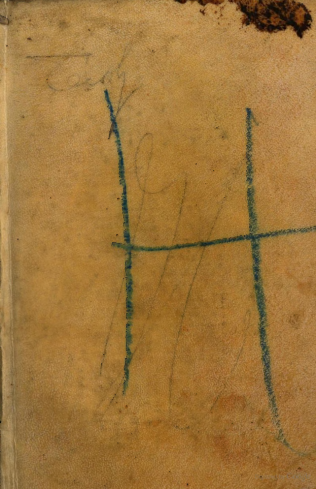

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
811
25 C
12

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

THEOLOGIA
SANCTORUM
VETERUM AC NOVISSIMORUM,
CIRCA
UNIVERSAM MORUM DOCTRINAM,
& circa ſolemniores hodie controverſias
DE
USU SACRAMENTORUM
POENITENTIÆ ET EUCHARISTIÆ.

Adverſus noviſſimas juniorum Caſuiſtarum impugnationes ſtrenuè propugnata.

Per Fr. HENRICUM A S. IGNATIO, *Athenſem, Ordinis Fratrum B. Virginis Mariæ de Monte Carmeli, per Wallo-Belgium Vicarium Provincialem, S. Theologiæ Profeſſorem emeritum.*

Opus Animarum Directoribus, Verbi Dei Præconibus, & cunctis Fidelibus utiliſſimum, diſpoſitiones explicans à Sanctis requiſitas ad Sacramenta illa dignè ſuſcipienda.

Leodii, & venit

PARISIIS,

Apud JOANNEM ANISSON Typographiæ Regiæ Præfectum, via Cytharæa, ſub Lilio Florentino.

M. DCC. 5

Cum Approbationibus & permiſſu.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

REVERENDISSIMO
IN CHRISTO PATRI,
AMPLISSIMOQUE DOMINO
D. GREGORIO TVTELAIRE,
Celeberrimi, & exempti Monaſterii S. Laurentii ad Leodium, Ordinis S. Benedicti
ARCHIMANDRITÆ DIGNISSIMO,
Privilegiorum Cleri Secundarii Civitatis, Patriæ, ac Diœceſis Leodienſis, Teutonicique Ordinis
CONSERVATORI APOSTOLICO,
EXAMINATORI SYNODALI,
TOPARCHÆ
In ANTHINES, GLONS, VILLEREAUX, KIKEMPOIS, MAESWEYCK, &c.

Sub alterius Mœcenatis auſpiciis, quàm tuis, in lucem prodire non potuit decimus iſte Tomus Theologiæ Sanctorum, Præſul Reverendiſſime, *nam etſi ordine decimus, in*

lucem prodit omnium primus, nec sine Patrono lucem videre ausus fuit, quia TUTELA indiget. TUTELA namque indiget, quisquis lucubrationes suas publici juris facit: quia, ut Hieronymus ait, ad Nepotianum scribens, confodiendum se linguis omnium prodit. Aut enim nihil scribendum fuit, aut scribentes nosse, cunctorum adversum nos maledicorum tela esse torquenda. *Nihil scribere, dum ubique volant Latri & Libelli, quibus æterna salutis via, quam suprema Veritas, Deus, arctam esse definivit, in animarum perniciem dilatatur: Charitas* CHRISTI *non permitit, nec zelus salutis animarum, pro quibus* CHRISTUS *mortuus est. Verum quia tempus ab Apostolo prænuntiatum advenit, quo sanam utique Doctrinam plerique non sustinent, præparare debeo animam meam ad tentationem, ad improperia, ad convitia, ad maledicta, ad persecutiones nostri temporis Aristarchorum: utpote quorum conscitiandi, maledicendique licentia usque adeo dilatavit os suum, ut eam nullus effugiat, qui pro arcta Cœli via, stringentesque humanas cupiditates Sanctorum Doctrinâ, adversus naviorum Casuistarum*

Digitized by Google

rum laxitates detertat. Statim namque ad invidiam occinitur illi ludicra illa, & undique rimas agens, atque ex trivio tota desumpta Bajanismi, Janseniſmi, Rigorismi cantilena. Et à quibus occinitur? ab iis, inquit Eminentissimus Cardinalis Aguirius [*grande Benedictini Ordinis decus*] quorum conscientia laxa est, ut hìc quodammodò locum habeat dictum illud vetus : PEDES TUI NON CALCANT SPINAS, SED HABENT. *In quos proinde quadrat Hieronymi responsum ad similes Rufini maledicentias:* Intellexi illud Salomonis in te completum : in ore stulti baculus contumeliæ, & non recipit fatuus verba prudentiæ, nisi ea dixeris quæ versantur in corde ipsius. *Verumenimvero propter fatuas obtrectationes illas abjicienda non est quæ vincit omnia veritas, ùt suo nos exemplo docuit magnum illud Monasterii S. Laurentii ornamentum, Rupertus, Vir Divinis in Scripturis doctissimus, pariterque religiosissimus, miraculorum gloriâ clarus, pro veritatis defensione plurima perpessus, & maledicorum opprobriis diu exagitatus: Nec propter insipientes cantilenas illas, veritatis patrocinium hâc ætate nostrâ*

abjecerunt celebres alii Benedictini Instituti Scriptores, sed eam adversus novitias sæculi præsentis laxitates, post Gregorium Magnum propugnarunt, eadem Eminentissimo D. Cardinale Agurio teste, velut, inquit, in doctissima & observantissima Congregatione S. Mauri, Joannes Mabillon, & Gabriel Gerberon. In Congregatione Bursfeldensi, non paucas laxioris vitæ novitates in Antidecalogo suo reformato confutavit Laurentius à Dript, Monachus Gladbachensis, Reverendissimi ac Celsissimi Principis & Episcopi Paderbornensis in Ecclesiasticis Consiliarius, Theologusq; Domesticus. In Congregatione Benedictina Hispaniæ, laxamentis recentiorum Casuistarum opitamentis antidotum paravit Reverendissimus Magister D. Bernardus Hontiveros primarius Theologiæ Professor in Ovietensi Academia, Catholicæ Majestatis Theologus, Supremæ Inquisitionis Consultor, totius Hispaniæ Congregationis Generalis, ac postea Episcopus Calagurritanus, sublimis Doctrinæ Vir, eximiæ virtutis, qui fructus mortificationibus, studiis & laboribus, anno 1662. immortuus est. Operi, cui titulus, Lachrymæ militantis

Digitized by Google

tantis Eccleſiæ, *adverſus laxitates conſcripto.*

Tanti Diſcipuli Eminentiſſimus Diſcipulus, Cardinalis Aguirius, & ipſe celeberrimis lucubrationibus ſuis monſtra profligavit opinionum (*verba ipſius ſunt*) adverſus Moralem Chriſtianam. „ *Sanè, inquit, non aliter expleremus partes* “ *Officij noſtri, ſive hujus eximiæ Dignitatis, ad quam occulto Dei judicio,* “ *aut volentis, aut permittentis, exiguitatem noſtram evexit ſanctæ memoriæ* “ *Pontifex, & rerum geſtarum gloriâ* “ *clarus,* INNOCENTIUS XI. *Cùm* “ *enim Cardinales ex vi Muneris ſui,* “ *ſint intimi Conſiliarij & Coadjutores Ro-* “ *mani Pontificis, non in ordine ad bonum* “ *regimen, aut reformationem unius Pro-* “ *vinciæ, aut Regni tantùm, ſed totius* “ *Orbis Chriſtiani; debent omnes pro vi-* “ *rili laborare opere, verbo ac ſcriptis,* “ *in eundem ſcopum; ac ſtudium & curam* “ *ſuam, doctrinamque ſalutarem, tutio-* “ *rem, imitationi* CHRISTI *aptiorem,* “ *Sacris Canonibus conformiorem, ac* “ *proinde ſeveriorem porrigere, non in* “ *unam tantùm vel aliam Eccleſiæ par-* “ *tem, ſed in totam illam, quàm longè* “

„ *ac latè patet, ut proinde, poſt Apo-*
„ *ſtolos, Romanos Pontifices, ac præ-*
„ *cipuos & primarios Eccleſiæ Doctores,*
„ *in Cardinalibus ſpeciatim locum ha-*
„ *beat ſententia illa Chriſti Domini :*
„ VOS ESTIS SAL TERRÆ ;
„ *quam Chriſoſtomus, Homil.* 15. *in Mat-*
„ *th. ita exponit :* Non enim illos Pa-
„ leſtinæ Doctores eſſe dicit, ſed TOTIUS
„ TERRÆ ; nec ſimplices Doctores, ſed
„ ſeveros ac terribiles, *ùt vertit Annia-*
„ *nus.*

„ *At cur ſeveros ? cur terribiles ?*
„ *Subibunt enim odium hominum ferè*
„ *omnium, quibus mollis & laxa doctri-*
„ *na placet ; ſevera autem & auſterior*
„ *horrori eſt ?* " *Verùm timorem hunc*
ſtatim eximit Chriſoſtomus ipſe, ſubdens :
„ Hoc eſt enim mirabile omninò : quòd
„ non adulantes, neque palpantes, ſed
„ ex adverſo SALIS INSTAR URENTES,
„ ferè omnibus (*ſalutis & veritatis a-*
„ *matoribus*) ſe tam deſiderabiles red-
„ diderunt " *Hactenùs Eminentiſſimus.*
Cujus zeli imitatores non deſunt in ce-
leberrimo veſtro S. Laurentij Monaſte-
rio, Monachi utique eximiæ eruditionis,
exemplariſque probitatis, quibus doctri-
na non

na non placet laxior, ſed tutior, ſed Morali Chriſtianæ, ſeu imitationi Chriſti conformior, ſed homine Chriſtiano dignior, ſed arctæ viæ ſalutis aptior, ſed Litteris Sacris, & Sanctorum Traditioni conſonantior. & ideo SALIS INSTAR *urens humanas cupiditates.*

Talem doctrinam Reverendiſſima Amplitudo Tua *Diſcipulis ſuis tradidit, dum ipſorum ſtudio præfuit: ſibi namque propoſitum fuit (cum melliſluo Bernardo)* nihil ſimile habere illorum blanditiis, qui dicunt bonum malum, atque ita quemcumque beatificant, in errorem inducunt.

Tam præclaræ Eruditioni tuæ Virtus acceſſit ſingularis. GREGORIUM *quippe* TUTELAREM, A VIRTUTE *vocabat Deus, ut eſſet* TUTELA *Gregis ſui, & ideo omnigenæ Virtutis dotibus à teneris ornavit annis; & ne faſcinatio nugacitatis tantum obſcuraret bonum, inconſtantiaque concupiſcentiæ tranſverteret ſenſum ſine malitia, properavit educere Te de mundi laqueis, ut Religioſæ vitæ nomen dares. Ubi dediſti, in virtutem totus incubuiſti, omnibus*

prælu-

Theologia Sanctorum, *quorum doctrinam vitâ & moribus exprimis : Meritò ſperat* A TUA VIRTUTE TUTELAM; *à Gentilitij* LEONIS TUI *fortitudine defenſionem*; *ab armata* GEMINO ENSE GALEA TUA, *protectionem*; *ab* UMBONE *Tuo vibratorum in ſe telorum repulſam. Eam igitur benigno favore proſequere* (Reverendiſſime Præſul) *eam benevolo ſinu exceptam protege & tuere, dum interim Deum Opt. Max. animitùs deprecor, ut qui te dedit inclytæ Familiæ Præſidem, eidem quàm diutiſſimè ſervet incolumem. Ita voveo.*

Reverendiſſimæ Amplitudinis Tuæ,

Humillimus & devotiſſimus in Chriſto Servus, Fr. HENRICUS A S. IGNATIO Carmelitarum per Wallo-Belgium V. Provincialis.

PRÆLO-

inſtruxerunt & illuſtrarunt „ Enimverò nihil, in rebus tàm arduis, de noſtro proferre auſi ſumus, nihil de ſpiritu noſtro prophetare, ſed [ùt aliàs dicebat Petrus Bleſenſis] micas dumtaxat colligere, quæ ceciderunt de menſa Dominorum noſtrorum. Si quis errare nos putet, patiatur [quæſo] nos errare cum talibus & tantis. Verùm ſunt qui aliis errorem imputant, quia ipſi errant; ſunt qui caligare putant oculos aliorum, quia caligant oculi ipſorum; ſunt qui aliis novitatem imponunt, quia ipſi Novatores ſunt; ſunt denique qui alios reprehendunt, quia ipſimet reprehenſibiles ſunt: à quibus ſi noſtra hæc *Theologia Sanctorum* nimiæ incuſetur ſeveritatis, cum eodem Eminentiſſimo Aguirio repono: *Fortaſſe, ut ita cenſeant, germanam cauſam eſſe, non quia* Theologia Sanctorum, quam exhibeo, *ſtrictior juſto ſit; ſed quòd illorum conſcientia larga ſit, ut hìc quodammodò locum habeat dictum illud vetus:* PEDES TUI NON CALCANT SPINAS, SED HABENT.

Non ideo tamen, quia ipſorum laxitatibus Sanctorum Theologiam oppono, quemquam eorum vel verbulo laceſſitum velim; ſed ſanctè proteſtor, me inſiſtere velle chriſtianiſſimo monito S. Auguſtini l. 1. contra L. Petil. cap. 29. *Diligite homines, interficite errores, ſine ſuperbia de veritate præſumite, ſine ſævitia pro veritate certate.* Et ideo diverſa, ſeu adverſa ſentientes, rogo cum eodem Auguſtino Epi. 174. nunc 238. *Loquamur ſine contentione pacati, non inani*

&

& puerili animoſitate ſtudentes alterutrum vincere, ut pax Chriſti potiùs vincat in cordibus noſtris. Et ſerm. 23. de v. 24. pſ. 72. aliàs ſerm. 122. de diverſ. *De tam abditis, difficillimisque quæſtionibus pacificè requiramus. Non inſletur alter pro altero adversùs alterum. Nam ſi zelum amarum habetis, & contentiones in vobis ſunt, non eſt iſta ſapientia deſurſum deſcendens.* Fateor me hominem, & humani nihil à me alienum eſſe: eapropter concludo cum Bernardo Epiſt. 174. Omnia *quæ dixi*, quæque dicturus ſum, *abſque præjudicio* ſanè dicta ſint ſaniùs ſapientium, Romanæ *præſertim Eccleſiæ* [in cujus obedientia vivere & mori volo] *Authoritati, atque examini, totum hoc & cætera univerſa reſervo, ipſius, ſi quid aliter ſapio; paratus judicio emendare.*

FACULTAS

Rmi. PATRIS. GENERALIS CARMELITARUM.

FR. Carolus-Philibertus Barberius, *S. Theologiæ Magiſter, ac Romanæ Sapientiæ Lector, necnon humilis Prior Generalis totius Ordinis Fratrum Beatiſſimæ, ſemperque Virginis Mariæ de Monte Carmelo, antiquæ Obſervantiæ Regularis.*

Authoritate noſtrâ, tenore præſentium, facultatem facimus Rdo. Adm. Patri Henrico a S. Ignatio, Vicariæ Wallo-Belgicæ Vicario Provinciali, typis mandandi opus, cui titulus: *Theologia Sanctorum*, &c. dummodo priùs recognitum ac probatum fuerit à duobus noſtri Ordinis Theologis, & ſerventur cœtera de jure ſervanda. Horum fide datum Romæ, in Conventu S. Mariæ Tranſpontinæ, die 9. Maii 1699.

Fr. CAROLUS-PHILIBERTUS BARBERIUS, Generalis Carmelitarum.

Fr. ANGELUS PISOLANTE, Provincialis Hiberniæ, & Secretarius Ordinis.

Locus (✠) Sigilli.

APPRO

APPROBATIO

THEOLOGORUM ORDINIS.

MUnus Catholici Doctoris præclarè tradit Auguſtinus l. 32. contra Fauſtum c. 18. poſt initium, paucis his, ſed aureis verbis : *Non intratur in veritatem, niſi per charitatem.* Nequaquam proinde quærenda eſt docendi, ſcribendive veritas in inanibus contentionibus, quas vehementer objurgat Apoſtolus, Prædicator ipſe veritatis, quia charitati inimicas. Minùs reperienda in criminationibus, bilioſo, acrioriſque calamo evomitis. Ab his ſemper abhorruit citatus Auguſtinus : Dicit enim l. 1. contra Lit. Petil. c. 29. *Hæc Fratres . . . . prædicanda retinete, diligite homines, interficite errores. Sine ſuperbia de veritate præſumite ; ſine ſævitia pro veritate certate.* Præterea nequidem Ethnicum ſapiunt Scriptorem. Nedum etiam aſſequenda eſt per nonnallorum vaniloquia ingeniorum, ſibi falsò adulantium, & de proprio fœtu plus æquo quandoque gloriantium. Obſtat ſiquidem ſimilibus celebre illud D. Ambroſii ſcriptum : *Bonorum Operum proprium eſt, ut externo commendatore non egeant, ſed gratiam ſuam, cùm videntur, ipſa teſtentur. Plus eſt quod probatur aſpectu, quàm quod ſermone laudatur : Suo enim utitur teſtimonio, non alieno ſuffragio.* Ex quo igitur haurienda eſt, & qualiter propinanda ? De germanis Moralis Chriſtianæ fontibus, divinis utique Oraculis, & Sanctorum traditione, in rebus præſertim graviſſimis, unde infinitarum animarum dependet ſalus. Hoc eſt quod in hac *Theologia Sanctorum* fœliciter exequi nititur Reverendus admo-

admodùm Pater HENRICUS A S. IGNATIO, antehac Duaci & alibi Prior, frequenter Provinciæ Definitor, poſtea Commiſſarius Generalis, & Vicariæ Wallobelgicæ Moderator Provincialis, ſcientiarum altiorum in alma Univerſitate Duacenſi, & alibi Profeſſor dudum emeritus: in qua nihil reperire eſt non plenum Religione Chriſtiana, Pietate Catholica, Veritate Apoſtolica, Traditione Romana: quia nihil non plenum Sanctorum Veterum ac Noviſſimorum doctrina. Ex qua in frequentandis adminiſtrandisque Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramentis œconomia traditur, fidei majeſtati, atque Sacramentorum dignitati conſentanea. Eam proinde (ſalvo meliori judicio) luce digniſſimam conſemus, utpote opus magnæ eruditionis, multarumque vigiliarum, non minùs Pœnitentibus, quàm Confeſſariis, Concionatoribusque perutile; in quo animarum Directores ſecuram invenient methodum animas curandi, & Concionatores materiam uberrimam è ſacro ſuggeſtu viam ſalutis proponendi. Datum in Carmelo noſtro Nivellenſi die 3. Februarii 1700.

Fr. ANDRÆAS A S. VINCENTIO,
dicti Carmeli Prior, S. Theologiæ
Lector emeritus.

F. MARCELLINUS A S. THERESIA
S. Theologiæ Profeſſor Ord. Carmelitarum.

APPROBATIO

QUAM perniciosæ in praxi, circa usum Sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ, sint nonnullorum Casuistarum (à quibus abstinendum, jussu Sanctissimi Domini INNOCENTII XII. gloriosè regnantis, novissimè admonet & hortatur Eminentissimus Cardinalis Carpegna) luctuosa demonstrat, quæ in pluribus invaluit, morum corruptela, à qua eo minùs deterrentur peccatores per sinceram animi conversionem, quòd apud laxiores, prurienti ingeniorum petulantiâ efferveſcentes, patrocinium nanciscantur. Hanc funestam radicem fortiter avellere satagit Reverendus admodùm Pater Henricus à S. Ignatio, Ordinis Carmelitarum Vic. Provincialis, & S. Theologiæ Lector emeritus, in opere hanc faciem præferente: *Theologia Sanctorum Veterum ac Novissimorum* &c., quod non minori attentione, quàm animi oblectatione perlegi, & accuratè expendi, in quo tantùm abest ut quidquam Fidei Catholicæ probisque moribus dissonum repererim, quin è contra ad illius amussim, genuinumque sanctorum Patrum sensum omnia deprehenderim, nihil proinde quòd censuram, plurima quæ laudem & commendationem mereantur, doctissima Viri perspicacissimi elucubratio complectitur. Prodeat igitur in lucem tam eruditum & pium opus, faxitque Deus Opt. Max. ut quàm legi ac relegi est dignum, tam multos Lectores, saluberrimæque doctrinæ Sectatores inveniat. Ita ex animo censeo, & exopto. Leodii 3. Martii 1700.

Fr. PHILIPPUS VERDIN Ordinis FF. Minimorum S. Francisci de Paula per Belgium & Inferiorem Germaniam Provincialis, S. Theologiæ Lector.

Digitized by

APPROBATIO

EXAMINATORIS SYNODALIS.

EMINENTISSIMUS Cardinalis Bona, *de princ. vitæ Chriſt.* §. 36. dicit fidelitati, quam Deo debemus, tria præcipuè eſſe neceſſaria. Primum eſt jugis attentio ad nos ipſos, & ad ea quæ operamur. Secundò eſt bonus temporis uſus, à cujus momento pendet æternitas. Tertium eſt rectus uſus Sacramentorum Pœnitentiæ & Euchariſtiæ. Pro tertii hujus adeptione, videtur apparatus totus hic Tomus quem legi, eo ſiquidem rectus Sacramenti Pœnitentiæ uſus oſtenditur ex Scripturis, Conciliis, & Patribus, unde Miniſtri Sacramenti illius copiosè inſtituuntur, ut ex Eccleſiaſticæ Diſciplinæ vigore Divini Officii ſui partes adimpleant, ac veræ ſolidæque peccatorum converſioni (ut par eſt) incumbant. Non meis oculis credant, ſed ſuis inveſtigent, & longè plura cultiſſimæ eruditionis argumenta invenient, non tantùm de recto Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ uſu, ac eſu, juxta quas nempe regulas præſcribi poſſit, & quas in ſuſcipiente diſpoſitiones prærequirat, ad ſacram ſpiritûs pinguedinem percipiendam, ac debitam tanto Sacramento reverentiam ſervandam. Cùmque in iſtis materiis multa fuerint Doctorum certamina, eximius hujus Tomi Scriptor Adverſariorum argumenta leniter depellit, non leviter, quia ſibi de objectis [meo quidem ſenſu] ſatisfacit. Proinde jam pridem deſideratus, ſub beneplacito Superiorum in publicam lucem, & utilitatem prodibit. Dabam in Feſto S. Gregorii re plus quàm nomine Magni 1700.

JOAN. LE BEAU, *S. Adalberti Leodii Curio-Decanus Examinator Synodalis.*

PERMISSIO
ORDINARII.

PLACET imprimatur hâc 17. Octobris 1699.

GUIL. BER. DE HINNISDAEL Coadminiſtrator & Vicar. Generalis Leod.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
CAPITUM
ET
PARAGRAPHORUM

Summariè continens omnia quæ toto hoc Tomo continentur.

CAPUT 1. *Occaſio, & Scopus hujus Operis.* PAG. 1.

Cap. 2. *Ob graſſantem hodie licentiam, quâ ſtrictioris viæ, ſeu Theologiæ Sanctorum ſequaces à ſectatoribus viæ laxioris traducuntur velut Novatores, Rigoriſtæ, Janſeniſtæ, &c.; non debent qui zelum Dei & Veritatis habent ab incepto deſiſtere.* 19.

Cap. 3. *Demonſtratur, illam calumniandi licentiam, animoſitatemque ex ſincero veritatis amore non procedere, neque ex zelo divinæ gloriæ, vel ſalutis animarum, utpote quæ inde plurimùm impeditur.* 23

Cap. 4. *Animarum ſaluti non ſola illa calumniandi licentia plurimùm officit, ſed & magna luxuriantium ingeniorum licentia, per quam in rebus ad conſcientiam, ac præſertim ad veram pœnitentiam, dignamque & fructuoſam Communionem ſpectantibus, variæ opiniones irrepſerunt, quæ in Operis decurſu ideo refelluntur; quia Magnorum Doctorum judicio nimis*

nimis laxæ, Sanctorumque Doctrinæ videntur adverſæ. 25

Cap. 5. *Elenchus opinionum, de Pœnitentia & Communione, nimiam, ùt videtur, laxitatem præ ſe ferentium, quas noſtra hæc Theologia Sanctorum ideo refellit, ut ab eis caveant Directores animarum.* 29

Paragraphus 1. *De gratia & facilitate Pœnitentiæ* 29

Parag. 2. *De Contritione.* 31

Par. 3. *De Abſolutione.* 34

Par. 4. *De Satisfactione.* 38

Par. 5. *De Communione.* 39

Cap. 6. *Obſervanda circa Opiniones cap. præced. recenſitas.* 41

Cap. 7. *Invectivæ Sanctorum Veterum, ac Noviſſimorum, adverſùs aſſertam per propoſitiones illas facilitatem abſolvendi reos graviorum criminum, conſuetudinarios, recidivos &c., priuſquam precibus, gemitibus, aliiſque pœnitentiæ ac pietatis operibus, juſto tempore pulſaverint ad fores divinæ miſericordiæ, ad impetrandum plenæ converſionis donum: cujus facilitatis praxim Sancti vocant miſericordiam falſam, veram crudelitatem, piam impietatem, blandam perniciem &c.* 47

Cap. 8. *Eandem facilitatem improbant ſexdecim Eminentiſſimi Cardinales, doctrinâ ac pietate celebres.* 53

Cap. 9. *Judicia & cenſuræ Archiepiſcoporum, Epiſcoporum pluſquam octoginta, adverſùs propoſitiones cap. 5. exhibitas.* 61

Cap. 10. *Ordinariè abſolvendos non eſſe conſuetudinarios, nec facilè & citò in eadem gravia relabentes, quamdiu non corrigunt ſe, & quamdiu veriſimile eſt, ad eadem peccata redituros, varia docent Manualia, præcipuique Doctores, infinito penè agmine.* 66

Cap. 11. *Patenter hallucinatur noſter Joachim à Jeſu-Maria, dum aſſerit, per Decretum* ALEXANDRI VIII. *de die 7. Septembris* 1690. *definitum eſſe,*

se ; quòd dum ratio manifesta non apparet in contrarium , fides ordinariè adhibenda , absolutioque mox impendenda sit peccatoribus , quamlibet magnis , consuetudinariis , facilè & frequenter relapsis , tametsi nec laboriosa pœnitentiæ opera præmiserint , nec multùm oraverint , pro impetranda gratia contritionis. 71

Cap. 12. *Imperitæ sunt Antitheses , quas idem R. P. Joachim facit , inter S. Scripturam, & sanctos Patres ex una parte , & nostram , seu Cardinalis Aguirii doctrinam proximè relatam , ex altera parte.* 78

Cap. 13. *Nimiam laxitatem præ se ferre videtur Regula administrandi Sacramentum Pœnitentiæ , quam tradit Author libri , cui titulus* : Praxis solida , & per Ecclesiam communissima remittendi & retinendi peccata &c. 94

Cap. 14. *Respectivè ad Consuetudinarios & recidivos , fallacia , & ad fundandum prudens judicium de sufficienti dispositione pœnitentis , insufficientia sunt sufficientis conversionis signa , quæ assignant Reimakers , Author* Tempestatis Novaturiensis ; *Joachim à Jesu-Maria &c. , si non semel ea præstiterint absque ullo fructu emendationis.* 101

Cap. 15. *Peccatoribus Deus peccata non remittit ; nisi conversis seu contritis ex toto corde. Semiplena proinde contritio non sufficit , requiritur plena.* 108

Cap. 16. *Ex sanctis Doctoribus explicatur plena sese emendandi voluntas , ad pœnitendum ; ut oportet requisita.* 112

Cap. 17. *Explicatur & plenum peccati odium , ad veram pœnitentiam necessarium.* 117

Cap. 18. *Pro gravioribus peccatis , post Baptismum commissis , non sufficit cntritio , quamlibet parva , & remissa ; sed magna requiritur , & intensa.* 119

Cap. 19. *Sancti Patres non reputant eos plenè contritos , & verè conversos , qui pro commissis gravioribus criminibus , ex sola mollitie , nimioque sui amore ;*

re , nullos ſubire volunt pœnitentiæ labores , nec ullas erogare eleemoſynas ; ſed pauculas duntaxat preces fundere. 126

Cap. 20. *Plena contritio de peccatis mortalibus , ſaltem gravioribus , vel ſæpè repetitis , aut conſuetudine firmatis , vel ex certâ malitia commiſſis , vel admodùm tenacibus (cujuſmodi ſunt peccata luxuriæ) non ſolet eſſe repentina , nec tempore perfici breviſſimo ; ſed imperfectè primùm concipi ; deinde paulatim magis magiſque formari ; donec ad neceſſariam perveniat plenitudinem.* 129

Par. 1. *Aſſertionis explicatio.* 129

Par. 2. *Prima probatio Aſſertionis ex Scriptura.* 130

Par. 3. *Secunda probatio ex Sanctorum Traditione.* 136

Par. 4. *Tertia probatio ab experientia.* 137

Par. 5. *Quarta probatio à rationibus ſex , quibus Auguſtinus , aliique Patres oſtendunt , converſionem peccatorum , de quibus hìc ſermo , nec ſubitò , nec facilè , ſed paulatim & difficilè obtineri. Quæ profectò rationes , non ſolùm id probant de converſione perfecta , ſed & de imperfecta , ad eam perducta plenitudinem , quæ ad ſacramentalem ſufficiat abſolutionem.* 140

Par. 6. *Contraria argumenta nullius eſſe roboris oſtenduntur.* 143

Cap. 21. *Plena contritio de peccatis , ſaltem gravioribus , vel per relapſum ſæpè repetitis , vel conſuetudine firmatis , vel ex certa malitia commiſſis , vel admodùm tenacibus , ſecundùm ordinariam divinæ gratiæ œconomiam , facilis non eſt , ſed difficilis ; difficiliorque in Sacerdote lapſo , quàm in Laico.* 153

Par. 1. *Argumenta ex Scriptura.* 153

Par. 2. *Argumenta ex Sanctorum Traditione.* 154

Cap. 22. *Ad plenam de peccatis antedictis contritionem , magna requiritur Dei miſericordia , & gratia , magnis precibus ordinariè impetranda.* 156

Cap. 23. *Ad debitam plenæ contritionis gratiam obtinendam , non ſufficit vox ad Deum clamans ; ſed ordi-*

ordinariè requiritur, & manus piis operibus ad fores Divinæ misericordiæ pulsans : id est orationi jungenda sunt interna & externa pœnitentiæ opera. 160
Parag. 1. *Probatur primò ex Sacris Litteris.* ibid.
Parag. 2. *Probatur secundò ex Conciliis, & Ecclesiæ Veteris ac Modernæ sensu.* 162
Parag. 3. *Probatur tertiò ex unanimi Patrum Doctrina.* 167
Parag. 4. *Contraria opinio non est animabus utilis, sed noxia.* 168
Cap. 24. *Solidæ non sunt Contradicentium ad superiora Argumenta responsiones.* 170
Cap. 25. *Nihilo solidiora sunt Argumenta, quæ Adversarii nobis objiciunt.* 174
Cap. 26. *Eorundem Argumentum ex Divina Misericordia, ideo fallax, quia de ea ipsi philosophantur ex sensu suo ; non ex Divina Scriptura, neque ex Traditione ; ex qua definire nos oportet, qualem erga peccatores Misericordiam Deus exerceat.* 178
Cap. 27. *Specialiter quoad hoc redarguuntur Stejartius, & Author Pentalogi Diaphorici* 180
Cap. 28. *De sufficienti conversione, seu contritione peccatoris, saltem consuetudinarii, vel citò, & facilè in crimina relabentis, prudenter non judicetur ex solis verbis, quibus dolere se, & emendationem promittere dicit ; neque ex solis gemitibus, lachrymis momentaneis, & similibus, quæ non sunt nisi signa æquivalentia verbis, præsertim si Confessarius non semel expertus fuerit, ejusmodi lachrymas, & promissiones hactenus præcessisse, absque ullo fructu promissæ emendationis.* 185
Cap. 29. *Ex deductis cap. præcedenti, optimisque rationibus demonstratur æquitas & justitia Censuræ, ab Episcopis suprà triginta comprobatæ, quâ propositionem hanc*, Confessarius habet rationabile, seu sufficiens motivum credendi quòd pœnitens sit verè contritus (post relapsus, aut in habitu peccati, vel in occasione proxima existens) quando pœnitens attestatur, se verè esse con-
contri-

contritum , & Confeſſario clarè & manifeſtè non conſtat contrarium , *Illuſtriſſimus D. Guido de Seve , Epiſcopus Atrebatenſis , damnavit* , velut periculoſam , falſam , ſcandaloſam , temerariam , tendentem ad relaxationem Sacramenti Pœnitentiæ. 195

Cap. 30. *Signa , ex quibus prudenter judicatur de Contritione peccatoris , maximè Conſuetudinarii , vel citò & facilè relabentis , ſunt opera , præſertim emendatio vitæ , ſecundùm Evangelicam Regulam* : Ex fructibus eorum cognoſcetis eos. 200

Cap. 31. *Oſtenditur hic procedere Regulam Evangelicam Matth.* 7. Ex fructibus eorum cognoſcetis eos : *verosque proinde pœnitentes à falſis , non verbis , ſed operibus cognoſcendos.* 202

Cap. 32. *Ad fidem adhibendam gravioris culpæ reis , maximè Conſuetudinariis & Relapſis , non linguam tantùm , ſed & manus , & opera , præſertim emendationem , tamquam ſigna probantia , Concilia & Patres ſemper requiſierunt , atque ita Regulam Evangelicam , cap. præcedenti expoſitam , intellexerunt.* 210

Cap. 33. *Ipſa quoque Eccleſiæ praxis , & ſenſus communis , imò & Communis ſenſus hominum , gravioris culpæ reos , præſertim Conſuetudinarios , facilè & citò relapſos , non credit converſos , niſi emendatos.* 215

Cap. 34. *Adverſarii , tum ex allatis ex divina ſcriptura argumentis , tum ex Doctrina Eccleſiæ , & Sanctorum , tum ex communi ſenſu hominum , tum ratione multiplici , oſtenduntur abuti Angelico dicto* : In foro conſcientiæ creditur homini , pro ſe & contra ſe. 219

Cap. 35. *Non ideo Conſuetudinarius ſtatim judicandus eſt ſatis diſpoſitus ad abſolutionem , vel primò , quòd ſint primæ vices quibus confitentur , ex quo peccare incepit , & jam de peccatis ſe humiliter accuſet , ſeque de illis ex toto corde dolere affirmet. Vel ſecundò , quod aliquoties jam antè confeſſus , nunquam fuerit ſpecialiter à Confeſſario admonitus , nec ulla*

ad

ad eradicandam consuetudinem ipsi remedia præscripta : nunc autem ad illa se paratum exhibeat. Vel tertiò , quòd ab ea confessione , quâ de extirpanda consuetudine fuit admonitus , ad hoc nonnihil allaboraverit ; nec toties , ùt antè solebat , lapsus fuerit , nec tam citò tentationi succubuerit , occasiones etiam peccandi vitaverit. 226

Cap. 36. *Argumentis duodecim , ex Scriptura & Patribus , ostenditur , meritò suspectam esse debere contritionem ; seu conversionem peccatorum , in crimina facilè , & citò relabentium.* 229

Cap. 37. *Tria alia ad idem argumenta ex sacra Scriptura.* 240

Cap. 38. *Idipsum multipliciter ostenditur ex Patribus.* 243

Cap. 39. *Patribus antiquis succinunt Sancti Novissimi.* 257

Cap. 40. *Tria alia argumenta ab authoritate Cardinalium , Episcoporum , & Theologorum , assertioni nostræ patrocinantium.* 269.

Cap. 41. *Quinque postrema argumenta pro eadem assertione.* 275

Cap. 42. *Superiorum argumentorum anacephalæosis , quâ redarguuntur , qui mox auditâ confessione , dictos consuetudinarios & recidivos absolvunt , in solo verbo , quo meliorem vitam pollicentur.* 282

Cap. 43. *Ingentia mala sequuntur ex praxi contraria : Ingentia è contra bona ex praxi nostra.* 288

Cap. 44. *Ingentia mala , quæ consequuntur ex praxi contraria , Confessariis imputantur , sicut & Concionatoribus , Scriptoribusque , praxim nostram velut novam , jansenisticam , rigoristicam , &c. diffamantibus : si quæ verò subinde mala ad praxim nostram consequantur , practicatoribus non imputantur* 291

Cap. 45. *Non esse licitum sequi praxim contrariam , probant variæ propositiones ab* INNOCENTIO XI. *damnatæ.* 293

Cap. 46. *Solida non sunt contrariæ opinionis Argumenta.* 301

Cap. 47. *Specialiter ostenditur imbecillitas Argumentorum*

torum quæ nobis objiciunt RR. PP. Carolus ab Aſſumptione, & Joachim à Jeſu-Maria. 317

Cap. 48. *Ad cavendam hinc nimiam laxitatem, inde nimiam ſeveritatem, prudens & diſerta praxis Aſſertionis noſtræ poſtulat, ut benigniùs agatur cum recidivis ex fragilitate, quàm cum recidivis ex malitia.* 328

Cap. 49. *Variis caſibus abſolutio differri poteſt, quibus ex præcepto non debet.* 331

Cap. 50. *Concubinarius, extra caſum neceſſitatis, nec primâ vice eſt abſolvendus, nisi expulſâ priùs concubinâ.* 334

Cap. 51. *Mox abſolvendi non ſunt, qui proximam dant aliis peccandi occaſionem, vel ad eam concurrunt, nisi reipſâ deſiſtant, vel deſiſtere firmiter ſpondeant. Si ſponſioni de hoc factæ non ſteterint, ſed eam ſemel iterumque violaverint, jamque tertiò idem ſpondeant, ipſis differenda eſt abſolutio, uſque dum Confeſſarius videat pœnitentem ab iſtis de facto deſtitiſſe.* 339

Cap. 52. *Nec illi abſolvendi ſunt, qui præcipua Religionis noſtræ Miſteria*, Pater, Ave, *Deique & Eccleſiæ Præcepta, ex ſalutis incuria ignorant. Perſonis verò ea ignorantibus ex ruditate, potiùs quàm ex incuria ſalutis, abſolutio differenda eſt, donec illa ſciant (ſi ignorent neceſſaria neceſſitate medii, & hic & nunc non poſſint ſufficienter inſtrui) ſi ſolùm ignorent neceſſaria neceſſitate præcepti, monendi ſunt ea addiſcere. Quòd ſi ex animo firmiter proponere cognoſcantur, deque præterita negligentia doleant, abſolvi poſſunt.* 342

Cap. 53. *Oportet aliquid ex dictis in præcedentibus, præſertim de abſolutione recidivorum, diſcreto, pii, eruditi, nec laxi Confeſſarii judicio relinquere, ut ſalvo honore Sacramenti, & ſalute proximi, juxta præſentis compunctionis meritum, abſolutionis poſſit indulgere remedium.* 345

Cap. 54. *Cùm opinio negans neceſſitatem amoris Dei propter ſe, ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ, & ad ſummum ſpeculativè probabilis; ſententia*

tentia oppoſita uſque adeo ſequenda eſt in praxi, ut illicitum ſit quemquam abſolvere, qui ex ſolo metu gehennæ dolet ſe peccaſſe, abſque ullo amore Dei propter ſe. 349

Cap. 55. *Neceſſitas divini amoris ad juſtificationem, etiam ſacramentalem; inſufficientiaque proinde attritionis purè formidoloſæ, probatur ex Divinis Litteris.* 345

Cap. 56. *Eadem neceſſitas probatur ex Rom. 6. v. 15. quo prorſus ſuffl aminatio conficta à recentioribus Caſuiſtis prærogativa exemptionis Chriſtianorum à neceſſitate amoris.* 364

Cap. 57. *Eadem neceſſitas probatur ex omnibus ſacris teſtimoniis Veteris & Novi Teſtamenti, quibus vera peccatoris ad Deum converſio, ad peccatorum remiſſionem exigitur, velut conditio ſine qua non.* 372

Cap. 58. *Eandem neceſſitatem probat traditio Sanctorum omnium à primo Eccleſiæ ſæculo ad decimumſeptimum.* 376

Cap. 59. *Benevoli amoris Dei neceſſitatem, attritionisque ex ſolo gehennæ metu, cognitæ ùt talis, inſufficientiam, etiam cum Sacramento, unanimi conſenſu (cum Sanctis) Doctores Scholaſtici tradiderunt ab initio Scholaſtices, uſque ad Concilium Tridentinum.* 402

Cap. 60. *Inſufficientia attritionis formidoloſæ probatur ex traditione Theologorum omnium, ab exordio natæ Scholaſtices, uſque ad Concilium Tridentinum.* 413

Cap. 61. *Agmine numeroſo proferuntur Theologi inſignes, qui & Tridentini tempore, & poſt illud, uſque ad annum* 1638 *ac deinceps, divini amoris neceſſitatem, attritionisque purè formidoloſæ inſufficientiam ſcriptis ſuis conſignarunt.* 421

Cap. 62. *Corollarium notatu dignum.* 427.

Cap. 63. *Improbabile eſt quod Pinterellus, Abellius, & alii juniores aſſerunt, formidoloſæ attritionis ſufficientiam, abſque benevoli amoris divini interventa, verbis claris atque expreſſis à Concilio Tridentino apertè declaratam eſſe, ſeu definitam.* 429

Cap. 64. *Sufficientiam attritionis, purè formidoloſæ à Triden*

Tridentino definitam non esse, sex aliis argumentis patenter demonstratur. 431

Cap. 65. *Demonstratur sophisticum, inaneque esse palmare argumentum, quo attritionis purè formidolosæ sufficientiam reformato Tridentini Decreto sess. 14. c. 4. definitam Adversarii prætendunt.* 437

Cap. 66. *Adversariorum instantiis occurritur.* 441

Cap. 67. *Tametsi nihil hac re Tridentinum definierit, sive pro una, sive pro altera parte: longè nihilominus efficaciora ex Tridentino argumenta, pro formidolosæ attritionis insufficientia depromuntur, quàm pro sufficientia* 447

Cap. 68. *Argumentum secundum ex cap. 7. ejusdem sessionis sextæ.* 454

Cap. 69. *Argumentum tertium ex sessionis 14. cap. 1. ubi pœnitentia declaratur necessaria ad justificationem, etiam in Sacramento:* 457

Cap. 70. *R. P. Bonæ-Spei, ad superiora argumenta rationes confutantur.* 465

Cap. 71. *Argumentum quartum ex* sess. 14. cap. 4. 470

Cap. 72. *Argumentum quintum, ex eo quòd Tridentinum ibidem exigat propositum non peccandi de cætero, vitæque novæ propositum & inchoationem.* 471

Cap. 73. *Argumentum, ex eo quòd Tridentinum eâdem sess. 14. c. 4., postulet ad contritionem, etiam imperfectam, quæ attritio dicitur,* ut voluntatem peccandi excludat : *Ad quod Dei propter se amor, seu charitas, saltem generaliter accepta, juxta doctrinam Sanctorum requiritur.* 474

Cap. 74. *Doctrina illa Sanctorum ratione multiplici illustratur & roboratur.* 582

Cap. 75. *Occurritur iis, quæ adversarii opponunt argumento sexto.* 493

Cap. 76. *Specialiter occurritur iis quæ opponunt Franciscus Simonis, & Richardus Arsdekin Quorum hac in parte excessus redarguuntur, ostenditurque consonantia doctrinæ nostræ cum doctrina Romanæ Ecclesiæ, nonnullas propositiones per* ALEXANDRUM VIII. *proscribentis.* 501

Cap.

Cap. 77. *Argumentum ſeptimum ex Tridentinis Patribus, magniſque nominis Theologis, qui ſeſſioni 14. interfuerunt, diviniſque amoris neceſſitatem & formidoloſæ attritionis inſufficientiam poſt illam docuerunt, nomine aliorum Tridentinorum Patrum, Theologorumve, Tridentinam definitionem ipſis obiiciente.* 519

Cap. 78. *Argumentum octavum, ex eo quòd ſervilis attritionis inſufficientiam, divinæque dilectionis neceſſitatem [præter laudatos capite præcedenti] poſt ſeſſ. 14. docuerint cum S. Thoma-Villanovano, & S. Franciſco Saleſio, innumeri omnis ſtatûs præſtantiſſimi, Catholiciſſimique Scriptores, Cardinales, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Theologi, quos omnes apertè definitioni Tridentinæ contradixiſſe, abſque intolerabili audacia aſſeri non poteſt.* 521

Cap. 79. *Patronorum ſervilis attritionis argumenta ſolvuntur.* 529

Cap. 80. *Ex Scriptura oſtenditur, quòd neceſſitas amoris Dei propter ſe, fruſtraneum non reddat Pœnitentiæ Sacramentum.* 531

Cap. 81. *Id ipſum oſtenditur ex ſanctis Patribus.* 536

Cap. 82. *Tametſi contritio perfecta cum Sacramento requireretur (quod non concedimus) non ideo fruſtraneum eſſet Pœnitentiæ Sacramentum.* 546

Cap. 83. *Non omnis contritio ex Dei propter ſe amore, etiam ſuper omnia, eſt contritio perfecta. Nec omnis dilectio Dei propter ſe ſuper omnia, eſt dilectio perfecta.* 551

Parag. 1. *Prima aſſertionis probatio ex Scriptura.* 552

Parag. 2. *Secunda probatio ex ſanctis Patribus, Conciliis, & Catechiſmo Romano.* 554

Parag. 3. *Tertia probatio, ex denſiſſimo agmine præcipuorum Theologorum, eorumque Principibus S. Thoma, & Soto.* 560

Parag. 4. *Probatio quarta à multiplici ratione Theologicâ.* 570

Cap. 84. *Contrariis occurritur argumentis.* 576

Cap. 85. *Contritio perfecta cum Sacramento non requiritur.* 587

cap.

Cap. 86. *Perfectæ contritionis, ab imperfecta, ſeu attritione diſcrimen.* 589

Cap. 87. *Non omnis Dei propter ſe amor, vel ex amore dolor, cum Sacramento ſufficiens ad juſtificationem unius pœnitentis, ſufficit ad juſtificationem cujuſcumque pœnitentis.* 594

Cap. 98. *Attritio ex Dei propter ſe ſuper omnia amore, licèt imperfecto, ex ſpeciali miſericordia, meritoque paſſionis Chriſti, abſque actuali ſuſceptione Sacramenti (licèt abſque voto ipſius) juſtificat in articulo mortis, dum actualem ſuſceptionem excludit impoſſibilitas, non voluntas.* 595

Cap. 89. *Satisfit argumentis, quæ contra aſſertionem capitis præcedentis objiciuntur.* 600

Cap. 90. *Contritio, vel attritio naturalis, non ſufficit, etiam cum Sacramento.* 604

Cap. 91. *Contritio, poſt mortale commiſſum, eſt ſub gravi præcepto, ſtatim atque peccator, ad ſe reverſus, commiſſum à ſe peccatum recogitat, itaut gnaviter peccet, qui diu differt.* 606

Cap. 92. *Ex neceſſitate contritionis, neceſsitas infertur ſatisfactionis, ſaltem in voto, ad remiſſionem mortalis culpæ, pœnæque æternæ.* 612

Cap. 93. *Satisfactionis impoſitio, in Pœnitentiæ Sacramento, divinæ eſt inſtitutionis, non humanæ inventionis, vel uſurpationis.* 616

Cap. 94. *Prorſus abjicienda eſt iſta propoſitio*: Abſolvi poteſt pœnitens, nullâ ſatisfactione impoſitâ, ſed in purgatorium dilatâ. 618

Cap. 95. *Abjicienda quoque hæc plurium Juniorum propoſitio* Nulla, vel modica ſatisfactio imponenda eſt, dum pœnitens confitetur ad lucrandum jubilæum, vel aliam indulgentiam plenariam. 620

Cap, 96. *Ampliùs opinio illa confutatur ex Patribus, Conciliis, & Eccleſiæ, ſeu Romanorum Pontificum ſenſu.* 628

Cap. 97. *Laudatis Pontificibus accedunt noviſsimi Pontifices, Cardinales, Epiſcopi, Theologique graviſsimi.* 636.

cap.

Cap. 98. *Confeſſarius tenetur, per ſe loquendo, pœnitentibus imponere, & pœnitentes acceptare pœnitentiam, ſeu ſatisfactionem gravitati multitudinique criminum proportionatam.* 641
Par. 1. *Aſſertio probatur ex Saçris Litteris.* ibid.
Par. 2. *Probatur etiam ex unanimi ſenſu, Traditioneque Sanctorum, Conciliorumque, Veterum, ac Noviſſimorum.* 644
Par. 3. *Tertiò probatur ex graviſſimis querimoniis, ſententiisque graviſſimorum Cardinalium, Epiſcoporum, adversùs molles Confeſſarios leviſſimas pœnitentias pro gravibus delictis imponentes, necnon adversùs pœnitentes, qui tales Confeſſarios quærunt* 648
Par. 4. *Ratio propter quam in Aſſertione dixi, Confeſſarium teneri ad imponendam pœnitentiam peccatis proportionatam*, per ſe loquendo. 654
Parag. 5. *Satisfit argumentis præcedentium ex proximè dictis juſtificari hodiernum morem plurium Confeſſariorum, pœnitentias leviſſimas paſſim imponentium pro graviſſimis delictis.* 663
Cap. 99. *Confutatur opinio Arſdekini Theol. tripart. tom. 2. tract. 3. cap. 5. ad quæſtionem* : quanta pœnitentia videatur proportionata pro uno mortali ordinario, *reſpondentis* : juſtam ſatis pœnitentiam eſſe v. g. coronam quinque decadum. 670
Cap. 100. *Impoſita pœnitentia, ſecundùm Theologiam Sanctorum ex adverſo debet reſpondere.* 680
Cap. 101. *Pœnitentiam gravem pro mortalibus à Confeſſario impoſitam* Pœnitens *ſuſcipere & implere tenetur ſub mortali. Imò ſi pro iis leviorem Confeſſarius impoſuerit*, Pœnitens *ad ampliorem peragendam obligatur.* 686
Cap. 102. *Quemadmodùm iſtis de cauſis Confeſſarius obligare poteſt nonnullos pœnitentes ad ſatisfactionem ex parte, vel ex toto peragendam ante abſolutionem, ita & ad eam peragendam ante Communionem.* 689
Cap. 103. *Ex communi SS. Patrum ſententia, nemo lethalium criminum reus, ſaltem graviorum, & maximè carnis, tametſi confeſſus, ad ſacram Communionem accedere debet, niſi præmiſſis per aliquod*

tempus pœnitentiæ, ſeu pietatis operibus expurgatoriis. 691

Cap. 104. *Sacram Communionem abſque debita diſpoſitione, atque adeo indignè valde multi ſuſcipiunt, nullumque ideo effectum ipſius percipiunt.* 703

Cap. 105. *Ad ſacram Communionem ſine vera cordis converſione adeoque indignè & infructuosè accedere probantur, qui pari poſt eam facilitate & promptitudine conſueta repetunt ſcelera.* 710

Cap. 106. *Ad fructuoſam communionem, ultra ſtatum gratiæ, uſque adeo requiritur in ſumente devotio actualis vel virtualis, mensque expurgata ab affectu ad peccata venialia, ut cum affectu illo, vel ſine dicta devotione voluntariè ſuſcipiens, gratiæ non ſuſcipiat augmentum.* 722

Cap. 107. *Allatis Patrum teſtimoniis, quædam adjiciantur, atque ex iis eruuntur diſpoſitiones, quas ad dignam fructuoſamque Communionem Sancti requirunt.* 731

Cap. 108. *Internæ diſpoſitiones n.* 1342. 1343. 1344. *à Sanctis requiſitæ, merè conſilii non ſunt, ſed præcepti.* 738

Cap. 109. *Occurritur argumentis, quæ à junioribus Caſuiſtis objiciuntur contra ea quæ ex Sanctorum Theologia diximus* cap. 106. 107. & 108. 755

Cap. 110. *Ad prudenter judicandum, num quis habeat diſpoſitiones ad dignam Communionem requiſitas, præſertim charitatem, de qua n.* 1360. 1361. 1362. 1365. 1366. 1367. & 1368. *non tam attendendum quid dicat, quàm quid faciat, nec tam ad ſteriles cogitationes, inefficacia deſideria, momentaneas & ſenſibiles affectiones, quàm ad opera, mores, vitam, ſeu ſeriem vitæ ipſius.*

Cap. 111. *Nullus, ſibi conſcius peccati mortalis, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali Confeſſione, ad ſacram Euchariſtiam accedere debet, dummodo non deſit copia Confeſſoris. Quòd ſi, neceſſitate urgente, Sacerdos abſque præ-*

vid

via confeßione celebraverit, quamprimùm confiteatur. 770

Cap. 112. *Legitimè confeßus omnia mortalia, memoriæ occurrentia, ſi ante communionem recordetur alicujus mortalis, inculpatè obliti in confeßione, tenetur pro illo confitendo, ante communionem, redire ad Confeſſarium, ſi commodè poßit.* 776

Cap. 113. *Præter animi præparationes hactenus expoſitas ad dignam communionem, duplex etiam requiritur corporis præparatio, jejunium ſcilicet, & puritas, ſeu caſtimonia.* 779

Cap. 114. *Alia corporis diſpoſitio ad ſacram communionem adferendà, eſt corporis puritas, ſeu caſtimonia.* 787

Cap. 115. *Confutantur illæ propoſitiones* c. 5. *proximè relato* §. 5. *recenſitæ*, 76. 77. 82. 693

Cap. 116. *Confutantur propoſitiones* 73. 74. & 75. 795

Cap. 117. *Confutatur propoſitio* 78. *permittens, ſicut* & 79., *conſulens communionem Sacerdotibus, & Laicis confeßis, ipſo die voluntariæ pollutionis, vel commißæ fornicationis, vel adulterii, vel ſadomiæ, vel beſtialitatis.* 800

Cap. 118. *Duæ illæ propoſitiones quadruplici impugnantur ratione. Prima petitur ex enormitate magna fornicationis, aliorumque peccatorum carnis in Sacerdote. Secunda ex eo quod peccatum carnis magnopere repugnet ſanctitati Corporis Chriſti. Tertia petitur ex inſito Chriſtianis animis ſenſu, quo velut quidpiam valde indignum apprehenditur, quòd Sacerdotes ab ara Veneris & Diaboli, paucas poſt horas, ad aram tranſeant* CHRISTI, *ibique Sacerdotis exerceant officium. Quarta petitur ex difficili præ cæteris & rara, pauculis proinde ex gemitibus, non præſumenda converſione Sacerdotum, carnis flagitia perpetrantium.* 715

Cap. 119. *Secundùm ordinariam gratiæ divinæ œconomiam, rarior difficiliorque eſt plena converſio Sacerdotum, in fornicationem lapſorum, quàm laicorum: abſque cautione proinde dignorum pœnitentiæ fru-*

fructuum, facilè non præsumenda, nec ipsis absolutio impertienda, nec celebratio permittenda, extra casum necessitatis indispensabilis. 825

Cap. 120. *Non inde Sacerdoti taliter lapso, pauculis à commissa fornicatione horis, absolutio impartienda est, celebratioque permittenda, quòd ex sui Ordinis statuto debeat celebrare, vel in die Festo, Parochi ministerium populo exhibere, ut populus Missam audiat, alioqui non auditurus: etiamsi sermo sit de Sacerdote, aliàs bonæ vitæ, cui infœliciter primâ jam vice ruina ista acciderit.* 835

Cap. 121. *Quemadmodùm sacra Communio permittenda non est ipso die commissæ fornicationis, ita nec ipso die voluntariæ pollutionis.* 845

Cap. 122. *Confutatur Propositio octuagesima-prima* extra culpam est quisquis Eucharistiam sumit, sibi non conscius peccati mortalis. 853

Cap. 123. *Per se loquendo, suppositisque dispositionibus ad id requisitis*, frequens quotidianusve sacro-sanctæ Eucharistiæ usus à SS. Patribus fuit semper in Ecclesia probatus. 855

Cap. 124. *Regulæ, secundùm quas Confessarii determinare debent, quid pœnitentibus expediat circa magis, vel minùs frequentem sacrosanctæ Eucharistiæ usum.* 856

Cap. 125 *Sententiæ memorabiles Sanctorum Thomæ Aquinatis, Bonaventuræ, Bernardini Senensis, Salesii, Venerabilumque virorum Joannis Avilæ, Ludovici Granatensis, & Cardinalis Cajetani, circa frequentem Communionem.* 861

Cap. 126. *Sapientissima circa frequentem communionem Axiomata Illustrissimi D. Guidonis de Seve, Episcopi Atrebatensis.* 868.

Digitized by Google

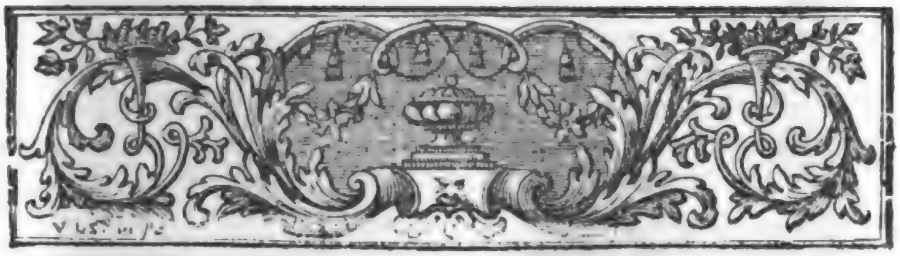

THEOLOGIA SANCTORUM

VETERUM, AC NOVISSIMORUM,

Circa ſolemniores hodie controverſias

DE USU SACRAMENTORUM

Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ,

Adverſùs recentiorum Caſuiſtarum impugnationes ſtrenuè propugnata.

CAPUT I.

Occaſio, & Scopus hujus Operis.

1. A Quinquaginta ampliùs annis prodeunt Libri & Libelli adverſùs eos qui hac in materia, unde infinitarum animarum ſalus æterna dependet (in qua proinde ſummi momenti eſt non errare) viam proponunt tutiorem, atque ab errandi periculo remotiorem; qualis haud

dubiè eſt, quæ divinis Scripturis, & Sanctorum Theologiæ conformior eſt, utpote quos implevit Dominus ſpiritu ſapientiæ & intellectûs, ad inſtructionem aliorum. Verùm tanta eſt ſæculi præſentis infœlicitas, ut viam iſtam, viam utique non novæ, ſed antiquæ Traditionis proponentes, à Librorum illorum Libellorumque Scriptoribus, eorumque ſequacibus, nedum cenſuris ac notis, nullâ ſobriâ conſideratione percellantur, velut Novatores, Reformatores, Rigoriſtæ &c., ſed & ſparſis in populo figmentis, calumniiſque inverecundè proſcindantur, præcipuæque de Pœnitentia & Euchariſtia controverſiæ hodie, proh dolor! non pacificè & modeſtè (utì Theologos Chriſtianos decet) ſed amara cum animoſitate pertractentur; Non proinde ex Sapientia ſurſum deſcendente: Nam *ſi zelum amarum habetis, & contentiones ſint in cordibus veſtris* [ait Frater Domini] *non eſt iſta Sapientia deſurſum deſcendens; ſed terrena, animalis, diabolica.* Ubi enim zelus & contentio, ibi inconſtantia & omne opus pravum, mendacia, calumniæ, rixæ, diſſentiones, fraudes, impoſturæ, iniquæ molitiones &c. *Quæ autem deſurſum eſt ſapientia, primùm quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis conſentiens, plena miſericordiâ, & fructibus bonis, non judicans, ſine ſimulatione.*

2. Itaque Apoſtolico iſti oraculo acquieſcentes, depoſitâ omni animoſitate & contentione, pacificè requiramus, quænam ſit vera ſolidaque doctrina, quam ſequi nos oportet in re adeò momentoſa? Eam in Theologia ſanctorum Patrum inveniendam, Sanctiſſimus D. N. Innocentius Papa XII. hoc ipſo anno ſancto 1700., per ſuum Romæ Vicarium, Eminentiſſimum D. Cardinalem Carpegna, ſatis declaravit, dum veram, ſolidamque de pœnitentia doctrinam, non in opinionibus novellis, ſed in praxi ſanctorum Patrum fundatam, ſtabilitamque eſſe debere declaravit in Epiſtola Paſtorali, ſub initium ejuſdem anni Romæ edita, novæque editioni Inſtructionum S. Caroli Borromæi præfixa, quas Ro-

Romanis Typis Sanctitas Sua de novo edi juſſit, ut eas, velut Regulam ſuam Confeſſarii omnes Romanæ Diœceſeos ſequerentur.

3. Paſtoralem epiſtolam iſtam, utpote pulcherrimam, monitisque ſaluberrimis plenam, non abs re erit hìc inſerere, ſimplici ſtylo de Italico Idiomate in Latinum tranſlatam.

3. " GASPAR Carpegna, Epiſcopus Sabinenſis, S. R. E. Cardinalis, Vicarius Romæ, " Diſtrictûsque ipſius RR. Confeſſoribus Urbis Romæ, & Diſtrictûs ipſius, ſalutem in Domino. " Tametſi in nobis recognoſcamus generalem obligationem inſtituendi bonos Miniſtros, fidelesque " Diſpenſatores Myſteriorum Dei, ſicut Paulus Apoſtolus dicit: *ſic nos exiſtimet homo ùt Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores Myſterium Dei*: haud dubiè tamen ſollicitudinem noſtram in infinitum augere nos oportet in ordine ad Miniſtros Sacramenti Pœnitentiæ, cujus uſus, ſicut ſaluberrimus eſt fidelibus omnibus ad illud accedentibus, cum neceſſariis diſpoſitionibus; ſic adminiſtratio periculoſiſſima Miniſtris, illud, non ſicut oportet, diſpenſantibus. "

Tam ingentis mali timor urget nos cum Apoſtolo dicere: *hìc jam quæritur inter Diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur*, id eſt, propria non quærens commoda, nec privatam ſuam ſatisfactionem, nec proprium interreſſe, vel honorem; ſed ſolam Dei gloriam, animarumque ſalutem, quique poteſtatem tam ſublimem exerceat, non ut Dominus pro libitu; ſed ut Miniſter obſtrictus reddendis ſupremo Judici JESU-CHRISTO rationibus diſpenſati ſanguinis ſui pretioſiſſimi, cujus applicatio ad lavandas peccatorum maculas ipſi committitur hoc in Sacramento. "

Præmonuerat antè Salvator (Matth. 15. v. 14.) " *cæcus ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foveam*, id " eſt, in æternam damnationem, *cadunt*. Phariſæos etiam increpaverat (Matth. 23.) quòd amarent frequentiam concurſumque ſectatorum, quòd- "

" que circuirent mare & aridam, ut facerent unum
" proſelytum, & cùm factus fuerat, malè ducen-
" do, facerent eum filium perditionis, duplo "
" quàm anteà. Denique quòd pravo exemplo ſuo,
" perverſâque doctrinâ, ante homines Regnum clau-
" derent Cœlorum, quibus illud ipſe per Paſſio-
" nem, Mortemque ſuam aperire venerat: Nec
" illud ipſi intrarent, eo quòd perverſi eſſent, in-
" troeuntesque prohiberent intrare, avertendo ip-
" ſos à via recta, quam ipſis præmonſtrare tene-
" bantur.

" Id totum haud dubiè eveniret, ſi ſacri Tribu-
" nalis Miniſtri, malè vivendo, in ſeipſis vitia nu-
" trirent, quæ in ſibi confitentibus ex officio deſtrue-
" re tenentur; vel ſi ſacro in myſterio errarent,
" ſcientiæ defectu, zelive indiſcreti exceſſu: vel ſi
" peccatorum foverent plagas, quas chriſtianæ juſ-
" titiæ vino, & oleo lenitatis, tamquam boni Sa-
" maritani, curare debent; vel ſi aliorum peccata
" ſanare non ſatagerent, ſed eorum correctionem
" deteſtabili conniventiâ negligerent, ex humano
" reſpectu ad potentiam, nobilitatemve pœniten-
" tium ſuorum, vel ad commoditatem, ſeu utilita-
" tem temporalem ab ipſis ſperatam: atque ita con-
" ſuerent (juxta propheticam expreſſionem) *pulvil-*
" *los ſub omni cubito manûs*, *& cervicalia ſub capite*
" *univerſæ carnis*, ſuper quibus molliter conquieſ-
" centes, ſub fallaci ſecuritate, in peccatis ſuis in-
" dormiſcunt, tandemque [culpâ ipſorum] æter-
" nùm pereunt ii, pro quibus ſacro in myſterio con-
" feſſionis, fidejuſſores ſe conſtituerunt, animasque
" ſuas pro animabus ipſorum oppignorarunt.

" Neceſſarium proinde eſt, ut oneris ſui pon-
" dus ſentientes, juxta Sapientis conſilium, nulli
" labori, nulli fatigationi, nulli parcant ſollicitu-
" dini, in loquendo, corrigendo, exhortando,
" nullamque ſibi requiem dando, donec è tartarei
" draconis faucibus infœlices animas iſtas eripue-
" rint.

Iſta

Iſta namque de cauſa ſancti Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopi adeo ſolliciti fuêre, ut Sacerdotes ad tam ſublime miniſterium deſtinati, ſumma cum applicatione illud exercerent, prout in Conciliis videre eſt: Paſtorali quippe zelo ipſos animante, nunquam ceſſarunt ipſis, velut conſcientiarum judicibus, in memoriam revocare graviſſima verba Regis Joſaphat, ad Veteris Legis Sacerdotes, populi Duces: *ſit timor Domini vobiſcum, & cum diligentia cuncta facite: ſic agetis in timore Domini fideliter, & in corde perfecto; omnem cauſam quæ venerit ad vos Fratrum veſtrorum oſtendite eis, ut non peccent in Dominum.* Hæc ſunt quæ ſanctus ille Rex ipſis dixit, qui paulò ante hanc dicti ſui rationem ſolidiſſimam allegavit, quæ una mille valet, ſpecialiterque in judicibus ſacri Pœnitentiæ Tribunalis procedit: *quia non hominis exercetis judicium, ſed Dei, ſed quodcumque judicaveritis, in vos redundabit.*

Idipſum eſt, Venerandi Confeſſores, quod vobis ob oculos proponit vivæ vocis oraculum ſupremi Eccleſiæ univerſæ Paſtoris, qui & Paſtor eſt ſpecialis hujus ſanctæ civitatis, ubi prudentia, ubi ſacri miniſterii zelus florere debet, magis quàm in quovis alio chriſtiani orbis loco. Conſiderat utique pericula ingentia, quibus expoſiti eſtis, ſi miniſterii veſtri debito plenè non ſatisfeceritis. Pondere Sanctuarii perpendit horrendas ſtrages, quibus Chriſti grex, paſtorali ſuæ ſollicitudini commiſſus deſolabitur, ſi per vias rectas à vobis non deducatur. Terribile trutinat judicium, mortis in articulo, in Miniſtros infideles pronuntiandum, dum eos rationem reddere oportebit ſanguinis tot animarum, erga quas abuſi fuerint, vel ſacri Judicis poteſtate (abſolutionem ſeu dando, ſeu negando, ex ſuo potiùs genio, beneplacitoque, quàm ex officii debito) vel ſpiritualis Medici qualitate, ſinendo miſeras animas perire, neceſſariorum remediorum defectu, quæ ipſis applicare neglexerint, vel per ignorantiam, vel per

" incuriam. Formidabilem recolit ſententiam in
" Lege Gratiæ innovatam (cujus Sacerdotes longè
" magis concernit, quàm Sacerdotes Veteris Le-
" gis) quâ ſtatuitur, ut Confeſſor ſolvat non ſo-
" lùm dentem pro dente, oculum pro oculo, ſed
" & animam pro anima, ſi pœnitentis ſui animam
" perire contingat, qualicumque culpa ipſius, ſive
" commiſſionis, ſive omiſſionis.

" Eapropter ſanctiſſimus Pater, provido zelo
" animatus, vos omnes hortatur, ut ad vos rever-
" ſi, propheticum audiatis oraculum : *ſtate ſuper*
" *vias veſtras, & videte & interrogate, quæ ſit via*
" *bona, & ambulate in ea.* Eumque in finem præ-
" cipit, utì nos antè per mandatum noſtrum præ-
" œperamus, ut quotannis ſecedentes, per aliquot
" dies ſpiritualibus vacetis exercitiis, à vobiſmetip-
" ſis rationem exigentes grandis illius adminiſtratio-
" nis, quam vobis ipſe commiſit, quâ pretioſus
" Sanguis JESU-CHRISTI diſpenſatur.

" Novas vobis leges proponit, ut in executio-
" ne miniſterii veſtri eas ſectemini. Illæ ipſæ ſunt,
" quas antehac præſcripſit Magnum Eccleſiæ Lu-
" men, veriſque animarum Paſtoris exemplar, S.
" Carolus Borromæus, de quo illud dici poteſt,
" quod olim de Magno Baſilio dictum fuit; quòd
" utique, ſicut iſte *per Cæſarienſem*, ſic ille *per Me-*
" *diolanenſem Eccleſiam toti præluxit orbi.*

" Nec tamen, propriè loquendo, leges illæ pro
" novis habendæ ſunt : cùm eas ipſe excerpſerit ex
" intimis viſceribus, ſeu ſpiritu diſciplinæ veteris
" Eccleſiæ, deque *purioribus fontibus ſanæ doctrinæ*,
" ſeu potiùs ex natura ipſa Sacramenti Pœnitentiæ:
" quod cùm inſtitutum fuerit Tribunalis in modum,
" ad noxas corrigendas, indiſpenſabilem Miniſtris
" obligationem imponit & puniendi noxas præteri-
" tas, & novas, cum gratiæ auxilio, quoad fieri
" poteſt, impediendi.

" Vos itaque ſanctiſſimus Pater hortatur, ut le-
" gatis, relegatisque leges tam ſanctas, inſtructio-
" nesque tam plenas cœleſti ſapientia, atque ut eas

præ

præ manibus jugiter habeatis, velut AUREAM REGULAM, quam ſequendo, depravatos populorum habitus facilè corrigetis. Iſtud eſt quod ipſius juſſu vobis omnibus ſignificamus, tamquam obedientiæ filiis, quos Sanctitas Sua conſiderat velut Comminiſtros, Cooperatoresque ſuos in magno, divinorumque diviniſſimo miniſterio, cujus finis eſt animarum manuductio in cœlum, ut de Legis Evangelicæ Sacerdotibus dici nequeat, *ſinite illos, cæci ſunt & Duces cæcorum*; ſed unuſquiſque veſtrûm piè exemplariterque vivendo, conſiliisque prudentibus utendo, veram ſolidamque doctrinam ſequatur, NON IN NOVELLIS INFUNDATISQUE OPINIONIBUS FUNDATAM, SED IN DOCTRINA, PRAXIQUE SANCTORUM PATRUM, quos cœleſti Deus clarificavit lumine, ad directionem plebis chriſtianæ, ut, cùm rationem vos reddere oportebit adminiſtrationis veſtræ ſupremo Judici, animarumque Patri, cum fiducia dicere poſſitis: *cùm eſſem cum iis, ego ſervabam eos in nomine tuo, & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis* (qui ſequi noluit viam rectam, quam ipſi præmonſtravimus) *& quos dediſti mihi cuſtodivi, & non perdidi ex eis quemquam.*

4. Hactenus Epiſtola Paſtoralis ſanctiſſimi D. N. INNOCENTII XII. mentem exponens. Vult itaque Sanctiſſimus primò, ut caveamus in diviniſſimi miniſterii adminiſtratione novellas juniorum Caſuiſtarum OPINIONES ſequi. Secundò, ſequamur doctrinam, praximque ſanctorum Patrum. Tertiò, ut ſequamur ſapientiſſimas, tutiſſimas, ſaluberrimasque S. Caroli Borromæi, pro Confeſſariis inſtructiones, quas Sanctiſſimus ipſe facit ſuas; utpote doctrinam praximque SS. Patrum, atque adeò Eccleſiæ continentes. Quartò, declarando S. Caroli de pœnitentia inſtructiones, ideo non eſſe novas, quia *excerptas ex intimis viſceribus*, ſive ex ſpiritu *diſciplinæ Veteris Eccleſiæ*, ac per conſequens *de purioribus fontibus ſanæ doctrinæ*, docet ſpiritum Eccleſiæ Modernæ circa uſum adminiſtrationemque Sacramenti Pœnitentiæ,

alium non esse à spiritu Veteris Ecclesiæ: nec proinde Veteris Ecclesiæ disciplinam in totum esse negligendam, quamvis ex toto & per omnia hodie servanda non sit. Quintò, docet veram praxim circa eundem usum atque administrationem, veramque de ea praxi doctrinam, desumendam ex *purioribus fontibus sanæ doctrinæ*, utique ex divina Scriptura, atque post Scripturam *ex doctrina praxique sanctorum Patrum.*

5. Et isti sunt fontes ex quibus desumere conati sumus Theologiam hanc Sanctorum, in qua circa usum, administrationemque Sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ doctrinam illam proponimus; quam ideo censemus spiritui ac menti Ecclesiæ, etiam modernæ, conformem: quia conformis est spiritui disciplinæ veteris Ecclesiæ, licèt ob temporum nostrorum fragilitatem, longè recedat à rigore veteris illius disciplinæ. Manet namque invariatus Ecclesiæ spiritus, etiam dum disciplina variatur, prout in Operis hujus decursu probabitur.

6. Non mirum proinde quòd doctrina, quam contra novissimas juniorum Casuistarum impugnationes strenuè propugnandam suscipimus, à sexaginta prope annis ab ipsis exagitata, atque ad Judicium S. Sedis non semel delata, tanquàm aurum in fornace examinis Pontificii probata, cum honore ex tot vexationum fluctibus semper emerserit, itaut dicere possit: *igne me examinasti, & non est inventa in me iniquitas.* Illius Patrocinium sapientissimi pariterque zelosissimi Gallicanæ Ecclesiæ Archiepiscopi atque Episcopi sexdecim cum Sorbonicis Doctoribus plusquam viginti, illico suscepерunt, eandemque doctrinam magnificis encomiis concelebrarunt videlicet Octavius de Bellegarde, Archiepiscopus Senonensis; Carolus de Monchal, Archiepiscopus Tholosanus; Henricus de Sourdis, Archiepiscopus Burdigalensis; Victor Boutvillierus, Archiepiscopus Turonensis; Franciscus de Caumartin, Episcopus Ambianensis; Henricus de Salette, Episcopus Lascarensis; Stephanus Pugetus, Episcopus Massilensis; Ægidius Botaltus, Episcopus Adurensis; Dionysius, Episcopus

copus Briocenſis ; Meuricius , Epiſcopus Madaurenſis ; Nicolaus Epiſcopus Aurelianenſis; Achilles de Harlai, Epiſcopus Maclovienſis; Vialartius, Epiſcopus Catalaunenſis ; Maronus Epiſcopus Vaſatenſis; Berterius, Epiſcopus Coadjutor Montalbanenſis; Deſpruetius Epiſcopus S. Papuli : qui omnes in epiſtola 5. Aprilis 1644. URBANO VIII. conſcripta declararunt ſe, doctrinam illam, *SS. Pontificum Oraculis toties, conſecratam, non ſanam dumtaxat, ſed ſanandis peccatorum mentibus aptiſſimam ſanctâ omnium conſpiratione* judicaſſe ; liberioribus proinde Caſuiſtarum quorumdam opinationibus meritò opponendam : *neque enim diſſimulare poſſumus, quòd otulis & quotidiana experientia compertum habemus, quædam hìc à nonnullis periculoſâ induci dogmata, quibus . . . . divinorum Sacramentorum uſus, qui ſacer omnino ac ſalutaris eſſe debet, in pernicioſum ac piis omnibus deplorandum abuſum ſæpiſſimè convertitur. Depravatis denique ac corruptis hominum moribus, blandimenta potiùs atque operimenta, quàm ſalutaria remedia comparantur, ut e ſententiis, ex libris illorum fideliter excerptis, nemini non apertum atque exploratum eſſe poteſt. Huic autem malo, eum pro Epiſcopalis charitatis munere, quantùm in nobis fuit occurrere conſtituimus, protervis concionibus in authoritatem noſtram conſurgere, atque Eccleſiaſticæ poteſtati contumacem pervicaciam omni ſtudio opponere auſi ſunt . . . . . tum maximè . . . cùm liber de frequenti Communione . . . in lucem prodiit, cujus Authorem conſtat . . . . aliud in ipſo opere nihil præſtitiſſe, quàm ut Sanctorum Eccleſiæ Doctorum, SS. Pontificum, ac Conciliorum perpetuam & conſtantem de pœnitentia & ſacra Communione doctrinam . . . . proponeret & commendaret . . . . . Quòd cùm . . . . videremus, è re Eccleſiæ meritò futurum confidimus, ſi noſtris eum elogiis, utpote S. Caroli . . . authoritati & veſtigiis inhærentem ornaremus* &c.

7. " Inſuper Octavius Archiepiſcopus Senonenſis in litteris eodem anno ac die datis ad graviſſimum " Cardinalem Franciſcum Barbarinum (poſtea Decanum Sacri Collegii) ſcripſit, *eò quòd mollities* "

" *animorum, ac disciplinæ elanguescentis dissolutio pro-*
cessit, ut jam de vera pœnitentia ac sincero amore Dei
loqui pene sit nefas. Hoc videlicet artificium humani
generis hostis excogitavit, quo fatiscentis Religionis de-
generem illam laxitatem pro ipsa religione obtruderet,
quasi à diverticulis ad viam regredi, à via aberrare sit
. . . . . Ita alitur quorumlibet licentia flagitiorum, ita
crux Christi evacuatur. Jam enim crimen ludus est,
& pœnitentia pene crimini datur. " Hæc ille, & plu-
" ra iidem Episcopi, in epistola alia ad INNOCEN-
" TIUM X. data anno sequenti 1645. die 21. Julii,
in qua doctrinam à se commendatam *non eruditorum*
tantùm, sed omnium pene Fidelium consentiente existi-
matione in Gallia *comprobatam esse* contestantur, tan-
taque cum fiducia Sanctæ Sedis judicio committunt,
ùt INNOC. X. alloquentes, *nos* [inquiunt] *hoc in omni*
negotio non Indulgentiam tuam, sed æquitatem & seve-
ritatem postulamus, nec Judicii supremi vocem, sed silen-
tium pertimescimus.

8. Nec his contenti, pro ejusdem doctrinæ de-
fensione Joannem Burgosium, Doctorem Sorboni-
cum, ad S. Sedem solemniter deputarunt. Unde
factum est, ut Episcoporum illorum de ista doctri-
na judicium sanum & ortodoxum, ipsamque doctri-
nam nulla reprehensione dignam Eminentissimi
Cardinales S. R. E. Generales Inquisitores unani-
mi judicio censuerint, prout ab INNOCENTIO X. & à
Commissario S. Officii se didicisse, in sua ad Epis-
copos relatione Deputatus ille testatur.

9. Qui & addit, quòd ex laudatis Cardinalibus
plures eandem doctrinam plurimùm collaudarint,
nimirùm Cardinalis de S. Clemente, qui doctrinæ
istius causam, Dei & Ecclesiæ causam esse dixit.
Cardinalis Palotta, qui dixit, quòd ex doctrina illâ
Dei gloria, Confessariorum Instructio, pœnitentium
salus dimanaret. Cardinalis Capponi, qui dixit,
quòd doctrina ista foret doctrina S. Caroli, cujus se
Discipulum profiteretur, quòdque pro S. Petri ad-
versariis haberet adversarios ipsius, utpote qui S.
Petro

Petro eripere vellent præcipuam e duabus clavibus ſibi à Chriſto collatis, clavim utique peccata retinendi ; utpote quibus cœlum ùt plurimum aperiri nequit, nisì priùs clauſum ipſis fuerit per abſolutionis denegationem, dilationemve.

10. Nec diſſimile fuit judicium Cardinalis de Lugo, qui dixit, ſe ex lecta illa doctrina multum profeciſſe, nullosque in ea errores contineri, nisì quos ſola paſſio per conſequentias malè deductas confingebat, ſolaque doctrinæ lectio refellebat ; cujus inſuper ſcopus alius non eſſet, nisì corrigere abuſus propè infinitos, in Sacramentorum Euchariſtiæ Pœnitentiæque ſuſceptione contingentes, fidelesque manuducere ad ea majori cum diſpoſitione ſuſcipienda. Hæc ſunt, quæ Burgoſius ex illorum Cardinalium ore ſe accepiſſe teſtatur in ſua illa relatione.

11. Dum iſta Romæ agebantur, laudatorum ſexdecim Epiſcoporum ſuffragiis, Archiepiſcopus & decem Epiſcopi Provinciæ Auſcenſis anno 1645. ſynodaliter congregati, ſua quoque ſuffragia in magnificam ejuſdem doctrinæ commendationem unanimi conſenſu addiderunt. Sicut & (poſt Romanum judicium) rarâ pietate, zeloque apoſtolico celeberrimus Nicolaus Pavillonus, Epiſcopus Alectenſis (cujus *virtutum præſtantiam, necnon impenſas ſeduló, magno cum animarum fructu, Eccleſiæ ſibi commiſſæ curas, vigiliasque, ſingularem pietatem, & pro ſervanda Theologorum unitate & concordia flagrantem zelum*, Pontificiis litteris ſuis INNOCENTIUS XI. plurimùm commendavit) necnon magnus ille vir, Antonius Godeus, Epiſcopus Vencienſis, Foucquetius Epiſcopus Agathenſis, & Matthias Lubienski Archiepiſcopus Gneſnenſis, Poloniæ Primas, cum Andræa Grodechio, Epiſcopo Theodoſiano, ſuffraganeo ſuo.

12. Et illa eſt doctrina, cujus praxim, nedum præcipui Gallicanæ Eccleſiæ Epiſcopi, ſed jam penè omnes, in Diœceſibus ſuis ſtabilierunt.

13. Illa

13. Illa eſt doctrina, quam, cum aliis Eminentiſſimis DD. Cardinalibus infrà referendis, Eminentiſſimus Aguirius doctiſſimis diſſertationibus ſuis nuper illuſtravit, collaudavit, ſicut & Eminentiſſimus D. Cardinalis Denhoff in Inſtructione Paſtorali circa Sacramentum Pœnitentiæ, quam anno 1696. italico idiomate promulgavit, ac deinde in gallicum idioma transferri curavit, tranſlatamque vidit, approbavit, imprimi juſſit, ut Gallis perinde atque Italis prodeſſet.

14. Illa eſt doctrina, quam R. P. Paulus Segneri, celebris è Societate Theologus, in ſua tum Confeſſoris, tum pœnitentis inſtructione (magna ex parte) tradit, & cum ipſo innumeri alii ſapientiſſimi Doctores, tam Sæculares, quàm Regulares omnium Ordinum; ut in hujus operis decurſu apparebit.

15. Illa eſt doctrina, quam Eminentiſſimus D. Cardinalis Carpegna, & per ipſum Eccleſiæ univerſalis Doctor & Paſtor, INNOCENTIUS XII., in Epiſtola Paſtorali n. 3. exhibita, ſequendam proponit, velut in doctrina praxique SS. Patrum fundatam, atque ex intimis diſciplinæ veteris Eccleſiæ viſceribus excerptam.

16. Enimverò non ſolùm doctrina eſt veterum omnium ſanctorum Patrum, & Sanctorum Noviſſimorum, ſed & ipſiſſima S. Caroli Borromæi, utì demonſtrabimus.

17. Paulò antequam S. Carolus Borromæus eam in Italia traderet, eandem in Hiſpania tradiderat S. Thomas Villanovanus conc. 3. in Dominic. 3. Quadrag. §. 2. edit. Bruxel. anni 1685. formaliſſimis hiſce verbis: *videant, qui ambulant in delictis ſuis, qui poſt confeſsionem ſtatim redeunt ad peccatum ſuum, quàm malè ſecuri ſunt. Non enim fuit vera illa pœnitentia, ſed falſa . . . . quia ad veram pœnitentiam . . . . requiritur propoſitum verum & firmum non redeundi ad peccatum. Quòd utique non eſt in illis, qui tam leviter, tam facilè, tam citò relabuntur . . . . & licèt dicant in Confeſsione quòd verè proponant, non credas*

credas . . . . quia decipiunt ſeipſos. Unde de hujuſmodi conſulo Confeſſoribus, ut mittant eos in domos ſuas, & cum invenerint correctos & emendatos, tunc abſolvant. Melius eſt enim differre, quàm decipere eos.

18. Illa denique doctrina eſt, quam Deus ipſe, ſuâ benedictione, contra obtrectatores illius juſtificavit, ſibiqúe probatam eſſe monſtravit, per uberes fructus, quos ex ea fideles percepiſſe ſexdecim Epiſcopi n. 6. commemorati in ſua ad INNOCENTIUM X. epiſtola, aliiqúe multi ſapientiſſimi, religioſiſſimi, expertiſſimiqúe animarum Directores conteſtantur.

In eam nihilominùs Anonymi quidam ſub fictitiis nominibus Franciſci Caroli Reymakers, Franciſci Simonis &c. atque cum ipſis noſter Carolus ab Aſſumptione, Joachim à jeſu-Maria, Author *Tempeſtatis Novaturienſis* &c. magno cum ſtrepitu inſurrexerunt ardoreqúe incredibili in eos declamaverunt, qui eam animas curandi methodum tradunt, quam S. Carolus tradit, quamqúe, cum aliis Sanctis noviſſimis, & Patribus antiquis, S. Thomas Villanovanus ſupra n. 17. verbis patentiſſimis expreſſit. Si tamen fides adhibenda ſit declamationibus iſtis, S. Thomas Villanovanus, S. Carolus, aliiqúe Sancti Noviſſimi, omnesqúe Patres Antiqui &c. *Exotici Novatores, Janſeniſtæ* &c. fuerunt. O Deus immortalis! in quam animi impotentiam homines, opinionum ſuarum adoratores, immoderatus æſtus & paſſio cœca abripit!

Sed quid declamationibus ſuis profecerunt? demonſtrarunt amarum zelum ſuum, ſed eo ipſo ſapientiæ deſurſum deſcendentis in ſe defectum (Fratre Domini Judice) manifeſtarunt, & nihilominus Theologia Sanctorum, tot inter declamationes, contentionesqúe ipſorum velut lilium inter ſpinas, magis efflоruit, radicesqúe ſuas quaquaverſum uſque adeo diffudit, ut patrocinium ipſius, nedum Theologorum, ſed & Epiſcoporum, Cardinaliumqúe melior & ſanior pars, ipſe etiam Sanctiſſimus D. N. INNOCENTIUS XII. ipſa quoque per conſequens Eccleſia jam tandem ſuſcipiat. Itaut majorem gloriam

riam ex tot declamationibus, vexationibus & perſecutionibus, ſeu earum victoria reportaverit, ipſiusque gloriæ aliquid defuiſſet, ſi tot perſecutores non habuiſſet. Unde ipſi jure meritò verſus iſtos ALEXANDER VII. applicavit :

Ventus ut amittit vires, niſi robora denſæ
Occurrant ſilvæ, ſpatio diffuſus inani ;
Utque perit magnus nullis oſtantibus ignis :
Sic hoſtes mihi deeſſe nocet.

Enimverò modernæ Eccleſiæ ſenſum & uſum, circa materiam in hac Sanctorum Theologia pertractatam, jam ſatis ediſcimus : cùm ſenſum illum & uſum certiùs ſecuriùsque ediſcamus à primariis Eccleſiæ Principibus, Cardinalibus, Epiſcopis &c., quam à Caſuiſtis novaturientibus. Ab ipſis proindè certiùs & ſecuriùs diſcimus, quis modus ſit aptior corrigendis abuſibus prope infinitis, qui certiſſimè committuntur in uſu Sacramentorum Pœnitentiæ & Euchariſtiæ ? Quo pacto curare nos oporteat magnos peccatores, præſertim conſuetudinarios, facilèque, citò, & frequenter relabentes ? an remedia ad id convenientia ſint abſolutiones præcipitatæ, quas Sanctorum Theologia appellat *pacem falſam dantibus periculoſam, & nihil accipientibus profuturam* ? Iſtam Sanctorum Theologiam, adverſùs declamatores iſtos, ſeu alios impugnatores ipſius, propugnandam ſuſcipimus hoc in opere. In quo multiplici argumentorum genere viſum eſt materiam iſtam proſequi, maximè circa conſuetudinariorum recidivorumque abſolutionem, ut videat quiſquis Dei gloriam animarumque ſalutem unicè quærit, quam parum fidendum ſit Caſuiſtarum illorum placitis. Quid eſt enim, quòd ex tot conſuetudinariis, recidivisque, qui ipſis confitentur, tam pauci emendantur, niſi quia nimis facilè ab ipſis abſolvuntur ? Et quid eſt quòd tam facilè ab ipſis abſolvuntur, niſi quia ſufficienter contriti nimis facilè creduntur, cùm non ſint ? quia ergo ſine ſufficienti contritione abſolvuntur, peccata ipſorum non curantur, ſed foventur. A quibus peccata curantur ? Audi Iſaïam in perſona Dei c. 27. docentem : *dimittetur*

Digitized by Google

iniquitas Jacob, & hic fructus eſt omnis fructus, ut auferatur peccatum ejus. Quaſi dicat, ab iis peccata præterita verè remittuntur, & curantur, qui eos (quorum peccata remittunt) multùm ſollicitos reddunt, ut peccata futura cavcantur. Hic eſt enim fructus quem dicit: *ut auferatur peccatum ejus*, futurum procul dubio. Nec enim aliud eſt reliquum, dimiſſis præteritis. Et meritò utrumque jungit Iſaias (ait Petrus Soto de remed. peccat. lect. 1.) „ quandoquidem ſimul conjuncta ſunt, itaut ab „ invicem vix ſeparari poſſint. Quanta eſt enim „ contritio „ (ſine qua peccatum non remittitur præ-teritum) „ tantum opus eſt, ut ſit propoſitum „ vitandi futura; & quantum eſt hoc propoſitum, „ tanta eſt reverà contritio. „ Quis autem non intelligat, non fuiſſe verum, vel ſaltem non fuiſſe plenum propoſitum cavendi peccata futura, ſi non fecerit hominem valde ſollicitum adhibendi remedia opportuna ad ea vitanda? „ Auguſtinus [per-„ git Soto] non propoſitum tantùm cavendi „ futura peccata, ſed vitæ mutationem neceſſariam „ putat: quæ non eſt aliud, quàm ut ſtatim reme-„ dia opportuna contra peccata adhibeantur. „ Ex magna igitur ſollicitudine ea vitandi, atque ad id remedia opportuna adhibendi, colligenda eſt vera contritio, verumque, firmum ac plenum propoſitum ſe emendandi. Quam regulam Sacerdotes non ſequentes à Domino per Hieremiam increpantur cap. 8. v. 22. quaſi curare neſcientes: *numquid Reſina eſt in Galaad? aut medicus non eſt ibi? Quare igitur non eſt obducta cicatrix filiæ populi mei?* Audi rationem v. 8. & 11. quia Sacerdotes curandi peritiam non habent: *quomodo dicitis, ſapientes nos ſumus, & Lex Domini nobiſcum eſt? vel? verè mendacium operatus eſt ſtylus*, ſeu modus agendi *Scribarum*, ſeu Sacerdotum. . . . . *Et ſanabant contritionem filiæ populi mei ad ignominiam ejus, dicentes, pax*, abſolvo te, & *non eſt pax* quia vera non eſt abſolutio, ubi deeſt contritio. Quod dum aſſerimus, abſit à nobis intentio ve-

etiam

etiam cogitatio , Sacramenti Pœnitentiæ uſum vel reiterationem eliminandi ; vel Modernæ Eccleſiæ , in eo adminiſtrando , praxim condemnandi; vel reprobandi abſolutionem omnem, datam poenitentiâ nondum peractâ ; vel approbandi doctrinam , quæ aſſereret , eſſe abſolutè neceſſarium differre abſolutionem uſque ad peractam ſatisfactionem. Perverſa eſſet doctrina illa , perverſa intentio , ſi quis eum in ſcopum collimaret. Prorſùs ergo illa omnia velut errores rejicimus. Quænam igitur eſt Theologia Sanctorum , quam illuſtrare volumus præſenti in Opere ? Quòd remiſſionem peccator accipere nequeat, nisi verè & plenè , ſive ex toto corde converſus. Quòd verè & plenè converſis Deus peccata remittat , non converſis autem non remittat. Quòd nulla ſit apparentia pro verè & plenè converſis habendi malos illos Chriſtianos , quorum vita nihil aliud eſt, nisi perpetuus circuitus , ſeu revolutio Confeſſionum & criminum, qui utique ſingulis vel annis vel menſibus ſe accuſant, nec unquam emendant. Quòd pro falſis pœnitentibus Sancti ſemper habuerint eos , qui confitentur , imo qui plorant peccata ſua , ſed ea non deſerunt. Quòd ſeipſos miſerabiliter ſeducant, qui bonos ſe Chriſtianos per aliquot dierum vel horarum intervalla reputant , dum eorum vita talis eſt , qualem proximè dixi. Quòd veriſſima ſit de talibus S. Thomæ Villanovani doctrina, de qua ſuprà. Quòd ſeipſos etiam decipiant multi, dum (Eccleſiâ canente, quòd Sacrum Domini Corpus *mors eſt malis, vita bonis*) ſibi perſuadent , ſe eſſe de numero bonorum, quibus dat vitam ; non de numero malorum, quibus dat mortem , dum ſtatim poſt confeſſionem ad illud accedunt. Quòd Sacerdotes multi , quibus Salvator æquè largitus eſt poteſtatem retinendi , quàm remittendi peccata, non modico ſe diſcrimini exponant , ne quando tractentur , ùt Miniſtri infideles, & diſſipatores potiùs quàm diſpenſatores Myſteriorum Dei , nisi ſedulò applicent ſeſe ad prudenter dijudicandum , quinam illi ſint, erga quos, ſive hanc, ſive

ſive illam poteſtatem exercere debeant. Quòd ſicut manifeſtum eſt, iis abſolutionem denegandam, qui nullum adhuc habent converſionis initium; ſic manifeſtum eſt, iis differendam, qui aliquod quidem converſionis initium habent, ſed adeò imperfectum, ut ad fructum abſolutionis, ſeu peccatorum remiſſionem, non ſufficiat. Denique quòd Sacerdotes, hac methodo animas curando, fugiendoque laxiora (ùt nobis videtur) opinamenta, inferiùs exhibenda; atque in operis decurſu ex Theologia Sanctorum refellenda, ipſis Confeſſionis jugum non aggravent, ſed allevient; dum enim hac methodo animæ curantur, earum pravi habitus extirpantur, relapſus ſedulò cavetur, atque hoc pacto eximuntur à pudore ſeu confuſione eaſdem ſemper infamias, ſordesque Confeſſario aperiendi.

21. Iſta ſunt, aliaque ſummi momenti huc pertinentia, quæ in operis decurſu, non ex noſtra adinventione, ſed ex Sanctorum Traditione probanda illuſtrandaque ſuſcipimus: non temerè nobis præjudicia formando, atque ex iis præjudicatis incerta ſic habendo pro certis, ut in contrarium nihil patienter audiamus, ùt faciunt illi qui contradicentes ſibi, tam liberè & infundatè accuſant de Novatiſmo, Janſeniſmo, Rigoriſmo, Phariſaiſmo, deque Doctrina exotica, erronea, hæretica, &c. ſed ſollicitè (cum Auguſtino) duo cavendo vitia, inimica inventioni veritatis, præſumptionem ſcilicet, priuſquàm veritas pateat; cùmque jam patuerit, cognitæ defenſionem falſitatis. Et ideo nec eâ præſumptione diſputaturi ſumus, quaſi in omnibus veritatem aſſecuti; nec eâ voluntate, ut velimus ſententiam noſtram ab omnibus adorari, vel moleſtè accipiamus, quòd alii modeſtè & pacificè aliter ſapiant. Sic enim abundamus ſenſu noſtro, ſeu (ùt putamus) ſenſu Sanctorum, ut & alios abundare permittamus, quamdiu permittit Eccleſia. Neque enim credimus, nobiſcum natam morituramque ſapientiam, nec veritatem nobis adſcribimus ùt privatam, quam non ignoramus omnibus eſſe communem. Et ideo omnes veritatis

amatores rogamus, ut uno ore dicamus cum Cypriano: *Nos, quantùm in nobis eſt, cum Collegis noſtris non contendimus, cum quibus concordiam & Dominicam pacem tenemus. Maximè cùm & Apoſtolus dicat: ſi quis autem putatur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei. Servatur autem à nobis patienter & leniter charitas animi, honor Collegii, vinculum Fidei, concordia Sacerdotii.*

CAPUT II.

Digitized by Google

CAPUT II.

Ob graſſantem hodie licentiam, quâ ſtrictioris viæ, ſeu Theologiæ Sanctorum ſequaces à ſectatoribus viæ laxioris traducuntur velut Novatores, Rigoriſtæ, Janſeniſtæ, &c.; non debent, qui zelum Dei & Veritatis habent, ab incepto deſiſtere.

22. SImilia namque, in cauſa non abſimili, S. Martyr Cyprianus paſſus eſt ab Africanis Præsbiteris, Feliciſſimo & Fortunato: dum enim ipſis reſiſteret, lapſos præproperè abſolventibus, in ſanctum Epiſcopum tempeſtates & procellas excitarunt, ipſumque ad CORNELIUM Papam calumniosè detulerunt.

23. Et quid dico Cyprianus? vel ipſe Salvator, dum verba vitæ æternæ hominibus evangelizavit, à maledicentiæ aculeis intactus non fuit, ſed ab iisipſis, qui apud Judæos doctrinæ, & pietatis opinione ſpectabiles erant, traductus fuit velut ſeditioſus, & publicæ pacis perturbator, *Luc* 23.; velut ſamaritanus & hæreticus, *Joan* 8.; velut inſanus & furioſus, *Marc.* 2.; velut ſeductor, *Matth.* 27. Apoſtoli quoque, aliique viri ſanctiſſimi pariter fuêre exagitati. Paulus, Doctor Gentium, tamquam hæreticus, & criminoſus, *Actor.* 24. Stephanus, tamquam blaſphemus in locum ſanctum & Legem, *Act.* 6. S. Athanaſius, velut ſtuprator & homicida. S. Baſil., tamquam ambitioſus & ſuperbus. S. Martin., tamquam conſentiens cum hæreticis. S. Joan. Chriſoſt., tamquam arrogans. S. Hier., tamquam violentus & hæreticus; S. Aug., tamquam author novorum de Gratia dogmatum, quæ *deſperationem quamdam hominibus exhiberent*, Epiſt. Proſperi & Hilarii ad Aug; S. Paulinus, tamquam inſanus; S. Bernardus, tamquam Pſeudo-Propheta; S. Ignatius, Societatis Fundator, velut qui novitatibus ſtuderet. De S. Carolo Borromæo quid

non effutierunt improbatores ſanctiſſimi zeli ipſius; dum enim Sacramentorum abuſus corrigere ſatageret, lapſamque corrigere diſciplinam, famoſus Concionator è ſacro ſuggeſtu *cœpit palam inſectari nimiam Archiepiſcopi auſteritatem*, decretaque & diſciplinam ipſius *immane jugum* appellare. Giuſſanus l. 4. vitæ S. Caroli. Alii decreta ipſius traduxerunt ùt *dura, iniqua & nova.* Ripamontius lib. 4. 5. & 6. vitæ ejuſdem. *Sed his criminationibus non offenſus*, neque deterritus (pergit Ripamontius l. 4.) *pergebat alia inſuper decernere, conſentanea iſtis quæ nuper vitio data eſſent*, Apoſtoli memor Oraculi: *omnes qui piè vivere volunt, in Chriſto Jeſu perſecutionem patientur.* Memor item Oraculi Evangelici: *Beati eritis cùm vos oderint homines, & ſeparaverint vos, & exprobraverint, & ejecerint nomen veſtrum, tamquam malum, propter Filium hominis*, id eſt, propter juſtitiam & veritatem: *Gaudete in illa die, & exultate, ecce enim merces veſtra multa eſt in Cœlo. Secundùm hæc enim faciebant Prophetis Patres eorum.* Econtrà, *væ, cùm benedixerint vobis homines: ſecundùm hæc enim faciebant Pſeudoprophetis Patres eorum.*

24. Enimverò proprium Hæreticorum, ſicut & aliorum ſanam Doctrinam non ſuſtinentium ſemper fuit, Doctores Orthodoxos, pro veritate decertantes, velut novatores & hæreticos traducere. Sic Auguſtinum traduxit Julianus: cui Sanctus Auguſtinus lib. 6. contra Julian. cap. ult. *Quando animoſitatem, quâ teneris, viceris, tunc veritatem poteris tenere, quâ vinceris.* Neque enim ad ſimiles maledicentias, divinæ gloriæ zelo, nec veritatis amore, ſed animoſitate moventur, quâ ſic excœcantur, ut ſolam, quam ſequuntur, laxiorem opinionem Eccleſiæ probatam cenſentes, Catholiciſſimos Scriptores, Doctores, etiam Prælatos, Epiſcopos, Cardinales, &c. ſibi contradicentes, affecto ipſis odioſo *Bajanorum, Janſeniſtarum, Novatorum, Reformatorum, Rigoriſtarum* nomine, in invidiam trahere nitantur, ut apud eos, quos inani phantaſmate iſto deludunt, à ſe amoliantur laxatæ Ethices Chriſtianæ notam. De hoc conqueritur

queritur Cardinalis Aguirius in principio Tom. 2. ſuæ maximæ collectionis Conciliorum Hiſpaniæ: ſed *calumnia hujuſmodi* (inquit) *dum linguario oribus quorumdam injecto, coërceri nequit; contemptu aut riſu exſibilanda erit, juxta illud vetus adverſus convitia injuſta: ſpreta exoleſcunt.* Qui & diſſert. 10. in can. 11. & 12. Conc Tolet. 3. excurſu 2. cùm citaſſet ſummam Chriſtian. Merbeſii. *Non ſum neſcius*, inquit, *id opus à nonnullis incuſari nimiæ ſeveritatis, ſive rigoris: ſed fortaſſe ut ita cenſeant* in pleriſque rebus, *germana cauſa eſt, non quia ſententiæ ipſius ſtrictiores juſto ſunt: ſed quòd illorum conſcientia ſeu doctrina laxa eſt: ut hìc quodammodo locum habeat dictum illud vetus: Pedes tui non calcant ſpinas, ſed faciunt.* Sed & quotidie experimur, verum eſſe quod Ludovicus Foucquetius, Epiſcopus Agathenſis, in epiſtola ad Epiſcopum Atrebatenſem anni 1676. (poſteàquam dixit, *agi de perditione Sacerdotum, ſi per crudelem indulgentiam in dent Sanctum Sanctorum, quos eo cenſere debent indignos: adimiturque ſpes veræ ad Deum converſionis peccatorum, ſi per ignavam mollitiem Sacerdotum, in ſuis foveantur exceſſibus*) ſubdit, *cauſam eſſe altiùs gemendi, quòd illo ipſo tempore quo divina providentia inſignes ſuſcitat Prælatos, eximiæque eruditionis Theologos, zelo zelatos pro manutenendis veræ ſalutarisque pœnitentiæ regulis, inquieta & turbulenta non deſunt ingenia, quæ piis ipſorum conatibus totis obſiſtunt viribus, omnique calumniarum & invectivarum genere odioſum reddere conantur modum ſecuriorem certam faciendi ſalutem peccatorum, per veram, ſolidamque converſionem.*

25. Sic vel ipſi illuſtriſſimo Fagnano, quo neminem, vel in Doctrina SS. Canonum magis celebrem, vel Eccleſiæ filium magis obedientem, vel in fide & moribus magis integrum ætas noſtra tulit, Janſeniſmi notam Caramuel inuſſit, quòd ipſius probabiliſmum improbaverit. Sic infamis Caſuiſtarum Apologiſta, teſte Godæo, Vencienſi Epiſcopo, in cenſura Apologiæ ab ALEXANDRO VII. damnatæ, *Chriſtianæ Ethices defenſores odioſos reddere conatur,*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ipſis affecto Hæreticorum nomine. Verùm hinc conſpicuum eſt, Apologiam illam *ſpirare aërem veneno furoris infectum ; quia illi quos pro talibus haberi vult, Curati ſunt Pariſienſes, Rothomagenſes, aliarumque Gallici Regni Urbium Sanctiſſimi ſunt Epiſcopi, Sacerdotes eximiæ virtutis*, ſpectatæ probitatis Religioſi, quorum publica profeſſio eſt quinque damnatas à S. Pontifice propoſitiones damnare, debitamque S. Sedi, utì Catholicos decet, ſubmiſſionem reddere.

26. Ideo exſibilandi ſunt dericuli illi, qui temerario auſu de ſchiſmate, vel Janſeniſmo, vel Novitate, aut Singularitate notant Viros Catholiciſſimos, Apoſtolicæque Sedi ſubmiſſiſſimos, Epiſcopos in Eccleſiæ Communione præclariſſimos, Theologos ſapientiſſimos, omnique exceptione majores, qui nihil tradunt ab Eccleſia reprobatum. Nec quiſquam turbari debet, dum Frater à Fratre, Orthodoxus ab Orthodoxo ſimilibus pungitur ſtimulis contumeliæ : cùm (teſte Salvatore) beatum ſit & glorioſum ſimilia pati pro ſana doctrina & veritate. *Nec enim ſolas Gentilium & Judæorum maledicentias & minas cogitare & ſpectare debemus* (ait Cyprianus, epiſt. 55 ad Cornelium) *cùm videamus ipſum Dominum à Fratribus detentum, & ab eo quem inter Apoſtolos ipſe delegerat, proditum ; inter initia quoque mundi Abel juſtum nomiſi Frater occiderit; & Jacob fugientem perſecutus ſit frater infeſtus; & Joſeph venierit, vendentibus Fratribus :* In Evangelio etiam legamus eſſe prædictum, magis Domeſticos inimicos futuros. Nihil intereſt quis tradat, aut quis ſæviat, cùm Deus tradi permittat quos diſponit coronari. Neque enim nobis ignominia eſt pati à Fratribus quod paſſus eſt Chriſtus; nec gloria eſt facere quod fecit Judas Chriſto ; quod Feliciſſimus & Fortunatus Cypriano; quod æmuli S. Carolo Borromæo &c. Imò nobis glorioſum eſt *impendere in eos magnam charitatem, abundantem miſericordiam*, ait Auguſtinus, *in deprecando Deum pro illis, ut aliquando det illis ſenſum ſobrium, ut reſipiſcant, & videant ſe, quia non habent omnino quod dicant contra veritatem. Non eis remanſit niſi ſola infirmitas animoſitatis, quæ tantò eſt languidior, quantò ſe majores vires habere æſtimant.*

CA-

CAPUT III.

Demonſtratur , illam calumniandi licentiam , animoſitatemque ex ſincero Veritatis amore non procedere , neque ex zelo divinæ gloriæ , vel ſalutis animarum , utpote quæ inde plurimùm impeditur.

27. DEMONSTRATUR, inquam , quia Veritas ſibi ſemper ſimilis ; ſinceriſque amatores & zelatores ipſius , pari zelo adverſùs falſitatem moventur , ſive ea in laxioribus , ſive in rigidioribus opinionibus inveniatur. Sincero igitur Veritatis amore non moventur , qui pari zelo non moventur adverſus laxiores , ſicut adverſus rigidiores opiniones. Illi ergo , qui v. g. contra Doctrinam Sancti Thomæ Villanovani n. 19. relatam , ſub prætextu nimii rigoris , velut contra *Tempeſtatem Novaturientem* tanta cum animoſitate inſurrexerunt , totque & tantas commotiones excitarunt , ut à calumniandis ſequacibus illius ſe non continuerint ; ſi parem zelum non oſtenderint adverſùs tot opiniones Chriſtianæ vitæ relaxativas , & animarum perniciem inferentes , ut eas ideo Eccleſia per ALEXANDRUM VII. & INNOCENTIUM XI. damnaverit ; Imò nullum non moverint lapidem , ad impediendam earum damnationem : ex hoc ipſo convincuntur , ſincero Veritatis amore , veroque divinæ gloriæ & ſalutis animarum zelo non moveri ad tantam animoſitatem manifeſtandam adverſus Doctrinam adeò ſalutarem , ut [judicio S. Thomæ Villanovani] ei ſe non conformare , ſit animas *decipere.*

28. Enimverò , ſi conſiderarent quàm lachrymandum in modum ubique locorum vitia & crimina inundent ; quàm modicus ſit verè pœniten-

tium numerus ; quanta animarum multitudo defectu veræ pœnitentiæ pereat : eos calumniis ſuis non perſequerentur , qui veræ pœnitentiæ defectus detegunt, tantorumque malorum remedia ex Sanctorum Theologia proponunt ; nec ſuis illis calumniis ſalutares impedirent fructus , quos ex divinæ gloriæ & ſalutis animarum zelo procurare ſatagunt. Non dubium proinde , quin iſtud artificium ſit hoſtis humani generis , qui plurimorum impedit ſalutem per iſtas calumnias , impediendo fructum quem zeloſi Paſtores , Confeſſores , Prædicatores & Scriptores alioqui facerent. Per calumnias quippe iſtas fit , ut Paſtores non audiantur ab ovibus , nec Confeſſores à Pœnitentibus. Et quò magis iſta calumniandi licentia creſcit , creſcit numerus Pſeudo-Chriſtianorum, & Pſeudo-Pœnitentium, tantaque eſt mollities animorum , ac Diſciplinæ elangueſcentis diſſolutio , ut [ſicut Octavius de Bellegarde Archiepiſcopus Sennonenſis veriſſimè ſcripſit] *jam de vera pœnitentia , ac ſincero amore Dei loqui pene ſit neſas. Hoc videlicet artificium humani generis hoſtis excogitavit , quo ſatiſcentis Religionis degenerem illam laxitatem pro ipſa Religione obtruderet , quaſi à diverticulis ad viam regredi , à via aberrare ſit. . . . . Ita alitur quorumlibet licentia flagitiorum ; ita Crux Chriſti evacuatur : Jam enim crimen ludus eſt , & pœnitentia crimini datur.*

CAPUT

CAPUT IV.

Animarum ſaluti non ſola illa calumniandi licentia plurimùm officit, ſed & magna luxurantium ingeniorum licentia, per quam in rebus ad conſcientiam, ac præſertim ad veram pœnitentiam, dignamque & fructuoſam Communionem ſpectantibus, variæ opiniones irrepſerunt, quæ in Operis decurſu ideo refelluntur; quia Magnorum Doctorum judicio nimis laxæ, Sanctorumque Doctrinæ videntur adverſæ.

29. DECLARATUR aſſertio, quia per opiniones Chriſtianæ Diſciplinæ relaxativas, ingens irrepit Vitæ Chriſtianæ corruptela, per easq; via ſalutis, quam ſuprema Veritas, Deus, aretam eſſe definivit, in animarum perniciem dilatatur, ſeu veriùs pervertitur, ùt ALEXANDER VII. declaravit in Decreto anni 1665.

30. Sunt quidem, fateor, exceſſus in auſteritate, & iſti etiam cavendi. At longè plures eſſe, gravioresque hodie exceſſus in laxitate, iſtosque exceſſus longè majorem animarum ſtragem, majuſque divinæ gloriæ præjudicium inferre, quàm exceſſus in auſteritate, probatur 1°. Quia major pars Chriſtianorum hodie in ignavem degenerat mollitiem, diſſolutionemque; ideoque ad ſua deſideria coacervat ſibi magiſtros prurientes auribus. 2°. Quia major etiam pars Confeſſariorum hodie deficit à Sacerdotali vigore, eò quòd pluribus fortioribusque illecebris Doctores & Confeſſarii hodie tententur ad ſequendam laxitatem, quàm ad ſequendam auſteritatem. Ad ſequenda quippe auſteriora vix alio tentantur illicio, quàm zelo indiſcreto, qui (attentis circumſtantiis ſæculi præſentis) non tam illecebroſus eſt, quàm ſeptem vel plures illecebra

cebræ, quibus alliciuntur ad ſequenda laxiora.

31. Prima illecebra eſt amor hominibus placendi, timorque diſplicendi, cuique (in hoc corruptionis ſtatu) adeo inſitus, ut rara ſit avis in terris, qui à debito vigore ex iſto capite non deficit. Major namque pars hominum abhorret arctam viam Crucis & Pœnitentiæ. Majori proinde eorum parti non placent nisi Doctores & Confeſſarii loquentes placentia, conſuenteſque pulvillos & cervicalia, ſub quibus molliter conquieſcant. Et iſtiuſmodi laudantur, benedicuntur, requiruntur, & magnum habent concurſum Pœnitentium, ubi alii probris & maledictis impetuntur, & fugiuntur, velut Janſeniſtæ, Rigoriſtæ, Novatores, Reformatores, &c.

32. Secunda illecebra eſt amor popularis æſtimationis, timorque incurrendi notas iſtas in populo.

Tertia eſt naturale deſiderium habendi multitudinem Pœnitentium, ob ſuam, vel familiæ ſuæ reputationem, vel aliud intereſſe. Multitudo quippe mavult Confeſſarios ungentes, quàm pungentes.

Quarta illecebra eſt naturalis teneritudo Patrum Spiritualium in filios, filiasque Confeſſionis. Docet namque experientia, parentes, ex naturali in filios teneritudine, ſæpiùs peccare ſolitos defectu, quàm exceſſu rigoris.

Quinta eſt naturalis inclinatio conciliandi ſibi Pœnitentes, timorque ne cum ipſis malè ſint, vel ab ipſis deſerantur, nisi ipſis condeſcendant.

Sexta eſt facilitas operis: condeſcendere quippe Pœnitentibus, facile eſt; fortiter obſiſtere, difficile, ob rationes allatas. Homines autem proniores eſſe ſolent ad facilia quàm ad difficilia.

Septima eſt jucunditas operis: Jucundum eſt enim Pœnitentibus ſatisfacere; injucundum inſatisfactos dimittere.

33. Tot proinde, tantiſque illecebris tentati & illecti Confeſſarii, ad ſatisfaciendum Pœnitentibus; tot & tantis difficultatibus territi in contrarium; hiſce allicientibus & terrentibus ſuccumbunt, nisi fortitudine magna elevent ſe ſuper ſe. Fortitudo verò

iſta

iſta paucorum eſt, eò quòd ad eam magnâ & continuâ opus ſit violentiâ : Violentum autem ſupra naturam eſt, & ideo in paucioribus contingit.

34. Inde ergo fit quòd à paucioribus hodie Confeſſariis vigor Sacerdotalis teneatur, & à longè pluribus remittatur. Enimverò nisì ita eſſet, S. Thomas Villanovanus cone. in fer. 6. poſt Dom. 4. Quad., non diceret: *Quid Eccleſiam Domini hodie perdit, nisì Confeſſariorum & Paſtorum blandiens adulatio* ? Nec S. Franciſcus Saleſius, Conſtit. Synod. tit. 9. cap. 5. adeò deploraret, quòd per nimiam abſolvendi facilitatem, *perit, tum Præsbyterorum, tum Pœnitentium multitudo infinita.* Nec S. Carolus Borromæus, Inſtruct. Paſtor. p. 2. cap. 18. adeo conquereretur, quòd *Confeſſariorum incuria maximam præbet anſam, cur in omnibus ferè oppificiis & exercitationibus publicis, peccata graviſſima inveniantur, & abuſus intolerabiles.* Nec Fredericus Cardinalis Borromæus, S. Caroli Patruelis, & imitator, atque in Mediolanenſi Archiepiſcopatu, poſt aliquot annos, ſucceſſor, vol. 3. *all. adunanza de Confeſſori ragionam* 1. 2. 3. 4. & 5. diceret, pauciores eſſe Confeſſarios, qui S. Caroli regulas in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ ſequi velint. Eò quòd *plurimi ſequuntur auram popularem, & famæ celebritatem, ſeque tantò illuſtriores arbitrantur, quantò ipſos in Pœnitentiæ Tribunalibus poſitos major ægrarum animarum turba circumcingit. Quaſi verò laus foret Medici, circum ſe innumerabilem habere ægrorum exercitum, quorum nè unum quidem poſſet ſanare.* Nec denique magnus Vencienſium Epiſcopus, Godæus, in ſua Hiſt. Eccleſ. ad annum . . . . altùm ingemiſceret, quòd animarum Directores *majori ex parte minimè reſpiciunt ad veram Dei gloriam, nec ad regulas Evangelii, nec ad Sanctorum exempla, nec ad proximi detrimentum, ut meritò dicere poſſimus cum Pſalmiſta : ſalvum me fac Deus, quoniam defecit Sanctus, & diminutæ ſunt veritates à filiis hominum.* Unde Fredericus Borromæus, loco ante relato, ait, plures eorum qui corpus ſuum jejuniis & flagellis caſtigant, aliaque multa bona opera præſtant, cum tantis illis bonis ope-

CAPUT V.

38

Elenchus opinionum, de Pœnitentia & Communione, nimiam, ùt videtur, laxitatem præ ſe ferentium, quas noſtra hæc Theologia Sanctorum ideo refellit, ut ab eis caveant Directores animarum.

§ 1.

De gratia & facilitate Pœnitentiæ.

1 ULTRO Deus gratiam veræ Pœnitentiæ ſic offert peccatoribus omnibus, ut non ſit multo tempore vel labore requirenda, ſed illi dumtaxat conſentiendum. Franciſcus Cauwe, Minor., ſub fictitio nomine Franciſci Caroli Reymakers, in appendice n. 241. 242. 243.

2. Gratia veræ Pœnitentiæ, ſeu converſionis, adeſt omni devotè recitanti oratiunculam continentem formulam actûs contritionis: aliàs ubi eſſet illud, *facienti quod in ſe eſt Deus numquam deeſt?* Idem ibid. n. 254.

3. Ad contritionem imperfectam, imò ſæpè ad perfectam, non requiritur alius labor, quàm ut Pœnitens, ſe præparans ad confeſſionem, examinatâ conſcientiâ, conetur excitare verum dolorem, ex conſideratione turpitudinis peccati, & bonitatis Divinæ Tunc facienti quod in ſe eſt, Deus non deeſt. Idem n. 280.

4. Non benè dicitur, quòd Deus non promiſerit dare gratiam veri doloris, ſtatim ac luberet peccatori; ſed quòd eam multis orationibus & laboribus à Deo obtinere debeat; cùm non ſit opus inſtanter petere id quod CHRISTUS ultrò offert. Et ipſe adſit, brachiis apertis, ſtatim atque conamur excitare do-

dolorem. Unde qui hoc dicit, nimis indignè loquitur de bonitate Dei, & aperit peccatoribus viam ad diffidentiam, & desperationem. Idem n. 288.

5. Quando dicitur, conversionem peccatoris esse difficilem, hoc est intelligendum, quando est obstinatus: Qualis non est qui venit ad confessionem, quia vult, imò jam incipit se convertere. Idem n. 239.

6. Sæpè relabentes in eadem crimina, facilè & citò convertuntur. Idem n. 271.

7. Peccator consuetudinarius ordinariè citò convertitur. Joachim à Jesu-Maria, Opusc. de amore sufficiente, &c. disp. 2. q. 1.

8. Actus contritionis, seu veri doloris, veriqué propositi emendationis, difficilis non est peccantibus ex habitu, Confessionis difficultates superantibus. Carolus ab Assumptione, defens. commun. Eccles. prax. p. 3. hallucin. 2.

9. Cùm mutatio vitæ difficilior sit peccantibus ex habitu, atque recidivis, quàm peccantibus ex fragilitate; necessitas Sacramenti postulat, mutationem illam minùs ab illis exigi, quàm ab istis. Idem ibid. pag. 39. n. 10.

10. Id quod peccatores à confessione avertit, emendatio est, ad quam major pars peccatorum non habet vires. Idem pag. 90. n. 28.

11. Facillima est cordis nostri de malo in bonum mutatio. Idem in Pentalogo Diaphorico, cap. 7. pag. 102.

12. Contritio, etiam perfecta, facilè elici potest. Matthæus Stoz è Societate, in praxi Confess. n. 26.

13. Remississimus dolor, si nihil aliud desit quàm intentio, sufficit ad contritionem perfectam. Gobat, tract. 6. de Pœnit. n. 111.

14. Alacriùs nunc purgantur peccata, quàm committuntur, plurimiqué vix citiùs maculas contrahunt, quàm eluunt. *Imago primi Sæculi*, Soc. l. 3. cap. 8.

15. Divina Misericordia faciliorem & promptiorem

tiorem ſe exhibet ad parcendum recidivo, quàm recidivus ſit ad relabendum. Carolus ab Aſſumpt. in Appendice Pental. pag. 7.

16. Divinum præceptum Pœnitentiæ, ſecluſo periculo mortis, vel lapſûs in aliud peccatum, practicè non obligat, ſub gravi, ad pœnitendum citiùs, quàm obliget Præceptum Eccleſiaſticum. Slaughter, Anglo-Leodienſis, in Dctatis de Pœnit. p. 1. diſp. 2. Sect. 3. Concluſ. 4. Præcedenti verò Concluſione dixerat, nullam eſſe, vi Præcepti Eccleſiaſtici, obligationem Pœnitentiæ, dum Confeſſio annua fieri non poteſt.

17. Nulla eſt, vi Præcepti diviní, per ſe loquendo, obligatio Confeſſionis, niſi quando inſtat periculum mortis, vel non habendi poſteà per totam vitam copiam Confeſſarii. Idem ibid. p. 2. diſp. 5. ſect. 1.

§ 2.

De Contritione.

18. ATTRITIO ſufficiens ad recipiendam gratiam Baptiſmi, debet & non debet eſſe ſupernaturalis. Eſcobar tom. 2. l. 11. problem. 80.

19. Sufficit dolor naturalis, qui tamen ſupernaturalis exiſtimetur. Eſcobar tract. 7. exam. 4. n. 39.

20. Sufficit attritio naturalis, modò honeſta. Theſes anno 1643 & 1644 in Collegio Claromontano Pariſiis defenſæ.

21. Saltem probabile eſt, ad valorem Sacramenti ſufficere dolorem naturalem, modò accedens ad Sacramentum bonâ fide putet ſe ſufficienter diſpoſitum. Paulus Roſmer è Soc. Doctor Græcenſis, in concluſ. Theol. de actib. hum. pag. 329.

22. Probabile eſt, dolorem neceſſarium ad obtinendam peccatorum veniam in Sacramento Pœnitentiæ, non debere eſſe verum & realem, ſed exiſtimatum ſufficere. Filiucius Tract. 7. de Confeſſ. cap. 6. n. 150.

23. Si

23. Si quis doleat de peccato, propterea quòd Deus in pœnam illius malum temporale immiſit, ſufficit. Eſcobar, Tract. 7. Exam. 4. n. 91.

24. Attritio ex ſolo timore gehennæ, ſine Dei propter ſe dilectione, cum Martyrio aliquando ſufficit ad conferendam gratiam, & gloriam. Gobat. cum Dicaſtillo de Sacram. Tract. 2. n. 617.

25. Poteſt contingere ut ſalvetur homo, qui omnia Dei Mandata ſæpiſſimè violavit, & numquam implevit primum Mandatum diligendi Deum ..... ſi homo ille ſuſcipiat Sacramentum cum ſola attritione..... & ſtatim moriatur. Slaughter in Dictatis ſuprà relatis P. 2. Diſp. 4. Sect. 6. in Reſp. ad 2. object.

26. Contritio cordis eſt diſpoſitio, non materia, nec pars materiæ Sacramenti Pœnitentiæ. Carolus ab Aſſumpt. Pental. pag. 6. & 8.

27. Licet adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ cum contritione dubia. Idem ibidem pag. 9.

28. Abſolvi licitè poteſt [citra neceſſitatem] contritus in ore, cum dubio de contritione in corde. Idem pag. 43.

29. Minima probabilitas ſufficit ad non leviter credendum quòd pœnitens ſit contritus, & ut abſolvi poſſit. Idem in Elucidat. circa uſum Abſol. in præfat. pag. 3. & cap. 1. pag. 10.

30. Confeſſio ſine contritione cordis fictè facta, fictione peccaminoſa, non eſt iteranda. Idem Pental. pag. 43. & in Append. pag. 7. & 8. Ubi addit, quòd talis confeſſio abſolutioni conjuncta, licèt in oculis Dei non fuerit Sacramentum, *dum tamen ponatur contritio fictionem tollens, fiet in oculis Dei verum* Sacramentum, *& percipiet pœnitens præteritæ abſolutionis fructum.*

31. Ut in pluribus (ſecundùm quæ in moralibus judicandum) verum eſt quòd recidivus redeat ad Confeſſionem, quia vult ſe emendare. Quare, niſi manifeſta ratio appareat in contrarium; qui venit ad Confeſſionem, rationabiliter præſumitur habere voluntatem ſe emendandi. Idem in Append. pag. 6.

32. Suffi-

32. Sufficienter contriti cenſendi ſunt, qui non habent vires ſeſe emendandi. Idem in Defenſ. commun. Eccleſ. prax. pag. 90.

33. A vobis, debiles peccatores, qui fuiſtis viginti annis peccantes ex habitu, qui centies & centies in eadem peccata relapſi eſtis, ſine ullo conatu ad emendationem; etiamſi vitam duxeritis enormiter flagitioſam, nullumque ſit crimen quod non commiſiſtis, non poſtulo emendationem notabili tempore, nec fructus dignos Pœnitentiæ: Non poſtulo niſi folia, confitemini corde contrito, & remittam vobis omnia peccata veſtra, per abſolutionem Miniſtri mei. Sic Deum loquentem inducit idem ibid. pag. 97.

34. Si Pœnitens recidivus, vel conſuetudinarius bonâ vel malâ fide dicat ſe habere ſufficientem contritionem, quam non habet, viderit ipſe; nihil inde imputandum abſolventi, qui ipſum diſpoſitum credidit, quia ſe diſpoſitum dixit. Idem Pental. pag. 84. Joachim à Jeſu Maria diſp. de modo ligandi pagin. 10. & opuſcul. de amore ſufficienti pag. 54.

35. Ordinariè prudenter creditur conſuetudinario, & recidivo, poſt omnia promiſſa per continuum relapſum fruſtrata, dicenti velle ſe emendare, ſicut & promittenti dimiſſurum ſe proximam peccandi occaſionem, poſtquam id ſæpè promiſit, nec tamen promiſſis ſtetit. Carolus ab Aſſumpt. Pental. cap. 6. per totum, & in Elucidat. variis locis. Joachim à Jeſu Maria diſp. Theolog. de modo ligand. a. 4. § 6. opuſc. de amore ſuffic. diſput. 2. q. 3. § 4.

36. Secundùm aliquos, licèt cognoſcat quis ſe peccare mortaliter, accedendo ſcienter ſine dolore ſufficienti; confeſſionem validam facit, & non repetendam, dum de tali defectu doloris cum aliis peccatis ſe accuſat. . . Amadæus Guimenius, Tract. de Matrim. prop. 14. n. 17. & 18.

37. Cùm verum propoſitum, utpote actio voluntatis, per ſe ipſum, ſeu eſſe ſuum cognoſcatur; hoc ipſo quod habetur, certò cognoſcitur. Caro-

lus ab Assumpt. Defens. commun. Eccles. prax. pag. 37. a. 9.

§. 3.

De Absolutione.

38. Doctrina, quæ facilè, citò, & frequenter relabentibus, Consuetudinariisque, velut indispositis, vel non satis exploratè dispositis, ordinariè differendam dicit absolutionem, nec ipsis, se dispositos asserentibus, ordinariè esse credendum, opponitur infinitæ misericordiæ Dei. Joachim à Jesu Maria in Summario Assert. Theolog.

39. Deus Pœnitentiæ Sacramentum instituit, in quo toties à Confessario daretur absolutio, quoties à recidivo peteretur remissio, nisi manifesta ratio appareret in contrarium. Carolus ab Assumpt. Append. pag. 7.

40. Cùm Confessarius scire non possit, an durum cor recidivi, dicentis se dolere, non fuerit efficacitate gratiæ repentè mutatum: sub isto incerto, non videtur ipsi, titulo indispositionis, differenda absolutio; licèt differri subinde possit, titulo cavendæ reincidentiæ. Idem Pental. pag. 103.

41. Ne titulo quidem cavendæ reincidentiæ absolutio differenda est, dum Pœnitens, quamlibet recidivus, & consuetudinarius, ex Statuto suæ Religionis, vel ratione Beneficii, vel ad lucrandam Indulgentiam plenariam, communicare debet, & celebrare. Ibidem.

42. Cùm alios aliter, alios sic eligat ac prædestinet Deus, quòd eos continuò cadere permittat, ut per Sacramentum Pœnitentiæ continuò resurgant; nec mortalium quisquam scire queat, an iste, continuò recidivus, dicens se contritum, de isto non sit numero: sub isto incerto, prudenter ipsi impenditur absolutio, ut sit ei salubre medicamentum, si ad istum pertineat numerum; si non pertineat, sit ei pœnale tormentum. Ibidem cap. 6.

43.

Digitized by Google

43. Confeſſarius uti non debet rigore ad impediendam recidivam; dum exiſtimat, recidivum, ob iſtum rigorem ad confeſſionem ultrà non rediturum. Quia hoc majus malum eſt, quàm recidiva. Idem Defenſ. comm. Eccleſ. prax. pag. 19.

44. Abſolvi, poteſt qui ſpem nullam dat emendationis. Hoc ſupponit idem Author, dum ibidem pag. 77 a. 24. dicit, quòd „ſi talis abſolvatur, gratia in ipſo parvæ erit durationis.

45. Si Pœnitens omnia neglexerit remedia, nullumque conatum adhibuerit ad vitæ emendationem: etiamſi nullam jam relinquat ſpem emendationis, ipſi Confeſſarius dare, non differre debet abſolutionem, quem abſque emendationis ſpe credit verè contritum; ſi prævideat, dilationem non impeditura relapſum. Quia abſolutio non differtur, nisi præcisè ad impediendum relapſum hominis verè contriti. Ibidem pag. 78.

46. Deus, prævidens relapſus in eadem peccata poſt Baptiſmum, nos ab iis præſervare noluit, ut CHRISTUS haberet gloriam & jucunditatem eos remittendi per Pœnitentiæ Sacramentum, ad id inſtitutum. Ibidem 1. p. pag. 5. Hallucinat. 4.

47. Prima Eccleſiæ Sæcula Deum glorificaverunt per pœnitentiæ rigorem; poſtrema ipſum glorificant per frequentem pœnitentiæ reiterationem. Ibidem, pag. 98.

48. Majus eſt bonum, non impedire relapſum, ad ipſum deſtruendum, quàm impedire. Ibidem pag. 17. Hallucinat. 9.

49. Conditio Eccleſiæ finientis, noviſſimorum ſæculorum, poſtulat ut peccatores relinquantur in ſua fragilitate & charitatis refrigeratione. Ibidem pag. 93.

50. Relapſus provenientes ex impoſitis leviori-bus pœnitentiis, non imputantur Confeſſario, dum ſibi perſuadet recidivum non adimpleturum graves. Ibidem pag. 19.

15. Habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ & Eccleſiæ, non eſt neganda, nec

differenda abſolutio, etſi futuræ emendationis ſpes nulla appareat, dummodò verè doleat, & emendationem firmiter proponat. Baunius Theol. Moral. p. 1. tract. 4. de Pœnit. q. 22. Quomodò de vero dolore, firmoque propoſito conſtare debeat, declarat propoſitione ſequenti.

52. Abſolutio toties quoties impertienda eſt adoleſcenti, in pollutiones crebras ſemper reincidenti, tametſi ſæpè admonitus emendandæ vitæ promiſſa non ſervaverit, nec pro tollenda conſuetudine laboraverit; dummodò cum dolore & propoſito neceſſario confiteatur, de quo Sacerdoti ex ejus ore, voceque conſtet. Idem ibidem q. 15.

53. Quid ſi poſt omnia Confeſſario dicta & promiſſa licentioſiùs & flagitioſiùs in eadem ſe crimina projeciſſet? dummodò ſe equidem dolere, ſibique propoſitum ineſſe teſtetur, à peccatis impoſterùm abſtinendi: dignus eſt Abſolutione toties quoties, quantumcumque nulla notetur emendatio. Idem in ſum. peccat. cap. 46.

54 Non eſt neceſſe, quòd Confeſſarius probabiliter judicet futurum, ut Pœnitens ſe à peccatis abſtineat. Filiutius Tom. 1. tract. 7. cap. 12

55. Imò debet ipſum abſolvere, non obſtante peccandi conſuetudine, tametſi certò ſciret, ipſum relapſurum. Dicaſtillo, tract. 8. de pœnit. diſp. 21. n. 362.

56. Sacerdos abſolvere poteſt, toties quoties, habentem conſuetudinem ſe polluendi, etiam quando nullus apparet profectus. Joan. Sancius in ſelect. diſp. 9. & 10.

57. Adhuc poſt nullius emendationis experimentum .... abſque voluntate tollendi occaſionem .... poteſt quis abſolvi. Dicaſtillo, loco cit. diſp. 6. dub. 19. n. 354.

58. Quando juſtæ & rationabiles cauſæ non tollendi prædictam occaſionem ſubſiſtunt, etiamſi ſæpè reincidat pœnitens: non cogendus eſt illam tollere occaſionem, nec privandus abſolutione, etiamſi ſæpè recidivus: quin potiùs hortandus, ut ſæpè veniat

niat ad Confeſſionem. Idem diſp. 10. dub. 23 n. 579.

59. Non eſt abſolutio deneganda famulo manenti apud Hæreticum in occaſione proximâ tranſgrediendi Eccleſiæ Præcepta, vel adhærendi damnatis hæreticorum Dogmatibus, ſi doleat de præcedenti culpâ, cum deteſtatione Hæreſeos, in eâque occaſione maneat neceſſitate compulſus, ob defectum alterius conditionis, ſeu famulitii. Apologia Caſuiſtarum pag. 48.

60. Etiamſi peccandi occaſio ſit quaſi certa, non eſt neceſſariò deſerenda ad poſſidendam & recipiendam gratiam Sacramenti, ſi pœnitens eam deſerere non poſſit, quin ſermonem populo det, & incommodi aliquid accipiat: quia præceptum deſerendi non obligat in caſu talis neceſſitatis. Baunius in ſumma pag 1083. 1084.

61. Docent pariter Theologi, non eſſe dimittendam profeſſionem, in qua periculum eſt Deum ſæpiùs offendendi, animamque ſuam perdendi, ſi profeſſio iſta facilè dimitti non poſſit. Apologia Caſuiſtarum pag. 48.

62. Theologorum Doctrina de abſolutione non deneganda, magis etiam locum habet in iis, qui, repetitis ſæpè juramentis, ebrietate, ſpurcitiâ, validum horum vitiorum habitum & conſuetudinem contraxerunt. Quamvis enim illa conſuetudo, voluntate contracta, proximæ habeat occaſionis locum, quâ ad ſupradicta peccata propelluntur; ſæpè tamen hæc conſuetudo voluntaria dici non poteſt, cùm eam oderint, ac deponere optent. Ibidem pag. 49.

63. Janſeniſtarum ſententia, negans abſolvendum pœnitentem, quem non credit, nec probabiliter judicat executurumm utandæ in meliùs vitæ propoſitum, certa ad deſperationem eſt via. Debet ergo pœnitentem Sacerdos abſolvere, etiamſi illum in crimina relapſurum ſentiat; imò etiamſi de ſe pœnitens judicet fore, ut in eadem peccata recidat impoſterùm. Ibidem pag. 162.

64. In praxi exiſtimo, numquam aut rariſſimè denegandam abſolutionem, ob Doctrinæ Chriſtianæ

ignorantiam. Sanchez, Oper. Mor. l. 2. cap. 3. n. 21.

65. Abſolutionis capax eſt, qui per ignorantiam, etiam culpabilem, neſcit Myſteria Fidei, nequidem SS. Trinitatis & Incarnationis, dummodò prĕteritæ negligentiæ etiam pœniteat, firmiterque proponat fore ut diſcat. Nec ipſi deneganda adhuc abſolutio, quamvis ſemel & iterum admonitus diſcere potuerit, & neglexerit. Sanchez ibidem ex Azorio, abſque exceptione ullius Myſterii.

§. 4.

De Satisfactione.

66. SI Pœnitens nollet acceptare pœnitentiam, paratus in Purgatorio ſatisfacere; non ex hoc præcisè cenſendus indiſpoſitus, nec ſine abſolutione dimittendus: Quia opinio quæ docet, pœnitentem non teneri acceptare pœnitentiam, etiam poſt Tridentinum, probabilis eſt. Tamburinus in Method. Confeſſ. l. 4. cap. 2. §. 1. n. 7.

67. Peccator poteſt, ſine violatione juſtitiæ, imò & ſine violatione charitatis, ſatisfactionem differre in alteram vitam. Filiutius, tom. 1. tract. 6. cap. 9.

68. Pœnitens abſolvi poteſt, nullâ injunctâ pœnitentiâ, dum probabiliter creditur nullam acceptaturus. Sic aliquos ſentire teſtatur Merbeſius Summ. Chriſt. p. 2. diſſert. 4. q. 57 ſub finem.

69. Non peccat Confeſſarius, nullam imponendo pœnitentiam, dum Pœnitens mox lucraturus eſt Indulgentiam Plenariam. Gobat de Sacram. tract. 7. caſu 21. n. 744.

70. Argui non poteſt practica Confeſſariorum leves pœnitentias pro grandibus delictis imponentium, ubi ſic conſuetum eſt: Quia licitum eſt conſuetudinem iſtam ſequi.

71. Pœnitentiam levem, pro magnis criminibus à Sacerdote injunctam, Pœnitens reputare debet taliter ſufficientem, ut Deus ampliorem non requirat.

72. Tridentino, præcipienti impoſitionem pœnitentiarum

tentiarum criminum gravitati proportionatarum, ſatisfit, imponendo preces aliquas, etiam pro criminibus gravioribus. Tres haſce poſtremas Opiniones, à nonnullis Caſuiſtis traditas, cum omni ſinceritate à ſe referri teſtatur Author Libri cui titulus, *Apologia Pœnitentiæ.*

§. 5.

De Communione.

73. AD communicandum ſemel in hebdomada hortandus eſt quilibet, quamlibet magnus peccator, dummodò ſe diſponat per contritionem & confeſſionem, cum propoſito ſe emendandi, etiamſi per plures hebdomadas in eadem & totidem flagitia relaberetur. Molina, Inſtruct. Sacerd. cap. 6. §. 1.

74. Qui ex humana fragilitate ſemel in menſe labuntur in mortale peccatum, liberè communicare poſſunt bis aut ter in hebdomada: imò ſæpiùs, ratione occurrentis Solemnitatis, Indulgentiæ, &c. Marcus à Sto. Franciſco in Præfatione ſuæ Aurifodinæ.

75. Qui ex eadem fragilitate ſemel aut bis in hebdomada fœdantur mortali crimine, poſſent equidem ſemel in hebdomada communicare. Idem ibidem n 15.

76. Satis probabile eſt, ne venialiter quidem peccare eum, qui conſcius plurium peccatorum venialium, abſque prævio de eis dolore, communicat, dummodò in iis actu non complaceat. Gobat de Sacram. tract. 4. caſu 15. n. 217 referens Tannerum, Valentiam, Rhodez, &c.

77. Nequidem venialiter peccat in Diviniſſimum Sacramentum, qui illud accipit cum voluntaria diſtractione. Joan. Sancius in Select. diſp. 23.

78. Præmiſsâ confeſſione, Sacerdos celebrare, & Laïcus communicare licitè poteſt, poſt habitam eo die copulam carnalem, vel pollutionem voluntariam, ſive ſecum, ſive cum complice, ſive per fornicationem, ſive per adulterium, ſive per peccatum contra naturam, ſive quocumque alio modo. Maſcarenhas de Sacram. tract. 4. diſput. 5. n. 284.

79. Conſulendum eſt peccatoribus, proximè dictis, ipſo die voluntariæ pollutionis, fornicationis, adulterii &c. ad ſacram Menſam accedere, dummodò doleant & confiteantur. Idem ibidem.

80. Communio multò magis conſulenda eſt conjugatis, ipſo die copulæ habitæ causâ voluptatis. Joan. Sancius, loco citato.

81. Extra culpam eſt quiſquis Euchariſtiam ſumit ſibi non conſcius peccati mortalis. Seſmaſonus in quæſt. *An meliùs ſit frequentiùs quàm rariùs communicare*, contra quem Arnaldus librum ſcripſit *de frequenti Communione.*

82. Etiam illi, qui ſui-ipſorum amore pleni, ſæculoque prodigioſum in modum addicti ſunt, quamlibet implicati mortalibus delictis : priùs confeſſi, laudabiliter communicant octavo quolibet die, non præmiſſis aliis operibus. Idem ibidem.

83. Qui multoties ſacrilegè, ſive cum conſcientia peccati mortalis communicavit, poſteà converſus recipit totam gratiam quam recepiſſet, ſi toties dignè & benè communicaſſet. Maſcarenhas, tract. 1. de Sacramen. diſp. 4. n. 211.

84. Per conſequens fieret repentè ſanctiſſimus, qui valde multiplicaſſet ejuſmodi Communiones ; & eò ſanctior, quò plura fuiſſent ſacrilegia ; & multò adhuc ſanctior, ſi ſingulis diebus, contra Eccleſiæ leges decies vel centies celebraſſet. Quo caſu augmentum iſtud gratiæ & ſanctitatis per ſe proveniret ex toties multiplicatis ſumptionibus Euchariſtiæ ; per accidens verò foret, quòd tales ſumptiones fuiſſent ſacrilegæ. Idem ibidem.

CAPUT VI.

Obſervanda circa Opiniones Cap. præced. recenſitas.

39. CIrca duas poſtremas non immorabor, utpote quæ ſeipſas ſuâ ipſâ abſurditate ſatis refutant, & ex quibus conſequens foret, hominem, qui totâ vitâ flagitioſiſſimus fuiſſet, atque in dies ab ineunte ætate judicium ſibi centies in die (ex quo Sacerdos fuit) manducaſſet & bibiſſet, nulloque alio cibo & potu totâ vitâ veſci voluiſſet, nisi pane & vino conſecratis, poſtquam Dei patientia uſque ad decrepitam ætatem, & ultimam vitæ horam in tam horrendis ſacrilegiis & omni flagitiorum genere inſorduiſſet; ſi ultimâ illâ horâ, tot millium ſacrilegiorum flagitiorumque horrore, Infernique timore percuſſus, vocato Confeſſario, nihil aliud facere potuiſſet, nisi percuſſo pectore verè, ſed imperfectè contritus, ſeu potiùs attritus, abſolutionem obtinere: Conſequens, inquam, foret, talem hominem ex deteſtando peccatore tantum ſubitò evadere ſanctum, cui pauci è ſanctis Martyribus gratiæ & ſanctitatis magnitudine comparabiles forent. Quod admittere ratio non patitur, & piæ aures exhorreſcunt. Nec certè quiſquam eſt qui facilè tali dixerit *ora pro nobis*.

40. Reliquæ propoſitiones tantam inter ſe cognationem habent, ut ex iis plurimæ, imò maxima earum pars pari ratione ſuſtineri poſſit, ſi ſuſtineri queant quatuor iſta principia. 1. Quòd ordinariè facilis ſit converſio peccatorum, quamlibet grandium, conſuetudinariorum, frequenterque, facilè & citò in eadem gravia relabentium; nec multo egeat tempore vel labore, nec laborioſis pœnitentiæ operibus. 2. Quòd ſine illis Confeſſarius ordinariè

nariè credere debeat dictis peccatoribus, ſe contritos aſſerentibus, ipſosque ſtatim abſolvere, nisì manifeſta ratio, diſtincta à frequenti, citò & facili relapſu, appareat in contrarium. 3. Quòd ad dignam fructuoſamque Communionem ſolummodò requiratur ſtatus gratiæ. 4. Quòd iiſdem peccatoribus imponenda non ſit pœnitentia laborioſa, &c. ùt infrà.

Si enim tria priora principia vera ſint, omnes allatæ de Communione propoſitiones, exceptis duabus poſtremis, ſuapte ſponte fluunt. Quia ſi ad dignam fructuoſamque Communionem ſtatus gratiæ ſufficit, & hic abſque præmiſſis pœnitentiæ operibus tam citò & facilè obtineri queat; Igitur 1. non obſtante quotidiano in eadem gravia relapſu, etiam decies vel vigeſies vel ſæpiùs repetito, peccatores quotidie abſolvi poterunt toties quoties confeſſi fuerint, & dixerint ſe contritos. 2. Poterunt conſequenter abſoluti communicare & celebrare, nedum ſemel in hebdomada, ſed & quotidie; maximè cùm id probent rationes ipſorum. Unde cùm tria iſta principia admittant Marcus à S. Franciſco, Joachim à Jeſu Maria, Reymakers, Author *Tempeſtatis novaturientis*, & plerique alii noviores Caſuiſtæ, quibus non placet Doctrina S. Thomæ Villanovani n. 19. relata: Patet ergoin quantam ſe præcipitant laxitatem, dum Doctrinæ conſequentia ipſos admittere compellit laxiſſimas illas de Communione opiniones, quarum aliquas, licèt admittere renuat v. g. Marcus à S. Franciſco: debet nihilominùs, velit nolit, admittere, dum in *Aurifodina ſua* p. 3. c. 4. & 5. & p. 4 cap. 9. tria illa principia tradit, ex quibus naturaliter conſequuntur.

41. Cùmque iidem Authores, ſimul cum tribus illis principiis quartum iſtud admittant, quòd peccatoribus, etiam conſuetudinariis, & frequenter relabentibus, ordinariè imponenda non ſit pœnitentia laborioſa; ſed vel aliquæ preces, vel frequens confeſſio & communio, vel alia ejuſmodi: ſi omnia iſta principia vera ſint, propoſitiones § 1. 2. 3. & 4. recenſitæ

recenſitæ (exceptis 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 30. 36. 37.) majori ſaltem ex parte facilè conſequuntur, pariſque poterunt ratione & facilitate ſuſtineri. Si enim ordinariè tam facilis ſit converſio magnorum peccatorum, & contritio ab ipſis, quamlibet frequenter relapſis, & conſuetudinariis, exiguo tempore ordinariè eliciatur : non eſt cur ſuſtineri nequeant propoſitiones 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 13. 14. 15. Si etiam peccatoribus, quamlibet magnis, conſuetudinariis, recidivis &c. ſe contritos aſſerentibus, fides ordinariè adhibenda, abſolutioque impendenda ſit ; adhibenda quoque erit exiſtentibus in occaſione proxima, quam ſe abjecturos ſæpiſſimè polliciti ſunt, nec pollicitationibus unquam ſteterunt, ſi denuò dicant ſe dolere, emendationemque & occaſionis abjectionem proponere : Et ſic vel naturaliter conſequuntur, vel pari ratione & facilitate ſuſtineri poterunt propoſitiones 29. 31. 32. 33. 34. 35. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 62. 63. 64. Imò tales abſolutione dignos cenſet Joachim à Jeſu Maria, tametſi occaſionem deſerere nolint, ſi abſque gravi incommodo non poſſint. Quia occaſionem involuntariam cenſet, nec neceſſariò deſerendam, dum abſque gravi incommodo deſeri nequit, v.g. ſine periculo infamiæ. Quod periculum reipſâ ordinariè aliud non eſt, niſi quòd eam deſerens ſermonem populo det, ùt Baunius dicit propoſitione 61. Neque enim bona fama per iſtud virtutis opus amittitur, ſed apud Sapientes acquiritur potiùs : Unde incidit in propoſitiones 60. & 61. Dumque exiſtentes in ejuſmodi occaſione, etiam dum adhibitis remediis nulla emendatio ſequitur, eodem loco haberi vult, quo recidivos : vult illis titulo indiſpoſitionis Abſolutionem negari non poſſe, magis quàm recidivis, tametſi occaſionem deſerere nolint. Hoc autem nimis profectò laxum eſt, Evangelioque, Conciliis, & Sanctis omnibus, Antiquis & Noviſſimis, patenter adverſum, eoque titulo à pluribus Epiſcopis & Academiis proſcriptum.

42.

42. Denique, ſi dictis peccatoribus imponenda non ſit pœnitentia laborioſa, ſed aliquæ dumtaxat preces, vel etiam frequens Communio [quæ nihil vel modicum præ ſe fert pœnæ] frequenſque Confeſſio (quæ modicam quoque pœnam & confuſionem adfert pleriſque recidivis, conſuetudinariiſque, qui de criminibus à ſe commiſſis ſæpè ſe jactant & gloriantur) Propoſitiones 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. facilè conſequuntur. Maximè, cùm modicæ illæ pœnitentiæ, nihil auſteri præ ſe ferentes (reſpectivè ſaltem ad pleroſque peccatores) vix nisì pœnitentiæ nomen habeant, vixque aut ne vix quidem dici queant ſatisfactio ſeu ſufficiens reparatio enormium vel ſæpè repetitorum criminum. Et ideo Bellarminus, qui vix alias pœnitentias legit in Libris Caſuiſtarum, Conc. 9. in Domin. 4. Adventûs, meritò dixerit, quòd *digna pœnitentiæ opera non ſolùm in moribus noſtris, ſed vix in Libris reperiantur.*

43. Attendat interim pius Lector, an propoſitiones ſuperiori capite recenſitæ ſint in ædificationem, an non potiùs in deſtructionem chriſtianæ Pœnitentiæ, qualem Prophetæ, Chriſtus, Apoſtoli, SS. Patres, magnis ſaltem peccatoribus neceſſariam prædicant ? an praxis ejuſmodi opinionum ſalutaris & conveniens ſit ad procurandum dignos pœnitentiæ fructus, quorum præcipuus in ſincera vitæ emendatione poſitus eſt ? An non potiùs animarum ſaluti noxia, peccatorumque impœnitentiam, & peccandi libidinem fovens, utì fovet damnata iſta propoſitio : *frequens Confeſsio & Communio, etiam in his qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis.* Quæ propoſitio ex allata doctrina Reymakers, Carcli ab Aſſumptione, Joachimi à Jeſu-Maria &c. conſectaria eſt. Quid enim nisì gentiliter vivunt, quorum vita perpetua criminum repetitio, poſt frequentem Confeſſionem & Communionem ? At eo non obſtante, frequentem Confeſſionem, Communionemq; ipſorum bonam ac ſalutarem eſſe ſupponunt, & docent iſti Caſuiſtæ ; ſicut & docuit, ſuppoſuitque Author damnatæ iſtius Propoſitionis. Utrique ergo componant

ponant vitam aliàs gentilem (id eſt cupiditatibus gentilium more indulgentem) cum frequenti Confeſſione Communioneque bona & ſalutari. At frequens Confeſſio Communioque bona & ſalutaris non malè dicitur nota prædeſtinationis. Qui enim ordinariè benè & ſalubriter confitetur communicatque in vita, ordinariè benè & ſalubriter confitietur communicatque in morte, juxta vulgatum iſtud : *qualis vita, finis ità.* Qui autem benè ſalubriterque confitentur & communicant in vita & in morte, ordinariè ſunt de numero Prædeſtinatorum.

44. Videat etiam, quiſquis oculos habet non faſcinatos, an propoſitiones illæ conſonent dictis Sanctorum, an non potiùs diſſonent ? *Res verè operoſiſſima eſt, ad Sacramentum Pœnitentiæ ritè accedere*, ait cum SS. Patribus S. Carolus Borromæus, inſtruct. Paſtor. cap. 10. Quomodò operoſiſſima, ſi neceſſaria ad id præparatio, vera utique contritio, cordiſq; converſio, etiam poſt enormia delicta, eorumque conſuetudinem, frequentemque repetitionem, tam facilè comparetur, ùt Caſuiſtæ iſti dicunt ? Veram pœnitentiam, ſaltem poſt ejuſmodi crimina, eſſe raram Ambroſius, Pacianus, aliique Patres aſſerunt. Quomodò rara eſt, ſi tam facilis, atque etiam in gentiliter viventibus, conſuetudinariis, frequenter & facilè recidivis, poſt enormia delicta, ſine præmiſſis laborioſæ pœnitentiæ operibus, ordinariè reperitur ; nec laborioſa ipſis pœnitentia injungenda ſit, nequidem poſt abſolutionem peragenda ? verùm ſi ita eſt, vera erit ejuſmodi Peccatorum perſuaſio, minimo negotio veram pœnitentiam agi poſſe : Perſuaſio verò iſta veræ pœnitentiæ magis exitioſa eſt, quàm peſtiscorporali vitæ. Porro vera pœnitentia remedium eſt malorum omnium, humanæque infirmitatis præſidium unicum : Quot igitur malorum Authores non ſunt, qui laxioribus opinamentis ſuis in cauſa ſunt, quòd vera non agitur pœnitentia ? quæ ſi non veraciter agitur, ſpecieque ipſius contentus peccator, veram ſe egiſſe putet pœnitentiam,

tiam ; cùm longè ab ea ſit , fiunt noviſſima hominis iſtius pejora prioribus. Quia Spiritus nequam , ad eum rediens , à quo reverà non exierat , ſed ſimulaverat tantùm , adducit ſecum ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe.

45. Et quid eſt , quòd *de tanto numero confitentium tam exiguam emendationem videamus , in iis qui toties & tam multis abhinc annis Pœnitentiæ Sacramentum frequentarunt* ? ùt S. Carolus conqueritur loco citato cap. 1. ? Quid eſt , quòd *tam multi inveniantur omnem vitam ferè in peccatis mortalibus duxiſſe , & qui nunquam ùt oportuit Sacramento pœnitentiæ peccata ſua expiarunt* ? ùt ait cap. 18. 'Quid eſt denique , quòd *in omnibus ferè opificiis & exercitationibus publicis peccata graviſſima inveniantur , & abuſus intolerabiles* , ùt addit ibidem ? Cauſa quidem eſt humanæ naturæ corruptio , ſed eam plurimùm fovet Confeſſariorum incuria , nimiaque mollities & indulgentia : Dum enim praxim ſuam , in Sacramenti hujus adminiſtratione , conformant laxioribus nonnullorum Caſuiſtarum opinamentis , peccandi fomitem hominibus ſubminiſtrant , nec ad veram pœnitentiam peccatores umquam perducunt. Ut enim Cyprianus ait in l. de lapſis : *Qui peccantem blandimentis adulantibus palpat , peccandi fomitem ſubminiſtrat , nec comprimit delicta ille , ſed nutrit* &c. Conſer ea quæ ex SS. Patribus exhibebimus cap. ſequenti.

CAPUT

CAPUT VII.

Invectivæ Sanctorum, Veterum ac Noviſſimorum, adverſùs aſſertam per Propoſitiones illas facilitatem abſolvendi reos graviorum criminum, conſuetudinarios, recidivos &c. priuſquàm precibus, gemitibus, aliiſque pœnitentiæ ac pietatis operibus, juſto tempore pulſaverint ad fores Divinæ Miſericordiæ, ad impetrandum plenæ Converſionis donum: cujus facilitatis praxim Sancti vocant Miſericordiam falſam, veram crudelitatem, piam impietatem, blandam perniciem &c.

46. ITA imprimis Cyprianus in l. de lapſis, & in variis Epiſt. ſuis. Cùm enim Cypriani tempore Chriſtianos multos in Idololatriam perſecutorum tormenta dejeciſſent, *qui omnes poſt perſecutionem peccatum quidem fatebantur & publicè deflebant*, inquit Morinus l. 9. cap. 3. n. 18. Sed quaſi hoc ſufficeret, abſque prævиis aliis pœnitentiæ operibus, obtentis ad id litteris à Confeſſoribus & Martyribus, abſolvi importunè efflagitarent, & à nonnullis Sacerdotibus, quâdam erga ipſos miſericordiâ motis, de facto abſolutionem obtinuiſſent. Iſtud eſt quod Cyprianus gravi invectivâ reprehendit in l. de lapſis cap. 7. *Cùm ſcriptum ſit, Qui vos fœlices dicunt, in errores vos mittunt, & ſemitas pedum veſtrorum turbant: Qui peccantem blandimentis adulantibus palpat, peccandi ſomitem ſubminiſtrat; nec comprimit delicta ille, ſed nutrit. At qui conſiliis ſortioribus redarguit ſimul & inſtruit Fratrem, promovet ad ſalutem. Imperitus eſt Medicus, qui tumentes vulnerum ſinus manu parcente contrectat, & in altis receſſibus viſcerum virus incluſum dum ſervat, exaggerat .... Emerſit enim .... novum genus cladis .... acceſſit ſub Miſeri-*

cor-

ricordiæ titulo malum fallens & blanda pernicies: Contra Evangelii vigorem, contra Domini ac Dei Legem, temeritate quorundam, laxatur incautis Communio, irrita & falsa pax, periculosa dantibus, & nihil accipientibus profutura .... Pœnitentia de peccatoribus excussa est, gravissimi extremique delicti memoria sublata est. Operiuntur morientium vulnera; & plaga lethalis, altis & profundis visceribus infixa, dissimulato dolore contegitur. Á Diaboli aris revertentes ad Sanctum Domini, sordidis & infectis nidore manibus, accedunt .... vis infertur Corpori ejus & Sanguini .... Pacem putant esse, quam quidam verbis fallentibus venditant. Non est pax illa, sed bellum .... Quid injuriam beneficium vocant? Quid impietatem vocabulo pietatis appellant? .... Hoc sunt ejusmodi lapsis, quod grando frugibus, quod turbidum sidus arboribus, quod armentis pestilens vastitas, quod navigiis sæva tempestas. Solatium æternæ Spei adimunt, arborem à radice subvertunt .... navem scopulis, ne in portum perveniat, illidunt. Non concedit pacem facilitas ista, sed tollit .... persecutio est .... per quam subtilis inimicus impugnandis adhuc lapsis occultâ populatione grassatur ut lamentatio conquiescat, ut dolor sileat, ut delicti memoria evanescat, ut comprimatur Peccatorum gemitus, statuatur fletus oculorum, nec Dominum graviter offensum longâ & plenâ pœnitentiâ deprecetur .... nemo se fallat .... Dominus orandus est, Dominus nostrâ satisfactione placandus est. Si quis præ properâ festinatione temerarius remissionem peccatorum dare se cunctis putat posse, aut audet Domini præcepta rescindere: non tantùm nihil prodest, sed obest plurimùm, &c.

47. Secundò, Clerus Romanus, Epist. 31. ad Cyprianum, *profanam* illam *facilitatem* vocat, quâ *evertitur Fidei Majestas, & præproperata nimis remedia communicationum utique non profutura per misericordiam falsam præstantur*: addens, quòd *hoc non est curare, sed si dicere verum volumus, occidere.*

48. Tertiò, Moyses & Maximus Præsbyteri, Nicostratus, & Rufinus Diaconi, aliique sancti Confessores

feſſores (Epiſt. 26. ad eundem) Sacerdotes, de quibus n. 46. redarguunt, velut qui *ſine reſpectu Evangelii Sanctum Domini canibus, & margaritas porcis profanâ facilitate donaſſent.*

49. Quartò. Ambroſius in Pſ. 118. ad verſum, *viam iniquitatis amove à me*, dicit, quòd facilitas iſta ſit *Miſericordia injuſta*, & *majoris auſteritatis, quàm ſi ulciſcaris.* Et ad verſum *Miſerere mei ſecundùm eloquium tuum*, dicit, quòd talis facilitas veniæ *incentivum tribuit delinquendi*, quòdque iſta *inutilis Miſericordia eſt.*

50. Quintò. Chriſoſtomus, Hom. 4. in 2. ad Corinth. in morali, hæc habet Joachimo noſtro plurimùm obſervanda: *Si quiſpiam Chriſtianus hominibus convenire dixerit, humanitatem erga fratrem peccantem exhibere; diſcat ille* (diſcat proinde P. Joachimus) *humanitate eum uti qui iraſcitur* (id eſt qui ligat peccatorem;) *non eum à quo præmaturè qui peccat, ad abſolutionem vocatur, nec peccati ſui ſenſu affici ſinitur. Uter enim, quæſo, febre ac phreneſi laborantem miſericordia proſequitur, an qui in lecto eum ſternit, ac vinculis adſtringit, atque à noxiis cibis ac potionibus arcet? an qui ei merò ſe ingurgitandi facultatem præbet, ac ſui juris & arbitrii eum eſſe jubet, omniaque facere, quæ ab homine ſano atque incolumi valetudine fieri debent? an non morbum quoque hic exulcerat, qui humanitatis officio ſibi fungi videtur? cùm contrà, ille morbum pellat ac profliget? Eodem modo hîc quoque judicamus: Humanitatis enim eſt ægrotis non ubique indulgere, ac præpoſteris ipſorum cupiditatibus abblandiri. Nemo eum, qui apud Corinthios ſtupri ſe crimine obſtrinxerat, tam amabat quàm Paulus, qui eum Satanæ tradi jubebat. Nemo rurſum tam eum oderat, quàm ii qui peccanti applaudebant & obſequebantur .... Quocirca nos etiam has humanitatis clementiæque leges addiſcamus. Nam & tu ſi equum videris, qui in præcipitia fertur, frænum injicis, acriter inhibes, ac ſæpè flagellas. Atqui cruciatus hoc eſt: verùm hujuſmodi cruciatus ſalutem ei adfert. Eandem igitur erga eos qui peccant, rationem tene; vinculis eum qui facinus improbum admiſit, coërce, uſquedum ipſe Deum ſibi propitium*

ac placidum reddiderit. Si vincula dilatæ abſolutionis, & pœnitentialium interim operum, ad propitiandum ſibi Dominum, *injecero, Deus jam non vinciet. Sin autem in vinculis eum non tenuero*, ſed abſque pręviis illis operibus, ſtatim abſolvero; *ejuſmodi eum vincula manent, quæ frangi nullo modo queant .... Proinde non eſt quòd* HANC REM CRUDELITATIS *& ſævitiæ eſſe* cum P. Joachimo ARBITRERIS, ſed SUMMÆ CLEMENTIÆ & BENIGNITATIS PRÆSTANTISSIMÆQUE MEDENDI RATIONIS, NEC VULGARIS ERGA PECCATORIS SALUTEM CURÆ.

51. Sextò. Supradictam abſolvendi *facilitatem peſtiferam* vocat LEO Papa, Epiſt. 79. *inimicam benignitatem, periculoſam, & falſam miſericordiam, inutilem indulgentiam.* HORMISDAS Papa, Epiſt. ad univerſ. Provinc. quæ extat in fine Pœnitential. Halitgar. tom. 5. Biblioth. Patr. *blandam adulationem* GREGORIUS Magnus Paſtoral. l. 2. cap. 8.

52. Septimò. Pœnitentibus ſecuritatem citò pollicentibus Iſidorus lib. 2. ſent. cap. 13. applicat propheticum iſtud: *Curabant contritionem filiæ populi mei cum ignominia, dicentes pax, & non eſt pax*: ſicut iiſdem Gregorius, loco proximè relato, applicat illud: *væ qui conſuunt pulvillos ſub omni cubito manûs.*

53. Octavò. S. Leander cum Conc. Toletano III. can. 11. execrabilem cenſuit præſumptionem, abſque pręviis longæ pœnitentiæ operibus toties abſolvi poſtulantium, quoties peccare libuiſſet: per conſequens, execrabilem, pernicioſamque cenſuit facilitatem ipſos abſque pręviis operibus illis toties abſolvendi.

54. Nonò. GREGORIUS VII. cum Conc. ſuo Romano VII. animas hominum magis ad interitum quàm ad ſalutem ducere dicit Confeſſarios illos, qui reum gravioris criminis abſolvunt ſine vera pœnitentia, quâ ita ſe ad Deum convertat, ut relictis omnibus iniquitatibus ſuis, deinde in fructibus bonæ operationis permaneat.

55. Decimò. Concilium Rothomagenſe anni.... *nimiâ*, inquit, *facilitate, & frequentiâ omnia indulgendi crimina, Eccleſiaſtica diſciplina enervatur, & ad eadem aut majora perpetranda creſcit hominum audacia.*

56.

Digitized by Google

56. Undecimò. S. Thomas Villanovanus ſuprà, n. 19. dicit, quòd abſolutionem non differre iis, qui *ambulant in delictis ſuis, & poſt confeſſionem ſtatim redeunt ad peccatum ſuum*; ipſiſque credere, dum dicunt in Confeſſione, quòd verè emendationem proponant, ſit *decipere eos*. Et Conc. in fer. 6. poſt Dom. 4. Quadrag. Sacerdotes, à quibus peccator abſolvitur, priuſquàm *concubinam è domo expellat, pecuniam alienam reſtituat, mercenariorum labores & pauperum debita ſolvat, offenſo fratri reconcilietur*, &c. vocat *Paſtores Domini ſui oves jugulantes, medicos populi ſui ægrotos occidentes, Judices turpibus blandientes, cenſores flagitia palpantes, cœcos gregem Domini dirigentes, animarum non curatores, ſed interfectores; non conſultores, ſed deceptores*: quorum *blandiens adulatio Eccleſiam Domini hodie perdit*; qui *vulnera liniunt, vermem conſcientiæ extinguunt, ſtimulum peccati auferunt, & ſecuros peccatores ad inferna demittunt. Hæc* (inquit) *contra quoſdam Confeſſarios noſtri temporis*, PIE IMPIOS, ET IMPIE PIOS, *qui, ne confitentes aliqualiter contriſtent, illos in ſua nequitia manere permittunt.* At *quantò meliùs eſſet ad modicum contriſtare, quàm in æternum damnare?*

57. Duodecimò. S. Carolus Borromæus in Inſtruct. paſtor. cap. 1. dicit, *ſummoperè cavendum eſſe multis Confeſſariis, ne* (ob nimiam facilitatem) *in gravem reprehenſionem inciderit eorum induſtria; cùm, de tanto numero confitentium, tam exiguam emendationem videamus, in iis qui toties & tam multis annis hoc Sacramentum frequentarunt.* Cap. 12. dicit ex eo *quòd abſolutiones iis impartiantur, qui reverà indigni ſunt, contingere, quòd multi in eiſdem ſæpè peccatis hærent, cum animarum ſuarum lamentabili ruina.* Cap. 14. quòd *hac tempeſtate luxus veſtium* (idem eſt de alia qualibet peccandi licentia) *ad ſummum quem conſcendere potuit verticem videtur evaſiſſe, magna ex parte culpâ & negligentiâ Confeſſariorum, qui .... nullo cum ſcrupulo eos abſolvunt.* Cap. 17. poſtquàm dixit, exiſtentem in occaſione peccandi, per ſe licitâ, ſed ipſi reſpectivè periculosâ, à Confeſſario abſolvi non debere, *ſi exiſtimat ad eadem peccata rediturum, quamdiu in antiqua occaſione perſeverat: ſed æquum eſſe ut vitæ emenda-*

tio, & quædam illius approbatio, per temporis intervallum expectetur. Protinus addit: *hic vigilandum eò diligentiùs, quò manifestum est, hac in parte, Confessarios incuriâ suâ* [id est ignavâ absolvendi facilitate] *maximam præbere causam, cur in omnibus ferè opificiis, & exercitationibus publicis peccata gravissima inveniantur & abusus intolerabiles.*

58. Denique S. Franciscus Salesius, Constit. Synodal. tit. 9. cap. 5. sic habet: *Nihil perinde Ecclesiam dedecorat, nihil ita ejus violat disciplinam, nihil ita fovet peccatores in somnolenta peccandi consuetudine, quàm probrosus ille mos, quo quidam Præsbiteri peccata relaxant, non tamquam Judices.... verùm tamquam mancipia, quæ præcipiti & adulante indulgentiâ peccatoribus blandiuntur. De istis adulatoribus dicit Cyprianus, quòd inducant in Ecclesiam dulcem crudelitatem, misericordiæ & clementiæ nomine palliatam; eamque quam dant pacem, irritam esse, & falsam pacem asserit, dantibus periculosam, & nihil accipientibus profuturam.* Ad quod prȩcavendum differri vult absolutionem in casibus omnibus qui continentur in Instructionibus S. Caroli, signanter iis, *qui vitiosis habitibus eradicandis nervos omnes non intenderint, in confessione aliàs admoniti & correpti.* Et addit, quòd etiamsi *peccatores spondeant emendationem, & elongationem à proxima occasione....* si idem identidem promiserint, nec promissum impleverint, *Præsbyter illorum verbis non debet credere, sed differre absolutionem, quousque ab istis occasionibus peccandi recesserint, & quoadusque per aliquod temporis spatium ad eas non redierint. Nam si detur absolutio, sine spe probabili quòd Pœnitens stabit promissis; Sanguis Christi profanationi exponitur, & præsbyteri iteratarum prolapsionum & illorum malorum se reos constituunt, quæ ex falsis nascuntur absolutionibus.* QUIBUS PERIT, TUM PRÆSBYTERORUM, TUM POENITENTIUM MULTITUDO INFINITA. Denique ut dilatio prosit, suaviter monendum dicit pœnitentem, *quòd ipsi hoc pacto otium detur.... faciendi aliquam pœnitentiam, ad veram pœnitudinem obtinendam.* Quandoquidem *non desint rationes dubitandi, an verè peccatum deserere decernat, cùm post tot promissa non fecerit.*

CAPUT

CAPUT VIII.

Eandem facilitatem improbant ſexdecim Eminentiſſimi Cardinales, doctrinâ ac pietate celebres.

59. IMPROBAT imprimis Joannes Gropperus (quem, ob vitæ ſanctimoniam, præclaramque Doctrinam, PAULUS IV. renuentem in Cardinalium adlegit Collegium) in ſua Inſtitutione Catholica pag. 231., ubi, Sanctorum ſuprà relatorum doctrinæ inſiſtens, graviter monet Sacerdotes, ut caveant, *ne vulneri, dum adhuc pus intus eſt, parcente manu cicatricem obducant; ſed potiùs, ſecato eo, fortiorem pœnitentiæ medicinam, dum omnis putredo evacuetur, infundant*: aiens eos, *qui hanc tam neceſſariam & ſalutarem curam negligunt .... ſaucios. & ſemivivos* (atque adeò non ſatis converſos) *non attrectato vulnere, inaniſpe lactare, eâque impletos in mortem æternùm duraturam, dum impœnitentes manent, nullosque dignos pœnitentiæ fructus edunt, præcipitare.* Eodemque in opere vehementer redarguit negligentiam, imperitiamque Sacerdotum in congruis pœnitentiis imponendis, quos dicit cauſam eſſe fœdiſſimorum malorum, ſcandalorumque, quæ videmus *in Eccleſiam agminatim inundare.*

60. Secundò improbat Cardinalis Bellarminus, Conc. 8. in Dom. 4. Advent. *Nec enim*, inquit, *eſſet hodie tanta facilitas peccandi, ſi non eſſet tanta facilitas abſolvendi. Veniunt*, inquit, *homines onuſti peccatis, & qui millies in ea ceciderunt. Et veniunt ſæpè ſine ullo ſigno doloris, niſi quòd confiteantur*, & ore dicant ſe dolere, *vel pridie, vel ipſo die ſummæ Celebritatis, & ſtatim abſolvi, & ad ſacrorum Myſteriorum Communionem accedere volunt: & nos Judices inconſiderati, diſpenſatores infideles .... omnibus dicimus, Ego*

te abſolvo... Sed væ nobis, cùm Dominus rationem ponet cum ſervis ſuis.... : unius enim animæ perditio tantam habet jacturam, ut nullâ ratione poſſit æſtimari.... Sacramentum Pœnitentiæ, Auditores, Baptiſmus eſt laborioſus, Baptiſmus lacrimarum, Balneum aquæ ferventis, quod requirit gemitus, contritionem, lamenta, fructus dignos pœnitentiæ, preces, jejunia, eleëmoſinas, & alia id genus opera, prout Eccleſia Catholica tenet, & ſemper Patres docuerunt.... Ipſe etiam Spiritus Sanctus in ſcripturis ſanctis.... Quare, Auditores optimi, ſi bonam, ſi utilem, ſi ſalutarem confeſſionem facere vultis, ſi verè cum Deo in gratiam redire...., balneum iſtud calidum magno animo ingredi debetis, & primùm diu, & multùm in amaritudine animæ peccata præterita recogitare: deinde ea largis & diuturnis imbribus lacrimarum abluere: tum ſacerdotem probum & eruditum adire. Et Conc. 9. *Veniunt nonnulli ad confeſſionem. Adferunt unam ſarcinam peccatorum, quam duo equi ferre non poſſent..., & tamen nullæ ſunt lacrymæ, nulli gemitus... nec veſtium pompam deponunt, nec ullum ſignum doloris oſtendunt* (nisì quòd confiteantur, ore dicentes ſe dolere.) *Hæccine eſt contritio? ſcripturæ ſacræ, cùm de Pœnitentia loquuntur, ubique cinerem & cilicium commemorant, & nunc planctum amarum, nunc luctum unigeniti adhibendum eſſe docent. Doctores verò mirum eſt profecto quid dicant, cùm de pœnitentia loquuntur &c.*

61. Tertiò. Baronius in Annal. Eccleſiaſt. ad annum 253. n. 79. relatâ ſententiâ Cleri Romani de lapſis in mortis periculo conſtitutis, quos pœnitentiâ necdum peractâ reconciliandos dicit, ſi profeſſâ frequenter ſuorum deteſtatione factorum, lachrymis, gemitibus, fletibus dolentis ac verè pœnitentis animi ſigna prodidiſſent; eâ tamen reconciliatione non obſtante, ſoli Deo notum eſſe, quid poſt hæc omnia de ipſis futurum ſit : *Deo ipſo ſciente, quid de talibus faciat, & qualiter Judicii ſui examinet ponderа.* Ex ea ſententia concludit, Quàm ergo parum tuta, quàmque dubia ſit illa feſtinanter exhibita reconci-

liatio, etiam petentibus cum lachrymis, dicta nuper ſententia declaravit. Quantò igitur magis ſuſpectam dubiamque Vir Eminentiſſimus cenſuit reconciliationem, quæ à tam multis hodie poſt enormia crimina exhibetur, petentibus abſque lachrymis, & previis pœnitentiæ operibus, ſolâ voce, quâ Confeſſarium ſæpiùs fecerunt?

62. Quartò. Fredericus Cardinalis Borromæus, S. Caroli Borromæi Patruelis, & in Archiepiſcopatu Mediolanenſi poſt aliquot annos ſucceſſor, tom. 3. *all. adunanza de Confeſſori Ragionam.* 1. 2. 3. 4. & 5. vehementer redarguit facilitatem Confeſſariorum, ſequi nolentium S. Caroli inſtructiones, de abſolutione certis caſibus neganda, vel differenda, quorum plures, poſt corpus ſuum multis jejuniis & flagellis caſtigatum, perire dicit ob peccata aliena, quibus communicant, manus ipſis nimis inconſideratè imponendo: quia per hoc cauſa ſunt æternæ damnationis ipſorum.

63. Quintò. Paria cum proximè relatis ſenſerunt Cardinalis de S. Clemente, Cardinalis Palotta, Cardinalis Capponi, & Cardinalis de Lugo, ùt vidimus n. 9. & 10.

64. Sextò. Cardinalis ab Harrach, Archiepiſcopus Pragenſis, anno 1650. recudi juſſit Concilium Provinciale Pragenſe anni 1605. in quo, tit. de pœnitent. pag. 78. ſic habetur: *Quos in graviora crimina frequenter ex prava conſuetudine incidiſſe Confeſſarius animadverterit; iis ad aliquot dies, atque adeo menſes, prout morbi gravitas exegerit, abſolutionem differat. Ita tamen, ut illos ſanare, non autem in deſperationem aut confuſionem inducere, piè, prudenterque procuret.*

65. Septimò. Cardinalis Grimaldus, Archiepiſcopus Aquenſis, in Decreto Synodali, contra facilitatem illam diverſos caſus deſignat, in quibus negari vel differri vult abſolutionem, ne detur verè indignis. Quorum ſeptimus eſt: *Differenda eſt abſolutio implicatis in conſuetudine alicujus gravis peccati, donec appareat emendatio.* De exiſtentibus in proxima occaſione peccati mortalis, ſtatuit abſolvendos

dos non esse, nisi eam dimiserint, ut in potestate ipsorum sit dimittere. Sin minùs differendos esse, donec emendationis indicia dederint, argumentumque credendi, quòd continebunt se in posterùm à relapsu.

66. Octavò. Cardinalis Tanna in Epist. ad R. D. Joannem Roucour Plebanum Bruxellensem, eandem facilitatem improbat, dum ipsius ad pœnitentiam manuductionem, eam improbantem commendat, tamquam quæ non possit displicere, nisi iis qui, à pœnitentia maximè alieni, non percipiunt quæ sunt Spiritûs Dei; addens, quòd doctrina ipsius de differenda sive suspendenda absolutione, sapientissimorum Theologorum sit, nec meritò argui possit.

67. Nonò. Cardinalis Capisuccus in Approbatione Theologiæ Moralis Francisci Geneti, declarat, ipsius de pœnitentia doctrinam (quâ eadem facilitas improbatur) nedum *sanam*, *solidam*, *ac tutam*; sed & *ad componendos fidelium mores necessariam*.

68. Decimò. Cardinalis Le Camus, Episcopus Gratianopolitanus (ob præclaras virtutes egregiaque merita ab Innoc. XI. ad Purpuram evectus) in Decretis suis Synodalibus tit. 6. cap. 6. sect. 7. *Confessarii*, ... *debent* ... *applicare se ad sanandum ægrotum*, *puniendumque reum*, *non fovendo ægritudinem*, *sub prætextu parcendi ægroto per benignitatem crudelem* .... *præcipuè cavebunt totum hoc negotium ad oris confessionem reducere* .... &, *ut S. Franciscus Salesius ait*, *memores erunt*, *se Christi esse Ministros*, *quos non oportet per ignaviam*, *vel mollem complacentiam*, *eòusque dedecorare ministerium*, *ut absolutionem dent adinstar pedissequi magis quàm Judicis*. Et Sect. 2. *quia præcipua causa impœnitentiæ peccatorum*, *frequentiumque in pristinos excessus relapsuum*, *est nimia Confessariorum quorundam facilitas in præcipitandis absolutionibus* .... *ipsis injungimus*, *ut solliciti sint fideliter exequi decretum Cardinalis Grimaldi* .... *pro casibus*, *quibus absolutio differenda est vel neganda*. Et infrà: *Confessarii absolvere non debent consuetudinarios* .... *nisi fundamentum habeant credendi*, *quòd separaverint se à proximis occasionibus*

ſionibus peccati mortalis, quòdque notabilem ſibi vim intulerint, ad ſeſe extricandos ab habitibus pravis.

69. Undecimò. Cardinalis Forbinus de Janſon, in Epiſt. Paſtorali, anno 1660 conſcripta, dum eſſet Epiſcopus Dinienſis, apologiam Caſuiſtarum, opiniones cap. 5. recenſitas propugnantem, ideo condemnat, quia *peccatorum remedia corrumpere conatur, & introducere pro Sacramento Pœnitentiæ regulas, quæ . . . . de tam ſalutaribus ac neceſſariis remediis efficiunt lethale venenum.* Ad quod præcavendum, dilatione abſolutionis ligari vult conſuetudinarios, ſanctumque negari canibus, *qui continuò ad vomitum revertuntur.*

70. Duodecimò. Cardinalis Aguirius, diſſert. 8. in can. 5. & 12. Concilii Tolet. III. excurſu 2. n. 148. & 149. hæc habet obſervatione digniſſima: *Inhærentes non modò Conciliis, Canonibus, & Patribus . . . . nec ſolùm graviſſimis Cardinalibus, Epiſcopis, & Theologis horum temporum, ſed & rationi manifeſtæ, fundatæ in Doctrina Fidei & experimento frequenti: Dicimus, maximè oportere, in gravium peccatorum rei, præſertim relapſi, antequam confitentur, vel minimùm antequam abſolvantur, præmittant aliquanto tempore, juxta numerum & gravitatem ſceleruin, fructus dignos pœnitentiæ, interioris, exterioriſque . . . . aliquanto, inquam, tempore, veluti (ſi quid ampliùs obtinere non poteſt) quarumdam hebdomadarum, aut ſaltem dierum, in aſſidua contritione, oratione, jejunio, fletu, & planctu, eleëmoſinis, aliisque exercitationibus piis, ut ſic ritè diſpoſiti, gratiam reconciliationis à Sacerdote accipiant, & reddantur capaces fructuoſæ Communionis . . . . Addimus, eam præparationem videri ſæpè neceſſariam . . . ad impetrandum à Deo dimum veræ contritionis, & converſionem totius cordis, eâ ratione, gradu, & modo, quo (juxta veriorem & tutiorem Theologorum Catholicorum doctrinam, omninò in praxi ſequendam) exigitur, ad recipiendum poſteà fructum Sacramentorum Pœnitentiæ & Euchariſtiæ. Licèt enim Deus poteſtate abſolutâ, aut providentiâ ſingulari, vel miſeratione magnâ, poſſit homi-*

hominem, gravium scelerum reum, subitò ad ingentem contritionem movere efficaciter, & perfectè ad se convertere: Nihilominus, juxta cursum ordinarium, ea insignia & præstantissima dona non largitur subitò, sed gradatim, ac mediâ impetratione, factâ per opera pœnalia, in oratione, eleëmosina, jejunio, & fletu, & planctu, aliisque mortificationibus corporis & animæ.

71. Et n. 158. Ex his *constat quàm nimiùm delicati ac digni reprehensione sint quicumque peccatis mortiferis inquinati ... ac nonnumquam plurimis & gravissimis, non se præparant ad illa confitenda jejuniis, orationibus, eleëmosinis, aliisque pœnitentiæ veræ operibus, ac mortificationibus, per aliquod tempus, ad impetrandam divinam Misericordiam, & auxilia opportuna, quibus toto corde eorum tantur ad Deum, ut salutarem fructum Sacramentorum recipiant; sed, statim post siccam aut præproperam Confessionem, absolvi volunt. Constat sim[illegible]ter, quàm injustè, & impudenter ii criminentur Confessarios (quamvis doctos, pios ac notæ prudentiæ) nolentes absolutionem impendere statim, sed illam differentes, donec ea pœnitentiæ opera exhibeantur, per aliquot hebdomadas, vel dies saltem, juxta prudens judicium ipsorum. Neque enim pro omnibus idem tempus exigi debet, &c.*

72. Denique, Cardinalis Denhoffius, in Instruct. Pastor. de Sacram. Pœnit., anno 1696. Italicè edita, & anno 1698. (ipso jubente & approbante) in Gallicam Linguam translata, pag. 24., 25., 26. dicit, nostræ salutis hostem non ignorare summam necessitatem Sacramenti Pœnitentiæ ad recuperandam gratiam post Baptismum amissam; ideoque nihil non tentare, quo illud nobis inutile reddat, non solùm per erroneas doctrinas hæreticorum (à quibus Catholici facilè non decipiuntur) sed & per laxiora opinamenta Catholicorum, quæ quamdiu per Ecclesiam non sunt condemnata, facilè Catholicos decipiunt. Sunt enim velut scopuli, in portûs ingressu delitescentes, quos plerique non advertunt. Sunt etiam velut pulvilli, super quibus molliter conquiescentes indormiscunt in peccatis suis, fiuntque insensibiles in malo quod gestant in sinu suo. Nullam

Iam verò opinionem dirigendis fidelium conſcientiis eſſe idoneam, ſi ſolâ humanâ ſubtilitate, abſque ſolido fundamento in divina ſcriptura, vel SS. Patrum doctrina, ſalutis dilatet viam, quam Veritas arctam eſſe definivit.

Pag. 62. 63. 64. dicit, ſinceram ad Deum converſionem, poſt vitam tempore notabili actam in peccatis, præſertim conſuetudine firmatis, longè eſſe difficiliorem quàm communiter creditur, eſſeque quaſi impoſſibile abſque gratia ſpeciali, & pluſquàm ordinariâ, eam fieri breviſſimo illo tempore, quo pœnitens eſt ad pedes Confeſſarii. Cùm ad eam neceſſaria ſint auxilia gratiæ, ad quæ recipienda ſe diſponere debet per diverſa pœnitentiæ exercitia, ùt ibidem probat ex SS. Patrum, ipſiusque Concilii Tridentini doctrina.

Pag. 174. 175. 176. 177. 178. 179. docet, ſecundùm modernum Eccleſiæ uſum (à quo temerarium foret ſe alienare) pœnitentias ante abſolutionem exigendas non eſſe ùt ſatisfactorias: benè tamen ùt medicinales & præſervativas à relapſu, & ùt diſpoſitivas pœnitentis ad ſtatum reconciliationis cum Deo. Quod, inquit, aliquot temporis momentis fieri non ſolet, reſpectivè ad peccatores conſuetudinarios. Quibus propterea neceſſe eſt, ut ad eum ſtatum ſeſe diſponant per orationes, per humiliationes, per opera pietatis, & exercitia virtutum contrariarum vitiis quibus ſubjecti erant; Eò quòd magni peccatores, teſte Bernardo, magnâ indigeant Dei miſericordiâ. Quam à Deo expectare non debent, niſi eam obtineant lachrymis ſuis, pluribuſque pœnitentiæ exercitiis, ità exigente Dei juſtitiâ, ùt docet Tridentinum.... Enimverò an non rationabile eſt, quòd, ad recipiendos effectus magnæ Dei Miſericordiæ, auxilia utique particularia & abundantia gratiæ actualis, neceſſaria ad operandam converſionem peccatoris habituati & inveterati, præcedere debeant diſpoſitiones longè majores, quàm ſufficerent caſu aliquo nuper lapſo in peccatum mortale? Præterea neceſſe eſt ut peccator aliquanto

tempore

tempore violentiam abrumpat pravi habitûs, inducentis ipsum in peccatum, antequàm obtineat absolutionem; ut Confessarius eam ipsi impartiendo, moralem habeat certitudinem, quòd se extricaverit ab illa quasi necessitate peccandi: quod judicare non poterit, nisi viderit in pœnitente notabilem diminutionem peccatorum consuetorum, per pietatis opera, & exercitia præscripta. Denique sapiens illa Confessariorum directio etiam fundatur in reverentia quam habere debent erga Gratiam sanctificantem, quæ, cùm sit præcipuus hujus Sacramenti effectus, exponenda non est periculo proximo profanationis, per mortale peccatum, à consuetudinario, non post longum tempus, quasi certò alioqui committendum. Ob rationem non absimilem, communis Theologorum doctrina est, post S. Thomam, Baptismum conferendum non esse infantibus Infidelium, tametsi idoneis ad recipiendam istius Sacramenti gratiam, ob periculum eam profanandi per Idololatricam imitationem Parentum, dum ad rationis usum pervenerint.

CA-

Digitized by Google

CAPUT IX.

Judicia & Cenſuræ Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum pluſquam octoginta, adverſùs propoſitiones cap. 5. exhibitas.

73. EAs imprimis reprobant triginta-duo Archiepiſcopi & Epiſcopi, n. 4. 11. 12. 13. & 14. commemorati, qui Librum *de frequenti Communione* honorificentiſſimis approbationibus exornarunt, doctrinamque ipſius ſuam fecerunt. Sicut & viginti-ſex Archiepiſcopi & Epiſcopi, qui Ritualis Alectenſis Inſtructiones (quibus doctrina noſtra propoſitionibus adverſa traditur) anno 1669. approbarunt; declarantes *non continere niſi puriores Evangelii Regulas, ſanctioresque veritates quas nobis Canones præſcribunt.* Item triginta unus Archiepiſcopi, & Epiſcopi, qui cenſuram infrà exhibendam Illuſtriſſimi D. Guidonis de Seve, Epiſcopi Atrebatenſis, ipſiusque præclaras de pœnitentia Regulas, Epiſtolasque Paſtorales adverſùs eaſdem Propoſitiones magnopere commendarunt.

74. Eas deinde improbant cenſuræ, quibus Apologiam Caſuiſtarum, anno 1657. Pariſiis editam, quamplurimi Galliarum Archiepiſcopi, atque Epiſcopi confixerunt. Cùm enim in ea legerentur Propoſitiones 54. 59. 61. 62. 63. cap. illo 5. relatæ; Ludovicus Henricus de Gondrin, Archiepiſcopus Senonenſis, de iis ſic cenſuit. *Iſtæ propoſitiones periculoſæ ſunt, ad fovendam peccati libidinem excogitatæ; Sacramento, ac virtuti Pœnitentiæ injurioſæ; judiciariæ authoritatis, quæ in Sacerdotibus, tamquam Chriſti Miniſtris, reſidet, deſtructivæ; eosque alienorum criminum participes efficiunt.* Hæc cenſura in Synodo generali Senonenſi, ad ipſius Synodi inſtantiam pro-

promulgata fuit anno 1658.

75. Vicarii Generales Cardinalis Retzii, Archiepiſcopi Pariſienſis : *Doctrina hæc eſt temeraria, in praxi periculoſa, ſcandaloſa, tendens ad relaxationem Sacramenti Pœnitentiæ, retinet peccatores in peccatis ſuis, inducit in ordinarios relapſus, & exponit Confeſſarios periculo abutendi abſolutione.* Subſcripſerunt huic cenſuræ, præter duos Vicarios Generales, octo Inſignes S. Theol. Doctores, Gamachæus, Seguierus, Gaudinus, Gauquelinus, Henaltus, Aleamius, Richecorius, Louvetus.

76. Annas de Levi de Vantadour, Archiepiſcopus Bituricenſis : *Condemnamus Librum, cui titulus*, Apologia Caſuiſtarum &c., *tamquam perniciosiſſimum, continentemque in omnibus ferè paginis plures propoſitiones exitioſas, periculoſas, abſurdas, ſcandaloſas, temerarias, ac præſertim propoſitiones contentas in extracto nobis oblato per Promotorem noſtrum* (quas inter, ſunt 54. 59. 61. 62. 63.) *tamquam omnes vel ſcandaloſas, vel falſas, vel erroneas, vel contrarias ſcripturæ ſanctæ, Mandatis Dei, Regulis Evangelii, Eccleſiæ Canonibus & Patribus.*

77. Ægidius, Epiſcopus Ebroicenſis, eandem condemnavit, quia *deſtruit obligationem .... Confeſſariorum erga ſuos pœnitentes, eos inducens ad dandam nimis temerè abſolutionem peccatoribus non retractis à conſuetudine peccandi, etiam ſupponendo quòd in idem reincident.*

78. Nicolaus, Epiſcopus Bellovacenſis, in cenſura ejuſdem, facta ad inſtantiam trecentorum & ampliùs Parochorum, ſynodaliter congregatorum... *Non patiemini, quòd tractetur Sacramentum hoc tam profano modo* (prout Apologia iſta tradit) .... *ſi verè intendatis conſcientiam veſtram puram ſervare coram ſupremo Judice.... multùm alieni eritis à crudeli mollitie illius Authoris, qui docet, quòd Sacerdos debeat abſolvere pœnitentem, licèt ſupponat quòd reincidet in peccatum ſuum. Imò quamvis ipſemet pœnitens ſe brevi relapſurum judicet.*

79. Quinque Aquitaniæ Epiſcopi eandem proſcripſerunt : quia *Fidelium ſalutem periculo exponit per ſacrilega*

legas abſolutiones, quas dare permittit exiſtentibus in occaſionibus proximis, & habitibus criminum.

80. Denique Archiepiſcopus Rothomagenſis, & Epiſcopi Aurelianenſis, Andegavenſis, Vencienſis, Nivernenſis, Cabilonenſis, Tullenſis, Lexovienſis, Cadurcenſis, Sueſſionenſis, &c. eandem condemnarunt, tamquam Chriſtianæ de pœnitentia doctrinæ labefactivam, & opinionibus periculoſis refertam.

81. Et cum his omnes penè Galliarum Epiſcopi, in ſolemniſſimo, & frequentiſſimo totius Cleri Gallicani Conventu, anni 1655., nimiam abſolvendi facilitatem, quam Apologia concedit, apertè damnarunt, dum Sti. Caroli Borromæi Inſtructiones, tam deplorabili malo velut remedium efficax, oppoſuerunt, eaſdemque Inſtructiones ſuis expenſis excudi curarunt, *ut ex iis Confeſſarii diſcerent modum, quo adminiſtrare debent Pœnitentiæ Sacramentum*; dum etiam in epiſtola, Inſtructionibus illis præfixa, graviſſimis hiſce verbis in illam facilitatem inſurrexerunt. *Non mediocri nos dolore afficit pernicioſa quamplurimorum Confeſſariorum in danda pœnitentibus ſuis abſolutione facilitas, quam illis falſis pietatis coloribus prætexunt, quasi hoc modo illos à peccatis avertant, à deſperatione, ac Religionis contemptu retrahant &c.* Denique, ad lecturam Propoſitionum Apologiæ, *omnes in illo coetu congregati, tantum de iis horrorem conceperunt, ut ſuas ſibi aures vix non obturaverint.* (ùt teſtis eſt Godæus, Epiſcopus Vencienſis, in cenſura Apologiæ) Sed quia, inſtante tempore cœtum terminandi, non ſupererat tempus tanto malo per cenſuras juridicas obviandi, per dictam Editionem aliquod ei remedium adferre ſolemnis ille cœtus contentus fuit.

82. Poſt tot Epiſcoporum cenſuras, Franciſcus Jacops, è Soc. Jeſu, S. Theol. Duaci Profeſſor, auſus fuit docere Propoſitiones ſequentes.

Prima. *Si poenitens deſerere nolit occaſionem proximam, v. g. Famulus intra tempus locationis ſuæ familiam, in qua peccat cum domeſtica. Caupo, qui ſolet inebriari, &c.: poteſt abſolvi. Quia licet ex juſta cau-*

causa (qualis est hic) exponere se proximæ occasioni peccandi (dum scilicet absque gravi incommodo deseri non potest , uti exponebat P. Jacops) *modò absit voluntas peccandi.*

Secunda. *Si occasio proxima deseri non possit absque gravi damno temporali , ut Caupo , Auriga , Chirurgus, qui solent peccare in illis Artibus , nec alias norunt , si nulla sit emendatio : sunt Authores qui docent equidem absolvendos esse , nec cogendos ad deserendam occasionem proximam.... : cùm permanere in illa occasione non sit per se peccatum.*

Tertia. *Non est licitum Confessario differre absolutionem poenitenti , quando Confessarius non est certus moraliter , aut saltem probabiliter non credit fore , ut possit posteà ipsemet dare absolutionem. Quia in hoc casu poenitens obligaretur ad bis confitendum.*

Quarta. *Non est licitum Confessario differre absolutionem consuetudinariis , licèt in illis nullam videat emendationem actualem.*

Quinta. *Si consuetudinarii gravium criminum non possint absolvi , nisi notabili tempore ab iis abstinuerint , quia aliàs non constabit Confessario de contritione pœnitentis ; etiam consuetudinarii peccatorum venialium non poterunt absolvi , nisi diu ab illis abstinuerint.*

Sexta. *Non est licitum differre absolutionem pœnitenti , ex eo præcisè quòd reincidat in idem peccatum grave.*

Septima. *Confessarius habet rationabile , seu sufficiens motivum credendi quòd pœnitens sit verè contritus (post relapsus , vel dum adhuc est in consuetudine , vel occasione peccandi) quando pœnitens attestatur se verè esse contritum , & Confessario clarè & manifestè non constat contrarium. Cùm pœnitens in illo Tribunali sit testis & actor. Et id quod S. Augustinus dicit serm. 39. de temp. Ad emendanda crimina vox pœnitentis sola non sufficit ; non est huic Doctrinæ contrarium : Non enim dicimus verba sufficere ad remissionem peccati , sed ad persuadendum Confessario , quòd pœnitens sit dispositus.*

83. Doctrinam propositionibus istis contentam Illustrissimus D. Guido de Seve, laudatissimus Episcopus Atrebatensis, in Censura anni 1675. implo-

ratâ

ratâ (ùt ait) ope Spiritûs Sancti, prehabitâque conſultatione plurimorum Virorum, doctrinâ & eruditione ſpectabilium, tam Sæcularium quàm Regularium ; pronuntiavit *periculoſam*, *falſam*, *ſcandaloſam*, *temerariam*, *tendentem ad relaxationem Sacramenti Pœnitentiæ*, *imponentem Confeſſariis obligationem dandi abſolutiones injuſtas*, *temerarias*, *præcipitatas*, *manifeſtè contrariam Evangelicæ Doctrinæ.* Quam Cenſuram confirmarunt, plurimùmque collaudarunt triginta unus Epiſcopi, prout Atrebatenſis ipſe teſtatur in ſua ad Paſtores & Confeſſarios Inſtructione, cap. 8., ſicut & Paſtorales Epiſtolas ejuſdem, in quarum ſecunda centum viginti duas tradit inſigniſſimas veræ pœnitentiæ regulas, quibus exhibita Cenſura plurimùm illuſtratur.

84. Nec ſoli Galliarum Epiſcopi ; ſed & Epiſcopi Belgii ſeptem illas propoſitiones, vel earum aliquas condemnarunt : ſiquidem Ignatius de Grobendonck, Epiſcopus Namurcenſis, in Epiſt. ad Atrebatenſem de 2. Decembris 1675. eas cenſuit *perniciosas*, *indiſcretiſſimas*, *graviſſimum veræ ſanctæque Adminiſtrationi Sacramenti Pœnitentiæ præjudicium inferentes*, *cumque doctrina Domini Salvatoris & Præcurſoris ipſius*, *Tridentini etiam Concilii incompatibiles* ; & Joannes de Wactendonck, Prædeceſſor ipſius, in Synodo anni 1656. duas haſce proſcripſit : *Nemo tenetur occaſionem proximam peccati vitare cum magno ſuo detrimento*, *& licitum eſt quærere* (*idem eſt retinere*) *occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali aut temporali noſtro*, *vel proximi.* Jacobus Boonen, Archiepiſcopus Mechlinienſis, jam ante in Diœceſi ſua prohibuerat nonnullas propoſitiones, permittentes abſolvi conſuetudinarium, abſque ſpe emendationis, dummodò ore dicat ſe dolere ; ſicut & exiſtentem in proxima occaſione, quam poteſt & non vult omittere &c. Quas etiam admodùm laxas & pernicioſas cenſuerat Antonius Trieſt, Epiſcopus Gandavenſis, in Epiſt. ad Facultatem

Theologicam Lovanienſem , datâ anno 1657. Denique Joannes Neercaſſelius , Epiſcopus Caſtorienſis , per fœderatas Belgii Provincias Vicarius Apoſtolicus , in Decreto quo Jubilæum anno 1677. , promulgavit , declaravit , quòd Sacerdotes illos abſolvere non poſſint , qui ſemper eadem peccata mortalia confitentur , & ſemper in eadem vel ſimilia relabuntur. Quod in *Amore ſuo Pœnitente* ex Scripturis & Patribus fuſè demonſtrat. Tot verò tantorumque Epiſcoporum Judicia magni haud dubiè ſunt ponderis : cùm ab Epiſcopis , utpote qui primas in Eccleſia partes tenent , Eccleſiæ hac de re ſenſum & traditionem , poſt SS. Patres , diſcere nos oporteat. Vide ſuprà n. 5.

CAPUT X.

Ordinariè abſolvendos non eſſe Conſuetudinarios , nec facilè & citò in eadem grævia relabentes , quamdiu non corrigunt ſe , & quamdiu veriſimile eſt ad eadem peccata reditueros , varia docent Manualia , præcipuique Doctores , infinito penè agmine.

85. DE Manuali Atrebatenſi teſtatur laudatus Epiſcopus Atrebatenſis in 1. Epiſt. ſua Paſtorali.

86. Rituale Trevirenſe ſic habet : *Nisi pœnitens reipſà peccata relinquat* (loquitur de frequenter relapſo) *dicatur illi , Amice benè facis quòd oſtendas te habere bonam voluntatem emendandi te. Et quia id potes & debes , vade & fac ſtatim , quamdiu es in iſta ſancta voluntate , & poſtea revertere , & abſolvam te.*

87. *Videat diligenter Sacerdos* (aiunt Rituale Catalaunenſe, Rhemenſe, Petrocorenſe & alia) *ne abſolvat*

abſolvat eos, qui talis beneficii ſunt incapaces. Quales ſunt .... qui vitioſos habitus, puta Blaſphemiæ, Luxuriæ &c. à Confeſſariis correpti, corrigere non ſtuduerunt.

88. Parochiale Leodienſe anno 1592. juſſu Reverendiſſimi D. Erneſti, Epiſcopi Leodienſis, editum : *Amice, benè facis, quòd teſteris te bonam voluntatem habere emendandi te, vide ut reipſà præſtes, & cogita infernum repleri multis bonis deſideriis (ſicut dicit quidam pius) Cœlum autem ſolis bonis operibus. Vide etiam ne patientiâ & bonitate Dei tui abutaris, & per impœnitentiam & duritiam cordis tui theſauriſes tibi iram Dei. Provoca & excita itaque cor tuum ad viam tui ipſius, & ſtatûs animæ tuæ, & periculi in quo verſaris, cognitionem. Hucque ubi veneris, & te aliquo modo tactum & melius diſpoſitum cognoveris, iſtuc redi, à me placidè & paterno vultu recipiendus, auriendus, & abſolvendus.*

89. Similia haberi in Manuali Pragenſi neceſſe eſt, ſi conforme ſit Concilio Pragenſi anni 1605. recuſi 1650. ubi ſic : *Confeſſarius moneatur, ut quos in graviora crimina frequenter ex prava conſuetudine incidiſſe animadverterit; iis ad aliquot dies, atque adeo menſes, prout morbi gravitas exegerit, abſolutionem differat*, ùt dixi n. 64.

90. Atque ita faciendum docent penè innumeri eximiæ eruditionis Theologi : imprimis triginta celeberrimi Doctores Pariſienſes, qui anno 1665. ab inſigni Galliæ Antiſtite conſulti, *An abſolvi poſſint illi, qui ſunt in conſuetudine alicujus peccati mortalis, & non corrigunt ſe, nec ullum dant ſignum veræ emendationis?* Reſponderunt : *differenda eſt abſolutio illis, qui ſunt in conſuetudine alicujus peccati mortalis, qui de eo non corrigunt ſe, nec ullum dant ſignum veræ emendationis; ſecundùm Regulam S. Caroli Borromæi, differendam eſſe abſolutionem, donec aliqua correctio appareat in pœnitentibus, quos veriſimile eſt ad eadem peccata redituros, quidquid contrà affirment, cujuſmodi ſunt præſertim*

juvenes, otio ùt plurimùm dediti, qui majorem vitæ ſuæ partem inſumunt in ludis, commeſſationibus, ebrietatibus, impudicitiis, blaſphemiis, detractores, turpiloquio addicti, innumeriſque id genus vitiis, qui ſemel tantùm quotannis, ſub finem Quadrageſimæ, ſeſe Sacerdoti ſiſtunt ad confeſſionem; ſicut & univerſim omnes, qui per plures annos in iiſdem peccatis perſeverant, abjecto omni correctionis ſtudio.

91. A fortiori id ipſum docent illi plurimi famoſiſſimarum Univerſitatum S. Theol. Doctores, qui Epiſcopi Atrebatenſis cenſuram cap. præcedenti relatam (ipſo teſte) approbarunt, ſicut & viginti quatuor præclariſſimi Doctores Sorbonici, qui librum de frequenti Communione magnificis Elogiis conſignarunt. Et pluſquàm mille quingenti Parochi Pariſienſes, Rothomagenſes, Ambianenſes, Nivernenſes, Bellovacenſes, Senonenſes, Andegavenſes, Ebroïcenſes, Lexovienſes, ex quibus plurimi S. Theol. Doctores, & admodùm multi doctrinâ & ſanctimoniâ inſignes, atque in animarum regimine exercitatiſſimi, qui eandem doctrinam magno zelo non ſolùm tutati ſunt, ſed & contrarias propoſitiones cap. 5. recenſitas univerſo Clero Gallicano damnandas anno 1656. obtulerunt. *Judicium autem tam magni Cœtûs Preſbiterorum, qui in Urbibus Regni Galliæ præcipuis animas regunt, & conſcientias dirigunt, parvi non eſt faciendum*, ait Illuſtriſſimus D. Proſper Fagnanus ad cap. *ne innitaris* de conſtitut. n. 284. ubi & ipſe n. 336. ſubſcribit.

92. Subſcribunt etiam Franciſcus Genet (modò, Epiſcopus Vaſionenſis) in Theologia ſua morali, per Magiſtrum Sacri Palatii honorificè commendata, tom. 4. tract. 6. cap. 5. & 12. Carolus Gobinet magni nominis Doctor Sorbonicus, in libro cui titulus *Inſtruction ſur la Pénitence*. Raymundus Bonal in gallico Curſu ſuo. Merbeſius in Summa Chriſtiana (cujus mentionem honorificam facit Cardinalis Aguirius ubi ſupra diſſert. 10. n. 160.) tom. 2. diſſert. 4. quæſt. 48. Antonius le Felon lib. cui titulus

titulus *Converſio peccatoris.* Neeſen Theol. Moral. Chriſt. tract. 14. in Appendice. Hennebel in Syſtemate Sacram. pœnit. §. 3. 4. 5. & 6. Jacobus Boudart, Inſignis Eccleſ. Colleg. Inſulis Canonicus Theologus Manual. Theol. tom. 3. tract. 4. de pœnit. §. 14. Nicolaus Joſephus de la Verdure, egregius S. Theol. Doctor Duacenſis in tract. triplici, tract. 3. a. 2. Stejartius in Theſ. Theologico-practicis de Sacram. pœnit q. 9. cap. 3. a 6. Ac noviſſimè Guilielmus & Daniel Epiſcopi Petrocorenſes in Theol. morali ad uſum ſui Seminarii anno 1698. edita, tom. 4. lib. 2. tract. 1 cap. 7. q. 9. §. *iis autem ſuſpendenda.*

93. Subſcribunt denique innumeri Doctores, Scriptoresque Regulares, ſpectatæ probitatis & doctrinæ, ex omni Ordine, quorum loca & teſtimonia exhibeo in Ethica noſtra majore. Ex Ordine noſtro Daniel à Virgine Maria, Belgicæ Provincialis; Stephanus à S. Franciſco Xaverio, Provincialis Turoniæ; Andreas à Matre Dei Carm. Diſcal. Definitor Generalis; Raymundus Lumbier, Provincialis Aragoniæ; Antonius à Porta, Provinciæ Turoniæ Religioſus, eximiæ pietatis ac Religionis; Franciſcus à Puero-Jeſu, & alii.

94. Ex Carthuſianis, Florentius Harlemienſis, Prior Carthuſiæ Lovanienſis.

95. Ex Prœmonſtratenſibus, Havermannus, Florentius de Cocq, Ginderdurius, &c.

96. Ex Ordine Prædicatorum, Albertus Magnus, S. Thomas, Petrus Soto, Ludovicus Granatenſis, Ludovicus Lopez, Barthol. Medina, Contenſonus, Norbertus Delbecque, Natalis Alexander, &c.

97. Ex Ordine Seraphico S. Franciſci, Nicolaus Divionenſis Capuc. Lugdun. Exprovincialis, Hubertus Maſſartius, magnaque ex parte Simon Bourguignonus, & ipſo referente Petrus Marchantius.

98. Ex Ordine S. Auguſtini, Chriſtianus Lupus, Franciſcus Farvacque, Antonius Parys, Joannes Schweitzer.

99. Ex Soc. Jesu, præter Bellarminum, Emericus de Bonis, Recupitus, à Lapide, Paulus Segneri, Claudius la Colombiere, Rodriguez 1. part. de Relig. perf. c. 8. favetque Antonius Terillus in Reg. Mor. q. 62. n. 24. quatenus ibi dicit, eorum *qui in continuis quodammodò peccatis & relapsibus vitam transigunt, frequentissimè verum est eorum dolorem non esse sufficientem.* Quod & docent Azorius, Lessius, Layman, Tannerus, Henriquez, &c.

100. Denique Scriptores Ascetici, illustriores-que Concionatores, propè omnes, eidem veritati subscribunt, uti demonstro in eadem Ethica nostra majore. Sed quid Doctores inferiores allego? Doctor Doctorum Innoc. XI. eandem veritatem determinavit, dum sequentes propositiones damnavit. 1. *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictâ tutiore* (qualis haud dubiè nostra est) *nisi id vetet lex, conventio aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc Sententia probabili tantùm utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis aut Episcopalis.* 2. *Probabiliter existimo, Judicem posse judicare juxta opinionem minùs probabilem* (Opinio quippe adversariorum hac in parte minùs probabilis est, si probabilis) 56. *Frequens Confessio & Communio, etiam in his qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.* 60. *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat; nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodò ore proferat se dolere & proponere emendationem.* Ex 56. Prop. damnata, argumentum habes suprà n. 43. Argumenta convincentia ex 1. 2. & 60. vide infrà.

CAPUT

CAPUT XI.

Patenter hallucinatur noſter Joachim à Jeſu Maria, dum aſſerit, per Decretum ALEXANDRI VIII. *de die 7. Decembris 1690. definitum eſſe, quòd, dum ratio manifeſta non apparet in contrarium, fides ordinariè adhibenda, abſolutioque mox impendenda ſit peccatoribus, quamlibet magnis, conſuetudinariis, facilè & frequenter relapſis, tametſi nec laborioſa pœnitentiæ opera præmiſerint, nec multùm oraverint, pro impetranda gratia Contritionis.*

101. ASSERIT id in diſp. Theol. de modo ligandi & abſolvendi, &c. §. 1. quia per Decretum iſtud damnatæ ſunt propoſitiones ſequentes 16. *Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit non politia aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex & præſcriptio, naturâ rei id ipſum quodammodò dictante.* 17. *Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet authoritas & multi temporis diuturnitas confirmet; nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.* 20. *Confeſſiones apud Religioſos factæ pleræque vel ſacrilegæ ſunt, vel invalidæ:* unde arguit ſic: Per Decretum iſtud definitum eſt, praxim mox abſolvendi, conſuetudinemque modernam Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrandi, ab Eccleſia haberi pro uſu, non pro abuſu. Atqui certum eſt, ſecundùm praxim mox abſolvendi, conſuetudinemque modernam Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrandi, ordinariè fidem adhiberi peccatoribus, quàmlibet magnis conſuetudinariis, recidivis, &c. dicentibus ſe diſpoſitos, niſi ratio manifeſta appareat in contrarium; ipſisque proinde mox impendi abſolutionem, tametſi ante abſolutionem non præmiſerint longæ

pœnitentiæ exercitia, nec multùm oraverint, &c. ; ipſorum denique relapſus ordinariè non adſcribi carentiæ, ſed mutationi propoſiti. Igitur certum eſt, totam hac de re controverſiam, per iſtud ALEXANDRI VIII. Decretum, terminatam eſſe & deciſam: utpote quæ in hoc conſiſtebat, an ordinariè credendum ſit dictis peccatoribus, dicentibus ſeſe diſpoſitos, dum ratio manifeſta non apparet in contrarium? An ad abſolutionem diſponendi & probandi ſint per longa pœnitentiæ exercitia? An frequentes facilesque relapſus tribuendi ſint carentiæ, an mutationi propoſiti, &c.?

102. Verùm argumento ſophiſtico deceptus R. P. Joachim, patenter aberrat à mente ALEXANDRI VIII. utpote qui per praxim & conſuetudinem modernam, non intelligit privatam, ſeu privatorum hominum (ùt Scriptor ille putare videtur) ſed generalem Eccleſiæ praxim, quæ abſolvere permittit peccatorem, mox ùt ſufficienter contritus cognoſcitur, abſque prævia ſatisfactione, Canonicæque pœnitentiæ adimpletione. Solùm ergo definivit Pontifex, hodie privatâ authoritate non eſſe reducendam antiquam Eccleſiæ praxim, premittendi ſatisfactionem abſolutioni; nec pro abuſu habendam modernam Eccleſiæ praxim, ſatisfactionem peragendi poſt abſolutionem. Eam quippe pro abuſu haberi ab Arnaldo, & quibuſdam aliis, damnatarum illarum propoſitionum Delatores calumniabantur. Controverſia proinde per ALEXANDRUM VIII. definita, non fuit, an peccator, lapſus in grande crimen, preſertim conſuetudine, vel frequenti relapſu firmatum, ordinariè loquendo per opera pœnitentiæ, inſtantemque orationem ſe diſponere debeat ad contritionis gratiam, peccatorumque veniam à Deo impetrandam? ſed an debeat ſatisfactionem ante abſolutionem, ſecundùm antiquam Eccleſiæ praxim, peragere? Et iſtum eſſe genuinum ſenſum Pontificiæ definitionis, multipliciter demonſtratur.

103. Primò. Quia ex damnatarum propoſitionum contextu conſtat, praxim modernam, eo in decreto,

decreto, opponi antiquæ: Siquidem antiquam manifeſtè deſignat propoſitio 16. *Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni, &c.* Modernam verò deſignat 17. *per iſtam praxim mox abſolvendi*; quam cùm immediatè ſequatur 18. *Conſuetudo moderna, &c.* ſenſus obvius manifeſtè eſt: Conſuetudo moderna prę̨mittendi abſolutionem ſatisfactioni, ab Eccleſia non habetur pro abuſu.

104. Secundò. In tanta varietate doctrinæ, circa adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, non eſt alia praxis, quæ verè, & abſque controverſia dici queat praxis, ſeu conſuetudo Eccleſiæ moderna, niſi illa quam proximè dixi, juxta quam utique Pœnitentiæ Sacramentum ab omnibus per Eccleſiam univerſam adminiſtratur, non exigendo ſatisfactionem ante abſolutionem, prout antiqui Canones exigebant; ſed, ante peractam ſatisfactionem, abſolvendo pœnitentem, quem Confeſſarius cognoſcit ſatis eſſe contritum, nisì juſtis de cauſis dilationem abſolutionis, per modum medicinæ preſervativæ à relapſu, prudenter aliquando judicet expedire. Iſtam ergo, non aliam Pontifex intellexit, per praxim & conſuetudinem modernam. Neque enim intellexit praxim aliquam, ſeu conſuetudinem modernam, de qua controverſia eſt, ſitne, an non ſit praxis Eccleſiæ moderna (cùm praxes modernæ controverſæ ſint admodùm variæ; & ſi earum aliquam Pontifex deſignare voluiſſet, debuiſſet eam certis quibuſdam notis à cęteris diſtinguere, ne ſuam quiſque praxim modernam à ſummo Pontifice approbatam eſſe contenderet; & ſic Pontifex controverſiam non definiret, ſed augeret) ſolùm igitur intellexit praxim ſeu conſuetudinem modernam, quæ ab omnibus ſine controverſia recipitur tamquam praxis Eccleſiæ moderna.

105. Tertiò. Per praxim modernam ALEXANDER VIII. non intellexit praxim modernam hominum privatorum. Solùm ergo intellexit praxim modernam Eccleſiæ, de qua proximè. Probatur antecedens; quia praxis moderna hominum privatorum admodùm varia eſt, & altera alteri contraria.

Vel

Vel ergo omnem ejuſmodi praxim approbavit, vel nullam. Cùm enim nullam diſtinxerit, non eſt cur unam præ alia dicatur approbaſſe. Sed non approbavit omnem ejuſmodi praxim; aliàs approbaſſet praxes ſibi invicem adverſas, & noſtram, & Adverſariorum. Siquidem alii, abſque requiſitione præcedentium operum pœnitentiæ, toties quoties abſolvunt graves peccatores, etiam conſuetudinarios, & citò ac frequenter relabentes. Alii non abſolvunt eos toties quoties; ſed nec primâ vice abſque præviis illis operibus. Alii primâ & ſecundâ vice abſolvunt, etiam non emendatos, non tertiâ vice. Alii etiam tertiâ vice, non quartâ, niſi vitam actualiter emendaverint. Alii eos non abſolvunt, niſi dum ſperant ſeſe emendaturos. Alii abſolvunt etiamſi id non ſperent. Alii mox abſolvunt: Alii differunt lapſos ex fragilitate in crimina ordinaria, quæ maximæ ſunt adhærentiæ, utì ſunt voluntariæ pollutiones & fornicationes. Alii differunt, alii non differunt in ejuſmodi crimina lapſos ex malitia vel habitu pravo. Alii graviorum criminum reos, etiam conſuetudinarios, abſolvunt, mox ùt ore dixerint ſe dolere, & emendationem proponere. Alii non abſolvunt, niſi converſionem dignis pœnitentiæ operibus probaverint. Alii abſolvunt exiſtentes in proxima occaſione, quam deſerere nolunt, dum abſque gravi incommodo non poſſunt (v. g.) abſque periculo infamiæ, vel gravis damni temporalis. Alii eos, defectu doloris & propoſiti, non abſolvunt, niſi occaſionem dimiſerint, vel ſe dimiſſuros ſpoponderint. Ecce quàm varia & multiplex eſt praxis moderna hominum privatorum. Ecce quomodò una alteri contraria. Contrarias praxes modernas ALEXANDRUM VIII non approbaſſe certiſſimum eſt; & adhuc certiùs, non approbaſſe praxim propoſitionum ab INNOCENTIO XI. proſcriptarum, quas tamen nonnulli ex jam dictis practicant. Nihil ergo rationabiliùs dici poteſt, niſi quòd ALEXANDER VIII. approbaverit certam aliquam determinatamque praxim, quam Catholici omnes per modernam

Eccleſiæ

Eccleſiæ praxim ſine controverſia intelligunt.

106. Quartò. Eccleſiæ mens in damnandis Propoſitionibus iſtis, ſicut & moderna Eccleſiæ praxis, præ cæteris nota eſt Eccleſiæ Principibus, Cardinalibus utique, & Epiſcopis. Temerarii namque forent privati Caſuiſtæ, qui Eccleſiæ mentem & praxim præſumerent ſibi meliùs notam, quàm ipſis. Atqui Eccleſiæ Principes, ſive Cardinales & Epiſcopi, etiam poſt Decretum ALEXANDRI VIII. aſſertionem noſtram, praximque illius, approbant recipiuntque, velut conformem menti & praxi Eccleſiæ modernæ; improbant verò aſſertionem & praxim Adverſariorum, velut ei diſformem, ùt conſtat ex dictis cap. 8. & 9.

107. Quintò. Nec librum eximii Doctoris Arnaldi *de frequenti Communione*, nec Hughenii Methodum remittendi &c., nec Theſes Eruditiſſimi Domini Denys, Romam delatas, Romana Inquiſitio à cenſura immunes tranſire permiſiſſet, ſi doctrinam & praxim noſtram, libris & theſibus iſtis propugnatam, Eccleſiæ menti & modernæ Eccleſiæ praxi adverſam cenſuiſſet.

108. Ex his patenter corruit argumentum R. P. Joachimi, ex damnatis ab ALEXANDRO VIII. propoſitionibus depromptum. Neque enim laxa doctrina, praxiſque ipſius ab ipſo probatur, nec umquam probabitur eſſe praxis Eccleſiæ moderna, de qua ALEXANDER VIII. Imò ipſi eſt diſſentanea, utì judicant tot & tanti Eccleſiæ Principes, quos cap. illo 8. & 9. exhibuimus, & nos infrà probabimus.

109. Nec dicat ipſe 1. Doctrinam ſuam, vel praxim ex eo probari eſſe doctrinam praximque Eccleſiæ, quòd communis ſit, imò communiſſima per Eccleſiam. 2. Saltem ex damnatione 16. propoſitionis conſtare, quòd laborioſæ pœnitentiæ opera præmittenda non ſint abſolutioni; cùm ei ſatisfactio præmittenda non ſit.

110. Quia licèt ex hoc quòd ſatisfactio abſolutioni præmittenda non ſit, conſequens ſit, laborioſæ

ſæ pœnitentiæ opera ei prępmittenda non eſſe ùt ſatisfactoria pro pœna, dimiſsâ culpâ; conſequens non eſt, opera pœnitentiæ, reſpectivè ad nonnullos peccatores, ei prępmittenda non eſſe, vel ùt medicinalia & à relapſu prępſervativa; vel ùt diſpoſitiva ad obtinendam à Deo veræ contritionis gratiam, peccatorumque veniam; utì neceſſaria eſſe docent noviſſimè Eminentiſſimi Cardinales Aguirius & Denhoffius, cum S. Scriptura & SS. Patribus infra proferendis.

111. Et dato non conceſſo, quòd doctrina & praxis R. P. Joachimi ſit per Eccleſiam communis, vel communiſſima, conſequens non eſt eſſe doctrinam vel praxim Eccleſiæ. 1. Quia multa ſunt per Eccleſiam communiſſima, quæ non ſunt Eccleſiæ probata, ùt ſunt infiniti abuſus & peccata. *Serpit* (ait Bernardus ſerm. 33. in Cant.) *hodie putida tabes per omne corpus Eccleſiæ, & quò latiùs, eò deſperatiùs, eòque periculoſiùs, quò interiùs &c.* Nec tamen putida illa tabes, Eccleſiæ tabes eſt.

112. Secundò. Probabiliſmus nuper fuit per Eccleſiam communiſſimus; non tamen Eccleſiæ probatus; imò magna ex parte jam damnatus.

113. Tertiò. Multæ aliæ propoſitiones aliquando fuerunt per Eccleſiam communiſſimæ, v. g. quòd, dimiſsâ & vivente uxore adulterâ, liceret aliam accipere; quòd ad vitandum grave incommodum temporale, licitum eſſet manere in proxima peccandi occaſione &c.: non tamen ab Eccleſia approbatæ; imò tandem reprobatæ, & damnatæ. Et idem eſt de opinione, dicente, quòd *præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Corporis Domini manducationem.* Quam ſuo tempore communem fuiſſe, contra Sylvium & paucos alios, dixit Vir illuſtris, ait Stejartius in notis ad 110. propoſit. Concluſ. 96. ubi etiam ſubdit: *manifeſto argumento poſſe iterum cujuſpiam temporis Scriptores, penè univerſos, conſpirare in doctrinam aliquam laxam, ſcandaloſam, & perniciosam.*

114. Quartò. Damnata fuit per INNOCENTIUM XI.

XI. Propoſitio ſexageſima, licèt per Eccleſiam communiſſima fuerit tempore Petri Soto, prout ipſe teſtatur, Inſtit. Sacerdot. p. 2. lect. 5. de remed. peccat. Cùmque Franciſcus Jacops nuper doceret, non eſſe differendam abſolutionem Conſuetudinatiis, uſquedum actualiter vitam emendaverint; addidit, ita docere omnes, pro ſuaque aſſertione, ex varis Nationibus Orbis Chriſtiani protulit pluſquàm 150. Doctores, quorum plerique teſtificabantur, communiter in Eccleſia ſic practicari, etiam quando nullus apparet profectus, ùt docent Card. de Lugo, Sancius, & Antonius à S. Spiritu, apud eundem Jacops in Quæſt. Theol. *an & quando denegaṅda ſit* &c. fol. 23. Imò tametſi *adſit moralis certitudo relapſûs*, ùt plurimi docent apud eumdem fol. 24. Iſtam nihilominùs doctrinam INNOCENTIUS XI. Propoſitione illâ ſexageſimâ proſcripſit.

115. Quintò. Praxis imponendi pœnitentias leviſſimas pro peccatis, etiam gravioribus, vel eſt, vel fuit per Eccleſiam communiſſima; Eccleſiæ tamen haud probata.

116. Sextò. Arianiſmus per Orbem Chriſtianum communiſſimus fuit, quando ſe Arianum eſſe miratus eſt: An ideo Eccleſiæ probatus?

117. Septimò. Infidelitas & Idololatria communiſſima erit in fine mundi, quando *Filius hominis veniens*, vix *inveniet fidem in terra*. Luc 18. v. 8. quando etiam admirabitur *univerſa terra poſt beſtiam .... & adorabunt eam*, ùt dicitur Apocalipſ. 13. v. 3. & 4. Non ideo tamen Infidelitas & Idololatria Eccleſiæ tribui poterunt.

118. Octavò. Inepta proinde, atque Eccleſiæ injurioſa eſt conſequentia: iſta vel illa praxis eſt in Eccleſia communiſſima: Igitur eſt Eccleſiæ praxis. Aliàs Hæretici non errarent, Eccleſiæ tribuendo abuſus omnes, in doctrina & moribus per Eccleſiam communiſſimos; nec proinde inferendo, Eccleſiam defeciſſe. Quorum utrumque eſt error in fide.

CAPUT

CAPUT XII.

Imperitæ ſunt Antitheſes, quas idem R. P. Joachim facit, inter S. Scripturam, & SS. Patres ex una parte, & noſtram, ſeu Cardinalis Aguirii doctrinam proximè relatam, ex altera parte.

119. NEc priori Opuſculo ſuo, ſive in Diſput. Theolog. *de modo ligandi* &c., nec in poſteriori, *de amore ſufficiente* &c., R. P. Joachim dilucidè mentem ſuam aperit, nec noſtram genuinè exprimit, circa converſionem magnorum peccatorum, maximè conſuetudinariorum, & frequenter relabentium; An ordinariè facilè & citò peragi ſoleat, abſque præmiſſis, aliquanto tempore [juxta numerum & gravitatem ſcelerum] laborioſis pœnitentiæ & pietatis exercitiis, ad impetrandum donum contritionis ? An ordinariè nec facilè, nec citò, ſine præmiſſis &c. ?

120. Dicit quidem, peccatorem conſuetudinarium poſſe ordinariè judicari diſpoſitum ad beneficium abſolutionis, abſque exercitiis illis longo tempore præmiſsis; ſed quid per longum tempus intelligat, ambiguum eſt. Subdit enim, ſententiam ſuam non eſſe, quòd ſemper citò peccatores convertantur, nec quòd ordinariè convertantur, brevem aliquam orationem ſeu precatiunculam recitando (qua in re recedere videtur ab opinione Franciſci Reymakers) *cùm nullibi*, inquit, *tempus definiamus, ſed hoc Miſericordiæ Domini relinquamus, qui quandoque longiori temporis ſpatio, pluries pulſando, cor hominis ad ſe convertit, quandoque breviori.* Quomodò nullibi tempus definit ? qui ubique contradicit docentibus, conſuetudinariorum converſionem ordinariè non fieri, nisi paulatim, & gradatim,

tim, & brevi quidem tempore fieri, comparativè ad illud quod vetere praxi per SS. Canones prę ſcribebatur : ſed ordinariè non fieri momento, nec tempore abſolutè brevi & modico ; licèt per gratiam Dei extraordinariam momento fieri poſsit, & ſubinde fiat. Neque enim docemus, peccatores conſuetudinarios non poſſe citò converti, (utì nobis affingit) ſed plenam eorum converſionem ordinariè citò, & ſubitò non perfici, ſed paulatim & gradatim : non quia ad plenam conſuetudinariorum converſionem, ſecundùm nos, neceſſe ſit vitioſos habitus in ipſis eſſe plenè deſtructos (utì rurſus nobis affingit) Neque enim plenè deſtructi cenſentur, nisì omnis ex pravis habitibus comparata in firmitas, ſeu ad peccatum diſpoſitio ſublata ſit : ad plenam verò converſionem fatemur non eſſe neceſſarium, omnem ex priori malo uſu contractam infirmitatem jam eſſe ſublatam, ſed ſufficere plenum & abſolutum propoſitum non relabendi, atque adeò faciendi ea quæ durante iſta infirmitate, ad cavendum relapſum neceſſaria ſunt.

121. Fatemur, inquam, in conſuetudinariis noviter converſis, aliquas adhuc pravorum habituum reliquias, ſeu malas propenſiones remanere, ùt veriſſimè docet S. Th. 3. p. q. 86. a. 5. *Nihil prohibet, quin remiſſâ culpâ, remaneant diſpoſitiones ex præcedentibus actibus cauſatæ, quæ dicuntur peccati reliquiæ ; remanent tamen debilitatæ, & diminutæ, ità quòd homini non dominentur.* Quia ſicut non mox, ùt febris ceſſavit, ceſſat debilitas per febrem cauſata ; ſicut etiam (ùt S. Bernardus ait, tract. de conv. ad Cler. cap. 17.) *Interdum corporeus oculus.... feſtucâ.... jam ſublatâ.... aliquandiu caligare videtur.... neque, ùt ferrum extraxeris, continuò vulnus redditum eſt ſanitati : ſed tunc primùm neceſſe eſt adhibere fomenta, & operam dare curationi. Nemo ergo, ſentinam ejiciens, mundum ſe protinus arbitretur ; quinimo noverit, ſe multis purificationibus indigere, nec modò lavandum aquâ, ſed & purgandum & examinandum igni.*

122. Sed ſicut recenter à febre curatis neceſſaria

eſt

dio cœleſte Regnum rapiamus, utì dicit hom. 70. in Matt. Hoc præ cæteris verum eſt in iis, qui ex peccandi conſuetudine dictam infirmitatem contraxerunt : *Nemo enim*, [inquit] *deſidiâ corruptus, illuc introire poterit.*

123. Veniat jam R. P. Joachim, cum Antitheſibus ſuis, & dicat, an non iſta ſit SS. Patrum doctrina ? an non etiam Scripturæ Sacræ ? omnino; quia quoſdam carne infirmos, tametſi ſpiritu promptos Salvator monet, *vigilate & orate, ut non intretis in tentationem.* Et iterùm : *contendite intrare per anguſtam portam*; quia ùt Gregorius 11. Moral. 27. ait, *Niſi mens in ſtatu ſuo arctâ cuſtodiæ diſciplinâ teneatur, ſemper in deteriora dilabitur.* Et ùt proſequitur cap. 28. *Intraturos per anguſtam portam Dominus admonet, dicens : contendite intrare per anguſtam portam. Dicturus quippe anguſtæ portæ introitum, præmiſit, contendite : quia niſi mentis intentio ferveat, unda mundi non vincitur* &c. Si iſto contentionis fervore opus ſit, dum ſolo communi naturæ corruptæ morbo ; quantò magis dum contractâ ex pravis propriorum criminum habitibus corruptione, infirmus eſt animus ? utpote majoribus relabendi periculis tunc expoſitus, fortiori proinde contentione ferventioriſque & vigilantiori contra relapſum ſtudio indigens, ne ſuperetur.

124. Ediſſerat ergo nobis R. P. Joachim, quo loco Scriptura Sacra, vel SS. Patres doceant, voluptuoſæ ac deſidioſæ vitæ aſſuetos, ſcelerumque conſuetudine gravatos, ordinariè brevi tempore ad plenam pervenire converſionem, ferventemque illam intentionem, ac voluntatem fortem & integram, non ſolùm deſidioſam atque voluptuoſam abjiciendi vitam, ſed omnia remedia antedicta adhibendi contra relapſum ? Magnam & valde magnam ad id gratiam eſſe neceſſariam, certo certius eſt : agitur enim de formando propoſito firmo & abſoluto ſic ſervandi mandata, ut ad id exequendum multo opus ſit labore, magna ſollicitudine, magna mortificatione, totaliſque vitæ conſuetæ mutatione.

Magnam illam gratiam cuilibet, quomodò & quantùm oportet petenti, quęrenti, & pulſanti, Deus paratus eſt exhibere; ſed non citò & leviter petenti: aliàs pauperis viduæ, importuniſque amici parabolis Evangelicis non indiceretur nobis Orationis inſtantia, perſeverantiaque. Peccator verò pravis concupiſcentiis, vitæque licentioſæ ac deſidioſæ aſſuetus, tantam mutationem vel non petit, vel nonniſi imperfectè & valde imperfectè petit: quia nonniſi imperfectè & valde imperfectè deſiderat, ùt ſuo nos exemplo Auguſtinus docuit 8. Confeſſ. cap. 5. & 10. Subinde quidem peccatoris deſiderium & petitionem Deus prevenit; ſed hoc gratiæ extraordinariæ eſt, & paucis datæ. Quæ data non preſumitur, nisì extraordinariis indiciis manifeſtetur. *Multo* verò *crebrior multòque numeroſior pars illa hominum eſt*, cui tanta gratia nonniſi poſt multas colluctationes longasque & ferventes orationes tribuitur, ſive (ut ait S. Proſper ſeu Author libri 2. de vocat. gent. cap. 11.) *cui particulatim quidquid ſuprema largitas donat, accreſcit.* Quod & pluribus parabolis Evangelicis, & SS. Patrum teſtimoniis poſteà demonſtrabimus.

125. Videamus modò, an, ſecundùm Dialecticæ regulas, adversùs veritatem iſtam aliquid concludant Antitheſes R. P. Joachimex Scriptura & PP.

Prima Antitheſis ipſius eſt oraculum iſtud: *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem.* Oraculum iſtud ſemper & univerſaliter verum eſt: nulli enim, & nunquam licet converſionem ſuam differre; ſed peccator ſtatim atque recognoſcit ſe eſſe in ſtatu peccati, facere debet quod in ſe eſt, ut ab eo ſtatu ad Deum convertatur. *Nec* tamen *inferendum eſt, ſemper peccatores citò converti*, ùt fatetur R. P. Joachim. Quâ igitur Dialecticâ infert ipſe, peccatores conſuetudinarios ordinariè citò converti? ex hoc quòd peccator conſuetudinarius tenetur citò converti, bona quidem eſt conſecutio: ergo poteſt citò converti, utique pergratiam, quam Deus dare poteſt, & à Deo ipſe obtinere; ſed imperita eſt conſecutio, ergo ordinariè citò convertitur. Quia licèt

ad

ad id citò obtineret gratiam, ſi eam peteret quomodò & quantùm oportet; eam ordinariè citò non petit, quomodò & quantùm oportet.

126. Secunda Antitheſis. *Non ad temporis rationem, ſed juxta affectum animi, ſolet judicari pœnitentia.* Igitur conſuetudinarii non paulatim & gradatim, vel poſt longa pietatis exercitia, ſed ordinariè citò convertuntur. Imperita conſecutio. Quia is animi affectus, qui ad plenam eorum converſionem requiritur, non citò, ſed paulatim & gradatim, vel poſt longa pietatis exercitia in ipſis ordinariè perficitur.

127. Tertia Antitheſis: *Miſericordiæ Dei non poſſumus menſuram ponere, nec tempora definire*, S. Leo Epiſt. 91. Ergo conſuetudinarii citò ordinariè convertuntur. Ridet Dialecticus conſequentias tam inconſequentes; Theologus verò tantas plangit cœcitates. Miſericordiæ Dei nec menſuram ponunt, nec tempora definiunt, qui hoc negant; ſed ipſa eſt Dei Miſericordia, quæ juſtiſſimis de cauſis, ob ſpirituale bonum ipſiuſmet conſuetudinarii, gratiæ ſuæ dona ipſi, non niſi quomodò & quantùm oportet petenti, ordinariè dare definivit, eorumque menſuram poſuit.

128. Quarta Antitheſis: *Nullas patitur moras vera Converſio.* S. Leo ibidem. Non ſic habet S. Leo, ſed ſic: *Nullas patitur veniæ moras, vera converſio.* Cur voculam iſtam *veniæ* omiſit R. P. Joachim? quia eâ additâ, vidit, ex eo quòd Deus abſque mora veniam tribuat conſuetudinariis, verè converſis, ſapienter inferri non poſſe, veram converſionem ipſorum nullam ordinariè moram pati.

129. Quinta Antitheſis: S. Joan. Chriſoſtomus Orat. de S. Philogonio, poſtquàm dixit: *obteſtor, obſecroque ut modis omnibus repurgatis animis veſtris ita demum adeatis myſteria. Neque mihi quiſquam dixerit, vereor; habeo conſcientiam peccatis oppletam, ſarcinam circumfero graviſſimam. Sufficit enim horum quinque dierum tempus.... Neque illud perpende, quòd breve eſt tempus, ſed illud conſidera, quòd benignus eſt*

Dominus, quandoquidem & Ninivitæ tridui ſpatio tantam iram Dei à ſe depulerint, nec obſtitit illis temporis anguſtia, ſed animi promptitudo, amplectens Domini benignitatem, totum peragere valuit. Et Meretrix illa brevi temporis momento, cùm ad Chriſtum acceſſiſſet, omnia probra diluit.... HÆC NON EGENT MULTIS DIEBUS, ANNISVE, SED SOLO ANIMI PROPOSITO, UNICO DIE PERFICIUNTUR. *Ego teſtificor, ac fide jubeo, ut ſi noſtrûm quiſque, qui peccato obnoxii ſumus, recedens à priſtinis malis, ex animo, verèque promittat Deo, ſe numquam ad illa rediturum, nihil Deus aliud requirat ad ſatisfactionem.* Ergo peccator, etiam gravis, & graviſſimus, etiam conſuetudinarius, &c. (ſiquidem omnes indiſcriminatim Chriſoſtomus hortatur) ordinariè, abſque pœnitentiæ operibus, longo tempore actis, convertitur ſufficienter ad abſolutionem. Nego conſequentiam, utpote non magis legitimam, quàm præcedentes. Neque enim ibi docet, quid ordinariè fiat, ſed quid Dei gratiâ fieri poſſit: Dumque, eo ſermone, quinque diebus ante Natalem Domini habito, peccatores quoſcumque indiſcriminatim hortatur, ut quinque dierum illorum ſpatio convertantur, ſolùm aſſerit poſſe eos intra tam breve ſpatium converti, prout Ninivitæ converſi fuerunt, *ſpatio* tridui, & Meretrix *brevi temporis* momento, ùt ſapienter obſervat Morinus lib. 9. de pœnit. cap. 5. Nam (inquit) ſi uno momento converſio contingere poteſt, quidni quatuor vel quinque diebus? patetque primò, ex ipſismèt Chriſoſtomi verbis, iſtum genuinum eſſe ſenſum ipſius. Neque enim dixit, ſolo animi propoſito unico die id ordinariè perfici, ſed ſolo animi propoſito unico die perfici poſſe. Et quis non idem diceret quod Chriſoſtomus, etiamſi momentum unicum peccatori ſupereſſet ad converſionem? Et ego, & quilibet mecum, [cum Chriſoſtomo) diceremus, teſtificari ac fide jubere nos, quòd ſi, recedens à priſtinis malis, ex animo doleat, verèque promittat Deo, ſe numquam ad illa rediturum, nihil aliud Deus requirat ad ſatisfactionem.

130. Se-

130. Secundò. Quod Chriſoſt. nolit, peccatorem quàmlibet gravem, etiam conſuetudinarium, &c. ordinariè momento, vel unico die, abſque premiſſis longo tempore pœnitentiæ operibus, de facto converti ſufficienter ad abſolutionem & Communionem; ampliùs patet ex eo quòd, paulò poſt verba objecta, in eadem Orat. peccatores alloquens communicare volentes: *Adhortor* [inquit] *vos omnes, ne negligenter, velut die feſto cogente, ad divina Myſteria accedatis, ſed ſi quando parabitis hujus ſacræ Hoſtiæ fieri participes, multis ante diebus repurgetis vos ipſos, per pœnitentiam, precationem, & eleëmoſinam. Denique per hoc ut vacetis ſpiritualibus, nec denuò convertamini, canis in morem, ad proprium vomitum.*

131. Tertiò. Idipſum conſtat ex pluribus aliis perſpicuis Chriſoſtomi teſtimoniis; ſiquidem hom. ad verb. *ſponte peccantibus*, Perionio Interprete, *dies*, inquit, *quadraginta animi ſanitati tribuis, & fortaſſe non totidem, & tibi placatum propitiumque fore Deum ſperas? Jocaris, quæſo, cùm hæc dicis?* & plura addit ibidem, ut oſtendat, modicum iſtud tempus haud ſufficere, niſi vehemens ſit & magna cordis pœnitentia: *Magna nobis opus eſt pœnitentia, crebra oratione, magna conſtantia*, &c. Hom. 3. de pœnit. *eſt quercini roboris cæſor, is quercum ſi velit cædere, ſecurim accipit, incidit radicem. Si plagâ unâ percuſſerit, neque ceciderit infructuoſa arbor, nonne ſecundam dederit? non quartam? non quintam? non decimam? ſic & tu fac: Quercus eſt fornicatio..... multo tempore in tua mente radicata.... meus ſermo ſecuris eſt, uno audiſti die; Quomodò uno die cadat, quæ tanto tempore radices immiſit? ſi enim bis, ſi ter, ſi centies, ſi decem millies, non jam mirum. Modò incide vitam malam, & fortem conſuetudinem.... & gratiam impetraſti.... adeo turpis eſt res, conſuetudo peſſima, quòd non ſtatim poteſt abjici, nec tempore brevi.* Hom. 87. in Matth. *Cùm enim ſemel, quaſi vinolentiâ, vel inſano furore, oppreſſa ſit ratio, difficillimum eſt reſipiſcere, niſi generoſiſſima ſit anima quæ opprimitur.* Breviſſimone tempore magni peccatores, præſertim conſuetudinarii & inveterati,

ti, ſolent evadere generoſiſſimi ? ordinarium profectò non eſſe, experientia docet. Unde hom. 12. in Epiſt. ad Hebr. in Morali : *Meliùs eſt immundo luto pollui, quàm peccatis. Nam qui illo eſt inquinatus, brevi tempore abluitur. Qui autem cecidit in barathrum peccati....* MULTO EGET TEMPORE, PERFECTAQUE POENITENTIA, LACHRYMISQUE, AC PLANCTIBUS, MAJORIQUE AC VEHEMENTIORI LAMENTATIONE, QUAM QUÆ PROPTER CARISSIMOS OSTENDITUR.

132. Sexta Antitheſis : Idem Chriſoſtomus hom. 3. de pœnit. *Etiamſi quotidie pecces, quotidie pœnitentiam age.* Et hom. 6. *ſi peccaverit quis quotidie, confiteatur peccatum : ſi millies peccaverit, perſtet millies confiteri.* Ergo peccator conſuetudinarius, ſine longis pœnitentiæ operibus, ordinariè convertitur. Illegitima rursùs conſequentia. Nulli enim dubium, eos qui quotidie peccant, hortandos ad agendam quotidie pœnitentiam; quia quotidie per Dei gratiam agere poſſunt. Non dubium item, eos qui millies peccant, hortandos ut millies perſtent confiteri, cùm id etiam poſſint gratiâ Dei, de qua nullus debet deſperare, tametſi ordinarium non ſit, quòd qui millies poſt confeſſionem relabitur, poſt ſingulas confeſſiones, millies per relapſus violatas, millies benè confiteatur, milliesque ex toto corde convertatur. Nec ullum hujus exemplum in S. Scriptura invenietur. Nec hoc dicit Chriſoſtomus, ſed ne qui quotidie peccat deſperet, hortatur ad id quod per gratiam Dei poteſt: ſequitur enim apud Chriſoſtomum. *Nihil enim deſperatione deterius.... ſi quis peccatis deſperando ceſſerit, quaſi non ſuperſit pœnitenti ſalus, ſeſe majus in malum ſtimulat.* Et hom. 3. *peccata ſi habueris, ne deſperes.... tametſi quotidie peccas, quotidie pœnitentiam age.* Et numquid ad pœnitentiam hortandus eſt in articulo mortis, qui ad eum uſque articulum malè vixit, & pœnitentiam diſtulit ? omninò; quia licèt ordinarium non ſit quòd pœnitentia ad eum articulum dilata ſit vera, imò pœnitentia tam ſera rarò ſit vera : quia tamen per Dei gratiam talis poteſt pœnitere, nec debet deſperare,

rare, hortandus eſt ad pœnitentiam, & promittenda ipſi venia, ſi verè pœniteat. Prorſus ergo inefficacia ſunt argumenta, ex talibus ſententiis deducta; taliterque arguentibus meritò applicari poteſt, quod R. P. Joachim dicit in aſſertis ſuis Theologicis §. 8. *Plangat Dialecticus has ratiocinationes, & cordatus Theologus cœcitates.*

133. Septima Antitheſis : *ſive ad bonum, ſive ad malum, parvo momento animus commutatur.* Aug. l. 2. contra Creſconium cap. 9. Et *numquid conſilii corrigendi, & mutandæ malæ vitæ in bonam, non eſt locus? non eſt tempus? nonne, ſi vis, hodie fit; nonne, ſi vis, modò fit?.... Ecce, dum loquor, muta cor, & factum eſt, quòd tam ſæpè & tamdiu clamatur ut fiat.* Idem Conc. in pſ. 63 Hinc R. P. Joachim, rurſus infert quod hactenùs intulit. Sed malè : Quia licèt parvo momento animus aliquando convertatur, poſt peccatum non ita magnum, nec inveteratum, nec conſuetudine firmatum, nec frequenter repetitum, neque ex malitia, ſed ex ignorantia commiſſum; imò id aliquando etiam fiat poſt magna peccata, per gratiam Dei extraordinariam, & miraculoſam, ùt in Matthæo & Latrone factum eſt, in quibus priore locò exemplificat Auguſtinus (ſic enim habet : *hæc converſio voluntatis repentè mutavit, non ſolùm in Telonio peccatorem, verùm etiam in Cruce latronem.... ſive enim ad malum ſive ad bonum parvo momento animus commutatur*) neutro illo loco Auguſtinus dicit, magnum peccatorem, præſertim conſuetudinarium, & frequenter relapſum, parvo momento ordinariè converti, iſtamque eſſe ordinariam divinæ gratiæ & miſericordiæ œconomiam. Imò contrarium manifeſtè docet, pleriſque locis poſteà referendis. Quia tamen, ùt dixi, *Spiritus* Sanctus, *non modò ubi vult, ſed & quando vult, ſpirat, nec ei difficile eſt de ſubito perfectam dare contritionem cordis, quam vix multo tempore alii, conſequuntur* ùt S. Bernardus ait Serm. 38. ex parvis; Et aliunde peccator quilibet facere debet quod in ſe eſt, ut è peccati ſtatu citò exeat, Concionator eo modo alloqui

debet peccatores, quo Auguſtinus concione in pſ. 63. primò. Ut qui ſe convertendi voluntatem nondum habent, ſaltem incipiant eam habere, corque ſuum mutare quantùm poſſunt, & à Deo petant quod nondum poſſunt. Secundò. Ut qui inchoatam habent ſe convertendi voluntatem, ampliorem habeant, tantam utique, quanta requiritur ad plenam converſionem. Tertiò. Ut ſiqui fortè de Auditorio ſint, quos Deus, ad vocem Concionatoris, gratiâ extraordinariâ convertere voluerit, per gratiam iſtam plenè convertantur: ſiquidem omni tempore & loco cor ſuum peccator mutare poteſt, plenèque converti per gratiam, quam, concionis tempore, Deus miſericorditer concedere poteſt. Tametſi magnis peccatoribus, maximè inveteratis, conſuetudinariis, & frequenter relapſis, eam ordinariè non concedat unius concionis tempore; ſed poſt multas colluctationes, multasque preces, & opera pietatis. Veriſſimè proinde Auguſtinus dicit: *ſi vis, hodie fit; ſi vis, modo fit.* Quia plena converſio fit omni momento, quo voluntas plenè vult. Quod omni momento velle poteſt, per gratiam, quam Deus omni momento concedere poteſt, & magnis aliquando peccatoribus, per miſericordiam extraordinariam, momento concedit. Sed quia eam ipſis ordinariè momento non concedit, in pſ. 98. dicit, *homo, quando vult, ægrotat; non quando vult, ſurgit.* Ut enim Gregorius 14. Moral. cap. 4. *Qui in peccatis ſe dejicit, non mox ut voluerit ſurgit.* Et lib. 6. cap. 6. in 1. 1. Reg. *qui peccata nolunt vitare, cùm poſſunt, poſtea non poſſunt, ſi volunt, quia perfectè velle non poſſunt.*

134. Octava Antitheſis: S. Carolus Borromæus in Inſtitut. Seminar. Epiſc. tit. de officio Confeſſarii, jubet, ut ipſe *moneat omnes, ne unquam, ſibi-ipſis mortalis culpæ conſcii, ſomnum capiant, ſed contractam peccati maculam ſtatim Sacramentali Confeſſione eluant.* Sed quid inde pro magnis peccatoribus, maximè conſuetudinariis, frequenter relabentibus &c.? De iis non loquitur S. Carolus, ſed de Seminariſtis, qui eſſe non ſolent gravium criminum

rei, nec in eis conſuetudinarii, per conſequens de peccatoribus loquitur gravium criminum non reis, nec conſuetudinariis &c., ſed de iis v. g., qui in ſubitam iracundiam, vel delectationem moroſam ex fragilitate ſubitò lapſi ſunt, nec facilè & frequenter poſt Confeſſionem relapſi: quos fatemur, contractam peccati maculam, parvo tempore frequenter eluere; &, ſi quando plenè contriti non ſint dum confitentur, per ferventem Confeſſarii admonitionem parvo tempore ad plenam contritionem plerumque excitari, ac proinde ſtatim abſolvi poſſe.

135. Nona Antitheſis: S. Franc. Saleſius Collat. 10 ad Religioſas, dicit, *vix eſſe opus tempore* (ad eliciendum actum contritionis) *cùm tantùm opus ſit, te coram Deo proſternere, in ſpiritu humilitatis & doloris quòd ipſum offenderis.* Ergo magnis peccatoribus, etiam conſuetudinariis, opus non eſt multo tempore &c. Ad ridiculam conſequentiam, riſum teneatis amici. Neque enim magnos ibi peccatores, præſertim conſuetudinarios, Saleſius alloquitur, ſed animas juſtas, & Religioſas. Quibus ideo vix tempore opus eſt ad eliciendum contritionis actum, quia in ipſis prędominatur Charitas. Ridiculum proinde eſt, id extendere ad peccatores, pręſertim magnos, conſuetudinarios &c., in quibus prędominatur & radices altas egit cupiditas, à qua prędominante ad prędominantem charitatem ordinariè nec facilis, nec momentaneus eſt tranſitus.

136. Decima Antitheſis: *Rogum peccatorum extinguimus, non tam aquis multis, ſed parvis cum lachrymis: multus enim peccati ignis, quem modica extinguit etiam lachryma.* S. Chriſoſt. hom. 5. de pœnit. Igitur ordinariè non eſt opus magnis pœnitentiæ operibus, utì ampliùs declarat Epiſt. 5. de reparat. hom. lapſ. ſeu Paræneſi priore ad Theodor. lapſ. *etiamſi non potuerit quis explere omnem ſatisfaciendi ordinem, quantulamcumque & quàmlibet brevi tempore actam non reſpuit, ſuſcipit etiam ipſam, nec patitur quamvis exiguæ converſionis perire mercedem.*

137. Negat conſequentiam vel ipſe Chriſoſtom., ut

ùt proximè apparebit, aliterque in priore loco accipit vocem *modicâ lachrymulâ*, quàm R. P. Joachim accipiat. Per *modicam* quippe intelligit vel modico tempore defluentem, vel corporaliter modicam, ſed ex magna cordis contritione manantem, ad quam magni peccatores, pręſertim conſuetudinarii, non niſi per longa pietatis ac pœnitentiæ exercitia, ordinariè ſolent pervenire. Sic dum ibidem dicit, per *unum verbum* totius vitæ peccata remitti, verbum *pœnitentiſſimum* intelligit, ſive ex vehementi cordis contritione prolatum, quale fuit Davidicum *peccavi*, utì contextus manifeſtat ibidem. Sic etiam, dum hom. 10. de pœnit. ſolùm à peccatore requirit orationem parvam : *Solùm autem Deus orationem vel parvam exigit, atque univerſa dimittit peccata*, loquitur de oratione vocaliter parva, ſed ex vehementi cordis affectu, ſeu ingenti contritione profecta. Sic enim loquitur, ut peccatorem à deſperatione avocet, ſive ut animos ipſi det contra deſperationem, utì ſubjungit ibidem : *dico non ut ad inertiam compellam, ſed à deſperatione revocem : nam ea nobis, quàm inertia, majora confert mala.* Abſolutè namque poſt grandia crimina, pręſertim conſuetudine firmata, pœnitentiam magnam & ferventem exigit, ùt videre eſt hom. ſuper hæc verba : *ſponte enim peccantibus*, ubi multus eſt, ut oſtendat, pœnitentiam quadraginta dierum, poſt crimina magna, non ſufficere, niſi magna & ingens ſit cordis pœnitentia : *Magna nobis pœnitentia opus eſt, charissimi, crebra oratione, magna conſtantia*, &c. Hom. 27. in Geneſ. *Opus eſt magno fervore.... & ferventi deſiderio ad Deum accedere.... excuſsâ ſocordiâ, continuis precibus placare Dominum, calentes profundere lachrymas.* In Pſ. 129. poſtquàm dixit, magno calore opus eſſe; *vidi*, inquit, *ſæpe mulieres, propter virum peregrinantem, & infantem ægrotantem, ita de profundis orantes, & tantos fontes lachrymarum emittentes, ut tandem voti ſui eſſent compotes.... ſi autem mulieres ita inflammantur in orationibus pro viro, & infante; quænam venia dabitur ei, qui pro anima morte affecta, mollis eſt & languidus?*

Hom.

Hom. 24. in Matth. dicit, peccatorem, pro gratia converſionis orare debere *cum ſedulitate multa, & multa intenſione.* Hom. 4. in 2. ad Corinth. in fin. *cùm peccaveris, ingemiſce.... cor tuum conteras, non ſecus ac ſi quis, amiſſo filio unicè charo, in luctu verſetur.* Hom. 12. in Epiſt. ad Hebr. in Morali : *Qui cecidit in barathrum peccati,...multo eget tempore, perfectaque pœnitentia, lachrymisque & planctibus, majorique ac vehementiori lamentatione, quam quæ propter chariſſimos oſtenditur.* Quod & repetit Hom. 42. ad popul. Antioch. Hom. 9. in eandem Epiſt. ad Hebr. in Morali : *Medicamentum pœnitentiæ ſufficit ad delenda omnia noſtra peccata ſi modò viderimus cujuſmodi ſit.... cujuſmodi ergo eſt medicamentum pœnitentiæ & quomodo conficitur ? primò, ex ſuorum peccatorum condemnatione & ex confeſſione....ſecundò ex multa humilitate... poſt humilitatem verò opus eſt intenſis precibus, multis lachrymis, & interdiu & noctu .... Et poſt orationem adeo intenſam multa opus eſt Eleemoſyna .... Deinde non iraſci, neque injuriæ acceptæ meminiſſe, omnibus peccata remittere &c.* Hom. 1. de pœnit. *Quemadmodùm anima pigritans atque negligens, quamquam multùm ad pœnitentiam temporis accipiat, nihil operatur magnum, neque ſibi ipſi Deum per deſidiam conciliat; ſic qui propoſito fervet, atque multa cum ſolertia pœnitentiam oſtendit, brevi temporis momento longævi temporis peccata delere poterit. Nonne tertiò Petrus negavit? eadem nocte lapſus eſt, & erectus....qualiter & quomodò ? non modò flens, ſed multa cum ſolertia, multoque cum propoſito. Propterea Evangeliſta non dicit, Quoniam ſolùm flevit, ſed flevit amarè, & qualis, quantaque fuerit lachrymarum vis, ſermo non poterit explicare,* Hom. 9. de pœnit. *Deſle igitur & ipſe ſuper peccatum, ſed deſle amarè, quemadmodùm & Petrus.*

138. Nec ab iſtis Chriſoſtomus recedit poſteriore loco objecto; Quia tametſi locus iſte ſic referatur à Magiſtro, & Gratiano; reverà tamen Chriſoſtomus non habet vocem illam *quantulamcumque*, ùt videre eſt in Editione Pariſienſi anni 1556. & Morinus

nus ex textu Græco oſtendit l. 5. cap. 28. cujus ſincera tranſlatio ſic habet : *licèt quis non omnem demonſtret pœnitentiam, & expleat ſatisfaciendi ordinem* (id eſt pœnitentiæ ſtationes) *brevem tamen, & exiguo tempore actam non averſatur, aut negligit, ſed & hanc magnâ mercede compenſat*, id eſt (inquit Morinus) licèt quis pœnitentiæ ſtationes explere non poſſit, ardore tamen contritionis eas poteſt compenſare. Ut enim Chriſoſtomus ſubjungit : *Non temporis quantitate, ſed animi diſpoſitione pœnitentia judicatur.... Quapropter ubique nobis opus eſt animi alacritate, ſeduloque affectu. Quòd ſi ita præparemus conſcientiam, ut tantâ vehementiâ tum veterem odiſſe malitiam, tum diverſam elegiſſe viam videamur, quantam Deus nobis imperat & requirit, nihil ob temporis brevitatem* (id eſt ob non impletum pœnitentiæ tempus, per Canones præſcriptum) *habebimus minùs, quando multi ex poſtremis priores ſe ardenti ſtudio prævenerunt.* Verùm rariſſimus eſt ejuſmodi pœnitens (ait Morinus n. 20.) de eoque dici poteſt, quod legitur ſap. 4. v. 13. *Conſummatus in brevi explevit tempora multa.* Ordinariè proinde ad tantam contritionis vehementiam nonniſi longis pœnitentiæ operibus, poſt gravia crimina, conſuetudine firmata, pervenitur, tametſi interim nullum pœnitentiæ conatum Deus abſque mercede dimittat, prout ibi conſequenter oſtendit Chriſoſtomus : Conantem enim uberioribus auxiliis adjuvat, ut magis conetur, contritionemque ſuam paulatim augeat, donec plena tandem efficiatur.

139. Ecce Antitheſes Chriſoſtomi contra Antitheſes R. P. Joachim. Ecce quomodò Chriſoſtomus, cum aliis Patribus, totus eſt noſter. Ecce quàm imperitè & infundatè R. P. Joachim, poſt ſuas illas Antitheſes, ait, teſtimonia SS. Patrum, à ſe exhibita, *eſſe luce meridianâ clariora, nec ulla tergiverſatione negari*, ſeu pro aſſertione noſtra explicari *poſſe*. Quod profectò non dixiſſet, ſi ea in fonte legiſſet, veramque eorum intelligentiam ex contextu, & aliis eorundem teſtimoniis, ad invicem collatis,

tis, deprompſiſſet. Ecce, quàm temerè, parumque ſobriè, poſt verba illa, de ſententiæ noſtræ aſſertoribus ſubjungit: *Conantur tamen aliqui, qui ſuum ſenſum tuentur, contra communem & modernum Eccleſiæ uſum, producere aliqua ex eiſdem SS. Patribus, quæ ad rem non faciunt.* Neque enim ſenſum noſtrum tuemur, ſed Spiritûs Sancti, ſed SS. Patrum, ſed ſapientiſſimorum Cardinalium, ſed ſanctiſſimorum Epiſcoporum, ſed præcipuorum Theologorum, ſecularium Regulariumque, ferè abſque numero, ùt ex ſuperioribus conſtat. Nec contra communem & modernum Eccleſiæ uſum. Enimverò quàm imperitè modernum Eccleſiæ uſum pro ſe alleget, demonſtravimus cap. præcedenti. Doctrinam verò R. P. Joachimi eſſe contra communem Eccleſiæ modernæ ſenſum & uſum demonſtrabimus cap. 45. Denique ea quæ produximus, & producturi ſumus, ex SS. Patribus, doctrinam ipſius evertere, pro noſtraque plurimùm facere, manifeſtum eſt ex dictis, & ampliùs manifeſtum fiet ex dicendis.

CAPUT

CAPUT XIII.

Nimiam laxitatem præ ſe ferre videtur Regula adminiſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ, quam tradit Author libri cui titulus : Praxis ſolida, & per Eccleſiam communiſſima remittendi & retinendi peccata &c.

140. LIBRI iſtius fama publica Authorem facit R. P. Antonium à Burgundia, è Soc. Jeſu, S. Theol. Lovanii Profeſſorem, facit & Joannes Pollenter ad Propoſitionem 60. ab INNOCENTIO XI. damnatam, necnon Author petulantis libri, cui titulus : *Doctrina non Univerſitatis Lovanienſis.* In præfatione prioris libri, Author, ad impartiendam licitè abſolutionem, extra neceſſitatem, a. 2. §. 3. & 4. & a. 3. §. 4. n. 305. contentus eſſe videtur converſione probabili, ita ut hoc ipſo, quòd Confeſſarius probabile aliquod habet motivum, de ſufficienti diſpoſitione pœnitentis, ipſum licitè poſſit abſolvere. Undè paſſim ad hoc ſufficere dicit probabile judicium, de ſufficienti pœnitentis diſpoſitione. Cumque nullibi requirat, ut judicium iſtud ſit magis probabile, imò nequidem ut æquè probabile ſit, ac oppoſitum ; velle videtur ſufficere judicium minùs probabile, & hoc in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, in qua licitum non eſt abſolutionem impendere ſuper materia dubia.

141. At hoc profectò ſolidum non eſt, nec proinde praxim ſolidam fundare poteſt, utpote ab INNOCENTIO XI. damnatam propoſitione 1. 2. & 3. Tametſi ergo, ad prudenter impendendam abſolutionem, neceſſaria non ſit tanta certitudo, quanta extra neceſſitatem neceſſaria eſt, dum materia eſt ſenſibilis ; non ſufficit tamen

tamen probabilitas quæcumque, ſed tanta requiritur, ut pro morali habeatur certitudine, eò quòd tam magna ſit, ut licèt ſubinde tenuis in contrarium probabilitas occurrere queat, in concurſu tamen longè majoris in contrarium probabilitatis, hìc & nunc moraliter non videatur attendenda, utì latiùs explicavi in materia de opinione probabili: ubi ex Philoſopho Boëtio, Angelico Doctore, aliiſque Doctoribus antiquis, oſtendi, tantam probabilitatem in moralibus, in quibus haberi nequit omnimoda certitudo, pro morali certitudine reputari.

142. Verùm enimverò probabilitatem tantam non exigit Author praxis ſolidæ, utì nec R. P. Joachim à Jeſu-Maria, qui & ipſe minimâ contentus eſſe videtur probabilitate, dum abſolutionem impartiendam dicit peccatori, quàmlibet grandi, etiam conſuetudinario in nudo verbo, quo ſe diſpoſitum dicit, dummodò ratio manifeſta non appareat in contrarium. Per conſequens nudo illo verbo contentus eſt, tametſi in contrarium appareat ratio, ſeu conjectura, æquè vel magis probabilis, imò longè probabilior, quia conjectura probabilior non eſt equidem manifeſta. Vult igitur, eâ non obſtante, talem ordinariè abſolvendum, ſuper nudo verbo, ſeu verbali proteſtatione ipſius, ſuper nudo utique verbo homìnis cœci in propria cauſa, & tanto magis cœci, minùſque proinde idonei ad ferendum prudens judicium de diſpoſitione ſua, quantò per peccata magis eſt excœcatus. Cujus proinde teſtimonium, in propria ejuſmodi cauſa, concurrente in contrarium probabilitate valde magnâ, nullam, vel minimam ad ſummùm fundare poteſt probabilitatem. Igitur & ipſe in primam, ſecundam & tertiam incidit propoſitionem, ab Innoc. XI. damnatam, ſicut & Magiſter ipſius R. P. Carolus ab Aſſumptione, qui minimâ etiam contentus fuit probabilitate, ùt vidimus cap. 5. prop. 29.

143. Sed ad ſolidæ, minimè ſolidæ, praxis Authorem revertamur. Reſpondens ipſe ad argumentum, quo concludebatur, abſolutionem conſuetudinariis

dinariis differendam, primâ vice quâ ſe accuſant de peccatis ſuæ conſuetudinis, eò quòd utique conſuetudinarii paſſim primâ ſe accuſantes vice, vera tunc contritione caruiſſe ex poſt facto deprehendantur, ex eo ſcilicet quòd ipſorum contritio nullum ſortita ſit effectum, & non alia conſuetudinarius hic contritionis ſigna det quàm alii paſſim conſuetudinarii: n. 130. *Dico*, inquit, 1. *falſum eſſe quòd nullum in conſuetudinariis paſſim, primâ ſe vice accuſantibus, contritionis effectum poſſint deprehendere.* 2. *Ut id verum eſſet, non ideo judicari non poſſet, illos veram tunc contritionem habuiſſe. Non vices unæ, ſed plures judicium hoc impediunt.* 3. *Ex eo quòd conſuetudinarius unus verâ caruerit contritione, putandus non eſt eâ carere alius, etſi non alia quàm priùs ſigna doloris dederit. Quia ex eo quòd unus mentiatur homo v. g., judicari non poteſt & mentiri alium, ſimilia ſimili aſſerentem modo. Ex eo quòd plures Mercatores imponant emptoribus, judicari non poteſt, quòd alius itidem imponat iiſdem. At ſi conſtaret nobis, quòd idem hic jam ſæpiùs mentitus ſit, ſæpiùs ementibus impoſuerit; non facilè judicabimus, eum iiſdem non imponere, dum eodem quo ante ſemper, extremo agit modo.*

144. Hæccine tua illa praxis ſolida, R. Pater? itane Confeſſarios doces, in negotio maximo, unde infinitarum pendet animarum ſalus? An non tibi metuendum eſt, nè iſtas Salvatoris quærimonias innoves: *Filii hujus ſæculi prudentiores filiis lucis in generatione ſua ſunt*? Quis non imprudentiæ & incuriæ arguet eum, qui tam perfunctoriè ſæcularia negotia pertractaret? Quis, inquam, non imprudentem diceret Mercatorem, qui aureos emptoris nummos, quem eſſe ſcit de ſorte eorum, qui vel adulterinos, vel ſuſpectos obtrudere ſolent, pro ſinceris acceptaret, ſtatim atque ſinceros emptor eſſe aſſereret, abſque recurſu ad lapidem Lydium, aliudve exactæ probationis argumentum? Quis ipſum non irrideret, ſi, tali in caſu, hoc uno contentus foret argumento, quòd tametſi iſtius farinæ homines in ejuſmodi rebus eſſe ſoleant ſuſpectæ fidei, de hoc individuo homine

homine non conſtet eſſe talem, adeoque prudentia permittat benè de ipſo præſumere?

145. Sed, ad ampliùs detegendam iſtius Scriptoris infirmam firmitatem, percurramus ſingula quæ dicit: Poteſt judicari [inquit] *conſuetudinarios, primâ ſe vice de peccatis ſuæ conſuetudinis accuſantes*, paſſim habere veram contritionem. Igitur ordinariè ſtatim poſſunt abſolvi. Nihil antecedente iſto vacillantius. An conſequente ſit aliquid diſſolutius? cordatorum eſto judicium. An non frequens eſt, talibus conſuetudinariis ad debitam diſpoſitionem aliquid deeſſe, vel ſufficientem utique dolorem, vel propoſitum tam efficax, quàm requirit iſtius ſortis peccatorum infirmitas? Teſtatur id frequens experientia, fatenturque quamplurimi conſuetudinarii, dum Deus illuminat tenebras, convertitque corda ipſorum. Itaque contra talis ſortis peccatores de ſufficientis diſpoſitionis defectu probabilis eſt præſumptio, vel juſtus timor, fundatus in iis quæ in ſimilibus frequenter contingunt.

146. Quæro jam primò per quid elidatur præſumptio iſta, vel timor, & in quo argumento fundetur prudens præſumptio in contrarium? Ecce tibi argumentum: *Ex eo quòd conſuetudinarius unus verâ caruerit contritione*; imò ex eo quòd eâ conſuetudinarii etiam primâ vice ſe accuſantes frequenter careant, *putandus non eſt eâ carere alius, etſi non alia quàm priùs*, imò etſi non alia quàm iſti alii, *ſigna doloris dederit.* Verùm:

147. Quæro ſecundò quare putandus non ſit ea carere, cùm iſte alius, imò conſuetudinarii frequenter ea careant, quia conſuetudinarii ſunt? quorum converſio difficilis eſſe ſolet, & ſuſpecta, niſi ad impetrandam plenæ converſionis gratiam præmiſerint longa pietatis ac pœnitentiæ exercitia? Cur ſimilium hìc ſimile non eſt judicium, quamdiu aliud hìc & nunc non innuunt circumſtantiæ?

148. Quæro tertiò cur iſte conſuetudinarius in individuo magis putandus ſit habere ſufficientem contritionem, quàm contritionis defectum, cùm

æquale vel majus ſit argumentum iſtud putandi, quàm illud, attentis iis quæ conſuetudinariis accidere ſolent?

149. Quæro quartò ſolidam iſtius conſequentiæ probationem: *Hic conſuetudinarius non eſt putandus carere verâ contritione. Igitur prudenter puto quòd ea non careat*, nec fallat ſeipſum, dum ſe habere putat, non obſtante contrariâ de conſuetudinariis præſumptione. Iſtam conſequentiam nego eſſe ſolidam, quia ad judicium prudens de una parte contradictionis, non ſufficit quòd pro altera contradictionis parte non ſit judicandum: aliàs prudenter judicari poſſet, arenas maris numero eſſe pares. Aliunde nudum conſuetudinarii ſe diſpoſitum aſſerentis teſtimonium, ad prudens iſtud judicium minimè ſufficit, ob ea quæ dixi n. 142. & 144. Denique ad prudens hac in re judicium non ſufficit, quòd fieri poſſit, hunc in individuo conſuetudinarium ſatis eſſe contritum: quia à potentia ad actum, legitima non eſt conſequentia. Solent tamen adverſariis noſtris ejuſmodi conſequentiæ eſſe in uſu: Talis vel talis peccator, non obſtante conſuetudine, vel frequenti, faciliſque relapſu, poteſt eſſe contritus; ergo prudenter credi poteſt contritus.

150. Unde ad eludendam vim argumenti, quo arguimus, conſuetudinariorum converſionem ordinariè eſſe difficilem, nec brevi poſt peccatum tempore perfici ſolitam, ſed poſt multas colluctationes, & non modica pœnitentiæ exercitia (quod peremptoriè infrà probabimus) & hinc inferimus, conſuetudinarios, abſque illis, ordinariè non eſſe etiam primâ vice abſolvendos. Solidus Author noſter, illationem hanc videns eſſe legitimam, falſitatem antecedentis a. 2. §. 9. evincere conatur, aſſumendo ſibi probandum, quòd *à conſuetudinariis, brevi poſt peccatum tempore, contritio vera concipi poſſit.* Quod cùm nullus neget, in vanum ad id probandum argumenta multiplicat; utpote quæ ad nihil ſerviunt, niſi ad fucum faciendum Lectoribus imperitis, ut apud imperitos triumphare videatur. Sed imbecille

argu-

mentum rident periti, ſi ſic arguat : *Conſuetudinariorum converſio momento fieri poteſt : igitur momento ordinariè fit.*

151. In vanum etiam a. 3. Sect. 2. §. 1. velut aſſertionem noſtram impugnans, ſibi ad probandum aſſumit, *validam eſſe datam pœnitenti abſolutionem, etſi de interiore ejus contritione per externa pœnitentiæ opera Sacerdoti non conſtet.* De hoc enim nemo eſt qui dubitet, quando reverà adeſt debita interna diſpoſitio. In vanum denique ibidem §. 2. multus eſt ad probandum, *non eſſe neceſſarium, ut abſolutio ordinariè differatur, donec peracta ſit debita pœnitentia.* Neque enim contrarium aſſerimus, nec aſſerunt illi quibus hoc imponit : quibus idcirco perperàm imponit damnatum Dogma Petri de Oſma.

152. In vanum denique practicator ille ſolidus, praxim ordinariè ſtatim abſolvendi conſuetudinarios, primâ quâ ſe de conſuetudinis ſuæ peccatis accuſant vice, ſeu etiam praxim abſolvendi peccatores, hoc ipſo quòd habetur probabile motivum de ſufficienti ipſorum diſpoſitione, vocat non ſolùm praxim ſolidam, ſed & per univerſam Eccleſiam communiſſimam, ut, aſſumpto ſpecioſo illo titulo, Confeſſarii ab oppoſita deterreantur praxi, tamquam habente contra ſe ſenſum & praxim univerſalis Eccleſiæ, utì prætendit a. 2. §. 2. n. 203. Quod enim hoc falſiſſimum ſit, conſtat ex dictis cap. 11.

153. Nec certè fundata eſſe poteſt iſta prætenſio, nisi vera ſit univerſalis iſta propoſitio : *Omnis praxis per Eccleſiam communiſſima, eſt praxis Eccleſiæ* (nam ſi non omnis, ſed aliqua particularis dumtaxat talis ſit, contra Dialecticæ regulam infertur, praxim ordinariè, & ſtatim primâ vice abſolvendi conſuetudinarios eſſe talem : ex puris enim particularibus nihil ſequitur ;) Atqui univerſalem iſtam propoſitionem non eſſe veram, imò certiſſimè eſſe falſam, pluribus argumentis ibidem eſt demonſtratum : ſicut & conſequentiam iſtam : *Hæc Doctrina, vel praxis, eſt communiſſima per Eccleſiam : igitur eſt doctrina, vel praxis Eccleſiæ*, in erroris, atque hæ-

reſis præcipitium ducere, Eccleſiæque probroſam & injurioſam eſſe. Prætereà meminiſſe debuit Scriptor ille, ſapienter à Romano Philoſopho dictum in lib. de beata vita cap. 2. *cùm de beata vita agitur* (idem eſt de bona Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtratione) ***non eſt quòd mihi illud diſſentionum more reſpondeas : hæc pars major eſſe videtur. Ideò enim pejor. Non tam benè cum rebus humanis agitur, ut meliora pluribus placeant***, *argumentum peſſimi turba eſt. Quæramus quid optimè factum ſit, non quid uſitatiſſimum, & quid nos in poſſeſſione fœlicitatis æternæ conſtituat* ; ***non quòd vulgo, veritatis peſſimo Interpreti, peccatum ſit.*** Enimverò tanta eſt naturæ corruptio, ut plures ſint mali, quàm boni Chriſtiani, fortaſſe etiam plures mali quàm boni Sacerdotes & Confeſſarii. Siquidem benè fungi officio Confeſſarii, difficillimum eſt naturæ corruptæ, cupiditatique moleſtiſſimum, ob ea quæ dixi cap. 4., viam verò difficilem multitudo declinat, nec nisi pauci ſectantur, ùt Chriſtus in Evangelio teſtatur, cùm de lata & arcta via loquitur. Ideo vel ipſe ſuaviſſimus Doctor S. Franciſcus Saleſius, Philotheam ſuam monuit, ut in Confeſſarium non ſolùm eligeret unum è mille (prout Avila ſuadet) ſed unum è decem millibus. Quia, inquit, pauciores ſunt, quàm putemus, apti tanto muneri. Terribilius eſt quod Hieronymus apud Euſeb. in epiſt. ad Damaſ. ait : *Ecce mundus ubique fervet Sacerdotibus, & tamen tam ſunt rariſſimi Sacerdotes boni, quòd vix è centum, bonus reperiatur unus.* Quodque Chriſoſtomus addit hom. 3. in Acta : *Non arbitror, inter Sacerdotes multos eſſe qui ſalvi fiant, ſed multò plures qui pereant.* Non ſemper ergo faciendum quod communiſſimè fit, quodque multitudo etiam Confeſſariorum facit. Imò *à multitudine recedendum* (ait Cardinalis Bona, princip. vit. chriſt. p. 2. cap. ult.) & *cum paucis ſanctis & electis vivendum*, juxta illud : *Vive cum paucis, ſi vis regnare cum paucis.*

CA-

CAPUT XIV.

Reſpectivè ad Conſuetudinarios, & Recidivos, fallacia, & ad fundandum prudens judicium de ſufficienti diſpoſitione Pœnitentis, inſufficientia ſunt ſufficientis Converſionis ſigna, quæ aſſignant Reymakers, Author Tempeſtatis Novaturientis, *Joachim à Jeſu-Maria, &c., ſi non ſemel ea præſtiterint abſque ullo fructu emendationis.*

154. SIGNA illa ſunt 1. voluntaria, humilis & doloroſa confeſſio. 2. Lachrymæ. 3. Gemitus. 4. Tunſio pectoris. 5. Triſtitia vultûs. 6. Alacris pœnitentiæ impoſitæ acceptatio. Horum uno, vel altero, docent Confeſſarium debere eſſe contentum, ad prudenter credendum pœnitentem ſatis eſſe contritum, ipſumque proinde abſolvendum. Et probant teſtimoniis quibuſdam Sanctorum, quæ veriſſima ſunt in ſenſu Sanctorum, quando ſcilicet ſigna illa non eliduntur per contraria ſigna factorum, ſeu operum: ſecùs quando eliduntur. Porro eliduntur per contraria ſigna factorum, quando ex poſt-facto apparet, ſeu non ſemel apparuit, ſigna illa non eſſe ſeu non fuiſſe niſi folia aſque fructu ullo promiſſæ emendationis. Eò quòd utique conſuetudinarii & recidivi, poſt præſtita non ſemel ſigna illa, utique poſt confeſſionem, lachrymas, gemitus, &c. pari quàm anteà facilitate, ac promptitudine redierint ad confeſſa crimina. Ex illo namque poſt-facto rectè colligitur, ſigna illa fuiſſe fallacia, & defectuoſa, utì poſteà demonſtrabitur. Per conſequens rectè idem concluditur de ſimilibus ſignis, poſteà repetitis. Quia ſimilium ſimile eſt judicium, atque ex prȩteritis, ùt S. Thomas ait, oportet, nos quaſi argumentum ſumere de præſentibus & futuris. Enimverò, dum facta non correſpondent

verbis, lachrymis, vel gemitibus &c., talis unuſquiſque præſumitur, non qualem ſe probat verbis, vel lachrymis &c., ſed qualem ſe probat factis: quia *melior eſt vox operis, quàm vox oris.* Et *pleniùs eſt opere docere, quàm voce*, ùt Sancti docent. Nec verò ſolis verbis, vel lachrymis ſuis &c., ſed & factis, ſeu operibus ſuis, peccator oſtendit cor ſuum, juxta illud: *paria ſunt mentem ſuam declarare facto ac verbis* L. *Paulus reſpondet* & L. *de quiff.* de legibus. Idque S. Thomas 3. p. q. 84. a. 1. confirmat, dicens: peccator, *per ea quæ facit & dicit, oſtendit cor ſuum.* Et in pſ. 48. *propoſitum optimè manifeſtatur per operationem.* Si ergo conſuetudinarius, ſuâ confeſſione, vel lachrymis, aut gemitibus, pectorisve tunſione, ſeu alacri pœnitentiæ acceptatione, teſtetur ſe ex toto corde dolere; contrarium verò teſtetur factis & operibus ſuis, Confeſſarius prudenter credere non poteſt teſtimonio confeſſionis, vel lachrymarum &c., contra æquale vel melius teſtimonium factorum & operum. Atqui factis & operibus ſuis teſtatur, ſe ex toto corde non doluiſſe, nec emendationem ex toto corde propoſuiſſe, dum poſt oris confeſſionem, lachrymas, gemitus, pectoris tunſionem, vel alacrem pœnitentiæ acceptationem, facilè & citò repetit confeſſa crimina. Quia feſtino illo, faciliqúe relapſu (præſertim ſi frequens fuerit) teſtatur ſuam oris confeſſionem, lachrymas, gemitus &c. non proceſſiſſe ex corde plenè & totaliter contrito, ùt pluribus argumentis infrà demonſtrabimus, ex Scriptura & Patribus; oſtendendo, verum eſſe quod dicit Natalis Alexander Theol. dogm. tom. 4. in fine, quòd licèt ex fragilitate, ſeu infirmitate cadere iterum poſſimus in lethale peccatum, poſt pœnitentiam, vera tamen ex toto corde pœnitentia non ita deſultoria ſit, ùt pleriſque videtur; non inſtar marini æſtûs veniens & rediens; non inſtar feriarum, quibus gaudent febricitantes, poſt diem unum aut alterum febri agitandi; non inſtar mundanæ lucis, quæ quotidie oritur & occidit.

155. Et

155. Et ideo SS. Doctores, tametſi multa dicant in laudem confeſſionis, lachrymarum, gemituum, &c. : Signa tamen iſta non habent pro veris & ſufficientibus ſignis animi ex toto corde pœnitentis, ſi poſt confeſſionem, lachrymas &c., peccata facilè & citò repetantur, de iisque eodem modo philoſophantur, ac de ſignis prædeſtinationis, quæ communiter adferuntur, quæ utique ſigna ſufficientia non ſunt, nisi quando conjunguntur cum non peccare. Ut enim benè S. Ambroſius in 1. Corinth. 2., vel quiſquis alius eſt Author iſtius Commentarii : *Hæc eſt vera pœnitentia, ceſſare à peccato ; ſic enim probat dolere ſe, ſi de cætero deſinat.* Et ùt Gregor. l. 3. in 1. Reg. 6. *perfectè convertitur, qui cùm ſemel, quod pravè egerat, plangit ; quod denuò plangat, ultrà non repetit.*

156. De lachrymis verò & gemitibus eorum qui peccata facilè & citò poſt lachrymas repetunt, quid SS. Patres ? *Numquiam diluunt gemendo peccatum ; quia non deſinunt peccare poſt gemitum*, S. Fulgentius l. 1. de remiſſ. peccat. cap. 12. Similiter Auguſtinus tunſionem pectoris dicit quidem, ſignum eſſe contritionis, ſed & hoc dicit : *qui pectus tundit, & non corrigit, peccata ſolidat, non tollit.* Et, *pectora tundere, & hæc eadem* (peccata) *facere, nihil eſt aliud, quàm peccata pavimentare.* Serm. 332. Noviſſ. Edit.

157. Et hinc eſt quòd confeſſio, lachrymæ, gemitus, tunſio pectoris, & melioris vitæ proteſtationes eorum, qui vitam in criminibus duxerunt, & in fine, ſeu periculo mortis, ſigna illa exhibent, à Patribus habentur velut ſigna ſuſpecta ; quia experientia docet, vix aliquem ex ipſis reperiri, qui, ceſſante periculo, ad aſſueta crimina non redeat, & citò non obliviſcatur eorum, quæ metu mortis pollicitus eſt.

Hinc eſt etiam, quòd peccator, qui ſæpiùs cum lachrymis, gemitibus, tunſione pectoris, & alacri pœnitentiæ acceptatione, ſpopondit proximam occaſionem peccandi, quam dimittere tenetur, ſe dimiſſurum ; bona aliena ſe, cùm poſſit, reſtituturum ;

debita (quibus eſt ſolvendo) ſe ſoluturum; cum inimico ſe reconciliaturum, &c. nec eorum quidquam fecit, ſed promiſſa ſemper violavit; dum idem poſteà, cum iiſdem lachrymis, gemitibus, tunſione pectoris, & alacri pœnitentiæ acceptatione rursùm promittit, non obſtantibus lachrymis illis, &c. non ſit fide dignus, ſed abſque abſolutione dimittendus, donec promiſſa opere impleat, ùt docent Sancti, Thomas Villanovanus, Franciſcus Xaverius, Carolus Borromæus, & variis in Conciliis declaratur, quæ poſteà proferentur.

158. Dictis ergo lachrymis, gemitibus, &c. meritò applicatur, quod Cardinalis Bona in Princip. vit. Chriſt. p. 1. §. 44. ait : *ſolida animi jucunditas*, dic pariter ſolida animi pœnitentia, *non in fervoris affluentia, non in ſenſibili dulcedine, non in mollibus quibuſdam affectibus, & lachrymis conſiſtit. Nam etiam Turcæ, & alii Infideles, in ſuis precibus, & ſacrificiis, hæc interdum experiuntur.* Enimverò in vita B. Mariæ de Incarnatione Duvallius narrat, puellam quamdam fletibus colliquefieri ſolitam, inter confitendum peccatum, quod quatuor poſt horis repetitura erat. Nec defuêre, inquit Arnaldus *de frequenti Commun.* p. 2. cap. 12. qui cùm totam noctem humi cubaſſent, flagellisque ſe conſcidiſſent, poſtridie in idem relaberentur peccatum, cujus tam acerbas à ſe pœnas exegerant.

159. Applicatur & quod Gregorius l. 6. in cap. 15. l. 1. Reg. dicit : *Quid prodeſt* cum lachrymis *confiteri flagitia, ſi confeſſionis vocem non ſequitur afflictio pœnitentiæ.... nam qui corde non convertitur, quid prodeſt ei, ſi peccata confiteatur*, etiam cum lachrymis, cùm gemitu, cum ſingultu, cum pectoris tunſione, &c. ? *Signum ergo veræ converſionis, non eſt in oris confeſſione, ſed in afflictione pœnitentiæ*, conjuncta cum emendatione : *unde Joannes Baptiſta malè converſos Judæos ad ſe confluentes increpans, ait : genimina viperarum, quis oſtendit vobis fugere à ventura ira ? facite ergo fructus dignos pœnitentiæ. In fructu ergo, non in foliis, aut ramis, pœnitentia cognoſcenda eſt....*

Conſeſ-

Confeſſionis ergo verba, etiam cum lachrymis, *quid ſunt niſi folia?*

160. Dixi, ex mente S. Gregorii, *conjuncta cum emendatione*, ſic enim ſeipſum explicat l. 2. cap. 3. in l. 1. Reg. *ſunt nonnulli, qui ſe & de nequitia accuſant criminis, & pravitatem non corrigunt voluntatis.* Iſta non eſt vera converſio; *quia vera converſio, non in ore accipitur, ſed in corde: converti enim, ſimul verti eſt: Converſio* quippe *dicitur, quaſi cordis undique verſio:* dumque Ezechiel dixit, *quâcumque die converſus fuerit, vitâ vivet; dixit converſum, non tantùm verſum.... vertitur à peccato, qui jam vult dimittere peccatum: convertitur, qui jam totus, & omnino vertitur.* Auguſtinus relatus cap. *Nullus* de pœnit. diſt. 7. Et hoc eſt quod ſequitur apud Gregorium: *Converſio itaque peccatoris vera tunc eſt, cùm ad Creatoris noſtri beneplacitum uterque noſter homo* (exterior ſcilicet & interior) *reducitur; cùm & caro noſtra, per iniquitatis odium, cohibetur à perpetratione facinoris; & per amorem juſtitiæ mens ſe extendit ad intentionem bonæ operationis.*

161. Tertiò, iiſdem rectè applicatur Doctrina Petri Bleſenſis, tract. de confeſſ. ubi acriter invehens in conſuetudinarios, qui vel aliquamdiu peccata differentes non ſatis ea lugent, vel lugentes non deſerunt, (poſtquàm prioribus dixit, *non ſine dolore cordis acerbiſſimo, & anxia cordis afflictione ſanantur, quæ longo uſu inolita, & intimis animarum medullis infixa ſunt: nec horariâ & levi contritione redimi poſſunt, quibus mors æterna debetur*) Poſteriores admonet, ut *eorum pœnitentiam perſeverantia comitetur.* Quia lachrymæ & alia ejuſmodi pœnitentiæ opera, *nequaquam profutura ſunt, ſi ad vomitum quis revertatur. Nemo itaque de momentanea contritione, vel affluentia lachrymarum præſumat.... ſi ſenſeris in te gratiam compunctionis, & affluentiam lachrymarum; non tamen ideo te ſtatim arbitreris Domino reconciliatum,* ſeu reconciliatione dignum.... *Gratum Deo eſt ſacrificium lachrymarum, & pro omnibus delictis ſufficiens holocauſtum; ſed quibus? Confitentibus, pœnitentibus*

bus, NON REVERTENTIBUS AD VOMITUM, SED.... CONTINUANTIBUS DIGNOS POENITENTIÆ FRUCTUS.

162. Confirmat idipſum S. Aëlredus, S. Bernardi Synchronus, in *ſpecul. charit.* cap. 7. quia etiam perditæ vitæ homines, ſubinde ſentiunt aliquid compunctionis, etiam uſque ad lachrymas ipſas, gemitus, &c. proſertque exemplum magni peccatoris, *qui, cùm immani vitiorum gurgite abſorptus, omni ſe ſpurcitiæ traderet, nihil prorſus flagitii perhorreſcens, in tali vita ſæpiùs compungebatur, ſæpiùs lachrymabat, nec ſolùm timore pœnæ, & peccatorum ſuorum recordatione, quod fortè nemo miraretur; ſed etiam miro affectu in amoris Jeſu dulcedinem reſolutus, quodam mentis oſculo ipſum videretur amplecti.* Fit hoc plerumque Dæmonis arte, qui ſæpè perverſorum, etiam hæreticorum, ſic corda emollit, humoresque commovendo ad lachrymas flectit, ut decepti arbitrentur, ſibi benè cum Deo eſſe. Fit etiam plerumque, occultâ Dei diſpenſatione, ad hoc ut peccator, ſenſibili iſta compunctione provocetur ad plenè & integrè ſe convertendum. Fallitur tamen non rarò peccator, dum iſtud converſionis inchoamentum, pro converſionis accipit conſummatione, ſeu plenitudine, ſive, ùt D. Gregorius ait: *dum plenitudinis conſummationem æſtimat, quæ adhuc blandimenta eſſe inchoationis ignorat.... Qui ſi inchoationi ſuæ non paſſim crederet.... mentem* ad tentationem & *ad adverſa præpararet, & vitiis venientibus poſtmodùm tam firmus reſiſteret, quàm ea ſagaciùs prævidiſſet.*

163. *O*! Igitur, *quàm miſerabiliter falluntur* (pergit Aëlredus cap. 20.) *quàm ſunt ſuæ ſalutis proditores, qui, vitiis innumerabilibus ac damnabilibus impliciti, ſi quid hujus, de quo loqueris, experiantur affectus, non ſolùm ſibi veniam de præteritis pollicentur; imò ad eadem ſecuriùs quodammodò revertuntur, nec aliquid hoc ſpirituali incitamento proficiunt, ſed ſanctiores hinc ſemetipſos arbitrantes, in ſuis ſordibus, vel negligentiis, impudentiùs volutantur. Fortè de talibus ait Apoſtolus: Dedit illis Deus ſpiritum compunctionis, oculos ut non videant*

videant, & aures ut non audiant. Numquid hoc genus compunctionis excœcat oculos, aures obturat, illorum dumtaxat, qui immaniſſimas vitiorum ſordes, ſine pœnitentiæ fructibus, paucis his lachrymis æſtimant abluendas? Itaque [ut cap. 17. dixerat.) *Nequaquam ſecundùm momentaneum illum, & ùt ita dixerim, horarium affectum Dei penſandus amor*, nec verus de peccatis ex toto corde dolor. *Quod ex contrariis exemplis perſpicuum eſt intueri. Cùm enim in Tragediis, vanisque carminibus, quiſquam injuriatus fingitur, vel oppreſſus, cujus amabilis pulchritudo, fortitudo mirabilis, gratioſus prædicatur aſpectus, ſi quis hæc, vel cùm canuntur, audiens, vel cernens, ſi recitentur; uſque ad expreſſionem lachrymarum quodam moveatur affectu: nonne perabſurdum eſt, ex hac vaniſſima pietate, de amoris ejus qualitate capere conjecturam? ut hinc fabuloſum illum, neſcio quem, affirmetur amare, pro cujus ereptione, etiamſi hæc omnia verè præ oculis gererentur, ne modicam quidem ſubſtantiæ ſuæ portionem pateretur, expendi?* Similis proinde *ineptiæ eſt, imò multò majoris inſaniæ* (attendat Reymakers, qui læſum iis putat eſſe cerebrum, qui ſigna ejuſmodi ſufficere non putant) *ſi quiſquam luxurioſus, aut tepidus, ob quoſdam internos compungatur affectus, ad vana & lubrica, & ſordes priſtinas denuò reverſurus, ſecundùm ſteriles has lachrymas ac momentaneos affectus, de cujus dilectione*, vel ex toto corde converſione, *ferre ſententiam. Sanè hæc voluntas* (proſequitur cap. 18.) ſeu dilectio, vel ex toto corde converſio, *non ſecundùm momentaneos quoque affectus, ſed ſecundùm duo quædam judicanda eſt, paſſionem ſcilicet, & actionem, ſi videlicet ea, quæ Deus intulerit, vel inferri permiſerit, patienter ſuſtineat, & ea quæ juſſerit, ferventer adimpleat.* Nihil proinde conſultiùs, nihil prudentiùs facere poteſt Confeſſarius, nisi ut, per juſtum temporis ſpatium, in conſuetudinariis & frequenter relapſis, accuratiùs exploret vitæ & factorum ſeriem, & inde videat, an ſtabilem ex toto corde converſionem præ ſe ferat, iisque mediis ſollicitè & ferventer utatur, quæ neceſſaria ſunt ad impetrandam plenæ converſionis

gra-

gratiam, & conſuetudinario recèns converſo neceſſaria ſunt ad cavendum relapſum. Ut enim ſcriptum eſt Proverb. 18. v. 9. *qui mollis & diſſolutus eſt*, ſive, ùt Aquila vertit, *ignavus*, Theodotion *remiſſus in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipantis.* Id eſt peccator mollis, & ignavus in practicandis mediis, neceſſariis ad obtinendam plenæ converſionis & emendationis gratiam, germanus eſt frater illius, qui deſtinato animo hærere vult in peccatis. Unde Septuaginta (apud Cornelium à Lapide) textum illum ſic vertunt: *qui non medetur ſibi in operibus ſuis, frater eſt perdentis ſeipſum.* Mederi autem ſibi in operibus ſuis, eſt nihil negligere neceſſarium ad peccatorum curationem, vitæque emendationem. Quæ ubi non exſpectatur, non eſt plena pœnitentia. Hæc enim requirit *dolores ùt parturientis* pſ. 47. ad quæ verba Auguſtinus. *Quid ſunt dolores ùt parturientis, niſi dolores pœnitentis? ubi parturientem audis, fœtum expecta. Parturit vetus homo, ſed naſcitur novus homo.*

CAPUT XV.

Peccatoribus Deus peccata non remittit, niſi converſis ſeu contritis ex toto corde. Semiplena proinde Contritio non ſufficit, requiritur plena.

164. PECCATOREM ex toto corde ad Deum converti debere, patenter docent Scripturæ: v. g. Deuteron 4. v. 29. *Cùm quæſieris Dominum, ... invenies eum; ſi tamen toto corde quæſieris, & totâ tribulatione animæ tuæ.* Et cap. 30. v. 1. 2. & 3. *Si ductus pœnitudine cordis tui ... reverſus fueris ad Dominum ... in toto corde tuo, & in tota anima tua: Reducet Dominus Deus tuus captivitatem*

vivitatem tuam, & miſerebitur tui. 3. Reg. cap. 8. v. 48. *Si reverſi fuerint ad te, in univerſo corde ſuo, & totâ animâ ſuâ . . . exaudies in cœlo . . . & propitiaberis populo tuo, qui peccavit tibi, & omnibus iniquitatibus eorum, quibus prævaricati ſunt in te.* Joel. 2. v. 12. *Convertimini ad me in toto corde veſtro.* Et alibi ſæpiùs. Idem docent Patres, Cyprianus l. de lapſis. *Convertamur ad Dominum mente totâ . . . ad Dominum toto corde redeamus.* Cæſarius hom. 1. *Principalia mala, ingenti rugitu, & gemitu, & fonte indigent lachrymarum . . . . oportet ſicut ſuper mortuum conclamatum; ita ſuper extinctam animam dari planctus, & quomodò ſolet mater, orbata ſuper amiſſione unici filii ſui, fracto pectore lamentari . . . . neceſſe eſt ſuper hanc unicam, mucrone confoſſam, totum pondus doloris effundi.* S. Th. ſupplem. q. 3. a. 1 *peccatum, quod à fine ultimo avertit, ſuper omnia diſplicere debet.* Eodem modo loquuntur cæteri.

165. Sicut autem pœnitentia ipſa debet eſſe ex toto corde, & conſequenter ex plena voluntate, ſic & vitæ novæ propoſitum, ac veteris odium (quod continet juxta Trident.) eſſe debet ex toto corde, & ex plena voluntate: non enim ex toto corde pœnitet, qui ex toto corde vitam veterem non odit, novamque ex toto corde non promittit: Et nisì voluntas toto corde peccatum oderit, illudque peccator plenâ atque integrâ voluntate cavere velit, peccandi voluntatem ex toto non abjicit (cùm tamen Trident. ad contritionem, etiam imperfectam, requirat ut voluntatem peccandi excludat) ſiquidem voluntas & amor peccati ex toto non abjicitur, nisì per actum contrarium & incompatibilem cum tali voluntate & amore; voluntas autem ſemiplena non peccandi, odiumque peccati ſemiplenum dumtaxat, ſecum compatitur amorem, & adhuc peccandi voluntatem; ſicut voluntas ſemiplena ſurgendi, in pigro, ſecum compatitur voluntatem non ſurgendi: juxta illud, *vult & non vult piger.*

166.

166. Id ipſum perſpicuè declarat Auguſtinus, l. 8. Confeſſ. ubi docet 1. ſe ex toto non abrupiſſe voluntatem & amorem peccati, quamdiu ſolùm habuit ſemiplenam non peccandi, & ad Deum ſe convertendi voluntatem. 2. Duas in ſe contrarias fuiſſe voluntates, quamdiu voluntas ipſius ſemiplena permanſit, unam peccandi & alteram peccato valedicendi. 3. Voluntatem peccato valedicendi, tamdiu manſiſſe inefficacem, quamdiu ex toto, plenè, & integrè non voluit peccato valedicere. Poſtquàm enim dixiſſet ſe voluiſſe ſervire Deo, cap. 5. ſubjungit: *ſed*, inquit, *velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & conſtrinxerat me .... voluntas nova, quæ mihi eſſe cœperat, ut te gratis colerem, fruiſque te vellem, Deus .... nondum erat idonea ad ſuperandam priorem vetuſtate roboratam. Ita duæ voluntates meæ, una vetus, alia nova, illa carnalis, illa ſpiritualis, confligebant inter ſe, atque diſcordando diſſipabant animam meam .... cogitationes, quibus meditabar in te, ſimiles erant conatibus expergiſci volentium, qui tamen ſuperati ſoporis altitudine, remerguntur.* Deinde c. 8. ſic pergit: *Tum in illa grandi rixa interioris domûs meæ .... Ego fremebam ſpiritu, indignans turbulentiſſimâ indignatione, quod non irem in placitum & pactum tecum, Deus meus*; ſed quia indignatio illa & voluntas nondum erat plena & integra, nondum ex toto contrariam excludebat voluntatem; ideoque nondum ex toto fiebat, quod ſpirituali voluntate volebat: *Pervenire illuc, nihil quidem erat aliud quàm velle ire, ſed velle fortiter & integrè, non ſemiſauciam*, ſeu ſemiplenam, *hac atque hac verſare & jactare voluntatem, parte aſſurgente cum alia parte cadente luctantem.* Quia ergo nondum plenè & integrè volebat peccato valedicere, nondum ex toto valedicebat. Volebat quidem Auguſtinus peccato ex toto valedicere, ſeque totum Deo dare; ſed ex toto non fiebat quod volebat; quia ex toto non volebat. Nam hujuſce rei cauſam inquirens cap. 9.: *Unde hoc monſtrum*, inquit, *& quare iſtud? imperat*

perat animus corpori, & paretur ſtatim, imperat animus ſibi, & reſiſtitur .... imperat animus, ut velit animus, & non ſit quod imperat ... Quare iſtud? rationem profert : *ſed non ex toto vult, non ex toto imperat .... ideo non eſt quod imperat. Non igitur monſtrum* (pergit) *partim velle, partim nolle ; ſed ægritudo animi eſt : quia non totus aſſurgit, veritate ſublevatus, conſuetudine prægravatus : & ideo ſunt duæ voluntates ; quia una earum tota non eſt, & hoc adeſt alteri, quod deeſt alteri. Sic ægrotabam* (addit cap. 11.) *donec* per plenam peccato valedicendi voluntatem, *abrumperetur totum* quod ſupererat de voluntate peccandi, *quo jam exiguo tenebar* &c. Qualiter verò id factum ſit, ibi & cap. ſeq. oſtendit.

167. Certiſſimum proinde eſt, quòd, ad abjiciendam ex toto peccandi voluntatem, neceſſaria ſit plena & integra non peccandi voluntas, plenaque & capitalis à peccato averſio. Eam enim requiri ad gratiam & juſtitiam in Sacramento recipiendam, perpetuus fuit Eccleſiæ ſenſus ; utpote quæ per undecim vel duodecim ſæcula pœnitentium voluntatem, & eorum à peccato averſionem, nec tot laboribus, nec tanto temporis ſpatio exploraſſet, ſi cenſuiſſet, ad contritionem cum Sacramento ſufficientem, non requiri plenam & fortem ; ſed ſufficere ſemiplenam ac debilem non peccandi voluntatem ; ſufficere etiam ſemiplenum ac debile, non autem requiri plenum, & capitale peccati odium.

CAPUT

CAPUT XVI.

Ex SS. Doctoribus explicatur plena ſeſe emendandi voluntas, ad pœnitendum ùt oportet requiſita.

168. PLENA voluntas eſt illa quâ fit quod volumus, dum in poteſtate voluntatis eſt quòd fiat. Colligitur primò ex S. Auguſtino n. 166. citato. Secundò ex S. Thoma opuſc. 16. (ſi tamen iſtius opuſculi eſt Author) p. 2. c. 3. *Plena voluntas aut eſt reſpectu habiti, aut reſpectu habendi. Si reſpectu habendi, quidquid actuali, abſolutâ, & plenâ voluntate mihi volo, id ſi poſſum mihi acquirere, acquiro*; nulla negligens media ad id abſolutè vel reſpectivè neceſſaria : *Item ejus oppoſitum nolo, & ideo ſi poſſum effugere, effugio.... Quod verò habitum plenâ voluntate mihi volo, id ſi poſſum conſervare, conſervo : & quantò voluntas plenior, tantò ſollicitudo conſervandi diligentior.* Idem dicit Angelicus Doctor 1. 2. q. 20. a. 4. *Non eſt perfecta voluntas, niſi ſit talis, quæ oportunitate datâ operetur.* Quia ad operationem, ubi non deeſt poteſtas, ſolâ opus eſt plenâ voluntate, ùt Chriſoſtomus ait prolog. in Joan. *Videsne ſolâ nobis opus eſſe voluntate? voluntate inquam, non quâlibet, & vulgari, ſed exquiſitâ*, id eſt integrâ, forti & efficaci : *Quodcumque enim* tali voluntate *imperavit ſibi animus, obtinuit*, inquit Seneca. Unde plenam Corinthiorum pœnitentiam colligit Apoſtolus 2. Corinth. 7. v. 11. ex operatione, ſeu effectibus veræ pœnitentiæ. *Ecce hoc ipſum, ſecundùm Deum contriſtari vos, quantam in vobis operatur ſollicitudinem; ſed defenſionem, ſed indignationem, ſed timorem, ſed deſiderium, ſed æmulationem, ſed vindictam.* Quos effectus infrà exponemus. Et iſte communis eſt hominum ſenſus in ſingulis humanæ vitæ officiis.

169.

Digitized by Google

169. Neque enim cenſent, eum plenè atque ex toto corde velle, qui non facit quod ſe velle dicit, ſi in poteſtate & beneplacito ipſius ſit ut fiat. Enimverò ubi duo ſolùm requiruntur, ut aliquid fiat, poſſe ſcilicet & velle : quis non cenſet plenam deeſſe voluntatem, ſi non fiat, dum conſtat adeſſe poteſtatem ? quis credit, diviti plenam ineſſe voluntatem dandi mutuum, aut eleëmoſinam petenti, ſi non det, dare potens ? quomodò igitur peccatorem plenam ſeſe emendandi voluntatem habere credamus, ſi, dum poteſt, ſeſe non emendet, vel neceſſaria ad emendationem media negligat ? qui poteſt, nihil negligit, nihil non facit, ſi plenè vult. Quid negligit, quid non facit Miles, ad gloriam acquirendam, vel conſervandam, dum plenè, & ex toto corde vult acquirere, vel conſervare ? Quid negligit, quid non facit avarus, plenè volens aurum congregare, aut congregatum conſervare ? Ergo ſimiliter, qui plenè, & ex toto corde vult ſe emendare, neceſſe eſt nihil negligat, nihil non faciat, ut ſe tandem emendet. Æquum eſt enim, ut pari, imò majori ardore, atque efficaciâ, ſui emendationem proſequatur, quàm avarus pecuniam, miles gloriam, infirmus ſanitatem, Mendicus eleëmoſinam &c., cùm mandatorum obſervatio diligenda ſit ſuper aurum & topazion, ſuper humanam gloriam, ſuper ſanitatem, ſuper vitam ipſam, & bona quæcumque temporalia; ideoque verè pœnitens ex toto corde paratus eſſe debet ad omnia iſta potiùs amittenda, malaque cuncta ſuſtinenda, quàm ad Mandata Dei prævaricanda. Ubi igitur non apparet peccatoris emendatio, humana præſumptio eſt, medium aliquod, ſibi poſſibile & neceſſarium, neglexiſſe, ac proinde emendationem plenè & ex toto corde non voluiſſe.

170. Hinc, quia concubinario, medium ad emendationem neceſſarium, eſt ejectio concubinæ, ſi plenè, & ex toto corde vult emendationem, plenè etiam, & ex toto corde vult ejicere concubinam : quam ſi ejicere negligat, humana præſumptio eſt,

quòd plenè , & ex toto corde ſe emendare nolit. Univerſim namque humana præſumptio eſt , quòd plenam ſeſe emendandi voluntatem non habeant , qui ex toto corde non volunt adhibere media , ſibi vel generaliter & abſolutè , vel ſpecialiter & reſpectivè (attentâ nempe ſpeciali infirmitate ſuâ) neceſſaria ad cavendum relapſum : cùm enim ad propoſitum finem perveniri nequeat , nisì per media ad id neceſſaria , perſpicuum eſt quòd plenâ voluntate non velit finem , qui plenâ voluntate non vult media ſibi neceſſaria ad finem : ſic , qui plenâ voluntate non vult medicinam , neceſſariam ad recuperandam ſanitatem , plenâ voluntate non vult ſanitatem recuperare ; & qui plenâ voluntate non vult inire viam unicam , quâ perveniri poteſt ad patriam , plenâ voluntate non vult ad patriam redire ; taliſque perfectè quadrat , quod ait Auguſtinus tract. 28. in Joan. *Qui recuſat viam , quid requirit patriam ?* Quadrat & Chriſtianis innumeris , qui plenâ voluntate non velle ad patriam , id eſt vitam æternam , pervenire , vel ex hoc ſolo convincuntur , quòd plenâ voluntate non velint ambulare per arctam viam , quæ ducit ad vitam.

171. Illud addo , plenam ſeſe emendandi voluntatem ùt plurimùm eſſe conſtantem , hoc ſaltem ſenſu , quòd facilè & citò mutari non ſoleat : Plena voluntas enim , juxta Auguſtinum cap. præced. relatum , non eſt voluntas debilis , languida , & ſemiſaucia ; ſed integra , fortis & robuſta , quæ tranſit in affectum cordis : talis autem facilè & citò non deficit , ùt patet in avaris , impudicis , & peccatoribus aliis , de quibus Pſalmographus pſ. 72. v. 7. *Prodiit quaſi ex adipe iniquitas eorum , tranſierunt in affectum cordis* , inſinuans eos in impietate tenaces & conſtantes , quorum peccata *tranſierunt in affectum cordis* , propter plenam & fortem in eis immorandi voluntatem.

172. Non ergo facilè credas , concubinarium plenam & fortem habuiſſe voluntatem ejiciendi concubinam , ſi , poſt pollicitationem de ea ejicienda factam ,

ctam, pollicitationi non ſteterit : Non enim præſumitur toto corde, plenâque & forti voluntate promiſiſſe, qui, cùm potuit, promiſſum non præſtitit. Idem applica recidivis, ob eandem rationem.

173. Nec dicas, hos plenam quidem habuiſſe ſe emendandi voluntatem, ſed poſtmodùm ex humana inconſtantia mutaſſe : fateor enim humanam inconſtantiam. Sed homo non ſolet hoc ſenſu eſſe inconſtans, ut facilè & citò recedat ab eo quod ſemel plenè, atque ex toto tranſiit *in affectum cordis*, ùt proximè vidimus. Neque homo inconſtans eſt in ſolo negotio emendationis, ſed in alio quocumque : Sicut ergo in nullo alio negotio tanta eſt hominis inconſtantia, ut facilè & citò mutet voluntatem, quàm plenè, & ex toto tranſire fecit *in affectum cordis*, niſi fortis aliqua ratio, vel nova conſideratio in contrarium occarrat, aut præſentes circumſtantiæ mutentur ; Ita nec in emendationis negotio tanta eſt hominis inconſtantia, ut, cæteris paribus, facilè & citò mutet voluntatem quam plenè, & ex totò tranſire fecit *in affectum cordis*. Prædicti verò recidivi nullâ forti ratione moventur, nullâ novâ conſideratione urgentur, nullis novis illecebris ſollicitantur, ſed ex una parte iiſdem, quibus anteà tentationibus exagitantur, & eâdem voluptate alliciuntur : ex alia parte verò per eaſdem cauſas, ſub iiſdem motivis à peccato revocantur, quibus antecedenter excitati, peccato valedicere decreverant : Eſt enim idem Deus qui prohibet, idem Infernus quem minatur, idem Paradiſus quem promittit &c. Cùm igitur in omni alio propoſito, plenè, atque ex toto corde concepto, ſtantibus iiſdem motivis & circumſtantiis, tempore notabili conſtans ſit homo ; incredibile eſt, in ſolo ſalutis negotio, in ſolo emendationis propoſito, adeo inconſtantem eſſe, ut ſtantibus iiſdem motivis & circumſtantiis, facilè & citò voluntatem mutet. Longè profectò credibilius eſt, voluntatem non fuiſſe plenam, propoſitum non fuiſſe integrum, & ex toto corde conceptum : Sicut enim, quia filii Ve-

teris Teſtamenti, non ex amore Deo ſerviebant, ſed ex timore, adeoque non ex toto corde, *citò fecerunt, obliti ſunt operum ejus, & non ſuſtinuerunt*, id eſt, conſtanter non tenuerunt *conſilium ejus*, ùt dicitur pſ. 105. v. 13.: Sic etiam filii Novi Teſtamenti, quandoque juſtitiam conſtanter, & ex toto corde non operantur, quia ex ſolo timore, non ex charitate convertuntur. Neque enim ex toto corde fit, quod ex timore pœnæ fit, & non ex amore juſtitiæ, ùt tradit Auguſtinus lib. de ſpirit. & litt. cap. 31. *Quod quiſque .... metu aliquo facere compellitur .... ſi facit, non quidem plenè, & liberâ voluntate, & tamen non facit, niſi voluntate*, ſed ſemiplenè tantùm, & imperfectè volente. Idem adhuc docet l. 2. ad Bonif. cap. 9. *quando timore pœnæ, non amore juſtitiæ* fit *bonum, nondum benè fit bonum, nec fit in corde quod fieri videtur in opere*: quia, ùt ait in pſ. 118. *Qui timore pœnæ, non amore juſtitiæ opus legis facit, profectò invitus facit.* Quare invitus? quia, inquit S. Thomas 1. 2. q. 6. a. 7. ad 2. *In eo qui per metum aliquid agit, manet repugnantia ad id quod agitur, ſecundùm quod in ſe conſideratur, & ideo quod per metum agitur, quodammodò eſt involuntarium*; ac per conſequens non ex toto corde, nec plenâ voluntate volitum.

174. Sicut igitur Judæorum, ſic & Chriſtianorum tota in bono inconſtantia provenit ex eo quòd illud toto corde & plenâ voluntate non velint; ſiquidem de utriſque pariter verificatur: *citò defecerunt, obliti ſunt &c.*; ſicut & id quod ait Gregorius S. Moral. cap. 24. *bona ſe non ex corde tenuiſſe ipſi ſibi teſtes ſunt, qui hæc citò dimiſerunt*: ſi enim toto corde vellent, ſe cuſtodiendo tam citò non deficerent, etiamſi vitro fragiliores. Quia, ùt Auguſtinus dicit hom. 28. inter 50. nunc ſerm. 17. cap. 7. *vitrum, etſi fragile eſt, tamen ſervatum diu durat: & invenies calices ab avis & proavis, in quibus bibunt nepotes. Tanta fragilitas cuſtodita eſt per annos.*

CA-

CAPUT XVII.

Explicatur & plenum peccati odium, ad veram Pœnitentiam neceſſarium.

175. SICUTI ex dictis cap. 15 ad veram pœnitentiam requiritur converſio ad Deum ex toto corde; ita & averſio à peccato ex toto corde requiritur; ac proinde vehemens & capitale peccati odium, quo ſuper omne odibile ac deteſtabile plenè & integrè peccatum deteſtemur, itaut de eo abſque horrore & indignatione magna, nequidem cogitare poſſimus; nec peccatum ipſum dumtaxat, ſed & quidquid illius vel cauſa, vel occaſio, vel inſtrumentum fuit, nobis horrori ſit, nihilque nisì de ipſo vindictam & totalem deſtructionem reſpiremus, eo, ùt minùs, modo, quo juvenis uxor crudelem dilectiſſimi mariti ſui trucidatorem deteſtatur & horret: cùm enim peccatum mortale ſit malorum omnium maximum, imò malo quocumque alio incompatibiliter majus, odio etiam eſt incompatibiliter majori proſequendum, dicente S. Thomâ, ſupplem. q. 3. a. 1. ad 4. *quòd quantitas diſplicentiæ de aliqua re, debet eſſe ſecundùm quantitatem malitiæ ipſius.* Ex quo conſectarium eſt, eum qui verè ex toto corde odit mortale peccatum, citò & facilè illud non repetere, ſed conſtanter cum Apoſtolo ad Rom 6. v. 2. dicere: *Qui* per capitale odium *mortui ſumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo?*

176. Verùm quis credet, peccatorem illum plenum hujuſmodi odium, plenamque peccati deteſtationem concepiſſe, qui facilè & citò cernitur in idem reincidere? certè uxor prædicta à nullo ſapiente crederetur verum & capitale odium erga mariti

ſui trucidatorem habuiſſe, quantumvis aliquod illius ſpecimen, verbis, ejulationibus, querimoniis, & clamoribus ſuis exhibuiſſet, ſi facilè & citò, puta tertio, vel quarto, vel ſexto poſt trucidationem die, trucidatori iſti reconciliata, ipſum in conjugem acciperet; ſed meritò ab omnibus totum id ab ea ſimulatum fuiſſe crederetur. Quidni & de peccatore credetur idem, qui, tametſi verbis, ejulationibus, & proteſtationibus multis, implacabile peccati odium ſe concepiſſe exteriùs demonſtrarit, facilè tamen & citò, tertio nimirum, quarto vel ſexto poſt Confeſſionem die, in idem recidit, eidem reconciliatur, eiſque eâdem ac antè tenacitate adhæret? Profectò ſi peccatores ſcelera ſua maximo, ùt oportet, odio proſequerentur, nec ita brevi, nec ita facilè, nec ita frequenter in eadem relaberentur, ùt ſapienter obſervat Franciſcus Labata in Theſauro Moral. tom. 2. verbo *Recidivatio* prop. 4. Quis enim cum hoſte infeſtiſſimo, ſtatim ac inimicitiæ exortæ ſunt, in gratiam redit? quis ſtatim teneriſſimo ipſum amore complectitur? quis ſtatim ſe ipſi in ſervum & mancipium tradit, utì ſe tradit peccator in ſervum, & vile peccati mancipium, juxta Apoſtolum?

CAPUT

CAPUT XVIII.

Pro gravioribus peccatis, poſt Baptiſmum commiſſis, non ſufficit contritio, quamlibet parva & remiſſa; ſed magna requiritur & intenſa.

177. QUID enim, nisì magnum, amarum, & intenſum pro peccatis magnis dolorem exigit Scriptura, dum requirit *dolorem quaſi parturientis, rugitum quaſi urſi, luctum unigeniti, planctum amarum, ſciſſionem cordis*, &c. *Dole & ſatage filia Sion, quaſi parturiens*, Mich. 4. v. 10. *Rugiemus quaſi urſi omnes, & quaſi columbæ meditantes gememus*, Iſaï. 59. v. 11. *Accingere cilicio, & conſpergere cinere; luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum*, Jerem. 6. v. 26. *Plange, quaſi virgo accincta ſacco, ſuper virum pubertatis ſuæ*, Joel. 1. v. 8. & cap. 2. v. 12. *Nunc ergo, dicit Dominus, convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, in fletu, & in planctu; & ſcindite corda veſtra*, &c. Deinde, ùt doctè advertit Petrus Soto, Inſtruct. Sacerd., lect. 15. ſi eos, qui nobis in exemplum pœnitentiæ in Scripturis poſiti ſunt, conſideremus; quid aliud inveniemus, quàm intenſiſſimos & acerbiſſimos dolores? Davidis innumera ſunt verba, id conteſtantia. *Rugiebam à gemitu cordis mei: laboravi in gemitu meo. Lavabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo*, &c. Ninivitæ, operti ſaccis, clamant ad Dominum *in fortitudine*. Ezechias recogitat omnes annos ſuos, *in amaritudine animæ ſuæ*. Denique & verba, & opera hac de re frequentiſſima ſunt in Scripturis.

178. Quomodò ergo his convenit docere, nullo conatu, nullis viribus opus eſſe? Igitur quod dicunt nonnulli, inquit Soto, non reperiri in Scrip-

tura præceptum de intenſione aliqua, vel conatu, fundamento caret. *Qui* enim *illos Sanctorum clamores conſideraverit.... facilè* (cum Tridentino ſeſſ. 14. cap. 4.) *intelliget, eos ex vehementi quodam antè actæ vitæ odio, & ingenti peccatorum deteſtatione manaſſe.... fuit autem* (eodem Tridentino teſte) *quovis tempore, ad impetrandam veniam peccatorum, hic contritionis motus neceſſarius*; Ergo & præceptus. Enimverò, ùt obſervat Joannes Maldonatus de Pœnit. cap. 1. *Quemadmodùm Scriptura præcipit, ut Deum diligamus ex toto corde, ita jubet ut ad Deum convertamur ex toto corde. Hæc eſt autem contritio, toto corde dolere. Item ut ſcindamus corda noſtra, ubi etiam exprimitur* [& conſequentur præcipitur] *non tantùm æſtimatio, ſed vehementia doloris.*

179. Propterea etiam SS. Patres (quos denſo agmine refert Morinus lib. 1. de pœnit. cap. 12. 13. & 14.) ingentem de peccatis ingentibus dolorem ſemper requiſierunt: *Quanta putas, & qualis neceſſaria eſt pœnitentia?* quærit Ambroſius, ſcribens ad virginem lapſam, Et reſpondet, *quæ aut æquet crimina, aut excedat: dicit enim Deus.... convertimini ad me in toto corde veſtro.... majora enim crimina majoribus abluuntur fletibus.* Ecce ex neceſſitate converſionis ad Deum, *in toto corde*, probat Ambroſius pœnitentiæ magnitudinem debere eſſe ſecundùm magnitudinem peccati. Idem docet S. Baſilius hom. ſuper illud *attende tibi*, ubi ſic: *Magnum eſt & grande peccatum*, quod commiſiſti? *multâ opus habes confuſione, lachrymis amarulentis, peracri contentione vigiliarum, indivulſo & continuato jejunio.* Concinit Auguſtinus, ſerm. nunc 278. cap. 12. *gravia & mortifera* peccata, *niſi per vehementiſſimam moleſtiam humiliationis cordis, & contritionis ſpiritûs, & tribulationis pœnitentiæ non relaxantur.* Concinit Vigilius Papa in Epiſt. ad Cæſarium tom. 1. Concil. Gallic. *Tale commiſſum non parva cordis afflictione valet expiari.* Concinit Cęſarius Atelatenſis hom. 1. ubi explicatâ peccatorum capitalium & levium diſtinctione, de priorum remiſſione ſic fatur: *Homo*

ipſe

ipſe ſe decipit, ſi eùm in medullis ſuis fervere ſentiat morbum, per ſuperficiem corporis molle deducat unguentum. Hæc itaque principalia mala, ingenti rugitu, & gemitu, & fonte indigeat lachrymarum, &c. Et hom. 29. *Non putemus, tam facilè remitti poſſe admiſſa ſemel crimina . . . . tota incumbendum eſt ſpiritûs compunctione. Non ſufficit ſummis labris dicere, peccavi, parce & remitte .... Saûl dicebat peccavi, ſed non obtinuit illam veniam, quam David una pœnitentiæ voce promeruit. Et hoc quare? quia non compenſabatur cum magnitudine criminis, levis humiliatio ſupplicantis. Non levi agendum eſt contritione, ut debita illa ſolvantur, quibus mors æterna debetur. Non ſine dolore cordis acerbiſſimo*, inquit Petrus Bleſenſis, lib. de Confeſſ. Sacram. & *anxia cordis afflictione ſanantur, quæ longo uſu inolita, & intimis animarum medullis infixa ſunt, nec horaria & levi contritione redimi poſſunt, quibus mors æterna debetur.* Et Epiſt. 61. *Non tam facilè, ſine fletu & gemitu cordis, acerboque dolore ſanantur, quæ prævaluerunt in præcordiorum medullis, nec leviter culpa remittitur, niſi cum quantitate peccati humilitas pœnitentiæ compenſetur.* Patres cęteros conſonantes vide apud Morinum, & in Ethica noſtra majore cap. 13. ubi etiam illuſtriores è Scholaſticis idem cenſentes referuntur. Unum hìc ſuperaddo Card. Bona, Princip. vit. Chriſt. p. 1. §. 38. prędictis conſentientem, his verbis: *Nunquam poterunt evitari peccata, niſi ſit in anima ingens eorum horror & odium.*

180. Fatendum nihilominùs, nec Scripturam, nec Patres, nec Doctores velle, quòd contritio, ſeu perfecta, ſeu imperfecta, eſſe debeat abſolutè ſumma, quæ eſſe poteſt in rerum natura: ùt ſic enim impoſſibile quiddam imponerent homini, ſaltem pro hujus vitæ infirmitate; quia (ùt doctiſſimè animadvertit Soto de Sacram. Pœnit. lect. 15.) in hac vita omnes vires noſtras extendere in diligendum Deum, impoſſibile eſt, ùt ſine peccato eſſe non poſſumus, & ſine inordinata aliqua concupiſcentia: quare proficere, & renovari de die in diem jubemur.

181.

181. Quid igitur, inquies, ex allatis Scripturæ, Sanctorum & Doctorum sententiis conficitur ?

R. ùt minùs hæc tria conficitur : primò, dolorem, quantùmcumque intensivè parvum & remissum, non sufficere ad remissionem, etiam sacramentalem, peccatorum quantùmcumque enormium, prout volunt nonnulli ; sed verissimum esse quod ait Alensis lib. 4. q. 17. m. 2. a. 1. dolorem utique posse esse nimis parvum, nec sufficientem, ut gratia contritionis informetur : *Si enim alicui displiceret*, inquit, *quòd Deum offendisset per peccatum, & illa displicentia* in intensione *non excederet displicentiam amissionis unius oboli, nulli est dubium, quin illa displicentia insufficiens esset, ad hoc quod esset dolor contritionis.* Idem dicit S. Thomas, Supplem. q. 5. a. 3. Dolor *rationis, qui est displicentia peccati commissi.... potest esse adeo parvus, quòd non sufficiet ad rationem contritionis, ut si minùs displiceret ei peccatum, quàm debeat displicere separatio à fine.* Conser quæ dicta sunt ex Scripturis & Patribus. Perspicuum est enim, dolorem intensivè minimum, debilem, languidum, & remissum, non esse *quasi luctum unigeniti, quasi rugitum ursi, quasi dolorem parturientis* ; non esse *planctum amarum, ingentem rugitum, vehementem fletum* ; non esse, uno verbo, *magnam cordis afflictionem*, qualem requirunt Scripturæ & Patres.

182. Conficitur secundò, Contritionem perfectam, qua homo justificatur ante actualem Sacramenti susceptionem, *adeo vehementem, acrem & intensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari, conferrique possit.* Sic enim Scripturæ & Patres exprimunt, locis suprà citatis. Sic etiam exponit Catechismus Concilii Trident. p. 2. q. 46. ubi etiam observat, ideo pœnitentiæ Sacramentum fuisse à Domino institutum, quoniam pauci admodùm ad hunc contritionis gradum pervenirent, ut, mediante Sacramento, faciliori ratione, seu contritione non adeo vehementi, remissio peccatorum posset obtineri.

183. Conficitur tertiò, aliquam contritionis vehemen-

hementiam in ipſa etiam contritione imperfecta, ſaltem poſt grandia peccata, requiri, quæ licèt non adęquet ſcelerum magnitudinem, tanta nihilominus ſit, ut ſuperet omnem affectum ad mortale peccatum, in tantumque prędominetur omni alteri affectui, ut homo toto corde paratus ſit quæcumque alia mala incurrere, cunctaque bona creata amittere, potiùs quàm mortale peccatum admittere. Hoc autem quando in ſe contingat, magnus peccator cognoſcere non poteſt, nisì *operis atteſtatione*, inquit Soto hic lect. 17. Diligenter igitur inveſtiget, quiſquis veram & ſufficientem in ſe cupit agnoſcere pœnitentiam, an opera verè pœnitentis & converſi faciat, quæ qualia ſint, ex verbis & exemplis Scripturæ & Patrum prędallatis abundè colligere eſt. Sed ſumma omnium illorum eſt vera, & ſeria mutatio vitæ, quæ præ cæteris eſt cogitanda, & in omnibus actibus pœnitenti præ oculis conſtituenda. Siquidem nulla re apertiùs cognoſci poteſt vera pœnitentia, quàm in futuris cavendis, non ſolùm peccatis, ſed etiam occaſionibus, vel tentationibus, vel ſocietatibus, & periculis aliis, in quibus prolapſum ſe quis agnoſcit. Hæc ſunt, quæ ex allatis Scripturæ Patrum & Doctorum Authoritatibus conficiuntur; quæque ſequentibus etiam rationibus ſolidè confirmantur.

184. Ratio prima eſt, quam petit Sotus ex ipſamet natura amoris & doloris: Si enim conſideremus naturam amoris & doloris, quæ accidentia ſunt & actus animæ, inveniemus apertè, non aliâ ratione unum plus alio diligi, aut de uno pluſquàm de altero doleri, nisì ſecundùm intenſionem ipſius affectûs, vel ſaltem non ſine ea: nam formæ accidentales, quæ intenduntur & remittuntur, non aliâ ratione perfectiores vel majores dicuntur aliæ aliis, nisì quia fortiores; ideoque qualitates contrarias vincere & expellere poſſunt, meliùs quàm aliæ imperfectiores, ùt frigiditas aquæ calorem ignis, vel è contrà. Ita igitur vel amor vel dolor, ideò major eſt alter altero, quòd ipſum ſuperare & vincere

cere poſſit ; quod non aliâ ratione ſit, quàm quia & ſubjecto fortiùs inhæret, & in ſeipſo perfectior eſt. Loquamur itaque de Charitate, tamquam de igne, juxta modum loquendi Scripturæ ; & de aliis amoribus, velut de aqua, quæ contraria eſt igni : opus eſt proinde, ut illa fortior ſit cæteris, quod non nisì intenſione fit. Ita ferè laudatus Sotus, lect. 15. idipſum confirmans multiplici Doctoris Angelici textu.

185. Ratio ſecunda eſt, quòd ratio naturalis, & incommutabilis Divinæ Juſtitiæ Lexdictet quantitatem diſplicentiæ de aliqua re, debere eſſe ſecundùm quantitatem malitiæ ipſius, ùt docet S. Th., ſupplem. q. 5. a. 1. ad 4. tantòque majorem debere eſſe in voluntate, ſeu affectu rationali dolorem, quantò major eſt ratio dolendi : cùm affectus rationalis in dolendo ſequi debeat rationem doloris. Adde etiam, quòd ſicut ſummum bonum ſummo amore ; ſic ſummum malum ſummo odio eſt proſequendum.

186. Ratio tertia eſt, quòd, juxta Scripturam, & Patres, nullus dolor ſufficiat ad gravium remiſſionem peccatorum, nisì procedat ex amore Dei ſic appretiativè ſuper omnia, ut habeat in corde prædominium ſupra omnem erga mortale peccatum affectum ; quandoquidem omnem peccati mortalis affectum excludere debeat, nec poſſit, nisì omni hujuſmodi affectui prædominetur. Taliter autem prædominari non poteſt amor Dei, nisì fortior ſit omni affectu erga peccatum mortale ; nec fortior eſſe poteſt affectu valde intenſo ad mortale peccatum, quamdiu debilis, languidus, & remiſſus manet ; quia, ùt talis (Auguſtino teſte l. 8. confeſſ. cap. 5.) non eſt idoneus ad eum ſuperandum, præſertim ſi affectus ille ſit vetuſtate & conſuetudine roboratus.

187. Ratio quarta eſt, quòd etiam contrariæ ſententiæ Authores fateantur, Deum ex pleno & ex toto corde amandum, ac de peccatis toto corde dolendum, appretiativè ſuper omnia. Sed id fieri non

non poteſt abſque aliqua intenſione, quia ad hoc ut homo cenſeatur toto corde amare Deum, doleréque de peccato appretiativè ſuper omnia, debet toto corde eſſe taliter affectus, ut omnia potiùs amittere velit, & quidem efficaciter velit, quàm Deum; & omnia potiùs mala admittere, quàm peccatum. Hoc autem fieri nequit ſine amoris & doloris vehementiâ, ſeu intenſione. Neque enim fit, ſi amor Dei ſit longè remiſſior & languidior amore creaturæ: nam ſi amor Dei ſit longè remiſſior & languidior; amor creaturæ, uti longè intenſior, ita longè fortior eſt amore Dei; ac proinde per illum homo longè fortiùs amare intelligitur creaturam quàm Deum. Quamdiu verò homo longè fortiùs amare intelligitur creaturam, quàm Deum, non intelligitur toto corde paratus ad amittendum potiùs creaturam quàm Deum. Quomodò namque toto corde paratus ad amittendum potiùs id quod ſecundùm partem ſuperiorem, ſeu rationalem, longè fortiùs, vehementiùs & intenſiùs amat, quàm id quod longè debiliùs, languidiùs ac remiſſiùs? Quomodò toto corde paratus id deſerere, cui fortiùs & longè tenaciùs adhæret, potiùs quàm id cui longè debiliùs? Quomodò amor longè debilior, languidior, ac remiſſior, intelligi poteſt habere in corde hominis prædominium ſupra amorem longè fortiorem, vehementiorem, ac intenſiorem? Poſſet quidem hoc intelligi, ſi amor creaturæ ſolùm eſſet intenſior amore Dei, intenſione ſenſibili, ſeu ſecundùm partem hominis inferiorem ac ſenſitivam; ſed id prorſus inintelligibile eſt, ubi longè intenſior ſupponitur, intenſione rationali, ſeu ſecundùm partem hominis ſuperiorem, ac rationalem, ùt prædicta conſideranti patebit. Et ideo diſtinctio appretiationis ab intenſione, nova, & purè nominalis reputatur à Soto lect. 15. ſuprà cit. Meritò proinde pro gravioribus peccatis, poſt Baptiſmum commiſſis, contritio, non quàmlibet parva & remiſſa, ſed magna requiritur & intenſa.

CAPUT

CAPUT XIX.

SS. Patres non reputant eos plenè contritos, & verè converſos, qui pro commiſſis gravioribus criminibus ex ſola mollitie, nimioque ſui amore, nullos ſubire volunt pœnitentiæ labores, nec ullas erogare eleëmoſinas; ſed pauculas dumtaxat preces fundere.

188. HOs enim multis deridet Tertullianus l. de pœnit. cap. 11. ùt videre eſt in Ethica noſtra majore cap. 20. *ad Dominum* [inquit Cyprianus l. de lapſis] *toto corde redeamus: Iram & offenſam ejus jejuniis, fletibus, planctibus, ſicut admonet ipſe placemus. Lamentari eum putamus ex toto corde, jejuniis, fletibus, planctibus Dominum deprecari, qui ex primo criminis die lavacra quotidie celebrat? qui epulis affluentibus paſtus, & ſagina largiore diſtentus, cruditates ſuas poſtridie ructat, nec cibos & potus ſuos cum pauperum neceſsitate communicat? qui hilaris & lætus incedit, quando mortem ſuam deflet? . . . An ille ingemeſcit, & plangit, cui vacat cultum prætioſæ veſtis induere, nec indumentum Chriſti quod perdidit cogitare? accipere prætioſa ornamenta, & monilia elaborata, nec divini & cœleſtis ornatûs damna deflere? Tu licèt indumenta peregrina & veſtes ſericas induas, nuda es, auro te licèt & margaritis gemmiſque condecores, ſine Chriſti decore deformis es. Et quæ capillos tuos inficis, vel nunc in doloribus deſine. Et quæ nigri pulveris ductu oculorum lineamenta depingis, vel nunc lachrymis oculos tuos ablue. Si quem de tuis charis mortalitatis exitu perdidiſſes, ingemiſceres dolenter, & fleres facie incultâ, veſte mutatâ, neglecto capillo, vultu nubilo, ore dejecto, indicia mœroris oſtenderes. Animam tuam, miſera, perdidiſti, ſpiritualiter ſupervivere hìc tibi, & ipſa ambulans funus tuum portare*

portare cœpiſti, & non acriter plangis, non jugiter ingemeſcis? non te vel pudore criminis, vel continuatione lamentationis abſcondis? Ecce pejora adhuc vulnera, ecce majora delicta, peccaſſe, non ſatisfacere.

189. Similiter Pacianus in Paræneſi ad pœnitentiam, pœnitentes increpans, quòd non pœniterent ùt oportet ad peccatorum remiſſionem: *Quid dicitis pœnitentes?* ait, *ubi eſt veſtræ carnis interitus, conviviis farti, balneis expoſiti, veſte compoſiti &c.?* Et Epiſt. 3. reſpondens Novatianis, objicientibus, peccata ſæpiùs per pœnitentiam remittere, peccati incentivum præbere: *fortaſſe* (ſcribit) *paterer hoc credi, ſi pœnitentia deliciæ putarentur, cui labor tantus impenditur, cui carnis interitus imperatur, cui juges lachrymæ, cui gemitus ſempiterni.* Quamobrem *labor iſte paucorum eſt, qui poſt caſum reſurgunt, qui poſt vulnera convaleſcunt, qui lachrymoſis vocibus adjuvantur, qui carnis interitu reviviſcunt.*

190. *Audiant* (inquit Ambroſius lib. 2. de pœnit. c. 6.) *qui agunt pœnitentiam, quomodò agere debeant, quo affectu, quâ mentis intentione, quâ intimorum concuſſione viſcerum, quâ cordis converſione: vide, inquit, Domine, quia tribulor, venter meus turbatus eſt à fletu meo, converſum eſt cor meum in me: Cognoviſti intentionem animi, fidem mentis cognoſce & habitum corporis: ſederunt, inquit, in terra, tacuerunt ſeniores filiæ Sion, & impoſuerunt terram ſuper caput ſuum, præcinxerunt ſe cilicio, dedùxerunt in terram principes, virgines Hieruſalem defecerunt, in lachrymis oculi mei caligaverunt, turbatus eſt venter meus, effuſa eſt in terra gloria mea: Sic flevit & Ninivitæ populus.* Et cap. 10. *faciliùs inveni, qui innocentiam ſervaverint quàm qui congruè pœnitentiam egerint. An quiſquam illam pœnitentiam putat, ubi acquirendæ ambitio dignitatis, ubi vini effuſio, ubi ipſius copulæ conjugalis uſus? renuntiandum ſæculo eſt, ſomno ipſi minùs indulgendum, quàm natura poſtulat, interpellandus eſt gemitibus, interrumpendus eſt ſuſpiriis, ſequeſtrandus orationibus, vivendum itaut vitali huic moriamur uſui, ſeipſum homo abneget, & totus immutetur.*

191. Bre-

CAPUT XX.

Plena Contritio de peccatis mortalibus, ſaltem gravioribus, vel ſæpè repetitis, aut conſuetudine firmatis, vel ex certa malitia commiſſis, vel admodùm tenacibus (eujuſmodi ſunt peccata luxuriæ) non ſolet eſſe repentina, nec tempore perfici breviſſimo; ſed imperfectè primùm concipi; deinde paulatim magis magiſque formari; donec ad neceſſariam perveniat plenitudinem.

§ 1.

Aſſertionis Explicatio.

193. DUM hoc aſſerimus, non volumus tempore opus eſſe, ut debitè contritis & converſis Deus peccata remittat: Momento enim fit remiſſio & juſtificatio, ſi debita adſit contritio. Nec volumus Deo difficile eſſe ſubitò conferre plenæ contritionis donum; quin imo id factum agnoſcimus in Mathæo, Latrone, Paulo, & tribus hominum millibus, quos uno miraculoſo Petri ſermone, Deus ſubitò perfectè convertit. Hoc unum volumus cum Eminentiſſimo Cardinale Denhoff Inſtruct. Paſtoral. Gallicæ Edit. anni 1698. fol. mihi 176., & Eminentiſſimo Cardinale Aguirio diſſert. 8. in Can. XI. & XII. Concil Tolet. III. excurſu 2. quòd licèt Deus poteſtate abſolutâ, aut providentiâ ſingulari, vel miſeratione magnâ poſſit hominem, " gravium ſcelerum reum, ſubitò ad ingentem contritionem movere efficaciter, & perfectè converteré; Nihilominus, juxta curſum ordinarium, " ea inſignia & præſtantiſſima dona non largitur ſubitò

„ bitò, ſed gradatim, ac mediâ impetratione, factâ „ per opera pœnalia, in oratione, jejunio, eleë- „ moſina, & ſletu, & planctu, aliiſque mortifica- „ tionibus corporis, & animæ, per quos actus divi- „ no auxilio exhibitos, impetrat peccator majora, „ & uberiora auxilia, ad dilectionem Dei, & con- „ tritionem, in eo gradu doloris ac deteſtationis de „ peccatis, ut ſimul cum Sacramento Pœnitentiæ in „ re ſuſcepto, aut ejus voto in perfecta contritio- „ ne clauſo, ſufficiat ad impetrandam peccatorum „ veniam. „ Et in hoc conſentiunt Suarez de divina gratia, l. 8. cap. 23. n. 3. aſſert. 1. Vaſquez in 1. 2. q. 117. diſp. 210. cap. 7. n. 47. Wigers ibid. & alii cap. 17. proferendi.

§. 2.

Prima probatio Aſſertionis ex Scriptura.

194. PRIMUM pro Aſſertione argumentum ſumitur ex Evangelio, ubi multis parabolis inſinuatur, Deum in ordine Gratiæ ſolitum eſſe procedere ſicut in ordine Naturæ: Ad id enim ſignificandum, Chriſtus à ſimilitudine rerum naturalium, corporaliumque nos manuducere ſolet ad cognitionem rerum ſupernaturalium & ſpiritualium: At Deus in ordine Naturæ momento res producere non ſolet ad ſuam integritatem, & maturitatem, ſed ſenſim ac pedetentim. Dies namque habet diliculum, auroram, incrementum, priusquam meridianæ lucis plenitudinem attingat: Nec homo in prima ſui conceptione ſuam conſequitur perfectionem, ſed primùm concipitur, deinde paulatim magis ac magis formatur: Nec corporaliter infirmus à maligno humore in corpore prædominante, ſubitò purgari ſolet, ſed paulatim: Nec ſemen, mox ùt terræ committitur, creſcit in arborem, nec in ſpicam, minùs in plenum frumentum; Atqui

195. Pri-

Digitized by Google

195. Primò : Plena contritio , ſeu converſio peccatoris , divinus eſt dies : ſuum ergo (non ſecus ac naturalis) habet diluculum , auroram , incrementum , antequàm conſequatur plenitudinem. Secundò : Peccator converſus eſt homo de terreno cœleſtis , de animali ſpiritualis , de ſervo iniquitatis & cupiditatis , juſtitiæ ſervus & charitatis ; ordinariè ergo primum etiam concipitur , deinde paulatim formatur , & perficitur , ùt homo naturalis. Tertiò : Peccator , ob prædominantem in ſe malignum cupiditatis humorem , eſt ſpiritualiter infirmus , qui ab humore iſto prædominante ſubitò non magis purgatur , quàm corporaliter infirmus. Quartò : Gratia converſionis , eſt ſpirituale quoddam ſemen , per quod formatur in anima regnum Dei : iſtâ namque ſimilitudine Chriſtus expreſſè utitur Marci 4. ad ſignificandum modum , quo regnum Dei , ſeu plena converſio , formatur in nobis , ùt docent SS. Patres , Baſilius , Cyrillus Alex. , Greg. , Proſper &c. atqui regnum Dei ordinariè in nobis plenè & integrè non formatur ſimul & ſemel , ſed paulatim & particulatim : *ſic eſt* enim *regnum Dei , quemadmodùm ſi homo jaciat ſemen in terram* [ait Salvator ibidem v. 26. & ſequentibus] *& dormiat , & exurgat , nocte & die , & ſemen germinet , & increſcat , dum neſcit ille , ultro enim terra fructificat* , non quidem ſtatim plenum frumentum , ſed *primùm herbam , deinde ſpicam , deinde plenum frumentum in ſpica.* Undè S. Proſper , ſeu Julianus Pomerius l. 2. de vocatione Gentium cap. 11. *Sicut in germinibus herbarum , atque lignorum , quæ terra producit , non una ſpecies , nec unum in omnibus genus eſt , ſed ſingula quæque in ſui ſeminis forma , & in ſuæ ſtirpis qualitate gignuntur , plenum autem decorem non ſtatim ùt eduntur accipiunt , ſed certis & ordinatis provehuntur augmentis , donec ad perfectam ſui habitûs quantitatem , per ſuccedentia ſibi incrementa perveniant , ita & ſemina Chariſmatum , plantæque virtutum , non in omni agro cordis humani totum hoc pariter , quod ſunt futura , naſcuntur , nec facilè reperitur in exordio ma-*

turitas, & in inchoatione perfectio. Exerit quidem frequenter potens & misericors Deus mirabiles istos suæ operationis effectus, & quibusdam mentibus, non expectatâ profectuum morâ, totum simul quidquid collaturus est, invehit . . . . multò tamen crebrior, multòque numerosior pars illa hominum est, cui particulatim quidquid superna largitas donat, accrescit &c.

196. Secundum Argumentum petitur ex sacris illis testimoniis, ex quibus habemus, quòd, ubi plena conversio (adeoque ubi plena contritio) ibi totius sit hominis interioris & exterioris mutatio. Id enim Apostolus patenter declarat Rom. 6. dum, peccatores plenè conversos describens, ait, quòd *mortui* sint *peccato*, quòdque *in novitate vitæ* ambulent, *hoc scientes, quia vetus homo* ipsorum, exterior & interior *crucifixus est*, ut *destruatur corpus peccati*, ita ut *non regnet amplius peccatum in* vestro *mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus, liberati enim à peccato servi facti* estis *Justitiæ in sanctificationem.*

197. Necessaria etiam ad plenam conversionem describens Isaïas, *lavamini* [inquit cap. 1. v. 16] *mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis*; Ecce mutatio hominis interioris: *quiescite agere perversè, discite benefacere, quærite judicium, subvenite oppresso, judicate pupillo, defendite viduam*; Ecce mutatio hominis exterioris.

198. Similiter Jeremias cap. 4. v. 4. *Circumcidimini Domino, & auferte præputia cordium vestrorum*; Ecce circumcisio interior; v. 8. *accingite vos cilicciis, plangite, & ululate*, &c. Ecce circumcisio seu mutatio exterior. Idem videre est Eccli. 17. v. 11. Ezech. 18. v. 30. & 31. 1. Reg. 7. v. 3. & alibi frequenter; Nec alios nobis planè conversos exhibent Scripturæ, sive Veteris, sive Novi Testamenti, nisi eos quorum cor mutatum est & vita. Cujus mutationem exigunt Eccli. verba ista: *convertere ad Deum, & relinque peccata tua, & minue offendicula.* Exigit & ipsa vox *Conversio*, ex dictis n. 160.

199. Atqui mutatio totius hominis, post graviora crimina, vel sæpè repetita &c., ordinariè non

fit

ſit ſimul & ſemel , ſed paulatim & ſucceſſivè. Habet enim difficultatem magnam , ùt probant ſacri Textus & Patres infrà proferendi ; nec fit ſine multiplici & magna colluctatione , inter partem ſuperiorem & inferiorem , nec ſine multa cogitatione , ſtudio , conatu , molimine &c. Enimverò inter ſuperos & inferos magnum chaos firmatum eſt , ut facile non ſit ab inferis ad ſuperos tranſmeare , nec ab uno affectu dominante in contrarium , nec à cupiditate prevalente ad charitatem prædominantem animum transferre , maximè poſtquam cupiditas tenaces in corde radices egit , & conſuetudine , vel frequenti repetitione firmatas. Neque enim cupiditas , tam tenaciter radicata , facilè & ſubitò ſolet excuti , plenèque eradicari , ſed ad id opus eſt lima mordaciore , v. g. divini timoris concuſſione , multa conſideratione , magna & frequenti , ùt dixi , colluctatione ; ſicut proprio experimento demonſtravit Auguſtinus , demonſtravit (inquam) nec veterem hominem , in majore peccatore , vitreum eſſe , quem unico quaſſes verbere ; nec novum hominem eſſe fungum repentinum , quem nox una , vel dies facilè germinet.

200. Novus iſte homo ſuam habet inchoationem , conceptioni ſimilem ; deinde paulatim formatur , augeſcit , perficitur. A fide , vel timore , capere ſolet exordium , juxta Trident. ſeſſ. 6. cap. 6. promovetur ſpe , & tandem perficitur dilectione. Ad ſolidum verò timorem concipiendum , ordinariè multa opus eſt conſideratione Noviſſimorum , attentâ mortis , & Judicii mortem ſubſequentis meditatione , tantâque ſententiæ irrevocabilis & infernalium ſuppliciorum ponderatione , ut hiſce conſiderationibus mens tota penetretur. Tam facilè verò non penetratur , qui cupiditatibus ſuis immerſus , iſta nonniſi leviter & momentaneè recogitat , ùt fieri ſolet : Nec anima , in hoc corruptionis ſtatu , multùm feriri ſolet cogitationibus momentaneis , ad prorſus abjiciendas res , quas multùm deperit. Nec facilè penetratur timore æternorum , temporalibus

ralibus cupiditatibus velut abſorpta. Facilè econtra ſibi perſuadet, mortem, & divina Judicia, à ſe remotiſſima eſſe, iſtâque perſuaſione faſcinata, converſionem ſuam in dies differens cum Auguſtino dicit: *cras, cras; ſine modo, & ſine modo*, & iſtud *cras* in longum producitur, & *ſine modo* non habet modum.

201. Nec ſpei motivo ad modum percellitur homo, carni immerſus, nec ſpem firmam facilè concipit, dum ad id quod ſperat videt ſe pervenire non poſſe, nisì per media, quæ ſibi videntur nimis amara & difficilia. Et ideo, ordinariè, nonniſi ſenſim ac pedentim ad ſpem firmam perduci ſolet, per multam longamque Miſericordiæ & gratiæ Dei conſiderationem.

202. Tandem dilectio Dei ex toto corde non acquiritur, nisì mens à contrariis affectibus penitus avocetur: ad quod opus eſt ſeriâ recogitatione vanitatis, & pernicioſitatis iſtorum affectuum, opus etiam præliis & colluctationibus magnis, antequam charitas victrix ſit cupiditatis, à qua proximè vincebatur. In principio verò charitas eſſe ſolet debilis, & languida: & antequam tanta fiat, ut prædominetur, mens tundenda & retundenda eſt multis & magnis piarum cogitationum ictibus, excitanda deſideriis ſpiritualibus, fovenda carnalium deſideriorum compreſſione, occaſionumque allicientium fugâ, piis roboranda exercitiis, mortificationibus, orationibus, Deique, & juſtitiæ dulcedine in tantùm perfundenda, ut tandem amarum ſapiat in animo, quod proximè dulciſſimum ſapiebat; jamque cruciet in mente quod oblectabat in corpore. Ad hoc autem, cùm neceſſe ſit totum animæ fundum immutari (aliàs enim fieri nequit, ut rem illam, quam velut beatitudinem noſtram toto cordis affectu proximè amplectebamur, toto jam ejuſdem cordis affectu, velut fœdiſſimam repudiemus) neceſſe eſt conſequenter ab uno extremo, in oppoſitum extremum totaliter tranſire: quod fieri non ſolet ſine medio, nec repentè.

203. Ad

203. Ad totalem quippe immutationem affectûs dominantis, cæteri quoque affectus ipſum conſequentes, & ei ſubſervientes, totaliter immutantur, ac proinde fit totalis etiam mutatio amoris, gaudii, doloris, triſtitiæ, & reliquorum affectuum internorum; itaut de re illa homo jam toto corde doleat, & contriſtetur, de qua antè gaudebat ac lętabatur; eam pleno jam odio habeat, quam antè pleno proſequebatur amore: & ſic de aliis affectibus. Fit ergo totalis mutatio hominis interioris.

204. Ex totali verò immutatione hominis interioris ſequitur & mutatio hominis exterioris: totius proinde hominis & totius vitæ. Hæc enim fructus eſt & effectus naturalis ipſius: eò quòd utique homo exterior ab interiore regatur, ſequaturque ductum, applicationem, & imperium ejus, quando plenum eſt & integrum; cùm tota libertas, & voluntarietas hominis exterioris ab interiore procedat: &, ſi quando homo exterior non ſequatur imperium hominis interioris, hoc ideo fit, quia homo interior non ex toto imperat, prout docet Aug. l. 8. confeſſ. cap. 9. Cujus verba habes ſuprà, cap. 8. Priuſquam igitur peccator plenè convertatur, luctantur in ipſo duæ contrariæ voluntates, diuque & multùm inter ſe colliduntur, utì patenter demonſtrat Auguſtinus toto illo libro & præcedentibus, ſuoque comprobat experimento.

205. Tertium arg. petitur ex ſacris Textibus, cap. 16. & 17. proferendis, in quibus Spiritus Sanctus, ad impetranda Dei dona, poſtulat orationem, & quidem perſeverantem, ingentes inſuper fletus, & magnos pœnitentiæ labores, ad impetrandum plenæ converſionis donum exigit: quæ momento non fiunt.

206. Quartum argumentum petitur ex verſu 4. pſ. 6. ibidem producendo: *& anima mea turbata eſt valde, ſed tu Domine uſquequò?* In quo Spiritus Sanctus repręſentat animam peccatricem, diu, multùmque ſecum luctantem, & ad Deum pro impetranda miſericordia intimè ſuſpirantem, & inſtantiſſimè

ſtantiſſimè vociferántem, nec tamen citò exauditam, ſed diu dilatam à cœleſti Medico, priuſquam obtineat ſuæ converſionis plenitudinem. *Quis non intelligat* (inquit ibi Aug.) *ſignificari animam luctantem cum morbis ſuis, diu autem dilatam à Medico, ut ei perſuaderetur in quæ mala ſe, peccando, præcipitaverit? quod enim facilè ſanatur, non multùm cavetur: Ex difficultate autem ſanationis, erit diligentior cuſtodia receptæ ſanitatis. Non ergo tamquam crudelis Deus æſtimandus eſt, cui dicitur: & tu Domine uſquequò? ſed tamquam bonus perſuaſor animæ, quid mali ſibi ipſa pepererit. Nondum enim tam perfectè orat hæc anima, ut ei dici poſſit; adhuc loquente te, dicam ecce adſum.*

§. 3.

Secunda probatio ex Sanctorum Traditione.

207. COMMUNIS namque Sanctorum Traditio eſt, animam graviori crimine vulneratam, ordinariè non ſimul & ſemel, ſed ſenſim ac pedetentim curari, ſicut corpus lethali vulnere ſauciatum; ideoque ſpirituales Medicos, ad eas reconciliandas, expectare debere tempus opportunum, ſicut expectant Medici corporales. Ita S. Cyprianus, Clerus Romanus, SS. Confeſſores Moyſes, Maximus, Nicoſtratus, Rufinus. Item SS. PP. Ambroſius, Chriſoſtomus &c. quorum teſtimonia refero in Ethica noſtra prolixiore. Ita quoque Origenes n. 415. referendus.

208. Cum iis Cyrillus noſter Alexan. h. 5. in Jerem. *tempore opus eſt, ſicut in vulneribus ad curationem, ſic in converſione ad plenè & purè convertendum ſe ad Deum.* Aug. ſuprà ad v. 4. pſ. 6. & ad v. 5. *Convertens ſe orat, ut ad eam convertatur & Deus*, quia *dum nos convertimus, id eſt mutatione veteris vitæ reſculpimus ſpiritum noſtrum, durum ſentimus & laborioſum ad ſerenitatem & tranquillitatem divinæ lucis à terrenarum cupiditatum caligine retorqueri, & in tali difficultate dicimus*

dicimus, convertere Domine, id eſt adjuva nos, ut perficiatur in nobis converſio.... Et erue animam meam, tamquam inhærentem perplexitatibus hujus ſæculi, & ſpinas quaſdam dilacerantium deſideriorum in ipſa converſione patientem. Deinde ad v. 8. *poſt laborem, & gemitum, & imbres creberrimos lachrymarum.... poſt tantas difficultates* (non igitur ab initio) *exauditam ſe anima pia ſignificans, &c.*

209. Accedit D. Greg. ad prĕallatum v. 4. ejuſdem pſ. 6. *ſed tu Domine uſquequò : uſquequò* (inquit) *id eſt quamdiu differs ſanare* [ſanitas ergo ad tempus differtur.] *Ecce in conſpectu boni medici, & curare valentis aſſiſto, vulnera detego, preces emitto, dolores augeo, lachrymas effundo. Cur ergo diſſimulas?* ideſt nondum exaudis? audi rationem : *omnis curatio, quantò difficiliùs acquiritur, tantò acquiſita cautiùs cuſtoditur. O quantis clamoribus introrſus* (ait S. Laurentius Juſtinianus, lib. 2. ſpirit. reſurrect. animæ) *quantisvè exhortationibus ſacris excitatur peccator, antequam de morte ſeu ſomno delictorum evigilet : ſed, vigil effectus, ô quot blanditiis, quot rationibus, quot promiſſionibus, quot exemplis, quot pulſatur terroribus & flagellis, priuſquam peccandi voluntatem abjiciat, & ſincero animo, atque deliberatione conſtanti, totus divino mancipetur obſequio! Nec immeritò : tot quippe funibus tenetur adſtrictus, quot ſceleribus prægravatur, tantiſque ſpiritualibus compeditus eſt vinculis, quantò caducis rebus immoderato inhæret affectu. Captivatur conſuetudine delinquendi; retrahitur à ſenſualitate, quæ pœnitentiæ jugo colla ſubjicere recuſat; repellitur ſuasionibus dæmonum; viſibilium detinetur amore; amicorum & affinium detinetur blanditiis. Quis tot & tanta vincula momento tota* diſrumpat?

§. 4.

Tertia probatio ab experientia.

210. CREDENDUM quippe eſt, ùt plurimùm in omnibus ejuſmodi peccatoribus contingere,

gere, quod in converſione ſua quilibet experitur, Auguſtino in pſ. 106. dicente, nemini perſuaſum eſſe debere, id quod in ſua quiſpiam converſione experitur, in ſe ſolo contingere; ſed credere, *iſta contingere in omnibus, aut propè in omnibus, qui veniunt ad hunc populum*, id eſt qui convertuntur ab infidelitate ad fidem, & de manu inimicorum pretioſo ſanguine redimuntur; adeoque credendum, ùt plurimùm in aliis ſimilibus peccatoribus contingere modum converſionis, quo Auguſtinus ipſe converſum ſe fuiſſe enarrat in confeſſionibus ſuis: maximè cùm converſionis ipſius modum ab ipſomet ſcribi, Eccleſiæque ſuæ vulgari voluerit Deus, ut inde diſceremus modum, quo ſimiles peccatores, conſuetudinarios nempe, divina gratia & miſericordia convertere ſolet.

211. At certum eſt, Auguſtinum, mox ùt converti voluit, non fuiſſe plenè converſum, nec niſì multo tempore, & cum magna difficultate, nonniſi [inquam] poſt longam cunctationem, & colluctationem, poſt multos gemitus & difficultates, ad plenam converſionem perveniſſe, ùt expreſsè teſtatur ipſemet lib. 8. Confeſſ. à cap. 1. ad 12. incluſivè. Poſt enarratum namque libris ſuperioribus deſiderium ſuum, ac ſtudium inquirendæ veritatis; poſt agnitos ac depulſos varios errores ſuos, cap. 1. enarrare incipit, quomodò ſibi placebat via, ipſe Salvator, ſed ire per ejus anguſtias adhuc pigebat; & quomodò ipſum Deus excitarit pergere ad Simplicianum, ut ab ipſo diſceret *quis eſſet aptus modus ad ambulandum in via Dei.* Mihi enim *diſplicebat* [inquit] *quod agebam in ſæculo, non jam inflammantibus cupiditatibus, ùt ſolebant, ſpe honoris & pecuniæ ad tolerandam illam ſervitutem tam gravem.... ſed adhuc tenaciter colligabar ex femina.* Cap. 5. quomodò auditâ à Simpliciano Victorini converſione, exarſerit *ad imitandum*; ob violentiam tamen conſuetudinis, *voluntas nova* (inquit) *quæ mihi eſſe coeperat, ut te gratis colerem.... nondum erat idonea, ad ſuperandam priorem vetuſtate roboratam: ita duæ voluntates meæ, una vetus, alia nova*

nova... conſligebant inter ſe... Sarcinâ ſæculi, velut ſomno aſſolet, dulciter premebar, & cogitationes, quibus meditabar in te, ſimiles erant conatibus expergiſci volentium, qui tamen, ſuperati ſoporis altitudine, remerguntur. Cap. 7. *quibus ſententiarum verberibus non flagellavi animam meam, ut ſequeretur me, conantem poſt te ire? & renitebatur.* Cap. 8. *In illa grandi rixa interioris domûs meæ,... Ego fremebam ſpiritu, indignans turbulentiſſimâ indignatione, quòd non irem in placitum & pactum tecum, Deus meus, in quod eundum eſſe omnia oſſa mea clamabant.* Nondum tamen plenâ voluntate volebat facere, quod faciendum eſſe cognoſcebat, utì declarat cap. 9. deinde cap. XI. *ſic ægrotabam*, ait, *& excruciabar, accuſans memetipſum ſolito acerbiùs nimis, ac volvens & verſans in vinculo meo, donec abrumperetur totum, quo jam exiguo tenebar, ſed tenebar tamen.... Retinebant me nugæ nugarum.... cùm diceret mihi conſuetudo violenta: putaſne ſine iſtis poteris?* Poſt tantas denique cunctationes, conflictationes, deliberationes, cap. 12. narrat, quomodò, vocis cœleſtis admonitu, lecto codice Apoſtolico, totus tandem converſus fuerit.

212. Simile ei, quod ſe in ſeipſo expertum fuiſſe confeſſus eſt Auguſtinus, cum proportione confitebuntur & alii peccatores, ſi ſubtiliter examinentur. Confitebuntur, inquam, primò, ſe expertos, quàm verè S. Th. 2. 2. q. 14. a. 4. ad 1. dicat, *quòd tam in bono, quàm in malo, ùt in pluribus proceditur ab imperfecto ad perfectum*; quòdque ſicut juſtus non ſubitò procedit à plena voluntate obediendi Deo, ad plenam voluntatem conſentiendi peccato mortali, *ſed ad hoc diſponitur per aliquam negligentiam præcedentem*, ùt docet idem S. Doctor ibid. q. 24. a. 12. ad 1.; ſic peccator ſubitò non procedit à plena voluntate, conſentiendi mortali peccato, ad plenam voluntatem obediendi Deo; ſed ad hoc ordinariè diſponitur per aliquam imperfectam conſiderationem, & ſemiplenam voluntatem præcedentem, donec conſideratione cordis, intima penetrante, tandem voluntas pleuè velit, quod initio nonniſi imperfectè

fectè & ſemiplenè volebat. Secundò. Confitebuntur, ſibi ſtatim ab initio converſionis plenam lucem non affulſiſſe, nec mentem ſuam divina luce penetratam fuiſſe, nec eam ſtatim ſuas omnes tenebras diſſipaſſe, nec plena ſe voluntate nexus omnes dominantium cupiditatum reſcindere voluiſſe; nec proinde momento ſuum interiorem exterioremque hominem totaliter fuiſſe mutatum ;.ſed ad hoc aliquamdiu ſe cum illis luctari debuiſſe, Deique Miſericordiam diu implorare, ad impetrandam totalem illam mutationem.

§. 5.

Quarta probatio, à rationibus ſex, quibus Auguſtinus, aliique Patres oſtendunt, converſionem peccatorum, de quibus hic ſermo, nec ſubitò, nec facilè, ſed paulatim & difficilè obtineri. Quæ profectò rationes, non ſolùm id probant de converſione perfecta, ſed & de imperfecta, ad eam perducta plenitudinem, quæ ad Sacramentalem ſufficiat abſolutionem.

213. TRES priores rationes, ob quas peccatricem animam, cum morbis ſuis luctantem, nec citò nec facilè exaudit Deus, ſed diu plerumque differt, diuque luctari permittit, antequàm ipſi plenæ contritionis & converſionis gratiam conferat, Aug. profert in expoſit. Pſ. 6.

Prima eſt, *ut ei perſuadeatur, in quæ mala ſe peccando præcipitaverit* : Neque enim homines apprehendere ſolent ùt grande malum, à quo facilè & citò liberantur, nec Deus id ſolet hominibus momento perſuadere, ſed plurium malorum ſibi ſuccedentium experimento, utì variis è Divina Scriptura exemplis probatur in Ethica majore.

214. Secunda eſt, ut peccator cautiùs impoſterum receptam cuſtodiat ſanitatem, majorique ſollicitudine caveat eam rurſus amittere per relapſum : *quod enim facilè ſanatur, non multùm cavetur. Ex difficultate*

cultate autem ſanationis, erit diligentior cuſtodia receptæ ſanitatis.

215. Tertia eſt, ut peccator *etiam illud agnoſcat, quanta pœna impiis præparetur, qui ſe nolunt convertere*, dum experitur, quòd *tantam difficultatem convertentes patiuntur.*

Quarta eſt, ne gratia plenæ converſionis peccatori vileſcat, nam, ùt docet Aug. ſerm. nunc 61. cap. 5. *cùm aliquando tardiùs dat, commendat dona, citò autem data vileſcunt*; vileſceret ergo plenæ converſionis gratia, ſi citò & facilè obtineretur, & ideo ordinariè tardiùs, non citò, nec facilè illam dat Deus.

216. Quinta eſt, quam tradit ibid. adhuc Aug. ut peccator diſcat *magna magnè deſiderare*; magnaque dona magnè deſiderando, efficiatur illorum capax: *Inde oportet ſemper orare, & non deficere*, ut deſiderium noſtrum dilatum creſcat, & tandem capere poſſimus quod præparat dare Deus, ùt ait Epiſt. nunc 130. cap. 8. *illud enim valde magnum eſt, ſed nos ad capiendum parvi & anguſti ſumus.... tanto verò illud quod magnum eſt .... ſumemus capaciùs, quantò id & fideliùs credimus, & ſperamus firmiùs, & deſideramus ardentiùs.* Plenæ igitur converſionis gratiam citò non concedit, ut petendo, quærendo, inſtando, creſente fide, ſpe & deſiderio noſtro, doni deſiderati capaces tandem efficiamur.

217. Sexta ratio eſt, quam profert iterum Aug. ſerm. nunc 163. cap. 7. ne ſcilicet peccator viribus ſuis ſuam tribuat converſionem, ſed eam à Deo eſſe ſentiat. Propterea namque luctam magnam contrariorum deſideriorum diu in ſe ſentire debet, ut, ſuam agnoſcens infirmitatem, exclamare cogatur: *Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum: ſana me Domine, quoniam conturbata ſunt oſſa mea, & anima mea turbata eſt valde, & tu Domine uſquequò? quid eſt uſquequò?* Reſpondet Aug. nomine Dei, *quòuſque probes, quia ego ſubvenio: Si enim citò ſubvenirem, luctamen non ſentires. Si luctamen*

men non ſentires, tamquam de tuis viribus ſuperbires, & per iſtam ſuperbiam numquam ad victoriam pervenires. Dictum eſt quidem, adhuc te loquente dicam, ecce adſum. Sed Deus, & cùm differt, adeſt, & quod differt, adeſt, & differendo adeſt, ne præproperam cùm implet voluntatem, perfectam non impleat ſanitatem.

218. At (inquit noſter Joachim à Jeſu-Maria) Auguſtinus loquitur de ſanitate perfecta, per quam, unà cum culpa, remittitur omnis pœna; vel per quam vir ſanctus, qui à ſanctitate excidit per mortale peccatum, ad priſtinum ſanitatis gradum plenè reſtituitur

219. At (contrà ego) rationes Auguſtini id non probant de ſola ſanitate hoc ſenſu perfecta, ſed & de imperfecta illa, quæ quidem eatenus perfecta ſit, quatenus plenitudinem habet neceſſariam ad reconciliationem cum Deo, per gratiæ ſanctificantis infuſionem, culpæque ac pœnæ æternæ remiſſionem; ſed non ſic ut conjunctam habeat remiſſionem omnis pœnæ temporalis. Primò namque, ſi ſanitas per plenam converſionem facilè & citò acquireretur, peccatori facilè non perſuaderetur, in quæ mala ſe peccando præcipitaverit; quandoquidem ſupremum ac præcipuum animæ malum, culpa ſcilicet mortalis inimicitia cum Deo, gratiæ ſanctificantis amiſſio, ſupplicii æterni reatus citò & facilè curaretur. Secundò, quia ſi malum iſtud facilè & citò curaretur, non multùm caveretur. Tertiò, quia ſe convertens, nec multùm orare, nec multùm ſe deberet affligere, ut indè liberaretur. Neque ſentiret quanta pœna impiis, ſeſe non convertentibus, pararetur. Quartò. Sanitas iſta, ſeu liberatio à præcipuo animæ malo, vileſceret, nec diligentiùs cuſtodiretur, ſi amiſſa tam facilè recuperaretur.

220. Quintò. Magni iſtius doni homo capax effici non deberet, illud magnè ſeu diu & multùm deſiderando, ſi parvo momentaneoque deſiderio, non ſolùm doni iſtius capacitatem, ſed & donum ipſum acquireret. Sextò. Donum iſtud ſuis homo viribus

viribus facilè tribueret , ſi facilè & citò compararet Accedit , quòd peccator à peccandi facilitate non tam cohiberi ſoleat difficultate recuperandi priſtinum ſanctitatis gradum , vel obtinendi remiſſionem pœnarum Purgatorii , quàm difficultate recuperandi liberationem à ſupremo præcipuoque malo ſupradicto.

§. 6.

Contraria argumenta nullius eſſe roboris oſtenduntur.

221. CONTRA ſuperiorem aſſertionem , tam validis è Scriptura , Traditione & Ratione firmamentis vallatam , multipliciter arguunt Author Tempeſtatis Novaturientis , Joachim à Jeſu Maria , Stejartius & alii. Et primò quidem è Scriptura , quæ frequenter hortatur peccatores ut citò convertantur : imò id eis præcipit , dilationemque converſionis prohibet. Eccli. 5. v. 8. *Non tardes converti ad Dominum.* At non præcipit impoſſibile. Ergo citò converti poſſunt.

R. Concedendo totum : quid enim inde ? ſequiturne : citò converti poſſunt , per gratiam utique , quam Deus dare poteſt. Ergo ordinariè citò convertuntur ? quàm imbelle ſit argumentum iſtud vide num 125.

222. Arguunt ſecundò ex *Luc* 15. v. 22. *citò proferte ſtolam primam.* Sed imbelle rursùs argumentum. Legatur Author librorum , quorum titulus : *Continuation des eſſais de Morale* , ubi oſtendit , quantis & quàm longis laboribus præparari debuerit filius prodigus , antequam audiret : *Citò proferte ſtolam primam.* Nam diu ante debuit miſeriam ſuam ſentire , & agnoſcere ; deinde eam deflere ; & ad domum patris anhelare. Tertiò , pati famem. Quartò , porcorum deſerere ſiliquas. Quintò , magnis

nis itineribus, in maxima rerum omnium egestate, ad patrem proficiſci. Sextò, ipſum ùt patrem diligere. Septimò, coram ipſo profundè ſe humiliare. Poſt hæc omnia demum pater dixit : *citò proferte ſtolam primam.* Exemplo proinde iſto firmatur aſſertio noſtra, non infirmatur.

223. Arguunt tertiò ex pſ. 31. v. 5. *Dixi, confitebor adverſùm me injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei.* Ubi Ambroſius : *Dixit, pronuntiabo, & veniam meruit, antequam pronuntiaret.*

An ergo Stejartius, hoc objiciens, cenſet, adulteros & homicidas, qui novem menſibus in criminibus iſtis enormibus inſorduerunt, ùt inſorduit David, ordinariè momento veniam conſequi ? fatetur quòd non. Vel ergo David diu ante pœnitere incœpit, vel *immensi doloris* donum, gratiâ extraordinariâ, momento obtinuit : quia dolorem ipſius immenſum fuiſſe, Ambroſius aſſerit.

224. Arguunt quartò ex Ambroſio in cap. 1. Luc. *Neſcit tarda molimina Spiritûs Sti. gratia.*

Impertinens Argumentum : cùm Ambroſius ibi de peccatoris non agat converſione ; ſed de B. Virgine, quæ Deo jam plena, cum feſtinatione abiit in Montana.

225. Arguunt quintò ex Cœleſtino Epiſt. 2. cap. 2. ; *Cùm Dominus ſit cordis inſpector, quovis tempore non eſt deneganda pœnitentia poſtulanti : cùm ille ſe obliget Judici, cui occulta omnia noverit revelari.*

Sed legatur contextus, & manifeſtè apparebit, in eo Cœleſtinum agere de pœnitentia in extremis non neganda, ſicque diſcurrere : Qui pœnitentiam morienti denegant, ſic agunt, quaſi Deus ipſi tunc momento per gratiam ſuam ſuccurrere non poſſet. Verùm id poſſe Deum, Scriptura Latronis exemplo demonſtrat. Tunc ergo Sacerdos pœnitentiam poſtulanti denegare non debet : quia vel eſt converſus, vel non ? ſi ſic, Deus, cordis inſpector, converſionem ipſius videns, ipſum ſalvabit. Si non, ipſe viderit : cùm ſe obliget Judici, cui occulta omnia noverit revelari. Per ly igitur *Quovis tempore*, Cœ-

leſtinus

leſtinus ſolùm vult peccatorem non ſolùm abſolvendùm in decurſu vitæ, ſed in fine illius, etiamſi pœnitentiam tunc ſecundùm Canones agere nequeat.

226. Arguunt ſextò ex Chryſoſtomo, Epiſt. 5. ad Theodorum lapſum, (quæ alio modo inſcribitur, ad Theodorum lapſum Paræneſis prior) ubi ſic. *Tanta eſt Dei humanitas, & erga nos amor, ut* (etiamſi quis fuerit *ſcortator, adulter, mollis, pædico*, &c. prout antè dixit) *nunquam adverſatur pœnitentiam ſincerè factam. Si quis ad malitiæ fines olim penetrarit, illinc eum ad virtutis viam reducere conatur, & ſuſcipit redeuntem.... quòdque eſt majoris facilitatis argumentum, etiamſi non omnem præ ſe fert pœnitentiam, brevem illam, & exiguo tempore factam non abnuit.... Non enim ad temporis rationem; ſed juxta affectum animæ ſolet dijudicari pœnitentia.... Quâcumque quis horâ ſe dejiciens, vel unum dixerit verbum, in eo momento totius vitæ peccata ſimul abſtergit.* Sic (cum aliis ſupradictis) Stejartius arguit, ut probet, tempore opus non eſſe pro converſione peccatorum ordinariorum; tametſi fateatur, tempore opus eſſe pro converſione peccatorum enormium, obduratorum, conſuetudinariorum, &c. cùm tamen de peccatoribus ordinariis ibi non agat Chryſoſtomus, ſed de enormibus, & extraordinariis, ùt ex allatis ejus verbis perſpicuum eſt.

227. Author Tempeſtatis, & noſter Joachim, paulò aliter exhibent, objiciuntque verba Chryſoſtomi, ſic utique: *quantulamcumque, & quantùmlibet brevi, tempore geſtam non reſpuit pœnitentiam*, &c. Sed ad hoc reſponſum habes capite 12. ubi expreſſa videre poteſ Chriſoſtomi teſtimonia pro aſſertione noſtra, ſolutionemque plenam ad omnia quæ ex Chriſoſtomo objiciuntur.

228. Arguunt ſeptimò, ex eodem, hom. 27. in Geneſ. ubi dicit, Deum non indigere tempore, ùt oſtendit exemplo latronis & Ninivitarum, dummodò *magno fervore & ſobrietate ad ipſum accedamus, rejectis ſæcularibus omnibus.*

Reſpondeo primò, id ab ipſo non dici ad ſignificandum

ficandum, quòd plena magnorum peccatorum contritio momento perfici ſoleat; ſed quòd legitimè pœnitentibus & contritis ſtatim Deus indulgeat; quòdque, ad concedendum talis pœnitentiæ donum, Deus non indigeat tempore, quamvis ob ſpirituale peccatorum bonum non ſoleat ſtatim illud concedere. Secundò, hìc non quæri, an tempore opus ſit, ſive an eo Deus indigeat, ut converſis peccata remittat: ſed an magnorum peccatorum converſio citò fieri ſoleat.

229. Arguunt octavò ex eodem iterum, oratione de S. Philogonio: *Nec iſtud perpende, quòd breve tempus eſt; ſed illud conſidera, quòd benignus eſt Dominus: quandoquidem & Ninivitæ, tridui ſpatio, iram Dei à ſe depulerint .... & Meretrix illa brevi temporis momento .... omnia peccata diluit.* Et infrà: *hæc non egent multis diebus, annisve, ſed ſolo animi propoſito, & unico die perficiuntur.* Hunc locum *peremptorium* vocat Stejartius: ſed cum de peccatoribus omnibus, etiam gravioribus & enormibus, Os aureum loquatur; vel non loquitur contra nos, vel etiam contra Stejartium loquitur. Cùm ergo omnes indiſcriminatim peccatores ibi hortetur Chriſoſtomus, ut quinque dierum ſpatio, qui adhuc ſupererant uſque ad Nativitatem Domini; nihil aliud vult, quàm ipſos intra breve tempus iſtud poſſe converti, prout Ninivitæ & Meretrix; dummodò nihil intereà negligant, fervoreque contritionis brevitatem temporis compenſent, utì fecerunt Ninivitæ, & Meretrix, de qua ſubdit, quòd *ferventi animo, ardentique acceſſit fide .... fontibus lachrymarum ex oculis emiſſis* &c.: ſed quia ordinarium non eſt, tam ferventem contritionem, poſt grandia peccata, tam citò obtineri, in fine ſubdit: *Adhortor vos omnes, ne negligenter, velut die feſto cogente, ad Divina Myſteria accedatis, ſed .... multis antè diebus repurgetis vosipſos, per pœnitentiam, precationem & eleëmoſinam, denique per hoc ut vacetis orationibus: ne denuò convertamini, canis in morem, ad vomitum.* Et hom. ſuper hæc verba *ſponte enim peccantibus*, dicit,

cit, magnis peccatoribus, qui quotannis ad ſacra Myſteria accedentes, 40. dierum præparationem ſibi putabant ſufficere; dicit, inquam, tempus iſtud non ſatis eſſe, nisì vehemens ſit & magna cordis pœnitentia: *magnâ*, ait, *pœnitentiâ opus eſt . . . . crebra oratione, magna conſtantia* &c. Nec Chryſoſtomus aliter ſentire potuit tempore ſuo, quo Canones pœnitentiales erant in vigore, pœnitentiæque ſtationes in obligatione.

230. Arguunt nonò ex Aug. l. 2. contra Creſcon. cap. 9. *ſive ad malum, ſive ad bonum, parvo momento animus commutatur.* Serm. nunc 82. cap. 3. *citò feciſti mortiferam rem, ſed remedium citò inveniſti.* Ergo peccator citò convertitur. Item in pſ. 63. *Numquid conſilii corrigendi, & mutandæ vitæ malæ in bonam, non eſt locus, non eſt tempus? Nonne, ſi vis, quotidie fit? nonne, ſi vis, modò fit . . . . ecce, cùm loquor, muta cor.* Et epiſt. nunc 54. *peccata ſi tanta non ſunt, ut excommunicandus quiſquam homo judicetur, non ſe debet à quotidiana medicina Dominici Corporis ſeparare.* Ille ergo, cujus peccata tanta non ſunt, ut ob ea excommunicandus judicetur, quotidie poteſt ſacra Communione donari, & conſequenter quotidie abſolvi.

231. Verumenimverò nimis perſpicua ſunt Auguſtini teſtimonia §. 2. 3. 4. & 5. relata pro aſſertione noſtra. Ipſis proinde non contradicit locis objectis. Undè

Ad 1. reſpondeo, præter dicta n. 133. ibi ſermonem eſſe de Donatiſtis, qui non ex pertinacia tales fuerant, ſed per ignorantiam veritatis, & ab errore ad veritatem, à Schiſmate ad Eccleſiæ ſinum converſi, tales eſſe deſierant. Et hinc rectè colligitur, quòd eorum converſio tarda & difficilis non fuerit: quia tarda & difficilis eſſe non ſolet converſio eorum, qui non ex malitia, neque ex pertinacia, ſed ex ignorantia peccaverunt, eo genere peccati, quod illecebroſum non eſt, nec tenax, nec magnæ adhærentiæ, ſicut nec eorum converſio tarda & difficilis eſſe ſolet, qui, cùm aliàs juſti ſint, vitæque

integerrimæ, in gravem ſemel iram, contentionem, ebrietatem, aut rixam, judicium temerarium, moroſam delectationem, vel paucorum nummorum furtum, nonnulla egeſtate preſſi, ſe abripi ex humana infirmitate paſſi ſunt. De iſtis igitur ſimilibuſq; dicit Aug. quòd *ſive ad malum, ſive ad bonum parvo momento*, id eſt modico tempore commutantur. Nec de iſtis aſſertio noſtra procedit; ſed de gravioribus, vel ex malitia commiſſis, vel conſuetudine firmatis, vel admodùm tenacibus, cujuſmodi eſt fornicatio, vel ſemel commiſſa. Ut enim S. Th. ait 1.2.q. 73 a. 5. ad 2. *Diabolus dicitur maximè gaudere de peccato luxuriæ: quia eſt maximæ adhærentiæ, & difficilè ab eo homo poteſt eripi.* Ubi non ideo dicit, à luxuriæ peccato, v. g. à fornicatione, hominem difficilè eripi, quòd ſit conſuetudine firmatum; vel ſæpè repetitum, vel ex malitia commiſſum, ſed *quia eſt maximæ adhærentiæ.* Et idem dicendum de homine, cujus cor ſuperbiâ, avaritiâ, invidiâ &c. corruptum eſt, ac perverſum: *perverſi* enim *difficilè corriguntur* Eccl. 1. v. 15.

232. Ad 2. Nego conſequentiam, quia [præterquam quod Auguſtinus ibi fortè non loquatur de gravioribus, ſed de ſola ira, vel rixa tali, quæ licèt ex genere ſuo ſit peccatum mortiferum, ſubinde tamen ſubrepit, aliàs juſtis, ùt paulò ante dixi] verba illa non ſunt Auguſtini loquentis in perſona ſua, ſed aliorum. Ibi namque agit de peccatis in fratrem, quæ aliqui eatenus levia dicebant, quòd in fratrem, non in Deum commiſſa, citò curarentur: *fortè inde dicis, leve eſt, quia citò curatur. Peccaſti in fratrem: fac ſatis, & ſanatus es. Citò feciſti mortiferam rem, ſed remedium citò inveniſti.* At (reponit Aug. in perſona ſua) *dicit Evangelium: qui dixerit fratri ſuo, fatue, reus erit gehennæ ignis. Magnus terror; ſed vide ibi remedium: Si obtuleris munus tuum ad Altare, & ibi recordatus ſueris, quia frater tuus habet aliquid adverſùm te, relinque ibi munus tuum ante Altare .... & vade priùs reconciliari fratri tuo, & ſic veniens offeres munus*

Digitized by Google

nus tuum. Videtur quidem objecta verba confirmare, dum protinus addit : *Ecce ille reatus gehennæ, quam citò ſolutus eſt.* Sed tametſi eatenus confirmet, quatenus remedium illud Evangelicum admittit, quo, *nondum reconciliatus, eras gehennæ reus; reconciliatus* autem à reatu iſto ſolveris, & *ſecurus offers munus tuum ad Altare.* Non dicit tamen, repentè & facilè fieri ſolitum, quòd aliquid habens adverſus fratrem, adducatur ad reconciliationem. Imò contrarium docet, dum mox ſubjungit: *homines autem faciles ſunt ad irrogandas injurias, & difficiles ad concordiam requirendam : pete, inquit, veniam ab homine quem offendiſti, ab homine quem læſiſti : Reſpondet, non me humiliabo. &c.*

233. Ad 3. Reſpondeo, Auguſtinum ſolùm velle, peccatores quoſcumque (etiam qui *perverſo ſunt corde*, qui *ſubſannant Deum*, qui *providentiam ejus irrident*, qui *nolunt in hac vita corrigere cor ſuum ad rectitudinem Dei*, qui *parcente Deo peccant*, & *adhuc parcente adhuc peccant*, & *adhuc addunt* : De iſtis namque omnibus expreſsè loquitur, ac proinde etiam de obduratis, conſuetudinariis & recidivis; & non ſolùm de peccatoribus ordinariis, in quorum dumtaxat favorem ibi Auguſtinum loqui putat Stejartius) dum volunt, cor ſuum mutare poſſe, dummodò plenè velint, & non eſſe tempus quo per Dei gratiam id velle non poſſint. Verumtamen an gratiam ad id efficacem omni tempore habere ſoleant ? an etiam repentè & facilè id facere conſueſcant ? an paulatim & difficulter ? ibi non reſolvit Auguſtinus ; alibi verò nonniſi paulatim & difficulter id contingere, frequenter tradit, quamvis extraordinariè nonnumquam ſubitò fieri concedat, probetque exemplo Matthæi & Latronis. Undè quia ex una parte Spiritus Sanctus ubi & quando vult ſpirat, & ex alia peccator quilibet ſemper facere tenetur quod in ſe eſt, ut è peccati ſtatu quantociùs exeat ; Concionatores eo modo alloqui debent peccatores quoſcumque in Concionibus ſuis, quo (loco objecto) Auguſtinus.

Ad 4. Reſpondeo, objicientes eſſe compaſſione dignos, quòd ex Auguſtino tam miſerabiliter arguant, atque ex verbis ipſius, peſſimè intellectis, inferant conſequens, undè rubore ſuffundi deberent: quaſi illi, qui fornicationem ſimplicem v. g. (ne quid graviùs dicam) quotidie committunt, quotidie abſolvi & communicare queant, utpote non habentes peccatum tantum, propter quod excommunicati ſint. Verùm de excommunicatione non loquitur Auguſtinus ad ſenſum quo de ea hodie loquimur, ſed ad ſenſum quo tunc accipiebatur, pro ſeparatione ab Altari, ad agendam pœnitentiam. Eo namque loco duos inducit inter ſe diſputantes circa quæſtionem, an Euchariſtia quotidie acciplenda ſit? *Eligendi ſunt dies* (dicebat unus) *quibus puriùs homo, continentiùsque vivit, quo ad tantum Sacramentum dignus accedat .... alius contrà: immo inquit, ſi tanta eſt plaga peccati ... ut medicamenta talia differenda ſint, Authoritate Antiſtitis debet quiſque ab Altari removeri ad agendam pœnitentiam, & eâdem authoritate reconciliari, hoc eſt enim indignè accipere, ſi eo tempore accipiat, quo debet agere pœnitentiam .... Cæterùm peccata ſi tanta non ſint, ut excommunicandus quiſquam homo judicetur, non ſe debet à quotidiana medicina Dominici Corporis ſeparare.* Hactenus Auguſtinus, non in perſona ſua, ſed duorum illorum diſputantium, ùt patet. Quid verò ipſe in propria perſona? *Rectiùs*, inquit, *inter eos fortaſſe quiſpiam dirimit litem, qui monet, ut præcipuè in Chriſti pace permaneant: faciat autem unuſquiſque, quod ſecundùm Fidem ſuam piè credidit eſſe faciendum, neuter enim eorum* (diſputantium ſcilicet) *exhonorat* (id eſt exhonorare intendit) *Corpus & Sanguinem Domini; ſed ſaluberrimum Sacramentum certatim honorare contendunt.* Quod profectò non faceret fornicator, ab ara Veneris, corpore adhuc venerem fumante, in aram Chriſti quotidie convolando, maximè cùm fornicatio tantum ſit peccatum, cui Canones (Auguſtini tempore) pœnitentiam & ab altario ſeparationem decernebant.

234. Ar-

234. Arguunt decimò ex S. Franciſco Saleſio, qui, Introduct. ad vitam devot. p. 2. cap. 19. Philothæam ſuam monet, ut non *patiatur cor ſuum peccato diu infectum maneat, cùm remedium tam præſens & facile ad manum habeat* (Confeſſionis Sacramentum) *quo peccatum citò abluat.* Sed quàm inane ſit argumentum iſtud, vide ſuprà, n. 134.

235. Arguunt undecimò: S. Carolus monet Confeſſarios, ut pœnitentes non ſatis contritos, ad ſufficientem excitent contritionem, excitatosque ſtatim abſolvant: *Peccator*, ait S. Carolus, *ſtatim quamprimùm peccatum mortale Sacramentali Confeſſione eluat*, ſi confiteri nequeat, *ſummo ſaltem dolore conteratur.* Confeſſarius pœnitentem, *qui ſtudii nonnihil præſtitit* ad contritionem, *cui tamen aliquid neceſſarium ad debitam diſpoſitionem deeſt*, adjuvet, ipſum excitando *ad tam acrem animi dolorem, quo de omnibus & ſingulis peccatis mortalibus doleat, ut eum ſecurè abſolvere poſſit.* Neceſſaria ergo contritio ſtatim quamprimùm, & in ipſa confeſſione obtineri poteſt.

Reſpondeo, nec iſtud argumentum eſſe ſolidum, ob ea quæ dixi n. 135. nec eſſe bonam conſequentiam: S. Carolus monet, ut peccator ſtatim quamprimùm peccatum mortale Sacramentali confeſſione eluat: ergo peccator, gravium criminum reus, ſolet ſtatim quamprimùm debitè conteri. Licèt conſequens iſtud concedi poſſit de aliàs juſtis, ex ignorantia, vel infirmitate, ſemel lapſis in gravem iram, rixam, & ſimilia, de quibus in Reſp. ad 9. argumentum: vult nihilominus S. Carolus, ut peccator quicumque faciat quod in ſe eſt, ut ſtatim convertatur, vel converti incipiat. Neque, dum addit, Confeſſarium adiuvare debere pœnitentem, qui conatum adhibuit ad habendam contritionem, excitando ipſum &c., loquitur de peccatoribus quibuſcumque, ſed de iis qui converſionem ſuam ultro inchoarunt, ſive qui ſtudii nonnihil ad eam præparationem conſequendam præſtiterunt. Nec omnes iſtos dicit, poſt Confeſſoris exhortationem, ordina-

riè censeri posse sufficienter conversos, ut statim absolvi possint; sed quia ex ipsis aliqui (saltem non magni peccatores &c.) à Confessoribus adjuti, tales esse possunt, Confessor conari debet ad id in ipsis procurandum, & ipsos statim absolvendum, si sufficienter dispositos judicet. Qua in re S. Carolus & pœnitentes & Confessarios sic monuit ad faciendum quod in se est, ut tamen Confessorum prudentiæ reliquerit dijudicandum, an post exhortationes necessarium dolorem habere censendi, adeoque absolvendi sint, neene.

236. Arguunt denique. Deus est velox animarum Medicus; solet ergo velociter & citò peccatores convertere, utì citò convertit Adam, Petrum, Magdalenam, gentes initio nascentis Ecclesiæ, & tria Judæorum millia die Pentecostes.

Respondeo, Deum citò peccatores ad plenam conversionem perducere, ubi & quando vult: sed ordinariè non velle citò sic convertere magnos peccatores, consuetudinarios, frequenter relapsos &c.: quia id non expedit spirituali bono ipsorum. An citò sic convertit Adam, non constat: Si sic fecerit, miraculum fuit gratiæ, sicut quòd ab initio mundi res naturales ad suam integritatem mox perduxerit, miraculum fuit naturæ; voluit namque Deus, ut ordini rerum naturalium, ordo supernaturalium responderet. Quemadmodùm verò, initio mundi nascentis, necessaria fuerunt miracula ista naturæ, ad manifestandam omnipotentiam Creatoris; sic initio nascentis Ecclesiæ, necessaria fuerant miracula gratiæ, ad manifestandam omnipotentiam gratiæ Redemptoris, ut per subitaneas istas conversiones Ecclesia citiùs propagaretur. Eâ verò satis jam propagatâ, miracula sunt rariora: sicut irrigatio plantarum & arborum rarior est, dum earum radices satis in terra coaluerunt, ùt ait Gregorius.

CAPUT

CAPUT XXI.

Plena contritio de peccatis, ſaltem gravioribus, vel per relapſum ſæpè repetitis, vel conſuetudine firmatis, vel ex certa malitia commiſſis, vel admodùm tenacibus, ſecundùm ordinariam Divinæ Gratiæ œconomiam facilis non eſt, ſed difficilis; difficilioréque in Sacerdote lapſo, quàm in Laico.

§. 1.

Argumenta ex Scriptura.

237. IMPRIMIS oſtenditur ex Eccli. 1. v. 15. *Perverſi difficilè corriguntur.* Jerem. 13. v. 23. *Si mutare poteſt Æthiops pellem ſuam, aut Pardus varietates ſuas, & vos poteritis benefacere, cùm didiceritis malum*: Et cap. 30. v. 12. *Inſanabilis fractura tua, peſſima plaga tua.... Curationum utilitas non eſt tibi.*

238. Secundò. Ex Amos 1. v. 3. & ſequentibus: *Super tribus ſceleribus Damaſci.... Gazæ.... Tyri.... Edom.... Filiorum Ammon.... Moab.... Juda.... Iſraël, & ſuper quatuor non convertam eum. Quaſi dicat* (ait S. Th. Villanovanus, conc. in feriam 6. poſt Dom. 4. Quadrageſimæ) *Tribus ſceleribus aliquando parcam; quarto vix parcam.... Non ùt impoſſibilem, ſed ùt difficilem quadriduani*, id eſt conſuetudinarii, *peccatoris oſtenderet curationem.*

239. Tertiò. Secundùm Evangelium via ſalutis arcta eſt, ſeu difficilis, ipſis etiam juſtis: Ergo multò magis peccatoribus, maximè gravium criminum reis &c. Non foret autem difficilis, ſi plena contritio, amiſſæque proinde gratiæ recuperatio, foret

ret ipsis facilis. Si namque ipsis facile foret gratiam amissam recuperare, facile quoque foret recuperatam conservare, ac in ea perseverare, & consequenter ipsis facilis esset salus.

240. Quartò. Ex Luc. 18. v. 25. *Facilius est camelum per foramen acûs transire, quàm divitem* (divitiis tenaciter alligatum) *intrare in Regnum Dei.* Si id tam difficile est avaro, divitiis tenaciter alligato; difficile quoque est luxurioso, ambitioso &c. voluptatibus, honoribus &c. simili modo tenaciter alligato. Ob eandem rationem.

241. Quintò. Difficilem esse conversionem recidivorum, Salvator ostendit Matth. 12. v. 43. & sequentibus, hâc ratione: *Cùm immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quærens requiem, & non invenit: tunc dicit: Revertar in domum meam unde exivi.... Tunc vadit, & assumit septem alios spiritus secum, nequiores se, & intrantes habitant ibi, & fiunt novissima illius hominis pejora prioribus.* Causa itaque difficultatis in relapso, est, quia in primo lapsu unus tantùm spiritus malus ipsum possedit: sed in relapsu possidetur à septem, priore nequioribus, qui longè difficiliùs ejiciuntur.

Sextum ad idem è Divina Scriptura argumentum ex Epist. ad Hæbreos cap. 6. & 10. desumptum, à S. Th. Villanovano illustratum, vide in Ethica nostra majore.

§. 2.

Argumenta ex Sanctorum Traditione.

242. PRIMÒ. Apostolus 1. Corinth. 5. Corinthium, in incestum cum uxore patris sui lapsum, satanæ tradidit *in interitum carnis*, in quo per annum reliquit, ut spiritum ipsius, per istam afflictionem conversum, salvum faceret, sicque ostenderet non esse facilem hujusmodi peccatorum conversionem.

243.

243. Secundò Juſtinus lib. 1. ſermonum; ſerm. 19. *Perdifficile*, inquit, *anima ad ea, quibus excidit, bona regreditur: & perægrè à malis, quibus aſſuevit, egreditur.*

244. Tertiò. Cyprianus tract. de lapſis. *Putasne eum facilè miſereri tui, quem tuum non eſſe dixiſti? orare oportet impenſiùs, diem luctu tranſigere, vigiliis noctes, ac fletibus ducere.... ſolo adhærere, in cinere & cilicio volutari* &c.

245. Quartò. Chriſoſt. Hom. 30. in Matth. *Quantò anima corpore præſtantior, tantò ejus curatio curatione corporis major ac difficilior eſt*: & Hom. 87. *Cùm ſemel, quaſi violentiâ.... oppreſſa ſit ratio, difficillimum eſt reſipiſcere* &c. Vide alia ipſius teſtimonia n. 131. & 137.

246. Quintò. Ambroſ. lib. 2. de pœnit. cap. 10. *Faciliùs inveni qui innocentiam ſervaverint, quàm qui congruè egerint pœnitentiam.*

246. Sextò. Auguſt. in pſ. 6. docet, animam, pro delictis ſuis deprecantem, facilè non exaudiri, quia, *quod facilè ſanatur, non multùm cavetur*: & in pſal. 106. *Si hoc ſine difficultate haberemus, largitorem hujus boni non agnoſceremus.*

S. Proſper, Theodoretus, Greg. Magnus, Cæſarius Arelatenſis, Laurentius Juſtinianus, Anſelmus, Bernardus &c. videri poſſunt in Ethica majore. Solùm hìc addo Sanctos noviſſimos, ne quis fortaſſe dicat SS. Patres pro ſolo tempore ſuo fuiſſe locutos.

247. Prodeat igitur S. Th.: *qui poſt gratiam cadit in peccatum, difficiliùs ſurgit ad bonum*, Lect. 1. in cap. 6. ad Hæbreos. *Res verè operoſiſſima eſt ad Sacramentum Pœnitentiæ ritè accedere*, S. Car. Borromæus in Inſtruct. Paſtorum cap. 10. *Purgatio & medicamentum ordinarium .... animi, nonniſi paulatim & difficulter naſcitur*, Saleſius Introd. c. 5.

248. Ratio ſolida hujuſmodi difficultatis allata eſt cap. 20. §. 2 & 5. Rectè proinde monet Soto, Inſtruct. Sacerdotum lect. 17. *curandum eſſe Doctoribus, ut hanc periculoſam perſuaſionem tollant .... quâ leviſſimum*

mum, imò ferè nullum putatur negotium esse verè pœnitere ; cùm tamen & maximum & arduum reputatur à Patribus , nec unius horulæ aut momenti : Ratio verò, cur difficilior sit conversio Sacerdotis , quàm Laici , videri potest infrà, c...

CAPUT XXII.

Ad plenam de peccatis antedictis contritionem , magna requiritur Dei misericordia & gratia , magnis precibus ordinariè impetranda.

249. NON sine magna ratione Petrus Soto, proximè relatus , conqueritur , pœnitentiæ donum non satis æstimari à plerisque Christianorum : quod, inquit , accidit ex mollitie & ignavia novissimorum temporum , sed cui magnum fomitem subministrant laxa opinamenta , quæ hisce temporibus vulgari conspicimus ; itaut Franciscus Raymakers in Appendice responsionis suæ brevis n. 252. putet, donum illud nullo ferè negotio comparari posse , verèque & sufficienter pœnitentes censeat peccatores , qui formulam aliquam Actûs Contritionis legunt cum intentione actum illum eliciendi. Verùm , pergit Soto , „ diligentissimè curandum, „ ut magni hoc donum Pœnitentiæ & Justificationis „ æstimetur ; quod profectò pro minimo ducere.... „ unum est eorum , quæ maximè timenda sunt Chri„ stianis , & quibus putamus maximè indignos fieri „ illis donis.... Nullam popularem opinionem pu„ tamus diligentiùs eximendam ab animis Christia„ norum , quàm hanc tam parvam considerationem „ horum donorum Dei.

250. Plenam itaque contritionem esse Gratiæ donum , constat ex Act. XI. v. 18. *Pœnitentiam dedit Deus ad vitam.* Tam magnum verò est hoc donum ,

num, ut ſatis æſtimari non poſſit, ut ex triplici capite præclarè demonſtrat Sotus, lect. 17. citatâ. Primò, ex magnitudine mali, unde per pœnitentiam liberamur. Secundò, ex magnitudine boni, quod (à malo iſto liberati) conſequimur. Tertiò, ex magnitudine miſericordiæ, quâ Deus, nullo noſtro merito, imò nobis prorſus indignis, & damnationem promeritis, gratuitò illud concedit.

251. Quæ tria poſtquam Sotus ibi pulcherrimè deduxit, Auguſtinum profert, qui tantì (inquit) hoc opus juſtificationis facit, ut verba illa Chriſti Joan. 14. v. 12. *qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipſe faciet, & majora horum faciet*, de hoc juſtificationis opere exponat tract. 27. In Joan., majorisque miſericordiæ eſſe dicat, impios juſtificare, quàm juſtos creare. Et Gregorius Magnus in pſ. 7. dicere non dubitat, quòd *unum ex perfectis donis deſcendentibus à Patre Luminum, majus reſurrectione mortuorum.* Non mirum proinde, ſi S. Bernardus ſerm. de triplici miſericordia dicat: *Difficilis prorſùs res, & ſoli virtuti divinæ poſſibilis, ſuſceptum ſemel peccati jugum à cervicibus excutere Quoniam qui facit peccatum, ſervus eſt peccati, nec eſt jam liberari, niſi in manu forti. Hæc eſt magna miſericordia, magnis peccatoribus neceſſaria.*

252. Quòd autem magna illa miſericordia, & gratia, precibus magnis ordinariè impetranda ſit, probant imprimis Sanctorum & Prophetarum orationes, ait Soto, quibus tam inſtanter pœnitentiæ donum à Deo poſtulant, confitentes ſe id à ſe-ipſis habere non poſſe. Unde illud Jeremiæ 31. v. 17. *Converte me, & convertar, quia tu Dominus Deus meus.* Et quod immediatè ſequitur eſt valde conſiderandum: *poſtquam convertiſti me, egi pœnitentiam, & poſtquam oſtendiſti mihi, percuſſi femur meum. Confeſſus ſum, & erubui, quoniam ſuſtinui opprobrium adoleſcentiæ meæ.* " Itaque, pergit Sotus, opus eſt ut " Deus oſtendat nobis quales in peccato ſimus, & " qualia ſint ipſa peccata; oſtendat, inquam, non " tantùm proponens ante oculos, ſed etiam agens, "

ut con-

" ut conſideremus, & ita conſideremus, ut conſide-
" ratio penetret voluntatis ipſius intima. Sunt
" plurima de hac re in Scriptura teſtimonia & exem-
pla. Ita Sotus.

253. Secundò, id-ipſum probatur ex Scriptura, quæ multis in locis uſitatum hunc nos docet Divinæ Providentiæ ordinem, quo gratiæ ſuæ dona, nisì petentibus, & multùm petentibus, elargiri non aſſuevit. Quid enim aliud Salvator innuit Luc. XI. v. 8. & 9. ? ubi orationis, non momentaneæ, ſed indeficientis, ferventis, & quodam modo importunæ, neceſſitatem demonſtrat, dicens: *Petite... quærite... pulſate. Si ille perſeveraverit pulſans* &c. Idem cap. 18. v. 1. *Oportet ſemper orare & non deficere*. Ubi etiam proponit exemplum Viduæ cujuſdam, quæ importunitatum ſuarum moleſtiâ, ab iniquo Judice, quaſi per vim, vindictam de adverſario ſuo poſtulatam extorquet. Præcedenti verò loco propoſuerat exemplum amici, importunitate ſuâ, perſeverantiſque pulſatione, neceſſarios ſibi panes ab amico impetrantis. Si taliter orare debent juſti, & amici Dei, ad impetrandum v. g. humilitatis donum; quantò magis peccatores, & inimici, ad impetrandum ſalutaris pœnitentiæ, ſeu plenæ contritionis donum ? Reminiſcere dictorum cap. 13. §. 2. arg. 3. & 4. Item §. 3. ex D. Gregorio.

254. Tertiò, Divinæ Scripturæ concinit traditio; utpote ex qua habemus primò, quòd orandi gratiam, initiumque, ſeu primordialem converſionis voluntatem, per gratuitam Dei miſericordiam, & Spiritûs S. operationem, primùm peccator accipiat, ut ampliorem deinde voluntatem, plenæque converſionis, ſeu contritionis gratiam precibus, & piis aliis pœnitentiæ laboribus impetrare valeat. Cùm enim, nec orandi voluntas, nec converſionis initium peccator habeat per naturam, ſed per gratiam; Voluntas iſta primitùs ipſi gratis à Deo datur, ut per eam cætera deinde impetrentur. Ita Arauſ 11. Can. 3. & 4. Fulgentius Epiſt. 6. c. 7. : & l. de verit. prædeſt. cap. 16. Julianus Pomerius l. 2. de vocat.

cat. gentium cap. 8. &c. Secundò, ex traditione habemus, quòd peccator, qui per gratuitam Dei miſericordiam aliquod accepit converſionis initium, & orandi gratiam, orare debeat, ſedulòque & inſtanter orare, pro tanta converſionis plenitudine, quæ & plenum involvat peccati odium, & omnem penitùs abjiciat impoſterum peccandi voluntatem. Neque enim id hoc ipſo plenè vult peccator, quo velle incipit, ùt ſatis oſtendit Eccleſiæ praxis, quæ per duodecim ſæcula viguit, & juxta quam peccatores, pœnitentiam poſtulantes, & jam agere incipientes, multo tempore in precibus & humiliationibus detinebantur, ut voluntas eorum creſceret, & inchoata converſio ad plenitudinem perveniret.

255. Quod etiam oſtendit communis & perpetua Sanctorum doctrina, v. g. Auguſtini in pſ. 6. *Nondum tam perfectè orat.... ut ei dici poſſit; adhuc loquente te, ecce adſum.* Chriſoſtomi in pſ. 129. *Vidi ſæpè mulieres, propter virum peregrinantem, & infantem ægrotantem, ita de profundis orantes, & tantos fontes lachrymarum emittentes, ut tandem voti ſui eſſent compotes. Si autem mulieres ita inflammantur in orationibus, pro viro & infante: quænam venia dabitur ei, qui pro anima, morte affecta, mollis eſt & languidus?* Ipſi ergo *opus eſt intenſis precibus*, ait Hom. 9. in Epiſt. ad Hebræos. *Niſi* enim *magnis precibus, in vos Dei gratia implorata deſcendat, nequaquam terrenæ labis, & mundani corporis vincere conamur errores, cùm pares nos ad reſiſtendum, non liberum arbitrium, ſed Dei ſolùm facere poſſit auxilium*, inquit Innoc. 1. Epiſt. nunc 118. inter Epiſt. Auguſtini. Similia habent Cyrillus Alexandr. Hom. 5. in Jerem. Gregorius l. 4. cap. 2. in l. 1. Reg. Bernardus ſerm. 56. in Cant. cap. 2.

CAPUT

CAPUT XXIII.

Ad debitam plenæ contritionis gratiam obtinendam non ſufficit vox ad Deum clamans; ſed ordinariè requiritur, & manus piis operibus ad foreis Divinæ miſericordiæ pulſans: id eſt orationi jungenda ſunt interna & externa pœnitentiæ opera.

256. ITA ſentio cum Eminentiſſimo Cardinale Aguirio, excurſu ſecundo ſuæ diſſertationis octavæ in Canones XI. & XII. Conc. Toletani III.: necnon cum Eminentiſſimo Cardinale Denhoffio. Quorum teſtimonia habes ſupra n. 70. 71. 72.

§ I.

Probatur primò ex Sacris Litteris.

SIQUIDEM Jerem. 4. v. 8. dicitur: *Accingite vos ciliciis, plangite, & ululate*, ad veniam utique peccatorum promerendam, ut contextus manifeſtum facit. Et cap. 6. v. 26. *Accingere cilicio, & conſpergere cinere. Luctum unigeniti fac tibi planctum amarum.* Joel 2. v. 12. *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio & in fletu, & in planctu.... Quis ſcit, ſi convertatur, & ignoſcat?* Jonæ 3. v. 5. Ninivitæ ad obtinendam converſionis gratiam, ſine qua Deus non ignoſcit, *prædicaverunt jejunium, & veſtiti ſunt ſaccis, à majore uſque ad minorem*, & clamaverunt *ad Dominum in fortitudine*, dicentes ad invicem: *Quis ſcit ſi convertatur, & ignoſcat Deus.... Et vidit Deus opera eorum*

rum , quia converſi ſunt de ſua via mala, & miſertus eſt &c. Luc. 3. v. 7. *Quis oſtendit vobis fugere à ventura ira ? facite ergo fructus dignos pœnitentiæ.* Jacob. 4. v. 8. & 9. *Emundate manus, peccatores , & purificate corda , duplices animo. Miſeri eſtote , & lugete , & plorate , riſus veſter in luctum convertatur, & gaudium in mœrorem. Humiliamini in conſpectu Domini* &c.

257. Unde ſic arguitur : Scriptura Veteris , & Novi Teſtamenti , ad obtinendam peccatorum veniam , ac pœnæ æternæ remiſſionem , plenamque proinde contritionem , ſecundùm ordinariam Divinæ miſericordiæ œconomam, requirit opera pœnitentiæ , non ſolùm interna , ſed & externa (utpote quæ manifeſtè deſignantur per *cilicium* , *jejunium* , *luctum* , *fletum* , *planctum* , & generatim per *fructus dignos pœnitentiæ* :) Ea igitur à peccatoribus , ſaltem magnis , ordinariè præmittenda ſunt juſtificationi. Neque enim opera illa per Scripturam exigit Deus , ad avertendam iram ſuam temporalem dumtaxat ; ſed ad avertendam iram venturam , utì expreſſè dicitur Luc. 3. v. 7. Et ſi ad avertendam iram temporalem opera illa requiruntur ; à fortiori, ad avertendam iram æternam : ad quam evitandam, pœnitentiam exigit Chriſtus , Luc. 13. v. 3. *Niſi pœnitentiam habueritis , omnes ſimiliter peribitis.*

258. Meritò proinde , ex allatis utriuſque Teſtamenti ſacris teſtimoniis , Catholici , quotquot contra Lutheranos & alios hæreticos (pœnitentiæ operum internorum neceſſitatem ad juſtificationem agnoſcentes , ſed externorum neceſſitatem negantes) ſcripſerunt ; externa ſimul & interna pœnitentiæ opera , ad juſtificationem neceſſaria eſſe tutati ſunt ; Idque ex ſacris illis teſtimoniis manifeſtum eſſe dixerunt , ùt Petrus Soto , Tapperus , Lindanus , Heſſelius , Raveſtenius , Lenſæus , Caniſius , Albertus Pighius , Noſter Billickius , Conradus Clingius , Franciſcus Panigarole , Bellarminus , Franciſcus Ribera , Cornelius à Lapide , Maldonatus : quorum verba videri poſſunt apud Eruditiſſimum Obſtratium

in doctrina de laborioſo Bapt. aſſerta à fol. 48. ad 91. Prędictis adjunge Eſtium in Iſaï. cap. 43. v. 25., Contenſonum, Merbeſium, Dyoniſium Werlenſem Capucinum, Boudartium, & R. P. Segneri, è Soc. Jeſu, in præfatione Inſtructionis Pœnitentis.

§. 2.

Probatur ſecundò ex Conciliis, & Eccleſiæ Veteris ac Modernæ ſenſu.

259. VETUS enim Eccleſia (præeunte Apoſtolo 1. Corinth. 5.) variis in Conciliis, Canonibusque Pœnitentialibus, longa, & laborioſa pœnitentiæ opera lapſis præſcripſit, nec ipſos ſacramentaliter abſolvi permiſit, niſi poſteaquam opera illa ſedulò exequendo, ſe converſos probaſſent, utì fuſè oſtendo in Ethica noſtra majore, ubi primò deſcribitur pœnitentia Canonica olim præſcripta, & uſitata, quatuorque gradus, ſeu ſtationes illius. Secundò demonſtratur, lapſos in crimen pœnitentiæ Canonicæ ſubjectum, regulariter loquendo, ſacramentaliter non priùs abſolutos fuiſſe, quàm pœnitentiam majori ſaltem ex parte peregiſſent, poſtquam utique ſubſtrationem compleviſſent. Tertiò. Decem argumentis confutantur aientes, abſolutionem, ad finem ſubſtrationis, vel conſiſtentiæ dilatam, non fuiſſe ſacramentalem, ſed ceremonialem dumtaxat. Quartò. Ex Morino, & Patribus oſtenditur, varias iſtius diſciplinæ rationes fuiſſe; nimirum, ad fideles ab iſtis criminibus deterrendos, ad converſionem internam exteriùs apud Eccleſiam comprobandam &c. : Præcipuam tamen iſtius rationem fuiſſe, ut per opera iſta, peccatores neceſſariam cordis contritionem, eâque mediante, peccatorum veniam, & æternæ pœnæ remiſſionem obtinerent. Hanc enim præcipuè rationem allegant SS. Patres §. 3. referendi, & poſt illos Morinus l. 1. de

l. 1. de pœnit. cap. 10. in fine, & l. 3 cap. xi., Albaſpinæus, Epiſc. Aurelian. obſervat. 12. Neercaſelius, Epiſc. Caſtorienſis, in Amore ſuo pœnitente p. 2. cap. 14. §. 2. Card. de Aguire ubi ſuprà, excurſu 5. n. 204. aiens" imprimis eas macerationes diuturnas ab Eccleſia injunctas fuiſſe, ut iis mediantibus, peccatores impetrarent à Deo remiſſionem peccatorum, ſive (quod perinde eſt) nova auxilia gratiæ, quibus converterentur, & omnino placarent Majeſtatem Dei offenſam. Quintò. Refelluntur, velut in veteris Eccleſiæ diſciplina imperiti, qui putant ſolam publicorum, non occultorum criminum abſolutionem regulariter dilatam fuiſſe ad finem ſubſtrationis, ſeu tertiæ ſtationis. Sextò. Demonſtratur, ab eo tempore, quo pro peccatis publicis dumtaxat acta fuit pœnitentia publica, id eſt à ſæculo circiter ſeptimo, peccatores occultos regulariter abſolutos non fuiſſe, nisì poſt actam pœnitentiam occultam, ſicut nec publicos, nisì poſt actam pœnitentiam publicam.

260. Ex illis, arguo ſic : Eccleſia olim ante abſolutionem, peccatoribus varia injunxit opera pœnitentiæ, ut per ea impetrarent à Deo neceſſariam contritionem, ſeu cordis converſionem, eâque mediante peccatorum in Sacramento remiſſionem. Cenſuit ergo, neceſſariam contritionem, peccatorumque (& non pœnarum dumtaxat temporalium) remiſſionem per opera illa paſſim obtineri. Admiſſo antecedente, conſequentia negari non poteſt. Antecedens negant quidem hæretici, Lutherus, Calvinus, Melanchton &c. : ſed cum Patribus affirmant Hæreticorum debellatores Catholici. Eritne hodie Catholicus, qui cum hæreticis ſentire malit, quàm cum Patribus, & Catholicis hæreticorum debellatoribus? quos negari non poteſt, Eccleſiæ, quoad hoc, ſenſum probè intellexiſſe. Aliàs Eccleſiæ cauſam malè defendiſſent: malè proinde Deus Eccleſiæ ſuæ providiſſet, providendo defenſores, Eccleſiæ ſenſum ignorantes, in re, in qua Eccleſiam contra hæreticos defendebant.

261. At, inquiunt adverſarii, vetus quidem Ec-

cleſia ſic cenſuit : ſed moderna aliter cenſet.

At repono ego , ſi Eccleſia vetus cenſuerit , neceſſariam contritionem paſſim non obtineri , nisi per externos pœnitentiæ actus ; credibile non eſt , modernam Eccleſiam cenſere , quòd alia nunc ſit , quàm olim fuerit divinæ gratiæ in convertendis peccatoribus œconomia : Ergo moderna etiam Eccleſia cenſet , neceſſariam contritionem , abſque externis pœnitentiæ actibus paſſim non obtineri.

262. Enimverò iſtum adhuc Eccleſiæ ſenſum, circa tempora exortarum hæreſeon, Lutheri & Calvini, fuiſſe , patenter colligitur , tum ex eo quòd Catholici omnes , qui tunc contra Lutheranos, & Calviniſtas ſcripſerunt , unanimi conſenſu , tamquam Dogma Catholicum , ac per conſequens , tamquam Eccleſiæ Dogma, tradiderint, opera pœnitentiæ ad impetrandam converſionis gratiam , & peccatorum veniam , ordinariè eſſe neceſſaria, ùt oſtendimus §. 1. in fine. Tum ex eo quòd hæretici illi calumniati ſint Eccleſiam , quaſi ſua de dictorum operum neceſſitate doctrina ſentiret , quòd peccator non juſtificaretur gratis , ſed juſtificationem per opera illa mereretur , ùt videre eſt apud Soto lect. xi. Cujus calumniæ umbra nulla fuiſſet , ſi Eccleſiæ doctrina non fuiſſet , peccatorem ad juſtificationem per opera illa ordinariè diſponi debere. Unde hoc non negat Tridentinum Seſſ. 6. cap. 8. , dum calumniam iſtam refellit , ſed ſolùm negat , opera illa juſtificationem mereri : *Nihil* , inquit , *eorum , quæ juſtificationem præcedunt, ſive Fides , ſive opera, ipſam juſtificationis gratiam promeretur* ; merito ſaltem perfecto , ſive condigno , cui præmium non modò congruum , ſed & debitum ſit.

263. Rectè enim Cardinalis Pallavicinus l. 8. hiſt. Conc. Trident. cap. 14. advertit , ibi non *haberi ſermonem de merito congruo , ſed de condigno* : quodq; Tridentinum non neget operum illorum neceſſitatem, probatur ex Seſſ. 6. cap. 5. ubi agere incipit de neceſſitate præparationis ad juſtificationem in adultis , & unde ſit , ùt fert titulus capitis iſtius. Modum

dum verò prę̃parationis cap. 6. docet eſſe per Fidem, Spem, Dei dilectionem, & inde profectum peccati odium ac deteſtationem, cum propoſito inchoandi novam vitam &c. : Quos actus, dum ordinariè neceſſarios aſſerit, tamquam diſponentes ad juſtificationem, non loquitur de illis, tamquam actibus otioſis & ſterilibus, ſed efficacibus & operoſis : Sic enim Tridentinum explicat Conc. Colonienſe in Enchiridio de Sacr. Pœnit. fol. 62., ubi ſic : *Hæc ergo voluntatis præparatio ſua quidem opera habet.... juſtificationem antecedentia ; nam homo, cùm agnoſcit peccatum ſuum, cùm gravitatem pœnæ ſecum mente volutat, incipit temperare à malitia, gemere, lachrymari, tundere pectus, reſtituere alienum, facere elëemoſinam de proprio, ſitire juſtitiam, hoc eſt remiſſionem peccatorum, eandemque precibus apud Deum ambire ſatagit* &c. Et de juſtificatione fol. 144. *Perterrefactis mentibus, ope ſpiritûs, quædam opera pœnitentiæ gignuntur in nobis, fide illâ informi... tamquam præambula, & adminicula neceſſaria, ſine quibus ad juſtificationem* ordinariè *non pervenitur.* Enimvero peccator percuſſus timore efficaci, facit quod in ſe eſt ad evitandum malum quod timet : & diligens efficaciter Deum, facit quod in ſe eſt, ad Deum offenſum placandum. Odium efficax peccati non eſt abſque vindicta illius, aliisque effectibus, quos deſcribit Apoſtol. 2. Corinth. 7. Ideoque Tridentinum, dum ejuſdem Seſſionis cap. 8. ſupradictam refellit hæreticorum calumniam, non negat, imò tacitè admittit (ùt ſuprà dixi) per opera illa peccatorem ad juſtificationem ordinariè diſponi debere ; tametſi neget, ipſum per iſtiuſmodi opera juſtificationem mereri : cùmque ibidem, cap. 13. requirat à juſtis, ut, ſi juſtitiam conſervare velint, *cum timore ac tremore ſalutem ſuam operentur in laboribus, in vigiliis, in elëemoſinis, in orationibus & oblationibus, in jejuniis, & caſtitate* ; Non pauciora certè requirit à peccatoribus, ut juſtitiam per peccatum amiſſam recuperent : cùm certiſſimum ſit nihil minùs ad iſtud, quàm ad illud requiri. Quod & expreſsè declarat

Seſſ. 14. cap 2. dicens, *per Sacramentum Pœnitentiæ, ſine magnis noſtris fletibus, & laboribus, divinâ id exigente juſtitiâ*, nos pervenire nequaquam poſſe ad eam novitatem & integritatem (*plenam utique, & integram peccatorum omnium remiſſionem*) quam conſequimur per Baptiſmum. Ex quo rectè infertur, nos per Sacramentum Pœnitentiæ, ſine magnis noſtris fletibus, & laboribus, Divinâ id exigente Juſtitiâ, pervenire nequaquam poſſe ad juſtificationem, & æternæ pœnæ remiſſionem. Neque enim, in ordine ad ſolam remiſſionem pœnæ temporalis, pœnitentia à Patribus [quos Tridentinum citat] vocatur *Baptiſmus laborioſus*; ſed & in ordine ad remiſſionem culpæ & æternæ pœnæ, ùt §. ſequent. videbimus. Et ſi Divina Juſtitia magnos illos fletus & labores exigit pro remiſſione pœnæ temporalis : à fortiori pro remiſſione culpæ mortalis, & æternæ pœnæ.

265. Jure igitur optimo dixi, eundem eſſe hodiernæ ac antiquæ Eccleſiæ ſenſum, quoad neceſſitatem externorum pœnitentiæ operum, ad obtinendam peccatorum mortalium remiſſionem, veramque proinde contritionem. Cùm Eccleſiæ ſenſus, quoad hoc, non ſit hodie alius, quàm fuerit in Tridentino.

266. Senſus quidem modernæ Eccleſiæ eſt, rigorem omnem veterum Canonum pœnitentialium non eſſe hodie neceſſariò ſervandum, nec privatâ authoritate in uſum revocandum, utpote ab Eccleſia juſtiſſimè temperatum : ſed non ideo eſt in totum negligendus, quòd non ſit in totum ſequendus. Quia licèt ex modernæ Eccleſiæ ſenſu in totum hodie ſervanda non ſit, quæ olim ſervata fuit, exterior diſciplina ; ſervandus tamen eſt idem interior ſpiritus, idemque finis principalis præ oculis habendus, ad eumque per media convenientia, moraliterque neceſſaria collimandum. Variatâ quippe exteriori diſciplinâ, non variatur interior Eccleſiæ ſpiritus, ſed idem eſt etiam nunc, & ſemper erit; cùm nterior Eccleſiæ ſpiritus, ſit ipſemet Spiritus Sanctus,

ſtus, ſive ipſemet ſpiritus Chriſti, animans Eccleſiam, corpus ſuum : cùmque Canones prefatos *ſpiritu Dei conditos* affirmet LEO Magnus, Epiſt. 44 ; Dicendum, eos ſic continere Jus humanum, ut de divino (quoad ordinariam preſertim dictorum operum neceſſitatem) aliquid habeant admixtum.

267. Et ideo Concil. Mediolan. anni 1565. Biturienſe anni 1584. Pragenſe anni 1605. Oſnabrugenſe anni 1628. & S. Carolus Borromæus in Sacramentali Ambroſiano, Paſtorumque Inſtructione, neceſſariam Confeſſariis aſſerunt Canonum ſcientiam, ut ſint ipſis velut Regulæ, quibus ſe conforment, quantùm fragilitati temporum noſtrorum, qualitatiq; pœnitentium congruit.

268. Unde etiamnum Eccleſia, in Pontificali Romano, Feriâ 4. Cinerum, imponendo cineres ſuper capita pœnitentium, dicit : *Age pœnitentiam ut habeas vitam æternam* ; eosque monet ut jejuniis, orationibus, peregrinationibus, eleëmoſinis, & aliis piis operibus invigilent, ut Dominus ad digium fructum pœnitentiæ eos perducat. Et Feriâ 5. poſt Cineres, ſic orat : *Deus, qui culpâ offenderis, pœnitentiâ placaris.* Deinde Feriâ 4. poſt Domin. 4. Quadrageſ. : *Noſtra tibi, quæſumus Domine, ſint accepta jejunia, quæ nos ... expiando tuâ gratiâ dignos efficiant.* Feriâ item 3. poſt Dominicam Paſſ. *Peccata noſtra caſtigatione voluntariâ cohibentes, temporaliter potiùs maceremur, quàm ſuppliciis deputemur æternis*, &c.

§. 3.

Probatur 3. *ex unanimi Patrum doctrina.*

269. UNANIMI quippe conſenſu SS. Patres docent, remiſſionem culpæ mortalis, pœnæque æternæ, ordinariè non fieri niſi per magnos gemitus, & laborioſa pœnitentiæ opera. Ita ZEPHIRINUS Papa cum Eccleſia Romana apud Tertul-

lianum, l. de Pud. eorum ſenſum referentem : *hic jam carnis interitum* (de quo Apoſt. 1. Corinth. 5.) *in officium pœnitentiæ interpretantur , quòd videatur jejuniis .... & dedita opera malæ tractationis , carnem exterminando , ſatis Deo facere , ut ex hoc argumententur , fornicatorem , imò inceſtum illum* , non in perditionem Satanæ ab Apoſtolo traditum , ſed in emendationem , quaſi poſteà *veniam conſecuturum , igitur & conſecutum.*

270. Ita etiam Tertullianus ipſe , l. de pœnit. c. 9. aiens per exomologeſim , id eſt externos pœnitentiæ labores & opera , *æterna ſupplicia extingui.* Et cap. 11. per ea Deum reconciliari peccatori. Cap. verò 12. ait , non alio pretio Deum ſolitum veniam largiri.

271. Ita denique Origenes , hom. 2. in Levit. Cyprianus , l. de lapſis, epiſt. 7. & 55. Et l. de oper. & eleëmoſ. ubi illud quoque obſervat, deprecationes ſolas parum ad impetrandum valere , nisì factorum & operum acceſſione firmentur.

Verba Paciani, Ambroſii, Chryſoſtomi , Auguſtini , Proſperi , ſeu Juliani Pomerii, Cæſarii Arelatenſis , Greg. Magni, Iſidori, Gregorii VII., Petri Damiani videre poteris in Ethica noſtra majore.

§ 4.

Contraria opinio non eſt animabus utilis , ſed noxia.

272. IN præſenti Aſſert., ſicut & in præcedentibus à c. 13. prolixum me , magis quàm compendioſum , partim neceſſitas, & magnum rei momentum, partim ſalutis animarum zelus voluit : Pœnitentes namque , etiam poſt multa enormiaque crimina , ùt plurimùm deprehenduntur ad Pœnitentiæ Sacramentum accedere , contenti perfunctoriâ veniæ petitione, poſt examen conſcientiæ , ante Confeſſionem. Magnis precibus, gemitibus, laboribus, pulſandas à ſe Divinæ miſericordiæ fores , pro impetrando neceſſariæ con-

contritionis dono, ne noverunt quidem; perſuaſi, neceſſariam contritionem ita eſſe in ſua poteſtate, ut eam facilè momento, dum volunt, obtineant; ſeque ſatis contritos, dum aliqualem habent contritionis ſenſum: itaut ad id neceſſe non ſit multùm orare, nec ſe affligere; imò, ſi vel unam pro criminibus ſuis lachrymulam ſtillaverint, ſe multùm, & pluſquam neceſſe ſit, pręſtitiſſe.

273. Et quænam iſtius perſuaſionis cauſa? Partim cœcitas, ex nimio ſui amore mollitieque proveniens: Partim inconſideratio, nimiaque animi diſſipatio, quâ fit ut nunquam ſatis perpendant, quid ſit Deum offendere, pręſertim enormi crimine: Partim denique ignorantia Concionatorum & Confeſſariorum, qui, ſeducti laxioribus plurium Caſuiſtarum opinamentis, contra noxiam illam perſuaſionem, peccatores non ſolùm non inſtruunt, ſed & inſtruentes, velut Rigoriſtas & ſtringones apud imperitam plebem traducunt. Quo fit ut peccatores, neceſſariæ inſtructionis defectu, vel omnino negligant media, ſecundùm Scripturam, Concilia, Patres, ad debitam contritionem neceſſaria; vel ea non aſſumant, quomodò & quantùm oportet. Unde, quia deficiunt in neceſſariis ad gratiam converſionis impetrandam, eam non impetrant; ac proinde à debita converſione, & tandem à ſalute deficiunt: eò quòd poſt confeſſionem, cum tali defectu peractam, imò poſt centenas ſimiles, in iiſdem vivant ctiminibus, in quibus tandem pereunt, juſto Dei Judicio incidentes in Confeſſarios vel ignorantes, vel laxiora ſectantes, à quibus cum defectu illo pręcipitanter abſolvuntur, *contra Evangelii vigorem*, *contra Domini ac Dei Legem*, ait Cyprianus l. de lapſis. Verùm (inquit) *eſt irrita & falſa pax*, ſeu abſolutio, *periculoſa dantibus*, *& nihil accipientibus profutura.* Quam, dum Confeſſarii iis dant, qui neceſſariæ contritionis gratiam juſtis operibus non obtinuerunt, *ſolatium æternæ ſpei adimunt*, *arbores à radice ſubvertunt.* Nec tam eſt abſolutio quàm *perſecutio*, *per quam ſubtilis inimicus*, *impugnandis adhuc lapſis*, *occultâ populatione graſſatur*,

ut lamentatio conquieſcat, ut dolor ſileat, ut delicti memoria evaneſcat, ut comprimatur peccatorum gemitus. Similiter Clerus Rom. epiſt. 31. ad Cyprianum, dicit quòd præproperâ ejuſmodi abſolutione *miſeris ad everſionem majorem eripiatur, & pœnitentia.* Eripitur & Dei metus (aiunt SS. Confeſſores Moyſes, Maximus, Rufinus & Nicoſtratus, epiſt. 26. ad eundem) *Ubi enim divinus metus relinquitur, ſi tam facilè peccantibus venia præſtetur, fovendi ſunt enim animi ipſorum, & ad maturitatis ſuæ tempus nutriendi*, ut non antè ipſis venia ſeu abſolutio præſtetur, quàm contritio ipſorum multis, ac ferventibus precibus, juſtisque operibus ad maturitatem, ſeu debitam plenitudinem pervenerit.

CAPUT XXIV.

Solidæ non ſunt Contradicentium ad ſuperiora Argumenta Reſponſiones.

274. NAM, ad Sacra Teſtimonia ex Veteri Teſtamento producta, reſpondent aliqui, ea ad Novum Teſtamentum non pertinere; tum quia in Veteri opus fuit contritione perfecta, nunc autem ſufficit imperfecta; tum quia Deus nunc miſeretur copioſiùs, ignoſcitque faciliùs, quàm in veteri Lege.

275. At, quidquid ſit de rationibus iſtis, Reſponſio non poteſt admitti; quia teſte Apoſtolo Rom. 15. v. 4. *Quæcumque . . . ſcripta ſunt, ad noſtram Doctrinam ſcripta ſunt*, in tantùm ut illa etiam, quæ Judæis in figura contigerunt, ſcripta ſint *ad correptionem noſtram*, ùt aſſerit idem Apoſt. 1. Corinth. 10. v. 11. Quod, ſicut in aliis omnibus, ſic in iis quæ de Pœnitentia ſcripta ſunt, præcipuè locum habet; utpote quæ ad Novum Teſtamentum propriè pertinet,

net, utì conſtat ex prædicatione Chriſti, Præcurſoris, & Apoſtolorum; necnon ex Triden. ſeſſ. 14. cap. 1. ubi propterea Teſtimonium inducit Propheticum : *Convertimini & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris* &c. Et cap. 4. Sanctorum Veteris Teſtamenti clamores adfert : *Laboravi in gemitu meo, lavabo per ſingulas noctes lectum meum* &c. Adducit & exemplum Ninivitarum. Sic etiam SS. Patres, allatis Veteris Teſtamenti de Pœnitentia teſtimoniis, probant aſſertam à nobis operum néceſſitatem. Ipſa quoque Eccleſia, in cap. Jejunii Quadrageſimalis, in memoriam revocat illud Joel. 2. v. 12. *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, & in fletu* &c. Sacramentale denique Ambroſianum monet Confeſſarium, quòd Divinæ Litteræ, ab iis qui pœnitentiam agunt, hoc efflagitant, ut dignos pœnitentiæ fructus faciant, atque ad Dominum convertantur, in jejunio, fletu, & planctu : tam ergo ad obtinendam gratiam contritionis, etiam imperfectæ, in Novo Teſtamento; quàm ad obtinendam gratiam contritionis perfectæ, in veteri, opera ordinariè requiruntur. Et licèt Deus hoc ſenſu copioſiùs in Novo Teſtamento miſereatur, quòd copioſiores gratias per effuſum Filii ſui Sanguinem largiatur; non tamen hoc ſenſu, quòd gratiam plenæ contritionis, etiam imperfectæ, abſque operibus, poſt grandia crimina, ordinariè impertiatur.

276. Secundò ad teſtimonia Patrum reſpondet Stejartius, Aphoriſm. de Pœnit. §. 15. n. 7. ea debere explicari juxta diſciplinam illius temporis, quæ hodie deſiit. Ex SS. Patribus proinde probari non poſſe, opera pœnitentiæ hodie requiri.

At reſponſio iſta minùs adhuc tolerabilis eſt. Tum quia hoc eſt omnes SS. Patrum ſententias, totamq; de pœnitentia doctrinam eludere, &, ad ſtabiliendam ſalutarem hodie de pœnitentia Ethicam, inutilem reddere; quæ tamen baſis eſt & fundamentum totius Religionis ac Pietatis Chriſtianæ. Nec minùs Regulas morum, quàm Fidei, à SS. Patribus debemus accipere. Tum quia ſuas illas de Pœnitentia Regulas

Regulas SS. Patres ex Divinis Teſtimoniis, quæ nobiſcum ipſi proferunt, deprompſerunt; nec proinde Regulæ illæ minùs immobiles ſunt, quàm illæ quas Divina Scriptura tradit. Secundùm enim quòd Jura illa antiqua continent jus naturale, vel divinum, abrogari non poſſunt per contrariam conſuetudinem, inquit S. Th. quodlib. 9 a. 15.

277. Tertiò, Author Tract. de Operibus pœnalibus reſpondet, SS. Patres vel agere de peccatoribus publicis, v. g. Idololatris, Apoſtatis & ſimilibus, ſeu etiam conſuetudinariis, obduratis &c., non de peccatoribus ordinariis, v. g. fornicatoribus; vel agere adverſùs Novitianos, non admittentes, per pœnitentiam peccata remitti; vel contra hæreticos alios, negantes neceſſitatem ſatisfactionis in pœnitentia.

At recipi etiam non poteſt iſta reſponſio: quia licèt ipſorum nonnulli de Apoſtatis agant, & Idololatris; eorum occaſione magnis omnibus peccatoribus remedium generale præſcribunt, opera ſcilicet pœnitentiæ, ùt Cyprianus l. de lapſis, ubi poſtquam varia lapſorum genera deſcripſit, variaque eorum remedia præſcripſit, de iis etiam loquitur, qui nullo ſacrificii, aut libelli facinore conſtricti fuerant, ſed de hoc tantùm cogitaverant; tandemque ad omnes generatim peccatores ſermonem convertit, dicens, *convertamur ad Dominum mente totâ .... Rogare qualiter debeamus? dicit ipſe: Revertimini, inquit, ad me ex toto corde veſtro, ſimulque jejunio, & fletu, & planctu* &c. Pacianum etiam loqui de lapſo vel ſemel in fornicationem, oſtendit Card. Aguirius in Parœneſim Paciani n. 157. Ambroſium quoque generaliter loqui, videre eſt l. 1. de pœnit. c. 11. & 12. Idem de aliis Patribus facilè eſt oſtendere.

Novitiani plures apud Ambroſ. l. 1. de pœnit. cap. 2. aiebant ſe, *exceptis gravioribus* quibuſdam *criminibus, relaxare veniam levioribus.* Non itaque mortalia omnia cenſuerunt per pœnitentiam irremiſſibilia. Imò nec Montaniſtæ: cùm Tertullianus

(jam

(jam Montaniſta) l. de pudicitia peccata diſtinguat in remiſſibilia & irremiſſibilia. Opera denique pœnitentiæ à SS. Patribus nedum requiſita fuiſſe ùt ſatisfactoria, ſed & ùt impetratoria gratiæ & veniæ, liquet ex allatis ipſorum teſtimoniis.

278. Quartò aliquis fortaſſe reſpondebit, Teſtimonia Scripturæ & Patrum nimiùm, adeoque nihil probare. Requirunt enim Jejunia, Cilicia &c., quæ tamen neceſſaria non ſunt.

At Teſtimonia illa non eò protulimus, ut ex iis probaremus neceſſitatem Jejuniorum, Ciliciorum &c., ſed neceſſitatem operum externorum; quæ tamen neceſſariò eſſe debent ea ipſa, quæ non verbis ſuis exprimunt; ſed vel illa, vel aliqua alia, loco, tempori, diſciplinæ Eccleſiæ, & perſonarum circumſtantiis, peccatorumque gravitati, numero durationi, tenacitati &c. accommodata, ac proportionata; adeoque in aliis majora, in aliis minora. Non quaſi hæc ita neceſſaria ſint, ut ſine iis peccator Deo reconciliari abſolutè non poſſit; ſed quòd iſta ſit via ordinaria, per quam, & non aliter Deo reconciliari ſolet, prout explicatum eſt ſuprà. Si quæ Teſtimonia Patrum ampliùs exigere videantur, ſecundùm Eccleſiæ modernæ diſciplinam, ſic moderanda ſunt, ut tamen id quod Divini Juris eſt, maneat inconcuſſum. Et quamvis hactenus dicta vera ſint, valida nihilominùs foret abſolutio peccatoris, qui nulla opera pœnitentiæ externa præmiſiſſet, ſi internè ſatis contritus exiſteret. Neque enim opera illa externa neceſſaria ſunt, neceſſitate Sacramenti; ſed neceſſitate medii ad obtinendam debitam contritionem ordinariè requiſiti.

CAPUT

CAPUT XXV.

Nihilo ſolidiora ſunt Argumenta, quæ Adverſarii nobis objiciunt.

279. OBJICIUNT 1. nunquam opera impetratoria, ſeu præparatoria Chriſtus à peccatoribus exegit, antequam eis peccatorum veniamconcederet, ſed eam abſque mora conceſſit.

Reſpondeo primò, incertum eſſe, an plures ex ipſis, antè, per pœnitentiæ opera, prædicatione Joannis Baptiſtæ, vel Chriſti, non forent præparati. Secundò, nullum umquam peccatorem à Chriſto ſine abſolutione dimiſſum; nec unquam à Chriſto impoſitam ulli ſatisfactionem, vel requiſitam Sacramentalem Confeſſionem, ut per ſe peccata dimitteret: modo tamen iſto Eccleſiam cum peccatoribus agere non debere, nec proinde cum eis per omnia agere debere, ad modum quo egit Chriſtus, qui poteſtatem habuit, contritionis, etiam perfectæ, imò perfectiſſimæ gratiam ſubitò largiendi, & ùt Dominus hac in parte liberaliùs agere potuit, quàm poſſit ſervus. Denique Chriſtus, quia cordium inſpector, abſque mora abſolvit, quos internè ſatis contritos vidit: Eccleſia verò, quia occulta cordis ignorat, eos ſolùm abſolvit, quos ſatis contritos ex operibus externis cognoſcit.

280. Objiciunt ſecundò. Dubitari non poteſt, quin peccatores, multis jam ſæculis, à Confeſſariis per univerſam Eccleſiam communiſſimè abſoluti fuerint, abſque prævis operibus illis præparatoriis. Reſponſionem peremptoriam vide ſuprà, cap. 11. & 12.

281. Objiciunt tertiò. Praxis mox abſolvendi peccatores, etiam magnos, abſque prævis operibus præparatoriis, approbata eſt per ALEX. VIII. in

in Decreto, quo ſequentes damnavit propoſitiones 16. *Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit non politia aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti Lex & præſcriptio, naturâ rei idipſum quodammodò dictante.* 17. *Per illam praxim mox abſolvendi ordo pœnitentiæ eſt inverſus.* 18. *Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet authoritas & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.*

Reſpondeo negando antecedens, cujus falſitas perſpicua eſt ex dictis capite illo 11.

282. Objiciunt quartò, Nos ſatisfactionem ante abſolutionem exigere, dum exigimus opera illa pœnalia, utpote quæ ſunt ſatisfactoria.

Reſpondeo primò, Nos ea non exigere ùt ſatisfactoria pro pœna temporali, dimiſſâ jam culpâ, ſed ùt impetratoria contritionis & veniæ.

283. Secundò, nec velle Nos cum Petro de Oſma, non peractâ pœnitentiâ, confitentes abſolvi non debere, licèt ſufficienter contritos: Neque enim volumus pœnitentiam debere eſſe peractam, id eſt integrè actam, ùt ille volebat, & antiqua Conſuetudo exigebat; imò volumus, peccatores abſolvi poſſe, etiam ante externam pœnitentiam inchoatam, ſi ſufficienter contriti deprehendantur.

284. Objiciunt quintò. Trident. ſeſſ. 6. cap. 14. agens de lapſis, & eorum reparatione, docet, *Chriſtiani hominis* . . . . pœnitentiâ *contineri* . . . . *ſatisfactionem, per jejunia, eleëmoſinas, orationes, & alia pia ſpiritualis vitæ exercitia, non quidem pro pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto, unà cum culpa remittitur; ſed pro pœna temporali, quæ ùt Sacræ Litteræ docent, non tota ſemper*, ùt in Baptiſmo fit, dimittitur. Ergo opera pœnitentiæ non requiruntur ad remiſſionem culpæ, pœnæque æternæ, ſed ad remiſſionem ſolius pœnæ temporalis.

Reſpondeo negando conſequentiam: Neque enim Tridentinum ibi agit de quacumque ſatisfactione, ſed de ea dumtaxat quæ abſolutionem, atque adeo juſti-

juſtificationem ſequitur, quæque proinde ſit remiſſa jam culpa, pœnaque æterna. De ſatisfactione verò pro culpa, pœnaque æterna, quæ juſtificationem præcedit, implicitè ſaltem egit ibid. cap. 6. ubi, ante juſtificationem, requiſivit fidem, timorem, ſpem, dilectionem, odium peccati, novæ vitæ propoſitum: quæ abſque pœnitentiæ operibus acquiri non ſolent. Unde *opera* expreſsè commemorat cap. 8. dum ait: *Nihil eorum, quæ juſtificationem præcedunt, ſive fides, ſive opera, ipſam juſtificationis gratiam promeretur.* Confer quæ dixi cap. 23. n. 264. & lege Vaſquez 1. 2. diſp. 203. cap. 9. ubi oſtendit, argumento illo non benè probari, per opera pœnitentiæ, juſtificationem antecedentia, nos non ſatisfacere pro culpa & pœna æterna.

285. Objiciuut ſextò. Ritualia non dicunt, opera externa pœnitentiæ, à peccatoribus, etiam magnis, ante abſolutionem præmittenda. Ergo.

Reſpondeo primò negando conſequentiam: Neque enim neceſſe eſt ut omnem de pœnitentia doctrinam exprimant Ritualia, quæ Ritus & Cæremonias præcipuè exhibent.

286. Reſpondeo ſecundò, Sacramentale Ambroſianum cap 17. relatum, cum Scriptura requirere opera pœnitentiæ. Rituale quoque Romanum, & ex illo Paſtoralia non pauca, requirere opera præparatoria, dum eos abſolvi vetant, qui nulla dant ſigna doloris ſufficientia. Ad quæ danda, cùm communis Patrum vox ſit, verba non ſufficere (utpote quæ paſſim exhibent, etiam ſufficienter non contriti) neque gemitus, ſuſpiria, pectoris tunſiones (ob eandem rationem) alia non ſuperſunt, niſi opera ſecundùm Evangelicam regulam: *ex fructibus eorum cognoſcetis eos*, & Gregorianam iſtam: *ſignum veræ converſionis, non eſt in oris confeſſione, ſed in afflictione pœnitentiæ.* Verùm hac de re fuſiùs infrà, ubi demonſtrabimus, iſti Regulæ Sanctos quoque noviſſimos ſuccinere.

287. Objiciunt ultimò. Sententia Kemnitii, aliorumque Hæreticorum eſt, opera pœnitentiæ requiri ad obtinendam à Deo gratiam converſionis, culpæ-

culpæque ac pœnæ æternæ remiſſionem.

Reſpondeo, Aſſumptum omnino eſſe à veritate alienum; cùm ſententia Kemnitii è contrà fuerit, *peccatum eſſe, quidquid operis facit perſona quælibet, nondum Deo reconciliata*, ùt teſtatur Raveſtenius in Apologia Decretorum Trident. p. 1. pag. 190. Kemnitium refellens, eò quòd per opera pœnitentiæ *impetretur juſtificatio*, & *cum Deo reconciliatio*, prout (inquit) *Scriptura manifeſtiſſimè teſtatur.* Aſſertio itaque noſtra Catholicorum; contraria verò Hæreticorum eſt, Lutheri l. 4. de pœnit. cap. 4. & in aſſertione art. 5. Melanchtonis in Apolog. Confeſſ. Auguſt. art. de Confeſſ. & Satisfact. & in locis commun. Calvini l. 8. Inſtitut. cap. 4. Videri poteſt Tapperus tom. 1. explic. art. Lovan. art. 6. ubi refert verba Calvini, Catholiços accuſantis, quòd doceant, remiſſionem culpæ, precibus, lachrymis, jejuniis, aliisque operibus præparatoriis emerendam. Enimverò Catholicorum Hæreticos impugnantium, eam eſſe ſententiam vidimus cap. 16. §. 2. Videant proinde Stejartius, Carolus ab Aſſumptione, Joachim à Jeſu-Maria, Author Tempeſtatis Novaturientis, Author praxis ſolidæ &c., quibuſcum ſentiant.

CAPUT XXVI.

Eorundem Argumentum, ex Divina Misericordia, ideò fallax, quia de ea ipsi philosophantur ex sensu suo; non ex Divina Scriptura, neque ex Traditione; ex qua definire nos oportet, qualem erga peccatores Misericordiam Deus exerceat.

288. TANTAM Dei erga peccatores, etiam grandes, etiam in solita crimina citò, & facilè, ac frequentissimè relabentes, etiam consuetudinarios &c., Misericordiam Noviores aliqui prędicant, ut ex Dei Misericordia concludant, eorum omnium facilem esse conversionem, nec ad eam tempore, nec magnis precibus, nec pœnitentiæ operibus prępara-toriis, secundùm ordinariam Divinæ Misericordiæ œconomiam opus esse; eò quòd Deus ex sua Misericordia (ùt ipsi dutant) ultrò paratus sit gratiam ad id necessariam, nedum sufficientem, sed & efficacem dare. Ita Franciscus Reymakers, Carolus ab Assumptione &c.

289. Verùm edisserant (quæso) nobis, ex qua id Divina Scriptura habeant? ex qua Traditione? cùm inde non habeant; imò ex utraque contrarium suprà demonstraverimus: talem ergo Dei erga Peccatores Misericordiam de suo fingunt, & per hujusmodi figmenta, peccatoribus abblandiendo, eosque mortiferâ suavitate, velut Sirenarum carmine (ùt loquitur Damianus) demulcendo, peccata fovent, &, ùt Basilii verbis utar, enervant austeritatem & vigorem Scripturarum, vitiosos utiliter perstringentem.

290. Recolenda igitur Angelica Doctrina 3. p. q. 1. a. 3. *Ea enim, quæ ex sola Dei voluntate proveniunt, suprà omne debitum creaturæ, nobis innotes-*

cere

cere non poſſunt, nisiquatenus in Sacra Scriptura traduntur, per quam Divina Voluntas nobis innoteſcit. Illa verò, quam Deus exercet erga peccatores, Miſericordia, ex ſola voluntate Dei provenit, ſupra omne debitum peccatoris (teſte Scripturâ Exod. 33. v. 19. *Miſerebor cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit.* Et Rom. 9. v. 18. *cujus vult miſeretur, & quem vult indurat*) nobis ergo innoteſcere non poteſt, nisì quatenus in S. Scriptura traditur, vel ab Eccleſia, Patrumve Traditione declaratur. Eccleſia namque, & Patres, legitimi ſunt Divinæ Scripturæ Interpretes. Nec cuiquam licitum eſt, eam ad privatos ſenſus ſuos, contra communem Patrum Traditionem, detorquere. Privatos ſiquidem ejuſmodi ſenſus, maximè peccatoribus abblandientes (quibus peccata non emendantur, ſed foventur) Eccleſia & Patres ſemper improbarunt. Signanter Baſilius in cap. 1. Iſaïæ, cujus verſum 22. *Caupones tui miſcent vinum aquâ*, iis applicat, *qui Scripturam ipſam in aquam convertunt, permiſcentes quæ ſuo ipſorum intellectu excogitarunt, in extremam perniciem Auditorum. Dum enim ſtudio adnituntur, ut, indulgendo eorum voluptatibus, demereantur eorum gratiam, per blandiloquia, & ſuaves ſermones aſſentando, alunt eorum vitia in perditionem, per hæc enervantes auſteritatem & vigorem Scripturarum, vitioſos utiliter perſtringentem.* In eo Pſeudoprophetis ſimiles, de quibus Hieronymus contra Jovinianum : *Pſeudoprophetæ ſemper dulcia profitentur.*

Digitized by Google

CAPUT XXVII.

Specialiter quoad hoc redarguuntur Stejartius, & Author Pentalogi Diaphorici.

291. IN Eximio, Ampliſſimoque Viro, Doctore Stejartio, eximiam aliquando ſuſpexi eruditionem, nobile ingenium, ac doctrinæ integritatem. Verùm ex quo adverſus nonnullos Collegas ſuos zelum amarum manifeſtavit, adverſus doctrinam ipſorum claſſicum cecinit, atque, ut ipſis contradiceret, ſibimetipſi in non paucis contradicendo, in varia laxioris viæ deflexit opinamenta, quæ Divinis Litteris, Doctrinæque Sanctorum videntur minùs conſona; atque, ut Dei Miſericordiam magnificare videretur, ſuamque de facilitate converſionis, ſine pœnitentiæ operibus, doctrinam faciliùs tueretur, anguſtam ſalutis viam (de qua Luc 13. v. 24., & ex qua Heſſelius, in confutatione Novitiæ Fidei, contra Lutherum probat, ordinariè nonniſi per opera pœnitentiæ peccatorem juſtificari) ſic interpretatus eſt, ut in Theſi defenſa 26. Julii 1695. dixerit, quòd *anguſta porta, eſt porta Religionis chriſtianæ, etiam quatenus à vulgo fidelium (ne ad neſcio quos rigores reſtrictio fiat) obſervatur.* Verùm ſi ita eſt, conſectarium eſt, omnes illos per anguſtam portam intrare, adeoque ſalvari, qui vivunt, ùt vulgus Fidelium, eoque modo Religionem Chriſtianam obſervant, ſicut vulgus Fidelium obſervat. Ex quo ulteriùs conſectarium eſt, paſſim ſalvari ſuperbos, avaros, impudicos, & reliquos peccatores, quorum (ſicut ſtultorum) in vulgo Fidelium infinitus eſt numerus: omnibus proinde peccatoribus (niſi ſint pluſquàm vulgares) ſecuritatem Stejartius pollicetur. Sed non ſic Chriſtus,

tus, non ſic SS. Patres. Chriſtus enim Luc. 13. v. 24. & Matth. 7. v. 14. dicit, paucos ex iis, qui quęrent intrare (id eſt ex fidelibus) intraturos in Regnum cœlorum. Idem unanimi voce conteſtantur SS. Patres à nobis tom. 1. Ethices noſtræ majoris relati, itaut Eſtius in 1. diſt. 41. pronuntiet : *Nec omnino quiſquam Patrum invenitur, qui diverſum ſcripſerit :* Trident. verò ſeſſ. 4. *ad coërcenda petulantia ingenia decernit, ut nemo ſuæ prudentiæ innixus, in rebus Fidei & morum, ... contra unanimem conſenſum Patrum ipſam interpretari audeat.*

292. Nec magis de Divinis Scripturis, aut Patribus, ſed de ſuo Author Pentalogi Diaphorici cap. 6. n. 51. tres Electorum, ſeu Prędeſtinatorum claſſes comminiſcitur " Eliguntur quidam (inquit) " qui per Baptiſmum remiſſionem conſecuti, à gra- " tiâ baptiſmali nunquam cadunt . . . . Eliguntur " alii, qui à gratia baptiſmali cadere permittuntur, " ſed vel poſt totam vitam peſſimè actam, in fine " Sacramentum Pœnitentiæ cum fructu recipiunt, " vel recuperatam ſemel gratiam, beneficio Sacra- " menti Pœnitentiæ, numquam amittunt. Eligun- " tur & alii, quos continuò cadere permittit Deus, " ut per Sacramentum Pœnitentiæ continuò reſur- " gant. In his (addit) ſupra omnem hominum " miſericordiam ſuperexaltatur Dei miſericordia. "

293. Ubi (amabo) ipſe in Sacris Litteris, ubi in Patribus, tertiam illam Electorum claſſem invenit ? ubi talem (ordinariè loquendo) erga peccatores, aſſiduè recidivantes, Dei Miſericordiam reperit ? Illius certè prędicatio non Prophetica eſt, non Evangelica, non Apoſtolica, non Antiqua, ſed Nova, deque nupera ipſius ſpeculatione conficta : Neque enim Prophetæ, neque Chriſtus, neque Apoſtoli, neque veteres Patres aut Theologi eam prędicaverunt. An ipſe, cum Paulo, raptus ad tertium Cœlum, ibi audivit arcana verba, de tertia illa Electorum claſſe, talique œconomia Divinæ Miſericordiæ ? Illam tota hactenus antiquitas ignoravit. Novator proinde eſt, Prędicator illius.

Nec tamen novos Apoſtolos miſit Deus, qui eam prędicarent; nec ullum ipſius exemplum Spiritus Sanctus in ſacris Eloquiis, vel in Patribus exaravit: quamvis non negemus fieri poſſe, ut aliqui per inſpiratam ſinceram pœnitentiam ab æterna damnatione liberentur.

294. Nec minùs in Sacris Textibus & Patribus infundata, imò & Sacris Textibus & Patribus planè adverſa eſt ſequens Hypotheſis ejuſdem Authoris, in Appendice Pentalogi fol 7. „ Si quoties recidi-
" vus ſe immutat de bono in malum, toties Divi-
" na Miſericordia vult recidivum immutare de ma-
" lo in bonum; Quis accuſabit adverſus recidi-
" vum? Deus qui immutat voluntatem, quis eſt
" qui condemnet? Has vocamus Divinæ Miſericordiæ divitias. „ Sic vocat ipſe; ſed non ſic Scriptura, non ſic Prophetæ, non ſic Apoſtoli, non ſic Evangeliſtæ, non ſic Pontifices, non ſic Patres. Imò non ſic ratio Chriſtiana. Si enim Divina Miſericordia toties vellet recidivos mutare de malis in bonos, quoties de bonis ipſi mutantur in malos; nullus recidivus in peccatis ſuis moreretur, ſed in bono ſemper ſtatu, in quem per Divinam Miſericordiam poſt ultimum relapſum immutaretur. Nullus ergo, tametſi millies, & centies millies recidivus, periret. Quod aſſerere, nec Scriptura, nec Traditio permittit, nec tales vanæ ſpei habenas peccatoribus laxare diſcretio ſinit. Quia ùt Aug. ait, tract. 33. in Joan. n. 8. *Ex utroque . . . . homines periclitantur, & ſperando, & deſperando.*

Utrumque proinde cavendum, ut peccatores, & à malo declinent, & de miſericordia Dei non deſperent.

Utrumque verò non cavet, ſed peccatoribus vanæ ſpei rurſum habenas laxat Pentalogi Author, dum in libro, quem falſò inſcripſit *Defenſionem praxis communis Eccleſiæ*, fol. 90. ſufficienter contritos eſſe docet, abſolutioneque dignos, qui non habent vires ſeſe emendandi. Si enim plenam habent ſeſe emen-

emendandi voluntatem, ſeſe emendandi vires habent, juxta utrumque Eccleſiæ Solem, Auguſtinum & Thomam.

296. Adhuc ampliùs ipſis habenas laxat, dum ibid. fol. 97. Deum introducit, ſic alloquentem peccatores, qui, ob mollitiem ſuam, facere non poſſunt fructus dignos pœnitentiæ, nec vitam tempore notabili emendare " Venite ad me debiles peccatores, & remittam vobis omnia peccata veſtra ; " Non poſtulo à vobis emendationem notabili tempore, nec fructus dignos pœnitentiæ ; non poſtulo nisì folia. Confitemini corde contrito, & remittam vobis omnia peccata veſtra. Fuiſtisne decem vel viginti annis peccantes ex habitu ? Venite ad me ; Non poſtulo à vobis emendationem notabili tempore, nec fructus dignos pœnitentiæ ; non poſtulo nisì folia. Confitemini corde contrito, & remittam vobis omnia peccata veſtra, in quibus habituati eſtis, per abſolutionem Miniſtri mei (etiam non habentis de contritione illa nisì minimam probabilitatem, ùt dicit in libello, cui titulus *La Verité opprimée.*) " Centiesne & centies in eadem peccata relapſi eſtis, ſine ullo conatu ad emendationem ? Venite ad me &c. Vitamne duxiſtis enormiter flagitioſam ? nullumne eſt crimen quod non commiſiſtis ? Venite &c. Non poſtulo nisì folia &c. " Sic ille, addens, iſtum eſſe exceſſum divinæ miſericordiæ. Sed non ſic Chriſtus, non ſic Chriſti Præcurſor, non ſic Prophetæ, non ſic Apoſtoli, non ſic Patres : ſi enim Chriſtus foliis confeſſionis, abſque pœnitentiæ fructibus, eſſet contentus, *ficum foliis decoram, fructu ſterilem*, non maledixiſſet, nec ſolos illos ad Cœleſte Regnum admitteret, qui ſibi vim inferunt, & ambulant per arctam mandatorum viam ; Nec Chriſti Præcurſor, & cum ipſo Apoſtolorum Princeps, dignos pœnitentiæ fructus requireret, ad fugiendam venturam iram ; nec Prophetæ paſſim requirerent emendationem vitæ. Iſaiæ 1. Ezechiel 18. &c.

Digitized by Google

297. Non proinde de divinis Scripturis, ſed de corde ſuo taliter prophetat Author Pentalogi: & utinam ea prophetaret, quæ apta forent peccatoribus, è vitiorum cœno eruendis? ſed ad hoc neceſſe eſt ipſis timorem incutere, non ipſos ablactare vanâ ſpe divinæ miſericordiæ, non ſolùm abſque divino oraculo, ſed & contra tot divina oracula, in Scripturis ſacris expreſſa.

298. Sed quid de talibus prophetantibus Scriptura dicit? *Væ Prophetis inſipientibus* [inquit Ezech. 13. v. 3. & ſequentibus] *qui ſequuntur ſpiritum ſuum, & nihil vident.... vident vana, & divinant mendacium.... propterea hæc dicit Dominus Deus.... Erit manus mea ſuper Prophetas, qui vident vana, & divinant mendacium. In conſilio populi mei non erunt, & in Scriptura Domûs Iſraël non ſcribentur, nec in terram Iſraël ingredientur.... eò quòd deceperint populum meum, dicentes pax & non eſt pax... Væ quæ conſuunt puvillos ſub omni cubito manûs, & faciunt cervicalia ſub capite univerſæ ætatis, ad capiendas animas.... pro eo quòd.... confortaſtis manus impii, ut non reverteretur à via ſua mala, & viveret.... Eruam populum meum de manu veſtra.* &c

299. Audiat ergo peccator, non Pentalogi Authorem, ſed Gregorium Magnum l. 6. in cap. 15. l. 1. Reg. *In fructu, non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoſcenda eſt.... Confeſſionis ergo verba, quid nisi folia...? quia idcirco omnis peccatorum confeſſio recipitur, ut fructus pœnitentiæ ſubſequatur. Unde & Dominus arborem foliis decoram, fructu ſterilem, maledixit, quia confeſſionis ornatum non recipit, ſine fructu afflictionis* &c.

CAPUT

CAPUT XXVIII.

De ſufficienti converſione , ſeu contritione peccatoris , ſaltem conſuetudinarii , vel citò , & facilè in crimina relabentis , prudenter non judicatur ex ſolis verbis , quibus dolere ſe , & emendationem promittere dicit ; neque ex ſolis gemitibus , lacrymis momentaneis , & ſimilibus , quæ non ſunt niſi ſigna æquivalentia verbis , præſertim , ſi Confeſſarius non ſemel expertus fuerit , ejuſmodi lachrymas , & promiſſiones hactenus præceſſiſſe , abſque ullo fructu promiſſæ emendationis.

300. PROBATUR , quia, ex una parte , eadem , vel ſimilia verba , etiam cum ejuſmodi lachrymis , & gemitibus proferunt , etiam qui contriti non ſunt , vel ſaltem non ſufficienter contriti ; Ex alia parte verò , facta , ſeu opera eorum , qui vel ex conſuetudine , vel aliàs facilè & citò in ſolita crimina relabuntur , non correſpondent verbis , vel ſignis aliis æquivalentibus , quibus ſe plenè dolere dicunt , & emendationem proponere. Atqui , dum facta non correſpondent verbis , vel ſignis æquivalentibus , factis potiùs creditur , quàm verbis : *quia melior eſt vox operis , quàm vox oris* , Petrus Bleſenſis Comp. in Job., & in invect. *Plenius eſt opere docere , quàm voce* , S. Leo ſerm. de S. Laurentio. Concinit S. Bern. ſerm. 59. in Cant. Saltem indubitatum eſt , nos æquè loqui , ſeu ſecretum cordis declarare facto , quàm verbo , ſecundùm illud : *Paria ſunt mentem ſuam declarare facto , quàm verbis.* L. *Paulus reſpondet* , & L. *de quibus* ff. de Legib. Conſonat S. Th. , ùt vidimus cap. 14. Si ergo peccator verbis ſuis teſtetur , ſe verè , ac plenè dolere , contrarium verò teſtetur factis , ſeu operibus ſuis : Confeſſarius prudenter credere non poteſt

poteſt verbis potiùs quàm factis. Atqui dum frequenter, facilè, & citò poſt confeſſionem in crimina relabitur, factis, ſeu operibus ſuis oſtendit illum, quem antè ſe habuiſſe ſignificavit, de peccatis dolorem, & odium, eaque emendandi propoſitum, vel non fuiſſe verum, ſed fictum, vel ſaltem non fuiſſe plenum, & integrum, ùt compluribus ex Scriptura, Patribus, & ratione argumentis demonſtrabitur infrà. Per conſequens id e moſtendit de dolore, odio, & propoſito præſenti: utpote de cujus veritate, & plenitudine, ſola etiam verba, & ſigna exhibet, iis ſimilia, quæ in confeſſionibus præcedentibus exhibuit: quæ, cùm non fuerint nisì folia & flores, abſque fructu promiſſæ emendationis; ideoque humanâ præſumptione non fuerint ſigna veræ, vel ſaltem plenæ voluntatis vitæ melioris, pleniſque odii peccati; eadem eſt de verbis & ſignis præſentibus præſumptio. Quia ſimilium ſimile eſt judicium, & idem, manens idem, præſumitur facere, & facturus idem, & ùt S. Th. ait 2. 2. q. 49. a. 1. ad 3. *Ex præteritis oportet nos quaſi argumentum facere de futuris.* Ex vita etiam præterita, quamdiu nulla in contrarium apparent ſigna manifeſta, præſumitur de præſenti cap. *Mandata*, & cap. *cùm in juventute* de præſumption. Et ideo S. Th. 2. 2. q XI. a. 4. ad 1. de hæreticis relapſis dicit, quòd quamvis *in judicio Dei ſemper recipiuntur redeuntes, quia Deus ſcrutator eſt cordium, & verè redeuntes cognoſcit, hoc* tamen *Eccleſia imitari non poteſt. Præſumit enim eos non verè reverti, qui cùm recepti fuiſſent, iterùm ſunt relapſi.* Nisì utique *pœnitentiæ ſigna in eis apparuerint manifeſta*, ùt dicit ALEX. IV. cap. *ſuper eo* de hæreticis in 6., ubi ipſis abſque ejuſmodi ſignis, negari vult Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ Sacramenta. Quia ſcilicet, nisì manifeſta pœnitentiæ ſigna dederint, præſumuntur ex corde vero & pleno non reverti: Sicut, ex ipſorum relapſu, primus eorum reditus, ſeu prima converſio præſumitur non facta ex corde vero & pleno, ùt dicit Conc. Narbonenſe anni 235. Can. 11. his vebis: *ſufficiat tales, ſemel per falſam*

Digitized by Google

falſam converſionem Eccleſiam decepiſſe. Videant igitur adverſarii, quomodo ex poſt-facto, ſeu ex relapſu, primam relabentium converſionem Eccleſia præſumit fuiſſe falſam, vel ſaltem non plenam. Et ideò idem præſumit de ſecundâ, quamdiu de veritate & plenitudine ipſius non adſunt nisì ſigna primis ſimilia. Quia, ùt dixi, ex vita præterita Eccleſia præſumit de præſenti: Et ratio, propter quam ex poſt-facto, ſive relapſu, Eccleſia præſumit primam converſionem fuiſſe falſam, vel non verè ex toto corde factam, eſt; quia ſi primâ vice verè ex toto corde ad Eccleſiam rediiſſent, à ſuſcepta fide, per relapſum in hæreſim, tam facilè, & citò non defeciſſent. Cùm vera fides firmitatem aſſenſûs importet, quâ homo firmiter aſſentitur iis quæ divinitùs revelata ſunt: adeoque verum eſſe fidelem Eccleſia non præſumat, qui ſaltem eatenùs non eſt in fide firmus, & conſtans, quatenùs à fide facilè, & citò non excidit. Rationem hanc tangit S. Doctor art. 4. cit. in O., & ad 3., ubi ipſorum inconſtantiam, per facilem relapſum manifeſtam, allegat tamquam ſignum, quòd verè reverſi non fuerint.

301. Simile ex poſt-facto judicium fecerunt olim SS. Patres, dum eos Chriſtianos, qui, ortâ perſecutione, ne quid Chriſti cauſâ paterentur, ante congreſſionem cum Tyranno, Chriſto renuntiarant, judicarunt, non tam perſecutione ceciditſe, quàm perſecutione demonſtratum, quòd nequidem ante perſecutionem verè ex toto corde fideles fuerant, ſed mundanis cupiditatibus victi, à fide jam exciderant, ſecundùm illud Apoſtoli ad Timoth. 6. v. 10. *Radix omnium malorum, eſt cupiditas, quam quidam appetentes, erravérunt à fide.* Sic D. Cyprianus arguit in lib. de lapſis: *Sequi Chriſtum quomodò poſſunt, qui patrimonii vinculo detinentur? aut quomodò Cælum petunt, & ad ſublimia & alta conſcendunt, qui terrenis cupiditatibus prægravantur?* Idem argumentum repetit epiſt. 64. ad Epictetum, aiens, quòd *manifeſtiſſimè comprobarint, nec ante ſe*

Reli-

Religioni, ſed ventri potiùs, & queſtui, profanâ cupiditate ſervivisse, tametſi in lib. de lapſis, alite cenſuerit de iis, qui poſt diros cruciatus ſuccubuerunt.

302. Similiter Socrates lib. 3. hiſt. Eccleſiaſt. cap. 13. dicit, quòd motâ, ſub Juliano Apoſtata, perſecutione, confeſtim veri & faiſi Chriſtiani, tamquam in fornace perſecutionis, omnibus innotuerunt. Veri namque, & ex toto corde Chriſtiani, cingulum depoſuerunt, quidvis ferre parati potiùs quàm Chriſtum negare. Cæteri, qui verè ex toto corde Chriſtiani non erant, ſed hujus ſæculi divitias & voluptates veræ fœlicitati præferebant, ſine ulla cunctatione, ad ſacrificandum ſeſe contulerunt.

303. Si tale fuit veterum Patrum judicium de iis, qui à Fide facilè, & citò exciderunt, quantò magis de iis, qui non ſemel, ſed frequenter id fecerunt ? prout Ecebolium Sophiſtam feciſſe Socrates ibidem commemorat, qui *ad Imperatorum*, inquit, *mores ſeſe fingens & accommodans*, ſub Imperatore Chriſtiano, Chriſtianum, ſub Ethnico, Ethnicum ſe profitebatur : & licèt tandem *pro foribus Eccleſiæ ſe pronum abjiciens, his vocibus uſus fuerit* : *Calcate me, ùt ſal inſipidum* ; ab Eccleſia creditus non fuit verè converſus, ſed, ùt Socrates proſequitur, *ſicut anteà, levis, & inconſtans*, id eſt, non firmiter, ſive ex toto corde Chriſtianus, *ita etiam poſteà.*

304. Quid ad hæc Henneguierus, Carolus ab Aſſumptione, Joachim à Jeſu-Maria ? Adhucne objicient pronuntiatum iſtud S. Th. 3. p. q. 84. a. x. ad 4. *Numquam veritas prioris actûs excluditur per actum contrarium ſequentem* ? adhucne inde concludent, ob contraria opera ſequentia, v.g. relapſus, quàmlibet frequentes, quàmlibet faciles, quàmlibet feſtinos, in dubium aut ſuſpicionem venire numquam poſſe veritatem converſionis, ſeu contritionis præcedentis ? verùm aliter Eccleſia ſentit, ùt vidimus, aliter cum Eccleſia S. Thomas, aliter S. Cyprianus,

Digitized by Google

prianus, aliíque veteres Eccleſiæ Patres, aliter communis omnium hominum ſenſus : Temerariène, an prudenter ? Temerarios eſſe oportet , qui de hoc dubitaverint

305. Quid ſibi vult ergo S. Doctor ſuo illo pronuntiato ? Nihil aliud , nisì quòd nulla ſit connexio , nulla conſequentia abſolutè neceſſaria à lapſu & relapſu , quàmlibet frequenti , ad impœnitentiam , ſive præſentem , ſive præteritam ; nec conſequentiam iſtam eſſe abſolutè legitimam : relapſus eſt : ergo verè non pœnituit. Quia , cùm gratia , per pœnitentiam recuperata , non ſit inamiſſibilis (utì Calvinus ſomniavit) veraque pœnitentia non ſit irretractabilis , vel iterabilis , utì voluerunt Montaniſtæ & Novatiani (contra quos ibi diſputat S Thomas) peccator , ſicut à gratia ad peccatum , ſic à peccato ad gratiam , necnon à relapſu ad iteratam pœnitentiam , per Dei miſericordiam , & omnipotentis gratiæ efficacitatem, abſolutè aſſurgere poteſt. Siquidem omnipotentiſſimæ gratiæ & miſericordiæ Dei modum , menſuram , aut terminum , malitia hominis , quàmlibet repetita , imponere non poteſt. Legatur & relegatur ibi S. Doctor , tam ex titulo, quàm ex contextu articuli manifeſtè apparebit, ſcopum ipſius alium non eſſe , nisì oſtendere hoc quod proximè dixi ; quòdque vera pœnitentia poſt Baptiſmum iterabilis ſit (quod negabant Novatiani) Pœnitentiæque Sacramentum non tantùm ſemel [ùt Montaniſtæ aiebant] ſed ſæpiùs cum fructu ab eodem homine uſurpari poſſit ; nec iſti Catholicæ doctrinæ contrariari Apoſtolum , nec Patres , quorum teſtimonia ſibi objicit , utpote non eo rigore intelligendos , ac ſi abſolutè fieri non poſſet, ut ſemel veniam conſecutus iterùm laberetur; vel relapſus iterùm pœniteret ; vel quaſi relapſus , aut frequens lapſus , poſt ſuſceptum Pœnitentiæ Sacramentum , foret neceſſarium fictæ pœnitentiæ argumentum ; vel denique quaſi relapſus tolleret veritatem converſionis , ſi fuerit. Certum eſt enim , quòd non : quia certum eſt , eum qui verè pœnituit,

tuit , posse deinde peccare , ac post peccatum rursus pœnitere.

306. Ecce totum , ecce unicum , quod objecto loco intendit Angelicus. Sed licèt id totum cum Catholicis omnibus profiteamur , quid inde ? Nihil , ne per umbram quidem , contra id quod asserimus. Quid enim asserimus ? cum Divina Scriptura , cum SS. Patribus , cum Sanctis Novissimis , Bernardo , Aquinate , Thoma-Villanovano , Carolo Borromæo , Francisco Salesio , cum sapientissimis Cardinalibus , Archiepiscopis , & Episcopis plusquam octoginta , cum Manualibus variarum Ecclesiarum , cum innumeris Doctoribus , sæcularibus & regularibus , ex omni Ordine , asserimus , frequentem , facilem , & festinum in eadem gravia relapsum , post sæpè testificatam verbo , vel etiam lachrymis momentaneis , de iis pœnitentiam , vitæque melioris sponsionem , sic esse signum ùt plurimùm verum (licèt non infallibile nec absolutè necessarium) fictæ vel non plenæ pœnitentiæ ; ùt tamen secus dicendum sit , si relapsus , nec citò , nec facilè , sed post longum tempus , magnumque conatum ad resistendum , ex mera fragilitate , gravique & improvisa tentatione contingat. Quid contra hoc S. Thomas dicit , eo qui objicitur loco ? istam assertionem nequidem attingit , multominùs impetit , sed erroneam dumtaxat Montanistarum , Novatianorum & Calvinistarum opinionem.

307. Enimverò legitima non est ista argumentatio : veritas prioris actûs numquam absolutè excluditur per actum contrarium sequentem : ergo ex actu contrario sequente , quàmlibet citò , facilè & frequenter contingente , numquam habetur rationabile dubium de veritate prioris actûs , vel rationabilis præsumptio contra eum , tametsi nullum de prioris actûs veritate judicium habeatur , nisi mera verba , verbaliaque promissa centies iterata , sed toties violata , opereque & fructu semper vacua. Qui legitimam esse contenderet argumentationem istam . à S. Th. totus abscederet , ipsique injurius foret , utpo-

te cujus doctrinam contrariari vellet ſuprà allatæ doctrinæ Eccleſiæ, & SS. Patrum, cui tamen S. Doctor expreſſè concinit. Contrariari etiam Doctrinæ INNOC. XI. ab Eccleſia receptæ, ſecundùm quam præſumendus non eſt verè pœnitens, vel abſolutione dignus, qui conſuetudinem habet peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Eccleſiæ, ſi emendationis ſpes nulla appareat, quamvis ore proferat ſe dolere, & emendationem proponere. Contrariari denique communi omnium hominum ſenſui, qui, ex poſt-facto, in omni humanæ vitæ officio, de non veritate prioris actûs ſæpè præſumunt. Si enim amicus in bona fortuna, amicum deſerat in adverſa, ex iſto poſt-facto præſumunt, nec in bona fortuna fuiſſe amicum perſonæ, ſed fortunæ. Nam ùt Salomon ait prov. 17. v. 17. *omni tempore diligit, qui amicus eſt, & frater in anguſtiis comprobatur.* Si invitans ad prandium, invitatum venientem ſæpiùs, clauſis ipſi foribus, abſque cauſa à domo ſua excluſerit, præſumunt verè non invitaſſe. Si debitor abſque cauſa, ſæpiùs contravenerit promiſſo ſolvendi debitum, quod facilè ſolvere poterat, præſumunt quod verè non promiſerit. Si uxor nuptias contraxerit cum interfectore mariti ſui, ſtatim poſt data judicia magni in interfectorem illum odii, præſumunt odium illud verum non fuiſſe, vel ſaltem non plenum, & ſic de mille aliis.

308. Et quid dico? Chriſtus ipſe in Evangelio, falſas ores, ſeu fictos pœnitentes & hypocritas, cognoſci vult ex cæteris operibus ipſorum, velut arborem malam ex fructibus, quos ſuo tempore producit: *cùm enim* [inquit Aug. l. de ſerm. Dom. in monte cap. 12) *cœperint aliquibus tentationibus ea ipſa illis ſubtrahi .... quæ iſto velamine*, ſeu fictâ illâ apparentiâ, *vel conſecuti ſunt, vel conſequi cupiunt, tunc*, id eſt, ex poſtfacto, *neceſſe eſt appareat, utrùm lupus in ovina pelle ſit, an ovis in ſua.* Eritne qui dicere audebit, S. Thomam Chriſto contradicere?

309. Quamvis ergo veritas prioris actûs [ſi vera coram

ra coram Deo fuerit]; in Dei judicio numquam excludatur per actum contrarium ſequentem (utpote per quem fieri nequit , quòd actus , qui verè coram Deo fuit , verè non fuerit) frequenter ex actibus ſubſequentibus homines prudenter dubitant de veritate priorum actuum , & de eorum non veritate pręſumunt.

310. Hoc enim ita eſſe , conſtat ex dictis , & inſuper ex proverbio à Sapientibus omnibus recepto, etiam à Spiritu Sancto prov. 17. comprobato , quòd in dejectione à fortuna veros amicos à falſis , ſive ab amicis fortunæ ; potiùs quàm perſonæ noſtræ , diſcernere poſſimus ; ex eo utique quòd veri nos tunc non deſerant , benè falſi.

311 Secundò , ex eo quòd Eccleſiæ Doctores prudenter collegerint Pharaonem ad Dominum verè converſum non fuiſſe , nec tunc quidem, cùm , ſævientibus plagis , crimen ſuum accuſabat : quoniam plagis ceſſantibus ad genium redibat.

312. Tertiò , ex eo quòd SS. Patres idem cenſuerint de Saüle Davidem perſequente , ipſius utique pœnitentiam non fuiſſe veram , vel certè non plenam , cùm l. 1. Reg. cap. 24. & 26. culpam ſuam agnovit , ſecuritatemque Davidi promiſit : quia , ex poſt-facto comprobatâ ipſius inconſtantiâ , crediderunt , ipſum ad perſecutionem citò & facilè redituram.

313. Quartò , ex eo quòd Tertullianus de pœnit. cap. 2. pœnitentiæ vanitatem concluſerit ex defectu emendationis ſubſequentis : *vbi emendatio nulla , pœnitentia neceſſariò vana* : quam licèt ideo vanam dicat , quia *caret fructu ſuo , cui Deus eam ſevit* , fructu utique ſalutis. Ideo tamen carere cenſuit fructu ſalutis , quòd veram non cenſuerit , ſed ſimulatam , ùt patet eo quòd ibidem cap. 5. eos veros pœnitentes non exiſtimarit , ſed hypocritas , qui ad ea citò revertuntur , de quibus pœnituerunt. *Iſta* , inquit , *ingenia de ſemine Hypocritarum pullulare conſueverunt , quorum individua cum diabolo amicitia , quorum pœnitentia nunquam fidelis.* Si eorum indivi-

dua

dua cum diabolo amicitia, pœnitentiaque numquam fidelis : cenſet igitur eos amicitiam cum diabolo ne tunc quidem verè abjeciſſe, nec proinde verè pœnituiſſe, cùm Pœnitentiæ Sacramentum ſuſceperunt. Inde verò id cenſet, quòd poſt illius ſuſceptionem ad ſolita crimina redierunt.

314. Quintò, ex eo quòd Greg. Magnus l. 8. Moral. cap. 24. dicat *bona ſe non ex corde tenuiſſe, ipſi ſibi teſtes ſunt, qui hæc citò dimiſerunt. Lavatur* [inquit Aug.] *& non eſt mundus, qui plangit quod geſſit, nec deſerit, ſed poſt lachrymas flenda hæc, quæ fleverat, repetit.* Idem aſſerit Fulgentius : *Numquam diluunt gemendo peccatum, quia non deſinunt peccare poſt gemitum.* Et Albertus magnus S. Th. Magiſter : *Argumentum falſæ contritionis habet, qui quamvis peccata commiſſa vehementer deſleat, tamen continuò poſt dolorem eadem vel alia committere non reformidat.* Similia docent alii Sancti paſſim omnes.

315. Sextò, ex eo quòd priſci Patres, ex fide vel perfidia Chriſtianorum in perſecutione, præſumpſerint quales ante perſecutionem fuerint. Necnon ex eo quòd Echebolius jure habitus ſit ſub Imperatore Chriſtiano Chriſtianus ſimulatus : quia paulò poſt, ſub Imperatore ethnico, à Chriſto facilè defecit. Quod & Eccleſia, & cum Eccleſia S. Th., ùt ſuprà oſtendi, jure cenſet de Hæreticis relapſis, ad ipſam redeuntibus. Ex facili namque ipſorum relapſu, nec primam eorum converſionem veram fuiſſe credit, nec ſecundam : Non primam, ob feſtinum, facilemque relapſum ; Non ſecundam, quia, argumento ſumpto à præteritis, præſumit ſimiliter relapſum facilè adhuc ſubſecuturum, nisi ſigna dederit moraliter certa in contrarium. Si iſta Eccleſiæ præſumptio non ſit imprudens, eò quòd verè Chriſtianus, verèque fidelis, fidem citò & facilè abnegare non ſolet. Nec ſimilis de pœnitentibus, facilè & citò pœnitentiam abnegantibus, præſumptio eſt imprudens, eò quòd ſimiliter verè pœnitens pœnitentiam citò & facilè abnegare non ſolet : Quemadmodùm enim ad veram fidem requiri-

tur assensus firmus ; sic ad veram pœnitentiam requiritur propositum firmum & constans ampliùs non peccandi. Et sicut à fide citò & facilè deficiens, ab Ecclesia non præsumitur verè ex toto corde fidelis ; sic (cum proportione) à pœnitentia & emendationis proposito facilè & citò deficiens, non præsumitur verè ex toto corde pœnitens, emendationemque proponens.

Dico *cum proportione* : Si enim crimen, de quo pœnituit, paris est gravitatis cum infidelitate, non est cur de relapsu in ejusmodi crimen, eo modo non præsumamus, quo præsumimus de relapsu in infidelitatem. Verè etenim conversus ac pœnitens, quantò gravius est crimen, tantò sollicitiùs cavet relapsum in crimina paris gravitatis. Sicut ergo relapsus in hæresim, sine pœnitentiæ argumento moraliter certo, non præsumitur verè ex toto corde pœnitens, nec absolutione dignus; ita nec relapsus in aliud crimen paris gravitatis. De relapsis in crimen minùs grave aliter fortè videbitur alicui judicandum, nisi relapsus tam frequens sit, ut ratione frequentiæ ferè adæquet gravitatem relapsûs in infidelitatem. Sed alia sunt argumenta, propter quæ meritò suspecta est citò & facilè in ea reincidentium pœnitentia.

CAPUT

CAPUT XXIX.

Ex deductis cap. præcedenti, optimisque rationibus demonſtratur æquitas & juſtitia Cenſuræ, ab Epiſcopis ſuprà triginta comprobatæ, quâ propoſitionem hanc, Confeſſarius habet rationabile, ſeu ſufficiens motivum credendi, quòd pœnitens ſit verè contritus (poſt relapſus, aut adhuc in habitu peccati, vel in occaſione proxima exiſtens) quando pœnitens atteſtatur, ſe verè eſſe contritum, & Confeſſario clarè & manifeſtè non conſtat contrarium, *Illuſtriſſimus D. Guido de Seve, Epiſ. Atrebatenſis, damnavit*, velut periculoſam, falſam, ſcandaloſam, temerariam, tendentem ad relaxationem Sacramenti Pœnitentiæ.

316. CENSURAM iſtam, poſt invocationem Spiritûs Sancti, conſultationemque plurimorum Doctorum, Sæcularium, & Regularium, magnæ probitatis & doctrinæ, laudatiſſimus Epiſcopus ille publicam fecit 7. Novembris 1675. Quam, cùm tot ſapientes Epiſcopi Galliæ & Belgii non ſolùm approbarint, ſed & valde collaudarint, magni apud ſapientes ponderis eſſe debet : cùm Eccleſiæ ſenſum hac in parte (poſt SS. Patres) ab Epiſcopis, tamquam primas in Eccleſia partes tenentibus, ſuarumque Diœceſeon jure divino Doctoribus, addiſcere nos oporteat : ipſâque Eccleſiæ, & SS. Patrum, imò Chriſti ipſius ſenſum contineri, partim demonſtraverimus cap. præcedenti, partim demonſtraturi ſimus capitibus ſequentibus.

317. Intereà Cenſuræ iſtius æquitatem manifeſtam faciunt rationes ſequentes. Prima Etiamſi relapſus, etiam frequens, etiam facilis & feſtinus,

in crimina, non ſit ſignum manifeſtum defectûs contritionis in peccatore, ſolo verbo, vel ejuſmodi ſigno, contritionem ſuam teſtificante [cùm relapſus ille abſolutè provenire queat ex mutatione, non ex carentia doloris & propoſiti] quia tamen crimen grave hoſtis eſt infenſiſſimus, quem pleno & capitali odio, verè atque ex toto corde contritus proſequi debet, rarumque & infrequens eſt, quòd cum hoſte infenſiſſimo, quem pleno, & capitali odio proſequitur, fœdus & amicitiam facilè & citò quis renovet: rariùs quòd id frequenter aliquis facait: rariſſimum, & vix, imò ne vix quidem auditum, quòd capitali odio ad amicitiam ab amicitia ad capitale odium, reciprocâ viciſſitudine tranſiens in circulo talium odiorum, & amicitiarum, vitam tranſegerit. Ideo rarum etiam & infrequens eſt, quòd cum gravi crimine, quod pleno, & capitali odio pœnitens jamjam proſequebatur, fœdus & amicitiam facilè, citò renovet: rariùs, quòd frequenter id aliquis facait: rariſſimum, & vix, imò ne vix quidem auditum, quòd à capitali odio ad amicitiam, ab amicitia ad capitale odium, reciprocâ viciſſitudine tranſiens, in circulo talium odiorum & amicitiarum, vitam tranſegerit. Atqui in obſcuris non præſumitur, quod rarum & infrequens eſt, multò minùs, quod rariſſimum, & vix auditum; ſed quod plerumque fieri conſuevit. Si quando igitur peccator à confeſſione ad grave crimen facilè, & citò tranſeat, & maximè ſi frequenter id faciat, in circuloque confeſſionum, & facilium relapſuum vitam tranſigat, non præſumitur crimen illud pleno & capitali odio proſequi, dum confitetur: imò probabiliſſimè præſumitur, ab eo, quo crimen iſtud proſequi debet, odio deficere, & cum illius defectu confiteri, nisi ſignum manifeſtum, ſive moraliter certum, det in contrarium. Talis proinde peccator non ſolùm præſumi non debet contritus, in verbo quo ſe contritum dicit, dum manifeſtè non conſtat contrarium; quin potiùs præſumi debet non contritus, nisi

niſi contritionis *ſigna in eo appareant manifeſta*, ùt dicit ALEX. IV. cap. *ſuper eo*, de quo cap. præcedenti.

318. Secunda ratio. Adhibere nos oportet illam prudentiam pro rebus divinis, quam filii lucis hujus adhibent pro mundanis : Nec faciliores eſſe ad credendum, cum periculo profanandi pretioſi ſanguinis Chriſti, quàm ipſi ad credendum cum periculo argenti ſui & auri. Sed filii lucis hujus, cum periculo argenti ſui & auri, non facilè credunt homini, in eo in quo non ſtetit verbo ſuo & promiſſo : nec ſecundò decepti, tertiâ vice exponunt ſe periculo, abſque ſufficienti cautione ; multò minùs, ſi tertiò, quartò & longè ſæpiùs, verbo fallaci & ſterili deceperit, niſi gravis fortè neceſſitas urgeat. Sine ſimili ergo cautione Confeſſarius credere non debet verbo fallaci & ſterili pœnitentis, poſtquam ſæpiùs ſimili verbo deceptus fuit.

319. Tertia ratio. Sacrilegium eſt abſolvere peccatorem, cujus contritio dubia eſt : & multò magis, ſi contritio ipſius ſit probabiliſſimè nulla, vel inſufficiens. Sed credere conſuetudinarium, vel frequenter, facilèque, & citò poſt multas confeſſiones relapſum ; ipſum, inquam, credere abſolutione dignum, & ùt talem abſolvere, abſque alio ſigno contritionis ipſius, quàm quòd ſe contritum dicat, poſteaquam ſæpiùs id dixit, nec tamen ſe emendavit, eſt illum abſolutione dignum credere, & abſolvere, cujus contritio dubia eſt ; imò probabiliſſimè nulla, vel inſufficiens, ùt ex præmiſſis conſtat. Saltem contritionem ipſius eſſe dubiam, probat ipſummet præcipuum argumentum, in quo ſe fundant Carolus ab Aſſumptione, Joachim à Jeſu-Maria, & alii adverſarii : Probant enim, imò demonſtrare ſe putant, relapſum, quàmlibet frequentem, quàmlibet facilem & feſtinum, non arguere defectum veræ, ſufficientisque contritionis, ex eo quòd effectus, qui provenire poteſt ex duabus cauſis, neutram determinatè inferat : cùm ergo, inquiunt, relapſus ille ex duabus cauſis provenire queat, vel ſcili-

cet ex defectu contritionis & propoſiti, vel ex mutatione propoſiti, neutram determinatè infert; ſive non eſt ſignum unius potiùs quàm alterius.

320. Verùm argumentum ſic in ipſos retorqueo: Si relapſus ille ſignum non ſit defectûs potiùs, quàm mutationis propoſiti, ex eo quòd æquè provenire queat ex mutatione, quàm ex defectu propoſiti. Igitur ex eo quòd æquè provenire queat ex defectu, quàm ex mutatione propoſiti, ſignum non eſt mutationis potiùs, quàm defectûs propoſiti. Ergo ad minus, dubium eſt, an non proveniat ex propoſiti defectu: ac proinde ad minus, dubia contritio.

321. Nec argumenti vim elidit P. Joachim, dicendo, quòd ubi ratio manifeſta non apparet in contrarium, præſumitur ex propoſiti mutatione potiùs, quàm ex defectu provenire. Quia contrarium eſt verum, quòd utique, ubi ſignum manifeſtum non apparet in contrarium, præſumitur ex firmi & efficacis propoſiti, odiiſque, ſeu contritionis defectu, potiùs quàm ex ſola propoſiti mutatione provenire. Sic enim Eccleſia, & Patres præſumunt, ùt ſuprà demonſtravi; iſtamque præſumptionem eſſe probabiliſſimam, prima ratio hìc allata demonſtrat.

322. At, inquit P. Joachim, cùm pœnitens in Sacramento Pœnitentiæ, ſit ſui accuſator, defenſor, & teſtis, non præſumitur ſic ſuæ ſalutis immemor, ut falſum dicat in eo foro, in quo Deo reconciliari quærit.

At contra ego: Non omnis qui confitetur, ſuiſque in confeſſione accuſator eſt, defenſor, & teſtis, toto corde ſic ſuæ ſalutis eſt memor, ut cum pleno peccati odio, plenâque ſeſe emendandi voluntate, Deo reconciliari quærat. Imò innumeri ſunt, qui in eo deficiunt, ùt conſtat ex eo quòd, ratione ejuſmodi defectûs, innumeri malè confiteantur, & pereant, utì demonſtramus in Ethica noſtra majore. Innumeri enim in tanta vivunt ſuæ ſalutis incuria, ut juſto Dei judicio, permittantur ſeducere ſemet-ipſos, & aliquid ad reconciliationem

cum

cum Deo neceſſarium omittere, dum confitentur, ùt oſtendimus ibid. Præſumptio verò probabiliſſima eſt, tales eſſe conſuetudinarios, frequenter, citò, & facilè in crimina poſt confeſſionem relabentes (ob dicta & dicenda) qui licèt falſum fortaſſe ſcienter non deponant, dum ſe ſatis contritos affirmant, falſum ùt plurimùm deponunt ex ignorantia craſſa & ſupina, ſive ex cæcitate ſua, quæ in conſuetudinariis tantò eſt major, quantò conſuetudo diuturnior. Ut enim Cardinalis Bona princip. vit. Chriſt. §. 38. *Hoc habet enim infælix conſuetudo peccandi, ut quanto ampliùs quiſque delinquit, eò magis mentis intuitus obſcuretur.*

323. Nec magis elidit vim argumenti noſtri, Joachimi Magiſter, Carolus ab Aſſumptione, dcenido, contritionem dubiam non eſſe materiam dubiam Sacramenti Pœnitentiæ, ſed dubiam dumtaxat diſpoſitionem ad effectum ipſius. Primò, quia iſta Caroli opinio nova eſt, ſingularis, & contra omnes Doctores: eo proinde titulo meritò rejicienda. Secundò, contritionem eſſe materiam, vel quasi materiam, ſeu partem materialem, definitum eſt in Conc. Trident. ſeſſ. 14. cap. 3. Tertiò, etiamſi non eſſet nisì diſpoſitio, ad effectum Sacramenti neceſſariò requiſita, ſacrilegium eſt, Sacramentum abſque neceſſitate exponere periculo fruſtrati effectûs.

Digitized by Google

CAPUT XXX.

Signa, ex quibus prudenter judicatur de Contritione peccatoris, maximè consuetudinarii, vel citò & facilè relabentis, sunt opera, ac præsertim emendatio vitæ, secundùm Evangelicam Regulam : Ex fructibus eorum cognoscetis eos :

324. PROBATUR, quia ubi non sufficiunt verba, vel signa verbis æquivalentia (quæ æque in promptu habent verè & sufficienter non contriti, quàm contriti) necessariò recurrendum ad alia signa. Non supersunt autem, nisì opera, præsertim emendatio vitæ, quod addo, quia cœtera quoque opera, absque emendatione, non contriti quandoque exhibent. Sed, cum vitæ emendatione, moralem faciunt certitudinem. Tum quia ulteriora signa non supersunt, ex quibus de contritione Sacerdos judicet, nec proinde redargui potest, si fortè fallatur, iis fidem adhibendo ; utì meritò redargueretur, si solis verbis vel signis æquivalentibus fidem adhiberet : cùm minùs fallacia contritionis signa habere possit. Tum quia Sacerdos, fidem adhibendo operibus, cum emendatione conjunctis, Regulam sequitur Evangelicam, *ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Matth. 7. v. 20. *ostende mihi fidem tuam sine operibus, & ego ostendam tibi ex operibus fidem meam.* Jacob 2. v. 18. Quod enim Apostolus de fide dixit, meritò applicatur pœnitentiæ : *ostende mihi pœnitentiam tuam sine operibus, & ego ostendam tibi ex operibus pœnitentiam meam.*

325. Videri potest Ethica nostra major, ubi ex Scriptura, Patribus, & ratione demonstro, consuetudinarios, frequenterque, citò & facilè in crimina relabentes, vitamque non emendantes, tametsi

etſi Sacramenta frequentent, ſeque contritos affirment, cenſeri propriiſſimè impios, & iniquos, quibus Deus non promittit veniam, ſed iram, maledictionem & væ comminatur. Quodque Deus peccatoribus nullibi in Scriptura veniam promittat, nisì vitam emendantibus, quod quamdiu non faciunt, laborare cenſentur ſupinâ ſuæ ſalutis incuriâ, ob quam incutiunt timorem juſtiſſimum, atque in Scriptura & Patribus fundatiſſimum, ne ipſis, in reprobum ſenſum traditis, converſionis gratiam Deus ſubtrahat. Præſertim cùm timorem iſtum vehementer augeant quatuor malitiæ, ſeu circumſtantiæ, quas dictæ ſuperaddunt incuriæ. Prima eſt perfidia magna, in violando toties promiſſa Deo facta, irritumque toties reddendo pactum cum Deo ſolemniter initum. Secunda eſt ingratitudo ſtupenda, poſt tot gratias, beneficia & Sacramenta ſuſcepta. Tertia, Dei irriſio. Quarta, Divinæ Miſericordiæ abuſus. Poſt quæ tantò fortiùs demonſtro, nulla in ipſis eſſe ſigna prædeſtinationis, quantò certiùs eſt, nullum eſſe prædeſtinationis ſignum in eo qui vitam non ducit chriſtianam, nec emendat gentilem & flagitioſam, quam ipſi ducunt. Argumentis verò quindecim oſtendo, plura in ipſis eſſe ſigna reprobationis; unde conſequenter infero, vehementer ſuſpectam eſſe pœnitentiam ipſorum in morte; vehementer proinde ſuſpectam in vita tali. Si enim cum debito dolore confiterentur in vita, cum debito dolore confiterentur & in morte [nam qualis vita, finis ita] hoc autem præſumitur de iis, qui tot reprobationis ſuæ ſigna præſe ferunt. Vide infrà à num. 397. ad 406.

CAPUT

CAPUT XXXI.

Oſtenditur hìc procedere Regulam Evangelicam Matth. 7. Ex fructibus eorum cognoſcetis eos : *veroſque proinde pœnitentes à falſis , non verbis , ſed operibus cognoſcendos.*

326. QUISQUIS enim totam iſtius Evangelii ſeriem attentâ mente conſideraverit , videbit ibi quidem à Salvatore mentionem fieri de falſis Prophetis , ſimul tamen regulam tradi , per quam omnis hypocrita , qualis eſt fictus pœnitens , detegi poſſit. *Attendite* , ait Salvator , *à falſis Prophetis , qui veniunt ad vos in veſtimentis ovium* , id eſt habitu & ſermone videntur Chriſti oves , ipſiuſque fideles ſervi , *intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.* De falſis ergo Prophetis , tamquam hypocritis , id eſt habitu & ſermone prę-ferentibus ſanctitatem , vel pietatem , à qua intrinſecùs alieni ſunt , procedit Evangelica hypocritas detegendi regula. Eſtque proinde regula detegendi hypocritas in univerſum , & ùt Hieronimus ad iſtum Matth. locum ait , *de omnibus intelligi poteſt , qui aliud habitu & ſermone promittunt , aliud opere demonſtrant.* Eamque ſic Aug. intelligit , dum l. 2. de ſerm. dom. in monte cap. 12. dicit , quòd quando aliquis *in profeſſione Chriſtianitatis inuſitato ſqualore ac ſordibus intentos in ſe oculos hominum facit .... ex cæteris ejus operibus poteſt conjici , utrùm hoc contemptu ſuperflui cultûs , an ambitione aliquâ faciat. Quia & , ſub ovina pelle , cavendos lupos , Dominus præcipit , ſed ex fructibus , inquit , eorum cognoſcetis eos.*

327. Enimverò Salvator ibi non ſolùm docet modum hypocritas detegendi , ſed & , occaſione

ab

ab hipocritis acceptâ, generaliter docet modum detegendi diſcernendiſque omnes, qui ſuo deſunt officio, arbores ſcilicet malas à bonis, ſtultos à ſapientibus, ùt videre eſt ex conſequentibus, textuſque ſermonis. Non ſolùm proinde modum diſcernendi veros & falſos Prophetas, veros & falſos Doctores, verùm etiam veros & falſos Chriſtianos, veros & falſos Pœnitentes, ſicut & debitè ac indebitè Pœnitentes. Neque enim de ſolis veris & falſis Prophetis, ſed de omnibus hominibus & voluntatibus conſequenter adjungit: *Non poteſt arbor bona malos fructus facere, nec arbor mala bonos fructus facere. Omnis* quippe *homo arbor eſt*, Auguſt. ſerm 292. in natali S. Joan. Baptiſtæ. Omnis quoque *voluntas arbor eſt*, idem Enchirid. 5. Greg. Magnus in cap. 5. l. 1. Reg. Sed omnis arbor ex fructibus cognoſcitur: ſiquidem *unaquæque arbor de fructu ſuo cognoſcitur*, Luc. 6. v. 44. Et rationem hanc reddit Chriſtus Matth. 7. v. 16. *Numquid colligunt de ſpinis uvas, aut de tribulis ficus; ſic omnis arbor bona fructus bonos facit* (in tempore ſuo) *mala autem arbor malos fructus facit.* Ergo omnis homo, omnis voluntas, ex fructibus cognoſcitur, non ex ſolis foliis. Si omnis homo, & omnis voluntas; ergo omnis pœnitens. Verè ergo & falſò pœnitens, debitè & indebitè pœnitens, ex fructibus cognoſcitur. Non ex aliis, nisì fructibus pœnitentiæ. Neque ab hominibus cognoſcitur ex ſolis pœnitentiæ fructibus internis [utpote ſoli Deo notis] igitur ex fructibus internis ſimul cum externis, per quos internorum veritas efficaciaſque cognoſcatur. Dicit enim Gregorius hom. 18. in Ezechiel, quòd *per hoc quod videmus, cognoſcamus operantis animum, quem non videmus.* Atqui vera debitaque pœnitentia, à falſa & indebita, non diſcernitur ex fructibus externis quibuſcumque, ſi conjuncti non fuerint cum præcipuo pœnitentiæ fructu, vitæ ſcilicet emendatione, morumque mutatione. Sine hac quippe peccator ſemper manet peccator, arborque mala, tametſi confiteatur, lachrymetur, jejunet, aliaque externa pœnitentiæ opera faciat, utpote

utpote quæ ab ipsis quoque hypocritis fieri posse, Augustinus observat l. 2. serm. de Dom. in monte cap. 24.

328. Ideo optimè Chrysostomus hom. 3. ad popul. animadvertit, Deum Ninivitis veniam dedisse, non ob solum jejunium & saccum, sed *ob totius vitæ mutationem*, secundùm illud Jonæ 3. v. 10. *vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, & misertus est. Qualia*, inquit, *opera vidit? quòd jejunaverunt? quòd saccum induerunt? nihil horum: sed, hæc omnia tacens*, solam vitæ mutationem commemoravit. *Gratum quidem Deo sacrificium lachrymarum* (ait Petrus Blesensis tract. de Confess. sacram.) *& pro omnibus delictis sufficiens holocaustum. Sed quibus? confitentibus, pœnitentibus, non revertentibus ad vomitum, sed in spiritu humilitatis, & in animo contrito, fugientibus ad pia viscera Jesu, & continuantibus dignos fructus pœnitentiæ.* Et ante ipsum Basilius Seleuciensis orat in Jonam: *Hæc veræ pœnitentiæ sunt indicia, lugens anima, lachrymantes oculi*, non disjunctim à vitæ emendatione, sed si illis conjungatur *discessio à malitia, impietatis fuga .... injustitiæ devitatio.*

329. Ampliùs id ipsum ostenditur primò ex eodem Evangelio v. 21. *non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine*, judicandus est aptus ad ingrediendum Regnum Cœlorum, quia non omnis hoc dicens, ex toto corde se subjicit dominio ipsius. Ergo nec omnis, qui dicit, pœnitet me, judicandus est aptus ad absolutionem. Quia non omnis, hoc dicens, ex toto corde pœnitet; sed sicut ille solus judicandus est aptus ad ingrediendum Regnum Cœlorum, qui sic Christo dicit, *Domine Domine*, ut ex toto corde se subjiciat dominio ipsius; quod solus ille censendus est facere, *qui fecerit voluntatem Patris* Cœlestis. Sic solus ille judicandus est aptus ad absolutionem, qui sic dicit, *pœnitet me*, ut ex toto corde pœniteat; & solus ille judicandus est ex toto corde pœnitere, qui fecerit voluntatem Patris Cœlestis, quæ est ut peccator faciat *fructus dignos pœni-*

pœnitentiæ, maximè illum de quo Iſaïæ 1. v. 16. *Quieſcite agere perversè, diſcite bene facere.*

330. Redeundo ad ſimilitudinem arboris, de qua Chriſtus ibidem, arbor ex fructibus malis cognoſcitur eſſe mala, & iſta arbor mala tamdiu vivere cenſetur in radice, quamdiu ex ipſa ſoliti prodeunt fructus mali. Voluntas ergo peccatoris ex fructibus malis cognoſcitur eſſe mala, & iſta voluntas mala tam diu vivere cenſetur in peccatore, quamdiu ex ipſa ſolita prodeunt opera mala. Et ſicut arbor, ſic voluntas, non cenſetur mutata de mala in bonam, quamdiu prodeunt ex ipſa fructus mali. Denique ſicut arbor non cenſetur mutata de mala in plenè bonam, per ſolam productionem bonorum foliorum, ſed fructuum dumtaxat: ſic voluntas peccatoris non cenſetur mutata de mala in plenè bonam, per productionem bonorum foliorum, quæ ſunt verba Confeſſionis, lachrymæ momentaneæ, gemitus ſteriles, promiſſa bona abſque effectu, ſed per ſolam productionem bonorum illorum operum, quæ Scriptura vocat *fructus dignos pœnitentiæ.* Quamdiu namque tales fructus non producit, voluntas ſe emendandi in peccatore, tamdiu cenſetur ſterilis & inefficax; ſicut arbor tamdiu cenſetur ſterilis & infoecunda, quamdiu fructum debitum non producit in tempore ſuo.

331. Tertiò, tranſeundo ad aliam ſimilitudinem, in eodem Evangelio propoſitam: tale eſt diſcrimen veri poenitentis à ficto, vel indebitè poenitente, quale viri ſapientis à ſtulto, cùm verus poenitens viro ſapienti meritò comparetur, & fictus vel indebitè poenitens ſtulto. Quemadmodùm ergo Chriſtus, in eodem Evangelio, virum ſapientem à ſtulto diſcernit, ex hoc quòd ſapiens ſolidum & ſtabile ædificium ſuper petram jaciat, quod ad flatum contrariorum ventorum non cadit: ſtultus verò infirmum & inſtabile ſuper arenam jaciat ædificium, quod ad flatum contrariorum ventorum facilè concidit. Sic verum poenitentem à ficto, vel indebitè poenitente, diſcernendum inſinuat, ex hoc quòd verè debitèque

debitèque poenitentis poenitentia ædificata ſit ſuprà firmam petram, fortis efficacisque voluntatis quam Apoſt. 2. ad Corinth. 7. v. 10. *pœnitentiam ſtabilem* appellat, quæ ſcilicet ad flatum contrariarum tentationum facilè non concidit, nec mutatur: ficti verò, vel indebitè pœnitentis, pœnitentia ædificata ſit ſuper arenam infirmæ & inefficacis voluntatis, quæ ad flatum contrariarum tentationum facilè concidit & mutatur. Verè enim debitèque pœnitens, verba Dei audit & facit: *omnis* autem *qui audit verba mea hæc* (inquit Chriſtus ibid. v. 24.) & *facit ea, aſſimilabitur viro ſapienti, qui ædificavit domum ſuam ſupra petram* &c. *Et omnis qui audit verba mea hæc, & non facit ea, ſimilis erit viro ſtulto, qui ædificavit domum ſuam ſuper arenam.* &c. vide reliqua Matth. 7.

332. Quartò per aliam rurſus ſimilitudinem, ſeu parabolam ſeminis, de qua Luc. 8. nihil enim rationabiliùs dici poteſt, quàm quòd tale ſit diſcrimen debitè & indebitè poenitentis, quale eſt diſcrimen debitè & indebitè recipientis coeleſte ſemen, quod eſt verbum Dei. Inſpirata quippe coelitùs poenitentia; haud dubiè eſt verbum Dei, de quo ibi Salvator: fructusque precipuus cæleſtis iſtius ſeminis eſt poenitentiæ fructus: denique ſemen iſtud, ſive verbum Dei, procul dubio debitè recipit, qui debitè poenitet. *Exiit* ergo, *qui ſeminat, ſeminare ſemen ſuum. Et dum ſeminat, aliud cecidit ſecùs viam. . . . aliud cecidit ſuprà petram . . . . aliud cecidit inter ſpinas . . . . aliud cecidit in terram bonam.* Videamus quis poenitens hìc deſignetur per terram ſecus viam; quis per terram petroſam; quis per terram ſpinis repletam: per nullam quippe terrarum iſtarum deſignatur debitè poenitens: ſed per terram bonam dumtaxat; utpote quæ ſola ſemen debitè recipit. Quale igitur diſcrimen eſt terræ bonæ à terra ſecus viam, petroſa, & ſpinoſa, tale eſt diſcrimen debitè poenitentis ab indebitè poenitente.

333. Quæro itaque primò, quinam ſint, quos Salvator ibi comparat terræ ſecùs viam? *Hi ſunt*, inquit

inquit, *qui audiunt* verbum Dei : *deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum.* Vel (ùt ait Matth. 13. v. 19.) *omnis qui audit verbum Regni, & non intelligit .... hic eſt qui ſecùs viam.* Sicut enim terra ſecùs viam, continuò calcatur à tranſeuntibus ; ideoque ſemen non intrat in intima cordis ipſius, ſed in extrema manet ſuperficie : ſic homo ſecùs viam hujus ſæculi, continuò calcatur à tranſeuntibus ſæculi deſideriis, quibus animalis factus, non intelligit verbum Dei, illudque proinde non recipit in intimo cordis, ſed in extrema tantùm illius ſuperficie. Et ideo facilè illius óbliviſcitur, eſtque auditor verbi, & non factor. Ei igitur indebitè poenitens meritò comparatur.

334. Quæro ſecundò, quinam ſint, quos comparat terræ petroſæ ? ſequitur & dicit : *Qui cùm audierint, cum gaudio ſuſcipiunt verbum : & hi radices non habent ; quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.* Ipſos Matth. 13. v. 21. vocat *temporales, radicem non habentes*, qui *factâ tribulatione*, ſeu exortâ tentatione, *continuò*, id eſt facilè & citò, *ſcandalizantur.* Quid per radicem aptiùs intelligitur, quàm voluntas firma, ſeu firmum propoſitum ? tale non habent recidivi noſtri, & conſuetudinarii ; propterea, licèt cum gaudio, id eſt libenter recipiant verbum Dei, ipſius veritate delectati, juſtitiamque ſuâ ſyndereſi approbantes, defectu firmi propoſiti, recurrente tentatione, continuò ſcandalizantur, & ad ſolita crimina revertuntur. Aptè etiam per radicem, cum Aug. conc. 1. in pſ. 90. intelligitur *charitas* in corde dominans : hoc enim dicit Apoſtolus Epheſ 3. v. 17. *in charitate radicati & fundati.* Iſtam ergo radicem, ſeu charitatem dominantem, debitamq; proinde contritionem habere non cenſentur, qui, factâ tentatione, continuò ſcandalizantur, ſeque per hoc demonſtrant *temporales, radicem non habentes.* Et ideo ſap. 4 v. 3. vocantur *ſpuria vitulamina*, ſeu (ùt Dionyſius Carthuſianus legit ad cit. locum Lucæ) *adulterinæ plantationes* : quia voluntates, quas ſe habere dicunt

ſeſe

ſeſe emendandi, non tam veræ voluntates ſunt, quàm ſpuriæ & adulterinæ. Vide Ethicam majorem.

335. Quæro tertiò, quinam ſint, qui à Chriſto comparantur terræ ſpinoſæ; *Hi ſunt qui audierunt, & à ſollicitudinibus & divitiis, & voluptatibus vitæ ſuffocantur, & non referunt fructum.* In ipſis proinde divitiarum & voluptatum amor prædominans, impedit, ne bona voluntas, & converſio ipſorum plena ſit, & ne in ipſis prædominetur charitas, & ideo *non referunt fructum.*

336. Ecce in nullo trium iſtorum generum, quæ dignos pœnitentiæ non referunt fructus, reperiuntur debitè pœnitentes. In ſolo igitur quarto genere reperiuntur, in iis utique, qui comparantur terræ bonæ, in qua Cœleſte ſemen non recipitur in ſola ſuperficie cordis, prout in primo genere: nec ad horam, ſic ut non habeat firmam radicem, ideoque facilè, & citò in tentatione abjiciatur, prout in ſecundo genere: nec per prædominantium cupiditatum ſpinas ſuffocatur, & à fructu impeditur, prout in tertio genere; ſed in intimo cordis receptum, in eoque firmiter radicatum, nec per ullam prædominantem cupiditatem impeditum, fortiter ibi retinetur, nec facilè, & citò abjicitur. Ideoque dignos pœnitentiæ refert fructus, juxta hæc ſequentia verba: *Hi ſunt qui in corde bono* (per bona naturæ) & *optimo* [per dona gratiæ, ut explicat Carthuſianus] *audientes verbum, retinent*, ideoque *fructum afferunt in patientia.*

337. Ne quis verò putaret, nomine terræ bonæ, ſolos perfectos ibi deſignari, tripartitam in illa fructificatione differentiam Salvator induxit, dicens, quòd Cæleſte ſemen in terra bona, aliud fecit fructum centeſimum, aliud ſexageſimum, aliud trigeſimum, ſecundùm triplicem recipientium differentiam, perfectorum ſcilicet, proficientium, incipientium, prout idem Carthuſianus obſervat ad cap. 13. Math. Tam ergo imperfectè (dummodo verè, & debitè) quàm perfectè pœnitentes, ibi per terram bonam deſignantur.

338.

338. Quintò. Idipſum demonſtratur, quia omnis verè, & debitè, id eſt ex toto corde pœnitens, Deum diligit, ùt probabimus infrà. Sed indefinitè Chriſtus Joan. 14. v. 23. dicit : *ſi quis diligit me, ſermonem meum ſervabit*, ubi notandum, quòd non dicit *ſervat* de præſenti, dum diligit ; ſed in futurum *ſervabit*, ad ſignificandum quòd ſuam in Deum dilectionem non probat, qui in futurum Mandata Dei non ſervat ; quòdque dilectio illa non probetur opere momento tranſeunte, ſed in futurum manente. Ad quod ſignificandum, Veritas ibidem addit : *& ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Ut enim Greg. Hom. 30. in Evang. *in quorumdam corda venit & manſionem non facit, quia per compunctionem quidem Dei reſpectum percipiunt* ; *ſed* quia non ex toto corde, recurrente poſtea tentatione, *hoc ipſum quod compuncti fuerant obliviſcuntur, ſicque ad perpetranda peccata redeunt, ac ſi hæc minimè planxiſſent. Qui ergo Deum verè ex toto corde diligit.... in ejus corde Dominus & venit, & manſionem facit, quia ſic eum Divinitatis amor penetrat, ut ab hoc amore, tentationis tempore, citò, & facilè non recedat.*

339. Sextò denique ex Jacob. 2. v. 14. *Quid proderit .... ſi fidem quis dicat ſe habere, opera autem non habeat ? ...., oſtende mihi fidem tuam ſine operibus* (*quaſi dicat *hoc non potes*, inquit Aug.) *& oſtendam tibi ex operibus fidem meam.* Undè tripliciter arguo ſic : primò. Fides ſine operibus, tempore opportuno productis, mandatorumque cuſtodia, æquè infructuoſa eſt ac mortua, quàm pulchra verba ſine effectu, infructuoſa ſint indigenti, qui victu indiget & veſtitu : iſto namque exemplo Apoſtolus utitur ibidem. Idem ergo dicendum de pœnitentia, ſine operibus, ſeu dignis pœnitentiæ fructibus, ſuo tempore productis. Secundò, homo homini fidem ſuam oſtendere non poteſt per ſola verba, abſque operibus. Ergo nec pœnitentiam. Tertiò, non creditur homini, dicenti ſe habere fi-

dem, dum in omni ferè occasione facit opera contraria fidei. Ergo similiter &c.

CAPUT XXXII.

Ad fidem adhibendam gravioris culpæ reis, maximè Consuetudinariis, & Relapsis, non linguam tantùm, sed & manus, & opera, præsertim emendationem, tamquam signa probantia, Concilia & Patres semper requisierunt, atque ita regulam evangelicam, cap. præcedenti expositam, intellexerunt.

340. PRIMÒ. Conc. Ancyranum Can. 5. 7. & 16. examinari vult pœnitentium vitam, & præcedentem, & quæ consecuta est, ut sic, & non aliter, ipius clementia & misericordia concedatur.

341. Secundò. Concil. Nicenum 1. Can. 12. *Quicumque*, inquit, *& timore, & lachrymis, & tolerantia, & bonis operibus conversionem & opere, & habitu ostendunt.... liceat Episcopo humaniùs cum iis agere.* Et Can. 18. edit. novissi. *Illud præcipuè observetur, ut animus, & propositum eorum .... requiratur: Quicumque enim cum lachrymis perseverantibus, & bonis operibus, omni tempore conversionem suam, non solo habitu* [Isidori versio habet: *non verbis solis*] *sed opere, & veritate demonstrant .... meritò orationibus communicabunt* &c.

342. Tertiò. Conc. Laodicense Can. 2. post *diversorum peccatorum lapsus* ad Communionem admitti solùm permittit eos, qui *in oratione, & confessione, & pœnitentia fortiter perseverantes, se à malis perfectè*, id est plenè, *conversos demonstrant.*

343. Quartò. Opera requirit Basilius, dum epist. ad Amphilochium cap. 3. dicit, eum peccatorem per carnis afflictionem, & omnis generis servitutem,

ad

ad temperantiam à carnis voluptatibus deficere debere, ut perfectam ſuæ curationis demonſtrationem exhibeat. Et cap. 5. ad recipiendum hæreticos, ipſos examinari vult, *an veram pœnitentiam oſtendunt, & ſi fructus habent, qui ſalutis ſtudium teſtificantur.* Et in cap. 1. Iſaïæ. *Non enim qui dixit peccavi, mox ſi relapſus, in eodem peccato perdurat, talis verè confitetur, ſed qui, deprehenſo peccato ſuo... illud odio infenſè proſequitur.*

344. Quintò. Opera requirit Greg. Nazianzenus orat. 39., ubi dicit, ſe non recipere pœnitentes, qui non ſatis deprimuntur, nec patrato crimini parem vitæ emendationem afferunt.

345. Sextò. Opera requirit Greg. Nyſſenus in epiſt. can. ad Letojum, ubi iis ſolis permittit celeriùs communionem reddere, qui diligentiori converſione uſi fuerint, & vitæ ſuæ reditum oſtenderint ad id quod bonum eſt.

346. Septimò. Opera requirit Ambroſius l. de pœnit. cap. 10. dum ad debitam pœnitentiam exigit, *ut ſeipſum ſibi homo abneget, & totus immutetur, ſicut quemdam adoleſcentem fabulæ ferunt, propter amores meretricios peregrè profectum, & abolito amore regreſſum, poſteà veteri occurriſſe dilectæ, quæ ubi non interpellata dixiſſet, ego ſum: reſponderit ille, ſed ego non ſum.* Et in 2. Corinth. 2. (ſi tamen Ambroſii ſit opus iſtud, extans inter opera ipſius) *pœnitentia vera eſt ceſſare à peccato: ſic enim probat dolere ſe, ſi de cætero deſinat.*

347. Octavò. Opera, vitæ præſertim emendationem, requirit Chryſoſtomus Hom. 3. ad populum: *Non jejunium.... ſed vitæ mutatio Deum Barbaris placatum, & benevolum reddidit.* Hæc dixi, non ut jejunium contemnamus, ſed ut jejunium honoremus: *honor enim jejunii.... peccatorum fuga. Jejunas?* doles de peccatis? confiteris? *demonſtra mihi per ipſa opera. Qualia? ſi pauperem videris, miſerere, qui antè immiſericors eras. Si inimicum videris, conciliare... Si mulierem videris ſpecioſam, prætereas, qui antè contrarium faciebas.* Uno verbo, doloris,

& jejunii tui veritatem totius vitæ mutatio demonſtret, itaut *non os tantùm jejunet, ſed & oculus, & auditus, & manus, & omnia corporis membra..* Et Hom. 14. in 2. ad Corinth. in Moral. : *Temporis moram non quæro, ſed animæ contritionem.... hoc itaque fac demonſtres, ſintne compuncti, ſintne in melius commutati, & res tota conjecta eſt.*

348. • Nonò. Vitæ mutationem requirit Auguſtinus, dum Serm. nunc 343. ſine ea pœnitentiam irriſoriam cenſet. *Pœnitentes, pœnitentes, pœnitentes (ſi tamen eſtis pœnitentes, & non eſtis irridentes) mutate vitam.* Dum etiam Serm. nunc 60. dignos pœnitentiæ fructus requirens dicit n. 6. *Corrigimini, ſi doluiſtis.... Teſtatur Veritas per Joannem, qui venientibus ad ſe dicebat...facite...dignos fructus pœnitentiæ. Quiſquis itaque iſtos fructus non fecerit, ſine cauſa putat per ſterilem pœnitentiam ſe mereri veniam peccatorum.* Tract. 3. in Epiſt. Joan. n. 8. *Non attendamus ad linguam, ſed ad facta.... Quieſcat paululum lingua, vitam interroga.... Non audio quid ſonet, ſed video quid vivat.*

349. Decimò. Pœnitentiæ fructus, & opera requirit Innocen. I. Epiſt. 1. cap. 7. *Sacerdotis eſt judicare, ut attendat ad confeſſionem pœnitentis* [non ſolam, ſed] *& ad lachrymas corrigentis* &c.

350. Undecimò. Pœnitentiæ fructus, & opera requirit Greg. Magnus l. 6. in cap. 15. l. 1. Reg. *Signum veræ converſionis non eſt in oris confeſſione, ſed in afflictione pœnitentiæ.... dum peccator dignâ afflictionis auſteritate delere nititur, quod loquendo confitetur .... In fructu ergo, non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoſcenda eſt: confeſſionis ergo verba, quid ſunt aliud niſi folia ?*

351. Duodecimò. Si opera non requireret Cæſarius ſerm. 57. (in appendice Auguſtini 256.) de illa pœnitentia, quæ ſine operibus agitur non diceret : *Timeo ne fortè iſte talis pœnitens, nec in conſcientia ſua habuerit, quod in operibus non oſtendit : quia etſi cor videre non poſſumus, tamen, ſecundùm Evangelicam ſententiam, ex fructibus eorum cognoſcetis*

Digitized by Google

noſcetis eos, dum ea quæ ſuprà ſcripta ſunt, implere penitus non videmus .... quis nos poterit prohibere, ut eum credamus non bene de hac luce migraſſe, quem bona opera cognoſcimus non feciſſe? tali (ùt antè dixit) *pœnitentiam dare poſſum, integram ſecuritatem dare non poſſum.*

352. Decimo-tertiò. Opera fructusque poenitentiæ requirit Ivo Carnotenſis, epiſt. 228. dum ait, quòd *Judex* Sacramentalis *qui tantùm videt in facie, uſque adeo delinquentes ſub peccati pœna detinet, donec per manifeſtum pœnitentiæ fructum, quis ſit pœnitentis affectus intelligat.*

353. Decimo-quartò. S. Bernardus epiſt. 107. docet, ex operibus, non ex verbis cognoſci, an ſimus filii Dei, ab operibus mortuis ad opera vitæ à filio Dei ſuſcitati: quia, *non ex foliis, neque ex floribus, ſed ex fructu arbor bona, malave cognoſcitur.* Denique *à fructibus eorum* [ait] *cognoſcetis eos.* Unde Serm. 1. de Reſurrect. cenſet ſimulatam pœnitentiam eorum, qui poſtquam tempore Paſſionis peccata ſua confitendo, viſi ſunt pœnitentes, ad priſtina crimina redeunt tempore Reſurrectionis.

354. Decimo-quintò. S. Thomas Cantuarienſis lib. 3. epiſt. 95. de vera & ficta pœnitentia loquens, dicit, quòd Chriſtus *utramque* [per ſuos in terra Vicarios] *examinat ex contritione cordis, & convincit ab operibus ſuis. Nam arbor ex fructu cognoſcitur, & opera cujuſque teſtimonium perhibent de eo.*

355. Decimo-ſextò. S. Thomas Aquinas, ùt vidimus cap. 21 hæreticos poſt relapſum revertentes, cum Eccleſia præſumit verè non reverti, niſi ſigna pœnitentiæ manifeſtiora quàm antè dederint: quia ex relapſu primam converſionem ipſorum præſumit non fuiſſe verè ex toto corde. Et idem præſumit de ſecunda, quamdiu pœnitentiæ ſigna non dant manifeſta, quia ex præteritis arguendo de futuris, præſumit ipſos iterum relapſuros.

356. Decimo-ſeptimò. S. Thomas Villanovanus Conc. 6. in Dom. 4. Adventûs, alludens ad verba Salvatoris ad Samaritanam: *Voca virum tuum,*

dicit, quòd per mulierem illam intelligitur contritio, ſeu dolor de præteritis : *ſed non ſufficit mulier, id eſt, contritio*, inquit, *adducat virum conſtantem & robuſtum, id eſt propoſitum firmum abſtinendi de cætero à peccatis .... ſed, ô quàm multi ſunt, qui reſpondere poſſunt, etiam dum peccata lachrymantur, Domine non habeo virum. Ita enim eſt, nam adulterinum eſt illud propoſitum quod habent. Vis agnoſcere quod propoſitum ſit legitimum? & quod adulterinum*, ex vita cognoſcendum docet, dicens, *vir agit vitam conjugalem* &c.... *Si poſt confeſſionem ſtatim mutas propoſitum, & redis* ad priſtina crimina ; *crede tunc anima, hunc quem habes, non eſt tuus vir* (ſed adulter qui *ſtuprat & vadit*) *nem non egit vitam longam cum uxore conſcientia.* Item Conc. 3. in Dom 3. Quadrag., loquens de facilè & citò poſt confeſſionem relabentibus. *Licèt*, inquit, *dicant in confeſſione, quòd verè proponunt, non credas*; ſed Confeſſores *mittant eos in domos ſuas, & cùm invenerint correctos, tunc abſolvant.* Et Conc. in Feriam 6. poſt Dom. 4. Quadrag. *O peccator! ſi verè ploras, veni foras, fuge concupiſcentiam, dimitte laſciviam, expelle mulierculam, ſolve catenam: aliàs non credo lachrymis.* Quia, ùt §. 2. dixerat : *Sunt qui teneritudine quâdam animi, pro commiſſis, & gemitus imo pectore mittunt, & oculorum fonte lachrymas affluenter effundunt, ſed nullo animi vigore peccati jugum à ſe abjiciunt. Statim enim poſt lachrymas redeunt ad plorata. His à Chriſto dicitur : Tollite lapidem : quaſi dicat, placet quòd commiſſa ploratis, ſed deplorata iterum non repetatis. Qui enim lavatur à mortuo, & iterum tangit mortuum, quid illi profuit ablutio?*

357. Decimo-octavò. S. Carolus Borromæus in Inſtruct. Paſt. cap. 12. 13. 14. 15. 16. varios caſus recenſet, in quibus fidem haberi non vult pœnitentibus, qui fidem in confeſſione datam opere non impleverunt, vetatque ipſos abſolvi, donec opere expleverint, & ùt dicit cap. 14. *donec veræ emendationis argumenta aliquo temporis ſpatio oſtenderint.*

358.

358. Decimo-nonò. S. Franciſcus-Xaverius epiſt. 9. inter novas Xaverianas l. 5. commemorat etiam varios peccatores, quibus non tutò creditur *ſine pignore pollicentibus impoſterum meliora* : nam, inquit, *cum hominibus tam promptis & liberalibus ad obligandam fidem, quàm ad exſolvendam tardis & ſegnibus, cum arrha in manu* (exhibitione ſcilicet rei promiſſæ) *tranſigendum eſt.*

359. Vigeſimò. S. Franciſcus Saleſius in Inſtruct. & Conſtitut. Synodal. tit. 9. cap. 5. ſtatuit, diligenter inquirendum eſſe „ *num peccatores qui ſpondent emendationem, & elongationem à proxima occaſione peccandi, ... id non antè promiſerint ? nam ſi idipſum identidem promiſerint, nec promiſſum impleverint, Præsbyter illorum verbis non debet credere.* Et infrà dicit, non deeſſe rationes dubitandi, an verè peccatum deſerere decernat, cùm poſt tot promiſſa non fecerit.

CAPUT XXXIII.

Ipſa quoque Eccleſiæ praxis, & ſenſus communis, imo & communis ſenſus hominum, gravioris culpæ reos, præſertim Conſuetudinarios, facilè & citò Relapſos, non credit converſos, niſi emendatos.

360. SUPERIORI capite vidimus, quàm verè Morinus l. 1. cap. 16. n. 1. aſſeruerit, quòd Sancti Patres " cuilibet peccatori, " jactanti crimina ſua ſe odio proſequi, & ab iis " ceſſare velle profitenti, non credebant. Hujus " rei experimentum exigebant, oculatas habebant " manus, ùt fert proverbium, credebant hac in " cauſa quod videbant : pœnitentium promiſſa fru- " ctibus probari volebant, niſi grave aliquod & im- "

„ minens ſalutis periculum ab iſta inquiſitione eos arceret. "

361. Et hoc veteris Eccleſiæ praxis oſtendit : utpote quæ reos gravioris criminis, idololatriæ, homicidii, adulterii, fornicationis &c., ne ad agendam quidem pœnitentiam admiſit, in ſolo verbo, vel lachrymis ipſorum momentaneis, ſed probatos dumtaxat diuturnis humiliationibus, lachrymis multis, fideliumque interceſſione ſimul & teſtificatione. Poſtquam [inquam] ex his ſatis apparuit, quòd peccata ſeriò deteſtari, emendareque vellent, ùt compertum eſt omnibus in antiquitate verſatis.

362. Ideo etiam tantam temporis moram, in probandis pœnitentibus, tot pœnitentiæ ſtationes, tot corporis afflictationes, tot & tantas humiliationes, vetus Eccleſia requiſivit, ut experiretur, num ſincera integraque foret converſio ipſorum, & [ùt Petrus Alexandrinus cum Greg. Niſſeno ait] *digna, cui fides adhiberetur.* Quam profectò iſtius diſciplinæ rationem, vel præcipuam, vel ex præcipuis unam fuiſſe, argumento eſt, quòd ſi quando, ex animi ardore, laboribusque & humiliationibus ſubeundis devotione, atque totali veteris hominis immutatione, ante præſcripti temporis finem, plena eorum converſio Epiſcopis comperta fuiſſet, breviori tempore pœnitentes reconciliabant. Plenè igitur converſionis, vitæque emendationis probationem veteres Patres intendebant, ab opinione Noviorum evidentiſſimè alieni.

363. Eam verò ob cauſam, tam longam pœnitentiam, totque illius ſtationes, afflictiones & humiliationes, Eccleſia non requiſiiſſet, ſi plenam converſionem ſolis pœnitentium verbis, vel ſterilibus lachrymis, ſine aliis poenitentiæ fructibus, ſatis probari credidiſſet. Nec eſt cur ipſorum abſolutionem uſque ad finem tertiæ vel quartæ ſtationis diſtuliſſet, ſi ipſos ad abſolutionem, in ſolo verbo ipſorum, ſatis diſpoſitos, iſtamque diſpoſitionem, ſine aliis pœnitentiæ fructibus, ſatis probatam cenſuiſſet. Sed iſtum non tuiſſe ſenſum ipſius, tunc maximè

maximè oſtendit, cùm maxima Chriſtianorum multitudo, quos dira perſecutio, Cypriani tempore proſtraverat, ad Eccleſiam redire geſtiens, Sacramentorum participationi miſericorditer reſtitui poſtulavit, eumque in finem Martyres apud Eccleſiam deprecatores adhibuit. Sed nec Martyrum deprecationibus, nec lapſorum lachrymis, nec turbis ac tumultibus ſubſecutis Eccleſia moveri potuit ad ipſos reconciliandos, antequam pœnitentiam ipſorum duris ac diuturnis pœnitentiæ laboribus probatam haberet, ùt videre eſt apud Cyprianum epiſt. 52. ad Antonianum, & epiſt. 55. ad Cornelium, tametſi numquam ſe obtulerit cauſa opportunior ad miſericordiam, quàm tunc.

364. Porro ſicut iſte non fuit veteris Eccleſiæ ſenſus, de peccatoribus gravioris peccati reis: ſic nec iſte eſt Eccleſiæ modernæ ſenſus, de peccatoribus in graviora crimina v. g. in hæreſim relapſis, ùt conſtat ex dictis cap. 21. Nec iſte etiam hodie ſenſus eſt de conſuetudinariis, ùt vel inde patet, quòd Eccleſia moderna per INNOC. XI. damnaverit prop. hanc ordine ſexageſimam: *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra Legem Dei, Naturæ aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, non eſt neganda nec differenda abſolutio, dummodò ore proferat ſe dolere, & proponere emendationem.* Neque enim propoſitionem iſtam Eccleſia damnaviſſet, ſi verbis ipſius, abſque actuali emendatione, fidem adhiberi poſſe credidiſſet: quam adhiberi non poſſe certum eſt, dum emendationis ſpes nulla apparet: quia dum verba, quibus emendationem pollicentur, digna non ſunt, in quibus fundetur emendationis ſpes; digna non ſunt, quibus adhibeatur fides. Præſumptio proinde moraliter certa eſt, verba iſta non procedere ex toto corde, neque ex plena & efficaci ſe emendandi voluntate.

365. Emendationis verò ſpes nulla apparet, dum conſuetudinarius (idem eſt de recidivo) ſæpiùs emendationem promiſit, nec promiſſa umquam implevit, nec majorem jam affert cautionem

futuræ

futuræ emendationis ſuæ, quam hactenus attulerit. Ut enim S. Th. ait 2. 2. q. 49. a. 1. ad 3. *Ex præteritis oportet nos quaſi argumentum ſumere de futuris.* Poſtquam ergo Confeſſarius experientiâ didicit, pœnitentem ſæpiùs emendationem abſque effectu promiſiſſe, inde quaſi argumentum ſumere debet, quòd nec in futurum ſe emendabit, nisì manifeſtiora futuræ emendationis ſigna afferat, quàm ea quæ hactenus abſque effectu fuerunt. Verùm de iſta propoſitione condemnata plurima dicturus ſum infrà, ubi doctrinam quæ peccatores quoſcumque, quamlibet recidivos, & conſuetudinarios, docet abſolvendos eſſe, in verbo quo ſe ad abſolutionem diſpoſitos aiunt, oſtendam eſſe condemnatam, non ſolùm propoſitione illâ 60. ſed & 1. 2. & 3. per eundem INNOC. XI. damnatis, ac per conſequens ſenſui Eccleſiæ modernæ prorſus contrariam.

366. Eſt & contraria communi hominum ſenſui. Interrogetur namque vel ipſum vulgus, quid de conſuetudinariis, facilèque & citò relabentibus judicet? & apparebit, quòd licèt ſe converſos dicant, converſos vulgus non credat eos, qui ante confeſſionem impudici erant, avari, ſuperbi, vindicativi &c., ſi citò poſt confeſſionem ipſos adhuc, ùt antè, videat impudicos, avaros, ſuperbos, vindicativos &c.: imò eos converſos non credet, quamdiu in ipſis non videbit opera & vitam converſorum, v. g. converſos non credet ab impudicitia ad caſtitatem, quamdiu non videbit quòd eas occaſiones, conſortia, dicta, facta fugiant, & omittant, quæ antè frequentabant, dicebant, faciebant: quamdiu etiam in ipſis non videbit modeſtiam, temperantiam & circumſpectionem, in dictis, & factis amare, colere, obſervare, à quibus anteà erant alieni. Hæc cùm aliquamdiu præſtitiſſe videbit, vel audiet, ipſos credet factos ex impudicis caſtos, adeoque ab impudicitia ad caſtitatem converſos; aliàs non credet. Et idem eſt de converſione conſuetudinariorum & recidivorum, à ſuperbia ad humilitatem, ab avaritia ad liberalitatem, à vindi-

vindicta ad maſuetudinem &c. uſque adeo verum eſt, vel ipſum vulgus, communi ſenſu edoctum, non ex verbis, ſed ex operibus, maximè ex emendatione vitæ, de converſione judicare; & tunc ſaltem verbis non credere, cùm in ipſis opera non videt converſorum, ſed eadem, quæ videbat antequam confiterentur.

CAPUT XXXIV.

Adverſarii, tum ex allatis ex Divina Scriptura argumentis, tum ex Doctrina Eccleſiæ, & Sanctorum, tum ex communi ſenſu hominum, tum ratione multiplici, oſtenduntur abuti Angelico dicto: In foro conſcientiæ creditur homini, pro ſe & contra ſe.

367. HOc dicit S. Th. ſupplem. q. 8. a. 5. ad 2. & repetit quodlib. 1. a. 12. & alibi non ſemel. Et veriſſimum eſt, bene intellectum: ſed ſi bene ab adverſariis intelligeretur, adverſus dicta non objiceretur. Quamvis enim, in foro confeſſionis, juxta veriſſimam S. Doctoris ſententiam, credendum ſit pœnitenti, pro ſe & contra ſe, in iis, quæ pœnitens certò ſcit, & Confeſſarius ſcire non poteſt, niſi ex ipſo; ipſi proinde credendum ſit, non ſolùm dicenti, ſe hæc vel illa peccata feciſſe, vel non feciſſe (niſi certis in circumſtantiis fides ipſius meritò ſuſpecta ſit, ùt in ſcrupuloſis) verùm etiam dicenti, ſe hæc vel illa opera bona, tum externa tum interna feciſſe, v. g. occaſiones fugiſſe, pro gratia converſionis oraſſe &c.: Neque enim alium pro iſtis teſtem Confeſſarius in foro Confeſſionis, habere debet, quàm ipſum pœnitentem. Et hoc unum eſt quod ſibi vult ibi S. Doctor.

368. Cæ-

368. Cæterùm Angelicâ illâ ſententiâ Adverſarii abſtuntur, dum ex ea inferunt, quòd quandocumque ratio manifeſta non apparet in contrarium, Confeſſarius credere debeat homini, in confeſſione dicenti, ſe ſatis eſſe contritum, firmamque & plenam ſe habere voluntatem emendandi vitam ſuam; tametſi id non probet, niſi ſolis verbis, vel lachrymis & ejuſmodi ſignis ſterilibus, ſæpiùs antè præſtitis, abſque ullo effectu; imò & abſque notabili ad illum conatu. Hoc enim non dicit S. Doctor, nec ipſi tribui poteſt, niſi faciendo S. Thomam laxiſſimum, & qui ipſi tribuunt hoc, tribuunt quod non ſolùm contrarium eſt Divinis Litteris, unanimi Sanctorum Traditioni, doctrinæ & praxi Eccleſiæ, communique hominum ſenſui, ùt ſuprà vidimus; ſed & prorſus contrarium eſt rationi.

369. Primò namque ſi ad credendum, quòd confitens ſit diſpoſitus, & abſolutione dignus, ſufficiat, quòd ſe diſpoſitum dicat, ſeu dolere de præteritis, & habere propoſitum cavendi in futurum: Nullus ferè erit tam impius, quamlibet conſuetudinarius, quamlibet inveteratus, qui quoties voluerit, abſque ulla emendatione prævia, credendus non ſit diſpoſitus, & abſolutione dignus, dummodo ore proferat ſe dolere de præteritis, & habere propoſitum cavendi in futurum. At hoc dici non poteſt: quia nulli, in diſpoſitione cordis ſui dignoſcenda, magis cœci, quàm conſuetudinarii, præſertim inveterati, cùm inveterata conſuetudo mirum in modum excœcet: nulli proinde in cauſa propriæ diſpoſitionis, teſtes minùs idonei, quàm ipſi: nulli tamen magis audaces ad proteſtandum apud Confeſſarium ſe toto corde contritos, licèt inveterata malitia ipſos adeo excœcaverit, ut tenebris obſcuratum habentes intellectum, ſemetipſos ſeducant, hæreticis illis ea in re ſimiles, qui ſuâ quoque malitiâ excœcati, proteſtantur ſe habere in ſe teſtimonium Spiritûs Sancti, quòd ſint filii Dei; quos tamen certiſſimum eſt fallere ſemetipſos, ſibique falſiſſimè applicare verba Apoſtoli Rom. 8. v. 16. *Ipſe Spiritus*

Spiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quòd ſumus filii Dei. Verumenimverò ſicut credendum non eſt cuilibet homini, ſine operibus convenientibus, proteſtanti ſe teſtimonium iſtud Spiritûs Sancti in ſe habere, ſic credendum non eſt cuilibet homini, ſine convenientibus operibus, dicenti, firmum efficaxque propoſitum & dolorem ſe habere.

370. Secundò. Si Confeſſarius credere deberet verbis eorum, qui ſe ex toto corde contritos aſſerunt, quandocumque ratio manifeſta non apparet in contrarium credere deberet verbis eorum primò, qui ſæpiùs admoniti in confeſſione, ut præcipua fidei Myſteria, aliaque ſaluti neceſſaria addiſcerent, ſæpiùs id promiſerunt, ſed ſemper ex ſalutis incuria neglexerunt : 2. qui proximam mortaliter peccandi occaſionem ſe deſerturos ſpoponderunt, nec deſeruerunt : 3. Credere deberet uſurariis, & aliis injuſtis bonorum alienorum detentoribus, qui ea ſe reſtituturos ſæpiùs polliciti ſunt, & non reſtituerunt, cùm poſſent. : 4. Debitoribus, qui ſæpè affirmarunt, debita ſe ſoluturos, nec ſolverunt, licèt eſſent ſolvendo. : 5. Inimicitias gerentibus, qui ſæpè promiſerunt, quod ſe cum inimicis reconciliarent, nec fecerunt : 6. Peccantibus ex habitu, qui ſæpè proteſtati ſunt ſe ſerio allaboraturos vitioſis ſuis habitibus eradicandis, & prorſus neglexerunt. Talibus verò, ſine cautione operum, prudenter non creditur, nec abſolutio impenditur, ſecundùm Doctrinam Conciliorum, & Sanctorum Thomæ-Villanovani, Caroli Borromæi, Xaverii, Saleſii &c. ùt videbitur infrà. Enimvero iis fides prudenter non datur, imò prudenter negatur, qui fidem toties fefellerunt, Judæisque meritò comparantur, de quibus Aug. ſerm. nunc 98. cap. 3. *erant . . . habentes verba Legis* (ſicut iſti habent, dum ſpecioſa illa verba dicunt) *& facta non habentes, pleni foliis, & fructus non ferentes.* Nec dictis uſurariis fidem, vel abſolutionem, ante factam reſtitutionem, dari vult Angelicus Doctor, ſutpote qui opuſc. 42. [aliàs 73.] de uſuris edit. Pariſienſ. do-

cet, quòd ſic compellendi ſunt ad reſtitutionem, ut beneficium abſolutionis eis denegetur, nisì reſtitutionem faciant plenam, quantùm potuerint, aut dilationem petierint ab iis, quibus tenentur reſtituere. Qui etiam hæreticis, poſt relapſum in hæreſim, ſecundo revertentibus, licèt aſſerant ſe verè reverti, credi non vult; quia inquit, Eccleſia .... præſumit eos non verè reverti. 2. 2. q. 11. a. 4. ad 1.

371. Tertiò. Poſt violata ſæpe promiſſa, credere conſuetudinariis, facilèque & citò relabentibus, in ſolo verbo ipſorum, dum manifeſta non ſunt judicia in contrarium, ipſosque, abſolvere, eſt contra regulas prudentiæ; contra zelum, & curam ſalutis ipſorum; contra Religionem Sacramenti Pœnitentiæ; contra officium Judicis, Medici, & Doctoris pœnitentium.

372. Imprimis, *eſt contra regulas prudentiæ*: quia eſt contra regulas prudentiæ citò credere. At citò credit, qui credit ſignis æquè vel magis ſuſpectis de falſitate quàm de veritate. Hoc autem contingit, quando iis creditur, qui ſe ex toto corde contritos aſſerunt. nec probant, nisì per ſigna & judicia, quæ ſæpius hactenus præſtiterunt fallaciter abſque promiſſo effectu; quos verè ex toto corde promiſiſſe humana præſumptio non eſt, ſed eſt præſumptio in contrarium, ob ea quæ dixi cap. 21. Eſtque eadem præſumptio de ſignis præſentibus; utpote non aliis, ſed iis omninò ſimilibus, quæ ex poſt-facto apparuit fallacia fuiſſe, & abſque promiſſi effectûs veritate. Unde, cùm ex præteritis rationabilis ſit conjectura de præſentibus, & futuris, præſentia ſigna non magis præſumuntur vera, & ex toto corde facta, quàm præterita. Et quamvis verba ipſorum, aliave ejuſmodi ſigna, non præſumerentur falſa, ſunt tamen rationabiliter de falſitate ſuſpecta; cùm contra veritatem ipſorum valida ſint argumenta, ex Sacris Litteris, Conciliis, Patribus, communique hominum ſenſu, ùt ſuprà vidimus, & ampliùs videbimus infrà. Solùm hìc refero teſtimonium Alberti

berti Magni in Parad. anim. tit. de contritione : *Argumentum falſæ contritionis habet, qui, quamvis peccata commiſſa vehementer deſleat, tamen continuò poſt dolorem eadem committere non formidat.* Enimverò nulli non dubia & ſuſpecta eſt curatio febris, aut alterius infirmitatis corporalis, quando, poſt paucos à curatione dies, in eam æger relabitur. Imò tunc præſumitur non fuiſſe vera, & intima, ſed apparens, & ſuperficialis dumtaxat; præſertim ſi relapſus facilè, citò, & frequenter contingat. A corporalibus verò infirmitatibus ad ſpirituales argumentum eſſe bonum Sancti docent, imò & Chriſtus in Evangelio. Nulli ergo non dubia, & ſuſpecta eſſe debet curatio febris ſpiritualis per contritionem & confeſſionem, ſi paucos poſt dies in eam quis facilè relabatur; maximè ſi frequenter relabatur.

373. Deinde *eſt contra zelum, & curam ſalutis peccatorum illorum* : quia vehementer obeſt ipſorum ſaluti, quòd eorum verbis & promiſſis facilè credatur. Dum enim ipſi incidunt in Confeſſores facilè credentes, & facilè conſequenter abſolventes, iſta facilitate ſeducti, non ſatagunt veræ, ſufficientisque contritionis gratiam orationibus, & piis operibus, ùt oportet, impetrare; ideoque nec debitam contritionem, nec peccatorum remiſſionem, nec ſalutem conſequuntur, nec ſeſe emendant; ſed in ſolitis criminibus, ſicut vivunt, ſic moriuntur, & pereunt, ùt proinde de ejuſmodi Confeſſariis meritò Cyprianus dixerit, quòd lapſis *hoc ſunt, quod grando frugibus, quod turbidum ſidus arboribus, quod armentis peſtilens vaſtitas, quod navigiis ſæva tempeſtas.... Non concedit pacem fœlicitas iſta, ſed tollit; nec communicationem tribuit, ſed impedit ad ſalutem.... per quam ſubtilis inimicus, impugnandis adhuc lapſis, occultâ populatione graſſatur, ut lamentatio conquieſcat, & dolor ſileat, ut delicti memoria evaneſcat, & comprimatur peccatorum gemitus* &c.

374. Quòd etiam ſit *contra Religionem Sacramenti Pœnitentiæ*, inde probatur, quòd tametſi manifeſta non ſit indiſpoſitio ipſorum, eſt tamen valde probabilis,

babilis, contritioque, ſi non certò nulla, ſaltem eſt dubia. Eſt enim juſtus & rationabilis timor, ne non ſit in voluntate, ſed in ſola cogitatione, vel ſolùm in cordis ſuperficie, non in intimo corde; nec cum plena, ſed ſemiplena dumtaxat, & ſemiſaucia non reincidendi voluntate, prout argumenta ſuperiora demonſtrant, & infrà deducenda ampliùs demonſtrabunt. Citra neceſſitatem verò eos abſolvere, quorum contritio eſt dubia, eſt contra Religionem Sacramenti, quâ Miniſter prohibetur, ipſum (citra neceſſitatem) exponere periculo fruſtrati valoris, ſicut & fruſtrati effectûs.

375. Quòd denique ſit *contra officium Judicis, Medici, & Doctoris*, ratio eſt: quia Judicis, Medici, & Doctoris eſt judicare ſecundùm Judicii, Medicinæ, & Doctrinæ regulas; & ſecundùm eas diſcernere, an cauſa ſatis inſtructa ſit ad judicium ferendum; an æger diſpoſitus ad medicinam fructuoſam; an iſta, vel illa doctrina bona ſit, & conveniens diſcipulo &c. Nec in iſtis Judex credere debet reo, nec Medicus ægro, nec Doctor diſcipulo: ſed reus Judici, æger Medico, diſcipulus Magiſtro. Judex quidem Sacramentalis à reo diſcere debet quid fecerit, & non fecerit: verùm an ex factis, à reo in confeſſione expoſitis, reſultet probatio ſufficientis diſpoſitionis ad abſolutionem, ſeu ſufficientis contritionis ipſius; adeò certum eſt, quod Confeſſarii, utpote Judicis, ſit judicare, non rei, ut improbabile ſit aſſerere, quòd Judex quoad hoc credere debeat reo: Ex hoc namque Tribunalis Sacramentalis ordo inverteretur, ſecundùm quem reus, quoad hoc, ſubmittere ſe debet judicio Confeſſarii, tamquam Judicis ſui; non ècontra.

376. Addit Eminentiſſimus D. Cardinalis Denhoff in Inſtruct. ſua paſtoral. pag. mihi 193. 194. 195. 196. id non ſolùm procedere de Confeſſario, tamquam Judice, ſed & tamquam Medico: quemadmodùm enim Medicus corporalis ab ægro quidem diſcere debet, quam in ſe corporis diſpoſitionem ſentiat, & quoad hoc ipſi credere, ſed an diſpoſitio

poſitio (quam æger ſentire ſe dicit) curabilis ſit, & an corpus ipſius ſub illa diſpoſitione, ſatis diſpoſitum ſit ad hoc, ut medicina proficua ſit, Medici eſt ex Medicinæ regulis judicare: Nec quoad hoc ægro debet credere. Sic Confeſſarius, tamquam ſpiritualis Medicus, à pœnitente diſcere debet facta, ex quibus ferendum eſt judicium de diſpoſitione animæ ipſius, & ipſi quoad illa credere; ſed an facta illa ſatis oſtendant confitentem eſſe diſpoſitum ad ſpiritualem curationem, ſeu abſolutionem, Confeſſarii eſt ex principiis artis ſuæ, ſive ex Theologiæ regulis, Scriptura ſcilicet & Traditione, judicare: nec quoad hoc pœnitenti debet credere.

377. Denique, ſicut exploſione, atque exprobratione dignus ab omnibus cenſeretur Medicus corporalis, utpote contra communem ſenſum & rationem agens, qui in iſtis infirmi ſui dicto crederet, quotieſcumque ratio manifeſta in contrarium ipſi non appareret, ipſique medicinam applicaret quando vellet: quia ex hoc infirmum ſæpe occideret, medicinam indebito tempore applicando. Sic exploſione, atque exprobratione dignus ab omnibus cenſeri deberet Medicus ſpiritualis, qui in re ſimili crederet dicto pœnitentis, quandocumque ratio manifeſta ipſi in contrarium non appareret, ipſique abſolutionem impenderet quando vellet: quia ex hoc ipſum ſæpe ſpiritualiter occideret, abſolutionem indebito tempore impendendo. Meritòque ipſi in die Judicii exprobraret tum ipſe peccator, quòd ſibi contra rationem, & communem ſenſum credidiſſet, & abſolutionem contra regulas artis impendiſſet. Tum & maximè Deus, quòd in hoc peccatorem audiendo, pretioſi ſanguinis Filii ſui, non prudens & fidelis diſpenſator fuiſſet: eò quòd illum ſecundùm divinas regulas non diſpenſaſſet, id eſt, ſecundùm oracula Scripturarum, ſecundùm doctrinam Sanctorum, & ſecundùm ordinem divinitùs conſtitutum, ſecundùm quem peccator à Sacerdote, tamquam Judice, ſecundùm Theologicas illas re-

gulas judicandus est : & tamquam à Medico curandus, atque ab eo, tamquam à Doctore, edocendus.

CAPUT XXXV.

Non ideo consuetudinarius statim judicandus est satis dispositus ad absolutionem, vel primò, quòd sint primæ vices quibus confitetur, ex quò peccare incepit, & jam de peccatis se humiliter accuset, seque de illis ex toto corde dolere affirmet. Vel secundò, quòd aliquoties jam antè confessus, numquam fuerit specialiter à Confessario admonitus, nec ulla ad eradicandam consuetudinem ipsi remedia præscripta: nunc autem ad illa se paratum exhibeat. Vel tertiò, quòd ab ea confessione, quâ de extirpanda consuetudine fuit admonitus, ad hoc nonnihil allaboraverit; nec toties, ùt antè solebat, lapsus fuerit, nec tam citò tentationi succubuerit, occasiones etiam peccandi vitaverit.

378. RATIO primæ & secundæ partis est, quia omnes passim Sancti & Theologi docent, consuetudinarium, ordinariè, non facilè & subitò, sed difficulter & paulatim converti, idque in resuscitatione Lazari figuratum plerique Patres aiunt, & in conversione Augustini demonstratum Theologi graves asserunt. Quomodò ergo consuetudinarius prudenter creditur toto corde conversus, primâ vice, quâ consuetudinem confitetur, si alia conversionis signa non adferat, quàm quòd humiliter confitendo, se toto corde contritum affirmet, vitamque emendare velle pronuntiet : cùm id, alii etiam consuetudinarii, non conversi, passim affirment & pronuntient ?

379. At, inquit Simon Bourguinonus, qui primâ vice confitetur, testis est omni exceptione major;

jor ; utpote qui fidem Confeſſario datam nondum violaverit : non eſt ergo , cur ipſi , ſe toto corde contritum aſſerenti , fides denegetur.

At, contra ego : licèt fidem Confeſſario datam nondum violaverit, non protinus eſt teſtis omni exceptione major : cùm in propria cauſa ſit teſtis cœcus, & tantò magis cœcus , quantò per longam peccandi conſuetudinem magis excœcatus. Nec ideò, quia fidem Confeſſario datam nondum violavit , contra ordinariam Divinæ Providentiæ œconomiam , ſubitò obtinuit plenæ converſionis gratiam : nec abſque ſignis extraordinariis , eam obtenturus præſumitur , nisi poſt multas colluctationes , multasque & ferventes preces , necnon alia pietatis ac pœnitentiæ opera , ùt ex Divina Scriptura , communique Sanctorum Traditione, Eccleſiæ ſenſu , & praxi , ac multiplici ratione, in ſuperioribus eſt demonſtratum. Ex nullo proinde Theologico principio , abſque extraordinario ſigno , abſque multa colluctatione , abſque multis & ferventibus precibus , abſque præmiſſis multis pœnitentiæ & pietatis operibus , conſuetudinarius ille præſumi poteſt ſubitò plenè converſus.

380. Quòd enim uſquemodò à Confeſſariis monitus non fuerit , & nunc monitus omnia ſe facturum promittat , hoc quidem indicium aliquod eſt inchoatæ fortaſſe converſionis ; ſed , abſque mediis ordinariè requiſitis, indicium non eſt plenæ converſionis , quæ tamen Confeſſario probanda eſt , ut talis prudenter judicetur ad abſolutionem diſpoſitus. Non probatur autem ſufficienter ſolis verbis , quibus ſe toto corde converſum dicit. Cùm , in propria cauſa , nullus ſit teſtis minùs idoneus , quàm ipſe , ob cœcitatem , quæ obſtat , ne veram cordis ſui diſpoſitionem bene dignoſcere poſſit. Non probatur etiam ſufficienter ex hoc , quòd verbis lachrymulas addat , & gemitus : cùm verbis lachrymas & gemitus frequenter addant plerique non plenè converſi.

381. Accedit quòd cùm ſubitanea, ſeu brevi tempore, acta converſio talis peccatoris, plena & integra, extra-

ordinaria ſit, abſque ſigno extraordinario, ſolis plenè converſis conveniente, præſumenda non ſit. Abſque ſigno itaque extraordinario, nullum eſt principium Theologicum, in quo fundare ſe poſſit confeſſarius, ut credat ejuſmodi peccatorem tam facilè & tam citò plenè converſum, totumque mutatum ad unum ſuum monitum.

382. Ratio tertiæ partis eſt, quia, quòd talis peccator nonnihil laboraverit, ad extirpandam ſuam pravam conſuetudinem, nec toties ùt antè peccaverit, ſignum quidem eſt hominis adverſus concupiſcentias luctari incipientis, volentisque & aliquo modo conantis ſe convertere: ſed non protinus eſt ſignum hominis jam plenè converſi. Cùm ex confeſſionibus Auguſtini conſtet, ipſum adverſus concupiſcentias ſuas diu multùmque luctatum fuiſſe, numerum etiam peccatorum ſuorum diminuiſſe, antequam plenè converſus fuiſſet. Conſtat etiam quòd tunc volebat quidem, & conabatur converti, ſed nondum plenè volebat: *voluntas* enim *nova* (inquit l. 8. cap. 5.) *quæ mihi eſſe cœperat ... nondum erat idonea ad ſuperandam priorem voluntatem, vetuſtate roboratam.*

383. At quomodò (inquies) Auguſtinus volebat & conabatur converti, nec tamen ideo plenè erat converſus: cùm converti, nihil aliud ſit quàm velle converti?

Reſpondet ipſe cap. 8. verum eſſe, quòd converti nihil aliud ſit quàm velle converti, ſed *velle fortiter & integrè: non ſemiſauciam hac atque hac verſare & jactare voluntatem, parte aſſurgente cum alia parte cadente luctantem.*

384. Quid plura? Si non toties ùt antè peccaſſe, ſignum eſſet ſufficiens plenæ converſionis, conſuetudinarius ſolitus in menſe centies peccare, toties quoties, poſt centenos relapſus, per annos plures ſtatim abſolvi poſſet, ſi ſingulis bimeſtribus confeſſionibus ad tres vel quatuor vices, peccatorum numerum diminueret, tametſi interim in eadem peccata, in prima confeſſione 96. vicibus, in ſecunda

unda 92., in tertia 88., in quarta 84. & ſic cum proportione deinceps relapſus fuiſſet. At talis, juxta SS. Patres, communemque Eccleſiæ, & hominum ſenſum, dici non poteſt toties quoties confiteri cum pleno peccati odio, plenaque illud amplius non committendi voluntate; nec dici poteſt plenè converſus, nec totaliter immutatus, ſed partialiter ad ſummum. Talis proinde cenſeri nequit ad abſolutionem ſufficienter diſpoſitus.

CAPUT XXXVI.

Argumentis duodecim, ex Scriptura & Patribus, oſtenditur, meritò ſuſpectam eſſe debere contritionem, ſeu converſionem peccatorum, in crimina facilè, & citò relabentium.

385. *ARGUMENTUM primum*: contritio, ad peccatorum veniam cum Sacramento ſufficiens, debet non ſolùm eſſe vera, ſed & plena, prout ex Scriptura & Patribus oſtendimus cap. 15. Atqui vera, plenaque contritio gravium criminum, in facilè, & citò relabentibus, ſeu ea repetentibus, ordinariè nec frequens eſt, nec facilis; ſed difficilis (prout ex Scriptura quoque & Patribus oſtendimus cap. 21.) & ideo rara, ùt docet Albertus magnus in Paradiſo animæ poſt S. Ambroſium, Pacianum, Gregorium, aliosque Patres. Vide infrà num. 450. & ſeq. In obſcuris autem ordinariè non præſumitur, quod rarum eſt, & difficile, ſed quod plerumque fieri conſuevit, juxta regulam ab utroque Jure traditam: *Inſpicimus in obſcuris, quod plerumque fieri conſuevit.* Reg. 4. Juris in 6. Vide infrà n. ....

386. *Argumentum ſecundum*: Ubi plena contritio, ſeu converſio, ibi totius hominis interioris, & exterioris mutatio, ùt conſtat ex ſacris Teſtimoniis & rationibus Theologicis cap. 20. §. 2. relatis; Atqui

qui totius hominis interioris & exterioris mutatio non apparet in iis qui vitam non emendant, ſed priſtina crimina facilè, & citò repetunt. Ergo.

387. *Argumentum tertium* : Plena contritio, ſeu converſio peccatoris, eſt tranſitus, ſeu transformatio ipſius ab amore prædominante creaturæ, ad amorem prædominantem Creatoris : utpote quem ſacri textus & Patres ad veram, plenamque requirunt contritionem, uti demonſtrabimus infrà. Atqui frequens & facilis, citaque alternatio in hoc tranſitu, adeo difficilis eſt, ut vix unquam (ſi unquam) contingat. Per conſequens, ſine ſigno extraordinario fieri prudenter non præſumitur. Plena igitur contritio in iis, quorum vita continua eſt alternatio confeſſionum & recidivarum, facilè & citò poſt confeſſionem contingentium, prudenter non præſumitur. Probatur ſubſumptum, quod ſolùm indiget probatione: quia ad iſtum tranſitum, ſeu transformationem, tantò opus eſt molimine, tantaque colluctatione, ut moraliter impoſſibile, vel quaſi impoſſibile ſit, quod frequenter, citò & facilè fiat. Si enim tanta opus eſt colluctatione, ut ab una cupiditate prædominante homo tranſeat in aliam cupiditatem, priori oppoſitam, v.g. ut ex avaro fiat liberalis, ex puſillanimi generoſus, ex ebrioſo ſobrius &c. Multo magis ut à cupiditate, ſeu amore creaturæ prædominante tranſeat in charitatem prædominantem. Neque enim totus animæ fundus, nec totus homo interior exteriorque, immutandus eſt, ut à cupiditate prædominante in aliam oppoſitam tranſeat : Totus verò animæ fundus, & totus homo interior, exteriorque immutandus eſt, ut à cupiditate prędominante tranſeat in charitatem prędominantem. Cùm igitur (experientiâ teſte) vix unquam, ſi unquam, contingat frequens, facilis, & citus tranſitus ab una cupiditate prædominante in aliam oppoſitam. A fortiori vix unquam, ſi unquam contingit facilis, frequens & citus tranſitus à cupiditate prædominante in charitatem prædominantem.

288. *Argumentum quartum* : Ad plenam contritionem, ſaltem poſt gravia, vel ſæpe repetita crimi-

na,

na, divina Scriptura, & Patres requirunt planctum amarum, dolorem quaſi parturientis, rugitum quaſi urſi, luctum unigeniti &c., ùt vidimus cap. 18. Nihil verò tale apparet, ordinariè loquendo, in iis qui facilè, citò, & frequenter in crimina, poſt ſæpe repetitas confeſſiones, relabuntur : Si enim talis foret dolor, quem ſe habere dicunt, tam facilè, citò, & frequenter à tali, tantoque dolore, ad affectus contrarios non tranſirent.

389. *Argumentum quintum* : ad plenam contritionem, S. Scriptura exigit plenum & capitale odium criminum commiſſorum, ùt conſtat ex dictis cap. 15. & 17. Talis verò odii apparentia vel nulla, vel modica eſt in recidivis, ad confeſſa crimina facilè & citò redeuntibus. Inſolitum quippe eſt, quòd fœdus & ſocietatem facilè & citò renovemus cum inimico, quem pleno & capitali odio heri proſequebamur, ùt oſtendimus cap. x.

390. *Argumentum ſextum* : Effectus veræ pœnitentiæ, pleniſque & capitalis odii peccatorum, quos Apoſtolus recenſet 2. Corinth. 7. non apparent in dictis peccatoribus. Qui enim verè ex toto corde pœnitet, peccatumque pleno & capitali odio perſequitur, id oſtendit ex fructibus iſtius odii ac pœnitentiæ, qui ſunt *ſollicitudo* magna cavendi relapſum : *defenſio*, ſeu præcautiones & præmunitiones ad id neceſſariæ : *timor* Dei : *deſiderium* efficax melioris vitæ : *zelus* ſeu ardens ſtudium nihil negligendi, neceſſarium ad illam. Iſti ſunt fructus, ſeu effectus plenæ contritionis, pleniſque odii contra peccatum, quos enumerat Apoſtolus. Sunt proinde ſigna, ſeu indicia illius. Nullus verò effectuum illorum apparet, in iis qui citò & facilè in priſtina relabuntur crimina. Nullum proinde ſignum, ſeu indicium ſufficiens veræ & plenæ contritionis, quæ ex fructibus cognoſci debet.

391. *Argumentum ſeptimum* : Plena contritio non eſt ſine plena ſe emendandi voluntate, ùt ex Sacris Litteris oſtenſum eſt cap. 15. & 16. Atqui plena ſe emendandi voluntas non præſumitur in

iis qui non solùm se non emendant, sed & facilè & citò in pristina crimina relabuntur, uti demonstrat plenæ voluntatis descriptio, quam faciunt SS. Doctores cap. 16. junctis iis quæ ibidem subnotata sunt. Et

392. Confirmatur: quia plena sese emendandi voluntas non est in iis, quibus deest plena voluntas assumendi media ad cavendum relapsum necessaria (neque enim plenè atque efficaciter vult finem, qui plenè atque efficaciter non vult media necessaria ad finem) hæc autem ùt plurimùm deest facilè & citò ad pristina crimina redeuntibus; utpote qui ad ea facilè & citò non redirent, si magnam sibi suisque inclinationibus violentiam inferrent; si, præ aliis, attenta majori sua præ aliis infirmitate, laborarent, vigilarent, orarent, majori etiam præ aliis studio, & ferventiori conatu, pugnarent adversus peccata, in quæ præ aliis proclives sunt. Quæ omnia ipsis necessaria sunt ad cavendum relapsum. At quàm pauci ex ipsis ea faciunt! Confer quæ dixi locis suprà citatis.

393. *Argumentum octavum*: Misericordiam & veniam Scriptura nullibi promittit peccatoribus, nisi vitam emendantibus (istam quippe conditionem Deus exigit Isai. 1. Ezech. 18. Matth. 3. &c. Proverb. quoque 28. v. 13. præter confessionem scelerum, exigit derelictionem: *Qui confessus fuerit scelera sua, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.*) Atqui vitam non emendant, qui à pristinis sceleribus non abstinent, sed ea facilè & citò repetunt. Ipsis ergo Deus veniam non promittit. Promitteret autem, si plenè contriti essent, dum confitentur. Omnibus enim debitè contritis & confessis veniam promittit Deus.

394. *Argumentum nonum*: Si peccatores, post confessionem in pristina crimina facilè & citò relabentes, cum debita contritione confiterentur, confitendo fierent de peccatoribus justi. In ipsis proinde post confessionem, apparerent opera propria justorum. Eorumque ipsis conveniret descriptio, quam

Divina

Divina Scriptura facit. At neque in ipſis apparent opera propria Juſtorum (imò apparent opera impiorum) neque ipſis convenit deſcriptio illa Juſtorum. Nam quod ad opera attinet, de iis Diſcipulus, quem amabat Jeſus, ait epiſt. ſua 1. cap. 3. v. 7. *Qui facit juſtitiam, juſtus eſt .... Qui facit peccatum ex diabolo eſt .... Omnis qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit.* Et de juſtificatis Paulus ad Galat. 5. v. 24. *Qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis* : Rom. 6. v. 2. Mortui ſunt peccato, nec facilè adhuc vivunt in illo : *Qui enim mortui ſumus peccato, quomodò adhuc vivemus in illo* ? V. 4. addit, quòd in novitate vitæ ambulent. V. 6. quòd in ipſis vetus homo crucifixus eſt, ut deſtruatur corpus peccati, & ultra non ſerviant peccato. V. 18. quòd liberati à peccato, ſervi facti ſunt juſtitiæ. A quibus longiſſimè diſtant, qui mox poſt confeſſionem ad carnis deſideria redeunt, & in vitiis ac concupiſcentiis, ùt antè, vivunt, per conſequens non ambulant in novitate vitæ, nec juſtitiæ ſerviunt, ſed peccato. De iis proinde, ſive de facientibus opera impiorum, Hieronymus epiſt. ad Ruſticum non loquitur, dum ait : *juſti vocabulum non amittit, qui ſemper per pœnitentiam reſurgit*, ſed de facientibus peccata Juſtorum, ùt contextus manifeſtum facit. Sic enim habet : *ſepties in die cadit juſtus, & reſurget. Si cadit, quomodò juſtus ? Si juſtus, quomodò cadit ? Sed juſti vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam ſemper reſurgit.*

395. Et ubi, quæſo, Scriptura, ſeu Novi, ſeu Veteris Teſtamenti, juſtos vocat, quorum vita aſſidua eſt confeſſionum & citò poſt confeſſionem repetitorum criminum alternatio, ſeu viciſſitudo ? Inter Juſtos quidem Veteris Teſtamenti, Scriptura commemorat Abel, Enos, Enoch, Noë, Abraham, Loth, Iſaac, Jacob, Joſeph, Moyſen, Joſuë, Samuelem, David, Ezechiam &c. Inter Juſtos verò Novi Teſtamenti, Chriſti Apoſtolos & Diſcipulos, primosque Chriſtianos : Quorum nonnulli

nulli juſtitiam acceptam ſemel amiſerunt, ſed nulli in aſſidua confeſſionum, & citò repetitorum criminum alternatione vixerunt. Imò priſci Chriſtiani à Tyranno interrogati de Chriſtianorum vita, reſpondebant, Chriſtianos crimina non committere. Criminibus verò deditos, ad eaque poſt confeſſionem facilè & citò redeuntes, maximè ſi frequenter, Scriptura nullibi vocat Juſtos, ſed ipſos à Regno Cœlorum excludit, velut impios, ùt videre eſt 1. Corinth. 6. v. 9.

396. Quòdque ipſis non conveniat deſcriptio Juſtorum, quam facit Scriptura Veteris ac Novi Teſtamenti, probatur ex pſ. 1., ubi de juſto dicitur, quòd *non abiit in conſilio impiorum.... ſed in lege Domini voluntas ejus.... Et erit tamquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum* juſtitiæ *dabit in tempore ſuo. Et folium ejus non defluet* &c. Ipſi verò crimina aſſiduè repetendo, aſſiduè abeunt in conſilio impiorum; nec eorum voluntas in lege Domini, quam aſſiduè transgrediuntur; nec fructum bonorum operum, ſed malorum dant in tempore ſuo: Quorum etiam folium boni propoſiti [cujus ſpeciem præferunt, dum confitentur] ſtatim poſt confeſſionem defluit. Ipſis è contra convenit deſcriptio impiorum, quæ ibi ſubjungitur: *Non ſic impii, non ſic; ſed tamquam pulvis, quem projicit ventus à facie terræ. Ventus, tentatio eſt* [inquit Aug. in pſ. 34.] *pulvis, iniquus. Quando venerit tentatio, tollitur pulvis, nec ſtat, nec reſiſtit*; ſed ei citò, & facilè cedit, ſicut pulvis vento. *Homo ſanctus*, ſeu juſtus (ait ſapiens Eccli. 27. v. 12.) *in ſapientia* boni propoſiti *manet, ſicut ſol....*; *ſtultus* (id eſt impius) *ſicut luna mutatur.* Iſtud, non illud faciunt illi de quibus agimus. Matth. 7. v. 27. juſtus aſſimilatur *viro ſapienti, qui ædificavit domum ſuam ſupra petram.... flaverunt venti* (tentationum) .... *& non cecidit*: Impius verò v. 26. aſſimilatur *viro ſtulto, qui ædificavit domum ſuam ſuper arenam.... flaverunt venti.... & cecidit....* Sicut enim facilè, & citò cadit domus ſuper arenam ædifica-

dificata : ita & peccator de quo agimus.

397. *Argumentum decimum :* Peccatores poſt confeſſionem & communionem ad crimina ſua facilè, & citò, ac frequenter redeuntes, ſic vivunt, quaſi ad ſalutem ſufficeret confeſſio & communio cum vita gentili. Per conſequens laborant ſupinâ ſalutis incuriâ, quæ unum eſt ex peccatis illis, quæ juxta divinam Scripturam & Patres, vel obſtruunt, vel exſiccant divinæ miſericordiæ fontem, quæque inter reprobationis ſigna à Theologis paſſim meritò recenſentur. Juſtiſſimum proinde timorem Confeſſario incutit ſubſtractionis divinæ gratiæ, ſine qua contritio ipſorum nequit eſſe vera, nec plena. Scriptum eſt enim Deuteron. 8. v. 11. *Obſerva, & cave ne obliviſcaris Domini Dei tui, & negligas mandata ejus.... ſin autem.... prædico tibi quòd omnino diſpereas.* Et Prov. 19. v. 16. *Qui negligit viam ſuam, mortificabitur* per gratiæ ſubſtractionem. Item Iſaïæ 1. v. 5. *ſuper quo percutiam vos ultrà, addentes prævaricationem* poſt confeſſionem ? .... *derelinquetur Filia Sion.* Jeremiæ 2. v. 36. *Quàm vilis facta es nimis, iterans vias tuas.... confunderis.... quoniam obtrivit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis proſperum in ea.* Hebr. 8. v. 6. *Quoniam ipſi non permanſerunt*, ſed permanere neglexerunt *in Teſtamento meo*, ſive in pactis & pollicitationibus, quæ toties mihi fecerunt, *& ego neglexi eos, dicit Dominus.* Enimverò, ſi ſervus inutilis à Domino reprobatur, & ficus infructuoſa maledicitur : ſignum eſt à fortiori, reprobandos, & maledicendos eos, qui ob ſupinam ſalutis incuriam, non ſolùm non faciunt fructus dignos pœnitentiæ, ſed & poſt multas confeſſiones, & promiſſa Deo facta, opera faciunt indigna : *ſine cauſa* proinde tales putant *perſterilem pœnitentiam mereri veniam peccatorum*, ut ait Aug. ſerm. 60. cap. 12.

398. *Argumentum undecimum* : Prædictum timorem Divinæ derelictionis vehementer auget peccatorum illorum perfidia magna in violando toties promiſſa Deo facta, irritumque faciendo pactum cum ipſo

gulas judicandus est : & tamquam à Medico curandus, atque ab eo, tamquam à Doctore, edocendus.

CAPUT XXXV.

Non ideo consuetudinarius statim judicandus est satis dispositus ad absolutionem, vel primò, quòd sint primæ vices quibus confitetur, ex quò peccare incepit, & jam de peccatis se humiliter accuset, seque de illis ex toto corde dolere affirmet. Vel secundò, quòd aliquoties jam antè confessus, numquam fuerit specialiter à Confessario admonitus, nec ulla ad eradicandam consuetudinem ipsi remedia præscripta: nunc autem ad illa se paratum exhibeat. Vel tertiò, quòd ab ea confessione, quâ de extirpanda consuetudine fuit admonitus, ad hoc nonnihil allaboraverit; nec toties, ùt antè solebat, lapsus fuerit, nec tam citò tentationi succubuerit, occasiones etiam peccandi vitaverit.

378. RATIO primæ & secundæ partis est, quia omnes passim Sancti & Theologi docent, consuetudinarium, ordinariè, non facilè & subitò, sed difficulter & paulatim converti, idque in resuscitatione Lazari figuratum plerique Patres aiunt, & in conversione Augustini demonstratum Theologi graves asserunt. Quomodò ergo consuetudinarius prudenter creditur toto corde conversus, primâ vice, quâ consuetudinem confitetur, si alia conversionis signa non adferat, quàm quòd humiliter confitendo, se toto corde contritum affirmet, vitamque emendare velle pronuntiet : cùm id, alii etiam consuetudinarii, non conversi, passim affirment & pronuntient ?

379. At, inquit Simon Bourguinonus, qui primâ vice confitetur, testis est omni exceptione major ;

jor ; utpote qui fidem Confeſſario datam nondum violaverit : non eſt ergo , cur ipſi , ſe toto corde contritum aſſerenti , fides denegetur.

At, contra ego : licèt fidem Confeſſario datam nondum violaverit, non protinus eſt teſtis omni exceptione major : cùm in propria cauſa ſit teſtis cœcus, & tantò magis cœcus , quantò per longam peccandi conſuetudinem magis excœcatus. Nec ideo , quia fidem Confeſſario datam nondum violavit , contra ordinariam Divinæ Providentiæ œconomiam , ſubitò obtinuit plenæ converſionis gratiam : nec abſque ſignis extraordinariis , eam obtenturus præſumitur , nisi poſt multas colluctationes , multasque & ferventes preces , necnon alia pietatis ac pœnitentiæ opera , ùt ex Divina Scriptura , communique Sanctorum Traditione, Eccleſiæ ſenſu , & praxi , ac multiplici ratione, in ſuperioribus eſt demonſtratum. Ex nullo proinde Theologico principio , abſque extraordinario ſigno , abſque multa colluctatione , abſque multis & ferventibus precibus , abſque præmiſſis multis pœnitentiæ & pietatis operibus , conſuetudinarius ille præſumi poteſt ſubitò plenè converſus.

380. Quòd enim uſquemodò à Confeſſariis monitus non fuerit , & nunc monitus omnia ſe facturum promittat , hoc quidem indicium aliquod eſt inchoatæ fortaſſe converſionis ; ſed , abſque mediis ordinariè requiſitis, indicium non eſt plenæ converſionis , quæ tamen Confeſſario probanda eſt , ut talis prudenter judicetur ad abſolutionem diſpoſitus. Non probatur autem ſufficienter ſolis verbis , quibus ſe toto corde converſum dicit. Cùm , in propria cauſa , nullus ſit teſtis minùs idoneus , quàm ipſe , ob cœcitatem , quæ obſtat , ne veram cordis ſui diſpoſitionem bene dignoſcere poſſit. Non probatur etiam ſufficienter ex hoc , quòd verbis lachrymulas addat , & gemitus : cùm verbis lachrymas & gemitus frequenter addant plerique non plenè converſi.

381. Accedit quòd cùm ſubitanea , ſeu brevi tempore , acta converſio talis peccatoris , plena & integra , extra-

ordinaria ſit, abſque ſigno extraordinario, ſolis plenè converſis conveniente, præſumenda non ſit. Abſque ſigno itaque extraordinario, nullum eſt principium Theologicum, in quo fundare ſe poſſit confeſſarius, ut credat ejuſmodi peccatorem tam facilè & tam citò plenè converſum, totumque mutatum ad unum ſuum monitum.

382. Ratio tertiæ partis eſt, quia, quòd talis peccator nonnihil laboraverit, ad extirpandam ſuam pravam conſuetudinem, nec toties ùt antè peccaverit, ſignum quidem eſt hominis adverſus concupiſcentias luctari incipientis, volentisque & aliquo modo conantis ſe convertere: ſed non protinus eſt ſignum hominis jam plenè converſi. Cùm ex confeſſionibus Auguſtini conſtet, ipſum adverſus concupiſcentias ſuas diu multùmque luctatum fuiſſe, numerum etiam peccatorum ſuorum diminuiſſe, antequam plenè converſus fuiſſet. Conſtat etiam quòd tunc volebat quidem, & conabatur converti, ſed nondum plenè volebat: *voluntas* enim *nova* (inquit l. 8. cap. 5.) *quæ mihi eſſe cœperat ... nondum erat idonea ad ſuperandam priorem voluntatem, vetuſtate roboratam.*

383. At quomodò (inquies) Auguſtinus volebat & conabatur converti, nec tamen ideo plenè erat converſus: cùm converti, nihil aliud ſit quàm velle converti?

Reſpondet ipſe cap. 8. verum eſſe, quòd converti nihil aliud ſit quàm velle converti, ſed *velle fortiter & integrè: non ſemiſauciam hac atque hac verſare & jactare voluntatem, parte aſſurgente cum alia parte cadente luctantem.*

384. Quid plura? Si non toties ùt antè peccaſſe, ſignum eſſet ſufficiens plenæ converſionis, conſuetudinarius ſolitus in menſe centies peccare, toties quoties, poſt centenos relapſus, per annos plures ſtatim abſolvi poſſet, ſi ſingulis bimeſtribus confeſſionibus ad tres vel quatuor vices, peccatorum numerum diminueret, tametſi interim in eadem peccata, in prima confeſſione 96. vicibus, in ſecunda

cunda 92., in tertia 88., in quarta 84. & ſic cum proportione deinceps relapſus fuiſſet. At talis, juxta SS. Patres, communemque Eccleſiæ, & hominum ſenſum, dici non poteſt toties quoties confiteri cum pleno peccati odio, plenaque illud amplius non committendi voluntate; nec dici poteſt plenè converſus, nec totaliter immutatus, ſed partialiter ad ſummum. Talis proinde cenſeri nequit ad abſolutionem ſufficienter diſpoſitus.

CAPUT XXXVI.

Argumentis duodecim, ex Scriptura & Patribus, oſtenditur, meritò ſuſpectam eſſe debere contritionem, ſeu converſionem peccatorum, in crimina facilè, & citò relabentium.

385. *ARGUMENTUM primum*: contritio, ad peccatorum veniam cum Sacramento ſufficiens, debet non ſolùm eſſe vera, ſed & plena, prout ex Scriptura & Patribus oſtendimus cap. 15. Atqui vera, plenaque contritio gravium criminum, in facilè, & citò relabentibus, ſeu ea repetentibus, ordinariè nec frequens eſt, nec facilis; ſed difficilis (prout ex Scriptura quoque & Patribus oſtendimus cap. 21.) & ideo rara, ùt docet Albertus magnus in Paradiſo animæ poſt S. Ambroſium, Pacianum, Gregorium, aliosque Patres. Vide infrà num. 450. & ſeq. In obſcuris autem ordinariè non præſumitur, quod rarum eſt, & difficile, ſed quod plerumque fieri conſuevit, juxta regulam ab utroque Jure traditam: *Inſpicimus in obſcuris, quod plerumque fieri conſuevit.* Reg. 4. Juris in 6. Vide infrà n. ....

386. *Argumentum ſecundum*: Ubi plena contritio, ſeu converſio, ibi totius hominis interioris, & exterioris mutatio, ùt conſtat ex ſacris Teſtimoniis & rationibus Theologicis cap. 20. §. 2. relatis; Atqui

qui totius hominis interioris & exterioris mutatio non apparet in iis qui vitam non emendant, ſed priſtina crimina facilè, & citò repetunt. Ergo.

387. *Argumentum tertium* : Plena contritio, ſeu converſio peccatoris, eſt tranſitus, ſeu transformatio ipſius ab amore prædominante creaturæ, ad amorem prædominantem Creatoris : utpote quem ſacri textus & Patres ad veram, plenamque requirunt contritionem, utì demonſtrabimus infrà. Atqui frequens & facilis, citaque alternatio in hoc tranſitu, adeo difficilis eſt, ut vix unquam (ſi unquam) contingat. Per conſequens, ſine ſigno extraordinario fieri prudenter non præſumitur. Plena igitur contritio in iis, quorum vita continua eſt alternatio confeſſionum & recidivarum, facilè & citò poſt confeſſionem contingentium, prudenter non præſumitur. Probatur ſubſumptum, quod ſolùm indiget probatione: quia ad iſtum tranſitum, ſeu transformationem, tantò opus eſt molimine, tantaque colluctatione, ut moraliter impoſſibile, vel quaſi impoſſibile ſit, quod frequenter, citò & facilè fiat. Si enim tanta opus eſt colluctatione, ut ab una cupiditate prædominante homo tranſeat in aliam cupiditatem, priori oppoſitam, v.g. ut ex avaro fiat liberalis, ex puſillanimi generoſus, ex ebrioſo ſobrius &c. Multo magis ut à cupiditate, ſeu amore creaturæ prædominante tranſeat in charitatem prædominantem. Neque enim totus animæ fundus, nec totus homo interior exteriorque, immutandus eſt, ut à cupiditate prædominante in aliam oppoſitam tranſeat : Totus verò animæ fundus, & totus homo interior, exteriorque immutandus eſt, ut à cupiditate prędominante tranſeat in charitatem prędominantem. Cùm igitur (experientiâ teſte) vix unquam, ſi unquam, contingat frequens, facilis, & citus tranſitus ab una cupiditate prædominante in aliam oppoſitam. A fortiori vix unquam, ſi unquam contingit facilis, frequens & citus tranſitus à cupiditate prædominante in charitatem prædominantem.

288. *Argumentum quartum* : Ad plenam contritionem, ſaltem poſt gravia, vel ſæpe repetita crimi-

na.

na, divina Scriptura, & Patres requirunt planctum amarum, dolorem quaſi parturientis, rugitum quaſi urſi, luctum unigeniti &c., ùt vidimus cap. 18. Nihil verò tale apparet, ordinariè loquendo, in iis qui facilè, citò, & frequenter in crimina, poſt ſæpe repetitas confeſſiones, relabuntur : Si enim talis foret dolor, quem ſe habere dicunt, tam facilè, citò, & frequenter à tali, tantoque dolore, ad affectus contrarios non tranſirent.

389. *Argumentum quintum* : ad plenam contritionem, S. Scriptura exigit plenum & capitale odium criminum commiſſorum, ùt conſtat ex dictis cap. 15. & 17. Talis verò odii apparentia vel nulla, vel modica eſt in recidivis, ad confeſſa crimina facilè & citò redeuntibus. Inſolitum quippe eſt, quòd fœdus & ſocietatem facilè & citò renovemus cum inimico, quem pleno & capitali odio heri proſequebamur, ùt oſtendimus cap. x.

390. *Argumentum ſextum* : Effectus veræ pœnitentiæ, pleniſque & capitalis odii peccatorum, quos Apoſtolus recenſet 2. Corinth. 7. non apparent in dictis peccatoribus. Qui enim verè ex toto corde pœnitet, peccatumque pleno & capitali odio perſequitur, id oſtendit ex fructibus iſtius odii ac pœnitentiæ, qui ſunt *ſollicitudo* magna cavendi relapſum : *defenſio*, ſeu præcautiones & præmunitiones ad id neceſſariæ : *timor* Dei : *deſiderium* efficax melioris vitæ : *zelus* ſeu ardens ſtudium nihil negligendi, neceſſarium ad illam. Iſti ſunt fructus, ſeu effectus plenæ contritionis, pleniſque odii contra peccatum, quos enumerat Apoſtolus. Sunt proinde ſigna, ſeu indicia illius. Nullus verò effectuum illorum apparet, in iis qui citò & facilè in priſtina relabuntur crimina. Nullum proinde ſignum, ſeu indicium ſufficiens veræ & plenæ contritionis, quæ ex fructibus cognoſci debet.

391. *Argumentum ſeptimum* : Plena contritio non eſt ſine plena ſe emendandi voluntate, ùt ex Sacris Litteris oſtenſum eſt cap. 15. & 16. Atqui plena ſe emendandi voluntas non præſumitur in

iis qui non ſolùm ſe non emendant, ſed & facilè & citò in priſtina crimina relabuntur, utì demonſtrat plenæ voluntatis deſcriptio, quam faciunt SS. Doctores cap. 16. junctis iis quæ ibidem ſubnotata ſunt. Et

392. Confirmatur: quia plena ſeſe emendandi voluntas non eſt in iis, quibus deeſt plena voluntas aſſumendi media ad cavendum relapſum neceſſaria (neque enim plenè atque efficaciter vult finem, qui plenè atque efficaciter non vult media neceſſaria ad finem) hæc autem ùt plurimùm deeſt facilè & citò ad priſtina crimina redeuntibus; utpote qui ad ea facilè & citò non redirent, ſi magnam ſibi ſuisque inclinationibus violentiam inferrent; ſi, præ aliis, attenta majori ſua præ aliis infirmitate, laborarent, vigilarent, orarent, majori etiam præ aliis ſtudio, & ferventiori conatu, pugnarent adverſus peccata, in quæ præ aliis proclives ſunt. Quæ omnia ipſis neceſſaria ſunt ad cavendum relapſum. At quàm pauci ex ipſis ea faciunt! Confer quæ dixi locis ſuprà citatis.

393. *Argumentum octavum*: Miſericordiam & veniam Scriptura nullibi promittit peccatoribus, niſi vitam emendantibus (iſtam quippe conditionem Deus exigit Iſaï. 1. Ezech. 18. Matth. 3. &c. Proverb. quoque 28. v. 13. præter confeſſionem ſcelerum, exigit derelictionem: *Qui confeſſus fuerit ſcelera ſua, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur.*) Atqui vitam non emendant, qui à priſtinis ſceleribus non abſtinent, ſed ea facilè & citò repetunt. Ipſis ergo Deus veniam non promittit. Promitteret autem, ſi plenè contriti eſſent, dum confitentur. Omnibus enim debitè contritis & confeſſis veniam promittit Deus.

394. *Argumentum nonum*: Si peccatores, poſt confeſſionem in priſtina crimina facilè & citò relabentes, cum debita contritione confiterentur, confitendo fierent de peccatoribus juſti. In ipſis proinde poſt confeſſionem, apparerent opera propria juſtorum. Eorumque ipſis conveniret deſcriptio, quam

Divina

Divina Scriptura facit. At neque in ipſis apparent opera propria Juſtorum (imò apparent opera impiorum) neque ipſis convenit deſcriptio illa Juſtorum. Nam quod ad opera attinet, de iis Diſcipulus, quem amabat Jeſus, ait epiſt. ſua 1. cap. 3. v. 7. *Qui facit juſtitiam, juſtus eſt .... Qui facit peccatum ex diabolo eſt .... Omnis qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit.* Et de juſtificatis Paulus ad Galat. 5. v. 24. *Qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis* : Rom. 6. v. 2. Mortui ſunt peccato, nec facilè adhuc vivunt in illo : *Qui enim mortui ſumus peccato, quomodò adhuc vivemus in illo* ? V. 4. addit, quòd in novitate vitæ ambulent. V. 6. quòd in ipſis vetus homo crucifixus eſt, ut deſtruatur corpus peccati, & ultra non ſerviant peccato. V. 18. quòd liberati à peccato, ſervi facti ſunt juſtitiæ. A quibus longiſſimè diſtant, qui mox poſt confeſſionem ad carnis deſideria redeunt, & in vitiis ac concupiſcentiis, ùt antè, vivunt, per conſequens non ambulant in novitate vitæ, nec juſtitiæ ſerviunt, ſed peccato. De iis proinde, ſive de facientibus opera impiorum, Hieronymus epiſt. ad Ruſticum non loquitur, dum ait : *juſti vocabulum non amittit, qui ſemper per pœnitentiam reſurgit*, ſed de facientibus peccata Juſtorum, ùt contextus manifeſtum facit. Sic enim habet : *ſepties in die cadit juſtus, & reſurget. Si cadit, quomodò juſtus* ? *Si juſtus, quomodò cadit* ? *Sed juſti vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam ſemper reſurgit.*

395. Et ubi, quæſo, Scriptura, ſeu Novi, ſeu Veteris Teſtamenti, juſtos vocat, quorum vita aſſidua eſt confeſſionum & citò poſt confeſſionem repetitorum criminum alternatio, ſeu viciſſitudo ? Inter Juſtos quidem Veteris Teſtamenti, Scriptura commemorat Abel, Enos, Enoch, Noë, Abraham, Loth, Iſaac, Jacob, Joſeph, Moyſen, Joſuë, Samuelem, David, Ezechiam &c. Inter Juſtos verò Novi Teſtamenti, Chriſti Apoſtolos & Diſcipulos, primosque Chriſtianos : Quorum nonnulli

dificata : ita & peccator de quo agimus.

397. *Argumentum decimum :* Peccatores poſt confeſſionem & communionem ad crimina ſua facilè, & citò, ac frequenter redeuntes, ſic vivunt, quaſi ad ſalutem ſufficeret confeſſio & communio cum vita gentili. Per conſequens laborant ſupinâ ſalutis incuriâ, quæ unum eſt ex peccatis illis, quæ juxta divinam Scripturam & Patres, vel obſtruunt, vel exſiccant divinæ miſericordiæ fontem, quæque inter reprobationis ſigna à Theologis paſſim meritò recenſentur. Juſtiſſimum proinde timorem Confeſſario incutit ſubſtractionis divinæ gratiæ, ſine qua contritio ipſorum nequit eſſe vera, nec plena. Scriptum eſt enim Deuteron. 8. v. 11. *Obſerva, & cave ne oblivíſcaris Domini Dei tui, & negligas mandata ejus.... ſin autem.... prædico tibi quòd omnino diſpereas.* Et Prov. 19. v. 16. *Qui negligit viam ſuam, mortificabitur* per gratiæ ſubſtractionem. Item Iſaïæ 1. v. 5. *ſuper quo percutiam vos ultrà, addentes prævaricationem* poſt confeſſionem ? .... *derelinquetur Filia Sion.* Jeremiæ 2. v. 36. *Quàm vilis facta es nimis, iterans vias tuas.... confunderis.... quoniam obtrivit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis proſperum in ea.* Hebr. 8. v. 6. *Quoniam ipſi non permanſerunt*, ſed permanere neglexerunt *in Teſtamento meo*, ſive in pactis & pollicitationibus, quæ toties mihi fecerunt, *& ego neglexi eos, dicit Dominus.* Enimverò, ſi ſervus inutilis à Domino reprobatur, & ficus infructuoſa maledicitur : ſignum eſt à fortiori, reprobandos, & maledicendos eos, qui ob ſupinam ſalutis incuriam, non ſolùm non faciunt fructus dignos pœnitentiæ, ſed & poſt multas confeſſiones, & promiſſa Deo facta, opera faciunt indigna : *ſine cauſa* proinde tales putant *perſterilem pœnitentiam mereri veniam peccatorum*, ut ait Aug. ſerm. 60. cap. 12.

398. *Argumentum undecimum* : Prædictum timorem Divinæ derelictionis vehementer auget peccatorum illorum perfidia magna in violando toties promiſſa Deo facta, irritumque faciendo pactum cum

ipſo

ipſo ſolemniter initum, & multò magis continua iſtorum pactorum ſeu promiſſionum & perfidiarum circuitio. Si enim perfidia magna eſt, vel ſemel violare promiſſionem in Baptiſmo factam; longè profectò major perfidia eſt, poſt ſemel violatam promiſſionem Baptiſmalem, perfidiam perfidiæ addere, toties violando promiſſa, facta in Confeſſione & Communione, quoties ad priora crimina poſt Sacramentorum iſtorum ſuſceptionem peccator redit. Ut enim præclarè ex Patribus oſtendit Epiſcopus Caſtorienſis in Amore ſuo pœnitente l. 2. cap. 6. Sacramentorum, non ſolùm Baptiſmi, ſed & Pœnitentiæ & Euchariſtiæ perceptio, ſolemnis eſt & ſacra ceremonia, qua crimina abjurantes, & deteſtantes, vovemus, promittimus, & juramus, nos in Dei cultu, mandatorumque obſervantia eſſe manſuros.

399. Jam, ſi ſemel perfidus, ùt S. Th. ait l. 3. contra gent. cap. 161., *in quantùm ordo rerum exigit, gratiam non debet recipere*: multò minùs ſæpiùs perfidus, qui ambulat in circuitu Confeſſionum & perfidiarum: Atqui Deus ùt plurimùm agit ſecundùm quod ordo rerum exigit. Perfidis ergo, maximè toties perfidis, ùt plurimùm converſionis gratiam ſubtrahit. Et ideo Eccli. 12. v. 3. dicitur: *Non eſt ei bene, qui aſſiduus eſt in malis.* Et (ùt S. Pacianus ait epiſt. 3.) *ſcriptum eſt aſſiduè peccanti non miſereor. Involutæ* namque *ſunt ſemitæ greſſuum eorum, ambulabunt in vacuum & peribunt.* Job. 6. v. 18. quod *de reprobis dicitur*, inquit Greg. l. 7.: Moral. cap. 14., *quia recta quidem deliberando appetunt, ſed ad conſueta ſemper mala replicantur, quaſi extra ſe tenſi, ad ſemetipſos per circuitum redeunt.* Undè Eccli 34. v. 28. tales comparantur ædificantibus & deſtruentibus, qui in vanum ædificant: *unus ædificans & unus deſtruens, quid prodeſt illis, niſi labor.* Eorumque pœnitentia ibidem v. dicitur vana: *Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius? Sic homo qui jejunat in peccatis ſuis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando ſe*

do ſe ? orationem illius quis exaudiet ? Ad quæ verba Greg. paſtoral. p. 3. admonit. 3. *baptizatur à mortuo, qui lavatur fletibus à peccato : ſed poſt baptiſma tangit mortuum, qui culpam poſt lachrymas repetit.* Ordinariè ergo vera & fructuoſa non eſt pœnitentia ipſius ; ſaltem ſi facilè & citò, & maximè ſi frequenter ſic faciat.

400. Nec iſte Scripturæ locus de iis ſolis verificatur, qui poſt confeſſionem redeunt finaliter ad peccatum. Qui enim ſic faciunt in vita, facient finaliter & in morte, juxta illud, *qualis vita, finis ita.* Verè proinde ex toto corde non pœnitent in vita : aliàs verè ex toto corde pœniterent & in morte.

401. *Argumentum duodecimum* : Amplius eundem timorem auget trina eorum Peccatorum malitia 1. Ingratitudo ſtupenda, poſt tot gratias, beneficia & Sacramenta ſuſcepta. 2. Dei irriſio & contemptus. 3. Iſtis frequenter adjungitur Miſericordiæ Dei ad peccandum abuſus.

402. Ratio primæ partis eſt : quia juxta Authorem Soliloquiorum apud Aug. tom 6. cap. 18. *ingratitudo . . . . radix eſt totius mali ſpiritalis, & ventus quidam deſiccans & urens omne bonum, obſtruens fontem Divinæ Miſericordiæ.* Cujus figuram habemus in Iſraëlitis, quos de Ægyptiaca ſervitute, per prodigia magna liberatos, & immenſis beneficiis in deſerto 40. annis cumulatos, ob nimiam ingratitudinem (quâ petierunt ab Aaron, *fac nobis Deos, qui nos præcedant*) Deus adeò deſeruit, ut gratiam ipſis ſubtraxerit & miſericordiam, juraveritque in ira ſua, quòd non intrarent in requiem ſuam. Et in Juda & Jeruſalem : cui ob nimiam ingratitudinem, ſub parabola vineæ, Dominus Iſa. 5. v. 5. comminatur deſertionem : *auferam ſepem ejus, & erit in direptionem. Diruam maceriam ejus, & erit in conculcationem. Et ponam eam deſertam. Non putabitur, & non fodietur : & aſcendent vepres & ſpinæ. Et nubibus mandabo ne pluant ſuper eam imbrem.* Et quis non videt populum Judaïcum, ob nimiam ingratitudinem, perfidiam in Salvatorem

rem, adeò desertum ut modò sit sine Rege, sine Sacerdote, sine Templo, sine Sacrificio, sine Prophetis, sine Prædicatoribus, sine Deo, in perpetuam infamiam, desolationem, & opprobrium cunctis gentibus.

403. Videri potest S. Hyeronimus ad citatum Isaïæ locum, ubi eum moraliter intelligens de anima peccatrice, magnis à Deo beneficiis acceptis, nimium ingratâ, *tollitur*, inquit, *auxilium Dei ab iis qui*, ob nimiam ingratitudinem, *indigni sunt*, *ut quia noxa senserunt Deum per beneficia, sentiant per supplicia.* S. Cyrillus in eundem locum animam peccatricem deseri dicit, per hoc quòd Deus eam curâ supernâ nudet, & destituat. Verba verò ista explicans: *Non putabitur*, & *non fodietur*, *id est*, inquit, *nulla ei cura impendetur*, *quæ eam possit corrigere*, & *in melius reducere.* S. Th. ibidem: *Auferam sepem ejus*, *id est*, *auxilia Angelorum*, *quibus contra hostes protegatur.... & ponam eam desertam*, *id est relinquam eam incultam*, *sicut desertum. Non putabitur admonitionis*, *aut correctionis vomere*, *quando peccat* &c. Hac de re plura vide in Ethica nostra majore, ubi ampliùs ostenditur quantam habeant causam timendi suam à Deo derelictionem [desertione illâ Judæorum, & Israëlitarum præfiguratam] qui post liberationem suam à dæmoniaca servitute, per Baptismum, & Pœnitentiæ Sacramentum, acceptaque plurima alia à Deo beneficia, iis omnibus ingrati, ad vomitum semper redeunt.

404. Ratio secundæ partis est, quia scriptum est, *nolite errare*, *Deus non irridetur*: *quæ enim seminaverit homo*, *hæc* & *metet*, ad Galat. 6. v. 7. & 8. *Maledicti erunt*, *qui contempserint te*, Tob. 13. v. 16. Atqui Deum irridere & contemnere censentur, qui promissâ emendatione, à Deo veniam petunt criminum, quæ cito post repetunt. Sicut hominem irridere, & contemnere censeretur, qui de impacto colapho, promissâ emendatione, veniam peteret, & citò post, colaphum rursus impingeret, maximè si frequenter id faceret. Unde Isidorus l. 2. sen-

ſentent. cap. 16. *Irriſor eſt, non pœnitens, qui adhuc agit quod pœnitet.* Et Tertullianus lib. de pœnit. cap. 5. *Deum non leviter contemnit, qui cum æmulo ejus, diabolo, pœnitentiâ renuntiaſſet, & hoc nomine ipſum Domino ſubjeciſſet, rurſus eundem erigit*, Deoque præponit, ipſi ſervire, & obedire malens quàm Deo, *& exultationem ſeipſum facit, ut denuo malus, recuperatâ prædâ ſuâ adverſùs Dominum gaudeat.... Nonne enim diabolum Domino præponit? comparationem enim videtur egiſſe, qui utrumque cognoverit, & judicato pronuntiaſſe eum meliorem, cujus ſe rurſus eſſe maluerit.* Et ideo juſto Dei judicio *deſerti, traduntur in reprobum ſenſum* (ait S. Th. de Villanova, conc. 3. Dom. 3. Quadrag.) & *quaſi contemptores contemnuntur, & fiunt peſſimi.* Nam, ſicut habet Evangelium, non redeunt ad idem peccatum ſolum, ſed etiam ad ſeptem alia pejora, quibus indurantur, & *fiunt noviſſima hominis illius pejora prioribus.*

405. Ratio tertiæ partis eſt, quia peccatores, in confeſſa crimina facilè, citò, & frequenter redeuntes, ùt plurimùm ſeduci ſe patiuntur à diabolo, ipſis relapſum perſuadente, *quia Deus totum ignoſcit, ut ſeſe homo non corrigat*, ait Aug. ſerm. nunc 20. de eo quod ſcriptum eſt: *cor mundum crea in me Deus.* In qua perſuaſione ipſos non parum confirmat nimia plurium Confeſſariorum in abſolvendo facilitas: Quàm facilè enim ab hominibus, tam facilè à Deo ſe abſolvi exiſtimant. Ideoque *redundantia clementiæ cæleſtis libidinem* ipſis *facit humanæ temeritatis*, ùt notat Tertullianus l. 6. de pœnit. cap, 7., deque divina miſericordia *commeatum faciunt delinquendi.* At ſcriptum eſt: *Ne adjicias peccatum ſuper peccatum, & ne dicas miſeratio Domini magna eſt, multitudinis peccatorum meorum miſerebitur. Miſericordia enim, & ira ab illo citò proximant, & in peccatores reſpicit ira illius*, Eccli 5. v. 5. & ſequentibus. *Quàm vilis facta es nimis, iterans vias tuas! .... confundêris ... quoniam obirivit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis proſperum in ea.* Jerem. 2. v. 36. & 27. unde Iſidorus, & ex ipſo V. Beda in ſcintillis cap. 33. *Qui*

malè

malè agere non desistunt, vanâ spe indulgentiam de Dei pietate requirunt, quam rectè quærerent, si ab actione prava cessarent.

CAPUT XXXVII.

Tria alia ad idem argumenta ex Sacra Scriptura.

406. ARGUMENTUM *decimum-tertium* sic formatur: In peccatoribus, post Confessionem & Communionem pristina crimina facilè & cito repetentibus, nulla sunt signa prædestinationis; nullum utique ex iis, quæ (ex Divina Scriptura) à P. Ruiz, vel ab aliis Authoribus referuntur: cùm nullum ex iis sit signum prædestinationis, nisì conjungatur cum vita christiana, ad quam D. Bernardus apud Platum l. 3 de bono stat. Relig. cap. 32. exigit tria, *si contines te*, inquit, *à peccatis, si dignos agis pœnitentiæ fructus, si facis opera vitæ*: à quibus cùm longè absit vita dictorum peccatorum, vita ipsorum potiùs gentilis est, quàm christiana, ipsique à S. Aug. serm. nunc 260. meritò vocantur *quasi confitendo fideles, sed malè vivendo infideles.* Econtra verò plurima sunt in ipsis signa reprobationis, prout quindecim ex Scriptura argumentis demonstratum videri potest in Ethica nostra majore, undè ipsos de numero reproborum esse, censent S. Thomas Villanovanus conc. 3. in Dom. 3. Quadrag. Ludovicus Granatensis tom. 2. conc. de tempore conc. 2. Bellarminus l. de arte moriendi cap 12. & l. 2. cap. 16. A Lapide in cap. 2. epist. 8. Jacob. v. 3. Recupitus de signis prædestinationis & reprobat. tract. 2. cap. 6. & noster Antonius à S. Martino l. cui titulus *les conduites de la grace* par. 1. verit. 8. Vehemens proinde suspicio est, quòd

quòd ſimilium peccatorum contritio in morte, ordinariè & ùt plurimùm, vel non ſit vera, vel non ſit plena, ſive ex toto corde. Igitur vehemens quoque ſuſpicio eſt, quòd eorumdem contritio in vita, ordinariè & ùt plurimùm, vel non ſit vera, vel non plena : Si enim ordinariè & ùt plurimùm vera & plena foret in vita, talis quoque foret in morte, juxta commune hoc effatum : *Qualis vita, finis ita.*

407. *ARGUMENTUM decimum-quartum* : Juſta ſuſpicio eſt Sacramenta Pœnitentiæ & Euchariſtiæ ab ipſis ùt plurimùm infructuosè recipi, utì ex Scriptura, Patribus & doctrina S. Th. Aquinatis communiter recepta, demonſtrabitur cap. 184. Juſta ergo ſuſpicio eſt Sacramenta illa ab ipſis ùt plurimùm debita cum diſpoſitione, ſive debita cum contritione non recipi : cùm certiſſimum ſit, Sacramenta illa ab iis fructuosè recipi ; qui ea, debita cum diſpoſitione recipiunt.

408. *Argumentum decimum-quintum* : Juxta Divinam Scripturam meritò ſuſpecta eſt gravium criminum inſtabilis pœnitentia, hoc ſaltem ſenſu, ut ab ea facilè & citò recedatur. Atqui talis eſt pœnitentia eorum, de quibus agimus. Probatur major, quia tametſi vera & plena contritio, ſeu pœnitentia, talis eſſe abſolutè non debeat, ut ab ea numquam recedatur, nec univerſim falſa ſit pœnitentia, quam ſequens coinquinat culpa : pœnitentiam nihilominus gravium criminum, ſaltem eatenus ſtabilem eſſe debere, ut ab ea, per criminum repetitionem, facilè & citò non recedatur, Apoſt. indicat 2. Corinth. 7. v. 10. dum ait : *Quæ ſecundùm Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur.* Vox quippe *ſtabilem*, eo Apoſtoli loco, ſecundùm Chryſoſtomum, textumque græcum, ad pœnitentiam refertur, ait ibi Cornelius à Lapide, & Hieronymus ibidem ad utrumque refert : *ſtabilem operatur, id eſt*, inquit, *ſtabilem ſalutem, ſive permanentem pœnitentiam* : Et revera ſic habetur in Græco : *Quæ ſecundùm Deum*

triſtitia eſt , pœnitentiam impœnitendam in ſalutem operatur. Colligiturque ex contextu : Pœnitentia namque , de qua Peccator facilè & citò pœnitet , id eſt , à qua per relapſum facilè & citò recedit , non operatur dignos illos fructus , quos Apoſtolus ibi conſequenter recenſet , ùt vidimus argum. ſexto. Et confirmatur 1. quia experientia videtur demonſtrare , quòd triſtitia , quæ nullam habet conſtantiam & ſtabilitatem , vel non ſit vera , vel non plena. Cùm vidua , quæ vix perſolutis marito exequiis , nubit inimico mariti defuncti , non cenſeatur lachrymis ſinceris mortem ipſius deploraſſe , vel ſaltem non ex corde pleno.

409. Confirmatur 2. quia quiſquis pœnitet ùt oportet , Deum diligit. At *qui diligit Deum , exorabit pro peccatis , & continebit ſe ab illis* Eccli. 3. v. 4. dicit *continebit* in futurum : ne quis continentiam illam intelligeret pro ſolo tempore præſenti , quo *diligit.*

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XXXVIII.

Idipſum multipliciter oſtenditur ex Patribus.

410. ARGUMENTUM *decimum-ſextum* : Si contritio ad abſolutionem neceſſaria, ſtabilis eſſe non deberet, ſaltem ſenſu dicto, tamque facilis eſſet tranſitus ab ea ad relapſum, à relapſu ad contritionem, & ſic alternâ viciſſitudine, ùt adverſarii prędicant : incredibile eſt, quòd SS. Patres olim tam difficiles fuiſſent in abſolutione concedenda relapſis in grandiora crimina, fornicationem, adulterium, &c. poſt publicam de illis pœnitentiam, ut ipſos non ſolùm indignos cenſuerint, qui ad publicam rurſus pœnitentiam admitterentur, ſed & ut privatìm arbitrio ſuo pœnitentiam agentes, privatim abſolverentur, præterquam in morte. Imò ne in morte quidem, in nonnullis Eccleſiis abſolutionem ſunt conſecuti, ſed ad Deum pro abſolutione remiſſi, prout oſtendo in Ethica noſtra prolixiore. Ut enim concedamus cauſam unam tantæ ſeveritatis fuiſſe, ad incutiendum Chriſtianis timorem magnum relapſûs; Credibile non eſt iſtam fuiſſe cauſam unicam, vel præcipuam : cùm ipſis, abſque tanta duritie, timorem iſtum incutere potuiſſent. Cauſa ergo prędipua fuit, quia adeò raram, difficilemque cenſuerunt plenam converſionem, poſt iteratam ejuſmodi prolapſionem, ut de ea in caſibus illis, ſibi non ſatis compertum exiſtimarent. Si enim ſatis compertam cenſuiſſent iteratam ipſorum converſionem, poſt ejuſmodi relapſum, à divinæ miſericordiæ imitatione tam alieni non fuiſſent piiſſimi Patres, ut iis, quos plenè converſos credidiſſent, abſolutionem in morte negaſſent, vel ad mortem uſque diſtuliſſent.

411. *Argumentum decimum-ſeptimum* : Pœniten-

tiam fortem, & perſeverantem exigunt Patres Concilii Laodiceni Can. 2., his verbis : ***Placuit eos**, qui in diverſis delictis peccant, & in oratione, confeſſioneq; & pœnitentia fortiter perſeverant, & ſe à malis perfectè convertunt, tempore pœnitentiæ eis pro delicti proportione dato.... offerri communioni.* Et quid eſt, quòd veteres Patres in Pœnitentiæ laboribus & humiliationibus pœnitentes tamdiu detinuerunt, nisì ut probarent, an eorum pœnitentia ſolida foret & conſtans? Iſta namque cauſa fuit, non ſolùm tantæ probationis antequam abſolverentur (ùt ſatis indicat Canon ille Laodicenus) ſed & tantæ cautionis, priuſquam ad pœnitentiam admitterentur. Satius enim judicabant, pœnitentiæ iter non ingredi, *quàm in ipſa pœnitentia aliquid facere, quod poſteà indigeret pœnitentia*, ùt loquitur Ambroſ. lib. 2. de pœnit. cap. 11. Et ideò Conc. Agathenſe can. 11. ſtatuit, *pœnitentiam juvenibus facilè committendam non eſſe, propter ætatis fragilitatem*, ob quam periculum eſſet, ne à melioris vitæ propoſito, ætatis & ingenii mobilitate facilè, & citò deficerent. Iſta quoque cauſa fuit, propter quam veteres Patres à Sacramentorum participatione, imò & à fidelium conviviis ſegregandos cenſuerunt eos, qui ſuſceptam ſemel pœnitentiam intermittentes, priorem vitam ſeu peccata repetierunt, ùt videre eſt in Conc. Veneto anni 465. Can. 3., & in Aurelianenſi anni 511. Can. 11.

412. *Argumentum decimum-octavum* : Chriſoſtomi tempore plenam converſionem citò & facilè relabentium [præſertim frequenter] in gravia crimina adeò raram & infrequentem Patres cenſebant, ut Epiſcopi, ad Quercum congregati, inde fundamentum habere ſe crediderint, inter articulos, de quibus Chriſoſtomum accuſarunt, ponendi hunc ordine ſextum. *Quòd aditum aperiret peccatoribus, dicens : ſi iterum pecces, iterum pœnitentiam facito, & quoties peccaveris, accede ad me, & ego te curabo.* Tametſi enim falſa fuerit accuſatio, ùt oſtendit Morinus lib. 5. de pœnit. cap. 28. Gratis tamen conceſſâ ipſius veritate, quam æmuli fundatam falſò puta-

putabant in nonnullis ipſius ſententiis, quas (cum illis Chriſoſtomi inimicis) adverſarii nobis hodie objiciunt; equidem veriſimile non eſt quòd de iſto puncto Chriſoſtomum in Synodo accuſaverint ſine colore, ſeu ſpecie apparenti. Nullum verò colorem habuiſſet accuſatio, nisì Sacerdotes & Epiſcopi, à Patribus & Eccleſia tunc habiti ſuiſſent gravis criminis rei, ſi toties abſolviſſent relapſos, quoties relapſum cum aliquo dolore confeſſi fuiſſent.

413. *Argumentum decimum-nonum* : Veram, & proficuam non cenſeri converſionem, à qua per relapſum facilè & citò receditur, tradit ſpecialiter Hermas, Apoſtoli Pauli Diſcipulus, à Patribus antiquis laudatiſſimus, l. 2., qui *Paſtor* inſcribitur mandato 4. *Si quis poſt Baptiſmum ſubinde peccet*, & *pœnitentiam agat* (id eſt à peccato ad pœnitentiam tranſeat, & à pœnitentia ad peccatum redeat, ſaltem ſi facilè & citò id faciat) *non proderit homini talia agenti* : *difficilè enim vivet Deo*, purus utique ab opere nequiſſimo. Ut enim ait l. 3. in fine ſimilitud. 7. tunc homo vivit Deo, *ſi* Deus *viderit ejus, qui poenitentiam agit, cor purum ab omni opere nequiſſimo* : quod cùm viderit tunc [ùt addit in fine ſimilitud. 9.] *jubet priora eorum peccata deleri* : cùm utique viderit *bonam, atque puram poenitentiam eorum*, & *poſſe eos in ea permanere*, ſive cùm viderit eorum pœnitentiam non pœnitendam, id eſt *poenitentiam alterius poenitentiæ neſciam*. Quomodò (apud Clementem Alexandrinum lib. 2. ſtromatum circa medium) vocat pœnitentiam ſecundam. Unde Clemens ipſe Alexandrinus ibidem expoſitionem noſtram confirmat, dicens : *Qui eorum quæ fecit ducitur poenitentia, non ampliùs facit .... propter ea enim, quæ peccavit, torquens animum, bona facit. Eum ergo, qui accepit remiſſionem peccatorum, non oportet ampliùs peccare.* Ob humanam tamen fragilitatem, diabolique in hominem odium & invidiam, *dedit Deus .... poenitentiam ſecundam, alterius poenitentiæ neſciam .... continuæ autem, & ſe invicem excipientes poſt peccata*

poenitentiæ (id eſt continuus tranſitus à peccato ad pœnitentiam , à pœnitentia ad peccatum) quia nihil habent ſtabilitatis , nec proinde ſoliditatis , *nihil differunt ab iis , qui omnino non crediderunt , præterquàm in eo ſolo , quòd ſe peccaſſe ſenſerunt . . . . . Apparentia igitur eſt poenitentiæ , non poenitentia , veniam ſæpè petere eorum , quæ ſæpè peccavimus.*

414. *Argumentum vigeſimum* : Si probata fuiſſet Patribus , criminum , etiam graviorum , pœnitentia , adeò inconſtans & inſtabilis , ut ab ea facilè & citò recedatur , Tertullianus , adhuc catholicus , l. de pœnit, cap. 7. non ſic aſſeruiſſet , graviorum criminum , poſt Baptiſmum commiſſorum , *pœnitentiam ſecundam* , ut protinus addidiſſet , quòd Deus eam *permiſit patêre . . . . ſed jam ſemel ; quia jam ſecundò : ſed ampliùs numquam ; quia proximè fruſtrà.* Cur *proximè fruſtrà* ? quia ex poſt-facto , ſive ex relapſu poſt ſecundam , eam non credidit fuiſſe veram , ſed fictam , ſeu non verè ex toto corde , & ideo vanam, infructuoſam , ùt vidimus cap. 27. n. 313.

415. *Argumentum vigeſimum-primum* : Si S. Ambroſius ſuſpectam non haberet pœnitentiam eorum, qui poſt eam facilè & citò relabuntur , non diceret l. 2. de pœnit. cap. x. quòd *meritò reprehenduntur, qui ſæpiùs agendam pœnitentiam putant.* Cur enim meritò reprehenduntur ? *quia* , inquit , *luxuriantur in Chriſto,* (id eſt ludunt de bonitate & gratia Chriſti , dum ſic vivunt , quaſi facilè ſit , verè ex toto corde pœnitentiam ſæpiùs iterare , ab eaque deinde facilè & citò per relapſum ſæpè excidere) *ſi enim verè agerent pœnitentiam , iterandam poſteà non putarent* , id eſt facerent tam ſtabilem, ut facilè & citò poſt eam non committerent , pro quo novam pœnitentiam agere deberent.

416 *Argumentum vigeſimum-ſecundum* : Ab infirmitatibus & vulneribus corporis SS. Patres cenſuerunt bonam eſſe conſequentiam ad infirmitates vulneraque animæ, ſimileque judicium de iſtis & illis ferendum , iſtas & illas ſimili modo curandas

&c.

&c. Propterea namque Cyprianus, Origenes, Ambroſius, Cæſarius, &c. à modo cognoſcendi curandique infirmitates & vulnera corporis, frequenter tranſeunt ad modum cognoſcendi atque curandi infirmitates & vulnera animæ : *Ipſis vulneribus, vel fracturis corporum, infirmitates cognoſcere poſſumus animarum*, inquit Cæſarius hom. 59. Et poſt allegatum modum curandi fracturas corporis, ſubdit : *ſimilis ratio in animarum fracturis, ſeu vulneribus eſſe credenda eſt.* Atqui gravis infirmitas corporis, v. g. febris, vel fractura pedis, convenienti remedio curata non cenſetur, dum facilè & citò redit. Igitur nec gravis infirmitas, aut vulnus animæ, ſeu peccatum contritione convenienti, id eſt ſufficienti, curatum cenſetur, dum facilè & citò redit : imò dum non ſolùm facilè & citò, ſed & frequenter redit, vix curabile eſſe, adeòque vix umquam curari cenſuerunt SS. Patres : *Si vulnus corpori infligatur* (ait Origenes hom. 8. in cap. 13. & 14. numer.) *aut os confringatur, aut nervorum junctura reſolvatur, ſub unius horæ ſpatio hujuſmodi vulnera ſolent corporibus accidere, & plurimis poſtmodum cruciatibus ac doloribus exactis, multo vix tempore ſanari.... Jam verò ſi accidat ut in eodem vulnere, vel in eadem fractura, iterum ſæpiùs quis vulneretur, frequentiùsque frangatur, quantis hoc poenis & quantis poteſt cruciatibus medicari ? quanto autem tempore, ſi tamen potuerit, ad ſanitatem perducitur ? ....: Tranſi nunc, ab exemplo corporis, ad animæ vulnera. Anima, quoties peccat, toties vulneratur .... Et ideo conſequentiſſima ratio eſt poenæ, id eſt curæ & medicationis, tempus extendi, & per unumquodque vulnus, pro qualitate plagæ, medendi quoque ſpatia propagari.* Similia habent S. Eligius hom. 15. & S. Cæſarius loco cit. ubi tamen ſæpiùs lapſum monet, ut non deſperet, dummodò *ingenti rugitu & gemitu*, ùt infrà dicit, *ſine ulla mora, Deum ſibi repropitiare feſtinet : ne fortè ſi conſuetudinem peccandi fecerit, etiamſi velit, jam ſe à Diaboli laqueis liberare non poſſit.* Quàm bellè iſta conveniunt, cum aſſerta ab

adverſariis facilitate converſionis, poſt crimina, quàmlibet citò & frequenter repetita!

417 *Argumentum vigeſimum-tertium*: Chryſoſtomus hom. 7. in cap. 3. ad Coloſſ. ad iſtam objectionem: *dicit quis, parce illi paululum .... Imbecillis eſt, demitte te paululum, & ad ejus imbecillitatem te tantillum accommoda.* Non reſponderet, *ſed quouſque tandem? ſemel, & iterum, & tertiò ejus infirmitati dare aliquid poßumus; ſed non perpetuò*: ſi cum Adverſariis cenſeret, recidivum toties cenſendum abſolutione dignum, quoties relabitur, relapſumque confitetur, dolere ſe dicens. Hoc certè non ſufficit Chryſoſtomo, emendationem requirit, ùt videre eſt epiſt. 5. *Confiteris peccata tua, teque tui miſeret ſupra modum: ſcio equidem ſatis: verùm id non requiro ſolùm, cupio autem .... ut primùm te obſequentem præbueris .... vehementer ſe damnare, profiteriique peccatorem, commune eſt, ut ſic dixerim, cum infidelibus. Multos à ſcena, tam viros, quàm mulieres, cùm turpitudinem ſuam perpendunt, ſui miſeret: at non collimant ad verum ſcopum .... quia non eſt ... cum peccatorum abolitione, quod ea ſic enuntient.* Unde ibidem à peccatore exigit, ut *aſſiduâ curâ contineat, ne quando ad vitia relabatur*, tantumque conatum, qui ipſum *retinere ſufficit, ne in contrarium relabatur.* Et hom. 14. in 2. ad Corinth. temporis, inquit, *moram non requiro, ſed animæ correctionem.... hoc itaque fac demonſtres, ſintne in meliùs commutati, & res tota confecta eſt.* Vide infra num. 1214. Chryſoſtomo junge Greg. Niſſenum epiſt. canon. ad Letojum can. 4. ubi pariter vitæ emendationem requirit: *In iis autem qui diligentiori converſione uſi fuerint, & vitæ ſuæ ad id quod bonum eſt, reditum oſtenderint, licet* Eccleſiæ Miniſtro *tempus auditionis contrahere, & communionem reddere.*

418. *Argumentum vigeſimum-quartum*: GELASIUS Papa epiſt. 3. negat ab iis veniam ſperandam, qui factis, nullâ utique ſubſecutâ emendatione, oſtendunt, veram ſe non agere pœnitentiam, atque ex toto corde non abjicere peccandi voluntа-

voluntatem. *Remitti*, inquit, *culpa de præterito poteſt, correctione ſine dubio ſubſequente. Nam ſi deinceps ſinitur manſura perverſitas, non eſt benignitas remittentis, ſed conſentientis aſſentio.*

419. *Argumentum vigeſimum-quintum*: Auguſtinus ſerm. nunc 393. dicens, *Pœnitentes, pœnitentes, pœnitentes, ſi tamen eſtis pœnitentes, & non eſtis irridentes, mutate vitam .... Si pœnitens es ... cur facis quod malè feciſti .... Si adhuc facis, certè non es pœnitens*; ſatis innuit, irriſoriam potiùs quàm veram cenſeri pœnitentiam eorum, qui, in confeſſa crimina facilè & citò relabendo, non immutant vitam, ſed redeunt ad priorem. Hoc enim patenter ſignificant verba iſta: *Si adhuc facis, certè non es poenitens.* Veram namque pœnitentiam, ex poſt-facto, ſive ex fructu ſubſequente, ex vitæ utique emendatione, eſſe colligendam, Auguſt. aliique Patres docent, ùt vidimus cap. 25. ſequiturque ex notione pœnitentiæ proximè exhibenda.

420. *Argumentum vigeſimum-ſextum* ſumitur ex notione, ſeu deſcriptione pœnitentiæ, unanimi Sanctorum Patrum calculo recepta; *Pœnitentia eſt mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere.* Ita S. Ambroſ. ſerm. 34. Greg. hom. 34. Iſidorus l. cap. 16. Eligius hom. 8. 11. & 16. *Pœnitentem hominem dico* (ait Ambroſius ſerm. 33.) *qui plangit quod peccaverat, & rogat Dominum, ut non iterum faciat: Poenitentem hominem dico, qui poſt concupiſcentiam ſuam non vadit, & voluptatibus ſuis ſe privat. Poenitentem hominem dico, qui diligit quod antè neglexit, & quod fecerat mali, deſerit. Poenitentiam loquor* (inquit Chriſoſt. hom. 10. in Matth.) *quâ non ſolùm abſtinemus à præteritis, ſed quod potiùs eſt in opera pietatis incumbimus: Facite* [clamat Joannes Bapt.] *dignos fructus poenitentiæ. Quo autem pacto ejuſmodi fructus offerre poterimus?* ſi videlicet *opera præteritis criminibus omni ex parte contraria exerceamus* &c. *Iſta eſt filioli* [ait Auguſtinus ſerm. olim 7. de tempore nunc 117. appendicis] *vera poenitentia, quando ſic convertitur quis, ut ad peccatum non revertatur, quando*

ſic

ſic poenitet, ut non repetat. Et ſerm. aliàs 66. de tempore nunc 254. append. *fructus dignus poenitentiæ eſt, tranſacta flere peccata, & eadem iterum non agere.* Sicut Scriptura ait : *Ne adjicias peccatum ſupra peccatum. Lavamini*, dicit Dominus per Iſaïam Prophetam, *& mundi eſtote. Lavatur itaque, & mundus eſt, qui & præterita plangit & iterum non admittit. Lavatur, & non eſt mundus, qui plangit quod geſſit, nec deſerit, & poſt lachrymas, hæc que fleverat repetit.* Concinit Fulgentius l. 1. de remiſſ. peccat. cap. 12. *Nunquam diluunt gemendo peccatum, quia non deſinunt peccare poſt gemitum.* Quibus ſententiis non volunt Patres, veram pœnitentiam gravioris criminis abſolutè eſſe irretractabilem & irreiterabilem, itaut verus pœnitens nunquam poſteà relabi, pœnitentiamque iterare poſſit, utì voluerunt Novatiani (quorum errorem Patres refutarunt) ſed hoc ſaltem volunt, quòd vera pœnitentia, ſive quæ verè eſt, utì eſſe debet, ex toto corde, facilè & citò non retractetur, nec abjiciatur per relapſum. Apertè enim ſonant verum pœnitentem ſic mala commiſſa plangere, ut plangenda iterum non committat. Quod cùm (ſalvâ fide) ſic intelligi nequeat, ut verus pœnitens numquam poſteà relabatur ; ſic ſaltem intelligitur, ut pœnitens, *poſt commiſſum gravioris criminis* (ùt loquitur Conc. Romanum infrà referendum) *ſic in fructibus bonæ operationis permaneat*, ut facilè, & citò non relabatur. Iſte namque eſt mitiſſimus ſenſus ſententiarum illarum, inter duas extremitates medius, inter nimium utique hæreticorum rigorem, nimiamque plurium Caſuiſtarum laxitatem.

421. Nec dicas, quòd argumentum iſtud dudum ſolvit Magiſter Sententiarum lib. 4. diſt. 14. ſicut & S. Th. 3. p. q. 84. a. 10. S. Bonaventura, aliique veteres Scholaſtici, dicendo primò, quòd pœnitere, *eſt anteacta peccata deflere, & flenda non committere, actu vel propoſito tempore quo ea deflet.* Secundò quòd deſinat quis eſſe pœnitens, hoc ipſo quo relabitur : Quia licèt iſte unus ſit ſenſus, ſufficiens ad ſcopum Magiſtri, S. Th. S. Bonavent. &c., ad oſtendendum utique,

que, quòd dicta illa Sanctorum non faveant errori Novatianorum. Non eſt tamen ſenſus unicus, nec ſufficiens ad oſtendendum quòd dicta illa Sanctorum non faveant aſſertioni noſtræ, quem in finem ea allegant, non Hæretici, ſed Catholiciſſimi Cardinales, Epiſcopi, Doctores, etiam Regulares omnium Ordinum. Nam præter ſenſum illum Magiſtri, S. Th. &c., ipſemet SS. Patrum contextus manifeſtè indigitat alterum (quem proinde ſoli illi diffiteri poſſunt, qui alieni ſunt à doctrina Sanctorum) videlicet quòd verus pœnitens, poſt commiſſum gravioris criminis, non ſolùm illud non repetit eo tempore quo deflet, ſed nec citò & facilè poſteà: qui ſenſus totò cœlo diverſus eſt à ſenſu Novatianorum, aliorumque hæreticorum. Nec ullo modo tendit ad eliminandam Sacramenti Pœnitentiæ reiterationem (uti calumniosè dicit, & non probat, nec probare poteſt P. Joachim à Jeſu-Maria, immemor quòd *calumniantium poena eſt probare, aut revocare*) ſiquidem S. Auguſtinus præcitato ſerm. 66. nunc 254. append. poſt deſcriptam ùt ſuprà pœnitentiam, de eo tempore non loquitur quo quis pœnitet, ſed de tempore pœnitentiam ſubſequente; *poſt lachrymas, hæc quæ fleverat, repetit.* Similiter Fulgentius: *nunquam dilnunt gemendo peccatum, quia non deſinunt peccare poſt gemitum.* Similiter Ambroſius: *ſi verè agerent poenitentiam, iterandam* [haud dubiè, ob iterata poſteà crimina] *non putarent.* Greg. Magnus 3. p. Paſtor. adm. 31. illud Eccli. *Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius?* de poenitentia explicans, quâ peccator lavatur fletibus à peccato: infructuoſam dicit pœnitentiam peccata iterantis, non quia ea iterat dum ea flet, ſed quia culpas *poſt lachrymas* repetit. Iſidorus quoque lib. 2. ſent. cap. 16. dicit *quoſdam accipere lachrymas ad poenitentiam, & effectum poenitentiæ non habere, quia inconſtantiâ mentis, nunc recordatione peccati, lachrymas fundunt; nunc verò* (ecce relatio ad diverſum tempus) *reviviſcente uſu, ea quæ antè fleverant* [verbum iſtud eſt præteriti temporis] *iteran-*

rando committunt, poſtquam utique ea fleverant. De iſto proinde ibidem dicit: *Irriſor eſt*, & *non poenitens*, *qui adhuc agit quod poenitet.* Quod tam verum eſt de eo qui crimen facilè & citò repetit, poſteaquam illud flevit (præſertim ſi frequenter id faciat) quàm verum ſit proximum irrideri ab eo, qui colaphum ipſi denuò impingit, citò poſtquam de anteriori colapho veniam ab ipſo petiit; maximè ſi frequenter ſimilem veniæ petitionem, & colaphi poſt eam repetitionem alternet.

422. *Argumentum vigeſimum-ſeptimum* depromitur ex iſtis aliis Sanctorum oraculis: *Inanis eſt poenitentia, quam ſequens coinquinat culpa. Vulnus iteratum, ſanatur tardiùs. Frequenter peccans, & lugens, vix veniam meretur. Nihil proſunt lamenta, ſi replicantur peccata. Nihil valet veniam à malis paſcere, & mala denuò iterare.* Referuntur cap. *inanis* de pœnit. diſt. 3.: & habentur penè eadem apud Iſidorum in ſinonymis ante caput de caſtitate. Et conſonat ſententia Auguſtini arg. præcedenti relata ex ſerm. olim 66. de tempore, ſicut & ſententia Gregorii Magni ex 3. p. Paſtor. Porrò ex iis omnibus rectè concluditur, poenitentiam eorum qui facilè & citò poſt eam crimina repetunt, à SS. Patribus ſufficientem non cenſeri ad criminum remiſſionem: ſi enim ad id ſufficientem cenſerent, inanem non dicerent, ſed proficuam, & fructuoſam, atque à peccato lavantem.

423. Nec iſtud argumentum noſtrum elidit reſponſio R. P. Joachim, ex Magiſtro, non contra noſtram aſſertionem, ſed contra ſupradictum hæreticorum errorem, illam adferente: *Ille etiam, qui poſt lachrymas repetit quæ flevit, lavatur ad tempus, ſed mundus non eſt... illâ munditiâ*, quæ ſit *ei ſufficiens ad ſalutem: quia eſt momentanea, & non perſeverans*: Nam Patres non ſolùm cenſent poenitentiam facilè & citò poſt ad crimina redeuntium, non ſufficere ad ſalutem; ſed & non ſufficere ad peccatorum remiſſionem, etiam ad tempus. Hoc enim patenter ſignificant, dum aiunt eam non eſſe veram, ſed irri-

irriſoriam. Dum item Fulgentius ait : tales *nunquam* [ergo nec ad modicum tempus] *diluunt gemendo peccatum, quia non deſinunt peccare poſt gemitum.* Dum inſuper Clemens Alexand. ſupra argument. 19. eorum poenitentiam *apparentiam* vocat *poenitentiæ, non poenitentiam*, additque eam nihil differre à poenitentia infidelium, qui ſine fide, nec ad tempus veniam poſſunt obtinere. Denique oraculis iſtis: *vulnus iteratum ſanatur tardiùs : frequenter peccans & lugens, vix veniam meretur* : minimè congruit reſponſio Magiſtri. Quia oracula iſta non dicunt, frequenter peccanti & lugenti veniam eſſe impoſſibilem, vel nunquam contingentem, ſed rariſſimè contingentem, *vix veniam meretur*, & non ſine ingenti difficultate, prout indicat comparatio vulneris iterati. Venia autem finalis ſine perſeverantia [de qua Magiſter] eſt impoſſibilis, & nunquam contingens.

424. *Argumentum vigeſimum-octavum* : Conc. Toletanum III. can. 11. *foediſſimè pro ſuis peccatis homines agere poenitentiam* dicit, *ſi quoties peccare libuerit, toties à Præſbyteris ſe reconciliari expoſtulent*, eorumque præſumptionem damnat, ut *execrabilem* cùm ſubdit : *ideo, pro coërcenda tam execrabili præſumptione, id à S. Concilio jubetur, ut ſecundùm formam Canonum antiquorum detur poenitentia, hoc eſt, ut priùs eum, quem ſui poenitet facti, à communione* (atque adeo à ſacramentali abſolutione, quæ tunc à communione non ſeparabatur) *ſuſpenſum faciat, inter reliquos poenitentes*, ſecundùm diverſas pœnitentium ſtationes *ad manus impoſitionem crebrò recurrere. Expleto autem ſatisfactionis tempore, ſicut ſacerdotalis contemplatio probaverit, eum communioni reſtituat.* Quòd ſi ibi redarguantur de fœdiſſima pœnitentia, deque præſumptione execrabili, qui, lapſi in peccatum gravius, ſeu canonicæ pœnitentiæ ſubjectum, quoties labi contingeret, toties reconciliari poſtulabant à Sacerdotibus, exiguâ, vel non ſufficienti pœnitentiâ præmiſsâ. Redarguuntur ergo, velut ad reconciliationem indiſpoſiti. Ex quo

Car-

Cardinalis Aguirius, dissert. 8. in illum Canonem, rectè infert, reos gravioris criminis ordinariè non censeri dispositos ad reconciliationem, nisi sufficientia pœnitentiæ opera præmiserint, ad obtinendam à Deo veræ contritionis gratiam. De relapsis verò duriùs ibidem statuitur : *Hi verò qui ad priora vitia, vel intra poenitentiæ tempus* [per Canones præscriptum] *vel post reconciliationem relabuntur* [ex hac disjunctiva, *vel intra poenitentiæ tempus, vel post reconciliationem* Aguirius num. 157. manifestè constare dicit, durante toto tempore pœnitentiæ, Canonibus præscriptæ, & à Sacerdotibus intimatæ, datam non fuisse sacramentalem reconciliationem, seu absolutionem lapsis in crimina, tali pœnitentiæ subjectâ, sed solùm post illam] *secundùm severitatem priorum Canonum damnentur*, secundùm quos ad pœnitentiam iteratò agendam non admittebantur. Istos ergo Conc. Toletanum, ordinariè loquendo, multò minùs æstimabat sacramentali absolutione dignos, quàm illos : cùm ne iteratâ quidem poenitentiæ actione dignos existimaverit. Eorum ergo conversionem multò magis suspectam habuit.

425. *Argumentum vigesimum-nonum* : Conc. Romanum, anno 1080. sub GREGORIO VII. celebratum, docet, pœnitentiam, ut vera sit, debere esse stabilem & permanentem [saltem sensu antedicto] dum pœnitentiam veram sic describit : *Hæc est vera poenitentia, ut, post commissum alicujus gravioris criminis .... ita se unusquisque ad Deum convertat, ut relictis omnibus iniquitatibus suis, deindè in fructibus bonæ operationis permaneat.* Conc. verò Romanum V. sub eodem Pontifice Can. 5. ad veram pœnitentiam nondum perductos admonet, ut interim quidquid boni facere poterunt faciant, ut Deus cor illorum illustret ad pœnitentiam.

426. *Argumentum trigesimum* : Conc. Britannicum, ad falsam pœnitentiam abolendam, idem GREGORIUS VII. emissâ Legatione congregari jussit, ibique de facto abolita fuit falsa pœnitentia, eo tempore in Britannia minori frequens, quâ peccatores

tores, in iiſdem peccatis permanentes, abſolvebantur, ùt videre eſt apud Binium, in Notis ad iſtud Concilium. Per peccatores verò in iiſdem peccatis permanentes, eos haud dubiè Concilium intellexit, quos intellexit Conc. Romanum proximè relatum, qui utique, poſt confeſſionem, in fructibus bonæ operationis non permanent, ſed priora crimina facilè & citò repetunt. Illos enim in peccatis ſuis permanere Patres cenſuerunt, qui, poſt Confeſſionem, illa non emendant, ſed in ea pari quàm anteà facilitate promptitudineque relabuntur : utpote quos, ex poſt-facto, ne tunc quidem ex toto corde, plenaque voluntate, ea reliquiſſe præſumunt, cùm confeſſi fuerunt, ùt vidimus cap. 21. Conſtatque ex pluribus ipſorum, imò ex Evangelicis etiam ſententiis ſuprà relatis. Enimverò ſi plenâ, firmâ & conſtanti voluntate peccata reliquiſſent, peccandique voluntatem plenè atque ex toto corde abjeciſſent, eâdem plenâ, firmâ & conſtanti voluntate, ſibi, contra relapſum, per media ſibi reſpectivè neceſſaria præcaviſſent. Quòd ſi feciſſent, tam facilè & citò relapſi non fuiſſent. Tam citus proinde facilisque relapſus, ſignum eſt, peccandi voluntatem plenâ, firmâ conſtantique voluntate non fuiſſe abjectam, imò in intimo cordis vivam manſiſſe. Cùm enim arbor, quæ proximè mortua credebatur, paulò poſt adhuc pullulat, virgultaque diffundit, ſignum eſt radicem ipſius, in corde terræ vivam manſiſſe, non omnino mortuam fuiſſe. Et idem eſt de febri citò redeunte, poſteaquàm plenè curata videbatur. Atque ex his conſtat validum eſſe ſequens argumentum.

427. *Argumentum trigeſimum-primum* : Petitur ex ipſomet GREGORIO VII. epiſt. 10. ubi *infructuoſam poenitentiam*, dicit, *quæ ita accipitur, ut in eadem culpa, vel ſimili, vel deteriori, vel parum minori permaneatur*. Quòd ex proximè dictis facere præſumuntur, qui frequenter id faciunt : cùm ſuus ille ſtatus ſit ipſis proxima quædam peccandi occaſio inter-

interna, in qua tamdiu permanere cenſentur (ac per conſequens in peccato, cujus eſt occaſio) quamdiu tantam ſibi non inferunt violentiam, quanta ſibi reſpectivè neceſſaria eſt ad eam extirpandam. Et hinc eſt quod Pontifex ſubjungit: *Quiſquis igitur dignè vult poenitere, neceſſe eſt ut ad Fidei recurrat originem* [Evangelium utique, quo facere jubemur dignos pœnitentiæ fructus, illos utique quos ex Apoſtolo recenſuimus cap. 36.] *& quòd in Baptiſmo promiſit, Diabolo ſcilicet, pompisque, & operibus illius abrenuntiare, & .... mandatis Dei obedire, ſollicitus ſit vigilanter cuſtodire*, nihil ad id neceſſarium negligens, vimque ad id ſibi neceſſariam inferens, non ſolùm in oculis Dei, ſed & in oculis Sacerdotis Dei Miniſtri, ut ex hoc cognoſcat ipſum verè pœnitere. *Quicumque ergo taliter poenituerit (quoniam aliter ſimulatio dici poteſt, non poenitentia) illi peccatorum ſuorum remiſſionem Apoſtolica freti poteſtate largimur.*

CAPUT

CAPUT XXXIX.

Patribus antiquis ſuccinunt Sancti Noviſſimi.

428. ARGUMENTUM *trigeſimum-ſecundum* : S. Bernardus ſerm. 1. de Reſurrectione, ſimulatam dicit pœnitentiam eorum, qui, confitendo, ſe humiliando, & Chriſti paſſionibus per corporis caſtigationem communicando, viſi ſunt pœnitentes tempore paſſionis, ſed ad priſtina crimina mox redeunt tempore reſurrectionis. Ibi namque, agens de duplici (non triplici, ut infundatè aliqui putant) genere pœnitentium : primò ſcilicet eorum, qui, poſt lamenta pœnitentiæ, ad carnales non redeunt conſolationes, quos dicit Paſcha cum Chriſto celebrare. Secundò eorum, qui, cùm viſi eſſent pœnitentiam in Quadrageſima egiſſe, Chriſti paſſionibus communicaſſe, ipſique denuò complantati, per Baptiſmum lachrymarum, pœnitentiæ & confeſſionis peccatorum, veniam obtinuiſſe ; poſt Paſcha ad ſolitas citò redeunt iniquitates. De iſtis dicit, quòd *ex ſola conſuetudine & ſimulatione quadam humiliatio illa proceſſit* : ex tam citò utique relapſu arguens, ipſos, ne tempore quidem Quadrageſimæ, verè pœnituiſſe, nec honoraſſe tempus Paſſionis, ſicut non honorant tempus Reſurrectionis.

429. Quòd enim de iis hoc dicat, qui viſi ſunt in Quadrageſima pœnitentiam egiſſe, Chriſti paſſionibus communicaſſe &c., & non de tertio aliquo pœnitentium genere, eorum ſcilicet qui *toto tempore Quadrageſimæ ad inſtantes inhiant dies Reſurrectionis* (ùt vult noſter Joachim à Jeſu-Maria) ex duobus perſpicuum eſt : 1. ex eo quòd de illis ipſis (in quorum perſona dixerat : *communicavimus paſſionibus*

Chriſti, complantati ei denuo ſumus, per Baptiſmum lachrymarum, Pœnitentiæ & Confeſſionis) immediatè ſubjungat: *Sic amatores ſæculi, toto tempore Quadrageſimæ, ad inſtantes inhiant dies Reſurrectionis. Heu! ut liberiùs indulgeant voluptati.* 2. Ex eo, quòd de iiſdem, conſequenter adjiciat: *Sic honoratis miſeri Chriſtum, quem ſuſcepiſtis? venturo paraſtis hoſpitium, caſtigantes corpora, elëemoſinas impendentes. Et ecce ſuſceptum proditis inimicis; imò exire compellitis, priores nequitias admittendo.* Ex quo deinde infert, ipſos cum Chriſto non reſurrexiſſe, id eſt de morte animæ ad vitam non tranſiiſſe; utpote quorum pœnitentia & humiliatio *ex ſola conſuetudine temporis & ſimulatione quadam proceſſit.* Ideo ergo, licèt *nihil minus reverentiæ Reſurrectionis tempus exigat, quàm Paſſionis, vos* (inquit) *ut manifeſtum eſt, neutrum honoratis.* Quia ex poſt-facto, *deprehenſi eſtis, aut penitus impœnitentes, aut tepidè*, non ex toto corde *pœnitentes. Redite ergo prævaricatores ad cor, & in toto corde quærite Deum & odite malum, pœnitentes non verbo tantùm, & linguâ, ſed & in ſpiritu & veritate.* Si ſic Bernardus cenſuerit de recidivis, qui, tempore Paſſionis, confeſſi ſunt peccata ſua cum gemitu, corporis caſtigatione, elëemoſinis &c.; quantò magis ſic cenſuiſſet, de noſtris recidivis, qui, non gemitu, non corporis caſtigatione, non elëemoſinarum largitione, ſed oris dumtaxat confeſſione aſſerunt ſe dolere?

430. De iis quidem recidivis agit ibi Bernardus, qui tempore Quadrageſimæ *ad inſtantes inhiant dies Reſurrectionis, ut liberiùs indulgeant voluptati.* Sed cui dubium, ad eos inhiare recidivos noſtros, ferè omnes, ut liberiùs indulgeant voluptati, id eſt ut liberiùs repetant convivia, potationes, locorum dedicationes &c.? cùm nullis quadrageſimalia jejunia magis odioſa ſint, quàm ipſis.

431. Nec ideo Bernardus recidivos ſuos, per ſuam illam pœnitentiam, juſtificatos ſuiſſe cenſet, quia dicit, Chriſti paſſionibus communicaſſe, ipſi denuo complantatos, venturo Chriſto hoſpitium præparaſſe

præparaſſe, Chriſtum denique ſuſcepiſſe. Neque enim vult ipſos revera Chriſtum ſpiritualiter ſuſcepiſſe, nec ipſi ſpiritualiter complantatos fuiſſe; ſed quoad externam dumtaxat apparentiam; eo quòd, ex poſt-facto, tam facili utique, feſtinoque relapſu, colligat id totum proceſſiſſe ex ſimulatione quadam, vel ſaltem non ex corde pleno, ſed tepido, ad juſtificationem non ſufficiente.

432. *Argumentum trigeſimum-tertium*: Idem Mellifluus Doctor ſerm. 2. in Aſſumpt. B. Mariæ, explicans verba iſta: *Mulier quædam excepit eum in domum ſuam*, poſtquàm dixit, quòd peccatoris conſcientia eſt carcer, quòdque ipſum de domo carceris Dominus educere incepit in confeſſione: *Ipſa enim eſt ſcopa, quâ mundatus carcer, & ornatus deinceps regularium inſtitutionum juncis quibuſdam, pulchrè virentibus, de carcere redit in domum*, in qua Chriſtum debet excipere. Sed relinquitur (inquit) domus iſta deſerta, *ſi Salvatoris hoſpitio dignam exhibere neglexerit. Poteritne ergo domus, emundata confeſſione priorum delictorum, & obſervatione regularium inſtitutionum ornata; indigna adhuc judicari habitaculo gratiæ, Salvatoris ingreſſu? poterit ſine dubio, ſi ſuperficie tenus emundata, & juncis, ùt dictum eſt, ſtrata virentibus; interiùs plena ſit luto. Quia ſpiritus diſciplinæ . . . . fictum . . . . effugit . . . . An verò aliud eſt quàm fictio execranda, ſi peccata ſuperficie tenus radas, non intrinſecùs eradices?* id eſt, ſi peccandi voluntas, in intimo cordis latitans, ſuperficietenus eradatur, non penitùs eradicetur. Tunc enim *pullulabit uberiùs*, atque ex iſta repullulatione apparebit, radicem intus vivam remanſiſſe. Ex repullulatione itaque, ſeu facili & feſtino, poſt confeſſionem, ad peccatum regreſſu, Bernardus colligit, peccandi voluntatem penitus eradicatam non fuiſſe. Ne quis enim dubitaret, ipſum de recidivo loqui, proximè ſubjungit: *Reverſus enim ad vomitum canis, odibilis erit multò pluſquam ante; & fiet filius gehennæ multipliciter, qui, poſt indulgentiam delictorum* (quam ſe conſecutum exiſtimat per ſuſcep-

tum indulgentiæ Sacramentum) *in eaſdem denuò ſordes inciderit , ùt ſus lota in volutabro luti.*

433. Vis hujus exemplum ? ſtatim illud ſubdit Bernardus : *Vis*, inquit, *videre mundatam , ornatam*, & nihilominus *vacantem domum ? hominem intuere , qui confeſſus eſt, & deſeruit manifeſta* (id eſt exteriùs apparentia) *peccata.... & nunc ſolas movet manus ad opera mandatorum, corde penitus arido, ductus conſuetudine quâdam... In corde nim ſervus eſt propriæ voluntatis , cultor avaritiæ, gloriæ cupidus , ambitionis amator.... Et mentitur iniquitas ſibi ... videas enim interdum ſic palliatum hominem, ut ſeducat etiam ſemet-ipſum , penitus non attendens vermem , qui interiora paſcitur. Manet enim ſola ſuperficies , & ſalva ſibi omnia arbitratur.... Nam & inveteratâ occaſione ebullire ſaniem , quæ latebat in ulcere, & exciſam , non extirpatam arborem in ſilvam pullulare videas denſiorem.* Ecce iterum Bernardus manentem , ſive adhuc viventem in corde radicem malæ voluntatis , colligit ex eo quòd in occaſione ſanies ebulliat , & arbor pullulet ùt antè. Quod cùm in conſuetudinariis , & recidivis noſtris verificetur : Igitur Bernardi judicio ficta , ſuperficialis , & ſeductoria eſt pœnitentia eorum , dum confitentur. Enimvero qui veraciter pœnitens eſt , oblatâ poſtmodum occaſione , ſe converſum , ſeu mutatum oſtendit ; ſicut qui veraciter humilis , vel patiens eſt , oblatâ poſtmodum occaſione , ſe humilem , & patientem oſtendit. Cujus ſi contrarium oſtendat , nec ante occaſionem humilis & patiens fuiſſe creditur : *Qualis enim quiſque apud ſe lateat , contumelia illata probat* , ait S. Gregorius lib. 1. dial. cap. 5. Similiter Bernardus de gradib. humilit. cap. 18. *Cujus verò ſimulata confeſſio eſt , unâ vel levi contumeliâ , aut exiguâ pœnitentiâ interrogatus , jam humilitatem ſimulare , jam ſimulationem diſſimulare non poteſt.*

434. *Argumentum trigeſimum-quartum* : Idem rurſum Bernardus ſerm. 3. in vigil. Nativit. dicit , ſcientiam ſalutis tria operari in peccatoribus ad obtinendam ipſis peccatorum remiſſionem. Nam, inquit, *in pri-*

mis

mo gradu operatur pœnitudinem & dolorem, ut riſum in luctum, gaudium in mœrorem convertat; ut incipiant tibi diſplicere, quæ vehementer antè placuerant; & illa ſpecialiter horreas, quæ ſpecialiter appetebas.... In ſecundo gradu operatur correctionem, ut jam non exhibeas membra tua membra iniquitatis peccato, ſed coerceas gulam, jugules luxuriam, ſuperbiam deprimas, & facias ſervire corpus ſanctitati, quod iniquitati antè ſervierat. Pœnitentia enim ſine correctione non proderit.... Qui enim baptizatur á mortuo, & iterum tangit eum, nihil proficit lavatio ejus; ſed juxta Salvatoris ſententiam, verendum eſt ne ei aliquid deterius contingat. Sed quia hæc diutiùs haberi non poſſunt, niſi circa ſe multâ circumſpectione mens indefeſſa vigilet & attendat: in tertio gradu, operatur ſollicitudinem, ut jam ſollicitus incipiat ambulare cum Deo ſuo. Hìc jam reſpirare incipit peccator à tribulatione malorum. Si hæc tria media ſint neceſſaria ad pœnitentiam, per quam obtinetur peccatorum remiſſio, & liberatio à peccatis: Igitur conſuetudinarii & recidivi noſtri, qui ùt plurimùm ea negligunt (ùt experientia docet) negligunt media neceſſaria ad peccatorum remiſſionem, atque à peccatis liberationem. Toto ergo corde plenâque voluntate non volunt hunc finem: Aliàs toto corde, plenâque voluntate vellent media ad eum conſequendum neceſſaria. Negligunt inſuper ùt plurimùm id quod idem ſanctus ſerm. 91. de diverſis velut neceſſarium exigit: *Confeſſionem debet ſemper comitari mirrha & thus, id eſt mortificatio carnis, & oratio cordis: alterum enim ſine altero, aut nihil, aut parum prodeſt.* Imo carnis mortificationem, velut nimis moleſtam abhorrent. *Si* autem *veraciter pœniterent, laborem pœnitentiæ non abhorrerent*, ait Bernardus de gradib. humil. cap. 18.

435. *Argumentum trigeſimum-quintum*: Petrus Bleſenſis tract. de confeſſione Sacramentali, pœnitentiam docet eſſe debere perſeverantem, eosque qui poſt pœnitentiam ad vomitum redeunt, ſeriò admonet, ut *eorum pœnitentiam perſeverantia concomitetur*:

Quia opera pœnitentiæ, quamlibet laborioſa, *naquaquam pœnitenti profutura ſunt, ſi aa vomitum revertatur. Nemo itaque de momentanea contritione, vel affluentia lachrymarum, præſumat .... ſi ſenſerit in te gratiam compunctionis, & affluentiam lachrymarum, non tamen ideo te ſtatim arbitreris Domino reconciliatum, Eſt quidem gratum Deo ſacrificium lachrymarum, & pro omnibus delictis ſufficiens holocauſtum. Sed quibus? confitentibus, pœnitentibus, non revertentibus ad vomitum, ſed in ſpiritu humilitatis, & in animo contrito fugientibus ad pia viſcera Jeſu, & continuantibus dignos pœnitentiæ fructus.*

436. *Argumentum trigeſimum-ſextum:* B. Albertus Magnus in paradiſo animæ cap. 39. *Argumentum falſæ contritionis habet, qui quamvis peccata commiſſa vehementer defleat, tamen continuò poſt dolorem, eadem vel alia committere non formidat.*

437. *Argumentum trigeſimum-ſeptimum*: Ex deſcriptione plenæ voluntatis, quam S. Th facit ſuprà cap. 17. conficitur plenam ſeſe emendandi voluntatem haud præſumi in iis, qui in confeſſa crimina facilè & citò relabuntur, prout ibidem oſtendimus. In ipſis etiam non verificatur quod ait 1. p. q. 20. a. 4. ad 4. *plerumque pœnitentes cautiores, humiliores, & ferventiores reſurgunt.* Ab ipſis quoque Sacramenta, defectu debitæ diſpoſitionis, fructuosè non recipi, ex S. Th. probabimus cap 104. Et fuſiùs in Ethica noſtra majore, ubi adverſariorum circa hoc effugium præcludimus. Nec vera ipſorum pœnitentia ſtat cum eo quod S. Doctor 3. p. q. 84. a. 8. ad 2. ait, quòd *vera pœnitentia .... præſervat hominem à peccatis futuris*, in quæ ipſi pari quàm anteà facilitate, promptitudineque relabuntur. Cum tanta etiam relabendi facilitate & promptitudine non ſtat, quòd gratiam juſtificantem pœnitendo obtinuerint. Siquidem *habenti gratiam non eſt facile illum actum exercere, per quem gratia amittitur*, S. Th. q. 27. de verit. à 2. ad 9. *Remiſſâ* quidem *culpâ*, remanent diſpoſitiones ex præcedentibus actibus cauſatæ, *quæ dicuntur peccati reliquiæ: remanent tamen debili-*

bilitatæ, ita quòd homini non dominentur 3. p. q. 86. a. 5. Denique 2. 2. q. 11. a. 4. ad 1., S. Doctor de hæreticis relapſis dicit, quòd licèt ſemper recipiantur à Deo, ſi verè revertuntur; *quia Deus ſcrutator cordium, & verè redeuntes cognoſcit: hoc tamen Eccleſia imitari non poteſt. Præſumit enim eos non verè reverti, qui cùm recepti fuiſſent, iterum ſunt relapſi.* Quia ſcilicet ex ſubſecuto relapſu, præſumit primum eorum reditum non fuiſſe verè ex toto corde. Et quia ex præteritis oportet quaſi argumentum ſumere de futuris 2. 2. q. 59. a. 1. ad 3. idem præſumit de ſecundo reditu, eandem ob rationem.

438. *Argumentum trigeſimum-octavum:* S. Vincentius Ferrerius ſerm. 1. Dom. infra octav. Epiphan. *Sunt multi, qui ſubitò convertuntur ad Deum, quando aliquam audiunt bonam prædicationem, & proponunt benè vivere, & paulatim deſiſtunt. Hoc nihil valet.* Et ſerm. fer. 6. poſt *Lætare*, explicans verba iſta, *Lazare veni foras: ſic*, inquit, *peccator.... debet exire foras, extrà dimittendo peccata: quia aliàs non eſt abſolvendus.* Serm. 4. Dom. infra octav. Epiphan. *Qui perdit Chriſtum ex peccato, non poteſt ipſum invenire, niſi poſt triduum, id eſt poſt tria opera pœnitentialia; Primum eſt cordis contritio ... Secundum eſt oris confeſſio... Tertium eſt vitæ correctio.... Correctio fit, quia ſi fuiſti ſuperbus, vanus, pompoſus,* &c. *de cætero ſis humilis, & ſic de aliis vitiis & virtutibus. Hoc modo poſt triduum invenitur Chriſtus in manibus Sacerdotis ad dignè communicandum.*

439. *Argumentum trigeſimum-nonum:* S. Th. Villanovanus conc. 6. in Dom. 4. advent. edit. Bruxellenſis anni 1685. §. 3. *Quàm difficile eſt, ut ſui emendationem veraciter proponat, in quo regnat conſuetudo peccandi! pro quo nota, quod dicitur in Evangelio: Mulier illa Samaritana aquam vitæ petit à Domino, dicens: Domine da mihi aquam. Cui dicitur à Domino: Vade voca virum tuum .... Nota Myſterium .... cùm peccator plorat peccata, mulier venit ad puteum abſolutionis: ſed non ſufficit mulier, id eſt attritio. Adducat virum conſtantem & robuſtum, id eſt*

propoſitum firmum abſtinendi de cœtero à peccatis. . . . . Sed ô quàm multi ſunt, qui reſpondere poſſunt, etiam dum peccata lachrymantur, Domine non habeo virum.... Nam adulterinum eſt illud propoſitum quod habent. Vis cognoſcere quòd propoſitum ſit legitimum? vide ſi eſt vir conſcientiæ. Quod agnoſcimus in duobus. Nam primò vir non eſt alteri nuptus: Secundò vir agit vitam conjugalem . . . . Si ſtatim poſt confeſſionem mutas propoſitum, & redis, crede nunc anima, hunc quem habes non eſt tuus vir. Nam non egit vitam longam cum uxore conſcientia. Et Conc. 3. in Dom. 3. Quadrag. *Videant . . . . qui poſt confeſſionem ſtatim redeunt ad peccatum ſuum, quàm malè ſecuri ſint: Non enim fuit illa vera pœnitentia, ſed falſa . . . . Non quòd ad veram pœnitenitam requiratur quòd peccator numquam ampliùs redeat ad peccatum . . . . Sed requiritur propoſitum verum & firmum non redeundi. Quod utique non eſt in illis, qui tam leviter, tam facilè, tam citò relabuntur. Et licèt in confeſſione dicant, quòd verè proponunt, non credas: quia decipiunt ſe ipſos. Unde de hujuſmodi conſulo Confeſſoribus, ut mittant eos in domos ſuas, & cùm invenerint correctos & emendatos, tunc abſolvant. Meliùs eſt enim differre, quàm decipere eos.* Ecce Villanovanus expreſſiſſimè totus eſt noſter. An ideo Novator? An Rigoriſta? An doctrinam à communi ſenſu & praxi Eccleſiæ alienam tradit? vel id affirmare debet noſter Joachim à Jeſu-Maria, vel retractare quod de nobis aſſerit. Verùm in ſerie actorum Canonizationis S. Th. Villanovani habetur, quòd *in Congregatione habita 7. Martii* 1650. *pronuntiatum fuit, nihil in prædictis ipſius operibus contra fidem, ac bonos mores, nec aliquam doctrinam novam, à communi Eccleſiæ ſenſu alienam contineri.*

440. *Argumentum quadrageſimum*: S. Carolus Borromæus in Inſtruct. Paſtor. & Confeſſar. imprimis cap. 1. eos Confeſſarios reprehendit, qui pœnitentiæ Sacramentum ſic adminiſtrant, ut ex magno numero confitentium, ſibi exigua appareat emendatio. Quæ certè exigua apparet, in iis, qui ſtatim abſolvuntur à peccatis, in quæ facilè, citò, & frequenter relabuntur. Deinde

Deinde cap. 12. *ut Confeſſarii . . . . abſolutionis beneficium iis non impartiantur, qui eo revera indigni ſunt . . . . Quædam* (inquit) *quæ in frequentiori conſuetudine agendi à Confeſſariis obſervanda ſunt, inferiùs annotavimus.*

His præmiſſis plures ſubjungit caſus, in quibus vel negari, vel differri vult abſolutionem, ut utique abſolutionis beneficium iis non concedatur, qui eo revera indigni ſunt, ùt proximè dixit. Caſus iſtos fusè ad longùm exhibeo in Ethica noſtra prolixiore, hìc ſub compendiis.

Primò utique eodem cap. 12. abſolutionem differri vult relapſis in negligentiam addiſcendi articulos Fidei, præceptaque Decalogi, & Eccleſiæ, poſt neglectam Confeſſarii admonitionem, de iis addiſcendis.

Secundò cap. 13. eandem, uſque ad impleta promiſſa, differri vult Patribus & Matribus familias, relapſis in defectum compellendi filios & famulos, ad eadem addiſcenda, vel dicta præcepta obſervanda, ſi de hoc ſæpiùs reprehenſi, ſeſe non emendaverint.

Tertiò. Idem ibidem ſtatuit de relapſis in opera ſervilia, vel venditiones diebus feſtis prohibitas, ſicut & de relapſis in immoderatum corporis ornatum, vel faſtum mortaliter peccaminoſum.

In caſibus iſtis, poſtquàm pœnitens admonitus promiſſis non ſtetit, Confeſſarius ipſi rurſum promittenti juxta S. Carolum, credere non debet, ſed ipſi, tamquam indiſpoſito, vel de indiſpoſitione rationaliter ſuſpecto, *in frequentiori conſuetudine agendi*, abſolutionem differre, donec promiſſa ſervaverit.

Quartò. Cap. 15. dicit, quòd Confeſſarii eos abſolvere non poſſunt, qui peccato mortali valedicere conſtanter non decernunt. Quod conſtanter non decernunt, qui peccatum mortale facilè & citò repetunt.

Quintò. Ibidem : *differatur adhuc abſolutio, donec videatur aliqua emendatio*, illis qui, quantumvis

dicant

dicant & promittant relinquere peccata, nihilominus Confeſſarius *judicat, illos peccata non relicturos.* Quod de iis probabiliter judicat, qui ſæpiùs ſe relicturos promiſerunt, nec reliquerunt, nec majorem jam adferunt cautionem, pro aſſecuranda veritate promiſſionis ſuæ, quàm antea.

Sextò. Ibidem differri vult abſolutionem, iis, qui *cùm multos annos in peccatis ſuis perdurant, nullâ interim adhibitâ operâ in emendationem vitæ, in eadem peccata iterum atque iterum relabuntur.* Videat hìc N. Joachim à Jeſu-Maria, quàm apertè S. Carolus contradicat ipſius laxitati, quâ contendit, quòd nullam operam vel conatum adhibuiſſe in emendationem vitæ, etiam poſt millena promiſſa emendandi ſe, ſignum non ſit animi ad abſolutionem indiſpoſiti, ſeu indigni; nec proinde ipſi, tamquàm indiſpoſito, vel de indiſpoſitione ſuſpecto, differenda ſit abſolutio; licèt ex aliis capitibus differri poſſe non neget. Quòd enim ipſi tamquam indigno differenda ſit abſolutio, S. Carolus ibi patenter docet, attentis præmiſſis.

Septimò. Cap. 16. differendam ait abſolutionem aleâ ludentibus *communiter*, converſantibus periculosè cum fœminis &c., tametſi ſpondeant iis ſe occaſionibus nuntium miſſuros, *ſi aliàs cùm de eodem fidem fecerint, vitam non emendaverint.*

Octavò. Cap. 17. idem ſtatuit de exiſtentibus in occaſione per accidens, Reipublicæ non neceſſaria, nec utili, nisì eam ſe deſerturos polliceantur. *Quòd ſi datam de eo fidem ſemel atque iterum fregerint, ac tertiò jam idem polliceantur, abſolutionem* Confeſſarius *differat, uſquedum reipſa videat pœnitentes ſe omni peccato liberaſſe, in quo priùs vixerunt.*

441. In omnibus itaque caſibus iſtis, S. Carolus abſolutionem differri vult peccatoribus, tamquàm indignis, adeoque tamquàm indiſpoſitis, vel de indiſpoſitione ſuſpectis. Contrarium proinde docentes, judicio S. Caroli, docent laxitates animarum ſaluti perniciosas. Cauſa enim ſunt, quòd Confeſſarii, doctrinam ipſorum practicantes, ſic

cum

cum pœnitentibus agant, ut *de tanto numero confitentium ſibi tam exiguam emendationem videamus in iis qui toties, & tam multis abhinc annis, hoc Sacramentum frequentarunt*, ùt S. Carolus ait cap. 1, quòdque, ùt ait cap. 12. *multi in eiſdem ſemper peccatis hærent, cum animarum ſuarum lamentabili ruina.* Denique quòd, ùt ait cap, 18. *magno numero inveniantur, qui omnem vitam ferè in peccatis mortalibus duxerunt. Qui quidem abſolutionis capaces exiſtimari non debent*, in ſolo verbo quo vitam emendatiorem pollicentur, utì exiſtimat P. Joachim. Unde eorum plures Confeſſarius melioris induſtriæ *deprehendet* (inquit S. Carolus) *qui numquam, ùt oportuit, Sacramento Pœnitentiæ peccata ſua expiarunt.*

442. *Argumentum quadrageſimum-primum*: S. Franciſcus Xaverius, in ſuis monitis ad Confeſſarios apud Turſullin. l. 6. cap. 17. ſatis ìndicat, ſuſpecta ſibi eſſe promiſſa ſolutioris vitæ hominum, dum ait: *ſolutioris vitæ viros ne ſtatim abſolvas, biduum aut triduum impendant in præparandis animis, ſacris meditationibus, lachrymis, pœnisque eluant ſordes, impuras conſuetudines, flagitiaque, quibus detinentur, dimittant; ea denique præſtent ante abſolutionem, quæ abſolutè efficere debent. Nam iſtiuſmodi homines, in ipſa Confeſſione, promittunt multa, quæ poſt abſolutionem non efficiunt.* Et epiſt. 9. inter Xaverianas l. 5. *Auditis eorum culpis, ipſos jube ſuſtinere per aliquot dies, comparando ſe ad veram peccatorum deteſtationem, ex dolore Dei ſummè amabilis offenſi. Hoc maximè in iis obſervandum, quibus, inter irritamenta peccandi, & bene operandi obſtacula, non creditur pollicentibus in futurum meliora . . . . Nam cum hominibus horum tractuum, tam promptis & liberalibus ad obligandam fidem, quàm ad exſolvendam tardis ac ſegnibus* (quales ſunt non ſoli Indi, ſed & Galli, Belgæ, Itali, Germani &c.) *cum arrha in manu tranſigendum eſt.*

443. *Argumentum quadrageſimum-ſecundum*: S. Franciſcus Saleſius, ùt in ejus vita ſcriptum eſt, S. Caro-

S. Carolum imitandum ſibi delegit, ipſiusque inſtructiones ſequendas docuit Conſtitut. Synodal. tit. 9. cap. 5. ubi etiam tradit, fidem non habendam iis, qui emendationem in præcedentibus confeſſionibus polliciti ſunt, nec tamen ſteterunt verbo. Item *abſolutionis gratia indignos* à Confeſſariis judicandos, *qui vitioſis habitibus blaſphemiæ, luxuriæ* &c. *eradicandis omnes nervos non intenderunt, in confeſſione aliàs commoniti.* Et ideo differendam ipſis abſolutionem, ipſos ſuaviter monendo quòd ipſis, *hoc pacto otium detur . . . . faciendi aliquam pœnitentiam, ad veram pœnitudinem obtinendam, quòdque non deſint rationes dubitandi, an verè peccatum deſerere decernant : cùm poſt tot promiſſa non fecerint.* Idem quoque Sanctus collat. 18. *Si* (inquit) *frequentiores defectus committimus, & hi continerentur, veriſimile eſt nos primi noſtri defectûs nequaquam verum dolorem concepiſſe . . . .* Eſt enim penè regula generalis, quòd dum tam frequenter eundem *defectum committimus, ſignum ſit, deeſſe verum emendationis deſiderium.* Et hinc *accidit ſæpè* (ait 1. p. Introd. cap. 6.) *ut ordinariæ confeſſiones illorum, qui vitam vivunt communem, & vulgarem, magnis ſcateant defectibus : Nam aut præparatio nulla præmittitur, aut valde exigua, & contritio neceſſaria deeſt.* Eat nunc R. P. Joachim à Jeſu-Maria, & pro ſe Saleſium referat, à quo tam apertè diſſentit.

CAPUT

CAPUT XXXX.

Tria alia argumenta ab authoritate Cardinalium, Epiſcoporum, & Theologorum, aſſertioni noſtræ patrocinantium.

414. ARGUMENTUM *quadrageſimum-tertium* ſumitur ex doctrina ſexdecim graviſſimorum Cardinalium, eminentis pietatis, & doctrinæ, qui eadem tradunt, quæ Sancti tradiderunt, ùt vidimus cap. 8. Solùm hìc addam nonnulla, quæ Cardinalis Aguirius diſſert. 8. adjicit iis quæ ibidem exhibuimus. Poſtquam igitur n. 136. cum Bellarmino conqueſtus eſt de eo, quòd multi, non modò in aliquod grave crimen, ſed *in varia aut plurima lapſi, vel etiam relapſi, vix jejunio aliquo, auſteritate, fletu aut planctu præmiſſo, accedentes ad confitendum, ſtatim abſolvi volunt, & mitti ad Communionem* [de quibus n. 140. loquitur tamquam *de falſis pœnitentibus noſtri ævi*] n. 143., cum eodem Bellarmino, dicit, quòd *ſi bonam, ſi utilem, ſi ſalutarem Confeſſionem facere velint, ſi verè cum Deo in gratiam redire*, debent *primùm diu & multùm, in amaritudine animæ, peccata præterita recogitare, deinde ea largis & diuturnis imbribus lachrymarum abluere, tum Sacerdotem probum & eruditum adire, qui non ſolùm abſolvere, ſed etiam remedia morbis & ægritudinibus accommoda adhibere ſciat.* Additque, quòd *hoc ipſum, valde conformiter ad ſacros Canones*, monent . . . . *plures alii inſignes Prælati recentiores, & Theologi ex omni ſtatu, natione & conditione, dolentes maximè indiſpoſitionem, quâ plerique pœnitentium confitentur, & nimiam facilitatem, ſive temeritatem, quâ multi Sacerdotes, iis abſolutionem impenaere audent. periculoſam dantibus, & nihil accipientibus*

cipientibus profuturam. Quod n. 148. 150. 160. 161. 164. &c. potiſſimùm intelligit de relapſis, quos n. 159. pſeudo-pœnitentes vocat, *ſi criminentur Confeſſarios, nolentes abſolutionem impendere ſtatim, ſed illam differentes*, donec præmiſerint, non quidem totam pœnitentiam juxta antiquos Canones debitam, nec partem aliquam, quaſi ex inſtitutione divina per ſe abſolutè ac generatim neceſſariam, antequam conferatur abſolutio (hoc enim rejecit ALEXANDER VIII. in prop. 15. inter 31. damnatas) ſed partem aliquam dignorum pœnitentiæ fructuum, tamquam reſpectivè ad nonnullos graves peccatores ſpecialiter neceſſariam, ob ſpecialem ipſorum fragilitatem, vel peſſimam conditionem, ùt loquitur n. 162. ſi, inquam, tales peccatores ideo criminentur Confeſſarios, *injuſtiſſima* (inquit) *ejuſmodi impœnitentium & pſeudo-poenitentium querela eſt. Quia ſatisfactiones imponi ſolitæ hoc tempore ante vel poſt abſolutionem, pro gravioribus peccatis* [*etiam ab iis Confeſſariis, qui rigidi habentur, & crudelitatis incuſari ſolent, tamquam conſcientiarum carnifices*] *non æquant, ne centeſimam quidem partem ejus pœnitentiæ, quam imponebant Canones veteres, nec penes durationem, nec ſecundùm acerbitatem.* Et, ùt ait n. 161. *opera pœnalia, quæ prudentes Confeſſarii ante abſolutionem exigunt à gravium ſcelerum reis, præſertim relapſis, de quorum vera converſione & firmo emendationis propoſito prudenter dubitatur . . . non ſolùm deſerviunt ad placandam indignationem Dei, impetrandumque auxilia opportuna perfectæ, ſeu plenæ & integræ converſionis, ſed etiam ut Confeſſarius habeat moralem quamdam certitudinem de ſufficienti diſpoſitione pœnitentiæ . . . . ad remiſſionem ſive abſolutionem accipiendam.* Hactenus Aguirius.

445. Cui conformiter Cardinalis Denhoff in Inſtructione Paſtorali quoad Sacramentum Pœnitentiæ [quam idem Cardinalis Aguirius uſque adeò probavit, ut in idioma Hiſpanicum tranſlatam, per totam Hiſpaniam diſſeminari curarit] Gallicæ edit. pag. 174. & ſequentibus, ea habet quæ capite 8. exhi-

exhibuimus. Atque inſuper pag. 306., poſtquàm dixit, quòd ſecundùm Rituale Romanum, abſolutio iis neganda ſit, qui peccata derelinquere, & vitam in melius emendare nolunt: *Tales*, inquit, *ſunt conſuetudinarii, qui nunquam adhibuerunt media apta ad impediendum relapſum in peccata quibus aſſueti ſunt. De quibus proinde Confeſſarius magnum habet fundamentum credendi, quòd voluntas ipſorum ſemper adhæreat peccato. Quà in re illud obſervabis, quòd dum pœnitens jam ſæpè idem confeſſus eſt peccatum, in quod frequenter eſt lapſus, ipſum interrogabis, quam ſibi violentiam intulerit ad vitandum relapſum. Quòd ſi viderit nullum ad id medium efficax adhibuiſſe, judicare debet ipſi defuiſſe propoſitum ſerium deſerendi illud. Si conſuetudo ipſius non ſit inveterata, ſed recenter contracta, eſt equidem veluti funis pluribus ex actibus contextus, quo miſer peccator tenetur conſtrictus, ſecundùm illud Pſ. 118. funes peccatorum circumplexi ſunt me. Et ideò opere pretium eſt tempus ipſi concedere ad eam diſrumpendam: Sic enim docebat, practicabatque S. Franciſcus Xaverius &c.... Nec tibi perſuadeas modicam exhortationem, quam peccatori habituato facere potes in Tribunali Confeſſionis, ſufficere ad ſupplendum defectum diſpoſitionis, quam per poenitentiæ opera comparare debuiſſet. Similes namque peccatores nedum mortui ſunt, ſed & ſepulti: conſuetudoque peccati eſt ipſis velut lapis ingens, quo clauſum eſt ſepulchrum ipſorum, itaut ſine gratia extraordinaria, ac velut miraculoſa, inde exire, & ſtatim egredi nequeant. Ejuſmodi verò gratiam, utpote rariſſimam, præſumere non debes, ſed tempus conveniens ipſi præſcribere ad ſe diſponendum.* Et pag. 252. *Non ſemel diximus poenitentiam peccatorum habituatorum & relapſorum frequenter in eadem peccata, rarò eſſe veram.*

446. *Argumentum quadrageſimum-quartum*, petitur ex doctrina & judicio omnium pene Gallicanæ Eccleſiæ, & plurium Belgii Epiſcoporum, quorum teſtimonia habes eodem cap. 8. Eorum verò judicium & authoritas magno in pretio eſſe debet omnibus ſinceris amatoribus veritatis. Tum quia Gallicæ

licæ, ſicut & Belgicæ Eccleſiæ præcipua laus eſt in inſigni zelo, ſapientia & ſanctitate Epiſcoporum ſuorum. Tum quia Eccleſiæ hac de re ſenſum, prout ibidem dixi, poſt SS. Patres, potiſſimùm diſcere nos oportet ab Epiſcopis, aliisque Prælatis, qui primas in Eccleſia partes obtinent. Cùm ex Scripturis, Patribus, & Conciliis, Epiſcoporum ſit *regere Eccleſiam Dei*, Act. 20. v. 28. ſuarumque Eccleſiarum jure divino ſint *Doctores* 1. ad Timoth. 3. v. 2. Ipſis etiam à Deo commiſſum ſit *attendere ſibi & doctrinæ*, ibidem cap. 4. v. ult. Item *exhortari in doctrina ſana, & eos qui contrarium aſſerunt arguere*, ad Titum 1. v. 9. Spiritus Sanctus ipſos etiam vocat *Angelos Eccleſiarum* Apocalip. 1. v. 3.

447. Et quid de Epiſcopis SS. Patres? ſunt *Eccleſiæ Luminaria.* Hieronymus adverſùs Lucif. Nicolaus 1. epiſt. 21. ad Epiſc. Synod. Sylvanect. *Apoſtolorum ſucceſſores.* Conc. Trident. ſeſſ. 23. cap. 4. *apud nos Apoſtolorum locum tenentes.* S. Hieronymus Epiſt. 85. ad Evagr., & 54. ad Marcellam *ipſis tota ſcientia, poteſtas, & authoritas Sacerdotii, à Deo optimo Authore & principio omnis myſterii & perfectionis data eſt.* Dionyſius de Eccl. Hierarch. cap. 5. ſunt *divinæ voluntatis indices, Eccleſiarum Chriſti poſt Apoſtolos fundatores, Columnæ firmiſſimæ, quibus in Chriſto fundatis, innititur omnis multitudo credentium.... diſpenſatores Regiæ Domûs, quorum arbitrio in Aula Regis Æterni dividuntur gradus, & officia ſingulorum*, lib. 5. Capitul. cap. 163. ex Proſpero.

448. Denique Epiſcopos legitimos controverſiarum fidei & morum Judices, Concilia & Patres ſemper agnoverunt. Per ipſos namque Origenis errores condemnati fuerunt, Hieronymus Apol. in Rufin lib. 2. Per vicinos Epiſcopos Paulus Samoſatenus. Euſebius l. 2. hiſt. Eccl. c. 22. Per Alexandrum, Epiſ. Alexand. Arius Theodoretus l. 1. hiſt. Eccl. cap. 2. per Flavianum Epiſcopum Conſtantinop. Eutiches: quòd *ſecundùm Canones* fuiſſe factum, Legati Leonis Papæ in Concilio Calcedon. dixerunt act. 3. Quid plura? *Contra veteres errores, Eccleſiarum Paſtores viriliter inſur-*

ſurgentes, eorum prava Dogmata cum ipſorum Authoribus condemnarunt INNOC. II. epiſt. ad Epiſcop. Gall. 193. apud S. Bernardum.

449. Si *Eccleſiarum Rectores* ſint & *Doctores:* ab ipſis meliùs quàm à novioribus Caſuiſtis Eccleſiæ (præſenti in controverſia) ſenſum & praxim diſcere debemus.

450. Si *Apoſtolorum ſint ſucceſſores*, & *locum tenentes* : Ergo ſicut Apoſtolorum, ſic Epiſcoporum eſt *de Dogmatibus* cap. 5. recenſitis, deque Eccleſiæ ſenſu & traditione *judicare*, ùt S. Bernardus ait epiſt. 189.

451. Si *Angeli ſint Eccleſiarum* : conſequenter ſicut *inferiores Angelorum Ordines purgantur ab ignorantia.... per ſpiritus ſuperiores, à quibus evehuntur ad ſublimiores, puriores, & clariores illuſtrationes viſionum divinarum*, Dionyſius ubi ſuprà cap. 6. : ſic Sacerdotes inferiores, in controverſiis de divini verbi intelligentia, Eccleſiæque ſenſu & traditione, per Epiſcopos ab ignorantia purgantur &c. Ut enim Dionyſius ibidem cap. 5. *Lex eſt ſanctiſſima, à Deo conſtituta, ut res inferiores per ſuperiores ad diviniſſimum lumen ipſius eleventur.*

452. Si denique ſint *Eccleſiæ luminaria* : ergo ad ipſos ſpectat ; in omnibus ejuſmodi controverſiis, & quæſtionibus, errorum tenebras à fidelibus diſſipare. Reverenter proinde ab inferioribus Sacerdotibus audiendi ſunt, tamquam ſedentes in *Eccleſiæ Throno*, & velut magna Eccleſiæ luminaria, à quibus lumen mutuare debent ſidera inferiora.

453. *Argumentum quadrageſimum-quintum*, petitur ab authoritate tot Manualium, totque ſapientiſſimorum Doctorum, Sæcularium, Regulariumque ex omni Ordine, cap. 10. citatorum, quorum judicio, vel falſa, vel dubia & ſuſpecta cenſetur contritio eorum de quibus agimus. Quos inter cùm plurium ſapientia & vitæ ſanctimonia laudatiſſima ſit, eorum judicium negari non poteſt eſſe valde probabile : maximè cùm ipſi accedat conforme judicium omnium Scriptorum aſſeticorum, illuſtriumque Con-

cionatorum. Igitur peccatorum illorum contritio valde probabiliter ſuſpecta eſt ac dubia. In dubio verò tam probabili, pœnitentem, citra neceſſitatem, abſolvere non licet.

CAPUT XLI.

Quinque poſtrema argumenta pro eadem aſſertione.

454. ARGUMENTUM *quadrageſimum ſextum*, petitur ab experientia, quæ docet, rarum eſſe, quòd homo aſſuetus quibuſdam venialibus, quæ Taulerus inhærentia vocat (quia tranſierunt in affectum cordis, iisque proinde animus per affectum inhæret) rarum, inquam, eſſe, quòd eorum affectum plenè, ſive ex toto excludat; rarum proinde quòd de iis toto corde conteratur, & pœniteat, utì norunt, qui conatum aliquem adhibent ad eorum habitum corrigendum. Ut plurimùm enim velle adjacet eis; perficere autem non inveniunt: niſi multo labore, multâ ſui humiliatione, multâ prece, diu, & multo cum fervore repetitâ, pulſando ad fores miſericordiæ Dei, ùt à quo habent velle, obtineant & perficere. Si tanta eſt difficultas exuendi totaliter voluntatem, corrigendique conſuetudinem ejuſmodi venialium, quæ tranſierunt in affectum cordis, magnæque ideò ſunt adhærentiæ: certè non minor, imò major potiùs eſt difficultas exuendi totaliter voluntatem, corrigendique conſuetudinem aſſuetorum mortalium, quæ pariter tranſierunt in affectum cordis; & ideò magnæ etiam ſunt adhærentiæ. Sicut ergo priorum affectus, ad dictam difficultatem, abſque multo labore, humiliatione, prece &c., rarò totaliter exuitur: ita & affectus poſteriorum. Et ideò facilè præſumendus non eſt totaliter exutus, niſi Confeſſarius de eo-

conjecturas

conjecturas habeat moraliter certas. Quod enim rarum eſt, non præſumitur, nisi ſatis probetur. Non ſatis autem probatur nisi per conjecturas moraliter certas. Veriſſimum namque eſt generale Sanctorum pronuntiatum: allicienti cupiditati haud difficulter reſiſti, dum à pravo affectu adhuc liber eſt animus. At poſtquàm ei vinctas manus dedit, *difficillimum eſt reſipiſcere*, Chriſoſtomus hom. 87. in Matth. Præſertim dum non ſolùm tranſiit in affectum cordis, ſed & in frequentem uſum & conſuetudinem. Ut enim Auguſtinus 8. Confeſſ. 5. ſe expertum fatetur, cùm bonam ſe convertendi voluntatem habere cœperat: *velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & conſtrinxerat me. Quippe ex voluntate perverſa facta eſt libido; & dum ſervitur libidini, facta eſt conſuetudo, & dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas. Quibus, quaſi anſulis quibuſdam ſibi innexis, tenebat me obſtrictum dura ſervitus. Voluntas autem nova, quæ mihi eſſe cœperat . . . . nondum erat idonea ad ſuperandam priorem vetuſtate roboratam.* Et Gregorius l. 11. Moral. 5. *ſæpè nonnulli à pravis actibus exire cupiunt: ſed quia eorumdem actuum pondere premuntur, in malæ conſuetudinis carcere incluſi, à ſemetipſis exire non poſſunt.* Et l. 4. cap. 2. in l. 1. Reg. *Quibus peccata dominantur . . . . ſæpè ad Deum cum precibus veniunt, liberari petunt, ſed exaudiri non poſſunt. Divino ſiquidem judicio cum eis agitur, ut qui noluerunt mala vitare cùm poſſent, non poſſint vitare cùm volunt.* Et iterum ibidem l. 6. cap. 2. *Ante caſum, à liberis facilè peccata vitantur: ſed ſi nolunt vitare cùm poſſunt, poſteà non poſſunt, ſi volunt: quia perfectè velle non poſſunt.* Et S. Anſelmus l. de ſimilitud. cap. 189. *Jocatur diabolus cum hominibus multis, quos irretitos ſuis laqueis pro ſua voluntate in diverſa vitiorum impedimenta pertrahit: ſunt enim quidam, ut v. g. dicam, avaritiæ ſeu luxuriæ & ſimilium flammis ſuccenſi, ex mala conſuetudine illis addicti. His contingit aliquando, ut, ſua facta conſiderantes, fleant, ſeque amodò à talibus ceſſaturos ore promittant, &, more avis irretitæ, libe-*

ros se volare autument. Sed quia, pravo usu irretiti, ab hoste tenentur, nolentes in eadem vitia dejiciuntur, fitque hoc sæpiùs, nec omnimodè liberantur, nisi magno conatu & gratiâ funis abrumpatur malæ consuetudinis. Et S. Aëlredus serm. 15. in Isaï. *Scit qui expertus est, quomodò vitiis subditus miserabiliter ab ipsis concutitur, & quasi obsessus undique lapidatur. Omnis enim qui facit peccatum, servus est peccati. O dura servitus! quæ etiam animum renitentem plerumque cogit ad vitia; cùm violentiâ malæ consuetudinis ad illud impellitur vitium, quod jam detestatur, ut mirum in modum, & peccatum ita velit ut faciat, ita nolit ut ploret.* Ecce quàm parum fidendum lachrymis, & imperfectis voluntatibus consuetudinariorum.

455. Post peccatum itaque sæpe commissum, difficilior est conversio. Quia, ùt Gregorius lib. 4 moral. cap. 25. *cùm culpa in usum venerit, ei jam animus, etsi appetat, debiliùs resistit. Quia quot vicibus pravæ frequentationis adstringitur, quasi tot vinculis ad mentem ligatur.* Nec à Patribus illis difficultas solùm asseritur ad conversionem perfectam, per quam omnis habitus pravus excludatur; sed & ad imperfectam, quæ ad gratiam & justitiam recuperandam sit satis, ùt constat ex eo quod Gregorius ibidem, ad similitudinem trium mortuorum à Christo resuscitatorum, tria peccatorum genera dicat ad animæ vitam, id est, ad gratiam justificantem revocari. Et per Lazari quidem resuscitationem, resurrectionem spiritualem consuetudinariorum significari, aiunt SS. Patres. Tum, inquit Augustinus tract. 29. in Joan. n. 24. *infremuit Dominus, lachrymavit, voce magnâ clamavit: quia difficilè surgit quem moles pravæ consuetudinis premit.* Turbat seipsum Christus, ut tibi significet, quomodò tu turbari debeas, cùm tantâ mole peccati gravaris, & premeris: fides hominis sibi displicentis fremere debet in accusatione malorum operum, ut violentiæ pœnitentiæ cedat consuetudo peccandi. Ratò profectò hoc cernitur in consuetudinariis: quia tantò major ad id gratia requiritur, quantò magis

peccata

peccata in ipſis augentur : nam quò magis augentur peccata, tantò majore gratia opus eſt ad converſionem. At è contrà, quò magis in conſuetudinariis peccata augentur, tantò magis gratia in ipſis decreſcit.

456. *Argumentum quadrageſimum ſeptimum* : Pœnitentiam, poſt graviora ſaltem crimina, vel conſuetudine firmata, vel per faciles relapſus ſæpe repetita, raram eſſe Sancti prædicant, & Scriptores graviſſimi conteſtantur. Atqui rara non eſſet, ſi cum debita contritione, firmoque & efficaci propoſito confiterentur gravium criminum rei, etiam conſuetudinarii, & qui facilè, & frequenter illa committunt : rarò proinde ipſis, tamquam non diſpoſitis, differenda foret abſolutio, prout adverſarii prætendunt, nominatim R. P. Joachim à Jeſu-Maria, in diſp. Theol. ſæpe citata a. 2. & 4. & opuſc. de amore &c. diſp. 2. q. 3. §. 4. Major, quæ ſola probatione indiget, probatur teſtimoniis Sanctorum. Rari enim ſunt, qui baptiſmalem innocentiam ad finem vitæ ſervaverunt ; ergo rariores, qui eâ amiſſâ congruè pœnituerunt. Quod enim difficilius, rarius. Dicit verò Ambroſius lib. 2. de Pœnit. cap. 10. *facilius inveni qui innocentiam ſervaverunt, quàm qui congruè egerunt pœnitentiam.*

457. Paulò ante Ambroſium, Pacianus epiſt. 3. ad Sympronianum, dixerat, quòd *labor ille paucorum eſt, qui poſt caſum reſurgunt.*

458. S. Auguſtinus ſerm. 233. noviſſ. edit. *Abundant*, inquit, *hic pœnitentes, quando illis imponitur manus, fit ordo longiſſimus. Orate pœnitentes, & eunt orare pœnitentes. Diſcutio pœnitentes, & invenio malè viventes.... Mutamini, mutamini rogo... Quæro unum pœnitentem, & non invenio.*

459. S. Gregorius ad illa verba l. 1. Reg. 6. *ſi fortè relevet manum ſuam* &c. idem vehementer inſinuat, cùm ait : *commoveri ad lachrymas cum magna fortitudine debemus : quia ſi qui pœnitentiam auſteram faciunt* [qui profectò rari ſunt] *vix fiduciam ſalutis inveniunt : negligentes ſalvi fieri quomodò poſſunt?*

460. Albertus Magnus in paradiſo animæ, *vera contritio eſt rara, teſte D. Gregorio, nec ſemper credendum eſt, veram eſſe cumponctionem, ubi gemitus apparent & lachrymæ.*

461. S. Thereſia poſt mortem apparens, ſuos monuit, ut in concionibus ſuis *vehementer inveherentur in confeſſiones malè factas. Quia via, per quam majorem animarum numerum diabolus in infernum pertrahit, ſunt confeſſiones malè factæ, quibus medicina in venenum convertitur.* Pag. 510. oper. S. Theref. ex idiomate hiſpanico in gallicum per R. P. Eliſeum à S. Bernardo Carm. Excal. traductorum. Ante Seraphicam noſtram, S. Hildegardis in operibus ſuis, per Taulerum explicatis, morem indignè, & infructuoſè Sacramenta recipiendi, velut communem & valde frequentem enarrans, prædixerat iſtam fore cauſam, propter quam divina Juſtitia tot hæreſes & fluctuationes in fide permiſſura eſſet.

462. S. Franciſcus Saleſius introduct. ad vit. devot. p. 1. cap. 6. *Frequenter accidit, confeſſiones ordinarias eorum, qui vitam ducunt communem, vulgaremque, plenas eſſe magnis defectibus. Eò quòd frequenter vel nulla, vel modica adſit præparatio, vel requiſita deſit contritio.* Et in inſtr. Synod. p. 4. tit. 9. c. 5. *falſis abſolutionibus*, falſis proinde pœnitentiis, *perit tum Præsbyterorum, tum pœnitentium multitudo infinita.*

463. Guilielmus Pariſienſis de Sacram. Pœnit. cap. 6. *Major pars pœnitentium incomparabiliter longè eſſe videntur à condigno & congruo dolore poenitudinis, & propter hoc à remiſſione peccatorum, atque à virtute, & effectu Sacramenti Poenitentialis, & propter hoc pro remiſſione & abſolutione .... reportare illuſionem.* Roſemundus in confeſſ. cap. 12., & apud ipſum ADRIAN. VI., *ob defectum dilectionis Dei ſuper omnia, ſufficientiſque doloris de peccatis, major pars hominum, etiam Chriſti fidelium, eſt extra ſtatum gratiæ.* Bellarminus conc. 9. Dom. 4. Advent. *Quamplurimi turmatim in gehennam deſcendunt .... ex iis qui confitentur .... dilatavit infernus animam ſuam, & deſ-*

& deſcendunt ad eum ſine numero. Baunius ipſe, licèt in multis laxior, de pœnit. fol. 223. *Mihi*, inquit, *mirabile videri non ſolet, ſi paucos, atque adeò ne unum quidem de mille, veri poenitentis dignum nomine reperiri dixerit Auguſtinus ... Nimirum pauci in viam redeunt, pauci ſe, moresque corrigunt.*

464. *Argumentum quadrageſimum-octavum* : Longè majorem eſſe numerum fidelium adultorum qui pereunt, quàm qui ſalvantur, Divina Scriptura vehementer inſinuat ; Patres Græci & Latini unanimiter tradunt ; docent Sacri Interpretes, & graviores Theologi : & nos alibi ſolidis probamus argumentis. Certè mores electorum, Evangelii utique regulis, & imagini Chriſti conformes, non in multis, ſed in paucis reperire eſt. Igitur longè major numerus fidelium adultorum infructuosè Sacramenta in fine vitæ recipit (ſi enim fructuosè reciperet, longè major eorum numerus ſalvaretur : cùm Catholici adulti, pene omnes in fine vitæ Sacramenta recipiant) longè ergo major numerus fidelium adultorum infructuoſè Sacramenta recipit in vita. Probatur hæc conſequentia : Tum quia major pars frequenter ea recipit in vita ; ſi ergo ea fructuosè reciperet, fructuosè reciperet & in morte : fructuoſam namque Sacramentorum in vita receptionem frequentem, probati Theologi inter prædeſtinationis ſigna recenſent, apud Recupitum. Prædeſtinatos verò certum eſt fructuosè Sacramenta recipere in morte. Tum quia *qualis vita, finis ita.* Qui ergo fructuosè Sacramenta recipere ſolent in vita, recipere ſolent & in morte. Et qui ea in morte infructuosè recipiunt, ſignum eſt quòd ſimiliter ea infructuosè frequenter receperint in vita. Non ſolùm quia vitæ mors ſimilis eſſe ſolet : ſed & quia plura ſunt in extremis, quæ converſionis impedimenta diminuunt, quæque ipſam promovent, quàm in vitæ decurſu. Numquam enim tam penetrabiliter & vivaciter apprehendunt mortem, judicium, infernum, æternitatem, rerum temporalium inanitatem, præteritam ſtultitiam, de tempore tam ma-

lè impenſo, neceſſitatem denique non differendæ plenæ converſionis, ad quam vident modicum ſibi tempus ſupereſſe, quod homines ſani ſperant futurum ſibi longius. Longè itaque plura ſunt, quæ in fine vitæ ad pœnitentiam veram compellunt, quàm in vita. Suſpecta nihilominus ſemper Patribus fuit ipſorum pœnitentia in morte. Igitur ſuſpecta & in tali vita; quæ nihil aliud eſt, nisi perpetua confeſſionum & criminum viciſſitudo; utpote in qua ex una parte tot non ſunt, nec tam urgentes tituli ad pœnitentiam compellentes; ex alia parte verò pœnitentiæ veritas & plenitudo ex dignis fructibus, vitæ præſertim emendatione, non magis apparet quàm in morte. Rationes proinde quæ eam ſuſpectam reddunt in morte, reddunt & in vita. Conſer quæ dixi n. 400. Nec te turbet, quòd ſecuri quandoque à Patribus dicuntur, qui pœnitentiam agunt, dum ſani ſunt. Neque enim de conſuetudinariis, aut de facilè & citò relabentibus loquuntur, ſed de pœnitentiam tanto tempore, & tanto cum rigore agentibus, quantum olim Canones præſcribebant, totoque illo tempore à criminibus abſtinebant.

465. *Argumentum quadrageſimum-nonum*: In nullo alio negotio fide dignus eſt, qui fidem ſæpiùs fregit, nisi extraordinaria det ſuæ ſinceritatis argumenta: Neque enim ſine illis fide digna eſt uxor, quæ marito dat & quotidie violat fidem de non adulterando. Nec famulus, qui hero ſuo quotidie & violat fidem de non furando. Nec injuriator qui tibi quotidie dat, & quotidie violat fidem de te non injuriando &c. Igitur nec fide dignus peccator, qui quotidie Confeſſario dat & quotidie violat fidem de relapſu cavendo.

466. Reſpondent Reymakers, & Joachim, Deum eſſe magis miſericordem quàm homines. Verum eſt, infinitè Deus eſt magis miſericors: ſed an ideò, quia Deus infinitè magis miſericors eſt quàm homines ſint, peccator, qui Deo & Confeſſario quotidie dat, & quotidie violat fidem de relapſu cavendo, fide

fide magis dignus eſt, quàm ſit injuriator, famulus, uxor &c. ? Quæ conſequentia eſt illa : Deus magis miſericors eſt quàm homo : Ergo peccator, qui quotidie Deo & Confeſſario dat, & quotidie violat fidem, fide magis dignus eſt, quàm homo, in quocumque alio negotio homini quotidie dans, & quotidie violans fidem ? Ex hoc quòd Deus infinitè magis miſericors ſit, quàm homo, ſequitur quidem, quòd Deus pronior ſit ad parcendum verè converſis quàm homo. Non ſequitur autem quòd verè converſus, & quoad hoc fide dignus magis cenſendus ſit, qui quotidie fidem de ſua converſione dat & violat, quàm dicta uxor, famulus, injuriator &c. Ad rem proinde non facit prætenſa illa ex majore miſericordia Dei diſparitas.

467. *Argumentum quinquageſimum* : Contritio ; ſeu pœnitentia, eorum qui confeſſa crimina poſt confeſſionem facilè, citò & frequenter repetunt, majorem habet apparentiam *pœnitentiæ theatralis*, ùt loquitur Chriſoſtomus, quàm pœnitentiæ ſolidæ & veræ. Quid eſt enim, quòd duorum, v. g. in theatro pugnantium, dum unus procumbit, velut ab altero occiſus, occiſio non reputatur niſi *theatralis*, niſi quia occiſus, poſt tragediam, ſurgit, vivit, agit ùt antè ? Quid eſt ſimiliter, quòd lachrymæ uxoris, plorantis ſuper morte mariti, ſed ſtatim poſt exequias ridentis, gaudentis, ſaltantis, ſeque & alios recreantis ùt antè, reputantur comicæ potiùs quàm veræ, niſi eamdem ob rationem ? Similiter ergo pœnitentia ejus, qui ſtatim poſt confeſſa crimina ridet, ſaltat, ſeque & alios recreat, flagitioſèque vivit & agit ùt antè, meritò reputatur comica potiùs & theatralis, quàm ſolida & vera. Nullus quippe, in ipſis, poſt Confeſſionem, abſolutionemque apparet effectus veræ, ſolidæque pœnitentiæ, magis quàm in pœnitentibus theatralibus, poſt comediam vel tragediam ; ſed vita carnalis, voluptuoſa, ſuperba, vana, otioſa, gentilis, ùt antè.

CAPUT

CAPUT XLII.

Superiorum argumentorum anacephalæosis, quâ redarguuntur, qui mox auditâ confessione, dictos consuetudinarios & recidivos absolvunt, in solo verbo, quo meliorem vitam pollicentur.

468. REDARGUUNTUR, inquam, primò invectivis Sanctorum veterum ac novissimorum cap. 7. descriptis, quas in ipsos quadrare, argumenta præmissa probant, dum probant, sub prætextu misericordiæ, ab ipsis absolvi indispositos, vel de indispositione vehementer suspectos. Quam misericordiam Sancti ideo vocant misericordiam falsam, veram crudelitatem, blandam perniciem, piam impietatem; quia peccatoribus illis valde perniciosam, dum se absolutos putant, cùm non sint: dum ipsis dicitur, ite in pace, cùm tamen irrita & falsa sit pax ista, periculosa dantibus, nihil accipientibus profutura: imò plurimùm ipsis nocitura. Quia per falsam illam pacem, absolutionisque facilitatem, in errorem mittuntur, peccandi fomes ipsis ministratur (nec enim foret tanta facilitas peccandi, si tanta non foret facilitas absolvendi) pœnitentia de cordibus ipsorum excutitur, dum per præcipitatas ejusmodi absolutiones fit, quòd de ea comparanda ampliùs non cogitant; quia se satis pœnituisse putant. Per consequens, peccatorum suorum sensus ipsis adimitur, debita de peccatis lamentatio in ipsis conquiescit, dolor silet, delictorum memoria evanescit, comprimitur peccatorum gemitus, sistitur fletus oculorum, nec Dominum toties graviter offensum humilibus & laboriosis pœnitentiæ ac pietatis operibus placare, ab ipsoque cor plenè contritum

tum impetrare ſatagunt, ùt experientia docet.

469. Secundò. Propterea miſeri illi peccatores vivunt ſecuri in peccatis ſuis, nec ſatis umquam de illis pœnitent in vita: nec conſequenter in morte. Et ideo miſerè pereunt, & in æternum percunt, culpâ Confeſſariorum, ob culpabilem utique illam abſolvendi facilitatem: quâ fit, ut numquam ad ſe ſatis redeant, peccatorum ſuorum gravitatem, animarum ſuarum periculum, ac deplorandum ſtatum ſuum numquam ſatis perpendant: Ideoque negligant media ipſis (præ cæteris) reſpectivè neceſſaria, tum ad obtinendam gratiam compunctionis, peccatorum ſuorum gravitati proportionatæ: tum ad cavendum relapſum. Et tametſi eorum aliqui media aliqua ſibi à Confeſſariis præſcripta adhibeant, ſibi reſpectivè ſufficientia non adhibent, Quia nec ea Confeſſariorum facilitas & blandiens adulatio ipſis præſcribit, ne à Confeſſionalibus triſtes recedant, vel perturbati, ſi tam pungentia ipſis media præſcribant, quam peccatorum magnitudo, ingensque in relapſum proclivitas exigit. Inde ergo fit, quòd ſeſe numquam emendent, ſed in eiſdem ſemper peccatis hæreant, cum animarum ſuarum lamentabili ruina, ùt S. Carolus Borromæus deplorat in Inſtruct. Paſtor. cap. 12.

470. Culpâ ergo Confeſſariorum illorum fit, quòd numquam è peccati ſtatu exeant; numquam, ùt oportet, Sacramento Pœnitentiæ peccata ſua expient; quòdque peccatorum tanta ſit hodie licentia, & in omnibus ferè opificiis, artibus, officiis & exercitationibus publicis abuſus intolerabiles inveniantur, prout idem Sanctus deplorat cap. 18.

471. Tertiò. Eorumdem Confeſſariorum culpâ fit, quòd à tam multis Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramenta non ſolùm infructuosè, ſed & indignè ſuſcipiantur, Chriſti ſanguis profanetur, margaritæ porcis projiciantur, Sancta canibus miniſtrentur, ab impiis Sacroſanctum Domini Corpus invadatur, eique vis inferatur à tam multis, qui ab ara Veneris ad Chriſti aram tam indignè convolant.

472. Quin

472. Quartò. Eorumdem adhuc Confeſſariorum culpâ fit, quòd conſuetudinarii, & recidivi in perpetuo confeſſionum & relapſuum circulo ambulantes, bonam & chriſtianam vitam numquam amplectantur : quòd à pravis habitibus & conſuetudinibus numquam curentur : quòd ad vomitum ſuum eâ ſemper facilitate redeant, quâ abſolvuntur. Siquidem *facilitas veniæ incentivum tribuit delinquendi*, ait S. Th. Villanovanus. Illa ergo Confeſſariorum facilitas in cauſa eſt, quòd *perit multitudo infinita*, ut S. Saleſius dicit. Et quid Eccleſiam Domini hodie perdit, nisì Confeſſariorum & Paſtorum blandiens adulatio ? ut enim R. P. Segnerus habet in Inſtruc. pœnit. cap. 18. *SS. Patres, Doctoresque celebriores, majoris Chriſtianorum partis jacturam tribuunt modico uſui dilatæ abſolutionis, certis in caſibus. Quid eſt enim, quòd, teſte Filio Dei, adeo modicus eſt numerus Electorum, comparatione vocatorum ad fidem : multi ſunt vocati pauci verò electi ? Quid eſt, quòd, referente* INNOCENTIO IV. *animæ à Sancto quodam Eremicola viſæ ſunt in infernum depluere, ſicut media in hyeme volvuli nivis in terram depluunt ? An quia Chriſtiani non confitentur ? minimè gentium. Raro namque Chriſtianus abſque confeſſione moritur. Ut quid igitur ? quia numquam bene, numquam ſincero cum dolore, firmoque emendationis propoſito confitur, itaut cum Auguſtino dicere liceat, quòd confitendo non rumpunt peccata, ſed interrumpunt.*

473. Ideo ergo cap. 9. idem laudatiſſimus Author concludit, unum ex horribilioribus ſuppliciis, quæ divina Juſtitia peccatoribus ſæpè dictis infligit, eſſe, quòd permittat ipſos in molles indulgentesque Confeſſarios incidere, à quibus abſolvantur. Quòdque extra dubium ſit, plurimos Confeſſarios in inferno ardere, non pro ſuis dumtaxat peccatis, ſed pro alienis, quorum participes, per non proficuas abſolutiones ſuas effecti ſunt.

474. Cùm igitur ex dictis conſtet, tanta mala provenire ex præcipitata illa conſuetudinariorum recidivorumque abſolutione ; idque teſtentur ſanc-

ti &

ſacris eſt Litteris fundatiſſima, ùt liquet ex dictis cap. 31. 36. & 37.

476. Secundò : Eccleſiæ etiam modernæ ſenſu eſt probatiſſima, ùt conſtat ex cap. 23. & 33. Nec non ex eo quòd Eccleſia olim hoc pacto graviores animarum plagas per multa ſæcula curavit, ùt fusè demonſtro in Ethica noſtra prolixiore.

477. Tertiò : Traditione, authoritateque Sanctorum veterum, ac noviſſimorum eſt munitiſſima, ùt conſtat ex cap. 7. 14. 20. 21. 22. 23. 28. 32. 33. 36. 38. 39.

478. Quartò, ſexdecim ſapientiſſimorum Cardinalium, pluſquam octuaginta laudatiſſimorum Epiſcoporum, plurium Manualium, præcipuorumque Theologorum judicio eſt commendatiſſima, ùt certiſſimum eſt ex cap. 8 9. 10. & 40.

479. Quintò : Dictis peccatoribus eſt ſaluberrima, tum ob fructus ingentes inde provenientes, de quibus cap. ſequenti, tum ob rationes ab ipſiſmet SS. Patribus allegatas. Dilatio namque abſolutionis ipſis proficua eſt, ad hoc ut morbi ſui gravitatem ſentientes, in illum recidere diligentiùs caveant, utque lamentabilis ſtatûs ſui horrore & periculo concuſſi, orationibus & piis operibus Deum placare, veræque ex toto corde contritionis ab ipſo gratiam impetrare ſatagant, donec eâ obtentâ, ad ſeipſos tandem reverſi, firmiter proponant in quodcumque aliud malum, potiùs quàm in tam miſerabilem ſtatum rurſus incurrere, & pro malis commiſſis dignos pœnitentiæ fructus facere. Et hinc eſt, quòd aſſertionis noſtræ praxis, dum abſolutionem non prodigit, ex conſuetudinariorum, & recidivorum animis criminum admiſſorum memoriam non obliterat, nec lachrymarum, gemituumque fontem exſiccat, nec mortiferis ægritudinibus laborantes, fallaci recuperatæ ſalutis opinione deludit, nec malè ſecurâ obtinendæ toties quoties abſolutionis confidentiâ, ipſos deteriores efficit, atque in peccata procliviores; utì (Sanctorum teſtimonio) efficit praxis contrariæ opinionis. Imò contrarios planè effec-

fus

tus producit. Ideoque longè humanior eſt, benigniorque praxi contrariæ opinionis, ùt iidem Sancti docent cap. 7. ſuprà relato, nominatim Cyprianus, Ambroſius, Chriſoſtomus &c. *Nam ſi quiſquam Chriſtianis hominibus convenire dixerit humanitatem erga peccantem fratrem adhibere, diſcat ille, humanitate eum uti, non eum à quo præmaturè qui peccat vocatur, nec peccati ſui ſenſu affici ſinitur .... humanitatis enim eſt, non ægrotis ubique indulgere .... Eamdem igitur erga eos qui peccant rationem tene; vinculis eum qui facinus improbum admiſit coërce, uſquedum ipſe Deum ſibi propitium ac placatum reddiderit. Si vincula injecero, Deus jam non vinciet. Sin autem in vinculis* dilatæ abſolutionis *non tenuero, ejuſmodi eum vincula manent, quæ frangi nullo modo queant.* Vide cætera quæ ad idem dicuntur loco citato.

480. Sextò, praxis illa fructibus ingentibus, multiplici experientiâ comprobatis, eſt fœcundiſſima, ùt ex proximè dictis patet, & ampliùs probabitur capite ſequenti.

481. Septimò, Theologicarum rationum munimine eſt ſolidiſſima, utì demonſtrant rationes deductæ cap. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. &41.

CAPUT

CAPUT XLIII.

Ingentia mala ſequuntur ex praxi contraria : Ingentia è contrà bona ex praxi noſtra.

482. PRIORIS partis veritas conſtat ex dictis cap. præcedenti à n. 468. ad 473.

483. Poſterioris partis veritas demonſtratur primò, quia per praxim aſſertionis noſtræ ſuus Sacramenti honor aſſeritur, dum innumeræ profanationes Sacramentorum Pœnitentiæ & Euchariſtiæ impediuntur.

484. Secundò. Per eam innumeri peccatores ad veram plenamque pœnitentiam perducuntur, quorum omnis vel ferè omnis alioqui pœnitentia vel ficta vel defectuoſa fuiſſet, vel de alterutro vehementer ſuſpecta, uti plures, & SS. Patres, & ſapientiſſimi Epiſcopi, & celebres Doctores & innumeri Paſtores & Confeſſarii conteſtantur.

485. Tertiò. Iidem in bona & chriſtiana vita firmantur, qui aliàs, ipſo confeſſionis die, vel non diu poſt, velut canes ad vomitum ſuum rediiſſent.

486. Quartò. A pravis habitibus, conſuetudinibusque curantur, qui aliàs. vel per totam vitam, vel ferè per totam, in iiſdem permanſiſſent.

487. Quintò. Vitæ emendatione, remediorumque ſalutarium atque bonorum operum praxi, ſalus plurimorum aſſecuratur, quorum vita licentioſa fundatiſſimum alioqui metum incutiebat futuræ perditionis eorum.

488. Sextò. Eorum chriſtiana evadit vita, quorum aliàs gentilis erat. Quæ omnia adeo vera ſunt, ut ſi praxim noſtram concordi uniformitate Confeſſarii ſequerentur, brevi reformaretur chriſtianus orbis, qui per contrariam praxim majori ex parte in diſſolu-

Ich habe mich nicht gescheut, diese Bemerkungen hier einzuschalten, weil sie, wenn auch nicht unmittelbar, doch mittelbar zu dem Gegenstande gehören, der uns jetzt beschäftigt. Denn wenn wir auch nicht sagen können, daß Kant's Lehre von Raum und Zeit, als Formen der Anschauung, eine Folge seiner Lehre von Substanz und Accidenz, als Formen des Denkens, sei, so können wir doch sagen, daß sie ihr entspreche, und daß sie, wenn sie nicht aus ihr hervorgegangen, doch ihr gemäß sei. Und wenn wir auch nicht sagen können, daß Kant's Lehre von Substanz und Accidenz, als Formen des Denkens, eine Folge seiner Lehre von Raum und Zeit, als Formen der Anschauung, sei, so können wir doch sagen, daß sie ihr entspreche, und daß sie, wenn sie nicht aus ihr hervorgegangen, doch ihr gemäß sei.

lam futuræ emendationis concipitis ſpem &c.

492. Tertiò. Teſtimonium omnium penè Galliæ Epiſcoporum, qui fructus illos in ſuis ſe Diœceſibus expertos conteſtantur.

493. Quartò. Teſtimonium innumerorum penè Paſtorum, Confeſſariorumque idem aſſerentium: Quos inter, duo inſignes è Societate Confeſſarii, Emericus de Bonis in tract. de SS. Sacram. dicit, *quòd utiliſſimum relapſuum remedium eſt, & frequenti experientia confirmatum, ut in aliquod tempus iis hominibus abſolutio differatur.... Multi Confeſſarii religioſi, & prudentes teſtantur, innumeros homines qui peccatis priùs obſtricti erant, quòd eam rationem tenuiſſent, dilatâque abſolutione, ſæpiùs ad Tribunal, ut animi ſtatum identidem aperirent, illis redire juſſiſſent, impoſitâ interim delictorum pœnâ, priſtinos mores in melius mutaſſe, & magno gaudio, magno deinceps in virtute progreſſu, infandam deinceps peccandi conſuetudinem abjeciſſe.* R. P. Segneri idem atteſtatur in Inſtruct. Confeſſ. cap. 4., & in Inſtruct. pœnit. cap. 9. Ubi id etiam roborat exemplo S. Raymundi, qui per ſanctam hanc ſeveritatem curavit Aragoniæ Regem. Plures ſimiliter peccatores à Confeſſariis Ordinis noſtri per ſalutaria dilatæ abſolutionis remedia, ad meliorem vitam converſos eſſe ſcio, totaque penè vicinia Carmeli noſtri Xhavienſis, per Confeſſarios noſtros, à ſalutis incuria, praviſque habitibus jurandi, blaſphemandi &c., hoc pacto curata fuit, prout ipſamet vicinia tota teſtatur.

CAPUT

CAPUT XLIV.

Ingentia mala, quæ conſequuntur ex praxi contraria; Confeſſariis imputantur, ſicut & Concionatoribus, Scriptoribuſque, praxim noſtram velut novam, Janſeniſticam, rigoriſticam &c. diffamantibus: ſi quæ verò ſubinde mala ad praxim noſtram conſequantur, practicatoribus illius non imputantur.

494. RATIO prioris partis eſt duplex: Prima: quia mala iſta ex ea praxi ſequuntur per ſe, non per accidens dumtaxat [ſequuntur enim non rarò, ſed valde frequenter; imò ut plurimùm, ſi non ſemper, vel ferè ſemper, ùt experientia docet. Effectus verò, qui ut plurimùm ex cauſa ſequuntur, per ſe ſequi cenſentur; per accidens autem, ſi rarò, & *ùt in paucioribus*, utì explicat S. Th. 1. 2. q. 20. a. 5.] atqui mala, quæ per ſe ſequuntur ex cauſa aliqua, tametſi directè volita non ſint, nec præcogitata, imputantur ponenti cauſam illam, ipſiſque cenſentur indirectè voluntaria; ùt S. Doctor tradit ibidem: Tametſi enim prævisa non fuerint, potuerunt, debueruntque prævideri. En verba ipſius: *Si eventus ſequens non ſit præcogitatus, tunc diſtinguendum eſt: quia ſi per ſe ſequitur ex tali actu, & ùt in pluribus, ſecundùm hoc eventus ſequens addit ad.... malitiam actûs* (imputatur ergo, tamquam voluntarius) *manifeſtum eſt enim.... pejorem* eſſe actum, *ex quo nata ſunt plura mala ſequi. Si verò per accidens, & ùt in paucioribus, tunc eventus ſequens non addit .... ad malitiam actûs.*

495. Secunda ratio eſt, quia mala illa ex illa praxi ſequuntur, culpâ ipſorum Confeſſariorum, ob ea quæ dixi c. 34. & 42.: quia ſcilicet Confeſſarii praxim illam ſequentes, agunt contra officium boni Confeſſarii,

nec ſatis conſulunt pœnitentium ſaluti, nec Sacramentorum honori, ùt conſtat ex dictis n. 372. 373. 374. 375. 376. 377. Non eſt verò dubium, mala quæ per ſe, & utplurimùm ſequuntur ex cauſa culpabili, cauſam illam culpabiliter ponentibus imputari.

496. Dixi mala imputari *etiam Concionatoribus, Scriptoribusque praxim noſtram, velut novam* &c. *diffamantibus*: quia ſcilicet per ejuſmodi diffamationes, peccatores *armant in periculum proprium* [ùt Clerus Rom. n. 489. dixit] ſuntque in cauſa, quòd eos Confeſſarios refugiant, à quibus curarentur.

497. Ratio poſterioris partis eſt, quia ſi quæ ſubinde mala ſequuntur ad praxim noſtram, v. g., deſperatio: ad eam non ſequuntur per ſe & ùt in pluribus, ſed per accidens, & ùt in paucioribus: nec Confeſſarii culpâ [utpote agentis ſecundùm regulas boni, prudentisque Confeſſarii, ùt ex ſuperioribus manifeſtum eſt] ſed ex pœnitentium malitia, vel propriæ ſalutis incuria, cujus cauſa Confeſſarius non eſt. At verò eventus per accidens, & ùt in paucioribus conſequens ad aliquam cauſam, non imputatur ponenti cauſam illam, ſecundùm Angelicam doctrinam n. 494. relatam.

498. Nec eſt cur ipſi imputentur: cùm non magis ſequantur ex cauſa ab ipſo data, nec ipſi magis voluntaria cenſeantur, etiam indirectè, quàm in caſu, quo Confeſſarius negat, vel differt abſolutionem peccatori ſano & vegeto, nolenti abjicere occaſionem, ad quam abjiciendam tenetur; vel habenti conſuetudinem peccandi contra Legem Dei, Naturæ, aut Eccleſiæ, dum emendationis ſpes nulla apparet, tametſi ore proferat ſe dolere, emendationemque proponere. Quo caſu certum eſt (ex Eccleſiæ declaratione) abſolutionem dari non poſſe. Nec minùs certum in priore caſu. Sicut ergo peccatoris deſperatio, ſi tunc contingat, non contingit per ſe, neque ex culpa Confeſſarii, nec ipſi imputatur. Sic in caſu noſtro.

499. Et

499. Et ratio manifeſta eſt? quia, in nullo iſtorum caſuum, officium ſuum peragenti imputantur mala, inde per accidens, & præter intentionem, ſolâ culpâ alterius conſequentia. Confer quæ dicturus ſum n. . . . .

CAPUT XLV.

Non eſſe licitum ſequi praxim contrariam, probant variæ propoſitiones ab INNOCENTIO XI. *damnatæ.*

500. PROBANT imprimis tres priores (ex 65.) Prima: *Non eſt licitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem, de valore Sacramenti, relictâ tutiore, niſi id vetet Lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi; hinc ſententia probabili tantùm utendum non eſt, in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.* Secunda: *Probabiliter exiſtimo, Judicem poſſe judicare, juxta opinionem, etiam minùs probabilem.* Tertia: *Generatim, dum probabilitate, ſive intrinſecâ, ſive extrinſecâ, quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeatur, conſiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.* Tres haſce propoſitiones INNOCENTIUS XI. damnavit, ùt ſcandaloſas & in praxi pernicioſas.

501. Ex prima infero, eſſe illicitum, in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, ſequi in praxi opinionem Adverſariorum, quæ dicit, conſuetudinarios & recidivos, etiam poſt centenos relapſus, citò & facilè poſt confeſſionem repetitos, ordinariè ſtatim abſolvendos, ſi ſe diſpoſitos dicant, dum ratio manifeſta non eſt in contrarium. Si enim foret licitum, opinionem iſtam ſequi in praxi, licitum foret in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ ſequi opinionem probabilem [dato, non conceſſo,

quòd opinio ista talis sit] relictâ tutiore, quoad valorem (nostram quippe hoc modo tutiorem esse, constat ex dictis n. 474. & seqq.) Atqui propositionem, quæ hoc licitum dicit, Pontifex ibi damnat, ùt scandalosam, & in praxi periculosam.

502. Ex secunda propositione similiter infero, Judicem Sacramentalem, seu Confessarium, non posse judicare, consuetudinarium, & recidivum, facilè & citò relabentem, esse dispositum, seu absolutione dignum, eò quòd se dispositum dicat : tametsi ratio manifesta non appareat in contrarium : Aliàs judicaret secundùm opinionem minùs probabilem, si tamen probabilem, utpote contra se habentem authoritates & rationes longè probabiliores, ùt ex superioribus argumentis est manifestum. Nec certè verbum consuetudinarii, vel recidivi, se dispositum asserentis, contra se minùs habere potest rationem probabiliorem, quàm contra se habere possit rationem manifestam, ùt per se perspicuum est.

503. Ex tertia propositione infero, minimam probabilitatem Confessario non sufficere ad prudenter credendum, consuetudinarium vel recidivum esse dispositum : multò minùs ad ipsum absolvendum ; improbabilem proinde esse opinionem Caroli ab Assumptione, dicentis quòd cùm error facti excusetur per quamcumque probabilitatem, *minima probabilitas sufficit, ad non credendum leviter, poenitentem esse contritum. Et sicut adorans Hostiam, quam consecratam credit, in solo verbo alterius, non facit injuriam Sanctissimo Sacramento : Sic quis poenitentem credit contritum in solo verbo ipsius, Sacramento Poenitentiæ non facit injuriam.* Improbabilis, inquam, est hæc opinio : quia non solùm incidit in primam & secundam, sed & in tertiam propositionem damnatam. Si enim minima probabilitas sufficeret, ad prudenter credendum, & agendum, cum periculo frustrati valoris, & effectus Sacramenti [quod periculum eo ipso esse constat, quo non constat moraliter de sufficienti contritione pœnitentis : de qua profectò non constat, dum contritio illa non est nisi probabilis:

bilis : maximè ſi probabilitas ipſius, vel minor, vel minima ſit] à fortiori ſufficeret, ſecluſo ejuſmodi periculo, ſicut & periculo omnis damni: generatim ergo ſufficeret ad prudenter agendum. Quòd Eccleſiæ judicio eſt ſcandaloſum, & in praxi pernicioſum.

504. Et quis ſcandaloſum non cenſeat, quod à ſimili inducitur, de adorante hoſtiam, quam conſecratam probabiliter credit, minimâ probabilitate, longè proinde probabiliùs non conſecratum ? An Chriſto non facit injuriam, qui pro Chriſto adorat panem, probabiliùs non conſecratam ? imò injuriam facit, haud minùs ac ſi pro Chriſto adoraret ſpectrum ſibi apparens, quod probabiliter quidem, minimâ probabilitate ſibi vìdetur Chriſtus, ſed probabiliùs Diabolus, apparens ſub ſpecie Chriſti.

505. In damnatas proinde tres illas propoſitiones, cum magiſtro ſuo incidit diſcipulus, Joachim à Jeſu-Maria, & quicumque aſſerunt, Confeſſarium debere credere pœnitenti, dicenti ſe diſpoſitum, ipſumque abſolvere, quando ratio manifeſta non apparet in contrarium. Neque enim aſſertio iſta eſſe poteſt vera, nisì vera ſit propoſitio R. P. Caroli proximè relata. Quia ſi Pœnitentis dicto fides adhibenda ſit, quando ratio manifeſta non apparet in contrarium : adhibenda eſt, quando ratio probabilior ; imò propè ad rationem manifeſtam accedens, ad eam tamen nondum pervenieus, apparet in contrarium. Fides proinde ipſi adhibenda, abſolutioque impendenda eſt, etiam dum dictum ipſius non facit nisì minimam probabilitatem, quæ eſt R. P. Caroli propoſitio.

506. Nec in tres illas dumtaxat propoſitiones damnatas incidunt Aſſertores illi, ſed in quinquageſimam ſextam : *Frequens Confeſſio & Communio, etiam in his qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis.* Et in ſexageſimam : *Pœnitenti, habenti conſuetudinem peccandi contra Legem Dei, Naturæ aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda nec differenda abſolutio, dummodo ore*

proferat ſe dolere, & proponere emendationem.

507. In quinquageſimam-ſextam quidem : ob ea quæ dixi n. 43. In ſexageſimam verò : quia per ipſius damnationem cauſa noſtra contra Adverſarios terminata eſt, quoad conſuetudinarios, talem habentes conſuetudinem blaſphemandi, fornicandi, ſeſe inebriandi, ſeu alia peccata contra Legem Dei, Naturæ aut Eccleſiæ committendi, ut nulla in ipſis appareat ſpes emendationis, tametſi ore proferant ſe dolere, & proponere emendationem. Damnata quippe eſt propoſitio, dicens, nec ipſis negandam, nec differendam abſolutionem. Damnata proinde eſt opinio Adverſariorum.

508. Siquidem nulla emendationis ſpes appareret, dum conſuetudinarius (& idem eſt de recidivo) ſæpiùs emendationem promiſit, nec promiſſis umquam ſtetit : nec majorem jam affert futuræ emendationis cautionem, quàm hactenùs attulerit. Nam, ùt non ſemel ex S. Thoma dictum eſt, *ex præteritis oportet nos quaſi argumentum ſumere de futuris.* Per conſequens ex eo quòd Pœnitens numquam hactenus impleverit promiſſa melioris vitæ, oportet Confeſſarium quaſi argumentum ſumere, quòd nec in futurum implebit. Poſteaquàm ergo Confeſſarius multiplici argumento didicit, quòd Pœnitens numquam hactenus ſteterit verbo, quo dixit ſe emendationem proponere, jam non habet ſpem fundatam, quòd in poſterùm ſe emendabit, nisì aliud iſtius ſpei fundamentum adferat, quàm oris teſtimonium, vel aliud ejuſmodi, quod hactenus inane fuit, & abſque effectu. Eſt igitur de numero eorum de quibus loquitur propoſitio damnata : utpote habens conſuetudinem peccandi, contra Legem Dei, Naturæ aut Eccleſiæ, in quo emendationis ſpes nulla apparet. Quicumque ergo aſſerunt, ipſi nihilominus, nec negandam, nec differendam abſolutionem, dummodò ore dicat ſe dolere, docent propoſitionem damnatam.

509. Quid ad hoc Adverſarii ? Henneguierus in epiſt. doctrin. ad ſuum quondam diſcipulum, dicit,

dicit, ſexageſimam propoſitionem ideo damnatam, quòd illius Aſſertores vellent indilatè abſolvendos conſuetudinarios, in quibus reipſa nullus eſſet dolor, nullum propoſitum verum & efficax, nulla proinde diſpoſitio ad abſolutionem. Noſter Carolus ab Aſſumptione, in Pentalogi ſui elucidatione, & alibi ex adverſo putat, conſuetudinarios (de quibus damnata illa propoſitio) ex hoc non habendos indiſpoſitos, quòd nulla in ipſis ſpes emendationis appareat, non ideo proinde ipſis, velut indiſpoſitis, ſive titulo indiſpoſitionis, negandam vel differendam abſolutionem; tametſi titulo cavendæ reincidentiæ ipſis differenda ſit, dum Confeſſarius eum in finem judicat neceſſarium.

510. Sed neuter per hoc effugit damnatam propoſitionem, nec argumento ſatisfacit. Non Henneguierus: quia, ùt ſapienter illuſtriſſimus de Choiſeul, Epiſcopus Tornacenſis, in reſponſ. ad illam epiſt. Henneguieri, effugium illud mera eſt cavillatio, prorſus aliena à ſenſu aſſertorum damnatæ illius propoſitionis, imò ipſis injurioſa. Nullus enim, nisì omninò profligatæ conſcientiæ (quales ipſos fuiſſe, abſque ipſorum injuria nequit vel excogitari) unquam aſſeruit indilatè abſolvendum eum, in quo nullus reverà eſſet dolor, nullum verum, & efficax propoſitum, nec in ſpecie quidem emendationis ſpes. Hoc qui aſſereret, plenè negaret Pœnitentiæ Sacramentum, cujus prima & præcipua pars materialis, eſt contritio. Non hoc itaque voluit Baunius [qui tract. 4. de pœnit. q. 22. veram contritionem expreſsè requirit, ut conſuetudinarius abſolvi poſſit] utì nec Sancius (quibus propoſitionem illam adſcripſerunt, qui S. Sedi damnandam obtulerunt) cùm uterque ideo doceat, ipſos abſque dilatione abſolvendos, quia ipſis ore dicentibus ſibi reverà ineſſe verum dolorem, verumque emendationis propoſitum, fides adhibenda eſt. Quod & Henneguierus docet in ſua diſſertatione Theolog. p. 2. a. 4. concluſ. 3. hiſce verbis: accedenti ad confeſſionem, & dicenti ſibi ineſſe verum de peccatis dolorem cum abſoluto emendationis

dationis propoſito, quantumvis relapſo, & conſuetudinario, ſi non aliud obſtiterit, fides adhiberi debet, nec eſt quòd in eo pro abſolutione conferenda Confeſſarius hæſitet.

511. Quibus verbis relatis, ſic in Henneguierum laudatus Tornacenſis Epiſcopus inſurgit loco citato: " Nullo, ùt opinor, tua opinio commentario indi-
" get. Vide porro quænam ſit ſexageſima, quæ à
" S. Sede damnata eſt, & factâ comparatione, an
" non ambæ concidant .... *Accedenti ad confeſſionem.*
" Hæc tuæ Propoſitionis verba primò damnatæ ſexa-
" geſimæ propoſitionis vocabulo, *poenitentis* reſpon-
" dent Credis ſiquidem, eum qui accedit ad con-
" feſſionem, eſſe pœnitentem, aliàs eum non ab-
" ſolveres. Et damnatæ Propoſitionis Authores ali-
" ter vocabulum iſtud *poenitenti* non intelligunt. Nec
" enim certò ſciunt, ſed credunt tantùm eſſe pœni-
" tentem.

" 512. *Et dicenti ſibi ineſſe verum de peccatis do-*
" *lorem, cum abſoluto emendationis propoſito, quantum-*
" *vis relapſo & conſuetudinario.* Hæc tuæ Propoſitionis
" verba iſtis planè damnatis concordia ſunt: *Ha-*
" *benti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, natu-*
" *ræ, aut Eccleſiæ.* Verum quidem eſt, addi proſ-
" criptæ Propoſitioni: *etſi emendationis ſpes nulla ap-*
" *pareat.* Sed addita ſic verba nihil tuo ſenſui ad-
" jiciunt. Quæ enim ſpes emendationis in eo, qui
" frequenter relapſus, ùt tua utar loquendi for-
" mula, ita conſuetùdinarius eſt, ut non frequen-
" tiùs relabi, & majori, atque ut ita dicam, obſti-
" natiori conſuetudine, implicari non poſſe videatur?
" Hoc porro tua verba *quantumvis relapſo & conſue-*
" *tudinario*, planè ſignificant. Quid enim, quan-
" tumvis relapſo & conſuetudinario, addi poteſt?
" Tuam verò mentem, ſequentibus verbis, quibus
" eam occultare voluiſti, vel invitus aperis, *ſi nihil*
" *aliud obſtiterit.* Significas quippe, tam frequen-
" tes lapſiones, ut frequentiores eſſe non poſ-
" ſint, abſolutioni prorſus non obſiſtere. Et ſi
" quid confitentis reconciliationem retardare debeat,

id

id ab alio capite eſſe repetendum. Cùm igitur tali peccatori confitenti, & dicenti ſe poenitere, aſſeris, *debere fidem adhiberi, nec eſſe quòd pro abſolutione conferenda Confeſſarius hæſitet.* Quid aliud innuis, quàm quod ſignificant damnatæ Propoſitionis verba? Hæc autem ſunt: *Nec eſt neganda, nec differenda abſolutio, dummodò ore proferat ſe dolere, & proponere emendationem.* Bonæ fidei Grammaticos, Dialecticos, Theologos appello, nec ullum ſuſpicor, non eodem ſenſu tuam & damnatam Propoſitionem eſſe intellecturum.... ut autem nullum relinquas de tua mente dubitandi locum, ſic Propoſitionem commentando, tu teipſum interrogas. *At qui fiet, ut toties relapſus credatur pœnitens? aliud* (tibi ipſi reſpondes) *ſignum, aliam ad cognoſcendum regulam non ſuggeſſit Chriſtus, quam ſi dixerit, poenitet me.* Nihil ergo præter verba exigis ut abſolvas, & nihili æſtimas tam expreſſum Chriſti ſermonem: *à fructibus eorum cognoſcetis eos*: contemnisque Propheticam Præcurſoris vocem, & perpetuam SS. Patrum traditionem, quibus conſtat fructus iſtos, dignos pœnitentiæ fructus eſſe oportere.

513. Et infrà. „ Stat aliquem [inquis] poſt relapſus centies, & centies reïteratos, concipere *verum dolorem de ſuis peccatis, & conſuetudine, quantumvis inveteratâ, ne quidquam obſtante, habere abſolutiſſimum deinceps non peccandi mortaliter propoſitum.* Unde ſtare intelligas, ignoro „ (pergit Epiſcopus.) Et ut coram Deo, per omnipotentem Dei gratiam, ſtet (addo ego) Confeſſario credibile non eſt, hìc & nunc ſtare in ſolo verbo pœnitentis, toties dato, ſemperque violato. „ Sed video te, iſtâ conſecutione tuum commentarium concludere: *Ergo, ſi non aliud obſtiterit, non eſt unde Confeſſarius interpretetur poenitentem non eſſe diſpoſitum ad præſentis abſolutionis beneficium.* Uſque adeòne te excœcat, frater, in tuo ſenſu abundandi cupido, ut ſpernas Sanctiſſimi Pontificis cenſuram, qua damnavit eos, qui aſſerunt: *Poeni-*

ten-

" *tenti habenti conſuetudinem peccandi* &c. ? Nec enim " differendam eſſe abſolutionem , *viſum eſt Spiritui* " *ſancto*, *Pontifici Maximo*, *totique Eccleſiæ*, nisi prop- " ter ſolum peccandi conſuetudinis impedimen- " tum " [poſt tot verbalia promiſſa nunquam ab- jectum] " ac propterea INNOCENTIUS nullam ſpem " emendationis in iſto homine apparere : ideoque " talem non abſolvendum. Tu verò ſi nullum a- " liud ſit .... impedimentum , doces eum ..., eſſe " abſolvendum , in eoque ſpem emendationis ap- " parere , quia ſimpliciter dicit ſe dolere. " Hacte- nus illuſtriſſimus Epiſcopus.

514. Nec Carolus ab Aſſumptione damnatam Propoſitionem magis evitat, quàm Henneguierus. Imò eam docet in eo ipſo ſenſu , in quo eam tradiderunt Authores ex quibus excerpta eſt , & quibus eam adſcripſerunt , qui S. Sedi detulerunt , utì manifeſtum eſt ex verbis Baunii cap. 5. Propoſit. 51. 52. 53. relatis. Nec aliâ certè ratione , ſive Baunius , ſive Sancius , ſive alius quiſpiam damnatæ Propoſitionis aſſertor , cenſuit fidem adhibendam ipſi ore dicenti ſe revera contritum, *nisi manifeſta ratio appareat in contrarium* , ùt vidimus ſuprà n. 510. Solùm proinde voluit , abſolutionem ipſi , tamquam indiſpoſito , nec negandam , nec differendam. Quæ eſt ipſiſſima Caroli ab Aſſumptione , & Joachimi ipſius Diſcipuli doctrina. Uterque ergo in damnatam illam Propoſitionem patenter incidit.

CAPUT

CAPUT XLVI.

Solida non ſunt contrariæ opinionis Argumenta.

515. OBJICIES primò: fieri poteſt, quòd conſuetudinarius, vel recidivus, verum, ac ſufficientem hìc & nunc habeat de peccatis commiſſis dolorem. Eum autem habenti, nec deneganda, nec differenda eſt abſolutio.

Conceſſâ majore, concedo etiam minorem; ſi dolor iſte Confeſſario probetur ſufficienter, ad ferendum de eo prudens judicium: ſecùs ſi ei non ſatis probetur, ſed meritò ſuſpectus ſit, prout in caſu noſtro.

516. Objicies ſecundò. In dubio, utrùm quis ſit vel non ſit bonus, debemus ipſum ùt bonum habere, meliorem in partem interpretando quod dubium eſt, quamdiu manifeſta non apparent indicia malitiæ ipſius, ùt S. Th. docet 2. 2. q. 60. à. 4. ſimiliter ergo in dubio, utrùm quis ſit vel non ſit ſufficienter contritus, debemus eum ùt ſufficienter contritum habere &c.

Reſpondeo primò, Angelicam doctrinam illam procedere in privato judicio, quo quiſque de altero extraſacramentaliter & extrajudicialiter judicat, [in quo judicio probanda non eſt probitas proximi, ut habendus ſit probus] non in judicio ſacramentali, & judiciali, in quo Judex conſulere debet honori Sacramenti, & ſaluti proximi, nec proinde abſolutionis proferre ſententiam, niſi in favorem illius, qui ſufficientibus argumentis probatur abſolutione dignus.

Reſpondeo ſecundò, Angelicam illam doctrinam, ne in privato quidem judicio procedere, dum agitur de adhibendo noſtris, vel alienis malis remedio. Ad

3. nam

3. namque S. Doctor expresse addit : *cùm debemus aliquibus malis adhibere remedium, sive nostris, sive alienis, expedit, ad hoc ut securiùs remedium apponatur, quòd supponatur id quod est deterius.* In sacramentali verò judicio maximè agitur de adhibendo malis alienis remedio. In dubio proinde tanto magis expedit supponere quod deteriùs est, peccatorem scilicet non satis esse contritum, quantò verius; quòd supponere contritionem ipsius veram & sufficientem, dum coram Deo talis non est, sit ipsi valde nocivum. Ex adversò supponere contritionem ipsius non sufficientem, vel habere suspectam, dum non satis probatur, ipsi valde sit proficuum, ùt constat ex dictis cap. 42. & 43.

517. Objicies tertiò. Ipsamet confessio, quam peccator non coactè, sed voluntariè facit, cùm sit opus ex se bonum, ac divinitùs inspiratum, fundat rationabilem præsumptionem, quòd inspirata, non sit absque conditionibus, seu dispositionibus requisitis.

Respondeo, assumptum esse verum, quando præsumptio illa non eliditur per aliquid in contrarium; prout eliditur in casu nostro. In quo licèt confitendi voluntas inspirata non sit absque inspiratis conditionibus illis, vehemens suspicio est, quòd voluntas illa similis sit voluntati novæ, quæ Augustino esse cœperat, ad plenè se convertendum, quæ non statim fuit cum adimpletione plenæ conversionis, licèt non fuerit absque inspiratione ipsius. Aliàs omnis homo, etiam habens consuetudinem peccandi, contra Legem Dei &c., dum emendationis spes nulla apparet, præsumendus foret absolutione dignus : cujus oppositum Ecclesia declaravit.

518. Objicies quartò. Necesse non est, quòd Confessarius judicet, emendationem reipsa secuturam ; sed satis est quòd judicet, Pœnitentem habere hìc & nunc voluntatem se emendandi, quam habere potest, tametsi postea non sequatur effectus, cùm voluntas ista, tametsi vera, mutabilis sit.

Respondeo, satis quidem esse, quòd Confessarius judicet pœnitentem habere hìc & nunc voluntatem

tem plenam & efficacem ſe emendandi : ſed ordinariè non poſſe id prudenter judicare, in caſu noſtro, ùt probant ſuperiora omnia argumenta.

519. Objicies quintò. Confeſſarius cavere debet quidquid pœnitentis pacem turbare, vel ipſum à confeſſione retrahere, vel in deſperationem inducere poteſt.

Reſpondeo : cavere debet, ne quid eorum contingat culpâ & imprudentiâ ſuâ, vel etiam culpâ pœnitentis, ſi eam impedire poſſit, ſalvo debito officii ſui : ſecùs ſi impedire non poſſit, niſi faciendo contra officium boni Confeſſarii. Aliàs abſolutionem differre, vel negare non poſſet, in caſu ſexageſimæ propoſitionis, de qua ſuprà. Tunc igitur Chriſti imitator eſſe debet, qui ab officio ſuo non deſtitit, ob ſcandalum Phariſæorum, ſed dixit : *Simite illos, cœci ſunt.* Debet & imitator eſſe Apoſtoli, qui 2. Corinth. 7. v. 8. dixit : *Etſi contriſtavi vos, non me pœnitet.* Et Medici, qui facere non deſinit quæ ſunt officii ſui licèt videat infirmum, phræneticum, in Medicum inſanire. Denique imitator eſſe debet Chriſoſtomi, qui hom. 62. in cap. 18. Matth. dicebat : *Non parum metuo, ne aut his qui ad nequitiam proniores ſunt, quippe continuo in luctu peccatorum involvi deſiderant, majorem licentiam præbeam, aut temperantiores & modeſtos in deſperationem inducam, ut, velut diſcipuli, dicant : quis poteſt ſalvari ? Faciamus tamen, ut qui attentè audiunt, humiliores ac tutiores conſtituantur. Nam qui morbo laborantes incurabili, non dolent, etiam ſine hac oratione à deſidia & ignavia ſua non recedent. Quòd ſi hinc majores cauſas contemnendi arripuerint, non meis profectò verbis, ſed amentiæ ſuæ culpa erit tribuenda.*

520. Meminerint primò qui ſimilia objiciunt, fœlicem eſſe perturbationem, quæ ad meliora compellit, & ſalubriter ad modicum conturbari peccatorem, ut ad ſe rediens, conſcientiæ ſuæ remorſibus compellatur ad meliorem vitam, ne æternaliter contnrbetur, cum iis, de quibus ſcriptum eſt Sapient

pient. 5. v. 2. *turbabuntur timore horribili.*

521. Meminerint ſecundò, veram non eſſe conſcientiæ pacem, nisì quæ cum Deo fit, per veram à peccatis converſionem. Pacem autem cum Deo fruſtrà peccator expectat, nisì peccatum deſerat. In quo perſeverans, ſi pacem appellet, quam ſibi per prȩmaturam abſolutionem promittit, non eſt iſta pax vera, ſed *falſa & irrita pax, periculoſa dantibus, & nihil accipientibus profutura.* Cyprianus de lapſ. cap. 28. ùt enim Iſa. 48. v. 22. *Non eſt pax impiis, dicit Dominus.*

522. Cæterùm, iſto in negotio, Confeſſarius adeo diſcretè & ſuaviter agere debet, ut ſimul conſulat reverentiæ Sacramenti, & confitentis ſaluti. Ideoque, cum maxima & ſuaviſſima charitate ipſum alloquendo, officii ſui rationem reddere debet, quòd nihil tam in votis habeat, quàm ipſum Chriſto & Cœlo lucrifacere, proficuamque abſolutionem dare: quàm, ob ipſius indiſpoſitionem, modò dare non poteſt, quia proficuam non daret. Imò ſe cum ipſo in æternum perderet.

523. Quòd ſi pœnitens equidem non acquieſcat, ſed Confeſſarium indiſcretionis, vel nimii rigoris arguat: omnia Chriſti amore Confeſſarius patienter ſuſtineat: nec ideo abſolutionem impendat (utpote quâ tantò minùs eſt dignus, quantò magis indignatur ſacramentali Judici, officio ſuo ritè fungenti) ſed magna cum manſuetudine oſtendat, ſe nec zelo indiſcreto, nec rigore nimio ad hoc moveri, ſed veritate & charitate, in tantùm, ut ſi ſecùs faceret, extremo in Judicio pœnitens ipſe in Confeſſarium inſurgeret, quòd pro officio ſuo, ſaluteque ipſius fortiùs uon ſtetiſſet. In memoriam ipſi revocet, ea quæ carnales medici faciunt, pro infirmorum ſalute: quomodò ipſis (ùt Aug. ſerm. 67. de temp., vel potiùs Cæſarius in append. ſerm. Aug. ſerm. 249.) *omnia quæ eis delectabilia eſſe videbantur, abſcindunt, & quod dulce eſt, ad integrum interdicunt. Aliquoties etiam frigidam accipere non permittunt. Interdum & amariſſimas potiones bibere*

bere cogunt, & aſperrimis ferramentis eorum vulnera frequenter incidunt. Hoc ergo, quod pro ſanitate corporum carnales Medici faciunt, pro animarum ſalute ſpiritales Medici exercere contendunt. Hæc ergo cogitans, Fratres chariſſimi, & tam pro mea, quam pro veſtra ſalute rationem me redditurum eſſe; ante Tribunal æterni Judicis non ignorans, eligo aſpera quidem, ſed ſalubria vobis medicamenta ingerere, ut vobiſcum poſtea in Angelorum conſortio perpetua merear incolumitate gaudere.

524. Quâ manſuetudine, ſi necdum victus peccator in ira pergat, dicatque : *Si me abſolvere nolis, ad alium ibo.* Suaviter ipſi reponat cum Cypriano : *Amice, iraſceris ei, qui abs te avertere iram Dei nititur : ei minaris, qui pro te miſericordiam Dei deprecatur : qui vulnus tuum ſentit, quod ipſe non ſentis : qui pro te lachrymas fundit, quas forſitan ipſe non fundis.* Per me quidem licet, Confeſſarium adeas meliorem. Hoc tantum vide, ne, ſi quæras adulatorem, juſto Dei judicio invenias deceptorem. Malo ſanè ut ſarcinam hanc alius portet, quàm ego. Sed crede mihi, tuæ ſalutis amantiſſimo, ſine meliori diſpoſitione, abſolvere te nullus poteſt. Fac igitur hæc & iſta opera bona, ut plenioris obtineas converſionis gratiam. Plenè converſus, ad me redeas, ſalutari tunc abſolutione donandus. Quam ſi ab alio ſine alia diſpoſitione conſequaris, grandis ſacrilegii, æternæque te damnationis periculo expones.

525. Objicies ſextò. Confeſſarius debet eſſe benignus, ac miſericors, nec avarus diſpenſator abſolutionis ; cujus Pater familias largus eſt.

Reſpondeo debere eſſe benignum, ac miſericordem, non peccatores blandimentis adulantibus palpando, eorumque peccata fovendo ; (ùt fit ſecundùm praxim adverſariorum, quam ideo SS. Patres vocant *miſericordiam falſam, veram crudelitatem*) ſed peccatores ſanando, ipſos à peccatis revocando, ſalutem ipſorum promovendo : quòd fit ſecundùm praxim noſtram ; quam ideo *veram benignitatem miſericordiam*

ſericordiamque, Chriſoſtomus vocat ſupra n. 50.

526. Nec Confeſſarius ſecundùm eam avarus eſt, ſed fidelis & prudens abſolutionis diſpenſator, cœleſtisque Patris-familias imitator, dum non abſolvit, nisì quem credit à Deo abſolutum, vel, per miniſterium ſuum, hìc & nunc abſolvendum. *Illos quippe* (ùt D. Gregorius ait) *debemus per paſtoralem authoritatem ſolvere, quos Authorem noſtrum cognoſcimus per ſuſcitantem gratiam vivificare.* Aliter facere, eſt abſolutionem prodigere, & imprudenter diſpenſare.

527. Objicies ſeptimò. Aſſertio noſtra 1. nova eſt. 2. Communi Confeſſariorum praxi contraria. 3. Turbarum, offenſionum, contentionum excitativa. 4. Ex Antonio de Dominis hauſta.

Reſpondeo ad 1. Contrariam aſſertionem eſſe novam, non noſtram, quam tot vetuſti Patres, tot Sancti hujus, & præcedentisſæculi, tot inſignes Theologi, ante novitiam hac de re controverſiam, tradiderunt, quos inter Petrus Soto, & Ludovicus Granatenſis.

528. Ad 2. reſpondeo, eſſe quidem contrariam communi praxi Confeſſariorum laxiora ſequentium: ſed praxim illam à Sanctis, & inſignibus Theologis antiquis deplorari, ùt vidimus cap. 7. De ea proinde reddent rationem Confeſſarii illi, quorum praxim Cardinalis Denhoffius ortum habere dicit ex amore proprio, qui ad praxim iſtam accommodàm ipſos inclinat, ut non habeant cum pœnitentibus ſuis diſputare. Sed meminerint, inquit, ſcriptum eſſe: *ſi adhuc hominibus placerem, Chriſti ſervus non eſſem.* Ad Galat. 1. v. 10. De ſimilibus S. Bonaventura in confeſſ. cap. 4. de uſu clavium: *Si autem cogitas, quia totâ die à multis Confeſſariis contrarium fieri videmus. Reſpondeo tantò pejus. Et qui hos Canones non ſervant, graviſſimè peccant.*

529. Ad 3. nego aſſumptum. Si quæ enim contentiones & turbæ contingant, occaſione illius, ab adverſariis excitantur, qui veritatem à SS. Patribus, à ſapientiſſimis Cardinalibus, à laudatiſſimis Epiſcopis, à præcipuis Theologis traditam, ne patienter

qui-

quidem audire volunt, ſed ſenſu ſuo ſic abundant, ut alios abundare ſuo non ſinant.

530. Ad 4. ſicut aſſertionem noſtram ex Apoſtata illo non hauſerunt Sancti, veteres ac novi, nec dicti Cardinales, Epiſcopi & Theologi. Ita nec hauſimus nos : qui infamem Apoſtatam illum ne legimus quidem. Quòd ſi eam & ipſe tenuerit, non ideo veritatem abjicere debent Catholici, quia eam in nonnullis tenent Hæretici. Siquidem veritas, à quocumque dicatur, de Spiritu ſancto eſt. Et habet hoc omnis hæreſis, ut falſis vera permiſceat.

531. Objicies octavò. Siqua differendæ abſolutionis ratio foret, in caſu noſtro, maximè ut contritionis ſufficientia Confeſſario probaretur, gratiaque plenæ contritionis interim à Deo piis operibus & orationibus impetraretur. At ratio iſta nulla eſt : cùm opera in mortali facta, mortua ſint, nec poſſit arbor mala fructus bonos facere, quibus Dei gratiam impetret.

Nego minorem. Tametſi etiim opera bona, in mortali facta proficua non ſint retinentibus affectum ad mortale peccatum : proficua tamen, non omnino mortua ſunt iis qui, ex ſpiritu compunctionis, in novitate vitæ ambulare incipiunt. Cùm ad gratiam præparent, & per ea peccator ab Authore vitæ ſpiritualis vivificari incipiat. Siquidem vivificari incipit, dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propoſitum & inchoatio per Dei gratiam inſpiratur. Contraria quippe propoſitio à Pio v. Gregorio xiii. & Urbano viii. meritiſſimè eſt condemnata, qui Scripturis & Patribus contraria (ùt oſtendit Bellarminus l. 3. de bonis operibus in partic. cap. 3. & 4.) nominatim Auguſtino tract. 44. in Joan. & l. 2. contra epiſt. Parmen. cap. 8.

532. Objicies nonò. Cùm voluntas peccatoris, etiam conſuetudinarii, per Dei gratiam de mala in bonam poſſit eſſe mutata ; dum de ſua ipſe mutatione teſtatur, ipſi fidem adhibere debet Confeſſarius, utpote qui ab ipſo diſcere debet internas mutationes, quæ in ipſo fiunt : *quis enim hominum ſcit*,

quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt? 1. Corinth. 2. v. 11.

Reſpondeo negando antecedens : quia à potentia ad actum non ſequitur : fidesque conſuetudinarii meritò ſuſpecta eſt Confeſſario. Nec contrarium probat Apoſtolicum illud, utpote ex quo ſolùm ſequitur, quòd peccator, quàm ſincerè poteſt, Confeſſario pandere debeat totum quod fecit, interiùs exteriùsque, ùt, inſpectis omnibus, Confeſſarius, ſecundùm divinæ Scripturæ, & SS. Patrum regulas, de ſufficienti vel non ſufficienti, certa vel dubia contritione ipſius, prudens judicium ferre poſſit.

533. Objicies decimò. Quid eſt exterior vitæ emendatio, niſi mutatio operis? quid eſt propoſitum efficax ampliùs non peccandi, niſi mutatio cordis? recidivo, dicenti ſe mutatum opere, Confeſſarius credit; cur non credit dicenti ſe mutatum corde? facilior eſt enim mutatio cordis quàm operis. Ita Carolus noſter ab Aſſumptione.

Reſpondeo primò : poſtrema verba ipſius paradoxum continere. Faciliorem quippe non eſſe mutationem cordis, ſeu correctionem interni affectûs ad peccandum, quàm mutationem ſolius peccati externi, manifeſtum eſt ex eo, quòd ad mutationem externi operis ſe liberè homo determinare non poſſit, ſine interno ad iſtam mutationem affectu.

534. Secundò. Confeſſarium ideo potiùs credere pœnitenti, narranti exteriora facta ſua, quia cognitu faciliora ſunt; quàm teſtanti de interna diſpoſitione ſua, ſeu de illius inſufficentia, quia circa eam [utpote ſub ſenſum non cadentem] pœnitens ſe ipſum plerumque fallit, quàm circa exteriora facta ſua, quæ ſub ſenſum cadunt.

535. Objicies undecimò. Si conſuetudinarius, vel recidivus, dimittatur inabſolutus, communicare non poterit, nequidem in Paſchate. Si autem non communicet, non evitabit ſuſpicionem commiſſi gravis delicti, de quo non fuerit abſolutus. Et ſic virtualiter revelabitur ipſius confeſſio.

Reſpondeo, dilationem abſolutionis, ut peccator

tor interim ad eam, & ad Communionem diſponatur, per dignos pœnitentiæ fructus, non eſſe revelationem, etiam virtualem Confeſſionis, nec violationem ſecreti ipſius: primò quia nullum eſt fundamentum iſtius violationis. Non enim violatur per ſolam dilationem abſolutionis, utpote tam ſecretam, quàm eſt confeſſio ipſa. Neque per dilationem Communionis, utpote quæ celari poteſt à pœnitente, & ut innoteſcat, ſciri non poteſt cauſa, propter quam differtur, an v. g. ſit timor reverentialis, an corporis indiſpoſitio, an præceptum Confeſſoris &c. Siqua proinde oriatur ſuſpicio, quòd differatur ob confeſſum crimen aliquod, ſuſpicio iſta temeraria eſt. Nec, ad eam vitandam, communicare licet abſque debita diſpoſitione Ut enim ſapienter INNOCENTIUS III. l. 4. de Myſter. Miſſ. cap. 13. Melius eſt quòd peccator ſe ſuſpectum reddat, à Communione abſtinendo, quàm ſacrilegium committat, indignè communicando.

Secundò. Abſolutio differenda eſt multis in caſibus, ab omnibus admiſſis, ſi v. g. dimittere nolit proximam occaſionem, quam dimittere tenetur; nec tamen confeſſionis ſigillum tunc violatur. Nec illud Eccleſia violavit per duodecim ſæcula, tamdiu abſolutionem differendo. Nec S. Carolus Sacerdotes obligavit ad iſtud violandum, tot in caſibus, quibus differri voluit abſolutionem, uſque ad vitæ emendationem. Nec Concilium Auguſtanum anno 1548. celebratum, cap. 19. de pœnit. & remiſſ., dum variis in caſibus communionem peccatoribus differri voluit. Nec denique Concilium Tridentinum, dum injungi voluit pœnitentias criminibus proportionatas. Ex quibus æquè ſuſpicari quis in genere poſſet, peccatum aliquod grave eſſe commiſſum, quàm in caſu noſtro: nec aliter in caſu noſtro quàm in illo. Nihil igitur objectio probat, quia nimium probat. Et quia ſibi, non Confeſſario, peccator ſuſpicionem illam, ſeu talem qualem infamiam imputare debet, ſi qua contingat. Quia culpa ipſius eſt, quòd ad Pœnitentiæ Sacramentum indiſpoſitus accefſerit. Si

nihilominus ſuſpicionem illam alleget, benignè monendus eſt, quòd magis timere debeat judicium Dei, quàm hominum temerè ſuſpicantium : magis jacturam animæ, quàm famæ : magis ſollicitus eſſe de Sacramentorum honore, deque æterna ſua ſalute, quàm de hominum opinione.

536. Objicies duodecimò. Nisì poenitens ſtatim abſolvatur, fortè ſine abſolutione ex improviſo morietur, atque ita damnabitur.

Reſpondeo primò, iſtud argumentum nimis probare, ſemper utique peccatorem ſtatim abſolvendum, ne fortè contingat ipſum ex improviſo ſine abſolutione mori.

537. Secundò. Dum poenitens eſt ſanus, Confeſſarium attendere non debere periculum ex improviſo moriendi abſque abſolutione : quia phyſicum eſt, non morale. Moraliter namque timendum non eſt, ne Deus, qui peccatorem non deſeruit in peccato, deſerat in poenitentiæ ſtudio. Imò ſentiendum de Domino in bonitate, quòd ſi peccatoris vitam conſervavit, dum abſque timore mortis ipſum offendebat : multò magis conſervabit, dum divinæ voci obediens, piis poenitentiæ operibus ſe ad abſolutionem diſponit. Et ideo phyſicum iſtud periculum nihili fecit Eccleſia per tot ſæcula. Illudque objicere, dum Confeſſarius conſulere vult pœnitentium ſaluti, reverentiæque Sacramenti, artificium eſt diaboli ; qui tempore peccati aufert pudorem, reſtituitque pœnitentiæ tempore, dum bonus Confeſſarius ipſi loquitur de dilatione abſolutionis, ut interim per opera pœnitentiæ ſe diſponat ad gratiam contritionis.

538. Tertiò. Mirum quantùm hallucinantur, qui præproperâ nihil profuturæ abſolutionis facilitate, cum R. P. Joachimo putant talium ſe peccatorum ſalutem in tuto collocare. Imò ſi contingeret ipſos cum tali abſolutione mori, ob commiſſum ſacrilegium in majori forent damnatione. Ipſis proinde longè minus malum eſt, ſine tali abſolutione mori, quàm cum abſolutione irrita, & inani. Nequit

quit enim proficua eſſe abſolutio, ſi debita deſit contritio. Quæ ſi adſit, eamque habens (licèt non perfectam, ſed imperfectam, quæ attritio dicitur) in pœnitentiæ ſtudio inabſolutus moriatur [quod rariſſimum eſt, ob Sacerdotum multitudinem, datamq; omnibus in articulo mortis abſolvendi poteſtatem] de talis pœnitentis ſalute bene ſemper Eccleſia ſperavit, fœlicem exiſtimans mortem, quæ ipſum in occupatione tam ſancta excepit. Quia Sacerdos inviſibilis Chriſtus, tunc inviſibiliter ſupplet viſibile Sacerdotis viſibilis miniſterium, cujus non defuit ſincerum in pœnitente votum. Ita S. Ambroſius de obitu Valentin. & S. Bernardus de humanæ conditionis cognitione. Unde in Concilio Cartag. 4. can. 79. ſtatuitur, *ut qui attentè leges pœnitentiæ aſſequebantur, ſi caſu in itinere, vel in mari mortui fuiſſent, ubi eis ſubveniri non poterat, memoria eorum in orationibus & oblationibus commendabitur.* Idem ſtatuitur in Concilio Vaſenſi 1. c. 2. Et Aurelianenſi 2. c. 15.

339. Objicies decimo tertiò. Tribunal Pœnitentiæ, Tribunal eſt miſericordiæ. Nullus igitur ex eo diſcedere debet, qui non ſenſerit effectus iſtius miſericordiæ.

Reſpondeo antecedens eſſe verum, quando pœnitens ad iſtius miſericordiæ effectus diſpoſitus eſt.

540. Objicies decimo-quartò: *Impietas impii non nocebit ei in quacumque hora converſus fuerit ab impietate ſua.* Ezechiel. 33. v. 12.

Reſpondeo Prophetam non dicere *in quacumque hora*, ſed *in quacumque die*. Sive interim dicat *in quacumque die ſive quacumque hora*, ſermo ibi eſt de converſione plena, & efficaci, non de momentaneo gemitu, vel lachryma ſterili, & abſque effectu. Sequitur enim v. 14. *feceritque judicium, & juſtitiam, & pignus reſtituerit.... In mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam injuſtum.* &c.

541. Objicies decimo-quintò. Pœnitentiæ Sacramentum à Chriſto inſtitutum eſt, *ut per Sacerdotum ſententiam, non ſemel, ſed quoties ab admiſſis peccatis, ad ipſum pœnitentes confugerint, poſſent liberari.*

Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 2. Sufficit ergo ad ipſum confugere, & ad pedes Sacerdotis de peccatis pœnitere, emendationemque proponere, ad obtinendam abſolutionem.

Reſpondeo ſic eſſe, dummodo pœnitentia de peccatis ſit plena, ſeu ex toto corde, propoſitumque emendationis firmum ſit & efficax, ſignisque ſufficientibus Confeſſario probatum. Quod non verificatur in iis de quibus agimus.

542. Objicies decimo-ſextò. Melius eſt conſuetudinarios & recidivos citò abſolvere, quàm ipſis abſolutionem differre, ut fragilitas ipſorum, per Sacramenti gratiam, adverſùs relapſum fortificetur. Cùm Sacramentum iſtud inſtitutum ſit, non ſolùm ut peccata remittat, ſed & ut à relapſu præſervet.

Reſpondeo negando ſuppoſitum, quòd utique conſuetudinarii, & recidivi, de quibus agimus, iſtos Sacramenti effectus ordinariè recipiant. Eos quidem reciperent, ſi ritè diſpoſiti eſſent, ſed defectus diſpoſitionis à poſteriori colligitur, eò quòd in ipſis nullus appareat iſtius præſervationis effectus. Cùm æquè, citò, facilè & frequenter poſt confeſſionem relabantur ac antè.

543. Objicies decimo-ſeptimò. Si conſuetudinarii & recidivi, ſufficientem non habeant de peccatis dolorem dum confitentur; doleant ſe eum non habere: ſufficiet hoc ad abſolutionem.

Reſpondeo, dolorem de eo quòd ſufficientem non habeas dolorem, non magis ſufficere, quàm ſufficiat dolor de eo quòd non habeas firmum ampliùs non peccandi propoſitum, ſi effectivè non habeas: cùm dolor effectivus de peccatis, cum firmo propoſito non peccandi de cætero, de neceſſitate requiratur ad peccatorum remiſſionem. Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. & can. 4. Dolor tamen, quòd non habeas de peccatis dolorem, cùm ſit motus Spiritûs Sancti, diſponit ad obtinendum effectivum de peccatis dolorem, & in ſcrupuloſis (qui aliàs probè & chriſtianè vivunt) ùt plurimum non eſt

ſine

ſine effectivo de peccatis dolore.

544. Si dicas, in defectu aquæ, ſufficere votum, ſeu deſiderium ipſius, & Baptiſmi; adeoque ſimiliter ſufficere votum, ſeu deſiderium habendi verum dolorem.

Reſpondeo primò. Si deſiderium iſtud plenum foret, atque ex toto corde, non eſſet ſine effectivo dolore; utpote qui actus eſt voluntatis; quem per conſequens habet, qui pleno & integro corde habere vult. At non ſic volunt conſuetudinarii, & recidivi noſtri, ſed volunt, & non volunt: quia peccata ex toto corde deſerere non volunt.

545. Secundò. Deficiente aquâ, Baptiſmum conferri non poſſe ob votum, ſeu deſiderium ipſius: deficiente proinde vero de peccatis dolore, non ſufficere dolorem, quòd non ſatis doleas, ad conferendum Pœnitentiæ Sacramentum, ſive ad proferendam formam, *abſolvo te* &c.

546. Objicies decimo-octavò. Si Confeſſarius differat conſuetudinariis vel recidivis abſolutionem, cauſa erit quòd ampliùs non confitebuntur peccata conſuetudinis ſuæ.

Reſpondeo, dum Confeſſarius, magna cum ſuavitate & charitate, fecerit quòd officii ſui eſt, ſi peccator perire velit, vel amplius confiteri noluerit, Confeſſarius liberavit animam ſuam coram Domino: nec ipſi imputabitur perditio vel malitia peccatoris. Scriptum eſt enim Ezech. 33. v. 9. *Si autem annuntiante te ad impium, ut à viis ſuis convertatur, non fuerit converſus à via ſua, ipſe in iniquitate ſua morietur. Porro tu animam tuam liberaſti.* Si verò Confeſſarius conſuetudinarios indiſpoſitos, abſolveret, & inde ipſi perirent, culpâ Confeſſarii perirent, eorumque perditionem de manu ipſius requireret Dominus, ùt dicitur ibidem v. 6. 7. & 8. Objectio proinde iſta ſimilis eſt ei, quâ Medico quis diceret: *Animadverte, quòd infirmus tuus magnum habet ab iſtis & illis remediis, licèt neceſſariis, horrorem: ſi ea ipſi applicaveris, te amplius non vocabit, ideoque morietur.* Quid ad hoc Medi-

cus,

cus, ſi fungi velit officio ſuo ? haud dubiè reſpondebit, dolere ſe, quòd cum infirmo ſuo, de ſalute periclitante, agere nequeat ſecundùm regulas artis ſuæ. Quòd non ideo officium Medici permittit ipſi ut cooperetur morti infirmi, agendo contra regulas artis ſuæ.

547. Objicies decimo-nonò. Si abſolutio negetur vel differatur dictis conſuetudinariis & recidivis, quorum maximus eſt numerus, Sacramentorum frequentia impeditur, totusque penè mundus abibit in deſperationem.

Reſpondeo negando priorem partem objectionis, de cujus falſitate teſtis eſt experientia, quâ videmus, Sacramentorum frequentiam non minui, ſed maximam eſſe, in Eccleſiis, in quibus Paſtores & Confeſſarii praxim noſtram ſequuntur; utpote per quam multi conſuetudinarii & recidivi, ad ſe redeuntes, pravosque habitus emendantes, convertuntur, piisque deſideriis converſi ſtimulantur ad Sacramenta cum fructu frequentanda, quæ aliàs infructuosè & ſacrilegè frequentabant.

548. Nego etiam poſteriorem objectionis partem, cujus nec Patres per 12 ſæcula, nec Rituale Romanum, variis in caſibus differri volens abſolutionem, utì nec S. Carolus, ullam habuerunt rationem. Reverà enim vanus eſt prætextus. Neque inconveniens iſtud ex praxi noſtra per ſe ſequi poteſt, utpote quæ ex ſe non tendit nisì ad impediendam peccatorum damnationem, æternamque proinde deſperationem; maximè ſi Confeſſarius eâ diſcretè, & cum magna charitatis teſtificatione utatur, peccatoribus repræſentando, atque ex parte Dei teſtificando, quòd ſi fideliter exequi velint quod ipſis Sacerdos tamquàm Jeſu-Chriſti Miniſter præſcribit, gratiæ omnipotentis effectus brevi experientur, ſicut & veritatem Oraculi Evangelici, *Jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve*; quòdque facientibus quod in ſe eſt, Deus per gratiam præſtò eſt; quòd denique homo, gratia omnipotente adjutus, nihil non poteſt. Ob vanum ergo prætextum illum caveat

veat Confeſſarius facere contra officii ſui debitum, falſos abſolvendo pœnitentes : hoc enim faciendo ipſis cauſa eſſet damnationis , æternæque proinde deſperationis.

549. Objicies vigeſimò. Non obſtante frequentiâ & facilitate relapſûs , ſtatim abſolvuntur primò milites ad prælium properantes , vel aliàs expoſiti periculo mortis. 2. Deſperabundi , quos Confeſſarius ſic perturbari videt , ut periculum morale ſit, quòd ſe ipſos ex deſperatione ſint enecaturi. Tertiò. Sacerdotes , quos oportet celebrare. Quartò. qui , ex præcepto Eccleſiæ debent in Paſchate communicare. Quintò. Qui in die Indulgentiarum , eas lucrari ardenter cupiunt.

Ad 1. reſpondeo , id verum eſſe , ob probabile periculum mortis , in quo abſolvi poſſunt , & debent , dubiè contriti , non obſtante periculo nullitatis Sacramenti : quia cùm Sacramenta pro ſalute hominum inſtituta ſint , non contra ; in tanta neceſſitate , ubi periclitatur ſalus hominis , Sacramenta periculo exponere licet , v. g. Baptiſmum conferre in aqua dubia , ſi certa non ſuppetat. Tunc tamen milites illi maxima cum charitate pro poſſe juvandi ſunt , diſponendique ad veram de peccatis contritionem.

550. Ad 2. reſpondeo, hoc quod proximè dixi procedere etiam in deſperabundis illis , qui non ex malitia , ſed ex perturbatione magna ſunt in probabili periculo , de quo in objectione : qui tamen caſus rarus eſt. Et idem eſt de iis , qui aliàs in hæreſim vel apoſtaſiam cum uxore & liberis probabiliter timentur prolapſuri. Ita S. Cypianus epiſt. 52, ad Antonian. *Si pœnitentiam reſpuamus , habentes aliquam fiduciam tolerabilis conſcientiæ , ſtatim cum uxore , cum liberis , quos incolumes reſervaverant , in hæreſim , vel ſchiſma diabolo invitante rapiuntur. Et adſcribetur nobis , in die Judicii , nec ovem ſanctam curaſſe , & propter unam ſauciam multas perdidiſſe. Sic*, inquit , *Anteceſſores noſtri ſæpè fecerunt. Sic* CORNELIUS *Papa Trophimum Epiſcopum abſolvit , quocum*

pars

pars maxima plebis abſceſſerat , ipſoque redeunte , & ſatisfaciente , & pœnitentiâ deprecationis amorem priſtinum confitente , auditæ ſunt ejus preces , & in Eccleſiam Domini , non tam Trophimus , quàm maximus fratrum numerus , qui cum Trophimo fuerat , admiſſus eſt , qui omnes regreſſuri ad Eccleſiam non eſſent , nisi cum Trophimo comitante veniſſent. Similia habet Auguſtinus l. 2. contra Creſconium cap. 11. Conſtans proinde eſt veterum Patrum doctrina , caſum juſtæ neceſſitatis , quo dubiè diſpoſitus abſolvi poteſt , eſſe , dum plures alios ſecum in unitatem Eccleſiæ trahet , ſi abſolvatur ; trahet in ſchiſma , vel in hæreſim , ſi non abſolvatur. Videri poteſt Morinus l. 1. cap. 19. l. 4. cap. 11. l. 9. cap. 6.

551. Ad 3. reſpondeo Sacerdotes cum dubia contritione abſolvendos non eſſe , nec præ aliis præſumendos eſſe contritos. Cùm difficiliùs aliis convertantur , nec jus habeant profanandi Sacramenta , quorum honori ac reverentiæ præ cæteris debent conſulere, Sed de iſto caſu plura infra.

552. Ad 4. reſpondeo tales ex præſcripto Confeſſarii paſchalem Communionem differre debere, Propter ſimiles namque cauſas Conc. Lateranenſe cap. *Omnis utriuſque* , Communionis paſchalis præceptum temperavit , dicens , nisi *fortè de conſilio proprii Sacerdotis ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abſtinendum.* Talis itaque non expectet ultimum quindenæ paſchalis diem , ſi velit in Paſchate cum aliis communicare , ſed circa initium Quadrageſimæ (ùt mos olim erat) vel aliquamdiu ante Paſcha dignis pœnitentiæ fructibus ſtudeat probare ſe dignum abſolutione, Communioneque. Quòd ſi neglexerit , ſibi imputet , quòd ipſi Confeſſarius non permittat in Paſchate communicare.

553. Ad 5. reſpondeo , Sacramentum , eo prætextu , non poſſe periculo exponi. Primò. Quia Indulgentia non nisi pœnitentibus & contritis conceditur , ac proinde ſine vera pœnitentia nulla prodeſt Indulgentia. Secundò. Quia peccator per veram

ex toto

ex toto corde pœnitentiam priùs eripiendus eſt ex inferno , quàm per Indulgentiæ lucrum eripiatur ex purgatorio.

CAPUT XLVII.

Specialiter oſtenditur imbecillitas argumentorum , quæ nobis objiciunt RR. PP. Carolus ab Aſſumptione , & Joachim à Jeſu-Maria.

554. PRÆTER argumenta cap. præcedenti confutata , objiciunt primò , relapſus, qui poteſt fieri , vel ex carentia propoſiti , vel ex mutatione propoſiti, malè aſſeritur fieri ex carentia, potiùs quàm ex mutatione propoſiti. Sed relapſus , v. g. conſuetudinariorum , fieri poteſt ex carentia propoſiti , vel ex mutatione propoſiti.

Retorqueo argumentum : relapſus , qui poteſt fieri vel ex carentia , vel ex mutatione propoſiti , malè aſſeritur fieri ex mutatione , potiùs quàm ex carentia propoſiti. Sed relapſus fieri poteſt ex carentia , vel &c. Ergo malè aſſeritur fieri ex mutatione , potiùs quàm ex carentia propoſiti. Dubium proinde eſt , an non fiat ex carentia propoſiti. Dubia proinde diſpoſitio conſuetudinarii , ac recidivi. In dubio verò certum eſt (extra caſum juſtæ neceſſitatis) non eſſe licitum exponere Sacramentum periculo fruſtrati valoris , nec fruſtrati effectûs. Ecce propriis armis , in quibus uterque objiciens tantopere confidit , uterque expugnatur.

555. Reſpondeo itaque , frequentem , facilem & promptum , relapſum , ſpeculativè & metaphyſicè loquendo , non eſſe ſignum infaillibile carentiæ propoſiti ; moraliter tamen loquendo , & juxta communem hominum ſenſum , & uſum , eſſe vehemens indicium carentiæ propoſiti , ſive quo vehementer

menter ſuſpecta redditur fides confitentis, ſe diſpoſitum aſſerentis, ùt probant 50 argumenta ſuprà deducta.

556. Objiciunt ſecundò. Emendatio per aliquod tempus non eſt ſignum à Chriſto inſtitutum, ad credendum pœnitentis diſpoſitionem; ſed ſola confeſſio: Signum quippe ad id à Chriſto inſtitutum eſt materia eſſentialis Sacramenti. Emendatio verò per aliquod tempus non eſt materia eſſentialis Sacramenti.

Reſpondeo negando antecedens: tametſi enim ſignum aliquod, ad id à Chriſto inſtitutum, ſit materia eſſentialis Sacramenti; non tamen ſignum quodcumque, ad id à Chriſto inſtitutum. Et quamvis Confeſſio, quæ eſt materia eſſentialis Sacramenti, ſit ſignum aliquod à Chriſto inſtitutum, ad prudenter credendum pœnitentem eſſe diſpoſitum; confeſſio tamen, nudè ſumpta, non ſemper eſt ſignum ad id ſufficiens, ſed confeſſio idoneis aliis indiciis adminiculata, & nullum contra ſe ſignum habens, per quod elidatur. Certiſſimum namque eſt, quòd confeſſio in omni caſu non ſit ſignum ſufficiens, ad hoc ut Confeſſarius prudenter credat, confitentem ritè eſſe diſpoſitum. Cùm certiſſimum ſit, non omnem confitentem eſſe talem, talem v. g. non eſſe confitentem, qui reſtituere non vult, nec proximam, utì tenetur, occaſionem deſerere, nec acceptas injurias ex cordè remittere. Nec talis credi poſſit confitens, qui conſuetudinem habet peccandi contra Legem Dei, Naturæ, vel Eccleſiæ, de quo nulla ſpes emendationis apparet, licèt ore dicat ſe dolere, emendationemque proponere. Nec probabile eſt, Pœnitentiæ Sacramentum ſic à Chriſto inſtitutum eſſe, ut voluerit Confeſſarium omnibus prudentiæ luminibus renuntiare, iis in circumſtantiis, confitenti, ſe contritum aſſerenti, credendo, in quibus fides ipſius, ſecundùm communem ſenſum & uſum hominum, vel certò, vel probabiliùs falſa, vel certè dubia & ſuſpecta eſt. In quibus ſi coram Deo reverà contritus eſſet, validè quidem abſolveretur: ſed Confeſſarius, abſolvendo peccaret contra officium fidelis & pru-

& prudentis Diſpenſatoris Myſteriorum Dei. Ecce quàm palpabiliter contritum eſt argumentum, quod inſolubile R. P. Carolus exiſtimabat, ſicut & inſolubile exiſtimavit argumentum ſequens.

557. Objiciunt tertiò. Ad quod ſufficit eſſentia Sacramenti Pœnitentiæ, nihil aliud requiritur, nec ſcilicet emendatio, nec numeri peccatorum diminutio, nec quidquam aliud quod non eſt de eſſentia iſtius Sacramenti. Sed ad obtinendum effectum Sacramenti Pœnitentiæ, veniam ſcilicet peccatorum, ſufficit eſſentia iſtius Sacramenti, ſcilicet confeſſio, contritio, ſatisfactio, abſolutio. Ergo ad obtinendum effectum illum, nihil prætereà requiritur. Non ſcilicet emendatio &c. Syllogiſmum iſtum adeò ineluctabilem Carolus arbitratur, ut quaſi de victoria certus, percunctetur : *Quænam Scriptura, quænam traditio, quænam alicujus momenti ratio tam evidenti rationi opponi poteſt ?*

558. Sed ſapientiſſimi Epiſcopi, Tornacenſis, & Caſtorienſis, dudum oſtenderunt, id magis ex præoccupatæ mentis caligine, quàm ex veritate ab ipſo dictum, nihilque facilius eſſe, quàm argumentum iſtud veritate conterere ; cùm non fulgeat, ſi fulget, nisì vanitate.

Diſtinguo ergo majorem : Ad quod ſufficit eſſentia Sacramenti, nihil aliud requiritur ad valorem, & effectum Sacramenti, nec proinde ad id requiritur emendatio. &c. Concedo. Nihil aliud requiritur ad Sacramentum prudenter adminiſtrandum, ſi de aliquo eſſentiali, v. g. de contritione ſit rationabile dubium, nego. Et argumenti vanitatem à ſimili oſtendo. Simili namque ſyllogiſmo probaretur, ad prudentem adminiſtrationem Baptiſmi, in dubio, an aqua ſit naturalis, Sacerdotem non debere guſtu, vel alio ſenſu probare aquam, ſitne, an non ſit naturalis. Sic enim argueret ſyllogiſmi Carolini imitator

Ad quod ſufficit eſſentia Sacramenti Baptiſmi, nihil aliud requiritur, non ſcilicet probatio aquæ per guſtum, vel alium ſenſum, ſed ad obtinendum effectum Sacramenti

menti Baptiſmi, ſufficit eſſentia iſtius Sacramenti, aquæ ſcilicet naturalis, & infuſio ipſius cum debita forma.

Ergo ad obtinendum effectum illum, nihil prætereà requiritur, non ſcilicet probatio aquæ in dubio. &c.

559. Quis non deſleret ſtupendam cœcitatem taliter arguentis? Quis non illicò reponeret, quòd licèt ad valorem & effectum Sacramenti Baptiſmi ſufficiat ponere eſſentiam, ſeu eſſentialia iſtius Sacramenti, in dubio tamen an materia ſit talis, qualem Chriſtus inſtituit, probationem illius per guſtum vel alium ſenſum neceſſariam eſſe ad prudentem Baptiſmi adminiſtrationem?

Simili etiam argumento probaret quis, inſtrumenta artificis, malleum, ſerram, aſciam, &c. non requiri ad conſtruendum ædificium, dicendo: Ad quod ſufficiunt eſſentialia ædificii, nihil prætereà requiritur: ſed ad conſtruendum ædificium, ſufficiunt eſſentialia ædificii, ſcilicet lapides, lateres, cæmentum, aſſeres, clavi, &c. Nihil ergo prætereà requiritur, non proinde inſtrumenta illa. Vaniſſimum argumentum. Tametſi enim inſtrumenta non requirantur, velut partes eſſentiales ædificii, requiruntur ad ritè ordinandas partes eſſentiales. Similiter in caſu noſtro emendatio non requiritur, tamquam pars eſſentialis, ſed tamquam ſignum neceſſarium ad cognoſcendam contritionem, quæ eſt pars eſſentialis.

560. Emendationem proinde exigendo, tamquam ſignum proximè dictum, nihil addimus inſtitutioni Chriſti, ſed illud ipſum exigimus quod Chriſtus exigit, dum exigit ut Confeſſarius non judicet, niſi cauſâ cognitâ & probatâ. Et contritionem in dubio cognoſci vult ex fructibus, juxta illud *à fructibus eorum cognoſcetis eos.* Quos fructus Auguſtinus ſerm. 60. noviſſ. edit., ait eſſe *dignos pœnitentiæ fructus.*

561. Objiciunt quartò. Confeſſarius rimari debet contritionem pœnitentis per actiones à Chriſto inſtitutas, non per alias. Ad hoc autem Chriſtus inſtituit confeſſionem, non emendationem.

Sed falſa eſt minor, dum Confeſſionis ſignum ex circumſtantiis falſum apparet, vel dubium. Tunc enim

enim non eſt ſignum ſufficiens, niſi accedat aliud, à Chriſto pariter inſtitutum, qui ſunt digni pœnitentiæ fructus, ex quibus pœnitentiæ veritas Confeſſario innoteſcat, ac præſertim ex vitæ emendatione.

562. Objiciunt quintò. Petrus verè erat in gratia, bonoque propoſito moriendi pro Chriſto, cùm dixit : *animam meam pro te ponam* : tametſi in propoſito iſto diu non perſeveraverit, ſed aliquot poſt horis Chriſtum negaverit. Similiter ergo conſuetudinarius, & recidivus, in vero & ſincero emendationis propoſito eſſe prudenter creditur, dum confitetur, tametſi paucis poſt confeſſionem horis frequenter relabatur.

Reſpondeo, negando conſequentiam : quia ex antecedente ſolùm conficitur, lapſum unum, ex graviſſima tentatione improviſa provenientem, tametſi non multis horis poſt bonam voluntatem, non eſſe argumentum fictæ & inſinceræ promiſſionis, ſed humanæ fragilitatis, ùt apparuit in Petro. Idem verò non conficitur de multiplici relapſu, facilè & citò poſt confeſſionem, non ex tentatione extraordinaria, ſed ordinaria, vel etiam ſine alia quàm concupiſcentiæ ſuæ tentatione proveniente.

563. Objiciunt ſextò Carolus & Henneguierus : Patres de adminiſtrando Pœnitentiæ Sacramento agentes, non diſtinguunt inter lapſum unum, & frequentem relapſum.

Sed à veritate deviant : diſtinguit enim primò Conc. Toletanum III. dum execrabilis præſumptionis potiùs arguit eos, qui toties abſolvi volebant, quoties peccare libuiſſet, quàm eos qui ſemel tantùm peccaverant. Secundò. Diſtinguit Clemens Alexandrinus ſupra n. 413. Tertiò. Diſtinguit Eccleſia, dum ſemel in hæreſim lapſos, ad ſe revertentes facilè recipit, non ſic relapſos. Quartò. Diſtinguit INNOCENTIUS XI. declarando, abſolutionem eſſe negandam vel differendam conſuetudinariis, poſt multa promiſſa non dantibus ſpem emendationis ; nihil ſimile declarando de ſemel tantùm peccante contra Legem Dei &c.

564. Objicit ſeptimò P. Joachim duo Gregorii teſtimonia : unum ex l. 6. in 1. Reg 15. *Plerumque inſtanti confeſſionis agitur ut confitentibus de cordis etiam contritione credatur.* Alterum ex hom. 26. in Evang. *Illos nos debemus per paſtoralem ſollicitudinem ſolvere, quos Authorem noſtrum cognoſcimus per ſuſcitantem gratiam vivificare, quæ nimirum vivificatio, ante operationem rectitudinis, in ipſa jam noſcitur confeſſione peccati.*

Sed neutrum teſtimonium facit ad rem. Neque enim ibi Gregorius loquitur de conſuetudinariis & recidivis, qui promiſſis ſterilibus, velut foliis, abſque fructu, Confeſſarium ſæpiùs fefellerunt. Fatemur itaque plerumque contingere quod Gregorius ait. Fatemur (inquam) per ipſam confeſſionem ſatis cognoſci cordis contritionem, quando nihil concurrit, per quod ſuſpectum reddatur teſtimonium confeſſionis. Sed dum tale quid concurrit (ùt in caſu conſuetudinariorum & recidivorum noſtrorum) tunc procedit quod priori loco Gregorius præmiſit : *Signum veræ converſionis non eſt in oris confeſſione, ſed in afflictione pœnitentiæ. In fructu ergo, non in foliis, aut ramis, pœnitentia cognoſcenda eſt. Confeſſionis ergo verba, quid ſunt niſi folia* ? Procedit & quod ait l. 2. cap. 3. in l. 1. Reg. *Sunt nonnulli, qui ſe & de nequitia accuſant criminis, & pravitatem non corrigunt voluntatis.* At noverint ipſi quòd *vera converſio in ore non accipitur, ſed in corde : converti enim, ſimul verti eſt. Converſio itaque peccatoris vera tunc eſt, cùm ad Creatoris noſtri placitum uterque noſter homo reducitur, cùm & caro noſtra, per iniquitatis odium, cohibetur à perpetratione facinoris, & per amorem juſtitiæ mens ſe extendit ad intentionem bonæ operationis.*

565. Ojicit octavò commune SS Patrum adagium : *Apud Deum non tam valet menſura temporis, quàm doloris.*

At quàm extra rem, quamque parum dialecticè iſtud & alia ejuſmodi objiciat, vide ſupra cap. 12.

566. Objicit novò : nos mirum in modum hallucinari,

cinari, dum confeſſionem peccati, & humilitatis actiones, quæ confitendo fiunt, inter fructus pœnitentiæ non computamus.

Sed mirum in modum hallucinatur ipſe, dum iſtos pœnitentiæ fructus ſufficere putat, ad ſatis cognoſcendam plenam converſionem eorum, qui ſe ſemper accuſant, nec umquam emendant. Hoc enim SS. Patres negant.

567. Objicit decimò: ſequitur ex aſſertione noſtra, Parochum recidivum, qui die feſto celebrare debet, nec copiam habet alterius Sacerdotis, ut populus ſuus Miſſam audiat, debere vel ſacrilegè celebrare, ſi non abſolvatur, vel infamari, ſi non celebret.

Retorqueo argumentum: ſequitur ex aſſertione P. Joachimi, Parochum conſuetudinarium, quotidie ſæpiùs relabentem non ſolùm in fornicationes, ſed & in inceſtus, adulteria, ſodomas, beſtialitates, à quibus millies emendationem ſpopondit, nec ſponſioni, vel in minimo unquam ſtetit, qui etiam die feſto, ante mediam horam in illa relapſus eſt, debere vel ſacrilegè abſolvi, vel infamari. Ipſumne ad abſolutionem diſpoſitum, & conſequenter ab aris tam putidæ Veneris, ad aram Chriſti tam citò mittendum, dicet P. Joachim, ſi ſe diſpoſitum ipſe confitendo aſſerat? At iſta eſt laxitas non ferenda, quæ S. Petro Damiano viſa eſt inſtar monſtri, piisque auribus incutit horrorem.

568. Reſpondeo itaque, ſibi Parochum illum debere imputare propriam infamiam, ſi qua ſequatur ex non celebratione, qua ſe nimis indignum oſtendit, dum ne ſalvandæ quidem propriæ famæ conſideratio, ipſum ab horrendo flagitio revocare potuit. Sibi proinde applicet quod idem Damianus in ſuo Gomorrhiano cap. 8. ait, *ſalubrius eſſe in conſpectu hominum temporalem pati verecundiam, quàm ante Tribunal ſupremi Judicis æternam ſubire vindictam.* Si tamen conſuetudinarius non ſit, ſed ſemel lapſus in peccatum carnis, à quo Sacerdoti, præ Laïco, difficilis eſt converſio, infamiæ ipſius occurri poterit, per media quæ ſuggeremus, ubi de communione.

569. Objicit undecimò, casum consuetudinarii, jamjam nubere volentis, cum ea quacum fornicandi consuetudinem habet, ut fornicandi finem faciat, ad cujus nuptias amici invitati, & cætera omnia parata sunt. Qui nisi statim absolvatur, vel differendum erit Matrimonium cum scandalo plurimorum, periculoque multorum relapsuum, vel Matrimonii Sacramentum sacrilegè erit celebrandum.

Istius casûs solutionem fateor operosiorem esse, non ob dubiam assertionis nostræ veritatem, sed ob casus perplexitatem, provenientem, non ex periculo relapsûs in fornicationem, si nubant; verùm ex eo quòd consuetudinarii, post fornicationes assiduè repetitas, fortè etiam millenos incestus, adulteria, sodomias &c. [talis namque casus occurrere potest, non minùs ab objiciente solvendus, quàm à nobis] ad plenam contritionem ordinariè momento perduci non soleant, nec tempore breviſſimo; sed post multas preces & pia opera. Ut enim pluribus ex Scriptura, traditioneque argumentis probatum est suprà, ista est ordinaria œconomia divinæ gratiæ, quæ nobis non ministratur arbitrio nostro, sed ùt Cyprianus dicit, *ordine suo, non arbitrio nostro Sancti Spiritûs virtus ministratur.* Iste proinde casus est perplexitatis: quia hinc periculum est sacrilegii, si tam citò absolvantur, & Matrimonii Sacramentum celebrare permittantur; inde periculum multorum relapsuum, si Matrimonium differatur.

570. Ad vitandum itaque hinc periculum relapsuum, si Matrimonium differatur, inde periculum sacrilegii, si absolvantur indigni, Matrimoniique Sacramentum celebrent in statu peccati, videtur nec absolutio statim danda (ne detur indigno) nec Sacramenti Matrimonii celebratio permittenda (ne celebretur in malo statu) sed Matrimonium permittendum in ratione contractûs (quo fiat mutua corporum traditio, relapsûsque proinde periculum auferatur) separatim à ratione Sacramenti. Quamvis enim Matrimonium omne inter Christianos, juxta communiorem sententiam, sit Sacramentum:

non

non deſunt graves Theologi, qui valde probabiliter cenſent, rationem contractûs, in Matrimonio Chriſtianorum, ſeparabilem eſſe à ratione Sacramenti. Quam probabilitatem, in caſu tantæ perplexitatis, licet ſequi, ut ex una parte Matrimonii ſtatus à ſacrilegio non inchoetur, & ex alia parte periculum relapſûs præcidatur. Iſtamque eſſe Baſilii Magni ſententiam in prima epiſt. canonica can. 25. in Ethica noſtra prolixiore oſtendo, ſicut & Romanam olim Eccleſiam id permiſiſſe. Si olim id permiſſum fuerit, graviſſima de cauſa, permiſſum eſt, & hodie; cum nulla Divina vel Eccleſiaſtica Lege prohibeatur.

571. Si quæras modum, quo id fieri queat? Reſpondeo, ſi Sacerdos Miniſter ſit Sacramenti Matrimonii, non proferat formam, *ego vos conjungo* &c. Si ipſimet contrahentes ſint miniſtri, moneantur ut pro nunc contenti contractu civili, non habeant intentionem contrahendi Matrimonium in ratione Sacramenti, ſed in ratione contractûs civilis dumtaxat. Hoc enim pacto contractum civilem ſeparari poſſe à contractu ſacramentali, docent Vaſquez, Rebellius, Baſilius Pontius, Hurtadus, Caſpenſis, Bonacina, Diana, apud Maſtrium diſp. 20. de Matrim. q. 1. n. 23. Et ratio eſt, quia, ſine intentione Miniſtri, non fit Sacramentum, ad cujus validitatem tria hæc neceſſariò concurrere debent, materia, forma & intentio Miniſtri.

572. Si tamen moræ trahi poſſint, abſque graviori periculo, trahantur, donec ſponſi ad Matrimonii Sacramentum dignè celebrandum præparentur. Si non poſſint, modo dicto conjungantur, ait D. Baſilius, ne quid deterius accidat. Videri poteſt Hennebellius, eximius Doctor Lovanienſis, in ſyſtemate de Sacram. Pœnit.

573. Objicit duodecimò. Si continuò relabentes in eadem mortalia abſolvendi non ſint. niſi emendati: ergo nec continuò relabentes in eadem venialia. Et ſic juſtè & piè viventes, & nihilominus ſepties in die cadentes, privandi erunt benefi-

cio Sacramenti Pœnitentiæ. Ad quod fructuosè recipiendum haud minùs requiritur verus dolor, efficaxque propositum emendationis in confessione venialium, quàm in confessione mortalium.

In hoc argumento adeo confidit P. Joachim, ut dicere non dubitet, paritatem quoad hoc inter mortalia & venialia à nobis destrui non posse.

574. Verùm in hoc, sicut in aliis multis, collyrium ipsi faciam charitatis, quo inungat oculos suos, ut videat patentem hallucinationem suam. Tametsi ergo paritas sit quoad hoc inter mortalia & venialia, quando eædem sunt circumstantiæ pro venialibus ac pro mortalibus, quando scilicet pari deliberatione voluntateque committuntur; non tamen est paritas, si eædem circumstantiæ non sint, puta si venialia non sint æquè deliberata, & voluntaria, ac mortalia; sed minùs advertenter, atque ex mera infirmitate subrepentia, qualia sunt peccata justorum.

575. Ad cujus evidentiam, duo peccatorum venialium genera cum illuminatissimo Doctore Thaulero distinguenda sunt. Alia quippe inhærentia sunt, sive perseverantia, quæ committuntur ex affectu, quorum consuetudinem homo corrigere non studet, nec affectum exuere, eo quòd transierint in affectum cordis, eique in tantùm inhæreant, ut ipsis mori homo nolit, eaque emendare non curet, sed omnino negligat: unde nec de iis efficaciter unquam dolet. Alia sunt venialia fluxa, & non inhærentia, quæ non committuntur ex affectu, sed ex subreptione & fragilitate, eaque homo sincerè vult & studet corrigere, sed tanta est humana fragilitas, ut ea nec Apostoli in totum potuerint vitare. Inter ista & peccata mortalia disparitas lippis & tonsoribus adeo nota est, ut propositionem hanc Francisci Jacops è Societate S. Th. Duaci Professoris: *Si consuetudinarii gravium criminum non possint absolvi, nisi notabili tempore ab iis abstinuerint, quia aliàs Confessario non constabit de contritione pœnitentis, etiam consuetudinarii peccatorum venialium non*

poterunt

poterunt abſolvi, niſi diu ab illis abſtinuerint : Illuſtriſſ. D. Guido de Seve. Epiſcopus Atrebatenſis 7. Novembr. 1675. *periculoſam*, *falſam*, *ſcandaloſam*, *temerariam*, *tendentem ad relaxationem Sacramenti Pœnitentiæ* meritò declaraverit, cenſuramque iſtam 31. Epiſcopi (quos inter Namurcenſis) approbaverint, & ſuam fecerint.

576. Enimvero in mortalia homo facilè & citò non relabitur, ſi de illis ſeriò atque efficaciter doleat. Secùs in venialia poſterioris generis, ob longè majorem, reſpectivè ad ea, fragilitatem, ùt Sanctorum nos docent exempla, veritasque catholica, quæ docet, quòd ſine venialibus omnimodè eſſe non poſſumus; ſine mortalibus verò *dante & auxiliante Deo omnimodis eſſe poſſumus, & debemus*, inquit Cæſarius ſerm. 45. in append. ſerm. Auguſtini ſerm. 141.

577. Paulò aliter, ſi tamen aliter, Epiſcopus Caſtorienſis peccata venialia diſtinguit. Sunt enim [inquit] venialia, in quæ vel ex ignorantia, vel ex inadvertentia, vel ex infirmitate labimur, voluntate haud plenè deliberatâ. Et de his non eſt paritas cum mortalibus; quia licèt de iis vehementer Juſti doleant, ea penitùs vitare non poſſunt. Alia ſunt venialia, quæ, cùm in actibus externis collocata ſint, vix abſque plena voluntate perpetrantur. Hujuſmodi ſunt diuturnæ fœminarum moræ ante ſpecula, ut ſuæ ſatisfaciant vanitati, ſicut & vana colloquia, inutiles viſitationes, rerum mundanarum curioſitates, de Superioribus ſuis obloquia, fratrum vexationes, tardæ ad officium comparitiones ex negligentia, & alia hujuſmodi, quæ, cùm non ſubrepant invitis, ſed concupiſcentibus, plenèque volentibus contingant, imò eorum occaſiones quærantur, facilè emendantur, ſi animus plenâ voluntate velit. Ideo prudenti animarum Judici ſuſpecta meritò erit de illis pœnitentia, ſi nulla appareat emendatio, nec emendationis ſtudium, poſt multa promiſſa.

CAPUT XLVIII.

Ad cavendam hinc nimiam laxitatem, inde nimiam ſeveritatem, prudens, & diſcreta praxis aſſertionis noſtræ poſtulat, ut benignius agatur cum recidivis ex fragilitate, quàm cum recidivis ex malitia.

578. DEMONSTRAVIMUS imbecillitatem argumentorum, quibus opinio contraria nititur, quotque & quàm firmis argumentis aſſertio noſtra fulciatur. Ipſam proinde probabilem, imò valde probabilem eſſe, nullus, niſi admodùm temerarius, & pertinax, negare poteſt. Si noſtra ſit probabilis, & valde probabilis, contraria (ſi probabilis ſit) ſaltem non eſt certa, ſed ad ſummùm probabilis, & minùs probabilis: utpote nec tanta authoritate, nec tam valida ratione munita quàm noſtra. Ipſius proinde veritas valde incerta eſt, & dubia. Per conſequens praxis illius minùs tuta, tam pro valore & fructu Sacramenti, quàm pro ſalute proximi. Hoc ipſo namque quòd incerta eſt & dubia veritas ipſius, incertum eſt etiam, ac dubium, an diſpoſitio, quam ſe habere dicunt conſuetudinarii, & recidivi, ſit ſufficiens ad validum, fructuoſumque Sacramentum, vel non? In hoc verò dubio, tutius eſt pœnitentem non abſolvere, quàm abſolvere. Differendo namque abſolutionem, Sacramentum ſacrilegè non exponitur periculo fruſtrati valoris & fructûs; nec proximus periculo ſacrilegæ receptionis ipſius. Abſolvendo verò, Sacramentum, & proximus dicto periculo exponuntur. Per conſequens proximus exponitur periculo manendi, & moriendi in ſtatu peccati. Abſolutus namque vivit abſque conſcientiæ remorſu, tutus ſe validè & fructuosè abſolutum, cùm valdè pro-

probabiliter non ſit: ſecurus proinde ad inferna deſcendit. Longè ergo tutius eſt pro valore, & fructu Sacramenti, atque pro ſalute proximi, ſtatim non abſolvere, quàm abſolvere: ac per conſequens non eſt licitum ſtatim abſolvere; cùm ab INNOCENTIO XI. damnata ſit hæc propoſitio: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis, ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictâ tutiore* &c.

579. Sola itaque aſſertio noſtra in praxi ſequenda, non contraria: ſicut ſola etiam doctrina aſſerens neceſſitatem benevoli amoris Dei, ſaltem affectu ſuper omnia, ſeu prædominantis, abſolutè ſequenda eſt in praxi, ne Pœnitentiæ Sacramentum periculo nullitatis exponatur, prout & pœnitens periculo æternæ damnationis.

580. Porrò amoroſa illa pœnitentium diſpoſitio non adeò obvia eſt, ut multi ſibi perſuadent: quia eò difficiliùs cupiditas ſuperatur, per prædominantemque benevolum Dei amorem extirpatur, quò altiores in corde radices egit. Cùm pro amore iſto obtinendo Deus velit rogari, & quadam velut importunitate cogi. Mirum proinde quantùm inde ſufflaminetur nimia plurium Confeſſariorum abſolvendi facilitas. Coërcenda eſt igitur illa, ſuisque circumſcribenda cancellis.

581. Verùmenimverò declinandum non eſt in charybdim nimiæ ſeveritatis, ut ſcyllam evitemus nimiæ laxitatis. Prudentia proinde opus eſt, & diſcretione. Quæ tunc ſervabitur, ſi cum Illuſtriſſimo D. Giberto de Choyſeul, Epiſcopo Tornacenſi, in ſuâ brevi, ac dilucida explicatione ſingularum partium Sacramenti Pœnitentiæ, cumque eximiis Doctoribus Lovanienſibus, Stejartio in concluſ. Theologico-practicis concluſ. 34., & Hennebellio in ſyſtemate Sacramenti Pœnit. §. 3. & 4., duplicis generis recidivos diſtinguamus: alios ſcilicet recidivos ex malitia, alios ex fragilitate. Per recidivos ex malitia, eos intelligo, qui ſemper promittunt, & nunquam ſeſe emendant, nec vim ſibi notabilem inferunt contra relapſum, nec convenientia

contra eum remedia ſibi præſcripta ſedulò practicant, nec cum tentatione ſeu peccato multùm luctantur, nec ſolitas peccandi occaſiones fugiunt. Ideoque poſt confeſſionem facilè & citò relabuntur. Qui ejuſmodi ſunt, ſatis intelliguntur non habere plenam, ſeu ex toto corde ſeſe emendandi voluntatem, ſed vel nullam, vel ſemiplenam, & ſemiſauciam. Differendi proinde ſunt, donec plenam habeant: ſuaviterque monendi, ut interim faciant quod in ſe eſt, ferventer orando, dignosque pœnitentiæ fructus faciendo, ad plenam voluntatem à Deo impetrandam.

582. Per recidivos ex fragilitate, intelligo eos, qui vim ſibi notabilem inferunt contra relapſum, convenientiaque contra illum remedia ſibi præſcripta ſedulò exequuntur, occaſiones evitant, Deum ferventer orant, in tentatione fideles aliquamdiu perſtiterunt, eique ſæpiùs fortiter reſtiterunt; ſed graviori tentationi ſemel [poſt luctam magnam] ſuccubuerunt. Iſti ergo non mox abſolutione privandi, ſed juvandi, & ad conatus acriores animandi, quamdiu Confeſſarius viderit non languidè, ſed ſedulò eos agere, atque ad totalem emendationem, non frigidè, ſed ſeriò, & ſincerè conniti. Cur enim abſolutione, generali quadam lege, privarentur, cùm fieri poſſit, conatum illum tam ſedulum eſſe, ac ſincerum, ut Confeſſarius prudenter credere queat, confitentem, ſi abſolvatur, Deo reconciliandum eſſe?

583. Meminerit tamen, recenter poſt multos relapſus, converſus, ſibi non ſolùm cavendas peccandi occaſiones, quæ communiter ab omnibus cavendæ ſunt, ſed & illas, quæ, attentâ ſpeciali ſuâ infirmitate, peccati periculum ſibi præ aliis adferunt. Quia, ùt Bernardus ait ſerm. 1. Paſch. cap. 16., *non ſatis cecidiſſe piget hominem, qui adhuc manere diſponit in lubrico. . . . ſit veræ compunctionis indicium, opportunitatis fuga, ſubſtractio occaſionis.*

584. Meminerit item, quoniam in medio laqueorum ſpecialiter ambulat, facileque eſt ipſius animum, ex peccati reliquiis infirmum, peccati illecebris capi, niſi congruis, aptisque mediis ſanari ſatagat: non levi ſtudio, nec parvo conatu, ſed ferventi mentis intentione, ſibi recenter converſo opus eſſe, ùt ſuprà dixi ex S. Cyrillo Alexandrino, qui lib. 4. de adorat. docet, exiguis laboribus hanc rem non perfici, nec unquam ab iis, qui remiſſiorem vitam, voluptuoſamque amplectuntur.

585. Attendat denique Confeſſarius, an conatus, quorum ſufficientia nondum probata eſt, reſpectivè ad talem conſuetudinarium, vel recidivum, tales non ſint, ut ſpeciali aliqua de cauſa, non ſint meritò ſuſpecti, cùm variis ex cauſis ſuſpecti eſſe poſſint.

CAPUT XLIX.

Variis caſibus abſolutio differri poteſt, quibus ex præcepto non debet

586. EX Pœnitentis conſenſu differri poſſe, conveniunt omnes Theologi, velut in re certa; ſed & abſque conſenſu ipſius ex rationabili cauſa differri poſſe, licèt probabiliter credatur nunc eſſe diſpoſitus, communis ſententia affirmat, inquit Cardinalis de Lugo, diſp. 14. de Sacrament. Pœnit. ſect. 10. Quia licèt pœnitens, legitimè diſpoſitus, confeſſione factâ, jus habeat ad abſolutionem: non tamen jus ad eam ſtatim accipiendam. Poteſt enim Sacerdotalis Judex arbitrari, quando, & quomodò ſententia abſolutionis utiliùs proferri debeat: differreque poteſt, cùm dilationem expedire judicat, ad hoc ut pœnitens reddatur

datur magis cautus contra relapſum, confirmeturq; in propoſito non peccandi. Idem eſt, dum Confeſſarius primâ vice ſibi confitentem, hac dilatione prudenter credit ad contritionem vehementiùs excitandum. Sed & Illuſtriſſimus Epiſcopus Atrebatenſis damnavit hanc propoſitionem : *Non eſt licitum differre abſolutionem pœnitenti, ex eo precisè, quòd reincidat in idem peccatum grave.*

587. Rejiciendus tamen foret, ſi quis prætenderet abſolutionem univerſim differendam lapſo in grave peccatum, primâ vice quâ peccatum illud confitetur : Si enim mox à peccato commiſſo ſe totum pœnitentiæ dediſſet, eaque inter confitendum ſigna daret, quibus fidem Confeſſarius prudenter negare non poſſet, non eſt cur ipſi abſolutio neceſſariò differenda eſſet.

588. Videri poteſt Hennebellius loco citato, ubi docet, admittendas unanimiter regulas ſequent. " Prima. Quamvis non ſit ſemper neceſſarium, li- " citum eſt tamen differre abſolutionem pœnitenti " dum nihil aliunde obſtat, ex eo præcisè quòd " reincidat in peccatum grave.

Secunda. Licitum eſt differre abſolutionem " pœnitenti ex eo præcisè quòd cadat in peccatum " enorme, vel ſecundùm ſe, vel ſecundùm ſtatum perſonæ, quæ peccatum illud committit.

Tertia. Non tantùm licitum eſt, ſed etiam de- " bet differri abſolutio, ſi parvam admodum ope- " ram, attentâ peccati gravitate, peccator impen- " derit ad veram contritionem obtinendam.

Quarta. Differri poteſt abſolutio etiam illi qui " rectè diſpoſitus judicatur, dum, omnibus attentis, " ei profutura judicatur illa dilatio, nec obſtat ali- " quid aliunde.

Quinta. Non eſt differenda in caſu poſito, " ſi rectè diſpoſitus abundantiori ob illam dilatio- " nem triſtitia abſorbendus videatur.

589. Dum hæc (inquit) puncta unanimiter " cuenda ſuſcipimus, fortiter ac ſuaviter credimus, "

obſiſten-

obſiſtendum abuſui, qui locis tam multis inolevit. "

Primò, quo tam facilè & ſine delectu abſolvuntur paſſim omnes, ſive ſciant neceſſaria ad ſalutem ſive non. "

Item: ſive ſciant neceſſaria neceſſitate præcepti, ſive non. Imò de iis ne examinatur quidem quamquam de ſufficienti confitentium inſtructione dubitandi juſtiſſimæ ſint rationes. "

Item ſine delectu abſolvuntur paſſim omnes, ſive vitam chriſtiano nomine dignam inſtituant, ſive non; ſive in peccatorum mortalium conſuetudine, aliisque occaſionibus proximis verſentur, ſive non. "

590. Tum quoque ſtrenuè inculcandum eſt, quàm neceſſarium ſit, in praxi, ſententiam ſequi aſſerentem neceſſitatem amoris Dei benevoli ſuper omnia, qui certè tam obvius non eſt; ſed precibus, gemitibusque à Deo impetrandus. Quo poſito frænabitur præceps illorum audacia, qui leviter, vix ullâ præparatione præmiſsâ, Sacerdotibus penè vim inferunt, ut abſolutionem & Euchariſtiam extorqueant. Hactenus Hennebellius.

CAPUT

CAPUT L.

Concubinarius, extra casum necessitatis, nec prima vice est absolvendus, nisi expulsâ priùs Concubinâ.

591. ITA Sylvester, Rodriguez, Navarrus, Caietanus, Toletus Azorius, Lopez, & cum aliis multis P. Segneri Instruct. Confess. cap. 5.

Probatur 1. ex S. Th. Villanovano, Conc. in fer. 6. post Dom. 4. Quadrag. ubi sic: *Priùs vadat, & concubinam domo expellat, & tunc ad Confessarium redeat, & absolvatur. Hic rectus est modus, hic in Lazari suscitatione à Domino servatus est. Hunc ordidem ne transgrediaris: O Medice, cur fœtentem solvis* &c.? Ita etiam S. Franciscus Xaverius, l. 1. epist. 1. *Jube priùs .... procul amoveant offendicula pudicitiæ.* Et S. Carolus Borromæus, Instruct. Pastor. p. 2. cap. 16. *Si occasio sit talis, quæ reipsâ existat, veluti quando concubinam alit, vel quid ejusmodi; Confessarius eum absolvere non debet, nisi priùs illam ipsam occasionem prorsus abscindat.*

592. Probatur 2. Voluntaria retentio occasionis, tam vehementer allicientis, & quasi necessitantis ad peccandum, peccatum est: & qui voluntariè in ea remanet, retinet affectum, saltem virtualem, ad peccatum; nec satis ostendit, eam voluntatem se abjeciſſe, ùt docet S. Bernardus, suprà n. 583. Nec Confessarius ab ejusmodi hominibus sperare potest, quòd Concubinam ejicient post confessionem, & acceptam absolutionem, qui cùm antè abjicere potuissent, non abjecerunt. Cùm ejusmodi homines, post absolutionem, non stent promissis. Ipsis proinde *sine arrha in manu*, ùt S. Xaverius loquitur, fides non est adhibenda. *O peccator! si verè ploras* (inquit Villanovanus) *veni foras, fuge concupiscentiam, dimitte lasciviam, expelle mulierculam, solve catenam: aliàs non credo verbis, non credo lachrymis. Funiculus*

triplex

triplex malæ inclinationis, pravæ conſuetudinis, violentæ occaſionis, difficilè rumpitur. Miraculum grande eſt, ut habens juxta ſe mulierem (ejuſmodi) *non tangat eam .... In ſinu tuo carbones foves, & tuum non comburetur veſtimentum? Etiamſi millies juraveris, etiamſi obteſtando promiſeris, numquam tibi credam.*

593. Idem dicendum de quacumque occaſione per ſe proximâ, quæ domi ſit, vel quam alibi foveat, cui voluntariè adhærere peccatum eſt mortale; & qui potens dimittere, non dimittit, eo ipſo mortaliter peccat.

594. Dixi, *qui potens dimittere, non dimittit*: propter filium-familias v. g. ſub patria exiſtentem poteſtate, qui, contra parentum voluntatem, dimittere non poteſt domum paternam, in qua peccare ſolet cum ſorore vel ancilla. Qui ſi, poſt opportuna remedia, ſic armetur, ut ſpes rationabilis ſit, occaſionem non futuram ampliùs proximam, detque ſufficientia indicia doloris, & firmi propoſiti ampliùs non peccandi, abſolvi poterit. Si tamen fidem, ſemel atque iterùm datam, de cavendo relapſu non ſervaverit; abſolvendus non eſt, niſi vel occaſionem dimiſerit, vel realiter emendatus appareat.

595. Quòd ſi occaſio ejuſmodi non ſit domi, nec eam quis alibi foveat, ſed certam quis fœminam frequentet, vel conſortia fœminarum, cum qua, vel quibus frequenter peccat venereis affectibus, tactibus, &c. abſolvendus non eſt, niſi ſincerè ſpondeat, ei occaſioni nuntium remittere. Eſtque ipſi abſolutio uſque ad emendationem differenda, ſi aliàs id ſpoponderit, nec tamen ſponſioni ſteterit. Ita S. Carolus, loco citato.

596. Et iſta quidem eſt doctrina ipſius de occaſionibus, quas vocat proximas per ſe: eò quòd tales ſint, ut per ſe, ſeu ſuapte naturâ in peccatum inducant. Alias namque dicit eſſe occaſiones, per accidens proximas, quæ licèt per ſe in peccatum non inducant, reſpectivè tamen ad talem hominem, attentâ ſpeciali ipſius complexione, fragilitateque, ob perverſum quem induit habitum, taliter in peccatum alliciunt, ut Confeſſarius jure metuat, quòd homo ille impoſterùm à peccato non magis abſti-

nebit quàm antè, ſi in ea occaſione permaneat.

597. De ejuſmodi occaſionibus S. Carolus, c. 17. ſic ſtatuit: " Alterius generis occaſiones, quæ " videlicet ex conditione peccantium ſumuntur, ea " facta ſunt, quæ etiamſi per ſe licent, tamen pro- " babiliter timetur, ne is qui confitetur, in eadem " ipſa, quæ olim admiſit, peccata relapſurus ſit, " ſi in eiſdem operibus, in quibus anteà verſatus " eſt, perſeveret. Tales, ob mundi corruptelam, " plurimis eſſe ſolent, in caſtris eſſe, mercaturam " ſequi, Magiſtratus obire, Advocati & Procura- " toris officia exercere, aliaque id genus, quæ dum " quis tractat; fit ſæpè ut vocibus blaſphemis, fur- " tis, injuſtitiâ, calumniis, odiis, fraudibus, per- " juriis, & aliis ejuſdem farinæ ſceleribus, quibus " Deus offenditur, tantam ſibi eorum conſuetudi- " nem adſciverint, ut conjectari liceat, ſi in eiſdem " officiis maneant; cùm ſe rurſus eædem oblaturæ " ſint occaſiones, quòd fortiorem animum ad reſi- " ſtendum peccatis non opponent, quàm hactenùs " fecerint: quòdque inde ſequitur, in idem lutum " ex integro prolabentur. Omnes qui ſunt hujuſ- " modi, ſecundùm Auguſtinum " [necnon ſecun- dùm Concilium Lateranenſe ſub INNOCENTIO II. c. 22. Romanum ſub GREGORIO VII. Can. 6. & ſe- cundùm D. Gregorium, hom. 24 in Evangelia] " " vel negotium ipſis periculoſum deponant, vel " ſaltem abſque licentia & obedientia pii & probati " Sacerdotis non exerceant: Qui quidem hominem " eo modo conſtitutum abſolvere non debet, ſi exi- " ſtimat ad eadem peccata rediturum, quamdiu in " antiqua occaſione perſeverat: ſed æquum eſt ut " vitæ emendatio, & quædam illius approbatio, per " temporis intervallum expectetur. Atque hîc vi- " gilandum eſt eò diligentiùs: quo manifeſtum " eſt, hac in parte, Confeſſarios incuriâ ſuâ maxi- " mam præbere cauſam, cur in omnibus ferè opi- " ficiis, & exercitationibus publicis, peccata gra- " viſſima inveniantur, & abuſus intolerabiles, ſine " quibus hodie multi exiſtimant, nec res etiam per

" ſe æquiſſimas rectè exerceri poſſe.

598. " Exempli gratiâ, in Magiſtratu adeundo, & " aliis Officiis aſſumendis, multa juramenta repe- " riuntur, quæ ſervari debeant, quæ tamen poſteà " non ſervantur. "

599. " Inter Conſiliarios, Advocatos, Procurato- " res, clientum perniciei ac damnis incumbitur, " contra id quod propria conſcientia dictat facien- " dum.

600 " Idem fit in Bello, ubi duellis locus da- " tur, ubi odiis, homicidiis plena ſunt omnia. Inter " ludendum maledicta vigent, rapinæ, quæſtus me- " retricii. Apud Mercatores hæc regnant, uſuræ, " mercium fraudes, cùm vel eas miſcent, vel ma- " las pro bonis in manum porrigunt, multòque " pluris, quàm pretium juſtum eſt, diſtrahunt: nec " deſunt perjuria, mendacia, vectigalium fraudu- " lenta averſio, aliaque ejus ordinis permulta. "

601. " Plerique opifices, feſtis æquè ac profanis " diebus ita occupantur, ut numquam neque Cul- " tui Divino vacent, neque Conciones frequentent, " nec ſe ſolùm, ſed ad ſimilem modum totam diſ- " tentam familiam habent.

602. " Quamobrem magno numero inveniet " Confeſſarius, inter eos qui talia exercent, om- " nem vitam ferè in peccatis mortalibus duxiſſe: qui " quidem abſolutionis capaces exiſtimari non debent " niſi diligentia priùs accedat, quâ ſimul & ab invo- " ſucris hujuſmodi liberentur, & fortiores contra " peccatum reddantur.

603. " Quòd ſi Confeſſarius poſuerit majorem " induſtriam in iis examinandis; non dubium eſt " quin plures deprehendet, qui numquam [ùt opor- " tuit] Sacramento Pœnitentiæ peccata ſua expiave- " rint. Quod cùm fuerit ab eo animadverſum, " oſtendat eis, præterquàm quòd de emendatione " majorem probationem facere debebunt: vel opifi- " cii genus, in quo ſunt, deſerere, totius etiam vitæ " confeſſionem inſtituere, ac ſtudio vehementi in ſa- " lutem ſuam incumbere tenebuntur.

604. " Multò magis Confeſſarius, circa ea offi-
" ciorum actionumque diſcrimina extirpanda allabo-
" rare debet, quæ nullam vel neceſſitatem Reipubli-
" cæ, vel utilitatem ſecum ferunt: quæ quamvis ex
" priori ordine rerum non ſint (illæ enim per ſe ad
" peccatum mortale inducunt, ac propterea à
" quovis homine, quocumque in ſtatu, relinqui de-
" bent) nihilominùs tamen ad malè agendum in-
" flectunt, ac facillimo negotio ſæpiſſimè ad diverſa
" peccata trahunt, ùt choreis intereſſe, agere cum
" blaſphemis, verſari cum ſcurris, malorum ſe ſo-
" dalitatibus hominum adjungere, tabernas frequen-
" tare, otio indulgere, ſimilesque actiones, in qui-
" bus, ùt plurimùm peccare mortaliter homines ſo-
" lent. Qui quidem antè non debent abſolvi, niſi
" animo abalienato penitùs illa-ipſa ſe deſerturos eſſe
" polliceantur.

605. „ Et quidem ſi probabiliter ſibi Confeſſarius
" perſuadeat, poſſe ſe fidem primæ vel ſecundæ à
" pœnitente ſibi promiſſioni factæ dare, quòd ſcilicet
" occaſionem auferet: poterit eum, promiſſionis in-
" tuitu, abſolvere. Sin autem fidem ſemel atque ite-
" rum fregerit, ac tertiò jam idem polliceatur; ab-
" ſolutionem differat, uſquedum reipſa videat, pœ-
" nitentem ſe omni peccato liberaſſe, in quo priùs
" vixerat.

606. Allata tamen S. Caroli [de occaſionibus per accidens] doctrina, de illis intelligenda eſt, quæ ſub noſtra ſunt electione. Tametſi enim CHRISTI verba, Matth. 5. v. 29. *Si oculus tuus ſcandalizat te* &c. habeant ſenſum, quem Cajetanus tradit in illum locum, videlicet quòd *exteriora officia, negotia, commercia, & id genus reliqua, de genere bonorum, tam chara & neceſſaria nobis, ut oculus dexter, aut manus dextra, abſcindamus à nobis, ſi præbent nobis occaſionem ruinæ animæ.* Id tamen intelligi debet de iis occaſionibus & bonis (etiam *ſpiritualibus*, inquit Cajetanus) quæ ſub noſtram cadunt electionem, adeòque poſſunt à nobis abſcindi. Secùs v. g. de ſtatu matrimonii, vel Religionis, & generatim de

iis in

ris in quibus perſeverantia eſt de neceſſitate ſalutis ; nec jam ampliùs ſub noſtra ſunt electione. Neque enim Matrimonii vel Religionis ſtatum , ſemel ſuſceptum , ideo dimittere quis debet , quòd ipſi per accidens occaſio proxima ſit multorum peccatorum, impatientiarum, ſacrilegiorum , &c. Ad quod inſinuandum , ſuum illud præceptum ſic temperavit CHRISTUS , ut metaphoram quidem induxerit *in membris charis & neceſſariis* (proſequitur Cajetanus) *non tamen ita neceſſariis , quin ſine illis poſſimus videre & operari.* Remanet enim tam alter oculus , quàm altera manus. *Propterea non dixit , ſi oculi tui , aut manus tuæ ſcandalizant te , erue illos , & abſcinde illas* ; ſed in ſingulari , *ſi oculus tuus vel, manus tua* &c.

CAPUT LI.

Mox abſolvendi non ſunt , qui proximam aliis dant peccandi occaſionem , vel ad eam concurrunt , niſi reipſa deſiſtant , vel deſiſtere firmiter ſpondeant. Si ſponſioni de hoc factæ non ſteterint , ſed eam ſemel iterumque violaverint , jamque tertiò idem ſpondeant, ipſis differenda eſt abſolutio , uſque dum Confeſſarius videat pœnitentem ab iſtis de facto deſtitiſſe.

607. POSTERIOREM partem in ſimili tradit S. Carolus Borromæus ſuprà n. 605.

608. Ratio prioris partis eſt , quia ipſi æquè tenentur ab iſtis deſiſtere , quàm proximam occaſionem ipſam deſerere : Qui enim dixit Matth. 5. v. 29. *Si oculus tuus dexter ſcandalizat te , erue eum , & projice abs te* ; etiam dixit ibidem cap. 18. v. 7. *væ homini illi , per quem ſcandalum venit.*

609. Hinc abſolvendi non ſunt primò Caupones , ſi deſiſtere nolint à potu miniſtrando iis ;

quos, jam ſemiebrios, viderint, alioqui mortaliter inebriandos : ſaltem ſi recuſare poſſint, abſque periculo æqualis vel majoris peccati.

610. Secundò. Nec illi, qui deſiſtere nolunt à ſubminiſtrandis tabellis chartaceis Luſoribus, quos ſciunt gravibus jurgiis, rixis, blaſphemiis &c. Deum mortaliter offendere ſolitos, dum perdunt. Et idem eſt de iis, qui cum ſimilibus ſibi notis, ludunt, compotant &c. Hùc enim omninò reſpexiſſe videtur S. Carolus, dum cap. 16. ſtatuit, abſolutionem iis negandam, *qui artem profitentur tabellis chartaceis, vel aleis ludendi, domum tenent in hunc finem paratam* &c.

611. Tertiò. Nec illi, qui componunt, imprimunt, vendunt, libros docentes magicam artem, errores contra fidem, aut bonos mores, ad laſciviam vel luxum provocantes &c. Quos quidem libros ſub anathematis pœna comburi jubet Concilium Turonenſe anni 1583. De iis verò juvenibus, qui abſtinere nolunt à lectura vana ejuſmodi librorum, idem dicendum, quod ſuprà dictum eſt de iis, qui proximam peccandi occaſionem deſerere nolunt. Hi proinde ſeriò monendi ſunt, ut ejuſmodi libros fugiant, velut virus mortiferum, imitenturque exemplum eorum de quibus Act. 19. v. 19. dicitur : *Multi autem ex eis qui fuerant curioſa ſectati, contulerunt libros, & combuſſerunt coram omnibus*, &c.

612. Quartò. Nec illi, qui faciunt, vendunt, vel domi, aut alibi exponunt tabulas, ſtatuas, vel picturas ad laſciviam provocantes: Scire namque debent, qui ſimilia pingunt, vel exhibent, quòd teſte Chryſoſtomo in pſ. 113. *nudæ figuræ dæmon aſſidet.*

613. Nec fœminæ vel puellæ, quæ nudatum ſinum exhibent, poſtquam à Confeſſariis monitæ non deſiſtunt ; ſunt enim multis cauſa peccati. Quid de illis habeat S. Carolus cap. 13. & 14. vide relatum in Ethica noſtra majore cap. 140. hìc notaſſe ſufficiat, quòd INNOCENTIUS XI. declaraverit, in-

intentionem ſuam eſſe, ut Confeſſarii faciles non ſint in abſolvendis mulieribus quæ pectore & ſcapulis nimiùm denudatis incedunt. Quæ ſi poſt tertiam vel quartam admonitionem ſe non emendent, abſque abſolutione dimittendæ ſunt. Vide decretum ipſius relatum ibidem.

614. Quid de eo, qui in præcedenti confeſſione promiſit injuſtè ablata ſe reſtituturum, vel legata pia ſe ſoluturum, neglexitque, cùm facilè poſſet?

Abſolvendus non eſt, donec actu reſtituerit, vel ſolverit. Sic ſtatuitur in Conc. Mediolanenſi 1. ſub Carolo Borromæo tit. de pertinentibus ad Sacram. Pœnit. adminiſtr. *Caveant Confeſſores, ne, antè debitam ſatisfactionem, illos abſolvant, quibus, cùm facultas adſit aliena reſtituendi, vel legata, quæ ad pias cauſas facta ſunt, perſolvendi, illisque, ut id facerent, ſuperiori confeſſione præceptum ſit, præſtare tamen neglexerunt. Exceptis iis, qui periculosè ægrotant: quos tamen moneant, ut quod debent quamprimùm perſolvant.* Idem ſtatutum eſt in Conc. Burdigalenſi anni 1583. cujus Decreta plurimùm laudavit & confirmavit GREGORIUS XIII. ùt videre eſt in Conciliis noviſſimis Galliæ, anno 1645. Pariſiis apud Becketum editis, fol. 279. & 329.

615. Notandum hìc etiam, quòd, poſt citata verba, ſubdit prælaudatum Conc. Mediolanenſe: *Et quia interdum in falſi teſtis manu eſt, ut non ſolùm facultatibus homines, ſed etiam exiſtimatione & vita ſpolientur; idcirco neminem abſolvunt, qui falſum teſtimonium in judicio alterius detrimento dixerit, nisi priùs damno, quatenus id reſarciri poterit, & violatæ illius exiſtimationi ſatisfecerit.*

616. Quid de peccatoribus publicis, v. g. publicis concubinariis, publicis uſurariis &c.?

Non ſunt abſolvendi, nisi publicè ſatisfaciant, ſcandalumque quantùm in ipſis eſt, tollant. Sic expreſsè ſtatuitur in Rituali Romano tit. de Sacram. Pœnit. Sic etiam præſcribit Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 8. de reform. ubi dicit, peccatori publico *condignam pro modo culpæ pœnitentiam publicè injungi*

oportere, *ut quos exemplo ſuo ad malos mores provocavit, ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam revocet vitam.* Et ideò talibus etiam peccatoribus, publicè petentibus, Communio negari debet, nisì ſcandalum ſuſtulerint.

CAPUT LII.

Nec illi abſolvendi ſunt, qui præcipua Religionis noſtræ Myſteria, Pater, Ave, *Deique & Eccleſiæ Præcepta ex ſalutis incuria ignorant. Perſonis verò ea ignorantibus ex ruditate, potiùs quàm ex incuria ſalutis, abſolutio differenda eſt, donec illa ſciant (ſi ignorent neceſſaria neceſſitate medii, & hìc & nunc non poſſint ſufficienter inſtrui) ſi ſolùm ignorent neceſſaria neceſſitate præcepti, monendi ſunt ea addiſcere. Quòd ſi ex animo firmiter proponere cognoſcantur, deque præterita negligentia doleant, abſolvi poſſunt.*

617. PRIMAM partem tradunt Cardinalis Grimaldi, Archiepiſcopus Aquenſis in mandato hac de re edito, & Cardinalis le Camus, Epiſcopus Gratianopolitanus, in Ordinationibus Synodalibus tit. 6. a. 6. ſect. 2. Tradunt, etiam variarum aliarum Diœceſeon Ritualia, ſpecialiter Catalaunenſe de Sacrament. Pœnit., ubi ſic: " Si Confeſſarius, pro perſonarum qualitate, " cognoverit pœnitentem ignorare Chriſtianæ Fi- " dei rudimenta, ſi tempus ſuppetat, eum brevi- " ter inſtruat de articulis Fidei, & aliis ad ſalutem " cognitu neceſſariis, & ignorantiam ejus corripiat " illumque admoneat ut ea diligentiùs addiſcat. " Quòd ſi per tempus non licet, remittat eum, do- " nec ſit ſufficienter inſtructus. Moneat verò fre- " quenter Parochi ſuos Parochianos, cum hac ig-

norantia fidei noſtræ rudimentorum, omnino in- "
diſpoſitos eſſe ad abſolutionem conſequendam ; "
atque adeò confeſſiones eſſe invalidas. "

Quòd *ſi Patres aut Matres familias fuerint* (inquit S. Carolus Inſtruct. Confeſſ. p. 2. cap. 13.) *qui curæ ſuæ ſubditos, ſive filios & filias, ſervos & ancillas . . . . cùm rudimenta fidei non teneant, addiſcere non compellunt . . . . niſi reipſa præſtent officium ſuum, negligentiamque in familiæ adminiſtratione commiſſam, quantùm ad ea quæ dicta ſunt attinet, impoſterum ſeſe emendare promittant, nullo modo abſolvat. Quòd ſi in ſe recipiant, ea ſe facturos, nec horum admoniti unquam à Confeſſario vel Paſtore . . . . fuerint, poterit eos abſolvere. Quòd ſi ſæpiùs fuerint reprehenſi, nec ſeſe correxerint, tam diu abſolutio differatur donec promiſſa appareant, veræque emendationis argumenta aliquo temporis ſpatio oſtenderint.*

618. Secunda pars de ignorantibus neceſſaria neceſſitate medii, probatur ratione perſpicuâ ; quia ignorans quæ creditu neceſſaria ſunt neceſſitate medii, non habet Fidem, nec proinde Spem, nec Charitatem, nec timorem ſupernaturalem, nec conſequenter contritionem neceſſariam. Ergo quamdiu verſatur in iſta ignorantia, incapax eſt abſolutionis : cùm ſit incapax juſtificationis. Utriuſque igitur incapax eſt, qui ignorat Deum in natura unum, in perſonis Trinum, Incarnationem, mortem, & Reſurrectionem Chriſti. Quorum proinde fidem, utpote gratuitum Dei donum, ſicut & ſpem, ac charitatem à Deo precibus expoſcere debet. Ideoque à Confeſſario monendus, ut ferventer oret pro dono illo impetrando. Et quia confeſſiones in tali ignorantia factæ, invalidæ ſunt, & repetendæ, monendus etiam eſt, ut ad confeſſionem generalem ſe præparet, abſolutionem impetraturus, ſi dicta fide inveniatur inſtructus. Ad quam in ſimplicioribus non tam requiritur ſubtile ingenium, quo Myſteria illa percipiant, quàm ſimplex aſſenſus, ex humili affectu proceuens,

juxta illud Auguſtini lib. contra epiſt. fundam. c. 4. *Turbam, non intelligendi vivacitas, ſed credendi ſimplicitas, tutiſſimam facit.*

619. Sed quid de iis, qui præ ſenio, vel mentis hebetudine, adeò rudes ſunt, & indociles, ut nullo labore diſcere, vel ea retinere queant, licèt aliàs induſtrii ſatis, & ſolertes in rebus ſenſui vicinioribus.

Stejartius, ubi ſuprà, concluſ. 14. hos abſolvi poſſe dicit, *ſi ſaltem identidem, cùm ad confeſſionem recurrunt, verba, præeunte Confeſſario, actumque fidei præformante, hìc & nunc illa profiteantur, & credant.*

620. Quia tamen non ſufficit verbalis fides, & profeſſio, ſed neceſſariò *corde creditur ad juſtitiam*, Hennebellius §. 6., praxim hanc approbat reſpectivè ad eos ſenes, quibus cum ætate memoria ita deficit, ut adhibito maximo conatu, tam ex parte ſua, quàm ex parte Paſtoris, ſpes nulla ſuperſit, ut major, firmiorque inſtructio accedat: aliàs eam illicitam meritò aſſerit, *nisi & Confeſſarius, & Pœnitens magnam in re tanta, tantæque neceſſitatis, adhibuerint diligentiam, imploratis etiam aliorum precibus, pro obtinenda fide neceſſaria. Quâ diligentiâ adhibitâ, non deerit Deus facienti quod in ſe.* Unde etiam Synodus Remenſis apud Reginonem in ſuo Capitular. lib. 1. cap. 272., ſancivit, *ut omnis Præsbyter omnibus Parochianis ſuis Symbolum, & Orationem Dominicam inſinuet . . . . nec antè, Sanctam Communionem alicui tradat, nisi hæc ex corde* (Nota *ly ex corde*) *pronuntiare noverit. Nullus autem de ſtoliditate ſenſûs, vel tenuitate ingenii cauſetur. Quia tam parva ſunt hæc, ut nemo tam hebes & barbarus ſit, qui, ſi faciat quod in ſe eſt, hoc diſcere, & verbis communibus pronuntiare non poſſit.*

621 Tertia noſtræ Aſſertionis pars conſtat ex eo, quòd omnes ratione utentes, illa ſcire teneantur, ùt patet primò ex Rituali Catalaunenſi n. 617. relato. Secundò ex Concilio Forojulienſi an-

ni

ni 791. ubi ſic : *Symbolum verò & orationem Dominicam, omnis Chriſtianus memoriter ſciat, omnis ætas, omnis ſexus, omnisque conditio, maſculi, fœminæ, juvenes, ſervi, pueri, conjugati, innuptæque puellæ. Quia ſine hac benedictione nullus poterit in cœleſti Regno percipere portionem.* Tertiò. Ex Conc. Bituricenſi anni 1584. can. 7. *Omnis Chriſtianus, prima Fidei rudimenta, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum & Decalogum ſtudioſè perdiſcat.*

622. Et quia ſinguli tenentur ſcire ea, *quæ ad eorum ſtatum, vel officium ſpectant* (ait S. Thomas 1. 2. q. 76. a. 2.) *manifeſtum eſt quòd quicumque negligit habere, vel facere, id quod tenetur habere vel facere, peccat peccato omiſſionis. Unde propter negligentiam, ignorantia eorum, quæ aliquis ſcire tenetur, eſt peccatum.* Et ideo etiam in Conc. Romano ſub GREGORIO IV. anno 826. ſtatuitur, quòd *Confeſſarii, Judices, Medici* &c. *abſolvi non debent, quandò ignorant, & negligentes ſunt, in ediſcendo ea, quæ ſunt ad ipſorum officium exercendum.*

CAPUT LIII.

Oportet aliquid, ex dictis in præcedentibus, præſertim de abſolutione recidivorum, diſcreto, pii, eruditi, nec laxi Confeſſarii judicio relinquere, ut ſalvo honore Sacramenti, & ſalute proximi, juxta præſentis compunctionis meritum, abſolutionis poſſit indulgere remedium.

623. ITA VIGILIUS Papa (apud Morinum L. 1. cap. 14.) *modus pœnitentiæ potiùs Sacerdotum inſpectioni committitur, ut, juxta compunctionis*

nis meritum, veniæ quoque possit indulgeri remedium. Ita etiam Concilium in Trullo habitum can. ult. *Oportet eos, qui solvendi & ligandi potestatem à Deo acceperunt, peccati qualitatem considerare, & ejus qui peccavit conversionem, promptumque studium, & sic morbo convenientem adhibere medicinam. Ne si in utroque immoderatione utatur, ab ejus qui laborat salute exci dat.*

624. Signanter oportet Confessarium ista discretione uti, in discernendis iis, qui facilè relabuntur. Stejartius in conclus. Theologico-practicis de Sacram. Pœnit. concl. 26. & 25. dicit quòd facilè in peccata recidentes mox absolvi queant, idque (ùt putat) ex mente Romanæ Ecclesiæ, quæ in suo Rituali Romano suadet rariùs vel seriùs confitentibus, vel in peccata facilè recidentibus, ut sæpè, puta semel in mense, vel in certis diebus solemnibus confiteantur. Ergo (inquit eximius ille) mens ipsius est, ut etiam non obstante facili relapsu absolutionem consequantur.

625. Verùm hoc postremum Rituale non dicit, sicut nec Sanctorum aliquis. Nec Stejartius tam distinctè asserere debuit. Quia (ùt sapienter Hennebellius advertit ubi supra §. 6.) *indistincto hoc loquendi modo abutentur ii, qui profitentur, remitti faciliùs peccata, quàm committi, absolutionemque impendunt promiscuè lapsis, qui iisdem ferè tentationibus probati, pari quoque facilitate & promptitudine pluribus mensibus, annisque succumbunt*, quos tamen mox absolvi ordinariè non posse superioribus argumentis demonstratum est.

926. „ Et notandum (pergit Hennebellius) Ri-
„ tuale nulla peccata distinguere, & perinde agere
„ de quibuscumque, quantumvis etiam gravia illa
„ sint, & enormia. Imò constat, hoc confessio-
„ nis collyrio, eos præcipuè egere, qui gravissimis
„ & tenacissimis criminibus implicantur, v. g. ca-
„ pitalibus odiis, furtis, & rapinis, fornicationi-
„ bus & adulteriis, sodomiis, bestialitatibus, eorum-

dem-

demque criminum conſuetudinem habent. An " ergo hi omnes ſingulis menſibus abſolvendi, ſi ſin- " gulis menſibus facilè recidentes, juxta Ritualis con- " ſilium, confiteantur. Nec ipſi Stejartio hoc pla- " cere poſſe exiſtimo.

627. Diſcretus nihilominus Confeſſarius, cum nonnullis, aliquo ſenſu facilè recidentibus, benignè agere poteſt, illis utique, " qui jam diuturno " ſatis tempore fideliter impleverunt, quod Confeſſario promiſerant, mediaque ab ipſo præſcripta " ſatis impleverunt. " Cum Hennebellio loquor.

628. Nec inſolitum tibi videatur, quòd ille, certo ſenſu, facilè reincidat, tametſi, his mediantibus, à Deo obtinuerit, non ſolùm ſemiſauciam inter varias velleitates hinc inde jactatam, ſed fortem & firmatam voluntatem. Ut enim bene Hennebellius ibidem: " Neceſſe fuit firmatam ut- " cumque fuiſſe voluntatem illam, quæ diuturno " ſatis tempore fideliter implevit, quod Confeſ- " ſario promiſerat, impenſisque præſcriptis à Con- " feſſario mediis, recurrentium tentationum pro- " cellis ſe obrui paſſa non eſt. Neceſſe quoque eſt " eam fuiſſe fortem, quæ priorem, vetuſtate ro- " boratam, ſuperavit. Neque verendum foret, " ne facilè recideret, ſi quemadmodum eam ſubegit, ita quoque extinxiſſet penitùs & extirpaſſet, " ſed quia prior illa, etiamſi ſuperata, vivit tamen, vehementerque novam, quæ eſſe incipit " exercet, ſub converſionis initia, novam quoque " vehementer debilitat, adeò ut homo, ſic converſus, ſimilis ferè ſit illi, qui febri, vel vulnere " curato recenter emergit, certans tamen cum " morbi reliquiis; qui, licèt à febri liber ſit, admodùm tamen debilis eſt, qui niſi ſedulò provideatur, vehementer periclitatur, ne relabatur. " Sic quoque, per ſe loquendo, periclitatur re- " center poſt gravia animæ vulnera ſanatus & juſti- " ficatus, tam debilis, ut lacte illi magis opus ſit, " quàm ſolido cibo. Qui & ideo cautus ſpeciali- "

ter

„ ter esse debet & circumspectus, ut satanæ, ob „ ereptam sibi prædam frendenti resistat „ Videri possunt hæc fusiùs explicata apud Antonium le Felon, in libro cui titulus *Conversio peccatoris* cap. 11.

629. Diligenter proinde curent, qui sunt hujusmodi, *videantque* [suadente Tridentino sess. 6. cap. 13.] *ne cadant, & cum timore ac tremore salutem suam operentur in laboribus, in vigiliis, in eleemosinis, in orationibus & oblationibus, in jejuniis & castitate; formidare enim debent scientes, quod in spem gloriæ, & nondum in gloriam renati sunt, de pugna quæ superest cum carne, cum mundo, cum diabolo, in quo victores esse non possunt, nisi cum Dei gratia Apostolo obtemperent, dicenti: debitores sumus, non carni, ut secundùm carnem vivamus: si enim secundùm carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.*

630. Allato itaque sensu, justificatus à peccatis, dici potest facilè recidere: quia (ut explicat Hennebellius) si concupiscentiæ jam superatæ quidem, sed adhuc viventi, post adhibita media supradicta, accedere incipiat (oratione neglectâ) aliquis torpor; aut alia quædam insolita, non tamen extraordinariè gravis tentatio, periclitabitur parvulus ille, & infirmus in Christo, ne succumbat. Sic intelligimus facilè recidentes illos, quos suprà n. 581 vocavimus recidentes ex fragilitate, non ex malitia; qui hactenus quidem tentationes omnes præsentes, & communiter obvias superarunt, propositumque habuerunt contra omnes omnino certandi, Deum orantes, ut vel tentationes præsentibus majores averteret, vel gratiam suam augeret: post tempus nihilominus diuturnum, si, infœlicitate quâdam, insolita accidat tentatio, in se non admodùm gravis, gravis tamen homini debili & infirmo, *sano sensu dici posse videtur, facilè recidere* (inquit iterum Hennebellius) *quamquam hoc sensu passim non accipiant liberales absolutionum donatores.*

CA-

CAPUT LIV.

Cùm opinio negans neceſſitatem amoris Dei propter ſe, ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ, incerta ſit, & ad ſummum ſpeculativè probabilis; ſententia oppoſita uſque adeò ſequenda eſt in praxi, ut illicitum ſit quemquam abſolvere, qui ex ſolo metu gehennæ dolet ſe peccaſſe, abſque ullo amore Dei propter ſe.

631. ITA ſentio cum Eccleſia, quæ per INNOCENTIUM XI. damnavit hanc Propoſitionem: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni* &c. Enimverò peccat graviter contra charitatem debitam proximo: contra reverentiam debitam Sacramento: contra obſervantiam debitam Pontificio iſti Decreto (quo INNOCENTIUS XI. in virtute S. obedientiæ prohibet omnibus Chriſti fidelibus, cujuſcumque conditionis &c., aliquam ex damnatis ibi Propoſitionibus ad praxim deducere) qui Pœnitentiæ Sacramentum, citra neceſſitatem, confert cum materia ſolùm probabiliter ſufficiente ad valorem, fructumque ipſius, relictâ eâ quæ certò ſufficiens eſt. Quippe *graviter peccat in rebus ad ſalutem animæ pertinentibus, vel eo ſolo, quòd certis incerta præponit* (ait Auguſtinus l. 1. de Baptiſmo contra Donatiſt. cap. 3.) & eo ipſo, quo Sacramentum periculo nullitatis, citra neceſſitatem, exponit. Hoc autem facit, qui pœnitentem abſolvit cum contritione, ſeu attritione ſolùm probabiliter

liter ſufficiente. Cùm contritio, ſeu attritio ex ſolo timore gehennæ, ſine ullo Dei propter ſe amore, ſolùm probabiliter; ſi tamen probabiliter, ſufficiens ſit ad valorem, fructumque Sacramenti Pœnitentiæ. Neque enim opinio de ſufficientia talis attritionis certa eſt, ſed ad ſummùm probabilis, ſi tamen probabilis. [Cùm opinio negans ipſius ſufficientiam, gravi authoritate nitatur [utique S. Scripturæ, Sanctorum penè omnium, graviumque Theologorum, omnium utique qui Tridentinum præceſſerunt, & plurium inſignium, qui, vel Tridentini tempore, vel poſt illud ſcripſerunt, ùt infrà patebit] gravi etiam, imò graviſſimâ ratione, prout infrà etiam manifeſtum fiet. Negari proinde nequit probabilitas ipſius: cùm ipſi probabilis opinionis conveniat definitio. Unde eam improbabilis nota affici vetat decretum ALEXANDRI VII. de die 5. Maii 1667., cùm vetet, *alicujus cenſuræ Theologicæ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare* ſententiam aſſerentem neceſſitatem dilectionis Dei in attritione ex metu gehennæ. Notæ verò improbabilitatis, una eſt ex 14 Theologicis cenſuris, quibus damnabiles propoſitiones taxantur, ùt videre eſt apud Amicum 1. p. diſput. 29. in principio.

632. Atqui opinio de ſufficientia attritionis ex ſolo metu gehennæ, abſque ullo Dei propter ſe amore, eo ipſo incerta eſt, quo probabilis eſt ſententia oppoſita. Neque enim ſententia ulla, ſive metaphyſicè, ſive phyſicè, ſive moraliter certa eſſe poteſt, ſi contra ſe habeat ſententiam probabilem; ſed ſententia quæcumque eo ipſo incerta eſt, eo incertitudinis genere, in quo oppoſita probabilis eſt: & hæc eo ipſo improbabilis eſt, eo improbabilitatis genere, in quo oppoſita certa eſt, vel ſcilicet metaphyſicè, vel phyſicè, vel moraliter, ùt conſtat vel ex ipſa definitione tum probabilis opinionis, tum ſententiæ certæ. Opinio quippe probabilis (ſecundùm definitionem ab omnibus receptam) illa eſt, quæ

quæ in re utrimque incerta, gravi nititur fundamento, gravi ſcilicet authoritate, vel ratione. *In re*, inquam, *utrimque incerta*: ſic nempe, ut nec pro una parte contradictionis, nec pro altera, ulla ſtet authoritas, vel ratio certa. Videri poteſt Caſtro Palao de conſ. tract. 1. diſput. 2. p. 1. n. 1. Enimverò *opinio nihil certi habens, verum per veriſimilia quærit, potiùs quàm invenit.* S. Bernardus l. 5. de conſiderat. c. 2. Et iterum: *opinio eſt quaſi pro vero habere quod falſum eſſe neſcias*, id eſt certò non cognoſcas. Et eo ipſo, quo opinio contra ſe certam habere cognoſcitur rationem, vel authoritatem, habenti illam certitudinem, non eſt probabilis opinio, ſed improbabilis.

633. Certitudo quippe eſt neceſſaria veritas, nec illud eſſe poteſt probabiliter falſum, quod neceſſariò eſt verum. Nec certitudo de veritate unius partis contradictionis, ſecum compatitur formidinem, ſaltem rationabilem de ipſius falſitate, ſive de veritate alterius partis contradictionis, ùt per ſe patet, docentque Ariſtoteles & S Thomas. Intellectus quippe certus de aliqua re, judicat eam aliter ſe habere non poſſe. Nec ullus eſt, cui probabilis videatur opinio, quam falſam eſſe certò cognoſcit, vel cui certa videatur pars una contradictionis, de cujus veritate ſcit non deeſſe probabilem rationem dubitandi, vel contrarium opinandi. Videri poteſt Martinus Eſparza in appendice de licito uſu opin. prob. a. 363.

634. Propterea opinionem de ſufficientia attritionis, ex ſolo gehennæ metu conceptæ, incertam eſſe fatentur plurimi, & præcipui iſtius opinionis Patroni, ùt Melchior Canus, Ludovicus Loppez, Ruardus Tapperus, Dominicus Soto, Medina, Toletus, Suarez, Vaſquez, Sanchez, Gamachæus, Breſſerus, Franciſcus Bardi, Gonet, & alii [utì ex ipſorum verbis demonſtro in Ethica noſtra prolixiore] numero utique, authoritate, & doctrina non impares Eſparzæ, nonnullisque Jeſuitis Lovanienſibus,

ſibus, Duacenſibus, & Anglo-Leodienſibus, qui dictæ attritionis ſufficientiam certam, abſque certo, imò abſque probabili [ùt mihi videtur] iſtius certitudinis fundamento, aſſerere audent: Cùm ſufficientiam illam à Concilio Tridentino certò definitam, vel declaratam eſſe, probabile non ſit, ùt ex dicendis conſtabit.

635. Eo ipſo verò quo incerta eſt opinio illa, ſolùmque probabilis, Sacramentum & proximi ſalutem periculo exponit, qui cum ſola ejuſmodi attritione pœnitentem abſolvit. Et tanto majori quidem periculo, quanto major eſt incertitudo, minorque probabilitas iſtius opinionis. Nec probabilitas iſtius opinionis periculum illud abſtergit: ſi enim ſententia de neceſſitate Dei propter ſe dilectionis ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ, à parte rei vera ſit (utì probabiliſſimè veram eſſe, ſolidiſſimis infrà probabitur argumentis) attritio ex ſolo gehennæ metu, non eſt illa materia, quam pro hoc Sacramento Chriſtus inſtituit. Deficiente verò materiâ à Chriſto inſtitutâ, nec contrariæ opinionis probabilitas, nec mille Caſuiſtarum authoritas efficere poterit, ut valida ſit abſolutio data abſque materia à Chriſto inſtituta. Videant proinde, qui contrariam illam opinionem ſequuntur, an ipſis liceat, ad tuendam opinionem, quam deſponſaverunt, diſcrimini exponere Pœnitentiæ Sacramentum, & animas pro quibus Chriſtus mortuus eſt. Hoc profectò illicitum eſſe INNOCENTIUS XI. declaravit per Decretum n. 631. relatum.

636. Ergone dicendum [inquies] opinionem de ſufficientia attritionis ex ſolo gehennæ metu conceptæ, practicè improbabilem eſſe?

R. id planè dicendum. Quia, ſecundùm Decretum Innocentianum, practicè probabile non eſt, quòd liceat hoc Sacramentum conferre cum materia ſolùm probabili, & minùs tuta dum certa ſuppetit.

637. Scio nonnullos aſſerere, quòd Innocentianum Decretum ſolùm procedat ubi agitur de materia vel forma ſenſibili. Sed gloſſa iſta recipi non poteſt

poteſt. Quâ enim poteſtate ſic reſtringunt Eccleſiæ Decretum ? Quis dedit ipſis hanc poteſtatem ? indiſtinctè & generaliter INNOCENTIUS loquitur. Indiſtinctè proinde & generaliter accipiendum eſt ipſius Decretum, ſecundùm illud : *vbi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus.* Maximè primò, quia rationes (n. 631 allatæ) quæ id illicitum probant, ubi de ſenſibili materia agitur, pariter id probant de materia etiam inſenſibili.

Secundò. Quia ſi liceret Sacramentum conferre cum materia inſenſibili ſolùm probabili, ubi certa ſuppetit ; liceret pariter illud conferre cum intentione inſenſibili, ſolùm probabili, ubi certa ſuppetit. Liceret ergo Sacramentum conferre cum intentione ſolùm probabiliter ſufficiente ad valorem Sacramenti, quod nullus admittit.

638. At, inquit Eſparza Romanæ Inquiſitionis Qualificator in litteris Romæ datis 6. Aprilis 1680. *apud Cenſores* propoſitionum per Decretum Innocentianum proſcriptarum, *actum fuit in terminis de ſufficientia attritionis, atque ex conſenſu omnium, qui aderamus, ſententia communis remanſit incolumis, primaque propoſitio ſolùm reprobata fuit propter ſuam illimitatam amplitudinem, cum indiſtinctione ſpeculativè tantùm probabilis à probabili etiam practicè. Sententia autem de ſufficientia attritionis eſt practicè probabilis, imò moraliter & pluſquam moraliter certa.*

639. At (repono ego) ex pręmiſſis conſtat, à veritate alienum eſſe, quòd ſufficientia illius ſit practicè probabilis ; & longè magis alienum, quòd ſit moraliter certa : cùm nec fundata ſit in Divinis Litteris, nec in Patribus, nec in Antiquitate, nulloque Eccleſiæ Decreto ſit definita. Imò contra eam militent argumenta ex Divinis Scripturis, ſanctis Doctoribus, & ratione, ſi non omnino certa, certè probabiliſſima, & levioris armaturæ ſunt quæ pro ea adferuntur, ùt conſtabit ex dicendis. Exceſſit proinde R. P. Eſparza, prorſusque improbabiliter aſſeruit, opinionis ſuæ praxim eſſe moraliter & pluſquam moraliter certam. Oppoſitum declararunt Il-

Iuſtriſſ. D. Jacobus Boonen Archiepiſcopus Mechlinienſis, & Illuſtriſſ. D. de Wacktendonck Epiſcopus Namurcenſis, & ideo contrariam opinionem practicari juſſerunt ſolemni Decreto, ille 26. Martii 1637., iſte in Synodo anni 1659. tit. de Sacram. pœnit. cap. 21.

640. Quidquid igitur ſit de eo quod addit Eſparza, ſufficientiam attritionis ex conſenſu omnium Qualificatorum ſpeculativè intactam remanſiſſe & incolumem; incolumis non remanſit praxis illius ſecundùm Decretum INNOCENTII, quem audire jubemur, non Qualificatores illos: quia ſuper Pontifices, non ſuper ipſos ædificata eſt Eccleſia Chriſti, quæ (Apoſtolo teſte) *columna eſt & firmamentum veritatis.* Nec Decretum ALEXANDRI VII de 5. Maii 1667. vetat improbabilem vocare praxim opinionis de ſufficientia formidoloſæ attritionis, ſed opinionem ipſam ſpeculativè conſideratam; utpote de qua ſola loquitur, non de praxi ipſius. Quam vel ipſe ALEXANDER implicitè eo ipſo reprobavit, quo dictam opinionem incertam cenſuit. Incertam verò eo ipſo cenſuit, quo contrariam opinionem improbabilitatis notâ taxari vetuit, ùt dixi n. 631.

CAPUT

CAPUT LV.

Neceſſitas Divini Amoris ad juſtificationem , etiam ſacramentalem ; inſufficientiaque proinde attritionis purè formidoloſæ , probatur ex Divinis Litteris.

641. PRIMÒ : Ex primo , maximoque mandato , *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo* : Certum namque eſt hoc mandato præcipi dilectionem Dei ſuper omnia. At nullum rationabilius tempus deſignari poteſt obligationis iſtius præcepti , quàm illud , quo homo reconciliari vult cum Deo , offenſo per ablatum ipſi principatum amoris , eumque in creaturam tranſlatum. Tum quia reconciliatio amici , & præſertim talis amici , offenſi per læſas amicitiæ leges , fieri debet per reparationem amicitiæ læſæ , amicum reſtituendo in ſtatum priſtinum ; talique proinde amico , taliter offenſo , amoris reſtituendo principatum : cùm aliter reparari nequeat illata Deo injuria ſublati iſtius principatûs, & non dimittatur peccatum , nisì reſtituatur ablatum. Tum quia quodcumque aliud tempus deſignaveris , non tantâ , vel certè non majori ratione deſignatio tua fulcietur , quàm deſignatio temporis, quo homo reconciliari vult Deo offenſo &c. Solum namque extremum vitæ tempus deſignare , nimis avarum , & ſerum eſt , nec rationi , nec Eccleſiæ declarationi conforme. Dicere etiam quòd præceptum iſtud obliget ſemel in uno , vel pluribus annis , nimis etiam avara deſignatio eſt , nec tantâ , vel certè non majori ratione fulta , quàm deſignatio temporis dictæ reconciliationis. Et idem eſt , ſi cùm S. Thoma deſignaveris vitæ rationalis principium. Quia ſi puer baptizatus , qui nec peccato originali

inficitur, nec actuali in Deum se amore convertere teneatur, cùm primùm ratione utitur; quantò magis qui à Deo propriâ suâ voluntate recessit, sublatoque ipsi amoris principatu, eum in creaturam transtulit, Deumque creaturæ in amore postposuit? Si puer sine amore incipere non potest vitam rationalem: quomodò peccator sine amore incipere potest christianam? Denique si puer vitam rationalem inchoans, Deum diligere teneatur, ad eumq; se & omnia sua referre; postquam ejusmodi dilectionem per subsequens peccatum mortale retractavit, tenetur illam repetere, non secùs ac si denuò procreatus esset.

642. Instauratur argumentum: Si homo peccator tunc non teneatur Deum diligere, dum per Baptismi, vel Pœnitentiæ Sacramentum, charitatem in corde suo diffundi vult per Spiritum Sanctum: ergo nunquam tenetur Deum diligere, saltem dum ipsi non deest copia Sacramenti. Cùm enim nihil rationi, nihil æquitati & justitiæ conformius, quàm tunc Deum saltem diligere, dum post peccatum (quo creaturæ Deum in amore postposuisti) à Deo diligi vis (juxta vulgatum istud: *ut ameris, ama*) nihil etiam rationi, nihil justitiæ, & æquitati conformius, quàm ut tunc saltem ipsi restituas amoris principatum, dum tibi remitti vis injuriam, qua ipsi principatum istum subripuisti, & non sine grandi contemptu ipsius, in creaturam transtulisti. Divinæ dilectionis præceptum evacuat, quisquis tunc illius obligationem negat. Nullam quippe rationem afferre poterit, cur absque Dei dilectione salutem peccator adipisci non poterit, si absque ea gratiam, & tantæ injuriæ remissionem valeat adipisci. Sit enim peccator, qui post horrenda quæcumque post Baptismum commissa, violataque omnia divinæ Legis mandata, ne primo quidem mandato unquam satisfecerit; sed divini tandem Judicii, infernique timore concussus, ex eoque solo timore attritus, confessus, & absolutus, repentè corruat, post absolutionem subitò è vivis ereptus. Talemne salvan-

ſalvandum cenſet formidoloſæ attritionis Patronus, an non ? Si ſic : divinæ dilectionis primum maximumque mandatum, primariam proinde & maximam Chriſtianæ Religionis obligationem evacuat, ſive ad nihilum redigit, ſaltem ubi copia non deeſt Sacramenti. Si non : igitur per talem attritionem, confeſſionem, & abſolutionem, adeptus non eſt gratiam juſtificantem. Aliàs deceſſiſſet juſtificatus ; certiſſimè proinde deceſſiſſet ſalvus.

643. Propterea Morinus, l. 8. cap. 4. n. 4. rectè animadvertit, quòd ſententia de formidoloſæ attritionis ſufficientia ad juſtificationem, *videtur neceſſariò ſibi ſupponere, velut fundamentum, hanc doctrinam, poſſe hominem ſolo habitu gratiæ, ſine ullo dilectionis Dei motu in hac vita, non modò juſtificari, ſed etiam reapsè in Cœlum recipi.*

644. Et revera hanc erroneam doctrinam Attritionarii plures admittunt, etiam (quod maximè dolendum eſt) plures ex iis quorum Inſtituti Teſſera eſt, Ad Majorem Dei Gloriam [quaſi vero primi maximique Mandati, primariæque obligationis Chriſtianæ Religionis ad nihilum redactio, dum copia non deeſt Sacramenti, ad majorem Dei gloriam cedere poſſet) eam quippe in ſuis de Pœnitentia dictatis Anglo-Leodienſibus. noviſſimè admittit R. P. Eduardus Slaughter, p. 2. diſput. 4. ſect. 6. in reſponſ. ad 2. object. hiſce verbis : *Poteſt contingere ut ſalveturhomo, qui omnia Dei Mandata ſæpiſſimè violavit, & numquam implevit primum mandatum diligendi Deum .... ſi homo ille ſuſcipiat Sacramentum cum ſola attritione .... & ſtatim moriatur.*

645. Nec è ſuis primus ipſe id docuit. Idem, ante ipſum, tradiderant Sanchez l. 2 in Decalog. c. 35. n. 9. Azor. tom. 1. l. 9. c. 4. q. 1. Tamburinus l. 2. in Decalog. c. 3. §. 2. ubi ſic : *Mihi placet Doctrina Azor, qui docet hoc præceptum charitatis impoſitum fuiſſe ob juſtificationem impii : ſolùm igitur tunc obligare, quando impius, quia Sacramentum Pœnitentiæ non eſt in promptu, non habet aliam viam, quâ ſe juſtificet, niſi eliciat actum contritionis, quæ . . . .*

actum amoris Dei ſuper omnia dilecti involvit. Conſequenter igitur & indirectè, ratione ſuæ juſtificationis, non formaliter & directè, ad actum charitatis Fideles obligantur. Et ne indirectè quidem, ſi Pœnitentiæ Sacramentum in promptu ſit. Unde ibidem *tutiſſimam ſententiam* dicit eorum, qui tenent, homines non teneri ad diligendum Deum, nec in principio usûs rationis, nec in fine vitæ. Sed & ùt Morinus ait, loco citato n. 26. *Viri graves ... permulti ... negant, ullo unquam tempore, neceſſarium eſſe aliquem, poſt varia crimina pœnitentem, contritionis & dilectionis Dei actum elicere, ut Deo reconcilietur: modò Sacramenti ſuſcipiendi fiat illi copia ....* Ita Henricus Henriquez, l. 4. Summæ c. 6. n. 5. Quid verò Suarez? tom. 4. in 3. p. diſputat. 25. ſect. 4. poſtquàm dixiſſet, hominem in fine vitæ teneri ad eliciendum actum divini amoris, vi primi Mandati, tametsi per Sacramentum cum ſola attritione juſtificari queat, addit: *Quòd ſi contingeret, hominem in eo caſu mori ſine actu amoris, vel contritionis, & ſine novo pectato; vel quia raptus eſt priuſquàm hoc advertere poſſet; vel quia illum omiſit ex probabili ignorantia obligationis, ſeu juris, aut etiam facti; quia ſcilicet conatus eſt ad talem actum habendum, & putavit ſe habere, & tamen reverà non habuit. In his* [*inquam*] *caſibus ille homo ſalvabitur. Quia tunc neceſſitas talis actûs, non eſt medij, ſed Præcepti: à cujus tranſgreſſione tunc excuſabitur propter aliquam ex dictis circumſtantijs.* Putat ergo Suarez, quòd licèt primum maximumque Mandatum per ſe aliquando obliget, v. g. in fine vitæ; ab ea tamen obligatione probabilitas excuſet, ſi quis v. g. ſequatur opinionem viſam ſibi probabilem Sanchez, Azor, & Tamburini, quæ dicit, Mandatum illud per ſe nunquam obligare, nequidem in principio & fine vitæ. Iſto proinde caſu. abſque Dei amore hominem ſalvari poſſe.

646. Verùm ad majorem Dei gloriam non eſt, aſſertio quæ dicit, quòd ſine Dei amore adultus Chriſtianus per Pœnitentiæ Sacramentum ſalvari poſſit

poſſit. Hoc quippe aſſerere, adeo Chriſtianæ Religioni contrarium eſt & inimicum, ut vel ipsi hæretici ex iſta aſſertione vehementer ſcandalizentur, anſamque accipiant calumniandi Ecclesiam Catholicam, impediendique reditum fratrum ſeparatorum ad illam, ùt videre eſt in libro Jurii (ſectarii juratiſſimi) cui titulus, *Præſervativum contra mutationem Religionis*, pag. 186. & ſeqq. ubi sic; *Contritio præclara res eſt; ſed in locum ipſius, magno infortunio, neſcio quæ diſplicentia ſubrogata eſt, quæ dicitur attritio. Dolor eſt proveniens ex intuitu pœnarum inferni, abſque interventu amoris Dei .... Attritio iſta prætenditur cum Sacramento ſufficere ad juſtificationem, & per conſequens ad ſalutem. Sic homo ſalvus & juſtus eſſe poterit, qui divini amoris actum nunquam elicuit. Dicetur mihi quòd iſte ſit ſenſus quorumdam particularium. Ita: ſed iſti particulares cenſent, eumdem eſſe Concilij Tridentini ſenſum. Enimverò vel abſque oculis ſumus, vel clarè percipimus ita eſſe.* Refert deinde cap. 4 ſeſſ. 14. in quo ſe fundant formidoloſæ attritionis defenſores, in eo minùs laudabiles, quòd in hoc iſtius hæretici patroni sint, vel ſequaces. Refert& quaſdam ſuper hoc contentiones Catholicorum Doctorum. Poſt quæ ſubjungit: *Iſti Domini ad concordiam inter ſe redibunt, ſi ipſis videbitur, priuſquam nos ad reunionem invitent. Nam ſine diverticulo ipſis denuntiamus, nunquam nos in eam Eccleſiam redituros, ubi tolerantur qui dicunt, poſſe hominem ſalvari qui Deum totâ vitâ ſuâ non amaverit.*

647. Dogma ergo iſtud: *abſque ullo divinæ dilectionis actu, homo adultus ſalvus eſſe poteſt*, ſcandaloſum eſt, impium, erroneum, hæreticum. Quia evertit primariam & principalem Chriſtianæ Religionis obligationem. Nec dogma iſtud Ecclesia Catholica tolerat, utì Jurius ipsi calumniosè imponit. Imo illud prorſus eliminavit, dum per Summos Pontifices Alexandrum VII. Innocentium XI. & Alexandrum VIII. ſequentes propositiones damnavit. *Homo nullo unquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum fidei, ſpei & charitatis, ex vi Præceptorum ad eas virtutes*

pertinentium. Præceptum charitatis erga Deum tunc ſolùm obligat, quando tenemur juſtificari, & non habemus aliam viam quâ juſtificemur. Deum *finem ultimum homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decurſu vitæ ſuæ moralis.* Hanc ALEXANDER VIII. damnavit ùt hæreticam.

648. Haſce propositiones abſurdas æquè ac impias condemnando, Romana Ecclesia manifeſtum facit, calumnioſum eſſe quod nobis Jurius imponit: " Catholici tolerant omnes doctrinas malas, illam etiam quæ negat neceſſitatem amandi Deum " *Sed ô Deus! quàm juſtus* (ait Meldensis Epiſcopus in hiſt. variar. advertent. 2.) *qui nos mendaciter accuſant, quòd eam toleremus, in pœnam calumniarum ſuarum, ſpiritui erroris traditi, ipſimet rei ſunt criminis quod nobis imponunt, cùm errores iſtos tolerent in Lutheranis*: ex quorum hæretico dogmate, negante neceſſitatem bonorum operum ad ſalutem, conſectarium eſt, *abſque ullo dilectionis actu hominem ſalvum eſſe poſſe*, ùt fatetur Scultetus Lutheranus [apud Jurium] ex iſto dogmate concludens, *Deum ab homine non exigere opera charitatis, velut conditiones, ſine quibus non eſt ſalvus.* Quod licèt sit contra Scripturam, quæ ſalutem non promittit niſi diligentibus Deum, 1. Cor. 2. v. 9. Jacob. 1. v. 12.; Lutheranos tamen ad communionem cum Calviniſtis, abſque mutatione dogmatum ſuorum, Jurius invitat.

649. Secundò: aſſertio noſtra probatur ex omnibus ſacris Eloquiis, quibus tom. 1. probavimus, omnia quæ deliberatè agimus, ex Dei propter ſe amore facienda. Si enim omnia, igitur & pœnitentia, etiam Sacramentalis.

650. Tertiò: ex omnibus Textibus ſacris, quibus Dei dilectio, velut conditio poſtulatur ad hoc ut à Deo diligamur. Proverb. 8. v. 17. *Ego diligentes me diligo.* Joan. 14. v. 21. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo* v. 23. *Si quis diligit me .... & Pater meus diliget eum.* Ubi sicut dilectio benevolentiæ ſignificatur ex parte Dei, ita & ex parte noſtra. Siquidem *omnis dilectio benevolentiam quamdam habet erga eos qui*

qui diliguntur, ait Auguſtinus tract. 8. in Joan.

651. Quartò ex 1. Joan. 3. v. 14. *tranſlati ſumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres:* & v. 15. *qui non diligit manet in morte.* Ubi quia dilectio propriè ſonat actum, non ſolam odii negationem [quæ propriè non eſt dilectio, & propter quam ſolam non ſumus tranſlati de morte ad vitam] utroque iſto Apoſtoli teſtimonio omnes paſſim Theologi rectè probant neceſſitatem divinæ dilectionis ad juſtificationem extraſacramentalem; nec certè alio urgentiori loco probari poteſt. Verùm eo non minùs probatur neceſſitas ejuſdem ad juſtificationem etiam in Sacramento. Cùm generale ſit Apoſtoli dictum; generaliter proinde intelligendum. Neque enim generalia Scripturæ dogmata authoritate privatâ reſtringere licet.

652. Nec refert quòd Apoſtolus ibi loquatur de dilectione fraterna: cùm non loquatur de fratris dilectione, nisi quâ frater diligitur propter Deum; quæque proinde finaliter Dei dilectio eſt: nam ùt Auguſtinus ait, dilectio Dei, & dilectio proximi ita invicem connexa, ſunt ut unum inveniatur in altero. Sive ùt loquitur tract. 66. in Joan. 13. bene *intelligentibus utrumque invenitur in ſingulis. Nam & qui diligit Deum non eum poteſt contemnere præcipientem ut diligat proximum. Et qui ſanctè & ſpiritualiter diligit proximum, quid in eo diligit niſi Deum?* Similia habet l. 8. de Trinit. cap. 8. l. de diſciplina chriſt. cap. 5 & alibi frequenter.

653. Quintò: aſſertio noſtra probatur ex 1. Cor. 13. v. 3. *ſi tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* Ubi Apoſtolus loquitur de charitate actuali, ùt Sancti intellexerunt, conſtatque ex antecedentibus, textuque ſermonis, ubi de actibus ſermo eſt, non de ſolis habitibus: *Charitas patiens eſt, benigna eſt, non quærit quæ ſua ſunt, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet.* Conſtat quoque ex antitheſi linguarum, *ſi linguis hominum loquar & Angelorum* &c., quæ vel ſolùm, vel maximè pertinet ad actum ſecundum.

dum. Et ideo ex hoc loco SS. Doctores inferunt, nec Baptiſmum ſanguinis, nec Baptiſmi Sacramentum juſtificare ſine charitate actuali, ùt vidimus tom. 9. ubi de Baptiſmo. Enimverò S. Thomas ad eum Apoſtoli locum, *effuſio ſanguinis* (ait) *non habet rationem Baptiſmi ſi ſit ſine charitate.* Igitur & idem rectè infertur de Pœnitentiæ Sacramento.

654. Sextò : ex cap. 5. epiſt. ad Galat. v. 5. *nos enim ex fide ſpem juſtitiæ expectamus.* Ex qua fide ? ſequitur & dicit Apoſtolus : *nam in Chriſto Jeſu neque Circumciſio aliquid valet, neque præputium ; ſed fides quæ per charitatem operatur.* Ubi ly *per charitatem* Sancti vertere ſolent per dilectionem quæ actum ſecundum importat. Sic enim legere ſolet Auguſtinus, & cum eo S. Thomas in expoſitione hujus loci. Et ita etiam alii paſſim interpretes, & Chriſti Martyr Roſſenſis, eo Apoſtoli teſtimonio refutans articulum primum Lutheri : *ecce*, inquit, *non ſola fides, ſed cui conjuncta eſt dilectionis operatio* [nota] *valet ad juſtificationem.* Unde ſic argumentor. Fides ſine dilectione ſeu charitate actuali, juſtificare nequit, etiam in Sacramento : ergo nec timor, neque ex timore dolor. Probatur antecedens : ſi enim fides ſine charitate actuali aliquid valeret in Sacramento, iſtud Apoſtoli oraculum abſolutè & ſine reſtrictione non eſſet verum, ſed cum reſtrictione dumtaxat, ſine qua Apoſtolus loquitur : imo reſtrictionem implicitè excludit, dum dicit, *neque circumciſio aliquid valet*, quæ Sacramentum erat veteris Legis. Perinde eſt enim ac ſi dixiſſet : *neque Sacramenta aliquid valent.* Et ſic Auguſtinus intellexit, dum l. 2. contra Petilian. cap. 77. dixit : *teneamus charitatem, ſine qua & cum Sacramentis & cum fide nihil ſumus* Sic intellexit & Tridentinum dum ſeſſ. 6. cap. 7. ex Apoſtolico illo teſtimonio contra hæreticos probavit, ſolam fidem, etiam cum Baptiſmo, ſine charitate operante ad ſalutem non ſufficere : *hanc*, inquit, *fidem* (per charitatem ſcilicet operantem, ùt Apoſtolus loquitur) *ante Baptiſmi Sacramentum ex Apoſtolorum traditione*

ditione Catechumeni ab Eccleſia petunt, cùm petunt fidem vitam æternam præſtantem, quam .... ſine charitate (operante) *fides* adultis *præſtare non poteſt. Unde & ſtatim verbum Chriſti audiunt: ſi vis ad vitam ingredi ſerva mandata*, maximè primum & maximum *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde* &c. utì Rituale Romanum exponit, dum Baptiſmi ritus explicat.

655. Septimò ex 2. Cor. 7. v. 9. & 10. *gaudeo .... quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam, contriſtati enim eſtis ſecundùm Deum .... quæ enim ſecundùm Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur.* Ex his verbis arguo ſic: triſtitia quâ peccator ſalubriter contriſtatur ad pœnitentiam, non eſt triſtitia ſecundùm hominem, ſed *ſecundùm Deum.* Sed triſtitia ex ſolo ſervili gehennæ metu non eſt triſtitia ſecundùm Deum, ſed ſecundùm hominem. Ergo non eſt illa quâ peccator ſalubriter contriſtatur ad pœnitentiam. Major eſt Apoſtoli. Minor probatur: tum quia triſtitia ex ſolo ſervili gehennæ metu, procedit ex ſolo amore noſtri, non Dei; utpote reſpiciens ad ſolum intereſſe noſtrum, non Dei. Tum quia non eſt triſtitia propter Deum, ſed propter hominem. Non eſt igitur triſtitia *ſecundùm Deum*, ſed ſecundùm hominem. Unde nullus ſanctorum Doctorum, nullus veterum ſacrorum Interpretum proferri poteſt, qui per triſtitiam *ſecundùm Deum*, eo Apoſtoli loco, intellexerit triſtitiam ex ſolo timore gehennæ; ſed eam dumtaxat omnes intellexerunt quæ eſt ex Dei propter ſe amore, ſive *ex Dei charitate*, prout Apoſtolum exponit vel ipſe Cornelius à Lapide, ita intellexiſſe dicens, Chriſoſtomum & Caſſianum. Profectò S. Thomas in cap. 7. 2. ad Corinth. expreſsè dicit, quòd *amor Dei cauſat triſtitiam de peccato. Et hæc eſt triſtitia ſecundùm Deum.* Similiter Caſſianus de ſpiritu triſtitiæ l. 9. cap. 11. *hæc triſtitia de qua Apoſtolus, quæ pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur .... ex Dei charitate deſcendit.* Similia habent Baſilius infrà n. 683. Chriſoſtomus hom. 4. & 15. in 2. ad Corint. Ambroſius & Anſelmus ad citatum Apoſtoli locum. Bernardus ſerm. 2. in

cap. jejunii, verba habes infrà n. 672.

656. Ne quis verò locum illum Apoſtoli reſtringat ad triſtitiam extrafacramentaliter operantem ſalutem, obſtat Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 14., ubi declarat, illis Apoſtoli verbis contineri pœnitentiam Chriſtiani hominis, agendam ab illis, qui *poſtquam ab accepta juſtificationis gratia, per peccatum exciderunt.... excitante Deo per Pœnitentiæ Sacramentum, merito Chriſti, amiſſam gratiam recuperare procuraverint.*

CAPUT LVI,

Eadem neceſſitas probatur ex Rom. 6. v. 15, quo prorſus ſuffl aminatur confi cta à recentioribus Caſuiſtis prærogativa exemptionis Chriſtianorum à neceſſitate amoris.

657. IBI namque Apoſtolus filiis Novi Teſtamenti ſic conteſtatur: *Non accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, ; ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum in quo clamamus Abba Pater. Videlicet* (ait ibi Chriſoſtomus hom. 14.) *ut ne ampliùs ob præſentaneæ pœnæ timorem, ſed ob ipſius amorem, tum virtutis habitus, tum reliqua officia, ac rectè facta* (igitur & pœnitentia) *in nobis exiſtant.... Illi* [filii veteris Teſtamenti] *formidine adducti cuncta faciebant.* Hi *autem ſpiritûs deſiderio, & amore.* Unde, ſicut alicubi dicit: illi hodie pertinent ad Vetus Teſtamentum, qui Deo ſerviunt ex timore; olim verò illi pertinuerunt ad Novum, qui Deo ex amore ſervierunt. Quia, ùt ait lib. de nat. & grat. cap. 57. *Sub lege eſt qui timore ſupplicii, quod lex minatur, non amore juſtitiæ ſe ſentit abſtinere ab opere peccati.* Et ùt ait in lib. contra Adimant. cap. 17., id ex allatis colligens Apoſtoli verbis: *hæc eſt breviſ-*

Digitized by Google

breviſſima utriuſque Teſtamenti differentia, timor, & amor. Concinit S. Thomas in cap. 4. Matth. *vetus erat lex timoris, nova verò amoris.* Et 2. 2. q. 108. a. 1. ad 3. *Qui ex amore bonum operantur, ſoli propriè ad Evangelium pertinent.... : qui verò ex amore non moventur ad bonum, ſed ex timore, etſi numero ſint de Eccleſia, non tamen merito.*

658. Recentioribus ergo Caſuiſtis, qui aſſerere non verentur, iſtam eſſe Novi Teſtamenti, præ Vetere, prærogativam, quòd in Novo ſalutaris gratia, peccatoribus Deum non amantibus infundatur, quòdque ſolo motivo ſervilis timoris, in lege amoris, juſtificari poſſit Chriſtianus, quod in lege timoris non potuit Judæus. Quaſi iſta prærogativa ſit Sacramentorum novæ legis præ Sacramentis veteris legis, quòd illa minorem perfectionem, ſeu minùs perfectam præparationem in ſuſcipiente requirant quàm iſta.: Hoc, inquam, aſſerentibus meritò reponimus illud quod Salvator ait : *Erratis, neſcientes Scripturas.* Neque enim majoribus donis præ Judæo donatus eſt Chriſtianus, ut minora, ſeu minùs perfecta Deo redderet ; nec ipſi ſublimiora credita ſunt Sacramenta, gratiarumque, ſeu aliorum beneficiorum munera, ut viliorem affectum, imperfectioresque grates ei rependeret ; nec denique data eſt ei poteſtas filium Dei fieri, ut ſervili, vel mercenario affectu Patrem amantiſſimum proſequeretur, cùm ſcriptum ſit Luc. 12. v. 48. : *Cui multum datum eſt, multum quæretur ab eo, & cui commendaverunt multum, plus petent ab eo : Hoc* enim *natura, hoc ratio, non ſola hoc verbi divini clamat authoritas*, inquit Author ſerm. de Baptiſmo Chriſti poſt opera Cypriani. Unde & Matth. 5 v. 20. dicitur : *Niſi abundaverit juſtitia veſtra pluſquam Scribarum & Phariſæorum, non intrabitis in Regnum Cœlorum.*

659. Ex Chriſtianorum ergo cordibus abjiciatur figmentum iſtud, ſeu monſtruoſa, ſcandaloſaque opinio, quam, Morino teſte, l. 8. cap. 4. n. 26. permulti amplectuntur, *Sacramentorum utique Evangeli-*

gelicorum ſupra legalia præſtantiam & prærogativam in hoc potiſſimùm fulgere, quòd evangelica graviſsimo contritionis & dilectionis Dei jugo nos liberaverint. Chriſtum, cùm confeſsionis neceſsitatem induxit, ne duro nimis onere impios, & Dei oſores gravaret, diligendi habitu & facultate placatum, dilectionis divinæ neceſsitatem ſuſtuliſſe. Ita Henricus Henriquez l. 4. ſumm. cap. 6. n. 5. Ita etiam Pinterellus in libello ad Abbatem Boiſſiacum p. 53., ubi ſic : *æquitati conſentaneum fuit in Lege Gratiæ, & Novi Teſtamenti, illud durum & difficile exercendi, ad obtinendam juſtificationem, perfectæ contritionis, id eſt charitatis actûs, præceptum reſolvi. Æquum inquam fuit inſtitui Sacramenta, quæ charitatis defectum ſupplerent, ne tam arduam animi affectionem requirerent: alioquin Chriſtiani, qui filii ſunt, nihilo facilius Patris ſui gratiam ſibi reconciliarent, quàm Judæi, qui tantùm ſervierant.*

660. Monſtruoſam voco ſcandaloſamque opinionem, quæ prærogativam Chriſtianorum, præ Judæis, Sacramentorumque novæ Legis, præ legalibus, ſitam eſſe dicit in abolitione vel diminutione neceſſitatis amandi. Tum quia contraria eſt Divinis Oraculis ſupra relatis. Tum quia piis mentibus incutit horrorem, nataque eſt Chriſtianam Religionem Judæis Paganisque contemptibilem reddere. Tum denique quia adeò contraria eſt unanimi Patrum ſenſui, ut eorum nullus de Evangelii ſupra legem prærogativa loquatur, qui majorem à Chriſtianis perfectionem non requirat, quam à Judæis, ſecundùm Oracula iſta Divina. Ita expreſsè Iſidorus l. 1. ſentent. cap. 20. Caſſianus collat. 21. cap. 32. 33. 34. Unde Morinus l. 2. cap. 1. graviter admonet, *ſummoperè cavendum ne prærogativa Evangelii ſupra legem, ſeu novæ legis ſupra veterem in interioris perfectionis diminutione reponamus. Nihil enim, meâ quidem ſententiâ, fingi poteſt evangelicæ gratiæ magis contrarium & inimicum.* Nihil etiam fingi poteſt Chriſtianæ Religioni magis probroſum, quàm aſſerere quòd non amare Deum ſit novæ Legis privilegium : cùm potiùs ſit Chriſtianorum opprobrium.

661.

661. Enimverò prærogativam Evangelii ſupra legem, Sacramentorumque Evangelicorum ſupra legalia, ſuo CHRISTUS ſanguine haud dubiè promeruit. Perabſurdum verò, ſcandaloſum, & impium eſt, aſſerere, ſuo nobis ſanguine CHRISTUM promeruiſſe abolitionem, vel diminutionem neceſſitatis divini amoris, ſive ut minor eſſet iſtius amoris neceſſitas in lege amoris, quàm in lege timoris. Cùm non ideo CHRISTUS venerit, nec pretioſum fuderit ſanguinem: imò ignem divini amoris venerit mittere in terram, non ut extingueretur, ſed ut arderet, teſteque Apoſtolo in verbis ſuprà relatis, ad hoc venerit, ut faceret nos filios dilectionis, non ſervos timoris, noviſque atque convincentibus argumentis divini amoris neceſſitatem firmaret, augeretque; non auferret, diminueretve. Ideo namque: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret.* Ideo Filius ipſe *dilexit nos, & lavit nos à peccatis in ſanguine ſuo*; Ideo, *cùm dilexiſſet ſuos qui erant in mundo, in finem dilexit eos*, naſcendoque ſe dedit ſocium, conveſcens in edulium, moriens in pretium, regnans in præmium. Quis oculos habet, & non videt, hisce titulis augeri, non minui neceſſitatem redamandi eum, qui prior uſque adeo dilexit nos? Ut enim mellifluè Bernardus l. de diligendo Deo: *Si totum me debeo pro me facto; quid addam pro me refecto, & refecto hoc modo? Non enim tam facilè refectus, quàm factus.* *Quis* (inquit Auguſtinus l. de catech. rudib. cap. 4.) *non redamare affectet juſtiſſimum & miſericordiſſimum Deum, qui prior ſic amavit injuſtiſſimos & ſuperbiſſimos homines, ut propter eos* mitteret unicum Filium ſuum? Non profectò ad hoc tam profuſa erga nos Dei dilectio, beneficentiaque præſtita eſt, ut à reciproci amoris neceſſitate nos liberaret [hoc enim contra naturam, contra rationem, contra divini verbi authoritatem eſt] ſed, ùt Auguſtinus ibidem, *ad hoc divina nobis tam ſedula erga nos, & tam profuſa beneficentia commendatur, ut ſollicitemur ad gratiam ſeu gratitudinem, invitemur ad dilectionem. Quærit*

rit fortaſſe aliquis [verba ſunt Salviani l. 2. contra avaritiam] *quid ſit iſtud quod nunc plus exigat Deus à Chriſtianis per Evangelium, quàm à Judæis antè per Legem* ? Et reſpondet : *aperta iſtius rei ratio eſt. Ideo enim majora nunc Domino noſtro ſolvimus, quia majora debemus. Judæi quippe habebant quamdam umbram rerum ; nos veritatem. Judæi fuerunt ſervi ; nos adoptivi. Judæi acceperunt Litteram Occidentem ; nos ſpiritum vivificantem. Judæis ſervis Magiſter miſſus eſt ; nobis Filius : Judæi manna manducaverunt ; nos Chriſtum. Qui cùm, ùt Apoſtolus ait, in forma Dei eſſet, humiliavit ſemet-ipſum uſque ad mortem, mortem autem crucis.... Hæc ergo cauſa eſt*, non quâ minùs devoti & amantes ; *ſed quâ devotiores*, ac per conſequens amantiores, *eſſe nos Dominus ſibi vult ; quia tam magno devotionem noſtram*, dilectionemque *pretio comparavit.... Unde intelligant omnes religioſi* [id eſt Chriſtiani] *non ſatis ſe Deo reddere, etiamſi univerſas dederint facultates : quia licèt ſua cuncta diſpenſent, ipſos ſe tamen debent.* Denique JESUM non veniſſe, ut divini amoris neceſſitatem tolleret, Auguſtinus docet tract. 1. in Epiſt. Joan. *Jeſus* enim *opus non erat ut veniret, nisi propter charitatem.*

662. At [inquit Pinterellus] durum & difficile eſt divinæ dilectionis mandatum. At [repono ego] non eſt hoc ſatis dignè loqui de primo, maximoque mandato, deque prima & maxima Chriſtianæ Legis obligatione. Quomodo enim *durum*, inquit Auguſtinus, *quomodo grave, cùm ſit dilectionis mandatum* ? Dilectio quippe eſt, quæ cætera alioquin gravia & difficilia, levia efficit & facilia, ſiquidem *amanti nihil difficile* : Et *qui amat non laborat.* Quomodo durum ? quod à S. Thoma Villanovano ſerm. de hoc præcepto vocatur *ſuave nimis & dulciſſimum mandatum, jucundum & leve præceptum. Quid*, inquit, *jucundius, quàm te diligere, Deus meus* ? *Et quis poteſt non amare te Domine* ? *ſi præciperes ut non diligerem te, hoc mihi impoſſibile & intolerabile videretur. Tolerabilior propemodum infernus eſt quàm non diligere te.*

663.

663 Impoſſibilis proinde atque intolerabilis S. Thomæ Villanovano viſa eſt ſupradicta prærogativa Evangelii ſupra Legem. Ad quod amplius inculcandum, ſic pergit: *attendite fratres mei, attendite & videte qualia præcepta nobis injungit Deus noſter, non aſpera & difficilia, non gravia & importabilia. Non quidem jugulare filios . . . . non lacerare carnes verberibus, non pedibus nudis ſuper ferreos tribulos ambulare . . . . ſed quid? . . . . diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo . . . . nihil aliud peto, nihil aliud impono, nihil aliud à vobis requiro. Solum amorem flagito, hoc ſolo pro tot beneficiis & donis contentus ſum: O homo! ama & regna. Ama & omnia quæ habeo tua ſunt. Audiſtis unquam aliquid clementius, aut benignius . . . . Quid enim jucundius, quid dulcius, quàm amare? quid ſuavius? quid levius? quid eſt vita ſine amore, niſi atrociſſima mors? qui non amat, etiam dum vivit, mortuus à corde eſt. Vita enim cordis, amor eſt. Quis excuſari poterit à tali præcepto? O quàm juſtè damnantur æterno ſupplicio, qui perpetuò malunt ardere, quàm amare! . . . . quid vidiſti in Deo tuo, ô damnate, qui ne diligeres ardes! . . . . Dominus per Iſaiam exprobrat dicens . . . . utique ſi gravia tibi imperaſſem, ea facere debueras; quantò magis quia non dixi tibi niſi ama & regna? Hæc omnia ad populum novum quem creavit ſibi, id eſt Chriſtianum. Cui quia ipſe ſacrificium & hoſtia eſt, nullum aliud ſacrificium impoſuit, ſicut veteri illi populo Hebræorum, ſed ſuum duntaxat indixit amorem.* Similia habet S. Franciſcus Saleſius l. 10. de amore Dei cap. 10. & Auguſtinus l. 1. confeſſ. cap. 5.

664. Non igitur ſuo nobis Sanguine Chriſtus promeruit ut hodie per Legem (id eſt legis timorem) ſine Legis & Legiſlatoris amore eſſe poſſit juſtitia, & acquiri gratia, quæ olim eſſe & acquiri non potuit: cùm Apoſtolus ad Galat. 3. v. 11. dicat, *in Lege nemo juſtificatur apud Deum.* Et v. 21. *ſi data eſſet Lex quæ poſſet vivificare, verè ex Lege eſſet juſtitia*: adeoque concludat, quòd ex Lege non ſit juſtitia: ùt enim Auguſtinus epiſt. 54. *non bonus*

est quisquam timore pœnæ, sed amore justitiæ; quæ Deus est.

665. In quo ergo prærogativa Evangelii supra Legem? in eo quòd sublata sint veteris Legis onera, quæ, ùt Apostolorum Princeps Act. 15. dicit, *neque Patres nostri, neque nos portare potuimus.* Tam multa quippe, tamque gravia fuerunt, *ut in cœlum ascendere citiùs fuerit, aut emori satiùs, quàm hæc universa servare*, ait Pacianus in paræn. ad pœnit. *vos* autem *in libertatem vocati estis fratres*, inquit Apostolus ad Galat. 5. v. 12. *Hæc est illa libertas* (prosequitur Pacianus) *quòd non omnibus adstringimur, quibus veteres tenebantur, sed donata ut ita dixerim, sylva delictorum, & remediorum indulgentia destinata, in pauca concluſi sumus & necessaria, quæ & servare facillimum esset credentibus* (fide per dilectionem operante) *& cavere, ut meritò tartarum non recusaret qui tantæ donationi ingratus, ne hæc quidem pauca servaret.*

666. At, inquis, pro peccatorum remedio Christianis impositum est confessionis onus, quod impositum non fuit Judæis. Si ergo cum confessione necessaria foret contritio ex Dei propter se amore, etiam cùm susciptur Pœnitentiæ Sacramentum, *Christus* [inquit Henricus Henriquez loco suprà relato] *in Lege Evangelica non levigasset onus, sed adjecisset grave onus confessionis*, præter necessitatem contritionis.

667. At (reponit Tridentinum sess. 14. cap. 5.) *ipsa hujusmodi confessionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia gravis quidem videri posset, nisi tot tantisque commodis & consolationibus levaretur, quæ omnibus ad hoc Sacramentum dignè accedentibus per absolutionem certissimè conferuntur.* Verùm commoda illa tanta sunt, tantæ consolationes, ut cum Patribus exclamare liceat: *O felix confessionis & satisfactionis opus! nam cùm provolvit, hominem magis relevat, cùm squallidum facit, magis mundatum reddit, cùm accusat excusat, cùm condemnat absolvit.* &c.

668. Si replices, quòd hæc omnia sine confessio-

nis

nis onere, ſub Lege prętabat ſincera ad Deum ex amore Dei converſio.

R. primò, antecedens non eſſe certum, utpote negatum à Waldenſi noſtro l. 2. de Sacram. cap. 137. Galatino l. 10. de arcanis cap. 3. Genebrardo in pſ. 31 v. 6. Monachio de Republ. Judæor. l. 2. cap. 12. Morino l. 2. cap. 20. 21. & 22. ubi ex antiquiſſimis Judæorum libris, pluribusque Rabinorum veterum ac recentiorum teſtimoniis, oſtendit verum eſſe quòd cap. 1. n. 12. dixerat quòd, utique *Judæi omnes antiquiſsimi & recentiores perpetuo conſenſu tradiderunt, peccata ſine ſpeciali confeſsione, duraque etiam ſatisfactione à Deo ſibi non remitti*; quòdque confeſſio iſta homini facienda eſſet, non in genere, ſed in ſpecie, quoties offerendum erat ſacrificium pro peccato. Similia habet Cornelius à Lapide in cap. 16. Levit.

669. R. ſecundò, dato, non conceſſo antecedente, Evangelii nihilominus ſupra Legem prerogativam eſſe maximam, quòd vera ad Deum converſio, Deique dilectio, longè facilior ſit Chriſtianis, quàm olim fuerit Judæis: eo quòd nempe fontes omnes gratiarum per Chriſti Paſſionem, Baptiſmique ſuſceptionem, Chriſtianis aperti ſint, & ſeſe in eos abundantiſſimè effundant, qui Legibus à Chriſto inſtitutis ſe humiliter Chriſti amore ſubmittunt. Ipſorum namque cordibus interiora Spiritûs Sancti auxilia tam valida, tam vitalia, Dei dilectionem copioſiſſimè inſpirant infunduntque, cùm Lex terrorem tantum incuteret. Ex iſta verò copioſa divini amoris infuſione Legis Evangelicæ obſervantia Chriſtianis longè facilior efficiatur, quàm Judæis fuerit obſervantia veteris Legis; eo quòd amanti nihil ſit difficile, ùt dictum eſt ſupra, & ut Auguſtinus frequenter ait, *qui amat non laborat: omnia etiam ſæva, prorſus facilia & prope nulla efficit amor. Leges durę ſunt timori, leves amori.*

CAPUT LVII.

Eadem neceſſitas probatur ex omnibus ſacris teſtimoniis Veteris, & Novi Teſtamenti, quibus vera peccatoris ad Deum converſio ad peccatorum remiſſionem exigitur, velut conditio ſine qua non.

670. SIGNANTER ex Ezech. 18. v. 3. *Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris, & non erit vobis in ruinam iniquitas.* Quo teſtimonio Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 1. probat neceſſitatem pœnitentiæ pro omni ſtatu. Converſionem verò iſtam Spiritus Sanctus Deuteron. 4. v. 29. Jerem. 29. v. 13. Joel. 2 v. 12. & alibi ſæpe conteſtatur fieri debere *ex toto corde.* Atqui converſio ad Deum ex toto corde fieri nequit abſque Dei propter ſe amore. Primò, quia omnis vera converſio, cordis converſio eſt: per amorem ergo eſt: neque enim cor propriè convertitur, nisì ad id quod propriè amat. *Amor* enim *meus pondus meum. Illo feror quocumque feror.* Auguſtinus l. 13. confeſſ. cap. 9. Propriè ergo non convertitur, nisì ad id quod propter ſe amat. Nam *quod propter ſe non amatur, non amatur.* Auguſtinus l. 1. ſoliloq. cap. 13. *Nihil enim aliud eſt amare, quàm propter ſe-ipſam rem aliquam appetere.* Idem lib. 83. qq. q 34. Siquidem amor propriè finis eſt, ùt in Ethicis dicitur. Quidquid verò amatur ùt finis, gratiâ ſui, adeòque propter ſe amatur. Nemo ergo verè, & propriè convertitur ad Deum, nisì qui Deum amat propter Deum. Quiſquis enim propter ſe Deum amat, ſe, non Deum, verè & propriè amat. Per conſequens verè, & propriè ad ſe, non

non ad Deum convertitur. Ad id enim verè, & propriè covertitur, quod verè, & propter ſe amat

671. Secundò : converſio eſt motus oppoſitus averſioni, ùt per ſe patet. Fieri ergo debet oppoſito modo. Atqui in omni peccato mortali averſio à Deo fit per hoc, quòd ratio ultimi finis à Deo in creaturam transferatur, creaturaque plus Deo diligatur, itaut amore creaturæ, Deus, ſeu Dei præceptum contemnatur : Igitur converſio ad Deum fieri debet oppoſito modo, rationem utique ultimi finis à creatura in Deum transferendo, Deumque plus creatura diligendo, itaut amore Dei creatura contemnatur.

672. Atque hinc vides, quòd vera in Deum converſio fieri debeat, Deum ſuper omnia amando. Quod & manifeſtum eſt ex eo, quòd alioqui converſio ex toto corde non fieret. Quemadmodùm enim converſio ſine amore eſſe non poteſt, ſic converſio ex toto corde, fieri non poteſt ſine amore ex toto corde, id eſt ſuper omnia. *Totum* enim *cor hominis*, ait mellifluus Doctor ſerm. 2. in cap. jejunii, *in his quatuor affectionibus eſt* (amore, timore, gaudio, triſtitia) *& de his accipiendum puto, quod dicitur : in toto corde veſtro. Convertatur proinde amor tuus, ut nihil omnino diligas niſi ipſum, aut certè propter ipſum. Convertatur etiam ad ipſum timor tuus, quia perverſus eſt timor omnis, quo metuis aliquid præter eum, aut non propter eum. Sic & gaudium tuum, & triſtitia æquè convertatur ad ipſum. Hoc autem ita fiet, ſi nonnisi ſecundùm eum doleas, & læteris.* Toto ergo corde ad Deum converti, eſt nihil perinde velle, atque ipſi uniri ; nihil perinde timere, atque ab ipſo ſeparari ; de nullo malo magis dolere, quàm de offenſa ipſius ; de nullo bono magis gaudere, quàm de ipſius gloria & honore. Quod profecto eſt Deum ſuper omnia amare.

673. Veriſſimè proinde dictum à Petro Soto adverſùs articulos Wirtembergenſis confeſſionis, quod teſtimonium Ezechielis n. 670. relatum, *ſi re-*

ità penſetur, & dolorem & mutationem cordis oppoſitam peccato, & charitatem Dei docet.

674. Veriſſimè etiam dicimus, veram ad Deum converſionem fieri non poſſe per ſolum ſervilem gehennæ timorem, nec per ſolum concupiſcentiæ amorem, quo Deus propter ſe non amatur, ſed propter commodum & intereſſe noſtrum dumtaxat, ob ea quæ dixi n. 670. Enimverò, ùt Bernardus ſcribit epiſt. 11. ad Carthuſ. *& qui ſic timet, & qui ſic cupit, utrique pro ſe agunt. Sola quæ in Chriſto eſt charitas, non quærit quæ ſua ſunt. Quamobrem puto de illa dictum: Lex Domini immaculata, convertens animas, quòd ſola videlicet ſit, quæ ab amore ſui & mundi avertere poſſit animam. Nec timor quippe, nec amor privatus convertit animam.... charitas verò convertit animas.*

675. Idipſum ante Bernardum dixerat Iſidorus l. 2. de ſumm. bon. cap. 8.: *neceſſe omni converſo, ut poſt timorem, confugere ad charitatem Dei debeat.* Similiter Author l. de ver. & falſ. pœnit. apud Auguſtinum cap. 7. *Convertitur qui totus & omninò vertitur, qui non tantùm pœnas timet, ſed ad bonum Dominum contendere feſtinat.* Et quomodò ſolo timore converti quis poſſet, cùm converſionis motus ſit motus proſecutionis; *motus autem timoris eſt per modum fugæ*, non proſecutionis. S. Thomas 2. 2. q. 19. a. 11. ſi quidem *fuga animi, timor eſt* Auguſtinus tract. 46. in Joan.

676. Propterea Spiritus Sanctus in ſacris litteris exhortatur quidem peccatores ad timorem: ſic tamen, ut à timore mentis, aſcenſum faciant ad amorem. Et maximè in pſalmis. Legatur enim, & attentâ meditatione perpendatur pſalmus ſextus, qui primus eſt Pœnitentialis, verſu 1. exordium facit à timore: *Domine ne in furore tuo* &c. v. 5. peccator à timore in ſpem erigitur: *ſalvum me fac propter miſericordiam tuam* v. 6. aſcendit ad dilectionem: *quoniam non eſt in morte qui memor ſit tui.* Idem à timore ad amorem aſcenſus videri poteſt pſ. 17. 18. 50. 70. 72. 76. 85. 101. 106. 114. 118., qui

qui plenus eſt dilectione, & ubi v. 163. deſcribitur modus pœnitentiæ agendæ, ſi Baſilio credimus in Reg. brev. ſiquidem ad q. 10. *quali affectu pœnitere debeat anima peccatrix* ? ex præfato verſu reſpondet: *primùm quidem ea malè actam vitam odiſſe debet, ejusque memoriam abhorrere & deteſtari: ſcriptum eſt enim: iniquitatem odio habui, legem autem tuam dilexi.* Qualiter verò ad dilectionem iſtam, odiumque perveniatur Pſalmiſta, deſcribit ibidem. Nam v. 120. incipit à timore : *Confige timore tuo carnes meas*; v. 12. progreditur ad charitatem. *Ideo dilexi mandata tua ſuper aurum & Topazion*, & v. 128. : *propterea* [id eſt ex iſto dilectionis motivo] *ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquam odio habui.*

677. Eundem aſcenſum à timore ad dilectionem demonſtrant exempla verè pœnitentium, quæ nobis proponuntur per Scripturam, ſeu Veteris, ſeu Novi Teſtamenti. Quemadmodùm enim Sanctorum vita cæteris norma vivendi eſt, ita Sanctorum pœnitentia cæteris norma eſt pœnitendi. Hoc videre eſt in David pſ. 6. & 50. in Iſraëlitis ſeu Daniele, in perſona ipſorum Dan. 3. v. 32. : *tradidiſti nos in manibus inimicorum noſtrorum . . . . Ne quæſumus tradas nos in perpetuum propter nomen tuum.* In Ninivitis Jonæ 3. Nam ex eo quòd Deum ipſis iratum Propheta propoſuit, Deum timuerunt : ſed deinde conſiderantes Deum bonum, pium, & miſericordem, qui videndo pœnitentiam eorum, fortè converteretur, & ignoſceret, ab affectu timoris, tranſierunt ad affectum ſpei, & amoris. Et ideò peccatorum veniam obtinuerunt, aliàs non obtenturi. A timore pariter ad amorem aſcendit Magdalena : nam, ùt benè Alphonſus Virveſius Philippica 5., timebat „ (inquit) & amabat quæ „ flebat, & accedebat. Verebatur ſeveritatem Judi- „ cis, quæ ſtabat ſecus pedes : ſed clementiæ con- „ ceperat ſpem, quæ non ceſſabat officiis ſuis pro- „ mereri Chriſtum, ut tandem Patronum experire- „ tur, quem timuerat Judicem. „ Et reverà Patronum

experta est, sed postquam, Evangelio teste, dilexit multùm. Idem de filio prodigo, vide suprà cap. 20. n. 222.

CAPUT LVIII.

Eandem necessitatem probat traditio Sanctorum omnium à primo Ecclesiæ sæculo ad decimum-septimum.

SÆCULO I.

Necessitatem illam tradunt JOANNES Evangelista, Apostolus PAULUS, DIONYSIUS.

678. TRADITIONEM hanc primo sæculo inchoarunt Evangelista Joannes, & Apostolus Paulus cap. 54. & 55. relati. Eodem etiam sæculo D. Dionysius de Eccles. Hierarch. cap. 2. docet, quòd *per dilectionem Dei regeneramur, ponimurque in statu & esse divino.*

SÆCULO II.

IGNATIUS Martyr, & JUSTINUS Martyr.

679. Secundo sæculo S. Ignatius Martyr in epist. ad Philadelph. ad obtinendam peccatorum veniam hanc à peccatoribus conditionem exigit, ut pœniteant in unitatem Dei; *omnibus igitur pœnitentibus ignoscit Deus, si pœniteaat in unitatem Christi.* Quid est pœnitere in unitatem Christi, nisì pœnitere ex affectu uniendi se Christo? qui affectus haud dubiè Charitatis est.

680. Eodem sæculo Justinus Martyr in dial. cum Triph. *quicumque* (inquit Verbum) *diligit Dominum Deum ex toto corde . . . . is demum verus justus fuerit.* Negat ergo peccatorem verè justum fieri sine Dei

Dei ex toto corde dilectione. Hoc enim patenter annuit, dum addit: *Is demum* &c.

SÆCULO III.

Tertullianus & Cyprianus.

681. Tertio ſæculo Tertullianus l. de pœnit. cap. 8. & 9. à pœnitente exigit filialem affectum erga patrem offenſum: *is ergo te ſibi in filium ſuum, etſi acceptum ab eo prodegeris, etſi nudus redieris, recipiet, quia rediſti . . . . ſed ſi pœniteas ex animo . . . . ſi porcos immundum relinquas genus, ſi patrem repetas vel offenſum, deliqui, dicens, Pater, nec dignus ego vocari filius tuus.*

682. Cyprianus epiſt. ad Antonian. negari vult abſolutionem ex ſolo timore pœnitentibus in articulo moris: *quia rogare illos non delicti pœnitentia, ſed mortis imminentis admonitio compellit.* Quare? quia ejuſmodi pœnitentia non eſt ex toto corde, nec totum cor convertit. Hoc autem neceſſarium eſſe dicit in l. de lapſis: *confiteantur ſinguli quæſo vos fratres . . . . convertamur ad Deum mente totâ . . . . dicit, ipſe revertimini ad me in toto corde veſtro . . . . ad Dominum toto corde redeamus.* Confer quæ dixi n. 670. & ſequentibus.

SÆCULO IV.

Hilarius, Basilius, Ambrosius.

683. Quarto ſæculo Hilarius in Matth. l. 8. cap. 4. *Charitas plurimùm peccatorum tegit & errorum noſtrorum ambitioſa apud Deum patrona eſt. Et noviſſimum pene quadrantem ſolvemus, niſi pretio ipſius aliquantorum criminum culpa redimatur.*

684. Baſilius in reg. brev. ad interog. 5. & 109. dicit, verè pœnitentem debere *ſimilem illius animum induere, qui dixit: iniquitatem odio habui & abominatus ſum, & ea præſtare quæ ſcripta ſunt in Pſalmo* 6. *& aliis pleriſque* (vide ſupra n. 676.) *& ea facere quæ pro alio, qui peccaverat facta ab eis fuiſſe Apoſtolus teſtatur, qui ſecundùm Deum contriſtati fuerant* (vide ſupra n. 655.) *ecce enim, inquit, hoc ipſum, ſecundùm*

ſecundùm Deum contriſtatos eſſe vos, quantam in vobis operatur ſollicitudinem, ſed defenſionem, ſed indignationem &c. Et quæ eſt illa ſecundùm Deum triſtitia ? reſpondet ad interrogat. 192. *ea eſt cùm quis ex neglecto mandato Dei dolore afficitur.* Unde in Martyr. Julit. *fle* [inquit] *ſuper peccato : peccatum luctu eſt & implacabilibus lamentis dignum. Ob peccatum* [ergo non ſolùm ob pœnam] *profluant profuſiſſimæ lachrymæ.*

685. Ambroſius l. de pœnit. cap. 16. ad peccatoris abſolutionem pœnitentiam exigit *propter Chriſtum* ; atque ùt, Magdalenæ exemplo, tam diu & talibus lachrymis abſolutionem quærat donec tandem Chriſtus per Miniſtros ſuos dicat : *dimiſſa ſunt peccata ejus multa, quoniam dilexit multum* l. 2. cap. 3. exigit pœnitentiam *ex toto corde ad Sacramenti gratiam profundendam.* Eum verò qui ſolo pœnæ timore pœnitet, l. 7. in Luc. cap. 17. docet ex toto corde non pœnitere, quia *qui metuit, reprimitur, non emendatur.*

SÆCULO V.

Chrisostomus, Augustinus, Cyrillus, Prosper.

686. Sæculo quinto Chriſoſtomus hom. 4. in cap. 2. epiſt. ad Corinth. *cùm peccaveris, ingemiſce : non quòd pœnas daturus ſis, nihil enim eſt hoc ; ſed quòd Dominum tuum offenderis, tam benignum, tam te amantem, tam denique ſaluti tuæ appenſum, ut filium quoque ſuum tuâ cauſâ tradiderit.* Hom. 5. de fide Annæ : *non doleamus quia punimur, ſed quia Dominum offendimus . . . . qui enim ſanæ mentis eſt, offenſam Dei magis timet, quàm ullum aliud malum.* Hom. 5. in cap. 2. ad Rom. in morali : *qui ſenſu, ac mente præditus eſt, is certè gehennæ pœnam tolerare malit, quàm adverſo Deo ſtare . . . . Nam Dei offenſio nullo non ſupplicio gravior eſt. At nunc tam miſerè animati affectique ſumus, ut nisi gehennæ timor eſſet, ne propoſitum quidem nobis ſit bono aliquo opere defungi.*

Quaprop-

Quapropter ſi nullam aliam ob cauſam, certè ob hanc unam gehenna digni ſumus, quòd videlicet plus gehennam quàm ipſum Chriſtum timemus . . . . qui ſi Chriſtum ſic amaremus, ut amare certè oportet, judicaremus utique amati offenſionem gehenna graviorem. Quandoquidem autem amore nullo capimur, certè ſupplicii hujus magnitudo, quanta ſit neſcimus . . . . Et quid tandem eſt, quòd Deus non fecerit, ut à nobis ipſe amaretur? . . . . ſed tamen nihil horum nos illi conciliavit. Ac ne ſic quidem nos ille deſtituit, ſed perſiſtit, quâ gehennam minitans, quâ cœlorum regnum promittens, ut vel hâc demum ratione ad ſeſe nos illectet; nos autem adhuc, veluti ſtupidi facti *nullum erga illum affectum exhibemus. Quid hac feritate deterius?* Et poſt pauca: *ſunt omnia propter Chriſtum agenda, non propter mercedem. Ob hoc & gehennam comminatus eſt, & cœlorum regnum promiſit, ut à nobis ametur. Amemus ergo illum* &c.

687. Auguſtini pro aſſerta divini amoris neceſſitate innumera ſunt aperta teſtimonia. Quòd enim nec ſola pœnæ formido, nec attritio ſine dilectione ſufficiat ad peccatoris juſtificationem, manifeſtè docet iis omnibus locis (tom. 1. relatis, ubi de voluntario ex timore) quibus patenter aſſerit, quòd ſola pœnæ formido nequeat omnem peccandi voluntatem penitus excludere. Cùmque peccator juſtificari nequeat abſque bona voluntate, conſequens, eſt ſecundùm Auguſtinum, quòd nec abſque charitate; ſiquidem *bona voluntas, ipſa eſt charitas* l. 2. ad Bonif. cap 9. de grat Chr. cap. 21. & alibi ſæpè. Cùm etiam omne bonum, ut planè ſit bonum, ſecundùm ipſum procedere debeat ex charitate (uti eodem tom. 1. demonſtravimus) ex ea haud dubiè procedere debet pœnitentia ſalutaris: alioquin non eſſet actus virtutis bene circumſtantionatus. Cùm ad actum virtutis debitis omnibus circumſtantiis ornatum poſtulet relationem in Deum per charitatem, ut ibidem vidimus & l. de grat. & lib. arbitr. cap. 18. proteſtetur, quòd *quidquid ſe putaverit homo facere bene*

benè, ſi fiat ſine charitate, nullo modo fit benè.

688. Sed & ſerm. 7. de tempore, veram deſcribens pœnitentiam, *videte* (inquit) *qualis debet eſſe pœnitentia? ....pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati & amor Dei.* Nec enim dubium, ad veram pœnitentiam neceſſarium eſſe peccati odium. At verò *tantum quiſque peccatum odit, quantum juſtitiam* (id eſt Deum) *diligit.* Epiſt. 144. nec dubium quòd is qui verè pœnitet, timet peccare. Tunc autem peccator *verè timebit peccare, ſi ejus amore non peccet. Nam qui gehennas metuit non peccare metuit, ſed audere. Ideo debetis ſatis amare Deum, & à timore jam ad dilectionem tranſire. Quia ſic legimus in Evangelio, cui multum dimittitur, multum diligit. Et ideo multum debetis diligere Deum.* Serm. 7. de temp. qui nunc eſt 117. Append.

689. Rurſus l. 2. contra Petilian. cap. 77. tantam aſſerit neceſſitatem charitatis, ut dicat: *Teneamus charitatem, ſine qua & cum Sacramentis, & cum Fide nihil ſumus*, tract. 6. in Joan. *Baptiſmus ſine charitate nihil prodeſt*, ſerm. 1. in Pſ. 103. idem dicit de cæteris Sacramentis, Prophetia, aliisque ſupernaturalibus donis. Libro 15. de Trinit. cap. 18. *Charitas eſt donum Dei ... Solum eſt quod dividit inter Filios Regis Æterni, & filios perditionis æternæ. Dantur & alia per Spiritum Sanctum munera; ſed ſine charitate nihil proſunt .... Quam qui non habuerit, etſi linguis hominum loquatur & Angelorum, ſonans æramentum eſt, & cymbalum tinniens. Et ſi habuerit omnem Fidem, itant montes transferat, nihil prodeſt. Quantum ergo bonum eſt, ſine quo ad æternam vitam neminem bona tanta perducunt.* Serm. 50. de verbis Dom. cap. 2. *Ecce venitur ad ſanguinis effuſionem ... & tamen nihil prodeſt, quia charitas deeſt. Adde charitatem, proſunt omnia; detrahe charitatem, nihil proſunt cætera.* Et in ſententiis per D. Proſperum ex Auguſtino depromptis, ſent. 172: *nihil prodeſt ſpiritus timoris, ubi non eſt ſpiritus charitatis.* In Pſ. 118: *timor non eſt caſtus, nisi quo timet offendi qui amatur* Serm. 9. de decem

cem chordis dicit, quòd timore, non amore operari, veteris hominis eſt, non novi & Chriſtiani.

EODEM SÆCULO V.

CYRILLUS Alex. CHRISOLOGUS, PROSPER, LEO Magnus.

690. Cyrillus Alexandrinus Hom. 8. de Feſt. Paſchal. *Qui injuſtitiam odit* (utì odiſſe debet quiſquis verè & ſalubriter pœnitet) *ille verè diligit, ac totam quoad hoc legem implet. Plenitudo ſiquidem omnium quæ in lege percipiuntur, abs ſtudio colendæ charitatis efficitur.*

691. Chriſologus ſerm. 94. *Cœleſtis creditor totum debitum charitate compenſat, & ad incrementum totius fœnoris amoris ſolius, exigit, & requirit uſuram. . . . abſolvi vis? ama, charitas cooperiet multitudinem peccatorum. . . . Inter omnia præcepta, amor obtinet principatum: diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo* &c. *Ama ergo homo* Deum, *& ama totus, ut poſſis omnia ſine labore vincere peccata . . quia dilectio delet, & abluit omnia peccata.*

692. Proſper Epigramm. 43. *Nullus enim eſt inſons ſola formidine pœnæ, qui ſanctum & juſtum non amat imperium.* Sentent. 172. ſuprà relata: *Nihil prodeſt ſpiritus timoris, ubi non eſt ſpiritus charitatis.* Sentent. 257.: *non fructus bonus eſt, qui non de charitatis radice procedit.*

693. Leo Magnus, ſerm. 7. de jejunio 7. menſis: *Cùm dicatur, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & diliges proximum tuum ſicut te-ipſum . . . . tanta eſt ſub hujus geminæ charitatis edicto, utriuſque copula Teſtamenti, ut ſine iſtarum connexione virtutum,* NEC LEX INVENIATUR QUEMPIAM JUSTIFICARE, NEC GRATIA.

SÆCULO VI.

FULGENTIUS, JULIANUS POMERIUS, CASSIODORUS.

694. Sæculo ſexto S. Fulgentius, l. 2 de remiſſ. peccat. 5. *Rex Saûl perterritus, peccatum ſuum confeſſus eſt, non tamen eſt indulgentiam conſecutus . . . .*

Illa

benè, ſi fiat ſine charitate, nullo modo fit benè.

688. Sed & ſerm. 7. de tempore, veram deſcribens pœnitentiam, *videte* (inquit) *qualis debet eſſe pœnitentia? ....pœnitentiam certam non facit, niſi odium peccati & amor Dei.* Nec enim dubium, ad veram pœnitentiam neceſſarium eſſe peccati odium. At verò *tantum quiſque peccatum odit, quantum juſtitiam* (id eſt Deum) *diligit.* Epiſt. 144. nec dubium quòd is qui verè pœnitet, timet peccare. Tunc autem peccator *verè timebit peccare, ſi ejus amore non peccet. Nam qui gehennas metuit non peccare metuit, ſed audere. Ideo debetis ſatis amare Deum, & à timore jam ad dilectionem tranſire. Quia ſic legimus in Evangelio, cui multum dimittitur, multum diligit. Et ideo multum debetis diligere Deum.* Serm. 7. de temp. qui nunc eſt 117. Append.

689. Rurſus l. 2. contra Petilian. cap. 77. tantam aſſerit neceſſitatem charitatis, ut dicat: *Teneamus charitatem, ſine qua & cum Sacramentis, & cum Fide nihil ſumus*, tract. 6. in Joan. *Baptiſmus ſine charitate nihil prodeſt*, ſerm. 1. in Pſ. 103. idem dicit de cæteris Sacramentis, Prophetia, aliisque ſupernaturalibus donis. Libro 15. de Trinit. cap. 18. *Charitas eſt donum Dei ... Solum eſt quod dividit inter Filios Regis Æterni, & filios perditionis æternæ. Dantur & alia per Spiritum Sanctum munera; ſed ſine charitate nihil proſunt .... Quam qui non habuerit, etſi linguis hominum loquatur & Angelorum, ſonans æramentum eſt, & cymbalum tinniens. Et ſi habuerit omnem Fidem, itant montes transferat, nihil prodeſt. Quantum ergo bonum eſt, ſine quo ad æternam vitam neminem bona tanta perducunt.* Serm. 50. de verbis Dom. cap. 2. *Ecce venitur ad ſanguinis effuſionem ... & tamen nihil prodeſt, quia charitas deeſt. Adde charitatem, proſunt omnia; detrahe charitatem, nihil proſunt cætera.* Et in ſententiis per D. Proſperum ex Auguſtino depromptis, ſent. 172: *nihil prodeſt ſpiritus timoris, ubi non eſt ſpiritus charitatis.* In Pſ. 118: *timor non eſt caſtus, niſi quo timet offendi qui amatur* Serm. 9. de decem

cem chordis dicit, quòd timore, non amore operari, veteris hominis eſt, non novi & Chriſtiani.

EODEM SÆCULO V.

Cyrillus Alex. Chrisologus, Prosper, Leo Magnus.

690. Cyrillus Alexandrinus Hom. 8. de Feſt. Paſchal. *Qui injuſtitiam odit* (utì odiſſe debet quiſquis verè & ſalubriter pœnitet) *ille verè diligit, ac totam quoad hoc legem implet. Plenitudo ſiquidem omnium quæ in lege percipiuntur, abs ſtudio colendæ charitatis efficitur.*

691. Chriſologus ſerm. 94. *Cœleſtis creditor totum debitum charitate compenſat, & ad incrementum totius fœnoris amoris ſolius, exigit, & requirit uſuram. . . . abſolvi vis? ama, charitas cooperiet multitudinem peccatorum. . . . Inter omnia præcepta, amor obtinet principatum: diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c. Ama ergo homo Deum, & ama totus, ut poſſis omnia ſine labore vincere peccata... quia dilectio delet, & abluit omnia peccata.*

692. Proſper Epigramm. 43. *Nullus enim eſt inſons ſola formidine pœnæ, qui ſanctum & juſtum non amat imperium.* Sentent. 172. ſuprà relata: *Nihil prodeſt ſpiritus timoris, ubi non eſt ſpiritus charitatis.* Sentent. 257.: *non fructus bonus eſt, qui non de charitatis radice procedit.*

693. Leo Magnus, ſerm. 7. de jejunio 7. menſis: *Cùm dicatur, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & diliges proximum tuum ſicut te-ipſum .... tanta eſt ſub hujus geminæ charitatis edicto, utriuſque copula Teſtamenti, ut ſine iſtarum connexione virtutum,* NEC LEX INVENIATUR QUEMPIAM JUSTIFICARE, NEC GRATIA.

SÆCULO VI.

Fulgentius, Julianus Pomerius, Cassiodorus.

694. Sæculo ſexto S. Fulgentius, l. 2 de remiſſ. peccat. 5. *Rex Saûl perterritus, peccatum ſuum confeſſus eſt, non tamen eſt indulgentiam conſecutus ....*

Illa enim peccati confessio ex timore fuit supplicij, non ex horrore peccati. L. de Incarn. cap 26 : *Quomodò hi poterunt esse justi apud* Deum, *qui sic in moribus atque operibus bonitatis aliquid servant, ut hæc ad finem Christianæ Fidei, Charitatisque non referant?*

695. Julianus-Pomerius, l. 3 vit. contemplat. cap. 13 : *Charitas est .... sine qua nullus* Deo *placuit.*

696. Cassiodorus in Ps. 110 : *Judicij metus janua est conversionis, modò accedat discretio dilectionis.*

SÆCULO VII.

Gregorius Magnus, Isidorus, Eligius, Sancta Gertrudis.

697. Gregorius Magnus l. 1. Moral. cap. 17. *Sancta Ecclesia simplicitatis suæ, & rectitudinis regulas timore inchoat, sed charitate consummat. Cui tunc funditus est à malo recedere, cùm ex amore Dei cœperit jam nolle peccare. Cùm vero timore adhuc benè agit, à malo penitus non recessit* l. 9. c. *Vera obsequia Deo non reddimus.* (proinde nec veram pœnitentiam) *si ex timore mandatis illius, & non potiùs ex amore servimus*, l. 11. cap. 22. *In conspectu tuo justus esse non valet, qui tibi non per dilectionem, sed per formidinem servit*, l. 2. in cap. 3. primi Reg. *Nihil ei prodest, quòd pœnitendo compungitur, nec quod flendo confitetur, si incorrecta* (id est non correcta) *interius* (per charitatem) *pulchritudine bonæ voluntatis, luce Dei imaginis, nequaquam radiare cognoscitur. Imago enim & similitudo Dei, est incluto odio malum odire, & amore perfecto Deum diligere.... Hinc se jam de ejus contemplatione in perfectionis formam renovatum considerans Propheta, ait: Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi. Qui ergo de domo reprobi per confessionem venit, curet omnino necesse est, ut sumpto splendore bonæ voluntatis, perfectè oderit malum quod fecit, & bonum integro amore diligat quod neglexit.... Conversio namque peccatoris non est in humilitate confessionis, sed in reparatione interioris hominis. Cùm peccatori.... & malum displicet quod amavit; & bonum placet quod odit....*

quia

Quia vera converſio non in ore accipitur, ſed in corde eſt. Converti enim ſimul verti, eſt. Converſio itaque peccatoris vera tunc eſt, cùm ad Creatoris noſtri beneplacitum uterque noſter homo reducitur; cùm & caro noſtra *per iniquitatis odium cohibetur à perpetratione facinoris; & per amorem juſtitiæ mens ſe extendit ad intentionem bonæ voluntatis. . . .* Vis converſionis *eſt affectio charitatis cordi infuſæ, virtute Spiritûs Sancti . . . . qui ut ſe menti infuderit, eam protinus in peccatorum & vitiorum odia & in virtutum amorem ineffabiliter excitat*, &c. Et l. 6. in cap. 15. l. 1. Reg. *Salubriter confiteri volentibus Scriptura inſinuat, dicens: corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Quid eſt corde credere ad juſtitiam: niſi voluntatem dirigere ad fidem per dilectionem operantem? Cùm ergo quis cordis intentionem ad juſtitiam, per amorem dirigit, per initium bonæ voluntatis fructum habet bonæ converſionis. Hic certè jam ad ſalutem confitetur.*

698. Iſidorus Hiſpalenſis l. 2. Sentent. cap. 8. *Neceſſe eſt omni converſo, ut poſt timorem confugere ad charitatem debeat, quaſi filius: ne ſemper ſub timore jacent quaſi ſervus.* Et l. 2. de ſumm. bon. cap. 21. *qui amore charitatis Dei non peccat, horreſcit omne malum, amplectendo juſtitiæ bonum, nec eum delectat peccatum, etiamſi ſceleris impunitas promittatur. Qui verò ſolâ pœnâ ſupplicii in ſe vitia reprimit, quamvis non expleat opus peccati, vivit tamen in eo voluntas peccandi.*

699. Eligius hom. 4. in Cœna Dom. ad peccatorum abſolutionem neceſſarium eſſe dicit, *ut ad Deum ex toto corde convertantur.* Vide ſupra n. 671.

700. S. Gertrudis l. 3. inſinuat. div. piet. cap. 30 §. 20. refert [apud Ludovicum Bloſium Monil. ſpirit. cap. 1.] *quod cum audiſſet in concione, neminem poſſe ſalutem conſequi, niſi ſaltem tantillum veræ charitatis habeat, ut ex amore Dei pœniteat, abſtineatque à peccatis* (iſtam ergo doctrinam ſæculo ſeptimo ſacri Concionatores prædicabant, & S. Virgo

Gertrudis

Gertrudis cordi ſuo infixit, Chriſtuſque approbavit: ſequitur enim) *ipſa apud ſe cogitabat plurimos migrare ex hac vita, qui videntur pœnitere magis timore gehennæ, quàm Dei amore.* Cui cogitationi Chriſtus reſpondit, quod aliquibus ſibi devotis in agonia ſe exhiberet adeo amabilem, ut ex amore ipſius tunc pœniterent. Proinde doctrinam illam non negavit, ſed veram ſuppoſuit.

SÆCULO VIII.

V. Beda, & Author Libri de vera & falſa pœnitentia.

701. V. Beda in ſcintillis, & alibi plurima habet, quibus omnia propter Deum facienda docet, uti tom. 1. vidimus. Per conſequens docet peccatores pœnitere debere propter Deum.

702. Authorem libr. de ver. & falſ. pœnit. hoc circiter ſæculo ideo refero, quia quis ſit, & quo ſæculo vixerit ignoratur. Tanti tamen habitus eſt, ut olim ſæculo 12., ſub Auguſtini nomine (licèt Auguſtini non ſit) citetur à Petro Bleſenſi, Gratiano, Magiſtro Sententiarum; ac deinde à S. Thoma, & Vincentio Bellovacenſi. In eo itaque libro cap. 17. ſic habet Author: *Scriptum eſt, ſine charitate neminem ſalvum eſſe. Non itaque in ſolo timore vivit homo. Quem ergo ſerò pœnitet, oportet eum non ſolum timere Judicem, ſed & juſtum diligere. Non timeatur pro pœna, ſed ametur pro gloria. . . . . Convertitur qui totus & omnino vertitur, qui jam non tantùm pœnas non timet, ſed ad bonum Deum feſtinat tendere.*

SÆCULO IX.

Haimo.

703. Com. in Conf. cap.: *Nullus rectus eſt; niſi qui te, Deus diligit.*

SÆCULO X.

Radulphus Flavienſis.

704. L. 10. in Levit. cap. 1. probat ex ſuſcitatione Lazari, peccatores per contritionem priùs mun-

mundari, quàm per Sacerdotum Miniſterium à peccatis ſolvantur.

SÆCULO XI.

S. Burchardus & S. Anselmus.

705. S. Burchardus l. 19. cap. 32. ex Auguſtino ſic habet. *Multi ſunt pœnitentiæ fructus, per quos ad expiationem criminum pervenitur.... propter illum nudum gemitum, & propter nudum pœnitentiæ nomen nullus ſalvabitur; ſed per veram confeſſionem...., & per charitatis affectum.... peccatorum moles ſubruitur.* Idem habetur in Pœnitentiali Rom. tit 9. cap. 13. & apud Ivonem Decreti p. 15. c. 48.

706. S. Anſelmus ſuper illa verba Rom. 8. *Non accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore: timor* [inquit] *Judæorum ſervilis erat; quia per eum non tam juſtitia diligebatur, quàm pœna timebatur. Jam ergo nobis non in timorem datur ſpiritus, ſed in dilectionem, ut non ſervi, ſed filij ſimus. Qui autem adhuc ideo bene agit, quia pœnam timet, & Deum non amat, nondum eſt inter filios.* Nondum ergo inter Juſtos.

SÆCULO XII.

Radulfus Ardens, Hugo & Richardus a sto. Victore, Goffridus Abbas Vindocinenſis, Bernardus, Aelredus, Petrus Blesensis.

707. Radulfus ardens, Dom. 1. poſt Paſcha cum Hugone & Richardo à S. Victore, pro opinione contritionem perfectam requirente communiter referuntur. Sicut &

708. Goffridus ſerm. 4. *Nemo unquam poſt perpetratum, vel ſemel criminale peccatum, illam ſibi utilem confeſſionem ſeu pœnitentiam credat, quam ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum non præcedit. Quia ubi non eſt vera cordis contritio, non ſequitur plena remiſſio.* Atqui dolorem ex ſolo gehennæ metu nullus Sanctorum veram cordis contritionem dixit, nec certè ulla apud ipſos attritionis

mentio. *Attritionis nomen* (ait Estius in 4. dist. 16. §. 9.) *Scripturis & Patribus incognitum.*

709. S. Bernardus , Epist. 11. ad Carthus. *Et qui timet , & qui cupit* [id est *qui confitetur Domino , quoniam sibi bonus est* , ùt antè dixit] *utrique pro se agunt , sola quæ in Christo est Charitas , non quærit quæ sua sunt. Quamobrem puto de illa dictum : Lex Domini immaculata , convertens animas : quòd videlicet sola sit quæ ab amore sui & mundi avertere possit animum , & in Deum dirigere. Nec timor quippe , nec amor privatus convertit animam. Mutant interdum vultum vel actum , affectum nunquam. Sit itaque servo sua lex timor . . . . sit mercenario sua cupiditas. Sed harum nulla . . . , animas convertere potest : charitas verò convertit animas* &c. Nec id dicit de solo timore vel cupiditate temporalium : nam serm. de cantico Ezech. *audi* , inquit , *vocem filii : Domine salvum me fac. Quare hoc ? fortè ne ardeat in inferno ? fortè ne fraudetur præmio ? non , inquit , sed Psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo* Domini. *Non quæro salutem ut pœnas vitem , aut in cœlo regnem , sed ut te in æternum . . . . laudem . . . . qui timet ire ad portas inferi , & qui Deum cupit videre propter quietem sui , uterque profecto quærit quæ sua sunt.* Atqui nec timor nec amor quærens quæ sua sunt convertit animas , ùt proximè dixit.

710. Propterea l. de dilig. Deo , ait Deum , cùm vellet hominem lapsum ad se revocare , seu convertere , non gehennæ comminatione , nec cœli promissione profeciisse , donec Verbi Incarnatione eum sui amatorem efficeret. Et serm. 5. in octav. Pasch. *sola* (inquit) *charitas justificat animum , sola purgat intentionem.* Epist. 258. *nihil prodest spiritus timoris , ubi non est spiritus charitatis.* Serm. 2. in festo S. Michael. *perire necesse est hominem , qui charitatem non habet , etiamsi tradiderit corpus suum , ita ut ardeat.* Opusc. de charitate cap. 4. *quædam sunt obsequia placentia & placantia , si in charitate fiant. At sine charitate nihil prosunt. Hæc enim est virtus ,*

in qua

in qua nec minimum opus reſpuitur, ſine qua nec maximum acceptatur. Ad illa verba Cantici *recti diligunt te : fides etiam recta, non facit hominem rectum, nisi operetur ex dilectione. Et rectus eſſe non poteſt, nisi qui diligit Deum.* Author libri de modo vivendi ad ſororem, apud eundem Bernardum : *ſine charitate quidquid facimus, nihil prodeſt.*

711. S. Aëlredus in ſpec. charit. cap. 8. „ Quomodo fiet iſta renovatio ſine novo charitatis mandato ? . . . . Ideo ſaluberrimè nobis indicitur iſtius unius præcepti compendium, in quo & veteris hominis expoliatio, & mentis renovatio, & divinæ imaginis conſiſtit reformatio, ſine quo proinde, non fit peccatorum remiſſio „

712. Petrus Bleſenſis l. de confeſſ. Sacram. „ nemo de momentanea contritione & affluentia lachrymarum præſumat . . . . nulla affectio pia meritoria eſt ad ſalutem, nisi ex Chriſti dilectione procedat. „

SÆCULO XIII.

Cæsarius Heiſterbachenſis, Innocentius III., Albertus Magnus, S. Thomas.

713. B. Albertus Magnus in 4. diſt. 18. a. 13. docet à Deo remitti culpam, & debitum æternæ mortis in contritione, & poſt completionem remanere Miniſtris Eccleſiæ relaxationem pœnæ purgatoriæ. Perfectam proinde contritionem requirit (ſicut & Cæſarius Heiſterbachenſis l. 3. de confeſſ. cap. 1. & Innocentius III. in 2. Pſ. pœnit.) Item in parad. anim. cap. 39. „ Vera (inquit) „ contritio rara eſt, teſte D. Gregorio. Nec ſemper „ credendum eſt veram eſſe compunctionem, ubi „ gemitus apparent & lachrymæ : nam ex timore „ inferni . . . . ſæpè ſolent talia provenire. „ Quòdque veram non cenſeat contritionem, etiam imperfectam, nisi quæ ex divini amoris motivo procedit, ex eo liquet, quòd in 4. diſt. 16. a. 10. dicat, unum & eundem dolorem, qui fuit attritionis, fieri contritionem ſi informetur.

714. S. Thomam Gonet de pœnit disp. 7. profert pro opinione sua de sufficientia attritionis purè formidolosæ. Verùm quòd S. Doctor totus sit pro divini amoris necessitate, ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ, manifestum faciunt sequentia ipsius testimonia.

715. Imprimis S. Doctor in 4. dist. 20. q. 1. ad 1. *Antiochus* (inquit) *non habuit veram poenitentiam* (sine qua nullus hodie in Sacramento Pœnitentiæ justificatur) *quia non amore justitiæ de peccatis commissis dolebat, sed timore poenæ, quam expectabat.*

716. Deinde ad Hannibald. dist. 20. q. unic. a. 1. *veritas poenitentiæ in fine vitæ non manifestatur. Incertum est enim utrùm taliter poenitens ex solo timore poeniteat, vel ex amore Dei, qui ad veram poenitentiam requiritur.*

717. L. 3. contra gentes cap. 157. *offensa Dei non nisi per dilectionem Dei tollitur.* Et l. 4. cap. 72. *primum quod in Poenitentia* (sacramentali, de qua expressè agit) *requiritur, est reordinatio mentis, ut scilicet mens convertatur ad Deum, & avertatur à peccato. Hæc verò reordinatio mentis sine gratia esse non potest. Nam mens nostra debitè ad Deum converti non potest sine charitate* (nota bene) *charitas autem sine gratia haberi non potest.*

718. Q. 28. de verit. a. 3. in argum. *Sed contra: justificatio impii non fit sine charitate.* Et in corp. *in adultis, qui possunt Deum cognoscere & amare, requiritur* (ad justificationem) *usus liberi arbitrii, quo Deum cognoscant & ament* (amore utìque Dei propter se, seu charitatis, utì proximè expressit) *Et illa est conversio ad Deum, de qua Zachar 1. convertimini ad me, & ego convertar ad vos.* Cum illo Scripturæ loco & simili Ezech. 18. Tridentinum sess. 14. cap. 1. probet necessitatem pœnitentiæ, etiam in suscipientibus Sacramentum Baptismi & Pœnitentiæ : S. Thomas ibi non loquitur de solis requisitis ad justificationem extra Sacramentum : cùm loquatur de conversione requisita ad justificationem in Sacramento,

719. Hoc

719. Hoc quod S. Doctor dixit articulo illo 3. confirmat a. 4. dicens, quòd *motus liberi arbitrii in* Deum *ad juſtificationem requiritur.* Quis motus? *charitatis*, inquit, *fidei & ſpei. Oportet enim ad juſtificationem in* Deum *converti, amando cum ſpe veniæ.* Et ad 5. *motus charitatis in* Deum *requiritur.* Et ad 8. *ad juſtificationem ſimpliciter requiritur converſio hominis in* Deum. *Sed ſuper hoc in juſtificatione impii requiritur quòd convertatur ad deteſtationem peccati præteriti. Sicut autem converſio in* Deum *fit per hoc quod cognoſcit homo per fidem & amat . . . . ita oportet quòd converſio liberi arbitrii in peccatum ſit per hoc quòd homo ſe peccatorem recognoſcat, & peccatum deteſtetur* utique ex dilectione Dei. Quia ad 1. ait quòd *motus dilectionis in* Deum *requiritur in juſtificatione impii.*

720. Eidem doctrinæ S. Thomas inſiſtit in ſumma, ùt videre eſt 1. 2. quæſt. 107, a. 1. ad 2. *Lex vetus dicitur cohibere manum, non animum; quia qui timore pœnæ ab aliquo peccato abſtinet, non ſimpliciter ejus voluntas à peccato recedit, ſicut recedit voluntas ejus qui amore juſtitiæ abſtinet à peccato. Et propter hoc Lex nova, quæ eſt Lex amoris, dicitur animum cohibere.* Et q. 113. agens de requiſitis ad juſtificationem, per ſingulos articulos ea quærit & reſolvit, quæ tam in Sacramento, quàm extra Sacramentum procedunt. Poſtquam igitur a. 1. & 2. egit de requiſitis ex parte Dei, a. 3. & deinceps agit de requiſitis ex parte hominis. Et quidem articulo illo 3. in adultis requirit motum liberi arbitrii, ad 1. palàm oſtendens, ſe agere de juſtificatione tam intrà, quàm extrà Sacramentum. Qualis autem motus liberi arbitrii requiratur, in ſequentibus declarat articulis. Utique a. 4. quòd requiratur motus fidei. Ad 1. quòd *cum motu fidei eſt etiam motus charitatis.* A. 5. *oportet quòd in juſtificatione impii ſit motus liberi arbitrii duplex: unus quo per deſiderium tendat in* Dei *juſtitiam; & alius quo deteſtetur peccatum.* Utrumque verò ad 1. dicit eſſe actum charitatis: *quia ad eandem virtutem pertinet pro-*

ſequi unum oppoſitorum, & refugere aliud. Et ideo ſicut ad charitatem pertinet diligere Deum; ita etiam deteſtari peccata, per quæ anima ſeparatur à Deo. Propter hoc enim [ait a. 7. ad 2.] *homo deteſtatur peccatum, quia eſt contra Deum, cui vult adhærere.* Quod repetit a. 8.

721. In tertia quoque parte q. 84. a. 5. agens de neceſſitate Sacramenti ad 2. ait, quòd *ex quo aliquis peccatum incurrit . . . . requirit charitas, quòd homo doleat de offenſa in amicum commiſſa.* A. 10. quòd *ad veram pœnitentiam* (de ſacramentali agit) *charitas requiratur, ſine qua non delentur peccata.* Et q. 82. a. 2. ad 1. *diſplicentia peccati præteriti* [haud dubiè neceſſaria etiam in Pœnitentia ſacramentali] *immediatè ad charitatem pertinet.* A. 3. *odium vitiorum* (à Tridentino requiſitum ad Pœnitentiam ſacramentalem) *pertinet ad charitatem.* A. 5. actus, *quo aliqui peccatum diſplicet ſecundùm ſeipſum* (ſine quo penitus non abjicitur voluntas peccandi) *eſt motus charitatis.* Et ad 1. *peccatum priùs incipit homini diſplicere propter ſupplicia* [quæ reſpicit timor ſervilis] *quàm propter Dei offenſam . . . . quod pertinet ad charitatem.* A. 6. *actus pœnitentiæ eſt contra peccatum ex amore Dei.* Sine actu verò pœnitentiæ non fit remiſſio culpæ, etiam in Sacramento, utì expreſsè docet q. 86. a. 6. ad ult. arg. Quo cum objiceretur, quòd remiſſio culpæ non eſt effectus pœnitentiæ, in quantùm eſt virtus, ſed in quantùm eſt Sacramentum. Reſpondet: quòd *ſine actu pœnitentiæ virtutis, non poteſt fieri remiſſio culpæ*, eo quòd ſine eo non ſit Sacramentum Pœnitentiæ. Eâdem q. 86. a. 3. *requiritur ad rationem veræ poenitentiæ ut diſpliceat peccatum, quia eſt contra Deum ſuper omnia dilectum.* Quid clarius? quid expreſſius? S. Doctor non relinquit effugium. Cùm id non dicat de ſola *poenitentia perfecta* [quæ juſtificat ſine Sacramento reipsà ſuſcepto] ſed de *poenitentia vera*, prout abſtrahit à perfecta & imperfecta. Quod tripliciter oſtendo.

722. Primò, quia non dicit: *requiritur ad rationem*

tionem pœnitentiæ perfectæ, ſed *requiritur ad rationem pœnitentiæ veræ.* Secundò, ibi agit de pœnitentia, ſine qua a. 2. dixit, impoſſibile eſſe peccatum mortale actuale remitti. Quod profectò ſine pœnitentia perfecta remitti poſſibile eſt. Tertiò: quæſtio, & reſolutio iſtius articuli tertii (prout & reliquorum articulorum ejuſdem q. 86.) procedit de pœnitentia vera, prout abſtrahit à perfecta & imperfecta; prout etiam abſtrahit à ſacramentaliter & extraſacramentaliter juſtificante. Poſteaquam enim a. 2. generalirer reſolvit, peccatum remitti non poſſe ſine pœnitentia, ſecundùm quod eſt virtus (ne quidem in Sacramento, cujus mentionem expreſſè facit ad 1.) præſenti a. 3. reſolvit, unum peccatum (puta mortale) ſine alio remitti non poſſe. Quæ reſolutio, cùm æquè generaliter procedat quàm præcedens, tam utique in Sacramento, quàm extra: per conſequens, tres rationes, quibus id probat, generaliter quoque procedunt, tam in Sacramento, quàm extra.

723. Nec verò adverſarii id diffitentur de prima & tertia ratione. Sine in conſequentia proinde diffiteri non poſſunt de ſecunda. Cujus vel ſola ſub oculos ſubjectio id manifeſtum facit. Secunda quippe ratio, qua S. Doctor probat impoſſibile eſſe, unum peccatum mortale ſine alio remitti, eſt, *quia ſicut oſtenſum eſt* [articulo præcedenti] *peccatum mortale non poteſt ſine vera pœnitentia remitti* (quod abſque controverſia verum eſt, tam in Sacramento, quàm extra) *ad quam pertinet deſerere peccatum, in quantùm eſt contra Deum. Quod quidem commune eſt omnibus peccatis mortalibus. . . . Unde non poteſt eſſe verè pœnitens* (etiam intra Sacramentum) *qui de uno pœnitet, & non de altero.* Quod cùm hac ratione probet: *ſi enim diſpliceret ei illud peccatum, quia eſt contra Deum, ſuper omnia dilectum* [*quod requiritur ad rationem veræ pœnitentiæ*] *ſequeretur quòd de omnibus peccatis pœniteret.* Hæc ratio ſeu probatio haud magis limitanda eſt, quàm ipſa propoſitio inde probata, quæ illimitata eſt, generaliterque procedit, ùt vidimus. At-

tento igitur toto contextu, luce meridiana clarius est, quòd ad rationem veræ pœnitentiæ (sine qua peccatum mortale remitti non potest, etiam intra Sacramentum; & sine qua nequit esse verè pœnitens, etiam in Sacramento, qui de uno pœnitet, & non de altero) juxta S. Doctorem requiratur, quòd peccatum displiceat, *quia est contra Deum, super omnia dilectum.*

724. Denique, ut appareat Doctorem Angelicum idipsum in omnibus operibus suis constanter docere, lect. 3. in cap 12. epist. ad Hebr. ait, non esse pœnitentiam veram, *dum aliquis pœnitet, non propter amorem justitiæ, sed propter timorem pœnæ.* Et ibidem lect. 1. in cap.: *non est justus, qui non amat justitiam.*

EODEM SÆCULO.

S. Bonaventura, S. Raymundus de Pennafort.

725. S. Bonaventura in 3. dist. 34. q. 1. n. 59. *Timor servilis est donum Spiritûs Sancti .... propter illum timorem cessat homo à peccatorum perpetratione, licèt non omnino cesset à voluntate.* Quia, ùt ait n. 65. *cum eo voluntas peccandi manet in habitu & radice.* Sive [ùt ait lib. de 7 donis Spiritûs Sti.] *timor servilis non mutat voluntatem in bonum, licèt criminis impediat executionem.*

726. Ideo ergo in 4. distinct. 14. a. 1. q. 3. investigans naturam virtutis pœnitentiæ, dicit, quòd *pœnitentiæ actus* (sine quo dist. 17. docet, quòd non est salus peccatori adulto) est detestari culpam, sive peccatum, quia est Dei offensivum, non ultimatè quia est pœnæ inductivum. Unde a. 2. q. 2. dicit, quòd pœnitentia timore dicitur *concipi, potiùs quàm generari ...., quia conceptio ista non est per productionem in esse, sed per dispositionem & præparationem.* Quia scilicet *timor præparat ad pœnitentiam.* Et dist. 17. a. 2. q. 3. dicit, quòd *in timore servili vivit voluntas peccandi.* Et q. 4. resp. ad 4. difficult.: *Nemo recipit effectum Sacramenti, nisi charitatem habeat, saltem*

ſaltem in principio confeſſionis, vel in medio, vel in fine. Multi autem habent in fine, qui non habent in principio. Diſt. 18. a. 2. q. 1. *In forma abſolutionis præmittitur deprecatio per modum deprecativum, & deprecatio gratiam impetrat. Nunquam enim Sacerdos abſolveret quemquam, de quo non præſumeret quòd eſſet abſolutus à Deo.* Et diſt. 20. inter explicandum litteram Magiſtri, agens de pœnitentia ſacramentali, dicit, quòd Dei invocationem, factam à pœnitente ex timore pœnæ, Deus non exaudit, ſed invocationem dumtaxat factam ex amore.

727. S. Raymundus de Pennafort, in Summa Romæ edita [quam laudibus magnis extulêre Judices à Summo Pontifice delegati, ad Raymundum Sanctorum cathalogo adſcribendum] lib. 3. de pœnit. & remiſſ., perfectam requirit contritionem: nam §. 11. dicit „ ſola contritione cordis dimitti „ peccatum cuilibet adulto, ſi verè convertitur, & „ proponit ... illud confiteri, & de eo ſatisfacere, „ ſecundùm judicium Eccleſiæ .... opinio celebrior „ eſt. Verùm non intelligas quòd contritio dimittat „ peccatum, propriè loquendo; ſed ipſe Deus in „ contritione.... Quòd etiam iſta opinio ſit vera, „ patet per exemplum Lazari, quem priùs ſuſcitavit Dominus, quàm à diſcipulis ſolveretur. §. 61. „ Quæritur quid remittit Sacerdos in pœnitentia?... „ Dicendum eſt, ferè ſecundùm omnes, quòd purè, verè, & propriè ſolus Deus dimittit peccata, „ & debitum æternæ pœnæ.... Dicuntur autem Sacerdotes ligare, & ſolvere tribus modis. Primò, „ ligant, & ſolvunt, id eſt, oſtendunt aliquem ſolutum & ligatum----Nam etſi aliquis apud Deum „ ſit abſolutus, non tamen in facie Eccleſiæ, niſi „ per judicium Sacerdotis. Secundò, cùm ſatisfactionem pœnitentiæ confitentibus imponunt---vel „ de ea aliquid dimittunt. Tertius modus eſt per „ excommunicationem &c.

SÆCULO XIV.

Ludovicus de Saxonia, Taulerus, & Rusbrockius.

728. Ludovicus de Saxonia, Carthuſianus, vitæ ſanctimoniâ, & doctrinâ celebris, in vita Chriſti p. 1. c. 20. dicit quòd " veram pœnitentiam amor Dei, " & odium peccati facit. - - - - Ideo Auguſtinus dubitat de his, qui pœnitent in extremis, quia tales videntur pœnitere timore pœnæ, potiùs quàm " amore juſtitiæ. " Et infra " : Multi gemunt pro " peccatis, non quòd peccata eis diſpliceant propter Deum, ſed propter pœnam. " Hanc non eſſe fructuoſam pœnitentiam, manifeſtè declarat per antitheſim, quàm immediatè ſubjungit " fructuoſa " ergo contritio eſt, cùm quis de peccato, quo " Deum offendit, dolet, & inde turbatur & gemit, " quia iniquitas amore juſtitiæ ipſi diſplicet.

729. Illuminatiſſimus Doctor Joannes Taulerus Inſtitut. cap. 1. " peccator amarâ cordis contritione peccata ſua deflere, & cum vero dolore . . . . " coram Sacerdote loco Dei in confeſſione ſe accuſare . . . . debet. Cæterùm dolor iſte ſive " contritio, non ex ſervili quodam timore, pœnarum videlicet inferni . . . . proveniat. Talis " enim dolor nec unius quidem peccati meretur " veniam . . . . eo quòd ex vero Dei amore, qui " omnis veræ contritionis cauſa eſt & origo, minimè procedat &c. "

730. Joannes Rusbrockius, divinæ addictus contemplationi (cujus ſancta vita in Monaſterio Vallis-viridis juxta Bruxellas pictis imaginibus deſcripta eſt) tract. de præcip. quibuſdam virtut. cap. 11. de duplici contritione : " eſt autem duplex " contritio, altera naturalis - - - - altera divina " & ſupernaturalis. Contritio, quam naturalem " dicimus - - - - potiùs ſeſe ac damnum ſuum, " quàm Dei offenſam ſpectat. Itaque licèt unus " aliquis hujuſmodi contritionis tantùm habeat, quantùm

quantùm ſimul omnes creaturæ habuerunt, non " meretur tamen nec unius ſaltem peccati veniam. " Quare? audi rationem:" quippe quæ ex charitate " quæ omnis veræ contritionis cauſa eſt, nequa- " quam proficiſcitur. Divina autem contritio lon- " gè aliter ſe habet. Ea enim diſplicere facit ho- " mini peccata ſua, in eisque magis ponderare ac " dolere quòd diſpliceat ac peccaverit Deo, quàm " quòd ſeſe damno affecerit. Unde ex charitate, " tamquam causâ ſuâ, trahit originem. " Eamque dicit quandoque ita accendi ut perfecta ſit, tametſi deſpondere animum non debeat, qui ad hanc perfectam contritionem pertingere non poteſt. " Si " enim tanta eſt contritione præditus, ut ſe peccaſſe doleat, velitque ex animo plus ſe dolere, id- " que potiùs ob honorem Dei, quàm ob jacturam " ſuam, ſtudeatque juxta Eccleſiæ Statuta pœni- " tentiam agere, omnino confidere poteſt, Deum " peccatis ſuis veniam daturum, dummodo de iis " in confeſſione coram Sacerdote ſeſe accuſet. "

SÆCULO XV.

S. Vincentius Ferrerius, S. Bernardinus Senenſis, S. Laurentius Juſtinianus, S. Antoninus, D. Dionysius Carthuſianus, S. Catharina Senenſis.

731. S. Vincentius Ferrerius diſt. 157. de novem modis remiſſionis Contritionem requirit, dicens: *ſecundus modus eſt per confeſſionem - - - - ideo in confeſſione ſacramentali, quando homo venit cum contritione, & dolore, & bono propoſito ulterius abſtinendi à peccato, tanta eſt virtus confeſſionis quòd remittuntur omnia peccata.* Requiſitam verò à ſe contritionem ab attritione ſervili diſtinguit ſerm. fer. 3. poſt *reminiſcere*, ubi ſic: *contritio in duobus conſiſtit, unum eſt verſus inferiùs, ſcilicet dolor de peccatis - - - - ſed non eſt contritio, ſed materia contritionis. Nam aliud eſt forma quæ dat eſſe rei, ſcilicet contritio, id eſt dolor ille, qui eſt de peccatis reſpectu Dei quem oſtendit:*

aliàs ſi homo haberet tantum dolorem de peccatis, quòd fieret, ſed non propter Deum, *attritio eſt, ſed non contritio, quæ non ſufficit ad ſalvationem.*

732. S. Bernardinus Senenſis tom. 1. ſer. 6. poſt Dom. 1. Quadrag. ſerm. 13. de contrit. cap. 2. *qui conteritur principaliter propter timorem inferni, & non propter amorem Dei* [ſuper omnia, ſeu charitatis, ùt proximè dixit] *non eſt in ſtatu ſalutis. Quia non dolet amore Dei, ſed amore ſui - - - - ſed ſecundùm Scotum in* 4. *diſt.* 20. *licet ad veram contritionem concurrat timor humilians, debet tamen concurrere amor inflammans.* Quod probat ex Auguſtino & Richardo de Media-villa. Et ibidem feria 4. poſt eandem Domin. de duodecim periculis peccatorum in fine vitæ cap. 2. " ad hoc ut diſplicentia ſit grata Deo, " neceſſe eſt quòd ſit debitè circumſtantionata, & " maximè circumſtantia principii & finis, hoc eſt " quòd ſit voluntaria prõpter Deum, prout - - - - " Auguſtinus - - - - inquit : oportet non ſolùm " Deum timere Judicem, ſed diligere. - - - Ex ver- " bis igitur Auguſtini patet, quòd licèt timeat pœ- " nam, timori tamen præponere debet charitatem " divinam. " Et tom. 3. feria 3. poſt Dom. 3. Quadrag. de amore conterente p. 2. circa medium. *B. Auguſtinus dicit, quòd quoties homo vivendo .... non pœnitet propter amorem Dei, ſed tantùm metu pœnæ infernalis, non eſt actus contritionis, ſed iſto modo moriendo ingrediatur profundum inferni .... itaque fundemus nos in timore dilectionis Dei, & ipſe timor ſit in charitate fundatus, & exoneremus gravitatem peccatorum per confeſſionem, cum vera contritione fundata in charitate.*

733. S. Laurentius Juſtinianus l. 2. de ſpirit. animæ reſurrect. : *quamdiu quis metu temporalis ſupplicii, ſeu æterni, ſerviliter vivit, à filiorum Dei ſegregatus eſt ſorte*, & conſequenter à ſpiritu filiorum Dei. Quia ſcilicet non eſt omnino liber à voluntate peccandi, ùt enim ait tract. de timore cap. 5. *ſervilis timor eſt, quo quis timet peccare propter pœnam principaliter. Sed inaniter putat ſe eſſe victorem*

peccati

peccati, qui timore pœnæ non peccat. Quia etſi non impletur foris negotium malæ cupiditatis, ipſa tamen cupiditas intus eſt hoſtis, & formidantis animum nulla ſpiritûs libertas tenet.

734. S. Antoninus p. 4. tit. 14. cap. 5. antè §. 1. *pœnitentes, præcipuè in infirmitatibus gravibus, oportet admonere, ne ad pœnitendum & confitendum, propter hujuſmodi pœnas inferni, & Deum juſtum inferentem tales pœnas peccatoribus, principaliter moveantur.* Quod [inter alia argumenta] probat exemplo Scholaris Pariſienſis, qui *infirmatus ad mortem, confeſſus eſt cum multis lachrymis, devotè ſuſcipiens omnia Sacramenta, ſecundùm humanum judicium. Qui poſt mortem apparens cuidam amico Doctori, interrogatus de ſtatu ſuo, reſpondit ſe damnatum. Cùmque ille miraretur nimis, cauſam quærens, cùm ipſe tot lachrymis poenituiſſet in fine, & Sacramenta devotè ſuſcepiſſet. Reſpondit ille, poenitentia mea, & lachrymæ meæ non fuerunt ex amore Dei, & principaliter propter Dei offenſam; ſed propter timorem inferni, ne ad illum deputarer. Et ideo mihi non valuit.*

735. D. Dionyſius Carthuſianus, ſanctitatis & doctrinæ laude inſignis, formidoloſæ attritionis inſufficientiam expreſsè docet in ſumm. de fid. ortod. a. 134. in fine 3. ſentent. & in 4. diſt. 14. & 20. Et in dialog. de converſ. peccat. *pauciſſimi talium* [qui pœnitent in fine] *veram habent contritionem; quia confitentur ex ſervili timore diſtrictionis divini judicii, atque æterni ſupplicii, non ex vero zelo juſtitiæ, charitateque Dei: ſine qua nihil proficit ad ſalutem.* Et in l. de ſtricta via ſalutis a. 24. ſub finem: *vera contritio ex vera Dei dilectione procedit, atque ex odio culpæ, atque affectu juſtitiæ.* Et infrà: *qui ſalubriter confitetur & poenitet, oportet ut doleat de peccato in quantùm eſt peccatum, & Dei offenſa, ſeu divinæ ſanctitatis & majeſtatis inhonorativum.*

736. S. Catharina Senenſis doctr. divin. tract. 1. cap. 1. inducit Dominum, poſt allegata Apoſtoli verba *Si linguis hominum* &c., dicentem ſibi: „ ſatis ex hoc diſcurſu perſpicis, dilecta filia, om- „ nino

" nino neceſſarium eſſe, quòd ex motivo magnæ
" dilectionis formetur vera contritio, ſeu dolor a-
" nimæ pœnitentis. Et cap. 31. attende, quia nullo
" modo ſufficit ambulare cum ſervili timore, quia
" purgare domum à ſpurcitia peccati mortalis, non
" implendò eam virtutibus (in amore fundatis, &
" non tantùm in timore) non ſufficit ad vitam æter-
" nam. Et cap. 58. attende diligenter iſtos, qui
" cum ſervili timore dereliquerunt mortalium pec-
" catorum abominationes, nisì ſurgant & proce-
" dant cum amore virtutum, iſte ſervilis timor ad
" vitam æternam exhibendam nullo modo ſufficit.
" Amor verò cum ſancto timore bene ſufficiens
" eſt. " Similia habet tract. 3. cap. 32.

SÆCULO XVI.

S. Thomas Villanovanus & S. Carolus Borromæus.

737. S. Thomas-Villanovanus ſerm 1. in Dom. Paſſionis. " Contritio eſt dolor voluntariè aſſump-
" tus pro peccatis &c. Dicitur de peccato, non
" de damno, vel de pœna, vel de turpitudine &
" vilitate peccati, ſed dolendum eſt de peccato
" prout offenſa Dei eſt, ſic ut etiamſi - - - - non
" eſſet infernus, aut judicium - - - - tamen diſ-
" pliceret peccatum, quia Deus fuit offenſus . . . .
" vera contritio ex amore Dei debet procedere,
" non ex timore, aut ex amore ſui - - - - ſolus
" dolor ille contritio eſt, qui eſt propter Deum.
" Unde attritio & contritio non tam differunt,
" quia contritio eſt dolor intenſus, attritio eſt do-
" lor remiſſus; ſed magis quia contritio eſt dolor
" perfectus propter Deum, & attritio eſt dolor im-
" perfectus & mixtus cum aliis reſpectibus .... non
" quòd malum ſit dolere de damno & de inferno.
" Imò hoc eſt valde bonum - - - - ſed hic dolor
" non debet eſſe principalis, ſed acceſſorius - - - -
" eſt ergo contritio remedium peccatorum omnino
" neceſſarium, proprium, naturale, & univerſa-
" le. Juſtificationes enim exteriores - - - - & Sa-

cramenta

cramenta - - - - variantur ; ſed contritio omni tempore , & in omni Lege , naturæ , ſcriptæ & gratiæ, immobilis & immutabilis perſeverat. Unde & omnia alia jam dicta (ac proinde etiam Sacramenta) ſine hac non ſufficiunt.

738. S. Carolus Borromæus in inſtruct. de Sacram. Pœnit. *Antequam Confeſſarius .... abſolutionem tribuat pœnitenti , videbit an propter* Deum *veram peccatorum ſuorum contritionem habeat. ---- Quòd ſi --- talem contritionem illum non habere intellexerit , illius deſiderio accendere conabitur , hoc admonens propter* Deum *ipſum , uſque adeò quantùm poteſt , eum peccata dolere oportere , ut ſaltem adjutrice divinâ gratiâ , quàm à* Deo *intimè precetur , ex Sacramentique virtute , ex attrito contritus fiat.*

SÆCULO XVII.

S. Franciscus Salesius , S. Maria Magdalena de Pazzis , Joannes Lansbergius , Ludovicus Blosius.

739. S. Franciſcus Saleſius lib. 2. de div. amor. c. 19 *pœnitentia quæ divinum amorem non abjicit , tametſi eum necdum complectatur , bona eſt , optabilisque ; ſed manca , & imperfecta , nec ad ſalutem provehere poteſt , donec ad amorem pertigerit , eique permixta fuerit. Itaut , quemadmodum Apoſtolus ait , quòd ſi traderet corpus ſuum , & diſtribueret in cibos pauperum omnes facultates ſuas , & charitatem non haberet , iſta ſibi nihil prodeſſent. Ita verè affirmare poſſumus , pœnitentiam , tametſi præ dolore oculos noſtros liquefaceret , & in lachrymas reſolveret , cordaque noſtra præ moerore diffinderet , ſi abſque Dei amore id equidem fieret , nihil ad ſalutem ſempiternam nobis conferendam profeere.*

740. Extatica Virgo S. Magdalena de Pazzis divin. intelligent. l. 6. cap. 7. „ Ego ſcio , ô Verbum ! quòd animæ dolor de tuis offenſis oriri non poſſit , niſi ab amore erga te. „ Et lib. 3. cap. 29. ” Diligitur Deus vel timore pœnæ , vel gloriæ amore. Atque ex his nullus eſt verus & purus amor.--- Qui timore Deum diligit , filii hæreditа-

" ditatem ab eo habere haud eſt dignus " (nec proinde gratiam , quæ jus dat ad filii hæreditatem) " qui autem verè amant , hanc hæreditatem merentur habere.

741. Joannes Lansbergius , magnæ pietatis & vitæ ſpiritualis laude celebris , in piiſſimis exegeſibus ſuis ſuper epiſtolas & Evangelia exeg. in feſt. converſ. S. Pauli litt. P. " peccatori converſio neceſſaria eſt (inquit) - - - - neceſſe eſt ut relictis creaturis , revertatur ad Creatorem - - - - quid igitur agendum converti volentibus ? . . . amaram de peccatis commiſſis contritionem & dolorem aſſument - - - - hic dolor non eſt ſine charitate. " Exeg. in feſt. S. Agnetis , alludens ad parabolam Virginum cum lampadibus : " qui pœnitentiam ad mortem differunt , vix rectè pœnitere credendi ſunt - - - - pœniteut quidem , ſed metu mortis damnationisque , non odio peccati - - - - his igitur - - - - Regni Cœlorum clauſa eſt janua - - - - quia opera ſine charitate facta non lucent , quandoquidem ſola fides , quæ per dilectionem operatur , fulgebit. Non igitur in hujuſmodi lampadibus eſt oleum. " Exeg. in feſt. S. Mariæ Magd. ad illa verba : " remittuntur ei peccata multa , quoniam dilexit multum : hoc loco Dominus remiſſionem peccatorum charitati aſſignat , ne quis putet , fidem ſolam ad obtinendam veniam ſufficere .... ſine charitate impoſſibile eſt placere Deo. Charitatem Magnus Baſilius chriſtiani hominis quaſi peculiare quoddam inſigne vocat , atque [ùt idem ait] neceſſarium à nobis , velut æs alienum charitas erga Deum requiritur - - - - denique ùt idem Author eſt , qui charitatem non habet , eum divina gratia carere. Exeg. in feſt. S. Matthæi. Qui ſolo ductus timore ſervili Deo obtemperat & famulatur - - - - etiamſi ſolus agat & patiatur omnia , quæ mortales umquam egerint & paſſi ſint , quamdiu ſolo timore ſervili ducitur , nihil illis omnibus meretur. Exeg. in feſto S. Joan. Apoſt. litt. A.

Timor

Timor ſervilis, quo quis peccare cavet, ſolo „
timore retractus, non virtutis; neque Dei amore, „
ad ſalutem non ſufficit, nec aliter laudatur, nisi „
quòd ad converſionem aliquo modo diſponit, „
& ad vitanda aſſuefacit peccata: ſtat enim hic ti- „
mor cum mortali peccato. ” „

742. Ludovicus Bloſius, Author piiſſimus, lau- „
datiſſimusque, in cant. vit. ſpirit. c 2. ” Nemo
” ad ſalutem pervenit, qui non tantillum charita-
tis habet, ut ex amore Dei ſaltem in extremo „
vitæ poſitus, pœnitentiam agat, averſeturque „
peccata. Et ideo miſericordiſſimus, hominum- „
que amantiſſimus Deus (juxta revelationem S. „
Gertrudi factam, de qua n. 700.) ſæpè ſe adeò „
benignum & amabilem, etiam deſperatiſſimis „
peccatoribus [quos alicujus virtutis merito inſig- „
nitos eſſe cognoſcit] ut illi ex intimis præcordiis „
doleant, quòd offenderint tam pium Conditorem „
atque Redemptorem. Per quam nimirum pœni- „
tentiam apti redduntur ad ſalutem conſequen- „
dam. Et infrà: tibi quidem promittitur pecca- „
torum remiſſio, ſi etiam in extremo vitæ articu- „
lo poſitus, verè ex amore Dei, magis quàm me- „
tu ſupplicii pœnitentiam egeris. Ex Taulero mag- „
na indignatio ac diſplicentia erga nos ipſos cum „
- - - - amoroſa ad Deum converſione- - - - ve- „
ra pœnitentia eſt. „ Et iterum ex Lansbergio: „
dole, quia peccaſti, quia me offendiſti. „ Et in
Sacello animæ cap. 14. Ex Taulero & Rusbrockio
poſt explicatam perfectam contritionem, etiam in
imperfectâ requirit veram ad Deum confidentiam
& amorem, tamquam neceſſariò requiſita ad ve-
ram pœnitentiam, & in eo qui non ſatis, id eſt
non perfectè dolet, requirit voluntatem plus dolen-
di, „ magis ob honorem Dei, quàm propter „
damnum noſtrum. „ Et in Margarita ſpirit. p. 3.
ſub finem, „ peccatori pœnitenti omnia peccata „
remitto, etiamſi tot eſſent quot omnes ſimul ho- „
mines commiſiſſent, ſi tamen ex animo pœni- „
teat, purè ad gloriam Dei, & ob id potiſſimùm „

" diſpliceant illi ſuæ iniquitates, quòd mihi eas " diſplicere intellexit. " Et in Monili ſpirit. cap. 1. " Virgo Maria dixit B. Brigittæ [l. 2. revelat. " cap. 23.] quantumcumque homo peccet, ſi to- " to corde cum vera emendatione & charitate ad " me confugerit, ſtatim parata ſum recipere pœni- " tentem. " Et inſtruct. vit. aſcet. diviſ. 5. " bo- " num eſt nos, vel per timorem ſervilem à vitiis " abſtinere; ita tamen ut ibi non permaneamus, " ſed inde ad timorem liberalem, ſeu filialem " tranſeamus, per quem [ùt immediatè præmi- " ſit] metuimus peccare, ne benigniſſimum Do- " minum Deum noſtrum offendamus, ejuſque per- " damus gratiam, & familiaritatis benevolentiam.

CAPUT LIX.

Benevoli Amoris Dei neceſſitatem, attritionisque ex ſolo gehennæ metu, cognitæ ùt talis, inſufficientiam, etiam cum Sacramento, unanimi conſenſu [cum Sanctis] Doctores Scholaſtici tradiderunt ab initio Scholaſtices, uſque ad Concilium Tridentinum.

OPINIONEM de formidoloſæ attritionis ſufficientia cum Sacramento, communem fuiſſe ante Tridentinum, in Theſi hoc anno 1699. 8. Octobris defenſa in Collegio Anglo-Leodienſi Societatis Jeſu, concluſ. 17, dicere auſus eſt R. P. Eduardus Slaughter. Quin & auſus addere, ita Tridentini tempore, & poſt illud communem fuiſſe, ut inde uſque ad annum 1638. nullum pro Aſſertione noſtra Patronum invenire poſſimus. Sed audacter nimis, quia

quia apertè contra veritatem. Utrumque enim iſtud ipſius Aſſertum capite præſenti, & ſequentibus demonſtrabitur eſſe manifeſtè falſum.

743. Itaque Aſſertio noſtra probatur primò, quia id teſtantur Gabriel in 4. diſt. 14. q. 2. a. 2., Ludovicus Lopez inſtruct. p. 1. cap. 9. opinionem de illius inſufficientia, vocans opinionem *antiquorum*, Hugo Matthoud in doctiſſimis ſcholiis ſuis ad Robertum Cardinalem Pulluin p. 5, cap. 31., Morinus accuratiſſimus veterum indagator lib. 8. cap. 4. n. 2. dicens: *iſtius ſententiæ* [de ſufficientia purè formidoloſæ attritionis, cognitæ ùt talis, cum Sacramento] *parentes fuerunt Melchior Canus, Franciſci Victoriæ diſcipulus, & Henricus quidam, Salmaticenſis Doctor. Ante hos neminem legi, qui ſic doceret, aut docere perhiberetur.* Ipſi verò ante Tridentinum ſufficientiam illam non tradiderunt.

744. Secundò: inductione ſententiarum, quæ licèt ab incunabulis natæ ſcolaſtices (id eſt ab anno 1120. vel 1130.) uſque ad Tridentinum variæ fuerint, in eo tamen omnes, vel ferè omnes convenerunt, quòd ad validum, vel ſaltem ad fructuoſum Pœnitentiæ Sacramentum contritionem requiſierint, vel ſaltem attritionem amoroſam propter Deum, ſeu propter intereſſe divinum, & non ſolùm propter inferni ſupplicium, ſeu aliud intereſſe proprium. Conſtat id earumdem ſententiarum enumeratione, quam facit Morinus ibidem. Ut enim cap. 2. & 3. oſtendit, ab initio natæ ſcolaſtices, ad annum 1220. (quo demùm tempore attritionis nomen audiri cœpit) novem fuêre ſententiæ, quas ibidem ſingulatim Morinus exponit, ad quem brevitatis cauſâ remitto. Omnes verò, & ſingulæ, ante Sacerdotalem abſolutionem, perfectam requiſiêre contritionem. Siquæ aliæ fuerint, ad earum aliquam facilè referri poſſunt, inquit Morinus. Ex ſincera verò earum omnium inductione, conſtat, opinionem de ſufficientia attritionis, purè formidoloſæ, ab incunabulis natæ ſcholaſtices uſque ad Magiſtrum: imò à Magiſtro uſque ad annum circiter

1240., ne auditam quidem in ſcholis fuiſſe. Unde Pinterellus, è Societate Theologus, in lib. de attritionis ſufficientia, tametſi diligentiſſimè conquiſierit, nullum tamen invenire potuit, nec ullum pro ea Authorem nominare, nisì vita functum poſt annum 1240. Et in præmio ejuſdem libri ingenuè fatetur, doctrinam Magiſtri Sententiarum, communemque proinde Doctorum, ante annum 1240. ſuæ eſſe contrariam.

745. Ab anno quidem 1220. (dicere debuit 1240.) ad 1300.; ab anno 1300. ad 1400. Et à 1400. ad 1500. Ab anno 1500. uſque ad Tridentinum, plerosque pro ſua refert opinione; ſed perperam omnino, & abſque veritate. Cùm ne eorum unus quidem cum ipſo tradiderit, attritionem ex ſolo gehennæ metu, abſque ullo Dei propter ſe amore, cognitam ùt talem, & immutatè ſe habentem, cum Sacramento ſufficere ad peccatorum remiſſionem. Imò contrarium omnes tenuerunt, ùt demonſtramus in Ethica noſtra majore. Nec certè in verbis à Pinterello relatis ampliùs exprimunt, quàm quòd Pœnitentiæ Sacramentum vim habeat remiſſivam peccati mortalis. Nec proinde in Sacramento Pœnitentiæ requirunt diſpoſitionem per ſe juſtificantem. Quod dum ultrò concedimus; non ideo ſequitur, ab ipſis non requiri dolorem propter offenſam Dei, ſive ex Dei propter ſe dilectione. Neque enim omnis Dei propter ſe dilectio, ſeu dolor ex ea procedens, per ſe juſtificat, ſecundùm illos Doctores, ùt videbimus infrà.

746. Nec illi ex ipſis, qui dixerunt attritionem ſufficere, id dixerunt de attritione purè formidoloſa, immutatè ſe habente, vel cognita ùt tali, ſed de amoroſa, quæ utique foret dolor de peccatis, propter Deum offenſum, quæque per ſui incrementum, virtute Sacramenti fieret contritio, vel bonâ fide putaretur contritio. Tametſi enim aliqui ex ipſis locuti fuerint de attritione, cujus principium foret timor ſervilis, timorem iſtum voluerunt eſſe principium extrinſecum ipſius, ſeu præparatorium, non intrinſe-

intrinſecum, & formale, ſeu ultimatum & adæquatum.

747. Atque ut liquidò appareat, quæ fides adhibenda ſit Pinterello, tot pro ſe Scriptores falſiſſimè proferenti, accipe ex ungue leonem. Inter eos profert Ludovicum Granatenſem. Verùm Granatenſis ipſi in faciem contradicit Conc. 1. in feſto S. Mariæ Magdalenæ ſub initium, ubi ſic; *Conſtat planè ex injuſto neminem fieri juſtum, niſi is peccatum ſuper omnia deteſtetur, illudque ſuper omnia vitare conſtituat. Hæc autem duo habere nemo poteſt, nisi diligat Deum ſuper omnia. Hæc enim tria, dilectio Dei ſuper omnia, odium peccati, & propoſitum ejus omni opera & ſtudio vitandi, ita ſe mutuò conſequuntur, ut alterum ſine altero conſiſtere nullo modo queat. At hujuſmodi dilectionem, poſt naturæ lapſum, nemo nisi præſente Dei ope adjutus, habere poteſt --- ſine hac verò Dei dilectione, neque vera contritio, neque firmum ſceleris vitandi propoſitum, ac proinde neque juſtificatio conſtare poteſt.* Atqui *ad ritè ſuſcipiendum abſolutionem, & abſolutionis effectum* in Catech. l. 3. c. 18. de Sacram. Pœnit. requirit *veram de peccatis noſtris contritionem*, ſeu ùt ibidem explicat, *ingentem animi dolorem, & triſtitiam de peccatis præteritis, eo quòd Deus iis offenſus fuerit.---- Hic verò dolor* (addit ibidem, & l. 2. memorat. cap. 1. & 9.) *non debet eſſe ſolùm ideò quòd homo peccatis ſuis infernum promeritus fuerit ---- ſed quòd per illum Deum amiſerit, eumque offenderit*: ſive ùt infrà, *non tam ob Cœlum amiſſum, & infernum promeritum, neque ob aliud aliquod commodum proprium---- ſed ſolo, & uno amore Dei.*

748. Tertiò: idipſum probatur enumeratione ſententiarum, quæ fuerunt in ſcholis ab anno 1240. Abeo quippe tempore, uſque ad Tridentinum, continuò perſeveravit ſententia de neceſſitate divinæ dilectionis ad juſtificationem, deque inſufficientia attritionis purè formidoloſæ. Quandoquidem Authores, qui ab eo tempore uſque ad Tridentinum ſcripſerunt, communi calculo, vel adhuc requiſierint contritionem, attritione non contenti, vel ſi

attritione contenti fuerint, ſaltem amoroſam requiſierint, quæ utique propter Deum foret, non ſolùm propter inferni ſupplicium, vel quæ foret ejuſdem ſpeciei cum contritione, ab eaque non differret intrinſecè [nisi penes magis & minùs] ſed extrinſecè dumtaxat, per hoc quòd una foret, altera non foret informata per gratiam : vel contenti non fuerint attritione, immutatè ſe habente, ſed quæ per intrinſecum ſui incrementum, virtute Sacramenti, ante juſtificationem fieret contritio. Vel denique contenti non fuerint attritione cognitâ ùt tali, ſed quæ bona fide putaretur contritio. Authores verò qui contenti fuerint attritione purè formidoloſa, cognita ùt tali, & immutatè ſe habente, ab eo tempore, uſque ad Tridentinum, vel nulli, vel vix ulli inveniuntur. Ante Tridentinum quippe ſex omnino ſententiæ fuerunt, ùt Morinus oſtendit citato capite 3. à num. 11. ad finem capitis, & in nulla earum invenitur ſufficientia attritionis purè formidoloſæ, cognitæ ùt talis, & immutatè ſe habentis ; ſed in ſeptima dumtaxat, de qua agit cap. 4., cujus Authores cùm fuerint Melchior Canus, & ſupradictus Henricus Doctor Salmaticenſis, eorumque ſententia iſta, nonnisi poſt Tridentinum vulgata fuerit ; ante illud vel vix cognita fuit, vel ſaltem celebris, & vulgata non fuit.

749. Quartò. Ex eo quòd nequidem attritionis nomen veteres, ante Guilielmum Pariſienſem, uſurpaverint : non utique Hugo, nec Richardus à S. Victore, non Robertus Pullus, non Gratianus, non Joannes Sarisberienſis, non Præpoſitivus, non Petrus Cantor, non Robertus de Flammesburgo, non Guilielmus Altiſidorenſis : ſed poſt Guilielmum Pariſienſem à Doctoribus vulgari cœperit, hâc ratione, quòd cùm apud ipſos certum eſſet, rarò quemquam juſtificari, ſine multis præparationibus tempore prioribus, nomen illis excogitandum fuit, quo præparationes illæ (hactenus ſignificatæ nomine compunctionis & contritionis) nuncuparentur, & diſtinguerentur à contritione, gratiæ

tiæ juſtificantis pediſſequa. Et nomen iſtud attritio fuit, quo poſt annum 1220. Guilielmi Pariſienſis tempore vulgari cœpto, velut in ſcholis jam vulgato uſi ſunt Alenſis & Albertus magnus : *& poſteriorum nemo illud præteriit* (inquit Morinus) *ſed Authorum, qui hos anteceſſerunt, nullus mihi cognitus attritionem commemoravit.*

750. Verùm licèt attritionis nomen ab eo tempore vulgare eſſe cœperit, ſpecificum diſcrimen ipſius à contritione non protinus vulgare eſſe cœpit : ùt enim Morinus citato cap. 2. n. 15. omnem dolorem de peccato, Deique amorem in non habente gratiam attritioni tribuerunt, in habente gratiam contritioni.

751. Quæ doctrina communis erat tempore Alberti Magni ; utpote qui in 4. diſt. 16. a. 18. ſic habet : *Quemadmodum communiter dicitur, attritio eſt dolor de peccatis ex charitate & gratia procedens. Unde unus & idem dolor in ſubſtantia poteſt eſſe attritio & contritio : ſicut idem in re eſt fides informis & fides formata.* Id-ipſum antè tradiderat Guilielmus Pariſienſis de Sacram. Pœnit. pag. 446. dicens, quòd amor attritionis & contritionis ſit *idem ſecundùm idem & propter idem, ſunt unius & ejuſdem ſpeciei, & ita non differunt* (intrinſecè) *niſi penes magis & minùs.* Et pag. 444. *erunt igitur ejuſdem ſpeciei amor præparatorius* [id eſt attritionis] *& amor qui charitas dicitur.* Pag. 445. *attritio ad contritionem ſic eſt - - - - ſicut lumen crepuſculi ad radium ſeu meridiem.*

752. Tempore igitur Guilielmi Pariſienſis, Albertique Magni communis doctrina fuit, amorem & conſequenter dolorem attritionis, ſpecie non differre ab amore doloreque contritionis, ſaltem intrinſecè, ſed tantùm penes magis & minus, ſive ſecundùm intenſum & remiſſum, & extrinſecè ſolùm ſecundùm informationem, & non informationem gratiæ, vel ſecundùm principia extrinſeca diverſa.

753. Simili modo attritionem à contritione diſtinxit Alexander de Ales in 4. q. 17. m. 2. a. 1. §.

Et verò in 4. q. 2. n. 14. Scotus dicit quòd " peccator - - - - poteſt ex naturalibus cum communi influentia (id eſt cum ſola gratia actuali ante gratiam habitualem) conſiderare peccatum commiſſum ùt offenſivum Dei , & ùt contra Legem divinam , & averſivum à Deo - - - - & poteſt voluntas ipſum ſub aliqua iſtarum rationum , vel ſub multis illud peccatum ſic conſideratum deteſtari ; & ille motus poteſt continuari & intendi ante infuſionem gratiæ. Poteſt etiam iſta deteſtatio eſſe totaliter circumſtantionata, circumſtantiis moralibus debitis , " quarum præcipua eſt circumſtantia finis ; (quia, ùt ait diſt. 29. q. unic. " ad hoc quòd diſplicentia valeat, & ſit ordinata, oportet quòd ſit debitè circumſtantionata, & maximè circumſtantia, finis & principii activi principalis, ut ſcilicet ſit voluntaria propter Deum) - - - - iſte autem motus dicitur attritio , & eſt diſpoſitio ſeu meritum de congruo ad deletionem peccati mortalis , quæ ſequitur in ultimo inſtanti - - - - Et tunc infunditur gratia , per quam ſimpliciter deletur peccatum. Et iſte motus , ùt ait n. ſeq. ſi manet idem , qui priùs fuit attritio , in illo inſtanti fit contritio. Quia in illo fit concomitans gratia : & ita eſt actus formatus - - - - à charitate jam inclinante & inhærente. Et ſic attritio fit contritio , ſine omni reali mutatione actûs. Unde Commentator Scoti ad cit. diſt. 14 p. 92 contritio (inquit) ſumitur duobus modis , uno modo pro actu formato, & ſic quilibet dolor antecedens infuſionem gratiæ erit attritio , quamlibet perfectus : idem autem continuatus infuſâ gratiâ , erit contritio , ſive perfectus ſit , ſive imperfectus (id eſt remiſſus) ... & in hoc ſenſu nomen contritionis & attritionis uſurpat noſter Doctor in hac diſti. 14. " Similiter ſumm. de Sacr. ex doctrina Franciſci Victoriæ tit. de contrit. q. 117 " Scotus in 4 diſt. 14 q. 2 a. 2 dicit quòd licèt quis habeat dolorem de peccatis propter Deum, cum omnibus aliis bonis circumſtantiis , niſi talis dolor habuerit

" rit certam intenſionem completivam & continua-
" tionem, non ſufficit. Quanta autem debeat eſſe
" illa intenſio, dicit quòd ſolus Deus novit. " Et diſt. 17 §. *ad argumenta* Scotus dicit, quòd contritio poteſt eſſe tanta, quòd eâ, etiam ante confeſſionem, deleatur peccatum. Et diſt. 20 n. 6 requirit certam intenſionem Deo notam, ad contritionem, quæ ſit ſufficiens ad deletionem culpæ. Et in reportatis ad 4 ſent. diſt. 20 magnam requirit deteſtationem, ad hoc quòd ſit contritio ſufficiens ex congruo ad remiſſionem peccati : " ſicut, inquit, fuit
" vehemens delectatio prior in peccato. " Et in eo Magiſtrum ſecuti ſunt diſcipuli, ùt teſtatur Andræas Vega in Conc. Trident. l. 9 cap. 17 in arg. 3 his verbis : " Scotiſtæ aiunt, ad juſtificationem
" peccatoris non quemvis dolorem de peccatis, e-
" tiam propter Deum ſufficere, imò neceſſarium
" eſſe aliquantam intenſionem & fervorem in ipſo
" dolore, aliquantiſque temporis - - - - nobis ig-
" noti continuationem. " Et iſta ſententia adeò communis fuit ſæculo 13. 14. 15. & 16., ùt Cajetanus in opuſc. de attrit. n. 4 *commune dictum* vocet, *quòd contritio & attritio differunt ſecundùm magis & minùs.* Et Sylveſter verbo *contritio* dicit, quòd *contritio - - - ſignificat deſtructionem perfectam malæ voluntatis - - - attritio verò - - - - ſignificat deſtructionem malæ voluntatis - - - - ſed imperfectè, id eſt cùm dolet de peccatis, ſed non tantum quantum requiritur ad gratiam divinam acquirendam. Et hæc omnia de mente S. Thomæ in 4 diſt. 17 & omnium Theologorum.* Quia nempe S. Doctor ſuprà dicit, quòd *non qualiſcumque dolor ſufficit ad remiſſionem peccati, ſed oportet eſſe aliquem modum.* Quod explicans ADRIANUS VI. quodlib. 5 in 3 princip. ad 3 *minima* (inquit) *contritio ſufficit, ſed non minimus motus diſplicentiæ, qui poteſt eſſe tam exiguus, quòd de congruo non mereatur charitate informari. Et ita deficit à ratione contritionis.*

756. Quintò : probatur ex illis ipſis Authoribus, quos pro ſe Pinterellus refert, & imprimis ex illis qui referri ſolent pro opinione cum Sacramento requiran-

quirente contritionem perfectam, ſeu juſtificantem ante actualem Sacramenti ſuſceptionem. Quippe extra dubium eſt, quotquot requiſierunt ejuſmodi contritionem, inſufficientem credidiſſe formidoloſam attritionem. Pro opinione verò requirente contritionem ſenſu dicto perfectam, communiter referuntur Hugo de S. Victore tom. 3. in ſumma tract. 5. cap. 11. Radulphus ardens Dom. 1. poſt Paſcha. Richardus de S. Victore tract. de poteſt. ligandi cap. 12. Magiſter in 4. diſt. 17. Gratianus de pœnit. diſt. 1. c. 34. Petrus Pictavienſis p. 3. per plura capita. Robertus Cardinalis Pullus ſent. p. 5. cap. 13. & 31. p. 6. cap. 61 INNOCENTIUS III. in 2 Pſ. Pœnit. Altiſiodorenſis l. 4 ſumm. tract. 6 cap. 8 q. 1 a. 1 & diſt. 8 a. 3. Cæſarius Heiſterbachenſis lib. 3 de confeſſ. cap. 1. Albertus Magnus in 4 diſt. 18 a. 13. Alenſis 4 p. ſumm. q. 8 m. 1 & q. 21 m. 1 & 2. S. Raymundus in ſumm l. 3 de pœnit. & remiſſ. §. 11 ubi ſententiam hanc celebrem dicit. S. Thomas ſupplem. q. 10 a. 5. S. Bonaventura in 4 diſt. 18 p. 1 a. 2. Argentina in 4 diſt. 16. Bromiardus in ſumm. prædic. verbo *contritio* a. 5. Henricus Gandavenſis quodlib. 1 q. 32. Noſter Baconius in 4 diſt. 15 a. 3. Capreolus in 4 diſt. 16 q. 2 a. 3 ad finem. Gabriel in 4 q. 12 a. 2. Ockam & Mayro apud Morinum ſupra, cap. 3 n. 13. Bandinus in 4 diſt. 20. Abulenſis in defenſ. p. 1 cap. 6. Noſter Waldenſis tom. 2 de Sacram. cap. 43. Noſter Joannes Betz in expoſit. 3 Præcept. Decal. cap. 5. Ferrarienſis 4 contra Gentil. cop. 72 §. *ad hujus evidentiam.* Cajetanus 3 p. q. 84 a. 1 § *et ſi modum quæris.* Medina cap. de confeſſ. q. 38 § *eſt alia quarta opinio.* Vivaldus opuſc de verit. contrit. in tribus ultimis capitibus. Et in Candelabro Aureo n. 6. Et opinionem iſtam poſt Tridentinum (Morino teſte] graviſſimi etiam Doctores tenuerunt, etiam qui Tridentino interfuerunt, ùt Petrus Soto, inſtruct. Sacerd. lect. 8, Franciſcus Richardotus in Gallica inſtruct. Paſtor. [ſcripta 4 annis poſt abſolutum Tridentinum] cap. 43, Fredericus Nauſea, Epiſcopus Viennenſis, in ſuo Catechiſmo, Fran-

Franciſcus Sonnius tract. de Sacram. , & in ſuis demonſtrationibus poſt Tridentinum vulgatis. In ipſo quoque Patrum Tridentinorum conventu , Joannes Æmilianus , Hiſpanus, Epiſcopus Tudetanus, contritionem perfectam dixit ad juſtificationem eſſe neceſſariam cum Sacramento. Nec tamen hinc argui per Sacramentum peccata non remitti : tametſi enim jam remiſſa eſſent ante actualem Sacramenti ſuſceptionem , præeuntis contritionis efficacitate ; aiebat id à contritione non præſtari , nisì vi Sacramenti , cujus votum in ipſa contineretur , ideòque juſtificationem , tametſi priorem exiſtentiâ phyſicâ abſolutionis , effectum eſſe abſolutionis moraliter in voto illo exiſtentis : nec proinde abſolutionem eſſe nudum miniſterium declarandi peccata eſſe remiſſa , prout aiebant hæretici. Sic refert Pallavicinus Hiſt. Trident. lib. 12 cap. 10. Et ſic etiam Sacramenti, ſeu abſolutionis efficaciam intellexerunt , explicueruntque plures è Doctoribus proximè relatis , dicentes, peccata non remitti perfectè contritis , ſine reſpectu ad Claves. Petrus quidem de Oſma docuit ea remitti *per ſolam contritionem ſine ordine ad Claves* : ſed hoc damnatum fuit in Concilio Complutenſi ſub SIXTO IV. , qui Concilium iſtud approbavit.

757. Sextò : denique Aſſertionis noſtræ veritas ampliùs manifeſta fiet capite ſequenti ex unanimi utique traditione Theologorum, à Sæculo duodecimo, quo Scholaſtica Theologia incepit, uſque ad Concilium Tridentinum.

CAPUT

CAPUT LX.

Inſufficientia attritionis formidoloſæ probatur ex traditione Theologorum omnium, ab exordio natæ Scholaſtices, uſque ad Concilium Tridentinum.

758. SCHOLASTICEN ſæculo duodecimo natam ſciunt eruditi. Ad probandam proinde aſſertionem noſtram proferendi ſunt Patroni, qui eam tradiderunt à ſæculo duodecimo uſque ad annum quadrageſimum ſextum ſæculi decimi-ſexti, quo inchoatum eſt Concilium Tridentinum, anno ſexageſimo tertio terminatum. Et Theologorum quidem omnium, ab exordio Scholaſtices uſque ad inchoatum Concilium Tridentinum, aperta teſtimonia propriis ipſorum verbis prolixè deſcripta exhibeo in Ethica noſtra majore. Cæterùm ne nimium excreſcat hic tomus, ad probandam aſſertam traditionem, ſufficiet Theologorum indices per ſæcula deſignare, deſignationisque fidelitatem remiſſivè probare ex locis & verbis ipſorum in Ethica noſtra majore fideliter relatis, ſic tamen ut loca verbaque formalia ſcholæ Principum etiam ſimus exhibituri.

759. Itaque *à ſæculo* 12 *ad* 13 formidoloſæ attritionis inſufficientiam divinique amoris neceſſitatem expreſsè tradiderunt Hugo & Richardus à S. Victore, Gratianus, Magiſter ſententiarum, eorumque diſcipuli, Petrus Pictavienſis, Robertus Cardinalis Pullus & alii n. 756 relati. Quorum ſententia communis erat tempore Bachonii noſtri,

ſæculo

ſæculo utique 14 ùt conſtat ex verſibus tunc uſitatis, quos refert in 4 diſt. 15 a. 3

Te cor contritum mundat, confeſſio reſtat.
Si quæris quare? capiti membrisque tenemur:
In caput & membra committis tranſgrediendo.

760. Imò communis manſit uſque ad Tridentinum, ùt conſtat ex eo quòd omnes penè Doctores qui ſummas poſt S. Raymundum ſcripſerunt, ipſismet S. Raymundi verbis n. 727 relatis, perfectæ contritionis neceſſitatem expreſſerunt, Summa utique Piſana verbo *clavis*. Summa Roſella verbo Sacerdos. Summa Baptiſtana verbo eodem. Summa Tabienna verbo eodem. Claudius quoque Spinæus, Pariſienſis Theologus, in Epitome Magiſtri ſentent. diſt. 18 cap. 3 Tridentini tempore anno 1551 conſcripta, iiſdem penè Raymundi verbis, perfectæ contritionis docet neceſſitatem, & eodem modo exponit Sacerdotis poteſtatem.

761. Iſti utique opinioni celebritatem magnam S. Raymundi ſumma conciliavit, ſicut & authoritas S. Thomæ in 4 diſt. 22 q. 2 a. 2 dicentis, quòd *confeſſio operatur præſuppoſitâ contritione quæ culpam delet, & ſic confeſſio* (ac per conſequens abſolutio) *directè ordinatur ad remiſſionem poenæ.* Et opuſc. quo exponit Orationem Domin. expoſit. petit. quintæ: *in peccato ſunt duo, ſcilicet culpa quâ offenditur Deus, & poena quæ debetur pro culpa. Sed culpa remittitur in contritione, quæ eſt cum propoſito confitendi* &c. *Sed fortè quis dicit, ſi dimittitur peccatum in contritione, ad quid neceſſarius eſt Sacerdos? Ad hoc dicendum eſt, quòd Deus in contritione dimittit culpam, & poena æterna commutatur in temporalem; ſed nihilòminùs manes adhuc obligatus ad poenam - - - - quando ergo confiteris, Sacerdos abſolvit te de hac poena in clavium virtute.* Et opuſc. de forma abſolut. cap. 2 cùm ſibi objeciſſet, quòd ſicut ad Lazari ſuſcitationem nihil Apoſtoli contulerunt, ſic Sacerdotes ad peccatorum vivificationem nihil conferunt. Reſpondet: *per hoc non oſtenditur quòd Sacerdos non abſolvat - - - - ſed quòd eum non debet abſolvere, in quo ſigna contritionis non vi-*

non videt, per quam homo juſtificatur interiùs à Deo culpâ remiſsâ. Addit tamen ad primum, quòd Sacerdotes per datam ſibi clavium poteſtatem, ad ipſam culpæ remiſſionem, *aliquid diſpoſitivè & inſtrumentaliter operentur.* Contingit enim nonnullos ad Sacramentum accedere necdum ſufficienter contritos, qui dum ſe clavibus ſubmittunt, confitendo, per preces Sacerdotis, abſolutioni præmitti ſolitas, ipſiusque exhortationem, vel etiam per opera pœnitentiæ ab ipſo injuncta ad impetrandam contritionis gratiam, ea humiliter exequendo, contritionem ſufficientem impetrare, atque hoc pacto Sacerdotem ad culpæ remiſſionem diſpoſitivè & inſtrumentaliter concurrere.

792. Cæterùm in noviſſimo opere ſuo, videlicet in ſumma, S. Thomas, nihil immutando circa requiſitam à ſe contritionem, ipſius efficaciam cum ſacramentali efficacia paulò aliter & magnificentiùs ſic conciliat, ut contritio cum abſolutionis forma, Sacramenti effectum operetur. Et iſta eſt doctrina, cui inſiſtimus.

763 *A Sæculo* 13 *ad* 14 formidoloſæ attritionis inſufficientiam, benevoliqúe amoris Dei neceſſitatem docuerunt Guilielmus Altiſiodorenſis, Innocentius III., Cæſarius Heiſterbachenſis, Vincentius Bellovacenſis, S. Thomas, S. Bonaventura, Robertus de Sorbona, S. Raymundus, Richardus de Media-Villa, Petrus de Tarantaſia, Joannes Bromiardus, Guilielmus Peraldus. Eorum loca, & verba videri poſſunt in Ethica noſtra prolixiore.

764. *A ſæculo* 14 *ad* 15 in eadem Ethica noſtra majore exhibeo formalia verba Scoti, Paludani, Franciſci Mayronis, Guilielmi de Rubione, Joannis de Burgo, Marſilii ab Inghen, Dionyſii Ciſtercienſis, Guidonis de Monte Rocherio.

765. Sed quia R. P. Fulgentius Notau, Ordinis Minorum Recollectorum, S. Theologiæ Lector anno 1686. Montibus Hannoniæ publicæ diſputationi concluſiones Theologicas expoſuit, *de injuriis*

& reſtitutione : ad quarum calcem ſubjecit appendicem, ſub hoc titulo , *Scotus vindicatus, cum Diſcipulis ſuis à ſententia requirentium attritionem ex motivo amoris* Dei *propter ſe* : ibiſque contendit, nec Scotum, nec nisì paucos Scoti Diſcipulos pro iſta ſtare ſententia , ſed pro contraria , quæ contenta eſt attritione purè formidoloſa. Accuratiſſimè legi & perlegi Scotum , primosque , ac præcipuos ipſius Diſcipulos magno agmine , ſcilicet Joannem de Baſſolis [quem tantì fecit Scotus , ut hoc ſolo diſcipulo præſente , ſufficiens adeſſe diceret auditorium] Franciſcum Mayronis , Petrum Tartaretum , Brianſonum , Guilielmum Vorillonem , Nicolaum de Niſſe , Nicolaum de Orbellis , Bernardinum de Buſtis , Angelum de Clavaſio , Almaïnum, Roſellam , Armillam , Baptiſtam Trovomala , Stephanum Bruliferum , Pelbartum de Themiſwar, Melchiorem Flavium , Joannem Ferum , Joſephum Anglez , Thomam Herentalinum , Joannem Firſcherum, Franciſcum Panigarole , Conradum Klingium , Thomam Illyricum, Joannem à Daventria, Alphonſum à Caſtro , Didacum Stellam , Philippum Boſquierum, Petrum Poſtnanienſem , Fabrum Faventinum , Antonium Hiquæum , Joannem Pontium : Iſtos (inquam) omnes accuratiſſimè légi, & perlegi , & patenter inveni , & Scotum , & omnes laudatos ejus Diſcipulos , maximam proinde, ac præcipuam Diſcipulorum ipſius partem , ſtare pro neceſſitate amoris Dei propter ſe , inſufficientiaque attritionis purè formidoloſæ. A quibus dum iſto in puncto diſcordant Fraſſen , Boyvin , Marchant , Herinx , Boſco , Sichen , & illi moderni, quorum Theſes refert R. P. Fulgentius Notau , Videant an veri Scotiſtæ ſint , verique Succeſſores tot & tantorum Diſcipulorum ipſius. Videat idipſum de ſe-ipſo R. P. Fulgentius. Eorum omnium verba videre poterit in laudata Ethica noſtra majore.

766. Solùm hìc exhibeo verba Scoti poſt exhibita cap. 57 verba S. Thomæ, S. Bonaventuræ &c. ut appa-

ut appareat omnes ſcholæ Principes aſſertionis noſtræ veritatem tradere. Scotus itaque in 4. diſt. 14. q. 1 *oportet*, inquit, *quòd pœnitentia ſit actus ordinatus, & maximè ex circumſtantia finis---- id eſt ex dilectione Dei.* Et q. 2. in fine : *pœnitentia non eſt vera, quantùm ad finem pœnitentiæ* (ad deletionem utique peccati mortalis) *ſine charitate.* Pro quo allegat Auguſtinum, dicentem : *ſine charitate non poteſt eſſe vera pœnitentia.* Allegat & effatum illud ex lib. de ver. & falſ. pœnit. *Sine amore Dei nullus conſequitur veniam.* Quæ effata probat Scotus, dum in iis ſe fundat.

767. Videri etiam poteſt diſt. 20 q. unic., ubi dicit quòd *poenitentia, quæ videtur haberi in extremis, vix eſt vera poenitentia ſufficiens ad ſalutem* [& ad dignam ſuſceptionem Sacramenti Pœnitentiæ, ùt dicit ibidem] *quia difficile eſt tunc habere veram poenitentiam.* Quare ? tum quia, inquit, *ad hoc ut diſplicentia valeat, oportet quòd ſit debitè circumſtantionata, & maximè circumſtantia finis & principii activi principalis, ut ſcilicet ſit voluntaria propter Deum. Sed difficile eſt tunc habere actum ſic circumſtantionatum. Quia qui uſque tunc fuit impœnitens, non videtur tunc à ſe-ipſo impetrare diſplicentiam novam, nisi timore pœnæ imminentis. Præſumitur enim, quòd ſi remotus eſſet à pœna, ſicut priùs, non extorqueret à ſeipſo iſtam diſplicentiam, ſicut nec priùs. Tum quia ſaltem aliquod ſimpliciter involuntarium, videtur cauſa iſtius diſplicentiæ. Nam expectatio mortis videtur cauſa iſtius diſplicentiæ : illa autem eſt involuntaria. Et quod non ſit nisi ex ſuppoſitione cujuſdam involuntarii, non eſt ſimpliciter voluntarium ; Sicut non omnino voluntariè projicit quis merces in mare, ſi non projicit nisi ex ſuppoſitione cujuſdam periclitationis, quam nollet. Saltem quod non eſt nisi ſic voluntarium, non eſt multùm acceptum alii, nec multùm videtur propter amorem ejus factum. Hanc rationem tangit Auguſtinus in littera : oportet non ſolùm timere Judicem, ſed diligere. Arbitrii enim libertatem requirit, ut delere poſſit commiſſa; non neceſſitatem : charitatem, non timorem : non igi-*

tur timeat poenam qui poenitet, ſed anxietur pro gloria.

768. Ex allatis verbis Doctoris ſubtilis, ſicut ex illis quæ refert & approbat, velut Auguſtini, conſpicuum videtur primò, quòd voluntariam Deoque acceptam pœnitentiam non agat, qui ex ſolo timore pœnæ, non ex amore Dei pœnitet. Secundò. Deum Judicem [ſecundùm ipſum] non ſolùm timendum à reo, ut cum ipſo redeat in gratiam, ſed & amandum, & propter ſe amandum, charitate utique, *charitatem requirit*, inquit, *non timorem.* Et *ſine charitate non poteſt eſſe vera poenitentia.* Tertiò. Ad pœnitentiam debitè ordinatam & circumſtantionatam, maximè circumſtantia finis, à ſubtili Doctore requiri ut ſit voluntaria propter Deum, & propter amorem ipſius facta. Et quis amor verbis iſtis ad litteram ſignificatur, nisì amor Dei propter ſe ? unde Auguſtinus l. 1 de morib. Eccleſ. cath. cap. 9 explicans verba iſta : *propter te mortificamur totâ die*: dicit quòd *charitas*, ſeu Dei amor propter ſe, *non potuit expreſſiori verbo ſignificari, quàm quo dictum eſt propter te.* Neque ullum ea de re dubium Scotus reliquit, dum requiſivit diſplicentiam voluntariam propter Deum. Quid eſt enim ly *propter Deum*, nisì ex amore Dei propter ſe, ſive propter intereſſe Dei, ſeu ùt alibi loquitur, *ex contemplatione Dei.* Diſplicentia verò de peccato ex contemplatione Dei, ſecundùm ipſum diſt. 14 q. 2 n. 17 idem eſt quòd diſplicentia ex charitate. Dicit enim : *quandoque ex charitate, ſive ex contemplatione Dei, ſtatim ineſt diſplicentia peccati* &c. Denique ſubtilis Doctor in reportatis ad diſt. 20. quart. ſentent. dicit, quòd pœnitentia, ad hoc ut ſit diſpoſitio ſufficiens ad gratiam, oportet quòd ſit voluntaria deteſtatio ex debita circumſtantia finis, itaut homo non ſolùm pœniteat propter timorem pœnæ ; ſed timore filiali. Quem omnes fatentur non procedere nisì ex caſto Dei amore propter ſe.

769. Quid ad hæc R. P. Fulgentius ? Scotus, inquit, in 4. diſt. 20. ſatis inſinuat ſe non loqui de amo-

amore Dei propter ſe, ſed de amore concupiſcentiæ, dum ait : non igitur timeat pœnam qui pœnitet, ſed anxietur pro gloria. Sed quis non filius ex amore filiali optat eſſe in gloria Patris ſui ? ex filialique proinde affectu ſollicitus eſt ut eam adipiſcatur ? at hoc eſt anxiari pro gloria. Quid eſt enim anxiari pro cœleſti gloria ; nisi Deum amare ùt ſummum bonum noſtrum ; ùt finem noſtrum ultimum &c. ? amare Deum verò ùt ſummum bonum noſtrum, eſt amare Deum propter ſe ; non propter aliud, ſive propter aliquid à Deo diſtinctum, utì pluribus Sanctorum teſtimoniis tom. 1. demonſtro. Igitur vana eſt objectio : neque per verba objecta ſubtilis Doctor retractat, vel alio diſtorquet, quod tam peſpicuè ſuprà expreſſit.

770. Scotus quidem diſt. 20. agit de pœnitentia quæ agitur in extremis, verùm iſtâ occaſione agit de requiſitis ad veram pœnitentiam, nec dubium eſt veram pœnitentiam, quocumque tempore actam, eſſe debere ordinatam & circumſtantionatam, maximè circumſtantiâ finis &c. Nec Scotus diſtinctione illâ 20. fundat ſe in aliquo præcepto ſpecialiter obligante in articulo mortis (utpote cujus nec minimam facit mentionem) ſed unicè ſe fundat in requiſitis generaliter ad veram pœnitentiam, illis utique, de quibus agit diſt. 14. ubi de ſola non agit pœnitentia in extremis : vana proinde ſunt effugia, quibus juniores Scotiſtæ declinare conantur vim argumenti noſtri ex Doctore ſubtili.

771. *A ſæculo* 15. *ad* 16. in eadem Ethica noſtra videri poſſunt expreſſa teſtimonia ; non ſolùm Joannis de Baſſolis, Angeli de Clavaſio, Guilielmi de Vorillone, Nicolai de Orbellis, Bernardini de Buſtis, Almaïni, Nicolai de Niſſe (de quibus n. 765.) verùm & Capreoli, Gerſonis, Joannis Nider, Raymundi Sebundii, Roberti Holkot, Abulenſis, Nicolai Dunckelſpuhel, Henrici Harphii, Joannis de Turrecremata, noſtri Joannis Betzii, Oliverii Maillardi, Joannis Meder, Ga-

brielis Biel, Ambroſii Taruiſini, Ægidii Carlerii, Hyeronimi Savanarola.

772. A ſæculo 16. uſque ad Tridentinum formidoloſæ attritionis, cognitæ ùt talis, inſufficientiam, Deiq̃ue propter ſe amoris neceſſitatem, imprimis propugnarunt Silveſter Prieras, Joannes Major, Trithemius. Conradus Koellinus, Joannes Ludovicus Vivaldus, Natalis Beda, ADRIANUS VI., Corduba, Ferrarienſis, Gaſpar Contarenus, Franciſcus Victoria, Chriſoſtomus Javellus, Thomas Cajetanus, Nicolaus Grandis, Guilielmus Pepinus, Iſidorus Clarius, Adam Sasboldus, Clemens Araneus de Raguſio, Cunerus Petri, Godeſcalcus Roſemondus, Joannes Driedo, Viexmontius, Dominicus Soto.

773. Nec iſtorum dumtaxat teſtimonia refero in Ethica noſtra prolixiore; ſed omnium laudatiſſimorum Scriptorum, qui proximè ante Tridentinum, ipſoq̃ue Tridentini tempore, contra Lutherum ſcripſerunt, quorumq̃ue Scriptis Eccleſia de Luthero & ejus ſequacibus triumphavit. Hi ſunt glorioſus Chriſti Martyr Joannes Cardinalis Firſcherus, vulgò Roffenſis, Cardinalis Groppetus, Joannes Echius, Albertus Pighius, Facultas Theologica Lovanienſis in ſua confeſſione catholica, Joannes à Daventria, Alfonſus Virveſius, Alfonſus à Caſtro, Jacobus Latomus, Petrus Soto &c.

774. His omnibus accedunt exhibita ibidem teſtimonia ex Inſtitutionibus, Catechiſmis, Ritualibus & Statutis Synodalibus celebrium Eccleſiarum & Præſulum Germaniæ & Galliæ, adverſùs Hæreticos editis, vel proximè ante Tridentinum, vel ipſo Tridentini tempore. Ex Rituali utique Eccleſiæ Condomienſis anni 1520. Ex Enchiridio Colonienſi anni 1536. Ex Statutis Synodalibus Eccleſiæ Pictavienſis anni 1544. Ex Catechiſmo Catholico Eccleſiæ Merſeburgenſis contra Lutherum. Ex Inſtitutione Moguntina anni 1549. Ex Catechiſmo Frederici Nauſea Epiſcopi Viennenſis in Auſtria anni 1552. Ex Inſtitutione Auguſtana.

775. Videat proinde R. P. Slaughterus errorem ſuum, & jactare deſinat opinionem ſuam de ſufficientia attritionis purè formidoloſæ, communem fuiſſe ante Tridentinum, cùm hoc ex dictis ſit certiſſimè falſum, veriſſimèque Vega in Conc. Trid. l. 2. c. 30. dixerit: „ dilectionem Dei neceſſariam „ eſſe ad noſtram juſtificationem, apud omnes Theo- „ logicos Tractatores, quos legerim, receptiſſimum „ eſt, & id quidem teſtimonia Pauli, Auguſtini, „ Bernardi ſtatim citata „ (imò Sanctorum omnium, ùt vidimus cap. 58.) „ manifeſtè effiagitant. Nec à veritate minùs patenter aberravit Slaughterus, addendo, quòd à Concilio Tridentino uſque ad annum 1638. vix reperire poſſimus Patronum: cùm hac etiam in parte contrarium ſit certiſſimum, utì proximè videbitur.

CAPUT LXI.

Agmine numeroſo proferuntur Theologi inſignes, qui & Tridentini tempore, & poſt illud uſque ad annum 1638. *ac deinceps, divini amoris neceſſitatem, attritionisque purè formidoloſæ inſufficientiam ſcriptis ſuis conſignarunt.*

776. ET iſtos compendii gratiâ ſolùm hìc nominatim exhibebo, pro videndis eorum teſtimoniis remittens ad Ethicam noſtram prolixiorem, ubi ea fideliter exhibeo.

Tridentini itaque tempore, & poſt illud, divini amoris neceſſitatem, ſervilisque ſeu purè formidoloſæ attritionis inſufficientiam, tradiderunt duo ipſius

Præsides, Cardinalis Seripandus & Cardinalis Hosius, & viginti alii Patres Tridentini, nimirum Episcopi novemdecim, Salvator Alepius, Lippomanus, Joannes Æmilianus, Cornelius Mussus, Fredericus Nausea, Franciscus Sonnius, Martinus Richardotus, Jansenius Gandavensis, Joannes Antonius Patusa, Nicolaus Pellevæus, Hieronymus Burgensis, Jacobus Naclantus, Gaspar Cassalius, Guillielmus Cassadorius, Ferdinandus Velloſillus, Leonardus Marinus, Ægidius Fuscanarius, Melchior Avosmedianus, & cum Episcopis istis Pius Franciscanorum Generalis.

777. Quatuordecim etiam Theologi Tridentini, Didacus Lainius, (primus post S. Ignatium Generalis Societ.) Jacobus Ferrusius, Bernardus Colloredus, Petrus Soto, Dominicus Soto, Andræas Vega, Gentianus Hervetus, Jacobus Payva, Alfonsus Salmeron, Ruardus Tapperus, Joannes Hesselius, Judocus Ravesteyn, Claudius Jaïus, Antonius Corduba.

778. Tertiò, eandem doctrinam, post Tridentinum, vel certè post ipsius sessionem 14. tradiderunt Cardinales, Archiepiscopi & Episcopi vitæ sanctimoniæ & doctrinæ laude celebres, videlicet S. Carolus Cardinalis Borromæus, Cardinalis Otho Episcopus Augustanus, Cardinalis Paleotus, Cardinalis Sarnanus, Cardinalis Toletus, Cardinalis Bellarminus, Cardinalis Richelius, Cardinalis Pallavicinus, Cardinalis Bona, Cardinalis le Camus, Cardinalis Forbinus, Cardinalis Aguirius, Cardinalis Denhoffius. Stephanus Paris, Episcopus Abellonensis, Marianus Victorius, Episcopus Amerinus, Nicolaus le Thou, Episcopus Carnotensis, Carolus de Bony, Episcopus Engolismensis, Petrus de Villasr, Archiepiscopus Viennensis, S. Franciscus Salesius, Episcopus Gebennensis, Jacobus Boonen, Archiepiscopus Mechlinienſis, Octavius de Bellegarde, Archiepiscopus Senonensis, Ludovicus Henricus de Grondrin, Archiepiscopus

& ipſe

& ipſe Senonenſis, Antonius Godæus, Epiſcopus Vencienſis, Joannes de Wachtendonck, Epiſcopus Namurcenſis, Carolus Mauritius le Tellier, Archiepiſcopus Remenſis, Gilbertus de Choiſeul, Epiſcopus Tornacenſis, Henricus de Laval, Epiſcopus Rupellenſis, Henricus de Barillon, Epiſcopus Luxovienſis, de Noailles, Epiſcopus Cabilonenſis, Montgaillard, Epiſcopus S. Pontii, Guido de Seve, Epiſcopus Atrebatenſis, Joannes Neercaſſellius, Epiſcopus Caſtorienſis, Franciſcus Genet, Epiſcopus Vaſionenſis, Jacobus Benignus Boſſuet, Epiſcopus Meldenſis, Ludovicus Antonius, Archiepiſcopus Pariſienſis, Jacobus Nicolaus Colbert, Archiepiſcopus Rothomagenſis.

779. Quartò, eandem doctrinam legere eſt in variis Synodis, Inſtitutionibus, Catechiſmis & Ritualibus poſt Tridentinum, vel ſaltem poſt ſeſſ. 14. ipſius vulgatis, ſcilicet in Inſtitutione Auguſtana anni 1558. In Catechiſmo Franciſci Richardoti Epiſcopi Atrebatenſis anni 1567. In Rituali Carnotenſi anni 1581. Atrebatenſi & Engoliſmenſi anni 1582. In Rituali Viennenſi (in Delphinatu) anni 1584. In Synodo Atrebatenſi anni 1590. In Synodo Audomarenſi anni 1593. In Catechiſmo Senonenſi anni 1669. Necnon in Rupellenſi, Tornacenſi & Luxovienſi ejuſdem anni. Item in Rituali Remenſi anni 1676.

780. Quintò, eamdem benevoli amoris Dei neceſſitatem poſt Tridentinum agnoſcunt celebres Theologi, ſæculares ac regulares omnium Ordinum Academiarumque, Joannes Vigverius, Thomas Herentalinus, Conradus Klingius, Joannes Medina, Gabriel Puthærbeus, Petrus Caniſius, Joannes Bunderius, Chriſtophorus Silveſtranus, Joannes Paulus Palanterius, Hieronymus Torres, Franciſcus Picartus, Edmundus Augerius, Georgius Buſtius, Ægidius Topiarius, Adrianus Hecquetius, Petrus Bacherius, Joannes Maldonatus, Gabriel Prateolus, Martinus ab Eſeingrein, Gabriel Inchino, Petrus Emotta, Petrus Divollæus, Franciſcus

ciſcus Samarinus, Martinus Navarrus, Ludovicus Granatenſis, Joſeph Anglez, Franciſcus Panigarole, Melchior Flavius, Alfonſus Vivaldus, Joannes Lenſeus, Joannes Molanus, Jacobus Baïus, Ludovicus Carbo, Archangelus Rubeus, Author ſummæ Evangelicæ, Jacobus Janſonius, Innocentius Cibō Ghiſi, Judocus Clictovæus, Guilielmus Eſtius, Ludovicus Bloſius, Petrus Binsfeldius, Balduinus Junius, Scholiaſtæ Lovanienſes, Jacobus de Graffiis, Jacobus Gualterius, Bernardus Roſignolius, Adrianus Mangotius, Gregorius Maſtrillus, Joannes à Jeſu-Maria, Metezellus, Gaugericus Hiſpanus, Didacus Stella, Philippus Faber Faventinus, Petrus Poſtnanienſis, Antonius Hiquæus, (iſti omnes ante annum 1638. aſſertioni noſtræ patrocinati ſunt) Franciſcus Sylvius, Joannes Pontius, Matthæus Beuvelet, Sanbovius, Peveyretus, Joannes Morinus, Hugo Matthord, Facultas Theologica Lovanienſis. Eorum omnium teſtimonia curioſus Lector videre poterit in prolixiore Ethica noſtra.

781. Poſt ipſos aſſertionem noſtram docent Paſqualigus tom. 2. diſp. 78. ſect. 2. Marcus Vidal in arca vitali Inquiſit. 3. Hugo Quarré tract. de pœnit. Chriſt. cap. 5. 11. & 12. Antonius Caignet S. Th. Doctor, Vicarius Generalis Meldenſis in Anno Paſtor. Serm. in Dom. 4. Advent. Et tom. 4. tit. de Sacram. Pœnit. Joannes le Jeune (dictus alter hujus ſæculi Borromæus, & Saleſius) in Miſſionar. orat. de pœnit. ſerm. 15. & 16. Biroat S. Th. Doctor, Chriſtianiſſimi Regis Conſiliarius, & Concionator ſerm. fer. 4. poſt Dom. 3. Quadrag. Adrianus Gambartus in Miſſionario Parochiali ſer. Dom. 3. poſt Pentecoſt. Franciſcus Tholoſanus in Miſſionario Apoſtolico tom. 1. ſerm. 34. & tom. 2. ſerm. 11. & 20. Julianus Haineufve tom. 3. Medit. fer. 4. hebdom. 7. poſt Pentecoſt. Joannes Pontius diſp. 45. de pœnit. q. 3. Contenſon tom. 9. diſſert. unic. ſpecul. 2. cap. 1. Carolus ab Aſſumptione in triumpho Thomiſt. Cabaſſutius in ſua

Theo-

Theor. & prax. jur. canon. l. 3. cap. 9. Neeſen tract. 5. de pœnit. q. 2. dub. 2. & 6. Alexander White in redargut. ſchiſm. Angelic. tit. de Sacram. Pœnit. Chriſtianus Lupus in diſſert. dogmat. de contrit, Et in epiſt. ad Henricum Noris. Franciſcus Farvacques in quæſt. quodlib. de attrit. Necnon in Xenio Theologico, Apologia illius, Diſcept. Apolog. pro verit. & charit. &c. Natalis Alexander Theol. dogmat. tom. 4. tract. 1. cap. 4. a. 3. prop. 7. Macharius Havermannus in Tyrocin. Th. Moral. atque in defenſione illius, & in epiſt. ad INNOC. XI. Albericus Kerkovius in diſquiſit. Th. Bernardina de attrit. Nicolaus Joſephus de la Verdure, inſignis Doctor & primarius Profeſſor Duacenſis in tract. tripl. tract. 2. a. 3. Florentius de Cocq tract. de Sacram. Pœnit. Joannes Baptiſta du Hamel ibid cap. 5. Jacobus Boudartius Manual. Theol. tom. 5. tract. 5. §. 3. Antonius le Felon in convers. peccat. cap. 16. Doctiſſimus Author lib. cui titulus : *éclairciſſement de cette celebre & importante queſtion, ſi le Concile de Trente* &c. per totum. Gaſpar Iveninus de Sacram. Pœnit. q. 4. cap. 4. a. 2. Dionyſius Werlenſis Capucinus in ſuo pſeudopœnitente correcto cap. 1. Joannes Schuveitzer diſſert. Theol. de ſuffic. poenit. dub. 1. concl. 1. 2. & 3. Joannes Opſtratius diſſert. Theol. de converſ. peccat. à cap. 1. ad 9. Eſtque ſententia longè celebrior in Academia Pariſienſi, eamque ſequuntur Doctores paſſim omnes in Academia Lovanienſi.

CAPUT

anni 1697. veriſſimè dixit, eandem incognitam Eccleſiæ fuiſſe, ante ſæculum proximè elapſum. Ex hoc igitur ungue leonem cordatus Lector agnoſcens, videat quàm parùm fidendum ſit pleriſque novarum opinationum ſuarum, vel ſodalitii ſui nimiis adoratoribus, dum Authorum ſibi contradicentium doctrinam temerario auſu vocare non erubeſcunt *novam*, *ſingularem*, *Bajanam*, *Janſenianam* &c. Non ſatis profecto eſſe debuit Cardinali de Lugo, tot & tantis viris Bajaniſmum objicere; oportuit & probare. Cùm injurioſum ſit, imò calumnioſum, tam nigrum tæta tot Sanctis, & tot viris eminentis dignitatis, doctrinæ, ac pietatis inurere abſque evidenti probatione. Quam non profert Lugo, nec Bonæ Spei. Qui ſi legiſſent Opera Eſtii ſuper libros ſententiarum, glorioſumque S. Facultatis Theologicæ Duacenſis de Eſtio teſtimonium [in præfat. ad Lectorem præfixa libro, cui titulus, *Veritas & æquitas Cenſuræ Pontificiæ* Pii V. &c.] à ſua illa cenſura forſitan abſtinuiſſent. *Omnibus quippe Facultas notum facit, quòd illo in opere docet Eſtius genuinam Eccleſiæ, & Pontificum diſciplinam ſemper ſibi conſtantem; quòdque idem ipſe errores à* Pio V. *damnatos* (vulgò Bayanos)--- *opportunis Scriptis, expreſſiſque titulis ſuffocavit.*

784. De Molano, quid dicam? Eminentiſſimi D. Cardinalis Baronii teſtimonio, de Eccleſia Dei, & veritate Catholica optimè meritus eſt. Non ergo doctrinam ab Eccleſia damnatam pro virili tutatus eſt.

785. A Sylvio Bayaniſmi ſuſpicionem ipſe Silvius egregiè propulſat ſupplem. q. 5 a. 1 edit. 3, hiſce verbis: „ Quomodò poſſum eſſe diſcipu- „
lus Baii, cujus neque lectiones audivi, neque „
libros vel ſcripta unquam legi? Michaël Bayus „
mortuus eſt 16 Septembris 1589, quando ego „
agebam annum ætatis nonum. Numquid ido- „
neus eram, qui ex Hannonia [ſolo meo na- „
tali, ubi degebam] irem Lovanium, Theolo- „
giam auditurus, priuſquam prima Latinæ Lin- „
guæ

" quæ rudimenta discere potuissem ? Legi quidem,
" & relegi articulos à Pio V. , & Gregorio XIII.
" damnatos : at non in libris Baii, sed cum expli-
" catione Facultatis Theologicæ Lovanienſis , ac
" deinde in libris eorum , qui Michaëlem Bayum
" non viderant aliquando. Sic autem legi , ut om-
" nes & singulos eorum articulorum pariter dam-
" naverim , ac semper rejecerim ; quemadmodùm
" diligens commentariorum nostrorum Lector ad-
" vertere potest , si velit. Tantum abest , ut vel
" unum eorum tueri contenderim. Id quod sine
" magno piaculo facere non possem.

786. Tot etiam Sanctos , tot item & tantos Cardinales , Episcopos , Theologos ideò protuli , ut quisque videat doctissimum Gonetum tom. 15 disp. 17 de contritione a. 3 inconsideratè scripsisse, Theologos unanimi consensu docere sufficientiam attritionis ex solo gehennæ metu conceptæ. Ad manifestè convincendos de stupenda hallucinatione similia dictitantes , vel scripturientes , oportuit tot Sanctos , tot Ecclesiæ Principes & tantos Theologos congerere.

CAPUT

CAPUT LXIII.

Improbabile eſt quod Pinterellus, Abellius, & alii juniores aſſerunt, formidoloſæ attritionis ſufficientiam, abſque benevoli amoris divini interventa, verbis claris atque expreſſis, à Concilio Tridentino apertè declaratam eſſe, ſeu definitam.

787. HOc utique Pinterellus aſſerit in l. de ſuffic. attrit. aiens, quòd vix ulla eſt expreſſa clariùs in Tridentina doctrina. Similiter Abellius Medul. Theol. p. 2. ſect. 9. Et in elucidat. dicit, ſufficientiam illius *verbis claris atque expreſſis apertiſſimè declaratam.* Jeſuitæ quoque Lovanienſes in Theſibus anni 1663. aiunt, eam clarâ Tridentini contra Lutherum agentis Authoritate evinci. Nec diſconveniunt Jeſuitæ Anglo-Leodienſes, dum aiunt ſufficientiam illius certò conſtare ex Tridentino. Ita noviſſimè Slaugtherus in Theſi ſuprà relata concluſ. 13.

788. Verùm id ab ipſis improbabiliter aſſeri probatur primò per argumenta ex Tridentino cap. ſeqq. ſubjicienda, quæ ad minùs probabilia ſunt. Si probabilia, improbabile eſt à Tridentino certò & apertè definitum eſſe, quòd à Tridentino definitum non eſſe probabiliter oſtenditur. Cùm manifeſtum ſit, eſſe non poſſe in Tridentino clarum & apertum, cujus oppoſitum in Tridentino probabile eſt, proùt oſtendi num. 632. & ſeqq.

789. Secundò: ſi opinio aſſerens ſufficientiam formidoloſæ attritionis &c. clarè & diſtinctè definita eſ-

ta eſſet per Tridentinum, ſententia negans ſufficientiam iſtam, improbabilis foret, & erronea. Talem proinde vocari, ſeu aliquam ei notam inuri S. Pontifex non prohiberet, utpote qui nunquam prohibet erroneam vocari opinionem, Definitioni Eccleſiæ clarè & apertè contrariam. Atqui opinionem noſtram erroneam, vel improbabilem vocari, in virtute S. obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis prohibuit ALEXANDER VII. *donec* [inquit] *ab hac S. Sede fuerit aliquid hac in re definitum.* Quod dum addidit, manifeſtè ſuppoſuit nihil adhuc ab Eccleſia, ſive à Concilio Tridentino hac in re clarè & apertè definitum. Si quid enim clarè à Tridentino definitum eſſet, à S. Sede definitum eſſet.

790. Tertiò: improbabile eſt à Tridentino clarè definitum eſſe dogma aliquod, concernens jus divinum, quod nullum habet in divina Scriptura, nec in Traditione fundamentum; Cum Tridentinarum definitionum, concernentium jus divinum, fundamenta fuerint Scriptura, Traditioque (ut Pallavicinus demonſtrat in Hiſt. Con. Trident. l. 12 cap. 1. Quòd & cap. 10. demonſtrat obſervatum fuiſſe in ſententiis ſtabilitis ſeſſ. 14. de pœnit.) Atqui ſufficientia ſervilis attritionis, nullum habet fundamentum in divina Scriptura, nec in Traditione; quin potiùs Scriptura, Traditioque ei contrariatur, ùt conſtat ex prœmiſſis; ergo.

791. Quartò. Prorſus improbabile atque incredibile eſt, aliquid à Tridentino definitum contra Sanctorum omnium traditionem, & contra Theologos omnes quinque ſæculorum, qui utique floruerunt ab initio Scholaſtices ad Tridentinum uſque. Hoc autem feciſſet Tridentinum, ſi dictæ attritionis ſufficientiam definiiſſet, ùt ex præmiſſis conſtat. Feciſſet proinde aliquid inauditum, & ſine exemplo in Eccleſia Dei.

792. Quintò. Id tantò magis incredibile eſt, quòd abſque magna trutinatione, pluriumque contradictione fieri non potuiſſet. Magnæ verò iſtius tru-

trutinationis, contradictionisque, nullum in Hiſtoria Tridentina veſtigium reperitur. Imò Pallavicinus teſtatur, de ſufficientia dictæ attritionis vix actum in Tridentino, & diſputationibus Patrum Tridentinorum. Utì enim narrat l. 12 cap. 10 *in Patrum conventu pauci id attigerunt. Aliquod dumtaxat veſtigium comperio opinionis negantis neceſſitatem amoris in eis quæ Granatenſis diſputavit.*

CAPUT LXIV.

Sufficientiam attritionis, purè formidoloſæ, à Tridentino definitam non eſſe, ſex aliis argumentis patenter demonſtratur.

793. PRIMÒ: quia (teſte Palavicino lib. 7. cap. 10.) Tridentinorum *Patrum conſilium fuit, in recenſitis definitionibus ſe prorſus abſtinere à ſupervacaneis articulis, ab illis nimirum, qui Catholicas inter Scholas in dubitatione verſantur.* Propterea namque ſemper obſtitêre Legati, *ne quid de Conceptione ſanciretur.* Hìc verò admonuerunt, *ne quid certi ſtatuerent* [Patres] *de natura ipſa originalis culpæ, de qua Scholaſtici diſcordant. Nec enim Synodus collecta fuerat ad decidendas opiniones, ſed ad errores recidendos.* Ob eandem rationem nihil etiam eo in Concilio deciſum fuit circa ſcholaſticam quæſtionem, an ſub utraque communicans ſpecie, plus gratiæ recipiat, quàm communicans ſub una, circa quam variæ ſunt ſcholaſticorum opiniones. Sed & teſte eodem l. 7. c. 7., inter Legatos conveniebat, *haud committendum, ut diſſidii fomes inter partes Catholi-*

tholicas inardeſceret, neque ut adhiberentur voces, quibus quidquam earum cuilibet detraheretur. Quippe *Concilio ſatis erat* (ait lib. 9 cap. 10) *prohibere Hæreſes, in quo plurimum adhuc negotii ſupererat, ſcholaſticis quæſtionibus relictis.* Quòd & Patribus à ſummo Pontifice commendatum ibidem enarrat ; nimirum *ut variæ Scholaſticorum ſententiæ inviolatæ perſtarent, ne, citra neceſſitatem, ullius ſcholæ in Eccleſiam ſtudium lædatur, ſed potiùs ut Catholicorum animi adverſùs Hæreticos in unum coaleſcerent.* Quòd exactè à Patribus obſervatum l. 12 c. 7. oſtendit, *non modo ex actis, ſed ex ipſis definitionum verbis, quæ omnia adeò ſunt circumſpecta, ut interdum Patres religioſiùs anxii fuiſſe videantur in exquirendis verborum formulis, remotis ab omni ſpecie labis, cuiquam Theologicarum Claſſium inferendæ.* Si tantùm Patribus ſtudium fuit exquirendi formulas verborum, remotas ab omni ſpecie labis, cuiquam theologicarum claſſium inferendæ, probabile non eſt, id ab ipſis prætermiſſum in materia neceſſariæ contritionis, quàm ſi contra divini amoris neceſſitatem definiiſſent, non unius, ſed omnium uſque tunc claſſium theologicarum dogmati, erroris labem intuliſſent, uti ex hujuſque dictis eſt conſpicuum.

794. Secundò, Tridentinis Patribus id propoſitum fixumque fuit, ſolùm definire articulos inter Catholicos & Hæreticos controverſos, ùt demonſtratum eſt num. præced. : Sed articulus de ſufficientia attritionis, abſque interventu divini amoris, de eorum numero non fuit, qui Catholicos inter & Hæreticos tunc controverſi fuerint. Cùm Catholici Doctores, qui Eccleſiæ cauſam adverſùs Lutherum propugnarunt, cum ipſo non diſceptarint de ſufficientia ejuſmodi attritionis, ſed de bonitate, utilitate que ipſius. Attritionem quippe illam Catholici volebant eſſe bonam, utilemque ; utpote præparantem ad gratiam contritionis : Lutherus è contrà : Ego (inquit in aſſert. art. 16.) *peccatum aſſero, quidquid ante gratiam fit in homine ; tantum abeſt ut præparet ad gratiam.* Et ſerm. de

pœ-

pœnit. *hæc eſt illa contritio ex timore, quam ipſi* (Catholici) *vocant extra charitatem meritoriam. Alii vocant attritionem, proximè diſponentem ad contritionem. Quam opinionem errorem ego judico.* Cui Eckius l. 1. de pœnit. opponebat, non quòd attritio ex timore abſque amore vera foret contritio, cum Sacramento ſufficiens, verùm is eſt (inquiebat) *ſcopus negotii: volumus ſolùm quòd timor valeat ad præparandam pœnitentiam*, ſeu contritionem. *Nemo Catholicus vult timorem eſſe pœnitentiam.*

795. Tertiò, quia teſte eodem Eminentiſſimo Hiſtorico, id ex actis Tridentini demonſtrante l. 12 c. 10 *Theologorum mens erat, ut error Hæreticorum damnaretur, tamquam inhoneſtum improbantium pœnæ timorem, non autem ut ferrent ſententiam de ſcholaſtica quæſtione, an hujuſmodi timor, non ſolùm abſque contritione animi perfecta (de qua controverſia vix fuit ....) ſed etiam abſque eo quòd ullus excitetur amor imperfectus, ſufficiat ad remiſſionem peccatorum in Sacramento. Id verò liquet ex ipſa probatione Concilii, quâ hujus articuli doctrinam firmat cap. 4., nimirum Ninivitarum pœnitentiam ex timore profectam, ipſis profuiſſe: Cùm certum eſſet eo tempore, quo Sacramentum Pœnitentiæ non extabat, eam formidoloſam pœnitentiam minimè ſuffeciſſe per ſe ad peccatum delendum, ſed vim tantummodò habuiſſe ad impetrandam novam gratiam, cujus ope adjiceretur charitatis affectus; quem omnes neceſſarium fuiſſe fatentur ante novam Legem, ad juſtitiam recipiendam.*

796. Quartò: articulus de ſufficientia ſervilis attritionis, nec Patribus, nec Theologis propoſitus fuit ad deciſionem de eo faciendam. Nec pro ipſius diſcuſſione, vel deciſione ulli habiti fuêre Cœtus, ſeu generales, ſeu particulares. Nulli etiam ex Patribus & Theologis deputati, qui in ſummam redigerent, generalique Cœtui referrent examinata, & reſoluta circa hæc in Cœtibus particularibus. Nec aliæ ſervatæ ſolemnitates, de more ſervari ſolitæ, pro finali deciſione rei tam momentoſæ, publica in ſeſſ. Atqui ex Tridentina hiſtoria lib. 12 cap. 10 conſtat

hanc fuiſſe normam Tridentinarum deciſionum. Primò materia decidenda per articulos à Theologis, ac deinde à Patribus diſcutiendos proponebatur in ſeſſione præcedenti. Secundò diverſi habebantur Cœtus, ubi propoſitorum articulorum fiebat exacta diſcuſſio. Tertiò deputabantur aliqui, tum ex Patribus, tum ex Theologis, qui in ſummam redigerent, Cœtuique generali referrent reſoluta in Cœtibus illis particularibus. Quartò. reſolutiones iſtæ relegebantur, denuòque diſcutiebantur, limabantur, perficiebantur in ſeſſione generali, in qua denique collectis Patrum ſuffragiis deciſio authenticè concludebatur publicabaturque. Cùm igitur nihil horum factum fuerit, circa dictæ attritionis ſufficientiam; è contra legatur nullam de ea mentionem ex profeſſo factam, ſed adeo obiter & leviter, ut (hiſtorico teſte) *in Patrum Conventu pauci id attigerint, & aliquod dumtaxat veſtigium comperiatur*, opinionis, negantis neceſſitatem amoris, *in ijs quæ Granatenſis diſputavit*: probabile non eſt opinionem illam deciſam fuiſſe.

797. Quintò, cùm Lutherus ſerm. de Pœnit. unâ eâdemque periodo duo aſſeruiſſet. Primò, ſervilem attritionem eſſe vitioſam. Secundò, taliter attritum indignè abſolvi, & communicare [quæ occaſio opportuna erat Concilio decidendi ipſius ſufficientiam, ſi de Concilii mente fuiſſet] priorem tantùm aſſertionem Concilium damnavit; poſteriorem intactam, ſeu à damnatione immunem reliquit. Non reliquiſſet autem, ſed perinde ùt priorem damnaſſet, ſi contra poſteriorem, utì contra priorem aliquid definiviſſet. Cùm id materia & occaſio propoſita poſtularet.

798. Sextò: omnem hac de re dubitationem Tridentina hiſtoria ſuſtollit, dum l. 12. c. 10. narrat quod *cùm Decretis doctrinam de pœnitentia complexis verba hæc à compilatore fuiſſent adjecta: illam contritionem, quam Theologi attritionem vocant, quòd imperfecta ſit, & ſolùm vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu, qui ſervilis timor dicitur, concipiatur, ſi voluntatem peccati excludat,*

& dolorem qualemcumque de commiſſis delictis exprimat, ſtatuit hæc S. Synodus, & declarat non ſolùm non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem [*ùt quidam blaſphemare non verentur*] *verùm etiam ſufficere ad Sacramenti hujus conſtitutionem, ac donum Dei eſſe, ac Spiritus Sancti impulſum veriſſimum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantùm moventis, quo poenitens adjutus* (*cùm ſine aliquo dilectionis in Deum motu eſſe vix queat*) *viam ſibi ad juſtitiam munit, & per eum ad gratiam faciliùs impetrandam diſponitur.*

Sed laudatus Epiſcopus [Joannes Æmilianus, Epiſcopus Tudetanus] *monuit falſò dici, hujuſmodi dolorem ſine amore vix unquam concipi poſſe. Quòd autem hæc attritio ſatis eſſet Sacramento conſtituendo, variare Authorum ſententias: adeòque id eſſe tollendum. Quamobrem Decretum, ſicut nunc extat, reformatum eſt*, ſublatis utique clauſulis, quibus attritio, ſolùm ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex ſervili gehennæ metu concepta, dicebatur *ſufficere ad Sacramenti hujus conſtitutionem*, quòdque *ſine aliquo dilectionis in Deum motu eſſe, vix queat.*

799. Conſtat igitur ex tam authentica tanti Hiſtorici narratione, ſervilis attritionis ſufficientiam, ob ſolemnem oppoſitionem Epiſcopi Tudetani, & rationem ab ipſo allegatam (*quamobrem* &c.) ex matura Patrum deliberatione, à S. Synodo ſolemniter eſſe ſublatam, expunctam, eraſam, abolitam, eliminatam, non vocetenùs dumtaxat, ſed reipſa. Solemnis quippe oppoſitio Tudetani, & utraque ratio ab ipſo allegata, rem ipſam ſpectabat, non vocem dumtaxat.

800. Nec certè verbalem iſtius ſufficientiæ definitionem Oecumenica iſta Synodus Catholico orbi invidiſſet, quin eam potiùs ad præcidendam omnem hac de re controverſiam expreſſiſſet, ſi eam reipſâ definire voluiſſet. Nec graviſſimo illi Cœtui, in re tanti momenti, unde innumerabilium animarum ſalus dependet, & æternitas, ſolo verborum cortice curam fuiſſe, probabile eſt, nec abſque tanti Cœtûs injuria aſſeri poteſt.

801. Sublatâ itaque tam ſolemniter (ob ſolemnem illam oppoſitionem) ſufficientiâ attritionis purè formidoloſæ , improbabiliter aſſeritur , in Decreto reformato aliam ſupereſſe clauſulam , quæ vim habeat ſublatæ clauſulæ de ipſius ſufficientia. Neque enim probabile eſt , à Tridentino alterâ manu reſtitutum, quod unâ manu tam ſolemniter eſt ſublatum. Nec verò Tudetanus ſe minùs oppoſuiſſet iſti clauſulæ reſtituenti , quàm ſe expoſuit clauſulæ ſufficientiam exprimenti. Et ſi ratio Tudetani Patribus non permiſit, in Decreto reformato relinquere clauſulam illam exprimentem , nec ipſis permiſit ipſi ſubſtituere, vel relinquere clauſulam reſtituentem , ſive clauſulam , quæ vim haberet eandem. Aſſertionem proinde , quæ ſufficientiam illam definitam , vel ex Concilii Tridentini Decreto certò conſectariam dicit , meritò (velut improbabilem) damnaverunt Illuſtriſſimi Domini Ludovicus de Gondrin , Archiepiſcopus Senonenſis, in cenſura Apologiæ Caſuiſtarum , 7. Septembris 1658. , Annas de Levi de Vantadour 6. Februarii 1659., & noviſſimè Jacobus Nicolaus Colbert , Archiepiſcopus Rothomagenſis in Epiſt. Paſtor. 28. Martii 1697.

CAPUT

CAPUT LXV.

Demonſtratur ſophiſticum, inaneque eſſe palmare argumentum, quo attritionis purè formidoloſæ ſufficientiam reformato Tridentini Decreto ſeſſ. 14. cap. 4. definitam adverſarii prætendunt.

802. ARGUMENTUM illud petitur ex ſequentibus verbis, quæ habentur ibidem : *illam autem contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, ſi voluntatem peccati excludat, cum ſpe veniæ, declarat S. Synodus, non ſolùm non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verùm etiam donum Dei eſſe, & Spiritûs Sancti impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantùm moventis, quo pœnitens adjutus, viam ſibi ad juſtitiam parat. Et quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit*, vel doctrina iſta Lutherum non ferit (ait ſolitâ audaciâ ſuâ Slaugtherus in Theſi citata concluſ. 8) vel formidoloſæ attritionis in Sacramento ſufficientiam certò declarat, imò *apertiſſimè declarat* (ait Abelly in ſua Theol. Medulla) & quidem *verbis adeò perſpicuis* (ait in Elucidat. p. 18. 23. 26) *ut à ſimplicioribus ingenii intelligi queant*

803. Verùm apertiſſima eſt hallucinatio ipſorum. Quam manifeſtam facit primò ſolemnis eli-

minatio iſtius ſufficientiæ à Synodo facta, ùt cap. præcedenti vidimus.

Secundò, doctrina Tridentini ſeſſ. 6. cap. 6. aliquem charitatis actum ad juſtificationem, etiam in Sacramento, probabiliſſimè requirens, ùt vidimus tom. præcedenti l. 2. c. 9.

Tertiò, doctrina novemdecim Patrum, quatuordecimque Theologorum Tridentinorum, in verborum objectorum intelligentia, nedum illis *ſimplicioribus ingeniis*, ſed & Slaughtero, Abellio, Pinterello, cæterisque adverſariis longè oculatiorum, qui in illis Tridentini verbis apertiſſimam illam declarationem non ſolùm non viderunt, ſed & formidoloſæ attritionis ſufficientiam (poſt ſeſſionem illam 14.) negaverunt, & divini amoris neceſſitatem aſſeruerunt. Quorum teſtimonia partim exhibet laudatus Hiſtoricus, partim exhibemus nos in Ethica noſtra prolixiore.

804. Quartò, eorumdem adverſariorum hallucinationem demonſtrat doctrina primorum Authorum iſtius ſufficientiæ, utpote qui licèt poſt ſeſſionem 14. ſcripſerint, eam non tradiderunt, velut à Tridentino perſpicuè declaratam, vel certò definitam, ſed ùt probabilem dumtaxat. Siquidem Melchior Canus (primus Parens ipſius) relect. de Pœnit. c. 5. expreſſè fatetur, eam non eſſe certam, & indubitatam, tametſi ſeſſioni 14. interfuerit. Lopez etiam, Cani Diſcipulus, in inſtruct. conſc. c. 1. ſibi viſus eſt audacter loqui, cùm eam probabilem dixit: *ſed jam nunc, præcedente lumine Concilii Tridentini .... audeo & hanc ſtatuere concluſionem, probabile eſt .... quòd ad impetrandam juſtitiam, & remiſſionem peccatorum in Sacramento Poenitentiæ, ſatis eſt attritio cognita.* De eadem ſufficientia loquens Dominicus Soto (qui & ipſe Tridentino interfuit) in 4. diſt. 19. q. 2. a. 9., *non eſt* (inquit) *Eccleſiaſtica Definitio.* Ecce Theologus Tridentinus non ſolùm apertam & perſpicuam definitionem, quam adverſarii jactitant, ſed Eccleſiaſticam prorſus definitionem negat, tametſi verba illa viderit.

Quæ

Quæ pariter viderunt Suarez, Sanchez, totque alii cap. 63. relati, in illis tamen apertam, certamque definitionem non viderunt, imò negaverunt, ùt vidimus ibidem.

805. Quintò, eandem hallucinationem manifeſtiorem adhuc facit anatomia verborum illorum Concilii Tridentini. Quidquid enim verbis illis Tridentinum aſſerit, ad quatuor principales expreſſiones reducitur. Quarum prima eſt, quòd attritio, de qua ibi, *non ſolùm non facit hominem hypocritam, & magis peccatorem*, imò *donum Dei ſit.* Secunda, quòd ſit *Spiritûs Sancti impulſus.* Tertia, quod per eam *poenitens viam ſibi ad juſtitiam parat.* Quarta quod *quamvis ſine Sacramento Poenitentiæ, per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Poenitentiæ impetrandam diſponit.* Atqui certiſſimum eſt, formidoloſæ attritionis ſufficientiam nulla iſtarum expreſſionum ſeorſim, nec omnibus conjunctim declarari, multò minùs perſpicuè, & expreſsè declarari.

806. Non imprimis aliqua iſtarum expreſſionum ſeorſim, neque utique primâ, neque ſecundâ, neque tertiâ, neque quartâ. Cùm nullâ earum quidpiam aſſeratur, quod de quolibet alio Dei dono, tametſi per ſe inſufficiente, ad juſtificationem in Sacramento non verificetur, v. g. de fide, de ſpe, de humilitate, de pia cogitatione, de oratione, de devota prædicationis auditione &c. Siquidem eorum quodlibet, Dei donum eſt, & Spiritûs Sancti impulſus, & viam ad juſtitiam parat, & quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit. Certiſſimum proinde eſt, ne quartâ quidem expreſſione formidoloſæ attritionis ſufficientiam exprimi. Cùm ex allatis exemplis manifeſtiſſimè appareat, non omne Dei donum, diſponens ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, ad eam proximè & ſufficienter diſponere; nec hoc Tridentinum aſſerat.

CAPUT LXVI.

Adverſariorum inſtantiis occurritur.

808. VERÙM inſtant adverſarii primò, Concilium plus tribuit ſervili attritioni in Sacramento , quàm extra , dum ait : *& quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat , tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Poenitentiæ impetrandam diſponit.* Plus autem non tribueret , ſi non loqueretur de diſpoſitione proxima , & ſufficiente.

Reſpondeo primò, non plus tribuere attritioni ſervili in Sacramento , quàm extra , per ſe, & ratione ſui. Neque enim dicit : *& quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat : tamen eum ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ per ſe perducit* : ſed mutatâ loquendi formulâ , dicit , *tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit.* Diſponit autem , tametſi non perducat. Per conſequens non ſequitur : diſponit, ergo perducit. Nec hujuſmodi conſequentias , perperàm deductas ex definitione Tridentini , adverſarii rationabiliter nobis venditant pro definitione Tridentini.

809. Reſpondeo ſecundò : dum Tridentinum addit , *tamen eum* &c. *diſponit* : dato , non conceſſo , quòd de proxima loquatur diſpoſitione, non illicò loquitur de diſpoſitione proxima ad gratiam juſtificantem , ſed ad gratiam contritionis , ſeu converſionis. De qua verificatur tota iſtius expreſſionis ſigni-

ſignificatio. Verificatur [inquam] ad ſenſum, quo Catholici Doctores, contra Lutherum ſcribentes, de ſervili attritione paſſim tunc loquebantur, nominatim Confeſſio Catholica Lovanienſis art. 2. *præparat tamen hic metus ad veram animi contritionem.* Eckius ſupra n. 794., *volumus ſolùm quòd timor valeat ad præparandam pœnitentiam*, in quantùm conducit & adjuvat ad hoc, ut ſuccedat amor filialis, prout ibidem explicat Martinus Rithovius in dictatis anni 1558., *non eſt timor vera pœnitentia, ſed utilis, & ad contritionem vicinam gradum ſternit.* Quam Catholicorum doctrinam, quia Lutherus [hæreticâ audaciâ] auſus eſt erroneam pronuntiare, dicens in ſerm. de pœnit.: *hæc eſt illa attritio ex timore, quam ipſi vocant extra charitatem... proximè diſponentem ad contritionem. Sic enim ipſi opinantur. Quam opinionem errorem ego judico.* Audaciam hanc, hæreſimque ſuâ illâ expreſſione Tridentinum reprobavit. Et ideò Tridentinum ſenſu iſto, Tridentini antagoniſta Kemnitius intellexit in exam. Concil. Trident. p. 3. c. 4. *Vide* [inquit] *artificium Tridentinum: ſcholaſticam illam opinionem de attritione, palàm pelagianizantem, defendere non audent... tamen... dicunt, contritionem, quæ ex aguitione peccati, & gehennæ metu... concipitur... ſi conjunctam habeat ſpem veniæ, & excludat voluntatem peccandi, viam & gradum eſſe ad converſionem.*

810. Porrò ſervilis attritio eatenùs in Sacramento Pœnitentiæ proximè diſponit ad gratiam contritionis, quatenùs *vim habet ad impetrandam novam gratiam, cujus ope adjiciatur charitatis affectio, per quam* attritus fiat contritus, prout Hiſtoricus Tridentinus obſervat. Tametſi ergo ſervilis attritio, per ſe, & ratione ſui, ad id majorem vim non habeat in Sacramento, quàm extra; in Sacramento tamen majorem ad id vim habet, ratione adminiculi, quòd habet, quatenùs adjunctam habet in Sacramento humilitatem confeſſionis, & deprecationem Sacerdotis, utì veteres Theologi obſervarunt, Alexander de Ales, Bonaventura, & S. Thomas

Thomas opuſc. 22. , ubi ait , Sacerdotem abſolutioni præmittere deprecationem , *ut impetretur confitenti idoneitas ad ſuſcipiendum effectum Sacramenti.*

811. Inſtant ſecundò : verba iſta , *ad gratiam in Sacramento impetrandam diſponit* in prima Decreti delineatione ſignificabant diſpoſitionem proximam, & ſufficientem ad gratiam juſtificantem. Eam igitur pariter ſignificant in Decreto reformato , prout nunc extat.

Nego conſequentiam. Neque enim in prima illa delineatione eam ſignificabant per ſe , & ratione ſui , ſed ratione clauſularum adjunctarum , ejus præſertim , quâ attritio metu gehennæ concepta , *ſufficere* dicebatur *ad Sacramenti conſtitutionem.* Quæ clauſulæ ſublatæ ſunt à Decreto reformato. Enimverò , quæro ab adverſariis , num illa attritio , cujus cum Sacramento ſufficientiam Tridentina Synodus non ſolùm definitam noluit , ſed & expunctam voluit , adjunctam haberet imperfectam ſaltem in Deum dilectionem , vel non ? Si non : jam ergo fatentur non eſſe conſequens , Decreto reformato Tridentinum dicit attritionem ex ſolo gehennæ metu diſponere : ergo dicit ſufficere , ùt in Decreto priùs delineato. Cùm in prima illa delineatione ideò ſufficere diceretur ad hujus Sacramenti conſtitutionem , *quòd ſine aliquo dilectionis in Deum motu eſſe vix queat.* Si ſic : idem à fortiori ſequitur. Si enim Tridentinum definire noluit ſufficientiam attritionis , adjunctam habentis imperfectam in Deum dilectionem , multò certè minùs ſufficientiam attritionis , eam adjunctam non habentis.

812. Inſtant tertiò : in veteri Decreto dicebatur , attritionem ex gehennæ metu conceptam , eſſe impulſum Spiritûs Sancti veriſſimum : in reformato verò ſublata eſt vox *veriſſimum.* Nec tamen ex hoc inferre licet , reverà non eſſe impulſum Spiritûs Sancti veriſſimum. Similiter ergo , ex ſublatione vocis *ſufficere* , inferre non licet , reverà non ſufficere.

Nego

Nego iterum conſequentiam. Eſt enim diſparitas manifeſta, quòd omiſſio vocis *veriſſimum* facta non legatur ob oppoſitionem alicujus è Patribus Tridentinis, neque eo fine, ut intacta relinqueretur hac in re varietas ſententiarum Catholicos inter Doctores (utì facta legitur omiſſio vocis *ſufficere*) ſed ideò quòd vox illa ſuperflua eſſet : cùm hoc ipſo quòd attritio dicebatur Spiritûs Sancti impulſus, ſatis intelligeretur id non dici de impulſu falſo, ſed vero, quem Catholici omnes hactenùs intellexerunt, non obſtante vocis iſtius ſubtractione. Vocem autem *diſponit* hactenùs omnes non intellexerunt de diſpoſitione ſufficienti : ſed in dies magis, magisque excreſcit numerus celebrium Doctorum, id negantium, præſertim ex quo Tridentina hiſtoria Pallavicini toti mundo propalavit vocem *ſufficere*, ob cauſam ſuprà commemoratam, ſolemniter expunctam fuiſſe.

813. Inſtant quartò : Tridentinum loco citato illam contritionem imperfectam defendit, quam Lutherus improbavit. Sed improbavit formidoloſam. Vel ergo Tridentini definitio Lutherum non ferit, vel contritionem, ſeu attritionem formidoloſam defendit.

Reſpondeo à Tridentina definitione illam contritionem imperfectam defenſam fuiſſe, in eo in quo eam Lutherus erroneè improbavit, & improbando, à Catholicis Doctoribus diſſenſit ; non in eo, in quo à Catholicis Doctoribus erroneè non diſſenſit. A Catholicis verò Doctoribus erroneè non diſſenſit, negando ſufficientiam attritionis purè formidoloſæ [cùm in eo convenerit cum communiſſima Catholicorum iſtius temporis ſententia, nec unquam erroris, quoad hoc ab iis inſimulatus fuerit, qui contra ipſum diſputarunt :] ſed ab ipſis diſſenſit, & erroris inſimulatus fuit in ſex aliis punctis, quæ commemorabimus cap. 76.

814. Inſtant quintò : Si Tridentinum nihil definiiſſet de formidoloſæ attritionis ſufficientia, non tradidiſſet exactam de Sacramento Pœnitentiæ doctrinam,

ctrinam. At exactam tradidit, cùm in prœmio ſeſſ. 14., promiſerit exactiorem, plenioremque de eo doctrinam. Cui promiſſioni haud dubiè ſatisfecit.

Reſpondeo traditam à Tridentino exactam de Pœnitentiæ Sacramento doctrinam, quantùm neceſſe fuit ad damnandos hœreticorum errores: non quantùm neceſſe fuit ad terminandas Catholicorum inter ſe controverſias. Neque iſtud promiſit, ſed illud dumtaxat. Neque enim congregatum fuit ad terminandas controverſias Catholicorum inter ſe, ſed ad terminandas controverſias Catholicorum cum hæreticis. Et ne ipſi quidem adverſarii ſuſtinere poſſunt, omnes Catholicorum inter ſe de Pœnitentiæ Sacramento controverſias, per Tridentini definitionem terminatas fuiſſe, prout ex tot controverſiis inter ipſos reſtantibus conſtat, v. g. an circumſtantiæ intra eandem ſpeciem notabiliter aggravantes, confitendæ ſint &c.

815. Inſtant denique: ſi formidoloſæ attritionis ſufficientiam Tridentinum non definiiſſet, torrens Theologorum à Tridentini tempore pro ea non ſtetiſſet.

Sed (cùm Suarez tom. 4. in 3. p. q. 90. diſput. 15., ſub initium hujuſce ſæculi 17. teſtetur, opinionem pro ea ſtantem, nec valde antiquam eſſe, nec multùm communem) nego Theologorum torrentem pro ea ſtetiſſe ante tempora Suarez, & Vaſquez. Quorum eruditio magna, poſt tempora ipſorum, poſt ſe multos quidem Theologos traxit, verùm id factum, partim ex divina providentia, quæ hoc ideò permiſit, ut veritas (quoad hoc) plus ventilata, plurimùmque exagitata, plus ſplendeſceret. Partim ex eo quòd nec duobus iſtis eximiis Theologis, nec eorum ſequacibus affulſerit lux illa magna, quæ Tridentinis Decretis acceſſit ex actis Concilii Tridentini, quæ iſtius Concilii Hiſtoria poſtmodùm divulgavit. Partim denique ex eo quòd homines in cauſa relaxationis diſciplinæ, & ſeveritatis morum minuendæ, ùt plurimùm ita comparati ſunt, ut quâ datâ portâ facilè ruant. *Negare* etiam *non poſſumus* [ait Vaſquez 1. 2. diſput.

62. cap. 4.] *turbam Doctorum aliquando amplecti unam opinionem absque delectu rationum, aut saltem non tam exactè rationibus ponderatis.* Sic tamen divina providentia permisit, ut Theologi multi circa hoc deciperentur, & velut oves, alii alios sequerentur, quòd simul providerit, ut multi semper Theologi, & magni quidem nominis, pro asserta à nobis veritate, cum tota antiquitate starent. Quorum numerus, post laudatam historiam latino idiomate divulgatam, adeò crevit, ut adversariorum opinio jam desierit inter modernos communior esse, quæ talis videbatur ALEXANDRI VII. tempore. Ab eo namque tempore major Theologorum pars, cum duabus primariis Christiani orbis Academiis, Parisiensi, ac Lovaniensi, innumerisque Cardinalibus, Episcopis, præcipuisque Doctoribus, illi adversariorum opinioni valedixit, uti demonstrat ingens eorum cathalogus, cap. 60. exhibitus.

CAPUT

CAPUT LXVII.

Tametſi nihil hac in re Tridentinum definierit, ſive pro una, ſive pro altera parte: longè nihilominus efficaciora ex Tridentino argumenta pro formidoloſæ attritionis inſufficientia depromuntur, quàm pro ſufficientia.

EX dictis tribus capitibus præcedentibus perſpicuus eſt error dicentium, formidoloſæ attritionis ſufficientiam à Tridentino clarè & perſpicuè eſſe definitam. Cùm ſophiſtica & inania eſſe demonſtraverimus, quæ ad id probandum adferunt ex Tridentino argumenta. Sine convincente verò argumento, id aſſerere, errare eſt. Quia (ùt benè major in 3. diſt. 37. q. 26.) *non eſt minùs hæreſis aſſerere aliquid eſſe de fide, quod nullatenùs de fide eſt; quàm negare aliquid eſſe de fide, quod eſt de fide.* Sed tametſi ſophiſtica inaniaque ſint adverſariorum ex Tridentino argumenta, talia non ſunt, imò ſolida atque efficacia, quæ adverſùs ipſos ex eodem Tridentino depromuntur, ùt conſpicuum erit ex ſequentibus.

Primum pro ſervilis attritionis inſufficientia argumentum ex ſeſſ. 6. cap. 6.

816. Illud habes ſolidè atque efficaciter deductum tom. præcedenti l. 2. cap. 9. ubi oſtendimus, in pœnitentia, quàm ante Baptiſmum agi oportet, à Tridentino requiri initialem ſaltem dilectionem Dei, tamquam fontis omnis juſtitiæ, eoque nomine

mine charitatis (generaliter dictæ) actum Concilii Patres intellexiſſe, eumque ultra fidem & ſpem ideo requiſiiſſe , quia *ſi pœnitentia tota eſſet ex timore , ſine amore juſtitiæ , & dolor eſſet propter pœnam & non propter Dei offenſam , infructuoſa eſſet.* Quæ omnia ex ipſismet actis Tridentini habes ibidem demonſtrata.

817. Et verò per dilectionem Dei , tamquam fontis omnis juſtitiæ , ibi non intelligi dilectionem concupiſcentiæ (quâ Deus non diligatur propter ſe) ſed charitatis & benevolentiæ , *eſt communis mens & ſententia Doctorum* , ait Tannerus diſput. 6. de pœnit. q. 2. n. 74. quòdque per eam intelligatur *dilectio Dei ſuper omnia* , communem Scholaſticorum *ſententiam eſſe* , teſtatur Stapletonus l. 5. de inhærente juſtit. prolegom. 1. pag. 120. ipſaque proprietas verborum Tridentini id ſignificat. Diligere namque Deum , tamquam *fontem omnis juſtitiæ* , eſt diligere Deum propter Deum , & ſecundùm Deum. Cùm Deus , ſecundùm ſe & per ſe ſit fons omnis juſtitiæ , diligereque Deum , tamquam omnis juſtitiæ fontem , ſit diligere Deum propterea quòd ſit fons omnis juſtitiæ , quòd cùm ſit per ſe , & ſecundùm ſe , eſt diligere Deum propter ſe & ſecundùm ſe.

818. Ipſa etiam ſeries, ſeu ordo verborum Tridentini , ratioque additionis eorum , idipſum patenter indigitat , diſpoſitiones namque ad juſtificationem eodem prorſus ordine , atque eiſdem penè verbis Tridentinum enarrat , quibus S. Thomas 3. p. q. 85. a. 5. ubi S. Doctor dilectionem ſubjunctam timori & ſpei , nomine charitatis exprimit. *Actuum , quibus Deo operanti in pœnitentia cooperamur , primum principium eſt Dei operatio , convertentis cor . . . . Secundus actus eſt motus fidei. Tertius eſt motus ſervilis timoris , quo quis timore ſuppliciorum à peccatis retrahitur. Quartus eſt motus ſpei . . . Quintus eſt motus charitatis , quo peccatum alicui diſplicet ſecundùm ſe-ipſum , & non jam propter ſupplicia.* Atqui ratio propter quam Tridentini Patres timori & ſpei addiderunt

derunt dilectionem Dei, tamquam fontis omnis juſtitiæ ea fuit, quia addendum cenſuerunt motum dilectionis, quo peccatum diſpliceret ſecundùm ſe-ipſum, & propter intereſſe divinum, non tantùm propter ſupplicia, & propter intereſſe proprium, ùt conſtat ex dictis n. 816. Motus verò dilectionis, quo peccatum diſplicet ſecundùm ſe-ipſum, & propter intereſſe divinum, & non tantùm propter ſupplicia, teſte Angelico Doctore eſt motus charitatis.

819. Eandem dilectionem, charitatem vocat Catechiſmus Romanus Concilii Tridentini, dum gradus, quibus ad ſalutarem pœnitentiam pervenitur, poſt Tridentinum explicans, poſt timorem & ſpem, ſubjicit charitatem: *timori* (inquit) *accedit ſpes impetrandæ à Deo miſericordiæ . . . . Poſtremò charitate corda noſtra accenduntur, ex qua liberalis ille timor probis & ingenuis filiis dignus oritur. Hiſce igitur gradibus ad hanc præſtantiſſimam pœnitentiæ virtutem pervenitur.*

820. Denique præfatæ dilectionis nomine charitatem, ſeu Dei propter ſe dilectionem intelligi, probat ſcopus ipſe Tridentini, qui eſt confutare doctrinam Hæreticorum, aientium, charitatis dilectionem, ſeu Dei propter ſe amorem, peccatoris reconciliationem præcedere non poſſe. Non confutaret autem, ſi de dilectione Dei propter ſe non loqueretur. De Dei namque propter ſe dilectione procedit error Hæreticorum, v. g. Philippi Melanchtonis in Apologia ſua dicentis, *quòd dilectio non poſſit adeſſe, priuſquam fide facta ſit reconciliatio, nec poſſit quis eum diligere, quem iratum videt, & præcipitare velle in gehennam.* Quem errorem hauſit ex Luthero (contra id quod initio deſertionis ſuæ dixerat, *ſolo amore contritionem à peccatoribus quæri*) pronuntiante, quòd *fides, ante ſpem & charitatem, ſola accipit remiſſionem peccatorum, propter ſolum Chriſtum, facitque per eumdem perſonam gratam, ante & abſque charitatis merito.* Unde Alfonſus Virveſius, Canarienſis Epiſcopus, in Philippicis ſuis: *veſtra*

(inquit) *Confessio Augustana & Philippi Apologia contritionem & timorem , tametsi mutato in terrores nomine , exigit ad pœnitentiam. Charitatem verò ab ea prorsus excludit. Rejicitis enim , & inter Hæreticos annumeratis eos qui docent remissionem peccatorum contingere propter nostram dilectionem ; aut crassè nimis obliti , aut impiè damnantes , quod Christus ait Luc. 7. dimissa sunt ei peccata multa , quoniam dilexit multum.* Hunc itaque errorem confodere voluit Tridentinum. Cujus doctrinam suprà allatam ideo vel ipse Lutheranus Kemnitius de dilectione charitatis intellexit , dum calumniatus est , ordinem in Scripturis monstratum , à Tridentino inversum , in descriptione præparationis ad justificationem : *quartum* , inquit , *vitium in Decreto Tridentino est , quòd officium proprium fidei , quod est apprehendere Christum ad justitiam & salutem , tribuunt Patres Tridentini nostræ charitati , non fidei. Unde quintum vitium est , quòd fingunt dilectionem Dei in nobis præcedere reconciliationem cum Deo.*

821. Ex quibus , aliisque loco citato deductis , apertè refellitur glossa R. P. Bonæ Spei contritional. disput. 5. n. 22. & 34. aientis , ly *diligere incipiunt* , in Decreto illo Tridentini significare quidem initium dilectionis Dei , tamquam fontis omnis justitiæ , sed initium seu principium extrinsecum , non intrinsecum ; quòdque proinde minimè sit dilectio Dei formaliter & intrinsecè , etiam inchoatè , sed causaliter , dispositivè & extrinsecè dumtaxat. Hoc enim dicere , nihil aliud est , nisi perspicua Tridentini verba ad sensum valde improprium , contra sensum & consensum Doctorum , contra proprietatem seriemque verborum , contra allegatum scopum Tridentini , contra declarationem Patrum Tridentinorum , ex actis authenticis Concilii ab Eminentissimo Historico expressam , denique contra legitimæ interpretationis regulam detorquere. Deum enim verè , formaliter & intrinsecè diligit , qui verè diligere incipit ; nec verè & propriè dicitur incipiens diligere , qui nondum formaliter & intrinsecè diligit ,

git, ſed ad diligendum diſponitur dumtaxat. De qua diſpoſitione, cùm Tridentinum locutum fuerit, dum inter diſpoſitiones ad juſtificationem recenſuit fidem, timorem & ſpem (quæ etiam ſunt diſpoſitiones ad formalem dilectionem Dei, tamquam fontis omnis juſtitiæ) de formali igitur dilectione Dei loquitur, non de diſpoſitiva dumtaxat, dum (poſt diſpoſitiones illas) ait : *Deumque tamquam omnis juſtitiæ fontem, diligere incipiunt.* Loquitur enim de dilectione diſtincta ab antè recenſitis diſpoſitionibus ad illam. Non ergo loquitur de dilectione diſpoſitiva, ſed formali, prout omnes hactenus Doctores intellexerunt. Relegantur verba Tridentinæ Hiſtoriæ loco citato, ubi Pallavicinus ad iſta Tridentini verba, *illumque tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt*, advertendum dicit, *per tenorem Decreti priùs delineati, nullam fieri dilectionis* (formalis utique, neque enim omiſſa fuerat mentio diſpoſitionis ad illam) *mentionem. Sed Salvatorem Alepium . . . . Claudium Japium . . . . Lippomanum . . . . & Pium . . . . admonuiſſe, ut aliquis charitatis actus* [& non ſolùm diſpoſitionis ad illum, cujus mentionem adjici neceſſe non erat] *inſereretur. Cùmque id adomnium Patrum judicium relatum fuerat . . . . viginti tres ex ipſis diſertè illud comprobaſſe. Ideoque inſertum* Decreto. *Sed poſteà aliis non probatum*, exiſtimantibus nomine charitatis habitum intelligi, non actum, vel actum ab habitu inſeparabilem, *verùm à Theologis ſtrenuè propugnatum, & per hæc verba retentum : non eſt ſermo eo loco de habitu charitatis ; ſed cùm in particula quæ loquitur de pœnitentia, nulla fiat mentio amoris, viſum eſt, cum fidē & ſpe, jungere aliquem dilectionis actum. Quia ſi pœnitentia tota eſſet ex timore, ſine amore juſtitiæ, & dolor eſset propter pœnam tantùm, & non propter Dei offenſam, infructuoſa eſſet*

822. Ex hac graviſſima narratione patet primò, gloſſam illam R. P. Bonæ-Spei alienam eſſe à mente Patrum Tridentinorum : Ipſis namque viſum non eſſet, ultra fidem & ſpem, addendum dilectionis

actum, ſi per eum diſpoſitionem dumtaxat ad dilectionis actum, (utpote in fide & ſpe incluſam) non ipſam formaliter dilectionem intellexiſſent.

823. Patet ſecundò, iiſdem Patribus placuiſſe, ut actibus fidei & ſpei *inſuper aliquis charitatis actus inferretur*. Hoc enim expreſsè Tridentina narrat hiſtoria.

824. Patet proinde tertiò, charitatis actum intelligi, cùm dicitur in Decreto : *illumque tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt*. Non quidem actum charitatis ſpecialiter dictæ (ſive quæ *amicitia quædam eſt hominis ad Deum*, ùt S. Thomas ait 2. 2. q. 23. a. 1. eſtque charitas propria juſtorum, cujus actus ſemper conjunctus eſt cum charitatis habitu, gratiaque ſanctificante) ſed generaliter acceptæ, pro amore Dei propter ſe, quomodò de ea, poſt Auguſtinum S. Thomas loquitur in locis cap. 57. relatis, & n. 1006. & 1008. referendis. In cujus confirmationem Eminentiſſ. Hiſtoricus eodem l. 8. cap. narrat, quòd cùm quidam animadverterent, *charitatem ſuperiori capite* 6. *memoratam recenſeri . . . . inter ea quæ præparant animam ad juſtitiam ſuſcipiendam, poſteà verò* cap. 7. *tamquam ipſius juſtitiæ formam poni. Reſponderunt Decreti formatores, in primo loco ſermonem eſſe de quodam actu charitatis* (nota benè) *cùm inſit aliqua dilectio in homine, non quidem obtinente, ſed exoptante juſtitiam . . . . At in ſecundo loco* (videlicet c. 7. ubi de ipſa juſtitiæ forma ſermo eſt) *ſignificari habitum charitatis.*

825. Patet quartò, dilectionem, quam Tridentini Patres addendam cenſuerunt fidei, timori, & ſpei, non eſſe dilectionem ſpei, nec timoris. Non ſpei ; aliàs ei addenda non fuiſſet. Non etiam timoris, tum eandem ob rationem, tum quia dilectio addita eſt, ne pœnitentia *tota eſſet ex timore.*

826. Patet quintò, eandem dilectionem haud eſſe dilectionem concupiſcentiæ. Aliàs ſpei addenda non fuiſſet : cùm dilectio concupiſcenti æſupponatur ad ſpem. Propter quam rationem Suarez tom. 3. in 3. p. diſp 4. ſect. 8. ait, *dilectionem illam non pertinere*

tinere ad ſpem, ſed potiùs ſupponere ſpem, & poſt conceptam ſpem, per eam erigi hominem, & quaſi ſublimari ad diligendum Deum [propter ſe-ipſum] *nam amor concupiſcentiæ non ſequitur propriè ex ſpe, ſed ad illam potiùs ſupponitur.*

827. Patet ſextò, non eſſe dilectionem propter intereſſe proprium, ſed propter intereſſe Dei [adeòque propter Deum] ſi enim pœnitentia tota eſſet propter intereſſe proprium, non propter intereſſe Dei, *infructuoſa eſſet.*

828. Patet ſeptimò, de ratione pœnitentiæ, ſive extra, ſive intra Sacramentum, eſſe quòd ſit propter intereſſe Dei. Tum quia dictâ ſeſſ. 6. cap. 6. Tridentini Patres agunt de pœnitentia, *quam ante Baptiſmum agi oportet.* Tum quia id evincit ratio Patrum Tridentinorum : *ſi pœnitentia tota eſſet ex timore* &c. Evincit & titulus capitis decimi-tertii libri octavi laudatæ hiſtoriæ : *de actu charitatis requiſito ad juſtificationem in Sacramento.*

829. Patet octavò, pœnitentiam ex dilectione Dei, tamquam fontis omnis juſtitiæ, ex mente Patrum Theologorumque Tridentinorum eſſe actum charitatis.

830. Patet denique nonò, pœnitentiam ob ſolam pœnam, ſeu poenæ timorem, non eſſe poenitentiam ob Dei offenſam. Cùm iſtam Tridentini Patres illi contraponant, illamque, non iſtam, declarent infructuoſam, etiam cum Sacramento.

831 Argumentum proinde primum ſub hac forma efficaciter conficitur : *ad juſtificationem in Sacramento Baptiſmi neceſſaria eſt dilectio Dei propter ſe, ſaltem initialis, ſive contritio ex ea procedens*, juxta Tridentinum. *Atqui non minor, ſeu non minùs perfecta contritio requiritur ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ, quàm ad juſtificationem in Sacramento Baptiſmi. Igitur ad juſtificationem in Sacramento Poenitentiæ pariter neceſſaria eſt dilectio Dei propter ſe* &c.

CAPUT LXVIII.

Argumentum ſecundum ex Cap. 7. ejuſdem Seſſionis ſextæ.

832. FATEOR, in principio & fine iſtius capitis, ſermonem eſſe de habitibus, ſive de gratia habituali, habitibusque eam concomitantibus, deque ipſius cauſa finali, efficiente, meritoria, inſtrumentali, & formali. Verùm in medio Tridentinum (ad perſtringendum errorem Lutheri, aientis ſolam fidem per modum *diſpoſitionis juſtificare*, nec aliam ad hoc diſpoſitionem & cooperationem noſtram requiri) docet, juſtificationem fieri *ſecundùm propriam cujuſque diſpoſitionem, & cooperationem*, nec ad hoc ſufficere fidem. *Nam fides, nisi ad eam ſpes accedat, & charitas, neque unit perfectè cum Chriſto, neque Corporis ejus vivum membrum efficit. Quâ ratione veriſsimè dicitur fidem ſine operibus mortuam, & otioſam eſſe. Et in Chriſto Jeſu neque Circumciſionem valere aliquid, neque Præputium, ſed fidem, quæ per charitatem operatur* (id eſt per dilectionem, ùt ſonat græca vox *agape*, quâ uſus eſt Apoſtolus) *hanc fidem ex Apoſtolorum traditione Catechumeni ab Eccleſia petunt, cùm petunt fidem vitam æternam præſtantem, quam ſine ſpe & charitate fides præſtare non poteſt. Unde & ſtatim verbum Chriſti audiunt: ſi vis ad vitam ingredi, ſerva mandata.* Quibus verbis ſermonem eſſe de actibus certiſſimum eſt. Quia id demonſtrat primò vox *cooperationem*. Secundò vox *operibus*. Tertiò vox *dilectionem*. Quartò vox *operatur*. Quintò præceptum Chriſti, *Serva*

mandata

mandata, quæ de actibus ſunt, non de habitibus. Sextò ſcopus Tridentini, qui eſt convellere dictum errorem Lutheri.

833. Certiſſimum proinde eſt, Tridentinum loqui de charitate actuali, cùm ait : *fides, nisi ad eam ſpes accedat, & charitas, neque unit perfectè cum Chriſto, neque Corporis ejus vivum membrum efficit.* Id enim verborum contextus patenter indigitat : cùm eâ ratione dicat, *fidem ſine ſpe, & charitate, non unire perfectè cum Chriſto*, qua ratione dicat : *fidem ſine operibus mortuam eſſe. Et in Chriſto Jeſu, neque Circumciſionem valere aliquid, neque præputium, ſed fidem, quæ per dilectionem operatur.* Quæ de actibus dici, ipſa verborum ſignificatio exprimit.

834. Nec minùs certum eſt, de charitate actuali Concilium dicere : *fides ſine ſpe, & charitate, vitam æternam præſtare non poteſt.* Cùm & iſtud contextus allatus perſpicuè demonſtret, errorque Lutheri, tam iſtis, quàm prioribus Tridentini verbis confoſſus, confirmet. Illis enim verbis damnatur ſententia Lutheri, de ſola fide, ſine operibus, ſeu ſpei, ſeu charitatis, juſtificante. Siquidem Lutherus in cap. 2. epiſt. ad Galat. ſic in Catholicos inſurgit : *Hoc Sophiſtæ cœci non intelligunt, ideò ſomniant, fidem non juſtificare, nisi ornata ſit operibus charitatis.* Et in cap. 4. ejuſdem epiſt. : *error, & impietas eſt, aſſerere fidem infuſam non juſtificare, nisi ornata ſit operibus charitatis.* Quem errorem Tridentinum ſic redarguit : *unuſquiſque juſtificatur ſecundùm propriam diſpoſitionem, cooperationemque, non ſecundùm ſolam fidem mortuam, & otioſam. Quia fides nisi ad eam accedat cooperatio ſpei, & charitatis, neque unit perfectè cum Chriſto, neque Corporis ejus vivum membrum efficit. Veriſſimè enim dicitur, fidem ſine operibus mortuam & otioſam eſſe. Et in Chriſto Jeſu neque Circumciſionem aliquid valere &c. ſed fidem, quæ per charitatem operatur. Quam fidem Catechumeni ab Eccleſia petunt, cùm petunt fidem, vitam æternam præſtantem. Quæ profectò eſt fides per charitatem operans. Quia fides ſine obſervatione mandatorum, vi-*

tam æternam præstare non potest : nec proinde sine spe, & charitate mandatorum custodiam operante.

Quomodò intellectum Tridentini argumentum, contra Lutheri errorem efficaciſſimè concludit. Non concluderet autem, ſed inane foret, hoc modo intellectum: *Veriſſimè dicitur, fidem ſine operibus mortuam eſſe. Ergo fides, nisi ad eam accedat habitus ſpei, & charitatis, non unit perfectè cum Chriſto* &c. Item *fides ſine mandatorum obſervantia vitam æternam præſtare non poteſt. Ergo fides ſine habitibus ſpei & charitatis, vitam æternam præſtare non poteſt.* De actibus quippe, ſeu operibus ſermo eſt in antecedente. De iiſdem proinde ſermo eſſe debet in conſequente, ut argumentum concludat contra Lutheranos, non negantes neceſſitatem habituum ſpei, & charitatis, ſed neceſſitatem actuum ad juſtificationem.

835. Unde ex capite illo ſeptimo, duplex pro aſſertione noſtra eruitur argumentum, utrumque efficaciſſimum. *Fides, nisi ad eam ſpes accedat & charitas, id eſt ſpei & charitatis actus, neque unit perfectè cum Chriſto, neque Corporis ejus vivum membrum efficit Quia fides ſine dictis actibus, ſeu operibus mortua eſt. Idem ergo de ſervili attritione dicendum.* Item: *fides ſine ſpe & charitate actuali, vitam æternam præſtare non poteſt. Ergo nec attritio omni charitatis actu deſtituta.*

CAPUT

CAPUT LXIX.

Argumentum tertium ex Seſſionis 14. *cap.* 1., *ubi pœnitentia declaratur neceſſaria ad juſtificationem, etiam in Sacramento.*

836. DICITUR enim : *fuit pœnitentia univerſis hominibus, qui ſe mortali aliquo peccato inquinaſſent, quovis tempore, ad gratiam, & juſtitiam aſſequendam neceſſaria, illis etiam qui Baptiſmi Sacramento ablui potuiſſent, ut perverſitate abjectâ, & emendatâ, tantam Dei offenſionem, cum peccati odio, & pio animi dolore deteſtarentur.* Igitur vera de peccatis pœnitentia, qualis hìc deſcribitur, à Tridentino requiritur ad juſtificationem, etiam in Sacramento.

836. Atqui pœnitentia, quæ eſt propter pœnam, ſeu pœnæ timorem tantùm, non propter Dei offenſam, ſolùmque eſt propter intereſſe proprium, non propter divinum, non eſt pœnitentia vera, qualis hìc deſcribitur ; ſed ſola, quæ eſt ex Dei propter ſe dilectione, eſt talis.

Primò : quia ſolum *cor contritum & humiliatum*, de quo pſal. 50. eſt cor veri pœnitentis, *ſecundùm quod* Tridentinum ait ſeſſ. 6 c. 14. *chriſtiani hominis pœnitentiâ ---- contineri, non modò ceſſationem à peccato, & eorum deteſtationem, aut cor contritum & humiliatum, verùm etiam* &c. Atqui ſolum cor pœnitens propter Dei offenſam, & propter intereſſe divinum, non propter pœnam tantùm, & intereſſe proprium, eſt *cor contritum*, pſalmo 50.

deſcrip-

deſcriptum. Omnes enim Sancti per *cor contritum*, ibi deſcriptum, hactenùs intellexerunt cor pœnitens ex Dei propter ſe amore, ſive propter Deum offenſum; idque ſignificant verba iſta: *Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci, ut juſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas* &c. Nec certè abſque Dei propter ſe amore, cuiquam juſtificatio contigit Pſalmiſtæ tempore.

838. Secundò, Tridentinum ibidem declarat, ſe de pœnitentia illa loqui, de qua ſcriptum eſt: *quæ ſecundùm Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur* 3. Cor. 7. *Triſtitia* verò, *de qua* ibi *Apoſtolus. . . . ex Dei charitate deſcendit*, ait Caſſianus de ſpiritu juſtitiæ l. 9. cap. 11. Enimverò *ſecundùm Deum triſtitia ea eſt, cùm quis ex neglecto mandato Dei dolore afficitur*, inquit Baſilius ad interrogationem 192. Et ſicut Angelicus Doctor ait ad citatum Apoſtoli locum: *triſtitia & gaudium . . . ex amore cauſatur. Triſtatur enim quis, quando caret eo quod amat. Qualis autem amor, talis eſt triſtitia ex amore cauſata. Eſt autem duplex amor, unus, quo diligitur Deus; & ex hoc cauſatur triſtitia, quæ eſt ſecundùm Deum. Alius amor eſt, quo amatur ſæculum, & ex hoc cauſatur triſtitia ſæculi. Amor, quo diligimus Deum, facit nos lubenter ſervire Deo, & ſollicitè quærere honorem Dei. Et ideò, quia peccando impedimur à ſervitio Dei. . . . nec ejus honorem quærimus: ideò amor Dei cauſat triſtitiam de peccato. Et hæc eſt triſtitia ſecundùm Deum.* Vide ſuprà, num. 655.

839. Tertiò: Tridentinum inſuper ibi declarat, ſe agere de pœnitentia, de qua Propheta ait: *convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris.* De ratione igitur pœnitentiæ (quam Tridentinum neceſſariam dicit ad juſtificationem, etiam in Sacramento) eſt vera animi ad Deum converſio. Cujus rationem dat S. Thomas 3. p. q. 86. a. 2., quia *offenſa peccati mortalis procedit ex hoc, quòd voluntas hominis eſt averſa à Deo, per converſionem ad aliquod bonum commutabile. Unde requiritur ad remiſ-*

ſionem

ſionem divinæ offenſæ, quòd voluntas hominis ſic commutetur, ut convertatur ad Deum, cum deteſtatione converſionis prædictæ. Per ſolum verò timorem gehennæ animus non convertitur ad Deum : tum quia per eum *homo non movetur in Deum, ſed in pœnas* (ait S. Thomas q. 28. verit. a. 4. ap 3.) motus quippe *timoris eſt per modum fugæ* 2. 2. q. 19. a. 11. Quandoquidem *fugæ animi timor eſt.* Auguſtinus tr. 46. in Joan. At verò quiſquis aliquem fugit, vertit illi, non faciem, ſed dorſum. Per conſequens non movetur, nec convertitur ad ipſum, ſed ab ipſo. Tum quia vera animi ad Deum converſio abſque Dei amore nec eſſe, nec concipi poteſt. Neque enim cor ſe vertit, nec convertit ad aliquem, nisì per amorem, Auguſtino lib. Confeſſ. cap. 9. dicente : *amor meus, pondus meum, illo feror quocumque feror.* Nec ad veram ad Deum converſionem ſufficiat amor concupiſcentiæ, quo Deus non amatur propter ſe, ſed propter nos, ùt etiam optimè Rusbrochius lib. 3 cap. 6. *qui Deum, non propter Deum*, ſed ſolùm propter ſeipſum diligunt, id eſt, *propter temporalia, vel æterna bona, quæ ſui dumtaxat boni, & utilitatis gratiâ expetunt. ---- ſeſe pro ſcopo habent---- & finaliter ad ſe ipſos reflectuntur*, & convertuntur. Ad id enim finaliter convertuntur, & reflectuntur, in quo amor ipſorum finaliter conquieſcit. Finaliter verò conquieſcit in fine ſuo, id eſt in objecto propter ſe, & gratiâ ſui amato. Quicumque verò Deum, non propter Deum, ſed propter ſe diligunt, ſe ipſos, non Deum habent pro fine amoris ſui, utpote qui finaliter conquieſcit in eo quod propter ſe, & gratiâ ſui diligunt. Et ideò *nec timor, nec amor privatus convertit animas* (ait Bernardus) *ſed ſola charitas, quæ non quærit quæ ſua ſunt.* Et quis eſt, qui ad Deum verè convertitur? *convertitur* (inquit Author libri de verit. & falſit. pœnit.) *qui totus, & omninò vertitur; qui non tantùm pœnas timet, ſed ad bonum Deum tendere feſtinet.* Confer quæ habentur ſuprà, num. 670. & ſeqq.

840.

840. Quartò. Pœnitentia de qua Tridentinum, illa eſt per quam peccatores, *quiſe mortali aliquo peccato inquinarunt, perverſitate abjectâ, tantam Dei offenſionem cum peccati odio, & pio animi dolore deteſtantur* : Sic namque eam Tridentinum deſcribit ibidem. Eſt ergo pœnitentia, per quam peccatores &c. mortale peccatum deteſtantur, de eoque dolent, quatenùs offenſa Dei eſt. Siquidem Tridentini Patres mortale peccatum expreſſerunt cum addita formalitate *offenſionis Dei*, ad ſignificandum, quòd ad pœnitentiam, de qua ibi, non ſufficeret deteſtari, & odiſſe peccatum, ſub quacumque formalitate, ſed neceſſe foret illud odiſſe formaliter, ùt Dei offenſio eſt. Neque enim formalitatem iſtam fruſtrà addiderunt, nec ſufficientem, mancamque pœnitentiæ, omnibus neceſſariæ (ùt communis eſt ad perfectam, & imperfectam) deſcriptionem feciſſe cenſendi ſunt. Inſufficientem verò, mancamque deſcriptionem feciſſent, ſi motivum ipſius neceſſarium omiſiſſent. Non omiſerunt ergo. Motivum verò aliud non deſignaverunt, nisì dictam formalitatem. Eam igitur deſignaſſe cenſendi ſunt, velut motivum, ſub quo pœnitentia omnibus intra & extra Sacramentum neceſſaria, ùt communis eſt &c., odiſſe, & deteſtari debet mortale peccatum. Igitur vera pœnitentia, omnibus neceſſaria &c., ex mente Tridentini, peccatum odit, & deteſtatur, quatenùs Dei offenſio eſt. Idque de jure naturæ eſſe, meritò docent Dominicus Sotus in 4. diſt. 4. d. 6. q. 1. a. 7. Et l. 2. de nat. & grat. cap. 13. Vega l. 13. in Trid. c. 17. Viguerius in inſtit. tit. de contritione. Morinus de pœnit. lib. 7. cap. 12. Catechiſmus Rom. p. 2 de Sacram. Pœnit. n. 41. Eſſeque de ratione pœnitentiæ docet S. Thomas 3. p. q. 85. a. 2. his verbis: *Manifeſtum eſt, quòd in pœnitentia invenitur ſpecialis ratio actûs laudabilis, ſcilicet operari ad deſtructionem peccati præteriti, in quantùm eſt Dei offenſa ; quod non pertinet ad rationem alterius virtutis.* Et a. 8., *pœnitentia ... dolet de peccato, in quantùm eſt Dei offenſa.* Unde ibidem a. 1. in corp. dicit, in dæmonibus,

&

& damnatis veram eſſe non poſſe pœnitentiam, *eò quòd non poteſt eis diſplicere peccatum, in quantùm eſt culpa, ſed ſolùm eis diſplicet pœna quàm patiuntur.* Et ad. 1. *quòd nec Antiochus verè pœnituit. Dolebat enim de culpa præterita, non propter offenſam Dei. Itaque neceſſarium eſt* (ait Vega loc. cit. cap. 25.) *dolere de peccatis, quia offenſa Dei ſunt. Et hoc eſt, quod potiſſimùm nobis debet eſſe amarum in peccatis noſtris. Et donec in tantam perfectionem noſter excreverit dolor, quantuſcumque ille ſit, & quâcumque aliâ ratione habeatur, nunquam perfectus erit, nec ſufficiens ad reconciliandum nos Deo. Qua enim fronte* (ait c. 17.) *Dei gratiam quis ambiat .... ſi non ante omnia acerbum & amarum ei ſit, ipſum reliquiſſe, in ipſum peccaſſe, ipſiſque perfidum, & ingratum extitiſſe*, ſed dumtaxat gehennalis ignis reatum incurriſſe ? Similiter Petrus Soto inſtruct. Sacerdot. lec. 14., *quamdiu non deteſtamur peccatum, quia contrarium bonitati divinæ, reverentiæ, & honori, atque obedientiæ, nondum eſt tuta pœnitentia.* Nec vera: quia vera pœnitentia eſt *dolor cordis, & amaritudo animæ pro malis, quæ quiſque commiſit.* Ambroſius, relatus cap.: *ecce nunc* de pœnit. diſt. 1., & [poſt Ambroſium] Hugo & Richardus de S. Victore, Magiſter, Albertus Magnus, S. Thomas Aquinas, S. Thomas Villanovanus, Adrianus VI., & antiqui paſſim. Si dolor eſſe debet pro malis, ſeu peccatis quæ quiſque commiſit, igitur eſſe debet dolor de peccatis, quatenùs peccata ſunt, ſeu offenſa Dei, itaut motivum doloris ſint peccata ipſa in Deum commiſſa. Cùm id ſignificet ly *pro malis quæ quiſque commiſit.* Iſta etiam fuit ſententia Patrum Tridentinorum, qui propterea dixerunt: *Si dolor eſſet propter pœnam, & non propter Dei offenſam*, pœnitentia *tunc eſſet infructuoſa.* Subſumo: atqui dolere de peccato, illudque odiſſe, & deteſtari, in quantùm eſt offenſa Dei, vel eſt actus charitatis, vel non eſt ſine illo, utì demonſtravimus tom. 9. l. 2. c. 9. Eſſeque ſententiam omnium, Vaſquez & Becanus teſtantur ibidem. Nec verò de peccato

peccato dolet, in quantùm eſt offenſa Dei, qui de eo dolet, ob ſolum metum inferni, tamquam motivum unicum, & adæquatum. Quiſquis etiam ſic dolet, pro motivo non habet offenſam Dei, ſed promeritam dumtaxat pœnam inferni, ſolùmque in dolendo rationem habet ejus, quod contra ſe eſt: cùm potiſſimùm habere debeat rationem ejus, quòd contra Deum eſt.

841. Quintò: vera pœnitentia, quam Trident. verbis ſuprà relatis poſtulat, atque deſcribit, importat verum propriéque dictum peccati odium. Ait enim: *Cum peccati odio.* Atqui verum & propriè dictum peccati odium, eſt odium peccati ſecundùm ſe, & propter ſe. Neque enim verè ac propriè peccatum odit, qui illud ſecundùm ſe, & propter ſe non odit, ſed dumtaxat ſecundùm quod eſt inductivum gehennæ, & unicè propter timorem ipſius. Propriè namque aliquid odio habere, eſt illud ſecundùm ſe & propter ſe odio habere. Quemadmodum propriè aliquid amare, eſt illud ſecundùm ſe, & propter ſe amare, juxta illud Auguſtini l. 1. ſolitoque c. 13. *Quod non propter ſe amatur, non amatur.* Et l. 83. qq. q. 34. *Si propter alia - - - - amor amatur, non rectè amor dicitur. Nihil enim aliud eſt amare quàm, propter ſeipſam rem aliquam appetere.* Et homil. 38. inter 50. *Si propterea proximum amas, ut præſtet tibi vel pecuniam, vel aliquod commodum temporale, non illum amas, ſed illud quòd præſtat.* Similiter Author lib. 3. de vit. contempl. c. 25. *qui amicum propter commodum quòdlibet amat, non amicum convincitur amare, ſed commodum.* Et Bernardus l. de dilig. Deo c. 7. *Quidquid propter aliud amare videaris, id planè amas, quo amoris finis pertendit, non per quod tendit.* Similiter ergo qui peccatum, non propter ſe, ſed propter aliud odit v. g. propter pœnam, non ipſum, ſed iſtud aliud odit. Nec enim hominem odiſſe cenſetur, qui ipſum non propter ſe, ſed propter aliud v. g. propter vitia odit. Sic etiam peccatum non timet, verè & propriè loquendo, qui ipſum ſecundùm ſe & propter ſe non timet, ſed propter gehennam. Ut enim Auguſtinus epiſt. 144. *Qui*

gehennas metuit, non peccare metuit, ſed ardere.

842. Illud ergo ſolùm eſt verum & propriè dictum peccati odium, quo peccatum ſecundùm ſe, & propter ſe odio habetur. Sed odium quo peccatum ſecundùm ſe, & propter ſe odio habetur, non eſt ſine Dei propter ſe amore. Omne quippe odium ex amore cauſatur, ùt docet S. Thomas 1. 2. q. 18. a. 6 ad 3. Et q. 19. a. 2. in corp., eò quòd utique tota ratio odiendi ſit contrarietas, quâ res odio habita contrariatur bono quod amatur. Unde *neceſſe eſt* (proſequitur S. Doctor) *quòd amor ſit prior odio, & quòd nihil odio habeatur, niſi hoc quod contrariatur convenienti*, id eſt bono *quod amatur*. In tantùm ergo peccatum, quà peccatum, verè & propriè odio habetur, in quantum ut ſic contrariatur bono, quod verè & propriè amatur. Sed peccatum, quà peccatum, contrariatur juſtitiæ, ſeu legi æternæ & increatæ (definitur enim, *dictum, factum, vel concupitum contra legem æternam.*) In tantùm ergo, ùt ſic odio habetur, verè & propriè loquendo, in quantùm, contrariatur juſtitiæ, ſeu legi æternæ & increatæ, quæ verè & propriè, adeòque propter ſe amatur. Ergo odium verè & propriè dictum peccati, in quantùm peccati, non eſt ſine amore Dei propter ſe; cùm non ſit ſine vero, & propriè dicto amore æternæ, atque increatæ legis & juſtitiæ, quæ Deus eſt. Unde Auguſtinus loco citato: *tantùm quiſque peccatum odit, quantùm juſtitiam diligit.*

843. Sextò: Vera pœnitentia, de qua Tridentinum loco citato, non eſt ſine pio animi dolore de Deo offenſo. Dicit enim, quòd per eam peccator *tantam Dei offenſionem, cum peccati odio, & pio animi dolore*, deteſtetur. Sed pius animi dolor de Deo offenſo procedere non poteſt ex ſervili timore gehennæ, ſed neceſſariò procedit ex benevolo Dei amore. Tum quia pius dolor de Deo offenſo, eſt pius in Deum offenſum affectus. Pius verò in Deum offenſum affectus, habet rationem Dei offenſi, ſeu mali divini, & non ſolùm mali proprii. Tum

ſer-

quia ſervilis timor eſſe non poteſt motivum proximum & immediatum pii in Deum affectûs : ſicut eſſe non poteſt motivum proximum doni pietatis , ùt docet S. Thomas 2. 2. q. 19. a. 7. , ſed remotum , & mediatum , ſeu iſagogicum , & introductorium dumtaxat , in quantùm introducit charitatem , ſicut ſeta filum (quam ob cauſam à D. Baſilio in pſal. 32. vocatur *Iſagogicus ad pietatem* :) nam , ùt Auguſtinus dicit epiſt. 120. c. 18. *pietas cultus Dei eſt , nec colitur , nisi amando.* Timor verò ſervilis eſſe non poteſt motivum proximum & immediatum divini amoris.

844. Septimò : veræ pœnitentiæ , à Tridentino deſcriptæ , proprius actus eſt operari ad deſtructionem peccati , ex motivo reparandi jus Dei , læſum per peccatum , ùt docet S. Thomas 3. p. q. 75. a. 2. Proprius proinde actus ipſius eſt , pro illata Deo per mortale peccatum injuria Deo ſatisfacere. Ad iſtam quippe ſatisfactionem peccator jure naturali tenetur. Atqui peccator pro illata Deo per mortale peccatum injuria ſatisfacere nequit , abſque Dei propter ſe dilectione. Cùm ſatisfacere nequeat , nisì reſtituendo , quod iniquè ſuſtulit. Per amoris verò ſui perverſitatem Deo iniquè ſuſtulit , & in creaturam tranſtulit rationem ultimi finis , principemque in amore locum , creaturam Creatori in amore præferendo. Tenetur ergo , per amorem ordinatum , Deo reſtituere rationem ultimi finis , principemque in amore locum , quem ei per amorem perverſum ſuſtulit. Hoc autem facere nequit , nisì Deum ſuper omnia diligendo , tamquam finem ſuum ultimum , adeòque Deum ſuper omnia diligendo finaliter propter ſe.

CAPUT

CAPUT LXX.

R. P. Bonæ-Spei ad ſuperiora argumenta reſponſiones confutantur.

845. LAUDATUS Author, fatetur ſuperiora argumenta efficaciter urgeri contra aſſertores attritionis purè formidoloſæ; ſed negat iis efficaciter concludi adverſus opinionem, quâ ipſe putat, neceſſarium quidem eſſe, quòd peccator de commiſſis peccatis doleat in quantùm offenſa Dei ſunt, ideſt in quantùm violatio ſunt juris, ſeu Legis Dei. Sed ad hoc negat neceſſariam eſſe veri nominis charitatem, ſeu Dei propter ſe amorem. Sufficere enim putat amorem creatæ juſtitiæ hominis ad Deum, vel juſtitiæ, ùt communis eſt ad creatam & increatam. Sic ille ſuo in Contritionali, Clypeoque illius, obſcurioribus quidem, ſed hoc ipſum ſignificantibus terminis.

846. Dum verò graviſſimis urgetur authoritatibus ſanctorum Doctorum, Patrumque Tridentinorum, dolorem de peccatis, in quantùm offenſa Dei ſunt, tribuentium charitati; eas eludere conatur, terminis inuſitatis ſingulariter utendo, charitatemque, non in generalem ac ſpecialem, utì nos, quarum utraque ſit veri nominis charitas, id eſt amor Dei propter ſe, ſed in prædicamentalem & tranſcendentalem dividendo: quarum illa ſit amor Dei, ptopter divinam bonitatem; iſta amor Dei, non propter divinam bonitatem, ſed vel propter aliud quodcumque prædicatum, ſeu attributum divinum, vel etiam amor creatæ juſtitiæ ho-

minis ad Deum, cujus motivum non neceſſariò ſit Deus, ſeu prædicatum aliquod divinum & increatum, ſed vel ejuſmodi prędicatum, vel ipſum motivum pœnitentiæ, prout ſpecialis eſt virtus, ſeu ſpecies quædam juſtitiæ hominis ad Deum. De quo juſtitiæ amore ſanctos gloſſat Doctores, v. g. Auguſtinum dicentem: *tantùm quiſque peccatum odit, quantùm juſtitiam diligit.* Ait enim, per juſtitiæ dilectionem ab Auguſtino non intelligi dilectionem, quæ ſit charitas (prędicamentalis utique) imò nec dilectionem juſtitiæ increatæ.

847. Verùm quia in graviſſimo iſto ſalutis animarum negotio, æternitatisque periculo, veremur, ne cluſiones iſtæ, ſingularesque cogitationes, meræ ſint illuſiones, non lubet cum ipſo ſingulariter ſentire, vel loqui. Ideoque cum ſanctis Doctoribus, Tridentinisque Patribus conſtanter aſſerimus, dolorem de peccatis, in quantùm offenſa Dei ſunt, eſſe veri nominis charitatem, ſaltem generaliter dictam, quæ tamen vera ſit Dei propter ſe dilectio, vel ex ea procedat, ſive interim ſit dilectio Dei propter divinam bonitatem, ſive propter aliud quodcumque prædicatum, ſeu attributum divinum & increatum. Cùm omne ejuſmodi prędicatum reverà Deus ſit, omnis proinde dilectio Dei propter ejuſmodi prędicatum, dilectio ſit Dei propter Deum, ac per conſequens hoc ſenſu veri nominis charitas.

848. Et ratio fundamentalis eſt, quia peccatum eſt *dictum*, *factum*, *vel concupitum contra Legem Dei æternam*, adeòque increatam. Igitur dolere de peccato in quantùm peccatum, & Dei offenſa eſt, eſt dolere de peccato, in quantùm eſt contra Legem Dei æternam & increatam. Atqui dolere de peccato, in quantùm eſt contra Legem Dei æternam & increatam, eſt dolere de peccato in quantùm eſt contra Deum (Lex quippe æterna & increata, Deus eſt, non aliquid à Deo diſtinctum) dolere verò de peccato, in quantùm eſt contra Deum, eſt dolere de peccato in quantùm eſt malum Dei. Quemadmodùm ergo gaudere de bono Dei

Dei, in quantùm eſt bonum Dei, ſive quia eſt bonum Dei, pertinet ad veri nominis charitatem, ſaltem generaliter dictam: ſic dolere de peccato, ſive de malo Dei, in quantùm eſt malum Dei, pertinet ad veri nominis charitatem. Ad eandem quippe virtutem pertinet, dolere de malo Dei, in quantùm malum Dei eſt, ad quam pertinet gaudere de bono Dei, in quantùm bonum Dei eſt, prout hiſce verbis S. Thomas docet q. 7. de malo a. 11. ad 3. *ejuſdem rationis*, ejuſdem proinde virtutis, *eſt, quòd voluntas feratur in appetitum unius contrarii, & in deteſtationem alterius.* Et 1. 2. q. 117. a. 5. ad 1. *Ad eandem virtutem pertinet, proſequi unum oppoſitum, & reſpuere aliud.*

849. Quod tantò certius eſt in dolore & deteſtatione peccati, quantò verius quod addit ibidem a. 7. ad 2. *propter hoc homo deteſtatur peccatum, quia eſt contra Deum, cui vult adhærere.* Quod indubitatum eſt ad veri nominis charitatem pertinere. Propterea namque S. Doctor 3. p. q. 85. a. 2. ad 1. ait *quòd diſplicentia peccati præteriti immediatè ad charitatem pertinet.* Ad charitatem utique veri nominis, ùt contextus manifeſtum facit: loquitur enim de charitate, ùt ſpecialis eſt virtus, *alias virtutes ordinans ad finem ſuum*, aitque quòd *diſplicentia peccati præteriti immediatè pertinet ad charitatem, ſicut gaudere de bonis præteritis.* Qui actus *non requirit* (inquit) *aliam virtutem, præter charitatem*, à qua derivatur *ſicut actus ab ea elicitus . . . . ſicut diligere bonum, gaudere de eo, & triſtari de oppoſito.* Similiter a. 3. ad 4. ait, quòd *odium vitiorum pertinet ad charitatem.* Tametſi enim *ſit directè ſpecies juſtitiæ*, comprehendit tamen quodammodò ea quæ pertinent ad omnes virtutes. In quantùm enim eſt juſtitia quædam *hominis ad Deum, oportet quòd participet ea quæ ſunt virtutum theologicarum, quæ habent Deum pro objecto. Unde pœnitentia eſt cum fide . . . . & cum ſpe veniæ, & cum odio vitiorum, quod pertinet ad charitatem* &c. vbi æquè etiam ſermo eſt de veri nominis charitate, quàm de veri no-

minis fide, timore & ſpe, necnon de veri nominis timore filiali in verbis immediatè ſequentibus : *ſextus actus eſt motus timoris filialis, quo propter reverentiam Dei aliquis emendam Deo voluntarius offert.* Sicut enim hoc pertinet ad veri nominis timorem filialem ; ita *peccatum . . . . . homini diſplicere . . . . propter Dei offenſam, pertinet ad* veri nominis *charitatem*, ùt ait ad 1.

850. Veri itaque nominis charitatem SS. Doctores intelligunt, dum aiunt, dolorem de peccato, in quantùm peccatum, ſeu offenſa Dei eſt, ad charitatem pertinere. De eadem quoque, non de amore creatæ juſtitiæ, Auguſtinus loquitur, dum ait epiſt. 144 *tantùm quiſque peccatum odit, quantùm juſtitiam diligit.* Cùm id quoque Auguſtini contextus patenter indigitet. Siquidem immediatè poſt verba iſta, ſequitur in Auguſtino : *quòd non poterit Lege terrente per litteram, ſed Spiritu ſanante per gratiam*, id eſt non per ſpiritum timoris, vel amoris mercenarii, ſed per ſpiritum amoris filialis & charitatis ; quæ (ſecundùm Auguſtinum) eſt gratia Novi Teſtamenti. Unde quam proximè vocavit, *juſtitiæ dilectionem*, paucis poſt lineis, vocat *charitatem juſtitiæ, charitatem Chriſti, charitatem Dei*, charitatem, *quâ veriſſimè Lex impletur.* Charitatem quæ *diffuſa eſt in cordibus noſtris* per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis. Charitatem, quâ inflammatus *fortiſſimus ille juſtitiæ dilector* [Apoſtolus] *exclamat : quis nos ſeparabit à charitate Chriſti* &c. ? Quibus expreſſionibus veri nominis charitas, ſive increatæ juſtitiæ propter ſe - ipſam dilectio haud dubiè ſignificatur ; & non ſola dilectio creatæ juſtitiæ, vel juſtitiæ, ùt communis eſt ad creatam & increatam.

851. Nec minùs patenter idipſum ratio demonſtrat, ideo namque, ſecundùm Auguſtinum, propriè peccatum non odit, niſi qui ex juſtitiæ dilectione ipſum odit, quia omne cujuſvis mali odium, propriè dictum, oritur ex propriè dicto amore boni oppoſiti. Nihil enim primò & per ſe odiſſe

odiſſe poſſumus, ſed neceſſe eſt quodcumque mali odium, ſicut & quemcumque alium voluntatis affectum in amore fundari, ex eoque procedere. Odium quippe eſt receſſus voluntatis ab eo quod apprehenditur diſconveniens, vel contrarium, aut inimicum ei, cujus amore afficimur. Receſſus itaque à malo per odium, fit accedendo ad oppoſitum bonum per amorem. Atqui bonum oppoſitum peccato, in quantùm peccatum, ſeu malum & offenſa Dei eſt, non eſt juſtitia creata precisè, nec juſtitia, ùt communis eſt creatæ & increatæ, ſed eſt juſtitia ipſa increata & æterna, ùt conſtat ex Auguſtiniana peccati definitione; *peccatum eſt dictum, factum vel concupitum contra Legem æternam.* Igitur odium propriè dictum peccati, in quantùm peccatum, ſeu malum & offenſa Dei eſt, fit accedendo ad juſtitiam, ſeu Legem æternam & increatam per amorem propriè dictum; atque adeò fit per amorem propriè dictum juſtitiæ, ſeu Legis æternæ & increatæ. Amor verò propriè dictus juſtitiæ & Legis æternæ & increatæ, eſt amor ipſius propter ſe, ùt conſtat ex dictis n. 841. Potuit ergo R. P. Bonæ-Spei prętermittere quidquid ad eludenda ſuperiora argumenta ſcripſit in Contritionali ſuo, ſicut & Clypeo ipſius.

CAPUT LXXI.

Argumentum quartum ex Seſſ. 14. cap. 4.

852. IBI namque contritio in genere, ùt communis eſt ad perfectam imperfectamque, definitur : *animi dolor ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero.* Quæ definitio, cùm cenſeri nequeat manca & defectuoſa, in ea Tridentini Patres cenſeri nequeunt prætermiſiſſe motivum eſſentiale, ex quo contritio, in genere, procedere debet. Aliud verò motivum Tridentini Patres non deſignant, nisì peccatum ipſum. Ipſum ergo deſignant, velut motivum eſſentiale doloris ac deteſtationis. Per conſequens ly *de peccato commiſſo*, in Tridentina definitione accipiendum eſt de peccato formaliter ùt peccatum eſt, utì ſapienter obſervat Silvius q. 1. ſupplem. a. 7.

853. Enimverò Catholici Doctores, cum S. Thoma, uſque ad Tridentinum ſic ſemper intellexerunt. Et ratio ſumitur ex recepta Dialecticorum regula, ſecundùm quam termini ſignificantes interiorem animi motum, faciunt ſenſum formalem [nisì ad ſenſum materialem per terminum aliquem adjacentem reſtringantur] in eoque accipi faciunt terminum, quem afficiunt. Neque enim propriè dicitur : *deteſtor impium*, *cognoſco hominem*, nisì ſenſus ſit formalis, impium quà impius eſt, hominem quà homo eſt. Cùm igitur termini iſti, *animi dolor ac deteſtatio*, in Tridentina illa definitione, ſignificant interiorem animi motum, nec per terminum

num ullum adjacentem ad ſenſum materialem reſtringantur, formaliter intelligendi ſunt, in ſenſuque formali intelligi faciunt terminum quem afficiunt; peccatum utique, ut ſenſus ſit: contritio eſt animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo, quà peccatum eſt, itaut motivum eſſentiale doloris ac deteſtationis de peccato commiſſo, in Tridentina definitione contritionis in genere, ſit peccatum, quà peccatum, ſeu quatenus Dei malum & offenſa eſt. Per conſequens verè non conteritur (ſive perfectè, ſive imperfectè) nisi qui dolet, deteſtaturque peccatum commiſſum, quà peccatum, Deique malum & offenſa eſt, nisi qui ideo dolet quia peccavit, vel quia contra Deum, ſeu Legem Dei fecit. Atqui dolere de peccato, quia contra Deum, Deique malum eſt, dolere eſt ex motivo charitatis, ſicut gaudere de bono, quia Dei bonum eſt, gaudere eſt ex motivo charitatis. Cùm juxta Angelicum Doctorem, Theologosque ac Philoſophos omnes, ejuſdem rationis & virtutis ſit, gaudere de bono, quia bonum alterius eſt, & dolere de malo, quia malum ipſius eſt.

CAPUT LXXII.

Argumentum quintum, ex eo quòd Tridentinum ibidem exigat propositum non peccandi de cætero, vitæque novæ propositum & inchoationem.

854. IN allata quippe definitione dicit : *cum proposito non peccandi de cætero.* Et infrà, *declarat S. Synodus, hanc contritionem, non solùm cessationem à peccato & novæ vitæ propositum & inchoationem, sed veteris etiam odium continere.* Nec dubium, his verbis intelligi propositum efficax divina servandi mandata, vitamque piam & christianam instituendi. Atqui *propositum istud servandi mandata divina, dilectio Dei super omnia esse videtur, aut certè nos esse sine illa*, ait Vega l. 6. in Trident. cap. 32. Primò quia uti dixerat cap. 30. *qui omnia ipsius mandata efficaciter servare proponit*, proponit mala potiùs omnia perferre, quàm illa præterire : ergo *Deum super omnia æstimat, & illum omnibus anteponit.*

855. Secundò : propositum istud haud dubiè bona est voluntas, bonique cupiditas. Hæc autem ipsa est charitas, secundùm Augustinum l. 12. Civit. c. 9. Et l. 14. c. 3. in Scripturis *bona voluntas usitatiùs charitas appellatur.* Et l. 2. ad Bonifac. cap. 9. *quid est boni cupiditas, nisi charitas ?* In Psal. 36. *quasi verò aliud sit bona voluntas, quàm charitas.* Et alibi sæpè *bona volontas, ipsa est charitas*, veri utique nominis, ùt ex Augustini contextibus tom. 1. demonstramus

856. Ter-

856. Tertiò : Vitæ novæ ſeu rectæ inchoatio (quam exigit Tridentinum) eſt quâ homo incipit benè vivere ; ſeu bonum benè facere. Quamdiu verò timore pœnæ, non amore juſtitiæ fit bonum, *nondum benè fit bonum.* Auguſtinus loco citato ad Bonifac. *Et quidquid ſe putaverit homo facere benè, ſi fiat ſine charitate, nullo modo fit benè*, lib. 6. de grat. & lib. arb. c. 18.

857. Quartò : propoſitum illud eſt actus virtutis (cùm virtus nihil aliud ſit quàm *voluntas, quâ appetimus rectè, honeſtèque vivere.* Idem l. de lib. arb. cap. 12.) Sine Dei verò propter ſe amore, non habetur actus virtutis, debitè circumſtantionatus, circumſtantiâ utique debiti finis, utì à nobis oſtenſum eſt tom. 1.

858. Quintò : propoſitum illud eſt voluntas efficax ſectandi legem æternam. Sed voluntas iſta non eſt ſine amore legis æternæ. Neque enim voluntas ſectari vult, nisì quod amat, ſecundùm illud Auguſtini in epiſt. ad Galat. *Sectabimur quod dilexerimus.*

859. Sextò : Quiſquis rectè vivere vult, rectam vitam amat, ſive, ùt Auguſtinus loquitur, rectè vivere diligit. At, *qui rectè vivere diligit, amat hanc legem æternam, habetque chariſſimam*, Evodius Auguſtino l. 1. de lib. arb. c. 15.

860. Septimò : Propoſitum efficax ſervandi mandata Dei, involvit propoſitum efficax ſervandi primum maximumque mandatum : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo* &c. Involvit ergo propoſitum efficax diligendi Deum ex toto corde. Sed qui ſincerâ, plenâ, atque efficaci voluntate Deum vult diligere, Deum diligit. Ut enim Auguſtinus dicit lib. 8. confeſſ. cap. 9. dum dilectionem imperat voluntas, & non eſt quòd imperat, *non utique plena imperat, ideò non eſt quòd imperat. Nam ſi plena eſſet . . . jam eſſet* quod imperat. Enimverò nihil voluntas, nisì amore vult. Amat ergo, ſi plenè amare vult. Iſto namque ſenſu Gregorius hom. 30. in Evangelia dicit, quòd

qui

qui mente integrâ Deum desiderat, profectò jam habet quem amat.

861. Octavò : propositum illud, est voluntas efficax omnem peccati affectum, seu voluntatem ex toto excludendi, ipsamque de facto excludit. Voluntas verò peccati ex toto non excluditur solo timore inferni, absque amore Dei, ùt proximè videbimus.

CAPUT LXXIII.

Argumentum sextum, ex eo quòd Tridentinum eâdem Sess. 14. *c.* 4. *, postulet ad contritionem, etiam imperfectam, quæ attritio dicitur, ut* voluntatem peccandi excludat : *Ad quod Dei propter se amor, seu charitas, saltem generaliter accepta, juxta doctrinam Sanctorum requiritur.*

862. QUISQUIS diligenter subtiliterque perpenderit verba ista Tridentini ; *Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam. . . . . ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, declarat. . . . donum Dei esse. . . . , quo pœnitens adjutus, viam sibi ad justitiam parat* : mirabitur adversarios tam confidenter asserere, ibi mentionem esse de attritione purè formidolosa, nullum Dei amorem propter se includente. Quòd enim nulla ibi amoris mentio fiat, ideò est, quia Concilium ibi differentiam statuit inter contritionem perfectam, imperfectamque. Quæ differentia in eo non est, quòd Dei propter se

amor

amor in perfecta includatur, non in imperfecta (cùm de mente Tridentini, in utraque includi, ſuperiora probent argumenta) ſed in eo quòd imperfecta, ſeu attritio, *ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipiatur*: Ex qua concipi non ſolet perfecta. Et non dicit Concilium, quòd imperfecta ex illo metu, vel ex turpitudinis peccati conſideratione, tamquàm motivo ſpecifico, eſſentialiter concipiatur. Si enim Concilium id cenſuiſſet, non dixiſſet, quòd inde *communiter*, ſed neceſſariò conciperetur. Rurſus non dicit, quòd imperfecta ex *ſolo illo metu* concipiatur. Imò, cùm in prima Decreti delineatione Compilator dixiſſet, quòd *ſolùm vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu, qui ſervilis timor dicitur, concipiatur*, vocem illam *ſolùm*, expunctam Patres voluerunt (uti Eminentiſſimus Hiſtoricus teſtatur) ſicut & clauſulam, *qui ſervilis timor dicitur*, ut ſignificarent, ſe non agere de attritione merè ſervili, & formidoloſa.

863. Ad quod ampliùs ſignificandum dixerunt, quòd attritio *ex gehennæ metu concipiatur*, non quòd eo motivo *perficiatur, vel generetur*. Ut enim Alenſis obſervat in ſumma. p. 4. q. 12. de pœnit. m. 3. a. 1. *pœnitentia timore concipitur*, non generatur: *quia non concipitur in ſuo eſſe completo, ſed in ſui præparatione, ſicut homo concipi dicitur in ſua materia rudi*. Et rurſus: *etſi non habeatur pœnitentia cum timore ſervili, nihilominus concipitur à timore hujuſmodi. Quia aliud eſt dicere pœnitentiam concipi, aliud pœnitentiam haberi. Pœnitentiam autem in pœnitente concipi, eſt ad ... gratiam pœnitentiæ, ſive virtutem ſeipſum præparare*. Similiter D. Bonaventura in 4. diſt. 14. q. 2., *pœnitentia dicitur timore concipi potiùs quàm generari: quia pœnitentiæ virtus concipitur per diſpoſitionem ſuſcipiendi eam*. At verò *generare, eſt efficientis, & principii effectivi; ſed concipere ... receptivi. Ex hoc patet, quòd pœnitentia concipitur timore ſervili: Nec eſt inconveniens: quia conceptio iſta non eſt per productionem in eſſe, ſed per diſpoſitionem, & præparationem. Et*

ideò non oportet, quòd pœnitentia ſit cum timore ſervili, ſed ſufficit, quòd timor præparet ad pœnitentiam. Ideò ergo Tridentini Patres dixerunt, attritionem timore *concipi*, id eſt diſpoſitivè inchoari, non *formari*, & *perfici*. Nec fruſtra cenſendi ſunt illo potiùs, quàm iſto vocabulo uſi. Quoniam aptius erat ad configendum errorem Lutheri, qui (apud Eckium l. 1. de pœnit. c. 1.) negavit *timore pœnitentiam concipi, id eſt inchoari, ſeu parari, peccatoremque timore ad pœnitentiam diſponi.* Ecce quot præcautionibus uſi ſunt Patres Tridentini, ne quis ſuſpicaretur, ab ipſis firmari opinionem, attritionis purè ſervilis ſufficientiam aſtruentem.

864. Quam etiam ſufficientiam ne viderentur definiiſſe, præter tot illas præcautiones, aliam inſuper adhibuerunt: cùm enim Compilator, in eadem delineatione, poſuiſſet deſcriptam ibi attritionem, ideò *ſufficere ad Sacramenti hujus conſtitutionem*, quòd *ſine aliquo dilectionis in Deum motu, eſſe vix queat*; hoc autem falſum eſſe Tudetanus Antiſtes monuiſſet. *Quòd autem hæc attritio ſatis eſſet Sacramento conſtituendo variare Authorum ſententias; adeoque id eſſe tolerandum.* Hanc ob cauſam Tridentini Patres, ſufficientiam illam expunctam voluerunt, ſufficientiam (inquam) attritionis, quæ dicebatur *ſine aliquo dilectionis in Deum motu eſſe vix poſſe.* Multò ergo magis expuncta eſt ſufficientia attritionis merè ſervilis, abſque ullo interventu divini amoris.

865. Quam proinde per reformatum Tridentini Decretum certò definitam aſſerere, certò errare eſt. Quòd [præter hactenùs dicta] Tridentinus Hiſtoricus perſpicuum eſſe dicit *ex ipſa probatione Concilii, quâ hujus articuli doctrinam firmat cap. 4. Nimirum Ninivitarum pœnitentiam, ex timore profectam, ipſis profuiſſe: cùm certum eſſet, eo tempore, quo Sacramentum Pœnitentiæ adhuc non extabat, eam formidoloſam pœnitentiam minimè ſuffeciſſe per ſeipſam ad peccatum delendum, ſed vim tantùm habuiſſe ad impetrandam novam gratiam, cujus ope adjiceretur charitatis affectus*

fectus, quem omnes neceſſarium fuiſſe fatentur ante novam legem, ad juſtitiam recipiendam.

866. Id verò ampliùs liquet ex eo, quòd attritio, de qua Concilium eodem capite 4. excludere debeat omnem peccandi voluntatem. Juxta doctrinam verò Sanctorum (quam Tridentina Synodus ſibi proponit, velut unum ex fundamentis ſuarum deciſionum) ſolo timore gehennæ, abſque ullo interventu amoris Dei propter ſe, excludi nequit omnis voluntas peccandi.

867. Id enim uno ore Sancti Patres conteſtantur. Ambroſius lib. 7. in Luc. *qui metuit, reprimitur, non emendatur.* Emendaretur autem, ſi omnem peccati affectum metus excluderet.

868. Auguſtinus l. 2. contra adverſ. Leg. & Proph. cap. 7. *deſiderium peccandi non extinguitur niſi contrario deſiderio rectè faciendi, ubi fides per dilectionem operatur.* Et infrà, peccatum, ſeu peccati affectus *non extinguitur per jubentem litteram timore pœnæ, ſed per juvantem ſpiritum dilectione juſtitiæ.* Epiſt. 144. *inaniter putat ſe victorem eſſe peccati, qui timore pœnæ non peccat: quia etſi non impletur foris negotium malæ cupiditatis, ipſa tamen mala cupiditas intus eſt hoſtis.* Hunc ego hoſtem pœnæ timor intus relinquit, cupiditatem utique, quæ (ùt Auguſtinus proſequitur) *quantum in ſe eſt, mallet non eſſe juſtitiam peccata prohibentem, atque punientem . . . . Inimicus ergo juſtitiæ eſt, qui pœnæ timore non peccat: amicus autem erit, ſiquis ejus amore non peccet. Tunc enim verè timebit peccare. Nam qui gehennas metuit, non peccare metuit, ſed ardere. Ille autem peccare metuit, qui peccatum ipſum*, ſecundùm ſe, *ſicut gehennas odit. Tantùm porrò quiſque peccatum odit* ſecundùm ſe, *quantùm juſtitiam diligit. Quod non poterit Lege terrente per litteram, ſed ſpiritu ſanante per gratiam.* De ſpir. & lit. cap. 8. *timore pœnæ faciebant, non amore juſtitiæ, ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere.* De nat. & grat. cap. 57. *qui timore ſupplicii, quod Lex minatur, non amore juſtitiæ, ſe ſentit abſtinere*

nere ab opere peccati, nondum liber est, nec alienus à voluntate peccandi. In ipsa enim voluntate reus est, quâ mallet, si fieri posset, non esse quòd timeat, ut liberè faciat quod occultè desiderat. L. 2. ad Bonifac. cap. 9. *quando timore poenæ, non amore justitiæ fit bonum, nondum bene fit bonum, nec fit in corde, quod fieri videtur in opere, quando mallet homo non facere, si posset impunè.* In Psal. 77. *ex corde nullo modo fieri potest* (nota benè omnimodam impossibilitatem, *nullo modo fieri potest*) *quod formidine fit poenæ, non dilectione justitiæ.* Ex corde igitur nullo modo penitus ejici potest affectus ad peccatum formidine pœnæ, sine amore justitiæ. Conc. 25. in psal. 118. *qui timore poenæ, non amore justitiæ, opus Legis facit, profectò invitus facit.*

869. Prosper sent. 117. *qui timendo facit, serviliter facit, nec est amicus recti, quando mallet, si fieri posset, id quod rectum est non juberi.* Et rursùm : *qui timore non peccat .... abstinens ab opere malo, suâ tamen reus est voluntate.*

870. Gregorius Magnus l. 1. Moral. cap. 23. *Sancta Ecclesia simplicitatis suæ & rectitudinis vias timore inchoat, sed charitate consummat. Cui tunc funditus est à malo recedere, cum ex amore coeperit jam nolle peccare : cum vero timore adhuc bona agit, à malo penitus non recessit.*

871. Isidorus l. 2. de sum. bon. cap. 21. *aliud est non peccare amore dilectionis Dei .... aliud timore supplicii. Qui enim amore charitatis Dei non peccat, horrescit omne malum, amplectendæ justitiæ bonum ; nec eum delectat malum, etiamsi sceleris impunitas promittatur. Qui verò sola poena supplicii in se vitia reprimit, quamvis non expleat opus peccati, vivit tamen in eo voluntas peccandi.*

872. Anselmus in cap. 8. ad Rom. *qui timore supplicii, non amore sanctitatis observabat Legem, vellet utique non esse quod timeret, ut impunè ei Legem præterire liceret, ac per hoc, licet ipsam Legem actibus impleret, & in oculis hominum justus appareret, in oculis tamen interni inspectoris erat injustus : quia quod foris*

ſoris in opere demonſtrabat, intus in voluntate non habebat.

873. Bernardus epiſt. 11. *ſola charitas eſt, quæ ab amore ſui, & mundi, avertere poſſit animum, & in Deum dirigere. Nec timor quippe, nec amor privatus convertit animam, Mutat interdum vultum, vel actum, affectum nunquam.*

874. Laurentius Iuſtinianus tr. de timore cap. 5. *timor ſervilis eſt, quo quis timet peccare propter poenam principaliter* [qualiter timet, qui nullo alio motivo à peccato abſtinet, quàm timore pœnæ] *ſed inaniter putat ſe eſſe victorem peccati, qui timore poenæ non peccat. Quia etſi non impletur negotium malæ cupiditatis, ipſa tamen mala cupiditas intus eſt hoſtis. Nam dum adhuc à prava actione formidanda poena prohibet, profectò formidantis animum nulla ſpiritûs libertas tenet.*

875. S. Thomas 1. 2. 4. 6. a. 6. docet ea, quæ ex ſolo metu fiunt eſſe involuntaria in ſe, & ſecundùm ſe. Et a. 7. ad 2. *in eo qui per metum aliquid agit, manet repugnantia voluntatis ad id quod agitur, ſecundùm quod in ſe conſideratur . . . . Et ideo quod per metum agitur, quodammodo eſt involuntarium . . . . quia timidus agit contra id quod, etiam nunc, ſecundùm ſe vult.* Retinet ergo affectum, ſaltem habitualem ad ipſum ſecundùm ſe conſideratum. Et q. 107. a. 1. ad 2. *Lex vetus dicitur cohibere manum, non animum, quia qui timore poenæ* [etiam æternæ, quam Lex vetus etiam comminabatur] *ab aliquo peccato abſtinet, non ſimpliciter ejus voluntas à peccato recedit, ſicut recedit voluntas ejus, qui amore juſtitiæ abſtinet à peccato.* Et 2. 2. q. 19. a. 9. *timor ſervilis . . . . poteſt habere annexam voluntatem peccandi.* Ergo poſitivè non excludit voluntatem peccandi, etiam actualem. Eam quippe poſitivè excludere, eſt per actum contrarium excludere. *Hoc autem non dicit ſimplicem negationem peccati* [ait S. Doctor in 4. diſp. 14. in expoſ. text.] *quia qui intermittit peccati actum, non dicitur à peccato ceſſare, ſed ceſſare à peccato, peccatique affectum*

tum positivè excludere, *propriè dicitur, cui peccatum* secundùm se *displicet, & peccatum dimittere* simpliciter *intendit, & hæc est vera pœnitentia.* De tali proinde exclusione loquitur Tridentinum supra.

876. S. Bonaventura in spec. anim. cap. 3. *timor servilis semper cum mortali peccato est, cùm quis dimittit facere peccatum propter pœnam*, non propter dilectionem. Quod haud dubiè subintelligit. Agit enim de timore servili, quo *quis ùt servus, dimittit malum facere, non propter dilectionem, sed propter poenæ timorem.* Et in 3. dist. 34. q. 1. n. 59. loquens de timore inferni *propter illum timorem* (inquit) *cessat homo à peccatorum perpetratione, licet non omnino cesset à voluntate.*

877. Allata tamen Sanctorum testimonia (quæ perperam à nonnullis glossantur de timore servili, serviliter sumpto, quo serviliter timens actu vel virtute dicit, *peccatorem, si gehenna non esset*: cum glossa ista fundamentum non habeat in textu ipsorum, & rationes Sanctorum procedant etiam de timente serviliter, id non dicente actu, vel virtute, sed habitu dumtaxat, ùt videbitur cap. seq.) non sic accipienda sunt, quasi servili gehennæ metu ab opere peccati abstinens, semper haberet actualem, vel virtualem voluntatem peccandi, si gehenna non esset. Quia licèt voluntatem istam annexam habere possit, ùt S. Thomas ait; semper tamen annexam non habet, actu, nec virtute, sed plerumque in habitu vel radice dumtaxat, utì S. Bonaventura observat loco proximè relato n. 65. dicens, quòd cum illo metu, si non proficiat ad amorem, *voluntas peccandi manet in habitu & radice.* Ita etiam insignis fidei catholicæ adversus hæreticos defensor Joannes Driedo l. de captiv. & redemp. gen. hum. cap. 2. ubi dicit, quòd timor divini judicii subinde cohibet non solùm manum ab opere, utì timor pœnæ comminatæ ab humano judice, sed & malam cupiditatem, ne intùs in actum prodeat. Addit tamen primò, *utroque in timente vivere quamdam peccandi voluntatem, quemadmodum demonstravit venerabilis*

nerabilis Auguſtinus. Secundò quòd *ſpiritus malignus in timente Divinum Judicium latenter adhuc vivit*, quòdque *quemadmodum docet venerabilis Auguſtinus, latenter in eo vivit quædam peccandi voluntas, propterea quòd nondum ſit juſtitiæ amicus . . . . proinde talis, adhuc carnalis, vellet ſibi licitum frui creatura, & non eſſe ullam juſtitiam prohibentem, aut punientem peccata.* Tertiò *apud eos qui ſolo ſervili metu ſolius poenæ obediunt præceptis, abſtinentes ab illicitis, neque eſſe curam pudoris, neque honeſtatis, virtutisque & caſtitatis amorem, eoſque timore reprimi, non emendari.* Proximè tamen dicta explicans, dicit, quòd *is qui ſolo metu gehennæ ignis coercet ſe ab opere malo, præceptum quidem odit, ſecundùm amorem quemdam habitualem, ſeu radicem intus latentem, nondum renovatus ſpiritu amoris juſtitiæ, ſed non ſemper odium eſt in actu.*

878. Cæterùm voluntas illa peccandi, ſi eſſet impunitas, non vitiat timorem : quia non provenit ex timore, ſed ex prꝫexiſtente affectu ad peccatum ſecundùm ſe. Quem, quia ſolus gehennæ timor plenè excludere nequit, ſed ſolus amor Dei propter ſe ; tamdiu manet, ſaltem in habitu, quamdiu per affectum contrarium poſitivè excluſus, & debitè retractatus non fuerit.

CAPUT LXXIV.

Doctrina illa Sanctorum ratione multiplici illuſtratur & roboratur.

879. VALDE obſervanda eſt doctrina Sanctorum, capite prȩcedenti exhibita; utpote ex qua manifeſtè concludi videtur inſufficientia attritionis purè formidoloſæ ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ. Ad eam quippe Tridentinum neceſſe eſſe docet, ut contritio, vel attritio, voluntatem peccandi excludat. Eam verò penitus excludere nequit, nisì penitus excludatur, ſufficienterque retractetur prȩexiſtens affectus ad peccatum ſecundùm ſe. Utpote qui tamdiu latenter vivit, & moraliter manet, ſaltem in habitu & radice, quamdiu poſitivè non excluditur, nec retractatur per affectum contrarium. Nec verò Concilium loquitur de excluſione merè negativa, per ſolam ceſſationem à voluntate actuali peccandi (quomodò quælibet vehemens cogitatio alterius rei diſparatæ actualem peccandi voluntatem excludit) ſed de excluſione poſitiva per contrarietatem & repugnantiam cum illa. Quia per hanc ſolam excluditur voluntas habitualis peccandi: ſine cujus excluſione nemo poteſt juſtificari. Sola etiam excluſio poſitiva, eſt excluſio propriè dicta (de qua Tridentinum haud dubiè intelligendum eſt) cùm negativa potiùs ſit non incluſio, quàm excluſio; nec hoſtis à mœnibus (propriè loquendo) excluſus cenſeatur per non introitum in moenia, ſed per prohibi-

tionem

tionem introitûs & repulſam, ob quam non potuerit intrare. Quamobrem, *etſi contingat quem habere dolorem, & non habere actualem voluntatem peccandi, ſi tamen dolor talis non eſt, ut ex ſe repugnet ſimul eſſe cum tali voluntate, revera non eſt dolor qui excludit illam voluntatem, ſed aliunde contingit illa carere*, inquit Suarez diſp. 20. de Sacr. Pœnit. ſect. 4. Ita etiam Tannerus diſp. 4. de pœnit. q. 6. dub. 4. n. 84. Reginaldus de prudentia Confeſ. ſect. cap. 4. Et ante ipſos S. Thomas ſupra n. 875.

Igitur ad propoſitum accedentes, Sanctorum doctrinam multiplici ratione, ex ipſorum ſententiis deſumptâ, illuſtremus

Prima ratio.

880. Prima itaque ratio, propter quam attritio ex ſolo ſervili metu gehennæ penitus excludere nequit præexiſtentem affectum ad peccatum, ſecundùm ſe, ſumptum, neque efficere, ut affectus ille moraliter non remaneat, ſaltem habitualiter, eſt quia affectus ille tamdiu non excluditur, ſed moraliter remanet, ſaltem habitualiter, quamdiu non retractatur per affectum contrarium. Neque enim aliter fit retractatio, poſitivaque excluſio, ùt proximè vidimus. Unde Auguſtinus ſupra, *deſiderium peccandi non extinguitur, niſi contrario deſiderio* &c. Atqui dolor, ſive diſplicentia ex ſolo ſervili gehennæ metu, non eſt affectus contrarius affectui & complacentiæ erga peccatum ſecundùm ſe. Neque enim volitio & nolitio, amor & odium, complacentia & diſplicentia erga eamdem rem, quocumque modo ſpectatam, invicem contrariantur, ſed volitio & nolitio, amor & odium, complacentia & diſplicentia erga eandem rem, eodem modo ſpectatam, ùt notum eſt ex Dialecticis Legibus oppoſitorum & contrariorum. Sola proinde nolitio, ſolum odium, ſola diſplicentia peccati, ſecundùm ſe ſpectati, contrariantur volitioni, amori, & complacentiæ

peccati ſecundùm ſe ſpectati. Atqui nolitio, odium & diſplicentia peccati ex ſolo ſervili metu inferni, non eſt nolitio, odium & diſplicentia peccati ſecundùm ſe, ſed ſecundùm quod eſt inductivum inferni dumtaxat. Neque enim perculſus timore inferni, ſine alio adjuncto motivo, aliter conſiderat peccatum, quàm ùt inferni inductivum. Quæ ratio, ſeu conſideratio alia eſt, ſeu diverſa à ratione peccati ſecundùm ſe. Imò eſt natura poſterior, cùm unumquodque priùs naturâ conſideretur in ordine ad ſe quàm in ordine ad effectum extrinſecum. Infernus verò, ſeu pœna inferni, ſine alio motivo, eſt effectus extrinſecus peccati ſecundùm ſe conſiderati. Igitur nolitio, odium & diſplicentia peccati, ex ſolo ſervili timore inferni, ſine alio motivo, non eſt nolitio, odium, & diſplicentia peccati ſecundùm ſe, ſed ſecundùm rationem naturâ poſteriorem. Ergo non contrariatur volitioni, amori & complacentiæ peccati ſecundùm ſe. Ergo volitionem, amorem & complacentiam iſtam non excludit, neque excludere poteſt, ſed ſolus amor divinæ Legis ſecundùm ſe, cui peccatum ſecundùm ſe contrariatur, utpote *dictum*, *factum*, & *concupitum contra divinam Legem*. Veriſſimè ergo Auguſtinus: *deſiderium peccandi non extinguitur, niſi contrario deſiderio rectè faciendi, ubi fides per dilectionem operatur*. Quæ verba ſententiis ſuis inſeruit S. Proſper.

Secunda ratio.

881. Secunda ratio (quâ illuſtratur, roboraturque prior) ſumitur ex S. Thoma 1. 2. q. 6., ubi ex Philoſopho, & Gregorio Niſſeno, vel (ùt aliis placet) Nemeſio, ait, ea quæ purè ex metu fiunt, *ſic mixta eſſe ex voluntario*, & *involuntario*, ut tametſi voluntaria ſint, ſpectatis omnibus circumſtantiis occurrentibus, ſpectato utique malo effectu, qui timetur; ſint tamen involuntaria, in ſe, & ſecundùm ſe, ſi præextiterit affectus erga rem (quæ metu abjicitur) ſecundùm ſe conſideratam.

Quæ

Quæ etiam doctrina eſt Damaſceni lib. 2. ortod. fid. cap. 2., Theologorumque, & Philoſophorum communiter. Ex ea verò manifeſtum eſt, quòd volitio abjiciendi rem, ſpectato præciſè malo effectu, qui ex non abjectione timetur, non magis contrarietur nolitioni abjiciendi eam, ſecundùm ſe ſpectatam, quàm voluntarium illud contrarium ſit involuntario, cui admiſcetur. Ac per conſequens, quòd volitio abjiciendi peccatum, ſpectato præcisè effectu, qui ex non abjectione timetur, non magis ſit volitio abjicieudi peccatum ſecundùm ſe, quàm voluntarium illud ſit abjectio iſtius involuntarii.

Tertia ratio.

882. Tertia ratio hoc modo conficitur. Quandocumque aliquid ſecundùm ſe amatum, abjicitur ex ſolo timore mali extrinſeci, & nulla alia ex cauſa, non abjicitur ille amor præexiſtens erga rem ſecundùm ſe, ſed manet, ſaltem in habituali diſpoſitione voluntatis, prout docet S. Thomas ibidem a. 2. ad 2. probatque ex differentia inter id quod ex ſolo timore, & id quod ex concupiſcentia fit: ſiquidem *in eo qui per metum aliquid agit* (ſine alio motivo) *manet repugnantia voluntatis ad id quod agitur ſecundùm quod in ſe conſideratur* (manet ergo amor ipſius ſecundùm ſe: cùm repugnantia illa non ſit effectûs timoris, ſed amoris præexiſtentis) *ſed in eo, qui aliquid agit per concupiſcentiam . . . non manet prior voluntas, quâ repudiabat quod concupiſcitur, ſed mutatur ad volendum id quod priùs repudiabat. Et ideò quod per metum agitur, quodammodo eſt involuntarium* (ratione manentis affectûs erga rem ſecundùm ſe ſpectatam) *ſed quod per concupiſcentiam agitur, nullo modo. Nam incontinens concupiſcentiæ agit contra id quod priùs proponebat; non autem contra id quod nunc vult. Sed timens agit contra id quod ſecundùm ſe vult.* Manifeſtum eſt ergo, quòd amor, & voluntas rei ſecundùm ſe, juxta S. Doctorem, manet in timente, agenteque, vel abjiciente ali-

quid ex ſolo timore. Sic Mercator ex ſolo naufragii metu abjiciens merces ſecundùm ſe amatas, non abjicit, ſed retinet amorem iſtum mercium ſecundùm ſe, tametſi ingruente tempeſtate, ex timore eas abjicere velit, ſpectatas ùt inductivas naufragii.

883. Ecce igitur doctrina à Sanctis generaliter, & abſque exceptione tradita: quam profecto abſque exceptione non tradidiſſent, niſi generaliter veram cenſuiſſent. Generaliter veram ergo cenſuerunt, & generaliter procedere probat ratio S. Thomæ. Quid igitur ad eam adverſarii?

884. Vident ſuam de ſervilis attritionis ſufficientia doctrinam per eam ſuſque deque ſubverti. Ideò dicunt primò, eam ſolùm procedere in actionibus, quæ ſic ex metu fiunt, ut nullam habeant bonitatem, & amabilitatem, niſi medii ad vitandum malum quod timetur, ùt in caſu illo projectionis mercium.

885. Verùm per hoc non evadunt: quid enim refert, quòd id quod metu fit, habeat vel non habeat aliam iſtam bonitatem, vel amabilitatem, ſi equidem alia iſta bonitas, amabilitasque hìc & nunc non magis moveat agentem ex ſolo metu, quàm ſi non eſſet? atqui hìc & nunc non magis movet timentem, quàm ſi non eſſet, dum hìc & nunc non agit ex motivo ipſius, ſed ex ſolo motivo timoris mali extrinſeci. In quo proinde caſu bonitas illa, amabilitasque hìc & nunc merè per accidens, & materialiter, vel concomitanter ſe habet, nullo modo formaliter.

886. Secundò dicunt, in caſu metûs naufragii, mirum non eſſe, quòd prior affectus erga merces, ſecundùm ſe ſpectatas, per naufragii metum non abjiciatur: cùm ad naufragium vitandum neceſſe non ſit abjici affectum illum, ſed merces dumtaxat. Ad infernum verò vitandum, non ſolùm peccatum abjiciendum eſt, ſed & affectus ad peccatum, ſecundùm ſe ſumptum.

Sed neque ſic evadunt, neque hoc dictum obſtat generalitati Angelicæ doctrinæ. Sit enim, vel non ſit neceſſe, abjici affectum erga peccatum ſecundùm

dùm ſe ſpectatum, ad vitandum infernum, equidem affectus ille nunquam abjicitur, nisì per affectum contrarium, ùt docent Sancti, demonſtrantque rationes allegatæ. Nunquam proinde per ſolum timorem mali extrinſeci, etiam inferni, ſine alio motivo: quia nolitio peccati ex ſolo motivo timoris inferni non contrariatur volitioni peccati ſecundùm ſe, ùt ſuprà vidimus. Nec peccator, qui peccatum odit, & averſatur ex ſolo iſto motivo, illud odit & averſatur ſecundùm ſe, & propter ſe (ùt etiam S. Thomas ait citato a. 6. ad 1. *in id quod per metum agitur, motus voluntatis fertur, non propter ſeipſum, ſed propter aliud, ſcilicet ad repellendum quod timetur*) ſolùm proinde odit & averſatur illud, quatenùs inductivum inferni. Et ſic inconcuſſa manet aſſerta veritas, quòd ſola nolitio, diſplicentia, odium, & averſio peccati ſecundùm ſe, & propter ſe, contrarietur affectui & complacentiæ ad peccatum ſecundùm ſe. Quod licèt ſuprà ſatis ſit demonſtratum, ampliùs demonſtratur in ſimili, ex iis, quæ de voluntate ſalutis hominum antecedente, & conſequente, Theologi docent, cum S. Thoma 1. p. q. 10. a. 1. q. 28. verit. a. 3. Et in 1. diſt. 17. q. 1. a. 1. & 2. Quemadmodùm enim voluntas antecedens ſalvandi reprobos, quæ fertur in eorum ſalutem, ſecundùm ſe ſpectatam, non contrariatur voluntati conſequenti ipſos damnandi, quæ fertur in eorum damnationem, ſpectatis omnibus circumſtantiis: ideòque voluntas antecedens ſalutis non excluditur per voluntatem conſequentem damnationis ipſorum. Sic voluntas antecedens peccandi, quâ peccatum placet ſecundùm ſe, non contrariatur voluntati conſequenti non peccandi, quâ peccatum diſplicet ſecundùm ſuas circumſtantias, ſeu malum effectum extrinſecum, cujus eſt inductivum: ideòque voluntas illa antecedens peccandi non excluditur per voluntatem conſequentem non peccandi.

Quarta ratio.

887. Est quia quisquis non recedit à voluntate peccandi, nisi cum aliqua displicentia, coactione, & involuntarietate, ex toto non recedit à voluntate peccandi, nec recedere potest : cùm displicentia, coactio, & involuntarietas ista provenire nequeat, nisi ex residua complacentia, affectuque (saltem habituali) ad peccatum secundùm se : quâ complacentiâ superstite, ex toto excludi non potest voluntas peccandi. At quisquis non recedit à voluntate peccandi, nisi ex puro puto timore inferni, absque alio motivo, ab ea non recedit, nisi cum aliqua displicentia, coactione, & involuntarietate. Quandoquidem omne quod ex puro metu fit, contra præexistentem affectum erga rem secundùm se, mixtum sit ex voluntario, & involuntario, ùt suprà dictum est, confirmatque Augustinus l. de spir. & lit. c. 31., dum ait, quòd licèt metu aliquid faciens, *voluntate facit : tamen, quia mallet aliud, ideò invitus, id est nolens facere dicitur : malo quippe aliquo facere compellitur, quod volens evitare, vel à se removere, facit quod cogitur. . . . sed tamen non facit nisi volens.* Et in expos. epist. ad Galat. *timore ista implere cogebantur. Hæc* porrò *coactio fit ex hoc, quòd timetur aliquod periculum imminens* [ait S. Thomas in 4. dist. 29. q. 1.] *ideò ista vis idem est quòd metus, qui voluntatem cogit quadammodo*, dum compellit ad abjiciendum aliquid secundùm se priùs amatum. Eo quòd ad id compellat contra præexistentem istum amorem, adeòque contra propriam inclinationem, quâ mallet non esse malum, cujus timore compellitur ad istud abjiciendum : quodque abjicere nollet, si timor abesset. Ideò ergo quod per metum agitur, in se, & secundùm se consideratum, *non est voluntarium*, sed involuntarium, remanetque affectus ad illud, secundùm se, *sub conditione, si talis metus non immineret*, ait S. Doctor ad 3. Quæ omnia in ser-

in ſervili timore inferni procedere cenſent SS. Doctores, dum ſuprà aiunt, ſolo inferni timore à peccatis abſtinentes, malle, ſi fieri poſſet, non eſſe quod timent, invitos à peccato recedere, in ipſis remanere voluntatem peccandi, ſi poſſent impunè &c.

Quinta ratio.

888. Eſt quia amor peccati, verè, & propriè dictus, non extinguitur, nisi contrario odio peccati, verè & propriè dicto, ùt ex dictis conſtat. Sed peccatum verè, & propriè non odit, qui illud ſecundùm ſe, & propter ſe non odit, ſed ſecundùm aliud, & propter aliud dumtaxat, v. g. propter gehennam, utì demonſtravimus cap. 69. argum. 5. Peccatum verò ſecundùm ſe, & propter ſe, verè & propriè non odit, nisi qui juſtitiam, ſive Deum, verè & propriè, id eſt propter ſe diligit. In tantùm enim quiſque peccatum verè & propriè odit, in quantùm bonum ipſi oppoſitum verè & propriè diligit. Bonum verò oppoſitum peccato, ſecundùm ſe conſiderato, eſt juſtitia, ſeu lex æterna ſive Deus illud prohibens. *In tantùm* proinde *quiſque peccatum odit, in quantùm juſtitiam diligit*, ùt Auguſtinus dicit epiſt. 144. Per conſequens verè & propriè non odit peccatum, qui peccatum non odit ſecundum ſe, & propter ſe, ſed propter gehennam tantùm. Solus ergo ille peccatum verè & propriè odit, qui ex juſtitiæ & legis increatæ, ſeu Dei propter ſe amore illud odit. Quia ſolus amator dictæ juſtitiæ, ſeu Dei propter ſe, peccatum odit ſecundùm ſe, & propter ſe. Vide dicta loco citato.

Sexta ratio.

889. Eſt quia ſolus timor ſervilis inferni, ex propria, eſſentialique ratione ſua nullam habet contrarietatem repugnantiamque cum propria & eſſentiali ratione voluntatis mortaliter peccandi: ſolus ergo ſervilis timor

mor inferni per ſe formaliter non repugnat voluntati mortaliter peccandi. Conſequentia perſpicua eſt, ſolum quippe illud per ſe formaliter repugnat dictæ voluntati, quod ei repugnat ex ratione propria & eſſentiali. Probatur antecedens, quia propria & eſſentialis ratio voluntatis formaliter peccandi ſita eſt in eo quòd peccator Deo, amicitiæque divinæ, creaturam voluntariè præferat, eandemque amicitiam, propter eamdem creaturam, interpretativè ſaltem contemnat; cui voluntati ſola illa voluntas ex propria eſſentialique ratione ſua contrariatur, quæ ex propria eſſentialique ratione ſua, Deum amicitiamque divinam, omni creaturæ præfert, & ſuper omnem creaturam æſtimat; quòd ſola charitas, non ſolus timor gehennæ facit.

Septima ratio.

890. Quemadmodum ſola virtus per ſe formaliter opponitur vitio, ſola honeſtas inhoneſtati, ſola juſtitia injuſtitiæ; ſic ſolus amor virtutis, honeſtatis & juſtitiæ ſecundùm ſe, per ſe formaliter opponitur amori peccati, inhoneſtatis & injuſtitiæ ſecundùm ſe. At ubi ſolus timor inferni, ibi nullus amor, imo nec conſideratio virtutis, nec honeſtatis, nec juſtitiæ ſecundùm ſe.

Octava ratio.

891. Voluntas peccandi poſitivè non excluditur, niſi excludatur voluntaria averſio à Deo. Hæc autem poſitivè non excluditur, niſi per contrariam converſionem ad Deum. Ad quem nemo convertitur ſolo ſervili metu gehennæ. Cùm converſi ad Deum ex dictis c. 68. arg. 3. ſit amare Deum. Quòd non fit ſolo illo ſervili timore. Nam ſi adhuc propter pœnas *times Deum*, *nondum amas*, *quem ſic times*, inquit Auguſtinus tr. 9. in epiſt. Joan. Et in Concilio Tridentino, cùm, in prima Decreti delineatione, Compilator dixiſſet: attritionem ex ſolo

ſolo ſervili timore gehennæ, *ſine amore vix concipi poſſe*, Epiſcopus Tudetanus admonuit, falſò id dici. Ideoque expunitum eſt. Enimvero quòdcumque fit ex ſolo ſervili timore pœnæ, fit ex ſolo ſui propter ſe amore. *Qui* autem *ſe propter ſe diligit, non ſe refert*, nec proinde convertit *ad Deum, ſed ad ſeipſum converſus, non ad incommutabile aliquid convertitur.* Auguſtinus de doctr. chriſt. c. v.

Et confirmatur, quia ſe ad Deum non convertit, nisì qui in Deum tendit ut in objectum proſecutionis [cùm converſio, actus ſit proſecutionis, oppoſitus fugæ] nullus verò tendens in Deum ex ſolo ſervili gehennæ timore, in Deum tendit ùt objectum proſecutionis, ſed ùt objectum fugæ. Non enim tendit in Deum, ùt objectum amabile, ſed ùt terribile; neque ùt bonum delectabile, vel utile, vel honeſtum, ſed ùt principium inflictivum terribilis pœnæ. Quomodo Deus objectum eſt terribile, non amabile, objectum fugæ, non proſecutionis.

Nona ratio.

832. Timor purè ſervilis unicè oritur ex amore ſui propter ſe. Atqui amor ſui propter ſe poſitivè excludere nequit voluntatem omnem peccandi: Tum quia defectuoſus & inordinatus: tametſi enim detur amor ſui in ſubſtantia bonus, & ſine vitio, quiſquis tamen ſe propter ſe ultimatè diligit, *cùm defectu aliquo ſe fruitur*, ait Auguſtinus loco citato. Non ergo ſine vitio: quia dilectionem non refert in Deum, in quem omnis proximi, & noſtri dilectio finaliter referri debet, uti docet l. 2. doct. chriſt. cap. 7. Unde ſerm. 214. de temp. *ſe* [inquit] *in ſe diligere, & ſibi placere, non eſt juſtitiæ charitas, ſed ſuperbiæ vanitas.* Tum quia amor ſui propter ſe, ibi ſiſtendo, unicè *quærit quæ ſua ſunt nam quæ Jeſu Chriſti.* Atqui per amorem unicè quærentem quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti, voluntas peccandi penitus excludi nequit: cùm amor iſte non averſetur peccatum, nisì quatenus deliciis: commodis,

&

& quieti noſtræ contrarium, non quatenus divinæ juſtitiæ adverſùm, vel Dei inhonorativum. Nequit igitur penitùs excludere voluntatem peccati, quatenus eſt divinæ juſtitiæ adverſum, Deique inhonorativum, ſed voluntatem patiendi dumtaxat. Tum denique quia tali amore peccator ſeipſum intenſiſſimè amare poteſt & nihilominus velle peccare, ùt conſtat in damnatis, in quibus intenſiſſimus eſt amor ſui propter ſe, ſicut & intenſiſſimus dolor de pœna gehennæ; cum qua nihilominus volunt, & in æternum volent peccare. Et quam multi libidinoſi ſeipſos valde intenſè diligunt, gehennamque vehementer apprehendunt; cùm eo ſe tamen libidini indulgent.

893. Quòd autem timor purè ſervilis, unicè oriatur ex amore ſui, ratio eſt, quia timor mali unicè oritur ex amore oppoſiti boni, ùt ex Auguſtino docet S. Thomas 1. 2. q. 49. a. 1. *ex hoc enim quòd aliquis amat aliquod bonum, ſequitur quòd privativum talis boni ſit ei malum, per conſequens timeat ipſum, tamquam malum. Unde Auguſtinus in lib.* 83. 44. *q.* 33. *nulli dubium eſt, non aliam eſſe metuendi cauſam, niſi ne id quod amamus, aut adeptum amittamus, aut non adipiſcamur ſperatum.* Et cur (amabo) peccator gehennam timet, in eo timore ſiſtendo? unicè quia ſibi infert graviſſima incommoda. Cur iſta incommoda odit & timet? quia commodum ſuum, ſeu commoda amat, quibus per incommoda illa privatur. In quorum amore dum ſiſtit, nec eum ad Deum refert, ſe propter ſe unicè amat. Igitur timor ille unicè oritur ex proprio amore ſui propter ſe.

Decima ratio.

Quisquis peccandi voluntatem penitus abjicit & excludit, ſic animo comparatus eſt, ut peccare nollet, etiamſi infernum non timeret [aliàs nullus in ipſo foret affectus, quo voluntatem hanc excluderet: *peccarem ſi gehenna non eſſet*: non omnem

proinde peccandi voluntatem penitus excluderet) ſed ſic animo comparatus non eſt, qui nullo alio motivo adverſùs peccatum movetur, nisì ſolo metu gehennæ. Quisquis enim animo ſic comparatus eſt, affectu ſaltem implicito dicit: *non peccarem, etiamſi infernum non timerem.* Affectu verò hoc non dicit, nec dicere poteſt voluntas, quæ nullo alio motivo adverſùs peccatum movetur, nisì timoris gehennæ Siquidem voluntas quæ nullo alio motivo adverſùs peccatum movetur, adverſùs ipſum hìc & nunc moveri non præſumitur, pro caſu quo motivum iſtud ei ſubtraheretur, cum ſine motivo moveri nequeat.

CAPUT LXXV.

Occurritur iis, quæ adverſarii opponunt Argumento ſexto.

894. OBJICIUNT primò: Timor *Domini expellit peccatum* Eccl. 1.

Reſpondeo, triplicem eſſe timorem Domini, ſervilem, initialem, & filialem. Secundus & tertius peccatum expellunt per ſe formaliter. Primus ſine ſecundo & tertio ſolùm occaſionaliter, vel cauſaliter, vel diſpoſitivè, in quantùm diſponit ad charitatem, eiſque parat locum. Quia *nisì timore incipiat homo Deum colere, non perveniet ad amorem.* Auguſtinus in pſalm. 149. Et *ſi timor nullus eſt, non eſt quâ intret charitas.* 9. tract. in epiſt. Joan. Quomodò id fiat, exponit in pſalm. 127. Homines *habent timorem, & per timorem continent ſe à peccato;*

ſi

peccati ſecundùm ſe ſpectati. Atqui nolitio, odium & diſplicentia peccati ex ſolo ſervili metu inferni, non eſt nolitio, odium & diſplicentia peccati ſecundùm ſe, ſed ſecundùm quod eſt inductivum inferni dumtaxat. Neque enim perculſus timore inferni, ſine alio adjuncto motivo, aliter conſiderat peccatum, quàm ùt inferni inductivum. Quæ ratio, ſeu conſideratio alia eſt, ſeu diverſa à ratione peccati ſecundùm ſe. Imò eſt natura poſterior, cùm unumquodque priùs naturâ conſideretur in ordine ad ſe quàm in ordine ad effectum extrinſecum. Infernus verò, ſeu pœna inferni, ſine alio motivo, eſt effectus extrinſecus peccati ſecundùm ſe conſiderati. Igitur nolitio, odium & diſplicentia peccati, ex ſolo ſervili timore inferni, ſine alio motivo, non eſt nolitio, odium, & diſplicentia peccati ſecundùm ſe, ſed ſecundùm rationem naturâ poſteriorem. Ergo non contrariatur volitioni, amori & complacentiæ peccati ſecundùm ſe. Ergo volitionem, amorem & complacentiam iſtam non excludit, neque excludere poteſt, ſed ſolus amor divinæ Legis ſecundùm ſe, cui peccatum ſecundùm ſe contrariatur, utpote *dictum, factum, & concupitum contra divinam Legem.* Veriſſimè ergo Auguſtinus: *deſiderium peccandi non extinguitur, niſi contrario deſiderio rectè faciendi, ubi fides per dilectionem operatur.* Quæ verba ſententiis ſuis inſeruit S. Proſper.

Secunda ratio.

881. Secunda ratio (quâ illuſtratur, roboraturque prior) ſumitur ex S. Thoma 1. 2. q. 6., ubi ex Philoſopho, & Gregorio Niſſeno, vel (ùt aliis placet) Nemeſio, ait, ea quæ purè ex metu fiunt, *ſic mixta eſſe ex voluntario, & involuntario*, ut tametſi voluntaria ſint, ſpectatis omnibus circumſtantiis occurrentibus, ſpectato utique malo effectu, qui timetur; ſint tamen involuntaria, in ſe, & ſecundùm ſe, ſi præextiterit affectus erga rem (quæ metu abjicitur) ſecundùm ſe conſideratam.

Quæ

Quæ etiam doctrina eſt Damaſceni lib. 2. ortod. fid. cap. 2., Theologorumque, & Philoſophorum communiter. Ex ea verò manifeſtum eſt, quòd volitio abjiciendi rem, ſpectato præciſè malo effectu, qui ex non abjectione timetur, non magis contrarietur nolitioni abjiciendi eam, ſecundùm ſe ſpectatam, quàm voluntarium illud contrarium ſit involuntario, cui admiſcetur. Ac per conſequens, quòd volitio abjiciendi peccatum, ſpectato præcisè effectu, qui ex non abjectione timetur, non magis ſit volitio abjiciendi peccatum ſecundùm ſe, quàm voluntarium illud ſit abjectio iſtius involuntarii.

Tertia ratio.

882. Tertia ratio hoc modo conficitur. Quandocumque aliquid ſecundùm ſe amatum, abjicitur ex ſolo timore mali extrinſeci, & nulla alia ex cauſa, non abjicitur ille amor præexiſtens erga rem ſecundùm ſe, ſed manet, ſaltem in habituali diſpoſitione voluntatis, prout docet S. Thomas ibidem a. 2. ad 2. probatque ex differentia inter id quod ex ſolo timore, & id quod ex concupiſcentia fit: ſiquidem *in eo qui per metum aliquid agit* (ſine alio motivo) *manet repugnantia voluntatis ad id quod agitur ſecundùm quod in ſe conſideratur* (manet ergo amor ipſius ſecundùm ſe: cùm repugnantia illa non ſit effectûs timoris, ſed amoris præexiſtentis) *ſed in eo, qui aliquid agit per concupiſcentiam . . . non manet prior voluntas, quâ repudiabat quod concupiſcitur, ſed mutatur ad volendum id quod priùs repudiabat. Et ideò quod per metum agitur, quodammodo eſt involuntarium* (ratione manentis affectûs erga rem ſecundùm ſe ſpectatam) *ſed quod per concupiſcentiam agitur, nullo modo. Nam incontinens concupiſcentiæ agit contra id quod priùs proponebat; non autem contra id quod nunc vult. Sed timens agit contra id quod ſecundùm ſe vult.* Manifeſtum eſt ergo, quòd amor, & voluntas rei ſecundùm ſe, juxta S. Doctorem, manet in timente, agenteque, vel abjiciente ali-

quid ex ſolo timore. Sic Mercator ex ſolo naufragii metu abjiciens merces ſecundùm ſe amatas, non abjicit, ſed retinet amorem iſtum mercium ſecundùm ſe, tametſi ingruente tempeſtate, ex timore eas abjicere velit, ſpectatas ùt inductivas naufragii.

883. Ecce igitur doctrina à Sanctis generaliter, & abſque exceptione tradita: quam profecto abſque exceptione non tradidiſſent, nisi generaliter veram cenſuiſſent. Generaliter veram ergo cenſuerunt, & generaliter procedere probat ratio S. Thomæ. Quid igitur ad eam adverſarii?

884. Vident ſuam de ſervilis attritionis ſufficientia doctrinam per eam ſuſque deque ſubverti. Ideò dicunt primò, eam ſolùm procedere in actionibus, quæ ſic ex metu fiunt, ut nullam habeant bonitatem, & amabilitatem, nisi medii ad vitandum malum quod timetur, ùt in caſu illo projectionis mercium.

885. Verùm per hoc non evadunt: quid enim refert, quòd id quod metu fit, habeat vel non habeat aliam iſtam bonitatem, vel amabilitatem, ſi equidem alia iſta bonitas, amabilitasque hìc & nunc non magis moveat agentem ex ſolo metu, quàm ſi non eſſet? atqui hìc & nunc non magis movet timentem, quàm ſi non eſſet, dum hìc & nunc non agit ex motivo ipſius, ſed ex ſolo motivo timoris mali extrinſeci. In quo proinde caſu bonitas illa, amabilitasque hìc & nunc merè per accidens, & materialiter, vel concomitanter ſe habet, nullo modo formaliter.

886. Secundò dicunt, in caſu metûs naufragii, mirum non eſſe, quòd prior affectus erga merces, ſecundùm ſe ſpectatas, per naufragii metum non abjiciatur: cùm ad naufragium vitandum neceſſe non ſit abjici affectum illum, ſed merces dumtaxat. Ad infernum verò vitandum, non ſolùm peccatum abjiciendum eſt, ſed & affectus ad peccatum, ſecundùm ſe ſumptum.

Sed neque ſic evadunt, neque hoc dictum obſtat generalitati Angelicæ doctrinæ. Sit enim, vel non ſit neceſſe, abjici affectum erga peccatum ſecundùm

dùm ſe ſpectatum, ad vitandum infernum, equidem affectus ille nunquam abjicitur, nisì per affectum contrarium, ùt docent Sancti, demonſtrantque rationes allegatæ. Nunquam proinde per ſolum timorem mali extrinſeci, etiam inferni, ſine alio motivo: quia nolitio peccati ex ſolo motivo timoris inferni non contrariatur volitioni peccati ſecundùm ſe, ùt ſuprà vidimus. Nec peccator, qui peccatum odit, & averſatur ex ſolo iſto motivo, illud odit & averſatur ſecundùm ſe, & propter ſe (ùt etiam S. Thomas ait citato a. 6. ad 1. *in id quod per metum agitur, motus voluntatis fertur, non propter ſeipſum, ſed propter aliud, ſcilicet ad repellendum quod timetur*) ſolùm proinde odit & averſatur illud, quatenùs inductivum inferni. Et ſic inconcuſſa manet aſſerta veritas, quòd ſola nolitio, diſplicentia, odium, & averſio peccati ſecundùm ſe, & propter ſe, contrarietur affectui & complacentiæ ad peccatum ſecundùm ſe. Quod licèt ſuprà ſatis ſit demonſtratum, ampliùs demonſtratur in ſimili, ex iis, quæ de voluntate ſalutis hominum antecedente, & conſequente, Theologi docent, cum S. Thoma 1. p. q. 10. a. 1. q. 28. verit. a. 3. Et in 1. diſt. 17. q. 1. a. 1. & 2. Quemadmodùm enim voluntas antecedens ſalvandi reprobos, quæ fertur in eorum ſalutem, ſecundùm ſe ſpectatam, non contrariatur voluntati conſequenti ipſos damnandi, quæ fertur in eorum damnationem, ſpectatis omnibus circumſtantiis: ideòque voluntas antecedens ſalutis non excluditur per voluntatem conſequentem damnationis ipſorum. Sic voluntas antecedens peccandi, quâ peccatum placet ſecundùm ſe, non contrariatur voluntati conſequenti non peccandi, quâ peccatum diſplicet ſecundùm ſuas circumſtantias, ſeu malum effectum extrinſecum, cujus eſt inductivum: ideòque voluntas illa antecedens peccandi non excluditur per voluntatem conſequentem non peccandi.

Quarta ratio.

887. Eſt quia quiſquis non recedit à voluntate peccandi, nisi cum aliqua diſplicentia, coactione, & involuntarietate, ex toto non recedit à voluntate peccandi, nec recedere poteſt : cùm diſplicentia, coactio, & involuntarietas iſta provenire nequeat, nisi ex reſidua complacentia, affectuque (ſaltem habituali) ad peccatum ſecundùm ſe : quâ complacentiâ ſuperſtite, ex toto excludi non poteſt voluntas peccandi. At quiſquis non recedit à voluntate peccandi, nisi ex puro puto timore inferni, abſque alio motivo, ab ea non recedit, nisi cum aliqua diſplicentia, coactione, & involuntarietate. Quandoquidem omne quod ex puro metu fit, contra præexiſtentem affectum erga rem ſecundùm ſe, mixtum ſit ex voluntario, & involuntario, ùt ſuprà dictum eſt, confirmatque Auguſtinus l. de ſpir. & lit. c. 31., dum ait, quòd licèt metu aliquid faciens, *voluntate facit : tamen, quia mallet aliud, ideò invitus, id eſt nolens facere dicitur : malo quippe aliquo facere compellitur, quod volens evitare, vel à ſe removere, facit quod cogitur. . . . ſed tamen non facit nisi volens.* Et in expoſit. epiſt. ad Galat. *timore iſta implere cogebantur. Hæc* porrò *coactio fit ex hoc, quòd timetur aliquod periculum imminens* [ait S. Thomas in 4. diſt. 29. q. 1.] *ideò iſta vis idem eſt quòd metus, qui voluntatem cogit quadammodo*, dum compellit ad abjiciendum aliquid ſecundùm ſe priùs amatum. Eo quòd ad id compellat contra præexiſtentem iſtum amorem, adeòque contra propriam inclinationem, quâ mallet non eſſe malum, cujus timore compellitur ad iſtud abjiciendum : quodque abjicere nollet, ſi timor abeſſet. Ideò ergo quod per metum agitur, in ſe, & ſecundùm ſe conſideratum, *non eſt voluntarium*, ſed involuntarium, remanetque affectus ad illud, ſecundùm ſe, *ſub conditione, ſi talis metus non immineret*, ait S. Doctor ad 3. Quæ omnia in ſer-

in ſervili timore inferni procedere cenſent SS. Doctores, dum ſuprà aiunt, ſolo inferni timore à peccatis abſtinentes, malle, ſi fieri poſſet, non eſſe quod timent, invitos à peccato recedere, in ipſis remanere voluntatem peccandi, ſi poſſent impunè &c.

Quinta ratio.

888. Eſt quia amor peccati, verè, & propriè dictus, non extinguitur, nisi contrario odio peccati, verè & propriè dicto, ùt ex dictis conſtat. Sed peccatum verè, & propriè non odit, qui illud ſecundùm ſe, & propter ſe non odit, ſed ſecundùm aliud, & propter aliud dumtaxat, v. g. propter gehennam, utì demonſtravimus cap. 69. argum. 5. Peccatum verò ſecundùm ſe, & propter ſe, verè & propriè non odit, nisi qui juſtitiam, ſive Deum, verè & propriè, id eſt propter ſe diligit. In tantùm enim quiſque peccatum verè & propriè odit, in quantùm bonum ipſi oppoſitum verè & propriè diligit. Bonum verò oppoſitum peccato, ſecundùm ſe conſiderato, eſt juſtitia, ſeu lex æterna ſive Deus illud prohibens. *In tantùm* proinde *quiſque peccatum odit, in quantùm juſtitiam diligit*, ùt Auguſtinus dicit epiſt. 144. Per conſequens verè & propriè non odit peccatum, qui peccatum non odit ſecundum ſe, & propter ſe, ſed propter gehennam tantùm. Solus ergo ille peccatum verè & propriè odit, qui ex juſtitiæ & legis increatæ, ſeu Dei propter ſe amore illud odit. Quia ſolus amator dictæ juſtitiæ, ſeu Dei propter ſe, peccatum odit ſecundùm ſe, & propter ſe. Vide dicta loco citato.

Sexta ratio.

889. Eſt quia ſolus timor ſervilis inferni, ex propria, eſſentialiſque ratione ſua nullam habet contrarietatem repugnantiamque cum propria & eſſentiali ratione voluntatis mortaliter peccandi: ſolus ergo ſervilis timor

mor inferni per ſe formaliter non repugnat voluntati mortaliter peccandi. Conſequentia perſpicua eſt, ſolum quippe illud per ſe formaliter repugnat dictæ voluntati, quod ei repugnat ex ratione propria & eſſentiali. Probatur antecedens, quia propria & eſſentialis ratio voluntatis formaliter peccandi ſita eſt in eo quòd peccator Deo, amicitiæque divinæ, creaturam voluntariè præferat, eandemque amicitiam, propter eamdem creaturam, interpretativè ſaltem contemnat; cui voluntati ſola illa voluntas ex propria eſſentialique ratione ſua contrariatur, quæ ex propria eſſentialique ratione ſua, Deum amicitiamque divinam, omni creaturæ præfert, & ſuper omnem creaturam æſtimat; quòd ſola charitas, non ſolus timor gehennæ facit.

Septima ratio.

890. Quemadmodum ſola virtus per ſe formaliter opponitur vitio, ſola honeſtas inhoneſtati, ſola juſtitia injuſtitiæ; ſic ſolus amor virtutis, honeſtatis & juſtitiæ ſecundùm ſe, per ſe formaliter opponitur amori peccati, inhoneſtatis & injuſtitiæ ſecundùm ſe. At ubi ſolus timor inferni, ibi nullus amor, imo nec conſideratio virtutis, nec honeſtatis, nec juſtitiæ ſecundùm ſe.

Octava ratio.

891. Voluntas peccandi poſitivè non excluditur, niſi excludatur voluntaria averſio à Deo. Hæc autem poſitivè non excluditur, niſi per contrariam converſionem ad Deum. Ad quem nemo convertitur ſolo ſervili metu gehennæ. Cùm converſi ad Deum ex dictis c. 68. arg. 3. ſit amare Deum. Quòd non fit ſolo illo ſervili timore. Nam ſi adhuc propter pœnas *times Deum*, *nondum amas*, *quem ſic times*, inquit Auguſtinus tr. 9. in epiſt. Joan. Et in Concilio Tridentino, cùm, in prima Decreti delineatione, Compilator dixiſſet: attritionem ex ſolo

ſolo ſervili timore gehennæ, *ſine amore vix concipi poſſe*, Epiſcopus Tudetanus admonuit, falſò id dici. Ideoque expunitum eſt. Enimvero quòdcumque fit ex ſolo ſervili timore pœnæ, fit ex ſolo ſui propter ſe amore. *Qui* autem *ſe propter ſe diligit, non ſe refert*, nec proinde convertit *ad Deum, ſed ad ſeipſum converſus, non ad incommutabile aliquid convertitur.* Auguſtinus de doctr. chriſt. c. v.

Et confirmatur, quia ſe ad Deum non convertit, nisì qui in Deum tendit ut in objectum proſecutionis [cùm converſio, actus ſit proſecutionis, oppoſitus fugæ] nullus verò tendens in Deum ex ſolo ſervili gehennæ timore, in Deum tendit ùt objectum proſecutionis, ſed ùt objectum fugæ. Non enim tendit in Deum, ùt objectum amabile, ſed ùt terribile; neque ùt bonum delectabile, vel utile, vel honeſtum, ſed ùt principium inflictivum terribilis pœnæ. Quomodo Deus objectum eſt terribile, non amabile, objectum fugæ, non proſecutionis.

Nona ratio.

832. Timor purè ſervilis unicè oritur ex amore ſui propter ſe. Atqui amor ſui propter ſe poſitivè excludere nequit voluntatem omnem peccandi: Tum quia defectuoſus & inordinatus: tametſi enim detur amor ſui in ſubſtantia bonus, & ſine vitio, quiſquis tamen ſe propter ſe ultimatè diligit, *cùm defectu aliquo ſe fruitur*, ait Auguſtinus loco citato. Non ergo ſine vitio: quia dilectionem non refert in Deum, in quem omnis proximi, & noſtri dilectio finaliter referri debet, uti docet l. 2. doct. chriſt. cap. 7. Unde ſerm. 214. de temp. *ſe* [inquit] *in ſe diligere, & ſibi placere, non eſt juſtitiæ charitas, ſed ſuperbiæ vanitas.* Tum quia amor ſui propter ſe, ibi ſiſtendo, unicè *quærit quæ ſua ſunt nam quæ Jeſu Chriſti.* Atqui per amorem unicè quærentem quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti, voluntas peccandi penitus excludi nequit: cùm amor iſte non averſetur peccatum, nisì quatenus deliciis: commodis,

&

& quieti noſtræ contrarium, non quatenus divinæ juſtitiæ adverſùm, vel Dei inhonorativum. Nequit igitur penitùs excludere voluntatem peccati, quatenus eſt divinæ juſtitiæ adverſum, Deiſque inhonorativum, ſed voluntatem patiendi dumtaxat. Tum denique quia tali amore peccator ſeipſum intenſiſſimè amare poteſt & nihilominus velle peccare, ùt conſtat in damnatis, in quibus intenſiſſimus eſt amor ſui propter ſe, ſicut & intenſiſſimus dolor de pœna gehennæ; cum qua nihilominus volunt, & in æternum volent peccare. Et quam multi libidinoſi ſeipſos valde intenſè diligunt, gehennamque vehementer apprehendunt; cùm eo ſe tamen libidini indulgent.

893. Quòd autem timor purè ſervilis, unicè oriatur ex amore ſui, ratio eſt, quia timor mali unicè oritur ex amore oppoſiti boni, ùt ex Auguſtino docet S. Thomas 1. 2. q. 49. a. 1. *ex hoc enim quòd aliquis amat aliquod bonum, ſequitur quòd privativum talis boni ſit ei malum, per conſequens timeat ipſum, tamquam malum. Unde Auguſtinus in lib.* 83. 44. *q.* 33. *nulli dubium eſt, non aliam eſſe metuendi cauſam, niſi ne id quod amamus, aut adeptum amittamus, aut non adipiſcamur ſperatum.* Et cur (amabo) peccator gehennam timet, in eo timore ſiſtendo? unicè quia ſibi infert graviſſima incommoda. Cur iſta incommoda odit & timet? quia commodum ſuum, ſeu commoda amat, quibus per incommoda illa privatur. In quorum amore dum ſiſtit, nec eum ad Deum refert, ſe propter ſe unicè amat. Igitur timor ille unicè oritur ex proprio amore ſui propter ſe.

Decima ratio.

Quisquis peccandi voluntatem penitus abjicit & excludit, ſic animo comparatus eſt, ut peccare nollet, etiamſi infernum non timeret [aliàs nullus in ipſo foret affectus, quo voluntatem hanc excluderet: *peccarem ſi gehenna non eſſet*: non omnem

nem proinde peccandi voluntatem penitus excluderet) ſed ſic animo comparatus non eſt, qui nullo alio motivo adverſùs peccatum movetur, nisì ſolo metu gehennæ. Quisquis enim animo ſic comparatus eſt, affectu ſaltem implicito dicit: *non peccarem, etiamſi infernum non timerem.* Affectu verò hoc non dicit, nec dicere poteſt voluntas, quæ nullo alio motivo adverſùs peccatum movetur, nisì timoris gehennæ Siquidem voluntas quæ nullo alio motivo adverſùs peccatum movetur, adverſùs ipſum hìc & nunc moveri non præſumitur, pro caſu quo motivum iſtud ei ſubtraheretur, cum ſine motivo moveri nequeat.

CAPUT LXXV.

Occurritur iis, quæ adverſarii opponunt Argumento ſexto.

894. OBJICIUNT primò: Timor *Domini expellit peccatum* Eccl. 1.

Reſpondeo, triplicem eſſe timorem Domini, ſervilem, initialem, & filialem. Secundus & tertius peccatum expellunt per ſe formaliter. Primus ſine ſecundo & tertio ſolùm occaſionaliter, vel cauſaliter, vel diſpoſitivè, in quantùm diſponit ad charitatem, eiſque parat locum. Quia *nisì timore incipiat homo Deum colere, non perveniet ad amorem.* Auguſtinus in pſalm. 149. Et *ſi timor nullus eſt, non eſt quâ intret charitas.* 9. tract. in epiſt. Joan. Quomodò id fiat, exponit in pſalm. 127. Homines *habent timorem, & per timorem continent ſe à peccato;*

ſi

fit conſuetudo juſtitiæ, & incipit quod durum erat amari, & dulceſcit Deus, & jam incipit homo juſtè vivere, propterea, non quia timet poenam, ſed quia amat æternitatem. Excluſus *eſt ergo* ſervilis *timor à charitate, ſed ſucceſſit timor caſtus.*

885. Objiciunt ſecundò, Tridentinum ſeſſ. 6. can. 8. & ſeſſ. 14. cap 4. Sed perperàm, ùt videbitur cap. ſequenti.

896. Objiciunt tertiò, ALEXANDER VII. in Decreto de 5. Mai 1667. ſupponit attritionem, ex gehennæ metu conceptam, peccandi excludere voluntatem. Ait enim, *Scholaſticos quoſdam.... inter ſe contendere, an illa attritio, quæ concipitur ex metu gehennæ, excludens voluntatem peccandi, cum ſpe veniæ .... requirat inſuper aliquem actum dilectionis Dei* &c.

Reſpondeo, id non ſupponere, nisì in narrativa, quæ cùm non ſit Pontificis, ſed Pontifici facta ab aſſertoribus attritionis purè formidoloſæ, ùt tenor manifeſtat, id non ſupponit ex mente ſua, ſed ex narratione ipſorum, quæ an vera ſit an falſa, Pontifex ibi non declarat.

697. Objiciunt quartò, Baſilius in pſal. 33., Ambroſius, Auguſtinus, aliique Patres, ſubinde aiunt, quòd Homo per gehennæ metum ſe cohibet à peccato, imò & à peccandi voluntate, ſive (ùt Baſilius) *ab ea, quæ admalum eſt, cupiditate.*

Reſpondeo, vel id dicunt de timore initiali, vel filiali, vel ſervili in ſenſu cauſali, vel occaſionali, non in ſenſu formali, in quo ex dictis perſpicua eſt doctrina ipſorum pro aſſertione noſtra.

898. Objiciunt quintò, Sanctorum doctrina, pro aſſertione noſtra allegata, procedit de timore ſervili, ſerviliter ſumpto, quo gehennam timens, in corde ſuo dicit: *peccarem, ſi gehenna non eſſet.*

Reſpondeo, gloſſam illam eſſe commentitiam, & Sanctorum intentioni repugnantem. Cùm Sancti ad ſolam illam timoris ſervilis acceptionem nullibi ſe reſtringant, nec ſe ullibi fundent in particulari illa cujuſpiam timentis diſpoſitione, ſed paſſim ubique

que ſe fundent generaliter in ipſa timoris ſervilis natura & notione. Generaliter quippe Auguſtinus v. g. ſe fundat in eo quòd agens ex ſolo ſervili timore, ſine amore juſtitiæ, *procul dubio invitus facit, ac per hoc in animo non facit.* Quia *ex corde nullo modo poteſt* [nota ly *nullo modo*, quo gloſſam adverſariorum excludit] *quod formidine fit pœnæ, non amore juſtitiæ.* Et iterum : *qui* timore *pœnæ, non amore juſtitiæ, opus legis facit, ſi poſſet, fieri, mallet non juberi* &c. Generaliter quoque S. Thomas *timidus agit contra id quod etiam nunc ſecundùm ſe vult.* Et iterum generaliter *timor ſervilis . . . . poteſt habere* [non dicit quòd actu ſemper, vel interpretativè, utì habet timor ſervilis, ſerviliter ſumptus] *annexam voluntatem peccandi*, ſi utique pœna non eſſet. Denique expreſſiſſimè agunt de timore, quo non amatur juſtitia, ſed ſolùm timetur pœna, aientes voluntatem peccandi, abſque amore juſtitiæ, penitus excludi non poſſe, nec peccandi deſiderium, niſì contrario deſiderio rectè faciendi, ubi fides per dilectionem operatur. Igitur gloſſa illa perſpicuum eſt figmentum, Sanctorum textui non conſonum.

899. Objiciunt ſextò, ſolo ſervili timore inferni bene excluditur peccatum externum, internaque voluntas conſequens, ſeu efficax, illud committendi. Igitur excludi etiam poteſt voluntas antecedens & inefficax, utpote quam Chriſtianus ſcit à Deo puniri inferno, ſicut voluntatem conſequentem, & efficacem.

Nego conſequentiam, quia ad excludendam voluntatem antecedentem peccati, neceſſe eſt ut peccatum, quòd ſecundùm ſe placebat, ſecundùm ſe diſpliceat [quòd ſolo ſervili timore fieri nequit] hoc autem neceſſe non eſt, ad excludendam voluntatem conſequentem & efficacem, ſed ſatis eſt quòd peccatum diſpliceat ſecundùm aliquem effectum, vel circumſtantiam, hìc & nunc occurrentem. Unde vel ipſe timor infamiæ, vel amor laudis, excludere poteſt voluntatem conſequentem, non antecedentem peccati. Sic etiam prodigalitas

bene

bene excludit avaritiam externam, voluntatemque conſequentem illius, non antecedentem.

900. Objiciunt ſeptimò, voluntas ex ſolo amore, ſeu deſiderio vitandi infernum, efficaciter imperare poteſt membris, ne moveantur ad opus peccati. Ergo ſimiliter poteſt efficaciter imperare ſibi, ne retineat voluntatem antecedentem peccati.

Iterum nego conſequentiam. Quemadmodum enim voluntas imperare non poteſt obedientiam à membris externis, ut ſine inſtrumentis ea efficiant, quæ ſine inſtrumentis effici nequeunt, v. g. à manu, ut ſine calamo ſcribat, ſine acu ſuat, ſine fuſo neat &c. Sic imperare non poteſt obedientiam à ſe ipſa, ut ſine amore juſtitiæ abjiciat voluntatem antecedentem peccati.

901. Objiciunt octavò, poſſum ita averſari malum aliquod, ut ſtante actu illo, impoſſibile ſit me facere id, quo malum iſtud ſcienter incurram: ergo poſſum ita averſari gehennam, ut impoſſibile ſit, ſtante iſtâ averſione, me ſimul habere voluntatem antecedentem peccati, quâ gehennam ſcienter incurram; atque adeò, ex ſola averſione inferni, ſine alio motivo, poſſum excludere voluntatem antecedentem peccati.

Reſpondeo argumentum iſtud patenter ducere in præcipitium. Simili namque argumento contenderet quis, fieri poſſe, ut homo adultus infernum vitaret, ſalutemque conſequeretur, ſine dilectione Dei; Deique propter ſe dilectionem, cæterarumque virtutum actus, neceſſarios ad ſalutem, poni poſſe ex ſolo motivo ſervilis timoris inferni, ſic arguendo: poſſum ita averſari malum aliquod, ut ſtante actu illo, impoſſibile ſit, me ſimul velle non ponere id, quo non poſito malum iſtud ſcienter incurram. Ergo poſſum ita averſari gehennam, ut impoſſibile, ſtante illâ averſione, me ſimul velle non ponere id, quo non poſito gehennam ſcienter incurram. Sed non poſita dilectione Dei propter ſe, non poſitisque actibus fidei, ſpei, juſtitiæ &c. gehennam ſcienter incurram. Ergo poſſum ex ſola

averſione

averſione inferni, ſine alio motivo, ponere actum dilectionis Dei propter ſe, ſicut & actus fidei, ſpei &c.

902. Diſtinguenda proinde prima propoſitio: poſſum ita averſari malum aliquod, ut ſtante illo actu, impoſſibile ſit me ponere, vel non deponere cauſam iſtius mali, ſi utar motivo ad id neceſſario, verum eſt. Si non utar motivo ad id neceſſario, perſpicuè falſum eſt. Quia ergo voluntas peccandi, tam antecedens quàm conſequens, eſt cauſa gehennæ, motivumque neceſſarium ad deponendam ſeu poſitivè excludendam voluntatem antecedentem peccandi, eſt motivum amoris juſtitiæ, ſeu Dei propter ſe, quamlibet averſer gehennam, ſi non utar iſto motivo, poſitivè non excludam cauſam iſtam gehennæ. Siquidem voluntas antecedens peccandi, ſeu complacentia peccati ſecundùm ſe, ſemel concepta, tamdiu manet, ſaltem habitualiter, quamdiu peccatum ſecundùm ſe non diſplicet. Quod impoſſibile eſt ſecundùm ſe diſplicere ex ſolo motivo timoris gehennæ.

903. Objiciunt nonò. Solus timor naufragii, ſeu alterius mortis corporalis, ſine alio motivo, poſitivè excludere poteſt omne inductivum naufragii &c. Ergo ſolus timor inferni, ſine alio motivo, poſitivè excludere poteſt omne inductivum inferni. Sed voluntas peccandi, tam antecedens, quàm conſequens, inductiva eſt inferni. Utraque ergo poſitivè excludi poteſt ſolo timore inferni, ſine alio motivo.

Reſpondeo, iſtud quoque argumentum in præcipitium ducere. Si enim bona ſit prima conſequentia, ſimiliter concludi poterit, ſolo proprio amore ſui propter ſe, vel ſolo naturali timore inferni (qui ſubinde datur, tametſi detur etiam ſupernaturalis) ſine alio motivo, poſitivè excludi poſſe omne inductivum inferni, poniſque omne, quo non poſito, infernus incurritur.

904. Eſt ergo diſparitas, quòd ad excludendum omne inductivum naufragii, ſeu alterius mortis

corporalis, ſufficiât amor ſui propter ſe, ſive amor vitæ corporalis propter ſe : ad excludendum verò omne inductivum inferni, non ſufficit amor ſui propter ſe, ſed neceſſaria eſt averſio à peccato ſecundùm ſe, neceſſarium verum ipſius odium, neceſſaria vera ad Deum converſio &c. : quæ ex ſolo ſui propter ſe amore poni nequeunt.

905. Objiciunt decimò. Solo ſervili timore inferni poteſt concipi voluntas vitandi infernum. Sed voluntas vitandi infernum eſſe nequit efficax, nisì poſitivè excludat voluntatem omnem peccandi. Ergo.

Diſtinguo majorem : ſolo ſervili timore inferni poteſt concipi voluntas vitandi infernum, per ſe formaliter efficax, ſine alio motivo, prorſus negandum eſt, utpote ex quo conſectaria forent eadem, quæ dixi præcipitia. Solo illo timore concipi poteſt voluntas vitandi infernum efficax cauſaliter & diſpoſitivè, hoc ſenſu, quòd timore illo voluntas efficaciter compelli diſponique poſſit ad ponendos actus neceſſarios, eosque concipiendos ex motivis neceſſariis ad vitandum infernum ; *tranſeat.* Non enim officit aſſertioni noſtræ, cùm inde haud magis conſequens ſit, ſolo ſervili timore inferni, abſque alio motivo excludi poſſe voluntatem omnem peccandi, quàm ſolo iſto motivo poni poſſe omne, quo non poſito, infernus incurritur.

906. Objiciunt undecimò. Solo deſiderio beatitudinis poſitivè excludi poteſt omnis voluntas peccandi. Igitur & ſolo timore amittendi beatitudinem æternamque incurrendi damnationem.

Reſpondeo : tranſeat antecedens, intellectum de deſiderio beatitudinis, quatenus eſt actus ſpei Theologicæ, & non eſt ſine aliquo Dei propter ſe amore. Si autem intelligatur de deſiderio beatitudinis præcisè quatenus eſt nobis commoda, & ut ſic provenit ex ſolo ſui propter ſe amore, negandum eſt antecedens.

907. Ad hujus evidentiam obſervandum eſt, omne deſiderium, ſicut & omnem timorem ex amore naſci.

Poteſt

Poteſt enim quis timere infernum, quatenùs ſibi valde moleſtum, & incommodum, ibi ſiſtendo. Similiter poteſt deſiderare beatitudinem, quatenùs ſibi valde commodam, & jucundam, in ſua etiam commoditate, jucunditateque ſiſtendo. Et ſic utrumque naſcitur ex amore ſui propter ſe. Alio modo poteſt quis timere infernum, quatenùs ſeparat à Deo, ultimo fine noſtro; ſimiliter deſiderare beatitudinem, ſive Deum, tamquam finem noſtrum ultimum, ad quem habendum, & æternùm poſſidendum creati ſumus. Et ſic nec timor, nec deſiderium, ex proprio amore noſtri, in nobis ſiſtente, proficiſcitur, ſed ex amore Dei, pertinetque ad ſpem theologicam, cujus amor non hæret in creatura, velut in fine, tametſi per eum Deus ametur, & deſideretur nobis. Neque enim per iſtum amorem Deus refertur ad nos, velut ad finem (ſicut dum Pater Filium ſuum unigenitum pro nobis tradidit in mortem, Filium ſuum, vel Filii mortem non retulit ad nos, velut in finem) ſed velut ad ſubjectum indigens. Finis proinde noſter ultimus, in actu ſpei Theologicæ, eſt Deus ipſe, bonitasque ipſius, quam nobis ideò cupimus, quia finis noſter eſt, ad quem poſſidendum creati ſumus, & cujus poſſeſſione indigemus, ut perfectè ipſius ſimus, & ipſe noſter. Et ideo nihil non rectum, nihil non caſtum in amore iſto; utpote quo Deus non amatur ob aliquid extra ipſum, nec refertur ad aliud, velut ad finem, nequidem ad voluptatem noſtram, ſed ſiſtitur in eo quòd ipſum habeamus tamquam finem noſtrum: tametſi perfectiori charitate Deus ametur, dum ſine ullo ad nos reſpectu, etiam velut ad ſubjectum, amatur purè, quia in ſe bonus eſt & perfectus. Sic itaque apparet actum ſpei eſſe ſanctum, Deoque placentem, abſque alia ad Deum relatione: cùm ſeipſo ad Deum, non ad creaturam, velut ad finem referatur. Proinde meritò damnatæ ſunt ab ALEXANDRO VIII. propoſitiones ſequentes: 10. *intentio, quâ quis deteſtatur malum, & proſequitur bonum, mercè ut cœleſtem obtineat gloriam, non eſt recta, nec Deo placens.* 13.

Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur charitate si caruerit (quâ Deus amatur purè quia in se bonus) *vitio non caret, quoties intuitu licèt beatudinis operatur.*

908. Objicies duodecimò : potest fieri, quòd unum bonum creatum alteri efficaciter præferatur, absque ullo Dei propter se amore. Ergo potest fieri etiam, quòd summum bonum cuilibet bono creato, sicut & cuilibet amori ipsius mortaliter illicito, efficaciter præferatur (ac per consequens omnis voluntas mortaliter peccandi efficaciter excludatur) absque ullo Dei propter se amore.

Nego consequentiam : quia bonum unum creatum alteri efficaciter præferri potest ex solo motivo proprii amoris, seu amoris in creatura sistentis. Ex solo verò isto motivo summum bonum efficaciter præferri non potest omni bono creato, sed ad hoc amor noster elevare se debet supra omnem creaturam, & supra omnem creaturæ, etiam nostri amorem.

909. Ex his liquet primò, solidum, invictumque esse sextum nostrum ex Tridentino argumentum, nec solidas, sed sophisticas esse adversariorum ad illud oppositiones.

Secundò, solum servilem timorem inferni non posse se solo esse formaliter efficacem, sive ad evitandum infernum, sive ad positivè excludendum omnem peccati affectum.

Tertiò, non dari servilem timorem inferni, se solo formaliter efficacem ad dictos effectus. Quia licèt efficaciter timere possimus infernum ; non solo tamen timore servili (per se formaliter loquendo) sed filiali, vel saltem initiali.

CAPUT

CAPUT LXXVI.

Specialiter occurritur iis quæ opponunt Franciſcus Simonis, & Richardus Arſdekin. Quorum hac in parte exceſſus redarguuntur, oſtenditurque conſonantia doctrinæ noſtræ cum doctrina Romanæ Eccleſiæ, nonnullas propoſitiones per ALEXANDRUM VIII. *proſcribentis.*

910. FRANCISCUS Simonis, more ſuo, ſub larva odioſa repræſentat noſtram, ſeu potiùs Sanctorum, innumerabiliumque Doctorum ſapientiſſimorum doctrinam, quaſi doceremus lethaliter peccare eum, qui de peccatis ſuis dolet ex ſolo ſervili metu gehennæ, ſine amore Dei propter ſe. Quod prorſus alienum eſt à veritate. Nec dogma iſtud falliſſimum ſolidè ipſe deducit ex hoc quod cum Sanctis paſſim omnibus doceamus, ſolo ſervili timore gehennæ poſitivè non excludi voluntatem antecedentem peccati, ſeu velleitatem peccandi, ſi gehenna non eſſet. Neque enim ſequitur: *ſolus gehennæ timor, ſine Dei propter ſe amore, poſitivè non excludit voluntatem antecedentem peccati mortalis. Igitur eſt mortale peccatum.* Cùm tria obſtent bonitati iſtius conſequentiæ. Primò non omne, quod ſe ſolo formaliter voluntatem illam non excludit, v. g. fidem, eſſe peccatum, nec veniale quidem. Secundò, voluntatem illam antecedentem, velleitatemque, effectum non eſſe dicti timoris (ipſi proinde non imputandam) ſed præcedentis amoris, ſeu affectûs ad peccatum, qui fuit ante timorem, nec

ſufficienter retractatur per ſolum illum **timorem**, ſed per affectum contrarium. Tertiò, velleitatem illam peccandi, ſi gehenna non eſſet, plerumque non eſſe actualem, nec virtualem, ſed habitualem dumtaxat : nec magis vitiare actum timoris, quàm fidei. Cùm ad utrumque actum ſe habeat merè concomitanter, & per accidens. Calumniatur ergo Franciſcus Simonis, dum iſtud dogma affingit aſſertoribus doctrinæ Sanctorum.

911. Sed & Richardus Arſdekin, eo ipſo loco, quo ſuam buccinat modeſtiam ſingularem (quam omnes inquit & ipſa libri cenſura teſtatur) Theologiæ utique tripartitæ to. 2. p. 2. tr. 1. cap. 3. q. 21. §. 2. de eadem noſtra, ſeu Sanctorum potius Doctrina, non ſatis modeſtè loquitur, dum primò eam repræſentat quaſi Lutheranam : *docent* (inquit) *nonnulli, metum illum gehennæ non poſſe animum cohibere à pravo affectu* præexiſtente, *quamvis illum retrahere poſſit, ne in peccatum externum prorumpat. Sic ſentit Lutherus in diſput. Lipſic. Eckio reſpondens, necnon ſcribens adverſùs* LEONIS *X. articulum ſextum : ſextio* [inquit] *perniciosum eſſe genus docendi, quo, intuitu pœnarum, præmiorum, peccatorum, docentur pœnitere. His enim doctrinis coercentur quidem ab opere* &c. Siccine, Richarde, Luthero aſſocias, & velut Lutheranos depingis, quotquot ſic ſentiunt ? Ergone Lutherani Sancti omnes cap. 73. relati, nimirum Ambroſius, Auguſtinus, Proſper, Gregorius, Iſidorus, Anſelmus, Bernardus, Aquinas, Bonaventura, Laurentius Juſtinianus &c. ? Ergone Lutherani veteres Doctores, ac Theologi paſſim omnes, Sanctis Doctoribus hac in re concinentes ? Hoc aſſerere, non ſolùm eſt excedere modeſtiæ limites, ſed & obedientiæ, ſeu obſervantiæ erga decretum ALEXANDRI VII., & INNOCENTII XI., quo diſtrictè prohibentur odioſæ ſuſpiciones, & notæ hujuſmodi.

912. Nec in eo ſolo Arſdekinus modeſtiæ, obedientiæque limites exceſſiſſe videtur, ſed & graviùs, dum ibidem *erroneam doctrinam* vocare non erubeſcit,

cit, quam Paulus tradidit, & cum Paulo omnes pene Sancti, præcipuiqúe Doctores. Ait enim quòd *doctrinam erroneam aliis prædicant*, qui docent, *toties admitti novum peccatum, quoties opera ad Deum non referuntur ex puro charitatis motivo*, id eſt quoties propter Deum benevolè dilectum non fiunt actu, vel virtute. *Suadenda* [pergit] *omnino eſt charitas, ſed minimè ſuadendus eſt error, ex quo, cum periculo animarum toties peccetur, quoties in operando charitas* [id eſt relatio ad Deum propter ſe dilectum] voluntariè *omittitur*. Eſtne tua illa modeſtia (Arſdekine) erroris taxare doctrinam, ſacris in Litteris fundatiſſimam, communi Sanctorum, ac præcipuorum Doctorum traditione firmatam, totqúe rationibus theologicis, philoſophicisqúe à nobis tom. 1. demonſtratam? Benè eſt quòd tuam illam cenſuram, in damnato ſocio tuo, Caſuiſtarum Apologiſtâ, velut temerariam, falſam, Sanctis Patribus injurioſam plures Epiſcopi proſcripſerunt. Audi quid de illa Illuſtriſſimus D. Ludovicus Gondrinus, Archiepiſcopus Senonenſis cum tota Synodo ſua, anno 1658. cenſuerit: „ Hæc propoſitio, quatenùs erroris accuſat ſanctiſſi- „ mam illam doctrinam, quâ Chriſtianis omnibus „ præceptum aſſeritur, ut actus omnes ſuos ad Dei „ honorem (actu ſcilicet, vel virtute) referant: te- „ meraria, ac falſa eſt, Patribus, S. Thomæ, & „ clariſſimis Theologiæ Doctoribus injurioſa, qui in „ his S. Pauli verbis: *omnia veſtra in charitate fiant*, & *omnia in gloriam Dei facite*: verùm præ- „ ceptum ſemper agnoverunt, quod violari ſine ali- „ quo peccato mortali, vel veniali non poſſit. „ Eamdem cenſuram „ temerariam, & pluribus Patribus „ Eccleſiæ injurioſam „ cenſuerunt Vicarii Generales Eminentiſſimi Cardinalis de Retz, Archiepiſcopi Pariſienſis 23. Auguſti 1658. Sed & inter alias cauſas Apologiam condemnandi, Annas de Levi, de Vantadour, Archiepiſcopus Bituricenſis, in cenſura anni 1659. Nicolaus Epiſcopus Bellovacenſis in cenſura anni 1658. Et Ægidius Epiſcopus Ebroicenſis in cenſura anni 1659. hanc retulerunt, quòd Apo-

logiæ Author erroris arguat doctrinam orthodoxam, quæ cum Paulo asserit obligationem ex charitate faciendi quidquid facimus. Denique Eminentissimus D. Cardinalis Forbinus de Janson, in censura anni 1669., postea quam dixit " divinam legem in Decalogo contentam, primum esse rivulum divinæ istius " scaturiginis " (Legis scilicet æternæ) " & velut " alteram lampadem in hujus vitæ tenebris à Deo " accensam, ad dandam lucem iis, quæ nobis in " prima illa lampade obscura erant. Subdit : An " non est aquas omnes divini fontis istius corrumpere, purioresque immortalis istius lampadis radios " extinguere, tueri " (cum Apologia Casuistarum) " quòd error sit asserere, quòd omnes actiones suas ex divini amoris motivo Christiani facere teneantur. " Vide (Arsdekine) quàm multa, quàm præclara, quàm perspicua Sanctorum testimonia pro sanctissima illa doctrinâ tom. 1. produxi. Ibi [cum Augustino lib. 1. contra Julianum] " introduxi te sedandum, atque sanandum, non in alicujus Philosophi auditorium, sed in Sanctorum " Patrum pacificum, honorandumque Conventum. " Sit operæpretium, obsecro te, aspice illos quodammodò aspicientes te, & mansuetè, ac leniter " dicentes : itane nos, fili, erramus, " dum Paulina verba (suprà relata) de vero præcepto intelligimus, & intelligenda prædicamus ? " Rogo, quid " respondebis ? quibus eos oculis intueberis ? quæ " tibi argumenta succurrent ? quæ Aristotelis cathegoriæ suppetias ferent. Quæ tuorum argumentorum vel acies vitrea, vel plumbei pugiones " in illorum conspectu exeri audebunt ? Iterum te " admoneo, iterum rogo, vide quibus tam gravem, " tamque nefariam irrogaveris injuriam " ipsos erroris arguendo. . . . " Si nesciens hoc fecisti, " cur non miseram respuis imperitiam ? Si sciens, " cur non sacrilegam deponis audaciam ? Convinceris undique. Luce clariora sunt testimonia tanta Sanctorum, in quorum Conventum te introduxi. . . . Movere te debet tanta consensio. In

" Ec-

Eccleſia Catholica doctrinæ ſanæ ſtudiis claruerunt, „
ſpiritualibus armis muniti, & accincti, ſtrenua con- „
tra hæreticos bella geſſerunt, perfuncti fideliter ſuæ „
diſpenſationis laboribus, in pacis gremio dormie- „
runt. . . . Conventus Sanctorum illorum non „
eſt multitudo popularis : non ſolùm filii, ſed & „
Patres Eccleſiæ ſunt. Ex illo numero ſunt, de qui- „
bus prædictum eſt : Pro Patribus tuis nati ſunt ti- „
bi filii, conſtitues eos Principes ſuper omnem „
terram. „

913. Tertiò, Arſdekinus in eo exceſſiſſe videtur, quòd (in prioribus editionibus) doctrinam illam Sanctorum non ſolùm inſimularit erroris; ſed erroris, *ex quo cum pernicie animarum toties peccetur, quoties in operando charitas omittitur.* Quaſi doctrinæ illius aſſertores cenſeant, præceptum omnia in gloriam Dei faciendi *ſub pernicie animarum* obligare, id eſt ſub mortali, cujus homo toties reus ſit, quoties deliberatè aliquid facit, in Deum non referendo (ſolo quippe mortali *pernicies* inducitur *animarum*, propriè & in rigore voces iſtas, ùt ſonant, & ùt communiter uſurpantur, accipiendo) at hoc eſt ipſis per impoſturam id tribuere, à quo prorſus alieni ſunt.

914. Quartò videtur exceſſiſſe in eo quòd ait : *hoc unum* ab ejuſdem doctrinæ aſſertoribus *perpetuò ingeminari : tutiora ſemper eſſe ſequenda.* Cùm tamen *multò tutius ſit non errare, & doctrinam erroneam aliis non prædicare, perſuadendo toties admitti novum peccatum, quoties opera in Deum non referuntur ex puro charitatis motivo, pleriſque hominum maximè arduo & difficili . . . . aio igitur Theologo inquirendum, non quid tutius, ſed quid verius .... retinenda hæc reſponſio in pleriſque horum temporum controverſiis, de attritione in Sacramento, de abſolutione differenda, de uſu probabilitatis, & aliis, in quibus pro vulgari argumento fallax ſecuritatis ſpecies aſſumitur.* Qua in re imprimis aberrat à vero, dum iſtius doctrinæ aſſertoribus imponit, quòd doceant *tutiora ſemper eſſe ſequenda.* Non enim docent ibi neceſſariò ſequenda tutiora, ubi utraque pars eſt tuta. Unde

nec

nec docent in hoc Sacramento, adhibendam neceſſariò contritionem ex perfectiſſima charitate, nec Evangelica conſilia ab omnibus neceſſariò ſequenda, nec vitanda neceſſariò remota peccatorum pericula &c. Docent quidem in rebus dubiis & controverſis, ubi ex una parte ſalus animarum, vel Sacramentorum valor periclitatur; ex altera non (v. g. in controverſia de ſufficientia ſervilis attritionis) ſequendam eſſe partem, in qua nullum eſt periculum, atque adeo, hoc ſenſu, tutiorem. At iſtud eſt quod Canones Spiritu Dei conditi, ſanctiſque Doctores, & cum ipſis ſanctæ memoriæ Pontifex INNOCENTIUS XI. tradunt, quodque Arſdekinus perperàm reprehendit. Reprehendendo quippe ſignificat, ſe graviter ferre, quòd ſint qui doceant, cavenda eſſe ſuæ alienæque ſalutis, fruſtratique Sacramentorum valoris pericula. Quod an pium ſit? an chriſtianum? aliorum ſit judicium. An ſatis etiam caveat ſuæ alienæque ſalutis, fruſtratique valoris Sacramenti Pœnitentiæ diſcrimina, ſolutioribus opinationibus ſuis de licita abſolutione ſolùm ſerviliter attritorum, de abſolutione conſuetudinariis & recidivis non differenda, de licito uſu opinionis minùs probabilis de licito, contra probabiliorem agnitam de illicito &c.? alii ſint qui judicent. Validiſſima profectò argumenta probant, opinationes illas in praxi non eſſe tutas & ſecuras, ſive pro ſalute proximi, ſive etiam reſpectivè pro valore Sacramenti.

915. Quintò Arſdekinus excedere videtur, in eo quòd ſuam de ſervilis attritionis ſufficientia doctrinam adeo certam prædicat, ut de ea prudenter dubitari nequeat. Cùm adeo certa ſit incertitudo de ſufficientia illius, ut probabiliter dici nequeat, de ea prudenter dubitari non poſſe, uti invictè probant argumenta quæ hactenus deduximus. Videat Arſdekinus, quæ hac de re diximus cap. 53. & ſeq. Videat num, ad majorem Dei gloriam, animarumque ſalutem, dicat, tutiorem partem hac in re non eſſe ſequendam. Vel ſolo argumento ſexto doctri-

næ iſtius periculum demonſtrativè probatur. Videamus quid ei ipſe opponat.

916. Primò opponit, doctrinam quæ aſſerit, ſolo ſervili timore inferni, poſitivè non excludi voluntatem antecedentem peccandi, doctrinam eſſe Lutheri.

Reſpondeo primò, retorquendo & dicendo, doctrinam Arſdekini, communemque ſociorum ſuorum, quæ aſſerit, Dei propter ſe dilectionem non debere priùs adeſſe, quàm peccator Deo reconcilietur in Sacramento Pœnitentiæ, doctrinam eſſe Lutheri, & Lutheranorum, & ùt talem à catholicis Doctoribus impugnatam, ùt vidimus num. 820.

917. Reſpondeo ſecundò, damnanda eſſe omnia, quæ contra SS. Patres, catholicosque Doctores, Lutherus docuit, & in quibus à catholicis (qui contra ipſum ſcripſerunt) reprehenſus fuit, atque à Leone x. & Tridentino damnatus: ſed nec damnanda, nec odiosè repreſentanda velut Lutherana, ſeu hæretica dogmata, quæ Lutherus cum ſanctis Doctoribus, & Theologis Catholicis ſcripſit, & in quibus nec à Leone x. nec à Tridentino damnatus fuit, nec à Catholicis reprehenſus, ùt quòd ſolo timore inferni penitus excludi nequeat voluntas antecedens peccandi, quòd attritio merè naturalis inſufficiens ſit ad gratiam in Sacramento impetrandam &c.

918. Replicat Arſdekinus, Lutheri de attritione ſententiam damnatam eſſe per Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. ubi contra Lutherum definit, *illam attritionem, quæ .... ex gehennæ metu communiter concipitur, ſi voluntatem peccandi excludat, cum ſpe veniæ, non ſolùm non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem*, verùm & *donum Dei eſſe, & Spiritûs Sancti impulſum .... quo pœnitens adjutus, viam ſibi ad juſtitiam parat* &c. Dicendo enim attritionem illam, ſi voluntatem peccandi excludat, ad juſtitiam parare &c., apertè ſupponit, dari ejuſmodi attritionem, quæ peccandi excludat voluntatm: aliàs pro diſpoſitione ad gratiam ridiculè nobis propo-

proponeret attritionem, quæ in rerum natura non datur, ſolùmque damnaret Lutheri de attritione doctrinam, ùt falſam in caſu impoſſibili, quo utique excluderet voluntatem peccandi, quam per attritionem à ſe deſcriptam cenſeret numquam excludi.

919. Iſtud eſt argumentum, in quo Arſdekinus, cum ſuis, mirè confidit, propter quod etiam Slaughterus in theſ. ſuprà allegata concluſ. 8. dicit, quòd nisi Tridentinum ſupponat, & ſupponendo doceat, gehennæ metum eſſe motivum ſufficiens ad penitus excludendam voluntatem peccandi, ipſius definitio Lutherum non tangit. Verùm inconſideratè nimis, cùm argumenti iſtius acies vitrea ſit.

Reſpondeo itaque primò, duas conditiones ibi à Tridentino exigi, in attritione à ſe deſcripta, excluſionem voluntatis peccandi, ſpemque veniæ; non ideo tamen Tridentinum ſupponere ſolo motivo timoris gehennæ ſpem iſtam concipi poſſe. Neque ergo ſupponit, eodem ſolo motivo excluſionem illam fieri poſſe.

920. Reſpondeo ſecundò, illâ Tridentini definitione Lutheri doctrinam haud eſſe damnatam, in puncto de quo diſſerimus, in quo cum Catholicis conveniebat, ſed in punctis ſequentibus, in quibus à Catholicis diſconveniebat.

Primò in eo quòd (apud Eckium l. 1. de pœnit. cap. 1.) negaverit, ſervili timore peccatorem diſponi ad pœnitentiam, eamque timore illo concipi, ideſt diſpoſitivè inchoari, ſeu parari.

Secundò in eo quòd negaverit bonitatem ſervilis timoris, ejuſque utilitatem ad parandam pœnitentiam.

Tertiò in eo quòd ſerm. de pœnit. dixerit, attritionem, timore conceptam, eſſe malam, facereque hominem hypocritam, & magis peccatorem.

Quartò in eo quòd conſequenter negaverit eamdem Dei donum eſſe, & Spiritûs Sancti impulſum.

Quintò in eo quòd a. 4. per LEONEM X. damnato docuerit, *imperfectam charitatem impedimento eſſe*

eſſe ad introitum Regni, propter vitium, quo imperfecta eſt.

Sextò in eo quòd attritionem quamcumque, & omne quod peccator facit ante gratiam gratum facientem, aſſeruerit eſſe peccatum, nec poſſe ad gratiam præparare. *Ego enim* [ait in aſſertione art. 4.] *peccatum aſſero, quidquid ante gratiam fit in homine, tantùm abeſt ut præparet ad gratiam.* Unde apud Eckium loco citato, propoſitionem hanc Auguſtini; *bonus eſt timor & utilis* &c. cenſurare auſus eſt ſic: *hoc eſt, meo judicio, conſuetudo deſperandi, & odiendi Deum, ſi excludatur gratia.* Ante quam negavit etiam Deum ab homine propter ſe diligi poſſe.

921. Iſta ergo ſunt impia Lutheri de attritione dogmata, divinis Scripturis contraria, atque à SS. PP. & Catholicis Scriptoribus improbata, quæ ferit Tridentinum, tametſi non feriat inſufficientiam ſervilis attritionis ad excludendum omnem affectum peccati, in quo Catholici, qui contra Lutherum ſcripſerunt, nobiſcum & cum Sanctis Doctoribus conveniunt, ùt ſuprà vidimus in Driedons. Et idem videre eſt in Alfonſo à Caſtro homiliâ 2. in Pſal. 32. ubi poſt enarratas varias ſervilis attritionis utilitates, ſubjungit quòd eo *coërceri poſſunt peccatores ab his quæ foris patent, ne ſcilicet ad exteriorem tranſgreſſionem procedatur - - - - à mala autem peccati complacentia ſolus hic timor non poteſt revocare peccatorem.*

922. Reſpondeo tertiò. Sicut Tridentinum ſupponit dari attritionem, quæ ſit cum ſpe veniæ; non tamen ſupponit, ſpem iſtam ex ſolo timoris ſervilis motivo concipi poſſe: Ita ſupponit dari attritionem, quæ peccandi voluntatem penitus excludat; non tamen ſupponit, peccandi voluntatem ſolo illo motivo penitus excludi poſſe, nisì occaſionaliter, cauſaliter & diſpoſitivè, ùt ſuprà. Nec verò Tridentinum dicit, aut ſupponit, ſolo illo timore formaliter id fieri poſſe; imò ſatis innuit ad hoc aliquid addendum, dum clauſulam iſtam addit: *ſi voluntatem peccandi excludat.* Quòd ne quis exiſtimaret, ſecundùm Decretum Concilii, ſolo illo timore formaliter fieri poſſe, ſic libravit Decretum ſuum,

ut

ut cùm Compilator in prima delineatione, particulam excluſivam *ſolùm* adjeciſſet, de attritione dicendo, quòd *ſolùm ex gehennæ & pœnarum metu, qui ſervilis timor dicitur, concipiatur*, particulam illam excluſivam, vocemque *ſervilis* expunctam Patres voluerunt.

923. Secundò Arſdekinus opponit canonem 8. ſeſſionis 6. ubi Tridentinum definit, quòd *per gehennæ metum - - - - à peccato abſtinetur.* Quod [inquit] Tridentinum non dicit de metu amorem adjunctum habente, ſed dilectionem antecedente, viamq; ſternente ad ſpem & charitatem, utì declarat cap. 6. ejuſdem ſeſſionis.

Reſpondeo, tametſi gehennæ metus, in quantùm viam ſternit ad ſpem & charitatem, adjunctum nondum habeat Dei propter ſe amorem; eum tamen adjunctum habet, in quantùm peccandi voluntatem antecedentem formaliter excludit. Quia licèt ſine iſto amore plerumque abſtineamus à peccato externo, & à voluntate efficaciter imperante illud, imò etiam non rarò abſtineamus à voluntae actuali conditionata peccandi: Sine iſto tamen amore nunquam in nobis formaliter excluditur nec ſufficienter retractatur voluntas habitualis antecedens peccandi, utì neceſſarium eſt ad juſtificationem. Eo tamen non obſtante libenter fatemur, primò, gehennæ metum, per quem à peccato abſtinemus ùt ſupra, ſecundum ſe non eſſe peccatum, nec peccatores pejores facere: cùm peccator eo metuat, quod verè metuendum eſt, tamquam magnum hominis malum, quod timere ipſa etiam Veritas jubet. Secundò, eumdem metum eſſe motum ex ſe bonum & ſupèrnaturalem, quatenùs ex fide procedit, & diſponit ad actus ſupernaturales ſpei & charitatis, ſicut & quatenùs Spiritus Sanctus eum inſpirat ad diſponendum hominem ad concipiendam pœnitentiam ſalutarem. Quo ſenſu ALEXANDER VIII. meritò proſcripſit ſequentes propoſitiones: 14. *Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis.* 14. *attritio, quæ ex gehennæ metu concipitur, ſine dilectione benevolen-*

tiæ

tiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus, & ſupernaturalis. Tertiò fatemur, quòd idem metus efficiat hominem minùs peccatorem, cohibendo abſolutam efficacemque peccandi voluntatem. Quartò tametſi voluntatem habitualem inefficacem & conditionatam per ſe formaliter non excludat, plerumque tamen per ſui vehementiam impedit, ne in actum prorumpat. Nec permanentia habitualis iſtius voluntatis inefficacis ipſum vitiat, quia omninò per accidens & concomitanter ſe habet ad metum; & ideo non obſtat ne metus bonus ſit, & ſupernaturalis. Non obſtat etiam, ne ad veram pœnitentiam, eaque mediante ad juſtitiam & gratiam diſponat. Quintò: dum ex metu pœnæ, bonorum operum fit conſuetudo, malorumque diſſuetudo paulatim minuitur, minuitur facilitas operandi malum, difficultaſque operandi bonum; minuuntur proinde obſtacula divini amoris, quibus ſublatis charitas tandem introducitur.

924. Abſit proinde ut negemus, vel Catholicorum quiſquam neget, timorem inferni eſſe ex ſe, ſive in ſubſtantia, atque ex officio bonum & honeſtum, utì Slaughterus concluſ. 8 calumniosè aſſerit. Si enim ex ſe foret malus & inhoneſtus, in Deum referibilis non eſſet. Ex ſe verò in Deum referibilem eſſe, quis (amabo!) Catholicorum negat?

925. Ne tunc quidem, cùm in Deum actu vel virtute non refertur, ex ſe, ſive ſecundùm ſpeciem & ſubſtantiam ſuam bonus eſſe deſinit. Tametſi enim defectus relationis malus ſit, non vitiat timorem illum, ſecundùm ſpeciem ſuam conſideratum. Cùm enim non ſit defectus ſpecificus, ſed individualis, non obſtat ne timor ille ſecundùm ſpeciem ſuam habeat, quod in ſpecie habere debet, ſed ſolùm ne in individuo debitam habeat relationem in Deum: per conſequens non obſtat, ne timor in ſpecie bonus ſit, & iſta eſt doctrina Angelici Doctoris 2. 2. q. 19. a. 4. ubi probat, quòd ſervilitas quidem timoris mala ſit, *timorque ſervilis ex parte ſervilitatis habeat quòd ſit malus - - - - - Quia*

tamen

tamen *ſervilitas non pertinet ad ſpeciem*, ſed ad circumſtantiam individualem, *timoris ſervilis*, ſicut nec *informitas* pertinet *ad ſpeciem* (ſed ad actum individualem *fidei informis*) *ſpecies enim moralis habitûs, vel actûs ex objecto accipitur. Objectum autem timoris ſervilis eſt pœna, cui accidit quòd bonum, cui contrariatur pœna, ametur tamquam finis*, ſaltem negativè *ultimus* [id eſt tamquam finis ad Deum non relatus] *per conſequens pœna timeatur, tamquam principale malum* (quod contigit in non habente charitatem) *vel quod ordinetur in Deum, ſicut in finem . . . quod contingit in habente charitatem. Non enim tollitur ſpecies habitûs per hoc quòd ejus objectum vel finis ordinatur ad ulteriorem finem. Ideo timor ſervilis, ſecundùm ſubſtantiam ſuam*, & ſpeciem, *bonus eſt, ſed ſervilitas ejus* (id eſt non relatio ad Deum) *eſt mala*, ac per conſequens uſus ſervilis timoris, abſque relatione in Deum malus eſt, non in ſpecie, ſed in individuo, ſecundùm quod Auguſtinus dicit Enchirid. cap. 121. *qui timore aliquid facit, etſi bonum ſit quod facit, non tamen bene facit.* Quod (ùt S. Thomas ibidem ad 1. ait) *intelligendum eſt de eo, qui facit aliquid timore ſervili, in quantùm eſt ſervilis*, ita ſcilicet, *ut non amet juſtitiam, ſed pœnam timeat.* Bonum eſt ergo timere infernum, tametſi in individuo malum ſit, infernum non benè timere, ſive bonum iſtud non benè facere: ſicut etiam bonum eſt juſta facere; malum, juſta facere non juſtè: bonum, peccata vitare; malum, malè ea vitare, ex cupiditate utique & amore ſui, in ſe finaliter ſiſtente: non ex charitate, ſeu amore juſtitiæ, Deum finaliter reſpiciente.

926. Doctrina proinde noſtra de ſervili timore, attritioneque, inde, vel ex turpitudinis peccati conſideratione concepta, optimè cohæret cum doctrina Eccleſiæ, quæ propoſitionem hanc per ALEXANDRUM VIII. damnavit: *reverà peccat, qui odio habet peccatum, merè ob ejus turpitudinem, & diſconvenientiam cum natura, ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu.* Neque enim Romana Eccleſia, per iſtius propo-

propoſitionis cenſuram damnare voluit Apoſtoli Pauli, unanimemque Sanctorum Patrum doctrinam de obligatione referendi omnes actus noſtros deliberatos in Deum, ſed abuſum dumtaxat iſtius doctrinæ, ſeu malam intelligentiam, quaſi ſecundùm ſpeciem & ſubſtantiam ſuam malus, ſeu peccaminoſus foret omnis actus deliberatus, quem reſpectus in Deum non intraret. Cùm tamen Eccleſia Romana admitti velit actus, abſque iſta relatione, moraliter ex ſpecie ſua officioque bonos.

927. Iſtum namque eſſe ſenſum à Romana Eccleſia intentum, multa ſunt quæ ſuadent. Primò id ſuadent acta in cauſa libri R. P. Ægidii Gabrielis, cui titulus *Specimina moralis chriſtianæ & diabolicæ.* Cùm enim liber iſte à Romana Inquiſitione damnatus fuiſſet, eam (inter alias) ob cauſam, quòd in prima editione propoſitio iſta eo libro contineretur : *omnis amor in hoc ſtatu, ſecluſo Salvatore, eſt malus, & pernicioſus.* Petiit ipſe, obtinuitque, ut librum ſuum corrigere, correctumque denuo edere poſſet, aſſignato ſibi Reverendiſſimo, poſteà Eminentiſſimo D. Cardinale de Laurea, qui correctioni intenderet. Cùmque propoſitioni illi Reverendiſſimus addi vellet, *plerumque*, vel *utplurimùm* : quæſivit P. Gabrielis, num proſcribere vellet fundamentalem Lovanienſium doctrinam, de omnibus actibus noſtris in Deum benevolè dilectum ex præcepto referendis ; qualis amor haberi nequit abſque Salvatore ? *Minimè verò*, reſpondit Laurea, *etenim hæc ſententia, me judice, probabilis eſt, relinquemusque intactum quidquid de illa dicis. Falſumque eſt, ex ea ſequi vexatam tuam propoſitionem. Qui enim non refert in Deum actum, cæteròquin bonum, peccat quidem, quatenus præcisè non refert : non tamen quatenus exercet talem actum* [ſecundùm ſpeciem ſuam conſideratum] *quare, defectu iſtius relationis vocari non poteſt*, ſecundùm ſpeciem ſuam, *malus & peccaminoſus. Aliter verò ſentiens, Bayanus eſt.*

928. Secundò acta paulò poſt in cauſa Lovanienſium. Cùm enim eximii Doctores Franciſcus van Vianen,

Christianus Lupus, & Martinus Steyaert, à Facultate Theologica Lovanienſi ad Sedem Apoſtolicam deputati, iſtius Facultatis doctrinam eidem S. Sedi examinandam obtuliſſent, ſpecialiter hunc articulum : *omne opus, ut plenè bonum ſit, & ne venialiter quidem in eo delinquatur, debet ex tali charitate* (imperfecta) *procedere, & per ipſam referri in Dominum Deum.* Poſt rigidiſſimum biennii examen, articulus iſte immunis evaſit ab omni cenſura, tametſi non ſemel, ſed ſecundò ad examen revocatus fuerit, ad ſatisfactionem nonnullorum, qui unum ſaltem iſtum Lovanienſium articulum damnari expetebant, eo tempore, quo ſexaginta quinque laxioris doctrinæ articuli proſcribebantur. Sed nihil obtinuerunt, immunis permanſit articulus, placuitque Romanis Theologis explicatio, ſeu reſponſio ad ſcrupulum circa eum excitatum, ab iiſdem Deputatis facta per ſupplicam tenoris ſequentis : *Eminentiſſimi & Reverendiſſimi Domini. Sacræ Theologiæ Doctores, à Theologica Facultate Lovanienſi ad Apoſtolicam Sedem Deputati, intelligunt, circa hunc ſuum articulum (omne opus, ut plenè bonum ſit, & ne venialiter quidem in eo delinquatur, debet ex tali charitate procedere, & per ipſam referri in Dominum Deum) Eminentiis veſtris enaſci dubium : an ille cenſeat, opera, quæ per charitatem non referuntur in Deum, nunquam eſſe bona moraliter, ſeu (ùt loquitur Auguſtinus) ex officio bona ?*

Quare præfati Doctores reverenter reſpondent, iſtum ſenſum eſſe à ſe penitus alienum. Etenim omnino profitentur, varia opera noſtra, licèt iſtâ relatione careant, eſſe moraliter, ſeu ex officio bona. Addunt tamen illa, niſi ſaltem per imperfectam charitatem in primum principium referantur, non fieri ſicut oportet. Hæc omnia profitentur ſe ſentire, ac docere, juxta ſenſum quem S. Auguſtinus tradit, in lib. de patien. cap. 26. & 27. in penult. cap. Enchirid. in 3. cap. libri 4. contra Julian. ac in aliis locis.

Teſtati ſunt Qualificatores ſibi ſatisfactum eſſe. Et querela ceſſavit.

928. Ter-

928. Tertiò, inter articulos 104. doctrinæ per Belgium manantis è ſchola Lovanienſi, per R. P. Porterum, Minoritam Hibernum, authoritate Legati Hiſpanici munitum, anno 1679. [ùt primùm Roma diſceſſerant Deputati Lovanienſes] INNOCENTIO XI. ad cenſuram oblatos, ille delatus fuit, quo aſſerebatur obligatio referendi omnes deliberatos actus noſtros in Deum benevolè dilectum. Nec tamen etiam tunc cenſuratus fuit, ſed à cenſura ſubductus, etiam à cenſura 31. articulorum per ALEXANDRUM VIII. promulgata; à cujus promulgatione INNOCENTIUS XI. abſtinendum cenſuerat, conſilio Cardinalis Grimaldi, qui, ſuper articulis iſtis conſultus Pontifici reſponderat, eorum cenſuram, ob terminorum æquivocationem, parum allaturam utilitatis, multum verò turbarum & diſſenſionum.

929. Quartò inſolitum, & abſque exemplo eſt, quod Romana Eccleſia proſcribat doctrinam à ſanctis Patribus omnibus, vel ferè omnibus perſpicuè traditam, velut Evangelicam, vel Apoſtolicam. Credibile proinde non eſt id factum ab ALEXANDRO VIII.

Cùm igitur tomo 1. demonſtraverimus, talem eſſe doctrinam, quæ obligationem aſſerit referendi omnes actus noſtros deliberatos in Deum; adeo certum eſſe debet, eam non eſſe proſcriptam, ut apud cordatos prudens de eo dubium ſupereſſe non poſſit: maximè cùm ex proximè allegatis, quilibet ab affectu partium liber intelligat, quo tendat cenſura propoſitionis nonæ: *revera peccat, qui odio habet peccatum merè ob ejus turpitudinem & diſconvenientiam cum natura, ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu.* Per illius namque proſcriptionem Romana Eccleſia docet, eum qui taliter odio habet peccatum, non peccare, precisè quatenus exercet talem actum, ſecundùm ſpeciem ſuam & ſubſtantiam conſideratum, cùm peccatum (etiam merè ob ſuam turpitudinem) odium & deteſtationem mereatur; actus proinde ille ex ſpecie ſua officioque ſit bonus. Neque actus ille in individuo

eſt malus, ob id ſolum, quòd ipſum non intret reſpectus ad *Deum offenſum* : cùm peccati turpitudo odio haberi poſſit propter Deum charitate dilectum, licèt odio non habeatur propter *Deum offenſum* : Sic enim peccatum Angelis & primo homini ante lapſum diſplicuit, ſine reſpectu ad Deum offenſum : utpote qui nondum offenſus fuerat. Denique licèt actus, quo quis odit peccatum, merè ob ejus turpitudinem, per ſe non referatur ad Deum, ad Deum tamen referri poteſt per alium actum [quia cùm in Deum referibilis ſit, imperari poteſt à charitate, per alium actum ipſum in Deum referente] dum ſic autem refertur, moraliter bonus eſt, etiam in individuo ; cùm ad id ſufficiat, quòd ad Deum referatur, ſive per ſeipſum, ſive per alium actum.

931. Hæc per occaſionem dixi, non ex neceſſitate reſpondendi oppoſitionibus Arſdekini ; utpote qui nihil oppoſuit ex propoſitionibus damnatis per Decretum ALEXANDRI VIII. quia ante illud ſcripſit ; doctrinæ tamen aſſerenti obligationem omnia faciendi propter Deum non eſt veritus objicere Bajaniſmum, eamque odiosè repreſentare velut damnatam à PIO V. & GREG. XIII. hiſce in propoſitionibus 16. *non eſt vera legis obedientia ſine charitate.* Et 38. *omnis amor rationalis, aut vitioſa eſt cupiditas, quâ mundus diligitur, aut laudabilis illa charitas, quâ per Spiritum Sanctum in corde diffusâ Deus amatur.*

932. Nimirum Arſdekinus de illis eſt hominibus, qui quoſvis ſuæ ſociorumque ſuorum doctrinæ contradicentes, vel Bajaniſmi, vel Janſeniſmi inſimulant. Utinam ipſe tam plenè ingenuèque recedat à laxitatibus per ALEXANDRUM VII. & INNOCENTIUM XI. damnatis, quam doctrinæ illius aſſertores recedunt à propoſitionibus per PIUM V. GREGORIUM XIII. & INNOCENTIUM X. proſcriptis.

933. Itaque doctrinam illam Sanctorum in Bajo damnatam eſſe, ſine temeritate, Romanæque Eccleſiæ & Sanctorum injuria, Hæreticorumque ſcandalo

dalo aſſeri non poteſt. Damnemus damnata; ſed caveamus à temeritate damnandi doctrinam à tot Sanctis canonizatam, cui toties ad ſe delatæ S. Sedes toties pepercit, & tam ſtudiosè pepercit.

934. Et verò damnata aſſeri nequit in propoſitione illâ 38. quia, ſalvâ veritate iſtius doctrinæ, ſubſiſtit doctrina Eccleſiæ propoſitionem illam damnantis, quòd utique detur amor medius inter vitioſam cupiditatem, quâ mundus diligitur, quæque à Joanne prohibetur (his verbis *nolite diligere mundum, neque ea quæ ſunt in mundo*) & laudabilem illam charitatem, quâ per Spiritum Sanctum in corde diffusâ Deus amatur. Vitioſa namque cupiditas iſta, *quâ mundus diligitur* &c., eſt cupiditas voluptatis carnalis, vel pecuniæ, vel honoris & laudis: inter quam, & laudabilem charitatem per Spiritum Sanctum inhabitantem diffuſam, medius eſt amor multiplex. Talis namque eſt imperfectus amor Dei propter ſe, qui in peccatoribus reperitur: talis quoque amor, ex humanæ miſeriæ compaſſione ſuccurrens proximo indigenti &c. Neque enim eſt laudabilis charitas proximè dicta, neque cupiditas voluptatis, vel pecuniæ, vel honoris, quam Joannes intelligit per cupiditatem, quâ mundus diligitur: *omne enim* (inquit) *quod in mundo eſt, aut concupiſcentia carnalis eſt, aut concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia vitæ.*

935. Neque damnata cenſeri poteſt in propoſitione 16. quia ſalvâ etiam veritate illius noſtræ ſeu potiùs Sanctorum doctrinæ, ſubſiſtit veritas & æquitas cenſuræ propoſitionis 16. quòd utique detur vera legis obedientia ſine charitate, qualem intelligunt aſſertores omnium damnatarum illarum propoſitionum. Cùm enim & iſtas hæreticas docuerint propoſitiones: *omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt. In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati* &c., eo ſenſu quo iſtæ hæreticæ ſunt, eodem ſunt & duæ illæ ab Arſdekino objectæ; utpote ex iſtis conſectariæ. Si enim *omne quod agit peccator, peccatum eſt*, etiam

imperfecta charitas, quæ in peccatore reperitur, peccatum eſt, nec datur laudabilis charitas, nisì in juſtis per Spiritum Sanctum inhabitantem. Si etiam in *omnibus actibus ſuis peccator ſervit dominanti cupiditati*, omnis amor creaturæ rationalis aut vitioſa eſt cupiditas in peccatore dominans, aut laudabilis charitas in juſtis regnans. Ex utraque verò conſectarium eſt, quòd non detur vera legis obedientia ſine laudabili illa charitate juſtorum, ipſis infuſa per Spiritum Sanctum inhabitantem. Neque opus plura hìc addere, cùm multifariam tom. 1. demonſtraverimus adverſarios abuti Bullâ Pii v. & Greg. xiii. cum ſcandalo Hæreticorum, dum ex ea arguunt contra doctrinam Sanctorum tanquam damnatam per Bullam Pii v. &c. Siquidem Hęretici inde accipiunt anſam calumniandi Eccleſiam modernam, quaſi ab antiquâ defecerit, veterum Patrum doctrinam tam unanimem tamque conſtantem proſcribendo.

936. Nec diſſimili modo adverſarii abutuntur Bulla Innoc. x., *cum occaſione*, quinque famoſas propoſitiones condemnante, dum ex ea arguunt pro ſcientia ſua media, gratiaque Molinisticè ſufficiente, contra neceſſitatem gratiæ per ſe efficacis, ab Auguſtino, totque aliis antiquis Patribus, Conciliisque tam conſtanter aſſertam. Ea [inquam] abutuntur contra expreſſam declarationem ipſiuſmet Innocentii x. qui, poſt editam illam Bullam, palam declaravit, quòd circa materiam de auxiliis omnia permanere vellet eo in ſtatu, in quo fuerant ſub Clemente viii. & Paulo v. (ſub quibus profectò ſcientiam mediam, gratiamque Molinisticè ſufficientem, miſerrimo in ſtatu fuiſſe, Hiſtoria de auxiliis recenter edita manifeſtat) perque Eminent. Cardinalem Barbarinum Societatis Generali mandavit, ut ad omnes Societatis Provincias ſcriberet, ne quis Bulla iſta ad ſtabiliendas Molinisticas opiniones uteretur. Quod mandatum prefato Generali ſe intimaſſe laudatus Cardinalis R. P. Æginaldo teſtificatus fuit.

CAPUT

CAPUT LXXVII.

Argumentum ſeptimum ex Tridentinis Patribus, magniſque nominis Theologis, qui ſeſſioni 14. *interfuerunt, diviniſque amoris neceſſitatem & formidoloſæ attritionis inſufficientiam poſt illam docuerunt, nemine aliorum Tridentinorum Patrum, Theologorumve, Tridentinam definitionem ipſis objiciente.*

937. ARGUMENTUM iſtud efficaciſſimum eſt, aſſertam quippe inſufficientiam, diviniſque amoris neceſſitatem, poſt ſeſſionem decimam-quartam, docuerunt tres iſtius Concilii Preſides, atque cum ipſis, ac preter ipſos, viginti alii Patres, Theologiſque Tridentini quatuordecim, ùt vidimus cap. 60. & amplius videre eſt in Ethica noſtra majore, ubi ipſorum teſtimonia exhibemus. Iſtos omnes, tot utique, tantosque Viros Tridentinæ definitioni, vel apertæ declarationi patenter contradixiſſe; neminem tamen aliorum Patrum, Theologorumque Tridentinorum, hanc ipſis contradictionem objeciſſe, nec de ea ipſos redarguiſſe, nec pro Tridentina definitione contra ipſos claſſicum cecinisſe; adeo inſolitum eſt in Eccleſia Dei, ut prorſus incredibile ſit, improbabileque; cùm nullum in Eccleſia exemplum proferri queat, quo tale quidpiam acciderit, preſertim in re tanti momenti. Nullum tamen Patrum Tridentinorum ipſis velut Tridentinæ definitioni contradicentibus ſe oppoſuiſſe, adeo verum eſt, ut ne ipſe quidem Melchior Canus, primus formidoloſæ attritionis Pattonus (qui

ſeſſioni illi 14. interfuit) Tridentinam ipſis definitionem objecerit, nec eam pro opinione ſua allegaverit; utì nec Dominicus Sotus, qui, licèt eidem interfuerit, formidoloſæquè attritionis ſufficientiam docuerit, pro caſu quo bonâ fide quis ſe contritum exiſtimaret; expreſsè tamen dixit, *non eſſe Eccleſiaſticam definitionem.* Sic enim habet in 4. diſt. 19. q. 2. a. 9. *non eſt articulus fidei, quòd attriti per Sacramentum contriti fiant: non eſt enim expreſſa Evangelica aſſertio, aut Eccleſiaſtica definitio, neque apud Auguſtinum aliumve iſtius claſſis Authorem reperitur, ſed eſt ſolùm Scholaſticorum* (quorumdam) *collectio, quæ quanquam vera* (ſecundùm opinionem ipſius) *non eſt certè digna, cui bilances noſtræ perpetnæ ſalutis, aut damnationis confidamus.* Ruardus etiam Tapperus, qui ſimiliter interfuit, in explicat. 4. art. Lovan. de contrit. quòd (inquit) attritio ſufficiat, *probabilis eſt Doctorum ſententia.* Imò nullus Scriptorum, ante annum octuageſimum, pro dicta ſufficientia Tridentinam definitionem legitur allegaſſe. Et Lopez qui vel primus, vel ex primis pro attritionis purè formidoloſæ, cognitæ ùt talis, ſufficientia Tridentinum allegavit, opusque ſuum anno 1583. divulgavit, illud non allegavit, tanquam certò eam definiens, ſed tamquam probabile pro ea fundamentum ſubminiſtrans: *ſed jam nunc* (inquit in inſtruct. conſc. p. 1. cap. 9.) *præcedente lumine Concilii Tridentini, & quia induſtria Doctorum aliquæ veritates illuſtratæ ſunt, audeo & hanc ſtatuere concluſionem: probabile eſt, & non parum veritati, & Concilio Tridentino conſona opinio affirmativa, ſcilicet quòd ad impetrandam juſtitiam & remiſſionem peccatorum in Sacramento Pœnitentiæ, ſatis eſt attritio cognita, etiamſi pœnitens non exiſtimet probabiliter eam eſſe contritionem.* Ad quæ verba Morinus l. 8. cap. 4. *hanc* [inquit) *ſententiam aſſerere probabilitatem, tum illi viſum eſt aliquid inſolitum audere.* Similiter Medina 1. 2. q. 19. a. 6. dub. ult. expreſsè teſtatur, ſub opinione eſſe poſitum, an attritio ex ſolo gehennæ metu cum Sacramento

mento ſufficiat, de eoque hinc inde eſſe opiniones. Idque incertum eſſe fatentur Suarez, Vaſquez, Comitolus, Breſſerus, Gammachæus, aliique attritionarii non pauci, fluxeruntque anni 50. & plures poſt ſeſſionem 14. priuſquam auſus quiſquam fuiſſet aſſerere, ſervilis attritionis ſufficientiam, ſeſſione illâ 14. certò definitam eſſe.

Novitia proinde eſt audacia iſta, & ideo meritò exſufflanda, tanquam temeraria, incredibilis, omnique ſpecie veritatis deſtituta.

CAPUT LXXVIII.

Argumentum octavum, ex eo quòd ſervilis attritionis inſufficientiam, divinæque dilectionis neceſſitatem (præter laudatos capite præcedenti) poſt Seſſ. 14. docuerint, cum S. Thoma-Villanovano, & S. Franciſco Saleſio, innumeri omnis ſtatûs præſtantiſſimi, catholiciſſimique Scriptores, Cardinales, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Theologi, quos omnes apertæ definitioni Tridentinæ contradixiſſe, abſque intolerabili audacia aſſeri non poteſt.

938. SANCTI Thomæ Villanovani, & S. Franciſci Saleſii verba habes ſuprà, n. 737. & n. 739. Laudatos verò Cardinales, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Theologos, denſiſſimo agmine citatos habes cap. 71. Poſt exhibitam itaque pro aſſertione noſtra totam venerabilem antiquitatem, poſt exhibitos tot Patres, Theologosque Tridentinos, poſt exhibitos tot Cardinales, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Theologos eximiæ eruditionis

inſi-

insignis probitatis, & respectivè commendatæ sanctitatis, dicere, quòd pro assertione nostra *non relinquatur authoritas sufficiens vel ad levem probabilitatem ei conciliandam*, prout dicere non erubescit Anglo-Leodiensis Slaughterus de pœnit. p. 2. disp. 4. sect. 6. resp. 2. ad 5. object. vel dicere, quòd tot & tanti viri contradicant apertæ definitioni Concilii Tridentini, nimis profectò temerariam, intolerabile, totque & tantis Theologis injuriosum est, utpote contra justam æstimationem debitam, eruditioni, probitati, sanctimoniæque ipsorum. Soline ergo Societatis homines, eorumque sequaces homines sunt? cùm solis ipsis nata est sapientia? sola ipsorum eruditio vel authoritas æstimatione digna? sola idonea ad probabilitatem conciliandam? tot Sancti, tot Cardinales, tot Archiepiscopi, tot Episcopi, tot sapientissimi Theologi, tot Ritualia, tot Catechismi non sufficiunt, *vel ad levem probabilitatem conciliandam* sententiæ de necessitate divinæ dilectionis, insufficientiaque servilis attritionis? Eritne aliquis tam profligati pudoris, tam profligatæ modestiæ, ùt hoc audeat asserere, omnesque illos (: quales & quantos!) quasi pro nullis habere? nimiæ profectò insolentiæ hoc foret.

939. Verùm (inquit Slautherus) *certum & evidens est, quòd pro servilis attritiouis sufficientia stet ferè omnium sententia, quæ debuisset damnari, & jam dudum damnata fuisset, nisi esset practicè certa.*

Verùm contra ego: certum & evidens est ex dictis Slautghterum in priore assumpti parte à veritate aberrare; in posteriori verò pessimè arguere. Quis enim Slaughtero authoritatem tribuit Ecclesiæ leges imponendi? Vbinam Scriptura vel Traditio docet, Ecclesiam debere statim damnare quaslibet opiniones practicè falsas, vel etiam pernicioſas? An ideò probabilissimus practicè certus, quia jam dudum ab Ecclesia non damnatus? in quæ non præcipitia ducit similis arguendi modus? Vide, quæ contra ejusmodi argumentum dixi tom. 4., ubi

4., ubi de probabilitate. Simili argumento decepti ſunt Authores 27. propoſitionis ab ALEXANDRO VII. condemnatæ : *ſi liber ſit alicujus junioris, & moderni, debet opinio cenſeri probabilis, dum non conſtet rejectam eſſe à Sede Apoſtolica, tamquam improbabilem.*

940. Replicat tamen Slaughterus & dicit, ex iis, quos contra ipſum protulimus, valde multos eſſe ſubtrahendos, utpote, primò, quotquot perfectam requirunt contritionem. Secundò, quotquot requirunt ſaltem attritionem, bonâ fide putatam contritionem. Tertiò, ſubtrahendum eſſe Petrum Soto, & quotquot requirunt contritionem, vi Sacramenti factam ex attritione. Quartò, quotquot requirunt amorem Dei, ſed cum Silvio contenti ſunt amore concupiſcentiæ, vel cum Medina contenti ſunt amore obedientiali. Quintò, etiam plurimos ex iis, qui requirunt charitatem, ſed exponendi ſunt de charitate latè ſumpta, pro quacumque ſalutari proſecutione boni. Sextò, ſubtrahendum eſſe Salmeronem, quia tom. 11. tr. 22. p. 172. ſic habet : *bonus eſt dolor, ſi ex fide, & timore juſtitiæ Dei procedat, vel ſolo, vel etiam cum noſtri amore conjuncto (quippe equidem nos ipſos, jure naturæ, debemus diligere) peculiari Dei munere : Atque hic dolor, etſi per ſe imperfectus, cum Sacramento tamen conjunctus, remiſſionem efficit peccatorum.* Septimò, ſubtrahendum etiam Palavicinum. Hiſce ſubtractis (inquit) vix quemquam pro noſtra ſententia inveniemus ; ſiquidem ſubtractis Doctoribus requirentibus perfectam contritionem, nullus reſtabit inter antiquos ſententiæ noſtræ Patronus. Subtractis autem illis aliis, pauciſſimi reſtabunr, ſi ulli, præter Janſenium, & ſequaces. Unde (inquit) à tempore Tridentini uſque ad Janſenium nulla inter Catholicos controverſia fuit de ſervilis attritionis ſufficientia, utpote quam Tridentinum ita clarè expreſſerat, ut omnes traxerit in aſſenſum.

941. Reſpondeo, nullos ex iis, quos allegavimus, eſſe ſubtrahendos, nec Slaughterum aliud facere,

cere, nisì fucum & falcinum imperitis. Quid namque evidentius est, quàm formidolosæ attritionis sufficientiam nobiscum negare, divinæque dilectionis necessitatem asserere, quotquot perfectam requirunt contritionem ? In eo ergo evidenter nostri sunt, adversariique adversariorum nostrorum. Illi etiam qui saltem requirunt attritionem, bonâ fide putatam contritionem, ùt Victoria, & Dominicus Soto, negant servilem attritionem, cognitam ùt talem, sufficere, aiuntque accedenti ad confessionem, regulariter loquendo, necessarium esse, ut de peccatis doleat, eo quòd sint offensa Dei : nec sufficere, quòd de eis doleat ex solo timore inferni. Imò facere debere quod in se est, ut à Deo obtineant contritionem ex amore Dei propter se ; aliàs dignos non esse, qui absolvantur, nec pœnitentiæ præcepto facere satis. Igitur eatenus nostri sunt, non adversariorum.

942. Tertiò, quâ fronte asserat, subtrahendum Petrum Soto, judicet cordatus Lector, ex iis quæ laudatissimus Author ille dicit in scholiis cathol. tit. de contrit., ubi ad confessionem hanc Wirtembergensem : *Contritionem vocamus sensum iræ Dei, seu dolorem & pavorem ex agnitione magnitudinis peccatorum, & gravitatis iræ Dei.* Addendum dicit : *& ex vera Dei dilectione, ipsum super omnia bona existimante. Sine hac verò, de qua dictum est, dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multùm, contritio non est vera.* Et tit. de contrit. cathol. dicit, quòd contritio *ex Dei charitate .... dilectioneque ejus super omnia ..., semper & ante legem, & sub lege, & revelatæ gratiæ tempore, ad remissionem peccati lethalis necessaria est in adultis.* Rationem dat in institut. Sacerd. lect 14., quia *pœnitentia propriè quidam motus est animi contrarius peccato. Peccatum verò lethale ... ideo peccatum est, quia contrarium veræ charitati, & dilectioni Dei super omnia. Donec igitur in animo sit motus illi contrarius, nondum est plena conversio, nondum vera remissio : quia nondum recessum animo à peccato....* Unde Joannes : *qui non diligit, manet in mor-*

morte ... Et Paulus : *ſi tradidero corpus meum* &c. An non iſta eadem ſunt quæ dicimus ? An non tibi contraria , Slaughtere ? An tua ſervilis attritio ſufficit Soto ? qui inſuper lect. 7. de neceſſ. condit. confeſſ. addit , quòd *neceſſaria ſit perfecta contritio ad remiſſionem peccati , etiam cum ipſo Sacramento* , per contritionem perfectam intelligens converſionem plenam , plenumque receſſum à peccato.

943. Quartò , eos , qui charitatem requirunt , loqui de veri nominis charitate , id eſt amore Dei propter ſe , ex ipſorum textu demonſtramus in Ethica noſtra majore. Negat verò Slaughterus abſque ulla probatione. An divinum quoddam oraculum eſt , cui ſit , abſque probatione credendum ?

944. Quintò , per amorem obedientialem à Medina intelligi amorem verum , & propriè dictum , videbit quiſquis Medinam legerit. Ab illo etiam verè & propriè Deum diligi , qui pleno & ſincero corde vult mandata Dei , primumque & maximum mandatum ſervare , probavimus cap. 71. prob. 6.

945. Sextò , Silvium non eſſe ſuum , ſed noſtrum , agnovit Cardinalis de Lugo , eoque pretextu ipſum velut Baii diſcipulum vexavit (licèt immeritò , ùt vidimus cap. 64.) Enimverò ad 3. p. q. 1. ſupplem. a. 3. poſt expoſitas quatuor attritionis ſpecies [quarum ſecunda eſt illa , quæ ex ſolo timore temporalis aut æterni ſupplicii naſcitur] *quæritur* (inquit) *quæ attritio cum confeſſione ſufficiat ad remittenda peccata* ? & apertè reſolvit , nullam ex tribus primis ſpeciebus ſufficere , ſed quartam dumtaxat , quæ eſt veri nominis contritio , nec ſpecie , ſeu motivo diſtinguitur à contritione perfecta. Et probat primò , quia *nullum peccatum mortale remitti poteſt ſine pœnitentia : ſed attritio , quæ non habet eſſentiam contritionis , non eſt vera pœnitentia* .... Secundò , *nemini peccatum remittitur , qui non diligit Deum ſuper omnia , qui non convertatur ad Deum ex toto corde , qui non deteſtetur peccatum , ùt offenſam Dei , qui non habet propoſitum melioris vitæ , ùt patet* 1. *Joan.* 3. *Deuteron* 4. *Ezech.* 18. *Qui verò eſt attritus* ita ,

ut

ut *eſſentialem contritionis rationem non aſſequatur, non habet omnia illa.* Nec refert, quòd in edit. 4. contentus videtur amore concupiſcentiæ. Cùm id non intelligat de amore concupiſcentiæ non caſtæ, quæ ſit amor noſtri, ultimatè propter nos, ſed de amore concupiſcentiæ ſanctæ [qualis includitur in ſpe chriſtiana, & theologica] quo Deus propter Deum diligitur, non propter aliquid à Deo diſtinctum. Sic enim Silvii contextus indigitat.

946. Superſunt Salmeron & Palavicinus. Hunc quâ fide nobis ſubſtrahat, non video. Cùm tr. de pœnit. poſtquam n. 139. dixit attritionem ſufficere, n. 140. & ſeq. id intelligi velit de attritione quæ non ſit purè formidoloſa, ſed ex, parte ſaltem, ex motivo charitatis. Cujus actum manifeſtè requiritur tam ibi, quàm in Hiſtoria Tridentina, & in epiſt. ad Paſtores Gandenſes : *in hac queſtione* [inquit] *ſuper qua me compellare vobis placuit, an ad gratiam juſtificationis aſſequendam in Sacramento Pœnitentiæ aliquis actus charitatis erga, Deum non quidem perfectus, ſed imperfectus, & per ſe ad juſtificationem inſufficiens ſit neceſſarius ? affirmanti ſententiæ ſemper adhæſi, eamque in Accademia Romana Societatis Jeſu publicè docui ; adeoque in quodam traditæ à me doctrinæ de pœnitentia Breviario typis evulgavi, quam opinionem aliqui ex eadem Societate Præceptores amplexi erant, & ante & poſt me, alius aliusque Præceptor in eodem Gymnaſio propugnavit.* Et revera ante ipſum, & ante Janſenium, eandem opinionem ex eadem Societate amplexi erant Cardinalis Toletus, Card. Bellarminus, Edmundus Augerius, Hieronimus Torrez, Jacobus Gualterus, Bernardus Roſignolius Adrianus Mangotius, Gregorius Maſtrillus, ùt oſtendo in Ethica noſtra majore.

947 Et numquid etiam Salmeron ? omnino, quia tom. 3. tr. 22. de cant. Zach. de ſervili timore dicit, quòd *ejuſmodi affectio purgat, non affectus internos, ſed externos tantum immutat, non cor ipſum, ſed opera, coercet iniquitatem, non juſtificat* volunta-

voluntatem. Tom. 10. tract. 25. requirit pœnitentiam *propter Deum offenſum, noſtroque peccato injuriâ affectum.* Tom. 11. tract. 22. contra Lutherum docet, ſecundùm Scripturam & Eccleſiam (igitur ſecundùm Tridentinum) *ad juſtificationem requiri fidem, timorem, pœnitentiam, dilectionem, Sacramentum. Audis, præter fidem requiri pœnitentiam .... de timore teſtatur Salomon : qui ſine timore eſt, non poterit juſtificari. De dilectione : qui non diligit, manet in morte. De Sacramento Baptiſmi : niſi quis renatus fuerit* &c. *Pœnitentiæ : quorum remiſeritis* &c. *Præter fidem ergo multa alia ad peccati remiſſionem neceſſaria ſunt.* Et quo modo non docuiſſet, pœnitentiam propter Deum, ſeu Dei amorem & gloriam eſſe faciendam, qui ex Apoſtolo, & primo mandato, *diliges* &c. Diſput. 6. in epiſt. ad Coloſſ. docet & probat, omnes actus noſtros ob iſtum finem eſſe faciendos, ita ut peccet, qui deliberatè aliter agit. Verba ipſius expreſſiſſima tom. 1. dedimus. In loco proinde objecto, vel loquitur de attritione initiali, non de purè ſervili; vel id non dicit de ſuo (aliàs contradiceret principiis ex ipſo allegatis) ſed de additamento Bartholomæi Perex, quem conſtat à Generali ſuo Aquaviva 17 annis poſt mortem Salmeronis accepiſſe mandatum edendi *opus Salmeronis, auctum aliqua ex parte*, ùt habetur in epiſt. operi prefixa.

948. Perſimiles additiones alteratum fuiſſe opus Toleti, alibi demonſtravimus. Eat nunc Slaughterus cum figmentis ſuis, quorum falſitas ex dictis luce meridiana clarior eſt. Si contentus non ſit cohorte Patronorum noſtrorum, quam produximus, generoſis etiam de Societate militibus numeroſam, integrum producemus exercitum. In quo Dux novæ cohortis è Societate erit R. P. Ayraltus, Viceprovincialis in Provincia Franciæ : utpote qui, teſte Illuſtriſſimo D. Jacobo-Nicolao Colbert Archiepiſcopo Rothomagenſi in epiſt. paſtor. anni 1697. ſuis omnibus, è Diœceſi Rothomagenſi, expreſsè mandavit, ut exactè ſequerentur morum principia ab eo-

dem

dem Illuſtriſſimo tradita. Quorum quartum eſt : *obligatio amandi Deum prima eſt , & præcipua hominis obligatio , nec ulla pars vitæ ab amore iſto , ſaltem habituali* [id eſt virtuali , prout explicat in epiſtolæ decurſu] *exempta eſſe debet.* Quintùm : *omnis actio , ut verè chriſtiana ſit ac meritoria , proficiſci debet ex amore Dei , ſaltem habituali , velut principio , ad eumque velut ad ultimum finem referri.* Sextum : *quiſquis amorem Dei inchoatum neceſſarium aſſerit ad excludendum peccati affectum , alieniſſimus eſt à ſuſtinenda pura Lutheri doctrina.* Septimum : *confiteor , quòd ſine aliquo Dei amore , nulla ſit converſio , quodque peccator eſſe nequeat ſatis diſpoſitus ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ , niſi diligere incipiat Deum , tanquam fontem omnis juſtitiæ.* Contrariam doctrinam laudatus Archiepiſcopus incognitam fuiſſe dicit , ante ſæculum noviſſimum , in quo initio propoſita fuit (inquit) ùt probabilis. Verùm ab Authore libelli , cui titulus : *les difficultez propoſées* &c. vix comprehenſibili cœcitate proponitur velut ſola catholica. Dicit enim , quòd *quiſquis inchoatum amorem exigit ad eliminandum è corde hominis affectum omnem peccati , puram doceat doctrinam Lutherò , quòdque timor pœnarum , contra doctrinam expreſſam Concilii Tridentini , redderet hominem magis peccatorem & hypocritam , ſi non excluderet affectum peccati. Sic* (proſequitur Archiepiſcopus) *pro fidei articulo proponitur error oppoſitus veritati , quam conſtanter tradit Scriptura , traditioque , eſtque per ſe evidens , quòd homo , reus factus peccati mortalis , per Pœnitentiæ Sacramentum juſtificari nequeat , niſi in amoris ordinem redeat per amorem Dei. Timor quidem pœnarum inferni utiliſſimus eſt ad revocandum peccatorem ad ſe-ipſum . . . . ſed ſi peccator à timore illo ſervili ad amorem non tranſeat juſtitiæ , Deoque in corde ſuo non reſtituat principem in amore locum , quem creaturæ aando , ipſamque pluſquam Deum amando , reum ſe fecerat lethalis criminis , ſemper ordini eſt contrarius , ſemper Dei inimicus , ſemper proinde incapax recipiendi applicationem Sanguinis*

Chriſti

Chriſti in Pœnitentiæ Sacramento. Hoc eſt, quod S. Concilium Tridentinum ſatis perſpicuè ſignificavit, inchoatam dilectionem Dei, tanquam fontis omnis juſtitiæ, exigendo, velut diſpoſitionem neceſſariam ad juſtificationem in Sacramtnto Baptiſmi. Senſus à veritate alienus, quem ſervilis attritionis Patroni Tridentino dederunt, toties & tam ſolidè refutatus fuit, ut hodie renovari nequeat nisì per ignorantiam, vel per malitiam. Cum gaudio videre eſt malam iſtam doctrinam ab omnibus bonis Theologis deſeri. Jeſuitarum Superiores conqueruntur eam reſpici velut ſuæ Societatis doctrinam. Certiores nos fecerunt, quòd eam abſolutè damnarent, adhærerentque principiis omnibus de amore Dei, deſignatis in propoſitionibus ſuprà relatis, quibus doctrina continetur, quam omnes ſectari volumus in noſtra Diœceſi.

CAPUT LXXIX.

Patronorum ſervilis attritionis argumenta ſolvuntur.

948. ARGUMENTA illa vel petuntur ex Tridentino, & iis ſatisfactum eſt cap. 65. 74. & 75. vel non ſunt nisì ſophiſmata, ſeu illuſiones & ludificationes rationis humanæ, ex qua ſolidè concludi nequit, in iis quæ ſupra naturam ſunt, ex voluntateque & inſtitutione divina dependent, quæ per rationem purè humanam nobis non innoteſcit, ſed per revelationem divinam, nobis notificatam per Scripturam, vel Traditionem.

949. Enimverò argumenta illa ſunt primò, quòd fruſtraneum erit Pœnitentiæ Sacramentum, ſi ad

illud neceſſaria ſit veri nominis contritio, ſeu attritio ex vera Dei propter ſe dilectione. Nunquam enim operabitur effectum, ad quem primariò & per ſe eſt inſtitutum, remiſſionem ſcilicet peccatorum; utpote quæ ſemper inveniet remiſſa per veri nominis contritionem. Omnis quippe vera contritio, ex natura ſua inſeparabilis eſt à remiſſione peccatorum. Secundò: quòd omnis veri nominis contritio, omnis item vera Dei propter ſe dilectio ſit contritio, dilectioque perfecta; adeoque juſtificet, ante actualem Sacramenti ſuſceptionem. Tertiò: quòd omnis homo Deum propter ſe ſuper omnia diligens ſit juſtus. Quæ argumenta cùm ſolidum non habeant in Scriptura, vel Traditione fundamentum, ideo dixi, quòd non ſunt nisì ladificationes rationis humanæ. Hoc eſt, quod ex ſequentibus apparebit, ſicut & quàm verè Chryſoſtomus hom. 24. in Joan. dicat, *nihil eſſe pejus, quàm humanis rationibus ſpiritualia ſubjicere.*

CAPUT

CAPUT LXXX.

Ex Scriptura oſtenditur , quòd neceſſitas amoris Dei propter ſe , fruſtraneum non reddat Pœnitentiæ Sacramentum.

950. PRIMÒ ,. id oſtenditur ex Luc. 7. neque enim dubium, Mariam Magdalenam dilexiſſe Dominum , veriſque nominis contritione compunctam fuiſſe , priuſquam Phariſæi domum ingreſſa , ad pedes Domini ſe proſtravit , lachrymis ſuis eos lavit , oſculata eſt , unguento unxit. Cùm dilectio , atque ex dilectione compunctio ipſam ſtimularit, ut ad hæc facienda irrueret *importuna convivio , opportuna beneficio.* Ad quod ſignificandum , Salvator dixit : *remittuntur ei peccata multa , quoniam dilexit multùm* ; & dicendo , ſignificavit , quòd priùs tempore dilexerit , quàm Salvator peccata ei remiſit , utì Jacobus Ferruſius, Segovienſis Epiſcopi Theologus [apud Palavicinum hiſt. Trident. lib. 12. cap. 10.] in Concilio Tridentino obſervavit, dicens : *dilexit* [inquit Chriſtus] *per præteritum , quia dilectio remiſſionem anteceſſit.* Dilectionem namque præteriti temporis verbo , remiſſionem verbo præſentis temporis (: *remittuntur :*) expreſſit. Diligebat ergo , cùm intravit, priuſquàm Chriſtus diceret : *remittuntur ei peccata* &c. Non protinus ergo peccata remittuntur , cùm peccator diligit, & dilectivè compungitur. Quandoquidem Magdalena diligens & compuncta , teſte Auguſtino, hom. 23. inter 50. *acceſſit ad Dominum immunda , ut rediret munda acceſſit ægra , ut rediret ſana . . . Nunc*

quare fecit illa omnia, nisi ut sibi Salvator dimitteret peccata ? Teste etiam Gregorio hom. 33. : *nondum lota, sed lavanda ad fontem misericordiæ cucurrit, convivantes non erubuit.* Quia tamèn multùm diligens hoc fecit, à Christo audire meruit : *remittuntur tibi peccata.* Quibus verbis per excellentiæ potestatem Christus quasi absolvit ipsam, sive absolutionis sacramentalis effectum ipsi absque Sacramento contulit, ùt docet S. Th. 3. p. q. 64. a. 3. Si ergo absolutionem illam Salvatoris frustratoriam non reddidit præcedens dilectio, contritioque Magdalenæ, nec Pœnitentiæ Sacramentum frustratorium reddit necessaria in eo dilectio, & contritio peccatricis animæ. Videri potest Mathias Bredenbachius in c. 3. Math. ubi, exemplo Magdalenæ, improbat errorem hæreticorum dicentium, non posse nos priùs diligere Deum, quàm fide facta sit reconciliatio, quia *Scriptura expressè testatur, Mariam Magdalenam dilexisse multùm, antequam audiret : remittuntur tibi peccata tua.*

951. Secundò, ex Actor. 9., ubi Apostoli Pauli conversio enarratur, qui tametsi haud dubiè conversus fuerit, atque ex dilectione contritus, dum de Cœlo à Deo vocatus, & in terram prostratus, auditâ Domini voce : *Saule, Saule, quid me persequeris ? Ego sum JESUS, quem tu persequeris*, se paratum obtulit ad sequendum Dominum, dicens : *Domine, quid me vis facere* ? Subitò namque, non sine miraculo conversus fuerat, ùt docet S. Th. 1. 2. q. 112. a. 10. Et ideo, eâ ipsâ die', quâ id accidit, conversionem ipsius Ecclesia celebrat. Non protinus tamen dimissa sunt ei peccata, sed post trium dumtaxat dierum jejunium, dum Ananias, ad ipsum missus, ut ab ipso audiret, quid ipsum facere oporteret, Baptismi necessitatèm, ad peccatorum remissionem, ipsi ex parte Dei declaravit, dicens : *exurge, & baptizare, & ablue peccata tua*, ubi per ly *peccata tua*, non intelliguntur solæ peccatorum pœnæ, utpote à quibus propriè quis non abluitur, sed à peccatorum culpis & maculis, significa-

tis

tis etiam per cœcitatis ſquamas in oculis ejus. Quemadmodùm enim illæ cœcitatis ſquamæ ex oculis, ſic peccatorum maculæ ex anima ipſius non ceciderunt, nisì per ſuſceptum ab Anania Baptiſmum. Et hinc.

952. Tertiò, ſic argumentor: Baptiſmi Sacramentum non eſt fruſtraneum diligentibus Deum, & contritis, ùt proximè vidimus in exemplo Pauli, & ampliùs oſtenditur exemplo Cornelii Centurionis, qui, licèt *vir religioſus, ac timens Deum, faciens eleëmoſynas multas plebi, & deprecans Deum ſemper* (Act. 10.) Deumque ſine dubio diligens, ab Angelo nihilominus jubetur advocare Petrum, & ab ipſo audire, quid ipſum facere oporteat. Venit Petrus, ipſumque docuit credere in Chriſtum, cui *omnes Prophetæ teſtimonium perhibent remiſſionem peccatorum accipere per nomen ejus, qui credunt in eum.* Act. 10. Credidit itaque Cornelius, & accepto Baptiſmo, remiſſionem accepit. Atqui *quæ Baptiſmatis, eadem & reconciliationis eſt cauſa.* Aug. lib. 7. de adult. conjug. in fine. Sicut ergo Baptiſmi, ſic Pœnitentiæ Sacramentum fruſtraneum non eſt contritis, Deumque diligentibus.

953. Quartò, non omnis charitas, ſeu Dei propter ſe amor, eſt charitas perfecta, juxta divinam Scripturam, infrà referendam. Non omnis ergo charitas per ſe juſtificat ante actualem Sacramenti ſuſceptionem. Non omnis proinde charitas, nec omnis ex charitate contritio, tametſi neceſſaria, fruſtraneum reddit Pœnitentiæ Sacramentum.

954. Quintò, totus Pſalmus ſextus inducit animam peccatricem, filiali affectu, magnâ etiam de peccatis amaritudine, ſuſpirantem ad Deum pro eorum remiſſione, & dicentem v. 30.: *& tu Domine, uſquequoque?* quæ procul dubio verba ſunt diligentis, fiduciæque filialis; qua etiam plenus eſt verſus 5., ubi miſericordiam petit, ut Deum in æternùm laudet: *quoniam non eſt in morte, qui memor ſit tui, in inferno quis confitebitur tibi?* Nec tamen anima illa remiſſionem ſtatim accepit. Ut enim Auguſtinus in pſal. 6. laudata verba expendens:

ſed tu Domine uſquequo : *quis* [inquit] *non intelligit animam luctantem cum morbis ſuis* ; *diu autem dilatam à Medico* , *ut ei perſuadeatur* , *in quæ mala ſe peccando præcipitaverit. Quod enim de facili ſanatur* , *non multùm cavetur. . . . Nondum enim tam perfectè orat hæc anima* , *ut ei dici poſſit* , *adhuc loquente te ecce adſum.*

955. Sextò , non omnem veri nominis contritionem , tametſi ex veri nominis charitate , ſeu Dei propter ſe dilectione profectam , per ſe juſtificare , ſed ſolam perfectam , & ad hoc neceſſe eſſe , quòd ſit *non ſolùm maxima* , *ſed vehementiſſima* , *atque hoc ſenſu perfecta* , *omnemque ignaviam & ſocordiam excludat* , Catechiſmus Romanus p. 2. q. 26. probat ex eò , quòd *in Deuteronomio c.* 4. *ſcriptum eſt : cùm quæſieris Dominum Deum tuum* , *invenies eum* , *ſi tamen toto corde quæſieris eum* , *& tota tribulatione animæ tuæ. Et apud Hieremiam c.* 29. : *quæretis me* , *& invenietis* , *cùm quæſieritis me in toto corde veſtro.* Unde q. 32. infert confeſſionis neceſſitatem : *Ut enim hoc concedamus* , *contritione peccata deleri* , *quis ignorat illam adeò vehementem* , *acrem* , *incenſam eſſe debere* , *ut doloris acerbitas cum ſcelerum magnitudine æquari* , *conferrique poſſit* ? Hoc eſt enim quod Scriptura locis illis innuit , ſicut & iis quibus exigit *dolorem quaſi parturientis* , *luctum unigeniti* , *rugitum quaſi urſi* , *contritionem amaram.* Vide ſuprà , cap. 18. Iſtis namque locis quantulamcumque contritionem non ſignificari , ſed admodùm vehementem , incenſam , & acrem , unanimis eſt ſententia SS. Patrum Hermæ , Juſtini , Tertulliani , Cypriani , Cleri Romani , Paciani , Ambroſii , Baſilii , Hieronymi , Auguſtini , Cæſarii , Eligii , Vigilii , Eucherii , Gregorii , Iſidori , Bernardi , ùt vidimus eodem capite , & ampliùs oſtendimus in Ethica noſtra majore.

956. Septimò , in iis quos in perfectæ contritionis exemplum nobis Scriptura proponit , nihil aliud invenimus , nisì *intenſiſſimos & acerbiſſimos dolores* (ait Petrus Soto lect. 15. de perfect. contrit.) *in Da-*

in David innumera ſunt verba, rugiebam à gemitu cordis mei. . . . . Ninivitæ clamant ad Dominum in fortitudine. Ezechias computat omnes annos in amaritudine animæ ſuæ. Manaſſes *egit pœnitentiam valde. Egreſſus Petrus flevit amarè.* Inceſtuoſus Corinthius adeò flevit, ut Apoſtolus timeret, *ne abundantiore triſtitiâ abſorberetur.* Quiſquis verò exempla iſta perpenderit, & (ùt Tridentinum ait ſeſſ. 14. cap. 4.) *qui illos Sanctorum clamores conſideraverit, tibi ſoli peccavi : laboravi in gemitu . . . . & alios hujuſdem generis facilè intelliget, eos ex vehementi quodam anteactæ vitæ odio, & ingenti peccatorum deteſtatione manaſſe.* Non omnis ergo Dei propter ſe dilectio, nec quantulacumque contritio ex Dei dilectione profecta, eſt dilectio & contritio perfecta ; nec proinde per ſe juſtificans ; ſed vehemens dumtaxat & valde incenſa. Non omni proinde Deum propter ſe diligenti, non omni ſe ad Deum ex amore convertenti, nec omni contrito magis promiſſa eſt peccatorum remiſſio, quàm ſalus promiſſa ſit omni Deum invocanti, omni in Chriſtum credenti, omni panem cœleſtem manducanti &c., ſed (ùt Petrus Soto ait ibidem) *eis qui ex corde perfecto hæc aiunt promittitur gratia, exauditio, ſalus, remiſſio* &c. : *nec aliud* [inquit] *ſentiri poteſt ſine magno errore.* Igitur ex neceſſitate divinæ dilectionis, profectæque inde contritionis, ad conſequendam gratiam remiſſionis, inferri nequit fruſtraneum eſſe Pœnitentiæ Sacramentum.

CAPUT LXXXI.

Id ipsum ostenditur ex sanctis Patribus.

957. DOCENT enim primò, non omnem Dei propter se dilectionem, nec omnem contritionem inde manantem, esse perfectam, & per se justificantem, ùt videbitur cap. 83. §. 2.

Secundò, Catechumenis, & pœnitentibus peccata regulariter non remitti, nisì cùm Baptismi, vel Pœnitentiæ suscipiunt Sacramentum. Ita Cyprianus, Nazianzenus, Cyrillus Hierosolymitanus, Augustinus, Fulgentius, LEO Papa, INNOCENTIUS III., Bernardus &c.

958. Cyprianus namque epist. 20. ad Caldonium, loquens de lapsis in persecutione, qui deinde conversi, Christum de novò confessi fuerant, *sermonibus suis justificati*, *quibus se anteà damnaverant*, amoreque Christi deinde extorres facti, bonisque omnibus spoliati, nondum fuerant sacramentaliter absoluti, eos dicit absolvendos: quia *jacere ultra sub Diabolo quasi prostrati non debent*, *qui extorres facti*, & *bonis suis omnibus spoliati*, *erexerunt sese*, & *cum Christo stare cœperunt*. Credidit ergo ipsos, per suam illam conversionem, nondum justificatos, usquedum absolverentur, aliàs non diceret, *jacere ultra sub diabolo non debent* &c.

Idem S. Martyr epist. 54. ad Cornelium, justificat resolutionem Concilii à se celebrati, de absolvendis ob imminentem persecutionem lapsis, similiter conversis, qui, derelictis bonis suis, & *contempta*

temptâ domo, parentibus ac liberis, ſequi Dominum maluiſſent. Quam reſolutionem rationabilem eſſe probat, quia *quomodo poteſt ad confeſſionem* (nominis Chriſti) *paratus aut idoneus inveniri, qui non priùs pace* (id eſt abſolutione) *acceptâ receperit Spiritum Patris, qui, corroborans ſervos ſuos, ipſe loquitur & confitetur in nobis? tum denique, ſi relictis omnibus rebus ſuis fugerit, & in latebris, atque in ſolitudine conſtitutus, in latrones fortè incurrerit, vel in febribus, aut in languore deceſſerit, nonne nobis imputabitur, quòd tam bonus miles, qui omnia ſua dereliquit, & contemptâ domo, parentibus ac liberis, ſequi Dominum maluit, ſine pace & communione decedit? Nonne nobis vel negligentia ſegnis, vel duritia crudelis adſcribetur in die judicii, quod Paſtores creditas & commiſſas nobis oves, nec curare in pace, nec in acie voluerimus armare? Nonne ingeretur nobis à Domino, quòd per Prophetam ſuum clamat & dicit: ecce lac conſumitis* &c. Et ipſos ergo (tam bene converſos) Deumque ſine dubio diligentes, credit in ſtatu perditionis, privationisque S. Spiritûs inhabitantis, niſi per abſolutionis beneficium reconciliarentur. Cypriano Nazianzenus concinit in fine orationis de Baptiſmo.

959. Concinunt & Cyrillus Hieroſolymitanus, & Auguſtinus, ſecundùm quos peccatorum remiſſio, ante actualem ſuſceptionem Baptiſmi, vel Pœnitentiæ, rariſſimè obtinetur, tametſi rariſſima non ſit Dei propter ſe dilectio, conceptaque inde contritio, ſaltem in hominibus piis, humanâ fragilitate infeliciter lapſis, & in Catechumenis mox baptizandis, qui, ex Eccleſiæ ritu, diabolõ & mundo renuntiant. Ex quibus multos deſcribit Auguſtinus l. de fid. & oper. velut charitatis ſtudio ferventes, & tr. 4. in Joan. velut multis fidelibus meliores, utpote qui ab omni concubitu abſtinebant, ſæculo valedicebant, poſſeſſiones ſuas relinquebant, pauperibusque diſtribuebant &c.

Ipſos nihilominus alloquens Cyrillus catecheſi myſtagog. 3. *iſte* [inquit] *impudens improbitate Princeps dæmon, ad ipſas usque ſalutares undas te ſequeba-*

ſequebatur. Pharao in mari ſubmerſus eſt. Iſte in aquas ſaliens ſuffocatur. Et rurſus : neque ſiquis aquâ baptizatur , abſque ſpiritu , perfectam habet gratiam; neque ſiquis , etiam bene compoſitis probisque moribus , non recipiat autem ſignaculum per aquam , intrabit in Regnum Cælorum.

960. Similiter Auguſtinus tractatu illo 4. in Joan. de ipſis dicit : *omnia peccata ſuper illos ſunt , nisi venerint ad baptiſmum , ubi peccata ſolvuntur.* Quod & eâdem Populi Iſraëlitici figura illuſtrat : *quomodo non caruit Populus Iſraël populis Ægyptiorum , nisi cùm veniſſet ad mare rubrum ; ſic preſſuris peccatorum nemo caret* [regulariter loquendo] *nisi cùm ad fontem baptiſmi pervenerit.* Et tr. 13. *quantumcumque Catechumenus proficiat , adhuc ſarcinam iniquitatis ſuæ portat. Non illi dimittitur* [regulariter] *nisi venerit ad baptiſmum.* Et l. 4. de bap. contra Donatiſt. cap. 21. *non dubito Catechumenum , divinâ charitate flagrantem , hæretico baptizato anteponere.* Et nihilominus *illi bono Catechumeno baptiſmus deeſt ad capeſſendum Regnum Cœlorum.* Quia ſcilicet *Catechumeni quamdiu ſunt , ſuper illos ſunt omnia peccata eorum* (ait l. de Symbolo ad catechumen.) & *nisi venerint ad baptiſmum , cum omni ſua excellentia, non poſſunt intrare in Regnum Cœlorum.* Tr. 4. in Joan. eo quòd utique *alterum ſine altero parum eſt, utrumque perficit æternæ poſſeſſionis hæredem* lib. 4. de Baptiſ. contra Donat. cap. 21. *utrumque neceſſarium eſt* (regulariter) *ad Dei Regnum capeſcendum , & baptiſmus , & juſtitia.* L. de unit. Eccleſ. cap. 22. ubi per juſtitiam, charitatis intelligit dilectionem : ſiquidem *charitas inchoata , inchoata juſtitia eſt* &c.

961. Adeo urgentia ſunt illa Auguſtini teſtimonia , ut in vanum adverſarii eorum vim effugere conentur , dicendo vel ea procedere de ſolis baptiſmi contemptoribus , aut neglectoribus , vel , cùm ait , ſuper illos eſſe omnia peccata eorum , id non intelligere de reatu culpæ , ſed pœnæ , vel de obligatione ſuſcipiendi baptiſmum. Enimvero utrumque effugium Auguſtini præcludunt expreſſiones. Neque

que enim baptiſmi ſuſcipiendi obligatio propriè appellatur *ſarcina iniquitatis* ; nec ſimilitudo Ægyptiorum ſubmerſorum in mari rubro, figuraliter exprimit ſolos peccatores quoad pœnam , ſed quoad culpam. Sic etiam , dum l. de ſymbolo ad Catechum. cap. 8. dicit : *Deus non dimittit peccata , nisi baptizatis* , de peccatis ipſis , non de ſolis peccatorum effectibus , ſeu pœnis loquitur. Sequitur enim *ipſa peccata , quæ primùm dimittit , non nisi baptizatis dimittit. Quando ? quando baptizantur.* Ipſos ergo non priùs juſtificat , nec filios adoptionis efficit. *Nam quomodo dicunt Pater noſter , qui nondum nati ſunt ?* Ante baptiſmum ergo cenſet ipſos nondum filios , nondum proinde juſtificatos. Et ideo concludit : *Catechumeni quamdiu ſunt , ſuper illos ſunt omnia peccata eorum.*

962. Denique quòd non loquatur de ſolis baptiſmi contemptoribus , vel neglectoribus , manifeſtum eſt ex eo quòd l. 4. de baptiſmo cap. 21. expreſsè agat de iis etiam Catechumenis , qui *charitate flagrant* , necnon ex hoc quòd tract. 13. in Joan. dicat : *quantumcumque Catechumenus proficiat* (non proficit certè contemptor , ſed deficit) *adhuc ſarcinam iniquitatis ſuæ portat.* Tractatu etiam 4. de Catechumenis *excellentiores gratiæ* , abſtinentibus ab omni concubitu , valefacientibus ſæculo &c. ac proinde competentibus ad baptiſmum anhelantibus , ſeque ad illum ſuſcipiendum , per omne pietatis exercitium cum fervore præparantibus , dixerat, quòd *omnia peccata ſuper illos ſunt , & nisi venerint ad baptiſmum , ubi peccata ſolvuntur , cum omni excellentia ſua non poſſunt intrare in Regnum cœlorum.*

963. Et cui dubium eſſe poteſt , Auguſtinum , nondum baptizatum, unum fuiſſe de bonis Catechumenis iſtis, dum à Deo converſus , ad baptiſmum ſeſe diſponebat ? de ſeipſo ipſe teſtatur l. 8. confeſſ. cap. 12. *flebam amariſſimè contritione cordis mei . . convertiſti enim me ad te , uſque adeò , ut nec uxorem quærerem , nec aliquam ſpem ſæculi hujus* &c. Et l. 9. cap 1. *ſuave mihi ſubitò factum eſt , carere ſuavitate nuga-*

nugarum , & quas amittere metus fuerat , jam dimittere , gaudium erat. Ejiciebas enim eas à me... Et intrabas pro eis omni voluptate dulcior . . . . . omni luce clarior. . . . . omni honore ſublimior. cap. 2. *ſagittaveras cor noſtrum charitate tua.* cap. 4. *in te inflammabar . . . mihi dulceſcere cœperas , & dederas lætitiam in corde meo . . . nec volebam multiplicari terrenis bonis . . . . cùm haberem in æterna ſimplicitate aliud frumentum , & vinum , & oleum.* Non quærebat ergo, nec volebat nisì Deum charitate ipſius ſagittatus. Nihilominus cum talibus & tantis diſpoſitionibus , cum tali & tanta contritione, dilectione , & charitate, eodem cap. 4. ſubjungit ; *Ea fides licèt per talem tantamque dilectionem operans , me ſecurum non faciebat de præteritis peccatis , quæ mihi per baptiſmum tuum nondum remiſſa erant.* Quando ergo de peccatis præteritis deſiit anxius eſſe ? *baptizati ſumus* (ait cap. 6.) & *fugit à nobis ſolicitudo vitæ præteritæ.*

965. Nec diſſimiliter S. Leo Papa epiſt. 91. ad Theodorum Epiſcopum Forojulienſem , uſque- " adeo neceſſarium aſſerit , ut " peccatorum rea- " tus ante ultimum diem , Sacerdotali ſupplicatio- " ne ſolvatur.... (ſic divinæ bonitatis præſidiis or- " dinatis , ut indulgentia Dei nisì ſupplicationibus " Sacerdotum " regulariter " nequeat obtineri) ut " ſubjungat, quòd ſi aliquis eorum , pro quibus ſup- " plicamus , quocumque interceptus obſtaculo.... " priuſquam ad conſtituta remedia perveniat, tem- " poralem vitam .... finierit .... Deus noſter.... " quod Sacerdotale Miniſterium implere non po- " tuit , ſuæ juſtitiæ reſervaverit , ita poteſtatem " ſuam timeri volens , ut hic error omnibus pro- " ſit , & quòd quibuſdam tepidis aut negligentibus recidit nemo " (tametſi non tepidus nec negligens, ſed charitate fervens) non metuat. Ecce dubitat S. Leo de ſalute pœnitentium , etiam non tepidorum , ſed ferventium (de ipſis enim ipſum agere ſignificant verba illa : " ſi aliquis eorum, pro quibus ſupplicamus " id eſt in pœnitentia conſtituto- " rum

rum, pro quibus frequentes manuum impoſitiones, ſupplicationesque tunc fiebant.) De ipſorum inquam perditione timendum LEO cenſet, ob abſolutionis defectum, non obſtante contritione, Deiq; dilectione, quam veriſimile eſt ferventer pœnitentibus non defuiſſe. Et id ipſum non ſolus LEO timendum cenſuit, ſed & idem (circa iſta tempora) communis fuit fidelium ſenſus, quorum ideò de paſtoribus ſuis, ad martyrium properantibus [teſte Victore Uticenſi l. 2. de perſecut. Vandal.] quærela erat: *quibus nos miſeros relinquitis, dum pergitis ad coronam? Qui hos baptizaturi ſunt parvulos fontibus aquæ perennis? Qui nobis pœnitentiæ munus collaturi ſunt, & reconciliationis indulgentiâ, obſtrictos vinculis ſoluturi? quia vobis dictum eſt; quæcumque ſolveritis ſuper terram* &c.

966. Eandem ob cauſam Theodoſius Imperator, à S. Ambroſio abſolutione Communioneque fidelium privatus, ſacerdotalis abſolutionis neceſſitatem. [Non obſtante ſuâ contritione, dilectioneque] optimè & intimè cognoſcens, octo menſes in continuis lachrimis & gemitibus tranſegit, hac ratione quòd *ſibi ad cœlum acceſſus præcluſus eſſet. Nam venit mihi in mentem* [aiebat Rufino familiari ſuo, tanti luctûs cauſam *ſciſcitanti*] *ſententia à Domino prolata... quemcumque ligaveritis ſuper terram, erit ligatus & in Cœlis.* ſic refert Theodoretus l. 5. hiſtor. cap. 17.

966. Refert etiam Gregorius Niſſenus de Archia, nobili Cumano, in Ponto, quòd (cùm baptiſmum ſuum diſtuliſſet) in prælio graviter vulneratus, tanto ardore baptiſmum expetierit, ut, cùm aqua deficeret, lamentabiliter clamaret: *montes & ſilvæ baptizate me, arbores & rupes date gratiam.*

967. Denique eodem ex capite Auguſtinus epiſt. 180. ad Honorat. oſtendit Miniſtrorum obligationem, non deſerendi Eccleſias ſuas, perſecutionis tempore „ An non cogitamus (inquit) cùm ad iſtorum „ periculorum extrema pervenitur, nec eſt poteſtas „

ul-

" la fugiendi, quantus in Ecclesiam fieri soleat ab " utroque sexu, atque ab omni ætate concursus, a- " liis Baptismum flagitantibus, aliis reconciliatio- " nem, aliis etiam pœnitentiæ ipsius actionem, om- " nibus consolationem, & Sacramentorum confec- " tionem, & erogationem. Ubi, si Ministri de- " sunt, qnantum exitium sequitur eos, qui ex hoc " sæculo vel non regenerati exeunt, vel ligati ? " Quantus est etiam luctus fidelium suorum, qui " eos secum in vitæ æternæ requiem non habebunt? " quantos denique gemitus omnium, & quorumdam? " quanta blasphemia, de absentia ministeriorum, & " Ministrorum.

968. Ista sunt loca, ex quibus Pamelius ad laudatam epist. Cypriani colligit, *improbabilem esse eorum sententiam, qui solam contritionem sufficere plerumque existimant ad remissionem peccatorum. Si enim verum esset, non tantopere inculcaretur à Patribus necessitas absolutionis, & reconciliationis.*

969. Noster quoque Waldensis tom. 2. doctrin. fid. de Sacram. cap. 97. ex communi Sanctorum doctrina mirè urget necessitatem suscipiendi actu Sacramenta, non obstante flagranti charitate Catechumenorum, vel pœnitentium.

970. Et verò SS. Patribus relatis accedit S. Fulgentius, cui, cùm Ferrandus, Diaconus Cartaginensis, quæstionem proposuisset de juvene Æthiope in infirmitate baptizato, dum sensibus esset destitutus, qui tamen ante infirmitatem inter competentes admissus, ad Baptismum in vigilia Paschæ suscipiendum lachrymis, orationibus, jejuniis, sæculi abrenuntiatione, Christi confessione &c., piè & exactè se præparaverat. Cùm (inquam) Ferrandus quæsisset, num Æthiops ille per pia illa exercitia [inter quæ vera contritio, Deique dilectio semper fuit] ante susceptum Baptismum, remissionem non meruisset peccatorum ? Respondit Fulgentius, quòd per illa quidem meruerit, ut sibi peccata per Baptismum, etiam nescienti collatum, remitterentur, sed non ut ante Baptismum remitterentur : " illum uti-

...ing to the Linnean system, the Class is determined by the number of the stamens, and the Order by the number of the pistils. Thus, the Class Monandria contains all those plants which have only one stamen in each flower; the Order Monogynia contains all those which have only one pistil in each flower. Now, the Class Monandria contains many plants which have only one pistil in each flower, and many which have more than one pistil in each flower; and the Order Monogynia contains many plants which have only one stamen in each flower, and many which have more than one stamen in each flower. Therefore, the Linnean system is not a natural system, but an artificial system.

là fide (cum ſpe & charitate , ùt antè) *poſſe ſalvari cum deſiderio percipiendi Sacramentum, ſi tamen pro adimplendo deſiderio mors anticipans , ſeu alia quæcumque vis invincibilis obviarit . . . . Si fortè peccator corde pœniteat , ſed intercurrente articulo neceſſitatis, ad confeſſionem pervenire non poſſit , confidenter credere debemus , quòd ſummus Sacerdos complet in eo quod mortalis non potuit , & jam apud Deum factum conſtat , quod homo quidem verè voluit , ſed non potuit adimplere. Quia confeſſionem non contemptus excluſit , ſed impedivit neceſſitas.* Hanc ſententiam INNOCENTIUS III. canonizavit cap. *Apoſtolicam* de Præsb. non baptizato. Eſtque hodie adeo communis Eccleſiæ ſenſus , ut jam dubitandum non ſit, quòd vera converſio peccatoris , cui non deeſt fides recta , ſpes pia , charitas ſincera , abſque actuali ſuſceptione Sacramenti , juſtificet & ſalvet in dicto caſu neceſſitatis. Non extra illum (regulariter loquendo) cùm ad eum ſe reſtringant tam Ambroſius & Auguſtinus , quàm Bernardus , INNOCENTIUS III. , & alii infrà referendi. Nec profectò extra iſtius neceſſitatis articulum procedit ratio ab ipſis allegata : quòd utique defectum Sacramenti Deus inviſibiliter ſuppleat, dum Sacramentum homo viſibiliter percipere non potuit. Igitur vera converſio, cum fide recta , ſpe pia , charitateque ſincera , extra dictæ neceſſitatis articulum , eſſe poteſt ſine peccatorum remiſſione , nec ad eam ordinariè perducit , nisì dum actu percipitur Pœnitentiæ Sacramentum. Neceſſitas ergo talis converſionis inutile non reddit iſtud Sacramentum.

973 Nec videtur ſatis tutum aſſerere contrarium , non ſolùm quia eſt contra conſtantem Sanctorum doctrinam , ſed & quia in Wicleffo damnatum videtur à Concilio Conſtantienſi , & à MARTINO V. , à quibus iſte Wicleffi articulus damnatus fuit : *ſi homo fuerit debitè contritus , omnis confeſſio exterior eſt ipſi ſuperflua , & inutilis.* Neque enim Wicleffus id dixit , nisì de contritione dilectrice , de eaque ipſum Waldenſis noſter intellexit loco ſuprâ relato.

974.

Digitized by Google

974. Hoc denique aſſerere, eſt contra Tridentinum ſeſſ. 13 cap. 7., & can. 11.: ſiquidem ibi ſic habet: *Ne tantum* (Euchariſtiæ) *Sacramentum indignè. . . . ſumatur, ſtatuit, atque declarat hæc S. Synodus illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumcumque ſe contritos exiſtiment, habitâ copiâ Confeſſoris, neceſſariò præmittendam eſſe confeſſionem Sacramentalem.* Eam igitur Tridentinum non credit fruſtraneam homini, quantumcumque ſe contritum exiſtimanti, etiam contritione dilectrice. Neque enim dubium eſſe poteſt, contritos contritione dilectrice, iſta Tridentini declaratione comprehendi. Peccaretque contra eam, qui contrarium auderet *docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu publicè diſputando defendere.* Hoc enim ſub pœna excommunicationis Tridentinum prohibet ibidem.

975. Quid plura? neceſſitas divinæ dilectionis in pœnitentia, quam ante Baptiſmum agi oportet, fruſtraneum non reddit Baptiſmi Sacramentum, prout ibidem Concilium declarat ſeſſ. 6. c. 6. Neque ergo neceſſitas ejuſdem dilectionis in contritione neceſſaria ad Sacramentum Pœnitentiæ, fruſtraneum reddit iſtud Sacramentum.

CAPUT LXXXII.

Tametsi contritio perfecta cum Sacramento requireretur (quod non concedimus) non ideo frustraneum esset Pœnitentiæ Sacramentum.

976. PROBATUR, quia neque Tudetanus Antistes, qui in Concilio Tridentino contritionem perfectam requisivit, frustraneum Pœnitentiæ Sacramentum credidit, nec tot antiqui Theologi, in superioribus commemorati, nec *plures* illi *magnique* Theologi, qui post Tridentinum *in pœnitente*, antequam absolvatur, *contritionem veram*, *charitate formatam* [apud Comitolum in resp. moral.] requisierunt. Neque sententiam ipsorum per Tridentinum damnatam censemus, tametsi eam minimè sequamur. Ut enim suprà vidimus, propositum fuit Patribus Tridentinis, celebres Scholasticorum sententias non damnare. Usque ad Tridentinum verò, adeo celebris fuit antiqua illa Scholasticorum sententia, ut de ea Morinus testetur, *aliis omnibus sigillatim sumptis prævaluisse, maximosque viros, & magno numero, paulò ante Tridentinum, hanc sententiam defendisse.*

977. Et confirmatur primò, quia, teste Palavicino, l. 12. c. 10. vel sola Cajetani & Adriani sententia expungi fecit canonem, alioqui paratum, quo damnabatur, *quisquis negaret, contritione, quâ pœnitens, divinâ gratiâ per Christum coôperante, dolet de peccatis propter Deum, cum proposito confitendi, & satisfaciendi, remitti peccata.* Cùm enim *Baltasar Ere-*

Eredia, Calaritanus Archiepiſcopus admonuiſſet, eam eſſe Cajetani, & Adriani ſententiam, & ideò damnandam non eſſe: Canon iſte omiſſus fuit. Si ſola duorum iſtorum authoritas damnationem iſtam impedivit; quantò magis ſententia tot, & tantorum Doctorum proximè laudatorum &c.?

978. Confirmatur ſecundò, quia ſaltem ſententia tam celebris damnata non fuiſſet abſque contradictione. Neque enim Tudetanus, aliique Tridentini Patres, abſque contradictione damnari permiſiſſent ſententiam ſuam, ſi Calaritanus abſque eâ damnari non permiſit alienam. At contradictionis mentio nulla legitur Tridentina in Hiſtoria, magis quàm damnationis.

979. Si dicas, Tudetani ſententiam implicitè damnatam fuiſſe, per definitionem, quâ definitum eſt, quòd *res & effectus hujus Sacramenti, quantùm ad ejus vim pertinet, reconciliatio eſt cum Deo*, quòdque abſolutio actus ſit judicialis.

Contra: Tudetanus non ideo negavit, abſolutionem eſſe actum judicialem, quia perfectam requiſivit contritionem. Neque enim abſolutio eſſe deſinit actus judicialis, dum impenditur peccatori, cujus peccata per contritionem vel confeſſionem præcedentem remiſſa ſunt. Adhuc enim tunc Sacerdos verè abſolvit, verè Deo reconciliat, & adhuc ſententia abſolutionis ipſius actus eſt judicialis, ùt Doctores communiter fatentur. Sicque Tudetanus in Tridentino ſuſtinuit, ad peccatorum remiſſionem neceſſariam eſſe perfectam contritionem, ut tamen negaverit, *hinc argui, per Sacramentum peccata non remitti. Tametſi enim Sacramentum ea jam invenit remiſſa, præeuntis contritionis efficacitate, ipſa contritio id præſtat virtute Sacramenti, cujus votum in ea continetur.* Sic refert Pallavicinus loco relato.

980. Et poteſt non uno ſenſu id explicari. Primò, quia ùt S. Thomas ait in 4. diſt. 18. *virtus clavium poteſt operari ad culpæ remiſſionem, prout in voto exiſtens.* Pœnitentiæ proinde Sacramentum (& idem eſt de Baptiſmo) nondum exiſtens phyſicè,

ſed moraliter dumtaxat [in voto ſuſcipientis] mo-raliter cauſare poteſt gratiam , in virtute Paſſionis Chriſti, ad eum ferè modum, quo ipſa Chriſti Paſſio , nondum exiſtens actu , ſed moraliter in ſcientia & intentione Dei , verè moraliter cauſavit gratiam in Patribus veteris Teſtamenti. Videri poteſt noſter Joannes-Maria Verratus , doctiſſimus Theologus , in diſputationibus quas adverſus Lutheranos anno 1547. ad PAULUM III. edidit diſp. 7. de pœnitentia interiori , ubi loquens de contritione , in qua includitur votum confitendi , dicit , quòd *Pœnitentiæ Sacramentum operatur in hujuſmodi verâ & ſufficienti contritione , antequam exhibeatur in opere , eo modo quo Sacramenta habent cauſalitatem reſpectu ſui effectûs. Nam ſtatuit Deus , quòd cùm quis contritus habet votum , ſeu propoſitum confitendi , ac ſuſcipiendi Pœnitentiæ Sacramentum , aſſiſtere vult huic ſic contrito ad delendum peccatum. Quod non faceret , ſi votum ſuſcipiendi Pœnitentiæ Sacramentum non haberet . . . . Et hoc quidem ſignum eſt magnæ efficaciæ illius utiliſſimi Sacramenti : quemadmodum & Chriſti Paſſio in hoc efficax mirabiliter fuit , quoniam operata eſt ſalutem Patribus veteris Teſtamenti , priùs quàm exhiberetur in effectu . . . . Quapropter Sacramentum Pœnitentiæ delet actuale peccatum , prout comprehendit contritionem internam , & exteriorem confeſſionem & ſatisfactionem. Hæ namque partes ſunt integrales Sacramenti Pœnitentiæ , ſine quibus hujuſmodi confeſſionis Sacramentum eſſe non poteſt. Liquet igitur Sacerdotem Evangelicum , imponendo manus ſuper peccatorem ſufficienter contritum , abſolvere ipſum , tamquam Chriſti Miniſtrum ab omnibus peccatis ſuis , dicendo , ego te abſolvo.*

981. Secundò , Pœnitentiæ Sacramentum , in ſententia illa , ſubinde etiam primam gratiam operatur , dum actu exiſtit , *exempli causâ* [proſequitur Verratus noſter] *ſi quis ſufficienter non contritus ad confeſſionis Sacramentum accederet , in primo autem inſtanti verborum abſolutionis , ſeu in illo momento , in*

qua

quo Sacerdos incipit illum [poſt ſeriam exhortationem deprecationemque] *abſolvere*, Domino exhortionem, partemque abſolutionis deprecativam, atque confeſſionis humilitatem benedicente, *eliceret plenum ac perfectum actum contritionis : tum in illo inſtanti infunderetur prima gratia*, quæ correſponderet actui contritionis, cum gradu præcisè correſpondente operationi ſacramentali, & totum eſſet una *prima gratia*, *cujus efficax ſignum eſſet Pœnitentiæ Sacramentum*, *ut involvit contritionem in actu*, *ac ſatisfactionem in voto.*

982. Tertiò, *omne Sacramentum* [ùt S. Thomas ait 3. p. q. 86. a. 6. in corp.] *producit effectum ſuum*, *non ſolùm virtute formæ*, *ſed etiam virtute materiæ. Unde ſicut remiſsio culpæ fit in baptiſmo*, *non ſolùm ratione formæ*, *ſed etiam virtute materiæ*, *ſcilicet aquæ*, *principaliùs tamen virtute formæ*, *ex qua*, *& ipſâ aquâ virtutem recipit. Ita etiam & remiſsio culpæ eſt effectus pœnitentiæ*, *principaliùs quidem ex virtute clavium*, *quas habent miniſtri* (*ex quarum parte accipitur id quod eſt formale in hoc Sacramento*) *ſecundariò autem ex vi actuum pœnitentis pertinentium ad virtutem pœnitentiæ*, *tamen prout hi actus aliqualiter ordinantur ad claves Eccleſiæ*, & prout per fidem ordinantur etiam ad Paſſionem Chriſti. Quia ſicut ad 3. ait : *ad Paſsionem Chriſti ordinantur actus pœnitentiæ virtutis*, *& per fidem*, *& per ordinem ad claves Eccleſiæ. Et ideo utroque modo cauſat remiſsionem culpæ virtute Paſsionis Chriſti.*

983. Itaque Sacramentum Pœnitentiæ, juxta S. Doctorem, conſiderari debet ùt totum quoddam morale, cujus partes materiales ſimul tempore indivifibiliter non ſunt ; imò nec forma ipſa, utpote conſtans verbis, quorum priora tranſeunt, dum poſteriora proferuntur. Quo tamen non obſtante, omnia hæc virtutem ſuam ſimul & conjunctim moraliter exerunt. Quia licèt tempore ſeparata, ex intentione Chriſti conjunguntur, per virtutemque Paſſionis ipſius ſimul concurrunt ad applicandum pœ-

nitenti meritum ipſius Paſſionis, per quod peccatorum ſit remiſſio. Quæ dum fit tempore contritionis, vel confeſſionis, moraliter non cenſetur fieri extra Sacramentum, ſed in ipſa actuali ſuſceptione Sacramenti, & principaliùs per abſolutionem (in voto exiſtentem) quàm per contritionem, vel confeſſionem. Cenſetur namque fieri in Sacramenti ſuſceptione, quod fit in aliqua parte ipſius, cum ordine ad ipſum totum morale, quo hæc omnia continentur. Et dum remiſſio fit in contritione v. g., non fit niſi virtute Paſſionis Chriſti, qui dum clavium miniſterium inſtituit, voluit ut Sacramenti Pœnitentiæ partibus aſſiſteret virtus Paſſionis ſuæ, & ut ob clavium virtutem fieri cenſeretur, quod fieret in aliqua parte Sacramenti Pœnitentiæ, ad claves ordinata,

984. Et ideo aſſertionem noſtram Catechiſmus Romanus p. 2. cap. 5. q. 13. confirmat dicens, Sacerdotem verba illa, *ego te abſolvo, non minùs verè de illo etiam homine pronuntiare, qui priùs ardentiſſimæ contritionis vi, accedente tamen confeſſionis voto, peccatorum veniam à Deo conſecutus eſt.*

CAPUT

CAPUT LXXXIII.

Non omnis contritio ex Dei propter ſe amore, etiam ſuper omnia, eſt contritio perfecta. Nec omnis dilectio Dei propter ſe ſuper omnia, eſt dilectio perfecta.

985. PLURIBUS argumentis ſuprà oſtendimus, veram pœnitentiam, contritionemque ex vera Dei charitate procedere, & quidem ex charitate ſuper omnia. Cùm pœnitentia & contritio eſſe debeat de peccato in quantùm peccatum eſt, & peccatum mortale (de quo principaliter agitur) ideo tale peccatum ſit, quia contrarium charitati, ſeu dilectioni Dei ſuper omnia : ad cujus proinde remiſſionem neceſſe eſt adverſùs peccatum moveri motu contrario, per charitatem ſcilicet, dilectionemque Dei ſuper omnia. Cùm aliter reparari nequeat injuria Deo facta per peccatum, nec reſtitui dilectio Dei ſuper omnia, ipſi tunc injuſtè ſublata, cùm creatura plus Deo fuit dilecta. Et hinc eſt quòd ſicut Deus jubet ſe diligi ex toto corde, ſic jubet ut peccator ad ipſum convertatur *ex toto corde*, id eſt ſuper omnia.

986. Sed hoc eſt, unde palmare ſuum contra divinæ dilectionis neceſſitatem argumentum petunt adverſarii. Exiſtimant enim omnem dilectionem Dei propter ſe ſuper omnia eſſe dilectionem perfectam, ac per conſequens omnem contritionem ex dilectione Dei propter ſe ſuper omnia contritionem eſſe perfectam. Ideo arguunt à nobis exigi contri-

tionem perfectam & per se justificantem, dum exigitur contritio ex dilectione Dei propter se super omnia. Istud argumentum est quod hìc refellendum suscipimus.

987. Sed ante, Lectorem monitum volo, per dilectionem Dei super omnia, quam requirimus, à nobis non intelligi dilectionem super omnia effectu, sed super omnia affectu. Quem Lovanienses ideo rectè prędominantem vocant, quia cùm omnem mortaliter peccandi affectum excludere debeat, omni affectu mortaliter peccandi major & fortior esse debet, atque præ omnibus aliis affectibus in corde dominari. Unde & isto termino termino amoris prędominantis dudum usus est S. Bonaventura in 4. dist. 16. a. 2. q. 1. *de dolore contritionis, in comparatione ad alios dolores, dico sicut de amore, quòd oportet quòd habeat prædominium.* Adrianus quoque VI. in 4. de confess. q. 5. dub. 5. *nisi perfectâ*, id est plenâ, *voluntate convertatur ad Deum, & efficaciter velit placere* Deo, *ut affectus sit omnibus aliis prædominans, nequaquam reponitur ad statum salutis.* Petrus Soto in meth. conf. addit ad tit. peccat. recid. p. 206. *non aliter remittitur peccatum, nisi cùm in divinis oculis ita ejus amor prædominatur cordi, ut ille præ omnibus ametur*, sive ùt Albertus Pighius in controvers. pręcipuar. explic. controv. 9. *nisi amor Dei primas teneat, & amori nostri præponderet.*

§ 1.

Prima Assertionis probatio ex Scriptura.

988. PRIMÒ probatur exemplo Petri Apostolorum Principis, cui non defuit amor Dei proprer se, affectu super omnia, cum Joan. 13. Christo dixit. *Animam meam pro te ponam*; defuit tamen Charitas perfecta, Augustino docente l. de grat. & lib. arb. cap. 17. *quamvis parva & imperfecta*, Charitas *non deerat, quando dicebat Do-*

mno

mino : animam meam pro te ponam. Defuiſſe etiam perfectam, Salvator innuit ipſi reſpondendo : *non potes me ſequi modò*, quaſi diceret, tua in me charitas, ſatis valida & perfecta non eſt, ut ſequi me poſſis modò.

989. Secundò, exemplo Magdalenæ, Apoſtoliq; Pauli, de quibus v. cap. 80. Quòd enim Deum propter ſe dilexerint, ibidem oſtenſum eſt. Quòd etiam affectu ſuper omnia, vix dubitari poteſt de Magdalena, quæ [teſte Veritate] dilexit multum, omnemque reſpectum humanum, omnem confuſionem contempſit, ùt ad Chriſtum irrueret, *importuna convivio opportuna beneficio.* Vix etiam dubitari poteſt de Paulo, ùtpote ex toto corde converſo. Nec tamen ſive ipſius, ſive Magdalenæ converſio, dilectioque, ipſos juſtificavit, ante Chriſti remiſſionem, vel baptiſmi ſuſceptionem reſpectivè, prout ibidem oſtendimus.

990. Tertiò, perfecta charitas foras mittit timorem, Joan. 4. v. 18. *ſed non omnis Dei propter ſe dilectio*, etiam affectu ſuper omnia, foras mittit timorem, ùt apparuit in amore Petri, apparetque quotidie in multis, quorum Dei propter ſe amor, quamvis affectu ſuper omnia, ob ſuam equidem imperfectionem indiget ſtimulo timoris.

991. Quartò, ex v. 16. ibidem *in hoc perfecta eſt charitas Dei nobiſcum, ùt fiduciam habeamus in die judicii.* Ad quæ verba Auguſtinus tr. 9. in Jo. *quid eſt habere fiduciam in die judicii? non timere ne veniat dies judicii.* Hoc autem timent innumeri homines, quibus ineſt aliqua Dei propter ſe dilectio, etiam affectu ſuper omnia.

992. Quintò, contritio perfecta, admodum vehemens, acris & incenſa eſſe debet, ut ex Deuter. 4. Herem. 29. Mich. 4. Herem. 6. nec non exemplis eorum, quos in perfectæ contritionis exemplum nobis Scriptura proponit, colligunt SS. Patres cap. 79. relati. Talis verò non eſt omnis contritio ex Dei propter ſe amore, etiam affectu

ſuper

ſuper omnia: non omnis ergo contritio hujuſmodi eſt perfecta.

§. 2.

Secunda probatio ex Sanctis Patribus, Conciliis, & Catechiſmo Romano.

993. Imprimis ex eo quòd juxta unanimem ſententiam Sanctorum Patrum capite illo 79. laudatorum ſola illa contritio perfecta ſit, quæ adeò vehemens eſt, & incenſa, ùt doloris acerbitas cum ſcelerum magnitudine æquari conferrique poſſit. Qualis profectò non eſt omnis contritio ex amore Dei propter ſe, affectu ſuper omnia. Confer quæ dixi cap. 18., & obſerva Hermam, S. Pauli diſcipulum, à Patribus commendatiſſimum, l. 3. ſimilit. 7. inducere angelum dicentem ſibi: *ego ſcio totis præcordiis eos agere pœnitentiam* (adeoq; ſuper omnia) *numquid ergo protinus putas aboleri delicta eorum qui* [*talem*] *agunt pœnitentiam? non proinde continuò: ſed oportet eum qui agit pœnitentiam, affligere animam ſuam & humilem animo ſe præſtare in omni negotio, & vexationes multas variaſque perferre* &c. Obſerva etiam reliquos Patres, ſaltem ad contritionem perfectam, cum Sciptura requirere, *dolorem quaſi parturientis*, *luctum quaſi unigeniti*, *rugitum quaſi urſi*, *contritionem amaram* Unde Juſtinus Martyr in fine dialogi cum Triſone loquens de contritione David, *cujus* (inquit) *peccatum tunc demum remiſſum eſt, cum ita ploravit, ſicut de eo ſcriptum eſt . . . ac tunc demum, cum tantopere flevit.* Ambroſius pœnitentiam exigit, *quæ aut æquet crimina, aut excedat.* Auguſtinus, *vehementiſſimam moleſtiam humiliationis.* Cæſarius, *ingentem rugitum*, Gregorius, *compunctionem cum magna fortitudine.* Bernardus, *grandia lamenta.* Petrus Bleſenſis, *dolorem cordis acerbiſſimum.* Videri poteſt Morinus l. 1. c. 12. 13. & 14.

994. Deinde probatur ex doctrina Patrum Cypriani, Nazianzeni, Auguſtini, Leonis Papæ, Fulgentii, Bernardi cap. 80. laudatorum, ſecundùm quos ante actua-

actualem ſuſceptionem Sacramenti Baptiſmi, vel Pœnitentiæ, regulariter non contingit, imo verò rariſſimè, quòd remiſſio peccatorum obtineatur. Atqui non adeo rarò, imo ſatis frequenter id contingeret, ſi omnis contritio ex Dei propter ſe amore affectu ſuper omnia, quamlibet remiſſa, foret contritio perfecta; per ſe proinde juſtificans. Cùm contritio, ſaltem remiſſa, ex amore Dei propter ſe, affectu ſuper omnia, non adeo rara ſit, ſed frequens, ſaltem in hominibus piis, poſt lapſum meræ fragilitatis ad Deum revertentibus, ſicut & in catechumenis charitate flagrantibus, qualis fuit Auguſtinus, & alii de quibus cap. illo 80.

995. Tertiò, ſi omnis charitas (veri nominis) eſſet perfecta Auguſtinus tr. 5 in Joann. non diceret: *numquid mox ut naſcitur charitas, prorſus perfecta eſt? ut perficiatur naſcitur, cùm fuerit nata, nutritur; cùm fuerit nutrita, roboratur; cùm fuerit roborata, perficitur; cùm ad perfectionem venerit, quid dicit? mihi vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum.*

996. Quartò, ſi amor Dei propter ſe, affectu ſuper omnia, foret charitas perfecta; omnis homo, Deum amans ſuper omnia, propter ſe, eſſet homo perfectus & ſanctus. Hoc autem dici non poteſt: cùm in amore Dei ſuper omnia propter ſe dentur gradus proximè dicti, nativitatis, ſeu inchoationis, nutritionis, roborationis, perfectionis; dicatque Auguſtinus, *charitas inchoata, inchoata juſtitia eſt; charitas provecta, provecta juſtitia eſt; charitas perfecta, perfecta juſtitia eſt.*

997. Quintò, amor Dei propter ſe, non ſolùm eſſe debet affectu ſuper omnia, ſed & effectu ſuper omnia, ſecundùm doctrinam Sanctorum, ùt ſit charitas perfecta, perfectaque; juſtitia: ita ſcilicet ut affectus divini amoris hìc & nunc tam fortis ſit & validus, ut etiamſi hìc & nunc præſens foret occaſio ſuſtinendi, non ſolùm jacturam rerum temporalium, ſed & vitæ propriæ, ſuſtinendi etiam graviſſimos cruciatus, uſque ad ipſam mortem, ea omnia ſuſtineret, potiùs quàm à charitate Dei recederet. Quòd enim

ad

998. Sextò, adhuc ampliùs exigere videtur Auguſtinus, nimirum ut, ſecundùm præſentem cordis diſpoſitionem, homo ſatis fortis ſit ad iſta ſuſtinenda, non ſolùm patienter, verùm & delectabiliter, eo quòd præſens charitas ſic vincat omnem vitæ præſentis, cæterarumque rerum cupiditatem, ut Deum taliter amanti tædioſa ſit vita præſens, & optata mors, ſicque *patienter vivat, & delectabiliter moriatur.* Quod non contingit iis, qui adhuc retinent adhæſivam erga vitam ſuam, vel res temporales cupiditatem. Tales enim nec delectabiliter moriuntur, nec corde omnino pleno dicunt: *cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto.* Quod ſecundùm Auguſtinum (apud S. Thomam 2. 2. q. 24. a. 8.) charitas, dicit, *cùm ad perfectionem venerit.* Secundùm Auguſtinum proinde perfecta charitas viciſſe debet omnem affixivam cupiditatem modo dicto. Unde lib. de agon. Chriſt. c. 33. *perfecta* [inquit] *charitas nec cupiditatem habet ſæculi, nec timorem, id eſt nec cupiditatem, ut acquirat res temporales, nec timorem ne amittat.* Et tr. 9. in epiſt. Joan.: *perfecta charitas facit perfectam juſtitiam, & non habet quare timeat; imò habet quare deſideret, ut tranſeat iniquitas, & veniat Regnum Dei.* Nondum itaque perfecti *ſunt homines, qui cum patientia moriuntur* [ait ibidem:] *ſunt autem quidam perfecti, qui cum patientia vivunt. Quid dixi? qui adhuc deſiderat iſtam vitam, quando illi venerit dies mortis, patienter tolerat mortem. Luctatur adverſùm ſe, ut ſequatur voluntatem Dei. . . . Ex deſiderio vitæ præſentis fit lucta cum morte* (aliàs non fieret, quia, ùt alibi dicit, *non eſt in carendo difficultas, ubi non eſt in habendo cupiditas*) *& adhibet patientiam, & fortitudinem, ut æquo animo moriatur. Iſte patienter moritur. Qui autem deſiderat, ſicut dicit Apoſtolus, diſſolvi, & eſſe cum Chriſto, non patienter moritur, ſed patienter vivit, & delectabiliter moritur.*

999. Septimò, Concilium Arauſicanum (cujus Canones, Auguſtini doctrinâ pleni ſunt) can. ult. ſupponit in Catechumenis veram charitatem, ante Baptiſmi

Baptiſmi ſuſceptionem (regulariter proinde ante peccatorum remiſſionem) dum ait : *Deus, nullis præcedentibus meritis, & fidem & amorem ſui priùs inſpirat, ut Baptiſmi Sacramentum fideliter requiramus.* Per amorem quoque cœlitus inſpiratum, charitatem Auguſtinus intelligit, utì tom. 1. demonſtramus. Tridentinum quoque ſeſſ. 6. cap. 6. ad pœnitentiam, quam ante Baptiſmum agi oportet, veri nominis charitatem requirit, dum requirit dilectionem Dei, tamquam fontis omnis juſtitiæ, utì probavimus cap. 67. Certum eſt ergo, quòd non omnem veri nominis charitatem cenſuerit eſſe perfectam : cùm certum ſit, quòd perfectam non requiſierit charitatem.

1000. Octavò, tametſi idem Concilium ſeſſ. 14. cap. 4. definierit, *contritionem aliquando charitate perfectam eſſe, hominemque Deo reconciliare priuſquam* Pœnitentiæ *Sacramentum actu ſuſcipiatur*; non omnem tamen contritionem ex Dei propter ſe amore eſſe perfectam, per ſeque juſtificantem, ſatis ſignificavit, dum expunctum voluit Canonem, quo damnabatur *quiſquis negaret, contritione, quâ pœnitens, divinâ gratia per Chriſtum coöperante, dolet de peccatis propter Deum, cum propoſito confitendi, & ſatisfaciendi, remitti peccata.* Quem Canonem Patres ideo non probarunt, quia *Balthaſar Eredia, Calaritanus Archiepiſcopus admonuit, cùm ea eſſet Cajetani, & Adriani ſententia, damnandam non eſſe*, ut Palavicinus narrat, lib. 12. c. 10. Cajetanus verò & Adrianus eam intellexerunt de contritione propter Deum ſuper omnia dilectum, ùt videbitur n. 1017 & 1019.

1001. Nonò, tametſi Patribus Tridentinis ignotum haud fuerit, verum Dei propter ſe amorem, affectu ſuper omnia; non omnino rarum eſſe, ſed ſatis, frequentem piis fidelibus, præſertim Sacerdotibus communicare, vel celebrare volentibus; perfectam tamen charitatem, per ſeque juſtificantem, in ipſis raram eſſe cenſuit, dum Sacerdotibus, quantumvis ſibi contriti videatur, abſque prævia confeſſio-

feſſione, divina Myſteria peragere non permittit, nisi, urgente peragendi neceſſitate, Confeſſarius deeſſet : *ne tantum Sacramentum indignè ſumatur, ſtatuit illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam ſe contritos exiſtiment, habitâ copiâ Confeſſoris, præmittendam eſſe Confeſſionem Sacramentalem*, ſeſſ. 13. c. 7. Si enim contritionem perfectam in ipſis frequentem cenſuiſſet, periculum indignè ſumendi frequenter abeſſe credidiſſet ; nec proinde addidiſſet, *quantumcumque ſe contritos exiſtiment.* Hoc quippe addidit, quia rarò quis prudenter exiſtimare poteſt ſe perfectè contritum. In re namque incerta, quod rarum eſt, prudenter non præſumitur.

1002. Decimò, Tridentinos Patres agnoviſſe Dei propter ſe dilectionem, charitatisque actum in homine nondum juſtificato, conſtat ex hiſtoria ſæpè laudata l. 8. cap. 14. ubi dixiſſe memorantur, quòd in Decreto ſeſſ. 6. factus ſit ſermo de *quodam actu charitatis*, inter diſpoſitiones neceſſarias ad juſtificationem, *cùm inſit aliqua dilectio in homine, non quidem obtinente, ſed exoptante juſtitiam.* Ecce in homine, nondum obtinente gratiam juſtificantem, dilectionem agnoſcunt, quæ ſit *charitatis actus*, dilectio proinde Dei propter ſe ; nec tamen ſit dilectio perfecta, utpote quam iidem Patres nunquam agnoverunt ſeparatam à gratia juſtificante.

1003. Undecimò, idipſum probatur ex Catechiſmo Romano p. 2. de pœnit. q. 26. ubi docet, contritionem perfectam debere eſſe non ſolùm *maximam*, id eſt ſuper omnia, & prędominantem, ſed & *vehementiſſimam* : *ſit non ſolùm maxima, ſed vehementiſſima : etenim in Deuteronomis ſcriptum eſt, cùm quæſieris Dominum Deum tuum, invenies eum, ſi tamen toto corde quæſieris, & totâ tribulatione animæ tuæ.* Idque exponens q. 32. *ut enim concedamus* (inquit) *contritione peccata deleri, quis ignorat illam adeo vehementem, acrem, incenſam eſſe oportere, ut doloris acerbitas cum ſcelerum magnitudine æquari conferrique poſſit ?* Ecce quantam in ea vehementiam, ſeu

inten-

intenſionem poſtulat : tantam utique, ut dicat, eam in valde paucis reperiri, atque à pauciſſimis hâc viâ peccatorum veniam poſſe ſperari ; ideoque à Domino faciliorem viam inſtitutam, per traditas Eccleſiæ claves, quibus iſti defectui ſubveniretur : *at quoniam pauci admodùm ad hunc gradum perveniunt, fiebat etiam ut à pauciſſimis hâc viâ peccatorum venia ſperanda eſſet. Quare neceſſe fuit, ut clementiſſimus Dominus faciliori ratione communi hominum ſaluti conſuleret. Quod quidem admirabili conſilio effecit, cùm claves regni cœleſtis Eccleſiæ tradidit* &c.

§ 3.

Tertia probatio, ex denſiſſimo agmine præcipuorum Theologorum, eorumque Principibus, S. Thoma, & Scoto.

1004. NON omnem quippe veram contritionem, nec omnem veram Dei propter ſe dilectionem, perfectam eſſe, nec cum peccatorum remiſſione ſemper conjunctam, antiqua eſt celebriſque ſententia, nec ſine magna antiquitatis imperitia à novioribus quibuſdam traducitur ut nova. Cùm non ſolûm ſententia ſit veterum Pátrum, ùt vidimus §. præcedenti, ſed veterum quoque præcipuorumque Theologorum, ipſorum etiam ſcholæ Principum, S. Thomæ & Scoti.

1005. Si quidem S. Thomas in 2. diſt. 3. q. 3. ubi quærit, *utrum Angelus in ſuo ſtatu naturali, dilexerit Deum pluſquam ſe & omnia alia* ? cùm pro parte negativa primo loco ſic arguiſſet : Deum diligere, eſt actus charitatis. Sed actus charitatis, charitatem non habentis eſſe non poteſt. Cùm charitas, utpote nunquam informis, ſine gratia non ſit. Angeli verò, in illo ſtatu, nec gratiam habebant, nec charitatem. Ad 1. reſpondet, *quòd actus charitatis poteſt dici dupliciter, vel qui eſt ex charitate* (habituali utique) *& hoc non eſt niſi in habente charitatem*

tem (habitualem) *vel qui eſt ad charitatem, non ſicut meritorius, vel generativus, ſed ſicut præparativus. Et hic actus charitatis ante habitam charitatem* [habitualem, ut ante, adeoque ante gratiam ſanctificantem] *haberi poteſt, ſicut facere juſta, ante habitum juſtitiæ.*

1006. Nec loquitur de ſola anterioritate naturæ, ſed temporis, ùt oſtendit ſimile quod adfert, de faciente juſtitiam ante habitum juſtitiæ. Quod & oſtendunt verba quæ S. Doctor ibidem ſubjungit. *Cùm dicitur de charitate carente, quòd diligit Deum propter ſe, ly propter denotat habitudinem finis*, quibus expreſsè admittit dilectionem Dei propter ſe (etiam ſuper omnia : de ea namque S. Doctorem loqui, titulus iſtius quæſtionis manifeſtat) in eo qui charitate habituali caret : manifeſtum eſt autem, carentiam, ſeu privationem habitûs charitatis, eodem temporis inſtanti, cum habitu charitatis in eodem ſubjecto eſſe non poſſe (aliàs duo contradictoria, eodem temporis inſtanti, in eodem ſubjecto eſſe poſſent) igitur manifeſtum eſt, à S. Doctore admitti actum dilectionis Dei propter ſe [etiam ſuper omnia] in aliquo temporis inſtanti, ante charitatis habitum ; adeoque ante gratiam juſtificantem. Ex quo ulteriùs conſequitur, à S. Doctore manifeſtè admitti dilectionem Dei propter ſe, etiam ſuper omnia, quæ non ſit perfecta. Cùm perfecta inſeparabilis ſit à gratia & charitate habituali.

1007. Præterea S. Doctor ibidem diſt. 28. q. 1. a. 3. (ubi non agit de Angelo in ſtatu naturali, ſed de homine in hoc ſtatu) quærit *utrùm homo poſsit implere præcepta Dei ſine gratia* ? Cùmque ſecundo loco ſibi objeciſſet : charitas non poteſt ſine gratia haberi : ſed dilectio charitatis eſt in præcepto, ergo &c. Ad 2. reſpondet, *quod ſicut aliarum virtutum actus dupliciter conſiderari poſſunt, vel ſecundùm quod ſunt à virtute ; vel ſecundùm quod antecedunt virtutem : ita etiam eſt de charitate. Poteſt enim aliquis, etiam charitatem non habens, diligere Proximum & Deum (etiam ſuper omnia, ùt quidam*

dam dicunt) & *hoc diligere intelligitur actus charitatis sub præcepto directè cadere.* Igitur actus charitatis, ſive dilectio Dei, etiam ſuper omnia, eſſe poteſt in non habente habitum charitatis. Non omnis proinde Dei ſuper omnia dilectio, eſt dilectio perfecta; nec omnis actus charitatis, eſt charitas perfecta.

1008. Prætereà 3. p. q. 5. ſupplem. a. 3. dicit, quòd *quantulumcumque ſit parvus dolor* (in parte ſenſitiva, ùt exprimit in contextu) *dummodo ad contritionis rationem ſufficiat, omnem culpam delet*: ſed in parte rationali, *dolor poteſt eſſe adeo parvus, quòd non ſufficiat ad rationem contritionis* [prout eam ibi S. Doctor accipit in argum. *ſed contra* dicens, quòd *quælibet contritio eſt gratia gratum faciente informata*, & per hoc eam ab attritione diſtinguens, utì n. 753. vidimus] *ut ſi minùs* intensè *diſpliceret ei peccatum, quàm debeat diſplicere ſeparatio à fine: ſicut amor poteſt eſſe ita remiſſus, quòd non ſufficit ad rationem charitatis*, ſpecialiter acceptæ pro amore amicitiæ cum Deo, qui proprius eſt juſtorum. Ecce iterùm S. Doctor patenter admittit Dei amorem, cujus inſufficientia ad rationem charitatis non provenit ex hoc quòd deſit ipſi motivum, ſed ex eo dumtaxat quòd ipſi deſit intenſio ſufficiens ad charitatem propriam juſtorum, ſive ex eo quòd amor ſit *ita remiſſus* &c. Haud dubiè proinde admittit amorem Dei propter ſe ita remiſſum, ut non ſufficiat ad rationem charitatis perfectæ, ſive juſtificantis.

1009. Nec mirum, quia ùt idem S. Doctor dixerat ibidem q. 3. a. 1. ad 4. *quantitas diſplicentiæ de aliqua re debet eſſe ſecundùm quantitatem malitiæ ipſius.* Et ideo *requiritur quòd de majore peccato quis doleat magis: quia ratio doloris eſt major in uno, quàm in alio, ſcilicet offenſa Dei.* Ibidem a. 3. Si igitur talis ſit dolor contritionis, ut non ſit ſecundùm quantitatem malitiæ, nec major de majore peccato, licèt in amore charitatis fundetur, ùt dicit citato argumento, *ſed contra*; equidem non ſufficit ad pec-

ad peccatorum remiſſionem, nec proinde ad perfectam contritionem.

1010. Si hæc non ſufficiant, lege S. Doctorem in ſecundo ſcripto ſuper quartum ſentent. diſt. 16. a. 4. ubi pœnitentiam dividit in formatam & informem; tametſi ibidem diſt. 20. q. un. a. 1. in corp. Et ad 3. dicat eam procedere debere ex amore Dei, & quidem ſuper omnia, ùt expreſsè dicit 3. p q. 89. a. 2.

1011. Lege etiam 3. p. q. 72. a. 7. ad 2. q. 79. a. 3. & q. 80. a. 4. ad 5. ibi S. Doctor admittit contritionem ſeparatam à remiſſione peccatorum, ob ſuam inſufficientiam, tametſi contritio ſecundùm ipſum ex Dei amore debeat procedere. Non omnis ergo contritio, ex Dei amore procedens, ſecundùm ipſum eſt perfecta.

1012. S. Thomæ concinit graviſſimus Scriptor anonymus, in pervetuſto Manuſcripto, ante annos 490. conſcripto, & in Bibliotheca S. Victoris juxta Pariſios aſſervato, in quo extat tractatus de Sacram. Pœnit. ubi fol. 87. quæſtionem hanc proponit: *utrùm tam citò ſolvatur homo, quàm citò habet veram cordis contritionem*? Et reſpondet quòd non ante Sacerdotis abſolùtionem. Ad id verò quod opponitur, quòd ſi moreretur ante Sacerdotis abſolutionem, ſalvus eſſet. Reſpondet, *quòd inviſibilis Sacerdos, eum qui vult confiteri, & non poteſt, ab hoc debito ſolvit, ſed quamdiu poteſt, illud* peccatum *niſi confiteatur ore, non abſolvit.* Loca verò Scripturæ, *quâcumque horâ ingemuerit, ſalvus erit* &c., de iis interpetratur, qui morte præoccupati, confiteri & ſatisfacere non poſſunt, *vel de omnibus* (inquit) *dici poteſt, quâmcumque horâ, quia tunc peccatoris ſalus incipit. Item de pſalmo opponitur*: dixi, confitebor injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. *Impietas peccati rectiſſimè ipſa mentis obcæcatio appellatur: quâ ſi ſolvitur in compunctione, nondum tamen à peccato ſolvitur. Sicut enim de vulnere priùs ferrum abſtrahitur, ut poſt medicina ſupponatur, ita & priùs*

peccati impietas illa, ſcilicet interna mentis cœcitas de corde tollitur, ut poſt Sacramentorum medicina ſupponatur. Sunt enim Sacramenta quaſi quædam divinæ medelæ emplaſtra. Videri poteſt Morinus l. 1. cap. 13. n. 12. ubi dicit, quòd cùm omnia prope illa verba ex Hugone Victorino expreſſerit anonymus, eadem videri poſſit Hugonis ſententia, non ita preſsè proinde intelligenda, ut aliquando verba ipſius ſonare videntur. Nec per conſequens divina illuminatio illa, mentis cœcitatem expellens, (quæ juxta ipſorum verba cum debito damnationis æternæ ſubſiſtit, donec Eccleſiæ ſatisfecerit) juſtitiam & charitatem perfectam ſignificare credenda ſit.

1013. Guilielmus Pariſienſis de Sacram. Pœnit. fol. 31. de amore contritionis, & attritionis, dicit, quòd *ſunt idem & propter idem, & ita non differunt niſi penes magis & minùs.* Item quòd *ſunt ejuſdem ſpeciei amor præparatorius* ad charitatem habitualem, *& amor qui charitas dicitur.* Et nihilominus, teſte Gerſone tom. 2. de pœnit. *dicit D. Guilielmus, & alii communiter, quòd attritio* [ex eodem ſpecie amore procedens quo contritio] *quæ aliàs non foret ſufficiens* (nec proinde juſtificans, neque ex charitate perfecta procedens) *ſit ſufficiens virtute Sacramenti.*

1014. In eadem ſententia ſunt, quotquot attritionem contritionemque non ſpecie, ſeu motivo, ſed penes ſolam remiſſionem intenſionemque diſtinguentes, cum laudato Guilielmo tradunt, attritionem virtute Sacramenti fieri contritionem, ſolo ſui incremento; ſicque attritionem amoroſam inſufficientem ad juſtificationem, fieri contritionem ad eam ſufficientem virtute Sacramenti. In quam ſententiam (quæ ex dictis n. 755. communis adhuc erat Sylveſtri & Cayetani tempore) Morinus l. 8. cap. 3. n. 12. iviſſe ſcribit omnes, initio diſceſſionis ab antiquiore, contritionem per ſe juſtificantem, requirente. Si enim contritio ad juſtificationem ſufficiens [ſecundùm ipſos] ab attritione ad eam inſufficiente non differt ſpecie, ſed intenſione dumtaxat

taxat : igitur non omnis dolor ex amore Dei propter ſe, ſecundùm ipſos, eſt contritio perfecta, ſeu per ſe ſufficiens ad juſtificationem, ſed ad id intenſio plerùmque requiritur.

1015. In eadem quoque ſententia eſt Scotus, utpote qui licèt attritionem requirat dilectricem, ùt conſtat ex dictis n. 755. à nullo tamen Scriptore cenſetur perfectam requiſiiſſe contritionem, ſeu per ſe juſtificantem. Imò in 4. diſt. 14. q. 2. n. 4. è contra dicit, quòd motus deteſtationis peccati, „ prout eſt offenſum Dei, & contra legem „ divinam, & averſivum à Deo, poteſt continuari „ & intendi ante infuſionem gratiæ, quòdque iſte „ motus dicitur attritio, & eſt diſpoſitio . . . . ad „ deletionem peccati mortalis, quæ ſequitur in ul- „ timo inſtanti alicujus temporis, quo iſta attritio „ duravit, „ quando ſcilicet fuerit ſufficienter intenſa. Ut enim ait diſt. 17. §. ad argumenta, „ attritio poteſt eſſe tanta, id eſt tam intenſa, quòd „ etiam ante confeſſionem deleatur peccatum. „ Et ſecundùm ipſum diſt. 20. n. 6. certa intenſio, Deo nota, requiritur ad contritionem, quæ ſit ſufficiens ad deletionem culpæ. Et in reportatis ad 4. ſent. diſt. 20. requirit vehementem deteſtationem ad hoc quòd ſit contritio ſufficiens ex congruo ad remiſſionem peccati „ ſicut fuit vehemens delectatio „ prior in peccato. "

Vide dicta n. 755. Vide & Almainum in 4. diſt. 14. q. q. 1. & 2. ubi oſtendit, Scotum ſic requiſiviſſe deteſtationem peccati, in quantùm eſt contra Deum, legemque ipſius, ut *quàm citò iſta deteſtatio ponitur, non ponatur gratia*, nec proinde deteſtatio iſta ſit contritio perfecta.

1016. Præter antè dictos in eadem ſententia ſunt quotquot juſtificationis adultorum duos aſſignant modos. Unum ante actualem Sacramenti ſuſceptionem, per dolorem vehementem, acrem, & valde intenſum. Alterum, in ipſa actuali ſuſceptione Sacramenti, per dolorem ejuſdem ſpeciei cum priore, ſed non ita intenſum & vehementem,

ut ſufficiat ad peccatorum remiſſionem, ante actualem Sacramenti ſuſceptionem. Hanc ſententiam (cum Catechiſmo Romano n. 1003. relato) tradit primò præclarus Martyr, & Eccleſiæ Defenſor Joannes Firſcherus, Epiſcopus Roffenſis in refut. articul. Lutheri a. 5. ubi teſtatur, communem hanc eſſe Eccleſiæ doctrinam. Poſtquam enim dixit: " non eſt mihi animus privatas quorumdam " opiniones tutari, ſed communem Eccleſiæ Ca- " tholicæ comprobare ſententiam. Subdit: duo- " bus itaque modis Eccleſia credit peccatores Deo " reconciliari. Altero per ingentem & acerbum " dolorem, nondum abſolutionis ſuſcepto Sacra- " mento. Altero per ſuſceptionem Sacramenti. " Utroque certè modo paratus eſt Deus elargiri " gratiam. Secundus tamen facilior, nam quanta " non ſuſcipienti Sacramentum abſolutionis pœni- " tudo ſuffecerit, explicatu difficile eſt. " Eodem tamen ac ſequenti articulo dolorem extraſacramentaliter juſtificantem, à dolore ſolùm in Sacramento juſtificante non diſtinguit nisi penes magis & minùs, ſive penes intenſum ac remiſſum, iiſdemque utitur verbis quibus Scotus ſupra. Denique ex difficultate actûs charitatis, ſive doloris inde manantis, (apud Hieronymum Hartſium in ſua catholica & ſalutari attritione cap. 2. §. 2. dag. 23.) probat, verum eſſe quod ſuprâ aſſeruimus, conſuetudinariorum utique, & magnorum peccatorum converſionem eſſe difficilem. Quia tametſi fieri poſſit, ut talis peccator per Dei gratiam " ex barathro " ſcelerum omnium ad amorem hunc repentè vo- " cetur. At iſtud non opinor fieri communiter, " ſed magis per gradus quoſdam, ut videlicet à " ſordido vitiorum volutabro gradatim in ipſam " conſcendant charitatis puritatem &c. "

1017. Secundò, eandem ſententiam tradit ADRIANUS VI. in 4. 9. 1. de pœnit. edit. Pariſ. anni 1516. " Dupliciter dicitur aliquis verè pœni- " tere. Primò, quia actus ad pœnitendum requi- " ſitos, bonos moraliter, & ſub debitis circum-

ſtantiis

malum] *dupliciter inveniri poteſt, ſcilicet formata, vel informis, hoc eſt cum gratia & charitate* (habituali) *& ſine illa.* Unde Calaritanus Archiepiſcopus, in Concilio Trident., ipſi, tribuit opinionem negantem contritione, qua pœnitens de peccatis dolet propter Deum, ſemper peccata remitti, ùt ſuprà vidimus.

1020. Petrus Soto inſti. ſacerd. de Sacram. Pœnit. lect. 15 *eſt charitas incipiens, eſt proficiens, eſt perfecta, & quælibet vera charitas... Quod igitur* nonnulli dicunt *non reperiri in Scriptura præceptum de intenſione aliquâ* Charitatis, vel contritionis, *certè non putamus dicì poſſe ſine errore . . . . Non itaque omni diligenti, omni invocanti Deum, omniſe convertenti ad ipſum, ſed eis qui ex corde perfecto hæc agunt, promittitur gratia & exauditio.*

1021 Jacobus Latomus in reſponſ. ad Œcolampad. fol. 123. oppoſitam ſententiam Œcolampadij ſeu hæreticorum eſſe dicit, atque ex Auguſtino refellit. Quòd & dicunt referuntque Albertus Pighius controv. 9. contra Luther. Alphonſus Virvelius Philippica 5. & Matthias Bredenbachius in c. 3. Matth., ubi ſententiam illam hæreticorum refellit exemplo Magdalenæ, quam *Scriptura teſtatur dilexiſſe multùm, antequam audiret, remittuntur tibì peccata.*

1022. Bellarminus lib. 1. de juſtific. cap. 13. probat ex Scriptura, & Concilio Arauſicano, " dilectionem aliquam priorem eſſe juſtificatione peccatorum, vel tempore, ſi ſit dilectio imperfecta, vel certè naturâ, ſi ſit perfecta. " Imperfectam verò dilectionem lib. 6. de grat. & lib. arb. c. 7. triplicem aſſerit : " alia eſt imperfecta, quoniam afficitur quidem erga Deum, ſed nondum illum cæteris præfert. . . . Alia eſt imperfecta, quoniam æſtimat quidem ſuper omnia Deum, & mallet cætera omnia potiùs quàm eum perdere, non tamen ita vehementer, quod attinet ad intenſionem, afficitur in Deum, ac in res creatas. . . . Alia eſt imperfecta, quoniam afficitur quidem erga Deum ſuper omnia, dum eum cogitat ſummum

Compiled by Leonard Schapiro and Joseph Godson
Assisted by Tatiana Sorokina
Research Assistant: Ann Dunnigan

Published in the United States of America in 1968 by
Praeger Publishers, Inc.
111 Fourth Avenue, New York, N.Y. 10003

All rights reserved
© 1968 by Praeger Publishers, Inc.

Library of Congress Catalog Card Number: 68-16328
Printed in the United States of America

dogmat. de contrit. c. 7. & ſeqq. , Franciſcus Farvacques quæſt. quodlib. de attrit. fol. 66. , Card. Pallavicinus n. 947. relatus , & quotquot ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ requirunt veri nominis contritionem, ex Dei propter ſe amore: nec tamen requirunt charitatem perfectam. Quotquot item aſſerunt, omnia opera noſtra deliberata , in Deum propter ſe dilectum facienda. Nec tamen perfectam ad id requirunt dilectionem. Quorum infinitus propè numerus eſt.

§ 4.

Probatio quarta, à multiplici ratione Theologicâ.

1026. PRIMA ratio à priori eſt , quia ad charitatem, contritionemque perfectam, non ſufficit quòd motivum ipſius perfectum ſit , de ſeque excellentiſſimum, ſed neceſſe eſt quòd eo voluntas perfectè moveatur. Neque enim perfectio , quæ ad charitatem perfectam requiritur, petitur ex ſola perfectione motivi eſſentialis ; verùm etiam ex modo quo voluntas eo ſinit ſe moveri. Siquidem ex eo quòd motivum ſit perfectum , ſequitur quidem quòd potens ſit ad voluntatem perfectè movendam : ſed non ſequitur , quòd eo voluntas perfectè , ſive pro ſua dignitate moveatur. Cùm certiſſimum ſit , qnòd ſicut voluntas , non obſtante perfectione iſtius motivi , ſinere poteſt eò ſe moveri , & non ſinere , pro ſua libertate : ita ſinere poteſt eo ſe moveri imperfectè, non perfectè , pro ſua libertate. Quid enim certius , quàm quod voluntas, ſicut poteſt amare , & non amare objectum cum excellentia ſua , & dignitate propoſitum ; ita poteſt illud pro ſua dignitate amare , & non amare pro ſua dignitate. Idque fatentur ipſi etiam adverſarii , propterea dicentes , charitatem , contritionemque perfectam rariſſimam eſſe, difficillimamque (qualis non eſſet , ſi omnis vera Dei propter ſe dilectio

Ottonem III. Imperatorem. Ille ut erat ingenio mobili, & ad omnia quæ ei placuerant, promptissimus, ita ut ipse dicere solebat, nihil ei impossibile esse, nisi quod ipse nollet, ad hæc

" titas diſplicentiæ de aliqua re, debet eſſe ſecun-
" dùm quantitatem malitiæ ipſius. Malitia autem
" in culpa mortali menſuratur ex eo in quem pec-
" catur, & ex eo qui peccat, in quantùm eſt ei
" nociva. Et quia homo debet magis Deum, quàm
" ſeipſum diligere; ideo plus debet odire culpam,
" in quantùm eſt offenſa Dei, quàm in quantùm
" eſt nociva ſibi: " per conſequens plus odire pec-
catum, quàm infernum, dicereque cum S. Anſelmo, *ſe malle in inferno eſſe ſine peccato, quàm in Cælo cum peccato.*

1029. Secunda ratiò, qua prior confirmatur, eſt quia complacentia Dei, ipſiusque propter ſe amor, in millenis hominum myriadibus invenitur abſque ea perfectione, quam ad charitatem perfectam Scriptura, Patresque requirunt, & abſque efficâci propoſito ſuper omnia non peccandi, infernumque potiùs quàm peccatum incurrendi, quod ad contritionem perfectam ipſi quoque adverſarii ſuprà, num. 1026. poſtulant. Ut enim Gobat advertit Theol. experim. de Sacram. tr. 6. n. 93., millenæ hominum myriades ſunt, ſerium habentes affectum amoris complacentiæ erga Deum, interim hærentes in luto peccatorum, deſtituti vel ipſo propoſito efficaci illinc eluctandi. Amor namque ille hiſce exprimitur verbis: *gaudeo Deum eſſe infinitè bonum, & perfectum. Utinam totus mundus ad Deum, Chriſtique fidem converteretur* &c.? Myriades verò hominum eo amoris affectu in Deum feruntur, & ſeriò feruntur, qui ejuſmodi verbis exprimitur, dicto interim efficaci propoſito deſtituti. Ergo non omnes qui moventur motivo amoris Dei propter ſe, eo moventur ſecundùm dignitatem ipſius; cùm omnes eo moveantur ad Deum ſuper omnia amandum, nec ita perfectè, atque efficaciter, ut reverà parati ſint infernum potius quam peccatum eligere.

1030 Tertia ratio: non omnis fides vera, eſt fides perfecta; tametſi omnis fides vera nitatur motivo fidei perfectæ. Ergo nec omnis charitas & contritio vera, eſt charitas contritioque perfecta; tametſi

metſi nitatur motivo charitatis contritionisque perfectæ. Conſequentia bona eſt à paritate rationis. Probatur antecedens, quia fides vera rara non eſt in Eccleſia Dei, utì rara eſt fides perfecta. De qua Auguſtinus ſerm. 39. de verb. Dom. *Fides perfecta vix invenitur in terra. Ecce plena eſt* Fidelibus *Dei Eccleſia . . quis non montes transferret, ſi plena eſſet fides?* [hanc enim virtutem fidei perfectæ Dominus tradit in Evangelio] *attendite ipſos Apoſtolos, dimiſſis ſuis, calcatâ ſpe ſæculi, Dominum non ſequerentur, niſi magnam haberent fidem. Et tamen, ſi plenam haberent fidem, non dicerent* Domino: *auge nobis fidem.*

1031. Quarta ratio ex: oppoſita ſententia conſectarium foret, nullam intenſionem neceſſariam eſſe ad charitatem contritionemque perfectam; ſed charitatem & contritionem quamcumque veram, quamlibet remiſſam, eſſe talem. Atqui hoc eſt quod ſine errore dici non poſſe cenſet laudatiſſimus Petrus Soto de perfect. contrit. lect. 15. *neque enim* (inquit) *conſonat Scripturæ*, nec Patribus, nec rationi: *nec* ſententia iſta *utilis eſt animabus, imò magis periculoſa*: utpote ex qua ulteriùs conſequeretur, ad juſtificationem, etiam ſine Sacramento, poſt crimina quamlibet enormia, & quamlibet multiplicata, conſuetudineque firmata, quantulamquamque ſufficere contritionem, ex Dei propter ſe amore quamlibet exiguo procedentem. Tanta verò juſtificationis facilitas eſt contra divinam Scripturam, contra unanimem SS. Patrum ſententiam (ut ex ſuprà dictis conſtat) contra bonum etiam ſpirituale peccatorum. Quia judicio SS. Patrum, Ambroſii, Auguſtini &c. incentivum tribuit delinquendi. Siquidem ùt Auguſtinus dicit ſerm. 34. de div. c. 12. ſi tam foret facilis, poſt enormia crimina, quamlibet repetita, reconciliatio peccatoris, *ludus illi eſſet peccando cadere in mortem.*

1032. Quinta ratio: illa etiam adverſariorum opinio languentem frigeſcentemque fovet modernorum Chriſtianorum charitatem, aſſertaque ab ipſis facili-

facilitas cauſa eſt malorum omnium, quæ Sancti enarrant ſupra cap. 7.

1033. Sexta ratio : eadem opinio nonnullos olim ſcholaſticos in fœdos de Pœnitentiæ Sacramento induxit errores ; quòd utique per illud non fieret peccatorum remiſſio, ſed remiſſionis per contritionem obtentæ declaratio dumtaxat : quòd etiam peccata remitterentur ex virtute contritionis, abſque ordine ad claves, utì exiſtimarunt Wicleff, & Petrus de Oſma.

1034. Septima ratio : contritio ex natura ſua non eſt inſeparabiliter conjuncta cum remiſſione peccatorum, ùt plerique exiſtimant, in hoc errantes (inquit Victoria relect. 1. de poteſt. Eccleſ. lect. 3. p. 19.) *quòd non bene ſentiant de contritione, putantes quòd contritio eſt ita ſufficiens ad remiſſionem peccatorum, ut quaſi ex juſtitia debeatur remiſſio & gratia, poſitâ contritione. Unde etiam provenit, ut meritum ponant congruum, ad primam gratiam, contra Apoſtolum, non conſiderantes, quòd quâcumque diſpoſitione poſitâ in peccatore, eſt omnino tanta liberalitas in collatione gratiæ, tam gratis remittantur peccata, ſicut data fuit gratia Adæ in primo ſtatu : imo magis. Nec oportet imaginari aliud meritum, niſi puram miſericordiam divinam, nec plus contritio eſt meritum, ad gratiam, vel remiſſionem peccatorum, quàm bona opera ſunt meritu ad prædeſtinationem. Hoc enim erat bona pars erroris Pelagianorum, ſi ego quidpiam intelligo.*

1035. Poſt Victoriam Driedo tom. 2. de captiv. & redempt. gen. hum. tr. 4. cap. 2. *Deus operatur gratiam & remiſſionem peccatorum, non propter quemlibet motum liberi arbitrii noſtri, aut dilectionis, aut interioris pœnitentiæ, tamquam videlicet motus iſte ejuſdem, per tales graduum menſuras mereatur gratiam ; ſed propter ſuam miſericordiam. Noſtra enim dilectio, quâ eum diligimus propter ſe-ipſum, diſplicentiaque, ſecundùm quam odimus peccata, non eſt digna juſtificatione, aut meritoria gratiæ; ſed Deus pro ſua*

ſua miſericordia, ubi vult, largitur illam; quam ſi negaret, etiam ſic diſpoſitis, non foret injuſtus.

1036. *Hæc pœnitentiæ pars* (ait Stapletonus in promptuar. catholic. in feſto S. M-Magdal. §. 1.) *quam contritionem Catholici vocant, remiſſionem peccatorum præcedit, non ùt cauſa meritoria & efficiens, ſed ùt neceſſaria diſpoſitio. Hæc autem explicatio non eſt importuna, propter hæreticos, qui calumniantur doctrinam hac in parte catholicam, quaſi has prævias remiſſionis peccatorum partes ita doceremus, ut vi, ac virtute & merito earum Deum nobis peccata remittere aſſeramus.*

1037. *Catholici* (inquit Bellarminus l. 1. de pœnit. cap. 5.) *non docent contritione nos emereri remiſſionem peccatorum. Audiunt enim Catholici omnes Tridentinam Synodum, diſertis verbis concionantem, nihil eorum quæ juſtificationem præcedunt, mereri gratiam juſtificationis; & ideo gratis per Chriſtum homines juſtificari*, ſeſſ. 6. cap. 8. *Itaque contritionem diſpoſitionem eſſe volunt Catholici, non meritum remiſſionis peccatorum.*

1038. His conformiter Vega lib. 9. in Trident. cap. 17. ad argum. 3. de incertitud. grat., Cajetanus apud ipſum, Gaſpar Caſſalius lib. 3. de quadripart. juſtit. cap. 2., Fredericus Nauſea in ſuo Cathechiſmo cap. 47. de contrit., Leſcotius tract. de grat. q. 5. de juſtific., Medina, Suarez, Henriquez, Lugo, & ipſos referens Leander à SS. Sacramen. diſp. 1. de pœnit. q. 27. aiunt, contritionem, etiam ex amore Dei ſuper omnia, non eſſe ex natura ſua ſufficientem ad juſtificationem ſed ex gratuita miſericordia, acceptatione, & voluntate Dei.

1039. Atqui Deus contritionem, quamlibet remiſſam, etiam ex amore Dei ſuper omnia, non acceptat ad effectum juſtificationis, ſaltem poſt enormia crimina &c.; imò nec quamcumque aliquo modo intenſam, ad eundem effectum, ante ſuſceptionem Sacramenti ſuſcipiendum, ſed ſolam perfectam, valde incenſam, acrem & vehementem, ùt ſuprà proba-

verſionem 70. *impietas impii non nocebit ei, in quacumque die converſus fuerit.* Ezech. 5.

Reſpondeo, non ideo cor contritum, etiam imperfectè, à Deo deſpici, quia ob eam non ſtatim peccata remittit, cùm per ejuſmodi contritionem diſponat peccatorem ad peccatorum in Sacramento remiſſionem, faciatque in ipſo inchoationem quamdam vitæ ſpiritualis, conceptui ſimilem (ùt loquitur Auguſtinus) ejuſmodi namque contritio ſpiritualem hominem concipi facit, licèt nondum faciat naſci, ùt Fulgentius loquitur ad Ferrand., in ipſaque eſt ſalutis & remiſſionis initium, quatenus per eam peccator ad ſalutem præparatur, licèt nonniſi Pœnitentiæ Sacramento ad eam perducatur. A momento itaque contritionis, licèt imperfectæ, ſpes certiſſima remiſſionis ſit peccatori, ſi perfecerit omnia, quæ Deus ad eam poſtulat, vel contritionem ſuam ad perfectionem promovendo, vel Sacramentum cum debita diſpoſitione ſuſcipiendo. Et ſub iſtis conditionibus, *impietas impii non nocebit ei* &c.

1042. Objicies tertiò. Scriptura gratiam, amicitiamque Dei promittit omni Deum diligenti, Prov. 8. *Ego diligentes me diligo.* Joan. 14. *Si quis diligit me, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* 1. Joan. 4. *Omnis qui diligit, ex Deo natus eſt.* 1. Petri 4. *Univerſa delicta operit charitas.*

Reſpondeo primò, ſic Deum id promiſiſſe, ſicut promiſit exauditionem omni petenti, ſalutem omni invocanti, vitam æternam omni credenti, panemque cœleſtem manducanti: *omnis qui petit, accipit. Quicumque invocaverit nomen Domini, ſalvus erit. Qui crediderit in eum, non confundetur. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum* &c. Quæ omnia vera ſunt, ſervatis ſervandis; de petente utique quomodò, & quantùm oportet; de credente, manducante &c., ſi non omittat cætera, verbo Dei ſcripto, vel tradito requiſita &c. Sic etiam Scriptura non uno loco juſtificandi vim variis rebus tribuit,

v. g. fidei, eleëmosinæ &c., quæ tamen sola justificare nequeunt, sed servatis cæteris, vel sub certis conditionibus, sub certa perfectione &c., utì sapienter observat Bellarminus l. 2. de pœnit. c. 7. ad quintam object. *Non itaque omni diligenti* [ait Petrus Soto loco suprà relato] *omni invocanti Deum, omni se convertenti ad ipsum, sed eis qui ex corde perfecto hæc agunt*, vel sicut oportet, vel servatis cæteris, quæ Deus exigit, *promittitur gratia, & exauditio*, &c. *Nec aliud sentiri potest sine magno errore.* Aliàs remissionem, amicitiamque suam Deus promisisset omni diligenti se, etiam non super omnia, etiam dilectione naturali, secundùm eos qui eam admittunt &c.

1043. Respondeo secundò, ex loco objecto Prov. 8. *ego diligentes me diligo*, non esse consequens, quòd Deus sibi statim reconciliet omnem diligentem se. Tametsi enim non statim reconciliet, equidem diligit eum, faciendo eum sui dilectorem; imò prior diligit, sive diligit antequam diligatur [dilectione utique benevolentiæ, non amicitiæ] secundùm illud Joan. 2.: *ipse prior dilexit nos*, quatenus ad se diligendum gratiam ipsi tribuit, bonumque propositum inspirat. Unde optimè Bellarminus de justificat. c. 18. *Deus prior dilexit nos, & diligendo facit justos*, non statim, *sed paulatim, & per certa media. Quos enim diligit, primùm vocat ad fidem; tum spem & timorem & dilectionem inspirat; postremò justificat, & perfectam charitatem infundit.*

1044. Locus objectus ex 1. Joan. 4. & 1. Petri 4. non procedit de dilectione, seu charitate generaliter, sed specialiter dicta, quæ est per Spiritum Sanctum inhabitantem: Quam S. Thomas 1. 2. q. 65. dicit esse *amicitiam hominis cum Deo, quæ super amorem addit mutuam redamationem* De qua etiam SS. Patres aiunt, quòd *sola discernat inter filios Dei, & filios Diaboli.* Quòd sit *donum Spiritûs Sancti, proprium Sanctorum, unde nemo communicat alienus.* Quod *si quis in corde suo invenerit charitatem, securus sit, quia transiit de morte ad vitam*, &c.

1045. Locus denique objectus ex Joan. 14. integrè relatus confirmat primam noſtram reſponſionem: Sic enim habet : *ſiquis diligit me, ſermonem meum ſervabit, & Pater meus diliget eum* &c. Eo proinde Dei manſio, ſeu inhabitatio, non promittitur omni diligenti, ſed ſic diligenti ut Chriſti ſermonem ſervet, Deum ex toto corde diligendo, mandata cætera ſervando, nihilque eorum prætermittendo, quæ ad peccatorum remiſſionem Chriſtus inſtituit.

1046. Objicies quartò celebrem locum Leonis Papæ, epiſt. ad Theodor. Epiſcop. Forojul. *nullàs patitur veniæ moras vera converſio.* Reſpondeo manifeſtum eſſe ex toto contextu, ſenſum S. Leonis non eſſe, quod omnis verè, imperfectè tamen converſus, Deo ſine mora reconcilietur, ante Sacramenti ſuſceptionem: contrarium namque ibi declarat, dicendo, *indulgentiam Dei nonnisi ſupplicationibus Sacerdotum poſſe obtineri*; ſed quòd per Baptiſmi, vel Pœnitentiæ Sacramentum ſine mora reconcilietur omnis verè & ſufficienter converſus, quamquam ſit peccator inveteratus, non obſtante quòd converſionem ſuam ad vitæ extremitatem diſtulerit. Nam expreſsè agit contra rigorem nonnullarum olim Eccleſiarum, quæ talibus, peccatoribus, ſolùm in extremitate pœnitentibus, Sacramenta negabant, vel nonniſi poſt certum pœnitentiæ tempus conferebant.

1047. Objicies quintò. Omnis contritio ex amore Dei propter ſe, eſt contritio charitate perfecta. Atqui omnis contritio charitate perfecta *hominem Deo reconciliat, priuſquam Pœnitentiæ Sacramentum actu ſuſcipiatur.* Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4.

Reſpondeo primò, diſtinguendo majorem: omnis contritio ex amore Dei propter ſe, eſt contritio perfecta charitate, generaliter acceptâ pro amore Dei propter ſe, concedo, (ſed de ea taliter acceptâ certum eſt Tridentinum ibi non loqui: cùm contritio ex amore Dei, etiam non ſuper omnia, vel etiam procedens ex amore Dei propter ſe naturali (ſecundùm pleroſque adverſarios, qui talem

admittunt) ſit perfecta charitate generaliter accepta. Omnis contritio ex amore Dei propter ſe , eſt contritio perfecta charitate ſpecialiter accceptâ , de qua num. 1044. nego. unde

1048. Reſpondeo ſecundò, diſtinguendo minorem ad ſenſum majoris : omnis contritio perfecta charitate ſpecialiter dictâ , hominem Deo reconciliat &c. concedo : omnis contritio perfecta charitate generaliter dicta : nego. Cùm Tridentini Patres actum charitatis generaliter dictæ admiſerint in homine exoptante , ſed nondum obtinente juſtitiam , ut Tridentinæ Hiſtoriæ Eminentiſſimus Author oſtendit l. 8. cap. 14.

1049. Objicies ſextò. Omnis qui ex toto corde ad Deum convertitur, in gratiam ſtatim recipitur. Sed omnis qui ad Deum ex amore Dei propter ſe ſuper omnia convertitur , toto corde convertitur. Ergo.

Roſpondeo , majorem eſſe veram , ſi ly *ex toto corde* , ſignificet idem quod ex corde perfecto : ſecus ſi ſignificet idem quod ex amore Dei propter ſe ſuper omnia pręcisè. Cùm non omnis amor ejuſmodi ſit charitas perfecta.

1050. Objicies ſeptimò. Vera charitas eſſe non poteſt in homine cum reatu peccati mortalis. Ergo vera contritio ex motivo veræ charitatis eſſe non poteſt in homine cum reatu peccati mortalis ; nec proinde eſſe poteſt ſine remiſſione ipſius. Probatur antecedens , quia alias veræ eſſe poſſent ſequentes propoſitiones à Pio V. , & Gregorio XIII. damnatæ. 31. : *Charitas perfecta & ſincera , quæ eſt corde puro, & conſcientia bona , & fide non fictâ , tam in Catechumenis , quàm in pœnitentibus , poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum.* 32. : *charitas illa , quæ eſt plenitudo legis , non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum.* 33. : *Catechumenus rectè & ſanctè vivit, & mandata Dei obſervat , & legem implet per charitatem , ante remiſſionem peccatorum ; quæ in Baptiſmi lavacro demum percipitur.*

Reſ-

Reſpondeo, antecedens eſſe verum de vera charitate ſpecialiter, non generaliter dictâ, quam Tridentini Patres, ùt dixi, admiſerunt in homine nondum juſtificato. De ea proinde non procedunt tres illæ propoſitiones, ſed de ſpecialiter dicta, ſeu etiam de charitate perfecta. De qua expreſsè loquitur 31.

Enimverò factâ collatione trium propoſitionum illarum, cum aliis in eadem Bulla damnatis, manifeſtum eſt, propoſitionum illarum aſſertores voluiſſe, quòd charitas propria juſtorum, ſicut & charitas perfecta, eſſe poſſet in Catechumenis, & pœnitentibus, abſque remiſſione peccatorum. Siquidem propoſitione 42. dixerunt, quòd *in hominibus pœnitentibus ante Sacramentum Abſolutionis, & in Catechumenis, ante Baptiſmum, eſt vera juſtificatio, ſeparata tamen à remiſſione peccatorum.* Propoſitioneque 55. & 56. uſque adeo erraverunt, ut dicerent, reatum æternæ damnationis manere in perfectè contrito, cui peccatum à Deo remiſſum eſt quoad ad actum, non quoad reatum: perque Sacramentum Baptiſmi, vel Pœnitentiæ peccatum remitti quoad reatum, non quoad actum. Ipſorum namque propoſitio 55. ſic habet: *in peccato duo ſunt, actus & reatus: tranſeunte autem actu, nihil manet niſi reatus, ſive obligatio ad pœnam. Unde in Sacramento Baptiſmi, aut Sacerdotis abſolutione, propriè reatus peccati dumtaxat ſolvitur, & miniſterium Sacerdotum ſolùm liberat à reatu.* Propoſitio verò 56. eſt hujus tenoris: *peccator pœnitens non vivificatur miniſterio Sacerdotis abſolventis, ſed à ſolo Deo, qui pœnitentiam ſuggerens & inſpirans, vivificat eum & reſuſcitat: miniſterio autem Sacerdotis ſolùm reatus ſolvitur.* Nec ſolùm voluerunt, juſtificationem illam vivificationemque à ſolo Deo fieri per Spiritum Sanctum nondum inhabitantem, ſed ad poenitentiam moventem & excitantem dumtaxat. Cùm diſtinctionem iſtam ut commentitiam rejecerint propoſitione 61. *ſed & illa diſtinctio duplicis juſtitiæ, alterius quæ fit per ſpiritum charitatis inhabitantem; alterius quæ fit ex inſpiratione*

quidem Spiritûs Sancti, cor ad pœnitentiam excitantis, sed nondum inhabitantis, & in eo charitatem diffundentis, quâ divinæ legis justificatio impleatur, similiter rejicitur. Et propoſit. 62. *item & illa diſtinctio duplicis vivificationis; alterius qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propoſitum, & inchoatio per Dei gratiam inſpiratur; alterius, quâ vivificatur qui verè juſtificatur, & palmes vivus in vite Chriſto efficitur, pariter commentitia eſt, & Scripturis minimè congruens.*

1051. Objicies octavò. Omnis verè ad Deum converſus, deſinit à Deo eſſe averſus. Ergo deſinit eſſe peccator. Omnis etiam Deum propter ſe amans, ſpiritualiter vivit. Vita autem animæ gratia eſt.

Ad poſteriorem objectionis partem reſpondeo, ex damnata propoſitione 62. conſtare, duplicem eſſe vitam; unam inchoatam per Spiritum Sanctum moventem, & nondum inhabitantem; alteram perfectam per Spiritum Sanctum inhabitantem, gratiamque ſanctificantem. Priori vitâ vivit omnis, Deum propter ſe amans; non poſteriori.

1052. Ad priorem verò partem reſpondeo, omnem verè ad Deum converſum, deſinere eſſe à Deo averſum, quoad affectum, & complacentiam: ſecus quoad culpam, Deique offenſam. Quæ ſemel admiſſa non tollitur per ſolam retractationem, ablationemque affectûs ad illam, ſed per ſolam Dei condonationem: ad quam non ſufficit diſplicentia culpæ admiſſæ (utpote quæ nequidem ſufficit ad hoc ut homo homini offenſam condonet) niſi talis & tanta ſit, qualem & quantam Deus exigit. Porro vel perfectam exigit, ad condonandum ante actualem Sacramenti ſuſceptionem; vel ſaltem imperfectam ad condonandum in Sacramento. Utramque verò eſſe vult ex ſui propter ſe amore, prout ex divinis Scripturis, Sanctorum Traditione, & Concilio Tridentino ſatis demonſtravimus.

1053. Replicabis: difficulter explicari poteſt, in quo conſiſtat culpa & offenſa Dei, remanens poſt ſublatam

ſublatam Dei averſionem quoad affectum & complacentiam. Neque enim conſiſtit in voluntate ſibi complacente, ſaltem habitualiter, in peccato præterito; neque in voluntate peccandi in futurum. Neutram enim habet, qui per ſuam in Deum converſionem, & complacentiam illam retractavit, & ultra non peccare proponit: in quo ergo conſiſtit?

Reſpondeo: licèt difficulter explicari poſſet quomodò remaneat; non ideo negandum eſſet remanere: ſicut non ideo negandum eſt originale peccatum, quia illud difficulter explicare poteſt hominis ingenium. *Etſi* enim *nullo ſermone explicetur, verum tamen eſt, quòd antiquitùs veraci fide Catholica prædicatur, & creditur*, ait Auguſtinus lib. 6. in Julian. c. 5.

1054. Cæterùm ſimili argumento olim ſatisfecit Auguſtinus loco citato cap. 19. cùm enim dixiſſet: *Idolis immolatio, quæ jam nec in actione eſt, quia præteriit: nec in voluntate, quia error, quo fiebat, abſumptus eſt: manet tamen reatus ejus, donec in lavacro regenerationis, peccatorum omnium remiſſione ſolvatur.* Reatum tamen illum agnoſcens in homine, etiam converſo, quærit à Juliano: *Dic mihi reatus iſte quis ſit, & ubi maneat in homine jam correcto, rectèque vivente, nondum tamen peccatorum remiſſione liberato?* Cùmque Julianus reſponderet, quòd *actu præterеunte, manet ejus reatus in illius conſcientia, qui deliquit, donec dimittatur.* Replicat Auguſtinus, hoc eſſe perinde, ac ſi diceret, *manere in animo ejus, qui deliquiſſe ſe meminit, & ſcrupulo angitur conſcientiæ, donec fiat delicti remiſſione ſecurus.* Sed *quid* (inquit) *ſi obliviſcatur ſe deliquiſſe, nec ejus conſcientiâ ſtimuletur, ubi erit reatus ille, quem, tranſeunte peccato, manere concedis, donec remittatur? Non eſt certè in corpore, quia non eſt eorum accidentium, quæ accidunt corpori. Non eſt in animo, quia ejus memoriam delevit oblivio, & tamen eſt. Ubi eſt igitur, cùm jam benè vivat homo, nihil tale committens; nec dici poſſit, eorum peccatorum ejus reatum manere, quæ meminit; eorum verò quæ oblitus eſt, non*

manere. Manet quippe omnino, donec remittatur. Ubi ergo manet, nisi in occultis legibus Dei, quæ conscriptæ sunt quodammodo in mentibus Angelorum, ut nulla sit iniquitas impunita, nisi quam Sanguis Mediatoris expiaverit. Cujus signo Crucis consecratur unda Baptismatis, sicut & absolutio Sacerdotis, *ut ea diluatur reatus, tamquam in chirographo scriptus, in notitia spiritualium potestatum, per quas pœna exigitur peccatorum.*

1055. Non eo tamen modo in occultis Dei legibus, notitiaque divina, manet reatus peccatorum pœnitentium, seu conversorum, ac impœnitentium. Cùm istos Deus respiciat tamquam in affectu peccati, rebellioneque perseverantes, & ideò suppliciis æternis destinatos: illos tamquam remissioni per suam conversionem propinquantes, sibique reconciliandos, statim atque Sanguis Mediatoris, per Baptismatis, vel Pœnitentiæ Sacramentum, ipsis fuerit applicatus. Quos si contingat morte inopinatâ prævenìri, ante optatam susceptionem Sacramenti, in eis misericordia divina, intuitu ejusdem Mediatoris, invisibiliter supplebit, quòd non ex voluntate, sed ex necessitate visibiliter defuerit, ùt Sancti docent.

1056. Objicies nonò. S. Thomas in 4. dist. 17. q. 5. a. 5. dicit, quòd minima contritio sufficiat ad deletionem peccatorum, quamlibet grandium.

Respondeo (cum Adriano, & Rosemundo suprà) per minimam contritionem, ibi à S. Doctore non intelligi minimum de peccatis dolorem, etiam propter Deum (utpote qui) ùt dicit ibidem, *potest esse adeo parvus, quòd non sufficeret ad rationem contritionis*, per gratiam formandæ, *ut si minùs displiceret ei peccatum, quàm debeat displicere separatio à fine: sicut* etiam *amor potest esse ita remissus, quòd non sufficiat ad rationem charitatis* specialis) sed dolorem formatum per gratiam, charitatemque habitualem, quæ, quamlibet minima, sufficit ad dilectionem quorumcumque peccatorum.

1057. Objicies decimò. Ecclesia subinde concedit Indulgentias contritis, cum proposito confessionis

ſionis, ſuo tempore faciendæ. Igitur ſupponit, ipſos per contritionem juſtificari, & à pœnæ æternæ reatu liberari. Cùm priùs ſit liberari à pœna æterna, quàm à temporali, quæ tollitur per Indulgentiam.

Reſpondeo negando conſequentiam. Quia, ùt bene Silvius, opus ab Eccleſia præſcriptum ad lucrandam indulgentiam fieri poteſt ante peccatorum remiſſionem antequàm etiam Indulgentia poteſt eſſe conceſſa & à Deo acceptata, adeoque firma & rata, tametſi non ſortitura effectum, nisì poſt ſublatum mortalis culpæ, pœnæque æternæ reatum. Nec alia intentione Indulgentiam Eccleſia concedit contritis, necdum remiſſionem per confeſſionem conſecutis.

1058. Objicies undecimò: Sacerdotes omnes contriti, nece ſſitate urgente, Confeſſarioque deficiente, à Tridentino celebrare permittuntur, abſque prævia confeſſione. Omnes ergo à Tridentino ſupponuntur contritione juſtificari.

Nego iterum conſequentiam. Quia, ùt benè iterum Silvius ſupplem. q. 5. a. 1. illa permiſſione ſolùm declaratur, ipſos ab incurſione novi peccati excuſandos, nec indignè communicaturos, taliter celebrando. Indignè quidem communicarent, ſi peccati mortalis ſibi conſcii, ad Altare ſine confeſſione accederent, Confeſſarii copiam habentes. Non ſic dum id in neceſſitate faciunt, peccati affectum ſeriò deponentes, amoroſæque contritionis actum pro poſſe elicientes, confeſſuri, ſi copiam haberent Confeſſarii. Sic enim tutò ſe committunt miſericordiæ Dei, concipientes ſpem, & fiduciam accipiendi gratiam à divino illo pane, qui dat vitam mundo, & in ejuſmodi caſu primam gratiam per accidens confert devotè communicantibus, ùt dixi tom. præcedenti lib. 4. Nisì enim ita eſſet, perpetua in anxietate forent Sacerdotes, abſque confeſſione in neceſſitate celebrantes. Cùm præſumere vix, aut ne vix poſſent (regulariter loquendo) perfectè ſe eſſe contritos. Eò quòd perfecta contritio rariſſima ſit, & in quàm paucis inveniatur, ùt dicit Catechiſmus Romanus.

1059. Objicies duodecimò: omnis vera contritio

ex amore Dei ſuper omnia, cum Sacramenti voto, juſtificat in articulo mortis, ſi deſit Sacerdos, qui reconciliet pœnitentem. Igitur & extra articulum illum. Quòd enim juſtificet in articulo mortis, provenit ex natura & virtute contritionis, quæ (utpote eadem extra, quàm intra articulum illum) idem extrà operatur, quod intrà. Idem enim, manens idem, ſemper facit idem.

Nego conſequentiam, & id quod aſſumitur ad eam probandam, cujus falſitas conſtat ex dictis cap. præcedenti, à num. 1034. ad 1040., ubi oſtenſum eſt, imperfectè contritum in articulo mortis non juſtificari ex natura & virtute contritionis, ſed ex gratuita Dei voluntate & miſericordia, ſupplente defectum Sacramenti, non provenientem ex voluntate, ſed ex neceſſitate.

1060. Objicies ultimò: omnis homo Deum propter ſe ſuper omnia diligens, eſt juſtus. Omnis ergo contritus ex ejuſmodi dilectione, eſt juſtus. Omnis proinde dilectio & contritio ejuſmodi, eſt dilectio & contritio perfecta.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: omnis homo Deum propter ſe ſuper omnia diligens, eſt juſtus, juſtitiâ quæ fit per Spiritum Sanctum moventem, & dilectionem illam inſpirantem, ſed nondum inhabitantem, concedo: eſt juſtus juſtitiâ quæ fit per ſpiritum charitatis inhabitantem, nego. Diſtinguenda quippe eſt duplex ejuſmodi juſtitia, ut conſtat ex propoſitione 63. per PIUM V. damnata. Et ſicut non omnis homo Deum propter ſe diligens, ſuper omnia diligit (aliud eſt enim Deum propter ſe, aliud ſuper omnia diligere, & iſtud ab iſto ſeparatur in millenis hominum myriadibus) ſic non omnis Deum propter ſe ſuper omnia diligens, corde perfecto, ſive perfectè diligit. Cùm infinitæ etiam ſint myriades hominum, Deum propter ſe ſuper omnia diligentium corde imperfecto, id eſt remiſsè, non cum ea intenſione, vehementia & fortitudine, quam SS. Patres, præcipui-

puiſque Doctores, cum divina Scriptura, ad perfectam requirunt dilectionem, contritionemque.

CAPUT LXXXV.

Contritio perfecta cum Sacramento non requiritur

1061. ITA ſentio cum Catechiſmo Romano p. 2. c. 5. q. 47., ubi ſic: *Ex Fidei Catholicæ doctrina, omnibus credendum, & conſtanter affirmandum eſt, ſiquis ita animo affectus ſit, ut peccata admiſſa doleat, ſimulque impoſterum non peccare conſtituat, etſi hujuſmodi dolore non afficiatur, quæ ad impetrandam veniam ſatis eſſe poſſit, ei tamen, cùm peccata Sacerdoti ritè confeſſus fuerit, vi Clavium, ſcelera omnia remitti, ac condonari, ùt meritò à ſanctiſſimis viris, Patribus noſtris, celebratum ſit, Eccleſiæ Clavibus, aditum in Cœlum aperiri. De quæ nemini dubitare fas eſt, cùm à Florentino Concilio decretum legamus, pœnitentiæ effectum eſſe abſolutionem à peccatis. Quæ abſolutio, etſi aliquando tempore præcedit Sacramentum* (inquit S. Thomas in 4. diſt. 22. q. 2. a. 1. quæſtione 3.) aliquando tamen *in ipſo Sacramento efficitur.* Et opuſc. 17. c. 2. *quandoque aliqui conſequuntur juſtificationem in abſolutione, quam antea non fuerant conſecuti.* Quod & de Baptiſmo tradit Auguſtinus, aliique Patres cap. 81. relati.

1062. Ratio aſſertionis prima eſt, quia pœnitentia eſt Sacramentum mortuorum. Non ſupponit ergo vitam primam in ſubjecto ſuo, ſed eam confert ex opere operato, ſive ex virtute Sanguinis JESU-CHRISTI. Per conſequens non requirit in ſubjecto ſuo diſpoſitionem ſufficientem ad vitam pri-

primam ipsi conferendam, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur.

1063. Nec omnino satisfacit responsio eorum, qui dicunt, contritionem perfectam non conferre vitam primam, nisi virtute Sacramenti, cujus votum continet. Quia ratione istius voti præcisè Sacramentum, in esse Sacramenti, non videtur conferre vitam primam. Cùm Sacramentum, ùt existens in voto, verè non sit Sacramentum in esse Sacramenti, sed Sacramenti votum dumtaxat. Quod votum, cùm non magis sit votum Sacramenti absolutè futuri, quàm absolutè non futuri, ob invincibile obstaculum; non magis continet virtutem Sacramenti absolutè futuri, quàm absolutè non futuri. Ergo Sacramentum absolutè futurum, non magis confert vitam primam in esse Sacramenti, ratione istius voti, quàm Sacramentum absolutè non futurum.

1064. Ratio secunda est, quia credibile non est, Pœnitentiæ Sacramentum sic institutum esse, ut à pauciſſimis peccatorum venia per illud speranda esset. A pauciſſimis verò per illud peccatorum venia speranda esset, si ad eam contritio perfecta cum Sacramento requireretur. Cùm ejusmodi contritio admodum rara sit, & in pauciſſimis inveniatur, ùt constat ex dictis c. 82. Unde Catechismus Romanus loco citato q. 32. dicit, quòd *à pauciſſimis peccatorum venia speranda esset, nisi clementiſſimus Dominus faciliori ratione hominum saluti consuluiſſet.*

1065. Dices: SS. Patres ex historia Lazari, priùs à Domino suscitati, quàm à discipulis solveretur, tradunt peccatorem prius à Domino per contritionem spiritualiter suscitari, quàm à Sacerdote absolvatur.

Respondeo SS. Patres loqui de suscitatione inchoata per gratiam actualem, quâ peccatori inspirat pœnitentiam, novæque vitæ propositum & inchoationem: non de suscitatione perfecta per gratiam sanctificantem, & Spiritum Sanctum inhabitantem. Unde suprà n. 1050.

CAPUT

CAPUT LXXXVI.

Perfectæ contritionis ab imperfecta, ſeu attritione diſcrimen.

1066. DISCRIMEN iſtud non eſſe penes motivum, quaſi contritio perfecta, non imperfecta, procedat ex motivo amoris Dei propter ſe, ſatis demonſtrant argumenta hactenus deducta. Quia demonſtrant, etiam imperfectam contritionem ex iſto motivo procedere debere, ut cum Sacramento ſufficiat.

1067. Neque ergo contritio imperfecta ideo perfecta eſt, quia ex amore illo procedit, etiamſi amor ille affectu ſit ſuper omnia, ùt demonſtravimus. Neque perfecta ideo theologicè perfecta eſt, quia ex tali motivo; ſed quia ad id habet requiſita per divinam Scripturam, Sanctorumque Traditionem. Nec denique perfecta ideo ante Sacramenti ſuſceptionem juſtificat, quia ex tali motivo, ſed ex gratuita Dei voluntate, ipſi per meritum Paſſionis Chriſti talem effectum tribuente, poſitis illis requiſitis.

1068. Diſcrimen itaque perfectæ contritiònis aliunde neceſſariò petendum eſt. Vel utique primò ex eo quòd *omnis dolor de peccatis* ex amore Dei propter ſe, affectu ſuper omnia, *in habente gratiam* ſimpliciter dictam, ſeu ſanctificantem, *eſt contritio: in non habente attritio*, ùt docet S. Thomas q. 28. verit. a. 8. in corp. & ad 3., ubi dicit, quòd *contritio ab attritione non differt ſolùm ſecundùm intenſionem doloris, ſed etiam ſecundùm informationem gratiæ.* Quomodò etiam

etiam discrimen utriusque veteres passim explicarunt, Albertus Magnus in 4. dist. 19. Bonaventura ibidem dist. 17. Scotus dist. 4. S. Antoninus 3. p. tit. 14. cap. 18. dicens, quòd *dolor gratiâ informatus, est contritio . . . . qui non est gratiâ informatus . . . . attritio*: Videtur discrimen illud placuisse Tridentino sess. 14. c. 4. dum dixit, quòd contritio perfecta, non imperfecta, sit *charitate perfecta, hominemque Deo reconciliet, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur.* Neque enim ibi sermo esse videtur de charitate actuali [utpote quam sess. 6. cap. 6. requirit etiam ad contritionem imperfectam] sermo proinde esse videtur de charitate habituali; ac per consequens de contritione informata charitate & gratia habituali.

1069. Vel secundò discrimen utriusque petendum est ex eo quòd contritio perfecta procedat ex amore Dei perfecto; imperfecta, ex imperfecto, quorum alter ab altero non differat specie, seu intensione, ùt communis est doctrina Veterum, teste Cajetano de attrit. n. 4. vocante *commune dictum*, quòd attritio & contritio differat *secundùm magis & minùs. Sunt enim unius ejusdemque speciei* (ait Guilielmus Parisiensis de Sacram. Pœnit p. 31.) & *ita non differunt, nisi secundùm magis & minùs.* Ita etiam Albertus Magnus, Alensis, Bonaventura, Scotus, & alii cap. relati. Et istud quoque discrimen ponunt, S. Thomas in verbis num. præcedente laudatis, Angelus in summa verbo *contritio*, Josephus Anglez in Floribus q. de contritione, dicens, esse opinionem S. Thomæ, Scoti, & utriusque discipulorum. Eratque adhuc sententia celebris anno 1502., quo Cardinalis Sarnanus summam suam Theologicam publico dedit, urpote in qua pag. 152. & ipse dicit, quòd *non videntur distare, nisi penes intensionem, & remissionem.* Et idem est de tempore Binsfeldii, qui in Enchiridio suo probat *illorum Doctorum sententiam, qui tradunt attritionem & contritionem non differre, nisi penes intensum, & remissum.*

1070.

1070. Vel tertiò dici poteſt cum S. Thoma n. 1068. relato, contritionem perfectam ab imperfecta differre, partim ex priore, partim ex poſteriore capite : ex priori ex parte Dei ; ex poſteriori ex parte liberi arbitrii. Ut enim S. Antoninus loco relato ait : *Contritio & attritio differunt dupliciter. Uno modo ex parte liberi arbitrii : quia dolor imperfectus, dicitur attritio : & dolor perfectus dicitur contritio. Secundo ex parte Dei : quia dolor gratiâ informatus, eſt contritio. . . . qui non eſt gratiâ informatus, non poteſt dici contritio, ſed attritio.*

1071. Quem verò perfectionis gradum attingere debeat amor & dolor, ut cenſeri queat charitas perfecta, contritioque inde procedens contritio perfecta, ob ſententiarum hac de re varietatem facile non eſt definire.

1072. Ad perfectam quidem charitatem diximus ſuprà, neceſſe eſſe quòd prædominetur omni mortali cupiditati (ſicut ad calorem perfectum neceſſe eſt quòd in eodem ſubjecto prædominetur omni frigori; itaut non compatiatur frigus æquale, nec majus) & hoc ideo quia mortalem omnem cupiditatem excludere debet, ſicut calor perfectus excludere debet omne frigus.

1073. Id tamen non ſufficit ad charitatem perfectam : cùm etiam imperfecta mortalem omnem cupiditatem excludere debeat, ut ad peccatorum veniam in Sacramento conſequendam ſufficiat.

1074. Ideo plerique cenſent, ad perfectam quidem charitatem non ſufficere, quòd mortalem omnem cupiditatem excludat, ſi eam omnino non excludat, ſine adminiculo timoris ſervilis, ſed eo adminiculo ſic indigeat, ut mortalem omnem cupiditatem ex toto non excluderet, nisì æterni ſupplicii metus peccandi conſuetudinem minueret, & ad juſtè vivendum impelleret. Charitas quippe perfecta eo adminiculo non indiget : cùm perfecta charitas foras mittat timorem.

1075. Cæterùm perfectam tunc cenſent eſſe charitatem, juſtitiæque dilectionem, dum ſic in animo

Thomas q. 24. verit. a. 5.] ſicut nec qualiſcumque dolor ſufficit *ad remiſſionem peccati, ſed oportet eſſe aliquem modum* (ſeu gradum) *qui quidem homini notus eſſe non poteſt.* Similiter Scotus in 4. diſt. 14. q. 2. a. 2. (apud Authorem ſummæ de Sacram. ex doctrina Franciſci de Victoria tit. de contrit. q. 117.) dicit, quòd *licèt quis habeat dolorem de peccatis propter Deum, cum omnibus bonis aliis circumſtantiis, niſi talis dolor habeat certam intenſionem completivam. . . . non ſufficit ad peccatorum remiſſionem. Quanta autem intenſio debeat eſſe, dicit quòd ſolus Deus novit.* Denique *nemo mortalium novit* (ait egregius fidei defenſor, & Martyr Thomas Murus in ſuo tract. de Sacram. anno 1522. nomine Regis Angliæ edito) *quantùm contritionis exigit peccatum mortale.* Sicut nemo ſcit, an amore, vel odio dignus ſit.

1080. Hoc tamen ſecundùm Scripturæ, & Sanctorum doctrinam (cap. 82. relatam) videtur certum, perfectam contritionem, per ſeque juſtificantem, *adeo vehementem, acrem, intenſam eſſe debere, ut doloris acerbitas cum ſcelerum magnitudine æquari, conferriſque poſſit*, ſicut Catechiſmus Romanus dicit. Tanta verò doloris acerbitas, vehementiaque procedere nequit, niſi ex proportionata vehementia charitatis, ſeu dilectionis Dei, ac juſtitiæ. *Tantùm* enim *quiſque peccatum odit, quantùm juſtitiam diligit*; & ubi Dei, ac juſtitiæ debilis eſt dilectio, debilis eſt dolor de peccato. Omnis quippe dolor, odiumque peccati, procedit ex amore oppoſiti boni, tamquàm effectus ex cauſa: nec effectus cauſam ſuam excedere poteſt.

CAPUT LXXXVII.

Non omnis Dei propter ſe amor, vel ex amore dolor, cum Sacramento ſufficiens ad juſtificationem unius peccatoris, ſufficit ad juſtificationem cujuscumque peccatoris.

1081. RATIO eſt, tum quia *quantitas diſplicentiæ de aliqua re debet eſſe ſecundùm quantitatem malitiæ ipſius.* Ideòque de majori peccato major dolor neceſſarius eſt, ùt S. Thomas docet ſupplem. q. 3. a. 1 ad 1. Cùm igitur peccatorum alii aliis majores ſint, in uno major amor dolorque requiritur, quàm in altero

1082. Tum quia tam amor, quàm ex amore dolor, ut cum Sacramento ſufficiens ſit ad juſtificationem, omnem peccati mortalis affectum excludere debet, ſed non omnis amor, atque ex amore dolor, omnem peccati mortalis affectum excludens in uno peccatore, eum excludit, ſeu excludere potens eſt in omni peccatore. Ut enim omnem excludat, omni fortior eſſe debet; at non eo ipſo quo fortior eſt omni peccati mortalis affectu in parvo peccatore, in quo affectus iſte nec magnus eſt, nec altas in corde radices egit, eo ipſo (in quam) fortior eſt omni peccati mortalis affectu, in magno peccatore, præſertim conſuetudinario, & inveterato, in quo affectus ille valde magnus eſt, altaſque ob inveteratam conſuetudinem in corde ipſius radices egit. Quemadmodùm non eo ipſo quo calor ùt quinque fortior eſt frigore intenſo ùt tria, fortior eſt frigore intenſo ùt octo.

1083.

1083. Simile eſt in gratia efficace: fieri enim poteſt, quod eadem entitas gratiæ ſit efficax in uno homine, in quo modicam invenit reſiſtentiam, ob longè minorem cupiditatem ſibi reluctantem; ineffi-cax verò in altero, in quo reſiſtentiam invenit valde magnam, ob longè fortiorem cupiditatem ſibi reluctantem, proût alibi oſtendo.

CAPUT LXXXVIII.

Attritio ex Dei propter ſe ſuper omnia amore, licèt imperfecto, ex ſpeciali Dei miſericordia, meritoque Paſſionis Chriſti, abſque actuali ſuſceptione Sacramenti (licèt non abſque voto ipſius) juſtificat in articulo mortis, dum actualem ſuſceptionem excludit impoſſibilitas, non voluntas.

1084. PROBATUR primò, quia in dicto caſu juſtificat catechumenum, abſque actuali ſuſceptione Baptiſmi. Igitur & pœnitentem, abſque actuali ſuſceptione Sacramenti Pœnitentiæ. Conſequentia bona eſt, quia, ùt dicit Auguſtinus, quæ Baptiſmatis, eadem reconciliationis eſt ratio.

1085. Antecedens ùt certum tradit, atque ex Auguſtino, & Ambroſio probat INNOCENTIUS III: cap. *Apoſtolicam* de præsbyt. non baptiz. *Præsbyterum, quem ſine unda Baptiſmatis extremum diem clauſiſſe ſignificaſti, quia in S. Matris Eccleſiæ fide, & Chriſti nominis confeſſione perſeveravit, ab originali peccato ſolutum, & Cœleſtis Patriæ gaudia adeptum aſſerimus incunctanter. Lege ſuper octavo libro Auguſtinum.*

num de Civit. Dei (ſeu potiùs l. 4. de Baptiſ.) *ubi inter cætera legitur: Baptiſmus inviſibiliter miniſtratur, quem non contemptus Religionis, ſed terminus neceſſitatis excludit. Librum etiam S. Ambroſii de obitu Valentiniani idem aſſerentis evolve. Sopitis igitur quæſtionibus doctorum, Patrum ſententias teneas, & in Eccleſia tua juges preces, hoſtiaſque Deo offerri jubeas pro Præsbytero memorato.*

1086. In iſtis INNOCENTII verbis tria ponderanda ſunt. Primò ipſum *incunctanter*, id eſt, abſque hæſitatione id declarare, nec de eo ampliùs controvertendum eſſe, utì ampliùs ſignificat, addendo: *ſopitis igitur quæſtionibus Doctorum* &c.

1087. Secundò, INNOCENTIUM declarationis, ſeu deciſionis ſuæ hanc adferre rationem: *quia* Præsbyter ille *in S. Matris Eccleſiæ fide, & Chriſti nominis confeſſione perſeveravit*, facilè inſinuando, quòd ideo præſumendus fuit obiiſſe cum diſpoſitione piis Chriſtianis ordinariâ, contritione utique dilectrice, non perfectâ (utpote rariſſimâ, ideoque in caſu obſcuro, ſecundùm regulam Juris non præſumendâ) ſed ſaltem imperfectâ.

1088. Tertiò, ponderanda ſunt Auguſtini verba, ab INNOCENTIO relata, *Baptiſmus inviſibiliter miniſtratur* &c. Ex iis namque conficitur, attritionem dilectricem ſufficere cum Baptiſmo inviſibiliter, ſicut cum viſibiliter miniſtrato. Auguſtini verba ſunt: *invenio non tantùm paſſionem pro nomine Chriſti, id quòd Baptiſmo deerat poſſe ſupplere, ſed etiam fidem, converſionemque cordis, ſi fortè ad celebrandum myſterium Baptiſmi in anguſtiis temporum ſuccurri non poteſt. Sed tunc impletur inviſibiliter, cùm miniſterium Baptiſmi non contemptus Religionis, ſed articulus neceſſitatis excludit* l. 4. de Bapt. cap. 22. Quod in capitibus ſequentibus declarat exemplo boni Latronis, in quo *quod ex Baptiſmi Sacramento deſuerat, complevit Dei benignitas.* Necnon exemplo ac ſimilitudine infantium, ſine fide, licèt non ſine Baptiſmo morientium, in quibus fidei actualis defectum, ex defectu ætatis, non voluntatis *provenientem*, *eâdem*

gra-

gratiâ omnipotentis implere credenda eſt. Quia ùt dicit cap. 28. licèt ſalus hominum ordinariè non contingat abſque Baptiſmo, utì nec abſque fide, in utroque illo caſu fit quædam veluti diſpenſatio benignitatis Dei, *complente Deo, quòd non ex voluntate defuiſſet. Supplet* quippe *Dei benignitas, quòd neceſſitas excluſerit*, aiunt *Doctores Lovanienſes in ſcholio ad* Auguſtini verba.

1089. Ab Auguſtino & Ambroſio divelli ſe non patitur Bernardus epiſt. 77. ad Hugonem, *ſi ante exitum voluerit & petierit baptizari, ſed mortis præoccupatus articulo, forte obtinere nequiverit, dum non deſit fides recta, ſpes pia, charitas ſincera* (qualis ut ſit, eſſe non debet perfecta) *propitiùs ſit mihi Deus, huic ego ob ſolam aquam, ſi defuerit, nequaquam omnino poſſum deſperare ſalutem, neque confundere ſpem, neque excidere charitatem. Siquis aliter ſapit* (ùt Otto, Epiſcopus Friſingenſis, qui Gerardo, ea in re contradicebat) *viderit ſi quòd aſſerit perſuaſerit. Nam me non facilè fateor aſſentire, ſi non firmior induxerit vel ratio ad intelligendum, vel ad credendum authoritas. Sed miror admodùm, ſi novus iſte novarum inventor aſſertionum, & aſſertor inventionum, invenire rationem potuerit, quæ SS. Patres latuerit, Ambroſium & Auguſtinum, ſive authoritatem eorum authoritate potiorem.*

1090. Similia habet Theobaldus Stampenſis epiſt. ad Epiſcopum Lincoln. to. 3. qui aſſertionem noſtram probat hâc ratione memoratu digniſſimâ: *Quicumque bonam voluntatem habebit in terris, pacem indubitanter & gloriam habebit in Cœlis, ſi utique in ea ad mortem perſeveraverit.* Ut enim Bernardus loco citato ait: *quid planiùs quàm quòd voluntas pro facto reputatur, ubi factum excludit neceſſitas? niſi fortè putetur in malo quàm in bono efficacior inveniri voluntas apud Deum qui charitas eſt, & promptior eſſe ad ulciſcendum quàm ad remunerandum, miſericors & miſerator Dominus. Quomodo is qui alieno debito ſe teneri fortè in extremis poſitus recolit, ſi deſit unde perſolvat, ſolâ nihilominus pœnitentiâ & cordis contritione obtinere veniam creditur, ne jam pro eo damnè-*

tur. Sic ſola fides , & mentis ad Deum converſio , ſine effuſione ſanguinis , & ſine profuſione aquæ , ſalutem ſine dubio [obſerva ly *ſine dubio*] *operatur valenti , ſed non valenti , (prohibente nimirum præſentaneo mortis articulo) baptizari.*

1091. Probatur ſecundò, quia Eccleſia in Concilio Cartag. IV. anni 398. Vaſenſi anni 442. Arelatenſi II. anni 442. Aurelianenſi I. anni 511. Toletano *XI.* anni 975. decernit preces oblationesque Eccleſiaſtico ritu faciendas pro baptizatis, qui acceptâ pœnitentiâ , ante Sacramentalem Abſolutionem , è vivis exceſſerunt. Publica verò pro iis ſuffragia fieri non decerneret , nisì piè mortuos in gratia crederet. Nec hoc crederet , ſi charitatem contritionemque perfectam ad id neceſſariam cenſeret ; ùtpote in pauciſſimis contingentem.

1092. Probatur tertiò: ſola fides , cum mentis ad Deum converſione, licèt imperfectâ, abſque Sacramento juſtificat in caſu martyrii, ubi Sacramentum excludit neceſſitas , non voluntas. Igitur & extra caſum martyrii , ubi Sacramentum pariter excludit neceſſitas &c. Conſequentiam Ambroſius ipſe deducit loco citato , dicens : *qui habuit Spiritum tuum* Valentinianus , *quomodò non habuit gratiam tuam ? An quia ſolemniter non ſunt celebrata myſteria ? . . . Ergo nec martyres , ſi catechumeni fuerint, coronentur . . . . Quòd ſi ſuo abluuntur ſanguine , & hunc ſua pietas abluit* & bona *voluntas*, ob rationem n. 1090. allatam. Quòd autem ſola fides , cum mentis ad Deum converſione , licèt imperfecta [ſiquando cum ea ſola quis , ùt fieri poteſt, ex Chriſti quidem amore, ſed adminiculo ſervilis timoris indigente , martyr occumbat] abſque Sacramento juſtificet, conſtat ex verbis Chriſti : *qui me confeſſus fuerit coram hominibus , confitebor & ego eum coram Patre meo.* Et iterum: *qui perdiderit animam ſuam propter me , inveniet eam.*

1093. Quæ profecto verba Salvatoris, cùm non ſolùm vera de martyribus formaliter , verùm & de martyribus æquipollenter, ſive de iis , qui quo-

modo

modòcumque perdunt animam ſuam pro Chriſto, vel membris Chriſti : aſſertio noſtra etiam procedit. Primò in iis qui ad metalla vel exilium pro Chriſto relegati , iſtis in ærumnis moriuntur , cùm eos pro martyribus Eccleſia colat, & pro martyribus Cyprianus agnoſcat l. 3. epiſt. 25. Qui & epiſt. 6. idem docet de morientibus in carcere pro Chriſto.

1094. Secundò in iis qui vitam ponunt & exponunt pro ſalute æterna proximi. Pro quibus frequens eſt Auguſtini teſtimonium tract. ſuper epiſt. Joan.

1095. Tertiò in iis qui chriſtiana ex charitate moriuntur in aſſiſtentia & ſervitio peſtiferorum. Pro quibus Eccleſiæ teſtimonium habemus in martyrologio ad diem 28. Februarii , ſicut & teſtimonium Sanctorum Patrum , Cypriani ſerm. de milite , Gregorii Thaumaturgi , Dioniſii Alexandrini &c. Hoc ſaltem certum , quòd perdunt animam ſuam pro Chriſto , dum perdunt eam pro membris Chriſti. *Quod enim uni ex minimis meis feciſtis , mihi feciſtis.*

CAPUT LXXXIX

Satisfit argumentis, quæ contra aſſertionem Capitis præcedentis objiciuntur.

1096. OBjicies primò: SS. Patres cap. 80. §. 2. relati, tantam aſſerunt neceſſitatem Sacramentorum Baptiſmi & Pœnitentiæ, ut ſine actuali ſuſceptione ipſorum reſpectivè peccatorum remiſſio nequeat obtineri.

Reſpondeo regulariter ita eſſe; non univerſaliter & abſque exceptione, cùm Cyprianus epiſt. 56. & Fulgentius l. de fide ad Petr. c. 30. exceptionem admittat in caſu martyrii; Ambroſius, Auguſtinus, Bernardus &c. in caſu aſſertionis noſtræ.

1097. Objicies Secundò: prioribus Eccleſiæ ſæculis tanta fuit Patrum ſeveritas, ùt preces, & oblationes fieri non permiſerint pro defunctis abſque Baptiſmo vel abſolutione.

Reſpondeo, rationem ſeveritatis iſtius non fuiſſe quia de ſalute ipſorum deſperarunt, ſed quia aſſertionis noſtræ veritatem incertam habuerunt. Quàm quia ſequentium Patrum lucidiſſima teſtmonia, ſolidiſſimaque argumenta certam fecerunt; ſequentibus ſæculis mitiùs cum defunctis illis agendo, preces oblationesque pro ipſis fieri ſanxerunt.

1098. Objicies tertiò: ſi vera eſſet aſſertio noſtra, nullus periret defectu Sacramenti. At contrarium eſt verum: quandoquidem Sacerdotes à Patribus pronuntiantur rei animarum, quibus in extremis vel negarunt, vel neglexerunt miniſterium Sacramentorum.

torum. Major propoſitio probatur hoc dilemmate. Vel moribundus habet attritionem ex amore Dei propter ſe ſuper omnia, vel non habet? Si habet, non perit, ut aſſerimus. Si non habet, non tam perit defectu Sacramenti, quàm defectu dictæ attritionis, cum quo defectu periret, etiamſi Sacramentum ſuſciperet.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: nullus periret defectu Sacramenti, per ſe loquendo, verum eſt, nec Patribus contrarium: nullus periret defectu Sacramenti, per accidens, nego. Sunt enim, qui ob Sacramenti miniſterium, ſibi vel neglectum vel denegatum, pereunt ob deſperationem, vel debitæ contritionis, ſaltem imperfectæ defectum, per denegationem illam cauſatum. Deſperationem quidem dum credunt ſibi denegari Sacramentum, eo quòd deſperata ſit ſalus ipſorum. Ob defectum verò contritionis, eo quòd contritio per Sacramenti miniſterium, non rarò excitetur in pœnitentibus; *ſæpe enim* [ait Jacobus Bayus inſt. relig. chriſt. l. 2. c. 84.] *ad Sacerdotem ſolo timore adductus, inter confitendum pleniùs imminutatur Sacerdotis miniſterio, docentis, excitantis, vel increpantis. Nonnunquam verò iſtud efficitur in abſolutione, quæ cæteris pœnitentiæ partibus ad hanc rem efficacior eſt. Nam operi à ſe inſtituto Chriſtus adeſt, ut pœnitens verbis Sacerdotis commotus, verè contritus efficiatur. Piè etiam credimus, & ſentimus* (ait Guilielmus Pariſienſis tr. de Pœnit. Sacram. tit. de ejus effect. & poteſt.) *eos qui cum fide hujus Sacramenti, & vehementi deſiderio redeundi in Dei pacem & gratiam, licèt timore infirmitatis ſuæ, & oppreſſionis malæ conſuetudinis, propoſitum abſtinendi à conſuetis, & eadem emendandi non habeant, interdum de divinæ bonitatis abundantia, virtute Clavium, & Sacramenti illius, præſtari, & hujuſmodi propoſitum infundi.* Quia tempus receptionis Sacramenti, tempus eſt beneplaciti, in quo auxilium divinæ gratiæ liberaliùs datur, atque efficaciùs operatur. *Conantibus* proinde *tunc ad Deum reverti, dexteram auxilii ſui porrigere Patrem miſericordiarum,*

dubi-

dubitandum non eſt. Quemadmodum ille qui lunaticum filium attulit ad Dominum JESUM *Marci* 9. *credere quidem nitebatur, ſed nondum fidem, ad quam conabatur, habebat, propterea dicebat: Credo Domine, adjuva incredulitatem meam. Merito tamen ſui conatûs, & filio ſanitatem, & ipſemet fidei donum obtinuit. Sic de ſimiliter conantibus, quòd præſto ſit eis divinæ beneficientiæ auxilium, pia fides non dubitat.*

1099. Ideo ergo Sacerdotes in extremo vitæ articulo Sacramenta denegantes, vel conferre negligentes, rei animarum à Patribus pronuntiantur, utique per accidens ſenſu dicto: vel certè rei animarum dicuntur, non abſolutè, ſed ſecundùm quid, *quantùm in ipſis Miniſtris eſt.* Quia per ipſorum vel crudelitatem vel negligentiam non ſtat, quin damnentur. Quomodò ſimilem Cypriani expreſſionem Auguſtinus exponit epiſt. 23., ubi loquens de parvulis baptizatis, quos deinde ſacrilegis dæmonum ſacrificiis, impii obtulêre parentes, ait eos per hoc parvulis reverà non nocere, ſpiritualiter tamen parvulorum ſuorum homicidas eſſe: *nam* (inquit) *in illis quidem interfectionem non faciunt, ſed quantùm in ipſis eſt, interfectores fiunt. Rectè illis dicitur, quando ab hoc ſcelere prohibentur, nolite occidere parvulos veſtros. Dicit enim & Apoſtolus, ſpiritum nolite extinguere: non quia ille extingui poteſt, ſed quantùm in ipſis eſt, extinctores ejus merito dicuntur, qui ſic agunt, ut extinctum velint. Iſto ſenſu rectè intelligi poteſt, quod ſcripſit Beatiſſimus Cyprianus in epiſt. de lapſis, cùm eos, qui tempore perſecutionis Idolis immolaverant, arguens (ac ne quid deeſſet, inquit, ad criminis cumulum, infantes quoque Parentum manibus impoſiti, vel adtrectati, amiſerunt parvuli, quod in primo ſtatim nativitatis exordio fuerant conſecuti) amiſerunt, inquit, quantùm attinuit ad illorum ſcelus, à quibus amittere coacti ſunt, amiſerunt in eorum mente ac voluntate, qui in illis tantum facinus commiſerunt*

1100. Objicies quartò: & eſt inſtantia contra reſponſionem ad objectionem præcedentem, in vita S. Martini legitur de Catechumeno, ante Baptiſmum

mum morte prævento, quòd anima ipſius ſtatim atque à corpore ſeparata fuit, ſtetit ante tribunal magni Judicis, à quo ſeverum accepit judicium, atque poſt illud deducta fuit in carcerem tenebroſum. Quod profecto non contigiſſet, ſi Dei benignitas inviſibiliter ſuppleviſſet defectum Baptiſmi viſibilis, quem neceſſitas excluſerat, non voluntas. In qua etiam opinione ſi S. Martinus fuiſſet, cum Monachis ſuis, nec ipſe, nec Monachi inconſolabiliter luxiſſent talem mortem ipſius, nec adeò anxii fuiſſent de ipſius ſalute.

Reſpondeo primò, ideo anxios fuiſſe, tum quia certi non erant de ſufficienti contritione ipſius: tum quia tunc temporis certa nondum erat veritas aſſertionis noſtræ, ſicut modo certa eſt; incerta proinde erat ſalus catechumenorum & pœnitentium, abſque Sacramentorum præſidio decedentium, utì colligitur ex Cypriano, Nazianzeno, & Leone magno cap. . . . §. 2. relatis.

1101. Reſpondeo ſecundò, in caſu illo catechumeni abſque Baptiſmo mortui, neceſſarium non fuiſſe ut Dei benignitas inviſibiliter ſuppleret defectum Baptiſmi viſibilis: quandoquidem Dei benignitas decreverat ipſum ad preces S. Martini ſuſcitare, Baptiſmique viſibilis miniſterio ſalvare: Quem in finem S. Martinum per gratiam ſuam excitavit, ut pro ipſius ſuſcitatione ferventer oraret, firmamque ipſi fidem inſpiravit, quâ ſe exaudiendum abſque hæſitatione crederet. In ſolo vero caſu abſolutæ neceſſitatis; Dei benignitas inviſibiliter ſupplet &c. juxta SS. Patres cap. præcedenti relatos.

1102. Objicies quintò: Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. declarat, contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur per ſe non ſufficere ad juſtificationem.

Reſpondeo id à Tridentino intelligi regulariter loquendo, & niſi defectum Sacramenti viſibilis, in caſu extremæ neceſſitatis, inviſibiliter ſupppleat diſpenſatoria Dei benignitas. Quòd ſupplementum perſpicuis SS. Patrum ſacrorumque canonum teſtimoniis

timoniis comprobatum est, non proinde gratis à nobis assertum. Deo quidem æque facilè foret, dicto casu in homine perfectam excitare contritionem. Verùm excitatio ista gratis assereretur, utpote nec fundamentum habens in Patribus, nec in canonibus, nec in Scripturis Sacris.

1103. Objicies sextò: contritio imperfecta efficacior non est in mortis articulo, quàm extra.

Respondeo efficaciorem non esse ex natura sua, sed ex supplente Sacramenti defectum misericordia Dei, & benignitate.

CAPUT XC.

Contritio, vel attritio naturalis non sufficit, etiam cum Sacramento.

1104. Est de fide. Primò quia Hierem. 30. v. 18. Scriptura dicit: *converte me, & convertar.* v. 19. *postquam enim convertisti me, egi pœnitentiam.* Et Thren. ult. *Converte nos Domine ad te, & convertemur.* Quæ verba, *secundùm omnium SS. Patrum intelligentiam, de convertente Deo hominem ad se per gratiæ suæ auxilium, manifestè procedunt*, ait Thomas de Lemos in Panopl. grat. tom. 3. l. 3. p. 2. tract. 2. n. 124., sicque intelligenda declarat Tridentinum sess. 6. c. 5. in fine: *cùm dicitur, convertimini ad me . . . . libertatis nostræ admonemur. Cùm respondemus: converte nos Domine, & convertemur, Dei nos gratiâ præveniri fatemur.*

1105.

1105. Secundò, ex eodem Tridentino ibidem can. 3. *Siquis dixerit, ſine præveniente Spiritûs Sancti operatione, atque ejus adjutorio, hominem .... poenitere poſſe, ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.* Idem antè definierat Arauſicanum 2.

1106. Tertiò, *ad errorem Pelagianorum pertinet dicere, quòd homo poſſit ſe ad gratiam præparare, abſque auxilio gratiæ divinæ*, ait S. Thomas quodlib. 1. q. 2. a. 7.

1107. INNOCENTIUS XI. hanc damnavit propoſitionem: *probabile eſt ſufficere attritionem naturalem, modò honeſtam.*

1108. Sufflaminanda proinde eſt propoſitio iſta Molinæ in concord. q. 14. a. 13. diſp. 7. *liberum arbitrium, cum ſolo concurſu naturali, elicere poteſt non ſolùm actum attritionis naturalem, id eſt dolorem de peccatis ex Dei timore, cum propoſito ampliùs non peccandi lethaliter, ſed etiam actum contritionis naturalem, qui idem propoſitum .... includat.* Contra quam propoſitionem judicium Congregationis de auxiliis videri poteſt in hiſtoria noviſſimè edita iſtarum Congregationum l. 3. c. 23.

CAPUT

CAPUT XCI.

Contritio, post mortale commissum, est sub gravi præcepto, statim atque peccator, ad se reversus, commissum à se peccatum recogitat, itaut graviter peccet, qui diu differt.

1109. CONTRITIONEM esse sub præcepto, constat ex eo quòd præceptum istud resonent omnes Prophetarum, Evangeliorumque libri. *Convertimini ad me in toto corde vestro. Pœnitentiam agite* &c. Estque præceptum istud, tam divinum positivum, locis illis expressum, quàm naturale, quo reparare jubemur injuriam Deo per peccatum illatam, tantoque animæ nostræ malo remedium adhibere. Unde S. Thomas 3. p. q. 84. a. 7. ad 1. *de jure naturæ* esse dicit, *quòd aliquis pœniteat de malis quæ fecit, quantùm ad hoc quòd doleat ea fecisse, & remedium doloris quærat per aliquem modum.*

1110. Atque ex hoc, & præcedenti assertione patet, de quibusdam actibus supernaturalibus naturale dari præceptum. Cùm contritionis, amorisque Dei super omnia actus totius naturæ corruptæ superet potestatem, secundùm constantem Augustini contra Pelagianos doctrinam: nec necesse sit, actum quemcumque præceptum jure naturæ, in nostra esse potestate sine gratia, sed satis sit quòd in nostra sit potestate, licèt subinde non sine gratia.

1111. Quòd autem contritionis seu pœnitentiæ interioris

interioris præceptum ſub gravi obliget ad actum ipſius non diu differendum, communis eſt ſententia Majorum noſtrorum, Alenſis, S. Thomæ, S. Bonaventuræ, S. Antonini, Argentinæ, Durandi, Richardi, Majoris, Gabrielis, Sylveſtri, Petri Soto &c., à quibus dum receſſit Slaughterus, juniores alios ſecutus, in laxiorem, ùt videtur, abiit extremitatem propoſitione 19. cap. 5. enarratam, utpote ex qua conſectarium foret, actum contritionis, ſeu pœnitentiæ interioris, abſque gravi peccato, differri poſſe per annum, & ſubinde per annos plures, dum Confeſſarii copia non eſſet.

1112. Verùm imprimis hoc aſſerere, non eſt ad majorem Dei gloriam, nec ad animarum ſalutem, eſtque contra Scripturam Eccli 5. *non tardes converti ad Dominum, nec differas de die in diem.* Et cap. 21. *quaſi à facie colubri fuge peccatum.* Certè peccaret graviter contra charitatem erga ſe, qui diu retineret in ſinu colubrum.

1113. Deinde ùt S. Thomas ait loco citato in corp. *ex naturali ratione movetur homo ad pœnitentiam de malis quæ fecit. Id enim & charitas erga Deum exigit, & juſtitia, quæ poſtulat ut homo ſtudeat Deo ſatisfacere, & ipſa miſericordia ordinata* (erga ſeipſum) *ut homo ſubveniat pœnitendo ſuæ miſeriæ, quam per peccatum incurrit, ſecundùm illud prov.* 14. *miſeros facit populos peccatum. Unde Eccleſ.* 30. *dicitur, miſerere animæ tuæ placens Deo.*

1114. Ex his ergo titulis efficaciter oſtenditur, quòd nec per momentum licet voluntariè ſtare in peccato mortali, ſicut nec per momentum fovere licet colubrum, ſeu viperam in ſinu ſuo. Quis enim nisi inſanus, & ſui immemor hoc faciat? atqui peccatum mortale incomparabiliter magis nocet animæ, quàm viperæ morſus corpori. Tum quia peccatum mortale malorum eſt maximum, ſtatusque ipſius horribilium horribiliſſimus, utpote in quo peccator Dei eſt inimicus, perditionis filius, diaboli ſervus. Tum quia *peccatum* (ùt dicit Gregorius homil. 11. in Ezech.) *ſi citiùs pœnitendo non*

elnitur , justo judicio omnipotens Deus obligatam peccatis mentem , etiam in culpam alteram permittit cadere , ut qui flendo & corrigendo noluit emendare peccatum quod fecit , incipiat peccatum peccato cumulare. Non enim potest contingere (ait S. Thomas 1. 2. 4. 109. a. 8.) *ut quis diu permaneat , quin oberetur secundùm consequentiam voluntatis deordinatæ à Deo , nisi citò per gratiam ad debitum ordinem reparetur.*

1115. Propterea ergo, ex misericordia erga seipsum, peccator tenetur sub gravi ad satagendum exire de misero illo statu per pœnitentiam. Ad id etiam charitas erga Deum , & justitia obligat, ut sapienter observat S. Thomas. Charitas quidem erga Deum. Quemadmodum enim contra primum maximumque divinæ charitatis mandatum est , principem in amore locum alteri quàm Deo tribuere , ita & conservare , principatum illum Deo non restituendo. Justitia quoque erga Deum ad id obligat : sicut enim qui læsit jus proximi , tenetur jus illud primâ opportunitate reparare , graviterque peccat , si diu culpâ suâ differat ; Ita & qui jus divinum læsit &c. Homo verò per peccatum mortale jus divinum læsit , & graviter læsit, seipsum Deo surripiendo , diaboloque tradendo , obedientiamque divinæ legi ipsius denegando, ad quam jus strictissimum Deus habet , fundatum in strictissimo supremoque , quòd in creaturas omnes, & in omnes actus nostros habet dominio. Quo jure nobis Deus præcipit , quæcumque præcipit. Neque enim præcipit ea jure supremi Legislatoris dumtaxat, sed jure supremi istius dominii. Ad quod significandum Levit. 28. & alibi frequenter, ad singula ferè legis suæ præcepta, se Dominum inculcat , dicens : *ego Dominus , ego Dominus.*

1116. Et ideo peccatum innumeris ferè Scripturæ locis *injustitia* vocatur, & *injuria* contra Deum, ùt psal. 31 *confitebor adversùm me injustitiam meam Domino.* Ideo etiam SS. Patres peccatorem furem & latronem vocant, comparantque homini furanti fundum, vel servum alieni Domini , ùt Augustinus

19. ci-

19. civit. 21. *juſtitia ea virtus eſt, quæ ſua cuique diſtribuit. Quæ igitur juſtitia eſt, quæ hominem à vero Deo tollit, & immundis dæmonibus ſubdit? hoccine eſt ſua cuique tribuere? an qui fundum aufert ejus, à quo emptus, & tradit ei, qui in eo nihil habet juris, injuſtus eſt, & qui ſervum aufert dominanti Deo, à quo factus eſt, & malignis ſervit ſpiritibus, juſtus eſt?* quaſi dicat, minimè. Salvianus quoque l. 4. de gubernat. mundi: *omnis Chriſtianorum culpa, divinitatis injuria eſt.* Denique cæteris omiſſis, S. Thomas-Villanovanus furem & latronem vocat hominem, qui de aliquo actu ſuo diſponit, non ſecundùm Dei voluntatem, nec propter Deum: quia, inquit, *alienum eſt quòd prodigit.*

1117. Cum igitur communis hac de re ſententia Veterum tam ſolidis fulciatur argumentis, ſitque haud dubiè ad majorem Dei gloriam & ad animarum ſalutem, quid recentioribus Caſuiſtis convenit ei contradicere? Objiciunt ipſi primò praxim fidelium, ſe non accuſantium de transgreſſione hujus præcepti. Secundò, præceptum contritionis eſſe affirmativum. Ergo non obligat ad ſtatim, magis quàm præceptum confeſſionis.

1118. Sed numquid hæc potiora ſunt argumentis, quæ ex Scriptura, Patribus, & urgenti ratione protulimus? Levioris profectò armaturæ ſunt. Unde.

Ad 1. reſpondeo, praxim illam in indoctis pœnitentibus ex inſtructionis procedere defectu; in doctis verò procedere dumtaxat in ſequacibus novioris opinionis. Neque enim credibile eſt ſequaces ſententiæ Veterum praxim illam ſequi.

1119. Ad 2. reſpondeo, præceptum contritionis non eſſe purè affirmativum; ſed aliquid includere præcepti negativi, ſicut reſtitutionis præceptum. Cùm revera includat præceptum reſtitutionis. De quo S. Thomas 2. 2. q. 62. a. ult. ad 1. dicit, *quòd quamvis ſecundùm formam ſit affirmativum; implicat tamen negativum, quo prohibemur rem alienam detinere.*

120. Non ideo tamen negamus, in hoc, ſicut in aliis præceptis, in ipſo etiam reſtitutionis præcepto, dari materiæ, ſeu temporis parvitatem, à novo mortali excuſantem. Tametſi enim ſub gravi obliget ad *ſtatim*, ly *ſtatim* moraliter accipiendum eſt, & cum aliqua latitudine, ita ſcilicet, ut, attento rei momento, non diu differatur.

1121. Ad id quod in objectione additur, de præcepto confeſſionis, quòd non obligat ad ſtatim. Reſpondeo primò cum S. Thoma, eſſe diſparitatem, quòd præceptum iſtud ſecundùm ſe ſit purè affirmativum: ſecùs præceptum contritionis.

Reſpondeo ſecundò, cum eodem S. Thoma, præceptum confeſſionis per ſe, & ratione ſui non obligare ad ſtatim, quia per ſe eſt purè affirmativum, & per ſe fieri poteſt, ut ſtatim quis Deo per contritionem perfectam reconcilietur: per accidens tamen, & ratione reconciliationis cum Deo, attentâ difficultate magnâ eliciendi perfectam contritionem, & paucitate eorum, qui ante confeſſionem Deo reconciliantur, videtur mihi confeſſio ſtatim, id eſt primâ datâ opportunitate neceſſariò facienda. Si enim filius tenetur ſtatim reconciliari cum patre à ſe offenſo, & homo cum proximo, juxta illud Matth. 5. *ſi offers munus tuum ad Altare* &c.: quidni & peccator cum Deo? cùm ſtatus inimicitiæ cum Deo tam horribilis ſit, tantorumque malorum incurſioni, tantorum bonorum privationi obnoxius, ut qui oblatam reconciliationis opportunitatem negligit, videatur divinam amicitiam parvifacere, atque in ejus inimicitia, cum miſeria ſua maxima, voluntariè permanere; ſicut fidem parvifacere cenſetur, qui eam, voluntariè amiſſam per infidelitatem, primâ opportunitate, modo ſibi poſſibili, redintegrare non curat. Unde ſicut iſte ad fidem redintegrandam primâ opportunitate tenetur, ita & ille ad divinam amicitiam redintegrandam.

Atque ita docent Guilielmus Pariſienſis, & Alexan-

Alexander de Alts. Nec contrarius eſt S. Thomas ſupplem. q. 6. a. 5. utpote cujus contextus manifeſtare videtur, eam quam ibi tradit, doctrinam procedere de obligatione præcepti confeſſionis per ſe, & ratione ſui : unde & tota ratio ipſius eſt : *quia præcepta affirmativa non obligant ad ſtatim.* Quod ultro fatemur, aſſertam obligationem haud fundantes in præcepto ipſo affirmativo confeſſionis ; ſed in præcepto reconciliandi ſe cum Deo : quod ita affirmativum eſt ſecundùm formam, ut negativum implicet (ſicut præceptum contritionis) quo prohibemur in Dei inimicitia permanere.

1122. Si quis replicet, hoc dato, non eſſe cur præceptum confeſſionis ab Eccleſia determinatum ſit ad ſemel in anno. Reſpondeo negando antecedens : quia illâ Eccleſiæ determinatione præſcribitur tempus, quo præceptum confeſſionis obligat per ſe, ſicque præſcribitur, ne confeſſio ultra annum differatur, ut nihil determinetur de tempore, quo confeſſionis præceptum obligat per accidens, ratione neceſſitatis reconciliandi ſe Deo.

1123. Cætera de contritione vide tomo præcedenti, ubi determinatur neceſſitas contritionis de ſingulis mortalibus ; non tamen neceſſe eſſe quòd contritio præcedat confeſſionem, ſed ſatis eſſe quòd præcedat, vel comitetur abſolutionem, doloremque de peccatis, veſpere præcedentis diei conceptum, ſufficere pro confeſſione diei ſequentis. Eumdem quoque dolorem duplici abſolutioni poſſe ſubſervire, modò nova fiat confeſſio. Denique ne venialia quidem, abſquè contritione perfecta, vel imperfecta, remitti poſſe, ſive per Sacramenta, ſive per ſacramentalia ; nec in hoc ſæculo, nec in futuro.

CAPUT XCII.

Ex neceſſitate contritionis neceſſitas inſertur ſatisfactionis, ſaltem in voto, ad remiſſionem mortalis culpæ, pœnæque æternæ.

1124. RATIO illationis, eſt quia vera contritio eſt dolor de peccatis propter Deum, cum propoſito non ſolùm ampliùs non peccandi, ſed & confitendi, & ſatisfaciendi, ùt veteres paſſim Theologi tradunt, Richardus à S. Victore, Albertus Magnus, Alenſis, S. Thomas, S. Bonaventura, S. Raymundus, noſter Bachonius, &c. dum contritionem ſic definiunt: *contritio eſt dolor pro peccatis aſſumptus, cum propoſito confitendi, & ſatisfaciendi*, ùt videre eſt apud Morinum l. 1. c. 5. *hoc eſt enim verè pœnitere* (ait Richardus à S. Vict. l. de poteſt. ligand. & ſolv. c. 6.) *de præterita prævaricatione dolere, cum propoſito confitendi, ſatisfaciendi, & cum omni cautela cavendi.* Unde Catechiſmus Romanus de Sacram. Pœnit. c. 5. *adeò inter ſe* (inquit) *hæ partes connexæ ſunt, ut contritio confitendi, & ſatisfaciendi conſilium & propoſitum incluſum habeat. . . . Quare & voluntas compenſandi requiritur, in quo contritio maximè verſatur* &c.

1125. Enimverò qualem contritionem, qualem converſionem Spiritus Sanctus exigit in Sacris Paginis? *convertimini ad me* (inquit) *in toto corde veſtro, in jejunio, in fletu & planctu.* Joel. 2. Et quid dicit Præcurſor Domini? *quis* (inquit) *demonſtravit vobis fugere à ventura ira? facite ergo fructus dignos*

dignos pœnitentiæ, illos utique, quos *triſtitia*, *quæ ſecundùm Deum eſt*, Apoſtolo teſte 2. Cor. 7. operatur, & inter alios *indignationem* & *vindictam*. *Indignationem* quidem, quâ [ùt B. Lanfrancus ex Ambroſio exponit ad eum Apoſtoli locum] *quâ homines indignantur in ſe, vel in alios peccatores.* Vel [ùt Remigius Altiſiodorenſis] *quâ indignatur homo ſibi-ipſi, quòd peccaverit. Vindictam* verò, quâ pœnitentes (ût iterum ex Ambroſio B. Lanfrancus) *quod delinquerunt, vindicant in ſe-ipſos. Neceſſe quippe eſt* [ait Hilarius Sardus, ſub Ambroſii, vel Ambroſiaſtri nomine citari ſolitus] *ut quis vindicet Deum* à ſe offenſum, *cujus erga ſe ſentit affectum. Et in ſe-ipſum vindicat, qui ſe cauſâ delicti affligit.*

1126. Et iſto ſenſu ſacra illa teſtimonia unanimis ſanctorum Patrum ſententia ſemper intellexit. Aliquos dedimus cap. 18. Plures damus in Ethica noſtra prolixiore. Solùm hìc exhibeo verba Ambroſii l. 2. de pœnit. c. 6. audiant qui agunt pœnitentiam (quam niſi egeritis, omnes *ſimiliter peribitis* Luc. 13.) *quomodo agere debeant, quo ſtudio, quo affectu, quâ mentis intentione, quâ intimorum concuſſione viſcerum, quâ cordis converſione* : *Vide* (*inquit*) Domine quia tribulor, venter meus turbatus eſt à fletu meo, converſum eſt cor meum in me. *Cognoviſti intentionem animi . . . . cognoſce & habitum corporis.* Sederunt [*inquit*] in terra, tacuerunt ſeniores filiæ Sion, & impoſuerunt terram ſuper caput ſuum, præcinxerunt ſe cilicio, deduxerunt in terram Principes, Virgines Hieruſalem defecerunt in lachrymis, oculi mei caligaverunt, turbatus eſt venter meus, effuſa eſt in terra gloria mea. *Sic flevit & Ninivæ populus.* Brevaus Auguſtinus epiſt. 54. *nihil aliud agit, quem veraciter pœnitet, niſi ut quod malè fecerit, impunitum eſſe non ſinat.* Gregorius l. 6. in 1. Reg. *tria in unoquoque veraciter pœnitente conſideranda ſunt, videlicet converſio mentis, confeſſio oris, vindicta peccati. Quid enim prodeſt confiteri flagitia* (ait in cap. 15. l. 1. Reg.) *ſi confeſſionis vocem non ſequitur afflictio pœnitentiæ. Tunc enim*

timoniis comprobatum est, non proinde gratis à nobis assertum. Deo quidem æque facilè foret, dicto casu in homine perfectam excitare contritionem. Verùm excitatio ista gratis assereretur, utpote nec fundamentum habens in Patribus, nec in canonibus, nec in Scripturis Sacris.

1103. Objicies sextò: contritio imperfecta efficacior non est in mortis articulo, quàm extra.

Respondeo efficaciorem non esse ex natura sua, sed ex supplente Sacramenti defectum misericordia Dei, & benignitate.

CAPUT XC.

Contritio, vel attritio naturalis non sufficit, etiam cum Sacramento.

1104. Est de fide. Primò quia Hierem. 30. v. 18. Scriptura dicit: *converte me, & convertar.* v. 19. *postquam enim convertisti me, egi pœnitentiam.* Et Thren. ult. *Converte nos Domine ad te, & convertemur.* Quæ verba, *secundùm omnium SS. Patrum intelligentiam, de convertente Deo hominem ad se per gratiæ suæ auxilium, manifestè procedunt*, ait Thomas de Lemos in Panopl. grat. tom. 3. l. 3. p. 2. tract. 2. n. 124., sicque intelligenda declarat Tridentinum sess. 6. c. 5. in fine: *cùm dicitur, convertimini ad me .... libertatis nostræ admonemur. Cùm respondemus: converte nos Domine, & convertemur, Dei nos gratiâ præveniri fatemur.*

1105.

1105. Secundò, ex eodem Tridentino ibidem can. 3. *Siquis dixerit, ſine præveniente Spiritûs Sancti operatione, atque ejus adjutorio, hominem .... poenitere poſſe, ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.* Idem antè definierat Arauſicanum 2.

1106. Tertiò, *ad errorem Pelagianorum pertinet dicere, quòd homo poſſit ſe ad gratiam præparare, abſque auxilio gratiæ divinæ*, ait S. Thomas quodlib. 1. q. 2. a. 7.

1107. INNOCENTIUS XI. hanc damnavit propoſitionem: *probabile eſt ſufficere attritionem naturalem, modò honeſtam.*

1108. Sufflamininanda proinde eſt propoſitio iſta Molinæ in concord. q. 14. a. 13. diſp. 7. *liberum arbitrium, cum ſolo concurſu naturali, elicere poteſt non ſolùm actum attritionis naturalem, id eſt dolorem de peccatis ex Dei timore, cum propoſito ampliùs non peccandi lethaliter, ſed etiam actum contritionis naturalem, qui idem propoſitum .... includat.* Contra quam propoſitionem judicium Congregationis de auxiliis videri poteſt in hiſtoria noviſſimè edita iſtarum Congregationum l. 3. c. 23.

CAPUT

CAPUT XCI.

Contritio, post mortale commissum, est sub gravi præcepto, statim atque peccator, ad se reversus, commissum à se peccatum recogitat, itaut graviter peccet, qui diu differt.

1109. CONTRITIONEM esse sub præcepto, constat ex eo quòd præceptum istud resonent omnes Prophetarum, Evangeliorumque libri. *Convertimini ad me in toto corde vestro. Pœnitentiam agite* &c. Estque præceptum istud, tam divinum positivum, locis illis expressum, quàm naturale, quo reparare jubemur injuriam Deo per peccatum illatam, tantoque animæ nostræ malo remedium adhibere. Unde S. Thomas 3. p. q. 84. a. 7. ad 1. *de jure naturæ* esse dicit, *quòd aliquis pœniteat de malis quæ fecit, quantùm ad hoc quòd doleat ea fecisse, & remedium doloris quærat per aliquem modum.*

1110. Atque ex hoc, & præcedenti assertione patet, de quibusdam actibus supernaturalibus naturale dari præceptum. Cùm contritionis, amorisque Dei super omnia actus totius naturæ corruptæ superet potestatem, secundùm constantem Augustini contra Pelagianos doctrinam: nec necesse sit, actum quemcumque præceptum jure naturæ, in nostra esse potestate sine gratia, sed satis sit quòd in nostra sit potestate, licèt subinde non sine gratia.

1111. Quòd autem contritionis seu pœnitentiæ interioris

interioris præceptum ſub gravi obliget ad actum ipſius non diu differendum, communis eſt ſententia Majorum noſtrorum, Alenſis, S. Thomæ, S. Bonaventuræ, S. Antonini, Argentinæ, Durandi, Richardi, Majoris, Gabrielis, Sylveſtri, Petri Soto &c., à quibus dum receſſit Slaughterus, juniores alios ſecutus, in laxiorem, ùt videtur, abiit extremitatem propoſitione 19. cap. 5. enarratam, utpote ex qua conſectarium foret, actum contritionis, ſeu pœnitentiæ interioris, abſque gravi peccato, differri poſſe per annum, & ſubinde per annos plures, dum Confeſſarii copia non eſſet.

1112. Verùm imprimis hoc aſſerere, non eſt ad majorem Dei gloriam, nec ad animarum ſalutem, eſtque contra Scripturam Eccli 5. *non tardes converti ad Dominum, nec differas de die in diem.* Et cap. 21. *quaſi à facie colubri fuge peccatum.* Certè peccaret graviter contra charitatem erga ſe, qui diu retineret in ſinu colubrum.

1113. Deinde ùt S. Thomas ait loco citato in corp. *ex naturali ratione movetur homo ad pœnitentiam de malis quæ fecit. Id enim & charitas erga Deum exigit, & juſtitia, quæ poſtulat ut homo ſtudeat Deo ſatisfacere, & ipſa miſericordia ordinata* (erga ſeipſum) *ut homo ſubveniat pœnitendo ſuæ miſeriæ, quam per peccatum incurrit, ſecundùm illud prov.* 14. *miſeros facit populos peccatum. Unde Eccleſ.* 30. *dicitur, miſerere animæ tuæ placens Deo.*

1114. Ex his ergo titulis efficaciter oſtenditur, quòd nec per momentum licet voluntariè ſtare in peccato mortali, ſicut nec per momentum fovere licet colubrum, ſeu viperam in ſinu ſuo. Quis enim niſi inſanus, & ſui immemor hoc faciat? atqui peccatum mortale incomparabiliter magis nocet animæ, quàm viperæ morſus corpori. Tum quia peccatum mortale malorum eſt maximum, ſtatusque ipſius horribilium horribiliſſimus, utpote in quo peccator Dei eſt inimicus, perditionis filius, diaboli ſervus. Tum quia *peccatum* (ùt dicit Gregorius homil. 11. in Ezech.) *ſi citiùs pœnitendo non*

eluitur, juſto judicio omnipotens Deus obligatam peccatis mentem, etiam in culpam alteram permittit cadere, ut qui ſtendo & corrigendo noluit emendare peccatum quod fecit, incipiat peccatum peccato cumulare. Non enim poteſt contingere (ait S. Thomas 1. 2. 4. 109. a. 8.) *ut quis diu permaneat, quin operetur ſecundùm conſequentiam voluntatis deordinatæ à Deo, niſi citò per gratiam ad debitum ordinem reparetur.*

1115. Propterea ergo, ex miſericordia erga ſeipſum, peccator tenetur ſub gravi ad ſatagendum exire de miſero illo ſtatu per pœnitentiam. Ad id etiam charitas erga Deum, & juſtitia obligat, ùt ſapienter obſervat S. Thomas. Charitas quidem erga Deum. Quemadmodum enim contra primum maximumque divinæ charitatis mandatum eſt, principem in amore locum alteri quàm Deo tribuere, ita & conſervare, principatum illum Deo non reſtituendo. Juſtitia quoque erga Deum ad id obligat: ſicut enim qui læſit jus proximi, tenetur jus illud primâ opportunitate reparare, graviterque peccat, ſi diu culpâ ſuâ differat; Ita & qui jus divinum læſit &c. Homo verò per peccatum mortale jus divinum læſit, & graviter læſit, ſeipſum Deo ſurripiendo, diaboloque tradendo, obedientiamque divinæ legi ipſius denegando, ad quam jus ſtrictiſſimum Deus habet, fundatum in ſtrictiſſimo ſupremoque, quòd in creaturas omnes, & in omnes actus noſtros habet dominio. Quo jure nobis Deus præcipit, quæcumque præcipit. Neque enim præcipit ea jure ſupremi Legiſlatoris dumtaxat, ſed jure ſupremi iſtius dominii. Ad quod ſignificandum Levit. 28. & alibi frequenter, ad ſingula ferè legis ſuæ præcepta, ſe Dominum inculcat, dicens: *ego Dominus, ego Dominus.*

1116. Et ideo peccatum innumeris ferè Scripturæ locis *injuſtitia* vocatur, & *injuria* contra Deum, ùt pſal. 31 *confitebor adverſùm me injuſtitiam meam Domino.* Ideo etiam SS. Patres peccatorem furem & latronem vocant, comparantque homini furanti fundum, vel ſervum alieni Domini, ùt Auguſtinus

19. ci-

19. civit. 21. *juſtitia ea virtus eſt, quæ ſua cuique diſtribuit. Quæ igitur juſtitia eſt, quæ hominem à vero Deo tollit, & immundis dæmonibus ſubdit? hoccine eſt ſua cuique tribuere? an qui fundum aufert ejus, à quo emptus, & tradit ei, qui in eo nihil habet juris, injuſtus eſt, & qui ſervum aufert dominanti Deo, à quo factus eſt, & malignis ſervit ſpiritibus, juſtus eſt?* quaſi dicat, minimè. Salvianus quoque l. 4. de gubernat. mundi: *omnis Chriſtianorum culpa, divinitatis injuria eſt.* Denique cæteris omiſſis, S. Thomas-Villanovanus furem & latronem vocat hominem, qui de aliquo actu ſuo diſponit, non ſecundùm Dei voluntatem, nec propter Deum: quia, inquit, *alienum eſt quòd prodigit.*

1117. Cum igitur communis hac de re ſententia Veterum tam ſolidis fulciatur argumentis, ſitque haud dubiè ad majorem Dei gloriam & ad animarum ſalutem, quid recentioribus Caſuiſtis convenit ei contradicere? Objiciunt ipſi primò praxim fidelium, ſe non accuſantium de transgreſſione hujus præcepti. Secundò, præceptum contritionis eſſe affirmativum. Ergo non obligat ad ſtatim, magis quàm præceptum confeſſionis.

1118. Sed numquid hæc potiora ſunt argumentis, quæ ex Scriptura, Patribus, & urgenti ratione protulimus? Levioris profectò armaturæ ſunt. Unde.

Ad 1. reſpondeo, praxim illam in indoctis pœnitentibus ex inſtructionis procedere defectu; in doctis verò procedere dumtaxat in ſequacibus novioris opinionis. Neque enim credibile eſt ſequaces ſententiæ Veterum praxim illam ſequi.

1119. Ad 2. reſpondeo, præceptum contritionis non eſſe purè affirmativum; ſed aliquid includere præcepti negativi, ſicut reſtitutionis præceptum. Cùm revera includat præceptum reſtitutionis. De quo S. Thomas 2. 2. q. 62. a. ult. ad 1. dicit, *quòd quamvis ſecundùm formam ſit affirmativum; implicat tamen negativum, quo prohibemur rem alienam detinere.*

120. Non ideo tamen negamus, in hoc, ſicut in aliis præceptis, in ipſo etiam reſtitutionis præcepto, dari materiæ, ſeu temporis parvitatem, à novo mortali excuſantem. Tametſi enim ſub gravi obliget ad *ſtatim*, ly *ſtatim* moraliter accipiendum eſt, & cum aliqua latitudine, ita ſcilicet, ut, attento rei momento, non diu differatur.

1121. Ad id quod in objectione additur, de præcepto confeſſionis, quòd non obligat ad ſtatim. Reſpondeo primò cum S. Thoma, eſſe diſparitatem, quòd præceptum iſtud ſecundùm ſe ſit purè affirmativum: ſecùs præceptum contritionis.

Reſpondeo ſecundò, cum eodem S. Thoma, præceptum confeſſionis per ſe, & ratione ſui non obligare ad ſtatim, quia per ſe eſt purè affirmativum, & per ſe fieri poteſt, ut ſtatim quis Deo per contritionem perfectam reconcilietur: per accidens tamen, & ratione reconciliationis cum Deo, attentâ difficultate magnâ eliciendi perfectam contritionem, & paucitate eorum, qui ante confeſſionem Deo reconciliantur, videtur mihi confeſſio ſtatim, id eſt primâ datâ opportunitate neceſſariò facienda. Si enim filius tenetur ſtatim reconciliari cum patre à ſe offenſo, & homo cum proximo, juxta illud Matth. 5. *ſi offers munus tuum ad Altare* &c.: quidni & peccator cum Deo? cùm ſtatus inimicitiæ cum Deo tam horribilis ſit, tantorumque malorum incurſioni, tantorum bonorum privationi obnoxius, ut qui oblatam reconciliationis opportunitatem negligit, videatur divinam amicitiam parvifacere, atque in ejus inimicitia, cum miſeria ſua maxima, voluntariè permanere; ſicut fidem parvifacere cenſetur, qui eam, voluntariè amiſſam per infidelitatem, primâ opportunitate, modo ſibi poſſibili, redintegrare non curat. Unde ſicut iſte ad fidem redintegrandam primâ opportunitate tenetur, ita & ille ad divinam amicitiam redintegrandam.

Atque ita docent Guilielmus Pariſienſis, & Alexan-

Alexander de Ales. Nec contrarius eſt S. Thomas ſupplem. q. 6. a. 5. utpote cujus contextus manifeſtare videtur, eam quam ibi tradit, doctrinam procedere de obligatione præcepti confeſſionis per ſe, & ratione ſui : unde & tota ratio ipſius eſt : *quia præcepta affirmativa non obligant ad ſtatim.* Quod ultro fatemur, aſſertam obligationem haud fundantes in præcepto ipſo affirmativo confeſſionis ; ſed in præcepto reconciliandi ſe cum Deo : quod ita affirmativum eſt ſecundùm formam, ut negativum implicet (ſicut præceptum contritionis) quo prohibemur in Dei inimicitia permanere.

1122. Si quis replicet, hoc dato, non eſſe cur præceptum confeſſionis ab Eccleſia determinatum ſit ad ſemel in anno. Reſpondeo negando antecedens : quia illâ Eccleſiæ determinatione præſcribitur tempus, quo præceptum confeſſionis obligat per ſe, ſicque præſcribitur, ne confeſſio ultra annum differatur, ut nihil determinetur de tempore, quo confeſſionis præceptum obligat per accidens, ratione neceſſitatis reconciliandi ſe Deo.

1123. Cætera de contritione vide tomo præcedenti, ubi determinatur neceſſitas contritionis de ſingulis mortalibus ; non tamen neceſſe eſſe quòd contritio præcedat confeſſionem, ſed ſatis eſſe quòd præcedat, vel comitetur abſolutionem, doloremque de peccatis, veſpere præcedentis diei conceptum, ſufficere pro confeſſione diei ſequentis. Eumdem quoque dolorem duplici abſolutioni poſſe ſubſervire, modò nova fiat confeſſio. Denique ne venialia quidem, abſquè contritione perfecta, vel imperfecta, remitti poſſe, ſive per Sacramenta, ſive per ſacramentalia, nec in hoc ſæculo, nec in futuro.

dignos pœnitentiæ, illos utique, quos *triſtitia, quæ ſecundùm Deum eſt*, Apoſtolo teſte 2. Cor. 7. operatur, & inter alios *indignationem & vindictam. Indignationem* quidem, quâ [ùt B. Lanfrancus ex Ambroſio exponit ad eum Apoſtoli locum] *quâ homines indignantur in ſe, vel in alios peccatores.* Vel [ùt Remigius Altiſiodorenſis] *quâ indignatur homo ſibi-ipſi, quòd peccaverit. Vindictam* verò, quâ pœnitentes (ût iterum ex Ambroſio B. Lanfrancus) *quòd delinquerunt, vindicant in ſe-ipſos. Neceſſe quippe eſt* [ait Hilarius Sardus, ſub Ambroſii, vel Ambroſiaſtri nomine citari ſolitus] *ut quis vindicet Deum* à ſe offenſum, *cujus erga ſe ſentit affectum. Et in ſe-ipſum vindicat, qui ſe cauſâ delicti affligit.*

1126. Et iſto ſenſu ſacra illa teſtimonia unanimis ſanctorum Patrum ſententia ſemper intellexit. Aliquos dedimus cap. 18. Plures damus in Ethica noſtra prolixiore. Solùm hìc exhibeo verba Ambroſii l. 2. de pœnit. c. 6. audiant qui agunt pœnitentiam (quam niſi egeritis, omnes *ſimiliter peribitis* Luc. 13.) *quomodo agere debeant, quo ſtudio, quo affectu, quâ mentis intentione, quâ intimorum concuſſione viſcerum, quâ cordis conversione : Vide* (*inquit*) Domine quia tribulor, venter meus turbatus eſt à fletu meo, converſum eſt cor meum in me. *Cognoviſti intentionem animi . . . . cognoſce & habitum corporis.* Sederunt [*inquit*] in terra, tacuerunt ſeniores filiæ Sion, & impoſuerunt terram ſuper caput ſuum, præcinxerunt ſe cilicio, deduxerunt in terram Principes, Virgines Hieruſalem defecerunt in lachrymis, oculi mei caligaverunt, turbatus eſt venter meus, effuſa eſt in terra gloria mea. *Sic flevit & Ninivæ populus.* Brevaus Auguſtinus epiſt. 54. *nihil aliud agit, quem veraciter pœnitet, niſi ut quod malè fecerit, impunitum eſſe non ſinat.* Gregorius l. 6. in 1. Reg. *tria in unoquoque veraciter pœnitente conſideranda ſunt, videlicet converſio mentis, confeſſio oris, vindicta peccati. Quid enim prodeſt confiteri flagitia* (ait in cap. 15. l. 1. Reg.) *ſi confeſſionis vocem non ſequitur afflictio pœnitentiæ. Tunc enim*

benè conversum peccatorem cernimus, cùm dignâ afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo confitetur. Unde & Dominus arborem foliis decoram, sed fructu sterilem maledixit: quia confessionis ornatum non recipit sine fructu afflictionis. Ideo ergo Bernardus de grad. humil. c. 18. *quem veraciter pœnitet, laborem poenitentiæ non abhorret.* Se ad tempus cruciat in hac vita, ne æternùm crucietur in gehenna. Hoc est enim quod faciendum Gregorius rursum monet Homil. 2. in Evang. *Vita nostra ad tempus amarescat in poenitentia, ne æternam amaritudinem sentiat in vindicta.* Et Ecclesia fer. 6. hebdom. passion. *peccata nostra castigatione voluntariâ cohibentes, ne suppliciis deputemur æternis.* Confer ea quæ habentur suprà cap. 23.

1127. Itaque *quem errati* verè *pœnitet* [ait Lactantius] *castigat se-ipsum dementiæ*, & qui hoc ex mollitie, suique amore facere recusat, quid sit Deum offendisse, seriò non recogitat. Ideo Bellarminus Conc. 9. " Olim (inquit) cùm multò meliùs " Christiani intelligerent necessitatem pœnitentiæ, " quàm nos faciamus, cùmque apud se cogitarent " & perpenderent, quantò facilius hìc in terris, " quàm in purgatorio satisfieri posset pro peccatis: " pœnitentias longissimas, atque asperrimas 7, 15, " 20, 30 annorum, interdum etiam totius vitæ, " libentissimè admittebant, & explebant, ùt ex li- " bro Tertulliani de pœnit. & aliis vetustis Autho- " ribus cognosci potest. At hodie ita delicati, ita " teneri effecti sumus, ut vix paucorum dierum je- " junia pro multis sceleribus atque delictis sustine- " ri possint. Cilicia verò, & cineres, humicuba- " tiones, flagella, & aliæ carnis afflictiones, non " solùm in moribus nostris, sed vix jam in libris " reperiuntur.

1128. *In Concilio Toletano X.* (prosequitur Bellarminus) *legimus, Potamium quemdam qui cùm Episcopus esset, & semel tactu fœminco sordidasset, ipse se primum, nullo cogente, in ergastulo quodam concluserit, atque ibi 9 mensium pœnitentiam egit. Deinde ad Concilium litteras dedit, quibus*

quibus peccatum suum ipsum sæpe sæpius prodidit. Patres vero in Concilio olim, pœnitentiam ex perpetuum, quotidianam observari, undecunque ad perpetuam humilitatis & doloris effectus deprimeret, & subsidentiam affirmarunt, tanquam ad Deum misericordem multis cum illo actum ejus, quem antiquorum regula & perpetua fuit pœnitentia.

Et examinat (objicit) mihi ab hoc genere pœnitentiæ allatum? Sed quid ait Scriptura? qui cunctæ prudentiæ credit super eum nix. Job 6. Non negatur & brevis pœnitentiæ authoritatem formidandæ & longissimæ pœnitentiæ vita coronatæ concurrentem. Unde tantus terror in nobis? tantus pudor? tanta reverentia? nisi ex eo quod non meritis nostris, qualibi Deum sentiere. Et quidem pœnitentiæ fructus est, peccatorum indulgentiam se pœnitentem declarant, qui solum ex iis qui non confitentur, sed etiam qui confitentur . . . vero duo vitia: dilatoriæ informat omnem fames, & decendent ad eam fun nomen. Quia pauci sunt qui pœnitentiam, ita ut fructuosa esse possit, usque ad finem vitæ perducunt, sed plurimi, imo longe majori parte agit, non tam pœnitentia ista est, quam larva quædam, & simulata via larva est. Sed quid dicit Salvator? *multi simulatum agentes, omnes similiter peribunt.*

Itaque fatisfactio non folum necessaria est ad justificandum Ecclesiæ, sed & divinæ juftitiæ, hoc ad remittendum peccatum, illa ad peccatum damnatum, sed & necessaria est (latem in vero) ad reconciliationem cum Deo, reconciliationemque mortalis culpæ & pœnæ æternæ, ut pluribus divinæ Scripturæ teftimoniis, & Sanctorum traditione probatum habes lupra Cap. 35. & multis argumentis Motinus oftendit l. 3. cap. 12.

CAPUT XCIII.

Satisfactionis impositio, in Pœnitentiæ Sacramento, divinæ est institutionis, non humanæ inventionis, vel usurpationis.

1130. EST de fide, constatque ex verbis, quibus Salvator Matth. 18. & Joan. 20. Apostolis, eorumque successoribus, ligandi & solvendi tradidit potestatem, *quæcumque alligaveritis super terram* &c. *Quorum remiseritis peccata* &c. Quæ verba Ecclesia universa sic semper intellexit, ut per ea Christus Dominus, è terris ascensurus ad Cœlos, Sacerdotes sui-ipsius Vicarios reliquerit, tamquàm Præsides ac Judices peccatorum, cum potestate ea remittendi, & retinendi, atque adeo puniendi, æquitate servatâ. Ut enim S. Leo epist. 91. dicit: *Christus Jesus hanc præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.*

1131. Neque hæc satisfactio derogat satisfactioni Christi. Tum quia *non ita nostra est* [ait Tridentinum sess. 14. cap. 8.] *ut non sit per Christum Jesum. Nam qui ex nobis, tamquam ex nobis, nihil possumus, eo cooperante qui nos confortat, omnia possumus. Ita non habet homo unde glorietur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre.* Tum quia Christi satisfactio non ex hoc desinit esse sufficientissima, quòd per Sacramenta, satisfac-

tisfactionesque noſtras, nobis applicari debeat, ut in nobis efficaciter operetur. Quemadmodum Chriſti dolor, quo pro peccatis noſtris afflictus fuit, & lachrymæ, quas pro eorum remiſſione fudit, eſſe non deſinunt ſufficientiſſimæ, ex hoc quòd nobis applicari debeant per contritionem, lachrymasque noſtras &c. Chriſti quoque Paſſio talis eſſe non deſinit, ex hoc quòd ipſi compati debeamus, ut conglorificemur, ſicut Apoſtolus ait.

1132. Denique veritati noſtræ cum Deo reconciliationis non derogat neceſſitas ſatisfactionis. Neque enim reconciliatio deſinit eſſe vera, tametſi eâ lege facta, ut per ſatisfactionem reparetur injuria Deo per peccatum irrogata. Cùm etiam in hominum reconciliatione ſimile quid accidat. Ad redintegrandam quippe amicitiam priſtinam, exigere ſolent læſi honoris, & damnorum illatorum reparationem. Sic itaque miſericordia & veritas, juſtitia & pax, in reconciliatione peccatoris cum Deo, ſeinvicem exoſculantur, ut per miſericordiam peccata remittantur; per juſtitiam & veritatem peccata puniantur, niſi ſeipſum homo puniat.

1133. Nec Ambroſius jure ab hæreticis objicitur, tametſi l. 10. in Luc. dicat: *lachrymas Petri lego, ſatisfactionem non lego.* Quia ſatisfactionem ibi non ſumit pro criminis punitione, ſed pro ipſius excuſatione, ùt manifeſtum eſt ex duobus. Primò ex textu, ubi ſic: *nos excuſamus, ipſe non excuſavit . . . . malunt ſuum accuſare peccatum, ut juſtificaretur fatendo, quàm gravaretur negando . . . . non invenio quid dixerit* pro ſui excuſatione, *invenio quòd fleverit.* Iſto itaque ſenſu immediatè ſequitur: *lachrymas ejus lego, ſatisfactiones non lego.* Secundò ex toto libro ipſius de pœnit. atque ex cap. 8. ad Virg. lapſ. *grande ſcelus grandem neceſſariam habet ſatisfactionem.*

CAPUT

CAPUT XCIV.

Prorsus abjicienda est ista Propositio : absolvi potest pœnitens , nullâ satisfactione impositâ , sed in Purgatorium dilatâ.

1134. Est enim primò contra Scripturam & Sanctorum traditionem , de necessitate satisfactionis in hac vita.

Secundò est contra officium Judicis , impunitum relinquere peccatum.

Tertiò est contra officium Ministri hujus Sacramenti , illud sic administrare , ut ei desit pars necessaria ad ipsius integritatem. Ad integritatem verò ipsius necessaria est satisfactio , juxta Tridentinum sess. 14. cap. 8.

Quartò est contra officium Medici : cum hoc pacto non curentur , sed foveantur peccata , fovendo impœnitentiam. Et an non hoc est etiam peccatis seu animæ ægritudinibus connivere ? omnino. Est enim quodammodo peccandi licentiam dare, cùm oporteret satisfactionis fræno seu velùti flagello coërcere , animarumque vulnera , atque habitus pravos satisfactoriâ castigatione sanare. Quæ dum manu parcente contrectat, non curat , sed exaggerat , ùt D. Cyprianus dicit in lib. de lapsis.

1135. Est denique contra officium Patris Spiritualis. *Ut* enim *segnes natos facit indulgentia matrum* ; sic propriæ salutis incurios , mandatorumque neglectores facit indulgentia Patrum Spiritualium. Ideo namque scriptum est : *qui parcit virgæ odit filium suum.* Qui autem diligit , instanter erudit. Ideo etiam

Digitized by Google

etiam vel ipsum (si Tridentinum dicit) *divinum sanctum decet, ne ita nobis obfuscetur illa fatisfactionis peccatorum fanctitatis, ut occidum accipiat peccata inveniri ignotantes . . . in gravissima laborare . . . . Prout dubio eam magnopere à peccatis revocant, & quafi fraeno quodam coercent hac fatisfactionis prona.* Quod dum non attendunt Confeffarii, hac nimis multi hic artes fectati *tantum pulveribus fua cuique manus* (ut inftituto chriftiano Magiftrianello de fatisfac. I. 2. c. 3. num. 8. & 202. I.) *fecerunt veteratoribus fuis capite innocuis attacti ad capitandal animal. Quo exemplo Evangelii vigorem vana fubtilitate fuffocarunt, multitudini hominum in immenfum auxerunt. Nemo enim fibi fuadeat, quemquam fic fola fpiritualia fanctitatis animal ad certum interitum venientia. Dum enim fic fanctis rerum nihil tractatur, fcelera laffitudini remittuntur, & ad peccandum in eternum dominantur.* Si enim per *falfas fanctitatis arenas ad inferna trahuntur* (ut S. Thomas ait) quid cenfendum de Sacris Sacerd. Ignatio magis per ponnentibus nullas Pfal. 72. Evangelicas fanctitatis leges fubditales non mitiores in purgatorium, fed in infernum. Nam ut Magiftrianello Viftore eruditi theologi, ita & Cramer. par. 14. cap. 3. dicit *Damnati poft mortem ejusmodi fanctificationis dolent, ubi purgantur? Non mutantur; quia hic corrigi neglexerunt; & non poterunt.* Qui in hac vita nec confeffore voluerunt, nec confeffionem non poluerunt.

11156. Denique licet peccatores in purgatorio perfecte poffint fuorum peccatorum paenitentiam quam hic non cuperunt, magna Patris Quirini, & eruditorum eft, multis in locis ftrenue confectatus, paenarum penas illum patriarcham tenuiter, quam fic ad motivum contribuere. Quam enim tenuibus, quam acerbis in purgatorio poena Auguftinus in pfalm. 37. exponit, cum de ea quae in Pfal. 37. *dicitur falvus erit, exponendo ait quae ita fiunt, quaenam fales fint quem quemque tot flammis exit de igne, valde quidem fales, tamen fales in hac vita.* Et quid de Purgatorio Vincentius Fer-

Ferrerius ſerm. 2. Domin. 15. poſt Trinitatem ? *magna* [inquit] *fuit pœna B. Laurentii in craticula, & etiam B. Bartholomæi : ſed nihil fuerunt reſpectu purgatorii in tantùm quod momentum videatur mille anni.* Tanta ſunt ſupplicia Purgatorii , ut iis viſis, Extatica noſtra S. Maria-Magdalena de Pazzis anno 1587. exclamaverit , eorum comparatione , *tormenta omnia à ſanctis Martyribus tolerata , eſſe inſtar horti amœniſſimi.* Siquis ergo peccator dicat nolle ſe hìc ſatisfacere , ſed in purgatorio , blaſphemare mihi videtur contra miſericordiam Dei , quæ ipſum invitat ad pœnas reſpectivè leviſſimas , ut horribiliſſimas eyadat , & acerbiſſimas.

CAPUT CXV.

Abjicienda quoque hæc plurium Juniorum propoſitio : nulla , vel modica ſatisfactio imponenda eſt , dum Pœnitens confitetur ad lucrandum Jubilæum , vel aliam Indulgentiam plenariam.

1137. CARDINALIS de Lugo diſput. 27. de pœnit. n. 27. Bonæ-ſpei de pœnit. diſput. ult. n. 47. & alii noviores Caſuiſtæ docent , nullam à Confeſſario pœnitentiam eſſe neceſſariò imponendam, dum Pœnitens lucrari vult Jubilæum, vel aliam Indulgentiam plenariam. Primò quia BONIFACIUS VIII. ùt refert Gloſſa in Extrav. *antiquorum* de pœnit. & remiſſ. in Conſiſtorio declaravit , *quòd ſui poenitentiarii nihil debent injungere , ultra injunctionem hìc poſitam. Aliàs* , ùt dicebat , *indulgentia fruſtraretur . . . . niſi ad alium finem injungeretur , v. g. ad cautelam futurorum* &c.

Secundò,

Secundò, qui lucratur Indulgentiam plenariam, lucratur exemptionem ab omni pœna peccatis debita. Nulla igitur pœna ipſi injungenda eſt. Cùm nulla injungenda ſit exempto ab omni pœna. Idque ſupponit INNOCENTIUS III. cap. *cùm ex eo* in fine de pœnit. & remiſſ. dum ait, *per indiſcretas & ſuperfluas Indulgentias, ſatisfactiones ſacramentales enervari.*

1138. Verùm opinio iſta, primò Patribus, Conciliis, Eccleſiæ ſenſui, rationi parum conſona eſt. Secundò Eccleſiæ eſt minùs honorifica. Tertiò, videtur animarum ſaluti noxia. Quartò, ſufficienti non eſt fundamento ſuffulta.

Neque enim primum fundamentum, pro ea allatum, validum eſt, quia dato, non conceſſo, quòd BONIFACIUS VIII. id in Conſiſtorio dixerit, dictum iſtud intelligi non poteſt in ſenſu quem Cardinalis de Lugo & Bonæ-ſpei intendunt, aliàs ſibimetipſi, aliisque Pontificibus, Conciliis, & Patribus BONIFACIUS adverſaretur, ùt infrà patebit: ſed hoc ſenſu, quòd nulla ſatisfactio, ad lucrandam Indulgentiam, à Pœnitentiariis injungenda ſit, ultra eam quàm ad eam lucrandam ipſe Papa injungit. Dicit enim *ultra injunctionem hic poſitam.* Hoc autem verificatur, ſalvâ veritate aſſertionis noſtræ, ſecundùm quam, opera quidem ſatisfactoria, per Bullam Indulgentiæ, ad eam lucrandam requiſita, ad hoc cenſeri debent ſufficientia, ſed ſuppoſitis ſupponendis, quòd utique ſubjectum dignum ſit adjuvari per theſaurum Eccleſiæ, nihilque in ipſo obſtet effectui Indulgentiæ. At innumeri ſunt, in quibus eſt obſtaculum, quique digni non ſunt, qui per Eccleſiæ Theſaurum adjuventur, ad conſequendum plenarium effectum Indulgentiæ plenariæ. Neque enim omnes, in gratia per confeſſionem & abſolutionem exiſtentes, effectu illo digni ſunt. Quia ùt ſapienter obſervat Cajetanus tr. 10. de Indulgent. [qui hanc quæſtionem contra Lutheri calumnias accuratiſſimè tractavit] " ſunt confeſſi in gratia " duplicis ordinis : quidam ſolliciti ad ſatisfacien- "

dum

" dum per ſe-ipſos pro peccatis ſuis. Quidam ne-
" gligentes ſatisfacere per ſe-ipſos : primi condig-
" nas pœnitentias vel petunt à Confeſſoribus ſibi
" imponi , parati eas implere ; vel ſponte eas aſſu-
" munt , dum continuò ſtudent per ſancta opera
" ſatisfacere , jejunando , orando , eleëmoſynas
" dando &c. Secundi verò leviſſimam pœniten-
" tiam aut rogant , aut læti ſuſcipiunt , & cùm il-
" lam impleverint , quam ſciunt eſſe minimam ,
" non curant amplius de ſatisfaciendo. Et hi ſunt ,
" quibus Indulgentiæ non proſunt , judicio meo.
" Nullus enim indignus alienâ ſatisfactione , pro
" pœna ſibi debita , conſequitur veraciter fructum
" Indulgentiæ. " Sed quilibet , in gratia conſtitutus,
" negligens ſatisfacere per ſe-ipſum , eſt indignus
" aliena ſatisfactione , pro pœna propriis peccatis
" debita. " Et talis cenſetur in omni republica
bene ordinata , in qua " quantumcumque rationa-
" bilis adeſſet quandoque cauſa diſpenſandi com-
" munem theſaurum , in cives gravatos ære alieno,
" negligentes tamen ſolvere , indigni cenſerentur
" adjutorio theſauri. Ex eo enim quòd poſſunt de
" ſuo ſolvere , & non curant , indignos ſe red-
" dunt tali ſublevamine. Et nisì tales pro indignis
" haberentur , foveretur negligentia ; quoniam a-
" lii horum exemplo , ad ſimilem negligentiam
" provocarentur. " Hoc igitur eſſet otioſos &
inertes in otió & inertia , tepidos & negligentes in
tepore & negligentia fovere , contra Reipublicæ
bonum. Quod proinde exigit, ut tales indigni cen-
ſeantur tali gratia & ſublevamine. *Cùm igi-
tur Eccleſia ſit* Reſpublica *à Deo ordinata* , bene
proinde ordinata , *æquum non eſt ut pro dignis* diſ-
penſatione ſpiritualis theſauri habeat taliter negli-
gentes, & tepidos in ſatisfaciendo pro peccatis pro-
priis , ut eum in finem , nihil , aut ferè nihil fa-
ciant , & facere velint , pro quibus ex Eccleſiæ the-
ſauro ſatisfacere , quid aliud eſſet , nisì eorum mol-
litiem , teporem , negligentiam , imò & peccata
fovere ? eſſet igitur poteſtate à Deo acceptâ uti in

deſ-

desfruttiorem, non in ædificationem (ad quam literas Scriptas dedit Ignatius atque fuisset, atque ipse). Indulgentias conferendi potestatem ; siquidem effet ea ad eam rem tandem pernecessariam fatisfactionem, non sine grandi periculosa fatius animarum. Dum enim parsimonialis fatisfactionis pretentatio negligunt, peccatorum fœcum gravitatem non fentiunt ; vitiosos habitus, male vivendo compositos, contrariis virtutum actionibus non expurgant ; nec fatisfactionem perficiunt finito à peccato recessu, cautionem & vigilantiam præbendum. Quibus pernecessarium fatisfactionum defectum in Sacramento-narratis, privati à peccatorum recessu non contingunt, siquidem ad folita peccata facile redeunt, in iisque perseverantes, tandem impœnitentes morientur, & pereunt.

1139. Ex amplis illustrat alata ratio : quem-admodum ad ægros revertuntur fallibiliæ digni non fuerat juvari in pungendo, qui ut ea filo prodeft poffent, non intermittunt in hoc ftendo ; fic digni non fuerat juvari de Excellæ thefauro, qui, ut filo thefaurus vite prodeft poffent, non intermittit, fe-ipfos non prode juvando, pro fimplice defectu, quamlibet poffent, fatisfacere non negligendo. Denique dignus non fuit communicari fallibiliæ, qui fimulatus fatisfactionem terre negligunt, cum poffint. .

1140. Et alio quidem Decretum ad annum 1077 n. 71. mense, *Sedis Apoftolicæ Indulgentias illis communicare, qui quantum temporis vires, bona quorum non præterminitur ; non autem generis, studio, ac diligentia impleverint.* Et Bellarminus l. 2. de Indulg. cap. 8. *Indulgentias dare diligentibus, negare negligentibus.* Et Cardinalis in Cantus, Epifcopus Grumentopolitanus Conftitut. Synodal. tit. 7. p. 2. n. 2. Indulg. docet quod *Indulgentia fit Indulgentia eis, Thamfolum ab illis concedantur ; cum ad profectum non tam quam ad finem fit per veram penitentiam, quam* CHRISTUS IESUS *ipse meruit, & mereri non definit.*) MEMBRA sunt CHRISTI, *quæ applicatio meriti Sanguinis* IESU-CHRISTI, *Sacramentum* [illegible]

ipſo in Coelis regnantium ſupplementum ſit inſufficientiæ ſatisfactionum noſtrarum. Paulò ante verò dixerat, *perverſam* eſſe *doctrinam*, quâ *Indulgentiarum ſacrilegus fit abuſus*, dum *peccatoribus perſuadetur*, *quòd ad faciendam poenitentiam minimè teneantur.*

1141. Laudatis Cardinalibus (quibus cap. 96. S. Bonaventuram adjungemus) ſubſcribunt graviſſimi Epiſcopi, præcipuiſque Doctores ſcholaſtici, quos eodem capite proferemus.

1142. Non itaque ſubſiſtit primum fundamentum, quod pro opinione ſua profert Cardinalis de Lugo. Nec magis ſubſiſtit ſecundum. Cùm enim Indulgentiæ non ſint nisì in ſupplementum inſufficientiæ noſtræ [ùt patet ex dictis, & amplius patebit ex Pontificibus, Conciliis & Patribus capite ſequenti exhibendis] nec vergere debeant in deſtructionem, ſeu enervationem Eccleſiaſticæ, imò potiùs Evangelicæ diſciplinæ, pœnitentialisque ſatisfactionis noſtræ, Eccleſiæ intentio eſt, ſemperque fuit, ut ſolis prodeſſent diligentibus, non negligentibus facere quod poſſunt & debent pro peccatorum ſuorum ſatisfactione. Et illi ſoli digni ſunt, qui per plenariam Indulgentiam ab omni pœna liberentur, qui ex parte ſua nihil neglexerunt, quo ſe vicinos redderent ſatisfactioni. Cui quantò viciniores, tantò Indulgentia plenaria digniores. Verùm cùm pauci tales ſint, pauci plenariæ Indulgentiæ plenarium conſequuntur effectum. Pauci proinde ab omni pœna per Indulgentiam liberantur. Non eſt igitur prætermittenda impoſitio pœnitentiæ ſub prætextu Indulgentiæ.

1143. Primò, quia opinio id permittens, non eſt idoneo fundamento ſuffulta, ùt vidimus. Pauciſſimi enim, rariſſimiſque hoc tempore (quo canonicarum pœnitentiarum uſus deſiit, antiquoque rigori mollities magna ſucceſſit) Plenariam Indulgentiam lucrantur in tota ſua plenitudine. Tum quia eâ ſoli illi digni ſunt, qui pro modulo ſuo dignos pœnitentiæ fructus fecerunt (indulgentia namque non eſt nisì in ſuplementum inſufficientiæ noſtræ, ſubſi-

ſubſidiumque infirmitatis, quæ tanta eſt, ut etiam poſt factos pro modulo noſtro pœnitentiæ fructus, non parum ſuperſit nobis in altera vita luendum, niſi ſuccurratur nobis per Eccleſiæ theſaurum) ſed & quia Confeſſarii vix aut ne vix quidem ſcire poſſunt, quinam, plenario indulgentiæ effectu digni ſint, ſive quinam ſufficientes ad hoc pœnitentiæ fructus fecerint: cùm vix aut ne vix quidem ſcire poſſint, quæ & quanta ſatisfactionis menſura pro peccatis ſingulis debeatur. Tum quia pauciſſimi ſunt, rariſſimique in tota fidelium univerſitate, in quibus nullus reperiatur obex plenarii effectûs plenariæ indulgentiæ. Quandoquidem ab omni obice ſoli illi liberi ſint, qui expurgati ſunt ab omni affectu ad peccatum quodcumque, etiam veniale. Quamdiu verò quis affectum retinet, vel ad unum veniale, illius remiſſionem conſequi non poteſt: cùm certum ſit, non remitti pœnam, quamdiu affectus retinetur ad culpam. At quàm pauci ſunt, quàm rari, quibus nullus ſupereſt affectus ad ullum veniale peccatum! Si qui ſunt, ſancti ſunt, & perfecti. Sanctorum verò, perfectorumque quàm exiguus eſt numerus! Tum denique quia multi & valde multi deficiunt in adimplendis conditionibus ad plenariam indulgentiam præſcriptis, vel ob defectum fervoris, ſeu devotionis in iis adimplendis, vel quia minùs præſtant, quàm (ſecundùm Eccleſiæ intentionem) præſtare debent, dum v. g. ipſis oratio præſcribitur, vel eleëmoſina, ad lucrandam indulgentiam plenariam. Multi namque & valde multi ſeipſos decipiunt, dum (poſt multa, enormiaque crimina) plenariæ indulgentiæ plenitudinem lucrari putant, ad conſequendum finem ab Eccleſia intentum, in Eccleſia determinata, ſolùm recitando v. g. quinquies Pater & Ave: vel ſolùm dando eleëmoſynam modiciſſimam, reſpectivè ad opes & facultates quibus abundant. Per hoc enim talis peccator ſufficienter non contribuit ad finem ab Eccleſia intentum; ad quem convenienter non orat, qui tam parum orat: nec eleëmoſynam reſpectivè conve-

nientem dat, qui tam parum dat. *Quando* enim *datur indulgentia indeterminatè ei qui dat auxilium ad fabricam Eccesiæ* v. g. (ait S Thomas in 4. dist. 20. a. 3. q. 2. ad 3.) *intelligitur tale auxilium, quod sit conveniens ei qui dat. Et secundùm hoc plus, vel minùs de indulgentia consequitur. Unde etiam aliquis pauper, dans unum denarium, consequitur totam indulgentiam; non autem dives, quem non decet, ad opus tam pium & fructuosum, ita parum dare: sicut non diceretur Rex alicui homini auxilium facere, si ei obolum daret.*

1144. Secundò: opinio illa videtur *animarum saluti noxia*, ob ea quæ dixi n. 1138. sub finem: si enim opinio ista vera esset, evacuaretur studium pœnitentiæ, & satisfactionis: nec peccatores, quamlibet enormes, vellent ullam subire pœnitentiam, ultra opera præscripta per Bullam indulgentiæ, præsertim magnis in civitatibus, in quibus tanta frequentia est plenariarum indulgentiarum, ut nulla sit hebdomada, nulla ferè dies, absque indulgentia plenaria, modò in ista, modò in illa Ecclesia. In istis proinde civitatibus, tanta, tamque frequenter occurrens facilitas plenæ remissionis, absque necessitate satisfactionis, latam aperiret portam, non solùm suffragia pro defunctis, plenariè in morte absolutis, sed & satisfactiones pœnitentiales, utpote non necessarias, negligendi. Magnum proinde tribueret incentivum delinquendi. Quia etiam millenorum adulteriorum, vel etiam nefandarum contra naturam spurcitiarum, sacrilegiorum, homicidiorum, blasphemiarum, perjuriorum rei, non obstante totali hactenus salutis incuriâ, dignorumque pœnitentiæ fructuum negligentiâ, cum solâ adimpletione, etiam non admodùm ferventi (ùt in talibus assolet) modicarum conditionum pro indulgentia plenaria requisitarum, totum ipsius effectum, absque alia satisfactione sic consequi possent, ut post indulgentiam repentè mortui, rectà in Cœlum absque purgatorio transvolarent. Si *facilitas veniæ*, Ambrosio judice, *incentivum tribuit delinquendi*; maximè

mè profectò facilitas tanta totalis veniæ, atque remiſſionis. Tanta quippe facilitas tollit præcipuum frænum, quo peccatores à peccando retrahuntur. Quemadmodum enim *magnoperè à peccato revocant, & quaſi fræno quodam coërcent ſatisfactoriæ pœnæ, cautioresque & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt; medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitioſos habitus, malè vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt*, ùt Tridentinum ait ſeſſ. 14. c. 8. Sic omnia contraria eveniunt, dum frænum iſtud & medela negligitur.

1145. Tertiò: opinio illa *Eccleſiæ minùs eſt honorifica:* utpote ex qua hæretici anſam accipiunt Eccleſiam calumniandi, quòd per indulgentias ſuas nimis largum faciat forum Dei, nimiùmque tribuat illicium peccandi, tantam tribuendo facilitatem totalem peccatorum remiſſionem obtinendi. Quam calumniam facilè nos confutamus, dum aſſerimus, per indulgentias non tolli obligationem faciendi fructus dignos pœnitentiæ, nec obligationem eos injungendi. Cùm hoc ſit de jure divino, teſteque Tridentino loco citato, „ divinæ juſtitiæ ratio exigere videatur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptiſmum per ignorantiam deliquerunt, aliter verò qui ſemel à peccati & dæmonis ſervitute liberati, & accepto Spiritûs Sancti dono, ſcientes, Templum Dei violare, & Spiritum Sanctum contriſtare non formidaverint. Et divinam clementiam decet, ne ita nobis abſque ulla ſatisfactione peccata dimittantur, ut occaſione acceptâ, peccata leviora putantes .... in graviora labamur. Ad quod præcavendum, ad plenam & integram peccatorum remiſſionem per Sacramentum Pœnitentiæ, ſine magnis noſtris fletibus & laboribus pervenire non poſſumus (ſicut per Sacramentum Baptiſmi) divinâ id exigente juſtitiâ [inquit c. 20.] ut meritò pœnitentia laborioſus quidam Baptiſmus à SS. Patribus dictus fuerit. Nec hoc dicendo, aliquid adimitur efficaciæ indulgentiarum [proſequitur Cajetanus ubi ſu-

" ſuprà] ſicut nihil adimitur efficaciæ Sacramento-
" rum , ex hoc quòd oporteat accedentes ad illa eſ-
" ſe dignè diſpoſitos , ſi fructuoſa ſibi eſſe volunt.
" Soli ſiquidem indigni indulgentiâ , ab illius fruc-
" tu , juxta hunc dicendi modum , excluduntur.

Quartò : illa opinio *Patribus , Conciliis , Eccleſiæ ſenſui , rationi parum eſt conſona.* Quòd parum conſona ſit rationi , ſatis apparet dictis. Quòd parum conſona ſit Patribus , Conciliis , & Eccleſiæ ſenſui , apparebit ex dicendis capite ſequenti.

CAPUT XCVI.

Ampliùs opinio illa confutatur ex Patribus , Conciliis , & Eccleſiæ , ſeu Romanorum Pontificum ſenſu.

1146. HUNC in finem lubet indulgentiarum originem , & circa eas SS. Patrum , Conciliorum , SS. Pontificum , atque adeò Eccleſiæ ſenſum ob oculos ponere.

De indulgentiis itaque Catholicorum quiſque meritò aſſentitur Concilio Tridentino ſeſſ. 26. in decreto de indulgent. declaranti , primò , quòd *poteſtas conferendi indulgentias à Chriſto Eccleſiæ conceſſa ſit* , utique Matth. 16. , & Joan. 20. *quæcumque ſolveritis* &c.

Secundò , quòd *hujuſmodi poteſtate , divinitùs ſibi traditâ , antiquiſſimis etiam temporibus Eccleſia uſa fuerit.*

Tertiò , quòd negari nequeat , *indulgentiarum uſum chriſtiano populo maximè ſalutarem , & ſacrorum Conciliorum* , etiam Generalium , Nicæni I. Late-

Lateranenſis I., Lugdunenſis ſub GREGORIO X., Viennenſis ſub CLEMENTE V., authoritate *probatum, in Eccleſia retinendum eſſe.*

Quartò, *in his tamen concedendâ moderationem, juxta veterem, & probatam in Eccleſia conſuetudinem, adhibendam.*

1147. Antiquiſſimum ig itur eſſe Indulgentiarum uſum conſtat, non ſolùm ex approbatione ipſius per Concilia antiquiſſima; verùm & ex eo quòd Chriſtus Dominus, Apoſtoli, & antiquiores Eccleſiæ Præſules, pœnam peccatis debitam remiſerint. Hoc autem eſt indulgentiam concedere. CHRISTUS (inquam) Magdalenæ *multa peccata* dimiſit *quoniam dilexit multùm.* Et adulteræ pœnam remiſit, quia ſe judicio ipſius, cum maxima contritione, humillimè ſubmiſit. Apoſtolus inceſtuoſo Corinthio, nondum peractâ totâ pœnitentiâ, quod reſiduum erat condonavit, *ne abundantiori triſtitiâ abſorberetur.* Et hoc ſenſu 2. Cor. 2. dicit: *cui aliquid donaſtis*, & ego. . . donavi . . . . *in perſona Chriſti* per acceptam ab ipſo ſolvendi poteſtatem. Neque enim iſta Apoſtoli verba intelligi poſſunt de abſolutione à peccatis, vel ab excommunicatione. Cùm & verborum proprietas, & Apoſtoli contextus, hunc reſpuunt intellectum. Abſolutio namque ab excommunicatione propriè *condonatio* non dicitur: nec in Scriptura Sacra, vel apud SS. Patres, taliter uſquam appellatur. Illud etiam quod Apoſtolus dicit: *cui aliquid*, id eſt partem aliquam *donaſtis, & ego*, de peccatis intelligi nequit. Neceſſariò ergo intelligitur de pœnis, ſicque exponitur à Chriſoſtomo & Theodoreto. Aliquam itaque pœnarum partem, quæ ſolvenda ſupererat, Apoſtolus condonavit; indulgentiam proinde conceſſit. Et Chriſtus quidem eam conceſſit adulteræ, & Magdalenæ, ſine aliqua ſatisfactione, per poteſtatem excellentiæ. Sed Apoſtolus peractâ majori ſatisfactionis parte, ſecundùm Dei Legem.

1148. Et iſtud eſt quod (poſt Apoſt.) fecerunt ſanctiores Eccleſiæ primorum ſæculorum Antiſtites, quos chriſtianis lapſis, pœnitentiam ſedulò agentibus, ad

Martyrum, Confeſſorumque inſtantiam ſupplicationemq; , ob egregia ipſorum in Eccleſiam merita , præſcriptæ pœnitentiæ partem condonaſſe legimus in lib. Tertulliani ad Martyres, & in lib. Cypriani de lapſis. Unde in lib. de pudicitia Tertullianus, Montaniſta jam factus, ſic exprobrat Zephirino Papæ : *Tu jam & in martyres tuos effundis hanc poteſtatem . . . . . ſufficiat martyri propria delicta purgaſſe. Ingrati vel ſuperbi eſt in alios quoque effundere quod pro magno fuerit conſecutus. Quis alienam mortem ſuâ ſolvit , nisi ſolus Dei filius . . . . Proinde qui illum æmularis , donando delicta , ſi nihil ipſe deliquiſti , planè patere pro me. Si verò peccator es , quomodò oleum faculæ tuæ ſufficere & mihi & tibi poterit ? Quis permittit homini dare , quæ Deo referenda ſunt* ? Verùm quod verbis iſtis Tertullianus hæreticus improbat, Cyprianus probat ; ſed hâc conditione, ſi cum debita fiat moderatione ; ſi utique fiat intuitu meritorum & ſupplicationis Martyrum, & ſupplicatio iſta non fiat pro iis qui pro ſe ſatisfacere ,vel nolunt, vel negligunt, ſed pœnitentiæ operibus ſedulò incumbunt : *Credimus* (inquit l. de lapſis) *poſſe apud Judicem plurimùm valere Martyrum merita . . . . . Mandant aliquid Martyres fieri ? ſi juſta , ſi licita , ſi non contra Dominum , à Dei Sacerdote facienda ſunt. . . ſi petentis* [*pro quo ſupplicant Martyres*] *fuerit religioſa moderatio* ; ita ſcilicet ut non negligat conditionem, quam ad id ibidem & alibi requirit , dicens, *ſi precem toto corde quis faciat , ſi veris pœnitentiæ lamentationibus , ſi juſtis & continuis operibus Dominum inflectat. . . . poteſt Deus Indulgentiam dare . . . pœnitenti , operanti , roganti* (ecce conditio) *poteſt clementer ignoſcere : poteſt acceptum facere quidquid pro talibus* [ecce iterum *pro talibus* : non ergo pro ignavis atque ex nimia mollitie, ſalutisque incuriâ negligentibus orationes & opera pœnitentiæ , atque ſatisfactionis] *& petierint Martyres , & fecerint Sacerdotes.*

1149. Negligentibus verò, & non facientibus pro poſſe fructus dignos pœnitentiæ, indulgentiam concedere, ſic Deo reſervatum cenſuit Cyprianus , ut ipſis Indul-

dulgentiam concedere, dixerit eſſe contra Legem Dei, Evangeliique vigorem. Ideoq; dum immoderantiam animadvertit in nonnullis Martyrum, Confeſſorumq; libellis, ac ſupplicationibus, itaut pro iis poſcerent Indulgentiam, qui nullam adhuc pœnitentiam egerant, imo (freti Martyrum & Confeſſorum libellis) agere detrectabant, ipſos graviter reprehendit, proteſtatus id eſſe *contra Evangelii vigorem, contra Domini ac Dei legem*, ùt eodem libro de lapſis videre eſt, ſicut & lib. 3. epiſt. 11. ubi ſic Martyribus & Confeſſoribus ſcribit : ſi juſtam & ſecundùm Dei legem eſſe vultis ſupplicationem veſtram, *peto ut eos, quos ipſi videtis, quos noſtis, quorum pœnitentiam ſatisfactioni proximam conſpicitis, deſignetis nominatim libello.* Ecce ergo conditio à Cypriano requiſita, ecce quos Indulgentia dignos cenſuit : *quorum* utique *pœnitentia ſatisfactioni proxima eſt.*

1150. Qua in re Cypriani ſenſum zelumque univerſæ poſtmodùm Eccleſiæ ſunt ſubſecutæ. Propterea namque can. 25. Concilii Illiberitani, & can. 9. Concilii Arelatenſis anni 314. ſtatutum eſt, ut nulla haberetur ratio libellorum, ſeu ſupplicationum Martyrum, per quos ſeu per quas vigor Evangelicus & ſatisfactio pœnitentialis enervabatur. Canone etiam 5. & 22. Concilii Ancyrani, ejuſdem anni, ſtatutum eſt, Indulgentiam ſolis illis concedendam, quorum zelus & fervor in actione pœnitentiæ ipſos Epiſcopis commendabiles efficeret.

1151. Concilium quoque primum Oecumenicum, Nicænum, can. 12. pro regula Indulgentiæ concedendæ ſtatuit, ut ea non concederetur negligentibus opera pœnitentiæ, ſed in eis ferventer & perſeveranter ſe exercentibus : *Quicumque cum omni timore & lachrymis perſeverantibus, & bonis operibus converſationem ſuam .... opere & veritate demonſtrant, hi definitum tempus auditionis implentes* [id eſt annos præſcriptos in pœnitentiæ ſtudio] *fidelibus in oratione communicent. Poſtmodùm verò licebit Epiſcopo de his aliquid humaniùs cogitare. Quicumque verò indifferenter habuerunt lapſum, & ſuf-*

ficere ſibi ad converſionem introitum in Eccleſiam arbitrati ſunt, iſti omnino tempora ſtatuta compleant.

1152. Hanc regulam ſubſecuta Concilia tenuerunt. Et ideo Concilium Lateranenſe IV. anni 1215. ſub INNOCENTIO III. can. 62. *moderandas voluit indiſcretas & ſuperfluas Indulgentias, quia per eas & claves Eccleſiæ contemnuntur & pœnitentialis ſatisfactio enervatur.* Concil. quoque Salegunſtadienſe anni 1022. can. 18. declaravit, Indulgentias minimè profuturas iis, qui pœnitentialem ſatisfactionem, ſibi pro peccatorum ſuorum gravitate per Epiſcopum vel Confeſſarium impoſitam, vel imponendam, accipere nolebant, quia Romam eundo Indulgentiam plenariam ſe à S. Pontifice impetraturos confidebant: *Quia* [inquit] *multi tantâ mentis ſuæ falluntur ſtultitiâ, ut in aliquo capitali crimine deprehenſi, pœnitentiam à Sacerdotibus ſuis accipere nolint, in hoc maximè confiſi, ut Romam euntibus Apoſtolicus omnia ſibi peccata dimittat: Sancto viſum eſt Concilio, ut talis Indulgentia illis non proſit; ſed priùs, juxta modum delicti, pœnitentiam ſibi datam à ſuis Sacerdotibus accipiant. Et tunc Romam ſi velint ire, ab Epiſcopo proprio licentiam & litteras ad Apoſtolicum ex eiſdem rebus deferendas accipiant.*

1153. Eumdem quoque ſemper fuiſſe ſenſum Romanorum Pontificum, argumento eſt, quòd ſatisfactionem Indulgentiæ proportionatam ſemper requiſierint in ſuſcipientibus indulgentiam, itaut eam non æqualiter omnes, ſed ſecundùm iſtius ſatisfactionis proportionem, alii magis, alii minùs eam conſequerentur.

1154. Hinc eſt enim quòd GREGORIUS VII. anno 1075. Epiſcopo Lincolnienſi, delictorum indulgentiam poſtulanti, eâ ſolùm lege conceſſerit, ut pœnitentiam pro poſſe ageret: *abſolutionem peccatorum tuorum, ſicut rogaſti . . . . tibi mittere dignum duximus, ſi tamen bonis operibus inhærendo, commiſſos exceſſus plangendo, quantùm valueris* (nota bene) *corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris.*

1155. GELASIUS II. in epiſtola ad exercitum Chriſtianorum Cæſar-Auguſtæ commorantem, & ad omnes fideles contra Saracenos pugnantes, omnes quidem ea in expeditione pœnitentiâ ſuſceptâ morientes, ab omnibus peccatis plenariè abſolvit; ſed aliis eadem in expeditione laborantibus ad reficiendam iſtius urbis Eccleſiam, à Saracenis dirutam, aliquid contribuentibus, Indulgentiam non concedit niſi *ſecundùm laborum & beneficiorum Eccleſiæ impenſorum quantitatem.* Similiter ALEXANDER III. in Concilio Lateranenſi III. fidelibus contra hæreticos decertantibus nonnisì biennium de pœnitentia injuncta relaxat, nec Epiſcoporum diſcretioni amplioris committit Indulgentiæ conceſſionem, nisì *ſecundùm modum laboris, ſi longiorem ibi moram habuerint.*

1156. GREGORIUS VIII. cùm Eccleſiam Beneventi dedicaſſet, populo ait: *tutiùs eſt ut agatis pœnitentiam, quàm vel tertiam partem, vel aliquotam vobis remittam*, ùt refert Petrus Cantor in ſum. de Sacram. & animæ conſiliis.

1157. EUGENIUS IV. (ùt refert Thomas à Kempis in Chronica montis S. Agnetis, Religioſis iſtius Monaſterii anno 1440. plenariam in mortis articulo Indulgentiam conceſſit, ſed hâc lege, ut ea ſe dignos redderent, jejunando, per integrum annum, omnibus feriis ſextis, vel alia opera, loco jejunii, de conſilio Confeſſarii ſubſtituendo, ſi ex Monaſterii conſuetudine, ſoliti eſſent omnibus feriis ſextis jejunare. Hâc etiam additâ conditione, quòd Indulgentia non perduraret, nisì *quamdiu vixerint in obſervantia regulari.*

1158. Mens itaque Romanorum Pontificum, Indulgentiam plenariam concedentium, non eſt, ut eam in tota ſua plenitudine conſequantur (præſcriptas conditiones adimplendo) qui ipſius plenitudine, ſecundùm divinam legem, ſe dignos non reddiderunt, pro poſſe faciendo dignos pœnitentiæ fructus. Neque enim plenaria Indulgentia ideo plenaria dicitur, quia omnes, quibus conceditur, eam

plena-

plenariè conſequuntur ; ſed quia Pontifex , eam concedendo , concedit totum , ad quod poteſtas clavium ſe extendit , ſive quia intendit dare totum quod poteſt ſecundùm plenitudinem poteſtatis ſuæ. Sic enim BONIFACIUS VIII. expoſuit quod dixit in Extrav. *antiquorum*, Indulgentiam *plenam* , *pleniorem*, & *pleniſſimam* concedendo. Ad quæ verba Gloſſator ſic habet : *dico* , *Papam interpetratum fuiſſe in Conſiſtorio* , *me præſente* , *ideo plenam* & pleniſſimam meritò dici , quia talis eſt *prout clavium poteſtas ſe extendit* , *idem tam multùm dare volebat Pontifex* , *quantum dare poterat virtute clavium in ejuſmodi circumſtantiis.*

1159. Intelligebat ergo Pontifex plenitudinem , quantùm eſt ex parte poteſtatis & voluntatis ſuæ , ſuppoſitis ſupponendis ſecundùm legem Dei : non autem plenitudinem quantùm eſt ex parte effectûs , ita ut eam omnes plenariè conſequerentur. Aliàs omnes , quibus conceditur , eam æqualiter (quia æquè plenariè) conſequerentur. Cujus oppoſitum, in dicta Extrav. BONIFACIUS VIII. declarat, dicens : *unuſquiſque tamen plus merebitur* , *& Indulgentiam efficaciùs conſequetur* , *qui Baſilicas ipſas* (ad lucrandam Indulgentiam deſignatas) *ampliùs & devotiùs frequentabit.*

1160. Iſte proinde ſenſus eſt Romanæ Eccleſiæ. Quæ propterea in Concilio Lugdunenſi ſub INNOCENTIO IV. Indulgentiam quidem plenariam conceſſit contribuentibus in expenſas belli ſacri , ſed participandas *juxta quantitatem ſubſidii* , *& devotionis affectum.*

1161. Atque hoc modo intellectæ indulgentiæ non præjudicant divinæ legi (de ſatisfactionis , dignorumque pœnitentiæ fructuum neceſſitate) nec præjudicant Eccleſiæ honori , nec animarum ſaluti , nec Indulgentias ipſas contemptibiles reddunt , [prout hæretici prætendunt] quia nimiâ facilitate remittendi incentivum non tribuunt delinquendi. Quod omnino cavere , Eccleſiæ mens ſemper fuit , ideoque in noviſſimo etiam generali Concilio Tridentino

dentino ſeſſ. 25. in Decreto de Indulgent. voluit, *in concedendis Indulgentiis moderationem, juxta veterem & probatam in Eccleſia conſuetudinem adhiberi, ne nimiâ facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur*, id eſt ne nimia Indulgentiarum facilitas incentivum peccatoribus tribuat pœnitentialem ſatisfactionem, dignosque pœnitentiæ fructus prætermittendi, ſibi perſuadendo, faciliori ratione ſibi peccata remitti per indulgentias, abſque aliorum operum pœnitentialium labore. Quam perſuaſionem cùm ipſis ingerat opinio quam impugnamus, Eccleſiæ Catholicæ menti patenter contrariatur, ùt dixi cap. præceden.

1162. Denique Indulgentiæ, modo dicto intellectæ, omni ex parte plurimùm utiles ſunt, rectæque rationi omnino conformes. Utiles quidem, eo quòd talis & tanta ſit infirmitas noſtra, ut, etiam poſt laborioſa pœnitentiæ opera, pro morali noſtra, poſſibilitate practicata, ob quotidiana delicta noſtra non parum nobis ſuperſit in altera vita luendum, ùt ſuprà dixi. Sunt etiam conformes rectæ rationi; utpote quæ dictat, quòd Indulgentiarum, etiam plenariarum, effectum ampliùs participare debeat, qui ad eas participandas ampliùs eſt diſpoſitus, ſicut Sacramentorum effectum ampliorem conſequuntur ampliùs diſpoſiti. Ampliorem proinde Indulgentiarum effectum cæteris paribus participare debeant, qui pro paucioribus & levioribus ſatisfacere habent, quàm qui pro pluribus & gravioribus: ampliorem item, qui ad ſatisfaciendum pro ſe-ipſis nihil neglexerunt, quàm qui neglexerunt.

1163. Nec intellectus ille obſtat, ne verum ſit quod vulgò dicitur: *Indulgentiæ tantùm valent, quantùm ſonant.* Quia adhuc hoc verum eſt ſimpliciter, ſi debita diſpoſitio adſit: ſecundùm quid verò, ſive quantum eſt ex parte concedentis, ſi ad totalem effectum aliquid deſit ex parte recipientis, utì ex Bonifacio VIII. diximus n. 1159.

1164. Fateor quidem, hoc poſito, valde incertum eſſe, quando quis plenariam Indulgentiam plenariè conſequatur, & quantum quiſque ex ea conſequa-

ſequatur Verùm incertitudo iſta perutilis eſt ad ſtimulandum Fideles, ne propter Indulgentias negligant pœnitentiæ labores, neque opera pietatis, neque ampliorem remiſſionem per Sacramentorum frequentationem : præcipuè quia *quandoque ſunt plurium debitores, quàm credant*, ait S. Thomas in 4. diſt. 20. q. 1. a. 3. quæſtiunc. 1. ad 4.

CAPUT XCVII.

Laudatis Pontificibus accedunt noviſſimi Pontifices, Cardinales, Epiſcopi, Theologique graviſſimi.

1165. ANTE EUGENIUM IV. referendus fuerat INNOCENTIUS III. qui in cap. *ſuper* eo de pœnit. & remiſ. ait, quòd *licèt generaliter fiat Indulgentia, propter laborem, propter devotionem & pericula, tamen unus plus alio habet intra metam à Prælato conſtitutam, ſecundùm quod plus devotus eſt, vel plus laborat, vel majoribus periculis ſe exponit.*

1166. ADRIANUS VI. in qq. de clavib. poſt quæſtionem quæ incipit, *viſo de excommunicatione*, ſimiliter docet, quòd duorum idem opus facientium, unus plus conſequitur de Indulgentia quàm alius ; eo quòd unus ad cauſam tanti beneficii majori quâdam proportione accedat quàm alter.

1167. SIXTUS IV. & CLEMENS VIII. effuſas nimis Indulgentiarum conceſſiones ideo revocandas, vel ad veterem conſuetudinem moderandas cenſuerunt, quòd nimiâ earum multitudine & largitate fideles in faciendis pœnitentiæ fructibus, peccatisque emendan-

emendandis fiant remiſſiones. Sic de CLEMENTE VIII. referunt Baronius ad annum 847. n. 4. & Bellarminus l. 1. de Indulg. cap. 12. SIXTUS verò IV. extrav. commun. l. 5. cap. 5. ſic habet; *propenſiori ſtudio præcavendum eſſe* cenſentes, *ne cujuſvis Indulgentiæ remiſſionis, vel facultatis obtentu Chriſti fideles procliviores ad illicita impoſterùm committenda reddantur, aut facilitas veniæ eis peccandi tribuat incentivum . . . . & ne exinde clavium authoritas deducatur in contemptum*, plures Indulgentias à ſe conceſſas reſcindit, eo quòd *multorum fide dignorum teſtimonio accipimus* (inquit) quòd *ob* earum *multitudinem . . . . fideles præfati ad peccandum . . . . nonnunquam procliviores exiſtant, in non parvum periculum ſalutis animarum ſuarum.* Unde inde ad peccandum procliviores, nisì quia cum Card. de Lugo arbitrantur pœnitentialis ſatisfactionis neceſſitatem ceſſare per obtentum Indulgentiarum ? opinionem ergo Cardinalis de Lugo animarum ſaluti noxiam Eccleſia cenſet.

1168. Et ideo, poſt relatos Pontifices, ſapientiſſimi pariterque ſanctiſſimi Cardinales, traditæ à nobis doctrinæ facem prætulerunt, ùt S. Bonaventura in 4. diſt. 20. a. 8. q. 6. ubi duo dicit. Primò quòd Indulgentiæ, quantùm eſt ex poteſtate & voluntate dantis, tantùm valent, quantùm promittunt. Secundò quòd tamen non omnibus valent æqualiter, ſed ſecundùm æſtimationem quam habuit, vel habere debuit, qui Indulgentiam dedit. *Quam* (inquit) *non oportuit exprimere : quia omnes fideles debent in corde præſupponere, quòd dona & miſerationes Sancti Spiritûs donentur cum æquo libramine*, ſalvis utique legibus divinæ juſtitiæ. Cardinalis Cajetani verba habes n. 1140. Ei non abſimiliter loquitur Card. Bellarminus l. 1. de Indulg. c. 12. cùm ait, quòd prudentes Chriſtiani Pontificias ſic accipiunt Indulgentias, ut ſimul etiam ſtudeant facere dignos fructus pœnitentiæ, pro ſuisque peccatis Deo ſatisfacere. Et l. 2. cap. 1. Eccleſia, dum largitur Indulgentias, non prohibet ſtudium

pœnitentiæ , imò nos hortatur , & allicit. Et cap. 6. *legimus in antiquis Conciliis , Indulgentias concedi ſolitas , non iis qui ſe ſupra modum gravatos dicerent , ſed qui pœnitentiam injunctam , aliquanto tempore , ſtudiosè libenterque peregerant.* Prolatisque ad id Canonibus Conciliorum Ancyrani , & Nicæni , ſubjungit : *ubi vides , Indulgentias dari diligentibus , negari negligentibus.*

1169. S. Carolus Cardinalis Borromæus act. p. 7. litt. I. in epiſt. paſtor. de diſpoſit. requiſ. ad lucrand. Jubil. anni ſancti , populum monet , ne ſibi ſufficere putet , Romam proficiſci , ibique Eccleſias & Sanctorum Reliquias viſitare , ſed quòd hiſce jungere debeat veram perfectamque pœnitentiam , & iter iſtud facere , non ſolùm in ſtatu gratiæ , ſed & cum tanta carnis ac ſenſuum mortificatione , ut hæc ipſa eſſe poſſint pro peccatorum ſuorum ſatisfactione.

1170. Stephanus Cardinalis Camuſius , Epiſcopus Gratianopolitanus , cujus tanta eſt vitæ ſanctimonia & aſperitas , ut oleribus & aquâ vitam in perpetuo jejunio tranſigat , totque aliis in auſteritatibus , ut à ſummo Pontifice eas juſſus fuerit mitigare , quemque (nihil tale cogitantem) INNOCENTIUS XI. ad Purpuram ob egregia merita , magnasque virtutes evexit , in conſtitution. ſynodal. tit. 5. a. 3. de Indulgentiis docet , quòd tunc Indulgentiarum *ſacrilegus fit abuſus ; dum peccatoribus perſuadetur , quòd ad faciendam pœnitentiam minimè teneantur.* Vide ſupra n. 1140. Cardinalis quoque Denhoffius in ſua inſtruct. paſtoral. p. 182. praxim Confeſſariorum , leviſſimas pœnitentias Jubilæi tempore pro graviſſimis delictis imponentium , reprehendit velut abuſum , ſpiritui & intentioni Eccleſiæ contrarium.

1171. Cum iis Benzonius , Epiſcopus Lauretanus lib. 2. de anno jubil. c. 4. opinionem Cardinalis de Lugo vocat *minùs piam , uſuique Eccleſiaſtico adverſantem.* Gondrinus , Archiepiſcopus Senonenſis , eamdem graviter improbat in epiſtola ſua Paſtorali. Godæus

dæus eamdem confutat, praximque ipſius periculoſiſſimam, & Chriſtiano prorſus indignam pronuntiat. Sicut & Labarius, Epiſcopus Lectoratenſis, in compend. Theol., ſeu inſtruct. præcipuar. obligat. homin. lect. 66. de indulg. Et ipſis tota pene Eccleſia Gallicana concinit, ex qua Epiſcopi pluſquam triginta aſſertionem noſtram tradunt in ſuis ad populum inſtructionibus & catechiſmis. Videri poteſt celebris catechiſmus trium illuſtrium Henricorum, Henrici Rupellentis, Henrici Andegavenſis, Henrici Luxovienſis Epiſcoporum lect. 16. de indulgent. ubi docent, " indulgentiam eſſe ſupplementum partis ſatisfactionis, quæ ſolvenda ſupereſt divinæ juſtitiæ. Per eam Redemptoris merita applicari ſincerâ voluntate facientibus quod poſſunt, ut Deo pro peccatis ſuis ſatisfaciant, ac per hoc dignis, quibus Eccleſia [conſideratâ eorum infirmitate] moveatur ad remittendam ipſis reſiduam ſatisfactionis partem, ad quam alioqui tenerentur. Ita illi, addentes, Eccleſiam, quæ ſpiritu Dei regitur, nihil facere poſſe contra regulam legis æternæ, quæ peccatum impunitum eſſe non patitur, ideoque per eam peccatoribus concedi non poſſe impunitatem, ſeu totam remitti pœnam, peccatis ipſorum debitam. "

1172. Denique eidem aſſertioni " noſtræ calculum ſuum adjiciunt Scholaſtici præcipui, Altiſiodorenſis in ſum. l. 4. tr. de relaxat. per claves q. 3. ubi negat eos in Cœlum indulgentiæ beneficio evolare, qui non faciunt fructus dignos pœnitentiæ. Guilielmus Pariſienſis tr. de Sacramento Ordinis c. 4. " cùm certum ſit eos ſolos indulgentias percipere, qui mundi ſunt & immunes à mortalibus peccatis; nulli ergo certum eſt, quòd indulgentias percipiat. Certum eſt autem unicuique, ſe eſſe debitorem injunctæ pœnitentiæ, vel injungendæ. Quare certum eſt, neminem debere propter hujuſmodi indulgentias, ceſſare ab agenda pœnitentia; ne committat ſe periculo, & inæſtimabilem acerbitatem ignis purgatorii incurrat. " Henricus Gan-

" Gandavenſis quodlib ult. q. 14. litt. x. " quan-
" titati ſubſidii, & affectus proportionaliter reſpon-
" det indulgentia. " S. Antoninus 1. p. tit. 10. c. 3.
" §. 3. " nec credunt Doctores, quòd per has in-
" dulgentias generales minùs teneatur agere pœni-
" tentiam in hac vita; & horum dictum ſatis vide-
" tur concordare æquitati, ùt notat Innocentius. Petrus Soto lect. 2. de indulg. ſuprà relatam Adriani & Cajetani ſententiam multò cenſet probabiliorem, & juribus magis conſonam. Heſſelius in ca-
" tech. p. 2. cap. 46. " non eſt putandum, quòd
" quicumque indulgentiarum particeps fuerit, ſi ſta-
" tim moriatur, abſque ulla pœna continuò ad Cœ-
" li gaudia tranſiturus ſit, multùm oportet pro pec-
" cato pœniteat, & valde piè, perfectèque parti-
" cipet indulgentias, cui hoc contingit: aliàs plu-
" rimùm evacuaretur ſtudium pœnitentiæ, & ſatisfactionis &c. " Eſtius in 4. diſt. 20. §. 10. ex Apoſtolo, Cypriano, & veteribus Conciliis pro-
" bat " eos qui graviter deliquerunt, non conſe-
" qui plenam remiſſionem per indulgentiam, niſi
" ipſi quoque ſatisfaciendo, certâ quadam propor-
" tione, ad tam magnum beneficium acceſſerint.
" Neque verò quidquam id derogat indulgentiis,
" quæ plenæ, ſeu plenariæ dicuntur. Plenæ enim
" dicuntur indulgentiæ, quarum ea vis eſt, ut ple-
" nam, is qui ſit præparatus, ex iis accipere queat
" peccatorum remiſſionem. Per quod certum eſt,
" non omnem ſatisfactionem excludi: quandoqui-
" dem præparatio, ſeu diſpoſitio requiritur ex par-
" te ſuſcipientis, idque ex lege divina, cui benefi-
" cium hoc indulgentiæ plenariæ non contrariatur &c. Idem, iiſdem pene verbis dicit Melanus Theol. pract. tract. 1. de pœnit. cap. 14.

1173. Ipſis per omnia concinit Comitolus reſponſ. moral. q. 36., aiens, quòd " quamvis ple-
" niſſima ſit indulgentia, pœnas nihilominùs non
" æqualiter condonari univerſis, qui efficiunt quæ
" requirit Pontifex, ſed perinde ut iidem minore,
" majoreve pietate inſtructi, jubilæi gratiam quæ-

runt:

runt . . . . De eleemoſyna impertienda, hoc item ex ſenſu graviſſimorum Authorum, tradidimus in jubilæi à CLEMENTE VIII. conceſſi explicatione, eam eſſe debere dignam opibus & facultatibus ejus, qui impertitur, cæteroqui fructu carere jubilæi. Sic, inquit prorſus docuerunt D. Bonaventura. . . . Paludanus . . . . Durandus . . . . Major . . . . Henricus. . . . Adrianus. . . . Sylveſter. . . . D. Thomas. . . . Angelus.

1174. Concinunt pariter Navarrus de indulg. & jubil notab. 15. n. 4., Maldonatus 4. de indulg. Wigers ad q. 25. ſupplem. dub. 7. Silvius ibidem a. 2. Franciſcus Genet Epiſcopus Vaſionenſis, Th. Mor. tom. 4. tr. 6. c. 7., Authores conferentiarum Diœceſis Petrocorenſis conferent. 4., Daniel & Guilielmus Epiſcopi Petrocorenſes Theol. Moral. tom. 4. l. 2. tract. 1. c. 6., Merbeſius in ſum. chriſt. tom. 2. diſſert. 4. q. 69., Alexander Natalis Th. dog. & moral. tom. 5. l. 2 de indul. c. 3. reg. 12., Iveninus de Sacram. diſſert. 14. c. 4. Et (præter innumeros alios) Chriſtianus Lupus in diſſert. de indulgent. cap. 8. & 10., ubi (poſteaquam oſtendit, pro lucrandis indulgentiis neceſſaria eſſe „ varia pœnitentiæ opera quibus „ peccator redditur vicinus abſolutioni) docet, quòd „ Pœnitentiales Præsbyteri, qui plenæ indulgentiæ „ diebus, nullas aut modicas pœnitentias imponunt „ magnis peccatoribus, graviſſimè exorbitant, & „ plurimos fruſtrantur indulgentiæ fructu. Quòd- „ que in anno jubilæi, aut quâvis aliâ indulgen- „ tiâ, non omnes plenam, ſed plurimi ſolùm jux- „ ta ſuæ pœnitentiæ, & aliorum bonorum operum „ merita, & quantitatem, conſequuntur remiſſio- „ nem, prout nempe plenæ ſatisfactioni magis aut „ minùs per iſta acceſſerint.

1175. Iſta fuſiùs proſequi, charitas Chriſti urget me, zelusque ſalutis animarum, ut Confeſſarii, & Concionatores à mentibus Chriſtianorum falſam illam auferant perſuaſionem, quâ ſeducti peccato-

res innumeri indulgentiis abutuntur ad impœnitentiam, vel certè ad negligendam pœnitentiam, cujus opera dum negligunt, peccatorum gravitatem non sentiunt, eaque proinde non emendantes, in ipsis moriuntur, & pereunt.

CAPUT XCVIII.

Confessarius tenetur, per se loquendo, pœnitentibus imponere, & pœnitentes acceptare pœnitentiam, seu satisfactionem gravitati multitudinique criminum proportionatam.

1176. HIc etiam charitas Christi, zelusque salutis animarum urget nos, ad redarguendam ex sacris Litteris, Conciliis, Patribus, Sanctis Novissimis, & præcipuis Doctoribus, nimiam in pœnitentiis injungendis Confessariorum remissionem, quâ fit ut peccatorum infinitus numerus dum à peccatis non revocatur fræno pœnitentiæ salutaris, nec à pravis habitibus, peccando contractis, convenienti medicina curatur, peccata peccatis accumulet, & in peccatis perseverando, tandem pereat. Sit itaque.

§. 1.

Assertio probatur ex Sacris Litteris.

1077. PRIMÒ, quia, ùt Bellarminus ait, con. 9. in Dom. 4. advent. *Scripturæ Sacræ, cùm de*

de pœnitentia loquuntur, ubique cinerem & cilicium commemorant, & nunc planctum amarum, nunc luctum unigeniti adhibendum eſſe docent Hierem. 4. & 6. Mich. 4. &c.

1178. Secundò, quia Matth. 3. & Luc. 3. v. 8. Præcurſor Domini aliam peccatoribus viam non demonſtrat, ad fugiendam venturam iram [quâ ſententia æternæ maledictionis poſt hanc vitam in reprodos fulminabitur, de qua ſe explicat ibidem v. 10. *jam enim ſecuris ad radicem arboris poſita eſt. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur*] aliam (inquam) viam ipſis non demonſtrat, niſi hanc, *facite fructus dignos pœnitentiæ.* Ubi Gregorius Magnus obſervat [hom. 20. in Evangelia] quod *non ſolùm fructus pœnitentiæ, ſed dignos fructus pœnitentiæ admonet eſſe faciendos.* Pro cujus explicatione, *ſciendum eſt* (inquit) *quòd quisquis illicita nulla commiſit, huic jure conceditur, ut licitis utatur. . . . . : At ſiquis in fornicationis culpam, vel fortaſſe, quod eſt graviùs, inadulterium lapſus eſt, tantò à ſe licita debet abſcindere, quantò ſe meminit & illicita perpetraſſe. Neque enim par fructus boni operis eſſe debet ejus qui minùs, & ejus qui amplius deliquit, aut ejus qui nullis, & ejus qui in quibuſdam facinoribus cecidit, & ejus qui in multis eſt lapſus. Per hoc ergo quod dicitur, facite fructus dignos pœnitentiæ, uniuſcujusque conſcientia convenitur, ut tantò majora acquirat bonorum operum lucra per pœnitentiam, quantò graviora ſibi intulit damna per culpam.*

1179. Tertiò ex Act. 26. *annuntiabam ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera faciendos.* Veram igitur ad Deum converſionem comitari debet exercitium dignorum pœnitentiæ fructuum. Quid eſt *dignorum?* quæ ſcilicet proportionata ſint magnitudini, multitudinique criminum commiſſorum. Sic enim SS. Patres unanimi ſenſu ſemper intellexerunt, uti proximè videbitur.

§ 2.

Probatur etiam ex unanimi sensu, traditioneque Sanctorum, Conciliorumque, Veterum ac Novissimorum.

1180. QUOD enim pœnitentia seu satisfactio gravitati criminum esse debeat proportionata, uno ore Concilia & Sancti proclamant. *Quàm magna deliquimus* (ait Cypriauus l. de lapsis) *tam graviter defleamus . . . . . pœnitentia crimine minor non sit.* Et quid ibidem addit de Sacerdote pœnitentiam proportionatam non imponente ? *peccanti* [inquit] *fomitem subministrat, nec comprimit delicta sed nutrit. . . . . Imperitus est Medicus, qui tumentes vulnerum sinus manu parcente contrectat . . . . aperiendum est vulnus, & secandum, & putaminibus amputatis, medela fortiore curandum. Vociferetur & clamet licèt æger impatiens per dolorem, gratias aget postmodum, cum senserit sanitatem.*

1181. Clerus Romanus epist. ad Cyprian. *ne sint minora remedia, quàm vulnera.*

1182. Basilius homil. in illud : *attende tibi : attende tibi, ut pro delicti proportione, hinc quoque mutueris, ex admota tibi medela, valetudinis instauranda subsidium. Magnum est, & grave peccatum ? multa opus habes confessione, lacrymis amarulentis, perauri contentione vigiliarum, indivulso & continenti jejunio.*

1183. Chrisostomus homil. 80. ad populum antioch. *parem peccatis poenitentiam exhibeamus.*

1184. Ambrosius ad Virg. lapsa. *grande scelus, grandem necessariam habet satisfactionem . . . . . quanta putas, & qualis necessaria poenitentia ? quæ aut æquet crimina, aut excedat.*

1185. Hieronymus in cap. 2. Hierem. *levi peccatorum sorde maculatus levioribus purgatur monitis. Porro peccata gravia . . . . nec nitro, nec herba boritis*

citò dilui poſſunt, ſed gravioribus tormentis indigent.

1186. Auguſtinus ſerm 34. de diverſ. cap. 12. *gravia & mortifera niſi per vehementiſſimam moleſtiam . . . . tribulationis poenitentiæ non relaxantur.* Et Enchir. cap. 65. *agendam* dicit *poenitentiam ſecundùm modum ſui cujuſque peccati.*

1187. S. Leo ſerm. de octava SS. Petri & Pauli : *gravis negligentia majore ſatisfactione curanda eſt.*

1188. Gregorius paſtoral. p. 3. poſt admonit. 30. *ſcriptum eſt : potum dedit illis in lachrymis in menſura, ut videlicet uniuſcujuſque mens tantùm poenitendo compunctionis ſuæ bibat lachrymas, quantùm ſe à Deo meminit aruiſſe per culpas.*

1189. S. Eligius homil. 25. *majora crimina admittentibus, majora ſunt admittenda remedia.*

1190. Iſidorus l. 2. de divin. offic. cap. 16. *quantò in peccando fuit ad mala promptior mentis intentio, tantò devotior debet eſſe in poenitendo.*

1191. Petrus Damiani opuſc. de perfect. monach. cap. 6. *unuſquiſque quo magis gravatur offenſis, eo majori gravandus eſt pondere ſatisfactionis.* Et ſerm. 2. de S. Andræa (qui reperitur inter opera S. Bernardi) „ ne tibi blandiaris, ſi graviter peccanti levior pœnitentia, vel à neſciente, vel à „ diſſimulante dictatur : cùm purgatorii ignis perficere debeat, quidquid hìc minùs feceris. Quia „ dignos pœnitentiæ fructus quærit Altiſſimus. Licèt autem non evaſerit manus omnipotentis, qui „ tibi planè non conſuluit ; tibi tamen ratio magiſtra præſidet, quæ te doceat, tantùm à licitis abſtinere, quantùm te memineris illicita perpetraſſe. „

1192. Bernardus, ſeu quiſquis eſt Author l. de mod. viv. ad ſoror. cap. 27. *ſecundùm infirmitatem adhibenda eſt medicina. Gravia peccata, grandia lamenta deſiderant.*

1193. Hugo de S. Victore l. 2. de Sacram. p. 14. cap. 21. ſi *in correctione minor eſt afflictio, quam*

in culpa fuit delectatio, non est dignus pœnitentiæ fructus.

1194. Ex ipsis, & post ipsos Magister sent. in 4. dist. 16. *satisfactio a Joanne præcipitur ubi ait*: facite fructus dignos pœnitentiæ, *scilicet, ut secundùm qualitatem & quantitatem culpæ sit qualitas & quantitas pœnæ.* Magistrum sequuntur Albertus Magnus, & S. Thomas ibidem. Qui etiam opusc. 65. de offic. Sacerd. dicit quòd *per poenitentias falsas animæ ad infernum trahuntur.* Quòdque Sacerdos cavere debeat, *ne poenitentiam ita levem imponat, ut peccator contemnat peccatum, & ex levitate poenitentiæ relabatur liberiùs ad peccandum.*

1195. S. Carolus Borromæus in Sacramentali Ambrosiano tit. *instructio poenitentis*: *Parochus maximè cavebit, ut ne pro peccatis gravibus levissimas poenitentias imponat, id quod & Confessoribus, & poenitentibus periculosum est: cùm id à Sacris Litteris, & à Conciliorum Decretis, & à SS. Patrum sententia alienum sit. Nam Divinæ Litteræ ab iis qui poenitentiam agunt, hoc efflagitant, ut fructus dignos poenitentiæ faciant, atque ad Dominum convertantur in jejunio, & fletu, & planctu. Et verò qui pro peccatis gravibus leves quosdam poenitentiæ modos imponunt, hi* (*inquit Canon* 38. Concil. 11. Cabilon.) *consuunt pulvillos sub omni cubitò manûs* &c.

Idem dicit Canon 31. Concilii Moguntini sub Rabano. Et Canon 32. Concilii Parisiensis VI. Et ideo igni tradendos statuit libellos quosdam pœnitentiales, quibus leviores quàm par erat pœnitentiæ statuebantur, *ne per eos Sacerdotes imperiti animas decipiant.*

1196. Ad quod etiam præcavendum Concilium Turonense III. anni 813. statuit, ut *juxta modum peccati poenitentia imponatur.* Et Concilium Romanum V. sub GREGORIO VII. Can. 5. *falsas poenitentias dicimus, quæ non secundùm authoritatem SS. Patrum, pro qualitate criminum imponuntur.* Cùmque tempore Comneni Imperatoris, quidam Episcopus homicidam leviori quàm par erat pœnitentiâ mulctas-

mulctaſſet, Lucas Patriarcha Conſtantinopolitanus, convocato Epiſcoporum Concilio, Epiſcopum illum ſuſpendit. Cùmque ſe ille excuſaret, dicens, licere Epiſcopo [ſecundùm Canones] canonicas pœnitentias diminuere: Synodus reſpondit, id quidem verum; at conceſſum non eſſe aranearum filis ligare, quæ triplici rudente alliganda ſunt. Sic refert Theodorus Balſamon comment. in canon. epiſt. S. Baſilii.

1197. Et ut ad viciniora Concilia veniamus, inſtitutio chriſtiana (juxta quam populos erudiri jubet Concilium Moguntinum anni 1549.) tit. de ſatisfact. §. *longum eſſet*, ſic habet: „ multos tulit „ ætas noſtra, qui conſuunt pulvillos ſub omni cu- „ bito manûs, & faciunt cervicalia ſub capite uni- „ verſæ ætatis ad capiendas animas: qui contra „ Evangelii vigorem, veniæ facilitatem promitten- „ tes, malitiam hominum in infinitùm augent. Ni- „ mirum iſta diaboli eſt nociva perſecutio, ſub fal- „ ſa ſecuritate animas ad certum interitum venan- „ tis. Dum enim ſpe facilis veniæ nihil metuitur, „ ſcelera ſceleribus cumulantur. „ Quòd ne fiat §. 1. *ſic temperanda* dicit *pœnitentiæ exercitia, ut moleſta ſint ſenſui carnis, & pœnam habeant.*

Synodus Archidiæceſana Pragenſis anni 1605. tit. de pœnit. idipſum repetit quod ſuprà dicit Canon 38. Concilii Cabilon.

1198. Sed his omnibus majus eſt quod Concilium generale Tridentinum ait ſeſſ. 4. cap. 8. „ debent ergo Sacerdotes Domini, quantùm ſpiritus „ & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, „ & pœnitentium facultate, ſalutares & convenien- „ tes ſatisfactiones injungere, ne ſi fortè peccatis „ conniveant, & indulgentiùs cum pœnitentibus „ agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis „ delictis injungendo, alienorum peccatorum par- „ tiçipes efficiantur. Habeant ergo præ oculis, ut „ ſatisfactio quam injungunt, ſit non tantùm ad „ novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis med.camen- „

" tum ; ſed etiam præteritorum vindictam & caſ-
" tigationem. "

1199. Verba ſanè Confeſſariis formidanda. Quis enim non reformidet alienorum peccatorum particeps fieri ? cui dubium eſſe poteſt , plurimos Confeſſarios , vitæ alioquin auſteræ & probatæ , ob id-ipſum in foveam & periculum damnationis proruere ? non tam ob propria , quàm ob aliena peccata , quæ dum convenienti ſatisfactione non caſtigaverunt , nec curaverunt , eorum participes effecti unà cum ipſis ad inferna deſcendunt.

§. 3.

Tertiò probatur ex graviſſimis querimoniis, ſententiisque graviſſimorum Cardinalium , Epiſcoporum , adverſùs molliores Confeſſarios leviſſimas poenitentias pro gravibus delictis imponentes , necnon adverſùs poenitentes , qui tales Confeſſarios quærunt.

1200. SANCTUS LEO Papa epiſt. 79. de talibus Confeſſariis dicit : *abjicienda prorſus peſtifera hæc à paſtorali vigore patientia quæ ſibimet , peccatis aliorum parcendo , non parcit.* Terribiliùs adhuc HORMISDAS Papa epiſt. ad univerſ. provinc. quæ extat in fine Pœnitentialis Halitgarii tom. 5. Biblioth. Patrum : " quæ eſt iſta inimica
" benignitas , palpare crimina , & vulnera eorum
" uſque ad diem judicii incurata ſervare : verè di-
" co , quia illi ipſi , quibuſcum periculoſa & falſa
" miſericordia indulgere videmur , cùm ante Tri-
" bunal Chriſti pro tantis peccatis damnandi adve-
" nerint , contra nos ipſos cauſas dicturi ſunt , di-
" centes , quòd dum aut aſperitatem linguæ eo-
" rum expavimus , aut falſa blandimenta , & peri-
" culoſas adulationes ipſorum libenter accepimus ,
" nos eos , dum illis inutiliter indulgemus , in
" peccatis permanere , aut ipſa etiam peccata auge-
" re permiſerimus.

1201.

1201. S. Cardinalis Petrus Damiani in ſuo Gomorrhiano cap. 2. de iis Confeſſariis agens, qui rémiſſiùs in pœnitentia imponenda agebant cùm Clericis ſeſe polluentibus : *hæc* (inquit) *impia pietas non vulnus imputat, ſed, ut augeatur, fomitem ſubminiſtrat.* Capite etiam 10. 11. & 12. molliores ſeu remiſſiores peccatorum caſtigationes, *vana ludibria* vocat, *& deliramenta, quibus carnales confidunt . . . . & vanæ ſe ſpei ſecuritate deludunt.* Imò [inquit cap. 11.] *figmenta ſunt diabolica ad decipiendas ſimplicium animas . . . . cave ab his quicumque es, ne te Sirenarum carmen mortifera ſuavitate demulceat, ne navim tuæ mentis in ſcyllæ voraginis profunda demergat.* Et ſerm. 70. *in pœnitentiæ virtute caligant oculi plurimorum, qui vel diſcretione privati, vel oſtentatione ſeducti, aut neſciunt quid injungant, aut, ſi ſciunt, privatam gratiam præferunt veritati.*

1202. Jacobus Cardinalis de Vitriaco ſerm. 3. Dom. in albis *ſi Sacerdos pro jejunio unius diei ab omni pœna criminalium, quæ peccator commiſit, abſolvit, non approbatur in curia cœleſti ; ſed tam Sacerdos, quàm ille quem indiſcretè putat abſolvere in foveam cadunt* &c. Vide infrà n. 1265.

1203. Cardinalis Gropperus in inſtructione ſua catholica vehementer redarguit negligentiam imperitiamque plurium Sacerdotum, in congruis pœnitentiis imponendis, eamque dicit eſſe cauſam fœdiſſimorum malorum, & ſcandalorum, quæ videmus in Eccleſiam agminatim inundaſſe. Et ideo p. 231. valde hortatur Sacerdotes, ut caveant, „ ne vulneri, dum adhuc pus intus eſt, parcente manu cicatricem obducant ; ſed potiùs, ſecato eo, „ & aperto, fortiorem pœnitentiæ medicinam, dum „ omnis putredo evacuetur, infundat. Et addit, „ eos qui hanc tam neceſſariam & ſalutarem curam „ negligunt . . . . ſaucios & ſemivivos, non attrectato vulnere, inani ſpe lactare, eâque impletos, in mortem æternùm duraturam, dum impœnitentes manent, nullosque pœnitentiæ fructus edunt, præcipitare. „

1203.

1203. Cardinalis Bellarminus conc. 9. in Dom. 4. Advent. graviter conqueritur, quòd digna pœnitentiæ opera *non ſolùm in moribus noſtris, ſed vix jam in libris* Juniorum Caſuiſtarum *reperiantur*. Et enarratâ auſterâ pœnitentiâ veterum Chriſtianorum, negligentiâque & mollitie modernorum: *unde* (inquit) *tantus tepor in nobis, tanta ſegnities? . . . . . niſi ex eo . . . . quòd non intelligimus, nec intelligere cupimus, quid ſit Deum offendere? & quid inde ſequitur, niſi ut quamplurimi turmatim in gehennam deſcendant?* cujus cauſam conc. 8. eſſe dicit nimiam Confeſſariorum facilitatem, qui *tam ſatisfacere paratos, quam non paratos, quaſi propriâ poteſtate & authoritate abſolvunt. Iſti ſuâ imperitiâ & ſuperbiâ corrumpunt populos, & eis veræ poenitentiæ viam præcludunt* &c.

1204. Cardinalis Camuſius in conſtitut. ſynod. tit. 6. a. 6. ſect. 6. *nullum abuſum Concilia, ſanctique Epiſcopi noviſſimorum ſæculorum tantopere deplorarunt ſicut pœnitentiæ relaxationem, cujus non ſupereſt niſi exterior ſuperficies, & nomen apud Chriſtianos: eo quòd pauciſſimi ſint Sacerdotes qui ſalutares & convenientes imponant, ſicut & peccatores, qui eas acceptent. Hunc abuſum Sancti pronuntiant cauſam eſſe malorum omnium & ſcandalorum, qui in domum Domini turmatim introierunt, unumque decorem Sponſæ ipſius deformaverunt.*

1205. Jonas Epiſcopus Aurelianenſis l. de inſtitut. laic. cap. 10. " quidam peccatorum ſuorum " conſcii, imperitos animarum ſuarum Medicos ex- " petunt, ut ſibi ad votum ſuum pœnitentiæ tem- " pora imponant, & peritos ideo declinant, ne " auſteriori pœnitentiæ eos addicant. Verùm ſi pe- " ritus Medicus ad morbos corporis pellendos quæ- " ritur; quantò magis Medicus animæ peritiſſimus " quærendus eſt? ut ergo artis medicinæ neſcius, " dum curare neſcit vulnus corporis, non illud " minuit, ſed majus plerùmque incrementum ei " addit; ita & imperitus Medicus animarum, dum " earum langoribus mederi vult, quia his congrua " medicamenta neſcit adhibere, eoſdem languores

creditur

creditur incrementare. De talibus inquit Deus per Prophetam : vivificabant animas, quæ non vivebant, & mortificabant animas, quæ non moriebantur. Sunt etiam plerique ſpirituales Medici, qui medendi animarum vulnera habent ſcientiam; ſed aut amoris proprii, aut adulationis cauſâ, errata eorum, qui ſibi confeſſionem peccatorum ſuorum faciunt, ſaluberrimæ pœnitentiæ rigore ferire refugiunt. De quibus rurſus Dominus per Prophetam : væ (inquit) his qui conſuunt pulvilos ſub omni cubito manûs .... Hunc locum Papa GREGORIUS in libro paſtorali ita exponit : ſub omni cubito manûs ponere, eſt cadentes à ſua rectitudine animas, atque in hujuſmodi ſe delectatione reclinantes blandâ adulatione refovere. Quali enim pulvillo cubitus, vel cervicalibus caput ponentis excipitur, cum correptionis duritia peccanti ſubſtrahitur, eique mollities favoris adhibetur, ut in errore molliter jaceat, quem nulla aſperitas contradictionis pulſat. Hi autem qui imperitos adulatores animarum ſuarum medicos quærant, vanâ ſecuritate ſeipſos decipiunt. Ad hoc nempe tales quærere ſolent, ut in pœnitendo penè nihil afflictionis corpus eorum ſentiat; præſertim cùm Papa GREGORIUS dicat : caro læta nos traxit ad mortem afflicta reducat ad vitam.

1206. Guido de Seve, laudatiſſimus Epiſcopus Atrebatenſis, in regulis pœnitentiæ, quas Epiſcopi ſupra triginta, non ſine magnifico elogio, ſuas fecerunt, reg. 145. „ ſi Confeſſarii impenſiùs vacarent legendæ Scripturæ ſacræ (quæ verus eſt fons moralis chriſtianæ) ubique deprehenderent, pœnitentiam converſionis eſſe ſociam. Si vitas luſtrarent Sanctorum, ex ipſis nec unum invenirent abſque labore ſalutem conſecutum. Si Patres de pœnitentia tractantes conſulerent, in omnibus rigorem inſpicerent. Si veteres omnes hac de re agentes evolverent, nullum ex ipſis comperirent mollioris erga criminoſos praxeos patro-

" patronum. Si ergo mollior quiſque Confeſſarius " ſuum agendi modum conferat cum doctrina " Scripturæ, Conciliorum, Patrum, circa quali- " tatem doloris, & ſatisfactionis, vel Scripturam, " Concilia, Patres damnabit; vel molliorem ſuum " agendi modum, ſi propriam amet ſalutem, e- " mendabit. Et Reg. 119. ſibine Confeſſarius, ſa- " piens & diſcretus, perſuadere poteſt, enormia cri- " mina, tam ſeverè olim caſtigata, ſufficienter " hodie expiari per ſatisfactionem, nihil auſteri præ " ſe ferentem, pœnitentiamque nihil nisì pœniten- " tiæ nomen habentem? Et Reg. 120. inconcep- " tibile eſt, quòd cùm juſtis alia non pateat ſalu- " tis via, nisì via crucis, aliam quis patere velit " peccatoribus viam ſuavem, facilem, placentem, " & abſque alia pœna, nisì quòd ea Confeſſario " fateri debeat peccata, ſubinde publica, de quibus " frequenter apud mundanos homines gloriati " ſunt. "

1207. Talibus Confeſſariis, ſeu Medicis ſpiritualibus (quos magno eſſe numero ſuprà audivimus ex Petro Damiani, Jona Epiſcopo Aurelianenſi &c.) ſe curandos tradere non debent, qui ſanitatem animarum ſuarum toto ſinceroque corde deſiderant. Ipſos namque alloquens GREGORIUS VII. in VII. Concilio ſuo Romano Can. 4. *inter omnia vos hortamur* (inquit) *atque monemus, ut in accipiendis pœnitentiis non ad illos curratis, in quibus nec religioſa vita, nec eſt conſulendi ſcientia, qui animas hominum magis ad interitum, quàm ad ſalutem ducunt* (*teſte Veritate, quæ ait: ſi cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadunt*) *ſed ad eos qui religione & Scripturarum doctrinâ inſtructi, viam veritatis & ſalutis vobis oſtendere valeant.* Secùs facere, an non eſt inſanire? an non inſania magna eſt, Medicis ineptis, ſeu imperitis, vel adulatoribus, animæ ſalutem committere? an ſanæ mentis homines talibus commitunt ſalutem corporis? Dicitur tamen in ſpeculo virtutum tit. de conſcient. fol. 221. quòd " hujuſmodi inſanorum magnus eſt numerus, qui

qui ſine diſcrimine ad Confeſſarios ſimplices, & confitentium animas curare negligentes accedunt: id quod tamen in cauſa corporis ſui mortalis vix facerent. Etenim ſi infirmi vel ſaucii forent, morbis & vulneribus ſuis expertiſſimum utique, quem invenire poſſent Medicum vel Chirurgum exquirerent. At verò luxurioſi, ſuperbi, avari, aliisque peccatis (quæ vel deſerere, vel dignis pœnitentiæ operibus emendare nolunt) impliciti ſui in peccatis ſimiles, ſaltem ſimplices, vel adulantes Confeſſarios quærunt, quo graviores, quas meruêre, pœnitentias evitent, fugiuntque ſapientes & rectos. Adeoque cæcus cæcum in foveam inferni, vel ut minimùm horribilis purgatorii ducit. "

1208. Inſanos iſtos acriore Cenſurâ perſtringit B. Henricus Suſo l. 9. de rupibus cap. 9. S. quoque Vincentius Ferrerius Domin. 4. poſt Trinit. ſerm. 1., §. de ea virtute in morali *ſunt* (inquit) *aliqui quando debent confiteri, ſcienter eligunt Confeſſorem cæcum, ſicut ſunt uſurarii, concubinarii, vindicativi, & ſimiles, dicendo, ſi ego confiterer tali, qui eſt multùm intelligens, non abſolveret me, & ſcienter vadunt ad beſtiam ignorantem, . . . & condemnat ſe, & venientes ad ſe, quia neſcit quid debeat eis injungere.* Denique (pluribus aliis dimiſſis) S. Bernardinus Senenſis to. 3. ſerm. 35. de amore conterente, *occurrit in confeſſione, ſicut in mercatoribus, vendentibus pannos ejuſdem bonitatis, conditionis & collationis, & unus vendit pannum ſuum pro majori pretio quàm alter: Certè ille mercator habebit majorem concurſum, qui vendit minori pretio, quàm qui vendit majori. Ita hodie accidit in confeſſione? quia Confeſſores qui dant minores pœnitentias, habent majorem concurſum, quàm dantes magnas, & ſic ſit mercatura de pœnitentiis; & etſi qui dant minores poenitentias, cauſâ evadendi bonos Confeſſores, cauſâ non habendi congruas pœnitentias, & magnas, non plus habent contritionis, quàm Diabolus.*

1209.

1209. Sapienter verò Hugo Victorinus erudit. theol. l. 2. de Sacram. p. 14. cap. 3. obſervat, propter peccata plurimorum, Deum permittere talem infamiam ipſorum, quòdque incidant in Confeſſarios vel imperitos vel adulatores, vel laxiora opimenta ſectantes. Ibi namque pœnitentem ab ejuſmodi Confeſſore deceptum, de eoque conquerentem inducens: *Quare* [inquit] *factum eſt, ut talem Sacerdotem non habeam, qui dicat mihi hoc quòd oportet? Audi quare; propter peccata tua factum eſt hoc, quibus meruiſti ut malum haberes; quibus* [*ſi diſtrictè judicareris*] *& hoc merueras ut nullum haberes. Qui* (*inquit Scriptura*) *regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi* (*Job* 24.) *& ego* (*ait Ezech.* 3.) *adhæreſcere faciam linguam palato tuo, & eris mutus nec quaſi vir objurgans, quia Domus exaſperans eſt. . . Pigritia tua & negligentia occaſionem torporis quæſivit non correctionem. Et vidit hoc Deus, & dedit tibi ſecundùm cor tuum, ut non invenires quòd non quærebas accipere.*

§. 4.

Ratio propter quam in Aſſertione dixi, Confeſſarium teneri ad imponendam poenitentiam peccatis proportionatam, per ſe loquendo.

1210. RATIO [inquam] propter quam addidi ly *per ſe loquendo*, eſt quia Confeſſarius, in ſatisfactionibus injungendis, non ſolùm habere debet rationem gravitatis, qualitatis, & multitudinis criminum, ſed & *facultatis poenitentium*, utì Concilium Tridentinum docet loco citato: *debent. . . Sacerdotes. . . . pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate. . . . convenientes ſatisfactiones injungere.*

1211. Et ideò ægris ac moribundis, notificatâ pœnitentiâ quam promeruerunt, ſufficit injungere patientiam, & voluntatis reſignationem in perferendis

rendis moleſtiis ægritudinis ſuæ, utì & in perferenda morte, ſi Deus ſic diſpoſuerit. Sunt etiam nonnulli ſani corpore, qui ob continuum laborem (ſibi neceſſarium ad ſuam, ſuorumque vitam ſuſtentandam) nec multùm orare poſſunt, nec multùm jejunare, nec habent unde elëemoſynam faciant. Quibus imprudenter Confeſſarius elëemoſynas, vel multas orationes (diebus ſaltem ferialibus) vel multa jejunia imponeret. Ipſis proinde ea ſolùm injungere debet, quæ poſſunt, hoc addendo, ut laborem ſuum, & quæcumque ſuſtinent mala, Deo frequenter offerant in remiſſionem peccatorum ſuorum.

1212. Nec ſolùm habenda eſt ratio facultatis; verùm & ſpiritualis, ſeu humanæ fragilitatis, ita-ut minuenda ſit pœnitentia, dum pœnitens non ex voluntatis pertinaciâ, ſolâve voluntariâ mollitie & ignaviâ, allegat ſe talem, vel talem pœnitentiam ferre non poſſe, ſed ex eo quòd, fragilitatis ſuæ conſcius, timeat ne ſibi animus in ea perferenda deficiat, & ne proinde eam omittat, vel etiam deſperet. Tunc (inquam) pœnitens animandus eſt quidem, ut hìc potiùs quàm in purgatorio ſatisfaciat, ipſi oſtendendo criminum ipſius gravitatem, & quantam ob ea pœnam promeritus ſit, quam ſi hìc neglexerit, ibi horribiliter cruciandus ſit. Verùm ſi nihilominus adhuc in tantùm appareat tentatione turbatus, ut omiſſio, vel deſperatio timenda ſit, mitiùs cum ipſo agendum, ne quid deteriùs ipſi contingat, eaque ipſi pœnitentia imponenda, quam poſſit & velit adimplere. Tunc enim procedit, quod vulgò dicitur, meliùs eſſe pœnitentem cum minori pœnitentia mittere in purgatorium, quàm cum majori in infernum.

1213. Et ita docent Patres & Sancti, Veteres ac Novi. Imprimis Joannes noſter Hieroſolymitanus Patriarcha 44. homil. 43. oper. imperfecti in Matth. [quod opus Chriſoſtomo tribui ſolet] ſuper illum locum „ obligant onera gravia &c.: Si „ faſcem ſuper humeros adoleſcentis, quem non „ poteſt

" poteſt bajulare, poſueris, neceſſe habet, ut aut
" faſcem ejiciat, aut ſub pondere confringatur:
" ſic & homini, cui grave pondus pœnitentiæ po-
" nis, neceſſe eſt, ut aut pœnitentiam tuam reji-
" ciat, aut ſuſcipiens, dum ſufferre non poteſt,
" ſcandalizatus ampliùs peccet. Tunc itaque, ſi
" erramus, modicam pœnitentiam imponendo,
" nonne meliùs eſt propter miſericordiam rationem
" reddere, quàm propter crudelitatem?

1214. Præclarè etiam hac de re agit S. Pater Nilus, S. Joannis Chriſoſtomi Diſcipulus, epiſt. 3. ad Chariclem Præsbyterum. Epiſtolam hanc per extenſum refert Author Tempeſtatis Novaturientis art. 15. velut luculentum (inquit) monumentum, quo traditur hodierna praxis plurium Confeſſariorum, remiſſiùs agentium cum peccatoribus quibuſcumque, quamlibet magnis, quamlibet, & quantumlibet recidivis, etiam centies poſt datam Confeſſario melioris vitæ fidem fideifragis, ipſos toties quoties indilatè abſolvendo in ſolo verbo, quo ſe contritos aſſerunt; vel leviſſimas etiam pœnitentias pro graviſſimis delictis paſſim imponendo. Verùm neutram iſtam praxim ea in epiſtola tangit S. Nilus, utpote qui ne verbum quidem habet ſive pro iſta, ſive pro illa praxi. Legatur, & relegatur animo non præoccupato. Duplicem Chariclis Præsbyteri in adminiſtrando Pœnitentiæ Sacramento duritiem nimiam in epiſtola iſta unicè reprehendit S. Nilus, & nos cum ipſo. Primò in eo, quòd ore confitentes peccata ſua, tametſi corde contrito, & humiliato, nunquam abſolveret, niſi condignâ ſatisfactione, ante abſolutionem peractâ, eo quòd diceret eos *qui, cùm opere peccaverint, verbis ſolùm confitentur, à Domino non accipi.*

Secundò in eo quòd laborioſa pœnitentiæ opera, eaque condigna univerſim exigeret ab omnibus, nullam in pœnitentiæ impoſitione habendo rationem fragilitatis & infirmitatis pœnitentium, ſed ſolius gravitatis peccatorum. Utramque iſtam duritiem cum S. Nilo condemnamus, & neſcio quis non

condemnet. Sed non ideo S. Nilus probat remiſſiorem praxim paulò antè memoratam. Nimirum digniſſimus ille Magni Chriſoſtomi Diſcipulus non receſſit à doctrina tanti Magiſtri, qui (tametſi mitiſſimus, de nimiaque indulgentia accuſatus in Synodo ad Quercum) utramque praxim illam nihilominus improbavit. Poſteriorem quidem homil. 80, ad populum Antioch., ubi *parem peccatis pœnitentiam* requirit, per ſe loquendo. Priorem verò ſupra n. 50 130. 131. 347., & omnibus locis in quibus emendationem requirit, ad judicandum de vera pœnitentia, utique homil. 34. in cap. 4. Joan. *ea demum eſt poenitentia, ne ampliùs peccemus.* Enimvero *uſu venire ſolet, ut qui pœnituit* verè, *corrigat plurima, maximaque facinora.* Paræneſi pr. ad Theodor. lapſ. vera *pœnitentia ſic eſt quomodò ager fructifer, aut vinea fœcunda, aut arbor fructifera*, ſerm. 7. de pœnit. Non eſt igitur cenſenda pœnitentia vera, quæ emendationis fructus non profert. Unde concludit: *riſum fuge, linguam contine, mores compone, vitia vince, virtutem dilige, ſanctitatem ſequere, & plena eſt pœnitentia tua.* Verus pœnitens eſt arbor à Deo plantata: *atqui non es arbor à Deo plantata, ſi bonos fructus non exhibes.* Homil. 24. de arbore ficûs à Domino arefactâ. Fructus verò præcipuus veræ pœnitentiæ, emendatio eſt. Et ideo orat. de S. Philogonio, veræ pœnitentiæ hanc affert conditionem, *ut vacetis ſpiritualibus, nec denuo convertamini cani in morem ad proprium vomitum.* Homil. 41. ad popul. Antioch. demonſtrat, quòd Petrus *egit pœnitentiam quemadmodum oportebat, quia flevit amarè, & cætera quæ fletum ſequuntur ſimilia fecit. Quid enim fecit? Per multa ſuam oſtendit fortitudinem, & animi conſtantiam.*

Porro ex his omnibus conſectarium eſt, de mente Chriſoſtomi, abſolvendum non eſſe conſuetudinarium, facilè & citò, ac frequenter crimina repetentem, nisi reipſa emendatum, ſaltem poſt violata ſæpè promiſſa futuræ emendationis. Si enim talis non eſt baptizandus; profectò nec abſolvendus.

Talem verò baptizandum non esse docet homil. 32. ad popul. Antioch., ubi emendandam dicit à catechumeno pravam malorum consuetudinem, quâ non emendatâ, si baptizaretur, *timor est non parvus, & periculum non mediocre, ne rursum ad eadem redeat, & vulnus ipsi fiat de medicina. Siquis* ergo *morum vitia non correxerit* (inquit) *ne baptizetur . . . . ne ad pristinum redeat vomitum. . . . Quòd enim oporteat priùs pœnituisse, & à prioribus destitisse malis, Scriptura docet* Luc. 3. *facite fructum dignum pœnitentiæ.* Et Act. 2. *pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrùm . . . . Poenitentiam autem agens non ampliùs eadem attingat negotia, quorum poenituit. Propterea* namque *jubemur dicere, abrenuntio tibi Satana, ne ampliùs ad ipsum revertamur. . . . . Dic ergo continuè, abrenuntio tibi Satana: nihil hac tutius voce, si ipsam per opera exhibeamus.* Emendationem igitur per opera exigit à consuetudinariis, priusquam baptizentur. Sacerdotalemque vigorem erga peccatores, nimis frequenter ad solita crimina redeuntes, homil. 7. in cap. 3. epist. ad Goloss., suo exemplo demonstrandum docet: itaut ne ob timorem quidem defectionis ipsorum à fide, ipsis parcendum sit: » At sunt (inquit) hisce temporibus plures sectæ, » & hæreses, ad quas illi, abdicatâ fide catholicâ, » veluti transfugæ deficerent, si eos acriùs urgere » perrexeris. Inanis & frigida est hujusmodi objectio. Virum unum, voluntatem Domini perficientem, mille iniquis anteferendum esse, Sacræ me Litteræ docuerunt. Nam (amabo) an malles habere mille servos perditos, nebulones, fures? an unum dumtaxat fidelem & benevolum? Eum dubio procul mille improbis & sceleratis anteponeres. . . . Quisquis ex Ecclesia exire voluerit, exeat sanè: quisquis me incusare, & reprehendere voluerit, reprehendat, per me licet. At palam & liberè profiteor, me neminem ex iis quos arguo, in Ecclesiam ingredi passurum esse. Cùm ad Christi tribunal judicandus adstitero, non estis mihi præsto futuri, nec mihi quid-

quam

quam profuturus eſt veſter in me amor, in ratione, quam tam formidoloſo Judici ſum redditurus. Peſſumdantur, & exulcerantur omnia, cùm dicit quis! PARCE ILLI PAULULUM, NE SE AB ECCLESIÆ COMMUNIONE SEGREGET, ET AD HÆRESIM DEFICIAT. IMBECILLIS EST, DEMITTE TE PAULULUM, ET AD EJUS IMBECILLITATEM TE TANTILLUM ATTEMPERA. SED QUOUSQUE TANDEM? SEMEL ET ITERUM, ET TERTIÒ EJUS INFIRMITATI DARE ALIQUID POSSUMUS: SED NON PERPETUÒ. Ecce denuò conteſtor, & ipſiſſimis Pauli verbis denuntio, quòd ſi redeam ad vos, me nemini eſſe parciturum. Quando autem vos chriſtianè gerere volueritis, tunc ſcietis, quantam utilitatem ſitis ex hac mea oratione percepturi.

1215. Eodem Magiſtri ſpiritu haud dubiè animatus, eâdem doctrinâ imbutus fuit S. Nilus, reſpectivè ad peccatores, futuræ emendationis ſuæ fidem, ſæpiùs in confeſſione datam, perpetuò violantes, maximè conſuetudinarios; nec ipſos verè pœnitentes credidit, in ſolo verbo ipſorum, poſt tot facta contraria, ſed ab ipſis requiſivit operum ſeu effectivæ emendationis cautionem. Nec de ipſis agit cum Charicle cujus ſolùm redarguit exceſſum rigoris in eo quòd ſolam probaret confeſſionem per multùm laborioſa generoſæ pœnitentiæ opera, univerſim improbando eam, quæ ſolùm fit per verba; etiam cum multa humilitate & lacrymis animi pœnitentis conjuncta: Ideoque reconciliare noluerat *Fauſtinum*, *palàm confeſſum peccata*, *cum multa humilitate*, ob id ſolùm, quòd laborioſa pœnitentiæ opera, puta *jejunium*, *vigilias*, *humicubationem*, *ſubſtrationem ſacci & cineris*, *elëemoſinam largam* &c. [quæ omnibus univerſim non magis abſolutè neceſſaria ſunt, quàm cilicia &c. De quibus ſuprà n. 278.] non feciſſet. Quem *meritò* redarguit, partim quia abundantiori dolore ipſum *ſubmergere ſtuderet*, contra id quòd *Apoſtolus fecerat*: partim quia non ſola illa opera, ſeu etiam majora „ caſtitatem, & juſtitiam, & martyrii to- „

" lerantiam, & religioſæ vitæ inſtitutionem opti-
" mam ſuſcipit Deus ; ſed & triſtitiam de peccatis
" conceptam, & pulſationem frontis, & percuſſio-
" nem pectoris, & genuflectionem, & manuum ex-
" tenſionem, cum labore cordis, & oſcula peccatricis
" dominicos lingentis pedes, & lamentabilem pecca-
" ta deplorantem vocem, & ſuſpirium ex profun-
" do tractum, & fructum labiorum confitentium
" nomini JESU-CHRISTI, & lamentationis quirita-
" tionem, & ſtillationem lachrymarum, & cogita-
" tiones ejulationem cientes, & conſiderationem
" cum dolore clamantem, & elevationem oculorum
" familiariter ad Deum ſuſpicientium, & flentium,
" & oris confeſſionem. Multa autem omnino ſunt
" ex his poenitentiæ ſignis, quæ à peccatoribus edun-
" tur, in ſpeciem parva, ſed quæ magnam ſalu-
" tem verâ de peccatis poenitentiâ inſtructis offe-
" rant. Vide & magnum Moyſen, vel potiùs Deum
" per illum Lege caventem, ut non tantùm boves,
" & capræ, oves que & capri, & hirci, pro iis qui
" peccaverunt offerantur (harum enim rerum co-
" pia divitibus affluit) ſed multa præterea, ratio-
" nem habens eorum, quibus facultates animæ im-
" becilles, parumque à virtutibus confirmatæ ſunt,
" quorum nihilominus ſaluti conſuetum cupit, in-
" firmitati accommodet ſe miſerorum, ac demittat
" ad captum ac ſtatum humilium, ne deſperent,
" uſque ad columbam, & turturem, & parvam
" menſuram ſimilæ, quarum rerum multò vilio-
" rum oblationes in locum majorum hoſtiarum,
" Lex admittit: & tu igitur, ô Præsbiter, ne deſpice,
" ſed potiùs ſuſcipe & fove cor contritum & humi-
" liatum . . . . non obfirmans animum in ſola illa
" ſalutis via utique indicenda, quâ gravibus & mul-
" tùm laborioſis generoſæ poenitentiæ fructibus lap-
" ſorum peccata redimuntur, compenſatione exhi-
" bitâ . . . Verùm & verba non rejiciens contrito-
" rum de peccato ſuo, & maximâ humilitate ape-
" rientium ſibi malefacta propria, „ utpote quæ acci-
pi debent ùt ſigna animi verè poenitentis, quando

non

non eliduntur per ſigna contraria, ſeu circumſtantias & conjecturas, quibus verbalis fides ipſorum meritò reddatur ſuſpecta.

1216. Hactenus S. Nilus, à Catholicis omnibus ea in re procul dubio recipiendus. Cùm de fide ſit, cordis contriti & humilitati confeſſionem verbo factam, Deo eſſe acceptam; nec heroica dumtaxat, ſeu majora opera bona, ſed & minora à Deo pręmiari; Denique Deum non rejicere poenitentiam, quamlibet parvam, dummodo ſinceram, ex cordeque verè contrito & humiliato procedentem.

1217. Quæ cùm ita ſint, Confeſſarius ergo repellere non debet confitentem peccata ſua corde verè contrito & humiliato, tametſi *gravibus & multùm laborioſis generoſæ poenitentiæ* fructibus parum inſtructus veniat, eo quòd hactenus *non ſatis attendens* ad eorum neceſſitatem, vel *impeditus cauſâ quâdam*, vel etiam *mollitie animi nimis fluxâ reſolutâque, aut multâ negligentiâ*, ea prętermiſerit, dummodò de iſta ſua negligentia, mollitieque, (id eſt delicatâ animi imbecillitate) ſe humiliet, verèque ac ſincerè doleat, Deo pro peccatis commiſſis ſatisfacere paratus, quantùm poteſt, *ſecundùm facultates animæ imbecilles parumque à virtutibus confirmatas.* Talem (inquam) Confeſſarius repellere non debet, nec ideo præciſè inabſolutum dimittere, quia nondum poteſt parem peccatis ſatisfactionem exhibere, ſed cor contritum & humiliatum Dei exemplo ſuſcipere, fovere, adjuvare, ſe *miſerorum infirmitati accommodando, ac dimittendo ad captum humilium*, ut non deſperent, ſed paulatim à minoribus ad majora progredientes, poſt oblatos Deo *pilos caprarum*, poſtea generoſiores robuſtioresque, pretioſam byſſum, aurum, aliaque pręcipuæ æſtimationis dona majorum operum Deo offerant. Hic eſt genuinus ſenſus, ſcopusque unicus totius iſtius epiſtolæ Sancti Nili. Quàm proinde Tempeſtatis Novaturientis Author pro laxiore doctrina ſua non produxiſſet, ſi majori cum judicio ac diſcretione conſideraſſet.

1218.

1218. Nihil itaque aliud docet ibi S. Nilus, nisi quòd Tridentinum ſuprà, in ſatisfactione utique injungendâ, Sacerdotem non ſolùm attendere debere qualitatem criminum, ſed & pœnitentium facultatem. Et *aliquando per accidens meliùs eſſe quòd Sacerdos* (ùt S. Th. ait quodlib. 3 q. 13. a. 1.) *pœnitenti indicet, quanta poenitentia eſſet ſibi pro peccatis injungenda, & injungat ſibi nihilominus aliquid, quod poenitens tolerabiliter ferat, ex cujus impletione aſſuefiat ut majora impleat, quàm Sacerdos ſibi injungere attentaſſet.* Et hoc eſt etiam quòd S. Raymundus docet libr. 3 §. 49. *ſi dicit ſe pœnitere de peccatis, & proponat de cætero abſtinere, cùm allegans fragilitatem, recuſat ſatisfactionis aſperitatem; debet Sacerdos primò ipſum inducere, ut animum habeat paratum ad omnem ſatisfactionem, oſtendendo ſibi magnitudinem peccatorum, quot & quanta bona amiſit propter iſta peccata, quæ omnia recuperabit per pœnitentiam. Oſtendat etiam, quantam poenam ſuſtinuit Adam, & totum genus humanum, uſque in finem ſæculi, tantummodo quia guſtavit de pomo ligni vetiti: quanta ergo pœna debetur tantis, quæ tu commiſiſti . . . Si non poteſt ad hoc eum inducere, imponat ei talem ſatisfactionem cum voluntate ſua, quam utiliter poſſit portare, ne fortè poſteà frangendo deteriùs peccet. Hoc tamen ſanè intellige* [ait S. Antoninus 3. p. tit. ib. cap. 20.) *videlicet ſi aliàs ipſum pœnitet, & paratum ſe dicit facere quod debet, ſed onus poententiæ* [peccatis proportionatum] *dicit non poſſe ſufficere . . Et debet Confeſſor, cùm minorem poenitentiam debito imponit, innoteſcere ei, quòd illa impoſita non eſt condigna, ne decipiatur, putans ipſam ſufficere, atque* (ùt S. Franciſcus Saleſius ait in monit. ad Confeſſar. inſtruct. editis cap. 8.) *ut præſcriptam ſatisfactionem humiliùs & ſerventiùs impleat.* Quam ob cauſam Saleſius ibidem *ùt plurimum magis expedire dicit, cum pœnitentibus benignè & amanter agere* [*ita tamen ut peccatis non aduletur*] *quàm durè & aſperè illos tractare.* Similiter S. Carolus Borromæus in Inſtruct. Confeſſ. *pro imponenda poenitentia prudens eſſe debet*

Con-

Confeſſor, nec ita levem adhibeat, ut clavium poteſtas inde contemnatur) & ipſe peccatorum alienorum evadat particeps; nec ita gravem & diuturnam, ut poenitentes ei obſequi recuſent, aut acceptam ex integro non exequantur.

§. 5.

Satisfit argumentis prætendentium, ex proximè dictis juſtificari hodiernum morem plurium Confeſſariorum, poenitentias leviſſimas paſſim imponentium pro graviſſimis delictis.

1219. HUNC ipſi morem malè putant juſtificari ex dictis §. præcedenti. Arguunt enim primò ſic: tanta eſt hodie imbecillitas hominum, ut pœnitentias magnas pro delictis, etiam graviſſimis, non ferat ætas noſtra: prudenter igitur faciunt Confeſſarii, dum (videntes facultatem poenitentium non eſſe ad portandam magnam poenitentiam) paſſim non dant nisi levem. Sic arguit Author Pentalogi pag. 137.

Reſpondeo primò negando antecedens: tantam quippe hodie eſſe hominum imbecillitatem, ut graves pro gravibus delictis poenitentias non ferat, fictitium eſt commentum, cujus ego falſitatem, & quamplurimi mecum Confeſſarii pii & prudentes ſæpiùs experti ſumus. Tametſi enim canonicas plurium annorum poenitentias [quales olim imponebantur] ætas noſtra non ferat, vel certè pauci eſſent, qui ferrent: necdum uſque adeò degeneravit ætas noſtra, quin multi & valde multi, cùm grandi fructu animarum ſuarum, inducerentur ad libenter ſubeundas poenitentias peccatis ſuis convenientes, ſi ad id animarentur à piis, doctis, & zeloſis Confeſſariis, ipſos inſtruentibus quanta ſit ſuorum criminum magnitudo, quanta peccando bona amiſerint, quæ ſua ipſis recuperabit poenitentia; quàm horribilia poſt mortem luituri ſint ſupplicia,

nisì ea redimant congruâ pœnitentiâ ; quanta oportuerit pati Adamum , & totum genus humanum , pro esu pomi vetiti ; quanta CHRISTUM pro satisfactione peccatorum nostrorum &c. Verùm zelus iste , & labor in pœnitentibus taliter animandis, in majori parte Confessariorum hodie deficit. Ipsorum proinde vel imperitiâ , vel modicus zelus , defectusque sacerdotalis vigoris , causa est omissionis dignorum pœnitentiæ fructuum , in majori parte hominum : causa proinde tam facilis repetitionis criminum , dum Confessarii faciliores sunt in remittendis divinis , quàm humanis injuriis. Defectus itaque , seu omissio dignorum pœnitentiæ fructuum [ut verbis utar Cardinalis Gropperi , egregiæ sanctimoniæ , ac doctrinæ viri , instit. cathol. p. 226.] ferè " non aliâ ratione , quàm inexcusabili prorsus " negligentiâ , aut imperitiâ , " vel assentatione , seu laxiori indulgentiâ Sacerdotum. . . . . in majori parte hominum exolevit: " requirit verò " vigorem evangelicum praxis contraria , pro qua " decertamus , veluti res summè necessaria , præsertim hoc deploratissimo tempore , quando omne " flagitiorum genus ita ubique sine pudore inundat, " ut flagitia vix pro flagitiis habeantur. Et pag. 245. " Sunt qui . . . . existimant populum , præsenti sæculo , & fide & charitate nimis languere , ut non " videatur unquam hunc vigorem recepturus. Verùm longè mihi alia mens est. Equidem , ut quod " sentio dicam , quò magis fides , charitasque in " hominum cordibus refrixerunt , eò ardentiùs Sacerdotibus zelolis insistendum puto , ut convenientium pœnitentiarum usum in Ecclesiam reducant. Nam , cùm negari non possit , id quod res " ipsa loquitur , convenientis pœnitentiæ neglectu, " simul omnem disciplinam (quæ Religionis fulcimentum est) exolevisse , & ejus loco fœdissima " scandala in Ecclesiam agminatim inundasse. . . . " Dicant [quæso] isti tam modicæ fidei , quânam " aliâ putent ratione scandala ista. . . . è medio " unquam tolli , & Religionem retineri posse , nisì

in

in uſum reſtituatur, quod neglectum hactenus, tantorum eſt unica cauſa malorum. Languet quidem (quod dolendum eſt) populus fide, & vacat charitate : Sed diſciplina (Authore Cypriano . . .) retinaculum fidei eſt, cuſtos ſpei, & nutrimentum charitatis, quâ in CHRISTO manemus, & jugiter in Deo vivimus. Igitur ſi languentem fidem erigere, & conſolidare, ſi charitatis igniculos in hominibus excitare velimus, hoc tantùm reſtat, ut Eccleſiarum Præſides & Confeſſarii, diſciplinam, & imprimis, quæ hujus maxima pars eſt, pœnitentiam convenientem reſtituant, quâ infinita ſcandala tollent è medio, & innumeras animas, quæ hujus contemptu nunc . . . . relegantur in infernum, CHRISTO lucrifacient. Poterunt autem non difficulter reducere eam, modò tamen ſuo munere graviter, ac ſtrenuè perfungi velint. Nam, cùm lege divinâ indicata, ac demandata ſit . . . quamvis à multis, ob craſſam ignorantiam, non ſatis percepta: quid vetat, quominus id quod olim in Eccleſia, non ſine maximo fructu uſitatum fuit, & quod Sacræ Litteræ tantoperè commendant, imò quod CHRISTUS & Apoſtoli tam ſeriò præcipiunt .... in uſum revocetur ? Siquidem cùm nunc omnes Evangelici dici velint ; quâ, rogo, fronte reſpuent diſciplinam Domini ſui, præcepta Imperatoris ſui, cenſuram divinam, & Evangelii legem ? Siquid deſperandum eſt, magis à Sacerdotum ſocordia, quàm à populorum languore (cui mederi Sacerdotes debent) deſperandum eſſe videtur.

§ 1220. Reſpondeo ſecundò, ſicut hodie ſunt, ſic plures olim fuiſſe pœnitentes delicatos, & molles, qui dicebant gravem ſe pœnitentiam ferre non poſſe ; totque tales ſæculo fuiſſe undecimo, ut S. Petrus Damianus l. 1. epiſt. 15. ad ALEXANDRUM II. Pontificem ſcribat : *quis ſæcularium ferat, ſi vel triduo per hebdomadam jejunare præcipias ? modò ſtomachi læſionem ſimulant, modò ſplenis, ſive veſicæ lamentantur exitium*

exitium , modò marcidi pulmonis vitio intercludi ſibi anhelitum conqueruntur. Imò non defuerunt , eodem ſæculo , qui pœnitentiam ſibi impoſitam cauſantes nimis gravem , ad alios Confeſſarios , ùt hodie , currebant , ut leviorem impetrarent. Non defuerunt etiam , qui à pœnitentiis ſibi impoſitis ad Epiſcopos appellabant , prout Olibanus Comes (eodem Damiano referente) ad plures Epiſcopos & Abbates appellavit , à pœnitentia ſibi per S. Romualdum impoſita , quæ nihilominus per ipſos fuit confirmata.

1221. Numquid ideo S. Petrus Damianus juſtificavit morem Confeſſariorum leves pœnitentias paſſim dantium pro peccatis magnis ? abſit : imò eos redarguit ſerm. 70 ad populum , velut imperitos , palpones & adulatores , magis gratiam & gloriam hominum quærentes , quàm Dei : *in pœnitentiæ virtute caligant oculi plurimorum , qui vel diſcretione privati , vel aſſentatione ſeducti , aut neſciunt quid injungant , aut , ſi ſciunt , privatam gratiam præferunt veritati.*

1222. Secundò arguit idem Author , quòd ſatisfactio , quam Sacerdos injungit , duo habet. Eſt enim ſolutio pro debito pœnæ temporalis. Eſt & remedium pro peccato vitando. In quantùm ſolutio , eſſe debet proportionata qualitati criminum. In quantùm remedium , accommodari debet facultati poenitentium. Cæterùm , plus debet Confeſſarius ſatisfactionem conſiderare ùt remedium , quàm ùt ſolutionem. Quia ùt ſolutio , non eſt de neceſſitate ſalutis : cùm poſſit in purgatorio fieri.

Reſpondeo primò , ſatisfactionem ſic ſolutionem eſſe , ac remedium , ut Sacerdos eam imponens , utrumque præ oculis habere debeat , juxta Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 8. : *habeant autem præ oculis , ut ſatisfactio , quam imponunt , non ſit tantùm ad novæ vitæ cuſtodiam , & infirmitatis medicamentum , ſed ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem.*

1223. Se-

1223. Secundò, Authorem Pentalogi de ſuo dicere, quòd Confeſſarius plus debeat conſiderare ſatisfactionem ùt remedium, quàm ùt ſolutionem: cùm neque Scriptura id dicat, neque Patres, neque Tridentinum. Imò contrarium Patres innuunt, dum ſatisfactionem definiunt, quòd ſit *quædam dolentis vindicta* &c. Ita Author libri de ver. & fal. poenit. Sed & Tertullianus l. de poenit. cap. 6. ſatisfactionem principaliter conſiderat ut *prætium* quo *Dominus veniam addicere inſtituit.* Necnon ùt *compenſationem, quà redimendam proponit impunitatem.* Et ideo Cyprianus l. 1. epiſt. 3. ſatisfactiones vocat redemptrices peccatorum: experientiaque ipſa docet, ſatisfactionem non eſſe remedium efficax contra relapſum, nisì caſtigatio & vindicta ſit ſcelerum commiſſorum.

1224. Tertiò, Authorem Pentalogi, in eo quòd addit ſatisfactionem ùt ſolutio eſt, ſeu poena & vindicta peccati, non eſſe de neceſſitate ſalutis, nimiùm conſentire cum hæreticis, admittentibus poenitentiæ neceſſitatem, quatenus ſervit ad novam vitam; non quatenus ſervit ad peccatorum vindictam. Contra quos Catholici docent, quòd licèt ſatisfactio, ſeu ſolutio in actu, non ſit de neceſſitate ſalutis, ùt patet in iis, quibus ad id tempus, vel vires non ſuppetunt: bene tamen ſatisfactionem in voto, ſive in propoſito. Hoc enim ſenſu Scriptura & Patres eam neceſſariam aſſerunt ad fugiendam venturam iram, ad extinguendam gehennam, ad evitandam perditionem æternam &c. Unde Auguſtinus ſerm. 41. de Sanctis: *illi qui crimina committunt, ſi, quamdiu vivunt, ea redimere pœnitentiæ medicamento noluerint, ad illum ignem, de quo dicit Apoſtolus* [*ſalvus erit, quaſi per ignem*] *venire non poterunt, ſed magis illam duram & irrevocabilem ſententiam audituri ſunt: diſcedite à me maledicti in ignem æternum.* Unde conſtat, quòd licèt ſolutio poſſit in Purgatorio fieri, non poſſit, nisì contra Dei Legem, uſque ad Purgatorium voluntariè differri. Vide ſuprà cap. 94.

1225. Ter-

1225. Tertiò alii arguunt : ſatisfactio non eſt pars eſſentialis Sacramenti Pœnitentiæ , ſed integralis duntaxat. Ergo neceſſaria non eſt , ad hoc ut Sacramentum iſtud totam ſuam habeat eſſentiam. Nec proinde ut habeat effectum.

Reſpondeo , ſatisfactionem in actu , ſive in executione , non eſſe partem eſſentialem Sacramenti Pœnitentiæ : ſecùs in voto , ſeu propoſito ; utpote quod includitur in contritione , ùt S. Thomas ait 3. p. q. 90. a. 2. ad 1. Enimverò omnis contritus habere debet votum ſeu propoſitum ſervandi Legem Dei. Satisfacere verò pro peccatis eſt de lege Dei , ùt bene Tertullianus de pœnit. cap. 4. *quid revolvis ? Deus imperat.*

1226. Quartò arguunt : Chriſtus non legitur gravem pœnitentiam magnis peccatoribus impoſuiſſe , ùt Magdalenæ , Zachæo &c. Igitur nec Confeſſarii eam imponere debent.

Nego conſequentiam. Tametſi enim Chriſtus nullam impoſuerit , tantam nihilominus inſpiravit , ut Magdalena totâ vitâ eam peregerit vaſta in ſolitudine ; Zachæus dimidium bonorum ſuorum dederit pauperibus , quadruplumque reddiderit iis quos fraudavit.

1227. Quintò arguunt : pœnitentiarum impoſitio regulari debet Spiritu Dei , qui eſt ſpiritus dulcedinis ac dilectionis.

Reſpondeo , ſanctos Patres ſpiritu illo veræ dulcedinis ac dilectionis præ cæteris repletos fuiſſe ; pœnitentias tamen peccatis proportionatas impoſuiſſe. Quia hoc ipſum vera dulcedo ac dilectio eſt ; & praxis contraria , vera eſt crudelitas , & falſa miſericordia. *Non enim erigitur ſic lapſus , ſed magis impellitur ad ruinam* , ait Cyprianus epiſt. . . . . *neque hoc eſt curare , ſed , ſi dicere verum volumus , occidere* , ait Clerus Romanus epiſt. 31. inter epiſtolas Cypriani. Meminerint adverſarii veram Confeſſarii dulcedinem , miſericordiam & dilectionem , eſſe dulcedinem , miſericordiam , dilectionemque Patris & Medici. *Pater* autem *qui parcit virgæ , odit filium*

filium ſuum. Qui autem diligit illum inſtanter erudit prov. 13. v. 21. Et *quis eſt filius, quem non corripit Pater?* Hebr. 12. v. 7. Quis magis Pater, quam Deus? *quem* autem *diligit Deus, corripit*, Prov. 3. v. 12. Et nonne crudelis eſt Medicus, dum vulnera, quæ manu parcente contrectat, non curat ſed exaggerat, & vulneratum occidit, quem curare deberet? vera econtrà dulcedo, ac dilectio eſt, pœnis incomparabiliter minoribus ab incomparabiliter majoribus inferni & purgatorii ſuppliciis, ſicut & à relapſu pœnitentem liberare, medicinamque curando vulneri convenientem præſcribere. Denique Confeſſarius diſpenſator eſt Myſteriorum Dei. Debet proinde imitator eſſe Dei, qui ſic dulcis eſt, ac benignus, ut ſimul ſit juſtus, peccata caſtigando. Sic ergo Confeſſarius æmulator eſſe debet divinæ benignitatis, ut ſimul æmulator ſit divinæ juſtitiæ, peccata caſtigando, ut peccator ſentiendo, quid ſit Deum offendere, à peccato revocetur, vitioſos habitus contrariis virtutum actibus emendet, & imminentem à Domino pœnam à ſe amoveat. Vide Chriſoſtomum ſuprà n. 50. atque ex his omnibus diſce duo hæc, benignitatem & virgam, ſive miſericordiam & juſtitiam, omnibus animarum Directoribus eſſe neceſſariam. Quia benignitas ſine juſtitia, relaxatio eſt; juſtitia ſine miſericordia, eſt ſeveritas, ait S. Thomas lect. 2. in cap. 6. primæ ad Corinth. *Faciat ergo Sacerdos quoddam temperamentum ex miſericordia & ſeveritate* [ait opuſc. 68. de offic. Sacerd.] *ut pœnitentia non ſit nimis diſſoluta, nec nimis rigida* &c. *Ut autem Sacerdos ad iſta doctus ſit, meditabitur Scripturas, & dicta Sanctorum, in quibus iſta inveniet,*

CAPUT

CAPUT XCIX.

Confutatur opinio Arſdekini Theol. tripart. tom. 2. p. 2. tract. 3. cap. 5. ad quæſtionem : quanta pœnitentia videatur proportionata pro uno mortali ordinario , *reſpondentis* : juſtam ſatis pœnitentiam eſſe v. g. Coronam quinque Decadum.

1228. HAnc opinionem vocat ipſe *communem.* Nec putat neceſſarium, *imponere graviorem illi , qui non videtur aliter compeſcendus v. g. à frequenti pollutione , aut alio ſimili.* Hoc enim ſolùm dicit eſſe *conſultum.* Solùm proinde eſſe de conſilio , non de præcepto. Et quaſi hoc dicendo, multùm dixerit, iſtud addit temperamentum : *non debet tamen hæc quantitas pœnitentiæ creſcere æqualiter , creſcente numero peccatorum , quaſi neceſſe foret injungere pro decem mortalibus* , v. g. decem pollutiónibus, vel fornicationibus , *decem coronas* &c.

1229. Verùm opinio iſta videtur nimis laxa , atque Sacris Litteris , Conciliis , Patribus , Eccleſiæ menti , rationiſque & æquitati contraria : idque facilè perſpiciet , quiſquis apud ſe perpenderit , quænam hodie mortalia ſint ordinaria , adulterium utique , fornicatio , inceſtus , mollities (in qua ipſemet Arſdekinus exemplificat) blaſphemia , ſacrilegium contra votum caſtitatis , perjurium , ſuperbia , avaritia , ebrietas , rixæ , & ſimilia , quæ cum miſerabili hoc ſæculo frequentiſſima ſint , proh dolor ! ordinaria ſunt.

1230. Ergone ſatis juſtam & proportionatam pro

pro uno adulterio, vel ſaltem pro una fornicatione, vel mollitie, vel blaſphemia, pœnitentiam Confeſſarius imponit, dum quinque decadum pœnitentiam imponit ? Iſtane per conſequens praxis communis ? ſi ita eſt, vel hinc pateat evidenter, communem hodie plurimorum in Eccleſia praxim & doctrinam, non eſſe doctrinam Eccleſiæ, nec praxim. Cùm praxis & doctrina iſta non minùs aliena ſit ab Eccleſiæ mente & doctrina, quàm à ſacris Litteris, Patribus & Conciliis. *Pro gravibus* namque *peccatis leviſſimas pœnas imponere . . . . à ſacris Litteris, & à Conciliorum Decretis, & à ſanctorum Patrum ſententia alienum eſt*, ait S. Carolus Borromæus in Inſtructionibus pœnitentiæ. Eccleſiæ quoque doctrinam & mentem diſcere nos oportet ex Rituali Romano, & Tridentino. Quid dicit Rituale ? quid Tridentinum ? *videat* Confeſſarius, *ne pro peccatis gravibus pœnitentias leviſſimas imponat, ne, ſi fortè peccatis conniveat, alienorum peccatorum particeps efficiatur.* Pro uno verò adulterio, vel fornicatione, vel mollitie, vel blaſphemia, nonniſi quinque decadum recitationem injungere, ſi non eſt pœnitentia reſpectivè leviſſima ; quænam talis erit ? An ſola recitatio unius, vel trium, vel quinque Patet & Ave ? At iſta eſt leviſſima pœnitentia pro venialibus, præſertim iſto in genere gravioribus. Quantò magis recitatio quinque decadum pro dictis mortalibus ?

1231. Sed & Eccleſia per Tridentinum declarat ſe velle, ut pœnitentiæ, per ſe loquendo, imponantur pro criminum gravitate, idque ratio & æquitas haud dubiè poſtulat, poſtulant & ſacræ Litteræ, Concilia, & ſancti Patres, ùt vidimus cap. præcedenti §. 1. & 2. Talem verò eſſe quinque decadum pro uno adulterio, vel fornicatione, vel mollitie, vel blaſphemia recitationem, ridiculus ſit qui affirmet. Similiter *Scripturæ ſacræ, cùm de pœnitentia loquuntur, ubique cinerem & cilicium commemorant, & nunc planctum amarum, nunc luctum unigeniti adhibendum eſſe docent*, inquit Bellarminus

n. 1177. relatus. Denique peccatorum vindictam exigunt, & fructus dignos pœnitentiæ. Insignis verò vindicta, & valde dignus pœnitentiæ fructus, pro commisso adulterio, fornicatione, mollitie, blasphemia, quinque decades recitare! Et numquid austerum istud est cilicium, molestumque jejunium? numquid luctus unigeniti, amarique planctûs insigne argumentum?

1232. Denique opinionem Arsdekini patenter alienam esse ab Ecclesiæ mente, doctrinaque Sanctorum, duplici alio demonstratur argumento. Primò ex eo quòd ad faciendos dignos pœnitentiæ fructus, seu pœnitentiam justam, proportionatam, convenientem, Ecclesia & Sancti doceant facienda esse contraria peccatis commissis, v. g. carnis macerationem pro peccatis, carnis, eleemosynam pro commissa avaritia &c., prout ostendam cap. seq. Pro commissa fornicatione numquid egregia carnis maceratio, quinque decadum recitatio?

1233. Secundò ex eo quòd solæ illæ pœnitentiæ justæ [illegible] & proportionatæ, spectatâ præsentis temporis conditione, quæ idoneæ sunt ad consequendos fines quos in poenitentiarum impositione Ecclesia, cum SS. Patribus, immò cum Spiritu S. intendit. Atqui juxta Tridentinum, Ritualeque Romanum, intendit primò ut poenitentia non sit tantùm ad novæ vitæ remedium, & infirmitatis medicamentum, sed & ad commissorum peccatorum castigationem. Sit verò peccator cui pro commissa fornicatione, mollitieve vir Sacerdos quinque decadum recitationem imponit. Ehem! qualis castigatio!

1234. Secundò, *ut à peccato revocent, & quasi fræno quodam coërceant satisfactoriæ pœnæ.* Ita Tridentinum sess. 14. cap. 8. eo quòd utique poenarum metus à peccato revocet, secundùm Scripturam & Patres. Numquid huic fini locum relinquit, pro commisso adulterio, vel fornicatione &c. imposita poenitentia Arsdekini? quinque utique decadum recitationis metus, idoneus non est ad peccato-

tem

rem revocandum ab ejuſmodi peccatis, quæ tot blanditiis, illecebrisque alligatum ſemel animum tam vehementer ad ſe alliciunt. Ad id neceſſe eſt ut peccatori talis imponatur poenitentia ex qua peccati ſui ſentiat gravitatem. Numquid adulterii vel fornicationis gravitatem ſentire facit quinque decadum recitatio ? an non potiùs de levitate ipſius judicare facit tam levis poenitentia ? nihil proinde aliud facit tam levis poenitentiæ impoſitio, nisì [ùt Tridentinum ait] *occaſionem præbere, ut in graviora peccata labantur*, atque *Spiritu Sancto magis injurii & contumelioſi efficiantur.* Tanta quippe facilitas mortalia crimina ſolvendi, experientiâ teſte, facit ut ferè pari facilitate peccatores ad ea, quàm ad ludum jocumque proſiliant, itaut verè Auguſtinus dixerit : *ſi* facilè & *citò rediret homo ad priſtinam beatitudinem, ludus illi eſſet peccando cadere in mòrtem.*

1235. Tertius finis juſtæ & ſalutaris poenitentiæ eſt, *ut vitioſos habitus, malè vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus* tollat. Ita Tridentinum ibidem. Quis verò affirmare auſit, unâ quinque decadum recitatione vitioſos tolli habitus fornicandi, ſe polluendi, blaſphemandi &c.? ad hoc Tridentinum injungi vult contrarios virtutum actus, cùm dicit habitus illos *contrariis virtutum actibus tolli.* Contraria enim contrariis curantur.

1236. Quartus finis eſt, *ad amovendam imminentem à Deo pœnam.* Ita rurſus Tridentinum. Ad hoc Sancti uno ore proclamant, neceſſe eſſe, quòd homo ſe pro commiſſis peccatis puniat, ut non puniatur à Deo. Eritne qui dicere audebit, ad amovendam pœnam à Deo pro commiſſa fornicatione &c. imminentem, ſufficere coronæ quinque decadum recitationem ? Si ita eſt, cur ergo ad amovendam pœnam à Deo imminentem, tam ſeveram triſtemque pœnitentiæ faciem Scriptura deſcribit in Achab. 3. Reg. 21. In Manaſſe 2. Paralipom. 23. In Nabucodonoſor Daniel. 4. In Rege & populo Ninivæ Jonæ 3. ? Si ita eſt, ergo poſt commiſſum adulterium retineri poterunt ſolitæ corporales deli-

ciæ, ſæculi pompæ, voluptates non flagitioſæ, univerſa oblectamenta de ſe indifferentia, & nihilominus imminens à Deo pœna removeri, ſolùm quinque decades recitando; easque recitando, peccator uſurpare poterit iſtas Tertulliani voces: *deliqui in Deum, & periclitor in æternum perire. Itaque nunc pendeo & maceror, ut Deum reconciliem mihi, quem delinquendo læſi.* An non hoc ridiculum? ridiculum cenſet Tertullianus l. de pœnit. c. 11.

1237. Quintus finis eſt, *ut dum ſatisfaciendo patimur pro peccatis noſtris, CHRISTO-JESU, qui pro peccatis noſtris ſatisfecit . . . . conformes efficiamur.* Verba ſunt Tridentini loco citato. An non explo-deretur Arſdekinus, ſi populo prædicaret, adulterum, fornicatorem, mollem &c. per coronæ quinque decadum pro iſtis peccatis recitationem Chriſto-Jeſu, qui peccatis noſtris tam amarâ Paſſione ſatisfecit, conformem effici? nec aliam ſatisfactionem ſeu compaſſionem, & cum Chriſto patiente conformitatem neceſſariam eſſe?

1238. Ex hiſce ergo omnibus, ſimul junctis, luce clarius apparet, illam Arſdekini ſatisfactionem, ſeu potiùs ſatisfactionis larvam, idoneam non eſſe ad producendos in pœnitente memorabiles effectus illos, quos Spiritus Sanctus & Eccleſia intendit; nec per conſequens eſſe juſtam & proportionatam ſatisfactionem à Tridentino, Ritualique Romano præſcriptam; nec omen habere, ſed nomen dumtaxat ſatisfactionis. Imò nec eo nomine dignam eſſe.

1239. Et ideo, licèt veriſſimum ſit quòd Paſtorale Mechlinienſe (ſub Hovio) anno 1588. dixit, utique quòd *infirmitas hominum jam non patitur, ut condignæ* peccatoribus *pœnitentiæ juxta veteris Eccleſiæ diſciplinam imponantur*, addit tamen Paſtorale, & bene addit, quòd *ad eam, quantùm fieri poteſt, redeundum eſt.*

1240. Porrò juxta veteris Eccleſiæ diſciplinam, ſive juxta extractum Sacrorum Canonum à S. Carolo Borromæo ſecundùm decem præcepta Decalogi diſpo-

diſpoſitum §. de ſept. peccat. capit. pro *capitali mortaliſque crimine poenitentia ſeptem annorum indicitur, niſi peccati gravitas & perſona ſtatus ſeveriorem diuturnioremque pœnitentiam requirat.* Saltem *pro perjurio & adulterio dantur pro pœnitentia regulariter ſeptem anni, & ſimiliter pro fornicatione, licèt non ita aſpera*, ùt in eodem extracto dicitur.

Cum *duabus ſororibus fornicatus pœnitentiam aget toto vitæ tempore* (ùt habetur ibidem ad ſext. Decal. præcept.) qui verò inceſtum fecerit, non ita enormem, *ei alii annorum duodecim, alii quindecim, alii decem, alii ſeptem pœnitentiam conſtituunt. Quòd ſi Præſbyter fornicationem fecerit, poenitentiam decem annorum faciat. Tribus primis menſibus quotidie, exceptis Dominicis & Feſtis, jejunet in pane & aqua ſacco indutus, & humi proſtratus, miſericordiam Dei jugiter imploram. Poſtea reſumptis aliquanter viribus unum annum & dimidium, exceptis Dominicis, & Feſtis, expleat in pane & aqua. Hoc expleto particeps ſit Corporis Domini. Deinde uſque ad completionem ſeptimi anni, ſingulis ſeptimanis, excepto tempore paſchali, tres legitimas ferias in pane & aqua jejunet. Tribus vero ſequentibus annis, id eſt octavo, nono & decimo, ſine ulla redemptione, omni feriâ ſextâ in pane & aqua jejunet.* Sic habetur in extracto Canonum è corpore juris exceptorum §. 2.

In extracto verò S. Caroli habetur, quòd *quicumque Sacerdos ſpiritualem filiam violaverit, dignitatis honorem*, &c. *perpetuam poenitentiam aget.*

Diaconi verò, & Subdiaconi, propter fornicationem, è ſuo gradu ad Laicos in perpetuum ejiciebantur, nec ad honorem priſtinum poterant reparari. S. Baſilius epiſt. 2. Canon. ad Amphill. can. 3. Gregorius Magnus l. 3. epiſt. 26. & l. 4. epiſt. 16. & 17.

1241. Si dicas, fornicationem Sacerdotis, vel Diaconi, aut Subdiaconi, non eſſe peccatum ordinarium. Reſpondeo utinam atque utinam non eſſet! verùm adeo frequens eſt in Græcia, Italia,

Hiſpania, Germania &c., ut jure dicatur ordinarium, imò peccadillum reputetur, tametſi valde horrendum in iis qui ſolis radio puriores eſſe debent.

1242. Laicus in fornicationem lapſus cum laica fœmina, ſi uterque abſolutus ſit à lege conjugii, ſecundùm Pœnitentiale Romanum *tres annos pœniteat. Et quantò ſæpiùs, tantò majori pœnitentia afficietur.* Secundùm Pœnitentiale Baſilii epiſt. can. 3. ad Amphiloc. can. 59. *ſeptem annis non communicabit, duobus deſiens, & duobus audiens, & duobus ſubſtratus, & in uno competens. Octavo autem ad Communionem admittetur.*

1243. Seipſum polluens, ſecundùm Canones Anglicanos, ſub Edgaro Rege can. 38. *jejunet tres annos, & in eorum quolibet* 40. dies in pane & aqua. Secundùm Pœnitentiale Gallicanum apud Mabillonium tom. 1. Muſæi Italici can. 14. *annum unum.* Secundùm Cumeanum l. de menſura pœnitentiarum à Patribus definita cap. 1. primâ vice *centum dies poeniteat. Et iterans annum unum. Si cum gradu eſt, addatur pœnitentia.*

1244. Quàm ordinarium mortale ſit blaſphemia, & juramentum falſum, vel juramentum per caput Dei, per ventrem &c. nemo non videt. *Quis enim non videt* [ait Catechiſmus Romanus ad 2. Decal. præcept.] *omnia jurejurando affirmari? omnia imprecationibus & execrationibus referta eſſe? uſque adeo ut nemo ferè vendat aliquid, vel emat, vel negotium aliquod gerat, qui non jurandi religionem interponat, Deique ſanctiſſimum Nomen millies, vel in re leviſſima & inani temerè non uſurpet?* atquì *immanis eſt blaſphemia* [ait Concilium Moguntinum anni 1649.] *cùm ſanctum Nomen Dei, & ſalutaris Chriſti Paſſio, & devotus pro ſalute hominum Sanguis ejus, & reverenda Chriſti Sacramenta . . . . ad execrationes & maledictiones aſſumitur.* Et ùt Concilium Trecenſe anni 1427. *ſunt nonnulli, qui Redemptorem ſuum turpiter inhonorantes, deteſtabilia in ejus blaſphemiam faciunt juramenta, ſicut per carnem*

nem ſuam, per ſanguinem, per mortem . . . . . per caput . . . . juratus.

Et tametſi blaſphemia iſta non videatur nisi ſecundi ordinis; de ea nihilominus in extracto S. Caroli ſic habetur : *ſi juraſti per capillum Dei, aut caput ejus, vel alio modo blaſphemia contra Deum uſus fueris, ſi ſemel neſciens feciſti, ſeptem dies in pane & aqua poeniteas.* Canone verò *ſi quis per capillum* 22. q. 1. ſic habetur : *ſi quis per capillum Dei, vel caput juraverit, vel alio modo blaſphemia contra Deum uſus fuerit, ſi in Eccleſiaſtico ordine eſt deponatur; ſi laicus anathematizetur. Et ſi quis per creaturam juraverit, acerrimè caſtigetur, & juxta id quòd Synodus dijudicaverit, poeniteat.*

Et Concilium Lateran. v. ſub LEONE x. ſeſſ. 9. *in foro conſcientiæ, nemo blaſphemiæ reus abſque graviſſima poenitentia, ſeveri Confeſſoris arbitrio injuncta, poteſt abſolvi.* Numquid talis eſt recitatio quinque decadum ?

1245. Denique cap. *ſtatuimus* de maledicis, de enormi blaſphemia primi ordinis ſic ſtatuitur : *ſiquis Deum, vel B. Mariam Virginem, vel aliquem Sanctum publicè blaſphemaverit, pro foribus Eccleſiæ, diebus Dominicis ſeptem, in manifeſto, dum Miſſarum ſolemnia aguntur, ſtet; ultimoque ex illis die, ſine pallio, & calceamentis, ligatus corrigia circa collum, ſeptemque feriis ſextis in pane & aqua jejunet, Eccleſiam nullo modo ingrediens. Quolibet quoque prædictorum dierum tres, ſi poteſt, alioquin duos reficiat pauperes, ſive unum. Et ſi nec ad hoc ejus ſuppetant facultates, id in pœnam aliam commutetur. Præterea*, ùt ibidem dicitur, *multandus eſt pœna ſolidorum* 40 *ſi dives fuerit. Alioquin* 30 *vel* 20. *Et, ſi ad id non ſufficiat, 5 ſolidorum, nullam in hoc miſericordiam habiturus.*

1246. De perjurio in extracto S. Caroli : *quicumque ſciens peccaverit, 40 dies in pane & aqua, & ſeptem ſequentes annos poeniteat, & nunquam ſit ſine poenitentia, & nunquam in teſtimonium recipiatur. Si quis autem coactus, neceſſitate aliquâ com-*

pulsus perjurium commiserit , 40 diebus pane & aquâ victitet , ac præterea omnibus sextis Feriis. Siquis seductus , ignorans , & postea cognoscit , pœnitentiam agat annum unum, quadragesimas tres vel dies quadraginta.

1247. Clericus si notabile furtum fecerit, septem annos pœniteat, laicus quinque cap. *siquis Clericus* 17. q. 4.

1248. *Siquis facilè detraxerit, falsumque in eo dixerit , pœnitens erit dies septem in pane & aqua. In extract. S. Caroli.*

1249. De ebrietate & crapula ibidem : *Sacerdos imprudenter ebrius factus, pane & aquâ pœnitentiam agat dies septem. Si negligenter, dies quindecim. Si per contemptum, dies quadraginta.*

Monachus ebrius , pane & aquâ mensibus tribus. Si Clericus , viginti dies.

Qui humanitatis gratiâ alium inebriare cogit, pœnitentiam agat dies septem. Si per contemptum , dies triginta.

Qui præ ebrietate & crapula vomitum fecerit, si Præsbiter, aut Diaconus, pœnitentiam agat dies quadringenta. Si Monachus , aut Clericus , dies triginta. Si laicus , dies quindecim. Si quis gulæ causâ ante horam legitimam jejunium fregerit , duos dies pœnitentiam aget in pane & aqua,

Si quis nimio cibo se ingurgitaverit , & inde dolorem senserit unum diem pœnitentiam aget in pane & aqua.

1250. Quid plura ? Secundum veteres Ecclesiæ canones , pro quolibet mortali peccato, si fides Gratiano , Magistro, S. Thomæ, S. Bonaventuræ , S. Raymundo, Scoto, S. Antonino , Vincentio Ferrerio, septenis pœnitentia foret regulariter imponenda. Et ita statuitur in Synodo Nemausensi anno 1248. celebrata, essetque in unaquaque hebdomada singulis feriis 2. 4. & 6. jejunandum in pane & aqua. Quomodo id absque excessivo rigore Ecclesia statuit , si ad justam pœnitentiam, pro peccato mortali ordinario sufficiat quinque decadum recitatio una ?

1251. Ecce ergo quàm immane ab Ecclesiæ mente ,

mente & praxi diſtat praxis & doctrina Arſdekini. Fateor quidem Eccleſiam hodie ad tantum rigorem non obligare ; ſed non ideo permittit Confeſſariis ab eo ex toto diſcedere : cum velit poenitentiam imponi ſecundùm gravitatem criminum. Si autem in moralibus parum pro nihilo reputatur, Arſdekiniana illa poenitentia, canonicæ illi poenitentiæ comparata, habenda eſt pro moraliter nulla, & leviſſima (qualem pro gravibus delictis imponi Eccleſia vetat) moraliter ergo loquendo Arſdekinus ab antiquo illo rigore permittit ex toto recedere, contra Eccleſiæ mentem, nec ad majorem, ſed contra majorem Dei gloriam; uti & dum dicit, tantillam illam ſuam pœnitentiam creſcere non debere æqualiter ſeu proportionaliter ad creſcentem numerum peccatorum mortalium. Cùm & ſuprà relati canones & Sancti unanimiter doceant contrarium, & S. Carolus Borromæus in Inſtruct. poenit. Sacerdotes moneat, ut in peccati gravitate dijudicanda, perpendant quoties commiſſum ſit. *Nam ſiquis in eodem peccati genere ſæpiùs offenderit, dignus eſt qui graviori poena afficiatur.* Recta etiam ratio dictat, poenitentiam haud eſſe proportionatam gravitati, multitudiniſque peccatorum, niſi incremento multitudinis, gravitatisque proportionatum ſit incrementum pœnitentialis laboris.

CAPUT C.

Impoſita pœnitentia, ſecundùm Theologiam Sanctorum, peccatis ex adverſo debet reſpondere.

1252. SIc namque Chriſoſtomus docet homil. 10. in Matth. „ pœnitentiam dico, non ſolùm à prioribus malis recedere, verùm & quòd majus eſt, bona præſtare. „ Facite, inquit Joannes, fructus dignos pœnitentiæ. Et quomodò id faciemus? ſi peccatis adverſa faciamus. Verbi gratiâ, aliena rapuiſti? incipe donare jam propria. Longo tempore fornicatus es? præſcripto tempore ab uxore abſtine, meditare continentiam. Proximum vel verbo vel facto violaſti? refer benedictionis verba convitiis, & percutientes te, nunc officiis, nunc etiam beneficiis placare contende. Neque enim vulnerato ſufficit ad ſalutem, tantummodo ſpicula de corpore evellere, ſed etiam remedia adhibere vulneribus. Deliciis antè, & temulentiâ diffluebas? jejunio, & aquæ potu utrumque compenſa. . . . Vidiſti impudicis alienum decorem oculis? fœminam jam omnino non videas, majore factus cautione poſt vulnera. Declina, inquit, à malo, & fac bonum &c. „

1253. Sic etiam S. Carolus Borromæus in Inſtruct. confeſſ. „ faciat, ut impoſita pœnitentia peccatis reſpondeat. Ita pro peccatis luxuriæ injungantur jejunia, vigiliæ, peregrinationes, cilicii uſus, aliaque hujuſmodi corpori macerando pro-

propria. Pro avaritiæ peccato, præter debitas reſtitutiones, elëemoſynæ pro cujuſque facultatibus imponantur. Sanandæ ſuperbiæ, aliisque peccatis ſpiritualibus, oratio adhibeatur, quâ coram Deo vires & vigor acquiruntur, quibus his peccatis obſiſtatur. Pro negligentia rerum chriſtianarum, quas ignorant, conciones audiant, & per aliquod tempus doctrinæ chriſtianæ ſcholas frequentent. Indevotis & tepidis juvabit imponere, ut Eccleſias, divinaque Officia oraturi ſæpiùs adeant, multasque uſurpent orationes. At verò Blaſphemis, & ſacrilegâ linguâ in Deum & Sanctos petulanter maledicis, pœnitentias graves, & difficiles injungent, quæque culpæ gravitati reſpondeant. (Dic Arsdekine, ſitne talis quinque Decadum recitatio?) qua in re Canonibus ſacris, Pontificiis Decretis, Concilio Lateranenſi, noſtrorum Conciliorum ſtatutis ſeſe conformabunt. "

1254. Et in inſtruct. Sacram. Pœnit.: " injunget pœnitentiam pro cauſæ & perſonæ ratione, itaut ſuperbis, humilitatis opera; carnis voluptatem ſectantibus, jejunia, abſtinentiam, cilicii geſtationem, aliamque corporis macerationem pro peccati gravitate indicat. In oratione negligentibus, ut ſingulis diebus, mane ſaltem & veſperi orationi vacent, Feriâ ſecundâ, & aliis certis diebus, pro defunctis orent: certis item definitisque diebus devotè viſitent Stationes, & precipuæ devotionis Eccleſias, & altaria, præſertim in Adventu, & Quadrageſima. Mundi pompas, choræas, aliaque opera ſatanæ conſectantibus, eam pœnitentiam imponet, ut in hebdomada, mane, certis diebus (id quod in ſingulos dies etiam faciendum eſſe, graviſſimè D. Chriſoſtomus monet) ſanctâ meditatione ſibi propoſitâ, ſolemnem illam ſponſionem, quam per Compatres in Baptiſmo ſanctè fecerunt, redintegrent, intimè Deum precando. In qua precatione, firmo, ſtabilique animi propoſito, ſtatuant ſe CHRISTO

Do-

" Domino adhærere, renuntiareque iterum atque
" iterum sæculi pompis, operibus tenebrarum, &
" diaboli imprimis, cui se adversarios esse, & pro-
" fessi sunt, & profitentur perpetuò.

" 1255. Atque hæc quidem pœnitentiæ genera
" à sanctis Viris accepta, Ecclesiasticæque disciplinæ
" Interpretibus, pro peccatorum ratione adhiberi
" poterunt.

" Ut pœnitens vestium sericarum usu, auri orna-
" namento, conviviorum apparatu, venatione ali-
" quo tempore abstineat.

" Ut egentibus hominibus cibum suppeditet, ac
" ministret, pedes item lavet.

" Ut peregrinos, pro facultatum ratione, hos-
" pitio excipiat.

" Ut in publica domo hospitali, locove pio ali-
" quot dies operam navet.

" Ut visitet qui in carcere sunt, eosdem conso-
" letur, & cùm per facultates potest, alat certo
" præstituto tempore.

" Ut se per aliquot dies in Monasterium ali-
" quod, aliumve semotum locum, abdat, ubi pœ-
" nitens vivat.

" Ut aliquot diebus carne, aut etiam vino ab-
" stineat.

" Ut certis diebus, præsertim feria quarta, sex-
" ta, & sabbato jejunet.

" Ut etiam vescatur solùm pane, & aquæ po-
" tu utatur.

" Ut certo aliquo tempore non equitet.

" Ut, si facultates suppetunt, certam pecu-
" niæ, aut frumenti, aut vini quantitatem, in e-
" leëmosynam CHRISTI pauperibus conferat.

" Ut genibus flexis, aut etiam brachiis exten-
" sis in modum Crucis, certo tempore & horâ præ-
" finitâ, ante Crucem, aliamve sacram imagi-
" nem, in Ecclesia oret.

" Ut humi aliquando jaceat, cubetve.

" Ut flagella certis præscriptis diebus sibi adhibeat.

Ut cilicium aliquot dies induat.

Ut

Ut religioſam aliquam peregrinationem ſuſcipiat, ſanctèque conficiat. "

Ut ſtatutos Pſalmos Pœnitentiales, aliaſque pœnitentiales preces piè recitet aliquot dierum ſpatio. "

Ut certas Eccleſias, puta Stationales, & præcipuæ devotionis viſitet. " Hactenus S. Carolus.

1256. Rituale quoque Romanum tit. ordo miniſtr. Sacram. Poenit. injungi vult poenitentias peccatis contrarias: *Sacerdos curet quantùm poteſt, ut contrarias peccatis poenitentias injungat, velutì avaris eleëmoſinas, libidinoſis jejunia, vel alias carnis afflictiones.* Quod & dicitur in Catechiſmo Romano, variisque Conciliis, Colonienſi anni 1230. a. 8, Nemauſenſi anni circiter 1284. tit. de poenit. Exonienſi anni 1287. Moguntino anni 2549. Oſnabrugenſi anni 1628. cap. 17. §. 8. *pro peccato luxuriæ jejunium & continentiam* &c. ſive ùt Joannes de Burgo in pupilla oculi cap. 1. *opera carnis afflictiva, ùt jejunia, vigiliæ, diſciplinæ, cilicium, lectus durus.*

1257. Et meminerit Confeſſarius, impudicitiis obnoxios rarò curari, nisì poenitentiâ nonnihil ſeveriori. Quemadmodùm enim anima, quæ libera eſt, in ſuo erga Deum officio ùt plurimum non continetur nisì amore; ſic caro, quæ ſerva eſt, in officio, more ſervorum, ùt plurimùm non continetur nisì timore. Propter quòd Regius Pſaltes ait: *confige timore tuo carnes meas.* Et ideo natura hominibus pudorem & verecundiam indidit, paſſionum concupiſcibilium repagulum, quòd nullus unquam perrumpere potuit: *verecundia* namque *naturali habent proviſum lupanaria ipſa* (ait Auguſtinus l. 14. Civit. cap. 18.) *faciliùsque potuit impudicitia non habere vincula probibitionis, quam impudentia non habere latibula illius foeditatis. Sed hanc etiam ipſi turpes turpitudinem vocant, cujus licèt ſint amatores, oſtentatores eſſe non audent.* Atqui naturalis ille pudor verecundiaque non eſt nisì infamiæ timor. Unde dum impudici homines timorem iſtum excutere poſſunt, quærendo tenebras, & latibula ſuæ fœditatis, ùt plurimùm

mùm non ſupereſt, nisì timor ſeveræ poenitentiæ, quo veluti fræno cohiberi poſſint.

1258 Quamvis ergo Confeſſarius primò ipſis incutere debeat timorem inferni, diſtrictiſque Judicii Dei: quia tamen iſtiuſmodi homines, iſtis [utpote non præſentibus: ſed futuris] parum concuti ſolent, eorumque metum ipſis plerumque excutit præſumptuoſa ſpes tum longioris vitæ, tum inferni ſupplicia evadendi per confeſſionem, levemque precatiunculam, vel modicam elëemoſynam, ſibi à Confeſſario imponendam, in eaque ſpe ipſos fovet mollior praxis pœnitentialis plurium hodie Confeſſariorum: alio fræno contineri debent in officio, timore utique ſeveræ pœnitentiæ. Quàm proinde Confeſſarius zeloſus & prudens ipſis debet injungere, & talem, quæ faciat ipſos affici ſenſu gravitatis fœdæ libidinis ſuæ. Qui enim ſecùs faciunt Confeſſarii, in cauſa ſunt, quòd impudici homines, ex levitate pœnitentiæ, peccata ſua leviora reputantes, eorumque proinde gravitatem non ſentientes, in eadem, vel graviora relabantur. Talis itaque pœnitentia eſt ipſis injungenda, ut ſentiant tam difficile eſſe à peccato iſto reſurgere, quàm facile in illud cadere, experianturque veriſſimum eſſe, quòd pius è Societate Theologus, Paulus Zehentner in ſuo malæ ſpei Promontorio l. 3. §. 2. dicit: *gemmula iſta cœleſtis gratiæ, cujus jacturam facit impius venator libidinis ſuæ, tametſi recuperabilis ſit; non tamen obvenit, nisì multùm ſudanti, & gementi, & dolenti, & deprecanti* &c.

1259. Nec zelus & vigilantia Confeſſarii ſolùm eſſe debet, ut injuncta pœnitentia ſerviat ad Deum placandum pro peccatis præteritis, ſed & ut præſervet à futuris, eum in finem ipſis præſcribendo (præter jejunia) elëemoſynas, orationes, pias conſiderationes, fugam occaſionum, humilitatisque & miſericordiæ opera, ſeu opera pietatis ad impetrandum donum caſtitatis, extinctionemque fœdæ cupiditatis.

1260. Et quia tantò graviùs peccat infamis venator

tator libidinis ſuæ, quantò majoris eſt dignitatis, tantò ſeverior ipſi poenitentia injungenda eſt. Ita Concilium Nimocienſe (in Cypro) anni 1298. cap. 4. Et Concilium Anglicanum [ſub Edgaro Rege] circa annum 969. tit. de Confeſſ. a. 3. quia ùt Chriſoſtomus ait de Sacerdot. „ oſtendere volens „ Deus hominum peccata longè majori ſupplicio „ expiari, dum à Sacerdotibus, quàm dum à privatis fiunt, mandat [Levit. 4.] ut tantumdem „ à Sacerdotibus, quantùm pro univerſo populo, „ Sacrificium offeratur. Quòd quid aliud ſignificat, quàm Sacerdotis vulnera majori medicamento atque auxilio indigere, atque adeo tantò, „ quantò conjuncta ſimul univerſi populi vulnera „ indigent. Porro majori nequaquam indigerent, „ niſi ea graviora forent. Atque graviora certè fiunt, „ non naturâ ipſâ, ſed Sacerdotis, qui ea commiſerit, conditione & dignitate. „ Et ideo Præſbytero, in fornicationem lapſo, veteres Canones poenitentiam decem annorum, Epiſcopo verò quindecim annorum impoſuerunt. In extracto S. Caroli ad 10. præcept. *ſi Epiſcopus concupiſcit fornicari, pœnitens erit annos ſeptem. Si Præsbyter, annos quinque. Si Diaconus, aut Monachus, tres: è quibus unum in pane & aqua.* In extracto Reginonis l. 2. c. 250. *Præsbyter, ſi oſculatus fuerit fœminam, per immundum deſiderium ſenſualitatis* ex ipſo oſculo, non autem fornicationis (aliàs pœnitere deberet quinque annis, ùt proximè dictum eſt) *viginti dies pœniteat.*

CAPUT

CAPUT CI.

Pœnitentiam gravem pro mortalibus à Confessario impositam Pœnitens suscipere & implere tenetur sub mortali. Imò si pro iis leviorem Confessarius imposuerit, Poenitens ad ampliorem peragendam obligatur.

1261. RATIO prioris partis est, tum quia una ex conditionibus bonæ confessionis est ut sit *parere parata*, id est facta animo parendi judicio ac sententiæ Confessarii. Tum quia obediendum est omni Superiori legitimè præcipienti : obediendum proinde Confessario tanquam legitimo Judici : ac per consequens legitimo Superiori. Tum quia, cùm pœnitentia imponenda sit secundùm Legem Dei & Ecclesiæ, sicut eam Judex Sacramentalis Lege Divinâ tenetur imponere ; sic & reus suscipere tenetur & implere. Itaque *si suscipere renuit, vel si ex negligentia omittit, cum proposito non faciendi id quod sibi est injunctum pro mortalibus, mortaliter peccat*, ait S. Antoninus 3. p. tit. 14. cap. 18. §. 19. Ita etiam D. Bonaventura in 4. dist. 16. q. 1.

1262. Hinc sequitur primò, absolvendum non esse, qui justam pœnitentiam non vult suscipere. Cùm absolvi nequeat, qui in ipsomet sacramentali judicio mortaliter peccat. Et qui sic affectus est, ut hìc pœnitentiam agere nolit, sed satispati in purgatorio, non est purgatorii pœnis expiandus, sed perpe-

perpetuò inferni igne concremandus, ùt docet S. Cæſarius hom. 37? quæ nunc eſt in appendice ſerm. Auguſtini ſerm. 104. Vide ſuprà num. 1224.

1263. Sequitur ſecundò, falſiſſimam eſſe ſententiam, quæ dicit, nullam ſatisfactionem imponendam pœnitenti, cujus tanta eſt imbecillitas, ut nullam ſit acceptaturus. Si enim nullam ſit acceptaturus: non eſt debitè contritus. Rectè proinde Gaſpar Loart è Soc. Jeſu [à S. Carolo Borromæo act. p. 4. commendatus] inſtruct. Confeſſ. cap. 9. *ſi Confeſſarius tolerabilem impoſuiſſet poenitentiam, nec tamen eam poenitens admitteret, nec juſta aliqua ex cauſa recuſaret, etſi quidam putant, nihilominus abſolvendum, ne deſperans abeat; ego tamen non abſolvendum judicarem. Quia qui ſic affectus eſt, ad abſolutionem conſequendam non eſt diſpoſitus, eritque meliùs, ut malè contentus, quàm deceptus abſcedat.*

1264. *Si* tamen *non videtur ſibi poſſe facere, vel nimis difficile* [ait S. Antonius loco citato] *propter quod petat ſibi commutari*, faciat Confeſſarius ùt dictum eſt cap. 98. §. 4.

1265. Ratio poſterioris partis, eſt quia cùm ex lege divina peccator teneatur ad dignos pœnitentiæ fructus, ſi eos Confeſſarius non præſcribat, agit contra *Evangelii vigorem, contra Domini, ac Dei legem*, ùt Cyprianus dicit. Non ergo ſententiam Confeſſarii tunc acceptat Deus. Sicut enim Deo acceptæ non ſunt abſolutiones omnes ſuorum Locumtenentium: ita nec omnes poenitentiarum impoſitiones. Per talem proinde ſententiam Confeſſarii, poenitens non liberatur ab eo, ad quod divinâ lege tenetur. Unde meritò S. Thomas quodlib. 3. q. 13. a. 1.: *peccator eſt debitor alicujus ſatisfactionis dupliciter. Uno modo, ex injunctione Sacerdotis. Alio modo ex peccato commiſſo: unde, ſi contingat quòd Sacerdos minorem ſatisfactionem imponat pœnitenti, quàm ſit illa, ad quam obligatur ex quantitate ſui peccati, ſubſtracto eo quod remittitur virtute Clavium, & contritionis præcedentis, nihilominùs pœnitens ad aliquid ulterius obligatur. Quod ſi in hac vita non perfi-*

ieà

ficiet, in purgatorio exſolvet. Ad quod tamen ſolutionem voluntariè differre, eſt contra legem charitatis propriæ, nec minùs inſanum, quàm ſiquis curari non valens à morbo lethali, nisì venæ apertione, vel brachii abſciſſione, ſecundum voluntariè eligeret. Confer quæ dixi cap. 94. Nec te moveant, quæ contra hæc allegantur à Suarez, Meratio, & aliis. Quia nullius ſunt momenti, nec ſatis conformia ſacris Litteris, nec Theologiæ Sanctorum. Cui inhærens Jacobus Cardinalis de Vitriaco ſerm. 3. de Evangelio Domin. in Albis : *Si Sacerdos* (inquit) *pro jejunio unius diei ab omni pœna criminalium abſolvit, non approbatur in Curia Cœleſti, ſed tam Sacerdos, quàm ille quem indiſcretè putat abſolvere, in foveam cadunt. Ille reſiduum poenitentiæ in purgatorio ſupplebit, & Sacerdos pro indiſcretione punietur.* Imò ſi talem Confeſſarium peccator ex propoſito quærit, qui leviſſimam pœnitentiam pro graviſſimis peccatis imponit, ambo cadunt in foveam inferni. Vide quæ circa hoc dixi cap. 98. §. 2. & 3. Vide etiam tractatum Sacerdotalem (quem Stephanus, Epiſcopus Poſtnanienſis, ab omnibus Paſtoribus ſuis haberi, & obſervari voluit) cap. de Sacramento Poenit. ubi concludit : *Vide ergo, quicumque judicas ſecundùm caput tuum, injungendo pœnitentias, non taxatis circumſtantiis, quia in magno periculo es, decipiens te & poenitentem, ſi arbitraris aliter poenitentiam, quam Spiritus Sanctus dictavit, illi poenitenti imponendam.*

CAPUT

CAPUT CII.

Quemadmodùm istis de causis Confessarius obligare poteſt nonnullos poenitentes ad ſatisfactionem ex parte , vel ex toto peragendam ante abſolutionem , ita & ad eam peragendam ante Communionem.

1266. TAMETSI enim abſolutè & univerſim neceſſarium non ſit , ut impoſita ſatisfactio ante abſolutionem peragatur , ut ſuprà non ſemel monuimus , & Eccleſia declaravit, dum propoſitionem hanc Petri Oxomienſis ; *non peractâ pœnitentiâ , confitentes abſolvendi non ſunt* , per SIXTUM IV. damnavit , ſicut & dum per ALEXANDRUM VIII. declaravit , conſuetudinem modernam , abſolvendi ante peractam abſolutionem, non eſſe abuſum ; nec ordinem pœnitentiæ per illam eſſe inverſum , denique ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni , non pertinere ad CHRISTI inſtitutionem , ſed ad veterem Eccleſiæ diſciplinam; quam univerſim inſtaurare , non eſt privatorum hominum , ſed ſummorum Pontificum , & Conciliorum Generalium. Quia tamen ex una parte , de implendæ ſatisfactionis tempore , CHRISTUS nihil præcepit , nec Eccleſia univerſim jubet pœnitentem abſolvi ante peractam abſolutionem , nec abſolutionem uſque ad eam peractam , certis caſibus differri prohibet : ex alia verò parte , juſta aliqua cauſa certis caſibus dictat id expedire. Non eſt cur Confeſſarius rationabiliter id judicans , abſolutionem differre non poſſit , v. g. dum meritò timet pœniten-

tum, non absolutum, facile resolvitur; dum privatus impositus sibi satisfactionem, post datam absolutionem, non fecit neglexitque. Judicat quippe est, an absolutionis diuturnior hæc cunctatio, dicat amplius non negligere. Et in propriis casu, absolutionis dilatione semina, & materiam laborandi penitentiæ opera peragere pulsat, tandem ad se revertatur, absque casu a relapsu. *Ego enim dicere possum, me multoties cum absolutionis juramento hos remedio usum, & feliciter illos mihi proficisse*, inquit Arriaga de penitentia, disp. 30. Et hanc assertionem nostram cum communem, tuentur Cardinal. de Lugo de pœnit. disp. 14. sect. 10. & Joannes Bolon Theol. Sacram. P. 3. disput. 7. de Sacram. Pœnit. sect. 4. num. 105.

1267. Quibi & Confessarius juris & canonum peritus potest nonnullos precautiones adhibere, præcipuum ante absolutionem; prolectio & ad casu pertinaciam ante Communionem, ne casus justa etiam, causæ id postint exigere; frequentiusque circa quos ut ex diversis constat. Unde Synodus Augustana fub Othone Cardinale anno 1548. celebrata, complures affert causas, propter quas Confessarius tenetur vel differre potest Communionem, & ad penitentiæ publicæ, judicat esse ratione, quod ex ea quæ tunc publice Communio ex causa dari animæ non conferentem, pro peccatorum magnitudine gravique, publicam ita confessionem, ex causa quæ fub pœnis videbitur, ad tempus fe. ex Communione interdictione, expectatis confessionis meritum genere debent fic.

CAPUT

CAPUT CIII.

Ex communi SS. Patrum ſententia, nemo lethalium criminum reus, ſaltem graviorum, & maximè carnis, tametſi confeſſus, ad ſacram Communionem accedere debet, niſi præmiſſis per aliquod tempus pœnitentiæ, ſeu pietatis operibus expurgatoriis.

1268. ISTAM communem eſſe doctrinam Sanctorum infrà apparebit. Eſtque etiam ſententia S. Thomæ in 4. diſt. 9. q. 1. a. 4. quæſtiunc. 2. ad 2. Venerabilis Ludovici Granatenſis in Memoriali tr. 3. cap. 5. Emerici de Bonis tr. de Sacram. alt. Merbeſii ſum. Chriſt. tom. 2. diſſert. 3. q. 3. & 15. Maldonati apud ipſum. Contenſoni tom. 8. diſſert. 4. c. 2. Reg. 2. Natalis Alexandri Theol dogmat. & mor. tom. 3. c. 5. a. 4. Reg. 6. Pauli Segneri è Soc. hom. chriſ. p. 3. diſcurſ. 8. Aliorumque infrà nominandorum.

Et probatur primò, quia verba iſta Apoſtoli 1. Cor. 11. *probet autem ſe-ipſum homo, & ſic de pane illo edat* &c., ſancti Patres ſemper intellexerunt de probatione, non per confeſſionem dumtaxat, ſed & per pœnitentiæ labores, ſeu dignos pœnitentiæ fructus; ſine quibus crediderunt, reos criminum, ſaltem graviorum, ordinariè non acquirere eam puritatem & ſanctimoniam, quam poſtulat devota & fructuoſa tanti Sacramenti ſuſceptio.

1269. Propterea namque Cyprianus l. de lapſ.

conqueritur, ab iis *vim inferri Corpori & Sanguini Domini*, qui lapsi in persecutione, pœnitentiâ non actâ, ad istud Sacramentum accedere non verebantur, post absolutionem à nonnullis Præsbyteris nimia cum facilitate impetratam, vel ad illud accedere volebant, impetratis ad id litteris à SS. Martyribus, apud Episcopum deprecatoribus, non ut à confessionis onere, sed ut à laboribus pœnitentiæ ante Communionem peragendæ liberarentur. Sed hoc Cyprianus permittere noluit, quia *contra Evangelii vigorem*, *contra Domini ac Dei Legem.* Et quia hoc est *à diaboli aris revertentes*, *ad Sanctum Domini*, *sordidis & infectis nidore* per dignos pœnitentiæ fructus nondum expurgato, *manibus accedere*, atque *vim inferre corpori ejus & sanguini.* Quam Cypriani sententiam Clerus Romanus probavit epist. 31. ad Cyprianum; sicut & Moyses & Maximus Præsbyteri, Nicostratus & Rufinus Diaconi, aliique sancti Confessores epist. 26 ad eundem. Cùmque lapsi illi nondum acquiescerent, contenderentque se, ante magnam diuturnamque pœnitentiam, ad supplicationem Martyrum, communioni posse restitui, *Concilio frequenter acto*, ait Cyprianus epist. 55. ad Cornelium, *non consensione tantùm Episcoporum, sed & comminatione decretum est, ut pœnitentiam fratres agerent.* Quod epist. 52. ad Antonian. sic exponit: " persecutione sopitâ, cùm data esset " facultas in unum conveniendi, copiosus Episco- " porum numerus, quos integros & incolumes fides " sua, & Domini tutela protexit, in unum conve- " nimus, & Scripturis diu ex utraque parte prola- " tis (agebatur ergo de Lege Divina) tempera- " mentum salubri moderatione libravimus, ut nec " in totum spes communionis . . . . lapsis dene- " garetur, ne plus desperatione deficerent . . . . " nec tamen censura evangelica solveretur, & ad " communicationem temerè prosilirent, sed trahe- " retur diu pœnitentia, & rogaretur dolenter pa- " terna clementia. "

1270. Ambrosius in psal. 118. *in Ecclesia, ubi maximè*

vocatione inferres dies, intercessum mercatus debet ha-
bere publica, ac pacis, & communionis indicia: ut
quod datur pro quocumque emitur, faltem gra-
vitate, brevi, laboriosa, atque ad tempus parata,
sed etiam brevitate, labore, communione, quam
plurima dari publicae tranquillitatis, facilitate Sacerdotii
extirpatur. Ecl. 2. de pœnit. c. 9. *omnibus diebus*
quos paravimus, ut redde his fabas: id eſt ut non
paravimus, ut redde his fabas: id eſt ut non
pervadi communio valeat. Ita non tam ſi ſolvere
volunt, quam Sacerdotem ligat.

Ivon. Carnotenſis homil. 61. ad populi mitti-
mum, quomodo aliqui Chriſtiani Quadrageſimæ tem-
pus ſic ſuſtinere poterunt, pro quo tanta ceremonia
tanta arte commiſit, ſine lingua ad Communio-
nem Euchariſtiæ properationem . . . de mihi, quæſo,
poſt annum communionem ſumendi, quam ſæpe ſa-
cras ad totius temporis peccatorum purificationem
diſ-ſanctificaverit? Ibi Dominicæ lapſi retinent,
ibi priora reverentia . . . . Quadrageſima ſolum
immunis eſſe potuit, & Deum habere propi-
tium expectat? huic-ne quoto? Quid igitur
dicere magiſtus hic Doctor, ſi noſtri mate ro de
hac re tractant, qui non ſolum quadrageſima quam
præſentem ſua Communioni non permittunt, ſed
ſenice anni totius, poſt enim quadrageſimam pœni-
tentum totius anni à ſacro Triduano poverunt ad
altare, ubique poſt breve tempus ad communionem
revertit? nimirum illa convenient quod Oratorem
ſequatur ſalutatio . . . . Sed non non ita eſt.
Non vos problemm accepit, ted vos ſumpſit ad
ſanctæ facilis veltem accedere. Propter hoc &
Sacerdotes accedunt, nunc ſanctus veniat . . . . Ne-
quis enim dicat, Sancta Sanctorum, hoc dicit:
quamvis ad ſanctos, non accedit non ſimpliciter
dicit, à peccatis reus, ſed ſanctus. Non peccata
tantum ſanctus ſanctus, verum & ſanctis pœ-
nitentia ſanctum facit, & bonorum operum divi-
ne. Non vos tantum (inquit) à vitiis, & pec-
catis liberatos per communionem & confeſſionem,
verum & candidos ac ſplendidos. Nam & Red-

" Babilonius ex captivitate deligens adoleſcentes, " pulchros ſpecie, & decoros aſpectu ſumpſit; mul- " tò magis & nos ſanctæ Menſæ aſſiſtentes regiæ, " ſpecie pulchros eſſe decet, aurum animæ mun- " dum habentes, veſtem puram, calceamenta re- " gia, decorum animæ cultum, aureum ipſius " ornatum &c. "

1272. Auguſtinus epiſt. 54. aliàs 118. ad Januar. *hoc eſt indignè accipere, ſi eo tempore quis accipiat, quo debet agere pœnitentiam.* Et ſerm. 252. de tempore: " unuſquiſque conſideret conſcientiam " ſuam, & quando ſe aliquo crimine vulneratum " eſſe cognoverit, priùs orationibus, jejuniis vel " elëemoſynis ſtudeat mundare conſcientiam ſuam, " & ſic Euchariſtiam præſumat accipere. Si enim " agnoſcens reatum ſuum, ipſe ſe à Divino Altari " ſubſtraxerit . . . . ab æterno illo & cœleſti con- " vivio excommunicari penitus non timebit. " Extat hic ſermo, velut Auguſtini, in lectionibus Breviarii de Eccleſ. Dedicat. Vide tamen noviſſimæ edit. oper. S. Aug. tom. 5. in appendic. ſerm. 229. ubi dicitur eſſe Cæſarii ſermo 52.

1273. Gennadius de dogm. Eccleſiæ cap. 53. " quem mortalia crimina poſt Baptiſmum commiſ- " ſa premunt, hortor priùs publicâ pœnitentiâ ſa- " tisfacere, & ita Sacerdotis judicio reconciliatum, " Communioni ſociari, ſi vult non ad judicium & " condemnationem ſui, Euchariſtiam percipere. " Sed & ſecretâ ſatisfactione ſolvi crimina non ne- " gamus &c.

1274. Sanctus Iſidorus lib. de officio Eccleſ. c. " 18.: " Si talia ſunt peccata, quæ quaſi mortuum " removeant ab Altari, priùs agenda pœnitentia eſt, " ac ſic deinde hoc ſalutiferum medicamentum ſuſ- " cipiendum. Qui enim manducat, & bibit indig- " nè, judicium ſibi manducat & bibit. Hoc enim " eſt indignè accipere, ſi eo tempore quis accipiat, quo debet agere pœnitentiam. "

1275. Algerus lib. 1. de Sacram. corp. & ſang. Domin. cap. 22. probari vult diuturnis pœnitentiæ operi-

operibus, commendabile fulserat, qui lapsi diu in peccata cum, an quam latenter Communionem accedant, ad hoc quam significandum? Ad edendum Agnum lex dedit in calceamentis, cuiusmodi, ac à vestis fallacem in hac parte diffidentiam, qui perpetuo corrigantur; in tectis mundi contemplatione, ut non istum interim, sed æternas præcinctum agamus; in fermentione, quidnam sentiamus, quo ad carnalia fallaciosum, sed cur impuri, carnalis sensus, abluendum, libidinis expellendæ indole? Agnum Dei festo mundi, qui Vocatus est Ethnicorum, ad incredulum fermentum peccatorum. Quis cum in Sacramento Cœnæ, et sine illo, Agnum contemplationibus & mundicia, nihil se adversari putet, nisi quod vitiosum, nihil se mundum, ac sanctum, nisi id quod ut, ut fornicarium fastuosis animis. Laudo, cum ea sperno, ipso allicit, & incendit, actu fuo fecit & exercuit, ubi laudat & placeat, adverto. Diffidentia, qui nullam in præsentiarum admittat: si non, vanæ mens miserioordiæ Dei fabricatum, aures, mundi; si fuo amatores fuos deserit, se perdit. Hæc enim pelvis, quo pra cæteris vitia illi gentis familiaria, ob ad cæremonias difficilior. Et dum fenfim infundit amorem Dei, confirmat superbiam amorem Cæleftem. Sed quod exutus facinorum eft, ne peremus? Difficilem, fed eloquentiæ Dei, non impoffibilem remanentem. A conversione imperfectum etiam, ... angelicum in terris viam ducamus, quæ aut cultum ac mundicia, cordis & corporis, Chriftus mundum confitemur, & tarnis macerazione confortes paffionis Jesu, ne Cæleft alimonia indigna reficiamur, fimus fic & conversione certi... quæ Pauli Angelorum, mundi negligentia ... ea eft ingeniofum. " Quod probat ex Apoftoli verbis, " probet & Scripturæ hoc fenfu dicat &c. quia revera fuiffet dolor perpetuarum,

" cujus ſit actionis, vel ſaltem intentionis, qui tan-
" tæ vult fieri particeps Communionis.

1276. S. Anſelmus, vel quiſquis eſt Author celebris Commentarii, S. Anſelmo attributi, in epiſtolas Pauli, explicans caput undecimum 1. ad Cor. tria dicit. Imprimis : " indignè manducat,
" & bibit, qui non priùs per pœnitentiam purga-
" tus, ad Sacramentum accedit. Hoc eſt enim in-
" dignè accipere, ſi eo tempore accipiat, quo de-
" bet agere pœnitentiam. Secundò, indignè man-
" ducat, qui ſine debita reverentia, ſacram Eucha-
" riſtiam percipit. Tertiò, indignè manducat &
" bibit, qui aliquod grave peccatum. . . . com-
" miſit. . . . niſi confeſſus fuerit illud, & per pœ-
" nitentiam deleverit. Sanctum Bernardum infrà
" dabimus.

1277. S. Thomas loco relato, " non eſſet con-
" fudendum alicui, quòd ſtatim poſt peccatum mor-
" tale, etiam contritus & confeſſus, ad Euchariſ-
" tiam accederet, ſed deberet, niſi magna neceſſi-
" tas urgeret, per aliquod tempus propter reveren-
" tiam abſtinere. Siquidem confeſſio purgat macu-
" lam mentis : non autem immunditiam corpora-
" lem, & hebetudinem, quæ contingit in mente,
" ex depreſſione ipſius ad carnem.

1278. Joannes Taulerus ſerm. 2. Domin. 7. poſt Trinit. : " cùm lactucis agreſtibus manna hoc "
cœlicum ſumendum eſt, quæ (quia amaræ "
ſunt) amaram paſſionis CHRISTI compaſſionem "
ſignificant, itaut, ad honorem ipſius, ipſe quoque "
vitam rigidam, & pœnitentialem aſſumas. . . . . "
in cibi, potûsque ſubſtractione, in aſperioris veſ- "
timenti, ſtratique durioris uſu, in jejuniis, & vi- "
giliis &c. Eodem reſpexit J. Henricus, Epiſcopus Laſcarienſis in approbatione lib. de frequen. Com-
" mun., cùm dixit " non edebatur olim Agnus
" Paſchalis ſine amaris oleribus. Æquum eſt purifican-
" dis animis quàm maximè operam dent, qui hujus
" Sacramenti participes fieri cupiunt, cujus compa-
ſſatione impuri ſunt Angeli. " Aliâ oppoſitâ re-
flexio-

sertione, hoc ipsum illustrat Dionysius Episcopus Briocensis, in epistola libri approbationis: *Authoritate (inquit) Joannis Francofurtensis inhiat, ab-venienti Anno, peccata mundi tollenti, vias pœnitentiæ parat, & observationem Quadragesimæ, & triduo prohibere nolimus, præsertim cum Ecclesiæ Romanæ consuetudinem, atque ut Christi corpus digne accipiatur, & priora dispositionis innocentiam assumamus, nosque pollentiori lachrymarum, ac orationum pœnitentiæ Baptismate compurgandam.* Nolite proinde effectum fallerbium Apostolorum omnes libri de Ecclesiæ Communione, quos ego, cum cæteris Quos inter Episcopus Tarsensis, nunquam (inquit) ab ejus merito libri hujus probabilitate, cum mea portenta velitis, a novitate qualibuscumque ad Ecclesiæ exercitia, quæ ipsa pœnitentiæ præsidia, quamlibet criminosos oneret, demonstrationibus evellere, & reciprocandi vacuatores, quamquam frequentissima eorundem peccatorum vitiosundo cæsare, manemque offendere; protestatem Patrum Apostolum Monitum quæstiones quam tenuerunt propellunt. Reddo ergo monet Augustinum, interpretandum, & certiora, fortissima ne emendare vias argumenta capacem, & aliquando ne dubitatur, fecisse, ac fidem rit infundunt; priusquam certeris tamen Facultatem quidquid ejus gestis fim, etiam universo Provinciæ nobis cum (undecim Episcoporum) ; dedimus tunc falsibertvam, qui vocc profanum vult.

1379. Synodus Bituricensis anni 1584. tit. 22. cap. 5. *Nemo hic examinetur, confessionem de fatisfactionis operibus quæ præcinimus, ad Sacramentum firmandum accedat.*

1380. Mariana Victoria, Episcopus Annecyensis, in libro de pœnis tribus, adversus sacrum Sacramentum Confessionis, quatuor argumenta, ostendunt se dicit, quod non possit quis earum Eucharistiæ Sacramentum ita prius peccatorum Sacramentum Sacerdoti accedat : sed Sanctum

ficiet, in purgatorio exſolvet. Ad quod tamen ſolutionem voluntariè differre, eſt contra legem charitatis propriæ, nec minùs inſanum, quàm ſiquis curari non valens à morbo lethali, nisì venæ apertione, vel brachii abſciſſione, ſecundum voluntariè eligeret. Confer quæ dixi cap. 94. Nec te moveant, quæ contra hæc allegantur à Suarez, Meratio, & aliis. Quia nullius ſunt momenti, nec ſatis conformia ſacris Litteris, nec Theologiæ Sanctorum. Cui inhærens Jacobus Cardinalis de Vitriaco ſerm. 3. de Evangelio Domin. in Albis : *Si Sacerdos* (inquit) *pro jejunio unius diei ab omni pœna criminalium abſolvit, non approbatur in Curia Cœleſti, ſed tam Sacerdos, quàm ille quem indiſcretè putat abſolvere, in foveam cadunt. Ille reſiduum poenitentiæ in purgatorio ſupplebit, & Sacerdos pro indiſcretione punietur.* Imò ſi talem Confeſſarium peccator ex propoſito quærit, qui leviſſimam pœnitentiam pro graviſſimis peccatis imponit, ambo cadunt in foveam inferni. Vide quæ circa hoc dixi cap. 98. §. 2. & 3. Vide etiam tractatum Sacerdotalem (qnem Stephanus, Epiſcopus Poſtnanienſis, ab omnibus Paſtoribus ſuis haberi, & obſervari voluit) cap. de Sacramento Poenit. ubi concludit : *Vide ergo, quicumque judicas ſecundùm caput tuum, injungendo pœnitentias, non taxatis circumſtantiis, quia in magno periculo es, decipiens te & poenitentem, ſi arbitraris aliter poenitentiam, quam Spiritus Sanctus dictavit, illi poenitenti imponendam.*

CAPUT

CAPUT CII.

Quemadmodùm iſtis de cauſis Confeſſarius obligare poteſt nonnullos poenitentes ad ſatisfactionem ex parte , vel ex toto peragendam ante abſolutionem , ita & ad eam peragendam ante Communionem.

1266. TAMETSI enim abſolutè & univerſim neceſſarium non ſit , ut impoſita ſatisfactio ante abſolutionem peragatur , ut ſuprà non ſemel monuimus , & Eccleſia declaravit, dum propoſitionem hanc Petri Oxomienſis ; *non peractâ pœnitentiâ , confitentes abſolvendi non ſunt* , per SIXTUM IV. damnavit , ſicut & dum per ALEXANDRUM VIII. declaravit , conſuetudinem modernam , abſolvendi ante peractam abſolutionem, non eſſe abuſum , nec ordinem pœnitentiæ per illam eſſe inverſum , denique ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni , non pertinere ad CHRISTI inſtitutionem , ſed ad veterem Eccleſiæ diſciplinam; quam univerſim inſtaurare , non eſt privatorum hominum , ſed ſummorum Pontificum , & Conciliorum Generalium. Quia tamen ex una parte , de implendæ ſatisfactionis tempore , CHRISTUS nihil præcepit , nec Eccleſia univerſim jubet pœnitentem abſolvi ante peractam abſolutionem , nec abſolutionem uſque ad eam peractam , certis caſibus differri prohibet : ex alia verò parte , juſta aliqua cauſa certis caſibus dictat id expedire. Non eſt cur Confeſſarius rationabiliter id judicans , abſolutionem differre non poſſit , v. g. dum meritò timet pœniten-

tem, mox abſolutum, facilè relapſurum; dum pœnitens impoſitam ſibi ſatisfactionem, poſt acceptam abſolutionem, non ſemel neglexit &c. Juſtum quippe eſt, ut abſolutionis dilatione hoc caſu compulſus, diſcat ampliùs non negligere. Et in priore caſu, abſolutionis dilatione territus, & interim laborioſa pœnitentiæ opera peragere juſſus, tandem ad ſe revertatur, ſibique caveat à relapſu. *Ego* enim *dicere poſſum, me multocies cum aliquibus juvenibus hoc remedio uſum, & feliciter illud mihi ſucceſſiſſe*, inquit Arriaga de pœnit. diſput. 38. n. 39. Et hanc aſſertionem noſtram eſſe communem, teſtantur Cardinal. de Lugo de pœnit. diſp. 14. ſect. 10., & Joannes Boſco Theol. Sacram. p. 3. diſput. 7. de Sacram. Pœnit. ſect. 4. num. 298.

1267. Quòd ſi Confeſſarius juſtis de cauſis obligare poteſt nonnullos peccatores ad pœnitentiam peragendam ante abſolutionem; profectò & ad eam peragendam ante Communionem. Cùm juſtæ etiam cauſæ id poſſint exigere, frequenterque exigant, ut ex dicendis conſtabit. Unde Synodus Auguſtana ſub Othone Cardinale anno 1548. celebrata, complures affert cauſas, propter quas Confeſſarius negare vel differre poteſt Communionem quoad peracta ſit pœnitentia, iisque enarratis " poteſt " (inquit) unus quilibet Confeſſor, cui curæ ſunt " animæ ſibi confitentium, pro peccatorum magni- " tudine & gravitate, iiſdem ſibi confitentibus . . . . " ex cauſa quæ ſibi juſta videbitur, ad tempus ſa- " cra Communione interdicere, eique tales confiten- " tes morem gerere debent &c.

CAPUT

CAPUT CIII.

Ex communi SS. Patrum ſententia, nemo lethalium criminum reus, ſaltem graviorum, & maximè carnis, tametſi confeſſus, ad ſacram Communionem accedere debet, nisi præmiſſis per aliquod tempus pœnitentiæ, ſeu pietatis operibus expurgatoriis.

1268. ISTAM communem eſſe doctrinam Sanctorum infrà apparebit. Eſtque etiam ſententia S. Thomæ in 4. diſt. 9. q. 1. a. 4. quæſtiunc. 2. ad 2. Venerabilis Ludovici Granatenſis in Memoriali tr. 3. cap. 5. Emerici de Bonis tr. de Sacram. alt. Merbeſii ſum. Chriſt. tom. 2. diſſert. 3. q. 3. & 15. Maldonati apud ipſum. Contenſoni tom. 8. diſſert. 4. c. 2. Reg. 2. Natalis Alexandri Theol dogmat. & mor. tom. 3. c. 5. a. 4. Reg. 6. Pauli Segneri è Soc. hom. chriſ. p. 3. diſcurſ. 8. Aliorumque infrà nominandorum.

Et probatur primò, quia verba iſta Apoſtoli 1. Cor. 11. *probet autem ſe-ipſum homo, & ſic de pane illo edat* &c., ſancti Patres ſemper intellexerunt de probatione, non per confeſſionem dumtaxat, ſed & per pœnitentiæ labores, ſeu dignos pœnitentiæ fructus; ſine quibus crediderunt, reos criminum, ſaltem graviorum, ordinariè non acquirere eam puritatem & ſanctimoniam, quam poſtulat devota & fructuoſa tanti Sacramenti ſuſceptio.

1269. Propterea namque Cyprianus l. de lapſ.

conquerítur, ab iis *vim inferri Corpori & Sanguini Domini*, qui lapsi in persecutione, pœnitentiâ non actâ, ad istud Sacramentum accedere non verebantur, post absolutionem à nonnullis Præsbyteris nimia cum facilitate impetratam, vel ad illud accedere volebant, impetratis ad id litteris à SS. Martyribus, apud Episcopum deprecatoribus, non ut à confessionis onere, sed ut à laboribus pœnitentiæ ante Communionem peragendæ liberarentur. Sed hoc Cyprianus permittere noluit, quia *contra Evangelii vigorem*, *contra Domini ac Dei Legem.* Et quia hoc est *à diaboli aris revertentes*, *ad Sanctum Domini*, *sordidis & infectis nidore* per dignos pœnitentiæ fructus nondum expurgato, *manibus accedere*, atque *vim inferre corpori ejus & sanguini.* Quam Cypriani sententiam Clerus Romanus probavit epist. 31. ad Cyprianum; sicut & Moyses & Maximus Præsbyteri, Nicostratus & Rufinus Diaconi, aliique sancti Confessores epist. 26 ad eundem. Cùmque lapsi illi nohdum acquiescerent, contenderentque se, ante magnam diuturnamque pœnitentiam, ad supplicationem Martyrum, communioni posse restitui, *Concilio frequenter acto*, ait Cyprianus epist. 55. ad Cornelium, *non consensione tantùm Episcoporum*, *sed & comminatione decretum est*, *ut pœnitentiam fratres agerent.* Quod epist. 52. ad Antonian. sic exponit: " persecutione sopitâ, cùm data esset " facultas in unum conveniendi, copiosus Episco- " porum numerus, quos integros & incolumes fides " sua, & Domini tutela protexit, in unum conve- " nimus, & Scripturis diu ex utraque parte prola- " tis (agebatur ergo de Lege Divina) tempera- " mentum salubri moderatione libravimus, ut nec " in totum spes communionis . . . . . lapsis dene- " garetur, ne plus desperatione deficerent . . . . . " nec tamen censura evangelica solveretur, & ad " communicationem temerè prosilirent, sed trahe- " retur diu pœnitentia, & rogaretur dolenter pa- " terna clementia. "

1270. Ambrosius in psal. 118. *in Ecclesia, ubi maximè*

Sanctum Spiritum, qui ex Patre Filioque procedit, Deum verum, et vivificantem, unius cum Patre et Filio essentiae, majestatis, et virtutis, tertiam in Trinitate personam, Dominum, et Deum nostrum, et ejus Sanctissimum Verbum, Deum ex Deo, et Dominum ex Domino, Spiritum Sanctificationis, Principem vitae, Fontem vitae, Sanctificantem creaturam omnem, qui locutus est per Prophetas, et in Apostolos descendit, in Sanctos habitavit, Anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo primo, Indictione quarta, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, et Domini nostri Benedicti Papae XIV. Anno undecimo, Regnante Carolo Emanuele Sardiniae Rege Illustrissimo, Anno ejus Regni quinquagesimo secundo, Augustae Taurinorum, in Ecclesia Metropolitana Sanctae Mariae, Sacrosanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis, Archiepiscopus Taurinensis, Primas Galliarum, Vicarius Apostolicus, Comes, Princeps, Regius Eleemosynarius, Supremus Ordinis Sanctissimae Annunciatae Magnus Cancellarius, Regiae Domus Supremus Capellanus, Regiae Familiae Confessarius, Regiae Cappellae Praefectus, Regiae Sindonis Custos, Regiae Augustae Taurinorum Ecclesiae Abbas, Regiae Chamberiacensis Ecclesiae Abbas, Regiae Hautecombensis Ecclesiae Abbas, Regiae Sancti Michaelis de Clusa Ecclesiae Abbas, Regiae Sancti Solutoris Ecclesiae Abbas, Regiae Sancti Victoris Ecclesiae Abbas, Regiae Sancti Petri de Pinerolio Ecclesiae Abbas, Regiae Sancti Petri de Staffarda Ecclesiae Abbas, Regiae Sancti Petri de Rivalta Ecclesiae Abbas, Regiae Sancti Petri de Rivoletto Ecclesiae Abbas, Regiae Sancti Petri de Caramagna Ecclesiae Abbas, Regiae Sancti Petri de Cavorretto Ecclesiae Abbas, Regiae Sancti Petri de Cavorre

" Babilonius ex captivitate deligens adoleſcentes, " pulchros ſpecie, & decoros aſpectu ſumpſit; mul- " tò magis & nos ſanctæ Menſæ aſſiſtentes regiæ, " ſpecie pulchros eſſe decet, aurum animæ mun- " dum habentes, veſtem puram, calceamenta re- " gia, decorum animæ cultum, aureum ipſius " ornatum &c. "

1272. Auguſtinus epiſt. 54. aliàs 118. ad Januar. *hoc eſt indignè accipere, ſi eo tempore quis accipiat, quo debet agere pœnitentiam.* Et ſerm. 252. de tempore: " unuſquiſque conſideret conſcientiam " ſuam, & quando ſe aliquo crimine vulneratum " eſſe cognoverit, priùs orationibus, jejuniis vel " eleëmoſynis ſtudeat mundare conſcientiam ſuam, " & ſic Euchariſtiam præſumat accipere. Si enim " agnoſcens reatum ſuum, ipſe ſe à Divino Altari " ſubſtraxerit . . . . ab æterno illo & cœleſti con- " vivio excommunicari penitus non timebit. " Extat hic ſermo, velut Auguſtini, in lectionibus Breviarii de Eccleſ. Dedicat. Vide tamen noviſſimæ edit. oper. S. Aug. tom. 5. in appendic. ſerm. 229. ubi dicitur eſſe Cæſarii ſermo 52.

1273. Gennadius de dogm. Eccleſiæ cap. 53. " quem mortalia crimina poſt Baptiſmum commiſ- " ſa premunt, horror priùs publicâ pœnitentiâ ſa- " tisfacere, & ita Sacerdotis judicio reconciliatum, " Communioni ſociari, ſi vult non ad judicium & " condemnationem ſui, Euchariſtiam percipere. " Sed & ſecretâ ſatisfactione ſolvi crimina non ne- " gamus &c.

1274. Sanctus Iſidorus lib. de officio Eccleſ. c. " 18.: " Si talia ſunt peccata, quæ quaſi mortuum " removeant ab Altari, priùs agenda pœnitentia eſt, " ac ſic deinde hoc ſalutiferum medicamentum ſuſ- " cipiendum. Qui enim manducat, & bibit indig- " nè, judicium ſibi manducat & bibit. Hoc enim " eſt indignè accipere, ſi eo tempore quis accipiat, quo debet agere pœnitentiam. "

1275. Algerus lib. 1. de Sacram. corp. & ſang. Domin. cap. 22. probari vult diuturnis pœnitentiæ operi-

" exomologesim, pœnitentiâ nondum peractâ, eam
" sumere debet. Capite verò 6. ostendit, quòd
" vetus est institutio Ecclesiæ, ratione & veterum
" Sanctorum authoritate firmata, ut quis ad Eu-
" charistiam non accedat, nisi factâ priùs pec-
" catorum exomologesi, & pœnitentiâ illi à Sacer-
" dote impositâ, ad finem usque perductâ.

1281. Ludovicus Granatensis ubi suprà: " maxi-
" mè corrigendi sunt Christiani, qui, cùm vitam
" omnibus criminibus inquinatissimam egerint, evo-
" luto anno confitentur, & vix mille criminum
" abominationumque genera apud Sacerdotem evo-
" mere desierunt, cùm sese ad Cœlestem Mensam
" proripiunt, & manducant Panem Angelorum:
" ad cujus dignam perceptionem, vel ipsa Ange-
" lorum puritas exigeretur, si ad illam homines per-
" venire possent

1282. Secundò, sententia illa Sanctorum probatur ex figura illa Veteris Testamenti, quâ lex voluit Agnum Paschalem sine lacturis agrestibus, seu amaris oleribus, non manducari. Istam namque figuram ad intentum, velut signum ad significatum, meritò applicant Algerus suprà n. 1276. Taulerus n. 1279. &c. *Omnia* enim *in figura contingebant illis* 1. Cor. 16.

1283. Tertiò, ad idem significandum Joannes-Baptista prædicavit pœnitentiam, ut pararet viam Domini, sive ut Judæos disponeret ad recipiendum Christum.

1284. Quartò propterea etiam Maria-Magdalena non involavit in caput, Christi *neque arripuit manum* (inquit Basilius homil. 28. de pœnit.) statim atque audivit: *dimissa sunt ei peccata multa.* Item *remittuntur tibi peccata*; sed mansit ad pedes, lachrymis suis eos irrigans, capillis extergens, unguento ungens; quia ùt mellifluus Doctor serm. de B. Magdalena, " interstitii morositas inter pedes debet
" esse caput: quia profectò difficillimus & præsump-
" tuosus saltus est, à vestigiis ad verticem Domini
" transvolare. Neque enim eadem quæ unxit pedes,

unxit

cibo par nondum fuit " quamquam nondum validioribus hæc turba reficiatur alimentis, neque " Christi corpore & sanguine jejuna solidioris fidei " corda pascantur. Lacte (inquit) vos potavi, non " esca : nondum enim poteratis, sed nec adhuc " quidem potestis. In modum lactis quinque sunt " panes. Esca autem solidior, corpus est Christi; " potus vehementior, sanguis est Domini. Non " statim à primo epulantur omnia. Hoc primum, " inquit, bibe. Est ergo primum quod manduces, " est etiam secundum, est tertium. Primum, " quinque panes sunt; Secundum, septem; ter- " tium, ipsum corpus est Christi. Nequaquam ergo talem Dominum deseramus, qui pro uniuscujusque viribus impartire nobis alimenta dignatur: " ne aut infirmum validior cibus opprimat, aut validum exilia alimenta non satient. Qui enim infirmus est, olus manducet, hoc est cibo infirmitati suæ congruente alatur: & ille qui jam videtur laqueos infirmitatis evadere, de quinque istis " manducet panibus, & duobus piscibus, hoc est " alimento validiore: nondum tamen Eucharistiâ " se reficiat. " Ad quod etiam significandum Augustino Salvator ait: *cibus sum grandium, cresce, & manducabis me.* Unde Hieronymus explicans illud Zachar. 9. *frumentum Electorum* &c., dicit, *hunc panem iis comedendum, qui in Christo robusti sunt.* Recenter verò post grandia crimina conversi, & confessi, nisi pœnitentiæ operibus expurgati sint, & roborati, adeò debiles sunt & infirmi, ut lacte ipsis magis opus sit, quàm solido cibo. Et ideò consultum est, ut à Confessionali non statim ad Domini Mensam transvolent, sed in reverentiam tanti Sacramenti, aliquanto tempore, dignis se pœnitentiæ fructibus ante expurgent, præparentque. Tametsi aliàs strictè sacrilegi non sint, nec mortaliter peccent, dummodo verè ex toto corde conversi sint, validèque proinde ac fructuosè absoluti. Damnamus namque cum Alexandro VIII. hanc propositionem: *sacrilegi judicandi sunt, qui*

jus

ſpiritui conforme eſſe, S. Thomas indicat opuſ. de Sacram. alt. cap 16. dicens, *ideo ſtatutos fuiſſe, ante Paſcha, quadraginta dies pœnitentiæ, ut iis peractis in jejuniis & orationibus & continentia & bonis operibus, tunc poſſint communicare poenitentes, cum aliis bonis Chriſtianis. Hinc ſuper illud* 1. *Cor.* 11. *ſi noſmet-ipſos dijudicaremus &c. dicit Auguſtinus : ab ipſa mente poenitentis talos ſententia proferatur, ut ſe indignum judicet participatione Corporis & Sanguinis Domini, ut ad tempus per Eccleſiaſticam Diſciplinam à Sacramento cœleſtis panis ſeparetur.*

1288. Sed & idipſum, propinquiùs ad hæc tempora, Tridentinum indicat ſeſſ. 14. cap. 5. dum laudat & *meritò retinendum* declarat morem, qui *jam in univerſa Eccleſia, cum ingenti animarum Fidelium fructu, obſervatur . . . . . confitendi ſacro illo maximè acceptabile tempore Quadrageſimæ.* Id quod S. Carolus, non de ultimis, ſed de primis Quadrageſimæ diebus intellexit, dum in primo Concilio ſuo Mediolanenſi tit. de pertin. ad Sacram. Poenit. moneri voluit à Parochis fideles, ne confeſſionem ad hebdomadam ſanctam differrent. Et in act. Eccle. Mediolan. tit. de Sacram. Poenit. *Parochus* [inquit] *ante Quadrageſimam moneat fideles, qui confeſſionis frequentem uſum non habent . . ne eum differant in poſtremos Quadrageſimæ dies. Et* Concilium Cameracenſe ſub Maximiliano de Bergis : *admoneri omnes volumus, ut à principio Quadrageſimæ ſe ad peccatorum confeſſionem præparent, ac dignis poenitentiæ operibus vacent.* Ita etiam Concilium Bituricenſe anni 1581. tit. 21. canone. 10. Quibus conformiter Bellarminus in notis ad decreta Tridentini : *non in fine* (inquit) *Quadrageſimæ conſitendum eſt, ùt abuſus irrepſit, ſed initio hujus temporis, ut olim rectè conſtitutum fuerat.*

CAPUT

CAPUT CIV.

Sacram Communionem, abſque debita diſpoſitione, atque adeo indignè valdè multi ſuſcipiunt, nullumque ideo effectum ipſius percipiunt.

1289. DIVINISSIMI Euchariſtiæ Sacramenti, dignè ſuſcepti, effectus principales ſunt quinque. Primus, à Concilio Florentitino eſſe dicitur, *adunatio hominis ad Chriſtum*, id eſt unio cum CHRISTO adeo perfecta, ut fideles, debita cum diſpoſitione communicantes, & ſpiritu, & corpore unum ſint cum CHRISTO. Spiritu quidem, quia [Apoſtolo teſte] 1. Cor. 6. *qui adhæret Deo unus Spiritus eſt.* Corpore verò, quia *concorporeus & conſanguineus* factus eſt CHRISTI, ùt Cyrillus Hieroſolimitanus ait Catech. Myſtag. 4. Enimverò CHRISTUM dignè ſuſcipiendo, *eſtis corpus Chriſti, & membra de membro*, 1. Cor. 12. 27. *membra ſumus corporis ejus, de carne ejus, & de oſſibus ejus* Ephes. 5. v. 30. Iſta quippe differentia eſt inter divinum hunc, carnalemque cibum, quòd carnalis cibus in noſtram tranſit ſubſtantiam. Econtra divinus hic cibus in ſuam nos transfert ſubſtantiam, prout Auguſtino CHRISTUS dixit: *nec tu me mutabis in te, ſicut cibum carnis tuæ; ſed tu mutaberis in me.* Unde LEO Papa ſerm. 14. de Paſſ. Dom. *non aliud agit participatio Corporis & Sanguinis Chriſti, quàm ut in id quod ſumimus, tranſeamus.*

1290. Secundus effectus, ex priori conſequens, eſt

eſt unio Fidelium inter ſe. Quæcumque enim uniuntur uni tertio, uniuntur inter ſe. Unde Apoſtolus 1. Cor. 17. *unus panis unum corpus multi ſumus, omnes qui de uno pane participamus.* Siquidem unitatem Fidelium, quam Baptiſmus inchoat, Euchariſtia perficit, dum non ſpiritu dumtaxat, ſed & carne nos CHRISTO conjungit.

1291. Tertius effectus eſt augmentum, abundantiaque gratiæ. *Quia enim per gratiam homo Chriſto incorporatur, & membris ejus unitur, conſequens eſt quod per hoc Sacramentum, in ſumentibus dignè, gratia augeatur* ait Florentinum in Decreto EUGENII IV. Et ratio eſt, quia cùm ex CHRISTI Paſſione omnis gratia nobis proveniat, tantò copioſior per hoc Sacramentum, præ cæteris Sacramentis, gratia nobis confertur, quantò magis in hoc, quàm in cæteris, Paſſio CHRISTI recolitur & repræſentatur, & quantò ſubſtantialiùs per hoc Sacramentum omnis gratiæ fonti unimur.

1292. Quartus effectus eſt ſpirituale Nutrimentum. Quia, ùt rurſus Florentinum dicit, *omnem effectum, quem materialis cibus & potus quoad vitam agunt corporalem, ſuſtentando, augendo, & delectando, Sacramentum hoc quoad vitam operatur ſpiritualem.*

1293. Quintus effectus eſt præteritorum peccatorum purgatio, ſeu remiſſio, atque à futuris præſervatio. Quia Deus " ſumi voluit hoc Sacra" mentum, non ſolùm tamquam ſpiritualem ani" marum cibum, quo aluntur, & confortentur, vi" ventes vitâ illius, qui dixit, qui *manducat me & ipſe* " *vivet propter mè*, ſed & tamquam antidotum, quo " liberamur à culpis quotidianis, & à peccatis mor" talibus præſervamur. Tridentinum ſeſſ. 13 cap. & ùt Eſtius ait in 4. diſt. §. 5. " Sacramentum hoc " non tantùm porrigitur tamquam cibus hominis " ſani & robuſti, verùm etiam tamquam cibus " medicinalis infirmi, quo pellatur & expurge" tur quidquid eſt vitioſum, & conſumatur quid" quid eſt crudum & indigeſtum in anima homi-

nis,

nis, atque ipſe impoſterum adverſùs occurrentes tentationes, velut antidoto quodam præmuniatur. „ Hinc Ambroſius lib. 4. de Sacram. cap. 4. „ ſi quotieſcumque effunditur ſanguis, in „ remiſſionem peccatorum funditur, debeo ſemper „ illum accipere, ut ſemper mihi peccata dimittantur. „ Qui ſemper pecco, ſemper debeo habere medicinam. „ Et c. 5. *qui manducaverit hoc corpus, fiet ei remiſſio peccatorum.*

1294. Iſti ſunt effectus per ſe hujus Sacramenti (per accidens namque *hoc Sacramentum* ſubinde in ſuſcipiente etiam operatur *remiſſionem peccati mortalis, cujus conſcientiam & affectum non habet*, ait S. Thomas 4. p. q. 79. a. 3. & ad. Ubi hoc ſenſu intelligit, quòd in quadam Collecta petimus, ut hoc Sacramentum ſit nobis *ablutio ſcelerum*) & ad eos cæteri facilè reducuntur, qui in ſacris Litteris, vel apud SS. Patres, vel in officio Miſſæ ſolent Euchariſtiæ tribui. Cujuſmodi ſunt ſpiritualis dulcedo & pinguedo; Cordis caſtimonia, in ipſum quoque appetitum ſenſitivum diffuſa; ſemen immortalitatis, Beatæque Reſurrectionis, in corpus derivatum; finalis perſeverantia, beatitudo ſempiterna.

1295. Sed quàm multi ſunt, qui nullum ex tot & tantis percipiunt, quia Sacramentum hoc debita cum diſpoſitione non ſuſcipientes, judicium ſuum manducant ad damnationem, non firmamentum accipiunt ad ſalutem? Omnes pene Chriſtiani, ſtatim poſt criminum quamlibet enormium confeſſionem, porperant ad Communionem. At quàm multi ex ipſis malè confiteantur, probatum habes n. 450. & ſeqq. Et quàm multi communicant, in quibus non regnat charitas, ſed prodigioſa mundi cupiditas, vivuntque ſecundùm Maximas mundi, non ſecundùm regulas Evangelii? At illi omnes indignè communicant, nec Communionis fructum percipiunt, quia in ipſis non eſt charitas Patris, ùt conteſtatur Diſcipulus dilectus 1. Joan. 2. v. 15. *ſi quis diligit mundum, charitas Patris non eſt in eo.* Ad quæ verba Auguſtinus tract. 2. in epiſt. 1. Joan. *ne*

dicat in corde ſuo, falſum eſt hoc. Fratres, Deus dicit, per Apoſtolum Spiritus Sanctus locutus eſt: nihil eſt verius, ſi quis dilexerit mundum, dilectio Patris non eſt in ipſo. Vis habere dilectionem Patris, ut ſis cohæres Filii? exclude malum amorem mundi, ut implearis amore Dei. Vas es, ſed adhuc plenus es. Funde quod habes, & accipies quod non habes. Et Chriſoſtomus Homil. 78. in Matth. *Bonum eſt nobis non diligere mundum, ne remaneant in nobis Sacramenta ad damnationem, non firmamenta ad ſalutem.*

1296. Dicit idem dilectus Diſcipulus ibidem c. v. 7. *qui habuerit ſubſtantiam hujus mundi, & viderit fratrem ſuum neceſſitatem habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodò charitas Dei manet in eo?* At quàm multi divites hoc faciunt? Quàm pauci ex ipſis ſuperfluum ſuum pauperibus dividunt? tametſi divitias Deus ipſis non dederit, niſi ut ex ipſis, *velut ex communibus fontibus habeat unuſquiſque quod ſufficiat.* Ambroſius ſerm. 81.

1297. Præterea quàm multi nomine ſunt Chriſtiani, ſed quibus moraliter loquendo, meliùs vivunt plerique Pagani? De ſimilibus Auguſtinus tr. 5. in 1. epiſt. Joan. *Quomodò te gloriaris Chriſtianum? nomen habes, & facta non habes. Si autem nomen ſecutum fuerit opus, dicat te quiſque Paganum, tu factis oſtende te Chriſtianum. Nam ſi factis te non oſtendis Chriſtianum, omnes te Chriſtianum vocent, quid tibi prodeſt nomen, ubi res non invenitur?*

1299. Denique quàm pauci ſunt, qui vitam gentilem poſt tot confeſſiones communionesque emendant? fuerunt Auguſtini tempore, qui mediis in flagitiis de ſalute ſua bene ſperabant, dummodo in egenos liberales eſſent. Verùm hodie Chriſtiani longè faciliùs ſibi ſalutem ſperant. Quia longè faciliùs eſt Sacramenta, quàm eleemoſynas frequentare: Sacramenta verò frequentando ſperant ſibi ſalutem, licèt continuent vitam gentilem. Et quis non deſleat confeſſionis & communionis uſum nunquam fuiſſe

fuiſſe peccatoribus vulgatiorem ; nec tamen mores unquam fœdiores corruptioresque fuiſſe ! ſæra Tribunalia confitentium turbis , Altaria communicantium frequentia redundant. Eo tamen non obſtante Concionatores in pulpitis meritò conclamant , omnes penè Chriſtiani hominis notas è Chriſtianorum moribus exulare. Numquam enim major in Matrimoniis fœditas , in familiis corruptela , in adoleſcentibus laſcivia , in divitibus ambitio , in omnibus ordinibus luxuria & corruptio , in contractibus perfidia , in mercimoniis ſimulatio , in opificiis fraudulentia extitit. Quis non videt fornicationem hodie ſæcularibus culpam videri leviorem ; adulterium [inter graviora crimina ſemper reputatum] fortunatæ occaſionis loco haberi ; fallaciam & ſimulationem , virtutem aulicam reputari , impietatem & licentiam haberi pro ingenii fortitudine ; blaſphemiarum audaciam , pro ſermonis venuſtate ; fraudes & mendacia , pro negotiandi peritia ; perpetui luſus conſuetudinem , pro honeſta recreatione ; maritorum contemptum , reiſque familiaris & liberorum incuriam pro juſta mulierum oblectatione ; ſimoniam ſubtiliter tectam , ſacrilegamque rerum Eccleſiaſticarum diſtractionem , pro idonea compoſitione ; furandi fœnerandique ſtudioſas artes , pro legitimis officiorum ſtipendiis , & uſitatis pecuniæ fructibus ? quid dicam de tetrioribus ſceleribus olim inauditis , hodie tam vehementer effuſis ? quid de tot peccatis interioribus , ſuperbiæ , avaritiæ , vindictæ &c. hominum mente corruptorum , quæ licèt animis penitus inſideant , nemo jam agnoſcit ? ſaltem in Paſchate confitentur & communicant, qui iſtis obnoxii ſunt. Sed an dignè , ſeu debita cum diſpoſitione ? conveniunt omnes , peccatorem dignè non communicare , niſi verè & plenè converſus fuerit. Quæro jam quot ſint ex centum millibus ejuſmodi peccatorum, in Paſchate communicantium, de quibus verè affirmari queat , peccator iſte peccator erat ante Paſcha , ſed nunc converſus eſt ; non eſt qui fuit , jam bene vivit , qui ante malè ? Jam

bonus eſt Chriſtianus, qui ante malus. Quis non videat talium hominum numerum valde eſſe exiguum, cùm in pauciſſimis vitæ appareat mutatio, & ferè omnes iidem poſt Paſcha appareant qui ante? Et unde tanta in ipſis vitæ corruptio, nisì ex hoc quòd in Sacramentis iſtis ſuſcipiendis debita ipſis deeſt diſpoſitio? & quid de Clericis piùs Contenſonus, imò de Religioſis? dicam (inquit in fine tom. 8.)" &|liberè dicam quod ſentio, nec ullus, " nisì mea me fallat ſententia, pietatis veritatisque " amans contradicet: ſiqua eſt in Clericis relaxa- " tio, ſiqua in Monaſteriis diſciplinæ regularis jac- " tura [& magnam eſſe in plurimis, nemo infi- " cias ibit, qui vel canones non ignoraverit, vel " non fuerit ipſe cum diſſolutis diſſolutus] tota " quanta eſt, à ſacræ communionis, quàm ſine " debita præparatione frequentant, abuſu proficiſci. " Indurat ſol lapides, qui ceram liquefacit: infir- " mum ſtomachum panis opprimit, qui ſanum ve- " getat & confirmat. Similiter igitur mortuis mor- " tem, tepidis teporem auget frequentata commu- " nio, frequentata Miſſarum celebratio. Habenti " devotionem datur major, & abundat, ab eo au- " tem qui non habet, & quod habet auferetur ab " eo. " Hactenus Contenſonus.

1299. Et quænam cauſa tot malorum, tot errorum, tot hæreſium in orbe chriſtiano? ſi ſanctæ Hildegardi credimus, Prophetico ſpiritu loquenti, Diviniſſimi Sacramenti aliorumque Sacramentorum indigna ſuſceptio iſtorum cauſa eſt. Vivebat Sancta illa ſæculo duodecimo, obiitque anno 1180. In operibus verò ipſius (per Taulerum explicatis) extat hæc prophetia: *in tantam homines fluctuationem atque errorem præcipites fient, ut cuinam ſeu catholicæ veritatis aſſertori credere tutò poſſint, atque confidere, prorſus ſint ignoraturi.* ET HOC QUIDEM IDCIRCO DIVINA PERMITTET JUSTITIA, QUOD NOS EX MULTO JAM TEMPORE, ITA NEGLIGENTER, IMO ET VITIOSE VIVENDO, IPSAM FIDEM MORIBUS ET VITA IMPUGNAVIMUS, AC DIGNISSIMUM DEI CORPUS

PUS, CUM ALIIS ECCLESIÆ SACRAMENTIS, CUM OMNI DENIQUE SANCTIMONIA CHRISTIANA, TAM PLANE IRREVERENTER, INDIGNE, IMPURE, INFRUCTUOSE TRACTARE AC SUSCIPERE AUSI SUMUS.

1300. Veritatem iſtius prophetiæ exitus comprobavit per exortas hæreſes Lutheri, Calvini &c., in Germania, Gallia &c., exortos quoque vel inter ipſos Catholicos tot de moribus errores, ut (præter eos quos Eccleſia proſcripſit) teſte Epiſcopo Atrebatenſi ſæpiùs à nobis laudato, non defuerint, qui aſſerere auſi ſint, „ viam Cœli eſſe facilem. „ Portam ipſius amplam eſſe & ſpatioſam, ad Cœ- „ lum perveniri poſſe per delicias, abſque illata ſibi „ violentia. Mortificationes bonas eſſe, ſed pro „ Monachis. Viam crucis non eſſe pro hominibus „ ſæculi, pœnitentiam non eſſe niſi meram cordis „ mutationem, quæ nullam exigit pœnam. Illam „ cordis mutationem in malignis peccatoribus ordi- „ nariè fieri momento. De ea credendum verbo „ ipſorum, abſque certioribus ſignis. Satis eſſe „ quòd peccatoribus, criminibus oneratis, leves „ imponantur pœnitentiæ, ad conſulendum integri- „ tati Sacramenti, quo faciliùs & minori cum re- „ pugnantia ad illud redeant poſt relapſus. „ Sic laudatus Epiſcopus refert epiſt. ſua paſtor. 3. §. 23.

CAPUT CV.

Ad ſacram Communionem ſine vera cordis converſione adeoque indignè & infructuosè accedere probantur, qui pari poſt eam facilitate & promptitudine conſueta repetunt ſcelera.

1301. ITA Ludovicus Granatenſis tom. 2. concion. de temp. conc. 2. Recupitus de ſign. prædeſt. & reprob. tr. 2. cap. 6. Emericus de Bonis tr. de Sacrament. Altar. Bellarminus l. 1 de arte bene moriendi cap. 16. Neercaſſelius, Epiſcopus Caſtorienſis l. 2. de recto clav. uſu cap. 5. Contenſonus tom. 8. diſſert. 4. cap. 2. Reg. 2. Noſter Antonius à S. Martino in opere cui titulus, *les conduites de la grace* tom. 1. verit. 8. diſcurſu 2. & 3.

1302. Et ratio eſt primò quia ſi ad ſacram Communionem accederent verè converſi, debitèque diſpoſiti, fructus ſeu effectus ipſius perciperent, capite præcedenti recenſitos, gratiæ utique, & conſequenter charitatis argumentum, cupiditatis per conſequens diminutionem (ſiquidem *augmentum charitatis, eſt diminutio cupiditatis.* Auguſtinus l. 83. qq. q. 36.) rerum ſpiritualium guſtum, cordis caſtimoniam, in appetitum ſenſitivum diffuſam (Sacramentum namque hoc, quaſi *ſpirituale refrigerium*, prout ipſum vocat S. Thomas opuſc. 58. cap. 1. *ſedat ſævientium membrorum noſtrorum legem.* Cyrillus Alexandrinus l. 4. in Joan.) ſpiritualem denique vigorem adverſus tentationes à relapſu præſervantem

tem. Teſte namque Chriſoſtomo tom. 3. homil. 45. poſt medium, *ùt leones, flammam ſpirantes, ſic ab illa menſa diſcedimus, terribiles effecti diabolo.* Et ùt S. Thomas ait 3. p. q. 79. a. 6. *hoc Sacramentum præſervat à morte ſpirituali, quæ eſt peccatum*, tam interiùs, hominem roborando, quàm exteriùs, impugnationem dæmonis cohibendo, ne tantùm tentet, ut ſuperet. Unde Sacramentum hoc ab Eccleſia, in quadam collecta, vocatur *fortitudo fragilium, & contra omnia mundi pericula firmamentum.* Denique à Tridentino ſeſſ. 13. cap. 2. vocatur *antidotum, quo à peccatis mortalibus præſervamur.* Ideoque fidelibus, ad tormenta & cædem raptis, ne in certamine deficerent, olim porrigebatur, Cypriano teſte l. 1. epiſt. 2. Et uſque in hodiernum diem morituris miniſtratur in viaticum & robur contra tentationes inimici.

1304. Atqui nullus iſtorum effectuum apparet in iis de quibus agimus; imò apparent effectus planè contrarii. Cùm eadem appareat fragilitas, facilitas, & promptitudo peccandi, idem concupiſcentiæ ardor, idem vel majus faſtidium rerum ſpiritualium, eadem debilitas ad reſiſtendum tentationibus &c, ùt experientia docet, & ipſimet recidivi fatentur. Per experientiam ergo contrariorum effectuum, effectus Diviniſſimi Sacramenti non recipere probantur; atque probantur illud cum debita ad Deum converſione non recipere. Aliàs effectus ipſius haud dubiè reciperent; quos credere non poſſumus ab iis recipi, in quibus effectus planè contrarios inſpicimus: cùm ex effectibus de cauſa judicare, à Chriſto & Apoſtolis edocti ſimus; ex malis proinde, effectibus, judicare nos oporteat, vel de cauſa mala, vel de bona, malè recepta, prout in cauſa præſenti Auguſtinus loquitur tr. 26. in Joan. *nonne* [inquit] *Buccella Dominica venenum fuit Judæ, & tamen accepit? & cùm accepit, in eum inimicus intravit; non quia malum accepit, ſed quia bonum malè malus accepit. Sciendum quippe, quòd duplex effectus Corporis Domini* (ait S. Tho-

mas opuſc. 58. cap. 19.) *Iſcilicet bonitatis quoad bonos, ſeveritatis quoad malos. Et tamen ipſum ſemper immutabile & bonum in ſe manet. Sed juſto judicio effectus ejus mutatur in his qui malè eo utuntur. Et hoc eſt quod Eccleſia canit : mors eſt malis, vita bonis, vide paris ſumptionis quàm ſit diſpar exitus.*

1304. Igitur ex malis effectibus, quos in ſe experiuntur, & nos etiam conſpicimus in iis, qui poſt Confeſſionem & Communionem ad conſueta crimina facilè & citò redeunt, juſta eſt cauſa judicandi, quòd Sacramenta illa mali malè accipiunt. Enimvero cum Sacramentum confeſſionis, bene illud recipientibus *non ſolùm conferat id quod commune eſt cuicumque gratiæ* [ait Ludovicus Granatenſis loco citato] *ſed & ſingularem quamdam vim adverſùs peccatum lethale ; cum hoc Sacramentum in peccati remedium ſit à Chriſto Domino inſtitutum.* Cùm etiam Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, bene receptum, *ſit fortitudo fragilium antidotumque, quo à peccatis mortalibus præſervamur*, ſpiritualemque tribuat vigorem contra relapſum, unuſque ex effectibus ipſius ſit perſeverantia uſque ad mortem abſque mortali crimine (qui *enim manducat carnem meam, & bibit meum Sanguinem in me manet, & ego in eo.* Joannis 6.) denique cum per gratiam, & virtutes infuſas nos reddat minùs pronos, minùſque faciles ad relapſum. Et qui hunc panem dignè manducat, in ſe conſumentem ignem incorporet, fontem ſpiritualis vitæ potèt, panem ſpiritualiter confortantem, augentem, reparantem, delectantem manducet. Nec illi effectus abſint, nisì obex interponatur [Sacramenta namque ſunt cauſæ infallibiliter operantes, nisi obſtaculum inveniant] credibile non eſt Sacramenta illa abſque obice recipi ab eo, qui nullum experitur ex effectibus illis, ſed contraria omnia. Nam ad ignem accedere & ſemper algere : cœleſtem fontem potare, & carnalia ſemper ſitire : Christo, fonti omnis pietatis adunatum eſſe, & à pietatis ſenſu, rerumque cœleſtium cura alienum ſe ſemper ſentire : ſpiritua-

lem

lem vigotem adverſùs tentationes recipere, & ſe in iis ſemper æquè vel magis infirmum ac debilem experiri : per gratias & virtutes eſſe factum minùs pronum & facilem ad relapſum , & pari ſemper facilitate ac promptitudine relabi : panem ſpiritualiter confortantem, roborantem, & ſpirituales vires reparantem recipere, & contraria omnia experiri. Iſta (inquam) quomodo conſiſtere poſſint, nullus bonus Chriſtianus intelligit.

1305. Et declaratur à ſimili : ùt enim Granatenſis obſervat " ſi quis gravi corporis morbo laborans, potionem ſibi à Medico præſcriptam ebibens, nihilo melius haberet, ſed idem febris ardor incenderet, idem ciborum faſtidium, eadem ſitis, eadem corporis debilitas ipſum premeret ; quis hujuſmodi potionem illi ſalutarem, ſeu proficuam fuiſſe crederet, cùm nihil de morbi moleſtiis immutaverit ? Cùm igitur ſacramentalis confeſſio " (& idem eſt proportionaliter de Communione) " velut quædam animorum potio ſit, quâ noxii, & peſtilentes peccatorum humores ab anima pelluntur, & ſtatus ejus diviuæ gratiæ ope reſtituitur " [vel etiam per confeſſionem reſtitutus, per Communionem augetur, & roboratur] " ſi nihil horum efficiat, ſi idem rerum ſpiritualium faſtidium in ea maneat, eadem terrenarum rerum ſitis atque cupido, idem libidinum æſtus, idem avaritiæ atque ambitionis ardor, eadem ad omnia virtutum officia infirmitas atque imbecillitas " eadem quæ ante peccandi promptitudo, facilitas, & frequentia : " quâ " (quæſo) conjecturâ vel indicio colligere potero, ſpiritualem hanc eſcam, vel medicinam tibi profuiſſe. "

1306. Quid plura ? unus rurſus ex effectibus ſacræ Communionis, eſt dignè ſumentes caſtos facere, quoniam multùm diminuit cupiditatem; quæ ſic diminuta, facilè vinci ſuperariſque poteſt. Quod in multis experientia comprobavit. Cùm enim antehac luxuriæ vitio ditiſſimi eſſent, hoc cibo cœleſti

lesti sæpè posteà refecti, castitatem coluêre. In illis ergo qui, post Communionem, non diminutam, sed æquè ùt priùs accensam sentiunt cupiditatem, eandemque castitatem colendi difficultatem, quomodò iste sacræ Communionis effectus, à Sanctis traditus, inveniatur, non apparet.

1307. Videant proinde Confessarii, an talibus Communionem dare, vel non prohibere, non sit Panem Filiorum dare canibus, & margaritas projicere ante porcos; Videant, & diligentiùs attendant „ ut ne judiciorum Dei experiantur acer„ bitatem, [ait Emericus de Bonis] qui dispensati „ tam pretiosi thesauri accuratam ab eis rationem „ reposcet. Ipsi secum reputent, indulgentiâ illâ, „ & nimiâ facilitate indignos ad Communionem „ admittendi, multos eâ duritie, eoque animi stu„ pore erga res divinas obriguisse, ut nequidem sta„ tûs illius miserrimi, in quo torpent, sensum ha„ beant salutarem. Quo fit, ut cùm priùs tre„ mentes & venerabundi ad augustissimum Sacra„ mentum accederent, jam id absque timore, ve„ neratione ac pietate suscipiant. Quod inde ma„ nifestissimè patet, quòd nonnunquam eodem „ die (horrendum dictu, & Angelis ipsis detestabi„ le, quodve valeat soli tenebras offundere, ter„ ram tremefacere, & elementa permiscere) ad suas „ sordes revertantur.

1308. Ad id verò quod opponi solet, non continuò certum argumentum colligi posse, confessionem meam vel Communionem inanem extitisse, quòd protinus in eadem crimina redeam. Hoc enim pravis habitibus, & inveteratæ consuetudini magis tribuendum. Cùm difficillimum sit assueta relinquere, quæ in naturam quodammodo versa sunt.

Optimè respondet Granatensis ubi suprà: „ „ hanc quidem certam sacrilegæ confessionis, vel „ Communionis conjecturam, & argumentum non „ esse. Fieri enim potest, ut vera quidem confes„ sio & pœnitentia præcesserit, & tamen incautus ho-

homo, ſibique parum proſpiciens, partim pravâ prioris vitæ conſuetudine perurgente, partim diabolo ſuggerente, in priſtina ſtatim vitia corruat. Sed frequentiùs tamen hoc evenire, quòd talium confeſſio fuerit informis, & abſque fructu, qui Spiritûs Sancti gratia. Quâ deficiente fragilis homo, pravèque aſſuetus, occaſione oblatâ, in eadem protinus vitia labitur. "

1309. Quòdque ita frequentius eveniat, atque adeò veriſimilius ſit, ſic probat: " Ut enim D. Thomas ait: minima etiam gratia omnia lethalia crimina vitare poteſt; quandoquidem charitas ab ea proficiſcitur, cujus eſt, non verbotenus, ſed reipſâ Dominum diligere ſuper omnia, atque peccatum ſuper omnia ſimili ratione odiſſe: vera enim charitas, quæ veræ pœnitentiæ beneficio, per Spiritum Sanctum effunditur in cordibus noſtris, magis Deum diligit, quàm cupiditas millia auri, & argenti, atque omnia totius mundi bona. Quo fit, ut qui hoc modo Deum diligit, nullius rei temporariæ pretio illum commutare velit. Quo nomine Joannes ait: *qui natus ex Deo, non peccat, generatio enim Dei conſervat illum.* Hoc eſt divina cognatio, quâ homo Cœleſtis Spiritûs particeps effectus eſt, conſervat illum, & à terrenis rebus abductum ad cœleſtia rapit: cùm ſit in ejus pectore fons vitæ ſalientis in vitam æternam. Hac igitur de cauſa Joannes ait qui ex Deo natus ſit, non peccare: quoniam vel perpetuò à lethalibus abſtinebit peccatis, vel certè rarò & difficulter in ea corruet; & cùm in ea fortaſſe labitur, non ſine interno conflictu, atque animi ſenſu labitur; utpote qui Deum, quem ſuper omnia chariſſimum habet, amittere, atque à ſe ablegare, & infirmâ aliquâ re commutare graviter & moleſtè fert. Nunquam enim ſine doloris ſenſu amittitur, quod cum amore poſſidetur. Quo fit, ut qui bibunt quaſi aquam iniquitatem, hoc eſt, qui ſine ullo doloris ſenſu, facilè in peccata ruunt, à divi-

na

" na gratia & charitate longè abeſſe videantur. Cùm
" autem fidelium plurimos videamus, peractâ con-
" feſſione, & Communione, ſine ullo gemitu, aut
" interno conflictu præcipites in omnia ſcelera fieri;
" quo judicio colligere potero, hos charitatem, &
" ſpiritum Domini, & divinæ gratiæ lumen per-
" cepiſſe ?

1310. Et hinc petitur ſecunda ratio aſſertionis noſtræ, quia omnis qui Pœnitentiæ atque Euchariſtiæ Sacramenta dignè & fructuosè recipit, *ex Deo natus eſt.* Sed *omnis qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit* 1. Joan. 3. v. 9. Et cap. 5. v. 18. *qui natus ex Deo, non peccat : generatio enim Dei* (id eſt cognatio, quâ juſtus factus eſt divinæ conſors naturæ) *conſervat illum ſic*, ut vel perpetuò à mortalibus abſtineat, vel rarò & difficulter in ea corruat, utì Granatenſem exponentem audivimus.

1211. Non ſolùm ergo vult Joannes, quòd natus ex Deo tunc non peccet, dum juſtus ſeu natus ex Deo eſt : cùm verba ipſius in ſenſu morali & uſitato ampliùs importent, quòd utique ex Deo natus, vel nunquam, vel rarò, & difficulter lethale peccatum admittat. Sic enim ſimiles locutiones paſſim ab omnibus accipi ſolent : *Vir honeſtus non frangit fidem. Bonus Judex non eſt acceptor perſonarum. Bonus Religioſus non habet proprium. Bonus Mercator non facit fraudes.* Quarum propoſitionum ſenſus vulgaris & uſitatus, non ſolùm eſt ſenſus compoſitus, vir honeſtus, quamdiu eſt honeſtus, bonus Judex, quamdiu eſt bonus, bonus Religioſus vel Mercator, quamdiu talis, non frangit fidem, non eſt acceptor perſonarum &c. Sed ſenſus vulgaris & uſitatus eſt, quòd ſimilia vel nunquam vel rarò & nonnisì difficulter faciat, ſive quòd ſimilia facere non ſoleat, ſed ab iis magno ſtudio abſtinere ſatagat.

1312. Et ratio quam Joannes reddit, ſenſum iſtum patenter indigitat : *generatio enim Dei conſervat illum*, id eſt præſervat à peccato, per quod excidat à juſtitia, cognationeque divina, dando ipſi firmi-

firmitatem quamdam, & perſeverantiam. Quem effectum principaliter operatur Euchariſtiæ Sacramentum, ùt ſuprà vidimus.

1313. Eundemque ſenſum veritas in Evangelio confirmat, dicens: *qui manducat carnem meam, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in eo.* Vox enim *manet*, ex Scripturæ uſu, Patrum ſenſu, ipſoque naturali & obvio ſenſu, firmitatem & conſtantiam, ſeu conſtantem moram ibi non minùs ſignificat, quam Heb. 13. *non habemus civitatem permanentem.* Et Joan. 14. *Siquis diligit me, ſermonem meum ſervabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & apùd eum manſionem faciemus.* Neque enim Pater & Filius apud eum manſionem faciunt, à quo ſtatim recedunt. Unde Auguſtinus tr. 27. in cap. 6. Joannis, explicans verba illa, *qui manducat carnem meam* &c. *Signum* (inquit) *quia* dignè *manducavit & bibit, hoc eſt ſi maneat & manetur, ſi habitat & inhabitatur, ſi hæret ut* facilè & citò *non deſeratur.* Nemo quippe manere, hærere & habitare dicitur in loco quem ſtatim deſerit, utì peregrinus citò deſerit hoſpitium, in quo manducavit, & in quo ideo ibi à nemine dicitur habitare. Propter quòd etiam Gregorius Magnus homil. 30. in Evang. *videte* [inquit] *quid veritas dicat: veniemus, & manſionem apud eum faciemus. In quorumdam enim corda venit, & manſionem non facit.* Quare? quia in ea venit per gratiam excitantem, non per inhabitantem, *quia per compunctionem* quidem *Dei reſpectum percipiunt; ſed tentationis tempore, hoc ipſum quòd compuncti fuerant*, facilè & citò *oblivisciuntur, ſicque ad perpetranda peccata* citò *redeunt, ac ſi hæc minimè planxiſſent.* Inde ergo, velut ex ſigno, Gregorius colligit, Spiritum Sanctum ad eos veniſſe per gratiam excitantem, ſed in ipſis manſionem non feciſſe per gratiam inhabitantem, quia redeunte tentationis tempore, ad peccata citò & facilè redeunt.

1315. Tertia ratio, prioris confirmativa, eſt quia omnis qui dignè recipit Sacramenta novi Teſtamenti, juſtus eſt, & Sanctus, juſtitiâ & Sanctitate

Novi

Novi Teſtamenti. Sed juſtitia & Sanctitas Novi Teſtamenti, non eſt fluxa, deſultoria & inſtabilis, ſed manſoria, ſtabilis & conſtans, ſaltem hoc ſenſu quòd facilè & citò non amittatur. Id enim probat primò locus Joannis proximè allegatus. Secundò comparatio juſti cum arbore ſecùs decurſus aquarum plantata de qua Pſalmo I. Vide ſuprà n. 396. Tertiò, Anthiteſis quam Regius Pſaltes ibidem facit inter juſtum & impium, per quam declarat, quòd juſtus facilè & citò non dejicitur à vento tentationis, ſicut impius. Vide ibidem. Quartò, comparatio hominis juſti cum Palma & Cedro Libani (quibus inter arbores nulla firmior adverſùs ventos & procellas) Pſalm. 91. *Juſtus ut Palma florebit, ſicut Cedrus Libani multiplicabitur.* Quintò, comparatio ejuſdem cum viro ſapiente, *qui ædificavit domum ſuam ſupra petram*, antitheſisque inter ipſum & virum ſtultum, *qui ædificavit domum ſuam ſuper arenam.* Matth. 7. Nemini quippe dubium, poſterioribus hiſce verbis impium deſignari, *qui audit verba mea, & non facit ea.* Prioribus verò Juſtum, *qui audit verba mea hæc, & non facit ea.* Hoc eſt enim quod facit omnis homo juſtus: Iſtud, quod facit impius. Sextò, idipſum probant Oracula ſequentia: *Juſtus in æternum non commovebitur* [ſaltem facilè & citò] Prov. 10. *Homo ſanctus in ſapientia manet ſicut ſol: Nam ſtultus, ut Luna mutatur.* Eccli. 27. *Qui timet Deum, faciet bona. . . . firmabitur in illo, & non flectetur.* Ibidem cap. 15. Probat & deſcriptio juſtitiæ Novi Teſtamenti, quam Apoſtolus facit Rom. 6. & Galat. 5., eamque opponit ſtatui Gentilium ante legem, & Judæorum ſub lege, quòd tam iſti, quàm illi concluſi fuerint ſub peccato. Juſtis verò novi Teſtamenti peccatum ampliùs non dominetur, quia mortui ſunt peccato, nec facilè adhuc vivunt in illo. Vide ſuprà n. 394. Unde etiam Auguſtinus in expoſitione quarumdam propoſitionum epiſt. ad Rom. Necnon in expoſit. c. 5. ad Galat. diſtinguens quatuor hominis ſtatus, *ante legem, ſub lege, ſub gratia, in pace*, in eo hominem

hominem ſub gratia diſtinguit ab homine antè legem & ſub lege, quòd homo ante legem, & ſub lege ſequatur concupiſcentiam : ſub gratia verò *tameſi* deſideria *quædam carnis adverſus Spiritum pugnant* [ait in priore loco] *ut eum ducant in peccatum, non tamen his conſentiens Spiritus*, QUONIAM EST FIXUS IN GRATIA ET CHARITATE, DESINIT PECCARE.

1315. Quarta ratio eſt, quia quiſquis Euchariſtiam fructuoſè recipit, Deum amore prædominante diligit. Talis namque amor ad fructuoſam requiritur Communionem, imo requiritur in omni juſto, verèque Chriſtiano, ùt infra probabitur. At qui Deum taliter amat, citò ab amico, per peccatum non diſcedit. Siquidem amor Dei, prædominans in corde ipſius, fortior eſt omni cupiditate, ipſamque velut victam & debilitatam, ſibi ſubjicit, impeditque ne hominem pertrahat in peccatum.

1316. Quinta ratio, eſt quia ad dignam communionem requiritur ſtatus gratiæ, & charitatis infuſæ. Hæc autem, ſecundum D. Thomam 3. p. q. 70. a. 4. *plus diligit Deum, quàm cupiditas millia auri & argenti.* Et Juſtus per charitatem in corde ſuo diffuſam, ſecundùm Auguſtinum, aliosque Patres, adeo roboratur, ut fortior in ipſo ſit charitas, quàm cupiditas. Unde, quamvis, remiſsâ *jam culpâ, remaneant in ipſo diſpoſitiones, ex præcedentibus actibus cauſatæ, quæ dicuntur peccati reliquiæ, remanent debilitatæ & diminutæ* (ait S. Thomas 3. p. q. 86. a. 5.) *itaut homini non dominentur*, ſed charitas illis dominetur. Et ideo homo juſtus, ùt Auguſtinus dicit Enchirid. 118. , *concupiſcit adverſus carnem fortiore robore charitatis, & quamvis ſit adhuc quòd homini repugnet in homine, nondum totâ infirmitate ſanatâ, ex fide tamen vivit, juſtèque vivit, in quantùm* facilè *non cedit malæ concupiſcentiæ, vincente delectatione juſtitiæ.* Ideo ergo juſto adverſus infirmatas & debilitatas peccati reliquias, per victricem charitatem taliter roborato, facilis non eſt in peccatum reditus. Cujus contrarium cùm recidivi noſtri experiantur, ſignum eſt ipſos

ipsos ad communionem dignè non accessisse.

1317. Sexta ratio, est quia charitas, per Spiritum Sanctum in corde justi diffusa, est habitus. Habitus verò juxta S. Thomam 1. 2. q. 49. a. 1. *est qualitas de difficili mobilis.* Quia ùt a. 2. ad 2. ait: *habitus dicuntur illæ qualitates, quæ secundùm suam rationem habent, quòd non de facili transmutentur . . . . ex quo patet, quòd nomen habitus diuturnitatem quamdam importat.* Igitur censendi non sunt in gratia & charitate ad S. Communionem accessisse, augmentumque ipsius communicando accepisse, qui non diu post Communionem peccata repetunt, eâ quâ ante facilitate, maximè cùm gratiam infusæ virtutes comitentur. *Homo verò impeditur per virtutes & dona à peccando*, ait S. Doctor 3. q. 62. a. 2. ad 2.

1318. Septima ratio est, quia habens habitum virtutis, *firmiter & immobiliter habet se in bono* (ait rursum S. Thomas 1. 2. q. 100. a. 9.) quia *firmitas propriè pertinet ad habitum.* Tametsi ergo habentes habitum charitatis, per eum impeccabiles non evadant (eo quòd charitas recipiatur in homine, secundùm conditionem hominis, quæ in statu viæ, flexibilis est in malum & bonum) habet tamen eam saltem firmitatem & immobilitatem in bono, ut ab eo facilè non recedat. Ab eo ergo facilè non recederent illi de quibus agimus, si in statu gratiæ & charitatis sacram Communionem reciperent.

1219. Octava ratio, est quia si recidivi nostri in statu gratiæ communicarent, habentes proinde habitum charitatis, aliasque virtutes infusas & dona: promptè & delectabiliter moverentur ad faciendum bonum, & declinandum à malo. At ipsi contrarium experiuntur. Ergo. Probatur major, quia ùt S. Thomas docet 1. 2. q. 109. a. 3. ad 1. charitas super naturalem *delectionem Dei, addit promptitudinem quamdam & delectationem, sicut habitus quilibet virtutis.* Et q. 110. ad 2. *illis quos Deus movet ad consequendum bonum supernaturale æternum, infundit aliquas formas, seu qualitates*, id est habi-

tus

CAPUT CVI.

Ad fructuosam Communionem, ultra statum gratiæ, usque adeò requiritur in sumente devotio actualis vel virtualis, mensque expurgata ab affectu ad peccata venialia, ut cum affectu illo, vel sine dicta devotione voluntariè suscipiens, gratiæ non suscipiat augmentum.

1321. ITA Sanctus Thomas in 4. dist. 12. a. 1. in respons. ad 3. quæstiunc. S. Bonaventura in Breviloq. p. 6. c. 9., Alexander de Ales, Paludanus, Silvester, Cajetanus, Nugnus, & ipsos referens Contensonus tom. 8. dissert. 4. cap. 1. specul. 3., insignis vitæ spiritualis Magister Taulerus, infrà referendus, Neesen de Eucharist. tract. 4. q. 5., Merbesius sum. Christ. p. 3. q. 10. & seqq., Franciscus Genet, Episcopus Vasionensis, Theol. Moral. tom. 3. tract. 5. cap. 11.

1322. Probatur primò ex Apostolo 1. Cor. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* Quæ verba Domini, Basilius l. 1. de Baptis. c. 3. sic interpretatur, ut non solùm Apostolus exigat probationem expurgantem à peccatis mortalibus, sed & eousque à venialibus, quousque id necessarium est, ad hoc ut homo se ostendat recolere memoriam mortis Christi, exhibendo se mortuum peccato, mundo, & sibimetipsi;

ſi ; Viventem autem Deo.... Paulus enim „ conteſtatur (inquit) Chriſtum Dominum nobis Corpus ſuum manducandum præcepiſſe, in perpetuam „ Paſſionis ſuæ commemorationem. Quia ſcilicet „ nunquam veriùs Chriſti memoriam recolimus, „ quàm cùm, juxta eundem Apoſtolum, recogitamus illum unum pro nobis omnibus mortuum, „ ut qui vivunt, non ſibi vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt ; atque adeo nos erga mortem ipſius religioſos, ac memores præſtando, vitæ noſtræ ſanctitate, & ſanctimoniâ, quàm qui non habet, & ad ſancta nihilominus accedit, horrendam „ ſibi damnationem acquirit. „ Et infrà ſanctimoniam illam explicans, dicit: „ oportere, ut quiſquis accedit ad Corpus & Sanguinem Domini, „ in commemorationem ejus qui pro nobis mortuus eſt, & reſurrexit, non ſolùm purus ſit ab „ omni mortali inquinamento carnis & ſpiritûs, ne „ judicium ſibi manducet & bibat : verùm etiam „ apertè, palamque oſtendat, ſe memoriam ejus „ recolere, qui pro nobis mortuus eſt, ac reſurrexit, exhibendo ſe mortuum quidem peccato, mundo, ac ſibi, viventem autem Deo, in CHRISTO-JESU, Domino noſtro. „ Aliàs (inquit) Corpus & Sanguinem ſumendo, „ nihil habat utilitatis „ .... Sed & otioſè & inutiliter edit & bibit.

1323. Horum verborum ſenſum ediſſeret nobis Illuminatiſſima Virgo Mediolanenſis, Sanctiſſimæ Memoriæ, dicta in ſæculo Virginia Negrya, in Clauſtro ſoror Angelica Paula Antonia, cujus epiſtolæ in Concilio Tridentino per R. P. Didaeum Laynez, Generalem Societatis, ad id à Legatis Concilii commiſſum, approbatæ fuerunt. Itaque Beata illa Virgo, cælitùs edocta, epiſt. 19. poſteaquam perſtrinxit eos, qui *ideo communicare renuunt, quia probè ſciunt, quod panem Angelorum frequenter manducando, ad vitam angelicam in terris agendam ſeſe adſtringunt*, addit *juxta Apoſtolum* numero præcedenti relatum, *ad ſacram menſam indignè accedere, non ſolùm eos qui accedunt in ſtatu peccati mortalis, verùm etiam eos, qui ad*

eam accedunt, nec Christi mortem annuntiant. Quippe nos docet magnus ille Apostolus, ab eo panem hunc indignè manducari, qui non dijudicat corpus Domini ipsius causâ mortui: Ex quo ipso adstringitur ad moriendum omni peccato, sibique-ipsi, & cupiditatibus suis ad stigmata Domini Jesu portandum in corpore suo, ad ea quæ desunt Passionem Christi adimplendum, & ad gloriandum in cruce ipsius, atque in infirmitatibus suis. Quodnam est autem judicium, quòd sibi manducat hujusmodi anima? De ea hic non loquor, quæ in mortali perseverat crimine, sed de ea quæ communicat, nec curat proficere in virtute, nec in perfectione progredi, sed in sua tepiditate, degenericque negligentiâ seipsam fovet. Audite S. Paulum prædicantem; ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles & dormiunt multi. Ipse est status hominum istorum, qui semper iidem manent, in passionibus sum ferventes, magni boni incapaces, debiles & fragiles, ignorantes & cæci, pigri & somnolenti, spiritu torpentes, absque servore, in tenebris ambulantes, nec unquam in virtute & perfectione proficientes. Dum conspicitis homines, qui Sacram Communionem à longo tempore recipiunt, nec solitum vivendi morem unquam mutant, hi sunt qui non annuntiant mortem Domini, cum sincero, ut oportet, desiderio sibimetipsis moriendi, ut vivat in ipis Christus. Siqua fortè eorum animas de eo cogitatio, vel desiderium aliquod subeat, evanidæ duntaxat cogitationes sunt, & imaginaria desideria: cùm non respondeant gratiæ Sacramenti, nec faciant quòd oportet ad consequendum id quòd desiderant. Ipsis namque satis est, quod tres vel quatuor lachrymulas, inter communicandum, ex oculis suis molliter exstillent. Et post tempus istud ad solitas redeunt ambitiunculas, ad suos affectus, ad laudis appetitiones, ad distractiones, ad vanitates, resque similes. Hactenus Illuminatissima illa Virgo, cujus animam Spiritus Sanctus divinis intelligentiis cumulatissimè perfudit. Non pudeat Jumores Casuistas audire Virginem, per quam locutus est Spiritus Sanctus, doceri non erubescant à Beata illa Puella, memores Hieronymum in opere contra Vigilantium dixisse:

non erubeſco illarum fidem, quæ primæ viderunt Dominum reſurgentem, quæ mittuntur ad Apoſtolos, quæ in multis à Domini Salvatoris Sanctis Apoſtolis commendatur. Confer ea que Baſilius dicit c. 107. infrà.

1324. Secundò, probatur ex Chriſoſt., qui ad dignam, fructuoſamque Cómunionem homil. 61. ad populum, contentus non eſt liberatione à mortali crimine, niſi conjuncta ſit cum ſanctitate: " cùm, inquit, Diaconus dicit, *Sancta Sanctis*, hoc dicit: ſiquis non " eſt ſanctus, non accedat. Non ſimpliciter dicit, " à peccatis purus, ſed ſanctus. Non peccatorum " tantùm liberatio, verùm & ſpiritûs præſentia ſanctum facit, & bonorum operum divitiæ, " & excluſio affectûs ad peccatum, etiam veniale. " Nolo vos tantùm (inquit) à cœno peccati (mortalis) " eſſe liberatos, verùm & candidos, ac ſplendidos. " Nam ſi Rex Babilonius ex captivitate deligens " adoleſcentes, pulchros ſpecie, & decoros aſpectu ſumplit, multò magis & nos ſanctæ Menſæ " aſſidentes Regiæ, ſpecie pulchros eſſe decet, aurum animæ mundum habentes, veſtem puram, " calceamenta regia, decorum animæ cultum, aureum ipſius ornatum &c. " Antè verò dixerat quòd " non Epiphania, vel Quadrageſima dignos " nos accedere facit, ſed animæ ſinceritas & puritas. Cum hac ſemper accede: ſine hac, nunquam. " Ait enim: *Quotieſcumque hoc feceritis, mortem Domini annuntiabitis* &c. Plura ex Chriſoſtomo infrà.

1325. Tertiò, probatur ex Auguſtino, ſerm. 244. de tempore, ſeu potiùs Cæſario Arelat. ſerm. 33. de caſtitate conjugal., ubi conjugatos increpans, poſt copulam conjugalem, voluptatis cauſâ exercitam communicantes, dicit eos ideò non excuſari, quòd talis copula non ſit niſi veniale peccatum. Nam [inquit] " nec nos dicimus, quia capitale peccatum eſt; ſed tamen ſi frequenter exerceatur, " & jejuniis vel eleemoſynis non redimatur, nimis immundam facit animam.... Et cùm nullus homo velit tunica ſordibus plena, ad Eccleſiam convenire, neſcio quâ conſcientiâ, cum " ani-

" ma per luxuriam „ (illam licèt nonnisì venialem) " inquinata, præsumit ad Altare accedere, non ti- " mens illud quod Apostolus dixit: qui enim man- " ducat Corpus, & sumit Sanguinem Domini in- " dignè, reus est Corporis & Sanguinis Domini. " Si enim erubescimus, & timemus Eucharistiam " manibus sordidis tangere; plus debemus timere, " ipsam Eucharistiam in anima polluta suscipere. An gratiæ augmentum ex sumptione Eucharistiæ accipit, qui Eucharistiam indignè accipit?

1226. Quartò, ex Gregorio Magno lib. 2. in 1. Reg. 1. " non saturantur ergo nisì famelici, qui à " vitiis perfectè jejunantes, divina Sacramenta per- " cipiunt in plenitudine virtutis. Et quia sine pec- " cato electi etiam viri esse non possunt, quid rest- " tat, nisì ut à peccatis, quibus eos humana fragi- " litas maculare non desinit, evacuari quotidie co- " nentur? Nam qui quotidie non exhaurit quod " deliquit, etsi minima sunt peccata quæ congerit, " paulatim anima repletur, aut meritò fructum ei " auferunt internæ saturitatis. Hâc repletione nos " evacuari Paulus insinuans, ait: *Probet se-ipsum* " *homo, & sic de Pane illo edat* . . . . Quid enim " est hoc loco probari, nisì evacuatâ peccatorum (etiam venialium, utì contextus demonstrat) " nequitiâ, se probatum ad Dominicam Mensam, " & purum exhibere? De repletis etiam (peccatis " venialibus) subdit: *qui enim manducat & bibit in-* " *dignè, judicium sibi manducat & bibit.* Qui ergo " quotidie delinquimus, quotidie ad pœnitentiæ la- " menta curramus, quia ipsa sola virtus est, quæ " evacuat quod in ventre animæ culpa coadunat.

1328. Quintò, ex S. Thoma, loco relato: " quia interdum absque mortali peccato, actualis " devotio impediri potest, cùm distractiones variæ " ipsam impediant, & peccata venialia virtutum " actum impediant: absque peccato mortali potest " effectus hujus Sacramenti impediri, ITA QUOD " ALIQUIS AUGMENTUM GRATIÆ NON CONSEQUA- " TUR: nec tamen reatum peccati mortalis incur-

ret,

ret, ſed fortè reatum peccati venialis, ex eo quòd „ imparatus accedat, & ſine devotione. In ſumente „ quippe (ùt ait 3. p. q. 80. a. 10.) „ requiritur, ut cum magna devotione & reverentia ad „ hoc Sacramentum accedat. „ Per venialia tamen, non ex affectu, ſed ex ſurreptione, licèt mens diſtrahatur, *non tollitur augmentum gratiæ*, ùt docet ibidem q. 79. a. 8.

1328. Sextò ex S. Bonaventura de præparat. ad Miſſam cap. 5. *proba teipſum, ex quanta charitate, & quali fervore accedis: non ſolùm enim mortalia vitanda ſunt, ſed etiam venialia peccata, quæ per negligentiam & otium multiplicata, & etiam per inconſiderationem ac per diſtractionem diſſolutæ vitæ, & malæ conſuetudinis, licèt non occidant animam, tamen reddunt hominem tepidum, gravidum & obnubilatum, & indiſpoſitum, & ineptum ad celebrandum, niſi dicti pulveres & ſtipulæ venialium, per afflatum ſpiritus & flammam charitatis ventilentur & conſumantur, exardeſcente igne cordis, ex conſideratione propriæ vilitatis. Ideo cave ne nimis tepidus & inordinatus accedas, & inconſideratus. Quia indignè ſumis, ſi non accedis reverenter, circumſpectè, & conſideratè. Unde Apoſtolus: judicium ſibi manducat & bibit. Quod apertiùs inſinuat, cum ſubdit dicens: ideo inter vos imbecilles multi, ſcilicet per fidei inconſtantiam; & infirmi id eſt gravi peccato ſauciati, & dormiunt multi ſcilicet per torporem & deſidiam, de qua ante.* Et in Breviloq. p. 6. cap. 9. *quoniam capacitas noſtra ad Chriſtum efficaciter ſuſcipiendum non eſt in carne, ſed in ſpiritu; non in ventre, ſed in mente; & mens Chriſtum non attingit, niſi per cognitionem & amorem, per fidem & charitatem, ita quòd fides illuminat ad recognitionem, vel recordationem; & charitas inflammat ad devotionem: ideo ad hoc quòd aliquis dignè accedat, oportet quòd ſpiritualiter comedat; & ſic Chriſtum per recordationem fidei maſticet, & per devotionem amoris ſuſcipiat, per quæ non in ſe transformet Chriſtum, ſed ipſe potiùs trajiciatur in ipſum myſticum corpus. Propter quòd manifeſtè colligitur, quòd qui*

tepidè, indevotè & inconsideratè accedit, judicium sibi manducat & bibit, quia tanto Sacramento contumeliam facit.

1329. Septimò, ex Authore Commentarii D. Anselmo attributi in 1. Cor. 11. *indignè manducat, non solùm qui non priùs per poenitentiam purgatus ad Sacramentum accedit*; sed & *indignè manducat, qui sine debita reverentia Eucharistiam percipit.* Et rursus *indignè manducat & bibit, qui vel aliquod grave peccatum, vel multa levia commisit, & . . . per poenitentiam non delevit.*

1330. Octavò, ex unctione Spiritûs Sancti excellenter illuminato Joanne Taulero serm. 1. in festo Sacrat. Sacram. *Si nosse cupis, utrum dignè hoc Sacramentum perceperis, vide si cor tuum magis abstractum sit ab omnibus extra Deum, & si vita quam ipsum in te operatum est, foris appareat, & operetur in exteriori homine tuo, in sensibus, in moribus, in conversatione, in verbis, in actibus tuis . . . . . Quod quisquis in se non sentit, sed potiùs cor suum vanitati, & otio deditum, ac vacuum, & extrinsecùs se dissolutum, ac levem in risu, in verbis, in cultu corporis, stoliditati quoque vacantem, ac potissimum per immoderatas sui recreationes perdentem tempus, & cor denique suum miserè negligentem invenit, atque sciens & sponte talis perseverat, ac nihilominus ad hoc reverendissimum accedit Sacramentum, magno se periculo exponit. Credite mihi, ùt stomachus cibum inconvenientem rejicit, sic Dominus Deus ejusmodi hominem ex ore suo, multòque præstaret ei non accedere.* Sic ergo accedendo, gratiæ augmentum non recipit, utì expressè dicit serm. 4. ejusdem festi: *multi enim cum venialibus culpis tepidè accedunt,* ET IDEO NIHIL REPORTANT GRATIÆ. *Quippe, quia ob multa, magnaque ipsorum impedimenta, nullus patet ad eos accessus: sicque vani, dissoluti, inanes, frigidi perseverant, nec aliquem referunt fructum; imò deficiunt potiùs.*

1331. Hoc tamen intelligendum est, & Taulerus revera intelligit de peccatis venialibus ex affectu,

sive

ſive quæ ibi perſeverantia ſeu inhærentia vocat. Duo enim diſtinguit peccatorum venialium genera : alia utique perſeverantia & inhærentia ; alia fluxa. Inhærentia ea vocat, *per quæ aliquis præpoſtero creaturarum amore irretitus, in illis ſenſuum voluptatem & delectationem principaliter quærit . . . . & iis delectationibus propter Deum mori renuit. . . . Unde hominum amicitias ſuperfluas, & vanas animi recreationes & levitates expetunt, cùm tamen in eis nec intendant, nec quærant, & multò minùs inveniant Dominum Deum, Creatorem ſuum. Iſti nimirum in mortalium peccatorum velut præcipitio ſunt conſtituti, jamque prope eſt, ut vel intus, vel foris, incomparabile eorumdem peccatorum damnum incurrant. Imò frequenter, antequam advertant, ipſi in multa gravia peccata collabuntur. Hæc ergo ſunt impedimenta perſeverantia effectus hujus Sacramenti & culpæ inhærentes. Cum quibus tamen multi, proh dolor ! ad Reverendiſſima Chriſti Sacramenta accedere non metuunt, ſuas nihilominus conſuetudines & modos retinentes, nec aliquid ex prædictis repudiare volentes. Cùmque hac de cauſa, nec Deum, nec Sancti Spiritûs intus ſentiant conſolationem, non magnopere id curant, ſed ſuis ſtudiis & conſuetudinibus inhærent, atque ad creaturas cum delectatione & amore ſe convertunt, ſicque nonnunquam quadraginta vel quinquaginta & eo amplius annos, ſub habitu ſancto, & opinione bona tranſigunt. Verùm utrùm iſti feliciter hinc deceſſuri & ad extremum ſalvandi ſint, vehementer incertum eſt : eo quòd fundus eorum ſponte, ſcienterque, diuturno quodam & inolito creaturarum amore & delectatione irretitus eſt, atque conſtrictus . . . . Siquis eos reprehendere voluerit, aut ſecùs inſtruere, eum errare affirmant. Fitque tandem, ut dum in iſtis perſeverant, impedimenta, id eſt peccata hæc inhærentia adeo in iis conſeneſcant, & in habitum quemdam convertantur, ut nullam inde conſcientiæ patiantur accuſationem, ſive remorſum. Iſta (dilectiſſimi) peccata, magna & fortia ſunt divini effluxûs ac operationis impedimenta, & quaſi denſa quædam antemuralia, nec poterunt, his ſubſiſtentibus, Sancti Spiritûs in anima ſua opera-*

operationem ſentire, quidquid etiam agant. Quantùm enim creaturæ implent, à tanto Deum cum gratia ſua abſcedere oportet,

1332. *Fluxa verò* (inquit) *& non inhærentia peccata ſunt, v. g. ſiquis nullius creaturæ inordinato amore captus detineatur, ſemperque ſe paratum inveniat ad relinquendum omnia, quæ certò ſciret Deum ab ipſo velle relinqui, qualiacumque etiam illa forent, vel homines, vel amici, vel bona temporalia. Interim tamen non tam ſtudioſè ſeipſum cuſtodit, ut meritò deberet, facilèque à natura & vitiis naturalibus . . . . . vincitur, ùt ab ira, à ſuperbia, à torpore & ignavia, à verborum levitate . . . . dum ſe illi offert occaſio . . . . Quamvis autem ex his vitiis interdum aliqua peccatis prioribus inhærentibus queant eſſe graviora, dum tamen ex infirmitate vel ſurreptione (non ex affectu) fiunt, multò quàm illa minùs impediunt. Quandoquidem fundus ipſe purus eſt, & tantùm per accidens malus. Siquis tamen in craſtinum, aut hodie acceſſurus, minùs ſe ab iis vitiis cuſtodiſſet, quòd ad divinam unionem attinet, multùm certè hanc ipſam impediunt, fiduciam minuunt, mentem diſtrahunt, & dilacerant, hominemque divini amoroſi influxûs, & coruſci luminis efficiunt incapacem*, nisì convenienti pœnitentiâ diluantur, utì poſteà explicat Doctor iſte illuminatiſſimus.

1333. De poſterioribus ergo venialibus iſtis, non ex affectu, ſed ex ſubreptione & fragilitate provenientibus (quæ juſtorum peccata vocantur) aſſertio noſtra non loquitur, ſed de prioribus, quæ ex affectu committuntur, cordique in tantùm inhærent, ut iis mori homo nolit, nec emendare curet, ſed negligat, de iisque efficaciter nunquam doleat. Quibus proinde obnoxius, abſque ſincera devotione, & cum voluntaria tepiditate Diviniſſimum Sacramentum recipit; nullum proinde fructum ipſius conſequitur.

1334. Sic intellectæ aſſertioni noſtræ ſiqui Noviores nondum acquieſcant, ſaltem acquieſcunt ſapientiſſimi Doctores n. 1321. relati. Et ſubſcribunt

è Societate Salazar trac. contra abuſum freq. Commun. c. 7. §. 1. c. 8. §. 7. & c. 13. §. 3. Perlinus ſacr. Conviv. diſt. 2. c. 6 Suffrenius anni chriſtiani p. 3. c. 9. §. 7. ubi ſic : *ſemel percipere Corpus Chriſti , cum veneratione ſingulariter debita, utilius & convenientius eſt , quàm centies cum irreverentia illud manducare. At quiſquis illud cum peccato veniali , & citra præparationem accipit , haud dubiè irreverenter accipit , & (juxta S. Anſelmum) indignam profectò Communionem , tametſi levem & venialem factitat , ideſt, non admittit peccatum lethale , cum eâ licèt præpoſterâ animi præparatione Euchariſtiam accipit.* Sed hiſce illuſtriora teſtimonia ſuprà dedimus , & ſequenti capite daturi ſumus. Sit itaque.

CAPUT CVII.

Allatis Patrum teſtimoniis , alia quædam adjiciuntur, atque ex iis eruuntur diſpoſitiones, quas ad dignam, fructuoſamque Communionem Sancti requirunt.

1335. ADJICITUR imprimis celebris locus ille Gennadii de dogmat. Eccleſ. c. 53. ubi ei *quem capitalia & mortalia poſt Baptiſmum* non gravant , communionem Dominicis ſuadet diebus , hâc conditione : *ſi tamen mens ſine affectu peccandi ſit* , ſine affectu utique venialiter peccandi, ùt colligitur ex antitheſi quam facit. Et hoc ſenſu addit ; *habentem adhuc voluntatem peccandi , gravari magis*

ri magis dico Eucharistiæ perceptione, quàm purificari.

1336. Secundò, adjicitur locus alius Basilii in Moral. reg. 80. c. 22. ubi à communicare volentibus exigit, *perficere sanctimoniam in timore Dei, & charitate Christi, neque habere maculam, aut rugam, aut aliud hujusmodi* (quod corrigere nolit, aut studiosè curet) *sed esse sanctum & immaculatum.* A quo procul absunt obnoxii venialibus ex affectu, sive perseverantibus & inhærentibus.

1337. Tertiò procul quoque absunt à perfectione quam S. Ambrosius requirit l. 9. in Luc. ubi verba ista Apostoli Hebr. 5. *perfectorum enim est solidus cibus* Eucharistiæ applicans, *esca* [inquit] *solidior est Corpus Christi*: esca proinde sanorum & perfectorum; non autem infirmorum, non curantium sanitatis & perfectionis studium: *ne infirmum validior cibus opprimat . . . . qui enim infirmus est, olus manducet.* Et rursus: *nemo cibum accipit Christi, nisi fuerit ante sanatus*, vel saltem seriò atque efficaciter studens sanitati.

1338. Quartò, absunt & ab illo fervore, ignitâque charitate & reverentiâ, quam Chrisostomus postulat homil. 24. in cap. decimum 1. ad Corinth. accedamus, inquit, *non sine fervore, & inflammata atque ignita charitate, ne in supplicium incurramus . . . . reverentiam multò majorem exhibeamus, quàm cum Magi procidentes adoraverunt Christum: ne, si temerè & inconsideratè accesserimus, carbones ignis super caput nostrum congeramus.* Imò vult, *eum, qui ad hoc Corpus accedit, esse sublimem, & tum terra nihil habere commune, neque deorsum trahi & serpere . . . . aquilarum enim, non gracilorum hæc est mensa.*

1339. Et quid D. Dionysius dicit? à sacrificii participatione excluduntur (inquit de Ecclesiast. hierarch. cap. 3.) *qui nondum soli Deo unicè adhærent, quique . . . . nondum omnino irreprehensibiles sunt, atque immaculati.* Non quòd ad dictam participationem exigat immunitatem ab omni omnino cul-

pa

pa veniali, omniſque creaturarum amore, etiam fluxo & volatico [hoc enim ſupra humanam fragilitatem eſt, & ALEXANDER VIII. meritò damnavit, damnando hanc propoſitionem : *arcendi ſunt à ſacra Communione, quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers*) ſed immunitatem ab affectu venialium, atque ab omni creaturarum amore inhærente & perſeverante, à quo quis ſe non ſtudeat corrigere. Nec vitam irreprehenſibilem atque immaculatam hoc ſenſu poſtulat Dionyſius, quòd expers ſit peccati venialis, etiam fluxi & volatici, ſed ſenſu quem Auguſtinus exprimit l. 2. de peccat. merit. c. 7. cùm dicit, *ideo* nonnullos meritò *irreprehenſibiles dici, quia ſeipſos veraciter reprehendunt.* Et perfect. juſt. c. 9. *ingredi ſine macula non abſurdè ille dicitur, non qui jam perfectus eſt, ſed qui ad ipſam perfectionem irreprehenſibiliter currit, carens criminibus damnabilibus, atque ipſa peccata venialia non negligens* corrigere, & *mundare eleemoſinis.* Quòd niſi fiat, peccata venialia non jam fluxa ſunt, & volatica, ſed perſeverantia & inhærentia, quorum affixivus amor à ſacris ſponſi amplexibus arcet, utì docet hom. 50. inter quinquaginta, dicens metuendum eſſe, ne peccata illa, *ſimul congregata, velut ſcabies, noſtrum decus ita exterminent, ut ab illius ſponſi, ſpecioſi formâ præ filiis hominum, caſtiſſimis nos amplexibus ſeparent, niſi medicamento quotidianæ pœnitentiæ deſiccentur.* Quia ſcilicet, dum ea pœnitentiæ quotidianæ medicamento deſiccare & emendare non curat homo, fiunt inhærentia & perſeverantia, tranſeuntque in affectum cordis. Et ideo hominem indignum reddunt divini illius Sponſi familiaritate, & (ùt Taulerus ait inſtitut. c. 2.) *Dei ab anima familiaritatem, quamdiu non emendantur, excludunt.* Indignum proinde reddunt, quem Sponſus ille cœleſtis oſculetur oſculo oris ſui, intrando in intima peccatoris ipſius per Euchariſtiæ perceptionem. Indignum ergo reddunt iſtâ perceptione; utpote quæ eſt oſculum, quo cœleſtis Sponſus oſculo oris ſui fidelem animam oſculatur.

1340. Et quomodò dignus eſſet familiaritate, amplexibus, & oſculo Sponſi cœleſtis, qui non accedit cum vera pietate, reverentia, devotione & pietate, & ſanctitate? Neque enim dignus eſt divina illa familiaritate, amplexibus & oſculo, qui ad Sacramentum tantæ pietatis ſine pietate accedit; ad Sacramentum tantæ devotionis ſine devotione; ad Sacramentum tantæ Majeſtatis, ſine reverentia; ad Sacramentum tantæ ſanctitatis, ſine cordis puritate & ſanctitate; imò cum voluntaria immunditie; ad Sacramentum commemorativum Paſſionis & Mortis Chriſti, ſine voluntate mortificandi quidquid in ſe vitioſum eſſe cognoſcit, Sponſoque diſplicere; ac per conſequens ſine voluntate moriendi totaliter peccato, mundo, & ſibimet ipſi, ut ſoli vivat Deo; ad Sacramentum denique perfectorum ſine ſtudio perfectionis, & ad Sacramentum infinitæ charitatis, ſine inflammata charitate; imò cum voluntaria tepiditate. Dum tamen Sacramentum hoc Salvator inſtituit, cùm *dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos*, atque ex infinita illa dilectione illud inſtituit.

1341. Meritò proinde accenſam & inflammatam charitatem Chriſoſtomus requirit n. 1338. vitam ſanctam, perfectam, ſublimem, idem ibidem, & n. 1324. ſicut & Hieronymus, explicans illud Zachar 9. *frumentum Electorum, & vinum germinans Virgines*: dicit enim, *hunc panem iis comedendum, qui in Chriſto robuſti ſunt* (non languidi, & tepidi, qui proficere non curant) *bibendumque hoc vinum ab his Virginibus, quæ ſunt Sanctæ corpore, & ſpiritu.* Necnon Theodoretus in c. 5. Cantic. exponens verba iſta: *comedite propinqui mei. Illi* (inquit) *propinqui, perfecti ſunt* [id eſt ſe perficere, atque à vitiis expurgare ſtudentes] *qui ejus imaginem inviolatam & incorruptam ſervant, quique ipſi uniri, non tepidè, & languidè, ſed ſummopere exoptant.* Similiter Gregorius ſupra n. 1326.

1342. Voluntatem moriendi totaliter peccato, mundo, ſibi, mortificandi proinde & corrigendi quidquid

quidquid Deo diſplicere cognoſcitur, ad ſoli Deo vivendum, requirit D. Baſilius n. 1322, Et Beata Virgo Angelica n. 1323.. Ubi & cordis puritatem, & ſanctimoniam uterque requirit. Sicut & cordis puritatem exigit Thomas à Kempis l. 4. de imitat. Chriſti c. 12. vitam irreprehenſibilem atque immaculatam, mentemque ſoli Deo adhærentem poſtulat D. Dionyſius n. 1339. Et D. Baſilius n. 1336.

1343. Denique magnam pietatem ac devotionem exigit Chriſoſtomus, locis citatis, & homil. 33. in Matth. *non videtis quantâ infantes animi alacritate mamillas arripiunt? quâ preſſione papillis infigunt labia? non minori cupiditate nos quoque ad hanc menſam accedamus. . . . imo verò majori deſiderio* &c. Enimverò ſacra Euchariſtia per modum cibi inſtituta eſt. Ideo namque ſub panis ſpecie porrigitur. At cibus non nutrit, nec auget, ſine vitali actu comedentis. Neque ergo Euchariſtia, ſine ſpirituali actu recipientis, ſeu devotione. Tametſi enim Sacramenta novæ Legis gratiam ex opere cauſent operato, tamen in adultis piarum diſpoſitionum exigunt apparatum. Nunquam enim adultis gratia infunditur ſine pio liberi arbitrii motu, ùt docet S. Thomas, & non niſi *ſecundùm propriam cujuſque diſpoſitionem & cooperationem*, ùt loquitur Tridentinum ſeſſ. 6. c. 7. Et hinc Chriſtianis, communicare volentibus, olim (ubi Gregorius teſtatur) altâ voce hæc verba Diaconus ingeminabat: *accedite cum fide, tremore, & dilectione.* Et 3. p. q. 80. a. 10. S. Thomas ait, in ſumente requiri, ùt *magna cum devotione & reverentia ad hoc Sacramentum accedat.* Enimverò, uui Chriſtum dignè & fructuoſè ſumamus, debemus ipſum, *non carne dumtaxat, ſed & mente ſuſcipere. Mens autem* [inquit S. Bonaventura ùt ſupra] *Chriſtum non attingit, niſi per cognitionem & amorem . . . . ideo ad hoc quòd aliquis dignè accedat, oportet quòd ſpiritualiter comedat, ut ſic Chriſtum per maſticationem fidei maſticet, & per devotionem amoris ſuſcipiat . . . . propter quod manifeſtè colligitur, quòd qui tepidè, indevotè & incon-*

& inconsideratè accedit, judicium sibi manducat. Quia ùt Chrisostomus ait homil. 66. ad populum : *dum Christum sic susceipimus, Christum traducimus, & quantùm in nobis est, fama & honore privamus.*

1344. Atqui venialia ex affectu omnes illas dispositiones impediunt, teporem causant, pietatem & devotionem extinguunt. Quia ùt S. Franciscus Salesius dicit in Philothea sua p. 1. cap. 22. *longè differunt peccatum veniale, & affectus peccati venialis. Venialia enim & levia peccata omnino vitare nunquam possumus; ipsorum verò affectu & amore carere omnino possumus. Et ideo amorem illum & affectum ex anima penitùs evellamus oportet, adeo ut nulli quantumvis levi peccato inhærendi voluntatem foveamus. Affectus enim illi veræ pietati penitùs contrarii sunt, animamque licèt lethali ictu non conficiant, gravissimè tamen saucient.* Quod ex hoc sacro Proverbio eleganter ostendit : *siquidem muscæ morientes* (inquit Sapiens) *perdunt suavitatem unguenti, hoc est muscæ, si in unguento minus hæreant, & illud obiter & strictim delibent, nihil ferè ex illo nisi quod absulerant, inficiunt. Si verò in unguento ipso immoriantur, præstantiam ejus & dignitatem extingunt atque in contemptum adducunt. Ita leviores culpæ, cùm in animam piam inciderint, si in ea diutiùs non hæreant, haud magnopere lædant : quod si in ea studio quodam & affectu permanserint, unguenti, hoc est sacræ devotionis suavitatem procul dubio extinguent.* Et hoc est quod Sanctum Thomam num. 1328. dicentem audivimus : *interdum, absque mortali peccato actualis devotio impediri potest.* Siquidem per venialia ex affectu, sive inhærentia, inducitur tepiditas, devotioni contraria, per quam homo indignus redditur Christi familiaritate, sacroque per Eucharistiam amplexu & osculo, sicut scriptum est : *quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo.*

1345. Et ista est causa, propter quam nullus innumerabilium Communionum effectus apparet in infinitis propè Sacerdotibus, quotidie celebrantibus absque conscientia peccati mortalis. Quos, post

decem

decem & ampliùs millia ſacrilegiorum, æquè v demus, imò plerumque magis in quacumque virtute tepidos, atque in initio, abſque eo quòd ullus in ipſis appareat novus fervor, ullum adauctæ gratiæ indicium. Cauſa [inquam] eſt, quia divinam Euchariſtiam tepidè accipiunt, non devotè; eo quòd ſtudium abjiciant proficiendi, ſolitaque ſua venialia emendandi, propter affectum illis inhærentem. Qui affectus ſi non obſtaret gratiæ augmento, quâvis in Communione recipiendo, poſt viginti ſaltem, vel triginta annos, aliqua iſtius augmenti indicia, & effectus apparerent. Quia, ùt benè arguit Cajetanus 3. p. q. 79. „ ſi qualibet ſumptione Euchariſtiæ „ (etiamſi nullus interior charitatis actus, ob mentis diſtractionem, vel tepiditatem interveniat) augeretur gratia infinitorum propè Sacerdotum, quos „ credimus verè in gratia celebrare, charitas in ipſis „ jam eſſet major intenſivè, quàm credi rationabile ſit: cùm tanta augmentatio charitatis, in tanta multitudine otioſa appareat. Quoniam nec extrà „ apparent actus illius, nec intùs in ſeipſis ipſi experiuntur actus ſimiles ferventiſſimæ charitatis. Et tamen „ certum eſt, quòd ſicut amor Dei non eſt otioſus, ſic „ operatur multò majora quàm prius, proportionaliter „ ſi multò major eſt. Et conſequenter ſi longè majora „ operari renuit, longè major charitas non eſt. Et „ tamen longè major ponitur eſſe in ſingulis celebrationibus „ licèt tepidè & ſine actuali, vel virtuali devotione factis. Signum eſt ergo quòd nullum divini iſtius Sacramenti fructum, nequidem gratiæ augmentum recipiant, qui ob affectum ad venialia, ſine actuali, vel virtuali devotione, & ſine ulla ſuæ perfectionis cura illud ſuſcipiunt.

1347. Eodem ferè modo arguit illuminatiſſima Soror Angelica num. 1324. laudata, quia innumeri ſunt, qui diviniſſimam Euchariſtiam, nedum ſingulis annis, ſed & ſingulis hebdomadibus, & ſæpiùs in hebdomada, ſine mortali recipientes crimine, *ſemper iidem manent, in paſſionibus ferventes, magni boni incapaces, debiles & fragiles, ignorantes & cæci,*

pigri & somnolenti, spiritu torpentes absque fervore, in tenebris ambulantes, nec unquam in virtute & studio perfectionis proficientes, etiam post mille Communiones, *nec solitum vivendi modum unquam mutant.* Quod argumento est, nullum ab ipsis ex tot Communionibus fructum recipi. Quia scilicet *non annuntiant mortem Domini cum sincero, ut oportet desiderio sibimet-ipsis moriendi, ut vivat in ipsis Christus.* Ad quod tamen omnem adstringi Christianum, omnem proinde Dominici Corporis participem, demonstrabitur capite sequenti.

CAPUT CVIII.

Internæ dispositiones n. 1342. 1343. 1344. *à Sanctis requisitæ, merè consilii non sunt, sed præcepti.*

1347. DE interna pietate ac devotione clamat innata ratio, eam debitam esse tantæ pietatis Sacramento. Clamant etiam SS. suprà relati, tepidos & indevotos eo dignos non esse. Clamat quoque Scriptura, dignos potiùs esse, quos Deus evomere incipiat ex ore suo.

1348. Cæteræ internæ dispositiones sunt mors spiritualis, quâ Sacramentum istud suscipiens mortuus sit peccato, mundo, sibimetipsi, ut soli vivat Deo; amor Dei accensus, saltem hoc sensu, quòd sit charitas proficiens; amor Dei hoc sensu purus, quòd mixtum non habeat affectum ad ullum, non solùm mortale, sed nec veniale peccatum. Has porro dispositiones quisquis asserit consilii esse, non præcepti, vel non satis considerat quòd dicit,

vel

vel non ſatis conſiderat Sanctorum expreſſiones, vel non ſatis reflectit, ſive ad obligationem ſolemnis profeſſionis, quâ quilibet Chriſtianus Deo ſe adſtrinxit in Baptiſmate, ſicut nec ad obligationem primi maximique mandati.

1349. Quòd enim ſuſcipiens hoc Sacramentum mortuus eſſe debeat peccato, mundo, & ſibiipſi, ut ſoli Deo vivat, non ſolùm de conſilio, ſed de præcepto, verba D. Baſilii c. 106. relata, perſpicuè demonſtrant, maximè juncta cum toto Baſilii contextu. Sic enim habet: „ quotieſcumque (inquit „ Apoſtolus) manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, do- „ nec veniat. Quid ſibi volunt hæc verba, *niſi ut* „ *edentes, & bibentes, perpetuò memores ſimus ejus* „ *qui pro nobis mortuus eſt, & reſurrexit*, atque ita „ diſcamus nobis eſſe neceſſarium (nota bene) in „ conſpectu Dei, & Chriſti ejus, cuſtodire tradi- „ tum ab Apoſtolo dogma, quo dicit: charitas „ Chriſti urget nos, judicantes hoc, quòd ſi unus „ pro omnibus mortuus eſt, oportet ergo omnes „ mortuos eſſe. Et unus pro omnibus mortuus eſt, „ ut & qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei qui „ pro ipſis mortuus eſt, & reſurrexit. Qui enim „ manducat carnem meam, & ſanguinem meum „ bibit, in æternam memoriam ejus qui pro nobis „ mortuus eſt, ac reſurrexit: memoriam verò iſtam „ non adimplet per imitationem obedientiæ Domini- „ cæ uſque ad mortem, juxta doctrinam Apoſtoli, „ in verbis quæ jam protuli [utique charitas Dei con „ ſtringit nos, æſtimantes hoc, quòd ſi unus pro „ omnibus mortuus eſt, & omnes mortui ſunt: quod „ in Baptiſmate profeſſi ſumus: & pro omnibus mor- „ tuus eſt, ut & qui vivunt, jam non ſibiipſis vi- „ vant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt, ac reſur- „ rexit] Communio nihil habet utilitatis, juxta ſen- „ tentiam Domini, dicentis: *Caro non prodeſt quid-* „ *quam. Imò accerſit ſibiipſi, qui talis eſt, judicium* „ (iterum nota) Apoſtolo quoque dicente: qui edit „ & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit, „

" non dijudicans corpus Domini. Non enim terri-
" bile tantùm judicium habet, qui cum carnis, ac
" ſpiritûs inquinamento, ad ſancta accedit indignè,
" ac per hoc reus fit Corporis & Sanguinis Domi-
" ni, ſed & qui negligenter & inutiliter edit ac bi-
" bit. Quia per memoriam ejus qui pro nobis eſt
" mortuus, & reſuſcitatus, non cuſtodit illud A-
" poſtoli: *conſtringit enim nos charitas Dei* (nota ly
" *conſtringit*) judicantes hoc, quòd ſi unus pro om-
" nibus mortuus eſt, igitur oportet mortuos eſſe
" omnes &c. Nam velut ſine conſcientia " (id eſt diſcretione, & judicioſa reflexione) " & inutiliter
" tale ac tantum bonum recipiendo, & ſine gratia-
" rum actione ad tantum myſterium accedendo "
(gratiarum utique actione in eo conſiſtente, quòd in recognitionem mortis ejus, ſpiritualiter mortui, ût ſuprà, ſoli ipſi vivamus) " judicium habet ſeg-
" nitiei. Cùm Dominus nec eos innoxios eſſe ſinat,
" qui verbum otioſum proferat, & vehementiùs quo-
" que otioſitatis judicium declaret, in eo qui talen-
" tum acceptum in otio & deſidiâ integrum ſerva-
" verat. Apoſtolus verò etiam tradiderit nobis, quòd
" & is qui bonum verbum prolatum, non ad ædi-
" ficationem fidei diſpenſat, contriſtet Spiritum
" Sanctum. Ita debemus etiam attendere, quòd
" ſit judicium ejus, qui indignè " (quia otiosè, inutiliter, & non ad finem moriendi peccato, mundo, ac ſibi, ut ſoli Deo vivat) " edit & bibit. Nam
" qui fratrem quoque per cibum contriſtat, à cha-
" ritate excidit, ſine qua magna quoque chariſma-
" ta & opera nihil proſunt. Quid ergo de eo di-
" cendum eſt, qui otiosè & inutiliter edere audet
" corpus, & bibere ſanguinem D. N. J.C., & hâc
" ratione plus aliquantum contriſtat, & infeſtat
" Spiritum Sanctum, dum ſine charitate illa veſci-
" tur, quæ urget, ut æſtimet ſe ſibiipſi non vive-
" re, ſed ei qui pro nobis mortuus eſt, ac reſur-
" rexit. Oportet igitur accedentem ad corpus, &
" ſanguinem Domini, ad rememorationem ejus,
" qui pro nobis mortuus eſt, & reſurrexit, non

ſolùm

ſolùm purum eſſe à quovis inquinamento carnis, „
& ſpiritûs, ne ad judicium edat & bibat, ſed & e- „
videnter oſtendere, & exprimere memoriam ejus „
qui pro nobis mortuus eſt, & reſurrexit, in eo „
quòd mortuus eſt peccato, mundo, ac ſibiipſi, „
& Deo vivit, in CHRISTO-JESU Domino „
noſtro. „

1350. Nimis perſpicua ſunt verba iſta, nec ullam patiuntur Caſuiſtarum juniorum cavillationem, ut ea poſſint ad ſolum conſilium detorquere: cùm Baſilius verbis expreſſiſſimis patenter exprimat obligationem tantam, ut nisì ſacra Communio ſumatur cum diſpoſitione, quam ibi verbis toties repetitis neceſſariam eſſe dicit, ipſi Communio ſit *inutilis*, & ſine ea communicans, *accerſat ſibi judicium & judicium terribile*; quod *judicium habebit ſegnitiei*. Quod *indignè edit & bibit*. Quod *contriſtat Spiritum Sanctum*. Quod *à charitate excidit*, quæ *urget & conſtringit nos*, accedere ad Corpus & Sanguinem Domini *ad rememorationem mortis ipſius*, *exprimere* proinde *memoriam ejus qui pro nobis mortuus eſt*, *in eo quòd mortui* ſimus *peccato*, *mundo*, *ac nobis-ipſis*, *& Deo vivamus*.

1351. Et ut obligationem iſtam, tot verbis adeo patentibus Baſilius non expreſſiſſet, ſatis expreſſiſſet, dicendo, quod vel in ipſo Baptiſmate profeſſi ſumus, nos fore mortuos peccato, mundo, & nobis-ipſis, ut non vivamus nobis, ſed ei qui pro nobis mortuus eſt. Neque enim ſapiens quiſquam dicere poteſt baptiſmalis profeſſionis obſervantiam conſilii eſſe, non præcepti.

1352. Obligatio proinde moriendi peccato, mundo, & ſibi, ut qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt, obligatio eſt omnium Chriſtianorum. Et ſi non eſt nisì conſilium, Chriſtus ſolùm factus eſt homo, ſolùm factus eſt Magiſter hominum, ut eis daret conſilia, non ut traderet præcepta. Omnia quoque Apoſtolorum documenta, conſilia erunt, non præcepta. Quid enim Chriſtus in Evangelio docet, nisì mori

peccato, mundo, & nobis-ipsis, ut non vivamus nisi Deo ?

1353. An Christianos ad moriendum peccato non obligat Apostolus, dum Rom. 6., dicit, quòd in Baptismo *mortui sumus peccato*, nec vivere ampliùs valeamus in illo ? *Qui enim mortui sumus peccato, quomodò adhuc vivemus in illo ? an ignoratis, quia quicumque baptizati sumus in Christo, in morte ipsius baptizati sumus ? consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem : ut quo modo Christus surrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus . . . . & ultra non serviamus peccato ?*

1354. An eosdem Salvator non obligat ad moriendum mundo, dum Joan. 15. declarat, ipsos non esse ampliùs de mundo : *de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo.* Et ideo mundi dilectionem ipsis usque adeo prohibet, ut per Jacobum Apostolum dicat : *quicumque voluerit amicus esse sæculi hujus, inimicus Dei constituitur* Jacob. 4. Et per Discipulum quem diligebat : *nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt : siquis diligit mundum, non est charitas Patris in eo.* 1. Joan. 2.

1355. An rursus eosdem ad sibi moriendum non obligat Salvator, dum ipsis odium sui præcipit, sicut & sui abnegationem, cum tanta emphasi, ut Luc. 14. dicat : *siquis . . . . non odit . . . . animam suam, non potest meus esse discipulus* ? Et apud eumdem c. 9. *dicebat ad omnes : siquis vult post me venire, abneget semetipsum* (absque ista ergo abnegatione nemo potest post Christum venire) & *tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet illam.* Quisquis ergo vult animam suam salvam facere, mori debet sibi-ipsi : aliàs salvam non faciet animam suam.

1356. Denique an non eosdem obligat ad non vivendum, nisi ei qui pro ipsis mortuus est, qui dicit 2. Cor. 5. *æstimantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt* [debito utique

utique, ſeu obligatione] & *pro omnibus mortuus eſt Chriſtus, ut & qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt, & reſurrexit.* Ubi Chriſoſtomus : *rationem ponit indubitatam, propter quam debitum hoc opus oſtendit.* Quam rationem poſuit ? *pro omnibus mortuus eſt Chriſtus, ut & qui vivunt, non ſibi vivant, ſed ei* &c. Quam rationem paulò aliter 1. Cor. 6. Apoſtolus expreſſerat, dicens : *non eſtis veſtri*, per conſequens vobis ipſis vivere non poteſtis. Quare ? *empti enim eſtis pretio magno.* Velut ergo ſervi emptitii, vivere debemus ei ſoli, qui tanto nos emit pretio ; magnoque iſti pretio renuntiat, ſeque ſervum tanto pretio emptum & redemptum negat, quiſquis jus adhuc prætendit ad vivendum ſibi-ipſi, & non ei ſoli qui tanto ipſum pretio redemit.

1357. Et eſſet-ne tolerabilis Chriſtianus, qui Filio Dei dicere auderet : „ ſcio Domine, quia „ per infinitam bonitatem tuam, tuique in me a- „ moris exceſſum, pœnam in te peccatorum meo- „ rum ſuſcepiſti, & exoluiſti, morte tuâ ignomi- „ niosâ, ab æterna me morte [peccando promerita] „ liberando Nec negare poſſum, decens & con- „ gruum eſſe, ut ei vivam, qui pro me mortuus „ eſt. Verùm ad hoc teneri, jugum foret barba- „ rum nimis & inhumanum. Confiteor quidem, „ quia meus non ſum ; utpote non corruptibilibus, „ auro & argento, ſed pretioſo Sanguine tuo re- „ demptus. Non ideo tamen agnoſco in me obli- „ gationem me tibi reddendi, velut emptitium ſer- „ vum, tametſi tanto pretio à te emptum, ideo- „ que jam ampliùs non meum. Quia exiſtimo, „ quòd eo non obſtante, abſque ingratitudine, & „ injuſtitia, me tibi negare poſſum. Et quamvis „ diffiteri non poſſim, eâ me conditione admiſſum „ in numerum diſcipulorum tuorum, ut memet- „ ipſum abnegarem, tibique adhærerem, & me „ odio haberem, denique ut mihi-ipſi moriendo, „ tibi ſoli viverem (neque enim ignoro profeſſio- „ nem iſtam à me ſolemniter in Baptiſmate factam „

eſſe) prætendo nihilominus, juribus prærogativisque frui Diſcipulorum tuorum, etiam jure ſedendi ad menſam tuam, abſque obligatione ad iſta, „ tametſi dixeris, qui manducat me, ipſe vivet „ propter me. Quia obligatio iſta videtur mihi nimium difficilis, ut ei me ſubjiciam. „ Eſſet-ne [inquam] piis auribus tolerabilis Chriſtianus, qui ſic alloqui auderet Redemptorem ? & an ſimile quod docere (utì reipſà docent recentiores quidam Caſuiſtæ) *docere eſt hoc, an occidere ? levare de terra, an præcipitare de cœlo* ? aiebat in ſimili Auguſtinus.

1358. Omnes itaque diſpoſitiones ſupradictæ ad dignam Communionem abſolutè neceſſariæ ſunt, ſaltem ſecundùm aliquem gradum, & tantò certiùs neceſſariæ ad dignam Communionem, quantò veriùs quòd neceſſariæ ſint ad vitam verè chriſtianam, ad quam haud dubiè tenetur, qui particeps eſſe vult Corporis & Sanguinis Domini. Debet enim Chriſti verus eſſe diſcipulus, ſecundùm illud : *apud te facio Paſcha cum Diſcipulis meis* Matth. 26. v. 18. Verus autem Chriſti Diſcipulus, verus Chriſtianus non eſt, nisì qui diſpoſitiones illas habet, ſeu habere ſeriò ſatagit, faciendo quod in ſe eſt, cum divina gratia, ut illas habeat. Neque enim verus Chriſtianus eſt, ſeu Chriſti diſcipulus, nisì qui peccato, mundo, & ſibi mortuus eſt, ut ſoli vivat Deo, nisì qui Deum ſuper omnia amat, & in iſto amore proficere ſatagit, nisì qui ſecundùm Evangelicas vivit regulas, quique proinde humilis eſt, devotus & mundo corde, mundatus proinde ſeu liber ab omni inquinamento, ſive ab affectu ad illud. Verus denique Chriſtianus non eſt, nisì qui ſanctus eſt, ſaltem ſecundùm aliquem gradum. Qui enim Chriſtianum dicit, Sanctum dicit, utì ex Apoſtolo, Baſilio, Chriſoſtomo oſtendi tom. 1. ubi hac de re plura videri poſſunt Prolegomeno 3. cap. 1. 2. 3. 4.

1359. Noli ergo turbari, dum legis vel audis, eas à Sanctis, antiquis & novis, diſpoſitiones ad dignam

dignam Communionem poſtulari, quæ ſublimem puritatem, charitatemque importare videntur. Neque enim volunt eas ad dignam Communionem abſolutè neceſſarias eſſe in omni ſua perfectione, altiſſimoque ſuo gradu, quaſi defectus altioris vel altiſſimi iſtius gradûs abſolutè deputetur ad culpam; ſed ſolùm neceſſarias eſſe ſecundùm aliquem gradum, cum ſincero deſiderio gradûs altioris. Alias proinde diſpoſitiones non poſtulant, nisì quæ neceſſariæ ſunt ad ſalutem, vitamque verè chriſtianam. Porro ſanctitas, ad ſalutem, vitamque verè chriſtianam neceſſaria, in duobus punctis conſiſtit; ad quæ omnes illæ diſpoſitiones reduci poſſunt. Duorum illorum primum eſt amor Dei prædominans, & ſuper omnia. Alterum eſt, conatus perpetuus magis magisque creſcendi in amore iſto. Amorem Dei ſuper omnia ratione utentibus abſolutè neceſſarium eſſe ad ſalutem, impius imò hæreticus ſit, qui neget. Videri poteſt S. Franciſcus Saleſius libro 10. de amore Dei c. 6. ubi excellenter explicat, qualis amor neceſſarius omnibus ſit ad ſalutem: „ noſter (inquit) in Deum amor, omnibus noſtris amoribus præponderare, & in omnibus noſtris affectibus regnare & dominari debet. Et hoc à nobis exigit Deus, ut noſter in ipſum amor altiores in corde noſtro radices agat, & in cor ipſum, quantumcumque eſt, imperium exerceat; cæteris amoribus noſtris ſit ſtudioſior, omnemque animam noſtram impleat; ſit generalior, & omnes facultates noſtras quantæcumque ſint ſanctis operationibus admoveat; ſit quoque excelſior, nullamque mentis noſtræ facultatem vacuam relinquat; ſit denique firmior & conſtantior, & omnem noſtram vim & vigorem exerceat. Et infra: eſt ſuprema illa dilectio . . . . & quiſquis Deum tali amore complectitur, præ ſe fert animam, totam vim ipſi Deo addictam & conſecratam, ſiquidem illi conſtitutum eſt, ſemper, & æternum, & paſſim Dei benevolentiam & amicitiam rebus omnibus anteferre, & in ea ſtare

" ſtare animi præparatione, quod totum terrarum
" orbem deſerat, ut debitum divinæ bonitati amo-
" rem ab omni peccato immunem retineat. Et,
" ut paucis dicam, amor eſt excellentiæ, vel ex-
" cellentia amoris, omnibus univerſim mortalibus,
" & ſingulis (ex quo ad rationis uſum pervenerint)
" imperati. Hic amor ſingulis ſufficit, ET OMNI-
" BUS AD ÆTERNAM SALUTEM NECESSARIUS
" EST. "

1360. Et quamvis amor iſte omnibus abſolutè neceſſarius non ſit in altiſſimo ſuo gradu, non ſic tamen cadit ſub præcepto ſecundùm aliquem gradum, ſeu menſuram, ut ſolùm ſit de conſilio ſecundùm altiorem gradum, ſed ſecundùm omnem ſui gradum perfectionemque, aliquo modo cadit ſub præcepto, etiam ſecundùm illum gradum, quem habebit in cœlo, ùt docent S. Auguſtinus, S. Bernardus, S. Thomas &c. Audi S. Thomam 2. 2. q. 184. a. 3. " per ſe eſſentialiter perfectio
" chriſtianæ vitæ conſiſtit in charitate; principaliter
" quidem ſecundùm dilectionem Dei; ſecundariò
" autem ſecundùm dilectionem proximi, de qui-
" bus dantur præcepta principalia Divinæ Legis ...
" non autem dilectio Dei & proximi cadit ſub præ-
" cepto ſecundùm aliquam menſuram, ita quòd id
" quod eſt plus ſub conſilio remaneat, ùt patet ex
" ipſa forma præcepti, quæ perfectionem demonſ-
" trat, cùm dicitur, diliges Dominum Deum
" tuum ex toto corde tuo (totum enim & perfectum
" idem ſunt, ſecundùm Philoſ. in 3. Phyſic.) Et
" cùm dicitur, diliges proximum tuum ſicut te-ip-
" ſum. Unuſquiſque enim ſe-ipſum maximè dili-
" git. Et hoc ideo eſt, quia finis præcepti charitas
" eſt, ùt Apoſtolus dicit 1. Timoth. 1. In fine
" autem non adhibetur aliqua menſura, ſed ſolùm
" in his quæ ſunt ad finem, ùt Philoſoph. dicit in
" 1. Polit. ſicut Medicus non adhibet menſuram
" quantùm ſanet, ſed quanta medicina, vel diæta
" utatur ad ſanandum. Et ad 2. perfectio divinæ
" dilectionis univerſaliter cadit ſub præcepto, ita
quòd

quòd etiam perfectio patriæ non excluditur ub iſto „ præcepto, ùt dicit Auguſtinus „ in lib. de per- „ fect. juſt. ante medium, ubi ſic: *cur ergo non præciperetur homini iſta perfectio, quamvis eam in hac vita nemo habeat?* nec habere poſſit in effectu [itaut affectus ſecundùm totum ſuum poſſe ſemper actualiter tendat in Deum) ſed in affectu ſeu deſiderio dumtaxat, & conatu.

1361. Quare [inquit Auguſtinus de mor. Eccleſ. cathol. cap. 7. & 89. *deinceps nemo ex me quæratſententiam meam, ſed potiùs audiamus oracula, noſtrasque ratiunculas divinis ſubmittamus affatibus. Videamus quemadmodum ipſe Dominus in Evangelio nobis præcipit eſſe vivendum. Audiamus ergo quem finem bonorum nobis, Chriſte, præſcribas, nec dubium eſt quin is erit finis, quo nos ſummo amore tendere jubes: diliges, inquit, Dominum Deum tuum. Dic mihi etiam, quæſo te, qui ſit diligendi modus? Vereor enim ne plus minùsve, quàm oportet, inflammer deſiderio & amore Domini mei. Ex toto, inquit, corde tuo. Non eſt ſatis: ex tota anima tua. Ne id quidem ſatis eſt ex tota mente tua. Quid vis ampliùs? Vellem fortaſſe, ſi viderem quid poſſet eſſe ampliùs.*

1362. Si quæras, quando iſta complebimus? Reſpondet Auguſtinus de Spir. & Lit. cap. ult. quòd non perfectè in hac vita, ſed in vita glorioſa: *hoc præceptum juſtitiæ, quo jubemur diligere Deum ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, in illa vita complebimus, cum videbimus facie ad faciem.* Ita etiam *S.* Bernardus ſerm. 50. iu Cant. & S. Thomas 2. 2. q. 44. a. 6.

1363. An ergo nobis imputatur ad culpam, quòd in hac vita perfectè non complemus? Non, inquit Auguſtinus ibidem, dummodò non negligamus in amore creſcere & proficere, nunquamque à proficiendo & creſcendo ceſſemus: *neque enim ſi nondum eſſe poteſt tanta dilectio in nobis, quanta illi cognitionis plenæ perfectæque debetur, jam culpæ deputandum eſt. Sed ideo nobis hoc etiam nunc præcep-*

tum

tum eſt, ut admoneremur, quid fide expoſcere, quo ſpem præmittere, & obliviſtendo quæ retro ſunt, in quæ anteriora extendere debeamus.

1364. Tametſi ergo Chriſtianis ad culpam non imputetur, ſi ad charitatis plenitudinem, perfectionemque hac in vita haud perveniant: duo tamen ipſis neceſſaria ſunt, non ſolùm ut digni ſint communione; ſed & ad hoc ut digni ſint Chriſtiani nomine. Primumque eſt Dei amor, uſque adeo inflammatus & accenſus, ùt amor iſte in omnes cordis affectus dominetur, itaut *non ſolùm Deum pluſquam vitam noſtram diligamus* (ait Saleſius ubi ſupra cap. 8.) *ſed & ipſum generaliter abſolutè, & abſque exceptione aliqua diligamus pluſquam omne quod diligimus, vel diligere poſſumus.* Siquidem hunc amorem *omnes amores noſtros vincere, & omnibus noſtris affectibus, regnantis in morem dominari neceſſe eſt*, ùt ait cap. 6.. Et *amor iſte ſingulis ſufficiens, cunctis neceſſarius eſt ad ſalutem*, ùt ibidem dicit. Et *veri homines eſſe non poſſemus, nisi inclinationem haberemus diligendi Deum pluſquam nosmetipſos; nec veri Chriſtiani, nisi inclinationem iſtam ad praxim* [modo ante dicto] *redigeremus*, cap. 10.

1365. Eo igitur ſaltem modo Dei amor in corde hominis Chriſtiani, dominari debet ſuper omnes affectus ipſius, ſicut amor pecuniæ dominatur in corde avari, amor honoris in corde ambitioſi, amor voluptatis in corde libidinoſi, amor vindictæ in corde vindicativi, itaut quemadmodum in ſæculi hominibus ordinariè animadvertimus amorem aliquem dominantem ſuper reliquos affectus ipſorum, amorem utique vel auri, vel honoris, vel voluptatis, vel vindictæ &c.; de iſtoque amoris dominio judicamus ex actionibus, conſiliis, occupationibus, & tota ſerie vitæ ipſorum, ſecundùm quod ſuas quiſque actiones, conſilia, occupationes, & vitam refert ad finem à ſe particulariter intentum, ad affectionemque illam, quæ in corde ipſius dominatur. Sic & multò magis Dei amor in corde hominis Chriſtiani dominari debet ſuper reliquos affectus ipſius,

ſus, itaut Dei dilectio præcipua ſit & Regina affectionum ipſius [aliàs non ſatisfacit obligationi primi maximiqúe mandati, quantùm ſufficit, & neceſſe eſt ad ſalutem] de iſtoque divini amoris ſuper reliquos affectus dominio judicamus ex actionibus, conſiliis, occupationibus, ac tota ſerie vitæ ipſius, ex hoc utique quòd actiones ſuas, conſilia, occupationes, totamque vitæ ſeriem ad Dei referat dilectionem.

1366. Cùm itaque dignus non ſit nomine chriſtiano, in cujus corde divinus amor non dominatur: multò minùs dignus eſt divino convivio, ſeu infiniti amoris Sacramento. Ad quod ideò Sancti docent, accedendum non eſſe ſine amore incenſo, inflammatâque charitate [ſenſu dicto] utpote in quo tam excellentem erga nos amorem Deum oſtendit.

1367. Secundùm neceſſarium ad hoc homo dignus ſit chriſtiani nomine, ac per conſequens neceſſarium, ut dignus ſit ſacrâ Communione, eſt diligens ſtudium inceſſanter procurandi iſtius divinæ dilectionis incrementum & profectum, ſive ſincerus conatus in ea indeſidenter creſcendi, proficiendique. Manifeſtè ſequitur ex dictis num. 1360. Ut enim ibi diximus, cùm Auguſtinus & Aquinas, verbis ibi relatis, aiunt Dei dilectionem nobis præcipi in tota ſua perfectione, etiam in altiſſimo ſuo gradu, non eo ſenſu ſic præcipi docent, quaſi in hac vita id quoad effectum perfectè complere debeamus [nec enim poſſumus] ſed hoc ſenſu quòd ad id inceſſanter tendere, & ſeriò conari debeamus, ſemper in iſta dilectione creſcendo, & proficiendo, & nunquam à profectu ceſſando. Quo certè ſenſu nihil extraordinarium Sancti illi exigunt, ſed id ſolùm quod (cum Sanctis omnibus, & cum Apoſtolo) ſpirituales omnes Magiſtri, omnes item Theologi tradunt, quòd utique nunquam intermittere liceat ſtudium perfectionis, & nemo fidelium, quamvis multùm profecerit, dicere poſſit, ſufficit mihi, ſed Apoſtolum imitando, *quæ retro ſunt obliviſcentes, ad ea*

quæ

quæ ſunt priora extendere debemus nos-ipſos, *ad deſtinatum perſequentes ad bravium ſupernæ vocationis Dei*, ſicut dicit ad Philipp. 3. Ut enim Auguſtinus apud Proſperum ſent. 134. *qui dixerit, ſufficit, remanſit, & hæſit in via ante finem, qui non perſeverabit uſque in finem.* Et eodem ſenſu, *tota vita Chriſtiani boni, deſiderium eſt*, ait rurſum Auguſtinus tract. 4. in epiſt. Joan. quatenus ſcilicet totâ vitâ ſuâ Chriſtianns deſiderare, eſurire, & ſitire debet majorem & majorem juſtitiam, perfectionemque, ſive majus, majusque divinæ dilectionis incrementum. Et eodem ſenſu Bernardus dicit, quòd *modus amandi Deum, eſt amare ſine modo*, quia divini amoris præceptum non eſt de diligendo Deo ſecundùm modum, gradum, vel menſuram, ſed omnem modum, gradum, menſuramque complectitur, nec Deum unquam in vita tam perfectè amare poſſumus, quin ad perfectiorem amorem aſpirare, tendere, & conari debeamus. Et ideo *poſt hanc vitam merces quidem perficiens redditur* (inquit Auguſtinus lib. de perfect. juſt. cap. 8.) *ſed eis tantùm, à quibus in hac vita ejuſdem mercedis meritum comparatur. Non enim ad ſaturitatem juſtitiæ, cùm hinc exierit, quiſquam perveniet, niſi ad eam, cùm hic eſt, eſuriendo, & ſitiendo, cucurrerit. Beati quippe qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam, quoniam ipſi ſatnrabuntur. Quamdiu ergo peregrinantes à Domino, per fidem ambulamus, non per ſpeciem . . . . . hæc eſt noſtra in ipſa peregrinatione juſtitia, ut ad illam perfectionem, plenitudinemque juſtitiæ (ubi in ſpecie decori ejus, jam plena & perfecta charitas erit) nunc ipſius curſus rectitudine, & perfectione tendamus, caſtigando corpus noſtrum, & ſervituti ſubjiciendo & eleëmoſynas, in dando beneficia, & dimittendis quæ in nos ſunt commiſſa peccatis, hilariter, & ex corde faciendo, & orationibus indeſinenter inſiſtendo. Et hoc faciendo in doctrina ſana, quâ ædificantur fides recta, ſpes firma, charitas pura. Hæc eſt nunc noſtra juſtitia, quâ currimus eſurientes & ſitientes ad perfectionem, plenitudinemque juſtitiæ, ut poſteà ſaturemur.* 1368.

1368. Iſta ſunt irrefragabilia principia, ſuper quibus immobiliter fundatur Theologia Sanctorum cap. 106. & 107. exhibita. Siquidem ex ipſis invictè probatur neceſſitas diſpoſitionum internarum, quas Sancti ad dignam poſtulant Communionem. Ad quam Chriſtiani eſſe debent *in charitate* ſuper alios affectus dominante *radicati & fundati* ſanctoque accenſi deſiderio in ea charitate jugiter creſcendi & proficiendi, diligenter ſtudentes, orationibus, mortificationibus, & aliis bonis operibus, uno verbo vitâ verè chriſtianâ, eamdem charitatem augere, perficereque, ſecundùm vires uniuſcujuſque, menſuramque donationis Chriſti, ad modum viatorum, ad patriam indeſinenter pro viribus proficiſcentium, tametſi non omnes æqualiter ſeu pari velocitate proficiſcantur (nec enim poſſunt) ſed alii velociùs, alii minùs velociter currant ad deſtinatum ſibi perfectionis bravium, ſecundùm menſuram gratiarum cuique conceſſarum. Neque enim Chriſtiano, quamlibet in charitate perfecto, ceſſare licèt ab ulteriori profectu, ùt ſuprà dixi.

1369. Quiſquis itaque taliter radicatus & fundatus eſt in charitate, ſanctoque deſiderio ac ſtudio inceſſanter in ea creſcendi, habet diſpoſitiones omnes ad dignam communionem à Sanctis requiſitas: verè enim *Sanctus* eſt [certo ſenſu] *perfectus* eſt; *ſine macula: irreprehenſibilis*; *mortuus peccato*, *mundo*, *ſibi*, *ſoli vivens Deo*; *aquila*, *non graculus*; *ſurſum habens cor*, *pius ac devotus*, *amoreque Dei puro & ſimplici*, tametſi nondum puriſſimo, *accenſus & inflammatus*. Verè (inquam) omnes prærogativas illas poſſidet, ſi non in gradu heroico & eminenti, ſaltem in gradu ad dignam Communionem ſufficienti. Habet quippe charitas (ſicut & aliæ virtutes) gradus ſuos, alios aliis eminentiores, ſublimioresque; nec ad ſalutem, dignamve Communionem, omnibus neceſſaria eſt in eminentiori, ſed in aliquo ſuo gradu. Unde primi maximique mandati *tranſgreſſionem evadit*, *qui quocumque modo perfectionem divinæ dilectionis attingit* [inquit Aquinas

nas 2. 2. q. 184. a. 3. ad 1.] *est autem infimus divinæ dilectionis gradus, ut nihil super eum, aut contra eum, aut æqualiter ei diligatur; à quo gradu perfectionis qui deficit, nullo modo implet præceptum.* Implet autem, quantùm necesse est ad salutem, qui sic Deum super omnia diligit, dilectione super omnes affectus ipsius dominante, ut in ea ipsa dilectione jugiter conetur proficere. Quilibet enim tenetur tendere ad perfectionem charitatis, ut idem S. Doctor tradit ibidem q. 186. a. 2. ad 2. faciendo utique quidquid boni potest, secundùm quod requirit conditio sui statûs. Isto namque modo implere tenetur id quod omnibus communiter dicitur Eccli. 9. *quodcumque facere potest manus tua, instanter operare*, ùt S. Doctor addit ibidem.

1370. Quòd autem supradictas prærogativas omnes possideat, quisquis modo dicto fundatus est in charitate, sanctoque desiderio in ea jugiter proficiendi, patet inductione. Est enim primò *sanctus*, utpote verus Christianus. Siquidem omnes veros Christianos sanctos vocat Apostolus Rom. 1. v. 7. 1. Cor. 1. v. 2. Ephes. 1. v. 1. Philipp. 1. v. 1. &c *Si enim Christiani omnes, & fideles baptizati in illo, Christum induerunt, si membra sunt facti Corporis ejus, & dicunt se sanctos non esse, capiti faciunt injuriam, cujus membra facta sunt* (inquit Augustinus in psal. 85.) *& sancta esse debent, secundùm illud, sancti estote, quia ego sanctus sum.* Levit. 11.

1371. Secundò est *perfectus*, sicut & tota plebs verè christiana, juxta illud Luc. 1. *parare Domino plebem perfectam.* Idque à Christianis omnibus Salvator exigit, dicens: *estote perfecti, sicut & Pater vester cœlestis perfectus est.* Et Jacobus Apostolus, *sitis perfecti, & integri, in nullo deficientes* Jac. 1. v. 4. Verùm perfectio ista absque imperfectione non est, atque ùt Augustinus dicit l. 3. ad Bonifac. c. 7. homo justus in hac vita sic perfectus nominatur, " ut ad ejus perfectionem pertineat, " etiam ipsius imperfectionis & in veritate cognitio,

& in

Verum, Hadrianus Cæs. [illegible]
[illegible] Cæsarem Trajanum, Nervæ Augusti
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Vespasiani
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Titi Cæsaris
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Domitiani
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Nervæ Cæsaris
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Trajani Parthici
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Hadriani
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Antonini
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Commodi
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Pertinacis
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Severi
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Caracallæ
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Getæ
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Macrini
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Heliogabali
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Alexandri
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Maximini
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Gordiani
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Philippi
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Decii
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Gallieni
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Claudii
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Aureliani
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Probi
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Cari
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Numeriani
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Diocletiani
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Maximiani
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Constantii
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Galerii
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Constantini
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Constantini
[illegible] Cæsarem Augustum, Divi Constantini

ſtra. Secundus, Cometa ſecundus ab occaſu ſecundæ ſtellæ. Tertius, Cometa tertius ab occaſu tertiæ ſtellæ. Quartus, Cometa quartus ab occaſu quartæ ſtellæ. Quintus, Cometa quintus ab occaſu quintæ ſtellæ. Sextus, Cometa ſextus ab occaſu ſextæ ſtellæ. Septimus, Cometa ſeptimus ab occaſu ſeptimæ ſtellæ. Octavus, Cometa octavus ab occaſu octavæ ſtellæ. Nonus, Cometa nonus ab occaſu nonæ ſtellæ. Decimus, Cometa decimus ab occaſu decimæ ſtellæ. Undecimus, Cometa undecimus ab occaſu undecimæ ſtellæ. Duodecimus, Cometa duodecimus ab occaſu duodecimæ ſtellæ. Decimustertius, Cometa decimustertius ab occaſu decimæ tertiæ ſtellæ. Decimusquartus, Cometa decimusquartus ab occaſu decimæ quartæ ſtellæ. Decimusquintus, Cometa decimusquintus ab occaſu decimæ quintæ ſtellæ. Decimusſextus, Cometa decimusſextus ab occaſu decimæ ſextæ ſtellæ. Decimusſeptimus, Cometa decimusſeptimus ab occaſu decimæ ſeptimæ ſtellæ. Decimusoctavus, Cometa decimusoctavus ab occaſu decimæ octavæ ſtellæ. Decimusnonus, Cometa decimusnonus ab occaſu decimæ nonæ ſtellæ. Vigeſimus, Cometa vigeſimus ab occaſu vigeſimæ ſtellæ. Vigeſimusprimus, Cometa vigeſimusprimus ab occaſu vigeſimæ primæ ſtellæ. Vigeſimusſecundus, Cometa vigeſimusſecundus ab occaſu vigeſimæ ſecundæ ſtellæ. Vigeſimustertius, Cometa vigeſimustertius ab occaſu vigeſimæ tertiæ ſtellæ. Vigeſimusquartus, Cometa vigeſimusquartus ab occaſu vigeſimæ quartæ ſtellæ. Vigeſimusquintus, Cometa vigeſimusquintus ab occaſu vigeſimæ quintæ ſtellæ. Vigeſimusſextus, Cometa vigeſimusſextus ab occaſu vigeſimæ ſextæ ſtellæ. Vigeſimusſeptimus, Cometa vigeſimusſeptimus ab occaſu vigeſimæ ſeptimæ ſtellæ. Vigeſimusoctavus, Cometa vigeſimusoctavus ab occaſu vigeſimæ octavæ ſtellæ. Vigeſimusnonus, Cometa vigeſimusnonus ab occaſu vigeſimæ nonæ ſtellæ. Trigeſimus, Cometa trigeſimus ab occaſu trigeſimæ ſtellæ. Trigeſimusprimus, Cometa trigeſimusprimus ab occaſu trigeſimæ primæ ſtellæ. Trigeſimusſecundus, Cometa trigeſimusſecundus ab occaſu trigeſimæ ſecundæ ſtellæ. Trigeſimustertius, Cometa trigeſimustertius ab occaſu trigeſimæ tertiæ ſtellæ. Trigeſimusquartus, Cometa trigeſimusquartus ab occaſu trigeſimæ quartæ ſtellæ. Trigeſimusquintus, Cometa trigeſimusquintus ab occaſu trigeſimæ quintæ ſtellæ. Trigeſimusſextus, Cometa trigeſimusſextus ab occaſu trigeſimæ ſextæ ſtellæ. Trigeſimusſeptimus, Cometa trigeſimusſeptimus ab occaſu trigeſimæ ſeptimæ ſtellæ. Trigeſimusoctavus, Cometa trigeſimusoctavus ab occaſu trigeſimæ octavæ ſtellæ. Trigeſimusnonus, Cometa trigeſimusnonus ab occaſu trigeſimæ nonæ ſtellæ. Quadrageſimus, Cometa quadrageſimus ab occaſu quadrageſimæ ſtellæ. Quadrageſimusprimus, Cometa quadrageſimusprimus ab occaſu quadrageſimæ primæ ſtellæ. Quadrageſimusſecundus, Cometa quadrageſimusſecundus ab occaſu quadrageſimæ ſecundæ ſtellæ. Quadrageſimustertius, Cometa quadrageſimustertius ab occaſu quadrageſimæ tertiæ ſtellæ. Quadrageſimusquartus, Cometa quadrageſimusquartus ab occaſu quadrageſimæ quartæ ſtellæ. Quadrageſimusquintus, Cometa quadrageſimusquintus ab occaſu quadrageſimæ quintæ ſtellæ. Quadrageſimusſextus, Cometa quadrageſimusſextus ab occaſu quadrageſimæ ſextæ ſtellæ. Quadrageſimusſeptimus, Cometa quadrageſimusſeptimus ab occaſu quadrageſimæ ſeptimæ ſtellæ. Quadrageſimusoctavus, Cometa quadrageſimusoctavus ab occaſu quadrageſimæ octavæ ſtellæ. Quadrageſimusnonus, Cometa quadrageſimusnonus ab occaſu quadrageſimæ nonæ ſtellæ. Quinquageſimus, Cometa quinquageſimus ab occaſu quinquageſimæ ſtellæ. Quinquageſimusprimus, Cometa quinquageſimusprimus ab occaſu quinquageſimæ primæ ſtellæ. Quinquageſimusſecundus, Cometa quinquageſimusſecundus ab occaſu quinquageſimæ ſecundæ ſtellæ. Quinquageſimustertius, Cometa quinquageſimustertius ab occaſu quinquageſimæ tertiæ ſtellæ. Quinquageſimusquartus, Cometa quinquageſimusquartus ab occaſu quinquageſimæ quartæ ſtellæ. Quinquageſimusquintus, Cometa quinquageſimusquintus ab occaſu quinquageſimæ quintæ ſtellæ. Quinquageſimusſextus, Cometa quinquageſimusſextus ab occaſu quinquageſimæ ſextæ ſtellæ. Quinquageſimusſeptimus, Cometa quinquageſimusſeptimus ab occaſu quinquageſimæ ſeptimæ ſtellæ. Quinquageſimusoctavus, Cometa quinquageſimusoctavus ab occaſu quinquageſimæ octavæ ſtellæ. Quinquageſimusnonus, Cometa quinquageſimusnonus ab occaſu quinquageſimæ nonæ ſtellæ. Sexageſimus, Cometa ſexageſimus ab occaſu ſexageſimæ ſtellæ. Sexageſimusprimus, Cometa ſexageſimusprimus ab occaſu ſexageſimæ primæ ſtellæ. Sexageſimusſecundus, Cometa ſexageſimusſecundus ab occaſu ſexageſimæ ſecundæ ſtellæ. Sexageſimustertius, Cometa ſexageſimustertius ab occaſu ſexageſimæ tertiæ ſtellæ. Sexageſimusquartus, Cometa ſexageſimusquartus ab occaſu ſexageſimæ quartæ ſtellæ. Sexageſimusquintus, Cometa ſexageſimusquintus ab occaſu ſexageſimæ quintæ ſtellæ. Sexageſimusſextus, Cometa ſexageſimusſextus ab occaſu ſexageſimæ ſextæ ſtellæ. Sexageſimusſeptimus, Cometa ſexageſimusſeptimus ab occaſu ſexageſimæ ſeptimæ ſtellæ. Sexageſimusoctavus, Cometa ſexageſimusoctavus ab occaſu ſexageſimæ octavæ ſtellæ. Sexageſimusnonus, Cometa ſexageſimusnonus ab occaſu ſexageſimæ nonæ ſtellæ. Septuageſimus, Cometa ſeptuageſimus ab occaſu ſeptuageſimæ ſtellæ. Septuageſimusprimus, Cometa ſeptuageſimusprimus ab occaſu ſeptuageſimæ primæ ſtellæ. Septuageſimusſecundus, Cometa ſeptuageſimusſecundus ab occaſu ſeptuageſimæ ſecundæ ſtellæ. Septuageſimustertius, Cometa ſeptuageſimustertius ab occaſu ſeptuageſimæ tertiæ ſtellæ. Septuageſimusquartus, Cometa ſeptuageſimusquartus ab occaſu ſeptuageſimæ quartæ ſtellæ. Septuageſimusquintus, Cometa ſeptuageſimusquintus ab occaſu ſeptuageſimæ quintæ ſtellæ. Septuageſimusſextus, Cometa ſeptuageſimusſextus ab occaſu ſeptuageſimæ ſextæ ſtellæ. Septuageſimusſeptimus, Cometa ſeptuageſimusſeptimus ab occaſu ſeptuageſimæ ſeptimæ ſtellæ. Septuageſimusoctavus, Cometa ſeptuageſimusoctavus ab occaſu ſeptuageſimæ octavæ ſtellæ. Septuageſimusnonus, Cometa ſeptuageſimusnonus ab occaſu ſeptuageſimæ nonæ ſtellæ. Octuageſimus, Cometa octuageſimus ab occaſu octuageſimæ ſtellæ. Octuageſimusprimus, Cometa octuageſimusprimus ab occaſu octuageſimæ primæ ſtellæ. Octuageſimusſecundus, Cometa octuageſimusſecundus ab occaſu octuageſimæ ſecundæ ſtellæ. Octuageſimustertius, Cometa octuageſimustertius ab occaſu octuageſimæ tertiæ ſtellæ. Octuageſimusquartus, Cometa octuageſimusquartus ab occaſu octuageſimæ quartæ ſtellæ. Octuageſimusquintus, Cometa octuageſimusquintus ab occaſu octuageſimæ quintæ ſtellæ. Octuageſimusſextus, Cometa octuageſimusſextus ab occaſu octuageſimæ ſextæ ſtellæ. Octuageſimusſeptimus, Cometa octuageſimusſeptimus ab occaſu octuageſimæ ſeptimæ ſtellæ. Octuageſimusoctavus, Cometa octuageſimusoctavus ab occaſu octuageſimæ octavæ ſtellæ. Octuageſimusnonus, Cometa octuageſimusnonus ab occaſu octuageſimæ nonæ ſtellæ. Nonageſimus, Cometa nonageſimus ab occaſu nonageſimæ ſtellæ. Nonageſimusprimus, Cometa nonageſimusprimus ab occaſu nonageſimæ primæ ſtellæ. Nonageſimusſecundus, Cometa nonageſimusſecundus ab occaſu nonageſimæ ſecundæ ſtellæ. Nonageſimustertius, Cometa nonageſimustertius ab occaſu nonageſimæ tertiæ ſtellæ. Nonageſimusquartus, Cometa nonageſimusquartus ab occaſu nonageſimæ quartæ ſtellæ. Nonageſimusquintus, Cometa nonageſimusquintus ab occaſu nonageſimæ quintæ ſtellæ. Nonageſimusſextus, Cometa nonageſimusſextus ab occaſu nonageſimæ ſextæ ſtellæ. Nonageſimusſeptimus, Cometa nonageſimusſeptimus ab occaſu nonageſimæ ſeptimæ ſtellæ. Nonageſimusoctavus, Cometa nonageſimusoctavus ab occaſu nonageſimæ octavæ ſtellæ. Nonageſimusnonus, Cometa nonageſimusnonus ab occaſu nonageſimæ nonæ ſtellæ. Centeſimus, Cometa centeſimus ab occaſu centeſimæ ſtellæ.

CAPUT CIX.

Occurritur argumentis , quæ à junioribus Caſuiſtis objiciuntur contra ea quæ ex Sanctorum Theologia diximus cap. 106. 107. & 108.

1377. OBJICIES primò Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 7. explicans Apoſtoli verba, *probet autem ſe-ipſum homo*, probationem iſtam conſiſtere declarat, in eo quod *nullus ſibi conſcius mortalis peccati , quantumvis ſibi contritus videatur , abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione , ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat.* Alia igitur in conſcio peccati mortalis, ad ſacram Communionem ſuſcipiendam, probatio ſecundùm Tridentinum non requiritur, nisì reconciliatio cum Deo, gratiæque per mortale peccatum amiſſæ recuperatio, per ſacramentalem confeſſionem. Non requiritur ergo devotio, nec aliæ illæ diſpoſitiones, de quibus agunt Sancti à nobis laudati.

Reſpondeo primò, ſuper ruïnoſo iſto fundamento Juniores Caſuiſtas ſuperædificaſſe paradoxas illas, abſurdasque propoſitiones cap. 5. §. 5. recenſitas. Et reverà conſectariæ ſunt ex iſto ipſorum principio, quo prætendunt ad dignam fructuoſamque Communionem, in iis qui lapſi ſunt in mortalia crimina, ſolùm requiri ſtatum gratiæ, maximè ſi gratia, etiam poſt enormia crimina, facilè recuperabilis ſit, veraque converſio, ad ipſius recuperationem neceſſaria, facilis ſit, nec multo egeat tempore, vel labore, ipſisque ſe converſos afferenti-

bus, quamlibet frequenter relapſis, & conſuetudinariis, Confeſſarius credere debeat, in ſoloque verbo ipſorum ſtatim ipſos abſolvere, nisi manifeſta ratio, diſtincta à frequenti, facili & feſtino relapſu, appareat in contrarium. Si enim hæc vera ſint, propoſitiones illæ ſuapte ſponte fluunt, utì oſtendimus cap. 6. Conſuetudinariique & recidivi, non obſtante quotidianò in eadem gravia relapſu, quotidie abſolvi poterunt, poſt confeſſionemque & abſolutionem, nedum ſemel in hebdomada, ſed & quotidie communicare poterunt. Quod profectò nimis laxum eſt, & contra unanimem ſenſum Sanctorum omnium. Nimis proinde probat objectio. Ad quam in forma.

1378. Reſpondeo ſecundò negando antecedens: quia Tridentinum ſolùm declarat, *eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus, ſibi conſcius peccati mortalis, abſque præmiſſa confeſſione ſacramentali, ad ſacram Euchariſtiam accedat.* Ex quo non magis inferri poteſt eam probationem ſufficere, vel probationem, de qua Apoſtolus, in hoc ſolum conſiſtere, quam ex eo quòd probatio per ſacramentalem confeſſionem neceſſaria ſit conſuetudinario, etiam Sacerdoti eâdem horâ relapſo, inferri queat, probationem ipſius, de qua Apoſtolus in hoc ſolùm conſiſtere, ipſumque proinde ſtatim poſt confeſſionem adulterii, vel indicibilis peccati, eâdem horâ commiſſi, ad Altare accedere poſſe. Quod certiſſimè non ſequitur: cùm longè aliud ſit, probationem per confeſſionem ipſi neceſſariam eſſe, aliud ipſi ſufficientem eſſe. Neque enim hoc ipſo quòd aliquid neceſſarium eſt ad dignam Sacramenti ſuſceptionem, ad eam eo ipſo ſufficiens eſt. Aliàs ad dignam Sacramenti Pœnitentiæ ſuſceptionem contritio ſine confeſſione ſufficeret. Videri poteſt Perlinus, è Soc. Jeſu Coloniæ olim S. Th. Profeſſor, ſacri convivii diſt. 2. c. 6. ubi oſtendit, inanem eſſe illam ex Tridentino objectionem, neque ex eo quòd Tridentinum aſſerat, indignè communicare illum, qui lethalis ſibi criminis conſcius, abſque

abſque confeſſione communicat, rectè colligi, dignè communicare, qui ſine conſcientia illius communicat. Quia *malum ex quolibet defectu*, *bonum ex integra cauſa*, ùt omnes ſciunt. Tridentinum itaque ſolùm ibi determinavit controverſiam, quæ tunc erat, an utique, datâ copiâ Confeſſarii, neceſſariò præmittenda foret confeſſio? an ſufficeret contritio? an verò, ultra contritionem, confeſſionemque, ad dignam fructuoſamque Communionem, inſuper requireretur devotio, vel aliqua alia diſpoſitio, tunc controverſia non fuit, nec proinde Tridentinum ex profeſſo determinavit. Solùm in favorem aſſertionis noſtræ, obiter dixit, accedendum *cum magna reverentia*, *& ſanctitate.*

1379. Objicies ſecundò, cõmunicare eſt manducare. Atqui ad fructuosè manducandum, ſolùm requiritur uſus vitæ. Igitur ad fructuosè communicandum ſolùm requiritur uſus, ſeu poſſeſſio gratiæ, quæ eſt vita ſpiritualis animæ.

Reſpondeo negando minorem, ſi cibus valde ſubſtantialis ſit, & ſtomachus valde debilis, vel aliàs ad eum indiſpoſitus. Tunc enim magis obeſt, quàm prodeſt, ſecundùm Medicorum aphoriſmum: *impura corpora, quò magis nutris, eò magis lædis.* Et ideo convaleſcentium victus non eſt idem qùi ſanorum, ſed ùt Galenus ait lib. 7. method. medend. cap. 6. *eſt convaleſcentium victus ratio media quædam inter eam quæ ſanorum propria eſt, & quæ ægrotantium.* Cavendum proinde à nimis valida qualitate, vel nimiâ quantitate alimenti ipſorum. Sacra verò Euchariſtia cibus eſt ſanorum & validorum. Unde Ambroſius: *nemo accipit cibum Chriſti, nisi fuerit ante ſanatus.* Et Apoſtolus Hebr. 5. *Perfectorum eſt ſolidus cibus. Qui* autem *infirmus eſt, olus manducet. Ne infirmum* (ait Ambroſius) *validior cibus opprimat.* Et ſicut dum Medicus animadvertit validum alimentum infirmo non prodeſſe, illud ipſi debet ſubtrahere, donec ſtomachus à malignis humoribus, qui ſuperſunt, per remedia purgatus fuerit, & ad alimentum iſtud diſpoſitus; ſic dum Medicus ſpiritua-

ſuperſtitioſa, & ſuperſtitioſa religioſa, ſed ſuperſtitioſa ſuperſtitioſa, & religioſa religioſa. Quæ ſententia ſi ſimplicem ſuperſtitionem, & ſimplicem religionem ſpectet, falſa eſt: ſi ſuperſtitionem, & religionem, quæ ſuperſtitioſa ſit, falſa eſt: ſi ſuperſtitionem, & religionem, quæ ſuperſtitioſa ſit, ſuperſtitioſa eſt, falſa eſt: ſi ſuperſtitionem, & religionem, quæ religioſa ſit, religioſa eſt, falſa eſt

Ἀπόστολος, ἐκ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, ἀδελφὸς Ἀνδρέου καὶ Πέτρου, ὁ καὶ ἐπιστολὴν καθολικὴν καταλιπών. Ἐκήρυξε δὲ τοῖς ἐν Ἀσίᾳ Ἕλλησιν, ἐν Ἱεραπόλει τῆς Φρυγίας ἐπισκοπήσας, καὶ ἐκεῖ μαρτυρίου τυχὼν ἐν τῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς Τραϊανοῦ βασιλείας, ἐν ᾧ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων ἐμαρτύρησεν. Ἔθαπτε δὲ αὐτὸν ἡ Ἱεράπολις ἐν τῷ Κατωτάτῳ τῆς πόλεως, ἐν ᾧ καὶ Φιλίππου τῶν θυγατέρων ἡ μία ἐτέθαπτο· ἡ δὲ ἑτέρα ἐν Ἐφέσῳ ἐτάφη. Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ Φίλιππος ὁ ἀπόστολος ἐτάφη, ἐν τῷ Βατικανῷ, ἐν τῷ τόπῳ τῷ ἐγγὺς τοῦ Ἀπολλωνάρεως, ἐν ᾧ καὶ Πέτρος ὁ ἀπόστολος ἐτάφη. Ἐν δὲ τῇ Ἱεραπόλει τῆς Φρυγίας ἐτάφη Φίλιππος ὁ ἀπόστολος,

Digitized by Google

cum augmento iſto, quàm cum gratia ipſa) ſed ſolùm ex inſtitutione Dei, qui haud dubiè ſic inſtituere potuit hoc Sacramentum, ut deficiente dictâ conditione [licèt ob fragilitatem hominum, nonnisi ſub veniali requiſita] Sacramentum hoc non prodeſſet ad gratiæ augmentum. Sic autem de facto inſtituiſſe, ſuperiùs adducta probant argumenta.

CAPUT CX.

Ad prudenter judicandum, num quis habeat diſpoſitiones ad dignam Communionem requiſitas, præſertim charitatem, de qua n. 1360. 1361. 1362. 1365. 1366. 1367. *&* 1368. *non tam attendendum quid dicat, quàm quid faciat, nec tam ad ſteriles cogitationes inefficacia deſideria, momentaneas & ſenſibiles affectiones, quàm ad opera, mores, vitam, ſeu ſeriem vitæ ipſius.*

1386. HANC regulam veritas tradit primò, dum Matth. 7. dicit: *à fructibus eorum cognoſcetis eos.* Eſt proinde regula immobilis veritatis: ſiquidem *Cœlum & terra tranſibunt, verba autem mea non præteribunt.* Matth. 24. Eandem regulam confirmat Luc. 6. *unaquæque arbor de fructu ſuo*, non de foliis verborum, inanium deſideriorum, momentaneorum & ſenſibilium affectionum, *cognoſcitur.* Vide dicta cap. 30. 31. & 32. Ubi regulam illam evangelicam pluribus illuſtravimus.

1387. Secundò, dum Joan. 14. ait: *qui habet man-*

mandata mea, & ſervat ea, ille eſt qui diligit me.... Qui non diligit me, ſermones meos non ſervat.

1388. Tertiò, dum per dilectum Diſcipulum ſuum 1. Joan. dicit: *ſi dixerimus, quoniam ſocietatem habemus cum eo, & in tenebris ambulamus* (id eſt tenebrarum opera facimus) *mentimur & veritatem non facimus.* Et cap. 2. *in hoc ſcimus, quoniam cognovimus eum, ſi mandata ejus obſervemus? Qui dicit ſe noſſe eum* (notitiâ practicâ & affectivâ) *& mandata ejus non cuſtodit, mendax eſt, & in hoc veritas non eſt. Qui autem ſervat verbum ejus, verè in hoc charitas perfecta eſt. Et in hoc ſcimus, quoniam in ipſo ſumus. Qui dicit ſe in ipſo manere, debet, ſicut ille ambulavit, & ipſe ambulare.* Et cap. 3. *filioli nemo vos ſeducat; qui facit juſtitiam, juſtus eſt.... Qui facit peccatum, ex diabolo eſt... Filioli mei, non diligamus verbo, neque linguâ, ſed opere & veritate.* Quis eſt qui facit juſtitiam, qui ſervat verbum Chriſti, qui ambulat ſicut ipſe ambulavit? Audi Cyprianum de orat. domin. " voluntas Dei eſt, quam Chriſtus & facit & docuit, " humilitas in converſatione, ſtabilitas in fide, verecundia in verbis, in factis juſtitia, in operibus " miſericordia, in moribus diſciplina. Injuriam facere non poſſe, & factam poſſe tolerare. Cum " Fratribus pacem tenere, Deum toto corde diligere; amare in illo quod Pater eſt, timere quod " Deus eſt: Chriſto nihil omnino præponere.... " charitati ejus inſeparabiliter adhærere, cruci ejus " fortiter ac fideliter adſiſtere " calamitates & ærumnas prompto animo, chriſtianâque fortitudine tolerando. En germanæ normam juſtitiæ, pietatis, charitatiſque, quam à nobis Chriſtus exigit.

1389. Quartò, dum per Jacobum Apoſtolum Jacob. 2. dicit, *quid prodeſt, ſi fidem quis dicat ſe habere, opera autem non habeat .... fides ſine operibus mortua eſt* &c. Vide ſupra n. 339. cur non dicit fides *ſine charitate*, ſed *ſine operibus*, *mortua eſt*? quia licèt charitas, ſicut reliquarum virtutum, ſic & fidei anima ſit, mali Chriſtiani facilè ſeducunt

eunt ſeipſos, putantes charitatem, ſeu alios actus interiores ſe habere, cùm verè non habeant, ſed pleni ſunt amore ſui & mundi. Igitur ut ex propriis operibus ad oculum patentibus convincerentur ſe nec fidem vivam (quæ per charitatem operatur) nec proinde charitatem habere, dictum eſt, *fides ſine operibus*, id eſt ſine vita regulis fidei, ſeu evangelicis conformi, *mortua eſt*. In ea proinde, abſque ejuſmodi vita, haud confidendum.

1390. Simile quid Auguſtinus obſervavit in expoſit. epiſt. ad Galat. ubi quærit, *cùm in duobus præceptis, dilectionis Dei & Proximi, perfecta ſit charitas, quæ plenitudo legis eſt: cur Apoſtolus, & in hac* [ad Galat.] *& in illa* [ad Romanos] *epiſtola, ſolam proximi dilectionem commemorat?* rationem hanc reddit: *quia in dilectione Dei mentiri poſſunt homines, quia rariores tentationes eam probant. In dilectione autem proximi, facilius convincuntur eam non habere, dum iniqua*, ad oculum patentia *cum hominibus agunt* &c.: itaque *opportunius commemoravit illud, de quo quiſque facilius convincitur.*

1391. Quia ergo *ſæpè ſibi de ſe-ipſa mens ipſa mentitur* (ùt Gregorius ait Paſtor. p. 1. c. 9.) putatque ſe de interiori opere habere quod non habet in intimo corde, ſed vel ſolùm in cogitatione, vel in cordis ſolùm ſuperficie; ideo nemo, etiam ſibi ipſi, credere debere ſe charitatem habere, nisi appareat ex vita, ex eo utique quòd ſtudioſè declinet à malo, & faciat bonum. Ut enim Auguſtinus dicit præfat. in pſal. 31. *dilectio vacare non poteſt, niſi & mali nihil operetur. Quid enim facit dilectio? declina à malo, & fac bonum.* Et cum Auguſtino Gregorius homil. 30. in Evang. *numquam eſt amor Dei otioſus: operatur enim magna, ſi eſt. Si verò operari renuit, amor non eſt.* Amor quippe vita animæ eſt, ignis eſt. At verò nec vita ſine actione eſſe poteſt, nes ignis, nec ſpiritualis ille ignis animam inflammat, quin flammula ſeu ſcintilla ipſius foris appareat.

1392

1392. Amor quidem Dei non ſemper magna operatur in actu. Sed ſi pro tempore & loco negligat declinare à malo, & facere bonum in actu, non eſt verus amor. Quia verus amor ſemper magna operatur, vel in actu, vel in propoſito, non otioſo & ſterili, ſed effectivo, ſeu efficaci. Aliàs non verificaretur dictum illud Sanctorum : *amor Dei numquam eſt otioſus.* Neque enim otioſus eſſe deſineret per propoſitum inefficax & otioſum. De eo proinde S. Thomas non loquitur 2. 2. q. 24. a. 11. ad 3. dum dicta illa Sanctorum explicans, dicit, *quòd amor Dei ſemper magna operatur in propoſito . . . . non tamen ſemper magna operatur in actu, propter conditionem ſubjecti.* Quia ſolùm vult dicta illa Sanctorum ad ſui veritatem non poſtulare, ut amans Deum phyſicè ſit ſemper in actione continua (hoc enim eſt ſupra hominis conditionem) ſed ſolùm in propoſito ſincero & efficaci operandi pro tempore & loco, itaut ſuo tempore & loco operari non negligat. Sic enim moraliter loquendo numquam eſt otioſus, ſicut Petrus numquam cenſetur otioſus, moraliter loquendo, ſi pro tempore & loco operari numquam negligat.

1393. Nec Auguſtinus & Gregorius id ſolùm docent locis allegatis, ſed homil. 30. in Evang. Gregorius ait : *Ecce ſi unuſquiſque veſtrûm requiratur, an diligat Deum, totâ fiduciâ, & ſecurâ mente reſpondet, diligo. In ipſo autem lectionis exordio audiſtis : ſiquis diligit me ſermonem meum ſervabit. Probatio ergo dilectionis, exhibitio eſt operis. Hinc in epiſtola ſua idem Joannes dicit : qui dicit diligo Deum, & mandata ejus non cuſtodit, mendax eſt . . ad vosmetipſos ergo, Fratres, introrſus redite, ſi Deum verè amatis exquirite. Nec tamen ſibi aliquis credat* (nota bene) *quidquid ſibi animus, ſine operis atteſtatione reſponderit. De dilectione Dei, lingua, mens & vita requiruntur.*

1394. Ex his verbis S. Aëlredus in ſpec. charit. cap. 18. concludit, quòd *non ſecundùm momentaneos* ſenſibiles amoris *affectus, Dei penſandus eſt amor,*

ſed

ſed potiùs ſecundùm continuam ipſius voluntatis qualitatem. Suam enim voluntatem Dei voluntati conjungere, ut nulla ſit alia cauſa, cur hoc aut illud velit voluntas humana, nisi quia hoc Deum velle cognoſcit, hoc utique Deum amare eſt. Nam voluntas nihil aliud eſt quam amor .... Sanè hæc voluntas non ſecundùm momentaneos quoque affectus, ſecundùm duo quædam judicanda eſt, paſſionem ſcilicet & actionem: ſi videlicet ea quæ Deus intulerit, vel inferri permiſerit, patienter ſuſtineat, *& ea quæ juſſerit, adimpleat.* & infrà : *proinde affectus illos ſentire, non ita ut autumas, Deum amare eſt . . . Ut ergo ſimplicioribus verbis utar, qui quantumcumque poteſt, inſiſtit, ut Deum habeat, mandatis videlicet ejus obtemperando, & ſecundùm Apoſtolica & Evangelica præcepta ſobriè, & juſtè, & piè vivendo, etſi nihil dulcedinis guſtet, Deum tamen diligere dicendus eſt, ipſo atteſtante, qui ait, qui mandata mea cuſtodit, ille eſt qui diligit me. Qui verò quotidie hunc experitur affectum, & nihilominus divinæ voluntati ſua deſideria præponit, non quidem Deum diligere, ſed ingeſtum ſuæ menti, divinâ diſpenſatione, ſpiritualem ſaporem nonnisi ſentire credendus eſt. O quàm* ergo *miſerabiliter falluntur* (ait cap. 20.) . . . . *qui vitiis innumerabilibus ac damnabilibus implicati, ſiquid hujus, de quo loqueris, experiantur affectus, non ſolùm veniam de præteritis pollicentur; imo ad eadem ſecuriùs quodammodò revertuntur, nec aliquid hoc incitamento proficiunt, ſed ſanctiores ſemetipſos arbitrantes, in ſuis ſordibus, vel negligentiis, impudentiùs volutantur* &c.

1395. Sibi ergo dictum accipiat, quisquis ſe Chriſtianum dicit, vel religioſum, vel Deum amantem, quòd Auguſtinus ait tr. 5. in 1. epiſt. Joan. *quomodò te gloriaris Chriſtianum*, religioſum, vel Deum amantem. *Nomen habes, & facta non habes. Si autem nomen ſecutum fuerit opus, dicat te quiſquam paganum, tu factis oſtende te Chriſtianum. Nam ſi factis non oſtendis te Chriſtianum, omnes te Chriſtianum vocent, quid tibi prodeſt nomen, ubi res non invenitur?*

1396.

1587 Mr. Hollyoake [illegible] [illegible] [illegible]

plenitudinem, efficaciam; neque eam certò ſcire poſſit ex ſenſibili eorum velut deguſtatione (utpote nimium fallaci) & ſæpè id quod peccatores ſentiunt, magis ſit in imaginatione, quàm in veritate, vel magis in cordis ſuperficie, quàm in intimo corde, ideoque circa internos actus ſuos ſæpè ſibimetipſi mens ipſa mentiatur, ùt Gregorius teſtatur. Denique ſicut non ſemper verè amat Deum, qui ſentit amoris affectum; ſic non ſemper verè contritus eſt, qui affectum ſentit contritionis. De internorum proinde actuum humanorum veritate, efficaciâ & plenitudine judicandi nulla alia eſt certior regula, quàm ea ſecundùm quam homines judicare ſolent de veritate, virtute & efficacia aliarum cauſarum, quas in ſe-ipſis non cognoſcunt, de quarum veritate judicant ex fructibus, ſeu effectibus, non internis, ſed externis. Nam ùt Gregorius dicit homil. 18. in Ezech. *per hoc quòd videmus, cognoſcimus operantis animum, quem non videmus.* Et ſicut aliter homines judicare non poſſunt de veritate, plenitudine, atquo efficacia amoris, quàm per opera externa, nec credunt dicentibus ſe amare pauperem v. g. ſi exteriora opera contrarium innuant [tunc enim judicant ſecundùm quod Joannes dicit: *qui habuerit facultatem hujus mundi, & viderit fratrem ſuum neceſſitatem habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodò charitas Dei manet in eo?* nec judicant ſecundùm verba & linguam, ſed ſecundùm opera quæ vident, ſicut idem Joannes dicit: *filioli, non diligamus verbo, neque linguâ, ſed opere & veritate*] ſic aliter judicare non poſſunt de veritate, plenitudine, atque efficacia contritionis &c.

CAPUT CXI.

Nullas sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione, ad sacram Eucharistiam accedere debet, dummodo non desit copia Confessoris. Quòd si, necessitate urgente, Sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimùm confiteatur.

1399. VERBA sunt Concilii Tridentini sess. 13. c. 7. Apostoli verba, *probet autem se-ipsum homo*, ex consuetudine Ecclesiæ declarantis intelligenda esse de probatione per confessionem sacramentalem.

1400. Dum autem Concilium addit, Sacerdotem, absque prævia confessione, necessitate urgente celebrantem, debere *quamprimùm confiteri*, non est consilium [ùt aliqui voluerunt] sed præceptum. Cùm contraria propositio sit trigesima octava ex damnatis ab ALEXANDRO VII. Cùmque præceptum istud sit in materia gravi, obligat sub mortali. Non audiendus proinde Gobat in alphabeto sacrificant. casu 14. n. 439. aiens, verba illa Tridentini habere hunc sensum : *tenetur sub veniali confiteri quamprimùm* ; vel hunc : *suademus, ut confiteatur quamprimùm.*

1401. Nec vera est propositio ista nonnullorum : *illa particula, quamprimùm, intelligitur cùm Sacerdos suo tempore confitebitur* : cùm & ista propositio ab eodem fuerit proscripta. Et meritò : si enim confitendi obligatio tunc solùm esset, dum

confitendi

confitendi præceptum urgeret, vel Sacerdos iterùm celebraturus eſſet, poſteriorem illam ſui Decreti partem Concilium omittere potuiſſet; utpote vel ipſo confeſſionis præcepto, vel priori parte Decreti comprehenſam.

1402. Verus proinde ſenſus verborum Concilii eſt, quòd Sacerdos urgente neceſſitate, abſque confeſſione celebrans, confiteri debeat, ſtatim atque, poſt celebrationem, Confeſſarii copiam nactus fuerit, ipſo etiam die, quo abſque confeſſione celebravit, ſi abſque magna difficultate poſſit. Hoc enim indigitat ſenſus obvius vocis *quamprimùm.*

1403. Nec defuerunt gloſſæ laxiores circa priora, magis quàm circa poſteriora Concilii verba. Primò namque verba iſta, *dummodo non deſit copia Confeſſoris*, nonnulli apud Leandrum à SS. Sacram. diſput. 7. q. 28. ſic gloſſarunt, ut defectum Confeſſoris, à confeſſione celebrationi præmittenda excuſantem, tunc contingere dicerent, cùm deeſt Confeſſor ordinarius, cui devotiùs & confidentiùs ſolet quis confiteri, tametſi adſit idoneus. Sed eſt laxitas non ferenda, eamque ùt improbabilem meritò Doctores paſſim rejiciunt. Revera enim copia Confeſſoris non deeſt, cùm adeſt Confeſſor idoneus, cui poſſum abſque ullo periculo confiteri.

1404. Secundò alii apud Filiutium tr. 4. n. 213. cenſent Confeſſorem deeſſe, cùm deeſt proprius Sacerdos, ſeu Parochus, tametſi adſit alius, per privilegium idoneus. Hanc opinionem tametſi Filiutius inſinuet ſibi videri probabilem, vel ipſe Diana p. 9. tr. 3. reſol. 13. meritò judicat improbabilem ob rationem proximè dictam.

1405. Tertiò, ſumma *Roſella* verbo *Communio*, dicit Confeſſarii copiam Sacerdoti Religioſo deeſſe, dum ſibi conſcius peccati infamiam inferentis, ad manum non habet Confeſſarium ſuum regularem (cui abſque ſuæ Religionis infamia confiteri poſſit) ſed ſæcularem dumtaxat, licèt aliàs idoneum. Sed nec iſta opinio tolerabilis eſt, tum ob eamdem rationem. Tum quia Religionis infamia non magis

resultat ex confessione Regularis facta Sacerdoti sæculari, quàm infamia Sacerdotii sæcularis ex confessione sæcularis Sacerdotis facta regulari.

1406. Quartò Leander q. 30. cum Philiberto Marcino, & Joannes à Conceptione, in compendio Leandri tr. 7. disput. 7. num. 10. Confessarii copiam deesse opinantur, quando non adest nisi Confessarius, quocum pœnitens animi non habet conjunctionem, sed inimicitias & rixas. Quia nullus tenetur confiteri hosti, cui iratus est. Sed nec ista opinio consonat veritati, nec Evangelio. Cum ex dispositionibus ad recipiendum Sacramentum unitatis & pacis, seu (ut à S. Thoma vocatur in cap. 6. Joan.) panem concordiæ, sit depositio omnis dissensionis, inimicitiæ & rixæ, reconciliatioque cum inimicis, secundùm illud Matth. 5. v. 23. *si offers munus tuum ad Altare, & ibi recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid adversum te, relinque munus tuum ante Altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Unde Chrisostomus homil. 4. de Pasch. mansuetudine agnum esse vult, qui agnum comedit. Et Hieronymus epist. 92. *ignoramus sine pace communionem.* Et Psalmista; *posuit fines suos pacem, & adipe frumenti satiat te*, pacem præmittens satiationi per adipem divini frumenti.

1407. Et quomodo à confessionis obligatione propter inimicitiam excusaret, qui jubet inimicos diligere, & benefacere iis qui oderunt nos, & ante confessionem, veram exigit contritionem, ad quam eliciendam omnis inimicitia deponenda est, fratrique remittendum de cordibus nostris? & cur rixa pœnitentis cum Confessario, pœnitentem eximeret ab obligatione ipsi confitendi, potiùs quàm rixa subditi cum superiore subditum eximat ab obligatione ipsi obediendi? abjiciantur ergo de Christianorum cordibus opiniones, Regulis Evangelicis, christianæ vitæ principiis, & communi piorum fidelium sensui tam patenter adversantes.

1408. Tunc igitur demum Confessoris copia deesse

eſſe cenſenda eſt, quando Confeſſor, abſque grandi difficultate, & incommoditate adiri nequit. Quod quando contingat generali regula definiri non poteſt. Quod enim uni valde difficile eſt, v. g. podagrico, alteri ita difficile non eſt. Prudenti proinde judicio relinquitur determinandum. Sed prudens non videtur judicium Henriquez l. 1. de pœnit. cap. 4. bonum peditem excuſantis ob diſtantiam unius leucæ. Cùm nec diſtantia duarum vel trium leucarum excuſet, dum tempus & vires permittunt, ùt rectè Granadus.

149. Tunc etiam Confeſſor deeſſe cenſetur, dum celebraturus caſum habet reſervatum, nec adeſt Confeſſor, poteſtatem habens in reſervata. Quia tunc ipſum abſolvere nequit, ſive à reſervato [cùm Confeſſarii inferiores in reſervata *nihil poſſint extra articulum mortis*, juxta Tridentinum] neque in mortalia non reſervata (ſi eorum conſcientiam Sacerdos habeat) ob conjunctionem ipſorum, cum mortali reſervato: ob quam non habens poteſtatem in reſervata, neque poteſtatem habet in non reſervata, cum reſervatis conjuncta. Cùm unum mortale ſine alio abſolvi non poſſit.

1410. Alterum, quod à Tridentino requiritur ad celebrandum, vel communicandum abſque confeſſione, *eſt neceſſitas urgens.* Dicit enim: *ſi neceſſitate urgente, Sacerdos* &c. Neceſſitatem verò urgentem Doctores paſſim adeſſe cenſent, primò, ſi aliàs Sacerdos, vel alius abſque neceſſario Viatico moreretur. Secundò, dum Parochus in die feſto celebrare debet, ut Parochiani ſui Miſſam audiant, nec alium Sacerdotem habere poteſt, qui vices ſuas ſuppetat. Tertiò, dum celebratio omitti non poteſt abſque gravi ſcandalo, vel gravi periculo infamiæ. Sed utplurimùm populi admiratio hìc accipitur pro ſcandalo, infamiæque periculo abſque celebratione occurri poteſt, ùt infrà. Eo verò ceſſante, abſque prævia confeſſione celebrare non licet, vel communicare, eo quòd populus alioqui mirabitur, vel habebit te pro minùs devoto. Cùm hoc non ſit grande malum.

1411.

1411. Quartum caſum addit Leander diſput. 7. q. 16. quando Sacerdos, inceptâ Miſſâ, recordatur peccati mortalis. Putat enim pergere poſſe, ſine prævia confeſſione, tametſi abſque gravi nota & ſcandalo confiteri poſſet. Quia cœptum (inquit) Sacrificium interrumpere non decet. Sed vera eſt oppoſita ſententia S. Bonaventuræ, Scoti, Sylveſtri, Navarri &c. Cùm ratio Leandri frivola ſit. Neque enim indecens eſt cœptam Miſſam tantiſper interrumpere ob confeſſionem, magis quàm ob concionem. Confeſſionem proinde tunc omittere, eſt abſque urgente neceſſitate omittere. Quod vetat Tridentinum.

1412. Quintum caſum, multò minùs recipiendum, affert, probabilemque putat idem Leander q. 17. dum Sacerdos in Altari jam exiſtens, vel laïcus in ſcamno Communionis, ibi recordatur peccati mortalis, non confeſſi. Probabile (inquam) putat, Sacerdotem abſque prævia confeſſione Miſſam inchoare, & Laïcum communicare poſſe, licèt abſque nota confiteri poſſet. Quia aſſidentem ad menſam Regis Cœleſtis non decet, ante convivium peractum, à menſa recedere.

1413. Verùm & iſta ratio frivola eſt: ſi enim decentiſſimum eſt, ut offerens munus ſuum ad altare, dimiſſo altari, vadat reconciliari Fratri ſuo, dum ſine nota poteſt; etiam decentiſſimum eſt, ut Sacerdos vel laïcus, ad menſam Regis Cœleſtis aſſidens, eâ tantiſper dimiſſâ, vadat per confeſſionem reconciliari cum Deo ſuo, ut debita cum reverentiâ Sacro participet Convivio. Et ſi caſu quo Sacerdos ille, vel laïcus recordaretur ſe non eſſe jejunum, non eſſet indecens, ſed reverentia magna à ſacra Menſa vel Altari tunc recedere, ùt Leander [cum communi] fatetur diſp. 5. q. 25. Ergo ſimiliter &c.

1414. Sextum caſum aliqui proponunt, dum ſimplex Sacerdos iter agens, ſatisfacere nequit præcepto audiendi Miſſam in die feſto, niſi abſque confeſſione celebret. Putant enim poſſe tunc abſque confeſſione celebrare, ſi Confeſſarius deſit.

Ita

Ita Toletus, Henriquez, Dicaſtillo, Leander &c. Sed probabiliùs exiſtimo cum Bonacina, Suarez, & Cardinale de Lugo, non poſſe. Quia præceptum confitendi, ante celebrationem, vel Communionem, probabilius eſt divinum, ab Apoſtolo promulgatum 1. Cor. 11. *Probet autem ſeipſum homo* (ait enim Apoſtolus ſe à Domino accepiſſe, quæ ibi tradit: *Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis*: quæ verba, utpote indefinita, ad omnia referenda ſunt, quæ Paulus ibi de Euchariſtia tradit) divino verò iſti præcepto Eccleſiaſticum, de audienda Miſſa cedere debet.

1415. Nequidem ad ſatisfaciendum præcepto annuæ Communionis, (licèt in ſubſtantia divino, & ſolùm Eccleſiaſtico, quoad iſtius temporis determinationem) ſimplicem Sacerdotem, abſque prævia confeſſione celebrare poſſe, ùt ipſe, ſive ut alii præcepto iſti ſatisfaciant, docent D. Antoninus, Pitigianus, Nugnus, Suarez &c. (tametſi non pauci aliter ſentiant) quia determinatio illa Eccleſiæ, intelligenda eſt, ſalvo alio divino præcepto; utpote abſque cujus præjudicio determinationem illam Eccleſia feciſſe cenſenda eſt.

1416. Sed quid de ſeptimo caſu, quo Leander q. 35. cum Henriquez, Dicaſtillo, & aliis laxioris viæ, à ſe relatis, exiſtimat, Regularem, abſque prævia confeſſione celebrare poſſe, dum ſcilicet ex ſtatuto, vel ex conſuetudine ſuæ Religionis, obligatur ad quotidie, vel ad certis diebus celebrandum, & copiam non habet Confeſſarii.

Reſpondeo caſum iſtum admittendum non eſſe. Quia ſtatutum illud, vel conſuetudo Religionis cedere debet divino, vel Apoſtolico præcepto, de non celebrando abſque confeſſione, debetque intelligi, ſalvâ reverentiâ, & probatione requiſitâ ad digne celebrandum.

1417. Quam ob rationem, ne ipſe quidem Sacerdos, ex onere Capellaniæ obligatus ad certis diebus celebrandum, poteſt iſtis diebus abſque con-

ſeſſione celebrare. Quia Capellaniæ onera intelliguntur, ſalvâ debitâ reverentiâ, & probatione. Iſtis proinde oneribus, vel per alterum, vel per ſe alio die tunc poteſt, & debet ſatisfacere. Nec ab hoc excuſare ſe poteſt colore paupertatis: cùm aliunde poſſit & debeat ſibi de neceſſariis providere, debeat etiam primùm quærere Regnum Dei, ut cætera adjiciantur ſibi.

CAPUT CXII.

Legitimè confeſſus omnia mortalia, memoriæ occurrentia, ſi ante Communionem recordetur alicujus mortalis, inculpatè obliti in confeſſione, tenetur pro illo confitendo, ante Communionem, redire ad Confeſſarium, ſi commodè poſſit.

1418. NEGANT hoc aliqui juniores, quorum opinionem probabilem cenſet Arriaga de Euchariſt. diſp. 40. ſect. 3. ſubſect. 2. Sed eam improbabilem, vel ipſe Diana pronuntiat p. 9. tract. 3. Miſcell. reſol. 4. Et p. 11. tr. 8. reſol. 40. Statque pro aſſertione noſtra communis ſententia Doctorum, communis quoque praxis & ſenſus timoratorum fidelium; utpote qui, etiam poſt legitimam Confeſſionem, communicare non audent, haud confeſſo mortali illo omiſſo, ſi memoriæ ante Communionem recurrat.

1419. Et ratio eſt, quia præceptum confitendi omnia mortalia, memoriæ occurrentia, ante Communionem, vel eſt divinum (ùt communis ſententia docet, & n. 1414. probavimus) vel ſaltem Apoſtolicum. Igitur ante Communionem implen-

plendum. Non implet autem, qui ante Communionem haud confitetur illud mortale, nondum confeſſum, quod ante Communionem memoriæ occurrit.

1420. Præceptum itaque divinum, de confeſſione præmittenda communioni, eo obligat modo ante communionem, quo præceptum divinum confitendi abſolutè omnia mortalia, memoriæ occurrentia, obligat abſolutè. Quemadmodum ergo præceptum divinum confitendi abſolutè omnia mortalia, poſt debitum examen memoriæ occurrentia, extendit ſe abſolutè ad omnia etiam in confeſſione oblita, & indirectè abſoluta, ſi poſtea memoriæ occurrant. Sic divinum præceptum, confitendi ante communionem omnia mortalia, poſt debitum examen memoriæ occurrentia, extendit ſe ad confitenda ante communionem omnia mortalia, etiam in confeſſione oblita, & indirectè abſoluta, ſi memoriæ ante communionem occurrant.

1421. Hinc enim ante communionem, confitenda ſunt mortalia omnia, non ſolùm certa, ſed etiam dubia, ſi ante communionem occurrant, ùt dubia; ſicut abſolutè confitenda ſunt, ſi ut dubia abſolutè occurrant.

1422. Nec præcipuum adverſæ partis fundamentum ſolidum eſt, ſed ducit in præcipitium, ſeu nimiam laxitatem. Sic enim arguunt Patroni illius: legitimè confeſſus omnia mortalia, poſt debitum examen memoriæ occurrentia, per talem confeſſionem Deo eſt reconciliatus, claviumque judicio in gratia reſtitutus. Igitur ſatisfecit præcepto confitendi ante Communionem; utpote cujus finem obtinuit, dum per confeſſionem illam Deo reconciliatus fuit, gratiæque per clavium miniſterium reſtitutus. Siquidem reconciliatio illa, reſtitutioque, finis eſt iſtius præcepti.

1423. Verùm conſequentia iſta haud magis legitima eſt, quàm ſiquis ex eodem antecedente inferret. Ergo talis abſolutè ſatisfecit abſolutè divino præcepto, confitendi omnia mortalia abſolutè, ac

per

per conſequens manet abſolutè liber à confitendo mortali inculpatè oblito in confeſſione legitima. Cùm finis hujus præcepti pariter ſit reconciliatio cum Deo &c. Ecce quò ducit argumentum iſtud. Unde neganda eſt conſequentia ipſius, utpote non magis legitima quàm proximè deducta.

1434. Dicendum itaque, finem utriuſque obligationis eſſe quidem reconciliationem cum Deo, gratiæque recuperationem, judicio clavium, ſed per ſui humiliationem coram Sacerdote, ſive per humilem & verecundam mortalium omnium declarationem ipſi factam. Neque enim abſque onere iſto fit illa cum Deo reconciliatio &c.

1425. Ex dictis in præſenti, atque præcedenti capite, perſpicua eſt Græcorum Sacerdotum cœcitas, qui licèt crimina perpetrarint, (teſte Arcudio l. 3. c. 60.) celebrationi confeſſionem numquam ferè præmittunt, utì nec Ruſſorum Præsbyteri [teſte eodem l. 4. c. 2.] ſed ſacrilegium committere malunt, ne ab ordinum executione ad mortem uſque ſuſpendantur, ſecundùm rigorem veterum Canonum, adhuc apud ipſos vigentium, Clericos lapſos in grave peccatum, ſignanter in fornicationem ab ea executione ad mortem ſuſpendentium. Cujus ſuſpenſionis metu ſacramentalem confeſſionem refugientes, ſua occultant crimina, à quibus potiùs, ſaltem ex iſto metu, ipſos oportuiſſet abſtinere.

CAPUT

CAPUT CXIII.

Præter animi præparationes hactenus expoſitas, ad dignam Communionem duplex etiam requiritur corporis præparatio, jejunium ſcilicet, & puritas, ſeu caſtimonia.

1426. DE corporis puritate capite ſequenti tractabimus, hìc de jejunio, quod non ſolùm eſſe debet Eccleſiaſticum, (prout Godefridus, & Joannes Pariſienſis dixerunt, apud Sylveſtrum verbo *Euchariſtia*) ſed naturale, itaut nullus poſt cibum, vel potum, quamlibet minimum, ſumptum poſt mediam noctem, ſacram Euchariſtiam licitè ſumat, nisì in caſibus ab Eccleſia, vel à jure admiſſis. Cùm id Eccleſiaſticâ Lege vetitum ſit in reverentiam tanti Sacramenti, ùt conſtat ex Concilio Cartag. 3. cap. 29. Toletano VIII. Can. 2. Conſtantienſi ſeſſ. 13. & antiquiſſimâ Eccleſiæ conſuetudine (vim Legis habente) de qua teſtis eſt Auguſtinus epiſt. 118. ad Januar. his verbis : *liquidò apparet, quando primum acceperunt Diſcipuli Corpus & Sanguinem Domini, non eos accepiſſe jejunos. Numquid tamen propterea calumniandum eſt univerſali Eccleſiæ* (cum Luthero l. de abrog. miſſ. priv. conſuetudinem iſtam vocante *furorem furore furioſiorem*) *quod à jejunis accipitur ? & hoc verò placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti, priùs in os Chriſtiani Corpus Domini intraret, quàm cæteri cibi. Nam ideo per totum orbem mos iſte ſervatur.* Refertur Can. *liquidò* de conſecrat. diſt. 2.

1427.

1427. Istius etiam moris meminit Tertullianus l. 2. ad uxorem, S. Cyprianus epist. 63. Chrisostomus homil. 27. in priorem ad Corinth.

1428. Verùm & hunc morem, & rationem illius à S. Augustino allatam irridens Lutherus [loco citato] " festiva (inquit) ratio : fortè nec nebulam, nec aerem priùs intrare liceat os Chris" tiani " quàm Corpus Domini. Ast insana est irrisio : neque enim nebula, vel aer, cibus est, vel potus. Audiat Lutherus Augustinum loco citato, cujus se aliquando filium ac discipulum esse professus est : *si quid tota per orbem frequentat Ecclesia, quin ita faciendum sit disputare, insolentissimæ insaniæ est. Illa quippe, quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe observantur, dantur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis comitiis* [*quorum in Ecclesia saluberrima authoritas*] *commendata atque statuta retinere.*

1429. Itaque *licèt Christus post cœnam instituerit hoc venerabile Sacramentum* (ait Concilium Constantiense) *tamen sacrorum Canonum authoritas, & approbata consuetudo Ecclesiæ servavit, & servat, quòd hujusmodi Sacramentum nec conficiatur post cœnam, nec sumatur à non jejunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis, à jure vel Ecclesia concesso, vel admisso.*

1430. In primitiva tamen Ecclesia, post commune convivium, ad imitationem Dominicæ cœnæ, sacra Eucharistia celebrata fuit, antequam jejunii præmittendi lex ab Apostolis foret instituta, ùt Augustinus ostendit ibidem. Imo lex ista jejunii primitùs instituta fuit, cum exceptione anniversarii diei, quo cœna Domini celebratur ùt constat ex Cartaginensi 3. ubi suprà, Cypriano epist. 63. & Augustino ante relato. Et mos iste apud Ægiptios diu viguit, teste Socrate l. 5. cap. 21. Sozomeno l. 7. cap. 19. & Nicephoro l. 11. cap. 34. Verùm mos iste particularis universaliori in contrarium consuetudine, atque expressis Conciliorum decretis, canonibusque, ob abusus revocatus fuit. A plerisque enim

enim in crapula, & ebrietate Sacramentum hoc recipiebatur. Sapienter proinde in Concilio Toletano VII. can. 1.: ſtatutum fuit, ut nullus poſt cibum potumque, quamlibet minimum, Miſſam facere præſumat. Qui ſecùs fecerit, excommunicetur.

1431. Nec in iſtius præcepti violatione Doctores admittunt materiæ parvitatem, à mortali excuſantem: Nam tametſi abſtinentia à parva iſta quantitate phyſicè & materialiter levis ſit, formaliter & ſignificativè gravis eſt, quatenùs Eccleſia per eam ſignificare vult, cibum potumque Euchariſticum cuilibet alteri cibo & potui eſſe præferendum.

1432. Non violatur tamen naturale iſtud jejunium, niſi tria concurrant, primò ut ſumatur aliquid cibi vel potûs. Solùm enim cibum & potum Concilia prohibent. An igitur communicare poſſet, qui numinum aureum, vel globum plumbeum, aut ſimile quid à ſtomacho non alterabile, nec digeribile, ab ore in ſtomachum trajeciſſet? Affirmant Ledeſma Cardinalis de Lugo, & alii communiùs; tametſi Nugnus & quidem alii diſſentiant. De cera, creta, charta, major adhuc eſt variatio Doctorum.

1433. Secundò, ut cibus, vel potus, ori exteriùs ingeratur. *Quæ* enim *interiùs ingeruntur* (ùt ſanguis vel alius humor è cerebro in os defluens) *ſine exterioris cibi ſumptione, non videntur ſolvere jejunium naturæ*, nec impedire *Euchariſtiæ ſumptionem.* S. Thomas in 4. diſt. 8. q. 1. a. 8.

1434. Tertiò, ut glutiatur, & ab ore in ſtomachum per actionem vitalem trajiciatur. Quia jejunium naturale non violatur, niſi comedendo, vel bibendo. Et ideo cibus vel potus in ſtomachum meum à me vitaliter non trajectus, ſed ab alio per fiſtulam violenter injectus, naturali haud obſtaret jejunio. Quia injectio illa non foret comeſtio, nec potatio.

1435. Non ſolvitur etiam naturale jejunium, per hoc quòd aliquid comeſtibile, vel potabile, ab ore in ſtomachum ſolùm trajiciatur per modum ſalivæ, id eſt non per ſe formaliter, ſed caſualiter & conſecu-

ſecutivè ad trajectionem ſalivæ, quacum permiſcetur, vel etiam per modum reſpirationis & conſecutivè ad aeris attractionem, quomodò parva muſca ſubinde trajicitur. Ita S. Thomas 3. p. q. 80. a. 3. ad 4. ubi ſic, *reliquiæ cibi remanentes in ore, ſi caſualiter tranſglutiantur, non impediunt ſumptionem hujus Sacramenti. Quia non trajiciuntur per modum cibi, ſed per modum ſalivæ. Et eadem ratio eſt de reliquiis aquæ, vel vini, quibus os abluitur, dummodo non trajiciantur cum magna quantitate, ſed permixtæ ſalivæ, quod vitari non poteſt.* Unde ſi coquus, guſtando cibum, aliquid per modum ſalivæ caſualiter trajiciat, à communione non impeditur, ſecundùm communem Theologorum ſententiam. Secus ſi ex propoſito hoc faceret, utì S. Thomas ſignificat, cum ait, *ſi caſualiter* &c.

1436. Si quis itaque ſaccharum, paulatim ſolvendum, ori ad leniendam pectoris vel faucium raucedinem impoſuiſſet; die ſequenti communicare non poſſet, niſì moraliter certus foret, nihil à ſe poſt mediam noctem trajectum fuiſſe. In talibus enim circumſtantiis dubius præſumere non poteſt ſe jejunum. Cùm voluntariè expoſuerit ſe periculo tranſglutiendi aliquid poſt mediam noctem. Trajectio namque ſaccari valde lentè fit tempore ſomni, frequenterque durat poſt mediam noctem. Ita noſter Franciſcus à Jeſu-Maria tr. 4. de Sacram. Euchariſt. c. 7. n. 68.

1437. Hinc etiam ſequenti die communicare non poteſt, qui tam ſerò cœnavit aut bibit, ut dubitet an non poſt mediam noctem? Neque enim iſto in dubio rationabiliter præſumere poteſt ſe non comediſſe, vel bibiſſe poſt mediam noctem, qui voluntariè expoſuit ſe periculo hoc faciendi. Imò in dubio præſumere debet quod tutius eſt, in reverentiam Sacramenti, ne exponat ſe periculo, poſt ſolutum jejunium, contra Sacros Canones communicandi. Ita noſter Franciſcus à Jeſu-Maria n. 69. referens S. Thomam.

1438.

Digitized by Google

1438. Tamburinus quidem, Rhodez, Gobat, & Diana aiunt, tali homini favere poſſeſſionem juris communicandi. Sed ridicula eſt poſſeſſio, & à veritate aliena. Cùm nullus poſſideat jus iſtud, niſi jejunus: ac per conſequens eo ipſo dubia ſit poſſeſſio, quo dubium jejunium. Quod enim addunt neganti jus iſtud, onus incumbere probandi defectum jejunii. Ridiculum eſt: Cùm è contra, aſſerenti ſe habere jus iſtud, incumbat probatio diſpoſitionum neceſſariarum ad habendum jus illud. Scriptum eſt enim, *Probet autem ſeipſum homo* &c. Ne utique, contra reverentiam tanti Sacramenti, periculo ſe exponat communicandi abſque diſpoſitionibus ad dignam ipſius ſuſceptionem requiſitis. Quam ob rationem, ſi quis evigilans bibat, neſciens quâ horâ, ſi poſt examen perſeveret in dubio, ſequenti die non poteſt communicare, ùt Doctores communiter tradunt contra Gobat tr. 4. n. 280. Plura hac de re videri poterunt tom. 4., ubi ridiculam illam poſſeſſionem, à Probabiliſtis prætenſam, pluribus confutabimus.

1439. Quandonam verò cenſenda ſit media nox, an ad primum ictum duodecimæ nocturnæ, an ad ultimum? Licèt varient Doctores, reſolutè dicendum, cum Cardinale de Lugo, primum ictum campanæ [poſt præludium] horam duodecimam à præcedente diſtinguere, cæterosque ictus ſolùm addi, ut qui indicem aſpicere nequeunt, horam diſcant. Hoc enim certum eſſe, nec ab homine, qui artem noverit, in dubium vocari, vel ipſe Caramuel (tametſi laxiora ſequentibus addictiſſimus) aſſerit in Theol. fundam. n. 237. Siquidem ab ultimo ictu, uſque ad horam primam, integra non eſt hora, ſed à primo ictu dumtaxat. Et ideo audito primo ictu, ejicere teneris ab ore cibum vel potum, quem ingeſtum nondum tranſglutiiſti, ſi communicare volueris, ùt rectè Coninck contra Gobat n. 275. Quia poſt mediam noctem ab ore in ſtomachum ex propoſito vitaliter trajicere cibum vel potum, ante mediam noctem ori ingeſtum, eſt poſt

ine-

mediam noctem comedere vel bibere, uti colligitur ex Sancto Thoma, cujus verba habes ſuprà n. 1435.

1440. Ubi autem ſunt plura horologia benè regulata, tametſi Probabiliſtæ permittant comedere, vel bibere, uſquedum media nox ſonuerit ultimo in horologio, recta & chriſtiana ratio ſuadet contrarium. Quia ſuadet favendum potiùs pietati, ac reverentiæ Sacramenti, quàm ventri & voluptati. Summa verò ratio eſt, quæ pro Religione facit. Ceſſandum ergo ad primum ictum primi horologii. Illiſque explodendi, qui cum Verricello, Paſqualigo, & Caramuele adeò laxè ſentiunt, ut in Civitatibus, ubi ſex, vel octo ſunt horologia, benè regulata, etiam ultimo audito dicere liceat: eſt probabile quòd horologium illud incedat uno quadrante citiùs quàm deberet, adeòque quòd poſt illud auditum comedens vel bibens, non comedat, vel bibat poſt mediam noctem. Quòdque proinde ſequenti die poſſit communicare.

1441. Explodendi (inquam) tum quia dato quòd probabile ſit, ſingula illa horologia, ſi ſola ſpectentur, ſeorſim ab aliis, incedant uno quadrante citiùs quàm deberent, id probabile non eſt de omnibus, nec de ultimo, ſpectato conjunctim cum aliis. Et ut probabile eſſet, æquè vel magis probabile eſt oppoſitum. Dubium proinde vel pluſquam dubium eſt, an talis non ſolvat jejunium. Quo in dubio abſtinere debet, in reverentiam Sacramenti. Tum quia laxitas illa eſt ſcandaloſa, & piarum aurium offenſiva. Utpote contra communem ſenſum & uſum piorum, contra communem quoque ſenſum ſapientum, ſecundùm quem intelligendum eſt, antiquum religioſumque jejunii ad ſacram Communionem præmittendi præceptum, non ſecundùm ſpeculationes Novaturientium.

1442. Tria ſuperſunt diſcutienda. Primò, an jejunium Euchariſticum violet, qui folium tabaci ore ſumit, & maſticat, ad aquas phlegmaticas ex ore projiciendas. Secundò, an etiam qui fumum

mum tabaci per nares attrahit, vel pulverem naribus ſumit. Tertiò, quibus in caſibus non jejunus Euchariſtiam ſumere poſſit.

Ad 1. reſpondeo affirmativè cum Antonio de Leone qq. Moral. p. 2. §. 4. quia ſemper aliquid de ſucco in ſtomachum trajicitur. Dum autem trajicitur, jejunium ſolvitur, ùt Doctores conveniunt.

1443. Aiunt quidem nonnulli, cum Diana, Præpoſito; Bonæ-ſpei & Card. de Lugo trajectionem illam ad dictum effectum neceſſariam non eſſe; dum autem non trajicitur, jejunium non ſolvere. At ut hoc verum eſſe queat in ſpeculatione, falſum eſt, vel periculoſum in praxi. Quia, practicè loquendo, vel ſemper aliquid trajicitur, vel periculum eſt ne trajiciatur. Igitur abſtinendum in Sacramenti, & religioſiſſimi præcepti reverentiam.

1444. Ad 2. reſpondent etiam affirmativè Antonius de Leone, & noſter ſapientiſſimus Pater Lezana tom. 3. verbo *Euchariſtia* n. 16. Quia fumus ille, vel pulvis, facilè & ùt plurimùm trajicitur à naribus in os, & per os in ſtomachum. Et quamvis nonnulli exiſtiment, trajectionem iſtam non eſſe veram comeſtionem, vel potationem, ideoque non frangere jejunium: Quidquid de eo ſit, negari non poteſt id eſſe valde indecorum, meritòque proinde variis in Diœceſibus (ùt Tornacenſi) necnon in Synodo Mexicana III. & Limana III. prohibitum. Et ideò non ſatis tutè & reverenter à pleriſque practicatur, quolibet prætextu, ut bene [poſt Marchantium] noſter Stephanus à S. Paulo diſput. 4. de Euchar. dub. 5. num. 28.

1445. Ad 3. Reſpondeo id poſſe in caſibus ab ipſa Eccleſia expreſsè vel tacitè conceſſis. Quorum.

Primus eſt, dum aliquis infirmatur ad mortem. Tunc enim neceſſitas non habet legem. Itaque tunc Præsbyter *infirmum ſtatim communicet, ne ſine Communione moriatur*, uti ex Concilio Wormatienſi dicitur de conſecrat. diſt. 2. nec ſcrupulosè

expectandi sunt extremi mortis agones ; imò prœveniendum , ne fortè mors ipsa prævéniat , vel ne infirmus non sit in statu devotè hoc Sacramentum recipiendi. Quòd eum in finem ipsi vigentibus adhuc animi sensibus ministrandum est , non scrupulosè statim post mediam noctem , vel paulò post , ut jejunus illud suscipiat. Neque Ecclesiæ consuetudo habet , ut importunâ intempestivæ noctis horâ hoc Sacramentum ad infirmos deferatur , nisi tunc necessitas specialiter urgeat. Hora ergo , tam Sacerdoti , quàm infirmo commoda expectari potest, nec interim ægrotus necessariis cibis , medicinis & solatiis destituendus.

1446. Nec unâ dumtaxat vice periculosè infirmus , non jejunus , communicare potest , sed sæpiùs , periculo durante , vel [post melioris sanitatis intervallum] redeunte , dummodo dierum aliquot servetur interstitium. Doctores communiter , contra Vasquez. Neque enim cibus iste cœlestis periculosè infirmo solùm datur in Viaticum , sed & in præsidium contra tentationes inimici. Saltem post septem vel octo dierum intervallum , iterum communicare infirmum non jejunum , si infirmitas sit periculosa , pia consuetudo permittit. Nec hoc contentus Hurtadus , adeo liberalis est ut id permittat quoties sanus jejunus communicare posset. Verùm hoc Ecclesiæ usui & sensui conforme non videtur , secundùm quem sæpiùs pro sola devotione communionem frequentare amans , jejunii legem servare , tempusque ad id opportunum debet eligere.

1447. Sed potest-ne Sacerdos non jejunus celebrare ad dandam infirmo Viaticum in periculo mortis , si aliter dari nequeat ? negant Doctores communiter. Quia major habenda ratio dignitatis & reverentiæ Sacramenti , quàm necessitatis proximi.

1448. Verùm ista ratio non placet : cùm Sacramenta in hominum utilitatem instituta sint ; & ideo liceat illa periculo exponere dum sic proximi necessitas exigit , nec irreverentia Sacramento magis

gis fiat, dum Sacerdos, in illa extremitate, non jejunus celebrat, quàm dum in ea infirmus non jejunus communicat. Et ſi Sacerdos non jejunus, in tali extremitate celebrare queat pro neceſſitate propria (ùt concedunt noſter Franciſcus à Jeſu-Maria, Layman, Caſtro Palao, & Card. de Lugo) igitur & pro neceſſitate proximi, quem diligere tenetur ſicut ſe-ipſum, ipſiſque proinde ſubvenire, ſicut ſibi. Ideo probabilis mihi videtur ſententia affirmativa, quam tenent Major, Zambranus, Philiarcus, Zanardus, Heredia, Granadus, Fernandez, Hurtadus &c. Neque hinc conſequens eſt, Sacerdotem in eadem extremitate, ſine veſtibus ſacris, vel in pane fermentato celebrare poſſe, ad dandum alteri Viaticum. Cùm hoc Doctores non permittant ad illud dandum ſibi-ipſi.

1449. Secundus caſus eſt, dum Sacerdos, poſt conſecrationem, recordatur ſe non eſſe jejunum, ſumptove calice advertit, ſe aquam, vel acetum, non vinum conſecraſſe (quod ſentiens expuere non debet, ne Dominici Corporis particulam ſimul expuat, ſed audacter ſumere) cùm Sacrificii perfectio majoris neceſſitatis ſit, quàm jejunii obſervantia.

1450. Si tamen ante conſecrationem advertat ſe non eſſe jejunum, pergere non debet, ſed ab Altari recedere, ſi abſque nota & ſcandalo poſſit, adſtantes monendo, ſibi demum occurrere memoriam ſoluti jejunii, ſe proinde rogare ut non ſcandalizentur, ſi ad obediendum legi de non celebrando non jejuno ſtomacho, ab Altari recedat. Doctores communiter contra Gobat tr. 3. caſu 23. n. 424. aientem communiter pergere poſſe. Tum quia communiter recedere nequit abſque magno ſuo pudore & infamia. Tum quia indecorè Sacrum abrumperet, v. g. poſt Offertorium.

1451. Quæ profectò rationes ſolidæ non ſunt. Non prima, quia abſque ulla infamia recedere poteſt modo dicto. Nec ſecunda, quia maximè decorum eſt, non indecorum recedere, in reveren-

tiam Legis & Sacramenti. Optandum profectò foret quòd Gobat, ob leves ejuſmodi ratiunculas, à tutioribus ſententiis communiter receptis, tam frequenter non recederet.

1452. Tertius caſus eſt, dum Sacerdos, poſt Calicis ablutionem, Dominici Corporis, vel Sanguinis reliquias invenit. Eas namque conſumere poteſt, licèt jam non ampliùs jejunus, velut communionem ſuam conſummando. Sic enim communis ſententia docet, communiſque praxis timoratorum Sacerdotum. Id etiam Granadus, & alii apud Dianam p. 5. tr. 14. reſol. 45. permittunt Sacerdoti ad Sacriſtiam regreſſo, ſi Veſtes Sacras necdum exuerit. Sed hoc non puto verum, nisi reliquiæ illæ decenter ſervari nequeant.

1453. Quartus caſus eſt, dum Sacerdos poſt conſecrationem, nondum factâ communione deficit, nec adeſt nisi Sacerdos non jejunus, qui Sacrificium perficere poſſit. Tunc enim perficere tenetur. Doctores communiter.

1454. Quintus caſus eſt, dum probabilis eſt metus, ne Sacra Euchariſtia in ſacrilegas Infidelium manus ludibrio habenda deveniat, nisi ſtatim abſumatur. Tunc enim à Sacerdote (ſi adſit) aliàs à Clerico, vel Laïco, quamvis non jejuno, cum timore & reverentia ſumenda eſt. Neque enim jejunii lex, ſervanda eſt cum periculo conculcationis, vel ludificationis diviniſſimi Sacramenti. Doctores communiter.

CAPUT

CAPUT CXIV.

Alia corporis diſpoſitio ad Sacram Communionem afferenda, eſt corporis puritas, ſeu caſtimonia.

1455. PROBATUR primò, quia ad id ſignificandum, Iſraëlitæ Paſchalem Agnum manducare jubebantur, renibus accinctis. Nec Panes Propoſitionis manducari poterant, nisi à continentibus. Ideò namque Abimelec Sacerdos eos Davidi dare noluit, nisi cum pueris ſuis mundus eſſet, maximè à mulieribus, & nisi audito Davidis reſponſo, *ſi de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri & nudiuſtertius* 1. Reg. 21. Cùmque Dominus (Exodi 29,) in igne, & nubis caligine deſcendiſſet ſuper Montem Sinaï, Moyſes Iſraëlitis præcepit, ut ad Adventum Domini *eſſent parati in diem tertium, & ne appropinquarent uxoribus ſuis.* Si propter figuram, Dominus voluit continentiam, multò magis propter veritatem eâ ſignificatam.

1456. Secundò ex Apoſtolo 1. Cor. 7. nolite fraudare invicem, nisi fortè ex conſenſu, ad tempus, ut vacetis orationi. Ad quæ verba Hieronimus epiſt. 50., *quid eſt majus orare? An corpus Chriſti accipere? Utique accipere Corpus Chriſti. Si per coitum quod minùs eſt impeditur, multò magis quod majus eſt. Diximus in eodem Volumine, panes propoſitionis ex lege non potuiſſe comedere David, & ſocios ejus niſi ſe triduo mundos à mulieribus reſpondiſſent. Non utique à meretricibus, quòd damnabatur à Lege, ſed*

ab uxoribus, quibus licitè jungebantur. Populum quoque, quando accepturus erat Legem in monte Sinâ, tribus diebus jussum esse ab uxoribus abstinere. Scio Romæ hanc esse consuetudinem, ut Fideles semper Christi Corpus accipiant: quod nec reprehendo, nec probo: unusquisque enim in suo sensu abundet. Sed ipsorum conscientiam convenio, qui eodem die post coitum communicant..... Quare ad Martyres ire non audent? Quare non ingrediuntur Ecclesias ad communicandum? *Quòd in Ecclesia non licèt, nec domi licèt* [ubi tunc solebant communicare]..... *Probet se unusquisque, & sic ad Christi Corpus accedat. Non quòd dilatæ communionis unus dies, aut biduum, sanctiorem efficiat Christianum, ùt quòd hodie non merui, cras vel perendie merear: sed, quòd dum doleo me non communicasse Corpori Christi, abstineam me paulisper ab uxoris amplexu, ut, amori conjugis amorem Christi præferam. Durum est, & non ferendum. Quis hoc sæcularium* (id est mundi amatorum) *sustinere potest? Qui potest sustinere sustineat. Qui non potest, ipse viderit. Nobis cura est, non quid unusquisque possit, aut velit, sed quid Scripturæ præcipiant, dicere.* Similia habent Cæsarius, Gregorius, aliique Patres. Cæsarius namque ser. 88. sic habet *quoties ad Ecclesiam in qualibet solemnitate convenitis, & Sacramenta Christi percipere volueritis, ante dies plures castitatem servate, ut cum secura conscientia ad altare Dei possitis accedere.*

1457. Tertiò ex can. *vir cum propria* 33. q. 4. & can. *omnis homo* de consecrat. dist. 11. Catechismo Romano p. 2. cap. 4. q. 44. ibi: *postulat tanti Sacramenti dignitas, ut qui matrimonio juncti sunt, aliquot dies à concubitu uxorum abstineant, Davidis exemplo admoniti, qui cum panes propositionis à Sacerdote accepturus esset, purum se, & pueros suos ab uxorum consuetudine tres ipsos dies esse professus est* Similia habentur in Concilio Bituricensi anni 1584. tit. de Euchar. & in Pastorali Mechlinienſi sub Hovio, & in Instructionibus S. Caroli Borromæi Act. p. 4. de Sacram. Euchar. iisdem penè verbis.

1458.

1458. Quartò ex S. Thoma 3. p. q. 80. a. 7. ad 2. *ſi non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas dominetur in opere conjugali, ùt ibidem Gregorius ſubdit, tunc prohiberi debet, ne accedat ad hoc Sacramentum.* S. Gregorii, à Thoma relati, in reſponſ. ad interrogat. Auguſtini, Anglorum Epiſcopi, verba ſunt: *Oportet legitima carnis copula, ut cauſa prolis ſit, non voluptatis, & carnis commixtio creandorum liberorum ſit gratia, non ſatisfactio vitiorum. Siquis ergo ſua conjuge, non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodò liberorum creandorum gratia utitur, iſte profectò de ingreſſu Eccleſiæ, ſeu de ſumendo Corporis Dominici, Sanguinisque myſterio, ſuo eſt relinquendus judicio. Quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne poſitus, neſcit ardere. Cùm verò non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas dominatur in opere commixtionis, habent conjuges etiam de ſua commixtione quod deſleant.*

1459. Quintò, ex INNOCENTII XI. decreto de Communione, ubi ſic: *cùm B. Apoſtolus nolit eos* (conjugatos) *invicem fraudari, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacent orationi, Confeſſarii eos ſeriò admoneant, tantò magis ob Sacratiſſimæ Euchariſtiæ reverentiam, continentiæ vacandum, puriorique mente ad Cœleſtium Epularum Communionem eſſe conveniendum.*

1460. Sextò, idipſum probatur ratione, quia copula conjugalis, habitâ cauſâ voluptatis, utpote conjuncta cum culpabili corporis fœditate, & cum affectu ad carnalem voluptatem, quam ſecundùm ſe appetere non licet; necnon cum conſequente evagatione, hebetudineque mentis; impedit eam cordis & corporis munditiem, attentionemque & devotionem, quibuſcum accedere oportet ad ſacram Communionem.

1461. Ex his confutatur propoſitio octuageſima cap. 5. §. exhibita, quæ dicit: *Communio multò magis conſulenda eſt conjugatis, ipſo die copulæ habitæ cauſâ voluptatis.* Apertè enim contrariatur divinis Scripturis, Patribus, Sacris Canonibus, S. Tho-

mæ, S. Carolo Borromæo, Innocentii XI. Decreto, & rationi, ùt vidimus.

1462. Imò Communio nequidem conſulenda eſt conjugatis, ipſo die copulæ habitæ causâ prolis, tametſi ipſis non ſit prohibenda, ùtì nec poſt copulam habitam causâ reddendi debitum: quo caſu, in reverentiam Sacramenti, decet partem à qua debitum petitur, compartem rogare, ut in aliud tempus differat, ſibiſque tunc continentiam permittat. Decet etiam in aliud tempus differre debiti petitionem causâ prolis, ut ſine illa corporis immunditia, licèt inculpata, cum majoriſque reverentia & devotione accedat. Maximè cum S. Bonaventura in 4. diſt. 12. q. 2. n. 90. dicat, *rarò contingere* [licèt per ſe loquendo contingere poſſit] *quòd homo conjungatur cum uxore debitum exigendo, quin ibi ſit aliqua culpa* (quod & Auguſtinus alicubi dicit, ut oſtendam agendo de uſu matrimonii) *ſi autem ſoliùm reddendo debitum, non credo quòd debeat à Communione retrahi, nisì de congruo.*

CAPUT

CAPUT CXV.

Confutantur aliæ propoſitiones cap. 5. proximè relato §. 5. recenſitæ, nimirum 76. 77. 82.

1463. PROPOSITIO 76. ſic ſe habet: *ſatis probabile eſt, ne venialiter quidem peccare eum, qui conſcius plurium peccatorum venialium, abſque prævio de iis dolore, communicat, dummodo in iis actu non complaceat.* Propoſitio 77. ſic: *nequidem venialiter peccat in Diviniſſimum Sacramentum, qui illud accipit cum voluntaria diſtractione.* Propoſitio 82. *etiam illi, qui ſui-ipſorum amore pleni, ſæculoque prodigioſum in modum addicti ſunt, quamlibet implicati mortalibus delictis; priùs confeſſi, laudabiliter communicant octavo quolibet die, non præmiſſis aliis operibus.*

1464. Confutantur, inquam, tamquam non ſatis conſulentes reverentiæ, puritati, & devotioni debitæ diviniſſimo Sacramento, Sanctorumque doctrinæ patenter adverſantes, ùt vidimus cap. 104. 105. 106. 107. ubi demonſtravimus inania eſſe Juniorum pro illis propoſitionibus argumenta.

1465. Et quis non videt propoſitiones iſtas, ſpecialiter 82. diametraliter adverſari doctrinæ Sanctorum, quòd ad dignam Communionem neceſſe ſit, ut accedens mortuus ſit peccato, *mundo & ſibi*? ſed ea de re ſatis cap. 105. & 106.

1366. At (inquit Seſmaſonus) *quò me gratia inaniorem experior, eò confidentiùs ad eum, qui nulla re æquè ac munerum ſuorum effuſione delectatur, accedere*

accedere debeo. Horrenda propositio : solane ergo fides ad dignam Communionem necessaria est , ùt dicit hæresis Lutheri, & Calvini ?

Non (inquit) sed in implicatis mortali crimine , seu criminibus, confessionem requiro. Ergone quò quis gratia inanior , mundique cupiditatibus magis immersus, aptus est ad octiduanam Communionem, statim atque confessus fuerit ? An non aliâ curâ expurgandus est animus ? An non excolendus pietatis operibus , fervore charitatis , affectu devotionis, mundi contemptu , cœlestium ac spiritualium desiderio ? Istane ipsi adsunt statim atque confessus fuerit ? Vel an forte dicet , quòd quò quis à pietatis sensu , à fervore charitatis , ab affectu devotionis , à mundi contemptu , cœlestiumque , ac spiritualium desiderio alienior fuerit , quò proinde gratia (hoc sensu) inanior , eò confidentiùs , & familiariùs , modò confessus, in Christi oscula & amplexus ruere debeat ? At hoc quàm alienum sit à veritate, satis constat ex supradictis. *Vel sententias istas prodidisse , superasse est. Patet primâ fronte blasphemia : non necesse habet convinci , quòd primâ statim professione blasphemum est.* Hieronymus epist. ad Ctesiphont.

CA-

CAPUT CXVI.

Confutantur Propoſitiones 73. 74. & 75.

1467. SEPTUAGESIMA-TERTIA eſt : *ad communicandum ſemel in hebdomada, hortandus eſt quilibet, quamlibet magnus peccator, dummodò ſe diſponat per contritionem & confeſſionem, cum propoſito ſe emendandi, etiamſi per plures hebdomadas in eadem & totidem flagitia relaberetur.* Septuageſima-quarta : *qui ex humana fragilitate ſemel in menſe labuntur in mortale peccatum, liberè communicare poſſunt bis aut ter in hebdomada : imò ſæpiùs ratione occurrentis ſolemnitatis, indulgentiæ &c.* Septuageſima-quinta : *qui ex eadem fragilitate ſemel aut bis in hebdomada fœdantur mortali crimine, poſſunt equidem ſemel in hebdomada communicare.*

1468. Septuageſimæ-tertiæ dolendum eſt Authorem eſſe Molinam, Carthuſianum, in lib. de Sacerdotio, in cujus priori parte laudem maximam promeruit, quòd Sacerdotii dignitatem verbis, & ſententiis SS. Patrum mirificè commendaverit ; ſed in altera parte ideò plurima ſcripſit ſanctis Patribus diametraliter adverſa, quia, relicto principio, quod ſibi initio propoſuerat (de rebus fidei & morum, ex Scripturæ & Patrum traditione ac doctrina, ferendum eſſe judicium) juniores Caſuiſtas conſuluerit, ſecutusque fuerit, qui nullâ habitâ Sanctorum ratione, morum dogmata ex humanis ratiunculis definierunt. Unde cap. 6. §. 1. dicit, *maximis peccatoribus, licèt in eadem flagitia iteratò lapſis, Sacram Communionem*

nem ſemel in hebdomada concedendam. Et addit : *ſi peccator ad me accederet, undique onuſtus peccatis, ipſi Author eſſem, ut ſingulis diebus Dominicis Euchariſtiam ſumeret : ſi tamen ipſum illorum pœniteret, ac ſtatueret ſe ab illis deinceps temperaturum. Si ſubſequenti proximè Sabbato, tot quot præcedenti peccata mihi confiteretur, ſuaderem iterum, ſi videretur contritus, ut ſemel intra quamque hebdomadam Satræ Menſæ accumberet. Idque conſilii darem, quamvis ſingulis hebdomadis in eadem flagitia laberetur, modò tamen præ ſe ferret contritionem, & emendationis propoſitum.*

Sed quàm ſuſpecta habenda ſit illa toties relabentium contritio, & emendationis propoſitum, quinquaginta probant argumenta, à cap. 36. ad 43. deducta. Quanta mala ex præcipitata ipſorum abſolutione ſequantur, & quàm optimâ ratione abſolventibus imputentur, oſtenſum eſt cap. 43. & 44. Quàm verò tota illa Moliniana doctrina aliena ſit à ratione, doctrinaque Sanctorum, demonſtratum habes hìc à cap. 105. ad 111.

1469. Atque ex iis omnibus confutatæ etiam manent propoſitiones ſeptuageſima-quarta & ſeptuageſima-quinta. Cùm tales nondum cenſeantur plenè converſi, & cùm tanta lapſuum mortalium frequentia non conſiſtat vita verè chriſtiana, nec illa vitæ ſanctitas, quam Sancti poſtulant ad dignam Communionem, & *multò ſatiùs eſt* [ait Emericus de Bonis] *hìc frena cohibere, quàm laxare*, eo quòd laxatio ſemper cauſa fuit, & nunc eſt, *cur multi labantur*, & faciliùs *in peccatum cadant*, & *corrigere ſe negligant*, dum peccatorum ſuorum gravitatem, tam facilè conceſſâ ipſis abſolutione, & Communione, non ſatis apprehendunt.

1470. Digni certè Communione tam frequenti non ſunt, nisì bonæ fidei, & bonæ ſpei Chriſtiani. Bonæ verò fidei, & bonæ ſpei Chriſtiani non ſunt, nec tales ab Auguſtino cenſentur, qui ſemel aut bis in hebdomada, imò nec qui ſemel in menſe fœdantur mortali crimine. Dicit enim Auguſtinus, quòd mortalia crimina *non facit bonæ fidei, nec bo-*

næ

næ ſpei Chriſtianus. Nec communi hominum ſenſu habentur caſti, juſti, ſobrii &c., qui ſemel in menſe, & multò minùs qui ſemel aut bis in hebdomada, fornicationes, injuſtitias, vel ebrietates committunt, ſed illi ad ſummùm, qui rarò, nec facilè & citò iſta committunt. Atqui rarò non committitur quod quâlibet hebdomadâ ſemel aut bis, imò nec quod ſemel quolibet menſe committitur. Nec tales cenſeri poſſunt à peccato ſanati, ſancti, perfecti, charitate accenſi, peccato, mundo, ac ſibi mortui, ſoliſque Deo viventes, prout ad dignam Communionem eſſe debent, ſecundùm doctrinam Sanctorum; nec divinus amor adhuc dominatur ſuper omnes affectus & paſſiones ipſorum; nec ſincerum adhuc deſiderium oſtendunt magis ac magis in Dei ſuper omnia amore proficiendi, nec adhuc apparent aquilæ, ſed gracculi: ad Communionem proinde, maximè tam frequentem, minimè digni. Quod & magis apparebit ex regulis adferendis de frequenti Communione, doctrinaque Sanctorum circa illam.

1471 At (inquis) primò, niſi peccatores illi, ſingulis hebdomadis vel menſibus relabentes, pane cœleſti reficerentur ùt ſuprà, crebriùs in crimina relaberentur, idque ſaltem emolumenti ex ſacra reportant Communione, quòd rariùs peccent. Secundò, communicando intrà ſubinde afficiuntur internâ ſuavitate, & tranquillitate, quam non ſentirent, ſi nullum ex Communione fructum reportarent. Tertiò aliqui ex recidivis illis ſunt de familia, vel ſodalitate, menſtruam Communionem ſingulis præſcribente. A qua proinde abſque nota & ſcandalo non poſſunt abſtinere.

1472. Ad 1. reſpondeo cum Emerico de Bonis, *ad id Euchariſtiæ Sacramentum non fuiſſe inſtitutum, ne tam ſæpè homines peccata committerent* (*quamvis id quoque, vel etiam quid præſtantiùs dignè ſumentibus præſtet*) ſed ut in fortitudine cibi illius ambulent uſque ad montem Dei Horeb; imò uſque ad verticem ipſius, idèſt *ut ſit illis eſca cœleſtis*, quâ

conforti

confortati *ad virtutis culmen promoveantur. Ipsi verò non recipiunt effectus istos, utpote tam alieni à perfectione. Nec divino illo pane spiritualiter aluntur*, sed carnaliter dumtaxat. Aliàs peccato, mundo, ac sibi mortui, vitam ducerent christianam, & spiritualem, cui nihil commune cum carne, peccato, & mundo. Cui ideo serviunt, quia dominantem in se habent tyrannum, seu cupiditatem, vel mammonæ, vel luxuriæ, vel ambitionis, vel iræ, vel odii & vindictæ, seu alterius passionis, per quam Christum in seipsis, quantùm in ipsis est, interimunt, & Judæ similes produnt, licèt osculari videantur. Similes etiam Herodi, erga Christum in specie devoti, & adorare volentes, sed quem quantùm in ipsis est perdunt, ùt Chrisostomus observat homil. 7. in Matth. ubi sic : *cave ne Herodi efficiaris similis, & dicas, ut & ego veniens, adorem eum. Hujus enim similes sunt, qui indignè abstuntur Communione mysterii. Reus est enim iste Corporis & Sanguinis Domini. Qui ejusmodi sunt, habent in se tyrannum, Regno Christi jugiter invidentem, longè sane Herode illo nequiorem, mammonam scilicet*, vel aliam pravam cupiditatem, in corde dominantem, *per quam, quantùm in ipsis est, interimunt Christum*, licèt *specie-tenus adorare videantur.* Si hoc faciunt, qui indignè communicant ; indignè profectò communicant (judicio S. Basilii, aliorumque Sanctorum) qui ad tremendum mysterium accedunt, nondum mortui peccato, mundo ac sibi, ut soli Deo vivant.

1473. Ad 2. respondeo (cum eodem Emerico) suavitatem illam, tranquillitatemque, valde esse suspectam, errorique & illusioni obnoxiam, *nec à sumpto Corpore Christi, nec à vera pietate, sed ab alia causa proficisci ; vel aliquam dæmonis fraudem subesse. Turcæ namque, cùm suum Mahumetum colunt, aut de eo sermonem audiunt, tam magno, tamque suavi animi affectu commoventur, ut etiam in lachrymas erumpant. Quòd tamen vel divinitùs immissum, aut veræ pietatis effectum nemo dixerit. Ve-*

ra

ra namque pietas, & ſolida animi jucunditas, non in fervoris ſenſibilis affluentia, non in ſenſibili dulcedine, nec in mollibus quibuſdam affectibus & lachrymis conſiſtit, inquit Cardinalis Bona princip. vit. chriſt. p. 1. §. 44.

1474. Ad 3. reſpondeo cum eodem, frequentandæ Communionis tempora, non humanis rationibus, ſed veræ pietatis effectibus ac fructibus definienda eſſe, utì declarat INNOCENTIUS XI. in Decreto ſuo. Iſtis proinde Sodalitatum, vel familiarum ſtatutis, vel conſuetudinibus, procurandæ debitæ diſpoſitionis obligationem imponi, non verò indiſpoſitis obligationem toties communicandi. Nec per Communionis omiſſionem ſcandalum dari. Cùm tot timorati fideles, vel ex aliqua animi anxietate, vel ex Sacramenti reverentia, vel ex Confeſſarii conſilio differant, ad majorem puritatem, devotionem, vel humilitatem comparandam.

1475. Vide quæ contra propoſitiones illas dixi c. 6. ubi ſatis oſtendi quàm laxa ex iis conſectaria deriventur. Contendit quidem Marcus à ſancto-Franciſco, manifeſtum, eſſe ad dignam Communionem, etiam frequentem, ſecundùm doctrinam Concilii Tridentini ſeſſ. 13. c. 7. ſufficere confeſſionem, ſeu gratiæ ſtatum, per eam recuperatum. Verùm à veritate patenter aberrat. Quia manifeſtum eſt, Tridentinum ibi ſolùm docere, conſcio peccati mortalis confeſſionem eſſe neceſſariam. Quòd ſufficiat, nullo modo dicit, ne implicitè quidem. Cùm enim toto cœlo differant *neceſſarium* & *ſufficiens* (reſpiratio quippe ad vitam neceſſaria eſt, non ſufficiens) manifeſtum eſt, quòd docendo illud priùs, ne implicitè quidem doceat poſteriùs. Vide dicta n. 1377. & 1378. Et ne obliviſcaris, ex iſta Marci à ſancto-Franciſco prætentione conſequens eſſe, quòd qui ſingulis hebdomadibus in mortalia ſæpiùs relabitur, communicare poſſit, nedum bis aut ter in hebdomada, ſed & quotidie, prout oſtendi capite illo ſexto.

CAPUT

CAPUT CXVII.

Confutatur propositio 78. *permittens, sicut &* 79. *consulens Communionem Sacerdotibus, & Laicis confessis, ipso die voluntariæ pollutionis, vel commissæ fornicationis, vel adulterii, vel sodomiæ, vel bestialitatis.*

1476. PROPUDIOSAS istas propositiones retulisse, confutasse est: cum soli tenebras offundere videantur, ipsique inter scribendum, atramento nostro ruborem injicere. Ergone usque ad propositiones tam horribiles, tamque alienas ab Ecclesiæ spiritu, à doctrina Sanctorum, & à piorum fidelium sensu, devenire potuit Casuistarum Novaturientium laxitas? pudeat illos Veterum sectatoribus novitatem objicere, cùm ipsimet tam apertè novatores sint.

1477. Eas profectò alienas esse ab Ecclesiæ spiritu, perspicuum est ex eo quòd Ecclesia, per multa sæcula (usque ad sæculum utique nonum) Sacerdotes & Diaconos, in fornicationem, etiam secretò lapsos, sacris Mysteriis in perpetuum voluerit esse privatos, ut constat ex D. Basilio epist. canon. 1. can. 3. Concilio Aurelianensi 11. anni 533. can. 8. Epistola 1. JOANNIS 11. Romani Pontificis ad Cæsarium Arelatensem, in causa Contumelioſi Regiensis Episcopi, in fornicationem lapsi, nec non ex eodem Cæsario, in eadem causa, Gregorio Magno l. 3 epist. 26. l. 4. epist. 16. & 17. l. 6. epist. 39. & l. 7. epist. 25. MARTINO 1. epist. ad Amandum

Amandum Epiſcop. Traject. ubi id manifeſtè continetur. Videri poteſt Eminentiſſ. Aguirius tom. 2. diſſert 10. per totam.

1478. Inclinante quidem ſæculo 8. vel ſub initium noni ſpuriæ Calixti Gregorii, ad Secundinum, & Iſidori Hiſpalenſis epiſtolæ (quas vel ſuppoſititias, vel fictitiis aſſumentis interpolatas eſſe nullus eruditus hodie dubitat) occaſionem dederunt laxandæ antiquæ ſeveritatis, quoad Sacerdotes clam lapſos, ut videre eſt apud Hincmarum in capitulis ad Præsbyteros datis anno 852. S. Anſelmum epiſt. 65. Burchardum l. 19. c. 42. & 43. Ivonem Decreti p. 6. c. 78. & 79. Gratianum diſt. 50. In iſta tamen relaxatione, id ſaltem de priſtino rigore retentum fuit, ut Sacerdotes & Diaconi, clam fornicati, nonniſi poſt actam occultè pœnitentiam diuturnam, & condignam, reſtituendi forent, ut luculentis Hincmari, Anſelmi, Gratiani, aliorumque teſtimoniis oſtendunt Albaſpineus, Morinus, Neecaſſelius, Merbeſius, & Eminentiſſ. Aguirius.

1479. Tametſi verò in totum hoc tempore ſervandus non ſit rigor veteris illius diſciplinæ, non eſt tamen in totum peſſumdandus & negligendus, prout fit per fœtidas illas propoſitiones, ſed ſic moderandus, ut ſaltem ſervetur internus ſpiritus illius, utpote ſemper idem & invariatus. Et quis fuit [quis proinde adhuc hodie eſt] internus Eccleſiæ ſpiritus in veteri illa diſciplina? docere fideles, quanta & quàm ſublimis puritas corporis & animæ requiratur in iis qui ſacrificium Deo offerunt, & tale tantumque Sacrificium, quale eſt Corporis & Sanguinis Domini, & quanta ſit difficultas recuperandi eam ſemel amiſſam per crimen, præſertim carnale. Si enim Apoſtolus in epiſt. ad Tit. c. 1. & 1. ad Timoth. 3. Diaconos eſſe vult *ſine crimine*. Et in hoc poſteriore loco, agens ſpecialiter de Diaconis [in quibus non tanta pietas puritasque exigitur, quàm in Præsbyteris] requirit ut ſint *pudici*, *habentes myſterium fidei in conſcientia pura . . . . & ſic*

ministrent nullum crimen habentes ; quantò magis id requiritur in Præsbyteris & Episcopis ? Ideo omne crimen in baptizatis olim impedimento erat ad ordinum susceptionem , & præsertim crimen impudicitiæ , quòd specialem habet repugnantiam cum sanctitate necessaria ad dignam susceptionem Agni immaculati , virginalisque carnis & Sanguinis Filii Virginis.

1480. Quòdque , de mente Ecclesiæ modernæ, in totum negligenda non sit veterum Canonum , Conciliorumque circa Sacerdotes , in peccatum carnis lapsos disciplina , patenter innuit Tridentinum sess. 22. c. 1. dum ait : *statuit S. Synodus , ut quæ aliàs à SS. Pontificibus , & à Sacris Conciliis , de Clericorum vita , honestate , cultu , doctrinaque retinenda , ac simul de luxu , commessationibus , choreis , aleis , lusibus , ac quibuscunque criminibus , necnon sæcularibus negotiis fugiendis , copiosè ac salubriter sancita fuerunt , eadem imposterum , sub eisdem pœnis , vel majoribus , arbitrio Ordinarii imponendis , observentur . . . . Siqua verò ex iis in desuetudinem abiisse compererint , ea quamprimùm in usum revocari , & ab omnibus accuratè custodiri studeant : non obstantibus consuetudinibus quibuscumque , ne subditorum neglectæ emendationis , ipsi condignas , Deo vindice pœnas persolvant.*

1481. Voluit ergo Tridentinum , jussitque , ut prisci Canones *de Clericorum vita , honestate* &c. , ex quibus præcipui sunt , qui agunt de Clericis lapsis in peccatum carnis , observarentur , in usumque revocarentur. Idque haud dubiè pro viribus curarunt S. Carolus Borromæus , Venerabilis Bartholomæus de Martyribus , aliique Antistites paris pietatis ac doctrinæ , in Diœceses suas reversi. Cùm id sub tanta comminatione Sacratissimum istud Concilium injunxisset , *ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas , Deo vindice pœnas persolvant.*

1482. Quod si fortasse zelus , pietas & doctrina S. Caroli , aliorumque sanctissimorum Præsulum istius temporis , non fuerint satis ad eradicandas consue-

tudines

Librum, qui Nicephori Cap. CXVII. Rei publicæ, quam juvenis Excellentia, & Imperator, & Augustus magnus Constantinus, filius ejus, ac Consul Tiberius Decemtalentus, ad ejus Imperium, & Augustum, & Consulatum, & Tiberium, & Decemtalentum, & Rei publicæ ejus, non minus ac magnifice regendæ & conservandæ, atque ad bene beateque vivendum, & in quo quisque, etiam in minima parte, bene beateque vivere possit, ad Excellentiam Tuam Excellentissime & Virtute, simul cum quod hoc diligentissime Vitæ Lauræ tenebrosæ, & Mortis Umbræ, ac Tenebræ, & Vitæ Lucis, & Immortalitatis, in qua Lux, Imperium quod Dominum per Dominum in æternitate, & Dominum æterni regnum, & Dominum Deum nostrum, & communem [illegible] ita omnibus [illegible] ita omnibus [illegible] ita omnibus

laicorum redigant, ne ab officio cessent, de graduque dejiciantur Græci Sacerdotes, neve scelera sua, ob interdictum ministerium aliis patefaciant, ideo sacramentalem refugiunt confessionem; quasi verò idcirco magis digni, magisque ad divina conficienda, tractanda, sumendaque idonei sint, quòd culpas occultant suas.

1483. Sed & Patres Spirituales, seu Confessarios [apud Græcos] omnium alienos esse ab ea facilitate, quam inducunt duæ propositiones, contra quas disputamus, constat ex alia narratione quam Morinus facit in Appendice edit. novis. pag. 140. se utique audivisse *à Latinis nonnullis, viris doctis qui in Græcia cum Græcis diu versati fuerant, eorumque ritus attenderant, Spirituales Patres, cùm aliquod crimen ipsis revelatur paulò gravius, statim pœnitenti inculcare solitos: Ne communices. Sæpe etiam propter res non admodum graves, à communione sua sponte & injussos abstinere, v.g. propter amplexus conjugales, propter infirmitates naturales, quæ immunditiam sapiunt, variaque ejusmodi, quæ viris, mulieribusque contingere solent. Qui se talibus contaminatum sentit, non modò à communione abstinebit, sed ne panem quidem benedictum accipiet, aut aquam benedictam hauriet, aut Evangelium osculabitur, licèt horum abstinentia sit planè publica. Nec tamen cæteri fideles, abstinentiam istam conspicientes, scandalum inde patiuntur, aut aliquid sinistri de abstinente concipiunt.*

1484. *Ista sunt* [inquit] *antiquissimæ praxis expressa vestigia. Ultimum enim quod pœnitenti concedebatur, nonnisi purgatissimo, & vitiis defæcatissimo concedebatur, erat Corporis Christi communio. Priùs & longè faciliùs semper ab antiquis concessa est à peccatis absolutio. Illa pretiosissima margarita est, quam prodigere præ cæteris omnibus maximè reformidarunt, cujus possidendæ causa tot præparationes, libris præcedentibus explicatas instituerunt* &c. Ecce quàm immanè ab illo Ecclesiæ Orientalis, Occidentalisque spiritu aliena est doctrina, quæ Sacerdotem ab ara Veneris ipso die commissi horrendi criminis, ad aram Christi

ti

si mancat, mancipium ei tradatur, & ab eodem recipiatur, Vallensis, qui hanc diversa sentit, respondet. Sane Sacrorum canonum illos decretos Ecclesiæ Romanæ, quæ ad Ecclesiam Africanam, & Hispaniarum, datos sunt, ipsa non recipit. Verum denique non ad generalia illa decreta, quod canonum nomine sunt, sed ad Ecclesiæ, in qua natus fit canonicus, ufus, quandoque hoc, quandoque illud, attendendum eft. Ita Ecclesia Thomæ decano satis esse censuerunt, ut ordinarium suum per annum & diem eximeret, ut ab eo, quamvis ibi domicilium habuisset, non teneretur; ut vero Ecclesiæ Cantuariensis, & Eboracensis, ut ab eo, qui ibi habuisset, & decessisset, & annum, & diem, ad id spatium, eximeretur.

1286. Nec mirum tam diversa statuisse ab Ecclesiis locali, non Catholica, quæ Latina: ibi dabatur, ut Ecclesiæ Romanæ, ita & Ecclesiæ Africanæ, & de variis in eas Synodicis constitutionibus, qui Christianam in professione legis, quæ Christiana est, unitatem, & pacem, non habebant. Hæc autem, quæ Ecclesia Romana statuit, quæ Africana, & de aliis constitutionibus, quæ Ecclesiæ Hispaniarum, & Galliarum ac, ubi vocant Synodum Ecclesiæ, Romanæ fidelitatem vocat, non fatisfacit mens pias, charitatem, & pacem, quæ in Christi Ecclesia est, habentibus.

1287. *Contra Ecclesiæ regulam, quæ Romana est, & Dei Legem, locutus* [*impius*] *in eos commentatus est, ut ab Ecclesia* [*Catholica*] *dudum avertisset, ut Scriptura Divina probat & quidem ardens Spiritus Sancti in scripturis Corpus est & Evangelium Dei.*

1288. Ecce Cyprianus: quas Ecclesiæ regulas Romanæ, quam Dei Legem, quam Scripturam Divinam, quam Spiritus Sancti, dudum ab Ecclesia [*Catholica*] avertisset, quæ ipse, qui divinum corpus & Evangelium Dei est, ardens Spiritus Sancti in scripturis, ut probat Scriptura Divina? Quas Ecclesiæ regulas, quam Dei Legem, quam Scripturam Divinam, quam Spiritus Sancti ardens, quæ Evangelium Dei, & Corpus Divinum est, Ecclesiæ [*Catholicæ*] dudum avertisset? Quæ

diaboli (dic tu in casu nostro, *à Veneris*) *aris ad Sanctum Domini, sordibus & infectis nidore manibus accedere, vimque inferre corpori ejus, & sanguini* &c.

1488. Nec verò de iis Cyprianus agit, qui delictum suum non confitebantur; siquidem casus, de quo agit, iste est: ingens Christianorum multitudo, post lapsum (in quem ipsos dira persecutio præcipitaverat) resurgere volens, ad absolutionem communionemque, non præmissâ canonicâ pœnitentiâ, admitti postulabat, nec delictum suum Christiani illi reticebant, imò clam apud Sacerdotes, & palam apud Episcopum confitebantur, Martyresque apud ipsum deprecatores adhibebant, non ut à confessionis onere, sed ut à diuturna secundùm Canones pœnitentia, ante communionem peragenda liberarentur. Verùm quia Ecclesiæ firmitatem, in retinendis suis ad animarum curationem legibus, perspectam habebant, dum Martyrum deprecationibus Antistites à se flecti non posse perspexerunt, lachrymari, turbari, tumultuari cœperunt, nec ipsis Casuistæ defecerunt, qui patrocinarentur.

1489. Quid hisce in angustiis Sancti agendum censuerunt? Si Casuistarum illorum facilitatem ipsorum curationi, procurandisque dispositionibus ad Corpus & Sanguinem Christi suscipiendum necessariis idoneam censuissent, ea usi fuissent. Verùm ad eam, ne Martyrum quidem precibus flecti potuerunt, tametsi nunquam opportunior eam adhibendi sese occasio offerre potuisset, atque erga lapsos illos misericordia longè magis, quàm nos commoverentur. Immobiles itaque permanserunt in exigenda ante communionem pœnitentia, nimisque indignum arbitrati sunt, absque ea, à diaboli aris ad Sanctum Domini accedere, & ita indignum, ut hoc esse censerent, Corpori & Sanguini Christi vim quodammodo inferre. Censuerunt ergo conscientiam, non sola confessione, sed dignis pœnitentiæ fructibus, post grave crimen admissum, priùs expurgandam, misericordiamque Dei implorandam, idque esse de Evangelii vigore, de Deique ac Domini

mini lege, quâ diſpenſatores Myſteriorum Dei prohibentur Sanctum dare canibus, & Margaritas ſpargere ante porcos. Iſtam quippe veteris illius diſciplinæ rationem fuiſſe, Morinus oſtendit lib. 1. cap. 17.

1490. Ideò ergo Clerus Romanus, in cauſa narrata à Cypriano conſultus, epiſt. 31. ad Cyprianum: *Abſit* (inquit) *ab Eccleſia Romana vigorem ſuum tam profana facilitate dimittere, & nervos ſeveritatis,* EVERSA FIDEI MAJESTATE, *diſſolvere, ut cùm adhuc non tantùm jaceant, ſed cadant everſorum fratrum ruinæ, properata nimis remedia communicationum, utique non proſutura præſentur.* Similiter Moyſes & Maximus Presbyteri, Nicoſtratus & Rufinus, Diaconi, aliique Confeſſores epiſt. 26. ad eundem: *animadvertimus te congruente cenſura, eos dignè objurgaſſe, qui immemores delictorum ſuorum, pacem à Præſbiteris, per abſentiam tuam, feſtinatâ & præcipiti cupiditate extorſiſſent, & eos qui,* SINE RESPECTU EVANGELII, SANCTUM DOMINI CANIBUS, ET MARGARITAS PORCIS, *profanâ facilitate domaſſent* &c.

1491. Quantumlibet ergo lapſi illi contenderent, ante magnam diuturnamque pœnitentiam, ad deprecationem Martyrum, communioni ſe poſſe reſtitui, *Concilio frequenter acto* (ait Cyprianus epiſt. 55. ad Cornelium) *non conſenſione tantùm Epiſcoporum, ſed & comminatione decretum eſt, ut pœnitentiam fratres agerent; ut pœnitentiam non agentibus nemo temerè pacem daret.* Et epiſt. 52. ad Antonian. *perſecutione ſopitâ, cùm data eſſet facultas in unum conveniendi, copioſus Epiſcoporum numerus . . . . in unum convenimus, &* SCRIPTURIS DIU EX UTRAQUE PARTE PROLATIS (agebatur ergo de Lege divina) *temperamentum ſalubri moderatione libravimus, ut nec in totum ſpes communionis & pacis lapſis denegaretur, ne plus deſperatione deficerent. . . . nec tamen rurſus* CENSURA EVANGELICA *ſolveretur, ut ad communicationem temerè proſilirent, ſed traheretur diu pœnitentia, & rogaretur dolenter paterna clementia.*

1492. Hæc eſt illa præparatio, quam digniſſimi

illi Apoſtolorum ſucceſſores, in eorum traditione verſatiſſimi, ab omnibus qui ſe graviori crimine commaculaſſent, communioni præmittendam cenſuerunt. Hæc probatio, quam ab Apoſtolo poſtulari crediderunt, ut Pane Cœleſti ad ſalutem, non ad judicium & condemnationem veſcerentur; cujus prætermiſſione *Domini præcepta reſcindi*, Cyprianus lib. de lapſis, *Evangelii veritatem infringi*, atque *fidei majeſtatem everti*, Clerus Rom. epiſt. 30. conteſtatur. Hæc denique præcepta, quæ ſe *de Scripturis Cœleſtibus*, *& diſcere*, *& docere*, rurſum Cyprianus teſtificatur ibidem.

1493. Si cui hæc non ſufficiunt, eorumdem Sanctorum ad Martyres monita attentâ mente trutinet; Ex iis quippe facilè intelliget, quàm neceſſaria duxerint pœnitentiæ opera ante communionem, poſt commiſſam noxam graviorem. Cùm autem Martyres pro lapſis intercederent, ut lapſi, poſt confeſſionem & abſolutionem (ùt conſtat ex epiſt. Luciani Martyris ad Celerium 22. apud Cyprian.) abſque laborioſis diuturnæ pœnitentiæ exercitiis, habitâ ratione ſuæ commendationis, ad S. Euchariſtiæ participationem admitterentur: ſanctiſſimi Epiſcopi reſponderunt, in hoc ſe annuere non poſſe poſtulatis ipſorum, utpote quæ Documentis Evangelicis non conſonarent. Æquum quidem eſſe, poſtulationis ipſorum rationem haberi, ſed *ſi ab Evangelica lege non diſſonet.* Cyprianus lib. de lapſ. Clerus Romanus epiſt. 30. ad Cyprianum. *Si juſta, ſi licita, ſi non contra ipſum Dominum.* Cyprianus ibidem. *Quia* (inquit) *Martyres nihil poſſunt, ſi Evangelium ſolvi poteſt; aut ſi Evangelium non poteſt ſolvi, contra Evangelium facere non poſſunt, qui de Evangelio Martyres fiunt. Ut meritò nulli magis ſit competens, nihil contra Evangelium decernere* [ait Clerus Romanus loco citato] *quàm qui Martyris nomen ex Evangelio laborat acquirere.*

1494. Si quis ſciſcitetur, ubinam Evangelium pœnitentiæ actionem ante communionem ab iis poſtulet, qui lapſu graviore ruerunt?

Reſ-

Patrum, ac Moderatorum Cap. CXVII. Sup
Septembris mensis 30. Congregationi cum, quæ
Cardinalis Marefoschi, 1. mihi, ac
Cardinalibus Antonio, Archiepiscopo Nicæno, Ma-
rio Mariano, Archiepiscopo Tyrio, Ludovico Pi-
cardo, ac Cardinali Andreæ Corsino, Archiepi-
scopo Pisano, Cardinalibus Sacræ Romanæ Ecclesiæ
Presbyteris, Cardinalibus Antonio Pallavicino, Ni-
colao Antonelli, Cardinali Joanni Francisco Albani,
Cardinalibus Sacræ Romanæ Ecclesiæ Diaconis, Car-
dinali Joanni Baptistæ Rezzonico, Cardinali Joanni
Baptistæ Caſtagna, Cardinali Joanni Baptistæ Ca-
valchini, Cardinali Joanni Baptistæ Visconti Aſa-
ſino, Cardinali Joanni Baptistæ Pallotta, Cardinali
Joanni Baptistæ Quirini, Cardinali Joanni Baptistæ
Scotti, Cardinali Joanni Baptistæ Caprara, Cardi-
nali Joanni Baptistæ Borgia, Cardinali Joanni Bap-
tistæ Zelada, Cardinali Joanni Baptistæ Cibo, Car-
dinali Joanni Baptistæ Braschi Onesti, Cardinali
Joanni Baptistæ Caſtelli, Cardinali Joanni Baptistæ
Conti, Cardinali Joanni Baptistæ Cavalchini, Car-
dinali Joanni Baptistæ Cybo, Cardinali Joanni Bap-
tistæ Doria Pamphilj, Cardinali Joanni Baptistæ
Rota, Cardinali Joanni Baptistæ Albani, Cardinali
Joanni Baptistæ Pacca, Cardinali Joanni Baptistæ
Cacciapiatti, Cardinali Joanni Baptistæ Gerdil, Car-
dinali Joanni Baptistæ Antonelli, Cardinali Joanni
Baptistæ Campanelli, Cardinali Joanni Baptistæ
Quarantotto, Cardinali Joanni Baptistæ Pedicini,
Cardinali Joanni Baptistæ Bussi, Cardinali Joanni
Baptistæ Cavalchini

tiones, per multaque & diuturna pietatis ac pœnitentiæ opera, à terrenis cupiditatibus expurgetur, corque ipsius spiritualizetur, ùt sæpiùs ostendimus. Ideò ergo pœnitentiæ opera ante communionem, post grande crimen admissum, secundùm divinam Scripturam exigi censuerunt.

1496. Nec ita de solis Christianis, in persecutione lapsis in Idolatriam, Sancti arbitrati sunt, sed & de Libellaticis, id est Christianis, qui publicè Christum non ejurarunt, nec Idolis sacrificaverunt, nec cibos ipsis immolatos gustaverunt, sed (pretio dato) libellos à Magistratibus impetrarunt, quibus à persecutionis periculo tuti essent, quasi Imperatorum Edictis paruissent. Siquidem ex Cypriano, Cleroque Romano constat, tam illos, quàm illos, in lapsorum numero esse repositos, tamque libellaticos, quàm illos qui Christo publicè renunciaverant, ad pœnitentiam (licèt aliquantò mitiorem) ante communionem peragendam, adactos fuisse. Atqui, Sanctorum judicio, gravius est fornicatorum, adulterorumque, quàm Libellaticorum peccatum (graviori proinde pœna plectendum) siquidem ùt Cyprianus ait epist. 52. ad Antonian. : *multò & gravior & pejor est mœchi, quàm Libellatici causa : cùm iste necessitate, ille voluntate peccaverit ; Hic existimans satis esse, quòd non sacrificaverit, errore deceptus sit : ille Matrimonii expugnator alieni, vel lupanar ingressus* (ecce de solo non loquitur adulterio, sed & de fornicatione) *ad cloacam & cœnosam vaginem vulgi, sanctificatum Corpus, & Dei templum, detestabili colluvione violaverit* &c. Et ante Cyprianum Tertullianus l. de pudicitia, gravius crimen esse censet fornicatoris, quàm Libellatici: *quis* enim [inquit] *magis negavit, qui Christum vexatus ; an qui delectatus amisit ? qui cùm amitteret, doluit, an qui cùm amitteret, lusit ?* Si ergo, pro libellis acceptis, pœnitentiam ante communionem agendam censuerunt ; A fortiori pro adulterio & fornicatione, utpote libellatione gravioribus. Et si tam acri censurâ perstrinxerunt eos, qui ante magnam, diuturnam-

Pontificum patrocinium, conciliandæ pacis mediatorem Ludovicum, cum ejusdem, cui ante decennium Pisis Ioannis successoris pertinacissimi, in quod ipsum ab Ecclesia Romana, ac Christiana Republica, ut pernicioſum, fuit capitis damnatio, & Ecclesiæ cleros, gregesque, hominesque & alios ordines ad Christi fidem, & obedientiam, per Germaniam, Italiam, Galliam, &c. ipſe exercuit, exercet, & exercebit, ut ſæpe ſæpius ſcripſi, & ſcribam, ſi vita ſuppetet, & ſenectus, nil reliquum duxit, quam ſimplici fidei plenum volumen ſuperis dedicatum, Deoque ſacrificium, ut Pſalmiſta ait, ſuave odoris. Ego ſum, inquit, Lucerna Mundo ſuſtinendo accenſa eſt Pharos. Ille, ab ignorantiæ tenebris, ignorantiæ nempe ſui, eterna, ac ſpe ſolida, ad Lucem, ut aiunt, ad Lucem, tanto tempore ante ſpem ſuam, ſuorumque omnium, ſuperis ſe dedicavit. Quod ſtatim ab ineunte ſua ætate fecit, Deoque ſacrificium ſuave odoris, ut ſæpius dixi

invisibilia Sancta Sanctorum introire . . . . poterit, qui medicinam cœlestis disciplinæ contemnens, noluit paulisper à visibilibus separari? Qui enim noluit humiliari, ut exaltaretur, cùm exaltari voluerit, dejicietur, & in æternum sejungetur ab æternis Sanctis, quisquis hodie per merita obedientiæ, & per satisfactionem pœnitentiæ non sibi providit locum in corpore Sacerdotis Christi, qui ascendit in Cœlum, ibi æternùm regnaturus *cum corpore, cui caput est.*

1498. Nec dicat Stejartius, Sanctos ita loqui secundùm disciplinam sui temporis dumtaxat. Cùm S. Augustinus non loquatur de sola humana, sed & de divina disciplina, *medicinam cœlestis disciplinæ* &c. Enimverò veterem Ecclesiasticam disciplinam quoad hoc aliquid divinæ legis involvere probatum est Cùm igitur eadem hodie Lex divina sit, quæ olim, eademque peccatorum gravitas, alto vulneri longa medicina, nec vulnere minor, æque hodie necessaria est quàm olim.

1499. Denique quòd duæ illæ propositiones, non solùm alienæ sint à doctrina Sanctorum, sed à sensu piorum fidelium, capite sequenti probabitur, atque ex ibi dicendis apparebit, eas esse piarum aurium offensivas, ùt bene Iveninus observat q. 8. a. 2. §. 2. Et quis piorum fidelium non scandalizaretur, si sacrificantem videret Sacerdotem eâ ipsâ die, quâ sciret ipsum fœmineo tactu insorduisse, licèt non ignoraret ipsum ad confessionis Tribunal priùs accessisse? Quid si sciret ipsum insorduisse adulterio, vel peccato contra naturam, quòd in cœlum ideo clamare dicitur, quia, ùt Salvianus l. 1. de gubernat. Dei, ait, Deum cogit, ne differat poenam peccantium? Unde teste Covarruvia ad cap. *si furiosus* n. 7. *impium censeri solet* [talis igitur erat communis sensus Covarruviæ tempore] *posse Sacerdotem, qui nocte præterità dormierit cum fœmina, statim celebrare, præmissa contritione & confessione.*

1500. Duobus istis Scriptoribus se jungens Eminentissimus D. Cardinalis Aguirius, ubi suprà num. 153. *patet* (inquit) *ea de re proferre locum observa-*

tu

tu dignum ex Merbeſio 3. *p. ſum. Chriſ. q.* 34. *p.* 448. *ubi . . . ita loquitur* „ Quiſquis animum ſedulò ad doctrinam (de Clericis lapſis ſuprà firmatam) expendendam appulerit, liquidè deprehendet, quantopere fugienda ſint quorumdam Recentiorum commenta, imò opinionum portenta, quibus ſanam doctrinam, & ſacroſanctis Canonum ſanctionibus conſentaneam ex orbe Chriſtiano revellere ſtuduerunt. Nam procul dubio perhorreſcet vel cogitatione, vel recordatione nefariæ illius doctrinæ quorumdam hominum, pari ad inſcitiam impietate affirmantium, Sacerdoti poſt habitam eo ipſo die, quo celebratutus eſt, copulam carnalem cum fœmina, aut pollutionem voluntariam, liberum eſſe, ſine culpa veniali, rei divinæ incumbere. „

1501. Eamdem doctrinam *impiam & ſacrilegam* Merbeſius ibidem pronuntiat, & Aguirius cum ipſo, Merbeſium cum laude referens, & ab incuſato ipſi nimio rigore defendens.

1502. Eamdem, *horribilem corruptelam* piiſſimus Contenſonus appellat tom. 8. diſſert. 4. cap. 2. „ Ex his patet, quantum à S. Thomæ doctrinæ caſtimonia quorumdum Recentiorum corruptela abhorreat, qui nedum Laicis, ſed & Sacerdotibus (quorum ſtatus, character & teſſera ſanctitas eſt) poſt patrata nefandiſſima carnis peccata, nedum communionem, ſed & ſanctiſſimorum Myſteriorum tractationem, & celebrationem concedunt, eoſque à lupanaribus (horribile dictu) adhuc recentes, adhuc calentes, ad tremenda Altaria immittunt . . . . poſt nudam confeſſionem. „

1503. Et quid de eadem doctrina Illuſtriſſ. D. Neercaſelius, Caſtorienſis Epiſcopus „ ſi „ (inquit in amore ſuo pœnitente lib. 2. cap. 21.) „ Emericus de Bonis, Nobilis & pius Scriptor è Societate, cenſeat eſſe SCELUS HORRENDUM DICTU, ET ANGELIS IPSIS DETESTABILE, QUODVE VALET SOLI TENEBRAS OFFUNDERE, TERRAM „

TRE-

" TREMEFACERE, ET ELEMENTA PERMISCERE, si-
" quis Laicus eodem, vel poſtero die, vel terno
" aut quarto, à ſumpta Euchariſtia ad ſuas ſordes
" revertatur, aut illam quis ſumere audeat, qui
" pridie, nudiuſtertius vel quartus ante peccaverat
" nonne idem ſcelus deteſtabilius & horribilius erit,
" ſi recentes à propudiis & flagitiis, non ſolùm Eu-
" chariſtiam ſumere, ſed & conſecrare, ſed etiam
" Mediatoris officium aſſumere audeant? Elan-
" guerit Canonum vigor . . . . . intitus animis
" Chriſtianis reverentiæ & adorationis ſenſus, quo
" Corpus Domini colendum eſt, numquam ita
" langueſcet, ut probare poſſit, quòd homines,
" adhuc libidine fumantes, atque fætentes, ſacris
" operentur, eamque carnem conſecrent, tractent,
" pro aliis offerant, atque colendam exponant,
" manducandam præſentent, & ipſi eam ſumant,
" atque in ſua viſcera, adhuc fœdis æſtibus ferven-
" tia, vel tepentia demittant, quam carnem vir-
" gineus Mariæ Uterus non potuit concipere, niſi
" Spiritus Sanctus in illam deſcenderet, & virtus
" altiſſimi ſanctiſſimæ Virgini, ut adhuc purior
" evaderet, mirabiliùs obumbraret. "

CABUT

CAPUT CXVIII.

Duæ illæ propoſitiones quadruplici impugnantur ratione. Prima petitur ex enormitate magna fornicationis, aliorumque peccatorum carnis, in Sacerdote. Secunda ex eo quod peccatum carnis magnopere repugnet Sanctitati Corporis Chriſti. Tertia petitur ex inſito Chriſtianis animis ſenſu, quo velut quidpiam valde indignum apprehenditur, quod Sacerdos ab ara veneris & diaboli, paucas poſt horas, ad aram tranſeat Chriſti, ibique Sacerdotis exerceat officium. Quarta petitur ex difficili præcteris & rara, pauculis proinde ex gemitibus, non præſumenda converſione Sacerdotum, carnis flagitia perpetrantium.

1504. QUAM enormia flagitia ſint ſodomia & beſtialitas, quamque homine indigna, ſatis notum eſt univerſis, ſatisque Tertullianus exprimit, dum l. de pudicitia cap. 4. ea vocat *non delicta, ſed monſtra*: ſed magis adhuc exprimit Spiritus S., dum Geneſis 18. ſodomiam in cœlum clamare dicit. Gravitatem quoque adulterii nemo ignorat, utpote per quod nedum caſtitas, ſed & alienus thorus violatur. Gravitatem denique fornicationis multipliciter Apoſtolus demonſtrat, 1. Cor. 6. demonſtrant & Canones, 7. annorum pœnitentiam imponentes vel ipſi Laico fornicanti. Videri poteſt epiſtola canonica tertia D. Baſilii ad Amphiloch. can. 59.

1505. Hinc propoſitiones illæ, contra quas diſ-

puta-

putamus, monſtruoſæ viſæ ſunt S. Petro Damiano: *ſi enim* (inquit) *vix Laico lapſo permittitur, ut Eccleſiam cum aliis oraturus introeat, qualiter iſti dabitur, ut ad altare Domini pro aliis interceſſurus accedat ? Si ille antequam prolixum pœnitentiæ ſpatium tranſigat, non meretur audire ; iſte quomodo dignatus eſt ſacra Miſſarum ſolemnia celebrare ? Si ille, qui minùs peccavit, utpote per latum ſæculi iter incedens, indignus eſt cæleſtis Euchariſtiæ munus ore percipere ; qualiter iſte merebitur tam terribile myſterium pollutis manibus tractare ?*

1506. Et quid de iiſdem clariſſimus Vencienſis Epiſcopus Godæus ? cùm in hiſtoria ſua Eccleſiaſtica ad annum Chriſti 594. retuliſſet epiſtolam Gregorii Magni, ſtatuentis ut Archidiaconus, in peccatum carnis lapſus, Altari deinceps non ſerviret, *noſtro* (inquit) *ſæculo nequidem umbra ejus* diſciplinæ *ſupereſt, Caſuiſtis auſis docere, permitti poſſe, ut Sacerdos, qui nocte præcedente quâvis impudicitiâ ſe polluerat, nihilominus ſacris operetur. Si iſta doctrina componi poteſt cum diſciplina in Eccleſia multis ſæculis ſervata, & cum puritate victimæ Corporis Domini, componi quoque poteſt lux cum tenebris, & Chriſtus cum Belial.*

1507. Enimverò Caſuiſtæ illi non ſatis perpenderunt, quàm enorme peccatum ſit fornicatio, ſeu aliud quodque peccatum carnis in Sacerdote, quàmque enormiter pugnet cum ſanctitate & ſublimitate vitæ, quam ab ipſo exigit ſublimitas ſanctitasque ordinis & officii ſacerdotalis. Quippe tam ſanctam & immaculatam eſſe oportet vitam ipſius, *ut omnes in illum, & in ejus vitam, velut in aliquod exemplar excellens intueantur*, ait Chriſoſtomus homil. 10. in 1. ad Timoth. 3. Et ideo *Apoſtolus, quando elegit ordinandos Præsbyteros. . . . ait, ſiquis ſine crimine eſt*, ſicut eſt *homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraus, ſacrilegium, & cætera hujuſmodi. Quolibet itaque horum implicatus, ordinari non debet. Can. Apoſtolus Paulus* diſt. 81. Et etiamnum Pontificale Romanum de Ordin. Præsbyt.

Præsbyt. ab iis qui Præsbyteri ordinantur, poſtulat; *ut cœleſtis ſapientia, probi mores, & diuturna juſtitiæ obſervatio ad id cæteros commendet.* Atqui minus non exigitur à Præsbyteris ordinatis, ut in officio ſacerdotali miniſtrent, quàm ab ordinandis, ut ſacerdotale officium ſuſcipiant: cum in officio ſacerdotali miniſtrantes ſanctiſſima Myſteria tractent. At verò *qui Sancti non ſunt, ſancta tractare non poſſunt:* INNOCENTIUS 1. epiſt. 5. ad Maximum & Severum: Sanctiſſima ergo Myſteria tractare non poſſunt, qui ante paucas horas, officii ſui ſanctitatem per ſacrilegam fornicationem violarunt, niſi ſacrilegium iſtud dignis pœnitentiæ operibus eluerint. Cùm diuturna juſtitiæ obſervatio non minus commendare debeat ordinatos, ut in ordine ſuo miniſtrent, quàm ordinandos, ùt ante dixi.

1508. Nimis profectò indignum, intolerabileque eſſe, quòd Sacerdos paucis horis pòſt enormiter violatam, per fornicationem, ſui ordinis officiique ſanctitatem ſanctiſſimum Altaris ſacrificium offerat, illius criminis enormitas demonſtrat, quam bene explicat Chriſoſtomus l. 6. de ſacerdotio poſt medium: *oſtendere volens Deus hominum peccata longè majori ſupplicio expiari, dum à Sacerdotibus, quàm dum à privatis fiunt, mandat Levitici 4. ut tantumdem pro Sacerdotibus, quantùm pro univerſo populo ſacrificium offeratur. Quod quidem quid aliud ſignat, quàm Sacerdotis vulnera majori medicamento atque auxilio indigere, atque adeo tantò quantò conjuncta ſimul univerſi populi vulnera indigent? porro majori nequaquam indigerent, niſi ea graviora forent. Atqui graviora certè fiunt, non naturâ ipsâ, ſed Sacerdotis, qui eâ commiſerit, conditione ac dignitate.*

1509. Enimverò ſi *levia* Laicorum *delicta* in Sacerdotibus *magna eſſe* Tridentinum ſeſſ. 22. c. 1. teſtatur, quis non videt, ea quæ in Laicis gravia ſunt eſſe in Sacerdotibus enormia, illa ſaltem quæ opprobrium non modicum ſacerdotali inferunt ordini, eo quòd cum ſanctitate honoreque ipſius ſpecialiter pugnent, ùt fornicatio? quæ quia peccatum eſt

admodùm vile, vilesque in oculis Dei & hominum reddit istius sceleris reos, & in tantùm viles, ut vilitas ipsius à parentibus in filios, à filiis in parentes redundet (propter quod Levit 21. filia Sacerdotis, clam fornicata, propter dignitatem paternam flammis exuri jubetur) enormiter haud dubiè pugnat cum sanctitate honoreque ordinis officiique sacerdotalis. Propter quod Chrisostomus homil. 76. in Matth. *si filiam ejus* Deus *atrocius puniri jussit, quid erit de ipso?*

1510. Et si fornicatio Sacerdotis veteris legis adeo enormiter pugnaverit cum sanctitate & honore sacerdotii ipsius, ut (juxta eumdem Chrisostomum) flammis expiari vix posset, quid censebimus de Sacerdotibus novæ Legis (inquit Hennebelius in celebri thesi de Sacerdote lapso) qui tot titulis ad majorem castitatem, sanctitatemque præ Sacerdote veteris Legis obstringitur?

1511. In fornicatione (ait Chrisostomus homil. 18. in 1. ad Cor. ad hæc verba: *qui autem fornicatur, in corpus suum peccat*) *totum corpus fit sceleratum, & execrandum. Tamquam enim incidens in lebetem immunditiæ, sordibusque & inquinamento tinctum, sic polluitur*, brutalique libidini totus homo subjicitur, ita ut nihil cogitare, quàm fœdissimam libidinem valeat. Et quid sanctitati magis adversum? *cætera peccata* (ait Commentator in epist. Pauli apud Ambrosium) *etsi per corpus generantur, non tamen animam ita carnali concupiscentiæ faciunt obstrictam & obnoxiam, quemadmodùm commiscere facit animam cum ipso corpore usus libidinis agens in opere carnalis fornicationis. Quia tantùm agglutinatur anima corpori, ut, ipso momento, nihil aliud cogitare homini liceat, aut intendere: quia ipsam mentem captivam subdit ipsa submersio & absorptio libidinis, & concupiscentiæ carnalis.*

1512. Similiter Augustinus serm. 162. edit. novissi. expendens id quod Apostolus ait 1. Cor. 6. *omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat: videtur* (inquit

(Digna) & dignitate . . . . congruens oratio ? Ita
mendose habent hæc loca omnia, ut nec
per ætatis commodum, nec tamen annorum
computationem sanum ex illis aliquid fieri
possit . . . . . ut ego putem, omnibus, quæ nunc
in his locis leguntur, pro veris & genuinis Ti-
tum Livium Patavinum, & nostrum Augustum
Mecœnatem habitos, ut in compositione hujus Senatusconsulti
. . . . . Augustum Mecœnatem, & Livium Patavinum
. . . . . Livium . . . . . quos inserit Dionius, qui
Livium nullo, ut, magnopere, facit operæ pretium, ad-
hibuerit . . . . . & non tam hoc Livium
ab eo, qui, & ab ejus ætate, & aut diu non
vixerit, aut, certe, non diu post ejus mortem
scripserit, quam . . . . . Augustum Mecœnatem
. . . . . ultimum in hac tam serio usurpato ab-
latum . . . . . Augustum Mecœnatem . . . . . Livium
. . . . . Dion Livium . . . . . quam Livium ipsum
tam ut ex tribus confectum fit capitulum ex
ultimo Senatus-Consulto Hadrianeo, quod ab eo
allegatum est ut authentici, illi citabant, & ju-
dicabant . . . . . Augustum Mecœnatem . . . . . Livium
. . . . . Livium . . . . . Livium . . . . . Livium . . . . .
Livium . . . . . Livium . . . . . Livium

mas delectationes, quibus anima maximè absorbetur.

1515. Accedit major adhuc enormitas fornicationis in Sacerdote ex triplici alio capite. Primò ex solemni castitatis voto, quòd sacrilegus violat. Secundò ex sacerdotali dignitate, quæ quantò sublimior est, eo lapsu graviore ruit in peccatum tam vile. Tanto quippe gravius est peccatum, quantò major qui peccat habetur. Unde Bernardus serm. in illa verba: *ecce nos* reliquimus omnia: *in Clero* [inquit] *velut in cælo gerens iniqua, quid nisi de mysterio judicetur? cœleste tenet officium (Angelus enim Domini exercituum factus est) tamquam Angelus aut eligitur aut reprobatur. Inventa quippe in Angelis pravitas, districtius judicetur necesse est. Et inexorabilius quam humana.* Tertiò ex circumstantia temporis, quando committitur, cùm imminere cognoscitur tempus sacrificii offerendi. Ex hoc namque magnopere augetur iniquitas Sacerdotis, quòd ne reverentia quidem tanti mysterii proximè celebrandi, sordidissimæ voluptatis illecebris prævalere potuerit. Ob tantam, totque ex capitibus provenientem fornicationis enormitatem, Patres omnes qui ante suppositiam epistolarum Calixti, Gregorii, & Isidori fabricationem floruerunt, numquam ausi fuerunt Sacerdotem in eam lapsum, sacerdotalibus functionibus restituere; nec illi qui suppositiis illis epistolis decepti priorum Patrum doctrinam temperare quam adduci potuerunt, ut ipsum, [illegible] & diuturnâ pœnitentia, alcari restituerent. Et erit hodie nescio quis Casuista novarum opinionum fabricator, qui talem restituere ausit, eo ipso die, quo peccatum tam enorme commisit?

1516. Secunda ratio, contra novitiam audaciam talium Casuistarum, est quia immunditia, quæ ex fornicatione contrahitur, tam secundùm animam, quàm secundùm corpus, magnopere pugnat cum sanctitate diviniſſimi Corporis Christi. Quòd enim corpus per eam polluatur, immundumque efficiatur, per se adeo manifestum est, ut probatione non indigeat

indigeat. Quòd & anima per eam immunda fiat, conſtat ex dictis à num. 1511. ad 1513. anima namquè per eam brutalizatur, adeoque abſorbetur à carnali concupiſcentia, ut non jam ſpiritualis ſit, ſed tota carnalis, & inepta ad cogitationes affectionesque ſpirituales, inepta proinde ad devotionem, quacum ſuſcipi debet hoc Sacramentum. Et ideo S. Thomas 3. p. q. 80. a. 5. ad 2. ait, quòd *peccatum fornicationis reddit ineptum hominem ad perceptionem hujus Sacramenti, in quantùm ſcilicet per hoc peccatum ſpiritus maximè carni ſubjicitur, & ita impeditur devotio, & fervor dilectionis, qui requiritur in hoc Sacramento.*

1517. Et ſi *per pollutionem nocturnam, ex turpi cogitatione vigilantis ortam, à ſacro myſterio abſtinere ea die oportet cap teſtamentum, diſt.* 6. Quòd & poſt D. Gregorium Auguſtino Anglorum Epiſcopo ſcribentem, docet S. Thomas loco citato, & in 4. diſt. 9. q. 2. ad 4., necnon Pius v. ſi præcedens cogitatio fuerit peccatum mortale, in Rubrica de diſpoſitione corporis quæ extat in Miſſali edit. Plantin. anni 1596. Quantò magis propter fornicationem in ſe directè volitam, ubi pollutio illa ſolùm voluntaria eſt & culpabilis indirectè, ſive in cauſa in præcedenti utique illa vigilantis cogitatione.

1518. Tertia ratio petitur ex inſito chriſtianis animis ſenſu, quo apprehenditur velut quidpiam valde indignum, quod Sacerdos, adhuc libidinis calore fumans ac fœtens, virgineam Agni immaculati carnem in altari Chriſti conſecret, tractet, in victimam pro aliis offerat, atque in viſcera ſua trajiciat, paucis horis poſtquam eadem ſua ipſe viſcera, ſuumque corpus & animam diabolo victimam in ara Veneris obtulit. Scandalizantur hoc ipſo pii fideles hoc videntes, quia fornicationem Sacerdotis, aliaque ipſius peccata enormia, quæ vel lege veteri, vel hodiedum lege civili pœnâ capitali puniuntur, apprehendunt ut magnum ſacerdotalis ordinis opprobrium, quo Sacerdos indignus reddi-

tur altaris ministerio. Si enim Sacerdotis filia, nihil commune habens cum sacerdotio, ob dignitatem paterni sacerdotii, in lege veteri post fornicationem ne vita quidem corporali digna censebatur; quomodò vita divina in nova lege dignus censeri potest Sacerdos ipse post fornicationem, nisi eam multis lachrymis, fletibus, jejuniis, orationibus & laboribus priùs expiaverit? vel ipsa innata ratio dictat, id nimis indignum esse. Quemadmodùm enim homines ex innato animis suis sensu audax prorsus & impudens facinus esse censent, quòd homo, etiam post impetratam (gratiâ extraordinariâ) veniam atrocissimæ injuriæ Principi illatæ (per quam capitali supplicio se digniſſimum reddiderat) modicissimo post injuriam illam tempore, gratia illa non contentus, in mensam ipsius se ingereret, pro aliis intercederet, & præcipua quæque Aulæ Regiæ ministeria invaderet, ipsumque suâ istâ impudenti audaciâ & præsumptione prorsus dignum existimarent, cui Princeps gratiam irritaret, quam humilitate supplicantis commotus jam jam ipsi tribuerat. Sic christiani homines ex innato animis suis sensu, audax prorsus & impudens facinus esse censent, quòd Sacerdos, etiam post veniam extraordinariâ Dei gratiâ impetratam, gratia ista non contentus, modicissimo post fornicationem tempore [per quam atrocissimam injuriam Christo intulit, & inferendo digniſſimum se reddidit, nedum capitali supplicio, sed execratione, excommunicationeque perpetua] in mensam Christi se ingerere, Corpusque ipsius invadere, pro aliis offerre & manducare præsumeret, aliaque præcipua Regni ipsius mysteria pertractare. Cùm commissi criminis pudor, verecundia, horror, ipsum eousque saltem confundere atque humiliare deberet, ut ante expiatum dignâ pœnitentiâ tantum flagitium, se tanta cum Christo familiaritate nimis reputaret indignum. At quomodò se humiliat, qui post crimen immane, statim dignum se judicat maximo favore, sublimiorique honore, quem homo viator possit ambire, ma-

ximus-

ximusque Dei amicus poſſit exoptare ? Si humilitatem [neceſſariam certè ad exercendum Sacerdotis officium, poſt flagitium tam probroſum] in ipſo nihilominus reperiri quiſquam pertinaciter contenderit, longiſſimè profectò humilitas iſta diſtat, ab humilitate Publicani, Cananeæ, Magdalenæ, & filii prodigi. Siquidem Publicanus præ confuſione non audebat oculos levare, nec ad cœtum Sanctorum accedere : ille audet ad Altare accedere, & ibi Sanctum Sanctorum Deo offerre, & manducare. Cananæa, canem ſe cogitans, modicum quoddam & exiguum beneficium deſiderans, *non menſam* [inquit apud Auguſtinum ſerm. 74. de temp. cap. 6.] *invado, ſed micas quæro* : ille nedum filiorum, ſed & Chriſti menſam audacter invadit. Magdalena, licèt multùm diligens, atque ex magna dilectione ſcelera ſua deteſtans, & ideo remiſſionem impetrans, non audet à Chriſti veſtigiis, ad manum, ad os, ad verticem ſtatim convolare, non ignorans, quòd *profectò difficillimus & præſumptuoſus ſaltus eſt, à veſtigiis ad verticem Domini tranſvolare*, quòdque *interſtitii moroſitas inter pedes eſſe debet & caput*, ùt Bernardus ait ſerm. de B. Magdalena : ille verò Sacerdos, ſtatim poſt confeſſionem, paucisque horis poſt admiſſum crimen, audet non pedes tantùm, ſed ut manum Chriſti, & ora invadere, Corporique ipſius & Sanguini vim inferre ; licèt præſumere nequeat toto ſe corde contritum, utì Magdalena fuit, nec proinde dignum, qui à Chriſto audiat : *remittuntur ei peccata multa* &c, ob rationem proximè ſubjiciendam. Filius denique prodigus, ad patrem magna cum contritione reverſus, non ſtatim primos honores, ſicut ille Sacerdos ; ſed hoc unum ſupplex petere auſus fuit : *fac me quaſi unum de mercenariis tuis.*

1519. Quarta ratio eſt, quia Sacerdos, tam enormiter lapſus, ſeducit ſeipſum, ſi nullis adhuc præmiſſis laborioſæ pœnitentiæ operibus, ex hoc tantùm quòd peccatum ſuum cum aliquo ſenſu doloris, vel aliquot etiam lachymis, paucis poſt illud

Cranium. Sic Cranium, Cerebrum, Dura pariter & Pia mater, quæ in eo sunt contenta, sunt quoque, ut variæ testudinum species ostendunt, diversæ formæ, variæ crassitiei, quæ & quoad quantitatem differunt, inter quas primariam, seu & ut ita dicam, Archetypum Cranium Testudinis Europææ Fluviatilis Terrestris & quoddam huiusce Testudinis Cerebrum, ut & Septa aliaque ejusdem partes delineavimus, quæ in aliarum Testudinum proferemus. Hæc autem ut aliarum Testudinum, ita & Crocodili, quod in Nilo capitur, Cranium, Cerebrum, & pariter videtur. Ubicunque hoc tantum Animal, quod Crocodilum vocant, capitur, ibi etiam indigenarum Pellicani, Cancrique Marini, qui prodeunt, & quibus suas præsentiæ, aut & dignitas adimere potest, prædæ sunt, nec ita facta prudentia, qua se ab his tutentur, ut non & ipsi, & ova eorum, quæ in arena deponunt, devorentur, & exterminentur. Hinc Cranium, Cerebrum, & pariter videtur. Hinc ejus Cranium, Cerebrum, & pariter videtur. Hinc ejus Cranium, Cerebrum, & pariter videtur. Hinc ejus

CAPUT CXIX.

Secundùm ordinariam gratiæ divinæ œconomiam, rarior difficiliorque eſt plena converſio Sacerdotum , in fornicationem lapſorum , quàm Laicorum : abſque cautione proinde dignorum pœnitentiæ fructuum , facilè non præſumenda , nec ipſis abſolutio impertienda , nec celebratio permittenda , extra caſum neceſſitatis indiſpenſabilis.

1520. DEMONSTRATUR : quia ſecundùm ordinariam gratiæ divinæ œconomiam, rara difficilisque eſt plena converſio vel ipſorum Laicorum , poſt Baptiſmum enormiter lapſorum , nec ſine cautione dignorum pœnitentiæ fructuum præſumenda , utì ex Scriptura , & Sanctorum traditione demonſtravimus c. 21. & ſeqq. Longè ergo rarior difficiliorque eſt plena converſio Sacerdotum , poſt ordinationem ſuam , & frequens ordinis miniſterium enormiter lapſorum , v. g. in fornicationem. Si enim in Laicis verum eſt illud Cypriani : *quàm magna deliquimus , tam granditer deſleamus. Putaſne tu Dominum citò poſſe placari , quem verbis perfidis abnuiſti ?* Et iſtud Cleri Romani : *delicti ſui magnitudinem agnoſcentes , intelligant non momentaneam neque præproperam deſiderare medicinam . . . . non ſit minor medicina , quàm vulnus.* Quantò magis verum eſt in Sacerdotibus ? Et ſi *facilius reconciliatur paganus , poſt crimina centum , quàm Chriſtianus poſt unum ſolum* , ùt ex doctrina Sanctorum ait Richardus à S. Victore l. de poteſt. lig. & ſolu.

ſolu. cap. 22. Profectò quantò graviora ſunt crimina Chriſtianorum, quàm Paganorum, tantò graviora ſunt crimina Sacerdotum, quàm laicorum; tantò proinde difficilior converſio, & tantò (ob majorem longè difficultatem) rarior, maximè poſt lapſum in peccatum carnis, cujus viſco ſemel agglutinatus Sacerdotis animus, ob magnam ipſius tenacitatem, magnæque gratiæ neglectæ ſubſtractionem, ab eo adeo difficulter, & nonnisi per ardua pœnitentiæ opera, avelli poteſt, ut Epiſcopus Caſtorienſis in amore ſuo pœnitente tom. 2. c. 21. meritò dicat, nullam tardiorem rarioremque eſſe converſionem, quàm ejuſmodi Sacerdotum: & ante ipſum Antonius Godeau Venciensis Epiſcopus, integritate vitæ, eruditionisque atque eloquentiæ laude clariſſimus in Hiſtoria ſua Eccleſ. ad annum Chriſti 579. (cùm retuliſſet duos Epiſcopos, ob carnis flagitia ordine motos, ſed pœnis nihilo meliores effectos in ſordibus perſeveraſſe) teſtetur, ipſos exemplo ſuo confirmaſſe veritatem iſtius terribilis effati: *rarò ad pœnitentiam flecti Sacerdotes, qui, Deum obliti, ſeſe flagitiis dederint.* Quam etiam veritatem confirmat viſio pio Religioſo facta, quam ex Petro Cluniacenſi refert Dionyſius Carthuſianus I. 3. de 4. Noviſſimis. Refert (inquam) pium Religioſum Anglum, raptum in ſpiritu ad Purgatorium, " cùm miraretur, quòd " tam pauci Sacerdotes eſſent in Purgatorii pœnis, " reſpectu eorum, qui ubique terrarum caſtimoniam polluunt; reſponſum ipſi fuiſſe ab Angelo, " quòd ideo pauciſſimi erant, quia vix aliquis talium veram habet contritionem. Et idcirco penè omnes hujuſmodi æternaliter condemnantur.

1521. Et id ipſum ratione multiplici oſtenditur. Primò, quia ùt Caſtorienſis ſapienter obſervat, Sacerdotes eas inter functiones peccant, quæ, cùm magis cœleſtes ſint, quàm terreſtres, magis ipſos à peccatis revocare deberent, quæque ipſos, ut Sancti ſint Deo ſuo, monere non ceſſant. Hinc eſt enim quòd peccata Sacerdotum à ſanctis Patribus

comparen-

comparentur peccatis Angelorum, quibus datus non fuit pœnitentiæ locus. „ In Clero (ait S. „ Bernardus) tamquam in Cœlo gerens iniqua, „ quid nisi de miniſterio judicetur? cœleſte tenet „ officium. Angelus Domini exercituum factus eſt. „ Tamquam Angelus, aut eligitur, aut reproba- „ tur. Inventa quippe in Angelis pravitas, & di- „ trictiùs judicetur neceſſe eſt, & inexorabiliùs „ quàm humana. „ Enimverò quò ſublimior eſt Sacerdotis dignitas, quò functiones ipſius à terra remotiores, eo lapſus inde gravior, ruinaque major, & quò ruina major, eò operoſior rariorque reparatio. Horribilis namque lapſus à dignitate, angelicâ majore, in profundum eò inferiùs, in quo Turcæ jacent & infideles, difficillimè, atque adeo rariſſimè reparatur.

1522. Secundò, nulli magis à Deo deſeruntur, quàm Sacerdotes Deum deſerentes, ut ſe criminibus addicant. Tametſi enim Deus ipſis verè ac plenè pœnitentibus veniam non deneget, rarò verè ac plenè pœnitent, rarò ad id gratiam habent efficacem. Quia utplurimùm obdurantur. Ut enim præclarè Halierus de ſacris Ordinationibus p. 1. ſect. 3. cap. 2. §. 2. „ quomodò non eſſent in- „ durato ad pœnitentiam corde, qui adeò ad pec- „ catum ruentes, præfractæ fuerunt audaciæ, & „ induratæ mentis, ut divinis monitis, quæ quoti- „ die legunt, audiuntque, aures obturarent, fre- „ quentioribus divinis vocibus cor occluderent, „ gratiæ Sacerdotii efficaciſſimæ reſiſterent, nec di- „ vinorum myſteriorum, quæ quotidie pertractant, „ nec dignitatis eximiæ quam habent, veneratio- „ ne continentur, nec pudore, nec infamiâ, nec „ populorum ſcandalo, à peccato deterrentur? „ Profectò ut tam effrænis, & pertinax peccandi voluntas corrigatur, magnâ & valde magnâ Dei gratiâ, & miſericordiâ opus eſt, quam ut emereantur, pauci faciunt quos ad id oportet, pœnitentiæ fructus, pauci orant, gemunt, ſeſe humiliant quomodò & quantùm oportet, pro tanta gratia, & mi-

miſericordia impetranda. Ideò ergo pauci ex ipſis plenè, atque ex toto corde convertuntur. " Au-
" ſim dicere [ait rurſum Halierus ibidem] majo-
" rem eſſe debere Clerici integritatem, quàm ut
" eam, poſt commiſſum enorme crimen, in to-
" tum reparandam eſſe confidam, majoremque
" peccantis Clerici prævaricationem, & iniquita-
" tem eſſe, quàm ut communiter ab eo non ficta,
" vel certè plena reſipiſcentia ſperetur.

1523. Tertiò paucioribus auxiliis Clerici (maximè Sacerdotes) in crimina prolabentes, ad reſipiſcendum adjuvantur, quam Laici imo & Monachi. Tum quia illis indigni fiunt per abuſum ſublimis gratiæ ſacerdotalis, auxiliorumque ei annexorum. Tum quia Laici & Monachi, ſi ceciderint, ſalutari ſeu monitione, ſeu correptione, à lapſu revocari poſſunt; Sacerdotes verò longè difficiliùs quàm ipſi monitionem correptionemque ſuſtinent ſalutatem, dum ſibi perſuadent, ſuum eſſe alios monere & corripere, non ab aliis moneri, & corripi. Et hoc eſt quòd Salvator inſinuat Matt. 5. dicens *vos eſtis ſal terræ. Quòd ſi ſal evanuerit, in quo ſalietur? Ad nihilum valet ultra, niſi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus.* Tum denique quia alii peccatores Sacerdotum orationibus adjuvantur, ut convertantur, & ùt Hieronymus epiſt. 1. ad Heliodorum ait, *Monachus ſi ceciderit, orabit pro eo Sacerdos. Pro Sacerdote lapſo quis rogaturus eſt?* nullus ordo ad id ſpecialiter eſt inſtitutus. *Rogat pro Laicis Sacerdos, quia ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur, ut offerat dona & Sacrificia pro peccatis.* Et ad illa verba Heli ad filios ſuos; *ſi peccaverit vir in virum placari ei poteſt Deus; ſi autem in Deum peccaverit, quis orabit pro eo?* S. Gregorius in cap. 3. libri 1. Reg. *peccata* (inquit) *ſubditi populi, quæ ad Sacerdotes reſpiciunt, ipſorum Sacerdotum precibus delentur.* At verò *cum Sacerdos in culpam labitur, ſuperior perſona non eſt, cujus precibus expietur. Quod & ipſa Veritas per ſe inſinuat, dicens: Si ſal evanuerit, in quo ſalietur? Quaſi dicat, quis ei in-*

ter-

terceſſor remanet, cum ille ſe tranſgrediendo præcipitat, qui ad intercedendum pro aliis ordinatus eſt. Quo profecto magnitudo culpæ eorum monſtratur. QUIA PLERIQUE EORUM IN IMPOENITENTIS CORDIS CALIGINEM PROJICIUNTUR, ET NULLA HOMINIS EXHORTATIONE RESIPISCUNT.

1524. Quartò, quia ſæcularis homo (inquit Joannes noſter Hieroſolimitanus ſive *author imperfecti* in Matth. ſub nomine Chriſoſtomi circumferri ſolitus homil. 40.) *poſt peccatum facile ad poenitentiam venit* (reſpectivè ad Sacerdotem) *nam occupatus negligentiâ ſæculari, dum Scripturis non ſatis attendit, ſemper ei, quæ in Scripturis poſita ſunt, nova videntur: Ideoque cùm audit aliquid de gloria Sanctorum, aut de pœna peccatorum, quaſi novum aliquod audiens, expaveſcit, dumque aut bona concupiſcit, aut mala timet, compunctus, ad pœnitentiam citò decurrrit.* NIHIL AUTEM IMPOSSIBILIUS, QUAM ILLUM CORRIGERE, QUI ONNIA SCIT ET TAMEN CONTEMNENS BONUM, DILIGIT MALUM. *Omnia equidem quæcumque ſunt in Scripturis, propter quotidianam meditationem ante oculos ejus inveterata & vilia æſtimantur. Nam quod ibi terribile eſt, uſu vileſcit. Propterea Clericus, qui ſemper meditatur Scripturas, aut omnino ſervaturus eſt, & erit perfectus; aut ſi ſemel inceperit illas contemnere, nunquam excitatur illis ut timeat.* QUIS ALIQUANDO VIDIT CLERICUM CITÒ PŒNITENTIAM AGENTEM? *Sed etſi deprehenſus, humiliaverit ſe, non ideò dolet quia peccavit, ſed confunditur quia perdidit gloriam ſuam. Putasne Dominus, quaſi crudelis, Clericis pœniteniam denegavit, dicens: ſi ſal infatuatum fuerit in quo condietur? Sed quaſi naturalem rem conſiderans: quia non eſt qui doceat illum errantem, qui errantes corrigebat.*

1525. Quintò, iſta eſt veriſimillima cauſa, propter quam SS. Patres deplorant exiguum numerum Sacerdotum qui ſalvantur: *non arbitror* [ait Chriſoſtomus homil. 3. in acta] *inter Sacerdotes, multos eſſe qui ſalvi fiant, ſed multò plures eſſe qui pereant.*

Pauci

Pauci enim ſunt, qui non labuntur; pauciſſimi qui poſt enormem lapſum, ita reſurgunt, ut evadant boni. Quod de Sacerdotibus incontinentibus confirmat Hiſtoria n. 1521. ex Petro Cluniacenſi & Dionyſio Cartuſiano relata; confirmat & Hieronimus apud Euſebium in epiſt. ad Damaſum, *ecce* (inquit) *mundus ubique fervet Sacerdotibus, & tamen tam ſunt rariſſimi Sacerdotes boni, quod vix è centum bonus reperiatur unus.* Quia è centum vix eſt unus qui non labitur, vel in incontinentiam, vel in aliud crimen, per quod excidit à bonitate; à qua poſtquam Sacerdos excidit, vix è centum unus per plenam converſionem rurſum efficiatur bonus. Plura hac de re exempla horrorem injicientia videri poſſunt apud Sanctum Petrum Damianum opuſ. 18.

1526. Iſta ſunt argumenta, quibus oſtenditur, raram, difficilemque eſſe plenam converſionem Sacerdotis enormiter lapſi, v. g. in fornicationem. Quòd ſi rara ſit, difficilisque, ex pauculis gemitibus, momentaneisque lachrymis, ante præſtitos dignos pœnitentiæ fructus, facilè non eſt præſumenda. Quod enim rarum, difficileque eſt, ex ſignis ambiguis non præſumitur, ſed contrarium potiùs, utpote plerumque contingens, ſecundùm regulam Juris: *inſpicimus in obſcuris, quod plerumque fieri conſuevit.* Enimverò in ambiguis id potiùs præſumendum quod veroſimilius eſt, quàm quod minùs veroſimile. Atqui veroſimilius eſt hic & nunc accidere, quod frequenter accidere ſolet, quàm quod rarum, inſolitumque eſt. Superiora verò argumenta probant, rarum inſolitumque, ſeu infrequens eſſe, quòd Sacerdos, enormiter lapſus, plenè convertatur. Plena igitur converſio ipſius non præſumitur, dum ſigna converſionis ipſius ambigua ſunt. Pauculi verò gemitus, momentaneæque lachrimæ ipſius ſigna ſunt ambigua. Tum quia fortaſſis Sacerdos ille non tam lachrymatur & dolet, quia peccavit, quàm quia confunditur, & timet imminens ſibi opprobrium, prout Author imperfecti obſervat ſuprà num. 1524. In iis proinde circir-

cumſtantiis & anguſtiis lachrymatur & dolet, in quibus Judæus vel Turca, honoris ſui non omninò immemor, commiſſo enormi crimine ploraret gemeretque, atque imminens ſibi opprobrium multis promiſſionibus redimeret. Tum quia dato quod lachrymæ illæ & gemitus ex aliquo peccati ſui ſenſu procederent, non ſunt equidem ſignum ſufficiens converſionis plenæ, atque ex toto corde, ſine adminiculo diuturnorum humilis & laborioſæ pœnitentiæ operum, utpote ſine quibus plenæ converſionis gratiam, poſt crimen enorme, Deus concedere non ſolet, ùt vidimus cap. 20. 21. 23.

1527. At [inquis] dictis lachrimis jungit promiſſionem, quâ Confeſſario ſpondet, ea (poſt celebrationem) pœnitentiæ opera implere, quæ Confeſſario viſum fuerit ipſi injungere. Verùm ob duplicem rationem, proximè allatam repono, ambiguum eſſe, an ex vero atque ſincero, an etiam ex pleno dolore de peccato ſuo (quà peccatum eſt) promiſſio illa procedat, an non potiùs ex voluntate abſolutionem, celebrandique facultatem obtinendi. Cùm multa in anguſtiis peccatores ſimiles promittere ſoleant, quæ poſt abſolutionem non implent.

1528. Magisque ambiguam plenam converſionem ſuam reddit Sacerdos, dum importunus eſt ad extorquendam tam citò abſolutionem, & celebrandi facultatem. Cùm juxtà Scripturam, Traditionemque, locis citatis exhibitam, ordinariè non ſoleat Deus plenæ converſionis gratiam, poſt enorme crimen, tam citò tam facilèque concedere.

1529. Gratiam quidem iſtam, per miſericordiam extraordinariam, conſecutus eſt Paulus. Sed hoc ideo, quia ignorans peccaverat. Similiter Ninivitæ, quia gravi, atque extraordinariâ pœnitentiâ, à maximo ad minimum, ſe humiliaverunt. Similiter Latro, quia non ſolùm immani paſſione crucis, pro peccatis ſuis voluntariè acceptâ, ſed & heroicâ Chriſti ab omnibus derelicti, & ſubſannati, confeſſione, promeruit vocem hanc audire:

hodie

hodie mecum eris in Paradiſo. Sacerdos verò, de quo agimus, non peccavit ignorans, ſed probè ſciens enormitatem peccati ſui: nec peccatum ſuum heroico ullo actu, vel pœnitentiâ grandi & extraordinariâ diluit.

1530. De gratia proinde extraordinaria, Sacerdoti noſtro conceſſa, abſque ſignis extraordinariis, Confeſſarius præſumere non poteſt: præſumptuoſuſque & temerarius eſſet Sacerdos ipſe, ſi eam ſibi datam præſumeret, poſteaquam ipſâ etiam gratiâ ordinariâ ſe indignum reddidit. Temerè ergo, & præſumptuoſè tam citò abſolutionem, celebrandique facultatem petit. Et iſtâ ſuâ temeritate, præſumptioneque, converſionis ſuæ veritatem, vel ſaltem plenitudinem magis ambiguam efficit. Si enim verè ex toto corde converſus eſſet, humiliter de ſe, poſt tam enormem lapſum, ſentiret, nec ſe plenè converſum tam citò præſumeret, ſed ſe indignum, ſibique periculoſum agnoceſceret, paucis poſt enorme peccatum horis, mente nondum ſatis recollectâ, tremenda celebrare velle myſteria. Quandoquidem periculum formidaret, ne iſtâ ſuâ præſumptione, auſuque temerario, ſacrilegium novo ſacrilegio cumulando, divinæ ſibi gratiæ fontem obſtrueret, atque *in impœnitentis cordis* [ùt B. Gregorii verbis utar] *caliginem projiceretur.*

1531. Hoc eſt quod magnoperè formidarunt Sancti, & propter quod Potamius, Bracharenſis Archiepiſcopus, ſemel in fornicationem clanculò lapſus, licèt facti pœnitens, nec celebrare, nec Eccleſiam ſuam regere eſt auſus, ſed regimen illius ſponte deſerens, ad agendam pœnitentiam, per novem menſes ergaſtulo ſe concluſit. Nec his contentus, Concilio Toletano peccatum ſuum, cum multis lachrimis, publicè confeſſus eſt. Non ideo tamen poſt lachrymoſam illam, humilemque confeſſionem, novemque menſium pœnitentiam, à Concilii Patribus Altari eſt reſtitutus, ſed pœnitentiæ perpetuæ ærumnis adjudicatus, ſolùm ipſi re-

ſi relicto nomine honoris, ex ſpeciali miſeratione. Genebaldus quoque, Epiſcopus Laudunenſis, ſemel, iterumque reverſus ad carnale commercium, cùm relictâ conjuge, S. Remigii Nepte, occultum peccatum ſuum S. Remigio confeſſus, Stolam magno cum ejulatu dimittere voluit, atque à S. Remigio in manſiuncula, cum lecto in modum ſepulchri, recluſus, ſeptimo dumtaxat iſtius pœnitentiæ anno, in oratione pernoctans, ab Angelo ſibi apparente audivit, *ſuſcepit Dominus pœnitentiam tuam, & dimiſſum eſt peccatum tuum.*

1532. Haud dubiè ſibi non perſuaſerunt Sancti illi, pauculis lachrymis, momentaneisque gemitibus, tam enorme crimen elui poſſe, nec diſpoſitionem ad dignè celebrandum neceſſariam recuperari. Nec hoc crediderunt Patres noſtri, qui Sacerdotes in fornicationem lapſos, tanto tempore ab Altari ſegregarunt. Quorum proinde, ſeu Eccleſiæ diſciplina, tot ſæculis continuata, argumento eſt, veram ſinceramque ex toto corde converſionem in ejuſmodi Sacerdotibus, facilè & citò non eſſe præſumendam.

1533. Nec profectò taliter lapſis utile eſt, in ſe eam tam citò, tamque facilè præſumere: imò expedit ſaluti ipſorum, oppoſitum habere perſuaſum, tum ut ex apprehenſa plenæ ſuæ converſionis, atque adeò gratiæ recuperandæ difficultate, criminis ſui enormitatem ſentiant. Tum ut illius difficultatis ſenſus ipſis frænum ſit contra relapſum. Tum denique, ut de eadem difficultate perſuaſi, non negligant orationibus diu & noctu incumbere, veris lamentationibus ingemiſcere, juſtisque atque neceſſariis pœnitentiæ ac pietatis exercitiis, plenæ converſionis gratiam, atque exinde veniam impetrare.

1534. Quòd ſi poſthabitis tot & tantis rationibus, Sacerdos lapſus, paucis poſt fornicationem horis, pro abſolutione obtinenda, celebrationeque ſibi permittenda, vehementiùs inſtet, ſuâ iſtâ

tam præcipiti importunitate, præsumptioneque, & absolutione probat indignum. Et ideò absolvendus non est, sed suaviter monendus, ut delicti sui horrore percussus, suum cum Publicano pectus percutiat, seque indignum reputet; qui oculos in Cœlum levet, & non solùm à præsumptuosa sua importunitate, præcipitationeque desistat, sed ipsum pudeat à sordida Veneris Ara, ad tremendam Arum Christi, manibus adhuc libidine fœtentibus, tam citò velle transvolare.

1535. Scio non deesse Confessarios laxioris viæ, à quibus Sacerdos tam enormiter lapsus, citò absolvatur, & ad Altare mittatur. Sed reddent ipsi Deo rationem Villicationis suæ, nec est quòd sibi tunc gratuletur ejusmodi Sacerdos: Non enim sine ratione magna Episcopus Castoriensis arbitratur, istud ex ira Dei gravissima proficisci, quâ [ut suprà ex Gregorio Magno dicebam] *in impœnitentiæ cordis caliginem projicitur.*

CAPUT

CAPUT CXX.

Non ideò Sacerdoti taliter lapſo, paucalis à commiſſa fornicatione horis, abſolutio impartienda eſt, celebratioque permittenda, quòd ex ſui Ordinis ſtatuto debeat celebrare, vel in die Feſto, Parochi miniſterium populo exhibere, ut populus Miſſam audiat, alioqui non auditurus: etiamſi ſermo ſit de Sacerdote, aliàs bonæ vitæ, cui infeliciter, primâ jam vice ruina iſta acciderit.

1536. QUIA (ùt optimè Eximius Doctor Hennebellius, qui multam lucem in Theſi ſuprà laudata, huic attulit quæſtioni) hæc omnia non faciunt, quin infelix ille Sacerdos enorme commiſerit ſacrilegium. Quò enim vitæ hactenus fuit probatioris, eò perſpectius habuit, quid hiſce in anguſtiis, officii ſui ratio ab ipſo exigeret. Quòd ſi nec officii ſui ſanctitas, nec ſolemnis ſponſio caſtitatis, nec proprii honoris memoria, nec præſentiſſimum Ordinis ſui opprobrium, nec contaminatio diviniſſimi corporis, quod de Spiritu Sancto conceptum ex Maria Virgine natum, ab Angelis adoratur, à dæmonibus formidatur: nec denique enormis injuria Cœleſtibus Myſteriis inferenda, ab hoc ipſum crimine potuerit revocare, conſtat utique ipſum, magno cum impetu in hoc peccatum corruiſſe. Neque enim ipſum excuſare poteſt violentia tentationis, ubi tam deliberatæ crimen eſt voluntatis.

1537. In tali proinde Sacerdote procedunt argumenta omnia, quibus cap. 116. & 117. probavimus, etiam juxta hodiernum Ecclesiæ sensum, disciplinamque, Sacerdotem lapsum in fornicationem, celebrare non posse, nisi priùs lapsum suum dignâ eluerit pœnitentiâ.

1538. Excepimus quidem casum necessitatis indispensabilis. Verùm talis necessitas non est, quòd ex statuto Ordinis debeat celebrare, vel Parochi ministerium populo exhibere in die festo, in quo alioqui Missam non audiet. Aliàs Sacerdos lapsus non solùm in fornicationem, sed & in graviora crimina, adulterium, sodomiam, bestialitatem, homicidium, idololatriam, ipso die commissi tam horrendi criminis, non solùm posset, sed & deberet celebrare, tenereturque Confessarius ipsum, sic horâ quintâ matutinâ v. g. lapsum, horâ septimâ absolvere, & ad Altare mittere. At hoc piis auribus incutit horrorem. Estque haud dubiè contra Ecclesiæ mentem, quæ in talibus profectò circumstantiis, nec Sacerdotem obligat ad celebrandum, nec populum ad Sacrum audiendum: cùm ad id nequidem obliget, casu quo Sacerdos jentaculum, etiam absque culpa sua sumpsisset, etiamsi alius non esset Sacerdos, qui vices ipsius suppleret; imò pro tali casu celebrare prohibeat, populumque ab audiendo Sacro dispenset. Si tunc Ecclesia non judicet esse necessitatem indispensabilem: ergo multò minùs in casu nostro. In quo jus naturale & divinum obstat tam festinæ celebrationi, post commissam fornicationem, adulterium &c.; non obstat autem celebrationi, post sumptum jentaculum. Et si celebrationi post jentaculum Canones obstent, obstant etiam post fornicationem &c., non peractâ priùs dignâ pœnitentiâ. Quoad hoc enim nunquam fuerunt abrogati, ùt suprà ostendimus, semperque Ecclesia magis exhorruit, Sacerdoti recenter lapso in fornicationem, permittere celebrationem, quàm eam permittere Sacerdoti non jejuno. Cùm constet, universam Ecclesiam, Græcam & La-

& Latinam, per novem ſaltem ſæcula, ab Altaris miniſterio eum in perpetuum excluſiſſe, nec poſt illius diſciplinæ relaxationem, miniſterium iſtud permiſiſſe, ante actam notabili tempore pœnitentiam. Et quamvis eâ peractâ plures Sancti id permiſiſſe legantur: nullus tamen Sanctorum, etiam Noviſſimorum, legitur id permiſiſſe, poſt paucos à commiſſa fornicatione dies: multò minùs poſt paucas horas. Circa naturale verò jejunium, Eccleſiæ diſciplina variis in locis varia fuit.

1539. Accedit quòd lapſo in voluntariam pollutionem, Eccleſia non permittat ipſo die celebrare, etiamſi populus ex hoc ſacrum auditurus non ſit die feſto, ùt videbitur cap. ſequenti. Ergo minùs lapſo in fornicationem, quamvis etiam pollutio ex genere ſuo peccatum ſit gravius omni carnali crimine, quod cum fœmina quacumque, modo naturali committitur (ùt docet S. Thomas 2. 2. q. 154. a. 12., oſtenditque Sinnichius in Saule Exrege l. 1. cap. 113. §. 430.) fornicatio tamen, aliaque crimina carnalia, plerumque graviora ſunt per accidens, ratione circumſtantiarum, v. g. ſcandali, per hoc quòd complex redditur particeps criminis (quod non fit per pollutionem, in ſeipſo ſolo, ſine complice perpetratam) perſonarum, & præjudiciorum, quæ nata ſunt inferre Eccleſiæ, Reipublicæ, legitimis hæredibus, conjugi innocenti, ſi ſermo ſit de adulterio &c.

1540. Accedit item, quòd Sacerdos fornicatus, etiam in oculis hominum, ordinariè cenſendus ſit indiſpoſitus ad hoc, ut tam citò abſolutione, Altarisque miniſterio donetur: & tantò magis indiſpoſitus, quantò per fornicationem magis animalis factus, minùs percipit quæ Dei ſunt; tantò [inquam] magis, quantò magis immundus, totusque diſſipatus per phantaſmata immunditiæ, carnisque appetitum prurientem ad expertæ libidinis opera, quibus illectus, diſtractusque animus, ineptus eſt ad devotionem, ſanctimoniamque neceſſariam ad tam tremendum myſterium offerendum.

1541. Quæ ratio probat, ipſum quoque Sacerdotem, vitæ hactenus bonæ, fornicationis illecebras, vehementiſſimamque delectationem primâ vice expertum, ordinariè ineptum eſſe, ad ſibi modo comparandam devotionem, & ſanctimoniam neceſſariam ad tanti myſterii celebrationem. Quandoquidem poſt primum experimentum, carnis motus, pruritusque ſit magis ardens, phantaſmataque magis ſenſibilia, quæ in miſero illo Sacerdote colluctantia cum reliquiis pietatis ipſius, miſerum in modum animam ipſius conturbant. Hinc enim angitur timore, ne lapſus ſuus hominibus innoteſcat, & ne vel ipſa criminis complex, vel in confeſſione, vel extra confeſſionem fiat revelatrix illius. Inde caro prurit, & calet libidinis æſtu. Denique omni ex parte adeò conturbata eſt miſeri hominis conſcientia, proximè à commiſſo crimine, ut ſit velut tartareum chaos confuſionis. Quis ergo hominem ſic turbatum, totque ſuſpicionibus, anxietatibus, phantaſmatibus, ac remorſibus diſſipatum, aptum credere poteſt ad ſacrificium, ſanctorum ſanctiſſimum offerendum? Profecto ſi cor ipſius vehementer inquietatum non eſt, ob commiſſum tam recenter tam enorme peccatum, valde metuendum, ne hactenus non fuerit vitæ tam bonæ, quàm apparuit in oculis hominum, ſed occulta in ipſo ſuperbia latuerit, infami fornicationis vitio curanda. Quandoquidem homines non uno ſaltu, ſed gradibus quibuſdam ad perfectam, ſeu juſtitiam, ſeu iniquitatem pertingere ſoleant, & occulta ſoleant peccata præcedere, terribili hoc remedio curanda. Sic triplicem Chriſti negationem in Petro anteceſſit nimia de ſuis viribus præſumptio. Et ideò Auguſtinus 14. Civit. 13. *Audeo* [inquit] *dicere, ſuperbis eſſe utile cadere in aliquod apertum, manifeſtumque peccatum, unde ſibi diſpliceant, qui ſibi placendo ceciderunt.*

1542. Non igitur uſque adeò attendenda neceſſitas populo exhibendi Altaris miniſterium in die feſto, ut poſt illud enorme crimen, alia cum ipſo diſciplina ſervanda ſit, quam poſt ſumptum etiam inadvertenter Panis fruſtrulum, etiam Authores be-

ſigniores ſervandam doceant. Maximè cùm neceſſitas illa (ùt benè Hennebelius) Sacerdotis lapſum non extenuet, ſed exaggeret. Cùm enim ſciverit miniſterii illius tempus imminere, quò vita ipſius hactenus magis probata fuit, eò certiùs ſcivit, tam putidum crimen repugnare puritati ad celebrandum requiſitæ, tantò proinde vehementiùs crimen illud abhorrere debuit. Ut enim Damianus in Gomorrhiano cap. 4. *unuſquiſque, quò meliùs ſapit, eò deteriùs delinquit. Quia inevitabiliter meretur ſupplicia, qui prudenter, ſi voluiſſet, potuit evitare peccatum.* Deliquit ergo graviſſimè, vel ex hoc ſolo capite, quòd tanti myſterii reverentia, blandientis mulierculæ illecebris prævalere non potuit, ne eo quidem tempore, quo ipſius celebrationem ſibi imminere ſentiebat.

1543. Videri poteſt Hennebelius in laudata Theſi, & in Apologia illius, ubi exemplo Petri, primâ vice ex graviſſima tentatione infeliciter lapſi, id totum illuſtrat. Cui, cùm Dominus prædixiſſet, *antequam gallus cantet, ter me negabis*, dum inſtante Paſſionis horâ, orante Domino, & ipſum ad orationem hortante, oratione neglectâ, ad tentationem imparatus acceſſit, in eaque (licèt vitæ hactenus probatæ) dum mori timuit, vitam negavit, negationemque deteſtatione, anathemate, & juramento ſacrilego confirmavit, grande procul dubio peccatum (licèt anteà nunquam admiſſum) perpetravit. Et ideo tot & tam amaris lachrimis illud eluendum credidit.

1544. Uti cecidit tunc Petrus, ceciderunt poſtea in immani perſecutione innumeri Chriſtiani, qui uſque tunc, in oculis hominum, vitæ fuerant probatiſſimæ, ſed quales in oculis Dei forent, perſecutio probavit, cujus flante turbine, paleam Deus à tritico ſegregavit, aliisque feliciter ſtantibus, infeliciter ipſi ceciderunt, inopinatò Chriſtum negantes, Idolis thura immolantes, aliaque nomine Chriſtiano indigna patrantes. Quo facto valde enorme crimen haud dubiè commiſerunt.

1545. Eo tamen non obſtante, ſi commiſera-

tione dignus foret Sacerdos, de quo agimus, à fortiori ipsi, à fortiori Petrus, metu mortis, immaniumque tormentorum prostrati. Ideo namque indulgentiam potiùs merebantur, quàm David, & Sacerdos noster, qui non tormentis, sed voluptati libidinique cesserunt. *Quis enim magis negavit* (ait Tertullianus l. de pudicitia) *quàm Christum vexatus, an qui delectatus amisit? Qui cùm amitteret, doluit; an qui cùm amitteret, lusit.* Et ideò Cyprianus epist. 52. aliàs l. 4. epist. 2. docet, quòd *multò gravior & pejor sit moechi, quàm Libellatici causa: cùm hic necessitate, ille voluntate peccaverit* &c. Si magnum ergo fuit Petri, illorumque peccatum, qui cesserunt timori, majus (cæteris paribus) peccatum fuit eorum qui cesserunt libidini. Si enim tentatio, cui Sacerdos cessit, graviſſima fuit, gravior fuit Petri, gravior illorum, qui Christum ùt suprà negaverunt. Nec tamen ideò non graviſſimè peccaverunt.

1546. Quid ergo, si Sacerdos, vitæ hactenus probatæ, graviſſima mortis, & imminentium suppliciorum tentatione prostratus, Christum, ut Petrus, & ut lapsi illi, negasset, negationem detestatione, anathemate & juramento sacrilego firmasset, atque insuper thus Idolis immolasset die festo, ipsum ne pauculis post tantum scelus horis, lachrymantem & gementem, Confessarius absolvere, ad altareque ideò mittere posset, quòd altaris ministerium populo, Sacrum alioqui non audituro deberet? Talem tam citò, non actâ dignâ poenitentiâ, absolvi & ad altare mitti posse non credidit Cyprianus, non Clerus Romanus, non Sancti Confessores suprà n. 1487. & 1491. Imò id fieri non posse censuerunt, salvo *Evangelio*, salvâ *Dei ac Domini Lege*, salvâ *fidei majestate*, salvo *respectu Evangelii*, vetantis *Sanctum Domini canibus, & Margaritas prolis donare*, Confessariorumque id facientium vocant misericordiam falsam, *blandam perniciem, impietatem vocabulo pietatis* coloratam &c., eosdemque *hoc esse lapsis, quòd grando frugibus, quòd tur-*

tur-

turbidum ſidus arboribus, quòd armentis peſtilens vaſtitas, quòd navigiis ſæva tempeſtas . . . Perſecutionem hanc eſſe aliam, per quam, ſubtilis inimicus impugnandis adhuc lapſis occulta populatione graſſatur &c. Quemadmodùm ergo neceſſitas exhibendi Altaris miniſterium populo, Miſſam alias feſto die non audituro, non exigit ut taliter lapſus in Chriſti negationem, & idololatriam, tam citò abſolvi poſſit, & celebrare: ſic non exigit, ut lapſus in fornicationem, tam citò abſolvi poſſit &c.

1547. Quòd ſi nihilominus Sacerdos Confeſſarium inveniat, à quo tam citò abſolvatur (præter id quod dixi n. 1535.) dico cum Emerico de bonis, quòd nollem pro talibus Confeſſariis rationem reddere Deo, utpote qui (attentis præmiſſis) maximam habent rationem timendi, imò & credendi, quòd panem filiorum dent canibus, & margaritas ſpargant ante porcos, quòdque talibus Sacerdotibus miſericordiâ falsâ tam citò laxando abſolutionem, permittendoque celebrationem, *hoc ſint ejuſmodi laſis, quòd grando frugibus*, & cætera, quæ ſupra Cyprianus dicit.

1548. Quòd longè magis timere debent, tam citò abſolventes, atque ad Altare ire permittentes Sacerdotem non ſemel dumtaxat lapſum, ſed ſæpiùs relapſum in fornicationem. Ejuſmodi Sacerdotes Eminentiſſimus Aguirius ubi ſupra excurſu 11. n. 152. dignos cenſet execratione Concilii Ilerdenſis can. 5. (licèt de ſemel dumtaxat lapſis ſtatuentis, poſt actam dignam pœnitentiam, ordinis miniſterio poſſe reſtitui) *ſi iterato, uelut canes, ad vomitum reverſi fuerint, non ſolùm dignitate officii careant, ſed etiam ſanctam Communionem, niſi in exitu, non percipiant.* „ Ejuſmodi namque homines (inquit „ Aguirius) re ac nomine ſacerdotii indigniſſimos, „ ſaltem donec magnâ quâdam & totali converſione, „ ſeu mutatione dexteræ excelſi, dignos pœ- „ nitentiæ fructus exhibuerint, quis dicat poſſe im- „ punè redire ad ſacrificium Deo offerendum? per- „ miſſo enim quòd ſeveritas illa priſcorum Cano- „

num

num, circa Clericos in peccatum carnis lapsos, „
quoad aliquam partem antiquata fuerit per desue- „
tudinem, aut abrogata per contrariam consuetu- „
dinem longissimi temporis, adhuc post instaura- „
tionem illius in Concilio Tridentino, memorato „
supra, numquam tamen eò devenum est, ut „
quisquam Catholicus disertè doceat, fornicarios „
relapsos, præsertim Sacerdotes, non dignè sicut „
oportet pœnitentes, „ ideſt (probat in contextu
liquidò exponit) non dignos pœnitentiæ fructus fa-
cientes, „ posse licitè redire ad recipiendum, „
vel ad offerendum Deo sanctum Sacrificium, im- „
maculatam Hostiam, quando antiquitas christia- „
na, summùm ac solùm in periculo mortis, ad „
sanctam Communionem eos admisit. Imò siquis „
id disertè, aut scribere audeat, jam non habetur „
Catholicus „ (audiat R. Pe Joachim) sed reus
violatæ Fidei Divinæ. „ Hactenus Eminentis- „
simus ille Cardinalis. „

1549. De tali profectò Sacerdote, in fornica-
tionem sæpè relabente, nec dignos pœnitentiæ fru-
ctus faciente, verendum, multùmque verendum,
ne nimiâ facilitate Confessariorum suorum traditus
sit in reprobum sensum, eâque duritie, eâ hebetu-
dine, eo animi stupore erga augustissimum Sacrifi-
cium obriguerit, ut status miserrimi, in quo tor-
pet, vel nullum, vel exiguum sensum habeat sa-
lutarem. Certumque omnino haberi debet, talem
in oculis hominum, censendum omnino indignum,
qui tam citò absolutione, Altarisque ministerio do-
netur. Ob ea quæ dixi n. 1540.

1550. Et hinc apparet solidum non esse quòd
nonnulli in favorem Sacerdotis semel dumtaxat lapsi
objiciunt, quòd utique populus scandalizabitur, si
festo die non celebret. Argumentum enim retor-
quetur in Sacerdotem sæpius relapsum, vel etiam
consuetudinarium, necnon in Sacerdotem lapsum
in idololatriam. Nimium ergo probat, & ad illud
neganda est sequela. Tum quia scandalum haud
magis consequens est in casu admissæ, recenter for-

ni

nicationis, quàm in caſu ſolati jejunii. Tum quia ſcandalo occurri poteſt, vel Sacerdoti illi ſuadendo ut jejunium naturale ſolvat, & illud à ſe, ob indiſpoſitionem, ſolutum populo exponat; vel dicendo ſe eſſe indiſpoſitum, extraordinariève turbatum, itaut neſciat quid de ſe Deus diſponere velit, expoſuiſſe ſe viro doctrinâ & integritate probato animi ſui anguſtias, ſibique ab eo permiſſum eſſe, ut attentâ iſtâ animi perturbatione, à celebratione ceſſare liceret, dummodo populus, Sacrum expectans, induci poſſet, ad impendendum (orando in Templo) tempus illud, quod aliàs impenderet Sacro audiendo. Idipſum ſe rogare, populique precibus ſe commendare. Ita Hennebelius loco citato, benè addens, hinc ſequi natam non eſſe, niſi quamdam populi ad rem inſolitam admirationem, vel etiam querulorum quorumdam murmurationem. Quæ ſi in caſu ſoluti jejunii, Deo committenda ſit, à fortiori in caſu noſtro.

1551. Si inſuper accedat ſiniſtra quorumdam ſuſpicio, tantò magis temeraria erit, quantò vitæ probatioris Sacerdos hactenus fuerit. Neque enim juſtam ſuſpicionis cauſam generalia illa Sacerdotis dicta ingerunt: cùm innumera ſint, quæ virum, etiam probatiſſimum, à celebrando remorari poſſunt, ut ſi putet ſe, per teſtimonium in cauſâ ſanguinis, irregularitatem incurriſſe, ſi ſcrupulis agitatus, ſibi ſatisfacere non poſſit, nec ſcrupulos excutere; ſi ſimoniacè, non ſuâ, ſed parentum culpâ, ſe promotum ad ſacerdotium fuiſſe jam demum diſcat. Qua de cauſa S. Dominicus Loricatus Altaris miniſterium, quoad vixit, uſurpare numquam auſus fuit.

1552. Si his ſolatiis, remediisque tam rationabilibus ſalvandi bonam famam ſuam, Sacerdos lapſus acquieſcere nolit: ipſi in memoriam revocandum primò quòd S. Damianus ait cap. 8. ſui Gomorrhiani: *ſalubrius eſſe in conſpectu hominum, temporalem perpeti verecundiam, quàm ante tribunal ſuperni Judicis æternam ſubire vindictam.* Secundò quòd

quòd nimis inordinatum ſit, ad ſalvandam famam ſuam, horrendum committere ſacrilegium. Tertiò quòd ſi aliquod famæ præjudicium patiatur, id ſibi ipſe voluerit, dum ne propriæ quidem famæ, & honoris ſalvandi causâ, à fornicationis peccato revocari potuit. Quartò quòd Eccleſiæ ſenſus ſit, ad conſulendum famæ Sacerdotis, taliter lapſi, habendam non eſſe rationem ſuſpicionum, quæ temeritate hominum, vel aliter oriri poſſunt, nec ideo ſolvendas divinas humanasque leges, ad Altare tam citò properando. Id enim conſtans Eccleſiæ Latinæ praxis & diſciplina [apud Græcos hodiedum perdurans] manifeſtè oſtendit : cùm Eccleſia Latina tot ſæculis, Græca uſque in hodiernum diem, Sacerdotes, etiam occultè fornicatos, vel perpetuò, vel ad notabile tempus, ab altari removerit. Quintò, quòd longè mitiùs hodie, quàm olim cum ipſo agens, permittat ipſum longè citiùs, quàm olim abſolvi, altariſque reſtitui, poſt tam enorme crimen ab ipſo commiſſum, quòd flammis in Veteri Lege expiabatur, quòd novem menſium ergaſtulo Potamius expiare non potuit, & Genebaldus, tam extraordinariâ ſeptem annorum pœnitentiâ vix potuit eluere. Sextò denique, quòd Sanctorum illorum exemplo magis ſatagere debeat de reparando honore divino, per infamem fornicationem ſuam enormiter læſo, quàm de ſuo, contra temerarias hominum ſuſpiciones, per medium tam periculoſum conſervando.

CAPUT

CAPUT CXXI.

Quemadmodùm sacra Communio permittenda non est ipso die commissæ fornicationis, ita nec ipso die voluntariæ pollutionis.

1553. CAPITE 115. vidimus, sacram Communionem à nonnullis Casuistis nedum permitti, sed & consuli Sacerdotibus & Laicis, dummodò confessis, ipso die commissæ voluntariæ pollutionis. Quod profectò Angelicæ doctrinæ diametraliter adversatur. Dicit enim S. Thomas in 4. dist. 9. in solut. q. 2. ad 2. *non esse alicui consulendum, quòd statim post peccatum mortale, etiam contritus & confessus ad Eucharistiam accedat, sed debere, nisi magna necessitas urgeat, per aliquod tempus, propter reverentiam abstinere.* Quod cum S. Doctor asserat, non solùm post voluntariam pollutionem, sed generaliter post *peccatum mortale*, vel hinc pius Lector conjicere potest, quàm parum reverentiæ Sacramenti consulat Casuistica illa opinio. Cùm voluntaria illa pollutio non sit peccatum mortale qualecumque, sed valde enorme, prout vel ipsimet Ethnici agnoverunt, ùt videre est in Martiali l. 9. epigram. in Ponticum, istius criminis reum, in quem sic scribit.

Hoc nihil esse putas, scelus est, mihi crede, sed ingens
Quantum vix animo concipis ipse tuo.
Ipsam, crede, tibi naturam dicere rerum
Istud quod digitis, Pontice perdis, homo est.

Petrus verò Damianus in Gomorrhiano suo dicit, quòd

quòd sit primus sceleris sodomitici gradus, & adeò contra naturam, ut à nulla umquam bestia fuerit perpetratum. Nec dubium, esse gravius fornicatione, si tam plenâ ac præmeditatâ voluntate committatur, quàm fornicatio, et si hæc consideretur absque circumstantiis, quæ ipsam frequenter efficiunt graviorem.

1554. Si voluntariæ pollutionis crimen ex se adeo grave sit, etiam in Laicis, etiam in Ethnicis, quantò magis in Religiosis & Sacerdotibus, in quibus ultra malitiam propriam, specialem involvit malitiam sacrilegii tantò majoris, quantò tunc commissum est, cum reverentia saltem sacrificii proximè offerendi ab eo Sacerdotem revocare debebat. Talem ergo ad Altare mittere, ipso die commissi tam nefarii criminis, non permittit reverentia tanto Mysterio debita, etiamsi contritus & confessus esset, ùt S. Thomas dicit. Quantò ergo minùs si præsumendus non sit contritus? cùm tunc, extremâ necessitate non urgente, statim post illud commissum S. Thomas ad Eucharistiam non permittat accedere, sed tunc tantùm, quando *contritus & confessus.* Atqui dum Laicus, & à fortiori dum Religiosus, vel Sacerdos, statim post commissam plenâ atque omnino præmeditatâ voluntate pollutionem, eam confitetur, non magis est præsumendus contritus, saltem plenè, atque ex toto corde (sicut oportet) quàm dum confitetur fornicationem, statim post eam commissam, nisi plenæ contritionis signa det extraordinaria. Neque enim plena contritio, post commissam plenâ voluntate pollutionem, minùs ardua est & difficilis, quàm post commissam fornicationem. Nec magis post illam, quàm post istam, peccator statim converti solet ex toto corde, sed paulatim. Neque enim crimina enormia momentaneis lachrymis eluuntur, nec ordinariè tam facilè & citò curantur, uti ex Scriptura, & Sanctorum traditione, ac multiplici ratione probavimus cap. 20. 21. 22. 23. Maximè si fermo sit de pollutione omnino voluntaria Religiosi

gioſi, vel Sacerdotis, quæ, ob grande ſacrilegium, longè enormior eſt voluntaria pollutione Ethnici, vel Laici Chriſtiani. Atque adeo enormis habetur apud Græcos, ut Joannes Jejunator ab anno 585. ad 596. Conſtantinopolitanus Patriarcha (cujus diſciplinam à Græcis hodiedum ſervari Arcudius teſtatur) de ea in Canonario ſuo ſtatuat ut ſequitur: *ſi in mollitiem inciderit ante conſecrationem, neſciens quid hoc eſſet, & quod hoc prohibet ipſum à Sacerdotii ſuſceptione, vel propter ignorantiam, vel quòd ſic ab animarum corruptore & ignorante edoctus fuerit, vir tamen eſt ſapiens, vel pius, vel utrumque, puniatur priùs, pœnâque exoluta Sacerdotio dignus habeatur* (ſi tot conditiones requirit, ut ex ignorantia lapſus in mollitiem, ſacerdotio dignus cenſeri queat; quid de eo cenſet, qui in eam lapſus eſt, ſciens quid hoc eſſet, ab indocto animarum corruptore non ſeductus, nec adhuc pœnitentiâ purgatus?) *quòd ſi poſt ſacrum Miniſterium ſuſceptum, in hoc crimine, eâ ratione quam prædiximus, deprehenſus eſt, vel propter ignorantiam, vel quòd hoc non eſſe malum ab aliquo animarum corruptore edoctus ſit, unius anni pœnitentiam accipiat, à ſacro Miniſterio abſtinens, & ſic poſtmodùm* (non ante) *ſacris operetur*, non ergo, poſt unius anni pœnitentiam, ſacris operari permittit, ſi in mollitiem ſciens lapſus ſit, ſed ignorans malitiam ipſius) *quòd ſi bis terve hoc iteraverit, non ampliùs ſacris miniſtret, ſed in Lectoris ordinem deſcendat.*

1555. Audiant Confeſſarii, qui tam facilè abſolvunt, & ſacris operari permittunt Sacerdotem, non primâ jam vice dumtaxat, ſed ante ſæpiùs, nec ignoranter, ſed ſcienter, & cum pleniſſima voluntate, infami hoc vitio contaminatum. Et tamen ille ipſe eſt Joannes Jejunator, qui à Græcis compluribus de nimia indulgentia accuſatus, malèque notatus fuit, & de ſemet-ipſo in fine Canonarii ſui, *hæ ſunt* (inquit) *definitiones Epitimiorum* (id eſt pœnitentiarum) *leviſſimorum quidem, & nimiâ relaxatione facillimorum à me traditorum.*

1556.

1556. Ista sufficiunt quidem ad confutandam septuagesimam-octavam & septuagesimam-nonam Propositionem cap. 5. propositam, quod attinet ad pollutionem. Eam tamen uberiùs confutare lubet, primò, ex cap. *testamentum* dist. 6., necnon ex Pio V. in Rubrica Missali Romano præfixa, atque ex Angelica S. Thomæ doctrina. Siquidem in capite illo *Testamentum* Gregorius Magnus ad interrogationem 11. Augustini, Anglorum Episcopi, de nocturnis illusionibus sic rescribit: " Est in eadem il-" lusione valde necessaria discretio, quâ subtiliter " pensari debet, ex qua re accidat menti dormien-" tis, aliquando ex crapula, aliquando ex naturæ " superfluitate, vel infirmitate, aliquando ex cogi-" tatione contingit. Et quidem cùm ex naturæ su-" perfluitate, vel infirmitate evenerit, omnimodò " hæc illusio non est timenda: quia hanc animus " nescius pertulisse, magis dolendus est quàm fecisse.

" 1557. Cùm verò ultra modum appetitus gu-" læ, in sumendis alimentis rapitur, atque idcirco " humorum receptacula gravantur, habet exinde " animus aliquem reatum, non tamen usque ad " prohibitionem percipiendi sacri mysterii, vel " Missarum solemnia celebrandi, cùm fortasse aut " dies exigit, aut exhibere mysterium [pro eo quòd " Sacerdos in loco deest] ipsa necessitas compel-" lit. Nam si adsunt alii, qui implere mysterium " valeant, illusio per crapulam facta à perceptione " sacri mysterii prohibere non debet, sed ab immola-" tione sacri mysterii abstinere, ùt arbitror, humiliter " debet, si tamen dormientem turpi imaginatione " illusio non concusserit.

" 1558. " Nam sunt, quibus ita plerumque " illusio nascitur, ut eorum animus, in somno " corporis positus, non fœdetur turpibus imagina-" tionibus. Qua in re unum ibi ostenditur, quòd " ipsa mens rea non sit tunc, sed suo judicio pe-" nitus libera " (in collectione Isidori conformiùs " textui, legitur sic: " ipsa mens non rea, nec " tamen judicio suo libera) " sequitur enim " tamen

in vi-

in vigiliis corporis, meminit in ingluviem ceci- „
diſſe. „

1559. *Si verò ex turpi cogitatione vigilantis oritur illuſio in mente dormientis, patet animo ſuo reatus. Videt enim à qua radice inquinatio illa proceſſerit: quia quod cogitavit ſciens, hoc pertulit neſciens, & propter talem pollutionem à ſacro myſterio eâ die abſtinere oportet.* Nulla hâc diei feſti, nulla neceſſitatis de qua n. 1558. exceptio fit, prout in caſu, de quo n. 1558. Proinde Sacerdos ob pollutionem nocturnam, ex turpi cogitatione voluntaria vigilantis procedentem, tametſi ſolùm voluntariam indirectè, ſive in caſuſâ iſtâ, capite illo prohibetur eo die celebrare, non obſtante neceſſitate exhibendi miniſterium die feſto, dum Sacerdos alius deeſt. Quantò magis ob pollutionem diurnam, fornicationemque, directè & in ſe omnino voluntariam, ſive voluntate omninò præmeditatâ commiſſam?

1560. Pius v. in Rubrica Miſſali Plantiniano anni 1596. præfixa tit. de diſpoſitione corporis, ſic ſtatuit: *ſi præceſſerit pollutio nocturna, cauſatâ ex præcedenti cogitatione, quæ ſit peccatum mortale, vel evenerit propter nimiam crapulam: abſtinendum à communione & celebratione, & ſi dubium eſt, an in præcedenti cogitatione fuerit peccatum mortale, conſulitur abſtinendum, extra caſum neceſſitatis.* Ecce hanc quoque exceptionem Pontifex omiſit, dum dubium non eſt præcedentem cogitationem fuiſſe mortaliter peccaminoſam. Igitur à fortiori omittenda eſt in caſu pollutionis, in ſeipſa directè à vigilante volitæ.

1561. S. Thomas 3. p. q. 8. a. 7. in corp. *pollutio nocturna quandoque eſt cum peccato, puta cùm provenit ex ſuperfluitate cibi vel potûs, & hoc etiam poteſt eſſe peccatum veniale, vel mortale, licèt frequentiùs peccatum mortale accidat circa turpes cogitationes, propter facilitatem conſenſûs, quàm circa ſumptionem cibi & potûs. Unde & Gregorius, ſcribens Auguſtino, Anglorum Epiſcopo, dicit: ceſſandum eſſe à Communione, quando ex turpibus cogita-*

tionibus provenit ; non autem quando provenit ex superfluitate cibi , vel potûs , præsertim si necessitas adsit. Et in 4. dist. 9. cùm sibi opposuisset hoc argumentum : *secundùm Gregorium pollutio, quæ ex crapula accidit, à Communione non impedit , si necessitas incumbat. Ergo nec illa , quæ ex turpi cogitatione præcedente in vigilia procedit.* In solut. q. 2. ad 4. respondet, quòd turpis cogitatio , juxta Gregorium, *turpitudinem habet propter delectationem , vel consensum adjunctum* : Et hæc *quidem turpitudo magis horrenda est , quàm illa quæ in cibo accidit. Tum quia est magis propinqua ad mortale peccatum.*

1562. Utroque illo loco S. Doctor patenter subscribit D. Gregorio in cap. *Testamentum* suprà , ac per consequens sic permittit celebrationem (urgente necessitate) in casu nocturnæ pollutionis ortæ ex crapula , ut eam non permittat , etiam dum similis urget necessitas , in casu nocturnæ pollutionis ortæ ex turpi cogitatione , quæ sit peccatum mortale. Hoc enim patenter innuit , tum antithesis quam facit in priori loco , tum objectio , ad quam respondet in posteriori , circa pollutionem ortam ex turpi cogitatione.

1563. Nequis verò existimet , S. Doctorem solùm velle , pollutum nocte præcedente ex turpi cogitatione , tunc solùm prohiberi à celebrando , cùm non est contritus & confessus : ipsemet citatâ q. 80. a. 70. simile quid sibi objicit : *dato quòd nocturna pollutio provenerit ex peccato , quod est mortale , potest contingere , quòd de mane pœnitet & confitetur.* Et respondet ad 4. *quòd licèt per contritionem & confessionem auferatur reatus culpæ : non tamen tollitur corporalis immunditia , & distractio mentis , ex pollutione subsecuta.*

1564. Suppositâ tamen verâ , plerâque confessione , fatemur cum eodem S. Doctore , non peccaturum mortaliter communicantem vel celebrantem eo die , quo in somnis pollutus fuit ex turpi cogitatione, nocte præcedente. *Quia ex necessitate* (sub peccato utique mortali) *impedit hominem ab hujus Sacramenti*

menti ſuſceptione ſolùm peccatum mortale. Ex congruitate tamen, propter tanti Sacramenti reverentiam, pollutio nocturna ex turpi cogitatione, vel crapula illâ die, ſub veniali, communicare vel celebrare impedit, etiam poſt contritionem & confeſſionem, propter duo. *Quorum unum ſemper accidit* (inquit S. Doctor) *ſcilicet quædam fœditas corporalis, cum qua propter reverentiam Sacramenti, non decet ad altare accedere, niſi fortè talis immunditia ſit perpetua, vel diuturna* (ut addit in 4. ſuprà) *aliud autem eſt evagatio mentis, quæ ſequitur pollutionem nocturnam, præcipuè quando cum turpi imaginatione contingit. Hoc tamen impedimentum, quod provenit ex congruitate, poſtponi debet propter aliquam neceſſitatem.* Citra quam *videtur non exhibere debitam reverentiam Sacramento* [ait in 4. diſt. 9. q. 1. a. 4. q.] poſt nocturnam pollutionem illam celebrans, etiamſi nullus conſenſus præceſſerit: *non tamen ſic celebrans peccat mortaliter, ſed venialiter.* Imò ne venialiter quidem, ſi ex nequitia dæmonis, Communionem impedire volentis, pollutio proceſſerit. *Unde legitur in collationibus Patrum* (proſequitur S. Doctor a. 7. citato) *quòd cùm quidam frater pateretur pollutionem ſemper in feſtis, in quibus erat communicandum: Seniores comperto quòd nulla cauſa ab ipſo proceſſiſſet, decreverunt, quòd propter hoc à Communione non ceſſaret. Et ita ceſſavit illuſio dæmonum.*

1565. S. Thomæ in præmiſſis conſentiunt Major, Adrianus, aliique Veteres, docentes cum Paludano in 4. diſt. q. 3. concluſione 2. *quòd ſi pollutio nocturna eſt cum peccato mortali, impedit quousque ſit contritus, & confeſſus. Nec etiam eodem die peccati mortalis eſt communicandum, quamvis contritus & confeſſus. Si tamen faceret, credo quòd non mortaliter peccaret.*

1566. Non ideo tamen dicendum, quòd is qui non dormiendo, ſed vigilando, ex plena atque omnino præmeditata voluntate ſeipſum polluit, vel fornicationem commiſit, poſſit eodem die, abſque peccato mortali, communicare vel celebrare. Tametſi enim fortaſſe mortaliter non peccaret, ſi verè ex

rè ex toto corde contritus eſſet, & confeſſus; poſt tam enorme peccatum, plenâ & omnino deliberatâ voluntate commiſſum, ſecurè præſumere non poteſt, ſe toto corde eſſe contritum, ſed vel præſumere debet contrarium, ob præmiſſa, vel de eo ſaltem dubitare. Nullus autem Veterum, imò nec Modernorum, Sacerdoti dubiè contrito, celebrationem vel communionem permittit, poſt ejuſmodi pollutionem, vel fornicationem.

1567. Dixi, *ex plena & omnino præmeditata voluntate ſeipſum polluit*, fortaſſis enim aliquando mitiùs ſentiendum de pollutione, ſeu nocturnâ, ſeu diurnâ, directè non voluntariâ, ſed ſolùm indirectè in cauſa mortali, & quæ ſibi non tactu, ſed ſolis cogitationibus accidit, non ſine acri pugna animi. Neque enim ob mortale quodcumque differenda eſt abſolutio; Et quò minori voluntate peccatum aliquod mortale eſt commiſſum, eò faciliùs & citiùs de eo contritionem concipit. Videri poteſt Hennebelius in Theſi Apologet. de Sacerdote lapſo §. 2., ubi id extendit ad oſcula, & uberum tactus non præmeditatos, ſed ſatis repentinos, aliisque ejuſmodi, de quibus ALEXANDER VII. agit in decreto anni 1666.

1568. Pro conſolatione etiam timoratorum, moneo cum S. Thoma q 80. a. 7. pollutionem ipſis plerumque accidere ex cauſa corporali, *quæ eſt ſine peccato, puta cùm eſt ex infirmitate naturæ. Unde & quidam, etiam in vigilando, abſque peccato, fluxum ſeminis patiuntur.* Quidam etiam ex cauſa neceſſaria vel utili, nullo modo culpabili, contra voluntatem ſuam pollutionem patiuntur, v. g. Confeſſarii ex turpibus auditis in confeſſione, Chirurgi ex curatione mulierum in locis ſecretis &c. Hujuſmodi pollutionem inviti pertuliſſe magis cenſendi ſunt, quàm feciſſe. Nec propterea à communione magis arcendi ſunt, quàm Conjugati debitum reddentes &c.

CAPUT

CAPUT CXXII.

Confutatur Propoſitio octuageſima prima : extra culpam eſt quiſquis Euchariſtiam ſumit, ſibi non conſcius peccati mortalis.

1569. HOC *enim quòd non habet aliquis conſcientiam ſui peccati, poteſt contingere . . . . per culpam ſuam* [ait S. Thomas ibidem a. 4. ad 5.] *vel quia per ignorantiam juris, quæ non excuſat, reputat non eſſe peccatum*, quod eſt peccatum, *puta ſi aliquis fornicator reputaret ſimplicem fornicationem non eſſe peccatum mortale* (& idem de voluntaria pollutione) *vel quia negligens eſt in examinatione ſuiipſius, contra id quod Apoſtolus dicit* 1. *Cor.* 11. *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de Pane illo edat, & de Calice bibat. Et ſic nihilominus peccat peccator, ſumens Corpus* CHRISTI, *licèt non habeat conſcientiam peccati. Quia ipſa ignorantia, ſeu non conſcientia eſt ei peccatum.*

1570. Enimverò, ſi ex culpabili ignorantia neſcientes, vel non advertentes eſſe peccatum, quod reverà peccatum eſt, à ſacrilega Communione excuſarentur : à culpa pariter excuſarentur, qui culpâ ſuâ vel ignorant, vel non advertunt eſſe peccatum, quod reverà peccatum eſt : Et ſic à culpa excuſarentur innumeri, qui ex nimia ſui traditione in paſſiones ignominiæ, voluntariè excœcantur, qui culpâ ſuâ vel ignorant, vel non advertunt ſe Deum offendere, per ea quæ ſciunt ſe facere contra dictamen rationis naturalis. Daretur proinde peccatum

merè philoſophicum, & alia plura horrenda ſequerentur, de quibus ubi de peccatis ignorantiæ.

1571. Sicut ergo iſti à ſacrilega communione non excuſantur; ſic nec innumeri alii, qui ex negligentia examinandi ſemetipſos, non habent conſcientiam peccati ſui mortalis. Quia licèt accuratè confiteantur peccata quorum conſcientiam habent, culpâ ſuâ plurima reticent, quorum ideò conſcientiam non habent, quia nunquam intimos cordis ſui receſſus ſcrutantur, nunquam ſeriò diſcutiunt, quis amor, Dei, an mundi, in ipſis prædominetur? an non potiùs mundi Maximas ſequantur, quàm Evangelii? an toto corde velint dare ſe Deo, ſervareque ſponſionem ipſi ſolemniter factam in Baptiſmate? Quod niſi fecerint, pœnitentia ipſorum *ſimulatio dici poteſt, non pœnitentia*, ùt D. GREGORIUS VII. ait l. 7. epiſt. 10. Per conſequens confeſſiones ipſorum legitimè non fiunt, & ſicut oportet. Quia quiſquis abſque iſtiuſmodi examine, & abſque ſeria iſta voluntate confitetur, *ore, non corde confitetur*, vel ſaltem pleno corde non confitetur; imò *non confitetur ſed loquitur*, ùt NICOLAUS I. ait in epiſt. ad Regem Salomonem.

1572. Conſtat proinde, miſerrimum periculoſiſſimumque eſſe ſtatum iſtorum hominum, qui ſeriò numquam intrant in cor ſuum, & ideo nec miſeriam ſuam ſentiunt, nec ſacrilegarum Confeſſionum Communionumque ſuarum conſcientiam habent, quia nec advertunt. Ex quo fit, ut ex iis nullum unquam emendationis vitæ fructum reportent, ſed in tanta cœcitate, in tanto verſentur ſtupore, ut in bono ſe ſtatu eſſe exiſtiment, cùm in peſſimo ſint, abſque poſſibili remedio, niſi ad ſe redeuntes, ſeriò atque ex toto corde ſtatuant ſponſionem baptiſmalem ſervare, ſeque totos Deo dare. Quod quia pauciſſimi ex ipſis aliquando faciunt, innumeri miſerrimè pereunt.

CAPUT CXXIII.

Per ſe loquendo, ſuppoſitisque diſpoſitionibus ad id requiſitis, frequens quotidianusve ſacro-ſanctæ Euchariſtiæ uſus à SS. Patribus fuit ſemper in Eccleſia probatus.

1573. IPSISSIMA verba ſunt Decreti S. Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, circa quotidianam Communionem, de die 12. Februarii 1679. ab INNOCENTIO XI. approbati. Quem proinde uſum ſecundùm ſe reprobare temerarium foret, & pluſquam temerarium. Quia foret reprobare quod, Eccleſiâ teſte, ſemper in Eccleſia à SS. Patribus probatum fuit. Neque circa hoc ulla eſt, nec unquam fuit inter Catholicos controverſia, vaniſſimæque pariter & calumnioſiſſimæ fuerunt nonnullorum declamationes in contrarium. Cùm declamatores iſti ſtatuas ſibi effinxerint, quas impeterent, & controverſia unicè fuerit circa qualitatem, vel etiam quantitatem præparationis. Sunt autem valde diverſæ queſtiones iſtæ: *an Communio quotidiana ſit ſecundùm ſe laudabilis & commendabilis*? Et *qualis ac quanta ad quotidianam Communionem præparatio requiratur*?

CAPUT CXXIV.

Regulæ, ſecundùm quas Confeſſarii determinare debent, quid pœnitentibus expediat circa magis, vel minùs frequentem ſacroſanctæ Euchariſtiæ uſum.

1574. REGULÆ illæ magna cum prudentia traduntur in Decreto ſacræ Congregationis, de quo capite præcedenti. Sunt autem ſequentes.

Reg. prima : *etſi frequens quotidianuſve Sacroſanctæ Euchariſtiæ uſus à SS. Patribus fuerit ſemper in Eccleſia probatus ; nunquam tamen, aut ſæpiùs illam percipiendi, aut ab ea abſtinendi, certos ſingulis menſibus, aut hebdomadis dies ſtatuerunt ; quos nec Concilium Tridentinum præſcripſit; ſed quaſi humanam infirmitatem ſecum reputaret, nihil præcipiens, quid cuperet tantùm indicavit, cùm inquit : optaret quidem Sacro-Sancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis Fideles adſtantes ſacramentali Euchariſtiæ perceptione communicarent. Idque non immeritò : multiplices enim ſunt conſcientiarum receſſùs, variæ ob negotia ſpiritûs alienationes : multæ e contra gratiæ, & Dei dona parvulis conceſſa, quæ cum humanis oculis ſcrutari non poſſimus*, ſequitur.

1575. Regula ſecunda : *nihil de cujuſque dignitate, atque integritate* (an ſcilicet talem ac tantam habeat diſpoſitionem, qualis & quanta neceſſaria eſt ad frequentiorem Euchariſtiæ uſum) & *conſequenter* nihil *de frequentiori aut quotidiano vitalis panis eſu*, unâ pro omnibus generali regulâ, *poteſt conſtitui*, ob ratio-

rationem allatam regulâ præcedenti : *multiplices enim ſunt* &c.

1576. Reg. 3. *Propterea frequens ad ſacram alimoniam percipiendam acceſſus*, quoad ſæculares, & maximè *negotiatores ipſos attinet, Confeſſariorum, ſecreta cordis explorantium, judicio eſt relinquendus, qui ex conſcientiarum puritate, & frequentiæ fructu, & ad pietatem proceſſu, laicis negotiatoribus & conjugatis, quod proſpicient eorum ſaluti profuturum, id illis præſcribere debebunt.* Nota bene *ex conſcientiarum puritate, & frequentiæ fructu, & ad pietatem proceſſu.* Non ergo ex ſolo gratiæ ſtatu, vel non conſcientia peccati mortalis.

1577. Regula quarta : *in conjugatis hoc ampliùs animadvertent* Confeſſarii, *cùm B. Apoſtolus nolit invicem fraudari, niſi fortè ex conſenſu, ad tempus, ut vacent orationi, eos ſeriò admoneant, tantò magis ob ſacratiſſimæ Euchariſtiæ reverentiam, continentiæ vacandum, purioriſque mente ad cœleſtium epularum communionem eſſe conveniendum.* Vide ſuprà c. 114.

1578. Regula quinta : *In hoc proinde Paſtorum diligentia*, Confeſſariorumque prudentia *potiſſimùm invigilabit, non ut à frequenti & quotidiana ſacræ communionis ſumptione, unicâ præcepti formulâ, aliqui deterreantur* vel ad frequentem & quotidianam omnes indiſcriminatim inducantur, *aut ſumendi dies generaliter conſtituantur, ſed magis quid ſingulis permittendum per ſe, aut Parochos, ſeu Confeſſarios, ſibi decernendum putet.*

1579. Regula ſexta : *Illud Confeſſarius omnino provideat, ut nemo à ſacro Convivio, ſeu frequenter, ſeu quotidie acceſſerit* per ſe, ſuppoſitâ debitâ diſpoſitione, *repellatur ; & nihilominus det operam, ut unuſquiſque dignè, pro devotionis & præparationis modo, rariùs aut crebriùs Dominici Corporis ſuavitatem deguſtet.*

1580. Regula ſeptima: *Moniales quotidie ſacram communionem petentes, admonendæ erunt, ut in diebus ex earum Ordinis inſtituto præſtitutis communicent. Siquæ verò* ex ipſis, ſeu aliis perſonis ſpiritualibus, *puritate mentis eniteant, & fervore ſpiritûs ita incaluerint,*

rint, ut dignâ frequentiori, aut quotidianâ ſanctiſſimæ Sacramenti perceptione videri poſſint, id illis à Superioribus, vel Directoribus *permittatur.*

1581. Regula octava : Cùm Concionatores & Confeſſarii *fideles ad ſanctiſſimi Sacramenti frequentiam* [*quod facere debent*] *accenderint, ſtatim de magna ad illud ſumendum præparatione, orationem habeant, generatimque oſtendant, eos qui ad frequentiorem, aut quotidianam ſalutiferi cibi ſumptionem devoto ſtudio excitantur, debere, ſive laici Negotiatores ſint, ſive conjugati, ſive quicumque alii, ſuam agnoſcere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac divini judicii formidine, diſcant cœleſtem Menſam, in qua Chriſtus eſt, revereri, & ſiquando ſe minùs paratos ſenſerint, ab ea abſtinere, ſeque ad majorem præparationem accingere.*

1582. Ex Regulis iſtis patet primò, præcipuum laudati Decreti ſcopum ſic fuiſſe præparationis curam, ut pro menſura puritatis mentis, devotionis, fervoris ſpiritûs, & fructûs, quem perſonæ devotæ ex uſu ſanctiſſimi Sacramenti experiuntur, major, vel minor communionis frequentia ipſis à Confeſſario ſeu Parocho permittatur.

1583. Patet ſecundò, iſti Eccleſiæ Decreto conſonam non eſſe opinionem, quæ dicit, ad frequentem quotidianamque communionem, in quocumque ſufficere, quòd ſibi conſcius non ſit peccati mortalis. Id enim perſpicuum eſt ex Reg. 3. 6. 7. & 8.

1584. Patet quartò, majorem in ſæpiùs, quàm in rariùs communicante virtutem præparationemque requiri. Sequitur ex proximè dictis. Et ratio eſt, tum quia ſæpiùs communicans, ſe inſinuat in ſtrictiorem familiaritatem cum Rege Regum. Ex hoc ergo tenetur ad majorem gratitudinem, reverentiam, devotionem, charitatem, mentis puritatem. Tum quia ſicut neceſſe eſt, ſacram communionem ab aliorum ciborum uſu; ſic & frequentem communionem à rariori ſecernere. Unde S. Franciſcus Saleſius lib. 2. epiſt. 38. ad primariam fœminam

ſcri-

ſcribit, ſibi non probari, quòd filiam ſuam decimo-quinto quoque die ad ſacram Menſam accedere ſinat, nisi & ardentiori ipſius ſtudio teneatur, & à levioribus iſtius ætatis vitiis ſtudeat ſe diligenter expurgare : „ Nolim filiam tuam ad frequentem adeò communionem adducas, nisi anteà quid „ ſit communio frequens, rectè perpendere noverit. Aliud eſt communionem ab aliarum rerum „ perceptione : aliud frequentem communionem à „ rariori communione ſecernere. Si tenella illa „ anima ſatis perſpicit, ad hoc myſterium crebriùs „ adeundum, magnâ mentis puritate, magnâque „ flagrantiâ opus eſſe; ſi ad eam enitatur, ſi eâ ſe „ ornare ſtudeat, tum verò ſæpiùs, hoc eſt decimo-quinto quoque die, ad illud admovendam aſſentior. Sin communionis tantùm percipiendæ, „ non levium puerilis ætatis macularum eluendarum ſtudio tenetur, confiteri eam octavo quoque „ die, & menſtruâ tantùm communione uti, commodiùs cenſeo. Sacra communio, chariſſima „ filia, ſummo, ùt mihi quidem videtur, ad perfectionem comparandam, adjumento eſt. Sed „ eam ita à nobis adiri oportet, ut quidquid Deo, „ quem recipere volumus, diſplicet, evellendi atque „ amovendi ſtudium acre, ac diligens afferamus. „

Et Magiſter Avila, ab eodem Saleſio magno in pretio habitus, & à Ludovico Granatenſi dictus Andaluſiæ Apoſtolus 1. p. epiſt. 64. cuidam animarum Directori ſic ſcribit : " Noli finere eos ad Dei menſam accedere, quoties cupiunt. Multi „ enim animi levitate, potiùs quàm intimo pietatis „ ac venerationis ſenſu Euchariſtiam adeunt. Unde accidit, ut ex ea nihil fructus capiant, nec meliores efficiantur. Quod quidem damnum animæ „ permagnum eſt, & quoad fieri poteſt, ſummopere vitandum. Fac ut myſterii hujus ſublimitati „ profunda ac religioſa animi dejectione ſe ſubſternant. Quod ſi quidem ſecùs ſe habere perſpexeris, argue illum, cœleſtemque panem ei ſubtrahe, „ quoad illum vehementer concupiſcat, ſeque eo „ indignum fateatur. „ 1585.

1585. Patet quartò, Miſſionariorum illorum zelum, prudentiâ & judicio temperatum non eſſe, qui (ùt Lumbierus noſter refert in obſervationibus ad damnatas ab ALEXANDRO VII. & INNOCENTIO XI. propoſitiones n. 480.) " curam omnem ſui laboris, & quaſi ſuæ gloriæ, & fœlicis exitûs Miſſionis punctum in eo ponunt, ut in oppidis Communionem quotidianam, & frequentiam Sacramentorum inducant . . . . putant enim magnum ſuarum Concionum fructum, ſi in oppidis centum focorum, totidem Communiones quotidianas inſtituerint, itaut inducant ad quotidie communicandum vilis & infimæ ſortis fœminas, v.g. lotrices, licèt poſteà totâ die, cum vicinis, ad flumen, ad fontem, ad futnum rixaturæ ſint. Inducunt officiorum mœchanicorum famulos, licèt totâ deinceps die tempus in jocis, otioſitatibus, & cantilenis profanis inſumpturi ſint. Inducuntque alios, in ludo, fortunarum & temporis vitioſè prodigos. Et eo hæc omnia prætextu & principio nixi, quòd ad quotidie communicandum ſufficit, nec ultra requiritur, quàm non habere conſcientiam peccati mortalis " nec proinde " obſtent ſimpliciter cantiones illæ profanæ, nec illæ continuatæ rixæ, " utpote non mortales.

CAPUT

CAPUT CXXV.

Sententiæ memorabiles Sanctorum, Thomæ Aquinatis, Bonaventuræ, Bernardini Senenſis, Saleſii, Venerabilumque virorum Joannis Avilæ, Ludovici Granatenſis, & Cardinalis Cajetani, circa frequentem Communionem.

1586. SANCTUS Thomas 3. p. q. 80. a. 10. *in ſumente* [inquit] *hoc Sacramentum requiritur, ut cum magna devotione & reverentia ad hoc Sacramentum accedat. Unde quia multoties, in pluribus hominibus, multa impedimenta hujus devotionis occurrunt, propter corporis indiſpoſitionem, vel animæ, non eſt utile omnibus hominibus ad hoc Sacramentum accedere.* Si enim Exodi 3. Moyſes prohibitus eſt accedere ad Dominum, ſub figura rubi ardentis apparentem, nisì cum reverentia magna, ſolutisque calceis affectionum terrenarum : *ne appropries huc, ſolve calceamenta de pedibus tuis : locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt* : Chriſtianus multò magis prohibetur accedere ad Dominum, non jam in figura, ſed in veritate ſe communicantem, nisì cum reverentia magna, abjectioneque terrenarum affectionum. Et ſi Apoſtolorum affectus adhæſivus ad ipſammet ſanctiſſimam Chriſti humanitatem, ipſis obex fuerit receptionis Spiritûs Sancti, ſecundùm illud Joan. 16. *ſi non abiiero, Paraclitus non veniet ad vos.* Et Bernardi ſerm. de Aſcenſ. *Apoſtoli adhuc carni Dominicæ inhærentes . . . . Spi*

ritu

ritu Sancto repleri nequiverunt. Quantò magis affectus adhæsivus ad vanitates, creaturasque inferiores, obex est receptionis Divinissimæ Eucharistiæ ?

1587. S. Bonaventura de profectu Religios. cap. 77. *Si aliquis desiderat experiri, utrum sit melius, sæpius aut rarius Corporis Christi suscipere Sacramentum ? videtur mihi, quòd non possit super hoc omnibus dari regula uniformis. Varia sunt hominum merita, & diversa operum studia, & differentia desideria, & multiplices Spiritûs Sancti operationes in singulis, & diversi status in Religione. Et ideo sicut ægrotantibus non potest una forma servari in dandis medicinis corporis, propter diversitatem complexionum, aut loci, aut temporis, aut diætæ, aut aliarum considerationum, pro quibus aut rarius, aut sæpius, aut minori quantitate eadem medicina datur. Ita & de medicina spirituali, quæ est Corpus Christi ; est intelligendum. Mundanis enim curis occupati rarius possunt se ad illud recipiendum expedire, quàm illi qui tantùm spiritualibus studiis sunt intenti. Et alii magis, alii minùs sunt circumspecti in custodia vitæ suæ, & morum, & conscientiæ suæ puritate. Alii etiam ardentiori desiderio trahuntur ad illius salutaris cibi perceptionem. Alii verò quodammodo terrentur, cùm debent accedere, & nisi conscientia urgeret, & consuetudo Religionis induceret, vel timor majoris elongationis à Deo impelleret, valde rarò accederent ad illud mirificum Sacramentum. Vix tamen aliquis ita Religiosus esse videtur, & Sanctus, exceptis Sacerdotibus, quin semel in septimana sufficiat ei ex consuetudine communicare, nisi specialis causa quandoque vel ratio plus suadeat, infirmitas superveniens, vel singulariter festivitas solemnis, vel insuetæ devotionis fervor, & intemperata desiderii sitis pro illius susceptione, qui solus sufficit amantis animæ ardorem refrigare. Et quia talis ardoris impetu nonnisi Spiritus Sanctus, ut creditur, infunditur ; ideo legibus humanæ consuetudinis, & statutis mortalium non arctatur.*

1588. Et in 4. dist. 12. p. 2. a. 1. q. 2. *si quæritur, utrùm expediat alicui frequentare Communionem*

nem ? dicendum, quod ſi ſe videat in ſtatu Eccleſiæ primitivæ, laudandum eſt quotidie communicare. Si autem in ſtatu Eccleſiæ finalis, utpote frigidum, & tardum, laudandum eſt quòd rarò. Si autem in medio ſtatu, medio modo debet ſe habere, & aliquando debet ceſſare, ut addiſcat revereri; aliquando accedere, ut inflammetur amore. Quia tali Hoſpiti debetur honor, debetur & amor. Et tunc ſecundùm illam partem, quâ viderit ſe magis proficere, ad illam magis declinet; quòd homo ſolùm experientiâ diſcit. Omnes ergo rationes, & authoritates (pro frequenti quotidianave communione adduci ſolitæ) *intelliguntur ſalvâ debitâ præparatione, quæ eſt in pauciſſimis ùt ſemper.*

1589. S. Bernardinus Senenſis de præparat. Sacram. tom. 4. ex Alexandro de Ales ſic habet : *talis quæſtio de frequentatione Sacramenti, ſive Communionis, determinanda eſt habitâ conſideratione ad fidem & devotionem accedentis.* Quæ, quia in paucis ſufficiens eſt ad frequentiorem Communionem, S. Thomas Villanovanus ſerm. de SS. Sacram. ſtatuit ſufficere Communionem octiduanam.

1590. Eamdem S. Ignatius Societatis Fundator, Clericis non Sacerdotibus ſufficere dicit in Conſtitutionibus Societatis. Et earum p. 4. c. 4. §. 3. lit. B. addit, quòd *frequentiùs quàm octavo quoque die communicare, nonniſi peculiares ob cauſas, & potiùs neceſſitatis, quàm devotionis, permittatur.*

S. Thereſiâ ſuarum Conſtitutionum p. 1. cap. 37. §. 4. Sororibus, tametſi majori ex parte tam ſanctè viventibus, Communionem ſolùm permittit *ſingulis Dominicis*, ac Feſtis Chriſti, B. Virginis, S. Alberti, S. Joſeph, & Patroni.

1591. S. Franciſcus Saleſius Introd. p. 2. c. 20. *omnibus Dominicis communicandum ſuadeo, ſi tamen mens ſine affectu peccandi fuerit. Utor ipſis B. Auguſtini verbis* (ſub cujus nomine ſententia illa ſolebat tunc circumferri, cum ſit Gennadii de Eccleſ. dogmat.) *quem ſequens, quotidianam Communionem omnino nec laudo, nec vitupero. At cernis* (Philothea) *Auguſtinum vehementer ſuadere atque hortari, ut die*

quoque

quoque Dominico Eucharistia percipiatur. Hoc ergo, quoad poteris facito, sub conditione præmissa, sequitur enim : *cùm enim te ab omni tum mortalis, tum venialis peccati studio ac voluntate alienam existimem, eam planè quam requirit Augustinus* (audis ?) animi affectionem & *præparationem es adepta.* Et in fine istius capitis : *ut quis octavo quoque die Eucharistiam percipiat, ab omni eum mortalis peccati labe, vel ab omni peccatorum venialium studio ac voluntate immunem esse, ac prætereà sacra Eucharistiæ vehementi desiderio flagrare oportet.* Alia ex Salesio habes n. 1584. Quibus epist 39. addit peccata venialia justam Confessario causam esse posse, Communionum minuendi frequentiam.

1592. Joannes Avila 1. p. epist. 64. post verba eodem n. 1584. exhibita subjungit : " vulgus fide-
" lium ter quaterve per annum. Alios novies aut
" decies. Religiosos decimo quinto die Commu-
" nionem percipere satis fuerit. Conjuges tertiâ
" quâque hebdomadâ, vel singulis mensibus idem
" præstare commodè poterunt. In quibus autem
" eximium quemdam Dei zelum atque amorem sic
" fervere perspexeris, ut eorum in vitæ sanctitate
" incrementum, atque progressus quasi ad oculum
" pateat, iis octavo quoque die sacra Communio-
" ne vesci licebit. Hæc enim B. Augustini [seu
" potiùs Gennadii] sententia est. Communio cre-
" briùs indulgenda minimè est, nisi fortè aliud vi-
" deatur suadere, aut fames ardentior, aut reve-
" rentia insignior, aut necessitas manifestior ....
" rarum autem eorum genus existimo, quibus sæ-
" piùs quàm octavo quoque die Communionem
" adire conveniat. Hinc D. Bonaventura testatur,
" ex omnibus, quod notos habuerit, cui frequen-
" tior expediret Communio, se prorsus reperisse ne-
" minem. B. Franciscus Paduanus initio ter qua-
" terve per annum ad Confessionem & Communio-
" nem accedebat. Postmodùm in vitæ integritate
" ac sanctitate proficiens, idem singulis diebus Do-
" minicis sacrificabat. "

1593. Et epiſt. 65. " multùm errant, qui ſolam Communionis cupiditatem, à conſuetudine potiùs quàm à ratione veriore natam, pro idonea ad Euchariſtiam præparatione habent. Quòd ſi præterea, dum Chriſti Corpus accipiunt, lachrymulam exſtillent, magnopere ſe profeciſſe arbitrantur. Verùm eo falluntur, quòd Communionis fructum, quem nullum capiunt, non ſatis attendunt, neque intelligunt, unicum probæ Communionis ſignum, animæ profectum eſſe, atque ad pietatem, progreſſionem quam ſi aſſequantur, rectè ad Euchariſtiam ſæpiùs recurrunt; ſin minùs, ab ea debent abſcedere. Commonefaciendi ſunt, quanti periculi ſit, ignem divinum ſinu colligentem non incaleſcere, pane cœleſti veſcentem, ejus ſuavitate non imbui, præſentiſſima medicina utentem, in ſumma nihilominus ægritudine jacere. Eripiendus illis cibus, tamquam inertibus & ignavis, ut tanti boni penuriâ miſeros ſe agnoſcentes, pluris illud faciant, ſibique laboris aliquid & ſudoris ſubeundum intelligant, quo ad ſacras Epulas ſanctiùs ſe præparent; culpas, in quas identidem incurrunt, acriùs ulciſcantur, earum medicinam ardentiùs appetant, orationi ac bonis operibus toto pectore inſtent, ut ita inſtructi ac præculti, cum interiori eſurie ad cœleſtem panem edendum properent; hic enim cibus, ùt ait Auguſtinus, interioris hominis famem poſtulat. "

1594. Et epiſt. 66. *frequentem eſſe iſtic communionis uſum accepi, atque alicubi frequentiorem, quàm velim, etſi nihil me magis delectet, ubi rectè atque ordine fit. Nactus ſum, qui cùm ignavi eſſent, & deſidioſi, neque de ſalutis progreſſu admodum ſolliciti, eo tamen tenerentur errore, ut probè ſe communione defungi arbitrarentur, ſi idipſum facerent, atque aliquo pietatis ſapore caperentur, qui brevis & fluxus, nihil veri fructûs & incrementi virtutis afferret. Nam & ille ipſe tenuiculus pietatis ſapor paulatim evaneſcit, eoque res redit, & nihilo ampliùs ex ſacra Eucha-*

ac ſedes Dei ornanda eſt, & omnes ab ea vitiorum ſordes eluendæ, quo dignum illi habitaculum præbeat. "

1597. Et Conc. 4. " quotidianam hujus Sacramenti perceptionem. . . . cum D. Auguſtino, nec laudare [quia non rectè fieri poteſt] nec vituperare [quia etiam rectè fieri poteſt] debemus . . . . . Hujus namque rei definitio prudentis Sacerdotis judicio relinquenda eſt. Is enim quid cuique pro ratione ſtatûs, & conditionis, & virtutis ſuæ profectu expediat, diſcere prudenter debet. Aliis enim rariùs, aliis frequentiùs ſacra communio concedenda eſt. Neque enim quia tantam ſui conveniendi atque ſumendi copiam Dominus Fidelibus conceſſit, ideo minùs reverenter ad illum accedere debent. Quandoquidem ipſe Dominus, qui in lege olim tantam à filiis Iſrael Sanctuario, atque Arcæ reverentiam exhiberi præcipiebat, nos in illis monebat, nos erudiebat, ut intelligeremus, quâ animi ſubmiſſione atque devotione, ad illud accedere . . . . deberemus, qui tantam ſoli umbræ atque figuræ reverentiam tribui volebat. "

1598. Cardinalis Cajetanus 3. p. q. 80. a. 10. circa quotidianam celebrationem nota Auguſtini „ (dicere debuit Ambroſii) „ verbum : ſic vive, ut quotidie merearis accipere. Quoniam per *ſic vivere*, intelligendum eſt, ſpiritualem vitam ſic vivere, ut quotidianâ communione ſemper augeatur. Alioquin non ſic vivitur, ut quotidie mereamur accipere. Nam qui quotidie meretur accipere, debet quotidie ſic eſſe diſpoſitus, ut fructum Euchariſtiæ (tam frequentis) „ percipiat. Fructus autem ſpiritualis hujus cibi non eſt ſolùm ſpiritualis refectio, ſed augmentum gratiæ. Quoniam per totum tempus præſentis vitæ, ſumus in ſtatu augmenti. Propter quod crebrò vel quotidie celebrantes diſcutiant in ſeipſis fructum præteritæ celebrationis, & ſecundùm profectum, vel defectum proſequantur, vel à proſecutione deſiſtant.

" Qui verò multis celebrationibus peractis, ad actus
" virtutum non meliùs ſe habet quàm antè, parum
" aut nihil proficit.

CAPUT CXXVI.

Sapientiſſima circa frequentem communionem axiomata Illuſtriſſimi D. Guidonis de Seve, Epiſcopi Atrebatenſis.

1599. CUM quidam Concionator anno 1694. & 1695. laxiùs quàm par eſt de frequenti communione, confeſſioneque, Atrebati concionatus fuiſſet, nec ad palinodiam induci potuiſſet, Epiſcopus ille vigilantiſſimus, zeloſiſſimusque, nimis laxis, periculoſisque propoſitionibus ipſius, ne fidelibus forent in ſcandalum 5. Auguſti 1695. ſequentia oppoſuit axiomata, quibus ſeſe conformare deberent Concionatores Confeſſariique omnes iſtius Diœceſeos.

I.

1600. Frequens acceſſus ad communionem non poteſt fidelibus nimium inculcari, dummodò ſimul moneantur id non facere, niſi cum ſanctis diſpoſitionibus, quas à frequenter accedentibus Eccleſia poſtulat, quas & in ſanctis Patribus legimus, & optimè expreſſit S. Franciſcus Saleſius.

II.

1601. Ad frequentem communionem non ſufficit ſtatus gratiæ, bonamque confeſſionem feciſſe. Aliàs diſpoſitiones aliæ ad frequentem non requirerentur communionem, quàm ad rarain.

III.

III.

1602. Sunt Chriſtiani incipientes benè vivere, peccatumque dimittere; ſunt in virtute provectiores: ſunt perfecti. Secundùm diverſos iſtos ſtatus communiones vel rariores eſſe debent, vel frequentiores.

IV.

1603. Euchariſtia Pani comparatur. Qui in febris ardore verſantur, panem non manducant. Iis qui in perfecta ſunt ſanitate, panis eſt alimentum ordinarium.

V.

1504. S. Franciſci Saleſii ſententia eſt, eum qui octavo quoque die communicat, eſſe debere abſque peccato mortali, & abſque ullo affectu ad peccatum veniale, & cum ardenti communionis deſiderio. Et iſta eſſe debet praxis Directorum ſapientium, in ſuoque miniſterio bene verſatorum.

VI.

1605. Bonus Director communionem frequentem permittere non debet iis perſonis, quæ meliorem diei partem tranſigunt in ſui ornatu, in viſitationibus, ambulationibus, recreationibus, quarum uno verbo vita tota eſt ſæcularis & mundana, quarum etiam devotio unicè conſiſtit in conſuetis quibuſdam exercitiis exterioribus, vel in aſſidendo, indefinenter Directori, quem à melioribus occupationibus avertunt, fatigantve colloquiis ſuis inutilibus.

VII.

1606. Nec eam permittere debet perſonis luſui, luxui, vaniloquio deditis, meliorem vitæ partem in otio inſumentibus, elëemoſynam ſecundùm vires non facientibus, tamque ſpiritu Dei vacuis, quàm mundi ſpiritu plenis, tametſi eas [quod ſatis difficile eſt] eſſe non exiſtimaret in ſtatu peccati mortalis.

VIII.

1607. Genus quoddam eſt Chriſtianorum, qui reſpectivè ad alios ementioris perfectionis, ſanctitatisque, imperfecti dici poſſunt. Virtutem amore, vitium odio proſequuntur, ad perfectionem aſpi-

rant, mortalia perhorreſcunt, opera bona multa faciunt, frequenter tamen in venialia labuntur, ſatis etiam craſſa, non ex affectu ad illa, ſed ex contracto ad illa habitu, vel ex violenta, naturalique propenſione, contra quam non ſatis fortiter decertant, & cui proinde non rarò ſuccumbunt. Tales conſilio indigent boni Directoris, circa communionis uſum, magis vel minùs frequentem. Ipſis communio magni ſæpe eſt adminiculi, ſæpe etiam magnæ neceſſitatis.

IX.

1608. Indignum ſe credere communione, ſentimentum eſt hominis chriſtiani, ſed quo abſque aliis diſpoſitionibus, non probatur dignus. Aliàs ii qui olim per judicium juſtum, adverſùm ſe pronuntiatum, ab ea ſe ſeparabant, poſteaquam ſecundùm Apoſtoli præceptum, ſeipſos probaverant; pœnitentiamque peccando promeritam ſuſcipiebant, indè evaſiſſent digni: nec ipſos Eccleſia per tot annos (prout aliquando faciebat) à communione ſegregare debuiſſet. Prudentis ergo ſapientisque Confeſſarii eſt diſcernere, num illud judicium, quo Chriſtiani iſti ſe communione indignos reputant, ex reverentia & humilitate proveniat, an ex malo conſcientiæ ſuæ ſtatu.

X.

1609. Chriſtiani, qui in gravia peccata prioribus Eccleſiæ ſæculis prolabebantur, aliquando annis decem, aliquando viginti à communione ſegregabantur. Iſtum quidem uſum Eccleſia modò non retinet, nec Confeſſarios ad eum ſequendum obligat; non ideo tamen improbandum eſt, velut ſpiritui ejus contrarium, quòd aliqui ex ipſis ſubinde longiori tempore ab ea ſegregentur, dum non ſatis diſpoſiti videntur, quique olim, ſeptem, decem, quindecim, & viginti annis pro iiſdem criminibus [quorum rei ſunt] ab ea abſtenti fuiſſent.

XI.

Digitized by Google

XI.

1610. Difficile eſt comprehendere, quomodò continuus circuitus communionum, relapſuumque in mortale peccatum, eſſe queat abſque ſacrilega profanatione Sacramentorum Pœnitentiæ & Euchariſtiæ. Jubenturne tales frequenter communicare? Et an non meliùs ipſis conſuleretur ad tempus abſtinere, quo meliùs ad communionem recipiendam ſeſe diſponant, quàm antè fecerint, vitamque ſuam ſeriò emendent?

XII.

1611. Euchariſtiæ Sacramentum inſigne eſt contra tentationes antidotum. Panis fortium dicitur, quòd iis repellendis vincendisque vires ſubminiſtret. Verùm in frequenter accedentibus fortitudinem aliquam ſupponere debet. Ad illud ergo frequenter accedant, vires accepturi, qui in oppugnandis tentationibus ſunt generoſi. Illi verò, qui in pravo habitu ſunt iis infœliciter ſuccumbendi, præſertim tentationibus impuris, probent ſeipſos, priuſquam accedant. Cùm impuritas præ aliis vitiis iſti Sacramento adverſetur.

XIII.

1612. Non ergo tales ſapiens Director ad frequentem communionem invitare debet, ſed ſtantes, & adverſus dæmonem viriliter decertantes, ipſumque à ſui cordis introitu prohibentes. Iſtis neceſſarius eſt Panis cœleſtis, ut roborentur. Alii verò priùs curandi ſunt, quàm alendi, priùs noxas ſuas amarè flere debent, quàm cœleſte donum guſtare; ſuasque immunditias expurgare tempore notabili, ante amplexum Sponſi.

XIV.

1613. Scripturam ſacram adverſus praxim jam deſignatam allegare, ea abuti eſt. Patribus, & Sanctis noviſſimis imponunt, qui ipſos contrariæ praxeos approbatores faciunt.

XV.

1614. Nec bonus ille Director cenſendus eſt, qui frequenter; nec malus, qui rarò communica-

re ſa-

re facit. Sed in hac, ſicut & in omni alia materia, bonum malumve Directorem facit praxis Eccleſiæ legibus conformis, vel difformis.

XVI.

1615. Ideo mali ſunt Directores, qui à frequenti Comm unione, abſque ratione eos ſeparant, quos dirigunt, & qui indiſcretè hoc faciunt, & abſque examine diſpoſitionis, & profectus ipſorum in virtute. Mali pariter Directores, qui eam indifferenter omnibus permittunt, abſque diſcretione, & abſque ſeria attentione ad ſtatum, ſanctimoniamque vitæ ipſorum, denique ad bonum malumve uſum Communionum ſuarum.

XVII.

1616. Eâdem ratione ſapientes & prudentes Directores habendi ſunt, qui ſe conformantes Eccleſiæ Regulis, Patrumque & Sanctorum pronuntiatis, de frequentis Communionis fructu utilitateque perſuaſi, dum bene practicatur; deque ardenti D. N. Jeſu-Chriſti deſiderio, ſe nobis uniendi hoc in Sacramento, nihil negligunt, quo fideles ſuæ directioni commiſſos, in iis conſtituant diſpoſitionibus, quæ ad frequentem neceſſariæ ſunt Communionem; dumque eas ſanctitatis ac virtutis diſpoſitiones acquiſierint per gratiam Dei, ipſi fideliter cooperando, frequentem Communionem non ſolùm ipſis permittunt, ſed conſulunt, & ad eam ipſos viriliter adhortantur.

XVIII.

1617. Nec minùs eo nomine digni, dum eos à frequenti Communione ſegregant, qui ea digni non ſunt, & qui in ordine ad magis vel minùs frequentem Communionem permittendam, vel conſulendam, ſe conformant majori vel minori virtuti, quam in ipſis animadvertunt.

XIX.

1618. Conveniret, peccatores conſuetudinarios, vel recidivos, vel in prava occaſione exiſtentes; bonam Communionem paſchalem facere deſiderantes, initio Quadrageſimæ ad Pœnitentiæ Sacramen-

mentum accedere, ad recipiendas à bono Confeſſario ſalutares inſtructiones, conſiliaque, quæ ſibi viderentur opportuna ad ipſorum converſionem, emendationem, in virtute progreſſum, diſpoſitionemque neceſſariam ad bonam ſanctamque Communionem.

XX.

1619. Primorum Chriſtianorum quotidiana erat Communio, quia longè erant nobis ſanctiores. Si quos hoc noſtro ſæculo, Directores judicent ipſis in ſanctitate pares, pari gratiâ donari poſſunt. At hoc, quia rarum, facilè non eſt præſumendum. Moniales ſanctioris reformatioriſque vitæ, abſque ſpeciali licentia nonniſi bis aut ter in hebdomada Communione donantur. Judicioque S. Bonaventuræ, in animarum directione, viisque Domini tam excellenter verſati, rara eſt in Laicis ſanctitas ad id ſufficiens.

XXI.

1620. Eſt gemitu dignum, adeo paucos videre Chriſtianos ad frequentem Communionem diſpoſitos. Eſt etiam juſta cauſa conquerendi, quòd videamus perſonas imperfectiſſimas ad ſacram Menſam frequentiſſimè accedere. Malè faciunt priores, quòd ad eam ſeſe non diſponant vitâ ſanctiore; ſed bene faciunt, quoad nonniſi rarò ad eam accedant, quamdiu in eo ſunt ſtatu. Poſteriores nullâ ratione excuſati queunt.

XXII.

1621. Sunt octavo quoque die communicantes, qui digni non ſunt qui quater in anno communicent. An non bonum conſilium eſſet, ſiquis ipſis conſuleret rariorem Communionem, uſque ad meliorem diſpoſitionem?

XXIII.

1622. Verendum eſt, ne dæmonis ſuggeſtione, per timoris exceſſum à Communionis frequentia revocentur animæ quædam, ad eam optimè diſpoſitæ. An minùs metuendum, ne eâdem ſuggeſtione ad eam incitentur plures animæ, ad eam peſſimè diſpoſitæ?

XXIV.

XXIV.

1623. Non omnes, quovis in ſtatu, frequenter debent communicare; omnes tamen fatagere debent, ut in eo ſe ſtatu, & tam ſanctis diſpoſitionibus conſtituant, ut id poſſint facere. Qui ergo nonniſi quater in anno communicant, fatagant ſeſe conſtituere in ſtatu communicandi quoque menſe. Qui quoque communicant menſe, adnitantur comparare ſibi diſpoſitiones ſat ſanctas, ad communicandum octavo quoque die. Et qui octavo quoque communicant, ſeriò allaborent ad primorum Chriſtianorum ſe elevare ſanctitatem, ut diſpoſiti ſint, ſicut ipſi, ad quotidianam Communionem.

XXV.

1624. Verum eſt Chriſto majorem nunquam honorem deferri, quàm Communione frequenti, ſed hoc ſolo ſenſu verum, dummodo ipſis non deſit diſpoſitio ſanctitatis ad id à Chriſto requiſitæ, atque ab Eccleſia ad eam bene frequentandam deſignatæ. Iſto ſolo [inquam] ſenſu propoſitio iſta eſt vera, in omni alio eſt falſa.

XXVI.

1625. Communionum regula, charitas eſt, quæ fons eſt ſanctitatis. Vitane tua ſanctior eſt, purior, magis interior quàm ante fuit? tuas auge Communiones. At ſi vita tua ſolutior evadat, magisque diſſipata, ſeriò perpende, an eas diminuere non debeas, ut diſpoſitior accedas. Qua in re ut non ſeducas te-ipſum, ſed ſecuriùs de ſtatu tuo feras judicium, accipe boni Directoris conſilium.

XXVII.

1626. At ubi bonus ille Director inveniri poteſt? S. Franciſci Saleſii tempore adeo rarus erat, ut (ipſo judice) ex decem millibus unus eligendus foret. Minùſne rarus noſtro tempore? Inveniuntur tamen, nec difficulter dignoſcuntur, dummodò ex Regulis Evangelicis Apoſtolicisque, diſcretionis judicium feratur.

XXVIII.

XXIII.

1627. Rariorum frequentiorumve Communionum menſura amor eſt, inquit magnus ſanctusque hujus ſæculi Epiſcopus. Plus minùsve charitatis earum uſum vel abſtinentiam, plus minùsve utilem reddit. Laudabilis Zacheus, laudabilis S. Matthæus, Chriſtum in domo ſua cum confidentia ſuſcipientes. Laudabilis Centurio, laudabilis S. Petrus cum humilitate ſupplicantes, ut ab ipſis recederet.

XXIX.

1628. A S. Auguſtino non minùs æſtimantur, qui in ſpiritu humilitatis ac reverentiæ ſubinde recedunt à ſacra Communione, quàm qui ſancta cum confidentia, & amoris affectu accedunt. Uterque affectus iſte optimus eſt, uterque ſanctiſſimus. Si tamen fas eſſet decidere in materia, in qua Sanctus iſte decidendum non cenſuit, prioribus poſteriores præferendi viderentur.

1629. Iſtæ ſunt Regulæ laudatiſſimi illius Epiſcopi, Sanctorum monitis inſtructionibusque planè conformes, nec diviniſſimi Sacramenti dignitati parum conſulentes. Cum iis finio, totumque quod dixi, S. Romanæ Eccleſiæ judicio, ſicut in præloquio dixi, humillimè ſubjicio, in cujus fide, perfectâque obedientiâ vivere & mori volo. Amen.

FINIS.

ERRATA.

PAG. 20. l. 12. Apoſtoli *l.* Apoſtolici. p. 22. l. 10. dericuſi *l.* deridiculi. Ibid. l. 32. nec gloria *l.* nec illis gloria. p. 30. l. 34. intentio *l.* intenſio. p. 38 l. 5 etiam *l.* eum. p. 43 l. 1 componant, *l.* componunt. Ibid. l. 8 confitietur, *l.* confitetur. p. 67 l. 14 viam, *l.* veram. p. 80 l. 7 infirmis, *l.* infirmi. p. 94 l. 28 damnatam, *l.* damnatum p. 107 l. 26. de cujus, *l.* de ejus. p. 122 l. 3. conficiuntur, l. confici. p. 126. l. ult. ſpiritualiter, *adde* mortua. p. 130 l. 14 c. 17. *l.* c. 23. p. 130 l. 23 producere, *l.* perducere. p. 134 l. 8. ad modum, *l.* admodùm. p. 135 l. 30. c. 16 & 17, *l.* 22. & 23. p. 139 l. penult. cordis, *dele* comma. p. 141 l. 26 creſente, *l.* creſcente. p. 157. l. 17 unum ex. *l.* unum ſit ex. p. 158 l. 35 voluntas, *l.* voluntatem. p. 159 l. 27 in vos, *l.* in nos. p. 160 l. 1 debitum, *l.* dictum. p. 172 l. 13 & 35 Novitianos, *l.* Novatianos. p. 178 l. 15. durant, *l.* putant. p. 186. l. ult. 235, *l.* 1235. p. 188 l. 2. alits, *l.* aliter. p. 189. l. 14. iterabilis, *l.* initerabilis. p. 190. l. 36 judicium, *l.* indicium. p. 191 l. 29 ores, *l.* oves. p. 196 l. 12. facait, *l.* faciat. Ibid. l. 13. capitali, *l.* a capitali Ibid. l. 16. vitam tranſegerit, *l.* vitam quis tranſegerit. P. 199. l. 15. decendo *l.* dicendo P. 201. l. 36. præſumitar *l.* non præſumitur. P. 216. l. 26. plenè, *l.* plenæ. Ibid. l. 27. emendationis, *l.* emendationis. P. 222. l. 23 judicia, *l.* indicia. P. 241. l. 14. 184., *l.* 104. P. 268. l. 16 continerentur, *l.* continuentur. P. 307. l. 31. quì, *l.* quia. P. 308. l. 30. inſufficientia, *l.* ſufficientia. P. 342. l. ult. Parochi, *l.* Parochus. P. 346. l. 23. diſtinctè, *l.* indiſtinctè. P. 364. l. 25. poſt ly dicit, *adde* Auguſtinus. P. 377. l. 2. annuit, *l.* innuit. Ibid. l. 15 moris, *l.* mortis. P. 408. l. 1. parcus *l.* parvus. P. 470. l. ult. ſignificant, *l.* ſignificent. p. 480 l. 18 peccatorem, *l.* peccarem. p. 490 l. 28 converſi, *l.* converti. p. 496 l. 9. imperare, *l.* impetrare. p. 540 l. 35. recidit. *l.* accidit. p. 542. l. 11 quantos, *l.* quantus. p. 585 l. 8 antequam, *l.* ante quam. p. 588 l. ult. unde, *l.* vide. p. 590 l. 19 ſeu, *l.* ſed. Ibid. l. 33 1502 *l.* 1582. p. 592 l. 2 timor, *l.* timoris. p. 593 l. 13. Murus, *l.* Morus. p 596 l. 17 facilè, *l.* tacitè. p. 613 l. 33 brevaus, *l.* brevius. p. 615 l. 3 induxerunt, *l.* indixerunt. p. 640 l. 33. Melonus, *l.* Molanus. p. 648 l. 13 graviſſimos, *adde* Pontifices. p. 649 l. 5 imputat, *l.* amputat. p. 651 l. 23 quærant, *l.* quærunt. p. 653 l. 36 etſi, *l.* etſi qui vadunt ad tales. p. 654 l. 4 infamiam, *l.* infaniam. p. 655 l. 14. poſt ly facultatem, *adde* corporalem. p. 660 l. 25 conſuetum, *l.* conſultum, & l. penult. ſibi, *l.* tibi. p. 672 l. 30 vir, *l.* v. g. p. 689 l. 1. iſtis, *l.* juſtis. p. 695 l. ult. oppoſita, *l.* appoſita. p. 701 l. 22. *dele* per. p. 708 l. 27 hæreſium, *l.* hæreſum. p. 710 l. 19 argumentum, *l.* augmentum. p. 718 l. 22 non facit, *dele* non. p. 724 l. 26 ipis, *l.* ipſis. p. 725 l. 4 commendatur, l. commendantur, & poſt 107 *adde* 108 p. 732 l. 33 gracilorum, *l.* graculorum. p. 735 vii l. ut. p 737 l. 1 ſacrilegiorum, *l.* communionum p 744 l. 9 quòd, *l.* quid p. 745 l. 37 l animam. & totam vim. p 747 l. penult. cognitionis, *l.* cognitioni p. 750 l. 15 *l* ſecundum aliquem modum. p. 767 l. 7, *l.* ſed ſecundùm. p. 770 l. 1 nullas, *l.* nullus p. 772 l. 32 ſuppetat, *l.* ſuppleat p 804 l. 9 omnium *l.* omninò p. 806 l. 21 defecerunt, *l.* defuerunt p. 818 l. 28 generantur, *l.* gerantur p. 837 l. 15 etiam, *l.* enim p. 841 l. 21 lapſis, *l.* lapſis. p. 849 l. 13 caſuſa, *l.* cauſa p. 850 l. 35 pleraquè, *l.* plenaque contritione & p. 858 l. 1. digna, *l.* dignæ. p. 858 quartò, *l.* tertiò. p. 862 l. 35 refrigare, *l.* refrigerare. p. 864 l. 23, *l.* ferven-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google
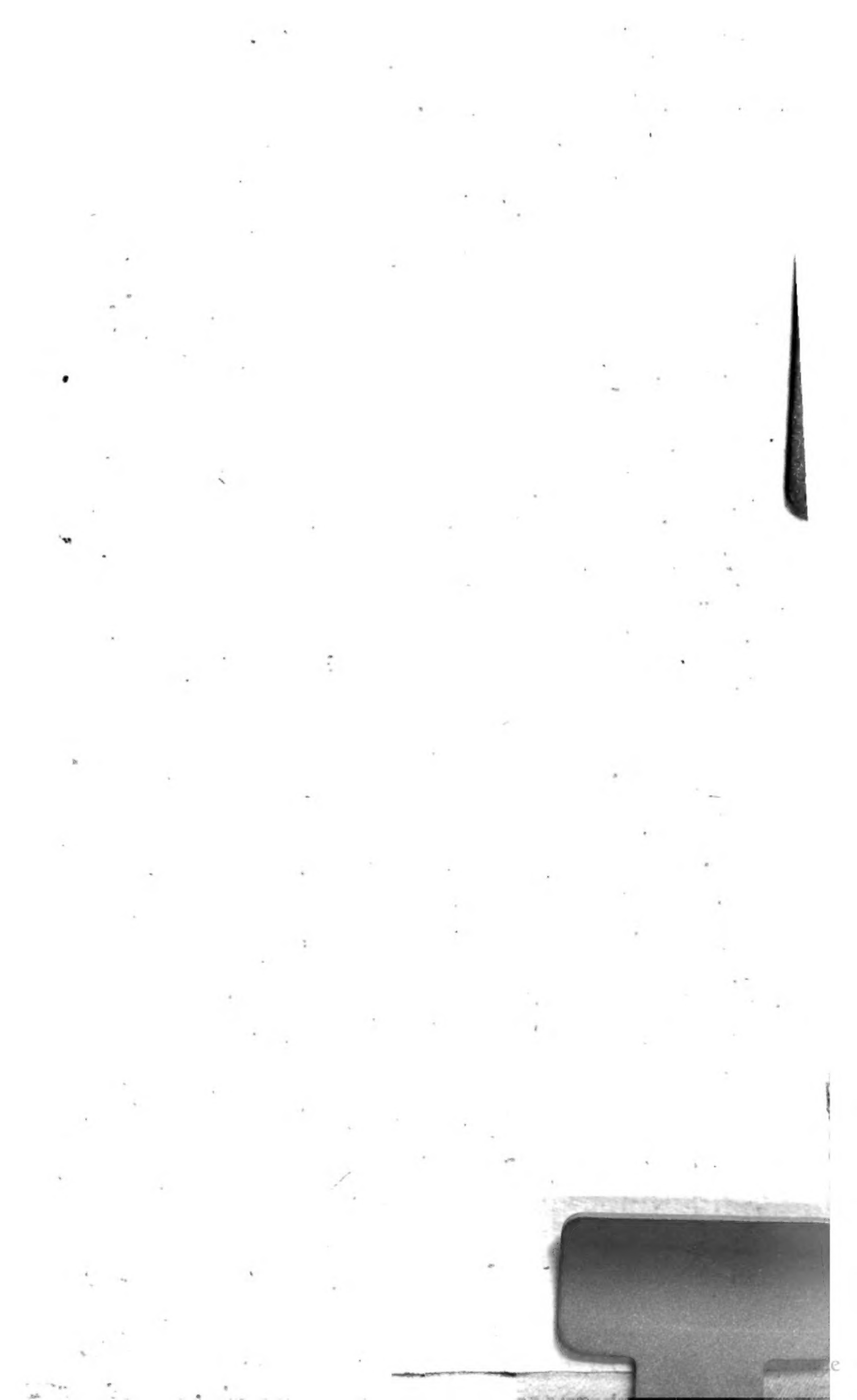
Digitized by Google